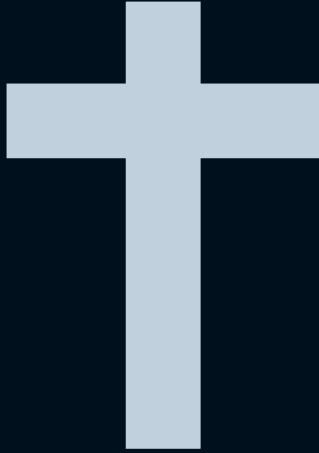

Yai Win Kibiya

The New Testament in the Sepik Iwam Language of Papua New
Guinea

Yai Win Kibiya
The New Testament in the Sepik Iwam Language of Papua New
Guinea
Nupela Testamen long tokples Sepik Iwam long Niugini

copyright © 1989 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: Sepik Iwam (Iwam, Sepik)

Translation by: Wycliffe Bible Translators

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-Noncommercial-No Derivatives license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not sell this work for a profit.

You do not change any of the words or punctuation of the Scriptures.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

2012-10-23

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 11 Nov 2022 from source files dated 9 Oct 2020
5350dc83-93b2-5000-9c98-dcdb728ba84f

Contents

FRT	1
Matyu	2
Mak	55
Luk	87
Jon	140
Aposel	183
Rom	232
1 Korin	258
2 Korin	286
Galesia	306
Efesas	317
Filipai	327
Kolosi	334
1 Tesalonaika	341
2 Tesalonaika	346
1 Timoti	349
2 Timoti	356
Taitas	361
Filimon	365
Hibru	367
Jems	390
1 Pita	398
2 Pita	406
1 Jon	411
2 Jon	418
3 Jon	419
Jut	420
Revelesen	423
Glosari	453

Yai W̄in K̄ibiya

The New Testament in the Sepik Iwam language of Papua New Guinea

Nupela Testamen long tokples Sepik Iwam long Niugini

Yai W̄in K̄ibiya

The New Testament in the Sepik Iwam language of Papua New Guinea
[iws]

Translation by Wycliffe Bible Translators

© 1989 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Print publication, 1989 by Bible League International

Web version

2013, Wycliffe Bible Translators, Inc.
www.Wycliffe.org

<http://pngscriptures.org>

www.ScriptureEarth.org

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons license (Attribution-Noncommercial-No Derivative Works).

<http://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/3.0>

Your are free to share — to copy, distribute and transmit the text under the following conditions:

- **Attribution.** You must attribute the work to *Wycliffe Bible Translators* (but not in any way that suggests that they endorse you or your use of the work).
- **Noncommercial.** You may not use this work for commercial purposes.
- **No Derivative Works.** You may not alter, transform, or build upon this work.
- **In addition,** you have permission to port the text to different file formats, as long as you don't change any of the text or punctuation of the Bible.

Notice — For any reuse or distribution, you must make clear to others the license terms of this work.

Tok Orait

Dispela Buk Baibel i kam wantaim tok orait na lo bilong Creative Commons Attribution-Noncommercial-No Derivative Works license. Em i tok olsem **yu ken givim kopi long narepela manmeri**. Yu ken wokim kopi na givim long husat i laikim. Tasol, yu mas tok klia dispela samting i kam long <http://tokplesbaibel.org>. Yu no ken kisim mani na salim dispela. **Yu mas givim nating**. Na tu, **yu no ken senisim Tok**.

Ol piksa i kam wantim ol Baibel na narapela buk i stap long dispela sait i gat tok orait long usim wantaim dispela samting tasol. Sapos yu laik narapela tok orait, yu mas askim husat i papa bilong copyright long dispela ol piksa.

Sapos yu laik stretim samting i no orait long dispela tok orait, stretim tok, salim Buk Baibel, o tainim Tok bilong God long nupela tok ples, yu ken **askim mipela**.

Olgeta tok orait na lo long tok ples English i stap long <http://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/3.0/legalcode>.

Sapos yu gat askim long dispela, **plis askim mipela**.

Yai W̄in K̄ibiya

MATYU

Matyu siya winkika ta yokwowa. Matyu siya Jisis siir mii kigna miriyan inkam nwir ieya mi siir inig whirin Livaikin. Ta Yokwowa Matyu siya winkika Jisis siir nomiiyaum Juda iikamim simiiram. Mi sima sima ina boinim Jisis siya pi hiniin inkamkin mi sima siir kigwinim mi ina boinim krima wakaenanaeyin Jisisin ti siya nimbiniyin Matyu siya winkim niwii whiekakim Jisis siya boinim mauuwim simiir. Iriig.

*Tiriuginim yim Jisis Kraiss siir yidiwi wanwiyayeyim simiir inig ima
(Lk 3:23-28)*

¹ Ti kara winkiyim yim Jisis siir yidiwi wanwiyayeyim simiir inig ima. Jisis siya yio inkam komiiyin nu kigriraowiyin Devid siir isidgin mi yio Devidin Ebrahimni isidin siirgin.

² Ebrahim yio Aisakni adgin mi Aisakin yio Jekopni adgin mi Jekopin yio Judani adgin mi siir nomousisim ikim, yio simiir yao adgin. ³ Judain yio Peres Sira sowiir adgin. Mi sowiir yopiiya Temaka. Mi Peresin yio Hesroni adgin. Mi Hesronin yio Ramni adgin. ⁴ Mi Ramin yio Aminadapni adgin mi Aminadapin yio Nasoni adgin mi Nasonin yio Salmoni adgin. ⁵ Mi Salmonin yio Boasni adgin mi Boas siir apua Rehapka. Mi Boasin yio Obetni adgin mi siir apua Rutga mi Obetin yio Jesini adgin. ⁶ Mi Jesiyan inkam komiiyin nu kigriraowiyin Devid siir adgin mi Devidin yio Solomoni adgin mi siir apua biya Yuraini wig niki oka. ⁷ Mi Solomoni yio Riaboamni adgin mi Riaboamin yio Abaisani adgin. Mi Abaisanin yio Esani adgin. ⁸ Mi Esanin yio Jehosapetni adgin mi Jehosapetin yio Joramni adgin. Mi Joramni yio Asaian adgin. ⁹ Mi Asaian yio Jotamni adgin mi Jotamin yio Ehasni adgin. Mi Ehasin yio Hesekaian adgin. ¹⁰ Mi Hesekaian yio Manasani adgin mi Manasain yio Emosni adgin. Mi Emosin yio Josaiani adgin. ¹¹ Mi Josaiain yio Jekonaia mi siir nomou yaowae ikim simiir adgin. Mi taka iya saeya Isrel siiriir sauan omomin sima nikunama om komii Babilon siir nu iir nini priimiriinakiya whisarii mii.

¹² Mi iya sima om komii Babilon siir nu iirar niki priimiriiyim whisarii mii mi Jekonaia siya Sialtiel siir ad nwokin. Mi Sialtiel yio Serababelni adgin. ¹³ Mi Serababelin yio Abiatni adgin mi Abiatin yio Elaiakim siir adgin. Mi Elaiakimin yio Esoni adgin. ¹⁴ Mi Esoin yio Sedokni adgin mi Sedokin yio Ekimni adgin. Mi Ekimin yio Elaiatni adgin. ¹⁵ Mi Elaiatin yio Eliesani adgin mi Eliesanin yio Matani adgin. Mi Matanin yio Jekopni adgin. ¹⁶ Mi Jekopin yio Josepni adgin mi Josepin yio Mariani kamkin. Mi Jisis siirin Maria saeya naokainakin. Sima siirin ha dapikim Kraiss, inkam Adi Komii siya nikropkiyin.

¹⁷ Mi yinieyim Ebrahim siir hirankin nityokiyokiiyim Devid siir nakiyanguniyim isidim iuur whiiyim mi Devid siir hirankin nityokiyokiiyim yinieyim ini iya sima om komii Babilon siir nu iir miriia whisarii mii ini saiirar yadigniya, yim iriipi hiriinan iuur whiiyim. Mi iya sima whisarii mii priimiriya om komii Babilon simiir nu iir mi ha nityokiyokiiyim mi ini Kraiss siya nimbinyama iya saiirar yakiyanguniyim inkamin Adi Komii siya nikropkiyin mi yim iriipi hiriinan isidim iuur whii. Iriig.

*Maria saeya Jisis Kraiss siir naokainaka
(Lk 2:1-7)*

¹⁸ Niwiiyin Jisis Kraiss siir naokainan yio hiningin, siir yopiiya Maria saiirin Josep siiram bidi boiritmaiya siya nonkwonam. Mi siya iripa piu saika niki o karamaeyar niki owin mi ini saeyar yinokninkinnya, saeya Adi Komii siir naeyiu iirsiiyar nwokika yinkak. ¹⁹ Mi Josepin kamni saiiram boiritmaiyyin, siya inkam wadiekin. Siir iga hinda tinda bi nokwowikin. Niingaka. Mi siya Maria saiirin iikam whwonkam ida kiyopsibgi haiginiuwim pi boriisopi. Mi siya hindara nimprio sopkiyam tiri mi saeya wi nididgak nrowisi. ²⁰ Josep siya ta saiir saiira naingwokwonanaekin mi Adi Komii siir paekwosimin siirin nhwo siya yikiumauu. Paekwosim siya boin, Josep Devidni yinieyim sim yinisimin, ta kirriir wiga Maria yinkak nrowa kira saiir nonkwonasi kipi nidid. Waki yinisimin saiir mhinanau hir nwokaiyin, yio Adi Komii siir naeyiu miyiikin siyar haigiyumauugin. ²¹ Saeya wi yinisim yinkamiyin naokainaei, siya wi Isrel simiir iikamim simiir dimin biyie imiir haiyoprimdiyumiigi mi wi simiir nanmaiwarkainaei. Mi kira siir inigin wi Jisis asi nokdap haiginiuwi.

²² Ti digworaekwo whiekakim nimbibiiyamim ini ti yayim bidi bidiniya Adi Komii siya boinkiyim profet inkamin siir boinim mauuwam mi simiir swoki boinurwokaigikin. Profet inkamin siya hiniina boinkikin. ²³ Wakae, wig kopaksim niinga ira inkamaka iripa piu nwo karam nrowa, saeya wi yinkak nrowi mi wi yinisim yinkamiyin naokainaei. Mi sima siir inigin wi Emanyuel nokdap haiginiuwi. Mi ti paekwosim siir yayi ini dig ywokiya. Mi ti inigin siir inig mwokimwovin yio hiningin, Adi Komii krimiir Wanin siya ini krimakar nrowin.

²⁴ Mi Josep siya ha kaknanaokaigiya in mi siya ini Biyan Inkam Komiiya in siir paekwosim in siya boingkin yayim ini simiir hiriinanar swoki tirin. Mi siya siir wiga sairin ina yonkwonan. ²⁵ Mi Josep siya iripa piu saika bi nwomiminkin mi ini saeyar yaokaina budgiya in yinisim iirar. Mi Josep siya siir inigin Jisis yokdap haiginiu. Iriig.

2

Kam nhirim Jisis siir kignakiyam nitkim

¹ Maria saeya Jisis siirin omisim Bethlehem nu Judia hir naokainakin, iya Herot siya nu kigriraowan inkam komii nwowa. Mi mhoiyya saeya siir naokainakiya in mi kam nhirim nauuni siyu in si ninokninkiniya in, beki nimbiiidniya in hiranim om komii Jerusalem hirir yit. ² Mi sama ini sriini, iya krime ti nauun win komii iir kigim ti yinisim winin naokainan siirin Judami inkam komiiya in simiir nu kigriraowan in i papu nwowin? Nim krime ina yinokninkiniya in ti yinisim in bidi yaokainakiya in. Mi krime siir inig iir nin hainaniyam nitkim. ³ Mi iya inkam komiiya in Herot siya ta yai aiir wakaewinin mi siya ini hikakar ywokiya in. Dimusi rani, siya hinina naingwokin ti yinisim in wi siyar nokwokairinanaowidi siir igsoa. Om komii Jerusalem hirin iikam nhirim yim iripi hiriinan ini hikakar mi okiyim. Dimusi rani, Herot siya io komii gakin. ⁴ Mi Herot siya prisma biyan inkam in simiiram yikuana, yipiki Adi Komii siir inig hainaniyam omakam simiir dimin taemin imiir kigriraowiyim mi kam in siyu komii ninokninkini ikim. Mi siya simiirin ha nikuana digin mi siya simiir srii, inkam in siya nimbiniya in Kraisi siya wi piki hinin omin si naokainae? ⁵ Sama siirin hinina boin, om Bethlehem nu Judia hirin profet inkam in siya hinina boinkikin, ta yayi siya hinina win boinkikin, ⁶ omisim Bethlehem nu Judia hiranim, kira inig karamae omisim tani. Nungaki nungakunga. Mi inkam komii nwirin wi kirir waraur nambiyami mi siya wi kariir isidin Isrel hiranim wi simiir nu kigriraowan inkam komii nwowi.

⁷ Mi Herot siya ti kam in beki nimbiiidniya in hiranki nitim, simiirin hindara asi nimprio ikunakin, nimprio yai boinam. Mi siya simiirin ina sriiyan, tiki nauuni paki hinin iya sae nimbiiyamkin, ha? ⁸ Mi iya sama siir boinimauu digiyim mi siya simiirin ina yikropkiya in om Bethlehem hirir mi ina boinkiya in, kima ha dam! Mi kima ti yinisim in siirinin pranae pranae kipi hansran. Mi kima pi siir hansran yiskaii pa swoki it kariir swokini boinmauuni. Mi an kara iripi hiriinan, wi siir inig iir mini hainaniuwu. ⁹ Mi sama Herot siir yai aiir wakae dignam in mi sama ina yamim. Mi ti nauunin biya sama niki kignaniya in beki nimbiiidniya in hir mi siya ha hioraraowam in simiir biyar mi ini omaka yinisim ieyar nwowa ini sairgi sair akou kouwar yakaigikiuwuwu. ¹⁰ Mi sama ti nauun iir kigim mi sama ini maingimaira komiikakar ywonamim. ¹¹ Mi sama ha nappinopkainam omaka hirir mi ini Maria sowiirbugar youapninopkai kigim. Mi sama ogmwo ha nini waisi huuwuwim mi ini yinisim in siir inig iirar ini hainaniuwuwim. Mi sama simiir niya sisimsisimim ha haiwaokiyim mi sama dimin kibi nhirim umir komii saniyam kimidiniya siir priihauu. Diminim sama priihauuwim hinin hiniingim, gold mi paurain piuii miyikn nusiin whakiya in mi sandain namswopaini piuii miyiknan whaki in.

¹² Mi mhoiyya simiirin Adi Komii siya kimidiniya nhwo yikumauuwu. Mi ti nhwo iirin Adi Komii siya hinina boinki, kima wi Herot siiram kipi swoki am mi ti digworaekwuwim kima kigim siir kipi boinmauwuwu. Nungaka. Mi sama yaeya siyu whira asi namkim simiir oma hiriririn. Iriig.

Sima nu Isiba hirir yidamam

¹³ Mi ta sama haiburgika sair mhoiyya mi Adi Komii siir paekwosim in siya hinina boinki, kira dansiingi mi kirir wigiyim simiir dikunam. Mi kira pi nu Isiba hirir didamki mi hir tiri owou mi wi karar swoki ikiugi kiriramin. Herot siya wari yinisim iiram hansiri tiri siir nisomaowim. ¹⁴ Mi Josep siya ti yai imiir wakaekiyim mi siya ina yinsiingiyin. Mi siya siir wigiyim imiirin niya whinidamkiwii nu Isiba hiriririn. Mi sama ii kasa bi napiwajyamkim hiriririn. ¹⁵ Mi Josep siya nu Isib hirar nwowin mi ini Herot siyar yaobudgiya in. Mi sama ta yayi bilki Biyan Inkam Komiiya in siya boinkiya profet inkam nwirin si mi sair swoki boinurwokaigikim. Saeya hinina boinkika, kariir yinisim yinkamiya in nu Isib hir nwowin, kara siiram swoki ikiugi siya swoki itim. Iriig.

Herot siya boinkikin yinisimim sama nisomsom aokaokiyim

¹⁶ Mi iya Herot siya hinina ninokninkiniya in ti kam in beki nimbiiidniya in hiranki nitim, sama siir niksisaegigim. Mi siir kwoinin ina iwitpaomaigiya in mi siya kam nhirim yai kirie simiir boinki, sama om Bethlehem mi omisim nhirim siir kingin nwo ikim simiir hiranim yinisim yinkamiya in whiekakim, biewi whwowisa nwowim mi nua tiriir nwonaniyam simiir nisomsom aowam. Siya digworaekwuwim nauun ninokninkini kam in sama

boingigim mi simiir swoki aingwowoknakikin iya Jisis siir naokaina. Mi sima asi nisomsom aokaokim yinkamiyinin biewi whwowa nwowim nua tirir nitim.

¹⁷ Mi tiki digworaekwowim biigi Biyan Inkam Komiiyin profet Jeremiaia siya boinkiyim simiir swoki boiniurwokaigikin. Siya hiniina boinkikin,

¹⁸ sima wakaeki yaiya om Rama hiran iikamim sima nouobopon prasae bi kinkim. Rachel saeya saair yinisisim imiirsir kaouuboponka. Mi iikamim sima saair hiirwokamiyim dig bi nwokim. Niingaka. Dimusi rani, saair yinisisimim nwiirmin nwiirmin bi swoki okikim. Niingaki, niingaka. Mi ti diminim nimbiyamim iya Herot siya nisomsom aokaowim Rachel saair isidin simiir yinisisim yinkamiyinin imiir omisim Betlehem hir friig.

Josep sima niyyin nu Isib hir haiburgigim mi sima ina swoki amim

¹⁹ Mi mhoiyya Herot siya ina yaonamin. Mi nu Isib hiran Biyan Inkam Komiiyin siir paekwosimin nhwo siya yikiuamau Josep siirin. ²⁰ Siya hiniina boinkikin, kira dinsiingi mi kira kiriir wigiyinin simiir dikunam mipi nu Isrel hiriir swoki am. Iikamim ti yinisisim iir nisomaowam boinin sima bidi yaokaoswowamim. ²¹ Mi Josep siya ha kaknanaokaigiyyin mi siya ini siir wigiyinin simiir yikiunamim mi sima ina swoki amim nu Isrel hiriir.

²² Mi siyar wakaewin Akeleas siya siir adin Herot siir mi aiir bidi swoki hainaowidin nu Judia siir nu kigriirowan inkam komii nwowam. Mi Josep siya asi nididgin hiriir namsiyin. Mi nhwo whirin Josep siya whinin, Adi Komii siya siirin hiniina boinki, kira wi hiriir kipi nam. Mi siya nu Galiliya hinda asi namkin. ²³ Mi siya kimidiniya om whirin Nasaret nikiuwiyyin siir ini idwoi. Mi sima ta yaiya biya profet inkamin siya boinkiya saair swoki boiniurwokaigigim. Sima siirin wi om Nasaretan inkam nikiuwi. Friig.

3

*Jonin inkamin baptaiyyin Adi Komii siir yaiya siya boinimauugin
(Mk 1:1-8; Lk 3:1-18; Jo 1:19-28)*

¹ Mi biewi nhirim bidi yamkiyyim iya Josep Maria Simani om Nasaret hir nwo. Mi mhoiyya Jonin op baptaiyyin siya ha nitin mi kimidiniya nu Judia hiran nu siyyin apain siir hir ini boinimauu bwakainani, Adi Komii siir yaiya. ² Mi siya hiniina boinki, kima dimin biye biyeyim simiirin digumii haimriyugig. Dimusi rani, iya Adi Komii siya siir digworaekwowim simiir kigirkakana ini kingiin nwo. ³ Jonin ti siya inkamin Adi Komii siya boinkiyin profet Aisaiani. Bidi bidiniyarin profet Aisaia siya hiniina winboinkikin, maeyau siyyin nu apain inkam kamaeyin, inkam nwiirin siir yaiya hiniina kauwok boinkikin, Biyan Inkam Komiiyin siir siyyuin sibgu kisosop diriraerarkwokin. Siir siyyupai siyyupaiyim sibgu diriraerarkwokin siya napnaniyam.

⁴ Jon siya niyya yuusa miyyik rani, kamelni pikim. Mi siya piuwopa ha mi kikog mi naeyim siya naeyim kokmwo graeyis minim mi mhwini yin ikim. Siya yaeya dimin whir bi swoki aeikin, siya inkam paeprikabnankin. ⁵ Mi taka iya, iikamim om komii Jerusalem hiranim mi nu Judian ikim mi iikam whiekakim omom ie Jordan kingiin nwo ikim simar yitswo Jon siiran. ⁶ Mi sima simiir dimin biye biyeyim ha nomboiniskiyim mi Jon siya simiirin ie Jordan hir baptais haiginiu.

⁷ Mi Jon siyar kig Farisi Sadyusimi kam isid komiiyin pi niti siirim op simiir baptais haiginiuam. Mi siya simiir boinki, kima kam miyyiknanki mi iuwi, ini wrakiwranan ywowim. Kimiirin nhunga boinkikim kima kariiram nidamnaniyim op kimiir baptais haiginiuam, ha? Mi Adi Komii krimiir Wanin siya wi kimiir nonkwoninwimwairninkin tani iya siya iikamim simiir hidi, aniya? ⁸ Mi kima iikam whiekakim simiirin hiniina diisiimauu, kimiir dimin biyeyim bidi haiyoprindiyumiigiyim. ⁹ Kimiir kwoinin hiniina kipi naingwo Ebrahamin krimiir brogaekin mi kima wi kigugu rani. Niingaka. Kara kimiirin yaimwowa boinki, Adi Komii siya siyam simiir mi turki, Ebraham siir yinisisim nimbiyamam wi digar mi owi. ¹⁰ Mi siir ua ini paimii hirar haigin taohaigina mi pae whiekakim nae miyyik bud karamae nwowim, yim wi paenau sima niyyitkaigaiig. ¹¹ Ta op ara kara baptais haiginiuwa ya min nisiimauuga kimiir dimin biyeyim bidi haiyoprindiyumiigiyim. Mi inkamin kariir mhoiyya nitin, kouwin ini siyar ywowin. Mi siya ini yaowae adnan ywowin mi an kara ini yinisinman ywowin. Mi kara siir miisimim wi sibgu inomokninkin mirii rani. Niingaka. Kara kimiirin op arar baptais haiginiuwi mi Adi Komii siir naeyuin wi siya hainuae haiginiuwi mi siir paeya niyuaeiya warar. Kara inkam miyyik rani, siir iga siya niyya saair uridin wi kara waisi hak rani. Niingaka. ¹² Mi Siya iikamim simiirin wi inkamin twonidim twonau haigiyyim simiir hiriinan hidi mi ha nokwobrombropiyyin, ini siir hiriinan ywowin. Mi iya iki twonid imiir nikwobrombrop digiyyim mi kasim pa kwuubrugiki. Mi twonid niingam pi simasima namwokaityuwi. Mi

kas imiirin pa nhisopkininaka mi simiirin pi paeya nhisopkin namginkii. Mi ta paeya wi niutingii rani. Niingaka. Saeya wi hiriiray niyokiyokiikaeyami. Iriig.

*Jon siya baptais haiginiugin Jisis siirin
(Mk 1:9-11; Lk 3:21-22)*

¹³ Mi taka iya Jisis siya nu Galili hir haiburgigin mi ina yitin ie Jordan tiriir. Jon siirim, siirin op siya baptais haiginiuwim. ¹⁴ Mi Jon siya Jisis siir kwoin iir kinsa haigigiyam tirkin mi siya ina boinin, Jisis, ambi kira baptais haiginiuwi. Mi kira kariiram dimusi nitkin, ha? Kara inkam miyik rani. ¹⁵ Mi Jisis siya siir yai anaka hiniina yowarkii boin, kiya, panao kira pi ta kara boina yaiya pi sair hiriinanar tir. Inni ywokiya krima swoki boinurwokaigiyin Adi Komii siir siyu miyikin siya boinkiyin siirar wakaeyokna diriraerar. Mi Jon siya siir yai aair asi wakaeyokna diriraerar.

¹⁶ Mi siirin ha baptais haiginiugiyin mi siya ina iyig apnaidamin op hirankar. Mi ninomora ina haiwaokiya omaka anonan siiram. Mi siya kigwin Adi Komii siir naeyiun inmabnan siinanaiiniyin mi ini siir yauni oniyin. ¹⁷ Mi yai kwira ninomor kou hir kauwok boinkiya, saeya hiniina kauwok boinkika, tiriiginin yio kariirgi kariir yinisim ieya. Kariir kwoinin ini siirgi siiramar naingwo iskiyin. Iriig.

4

*Setan siya Jisis siiram kinankiugin
(Mk 1:12-13; Lk 4:1-13)*

¹ Mi taka iya Jisis siya op baptaisa sair mhoiyya siirin Adi Komii siir naeyu ieya yikunam maeyau nu siiyin apa sair hiriir Setan siya kinankiuwam. ² Mi iiyim mhiirima siya nwoyim nabeyim kamnwis mi niyim iriipi hiriinan kamnwis. Mi siya naemin dimin bi naekin mi mhoiyya siya mhi komiyya ina yaowin. ³ Mi Setan siya kinankiuwam inkamin ha nitin Jisis siiram mi ina yaboiniyin mi kira Adi Komii siir yinisimkin niuwi mi kira ti siyam simiir boinki mi sima pi bret nwoki imbiyamim. ⁴ Mi Jisis siya siir yai aka hiniina yowarkii boinki, Yokwo Komii saeya hiniina boinka, inkamin kwoinbudin omwai sibgu waiyayokiyokiugin naesi bi haigin. Niingaka. Inkamki sibgu haiiyin kwoinbudin ya Adi Komii krimiir Wanin siir hiranki nita yai miyika sasarga.

⁵ Mi siya ha boin digiyin mhoiyya Setan siya siirin om komii Jerusalem hiriir yikunam mi siirin omaka Adi Komii siira sair akou yami okmwim okwoki. ⁶ Mi siya ina boinkiyin siirin, kira Adi Komii siir yinisimki niuwi mipi waraur ankar tami iswit natkiigi. Mi kira pi naonam tani. Dimusi rani, Yokwo Komii saeya hiniina boinka, Adi Komii siya wi igao yai siir paekwosim imiir boinki kiriir haiwinam. Mi kiriir iga wi siya minki haiwin tani.

⁷ Mi Jisis siya siir yai akan hiniina swoki owarkii boinki, kara pi hiniina tir tani. Dimusi rani, Yokwo Komii saeya hiniina swoki boinkika, kira kiriir Biyan Inkam Komiiyin siiram whisarii kipi kinanku siya kiriir Adi Komiiyin mi yaiya yaimwo karamaeya sair kipi prii boin siya kariir whindiriraeram.

⁸ Siya ha boin digiyin mi Setan siya Jisis siirin kimidiniya mhu komii whirin siir mhu kiugi kua hiriir yikunam. Mi siya siirin ina yisiimauyokiyokiyigin nupai nupaiyin hinda tindanim ti nu iir nwoyim simiirin mi dimin miyik miyik ikim siya ti digworaekwo imiir ha niisimauu digiyin, ⁹ Mi siya ina boinkiyin mi kira pi ogmwo kariiram waisi huiwi mi kariir inig iir hainani mi ti digworaekwuwim kira kigim kara wi kiriirar hauuswoki kira kigiraowim. ¹⁰ Mi Jisis siya siir yai akan hiniina yowarkii boin, Setan, damki! Yokwo Komii saeya hiniina boinka, Biyan Inkam Komiiyin siir inig iirara hainan iski, siya kiriir Adi Komiiyin mi kira siir mi aair donkworinu kriipka. ¹¹ Mi siya ha boin digiyin, setan siya siirin ha haiburgigin mi ina yamin mi Adi Komii siir paekwosimim ha nitin, siirin kimidiniya sima yauni whinkisiisni. Iriig.

*Jisis siir miya nu Galili hir mirii bwakainakin.
(Mk 1:14-15; Lk 4:14-15)*

¹² Mi mhoiyya Jisis siya hiniina wakaewin sima Jon siirin omaka huiyokiyokaiya mi biye mriiyya sair bidi haugripkiikaiyain. Dimusi rani, siya igao yai Inkam Komii Herot siir boinkin. Mi siya ti om iir haiburgik mi nu Galili hiriir yam. ¹³ Mi siya om Nasaret hir bi sibgu owipisuwikin mi siya om Nasaret siir haiburgikin mi siya kimidiniya om Kapaneam hir ini owou. Ti omin whii Galili whiigbida waiyin, ti iikamim Sebyulan Naptalai sowiir isidin sima nwowa maeyau sair hir ¹⁴ Jisis siya ha nitin ta maeyau aair mi ini diga ywokiya yai biya Biyan Inkam Komiiyin siya boinkiya profet Aisaiani mi siya boinkiya ya sair swoki boinurwokaigika. Ta yaiya siya winkiya saeya hiniinga,

¹⁵ mi nu Sebyulan mi nu Naptalai sowiir hiran siyiuin whii komii Solwara namn mi ina yuguskiyin ie Jordan iegbid mirmiya mi nu Galili Juda iikam tani mi Juda iikam nhirim hir nwoyim simiir hiriir yam. ¹⁶ Mi iikamim ti maeyau owiir nwoyim

niibwomambwonan mi tariinanin sima nokiya dimin komii siir bidi haiyim mi ti hiran iikamim dimin biye tirim ini hapi inkam wirnan ywowim mi tariinanin bienan simiir bidi yokiyakiyim.

¹⁷ Mi taka iya Jisis siya nu Galili hir nwowin siya yaiya saiiir boinmimauu bwakainakin. Siya hinina boin, kimiiir dimin biye biyeyim simiirin ti haiyoprindiyumiigi. Dimusi rani, iya Adi Komii siya siir digworaekwo whiekakim simiir kigirkakana ini kingiin nwowa. Iriig.

*Anasu mi miriyim kam nwiyim Jisis siya nikiunakim
(Mk 1:16-20; Lk 5:1-11)*

¹⁸ Mi iya Jisis siya Galili whagbid whagbida hiriir nouapamin mi siya iwinyao anasu mi miriyiir sowiir yao youap kigam Saimon mi siir inig whirin wi Pita dapi mi siir nomousim ieya Endru, yo sowa yaowin haimna nitmaigo whii hir. Mi ta anasu haii miya ya sowiir yao umir miiga. ¹⁹ Mi Jisis siya sowiir yao boinki, biya kowa anasu mi miriiko mi tariinanin kowa kanakar wit mi kowiirin wi kara niisimauuwi siyiun iikamim sim mhi kwoinim sim ninkpit haigiyim mi sim nanmaiwarkainaeyin. ²⁰ Mi biri kimiminkikin, sowiir haimnan ini hiraar kwomaimiigiin mi sowa ini siir mhoiyya yamwo.

²¹ Mi siya ha swoki kwapnamin mi ini iwinyao nwiswo sowiirar swoki kwakigo, Jems Jon sowiirar, Sebedini yinisim nwiswo. Yo sowa i hiraar nidwokaai sowiir adin Sebedi saikar. Yim simaniyin simiirni haimna iir mi kisosok diriraerari. Mi sowiirin kimidiniya Jisis siya yikuana. ²² Mi sowa bi kimiminkiko, sowiir adin siirin ini i hiraar kwaewisirmiigigo mi sowa ini Jisis siir mhoiyyar yamwo. Iriig.

*Jisis siya iikamim makakim simiir haiswoniskiigin
(Lk 6:17-19)*

²³ Jisis siya nu Galili siirar yapyokii irkak. Mi siya iikam imiirin Juda simiir maeyauwa yaimin dimin nidwokai wakaeyim simiir hir yomwimwarkaiyi mi siya yai win kirie kibiya saiiirin iya Adi Komii siya siir digworaekwo whiekakim simiir kigirkakana saiiir warar mi boinmimauu. Mi siya iikamim mapai mapaiigi niyim simiirin warar mi haiswonimniskiyam. ²⁴ Mi siir yaiya ina yinyokigiya nu Siria siirar. Mi sima simiir iikamim mapai mapaiigi niyim mi yu bibiyeki nii whwonkaiyim mi iikamim whaowa piugi nwo ikim mi iikamim iga inin ninsimsiriunakaeyamim siya simiir yinimniskiswo. ²⁵ Mi iikam whie komiyya nu Galiliyanin nitim mi omisisim nhirim maeyau Dekapolis hiranin simiir hiranki nit ikim mi om komii Jerusalemanki nit ikim mi om nhirim nu Juidanki nit ikim mi ie Jordan siir kingiin hindanki mi it ikim sima ini siir mhoiyyar yamim. Iriig.

5

Jisis siya mhiu kiu hir boinmimauugin iikamim maigimaigakakim simiir.

¹ Mi Jisis siya iikam whie komii simiir kigin siir mhoiyya namim mi siya kimidiniya mhiu whirin siir hiriir iyyam. Mi siya hir ha nini ii idwo iuwim mi kamim siir kigna miriyyim ina yitin siirin saika nidwowim. ² Sima hiraar nidwowim mi Jisis siya simiirin hinina yowimwarkaiyi. Iriig.

*Jisis siya inkamki maigimaigani siyiun siir boinkin.
(Lk 6:20-23)*

³ Mi iikamim ha naingwowim sima Adi Komii siirimin miigakim mi maigimaigra wadieyar nwo. Dimusi rani, simiirin Adi Komii siyar kigiraowi. ⁴ Mi iikamim ninouninki kaeyamim mi wadie nwowim mi wi maigimaigra whisarii nwo rani, simiirin wi op Adi Komii siyar hauukwiyae haiginuwi. ⁵ Mi iikamim yai min ninkisimsio boin karam nwowiyim mi simama naingwona karam nwowiyim, yim sima wadieya dwo mi ha maigimaigra. Dimusi rani, simiirin wi Adi Komii siyar hauuwi nuin. ⁶ Yipiki iikamim mhiigi naoni hinin Adi Komii siir yai aiir wakaeyoknamin wadieyar dwo. Sima ha sibgu maigimaigra. Dimusi rani, siya wi simiir whindiriraerari wi wadieyar nwo mi wi siir mhoiyyar nami. ⁷ Iikamim, iikam nhirimi naingwobumbuwiyim sima wadieyar dwo mi ha maigimaigra. Dimusi rani, Adi Komii siya wi simiirsiyar mi inkim aingwobumbuwi. ⁸ Mi iikamim mhi kwoinim rirmiyya nwowiyim sima wadieya dwo mi sima ha maigimaigra. Dimusi rani, sima wi Adi Komii saikar nwo. ⁹ Mi kamim yai min nini nansaowi siyiun siir minwokmaiym iripa nongwomamair aeyam sima wadieya dwo mi ha maigimaigra. Dimusi rani, mhoiyya Adi Komii siya wa boini, sima kariir yinisimkim. ¹⁰ Mi iikamim Adi Komii siir yaiya saiiir wakaeyoknam hik sairsi haii sima wadieya timi o mi ha maigimaigra. Whisarii rani, iya Adi Komii siya siir digworaekwo whiekakim simiir kigirkakana, ya simiir wararga.

¹¹ Mi sima kimiirin ha kigii, kima ini kariir siyu iir napim mi ini kimiir toim mi ini yai bibiyie kimiir kinaop itkaigaiyuim mi kimiirin wi sima niksisaei. Mi kima wadieya sibgu idwowi mi wa maigirmairgaei. ¹² Mi biya sima profet inkamim simiirin hiriinanar mi tionanaekim. Kima iripar dingwomamair ae. Dimusi rani, mhoiia ti digworaekwo miyik miyikim ninomor kou hir nwokwokinim yim kimiirgim. friig.

Iikamim naingwo tibmiyim yim ini wa mi pae niyuanan ywowim
(Mk 9:50; Lk 14:34-35)

¹³ Wim kima iikamim simiir whwonkam idan ini wa nan ywowim iikamim simiir whinkinsiisim. Mi wa siir hiiya saeya digiiyim mi wi panina swoki tiri siir hiiya saair swoki haiyim? Niingaka. Tiki hinin wain yio mi karamaekin. Mi sima siirin pi hindara kabitkaigi iski mi iga wi siir ninkin okwowi.

¹⁴ Wim kima ini nu tiran pae niyuanan ywowim. Mi kima siyu miyik napiyin iikamim simiir niisiimauwi kima om komiiyin mhu kugikiu nwowiyin siir hiriinan ywowim yio bi swoki kimirkaigin. Niingaka. Iikamim arugi aruwanim sima wa kigi. ¹⁵ Inkamim yukiid hangimuwiiyin, siya siirin twoni bi higrinu haiginikin. Niingaka. Siya siirin pi romiyasni ninankii mi iikamim ta omaka aiir nwowim, simiirin pi siyar niuya irkaki. ¹⁶ Mi iriipi hiriinan kimiir siyuin iikamim simiir whwonkam idan paenan timi iuya irkak. Mi sima siyu miyikin kima tiriyin siir kigii mi sima wi kimiir Adi Komiiyin ninomor kouanin wi siir inig iir nwoki hainan praprasim. friig.

Adi Komii siir siyu komiiyin siir yaiga

¹⁷ Kima ha kipi naingwo kara Moses siir siyu komiiyin mi profet kamim sim yai ikim, simiir kandiymdiyuwam nitkin. Niingaka. Kara simiir kandiyuwam bi nitkin. Kara idwo simiir swoki inkin boinourwokaiyam nitkin. ¹⁸ Kara kimiirin yaimwower boini, ti siyu komiiyin Moses siirin mi profet simiir yaisisimim mi sowiir diminsisimim humamakiuwim mi kiyiprimprinuuwim wi wara dig rani. Niingaka. Ninomor nu sowa wa digii mi ti Moses siir siyu komiiyin siir siyupai siyupaiyim mi siir yaipai yaipaiyim, yim wa nimbini. ¹⁹ Mi inkam nwrki Moses siir siyu komii siir diminsim whir niinkiripi mi profet kamim simiir ikim mi siya iikam imiirin hiriinan siyu iiar swoki owomwarkaiyuwi mi ti hiriinan inkamim siya wi inigak nwo rani. Niingaka. Hiiya Adi Komii siya siir digworaekwo whiekakim simiir kigirkakana saairin. Mi inkamim Moses siir siyu komii siir siyumwoki siyumwowin mi profet kam ikim sowiir sibgu api mi iikam imiirin hiriinanar swoki owomwarkaiyuwi mi siya wi inig komiigaka nwowi iya Adi Komii siya siir digworaekwo whiekakim simiir kigirkakana. ²⁰ Mi hiriinankinuwu kara kimiirin yaimwower boinkii mi kimiir siyu miyikin ti kamim siyu komii ninokninkiniyim mi Farisi simiir siyu iirin haibur karamae nwowi, iya Adi Komii siya siir digworaekwo whiekakim simiir kigirkakana saairin kima wi wara nwo rani. friig.

Kwoin haughauga whiyeni siyuigin

²¹ Kima bidi wakaeyim Adi Komii siir yayim, biya Moses siya win boingikim, saeya hinina boinka, kira inkam kipi nisomao mi inkam nwirin inkam nwrini nisomao mi siya wi yaigak nwowi. ²² Mi kara yai kwira pi saair warar ninkin boinki mi inkamim siir nomiiyauin io siir nwowi mi ti inkamim wi yaigak nwowi mi inkamim nwirin siir nomiiyau iir nighbumbuwi mi ti inkamim siya wi yaigak nwowi kaunselmi biyan kamim simakain. Mi inkamim hinina boini kira hab whaowaekin mi ti inkamim siirin sima wi paeya nikropki. ²³ Mi kira diminim Adi Komii kirmiir Wanin siir priihauuanim siir hiiya saair kingiin nini haigingigi mi kira ha naingwowaerkaigi kiriiir nomiiyauin siya kinaka iokakiniuwu, whisarii rani, diminim kirar tirkin siirin siya kiriiir io asi nwokin. ²⁴ Mi kira diminim kira priihauuam tirim Adi Komii siir, yim siir hiiya saair kingina tikini haigingigi. Mi kira ha tiki am, kiriiir nomiiyauwin io kinaka nwowin siiram yai saika nini kisisop boiniuwam. Mi kira saika nini kisisop boingigi, iripa nongwomamair aeyam mi kira wi haini swoki am mi kiriiir diminim kira priihauuam tirim Adi Komii siir mi siirin haini tini hauuu.

²⁵ Mi inkam nwirin kiriiir inkam komiiyin yai hidiiyin yai saika boinam tiri, iya kowa siyu hirar niki apamiya saairin mi kira kipi kimimin, saika yai ha kisisop boinsasaugi iripa nongwomamair aeyamin. Ni wi ti inkamim si pi boinmauugiyuwusi inkamim yai hidiiyin si mi yio wi polismim in hauugi, sima nini hugripiikaigikim maeyauwa hiuyokiyokaiya mi biyie miriia saair. ²⁶ Kara kiriiir yaimwower boini mi kira ta kiriiir hik saair umir iir sainsisau karamae nwowi mi ni kira omaka hiuyokiyokaiya mi biyie miriia saair hiranki wi aisiima niki haiburgig rani. Niingaka. friig.

Nonkwonani siyuin siir tirbuwi ikin

²⁷ Kima bidiya iki wakaeyim yayim biya Adi Komii siya boinkiyim Mosesni siyuim sim, siya hinina boinkikin, kira nonkwonani siyuin siir kipi tirbu. ²⁸ Mi kara kimiirin pi yai

kwira saiiir warar ninkin boinki. Inkamin siya nhwo ara kigikiigi wig iramin mi tiki hiriinan inkamin siir kwoinin yio nonkwonani siyiun siir bidi tirbuin. ²⁹ Mi kiriir inigan nhwonan kiriirin siya nipiyaokinami siyu biyie tiram mi kira siirin habitkaigi. Yio miyik rani, kiriir piu haimiya saeya mi kiguguwi mi iriipi hiriinan yio miyiki miyik rani, kiriir piu irkaka sairin paeya nitkaigi. ³⁰ Mi kiriir ina iniga kiriirin saeya kiyapiyaokinami siyu biyie tiram mi sairin kaigrip itkaigi. Yio miyik rani, kiriir piu haimiya saeya mi kiguguwi, iriipi hiriinan miyiki miyik rani, kiriir piu irkaka sairin paeya nitkaigi. Iriig.

Wigkam sopni siyiugin

(Mt 19:9; Mk 10:11-12; Lk 16:18)

³¹ Biya Moses siya hinina win boinkikin mi inkam nwirin siya siir wig aiir sopkiyam naingwowi mi siya saiiir sopkiyam in yokwo witisim kwira win hauugi. ³² Mi kara yai kwira kimiirin pi warar ninkin boinkii, inkamin siir wiga aiir sopki mi siir wig saeya hii bi nanaemiminka. Ti inkamin siya tirbugikin ta wig aiirin iya saeya kam nwir nini onkwonaiuwa mi saeya hii asi nanaeka. Ti mhoiyan kamin saeya swokini owiuwin siya iriipi hiriinan sowawaiyin hii asi nanaeko, ti hiriinan siyiun yio biyan kam ieyar tirbugikin. Iriig.

Adi Komii siya nimbini siyiugin

³³ Mi yai nhirim biya brougae Moses siya winim yokwoni Adi Komii siir hirankin, siya hinina boinkikin, iya kira Adi Komii siir inigin siir nikopaisisiri mi kira kipi nikopaisasae. ³⁴ Mi kara yai kwira kimiirin pi warar ninkin boinkii, kima dimin nhirim nimbina tiriyim mi mhoiyya kipi swoki ikopaisisiri. Niingaka. Mi kima ninomor sairin whisarii kipi nikopwaisisiri. Whisarii rani, ninomora ya Adi Komii siir maeyauga. ³⁵ Mi kima dimin whiram nimbiniyim nu iirin whisarii kipi nikopwaisisiri. Dimusi rani, nuin yio Adi Komii siir iga aiir nokwosiisika. Mi om komii Jerusalem iriipi hiriinan kipi mi tir. Dimusi rani, yio Inkam Komiiyin Adi Komii siya nu kigiraowiyin, yio siir om komiigin. ³⁶ Mi kira kiriir mwoin siir kipi dapboin ikopaisisiri dimin whiram nimbiniyim. Niingaka. Dimusi rani, kira kiriir kana saiiir kanmai whir tirim wi dig nwo rani, whisinin yhiuwinan nwowamin. Niingaka. ³⁷ Iya kima iikamim simiirin dimin mini, kima hinina boin, ihi kara wa tiri, iyie? Kara wi tir tani. Ti siyu hininin yio wadiekin mi kira yaeya yai kwir swoki boini ya saeya Setan siir yaiga. Iriig.

Yamdiyami tirni siyiugin

(Lk 6:29-30)

³⁸ Kima bidi wakaeyim biya Adi Komii siir yayim Moses siya hinina win boinkim, inkam nwirki kiriir nhwo iir mantibugii mi ni kira siir nhwoin yamdiyar ti swoki hopripugi. Mi inkam nwirki kiriir bigmiu iir ninouhai mi kira siir bigmiuwin wi yamdiyar ti swoki inouhai. ³⁹ Mi kara kimiirin yai kwira pi warar mi inkin boinkii, kima iikamim kimiir tirbumbuwiyim simiirin yamdi kipi swoki tirbu. Niingaka. Mi kimiir yaeka inkam nwirki tiokii mi kira yaeka yarmi kwira ha ti swoki inkpit okwoki, siya swoki inkin tiokiyam. ⁴⁰ Mi inkam nwirki kiriirin inkam komii yai hidiyin saika boini kiriir yuisa kou ana saiiir haiyam mini mi kira siirin yuis prieya piu irkak aiirar nii irkakiya warar dinkin hauugi. ⁴¹ Mi inkam komii nwirki kiriir boini kingiin niimau siir digworaekwo imiir hainamin mi kira saika ha ti swoki hainis apnam arurig mi kira maigimaiga dwonam. ⁴² Mi inkam nwirki kiriiram srii dimin whir siir hauuam mi kira siirin ha hauugi. Mi inkam nwirki kiriir waraurankin priihainami dimin whir mi siirin ha prii hauugi. Iriig.

Siyiun sau omomin siiram naingwowi ieya

(Lk 6:27-28,33-36)

⁴³ Kima bidiyar iki wakaeyim yaiya biya kam nhirim sima boinkiya saeya hinina boinka, kima kimiir nomiyauwin simiiram daingwo mi kima io kimiir sau omomin simiir dwo. ⁴⁴ Mi kara yai kwira kimiirin pi warar ninkin boinkii, kima kimiir sau omomin siirsi daingwobuna mi iikamim kimiir tirbumbu ninkin haiginuwiyim kima Adi Komii siiramin simiiram kwisboinki simiir whinkinsiis haiginuwam. ⁴⁵ Mi kima ti hiriinan siyiun siir tiri mi kima wi kimiir Adi Komiiyin ninomor kouanin wi siir yinisim nwoi. Mi siya biyin wi siir tirki, iikam biyie biyeyim mi iikam wadie wadie ikim simiir koua niuyaim. Mi siya nao pa mi tirki, iikam biyie biyeyim mi iikam miyik miyik ikim simiiramin. Mi hiriinanin kima iikam whiekakim simiirin daingwokwonanaei. ⁴⁶ Mi kima iikam kimiiram naingwowiyim simiiramar timi naingwo. Mi kima wi piki hinin diminin siir haii? Niingaka. Adi Komii siya kimiirin wi dimin whir hauu rani, yio ti hiriinanin dimin komii rani. Mi kam biyeyim omom omomi umir haiiyim yim iriipi hiriinanar mi tirikim kamim simiiram naingwowiyim. Ti hiriinan diminin yio dimin komii rani. ⁴⁷ Mi kima kimiir nomiyauwin simiiramar hinina boini, akamie mi kima wi dimu dimin haii? Adi Komii siya wi dimin

whir swoki hauu rani. Nningaka. Yo ti hiriinanin yio dimin komii rani. Iikamim naingwo tibmii karamaeyim sima hiriyyar mi trikim, yio dimin komii rani. ⁴⁸ Kima sibgu dwowipisu iikamim simiir whwonkam idan, kimiir Adi Komiiyin ninomor kou hiranin siya sibgu owipisuwiya saiir hiriinan. Iriig.

6

Iikam Paeprikabim simiir whindiriraerar haiginiuwi siyu ikin

¹ Kima sibgu mintarao, kima ha kipi naingwo kimiir inig imiir hainanim mi kima mi miyyik miyyikim Adi Komii siirim, iikamim simiir whwonkam ida niisiimauim sima nwoki kigim. Nningaka. Mi kima hiriinan tiri mi kima wi kimiir Adi Komiiyin ninomor kouanin, wi siir digworaekwowim simiir hai rani. Nningaka.

² Mi hiriinaniki niuwi kira iikam paeprikabim umir digworaekwo simiir hauuwi, kira kamim kid masiyim bi simiir kipi nikropki kimiir bi namkwokinamin, ti kamim niksisaeyim simiir hiriinan mi iya sima diminim paeprikab iikamim simiir hauuwiyim iki siyuum sima sima hiriinan minam tiri iikamim sima nwoki hainanim simiir inig imiir. Kara kimiirin yaimwovar boinki simiir diminim, yim sima bidi haigiyim mi Mhoiyya Adi Komii siya simiirin wi dimin whir swoki hauu rani. ³ Mi kira iikam paeprikabim simiir whinkinsiis haiginiuwi mi kima digworaekwowim wi iikam nhirim simiir whwonkam ida kipi hauu o iikam nhirim simiir kipi boinmauu. ⁴ Kira hindara haigiprakai hauu mi mhoiyya kiriir Adi Komiiyin siya kigi kira siyu miyyik tirin mi siya wi dimin miyyik miyyik imiirar mi hauugi miyya kira mriiyya sairsiyimin. Iriig.

Nhwo kwisboini siyugun (Lk 11:2-4)

⁵ Mi iya kima nhwo kwisboiniyim, kira iki kamim niksisaeyim simiir hiriinan kipi tir, yim simiir kwoinim minaram naingwuwikim nhwo iki omakam yaimin dimin nidwokai wakaeyim mi iki siyu komiiyim sim siyuumig siyuumigim sim kwisboinamim iki iikam simiir whwonkam ida mi sima simiir inig nwoki hainanim. Kara kimiirin yaimwovar boinkii. Yim simiir diminim bidiyar haiyim biyar. Mi Mhoiyya Adi Komii siya simiirin wi dimin whir hauu rani. ⁶ Mi kima nhwo kwisboinam mini kimiir Adi Komii siirim, kira kiriir yapa maeyau krakra damwowiu, pi inkamki kig karamae kimiir ywo mi mhoiyya kimiir Adi Komiiyin inkamki kigminim karamae nwowin mi ta maeyau krakra aiirin wi siya siyar kigi. Mi siya kiriirin wi siyu miyyik iirar niisiimauwi.

⁷ Mi iya kira nhwo kwisboiniyim mi yai nhirim kiriir kwoinaigar kipi naingwo kiyayokiyokiyam, iikam biyeyim naingwo tibmii karamaeyim simiir hiriinan. Nningaka. Sima hiniina naingwokim tiki yai prie prieiyim sima kwisboiniyim mi simiir uruwai siyaowaiyim simiirin pa wakaei. ⁸ Kima simiir siyu iir kipi nap. Whisarii rani mi iya kima siiram niki sriiboin karamaeyar niki owiyim mi kimiir Adi Komiiyin siya bidiyar yonkwokikaiwinin, diminin kima hainguguin siirin. ⁹ Iya kima nhwo kwisboiniyim kima hiniina kwisboin,

krimiir Adi Komiiyin ninomor kouanin: krima kiriiram kwis boini kiriir inigin siirin dimin whirki bi kibukin. ¹⁰ Iya kira digworaekwo whiekakim simiir kigirkakan aeya witsisau, mi krima nu tirin, wari ninomor kouanin Adi Komii siir paekwosimim sima mi wakaeyokna diriraerariyim simiir hiriinan mi wakaeyokna diriraeraram tiri. ¹¹ Kira panaowin krimiirin naeyim pi taka iya saiir naeyiriya whaugi. ¹² Kira krimiir dimin biye biyeyim simiir haiyoprindiyuumigi, iikamim krimiir tirbunim krima haiyoprindiyuumigi simiir hiriinan. ¹³ Mi kira dimin biyeyim krimiirin kipi kigninkinki krimiir kinankiuwam mi kira krimiirin yu biyemi biyan inkam komiiyin siirsi ti haiyapyok haiginiu!

¹⁴ Wakae mi kima iikamim dimin biye kimiir tirbumbu haiginiuwim, simiir dimin biye imiir haiyoprindiyuumigi mi kimiir Adi Komiiyin ninomor kouanin, kimiirin wi hiriyyar mi tiri. ¹⁵ Mi kima iikam nhirim dimin biyeyim simiir haiyoprindiyuumigi karamae nrowi mi kimiir Adi Komiiyin ninomor kouanin, kimiirin wi hiriyyar mi tiri. Iriig.

Nae haiyani siyu iki.

¹⁶ Mi iya kima nae min haiyaeiyim mi Adi Komii siirim kwisboiniyim, kimiir whwonkamim iki kamim niksisaeyim sim ninkikiyim, hiriinan kipi ninkikii. Simiir whwonkamim minam ninkikii iki iikam nhirim sima nwoki boinim, yim nae haiyaeikim mi simiir inig nwoki hainanim. Kara kimiirin yaimwovar boinkii, yim sima simiir digworaekwowim bidi haiyim. ¹⁷ Mi iya kira nae min haiyaei mi kiriir whwonkamim sibgu whausok tatao mi kana ha timi sibgu hopsin. ¹⁸ Mi sima kiriirin wa ninokninkan tani kira mhaigi naowi. Nningaka. Kiriir Adi Komiiyin inkamki kig karamae nrowiyin, kiriirin wi

sasar ninokninkini. Ti digworaekwowim kira nimprio diriraerarim. Mi mhoiyya siya wi siyiu miyyik iirar tiri kiriirin wa hauu kiiyuwi. Iriig.

*Siyyu digworaekwo miyyik hangiriyu haigini ikin Adi Komii siir hir
(Lk 12:33-34)*

¹⁹ Digworaekwo miyyik miyyikim kiramaier kipi hangiriyu haigina ti nu iirin. Yio tiki nuin kikom tapin aii minim wi sima tirbumbugiyami. Mi kamim hii tauaeiyim pi omaka aiiirar niinikirimtio ninopkainami ti digworaekwowim simiir haiyam. ²⁰ Mi kima nu tirin mi miyyik miyyikim ninomor kou hirin wi Adi Komii siyar hauuwi yio kikom tapin aii minki bi tirbuwikim mi haiyan kamim wi niinikirimtio ninopkainam tani digworaekwo tauaehaiyamin. Niingaka. ²¹ Mi maeyauwa kirir dimin miyyik miyyikim sima nrowin mi kirir kwoinbudin omwai waiyayokiyokiiyin wi ti om iirar mini owouwi. Mi kira nuan diminin simiiram kipi naingwokwonanae. Kira Adi Komii siir dimin imiiraram daingwo iski. Iriig.

*Kwoin niyyani paeka
(Lk 11:34-36)*

²² Nhwowin yio piu saier niyya haiginuwikin. Mi kirir nhwown wadieyar niki owi mi kirir nhwown digworaekwo whiekakim simiirin ina kigomok irkakim nhwown yio piu irkaka saiar niyya irkakikin, kwoinin yio nhwonakin mi kira sibgu aingwowi mi kira wadieyar nrowi. ²³ Mi kirir nhwown siya biyye nrowi mi ni wi hindara natisir whaowae iuwi. Mi kirir kwoinin dimin biyyeyam naingwowi mi siya wi niwbwomambwo komiyyar namwouwi mi ti diminin kirir waraur nrowim yim miyyiki miyyiki mi iuwi. Iriig.

*Kwoin whisairni siyyugin
(Lk 16:13; 12:22-31)*

²⁴ Mi inkamin biyan inkam nwiswo sowiir mi miyyik kwiso sowiir sibgu mirii swowi mi siya wi kwira saier sibgu mirii mi kwira wi digumii haigingiki mi ta ii aiiirarin siya umir mi aiiiramar naingwo tibmii iski mi siya Adi Komii siir mi miyyiki saiiirin wi panina sibgu mirii, ha? Niingaka. Iriig.

²⁵ Mi kara kimiir asi boinki mi kima kimiir kwoinbudin siirsi kipi naingwoyimiyok boin mi ha kipi boin, krima wi dimu dimin naei? Mi wi dimu dimin kwiyaei? Mi kima kimiir piu aiiirsi kipi naingwoyimiyok boin, krima wi dimu dimin mi haigiprakai. Mi tari kirir kwoinbudin omwai waiyayokiyokiiyin, ini nae siir haiburin mi kirir piua ini yuiis saier haibura. Adi Komii siya tirikikin kirir piu kwoinbudin mi kira siirar wakaeyokna iski mi ti diminin kira whaowaeyim wi siyar hauuwi. ²⁶ Kima ipiyyin imiir kigninokninkinki, yim sima nae min bi ninkikin aekim mi naeyim omakanau bi mi mirii haigiikim. Niingaka. Mi kimiir Adi komiiyin ninomor kou hir nrowin, simiirin nae siyar hauu aeyiski. Mi wim kima ini ipiyyin simiir haiburim mi siya kimiirin wa sibgu kigirraowi. ²⁷ Mi kimiir nwirki ha naingwowi, siya biewi nhirim wi omwaiyar swoki hainis waiyayokiyokii, aniya? Niingaki niingakinga. ²⁸ Mi kima yuiis digworaekwowam dimusi naingwokwonanaei? Kima kipim numir nrowiyim simiir kig, yim sima panin panina nimbiam. Yim sima miinan mirii rani. Niingaka. Mi yim sima yuiis min bi nonkwokwowikim. Niingaka. ²⁹ Mi kara kimiirin yaimwower boinki, biya inkam komii Solomon siya piuaiyim siir piuaipai piuaiyaiyim, ta kipa saier hiriinan piuai miyyik bi nwoka. Niingaka. ³⁰ Ta kowa saeya mi kip aka Adi Komii siyar sibgu tirki mipi miyyika nimbiam. Tapa ko kip sowa wadieyar nrowi mi waka sowa waigi mi wi paeya sima nitkaigi. Mi wim kima ini ko kip sowiir haiburo. Mi Adi Komii siya wi kimiirar mi sibgu kigirraowi. Mi kimiir naingwo tibmiiya Adi Komii siirimin kirie nwo karamae dimusi nrowi, ha?

³¹ Mi hiriinanki niuwi kima hinina kipi naingwoyimiyok boin, krima wi dimu dimin naei mi wi dimu mi haigiprakai sasaei piua kima hiriinan kipi naingwo. Niingaka. ³² Yio tiki hiriinan digworaekwowim simiiramin iki iikamim naingwo tibmii karamae nrowiyim, sim ninaingwoyimiyok boinikim. Mi kima simiir hiriinan kipi naingwoyimiyok. Mi kimiir Adi Komiiyin ninomor kou hir nrowin, siya ina ninokninkinin ti digworaekwowim kima hainguguwim simiirin. ³³ Kimiir biyan kwoinin ta iyya Adi Komii siya siir digworaekwo whiekakim simiir kigirkakana mi siir siyyu miyyik ieya miinan siiram ti mirii. Mi mhoiyya siya ti digworaekwo nhirim wi kimiirarar swoki inkin hauu mimirki. ³⁴ Mi hiriinanki niuwi kima digworaekwowim waka nimbiamanin simiirsi kipi naingwoyimiyok. Mi igwir igwirin dimin hikak hikakim ha nimbiamikim. Mi tapan dimin hikak hikakim nimbiamiyim simiirarar hai, wakanim simiir wara kipi ninkin hai. Ta iyya saier digworaekwowim yim simiiraramar timi naingwo. Iriig.

7

*Inkam nwirni kipi hid
(Lk 6:37-38,41-42)*

¹ Kima inkam nwirni kipi hid wim wi Adi Komii siya mi hidisi. ² Mi ta hiriinan yaiya kima boin huriyiyuwa ilkam nhirimi mi Adi Komii krimiir Wanin siya kimiirin wi hiriinanar mi boin huriyiyuwi. Mi kima ikam imiirin hariga mi hauuwi mi Adi Komii siya kimiirin wi hiriinan iirar swoki iyopkiiyuwi. ³ Mi kira paeka sama kiriir nomiiyauwin siir nhwo iir nwokaiya saiiir dimusi kigi mi kira wara paemir komiia kiriir nhwo iirar nwowa saiiir bi naingwowarkainakin, aniya? ⁴ Mi kira kiriir nomiiyauwin siirin hinin dimusi mi priiboini, nomiiyau, kara wara paeka kiriir nhwo iir nwowa saiiir haiyam tiri mi wara paemir komiia kiriir nhwo iir kiikirinua ya dimuga, ha? ⁵ Kira niksisaeyaki waiwigin! Kira biyyin wara paemir komiia kiriir nhwo iir nripua saiiir tiki iinikiibwaeki. Mi mhoiia kira wa nwoki kigomok iinikrae haiyim kiriir nomiiyauwin siir nhwo hir nwokaiya paeka sama saiiirin.

⁶ Kima dimin miyik miyikim Adi Komii siirim dimin whirki kimbu karamaeyim inkam biyeyim wrananim simiir kipi hauugi. Dimusi rani, mhoiia kimiirin wi simar swoki kwaeniniyokna pii. Kimiir dimin miyik miyikim iikamim hunanim simiir kipi hauu. Dimusi rani, sima ti dimin imiirim bi naingwokim mi ti diminim wi igani sima ninkin okwonami. Iriig.

*Inkamim nhwo kwisboinanaeyim simiir siyu ikin
(Lk 11:9-13)*

⁷ Mi kima Adi Komii krimiir Wanin siiram kwisboini diminam mi siya wa hauuwi kimiirin. Mi kima diminam hansiri mi kima siirin wa kigi. Mi kima ano iir kaigakanii mi Adi Komii siya wa haiwaokii. ⁸ Mi kara kimiirin yaimwower boini, inkamim Adi Komii siiram kwisboiniyin siya pi dimina mi haii. Mi inkamim iki diminam mi hansiriyin yio siya siirin wa hauuwi mi inkamim ano kaigakanii mi Adi Komii siya siiramim wa haiwaokii. ⁹ Mi kimiir inkam nwirin siir yinisimin siya siir ad iiramim nipuum boini mi adin siirin wi siya hauugi, aniya? Niingaka. ¹⁰ Mi yinisimin ad iiramim anasuum boini siir hauuam mi adin siirin wi mipug biyie siir hauugi, aniya? Niingaka. Siya wi hiriinan tir tani. ¹¹ Mi kima ti ikam bibiyeyim, hai min tauaeyim sima simiir yinisimim simiirin dimin miyik miyik imiirar mi hauuwikim. Kimiir Adi Komiiyin ninomor kou hir nrowin siya ini nuan ad imiir haiburin, siya dimin biyiekak rani, yio siya wi hiriinan digworaekwo miyik miyik imiirar mi sibgu hauuwi iikamim siiram srii.

¹² Kara kimiirin yaimwower boini, ti yayim simiir yaimwoki yaimwowa biya Moses mi profet kamim sima winki yim yokwoni sima. Siyu miyik diriraerar iikam nhirim simiirin kira naingwowyim sima diriraeraram kiriir saiiir hiriinan. Iriig.

*Ano kopsim mi ano komii
(Lk 13:24)*

¹³ Kima ano sapisapin siirgi siirar dapninopkainam. Dimusi rani, anowin maeyauwa paekaka saiiir hiriir namiyin, yio prasae rani, bwaeya komigin. Mi siyuin siir namiyin bimbuiwi rani mi iikam whiekakim wi siirar nami. ¹⁴ Mi anowin kwoinbudin omwai waiya yokiyokiiyin siir hiriir namiyin yio kabigikabi rani. Mi iikamim ti siyuin siiram namiyim minan miriinamikim. Mi siirin nwinwira iriraki hansiryiskaii. Iriig.

*Kima profet niksisaeyim simiirsi mintarao
(Lk 6:43-44)*

¹⁵ Kima profet niksisaeyim simiirsi mintarao yim sima kimaka wi yay iyop nini onii. Mi wim kima wa naingwowi sima inkam miyikim yaimwower boinikim. Niingaka. Mi simiir kwoinim yim miyiki miyiki mi iuwu, ini wranan yrowin, kimiir niksisaeyam mi sima kimiir naingwo tibmii aiir warar mi tirbuwi. ¹⁶ Kima bidiya yinokninkinim simiir siyuin sima triiyin. Mi ti pae sinin siya wi tab bud rani mi niowin iriipi hiriinan siya wi am mi bud rani. Niingaka. ¹⁷ Mi hiri hiriinankina pae miyik miyikim yimbi paenid miyik miyik imiirar mi budi mi pae bibiyeyim yimbi paenid biyie biyie imiirar mi budi. ¹⁸ Pae miyikin siya paenid biyie bi budigin. Niingaka. Mi pae biyeyin yio paenid miyik bi swoki budigin. Niingaka. ¹⁹ Mi paeyim nae miyik bud karamae nrowiyim yim wi paeya sima niyitkaigaigii. ²⁰ Mi kima wa ninokninkini profet niksisaeyim simiir siyuin sima triiyin.

*Kara kiriir bi ninokninkin
(Lk 13:25-27)*

²¹ Mi kima hinina daingwo iikam whiekakim sima kariirin hinina dapikiuwi, kariir Biyan Inkam Komii, sima Adi Komii siir yinisim tani. Niingaka. Sima wi nhirkimaka nami iya digworaekwo whiekakim simiir kigirkakana ninomor koua hiriirin. Mi inkamim

kariir Adi Komiiyin ninomor kou hir nwowin siir kwoin iiar sibgu api mi siya wi siir kigiraowi. ²² Mi taka ii komiyya Adi Komii siya iikam whiekakim simiir hidi, wi kariirar dapboin wini, Biyan Inkam Komii, Biyan Inkam Komii, nim krima kiriir inig iir mariigim! Adi Komii siir yaiya iikam simiir. Mi iki uridyiu biye biyeyeyim simiirin krima kiriir inig iiar haiswonimniskiiyim! Mi krima dimin kirie komii komiiyim kiriir inig iiarin kasakasa bi tirkim! ²³ Mi taka ii aiirin kara simiirin wi hiniina boinmau wakaei, kara kimiir bi swoki inokninkin miminkin. Niingaka. Kima siyiu bibiyie tiraki waiwigim, kima damki! friig.

*Omaka isair miriini siyiugin
(Lk 6:47-49)*

²⁴ Mi inkamin kariir yai aiir wakaeyokna diriraerari, yio tiki hiriinan inkamin kwoin miyikakin, yio ini inkamin omaka siya idwo miriyyin ini siir hiriinan ywowin. ²⁵ Mi ta iya opud nao owie komiiyin ha nitin ta omaka aiir namitiunii mi saeya bi nakainamka. Niingaka. Dimusi rani, ta omaka ini siya kirie kirieyim nu aowa nwokaiyim simakar yauni owiuwim.

²⁶ Mi inkamin ta kariir yai aiir wakaeyokna karamae nwowiyin, yio ini ta inkamin omaka aowi maeyau miriyyin ini siir hiriinan ywowin. ²⁷ Mi iya opud nao komiigi nityiyim mi owie komiiyin ha mi itin mi digworaekwo hiriinanin ta omaka aiir namitiuniyim mi saeya ina yakainama. Ihi, saeya ina yakai imik iuguskiya.

Jisis siir kirie komii aeya

²⁸ Jisis siya ti diminin siirin ha boin digiyin mi iikam whie komiyya ini hindara yanaakiyim ti yai hiriinanin siya boinmauwiim simiirsiiyin. ²⁹ Dimusi rani, siya simiirin kamim siyiu komii ninokninkiniyim simiir hiriinan bi boinmauugun. Niingaka. Siya simiirin inkamin inigakin siir hiriinan boinmauugun. friig.

8

*Jisis siya inkamin paowai minkim pisikomkopowin siir haiswoniskiiyin
(Mk 1:40-45; Lk 5:12-16)*

¹ Mi Jisis siya mhiu hiranki niunaiiniyim mi iikam whie komiyya ini siir mhoiiyar sidkaenamim. ² Mi inkam nwirin paowai minki pisikomkopowin ha nitin siiram mi siya ogmwo ini siir whwonkam idair ini akaihiuniyim. Mi siya ina boinin, Biyan Inkam Komii, kira kariirsi naingwobumbuwi mi kira kariirin pa haiswoniskiiyi. ³ Jisis siir ina siir ha nonkwokiyin mi siya ina boinkiyin, kara ha naingwowi, kira wadieyar dwoki! Mi paowai minim siir pisikomkopowim ha digiyim mi biri kimiminkikin siya ini wadieyar ywokiyin. ⁴ Mi Jisis siya siir boinki, kira sibgu wakae! Kira wi inkam nwirin kipi swoki boinmauwiim. Niingaki, niingaka. Mi kira kiriir pua pris inkamim simiir tini iisimauiiu. Mi kira wi naemin dinkin imiyyaeki, biya Moses siya boina sair hiriinan. Mi iikamim sima wa nwoki inokninkinim kiriir ma Adi Komii siya bidi digiya. friig.

*Jisis siya sauan kamim simiir biyan inkamin siir miyan inkam iir haiswoniskikin
(Lk 7:1-10)*

⁵ Mi mhoiyya Jisis siya om Kapaneam hiriir napninopkainamin mi om komii Rom hirank kamim yaii niniyim simiir biyan inkamin ha nitin mi siya siirin hiniina yasriini, ⁶ Biyan Inkam Komii, kariir miyan inkamin siya makakin, ini omaka hirar whwonkaiyin. Mi siir iga in minim bidi yaowiguskiiyim mi siir pua kimpipisu prasae kin tani. ⁷ Mi Jisis siya siirin hiniina boinki, siirin pi kara nini haiswo niskiiyiwi mi siya pi wadieyar nwokii. ⁸ Mi kamim yaii niniyim simiir biyan inkam ieya boin, Biyan Inkam Komii, kara inkam paii rani mi kira kariir omaka pa nit rani. Kira hinda yayarar boinki mi kariir miyan inkamin pi wadieyar nwoki okiyin. ⁹ Mi an kara iriipi hiriinan ini iki kam nhirim inigakim kariir kigiraowiyim, ini simiir aowa mi owin. Mi karaki karar kigiraowiyim, kamim yaii niniyim simakisiimaigim. Mi kara nwirin boinkii, kira dam! Mi siya pa mi ami. Mi kara nwirin, hiniina mi boinkii, kira wit! Mi siya pa mi iti. Mi iki kariir miyan inkam iir boinkiyim, kira ta mi aiir ti mirii mi siya pa diriraerarii. Kara bidi yinokninkinin kira pi yayara boinki, kariir miyan inkamin pi wadieyar nwoki.

¹⁰ Mi Jisis siya ta yai aiir wakaeyin mi siya ini hindarar yanaakiyin. Mi siya kimidina iikamim siir mhoiiyar namim simiir boinki, kara kimiirin yaimwovar boinkii, kara iikamim Isrel mi iikam nhirim simiir hirank inkam nwirin ti inkamin siir naingwo tibmiyya sair hiriinan naingwo tibmi inkam nwir bi kigin. Niingaki, niingaka. ¹¹ Kara kimiirin yamwovar boinkii, iikam ombud komiiyin bieki nityiyin mi bieki nikiiyami ikin, wi hiranki niti mi sima wi krimiir brougaeyim Ebrahim Aisak mi Jepok, wi simakar nini idwo aeyiwi, maeyauwa Adi Komii siya iikamim mi digworaekwo whiekakim simiir kigirkakana sair. ¹² Mi yinie whiekakim nu Isrel hir niyioninkinim simiirin wi Adi Komii siya nhinikriropkii,

maeyau #m#ri#ma saali#m. Mi ta maeyauwa sima kauu prasae kin tani. Mi wi simiir big imiirar naegiy#mkiy#kaeyami. ¹³ Siya ha boin digiyin mi Jisis siya yaii nini kamim simiir biyan inkamin siir boinki, kira omaka dam! Kara ha naingwowi, ti digworaekwowim, wi ta kirir naingwo tibmiya wadie saeyar swoki imbiyami. Mi ta yaiya sair mhoiyya biri kimiminkikin, ta ii aiararin, siir mi mirii inkamin ini wadiyeyar ywokiyyin. Iriig.

Jisis siya Pita siir niu aiir haiswoniskikin
(Mk 1:29-34; Lk 4:38-41)

¹⁴ Mi mhoiyya naiowaka sima, simiir iikamim uridyiu biyieki nitkiyyim, ina yitim Jisis siiram. Mi siya iikamim uridyiu nitkiyyim simiirin hinda yayiarar boinkiyin mi ti iikamim ini wadiyeyar ywokiyyim. Mi siya iikamim maki niyyim simiirin warar yinkin haiswonimniskiigi. ¹⁷ Mi siya ha boin digiyin mi yai kwira biya Adi Komii siya boinkiya profet Aisaiani, sair swoki boinourwokaigikin. Siya hinina boinkin, siya bidi haiy-oprimdiy#umiigiyim krimiir ma biyie biyieyem mi krima miyyik asi nrowi. Iriig.

¹⁶ Mi mhoiyya naiowaka sima, simiir iikamim uridyiu biyieki nitkiyyim, ina yitim Jisis siiram. Mi siya iikamim uridyiu nitkiyyim simiirin hinda yayiarar boinkiyin mi ti iikamim ini wadiyeyar ywokiyyim. Mi siya iikamim maki niyyim simiirin warar yinkin haiswonimniskiigi. ¹⁷ Mi siya ha boin digiyin mi yai kwira biya Adi Komii siya boinkiya profet Aisaiani, sair swoki boinourwokaigikin. Siya hinina boinkin, siya bidi haiy-oprimdiy#umiigiyim krimiir ma biyie biyieyem mi krima miyyik asi nrowi. Iriig.

Siyuun Jisis siir mhoiyya nami ikin
(Lk 9:57-62)

¹⁸ Jisis siya iikam whie komiyya simiir kigin, siir nakaeyokainiyim mi siya kamim siir kigna miriyim simiir boinki, nimbi hinda whigbid mirmiya ninidnadam. ¹⁹ Mi inkam nwrin siyu komii ninokn#nkininyin ha nitin mi kimidina siya yaboini siirin, hae! Ti nowomwarkaiyuun inkamin kara iki omom omomim kira namim tiriyim kara kinaka warar kainanaowamar tiri. ²⁰ Mi Jisis siya siir boinki, ini wakaeyin, niimauan wra biyieyem, yim nu tirin nokakargim. Mi ipiyinim iripi hiriinan, omakakak. Mi Yaowae Adin nimomor kouanki nitin, yio piu kikinsians maeyau karamaeyairgin. Niingaki, niingaka. ²¹ Mi siir kigna mirii inkam nwrin siya boin, Biyan Inkam Komii, kara biyyin kariir ad iir nini haingikaigiki. Mi kara pi kirir mhoiyya niti. ²² Jisis siya ina yowarkii boinin. Niingaka. Kira kanaka tariinanar kwit! Wari inkam wairin, yio inkamin naingwo tibmii karamaeyim inkam wirnanim yim sima, simar ti swoki haingikai. Iriig.

Opud komiyya Jisis siya boinkiya ina digiya
(Mk 4:35-41; Lk 8:22-25)

²³ Jisis siya ha boin digiyin mi siya i aiir nani kwiriyim mi siir kigna miriyim kamim, yim ini warar mani kwiriyim. ²⁴ Mi sima ina yinidnadamim yarmiyya mi opud whoimwaini rani, whi hir hugnatmairiba. Mi hinina pariiparii i aiir nisw#natkaiyyim. Mi siya ini inau hirar whwonkai taowin. ²⁵ Mi kamim siir kigna miriyim, ha namim, ina yami inidguwim siir. Mi sima boin, Biyan Inkam Komii, kira krimiirsi daingwoy#myok mi krimiir whindiriraerarki, krima pa nokwomwainainami. ²⁶ Mi siya simiirin hinina yowarkii boinki, kima dimusi nididi, ha? Wari kimiiir naingwo tibmiyya saeya komiigi mi iwwi! Mi siya ha boindigiyin ina yinsin idwokaigiyin mi kimidina io opud hinin sowiir ywoki. Mi biri kimiminkika opuda ina yinkisanakiya mi opa ini mokmokwaiya ywomaimiigiya. ²⁷ Mi siya hiriinan tirkiyin sima ini hindara yanaakiyyim. Mi ini sima simar yombain amboinkiyim, siya ti inkamin disau naekisae. Opud hinino ini siir yayiar mi wakaeyoknakiyo, ha? Iriig.

Jisis siya haiswoniskigigo inkam nwiso uridyiu nitkiyyim
(Mk 5:1-20; Lk 8:26-39)

²⁸ Mi Jisis siya whigbid mirmii kwira sair hiriir ha nambiyamin, Gadarani nu siir mi inkam nwiso uridyiu biyieki nitkiyyim ina yitwo siiram. Mi ti inkam nwiso sowa maeyauwa inkam haingikaiya sair hiranki nitko. Mi inkam nwiso, sowa uridyiu biyenan bidi ywokiyo. Mi iikamim ti siyu iir pan#nsi yapsi, sowa tiowisi sima hiriinansi nididgim. ²⁹ Mi sowa ina kauwok boinamnankiyo, ti Yaowae Adin nimomor kouanki nitin, kira krimiirin dimu dimin tiram nitkin, ha? Mi iyya digana ina niki owa kira maeyau biyieya sair nikropkiyana krimiir t#rumbuamin. ³⁰ Mi ti hu isid komii whirin arurig hirar nokwo aekin. ³¹ Mi ti uridyiu isid komiyyin ha nhankii kaugiyim mi ina boinkiyim Jisis siirin mi kira krimiir nhankiropkii mi kira krimiirin wari hu isid komiyyin siirim dikropki. ³² Mi Jisis siya simiirin ina boinkiyin, kima damki! Mi ti uridyiu biyieyem sowiir ha haiburgiko mi sima ina yamkiyyim ti hu isid komii iiram. Mi ti hu isid komiyyin ha niwitamin, ini siiyeno whirin siirarar iwit iugugusamin. Mi sima ini mhuono whi kwira sair kwiyae haingrimkriku aokaonamim.

³³ Mi kamim hu imiir waikaowiyim, sima ina yidamkiyyim. Mi sima om komiyya hiriir ha niwit nimbibiyamin mi ina ini boinimauuwim dimin sima kignaniyyim simiirin.

Sima dimin'in inkam nwisu, uridy'u biyieki nitkiyo, sowiir nimbiamin, siir warar ini boinimauuwu. ³⁴ Mi saiir mhoiyya iikam whiekakim ti om komiiyin siir hiranin ina yitim Jisis siir kigam mi sima ina yididim. Mi ina nhinikriropkiyim siirin, nu maeyau kwira namim. Iriig.

9

*Inkamin iga in ninsimsiriuwun Jisis siya haiswoniskiigin
(Mk 2:1-12; Lk 5:17-26)*

¹ Mi Jisis siya igopsim ira saiir nani kwiriyyin mi ina swoki iyikidamin whiigbid mirmiiya hiriir. Mi siya ini siir omki om iirar swoki amin. ² Mi sima simiir inkam nwirin kuminkin naoninsimsiriuwun ina hainaniyin, Jisis siiram. Mi siya ini hi aiirar whinaniyin. Mi siya simiirin hiriinan kigiyin, sima siiram naingwo tibmii, siya siir haiswoniskiyyim mi siya ti inkamin kuminkin naoninsimsiriuwun siir boinki. Nomiiyau, kiriir kwoinin kirie ti oki. Kiriir dimin biyeyim kara bidi haiyoprimdiyumuigiyyim. ³ Mi mhoiyya kamim siyu komii ninokninkiniyim sima saram yimboin amboin. Mi tari ti inkamin siya nighbumbwi. Mi siir igosop aiir nokwokairinaim mini. ⁴ Mi Jisis siya simiir kwoin iir bidi yinokninkinkiyin mi siya ina boinkiyin, kima wari kwoin biyie hininin kimiir kwoinai dimusi nwokaii, ha? ⁵ Paki hinin yai aki kariir kirie komiyya saiir nusiimauua? Kara ha boini, kiriir dimin biyeyim kara bidi haiyoprimdiyumuigiyyim, aniya? Mi kara ha boini kira ha dinsiin apririrki, saeya, aniya? ⁶ Ta saeyar nusiimauuga mi ankara ha naingwowi kima dinokninkin. Kara Yaowae Adin ninomor kouankin nitin siya ti nu iirin inig kirie kakargin mi siya wa digar mi owi dimin biyie biyeyim simiir mi haiyoprimdiyumuigiyyim. Mi siya ti inkamin iga in ninsimsiriuwun siir asi boinkikin. Kara dinsiingi mipi kiriir hi aiirar dinsiin hainam mpa damigusam kiriir omaka hiriyyar. ⁷ Mi siya ha ninsiingiyin mi ini siir omakar yamigusamin. ⁸ Mi iikamim sima ti dimin hiriinanin siir kigiyin sima ini nididkakar yokiyim mi sima ini Adi Komii siir inig iirar hainankiyim. Dimusi rani, Adi Komii siya hauugin ta hiriinan kirieya Jisis siirin ti inkamin siir haiswoniskiyyin. Iriig.

*Jisis siya Matyu siiram nikiunakin siir mhoiyya namim
(Mk 2:13-17; Lk 5:27-32)*

⁹ Mi Jisis siya ta maeyauwa saiir haiburgikin mi ha napnamin mi siya youapkiyam kariirin kara omom omomi umir nidwokai haiyya omaka saiir nidwokaii ti inkamin Matyu karargin. Mi Jisis siya kariir boinki, kira kariir mhoiyyar wit. Mi kara ha ninsiingiyin mi kariir digworaekwowim ini hiar iyopnisugim. Mi kara ini Jisis siir mhoiyyar yamin.

¹⁰ Mi saiir mhoiyya Jisis siya omaka hir nidwokai aeyin mi kam nhirim omom omomi umir haiyyim mi kam bibiyeyim dimin biyie biyie tirkiyami ikim sima ha nitim, Jisis siya mi siir kigna mirii ikim kamim ini simakar ini idwo aeniyyim. ¹¹ Mi Farisi kamim sima ti hiriinan siyu iir kigim mi sima kimadiniya Jisis siir kignamiriyyim kamim simiir boin, wari inkamin kimiir nowomwarkaiyuwiyin, siya wari kamim omom omomi umir haiyyim mi inkam biyie ikim simaka dimusi nidwokai aei, ha? ¹² Mi Jisis siya hiriinan wakaeyin mi siya ina yowarkii boinin, iikamim iki mamim karamaeyim yim sima inkamin paowai min widiyin siirim bi namikim. Niingaka. Siiramim iikamim maminki niyyim sima simar namikim. ¹³ Kima ha dam yayim kara boinin simiir tikini aingwonaki Yokwo Komii saiir nwowim, ta yayi Adi Komii siya hinina boinkin, kara wraisu min ninkin imiyyaeyim pi borisopi. Niingaka. Kara ha naingwowi, kima iki iikam nhirim simiirs daingwobumb. Kara iki iikamim ha naingwowim krima iikam miyyik miyyikim simiiram bi nitkin, simiir nikiunaim. Niingaka. Kara iki iikamim ha naingwowim krima iikam biyie biyiekim simiir nikiunam nitkin. Iriig.

*Siyyu win mi siyyu biyie sowa iripa kipi prid
(Mk 2:18-22; Lk 5:33-39)*

¹⁴ Mi taka iyya Jon siir kigna miriyyim kamim sima ha nitim mi Jisis siir ya srini mi Farisi kam ikim mi krima, nim krima nae mina mi haiyaei mipi mhiirima mi owi nhwo kwisboinam mi wara kiriir kigna miriyyim kamim yim sima hiriinan tir karamae dimusi nwowi, ha? Dimusika? ¹⁵ Mi Jisis siya ina yowarkii boinkiyin mi inkamin wig win nonkwonaei mi siya siir nomiiyau imakar nwowi mi ta iyya maingamaigani iiga, iyie? Hikak nwonu iiga. Mi nae minim pa haiyakii, aniya? Niingaka. Mi mhoiyya ti inkamin wig nokwonain, inkam nhirkim ini iikunakii, siir nomiiyauim, simiir hirankar mi taka iyya kima wi hikak saiir dwo mi nae minim saiir haiyakii.

¹⁶ Inkam nwirki yuis win mirmiiya yuis kaba saiir no iir bi swoki itkin pankin. Niingaka. Mi siya hiriinan tiri mi ta yuis kaba saiir no iir mi ta yuis kaba wi saeya swoki mimbimbiraraokii. Mi nowin wi komiiyar nasae owiguskii. ¹⁷ Inkam nwirki wain wini opa meme kab isa saiir bi naokaigin. Mi siya hiriinan tiri ta op wain wina

saeya niwit iyopiainani mi ta meme is kaba wa nimbiriyamkii. Mi wainin wi nu arar naokiononkwokwonam swokii. Mi meme isa ya wi warar ninkin iguskii. Mi yim sima wain wini opa pi meme is win aiirar naokaii. Mi sowa pi wadieyar naokaii. Mi sowa pi wadieyar ninan oswowi. Iriig.

Biyyan inkam nwirin siir yinisim yinugiyina mi wiga siir yuis aiir nonkwokiyaka sowiirin Jisis siya haiswoniskiigiko

(Mk 5:21-43; Lk 8:40-56)

¹⁸ Mi Jisis siya yai hinar niki boinnimauuwun simiir mi Juda simiir biyyan inkam nwirin ha nitin mi siya ogmwo ini Jisis siir whwonkam idair ini hiuboiniyin. Mi siya siirin hinina boin, kariir yinisim yinugiyina saeya tariinanar kwaonamka. Kira wit mi kiriir ina saair wini onkwoni mi pi omwaiyar swoki waiyam. ¹⁹ Mi Jisis siya ha nansingiyin mi ini siir mhoiiyar yamin. Mi kamim siir kigna miriyyim sima ini saikar yinkin amim.

²⁰ Mi wig ira hir nwoka ya nhieki mi apidwodwoma biewiyim iur whis. Mi ta wiga saeya kimidiniya Jisis siir yuis mwis aiir waka apiyokna onkwoki. ²¹ Mi saair kwoinarin saeya hinina naingwoka mi kara pi siir yuis aiirar nonkwokii mi ta nhieya pa ninkipraenakii. ²² Mi Jisis siya ha haiyug okwokaokiyin mi ina boinkiyin yinisim yinugiyin kiriir kwoinin hiisima ti oki. Kira kariirar naingwo tibmiiga mi kiriirin wadie saeyar swoki okika. Mi biri kimiminkika ta ii aiirarin ta wiga ini wadieyar ywokiya.

²³ Mi Jisis siya napnamin mi Juda simiir biyyan inkamin siir omaka aiir nimbiamin mi siyar kigam kamim tidiiyu kuuwi. Mi iikamim yaiya hinin ninkinuu rani, hapi anaupaekiniuwi ta yinisim aairim nouwi. ²⁴ Mi Jisis siya ina boinkiyin, kima damki! Ta yinisim yinugiyina bi naonamka. Niingaka. Saeya nhwo whini. Iiya iikamim sima hiriinan wakaekiyim mi sima yaibu siirin hainingin bu. ²⁵ Mi sima iikam imiirin ha nhinikriropkiyim mi Jisis siya ha napninopkainamin, maeyauwa yinisim yinugiyin aeya whwonkaiya saair mi siya ha nini onkwo iuwun saair ina aiir mi saeya ina yinsiin idwokiya. ²⁶ Mi ta yaiya hinda tinda ina yinyokwiigiya. Iriig.

Inkam nhwokwisae nwiso mi waeyai ikin, simiirin Jisis siya haiswoniskiigim

²⁷ Mi Jisis siya ta maeyau aiir haiburgigin mi siya ina yapnamin. Mi iya siya niki apamin, inkam nhwokwisae nwiso siir mhoiiyar napnamo, sowa siiramin, hinina kauwok boinam, ti Devidni isidin siir yinisimin, Adi Komii siya nikropkiyin kira kririirsi timi aingwobuna. ²⁸ Mi Jisis siya omaka ha napninopkainamin mi ti inkam nhwokwisae nwiso ha nitwo siirin mi siya ina sriiwinin sowiirin. Mi tari kowa ha naingwowi kara wi digar nwowi ti hiriinan dimin iirin, aniya? Mi sowa siir yai aka hinina yowarkii boin. Ihi, Biyyan Inkam Komii. ²⁹ Mi siir ina sowiir nhwo owiir ha nonkwokiyin mi siya ina boinkiyin, kowa kariirim naingwo tibmiigo mi kowa wi wadie asi nwowi. ³⁰ Mi sowiir nhwonao ini biimiyar kinkiyi. Mi Jisis siya sowiirin hinina yowarkii boinki, kowa sibgu wakaenam. Ti dimin iirin wa inkam nwirni kipi boinnamau. Wi sima pi ninokninkinis. ³¹ Mi sowa idowiiya ha namwo mi ti diminin Jisis siya tirkiyin ina haigiririramin hinda tinda.

Inkam waeyai mikrimin Jisis siya haiswoniskiigikim

³² Mi sowiir mhoiiyar inkam waeyaimikrim nwirin uridyugi nitkiyyin siirin kam nhirim sima hainani Jisis siir. ³³ Mi ti uridyu biyeyin ti inkamin siir nitkiyyin, siirin kimidiniya Jisis siya yiniskiigi. Mi ti inkam waeyaimikrimin yai ina boinaikiyin. Mi iikam ombud komiiyin ha nanaakiyim mi sima ina boinin, biyya ti hiriinan diminin nu Isrel tirin bi swoki imbiyamkin. Niingaki, niingaka. ³⁴ Mi Farisi kamim sima boin, wari kirieya uridyu biyie siya ninimniskiiya ya uridyu biyeyim simiir biyyanin siir kirie aeya. Iriig.

Jisis siya Isrelan iikamim simiirsi naingwoyiyokim

³⁵ Mi ti simiir mhoiiya Jisis siya om komii komiiyim mi omisisimim, simiirar yapyoki irkak. Mi siya iikam imiirin, simiir omakaam yaimin dimin nidwokai wakaiyim simiir hinar yowomwarkaiyu. Siya simiirin yai win kibiya, iya Adi Komii siya digworaekwowim simiir kigirkakana saair nowomwarkaiyuugin. Mi siya iikamim mapai mapaigi niyyim mi iga in nansimsiriuwim, simiir warar yinkin inimniskiiyam. ³⁶ Mi siya iikam isid komiiyin siir kigin mi siir kwoinin simiirsiy in naingwoyiyok pranae bi kinkin. Dimusi rani, simiir kwoinin bidi whriewhriekiyim. Mi sima ini sibsibim inkamki kigirao karam nwoyiyim hinda sima sima sibap whaowaeayamiyim, ini simiir hiriinan ywowim. ³⁷ Mi siya kimidiniya siir kigna miriyyim kamim simiir boinki, ti iikamim sima ini numiran sasaeyim wai nwoyim, simiir hiriinankim mi miyan inkam hongak karamkim simiir ningugu haiyim. ³⁸ Mi kima wi numiran adin siiram srii. Mi iikam nhirim wi siyar nwoki ikropkiyim, ti iikamim sima siirin nwoki amim. Iriig.

10

*Aposel kam iuur kwiso simiir inig ima
(Mk 3:13-19; Lk 6:12-16)*

¹ Mi Jisis siya siir kigna mriiyim kam iuur nwiso simiiram yikiuna mi sima iripa ha nwowim mi siya simiirin kirieya uridyiu bibiyeyim sim ninimniskiiya mi mapai mapai minim sim mi haiswonimniskiiya ina hauugiya simiir. ² Aposel kam iuur kwiso simiir inigim hinin hiningim. Biigi biyanin Saimonkin mi siir inig whiran, Pitakin mi siir nomousimin Andrugin mi Jems Sebedini yinisimin mi siir nomousim ieya, Jon ³ mi Pilip Batolomiyu mi Tomas mi Matyu mi kara, inkamin omom omomi umir haiiyin mi Jamisin Alfiasni yinisim ikin mi Tadias ⁴ mi Saimonin biya ta yaiya saiiir boinmamaugun nu whiran inkam komiiyim krimiir kipi kigrirao. Judas Iskariot, inkamin wir Jisis siir napwouwin, siir sau omomin siir. Iriigi.

*Jisis siya aposel kam iuur nwiso mi simiir hauugin
(Mk 6:7-13; Lk 9:1-6)*

⁵ Jisis siya ti kam iuur nwiso simiir nikropkiyim mi siya simiirin hinina boinki, kima wi iki Juda iikam tani simiir nu maeyau imiir kipi nam. Mi kima wi Sameria simiir om komii komii imiir kipi nam. Niingaka! ⁶ Kima wi iki Isrel simiir iikamim simiirgi simiiramar dam! Sima ini sibsibim inkamki kigrirao karam nwowiyim sima sima priiyap whaowaekaeyamiyim ini simiir hiriinan ywowim. ⁷ Kima nami mi kima wi hinina dowomwarkaiyuwam simiirin, iya Adi Komii siya siir digworaekwo whiekakim simiir kigirkakana kingiin bidi yinyaniya. ⁸ Kima iki makak makak iikamim simiir dinimniskiiyam mi iikamim naokaowim, simiir warar hidninsin idwovam mi iikamim paowaigi piskomkopouwim simiir wara haiswonimniskiiyam. Mi uridyiu bibiyeyim simiir warar dinimniskiiyam. Ta kirieya whisarii kara hauuwa mi kima iikamim simiirin niinga niinga priidiriraerar haiginu. Mi kima wi umir kipi swoki hai sairsiiyin. ⁹ Mi kima umirimin nibnau kipi haiginam. Niingaka. ¹⁰ Mi iya kima napnami mi naeyim wi nibnau kipi haiginam. Kima yaeya yuis kipi hainam! Niingaka, niingar dam! Kima iikamim simiir whindiraeraram nami, kimiirin nae minim wi simar hauuwi.

¹¹ Mi kima om komii mi omisim whir napninopkainami mi kima wi sibgu kigrirao hiran iikam miyik miyik imiirin, kimiirin wi sima kigrirao wi mi kima ti hiriinan kamim simakar dwokripkai. Mi ti om iirin wi simiir hirankar hinanam. ¹² Mi kima omaka ira nami mi kima omakain iikamim simiirin hinina boin kimiir mhi kwonim hiinsima dwo. Adi Komii siya wi kimakar nwowi. ¹³ Mi ta omaka saiiir hiran iikamim sima kimiirin wadie nwowini mi Adi Komii siya wi kimiirar whindiriraerari. Sima kimiirin wadie nwo karamae nwowi mi ta yai miyika wa swoki iti kimiiramar mi Adi Komii siya wi simiir whindiriraerar tani. Niingaka. ¹⁴ Mi inkam nwrki kimiir nikunam karamae nwowi siir omaka. Mi siya kimiir yai miyik aiir wakaeyona karamae nwowi mi kima ta omaka mi om ikin, siirin ha timi haiburgig. Mi nusinin kimiir igaim kima niiyim simiir nwowim, yim hiran dikrimkrinkiigig simiir nsiimauuwam Adi Komii siya hikakin. ¹⁵ Kara kimiirin yai mwowar boinkii ta iya ti iikamim ti om komii siirim kimiir boinwokiyop natkaigiyaana, wi om komii Sodom mi om Gomora sowiir hiriinan hik hauuwi rani. Niingaka. Ya ta hiriinana ya wi komiigi komii nwowi. Iriigi.

*Dimin biye whiekakim wi mhoiya nimbiyami
(Mk 13:9-13; Lk 21:12-17)*

¹⁶ Wakae, kara kimiirin wi sibsibnan nikriropkii, iki niimauan wra biyeyim simiir hindaim. Mi wra biyeyim sima wi kimiir naeyamar mi naingwowi. Mi diminim kima tiram naingwovim kima sibgu hidnam, itin wraisuim kikaikaowiyin siir hiriinan kimiir siyuim iki iikamim simakan hiinsim hiinsima dwo. ¹⁷ Kima iki iikam biyeyim simiirsi ha timi mintarao. Kimiirin wi sima boinwokiyopnatkaigi simiir kaunsil imaka. Mi sima kimiirin omakam yaimin dimin nidwokai wakaeyim, wi simiir hir nipimpari idgiuni. ¹⁸ Mi wi sima nikunami kimiirin inkam komiiyim omom omom nhirim sim kigriraoiyim simiiram. Dimusi rani, kima kariir yai aiir wakaeyoknakim. Kima kariir yaiya iki inkam komii komiiyim mi iikamim Juda iikam tani simiir warar boinmamaugim. ¹⁹ Mi iya sima kimiir boinwokiyopnatkaigiyim nikunami. Mi kima wi hinina kipi naingwoyimi yok idid boin. Kima yai minim wi panin panina boini? Niingaka. Mi ta ii aiirarin yaiya kima boinam tirim, kimiirin yaiyim wi Adi Komii siya boinmamau haiginugi. ²⁰ Mi ti yaiyim wi kimar boin tani. Niingaka. Kimiir Adi Komiiyin siir naeyuin kimiirin wi siyar hurworwokai boinkii.

²¹ Mi yaowaeyin wi siir nomousim iiar kinmauwu mi siirin wi sima nisomaowi. Mi adin wi iriipi hiriinana mi kinmauwu siir yinisim iirin kam nhirim sima nisomaowim. Mi

yinisimim yim wi simiir yopii ad imiirar mi kinmauwuwi mi kam nhirim sima mi isomsom aokaakiyim. ²² Mi iikam whiekakim wi kwoin biye kimiiram naingwowi. Dimusi rani, wim kima kariirgin mi inkamin kariir mi aiirar niki mairiikripkaii. Mi saiir haiburgig karamae nwowi mi dimin taeminim kimiir nibiyami mi mhoiia kimiirin wi Adi Komii siya nanmaiwarkainaei. Mi siyakar nwoyokiyokaiiyami, iinokiinokin. ²³ Mi iya iikam biyeyim om whiranim sima hik kimiir hauuwi mi wim kima om whira timi idamki. Mi iya iikam biyeyim ti omin siir hiranim, sima hik kimiir hauuwi mi kima ha timi idamki om whira. Kara kimiirin yai mwowar boinkii, kima kimiir maiyim wi niki digi rani, Isrel simiir om imiirin. Niingaka. Wi hiriirar kigwini. Iya kara Yaowae Adin ninomor kauanki nitin siya nitana saiirin.

²⁴ Yinisimim siya inkamin siir nisiisiimauuwiyin siir bi haiburikin. Mi maiyan inkamin siya siir biyan inkamin siir bi taouugaekin. Niingaka. ²⁵ Mi yinisimim siya siir nisiisiimauuwiyin inkamin siir hiriinanar timi maigimaiga. Mi iriipi hiriinanar mi mirii inkamin siya siir biyan inkamin siir hiriinanar timi maigimaiga. Mi sima kariirin ti hiriinanar inig biye iir dapi Bielsebul mi kara wi kimiir adnan nwowi. Mi wim kima wi kariir yinisimnan nwowi mi sima kimiirin wi ti hiriinanar inig biye iirar mi dapi, Bielsebul. Iriig.

Iikamim Adi Komii siirsi arar didid iski

(Lk 12:2-7)

²⁶ Mi kima ti iikam biyeyim simiirsi kipi nidid. Digworaekwo whiekakim iki aowa aowa nwokiyamim, mhoiia wi idowiiyar nwokii. Mi nimprio yayiim mhoiia iikam whiekakim wi simar wakaei mi ta yayia wa haigirirami. ²⁷ Mi yayiim niyiim niyiim kara boinim tariinanin iikamim sima wakae karam nwowi mi mhoiia kima simiirin wi idowiya boinimauuwi. Mi sima wa wakaei. Mi yayiim, wiinara kima wakaeiyim kima simiirin wi omaka akou hir tami okwo boinimauugi hinda tinda. ²⁸ Mi kima iki iikamim piu aiirara nisomaowiyim simiirsi kipi naingwo idid. Dimusi rani, sima kimiir kwoinbudin wi siir wara nonkwobumbuninkin tani. Niingaka. Mi kima Adi Komii krimiir Wanin siirsi arar daingwoyimyok. Siya kiriekakim, maeyauwa paeya nutingi karamaeya saeya nwowa, ya nikrani, piu mi kwoinbudin wi saeya nonkwoninwomwarrninkin. ²⁹ Mi kima iikamim ipiyin yinisimim iso umir kwirua, sima pi saiirarar saini. Mi ipiyin sim ira saeya niki isomaowi. Adi Komii siya kwoinkakaigirin siirin, siya ina ninokninkin. ³⁰ Mi wara kimiir kanmaiym yim Adi Komii siya bidi mwan digim. Siya ina ninokninkin simiirin. Mi dimin sisimim simiirin ini warar mi inokninkin. ³¹ Mi kima wi hiriinanar simiirsi kipi nidid. Kima ini ipiyin sisim whiekakim simiir haiburim. Mi Adi Komii siya kimiirin wi hiriinasi kigiraowi. Iriig.

Jisis siir inig iir boinimauuwi siyu ieya

(Lk 12:8-9)

³² Mi inkamin kariir inigin iki iikam nhirim simiir whwonkam ida boinimauuwi mi an kara wi hiriirar mi tiri simiir inigim wi kara mi boinimauuwi kariir Adi Komiiyin ninomor kou hir nwowin siir whwonkam ida. ³³ Mi iikamim kariirin digiumii haimriyuwi iki iikam nhirim simiir whwonkam idain. Mi an kara simiirin wi hiriirar mi tiri, kariir Adi Komiiyin ninomor kou hir nwowin siir whwonkam idain. Iriig.

Jisis siya iikam imiir nitnikibirim nitkin

(Lk 12:51-53; 14:26-27)

³⁴ Kimiir kwoinim ha naingwokim kara ti yai digworaekwowim iikam simiirim nu tiranim simiir nauuni minwokmainiyam nitkin iripa sima nongwomamair aeyam, ha? Niingaka. Mi ta kara nit aiirsiyin isidin wi whisa ninkibirnaei. ³⁵ Kara wi io ninwo anwowi siyuin siirim niti. Mi yinisim yinkamiyinin yio wi io siir ad iirar swoki kwowi. Mi yinisim yinugiyina ya wi io saiir yopii aiirar swoki kwowi. Mi yiniwignana ya wi io saiir giwai aiirar swoki kwowi. ³⁶ Mi omaka iruwan iikamim, wi io sima sima swoki inwo anwowi.

³⁷ Mi iikamim simiir biyan kwoinim yopii ad mi yinisimim simiiraramar naingwowi mi sima kariiram naingwo karamae nwowi mi sima wi kariir yai aiir wakaeoyokna wao rani. Mi sima wi kariir mi kigna miriiyan nwo rani. Niingaka. ³⁸ Yipiki iikamkim kariirim nwokwokim karamae nwowim mi kariir mhoiia nit karamae nwowim mi sima paeyin hiiniya nironinkin siir nao karamae nwowi o siir naoka windi sima kariir mhoiia nit karamae nwowi mi sima wi kariir mi kigna miriiyan iikam nwo rani. Niingaka. ³⁹ Mi iikamim sima simiir piu aiirsiyar haiyidid naingwoyimiyoynaeyim ti hiriinanar iikamim sima wi Adi Komii saika nwo rani. Niingaka, niingaka. Yipiki iikamki inkamki nisomaowi simiirin dimusi rani, sima kariir yai aiir wakaeoyoknakim. Mhoiia sima wi Adi Komii saika nwowi. Iriig.

Inkamin mii miyyik mirii mhoiyya siirin dimin miyyikin wi Adi Komii siya hauuwi (Mk 9:41)

⁴⁰ Mi inkamin kirriir sibgu kigriraowi, yio siya kariir warar mi kigriraowi. Mi inkamin kariir kigriraowi mi yio siya Adi Komiiyin kariir nikropkiyin siir warar mi inkin kigriraowi. ⁴¹ Mi inkamin profet inkamin siir whindiraraerari. Dimusi rani, siya ina ninoknininkin siya profet inkamkin. Mi wi Adi Komii siya hauuwi dimin miyyik siirin. Mi ti profet inkam iir warar. Yipiki inkamki, inkam miyyikin Adi Komii siir yai aair wakaeyoknaeyim. Dimusi rani, siya inkam miyyikin. Mi wi Adi Komii siya hauuwi dimin miyyikin siir mi ti inkam miyyikin siir warar. ⁴² Kima ta yaiya saairin daingworinukripkai, yipiki inkamkin kariir kigna miriiyim kamim inig karamaeyim simiirin dimin sim whira whindiraraerar haiginiuwi op mobsimnan. Whisarii rani, sima kariir yai miyyik aair wakaeyoknaeikim. Mhoiyya siirin wi Adi Komii siya hauuwi dimin miyyikin. Irig.

11

Jon siya siir mii kigna miriiyim kam nhirim Jisis siirim yikropki (Lk 7:18-35)

¹ Jisis siya ti miini yayiim siir kigna miriiyim kam iuur nwiswo simiir boinmimauu digiyim mi siya simiirin ina yikropkiyin hinda tinda. Mi mhoiyya siya ta maeyau aair haiburgik mi siya iikamim simiir boinmimauuwam omom siir om kingiin nwowim simiir.

² Mi ta ii aairin Jon siya maeyauwa huuyokyokaiya mi biyie miriyya saair hiarar niki owin mi siyar wakaewin mii whiekakim Krais inkamin Adi Komii siya nikropkiyin siya miriiyim. Mi Jon siir mii kigna mirii kam nhirim Jisis siiramim hiriinansi nikropkikin. ³ Mi sima ha napnimbiamim Jisis siir hiriir sima siir srigi mi kira tari ti inkamin nitam boinin Jon siya, siya, iyie? Krima yaeya inkam nwiram ti okwokin, aniya? ⁴ Jisis siya simiir yai aair yowarkii boin, kima Jon siir boiniu digworaekwo whiekakim kima wakaeyim mi kima kigim simiir. ⁵ Nhwokwisae iikam simiir nhowowim ina swoki kaowirikiyim mi iga biyieyim ina swoki apririkiyim. Mi ma biyieya iga iin naoninsimsiriuiwiya ini wadieya swoki okiyim. Mi wiingirwii nwowim ina swoki wakae omokiyim mi iikamim paowaigi piskomkopou aokaowim mi iikam paeprikabim. Adi Komii siir yayin kibi aairin ina wakaeyim. ⁶ Mi yipikin inkam nwirkin siya kariiram naingwo tibmii inkamin Adi Komii siya nikropkiyin karaigin Yaowae Adin. Mi siya sibgu okworinu kripkaii mi ha sibgu idwowi siya ha maingairga Adi Komii siir yayin kibi aairin ina wakaeyim.

⁷ Mi Jisis siya yai ha boin digiyin, Jon siir kigna mirii kamim ina yamkiyim. Mi mhoiyya Jisis siya iikamim simiirin hiniina boin Jon siirin, biyya kima maeyau nu siin apa niinga saair namim mi kima dimu dimin nini kigiukim, ha? Mi kima inkamin yai kripiinaniikiigiyyin au whirin opudgi hugswoswoyiyim siir kigim, iyie? Niingaka. ⁸ Mi niingaka niuwi kima dimu dimin komii kigam namkim, ha? Mi kima tari inkam nwirin kibi aairin miyyik niyyin siir kigam namkim, ha? Iyie? Niingaka. Mi iikamim hiriinan yuis miyyik miyyikim simiir niyyim yim inkam komiiyim nu kigriraowiyim simiir omaka hiarar nwowikim. ⁹ Mi niingakinuwi kima dimu dimin kigam namkim, ha? Kima profet inkam siir kigam namkim, aniya? Hii, kara kimiir boinmimauuwi siya inkam komiikin inigkakin mi siya ini profet kamim simiir haiburim. ¹⁰ Ti inkamin siyairgin Yokwo Komii saeya boinin, wakae, kara Adi Komiiyin wi inkam nwirin siir nikropki kariir yayi saair boinmimauuwam mi kirriir biyyin wi siya namkwokini. Mi kirriir kwoin aairin wi siyar kisisop haigikwokini iikamim simiirin. ¹¹ Kara kimiirin yaimwo aairar boinki, Jonin op baptais haigiinuanin ini kam whiekakim nu tir nimbiamim ini simiir haiburim. Biyyan ikim mi tariinanan ikim yipikin iikamkim kariiram naingwo tibmiiyim mi iikamim Adi Komii siya kigriraowiyin sima nwowin siya paepribag inkamin inig karamaeyin siir hiriinan ywowin. Ti hiriinan inkamin siya ini Jon siir haiburin. ¹² Mi iyya Jonin op baptais haigiinuanin siya boinmimauwa ha nityokiyokiiya mi tisi tariinanar nadigniya. Maeyauwa Adi Komii siya siir digworaekwo whiekakim simiir kigrirkakana saair. Mi ta iyya iikamim yayi niuu nansaowim mi ini yayi komiiyar ywowim mi ina yininswomswom ta hiriinan saairi, sima Adi Komii siyar kigriraowim iikamim simaka iripa nwowim. ¹³ Mi profet kam whiekakim Moses siya biyya sima winim Yokwo Komii saair, Jonin wi sipi niti. ¹⁴ Mi kima ta yayi saairim daingwo tibmii, wakae, Jonin Ilaija siya sima boinin ti inkamin wi siya swoki iti. ¹⁵ Inkamin wiingakairgin siya wakae ta yai aairin.

¹⁶ Kara iikamim ta iil aair nwowim tariinan ti nu iir wi dimu dimin nikrii, ha? Sima ini yinisim sapisapim maeyauwa nae haiginiya saair nidwowyim mi ha gwowyim ini simiir hiriinan yowim mi sima yinisim nhirim simiirim pi hiniina kauwoki, ¹⁷ krima kidibim kimiirimar huni, kima mwai wao rani, krima tisa nouuboponim mi kima wara nou rani.

¹⁸ Jon siya ha nitin mi siya nae mi op wainmin bi naekwiyaekim mi sima boin, uridyuu

biyeyin ini siir hir nwowin. Mi kima siyaka bi maingmaingakim. ¹⁹ Mi kara Yaowae Adin ninomor kouanin ha nitin mi kara nae op minin ina ini aekwiyaeinyim mi sima ina boinim, kigi inkamin naenanaeyin hinningin mi siya op wain whiekak kwiyae kiriekin. Kamim omom omomi umir haii ikim mi dimin biye tiri ikim siya simiir nomiyyaugin, Adi Komii siir miyiyim siya kiririir nusiimauuim, krira bidi miriyyim mi kima kriraka maingmaing nwo rani, Adi Komii siya digworaekwo whiekakim simiir bidi yinokninkin digim mi krimiir warar, ti diminin krime boinimauuwim simiirsi.

*Om nhirim simiir iikamim simiirsi daingwoyimyok sima bi naingwo tibmiigim
(Lk 10:13-15)*

²⁰ Mi om komii nhirim Jisis siya dimin kirie komii komii nhirim simiir haiswonimniskigim mi simiir mhi kwoinim bi kisina haiigigim. Mi ta ii aiirin Jisis siya io simiir asi nwokin. Dimusi rani, sima siir mhoiyya bi namkim mi siir yai aiir bi wakaeyoknakim. ²¹ Mi siya ina kauwaeyimiyok boinin. Haei! Om Korasinan mi om Betsaidan iikamim kimiirsi naingwoyimyoki. Mi ti dimin kirie komiyyim krira tirim kimiir. Mi krira om Taia mi om Saidon sowiir hiran iikamim simiirin hiriinan haiswoniskigiswo sima sinin bidi bidiniyar pi masin, sima ha pimi aingwo tibmii Adi Komii siir nusiimauuim sima dimin biyiekakim. Mi wim nuingaka, hiriinan siyiu bi tirkim. Nuingaki, nuingakunga. ²² Mi kara kimiirin yaimwovar boini, iikamim simiir boinwokiyoop natkaigi Adi Komii siya, om Taia mi om Saidon sowiir hiran iikamim wi hik komiyya hai. Mi kimiirin wi hik komiig komii aiirar hauuwi. ²³ Mi kima iikamim om Kapaneamanim, kima hinina naingwowi Adi Komii siya kimiirin iikam miyika kigim, aniya? Nuingaka. Adi Komii siya kimiirin wi dimin biye tiran iikam nikuwu. Mi siya kimiirin wi maeyau paekaka saair natkaigi mi kara om Sodom siir iikamim simiir hiriinan kirie komii komiyyim simiir tirkiswo ti dimin hiriinanin simiir, iikamim sima wa pi kisina haigi mi ti omin wa piki owin. ²⁴ Kara kimiirin yaimwovar boini, mhoiyya Adi Komii siya iikamim simiir boinwokiyoop natkaiyana wi taka hika Sodom siya haiya saair haiburi mi wim kima wi hik komiigikomii aiirar haii. Iriig.

*Yipiki iikamim naingwo tibmiyim kima ha wit kariiram piusisam
(Lk 10:21-22)*

²⁵ Mi ta ii aiirin Jisis siya hinina kwis boinkin, Adi Komii kira nu mi ninomor sowiir biyan inkamkin. Kara kiririir boin wadieki, kira ti kiririir dimin taeminim simiir haiigiprakaigi inkamim ninokninkin komiikakim sima ninokninkinisi. Kira ta ninokninkina iikamim inig mi ninokninkin komii karamaeyim simiir hauuga. ²⁶ Hi, Adi Komii, kiririir kwoinin hiriinanargin.

²⁷ Kariir Adin siya digworaekwo whiekakim kariir in bidi yonkwo hauugiyin. Kara kigiraowim. Mi siir Yinisimin kariir kwoin iirin inkam nwirkin ninokninkin tani, kira kariir Adin kinakina ninokninkin iski. Mi kariir Adin siir kwoin iirin inkam nwirkin mi ninokninkin tani, siir Yinisimin kanakana ninokninkin iski mi iikamim siir yinisim ieyar nusiimauuwiyim, simasima asi ninokninkini kariir Adin siir kwoin iirin.

²⁸ Kima iikam whiekakim hik kimpipisu haiiyim kima whiekak kariirarama wit mi kimiirin wi mhi kwoin hiinsima mi ningwomamair wi kara nwowaiyiniuwu. ²⁹ Mi kima kariiram niti mi kariir yai whiekak imiir wakaeyoknaei mi kara dimin miyik miyikim wi kiririir diriraerari. Kara inkamin yai iikamim simiir yai miyik imiirin hiinsima boinikin. Inkamin sau nikwowaaisinaeyin siir hiriinan. Mi kima wi mhi hiinsima nwoi ningwomamair aei mi wi wadeyar sibgu owi. ³⁰ Diminin kara sriiyim kima tirim mi simiir wakaeyoknam, yio hikak tani. Mi wi hikak nwo rani, ti dimin iir tirsiyin. Nuingaka. Kira wi maingmaingaka nwoi. Iriig.

12

Judami ii komiyya Sabat piu siiskwowakiya dimin taemin tir karamae nwoyiya saair haiyani yaiga

(Mk 2:23-28; Lk 6:1-5)

¹ Mhoiyya Judami ii komii kwira Sabat piu siisiya dimin taemin tir karamae nwoyiya Jisis siya wit numira saair bopwo hiriri napriokinamkin. Mi kamim siir kigna miriyyim sima mhuigi naokim mi witnid nhirim simiir haii mi sima ina yinibrombrop aeyim. ² Mi Farisi kam nhirim sima ti hiriinan kigim mi sima Jisis siirin hinina boin. Kigi, ti siyiu hiriinanin kamim kiririir mi kigna miriyyim sima tirin ya Judami ii komiyya Sabat dimin taemin tir karamae nwoyiya igbid kamiyaugak nwoyiya saair taouugakim. ³ Jisis siya simiir boin, kima niwiiyim biyya Devid siya tirim simiir bi mwaingim siir isidin sima mhuigi naowim, aniya? ⁴ Devid siya Adi Komii siir omaka aiir yapninpokainam mi naeyim Adi Komii siir ninkin imiyyaeyim siya siir kam nhirim simiir warar yinkin hauu ae. Moses siir yaiya biyya Yokwo Komiini wina saair hiriinan, prismi biyyan kamim sima sima naeikim

mi sima yaigak bi nwokim ti naeyim sima naeyim simiirsiiyin. Nnngaka. ⁵ Mi kima ti yaeyim yokwowa Moses siya wina saair nwowim simiir siyiu imiir bi mwangim mi pris simiir miyiyim mi maeyauwa hiiyokiyokaiya nae nankin imiiaeyia Judami ii komiia Sabat piu siisiya dimin taemin tir karamae nwoyiya saair, aniya? Judami ii komiia Sabat piu siisiya dimin taemin tir karamae nwoyiya pris kamim sima wara bi siisikim mi sima dimin biyie bi tirkim. Nnngaka. Piu siisiya dimin taemin tir karamae nwoyiya pris sima piu bi siiskim mi sima dimin biyie bi tirbugim. Nnngaka. Adi Komii siir digworaekwowim yim ini ta Judami ii komiia Sabat piu siisiya dimin taemin tir karamae nwoyiya ini saair haibura. ⁶ Kara kimiirin yaimwower boini. Ti diminin nwowin ini omaka Adi Komii siir inig hainaniya ini saair haiburin. ⁷ Mi kira ti yaeyim Adi Komii siir Yokwo Komii saeya boinim simiir sibgu ninokninkini mi kima wi iki iikamim dimin biyie tirbu karamaeyim io simiir kipi nwo. Adi Komii siir yaia hinina boinka, kara hinina naingwowi kima iikamim simiirsi daingwobumbu. Ti hiriinan siyiuin ini wraisuim kima nankin imiiaeyiyim kariir ini simiir haiburin. ⁸ Kimiirin hiriinan dimusi boin tani, kara Yaowae Adin ninomor kouwonin Judami ii komiia Sabat piu siisiya dimin taemin tir karamae nwoyiya saair Biayan Inkamim karagin. Iriig.

*Judami ii komiia piu siisiya Sabat Jisis siya inkam ina biyekakin siir niniskigin
(Mk 3:1-6; Lk 6:6-11)*

⁹ Mi Jisis siya ha boin digiyin mi siya ta maeyau aair haiburgigin mi ina yamin simiir omaka Adi Komii siir yai nidwo wakaeiya saairam. ¹⁰ Mi inkam nwirin hir nwokin mi siir nimmwo waeyaowim bidi yaoninsimsiruwim. Kam nhirim sima Jisis siir boinwokiyoop natkaigiyam naingwowi, Moses siya winim diminin biya simiirsi. Mi sima siirin hinina srii, Moses siir siyiuin igbid kamiyaugak bidi ywowin makak inkamim siirin wi ii komiia piu siisiya Sabat saairar haiswoniski, aniya? Iyie? ¹¹ Mi Jisis siya simiir boinki mi inkam nwirin kimiir bopwo waraur nwowin siya sibsib irkaki niuwi mi ti sibsibin Judami ii komiia piu siisiya Sabat dimin taemin tir karamae nwoyiya ienau saair ninwarkainami mi ti inkamim siir sibsibin pi koua tiriirar nonkwokiyitkinki, iyie? Nnngaka. ¹² Mi iikamim krima ini sibsibim simiir haiburim, sibsibim yim dimin komii rani. Mi Judami ii komiia piu siisiya Sabat dimin taemin tir karamae nwoyiya krima saairin wi hiriirar whindiriraerari iikamim makakim simiirin. ¹³ Mi Jisis siya ti inkam iir boinki, kariir inib waeyaowim kinanwomwokaigi mi siir inib waeyaowim ina kinanwomwokaigiyin mi siir inib waeyaowim ini wadieyar swoki sibgu okiyin ina kwira saair hiriinan. ¹⁴ Mi siya hiriinan tirkiyin Farisi kamim ina nhinamim mi maeyau kwirua yahaingiriyu imprio boinaiyu Jisis siir nisomaowam.

Jisis siya Adi Komii siir miyian inkamkigin

¹⁵ Jisis siya ti diminin sima tiram minim siir, simiir bidi yinokninkinin mi ti omin siirin hiriinansi haiburgigin mi siya ina yamin. Mi iikam whiekakim makakim sima ini siir mhoiyar yamin, simiir haiswonimniskiiyamin. ¹⁶ Mi Jisis siya simiir yikiduki siir inigin iki iikam nhirim simiir kipi boinimamau, diminin siya tirkiyim simiirin. ¹⁷ Mi siya ti diminin ta Adi Komii siir yaia biya profet Aisaia siya wina saair nankin boinourwokaigikin. Ta yaia saeya hinina boinka,

¹⁸ ti inkamin yio kara nimbingin kariirgi kariir miyian inkamkin, kara siir bidi yimbinin. Kara siirimar naingwo iski mi kariirin maigimairga siyar hauwi. Mi kariir naeyiuin wi siir hauugi mi wi siir whinkinsis haiginiuwi. Mi siya wi iikamim hinda tindainim simiir boinimamauwam nami kariir kwoin miyik iir. ¹⁹ Mi siya wi io yai boin tani mi iig yai boin tani sima siir yaia wi hinina wakae rani mi siya wi iki siyiuim simiir bopwo nokwo kauwokam tani. ²⁰ Mi siya siir iikamim kirie karamaeyim auwim opudgi hugsoswowyim siir hiriinan nwowi wi simiir tirbu rani. Nnngaka. Mi iikamim yipiki diminsi nhimimni yim paridsimin tingiyam kingiin nwowin siir hiriinan ywowim ti hiriinanin Adi Komii siya simiirin wi paenan niuwao rani. Mi wi iya kariir kwoin miyikin dimin biyie imiir nikwowaisii ana saairar nadigiuwi. ²¹ Mi iikam nhirim nu whiekakim simiir hiranim sima wi siirim naingwo tibmii mi wi siirima nwokwokini simiir nanmaiwarkainam. Iriig.

*Jisis mi Bielsebul siir inig whirin Setankin
(Mk 3:20-30; Lk 11:14-23)*

²² Mi ta ii aairin sima inkamin nwira yikiunani siirim mi ti inkamin uridyiu biyeyeyin siir hiar nwokin. Mi siya nhwokwisaekin mi siya ini waeyaiya mi owin. Mi siirin Jisis siya haiswoniski haiginiugin mi siya yai ina boinaigiyin mi siir nhwoin ina swoki kaowirirkiyin. ²³ Mi iikam isid komii whiekakim sima ini hindara yanaakiyim mi sima boin, ti inkamin Divid siir isidankin. Biya, Biayan Inkam Komiiyin siya nimbiniin nitam

tari siya, aniya? ²⁴ Mi Farisi kam n̄h̄rim sima ti h̄riinan yai wakaeyim mi sima ti iikam isid komiiyin io simiir ywoki, ti inkamin siya uridyiu biyie imiirin Bielsebul siir kirie aiirar haiswonimniskiii, siya uridyiu biyieyim simiir biyan inkamkin. ²⁵ Mi simiir kwoinim Jisis siya ina ninokninkinim mi siya simiir boinki mi om whuruwan iikamim sima isido whisa ninkibirnaki mi yaii sowa sowa ninii mi ti omin wi miyika nwoki, aniya? N̄ngaka. Mi iikamim piugan kwiruwanim sima isido whisa nwowi mi yaii sowa sowa ninii mi ta piugana wi miyika nwowi, aniya? N̄ngaka. ²⁶ Mi Setan siya kariir whindiriraerar haiginiuwi uridyiu biyieyim simiir haiswoniskiyam. Mi siir isidin wi whisa ninkibirnaki. Mi siya wi paki hinin kirieya sae haiswoniski, ha? N̄ngaka. ²⁷ Mi Bielsebul siya kariir whindiriraerari mi kara uridyiu biyieyim siir kirie aiir haiswoniski mi kimiir isidin simiirin wi n̄h̄nga whindiriraerar haiginiuwi, uridyiu biyieyim sim, aniya? Mi Bielsebul? N̄ngaka. Mi kimiirin Bielsebul siya whindiriraerar tani uridyiu biyieyim simiir haiswoniskiyim. N̄ngaka. Ti diminin Bielsebul siir n̄siimauugin siya kariir bi whindiriraerarkin. ²⁸ Mi Adi Komii kr̄miir Wanin siir naeyiun siyar whindiriraerari mi kara uridyiu biyieyim simiir asi haiswonimniskii, ti digworaekwowim kimiir n̄siimauuwi mi kima wa dinokninkin iya Adi Komii siya siir digworaekwo whiekakim simiir kigirkakana saeya b̄di yamwoniya. ²⁹ Mi yai kwira kara kimiir boinmauwi inkam n̄wirin siya inkam Setan kiriekakin siir omaka h̄riir nami mi wi siir digworaekwo imiir tauae haii, aniya. Siya ti inkam kirie iirin w̄eyinsopni tiki in̄r̄kaikikingik, siir iiga in̄im h̄riinan tiri mi siir digworaekwowim omakanau hir nwokaiyim wi siya hainaki.

³⁰ Inkamin nomiiyau kanaka nwo karam nwowi mi siya io kariir nwowikin. Mi yipikin kariir whindiriraerar karam nwowi iikam simiir kwoinim Adi Komii siirim n̄n̄kp̄it haigiyim, sima ini iikamim dimin biyiekakim sima n̄h̄in̄kr̄iropkiyim hinda tinda ini simiir h̄riinan ywowin. ³¹ Kara kimiirin pi hinina boini, Adi Komii siya wi digar nwowi kimiir digworaekwo biyie whiekakim simiir haiprimdiyumiigi mi iikam whiekakim sima nigbumbu boinim simiir warar mi inkamin Adi komii siir naeyiu iir nigbumbu boini mi Adi Komii siya ta yaiya siya nigbumbu boina wi sair wara haiprimdiyumiigi rani. N̄ngaka. ³² Inkamin Yaowae Adin ninomor kouan kariir nigbumbu boini mi Adi Komii siya siir dimin biyie imiirin wa haiprimdiyumiigi. Mi inkamin Adi Komii siir naeyiu iir nigbumbu boini mi Adi Komii siya siir nigbumbu boina wi sair haiprimdiyumiigi rani. Mi tariinanin, iriipa h̄riinan mi mhoiyya iriipa h̄riinan. Iriig.

*Pae biyieyin pi nae biyieya mi budi
(Lk 6:43-45)*

³³ Paein miyik nwowiyim mi siir naeyim pi wadieya mi owi, pae biyie mi owiyin mi siir naeyim pi biyieya mi owi. Inkamin sima bi nae imiirar niki kigi mi sima pa ninokninkini, pae miyikin, iye? Pae miyik rani. ³⁴ Kima ti iikam biyieyim, kima ini mipug biyieyim simiir h̄riinan ywowim. Mi kima wi piki hinin yai miyikim simiir nimboboini, ha? Yai panin panin kwoinim iikam kr̄miir m̄h̄i kwoinai nwokaiyim pi simiirar prii boininisami. ³⁵ Inkam miyikin mi kwoin miyikim ini siir m̄h̄i kwoinai h̄rar nwokaiyim. Mi siya siyu miyik miyik asi tiri. Inkam biyeyin siir kwoinaiun yio yai bibiyie kasaki nwokai rani. Mi mhoiyya siya wi yai biyie imiirar boini.

³⁶ Kara kimiirin pi ti dimin taemin hininim sim boinki, boinwokiopnatkaini iya Adi Komii siya wi iikamim simiir h̄di yai bibiyeyim siya priiboin priiboinim simiirin. ³⁷ Mhoiyya Adi Komii siya wi kr̄miir srii yai whiekakim siya kr̄miir yai aeya boinim. Mi ti kimiir yai whiekakim wi simar n̄siimauuwi. Kira miyiki pi yamisi owin, iye? Kira inkam miyik rani. Mi siya kimiirin wa h̄di dimin taemin whiekakim kima boinim. Iriig.

*Kam n̄h̄rim dimin kirie kirie komii komiiyim simiir kigam kauwok boinkikim
(Mk 8:11-12; Lk 11:29-32)*

³⁸ Ta ii aiirin kam n̄h̄rim siyu komii ninokninkiniyikim mi Farisi kam n̄h̄rim sima boin, inkamin iikam nowomwarkaiyuwiyin, kr̄ma ha naingwowi kira dimin kirie komiiyin whira diisimauu haiginiu mi kr̄ma wa nwoki inokninkinim kira Adi Komii siir yinisimkin. ³⁹ Mi Jisis siya simiir yai aka hinina yowarkii boin, kima iikamim kariiram kauwokim dimin komii kirie kimiir n̄siimauuim, kima iikam miyik rani. Kima Adi Komii siirim bi swoki aingwo tibmiigim. Kara dimin kirie komii pi kimiir swoki iisimauu rani. Diminin whirin kara kimiirin pi siirarar n̄siimauuwi iya biya profet Jona siya tira ti nu iir. ⁴⁰ Biya Jona siir h̄riinan, siya nwokaiyin anasu komiyya sair m̄h̄inai, nabieyim kwoim mi niyim kwoim. Mi Yaowae Adin ninomor kouanin wi iriipa h̄riinan, nabieyim kwoim mi niyim kwoim ienau hir nwokaii. ⁴¹ Mhoiyya iya Adi Komii siya iikamim simiir h̄di. Mi iikamim biya om Niniva h̄r nwowim mi wi ti iikamim smaka n̄n̄kin okwowi. Mi sima wi hinina boini. Kima iikam biyiek̄ngim. Mi sima wi hinina boini. Dimusi rani, biya Jona siya Adi Komii siir yai aiir boinimauuim mi iikam whiekakim sima Adi Komii siiram bidiya

yaingwo tibmiiyim. Inkamin nwira nwowi tirin, yio ini Jona siir haiburin mi kima siirim bi naingwo tibmiihim. Niingaka. ⁴² Mhoiyya Adi Komii siya iikamim simiir hidi, biyan wig komii ira nu nhirim simiir kigriraowiya saeya biya iikamim nu Sivanim simiir kigriraoka. Mi saeya wi ti iikamim tariinan nwowim wi simaka nokwowi. Mi saeya wi hiniina boini, kima iikam biyieki biye kiiingim. Mi saeya wi hiniina boini. Dimusi rani, biya saeya sair nu iirar mi haiburgi mapi aru maeyauwar mi rimtioki inkam komii Solomon siir yai wakaeyam. Ti inkamin tir nwowin siya ini Solomon siir haiburin mi kima iikamim siir yai bi wakaeyoknakim. Niingaka. Iriig.

*Uridyiu biyeyin ina swoki itin
(Lk 11:24-26)*

⁴³ Mi iyya uridyiu biyeyin siya inkam nwirni haiburgigiyin mi maeyau niinga niingaim op karamaeyim pi simiir priiyam priyamki siya sair nini owowim. Mi siya maeyaukwir bi kigin. ⁴⁴ Mi siya hiniina yaingwo, kara pa swoki ami maeyaua biya kara nwonaniya sairam. Mi siya ha swoki amin mi siya kig ta maeyaua sima bidi nhiskiyya mi bidi puaiya mi maeyau nhirkim niinga bi nwokim mi uridyiu biye nwrki hir nwo rani. Niingaka. ⁴⁵ Mi siya hiriinan kignamin mi ina swoki amin mi uridyiu biye iriyyar nwiso simiir swoki ikiuna mi siyiu bibiyeyim sima tiriyim ini ti siir haiburim. Mi sima saika yam mi sima ina yapninpokainamim mi ta maeyaua sair ini owou. Biya ti inkamin uridyiu biye whirin siya nwowin biya siya biye wao bi nwokin. Mi tariinanin ini ti uridyiu biye iriyyar nwiso simar yonkwobumbunankin iuguskiiyin ti inkamin siirin. Mi wi hiriinan kinar nimbiamswowi iikam biyeyim tariinan nwowim simiirin. Iriig.

*Jisis siir apua aeya mi siir nomousisim ima siir kigam namkim
(Mk 3:31-35; Lk 8:9-21)*

⁴⁶ Mi Jisis siya yai, iikam imiirar niki boinmimauuin mi siir apu aeya mi siir nomousisim ikim sima yaba yaka okwoni. Sima yai saika boinaiyam nitkim. ⁴⁷ Mi inkam nwirin Jisis siir boinki, wakae, kariir apu aka mi kariir nomousisim ikim sima isi yaba hirar nokwowim mi sima yai kinaka boinaiyam nitkim. ⁴⁸ Mi Jisis siya ti inkamin siir yai aka hiniina yowarkii boinki, siya Adi Komii siir isidin simiir nowomwarkaiyuum siya hiniina boinkin. Yipiki kariir apua? Mi yipiki kariir nomousisimim, ha? ⁴⁹ Mi Jisis siya siir mi kigna miriyan kamim ina simiir yiisimauugi, kigi! Kariir apua mi kariir nomousisimim ti simargim. ⁵⁰ Inkamin kariir Adi Komiiyin ninomor kou hir nwowin siir kwoin iirara napi, yim kariir apu mi kariir nomousisim mi kariir yokmankim. Iriig.

13

*Inkamin sasae ninkiniyin numir aiir siir yaiga
(Mk 4:1-9; Lk 8:4-8)*

¹ Ta ii aiirin Jisis siya omaka hir haiburgikin mi ina yapnaniyamim yaba hiriir. Mi siya whiigbid hir yani idwoiu. ² Mi iikam whiekakim siir yani kaeyokaiyiu. Mi siya i ira sair yani kwirii idwokaiyiu mi siya i hir nidwokaiyin mi iikam whiekakim opmaiga hir yani okwomaiyiu.

³ Mi siya boiniyo yai kasa bi boinkin. Siya boin, wakae mi inkam nwirin siya siir numira witnid sair nitkanam namkin. ⁴ Mi siya witnidim ha nitkanamim mi nhirim siyiu nikiigiiyim mi ipiyyin nhirim ha nitim sima ini atkin idwo aeni. ⁵ Mi witnid nhirim maeyau siyakaka sair nikiiyim mi nuin aowa bi namkin mi ti hiriinan witnidim ina whakiyim. ⁶ Mi biyyin ha whwonaidnyakwokin mi ini simiirar yawhwoniyin. Mi ti witim simiir maiyim haimiti bi namkim simiirin ini bie siyar whwowaigiyim. ⁷ Mi witnid nhirim urid nimiridgakin siir bopwo nakaigaiyim mi urid nimiridgakin ha niisikiyin mi ini siya yiisirimdianugiyin. Mi sasaenidim bi sibgu whakim. ⁸ Mi witnid nhirim nu maiyikin siir nikiigiiyim, yim nae ina budgiyim. Mi nhirim yim hiniina bud nhirim kamairim iriyyar mi nhirim yim hiniina mi bud, kam nwoiw mi nhirim yim hiniina mi bud, kam nwir iuur. ⁹ Inkamin wiingakaingim mi siya ti kariir yai imiirar wakae mi ha sibgu daingwo. Iriig.

*Mi Jisis siya boiniyo yayim siya boiniyim simiir bwamkibwamim simiir boinmauugin
(Mk 4:10-12; Lk 8:9-10)*

¹⁰ Jisis siya ta yai aiir boin digiyin mi kamim siir kigna miriyyim sima Jisis siirim nitim mi siirin hiniina ini boini, hae! Kira simiirin boiniyo yai dimusi boini, ha? ¹¹ Siya hiniina yowarkii boin, Adi Komii siya bidi yiisimauuwim nimprio yayim ii Adi Komii siya siir digworaekwo whiekakim simiir kigirkakana. Mi siya iikam nhirim simiir wara bi niisimauugin. ¹² Ti diminim inkam nwirin siya ninoknankin komiigakinuwi mi Adi Komii siya wa swoki inkin hauugi mi siir ninoknankina wi komiyyar nwowi. Mi inkam nwirin siir digworaekwo simim kwisuwakiniuwi mi wi Adi Komii siyar swoki haii. ¹³ Mi

kara ti hiriinanin simiirin boiniyo yai boini. Dimusi rani, simiir nhwowim ina kaowim mi sima dimin kig rani. Simiir wiinim ina mauim mi sima yaimwo aiir wakaenokninkin tani. ¹⁴ Kima ti iikamim yai kwira profet Aisaia siya boina biya saeya bidi yimbiniya saeya hinina boinka.

Kima yai aiirin wa wakaeni mi kima saiir yaimwo aiirin wi ninokninkin tani. Mi kima wa kigi mi kima wi siir siirara kignanaei. Mi kima wi ninokninkin tani kima dimu dimin kigim. ¹⁵ Ti iikamim simiir mhi kwoinim ini hindara hiugimkigiugiyim. Mi simiir wiinim ti yai imiir wakaeyim pi piyaowi mi simiir nhwowim ina kwisnamim. Mi simiir nhwowim pi dimin whir kigisi. Mi sima kariir yai aiir sibgu wakaekini mi simiir kwoinim wa sibgu ninokninkin. Mi simiir mhi kwoinim wa kisina haigii mi wa naingwo tibmii mi kara simiirin wa haiswominiskii haiginuwi.

¹⁶ Mi kima hiriirar maigimaiga. Mi kimiir nhwowim dimin taemin imiirar sibgu kigikim. Mi kimiir wiinim yaimin dimin imiirin ha sibgu wakaeyomokikim. ¹⁷ Kara kimiirin yaimwo aiirar boini, biya profet kam whiekak ikim mi iikamim dimin whirki kimbu karama nwo ikim sima ti diminin kima kigam naingwovim simiir kigama naingwovim mi sima simiir bi kigim. Mi sima ti yayim kima wakaeyam tirim, simiir wakaeyamar naingwovim mi sima simiir bi sibgu wakaekim. Iriig.

*Sasaeya ninkinin inkamin numir siir boiniyo yaiga
(Mk 4:13-20; Lk 8:11-15)*

¹⁸ Tariinanin kima inkamin sasaeya ninkinin numir siir boiniyo yaimwokiayimwo aiir wakaeni. ¹⁹ Iikam whiekakim sima yai win kibi aiir wakaeni, iya Adi Komii siya siir digworaekwo whiekakim simiir kigirkakana, saiir wakaeni. Mi sima saiir yaimwokiayimwo aiir bi sibgu ninokninkin. Mi Setan siya simiir mhi kwoinim hiriir namim mi ta Adi Komii siir yayia biya simiir hir nwowa saiir hainaknatki. Iikam whiekakim sima yayin kibi aiir wakaeni ninomor kouana mi saiir yai aiir ninokninkin karama nwoi ya hinnga witnidim siyu nikiigiyim mi Setan siya simiirin niti mi simiir boini kima ta yai aiir kipi wakaeni Adi Komii siya ninkina kimiir mhi kwoinim imiir waraur. ²⁰ Mi witnidim hirim nu maeyauwa siyakaka saiir nikiigiyim, yim ini iikamim yai aiirin winwinarar sibgu wakaeyim mi maigimaiga ha nwoiyim ini simiir hiriinan yowowim. ²¹ Mi yim ini witnidim mi grinkii karama nwoiyim ini simiir hiriinan yowowim. Mi sima wi ii priei nokwo rani. Mi wa swoki kwaowainami. Mi iikam hirim simiir naingwo tibmiiya ini ti witnidim simiir hiriinan yowowim mi sima ii priei naingwo tibmii rani. Mi iya simiirin hik kimpipisuki nimbiam, ta sima naingwo tibmiiya Adi Komii siram, wi digumii haimriiyugigi mi wa nikii iuguskii. ²² Mi witnidim hirim urid nimiridakin siir bopwo nakaigiyim yim ini iikamim Adi Komii siram naingwo tibmiiyim mi simiir hiriinan yowowim. Mi ti nuan dimin biyeyim simiirin naingwoiyimiyoki, umir min hininim, simiiraram naingwoiyim, ti hiriinanin ya Adi Komii siir yai aiir higinuwi wa nikii iuguskii. Mi sima wi digumii Adi Komii siir haimriiyugigi. Mi simiir miya sima mriiya, sima saiirin miyik panisi mriisi. ²³ Mi ti witnidim nu miyik nitkinim, yim ini iikamim Adi Komii siir yai sibgu wakaeyim mi simiir yaimwokiayimwo sibgu inomokninkiniyim, ini simiir hiriinan yowowim. Mi ti iikam hiriinanin sima wi mi miyikar mirii, ti sasaenidim kamairim iriyara budiyim mi kamnwoima mi budiyim mi kam nwir iura mi budiyim ini simiir hiriinan yowowim. Iriig.

Boiniyo yayia ko biyeya numir whakiya saiir boiniyoka

²⁴ Jisis siya yaeya boiniyo yai kwira saiirin hinina boini simiirin, Adi Komii siya digworaekwo whiekakim simiir kigirkakana, ya ini ti inkamin witnidim ninkinin siir numir aiir ini siir hiriinan yowowim. ²⁵ Mi iya iikamim ha whwonkai aokaokiwiyyim mi siir sau omomin siir inkam nwirin ha nitwiyyim mi siya ko biyeya simiirin siir numir aiir ini itkingig. Mi siya ina swoki idamkiwiyyim. ²⁶ Mi mhoiyya ti sasaenidim ha ninan iigiyim mi sasaeyim wai ha nwoiyim mi siyar kigi ta ko biyeya warar ninkin whakiya. ²⁷ Mi miyan kamim ina yamim numiran adin siram. Mi sima boin, biyan inkam, krimiir kwoinim ha naingwovim kira numir hiriin sasaeya miyikim simiirin ninkini mi ta hiriinan ko biyeya saeya panina nimbiamka, ha? ²⁸ Mi siya simiir boinki, kimiir sauwan inkam nwirki nitkingin ta ko biyeya! Mi siir miyan inkamin siir boinki, kimiir kwoinim panina naingwovim krma iki ko biyeyim simiir pin akui, aniya? ²⁹ Mi siya simiir boinki. Niingaka. Sasaeyim wi ko biyeya saika kima ninkin akisi. ³⁰ Kima sowiirin hiriirar kignin whakii mi wi iya sasae ningugu haiyana, wi saiirar nadiguwi. Mi iya sasae imiir ningugu haiyana miyan kam imiirin wi kara boini, ko imiirin maeyau kwirruwa dak haigin mimir. Mi simiirin wi iripa kog hainami mi wi pae namginki. Mi sasaeyim, yim wi kariir omaka nae haigiya wi saiir hir haigii. Iriig.

Boiniyio yaiya mastetnidin mi yis ikin sowiir boiniyioaka
(Mk 4:30-32; Lk 13:18-19)

³¹ Jisis siya yaeya boiniyio yai kwira simiirin hiniina boinki, Adi Komii siir digworaekwo whiekakim simiir kigirkakana ini mastetnidin siir hiriinan ywowa. Mi inkam nwirin siirin siya hainam siir numir aiir ini inkin iu. ³² Mastetnidin siya nae whirni nidnan bi nwokin. Niingaka. Siya komii rani. Mi mhoiyya siya wi komiyya nimbiamki mi numir hiran naeyim simiirin siyar mwrii haiburigigi. Siya pae komii nwokiyyim mi ipiyinim pi siir kwiyi imiirar mi atkikini mi whie minim pi hirar mi haigii. Mi iyya Adi Komii siya siir digworaekwo whiekak imiir kigirkakana, siir iikamim sima wi ti mastetn siir hiriinan nwowi mi wi komiyyar nasae owiguskii.

Yisin siir boiniyio yai aeya

³³ Jisis siya yaeya boiniyio yai kwira ina swoki boinkiyin. Adi Komii siya digworaekwo whiekakim simiir kigirkakana ini yisnan iyopin bwaembwaekin howoknamin. Iyya wig ira saeya ti yis iir haiyya, praua aka kaipridgiam mi ti prauain pa niyopin bwaembwaekii howopnami. friig.

Jisis siya ta boiniyio yaiya iikamim simiir boinka
(Mk 4:33-34)

³⁴ Jisis siya ti yayiyim biyya siya boinim digworaekwo whiekakim iikam imiirin boiniyio yai ara boinkin. Siya simiirin yai whir wara bi boinkin. Niingaka. Siya simiirin boiniyio yai arar boinkin. ³⁵ Siya simiirin boiniyio yayiyim hiniina boinkin, siya profet inkamin siir yai aiir swoki boinurwokaigikin, biyya yokwoni siya win boinkiya yaiya saiir. Ta yayi saeya hiniinga, kariir yayi wi boiniyio yai imiirara kaonisboini. Adi Komii siya ti nu iir nonkwokwo karamaeya niki owa mi kara ti diminim biyya haigipraprakaiyyim mi tariinan namwoniyyim wi simiirarar boininkiigi. friig.

Ko biyieya saiir boiniyio yaiga

³⁶ Jisis siya ha boin digiyin mi siya iikamim simiir haiburgigin mi siya omaka saiir yapninopkainam. Mi kamim siir mi kigna miiyyim, sima ina yitim siirim mi ina boinim, kira ta boiniyio yaiya ko biyie saiira numir whaka krimiir unki boinimmauu. ³⁷ Jisis siya ina yowarkii boinin simiir yai aka, inkamin sasaeya miyyik ninkiniyyin numir, yio karargin, biyyan Yaowae Adin ninomor kouanki nitin. ³⁸ Mi numira ya ti nu ieya mi sasaeya miyyikim yim iikamim Adi Komii siir yai aiir wakaeyoknaeyiyim, ya simiir nikrii boinka. Mi ko biyieya ya iikamim Setan siir yai aiir wakaeyoknaeyiyim ya simiir nikrii boinka. ³⁹ Sauan omomin siir inkamin ko biyie aiir nankaiyyin yio Setan siya. Mi iyya sasaey imiir ningugu haiyana, ya ta iyya Adi Komii siya iikam imiir hidana ya saiir boinka. Mi kamim numiran sasaey imiir ningugu haiyyim, yim Adi Komii siir paekwosim ima. ⁴⁰ Mi ko biyieyyim maeyau kwiruwa sima haingiriyyim haiginim mi ha namginkiyim paeya mi mhoiyya wi hiriinanar tiri. Iikamim dimin biyie biyekakim, simiirin wi hiriinan hidi. ⁴¹ Mi kara Yaowae Adin ninomor kouanki nitin, wi kariir paekwosimim simiir nikropkii hinda tinda. Mi sima wi ti nuin siir diminpai diminpai whiekakim iikamim simiir naingwo tilmii aiir kiyopsimsibgiyyim mi iriipi hiriinan, sima wi iikamim dimin biyie tirim, simiirin wi Adi Komii siir isidin simiir hiranki nhinikriropki. ⁴² Mi simiirin wi pae komiyya saiir hiriir nitkaigaigi mi sima wi paenau hirar kaouubopboinkaeyami mi wi simiir big imiirar naegimgiyikaeyami. ⁴³ Mi ta ii aiirin iikamim dimin whirki kimbu karam nwowim wi benan simiir whwoyaeyi. Adi Komii siir iyya digworaekwo whiekakim simiir kigirkakana saiir. Inkamin wuungakaingin siya ta yai aiirin ha timi wakae. friig.

Inkamin umir miyya nu haingikaiya saiirim hansranin saiir boiniyio yaiga

⁴⁴ Adi Komii siir digworaekwo whiekakim simiir kigirkakana, saeya ini ta umir miyya numira saiir haigiprakaiya inkam nhirkim biyyar, ini saiir hiriinan ywowa. Mi mhoiyya inkam nwirin ha swoki hansir haiyyin mi ina swoki haigiprakaigigin ta maeyau aiirar mi siya ini maingimaingira ywonamin. Mi siir digworaekwo whiekakim ina hauugiyim inkam nhirim sima sainam. Mi ti umirim siya haiyyim wi ta maeyau aiir nwoki sainim. friig.

Umir komii saini siyyiin siir boiniyio yaiga

⁴⁵ Mi boiniyio yai kwira ya hiniinga, Adi Komii siya siir digworaekwo whiekakim simiir kigirkakana ya ini ti inkamin umir miyyik miyyik haiyam hansraniyyin ini siir hiriinan ywovin. ⁴⁶ Mi siya umir miyyik kigiyim mi ti siir umir digworaekwo whiekakim wi iki inkam nhirim simiir umir digworaekwo miyyik miyyikim simaka ninowana haii. friig.

Haimnani boiniyio yaiga

⁴⁷ Mi boiniyo yai kwira ya hiniinga. Adi Komii siya siir digworaekwo whiekakim simiir kigirkakana ya ini inkamin haimna whinaw kwira sae hiumii ikouwiyin, wraisupai wraisupai simiiram, ini siir hiriinan ywowin. ⁴⁸ Mi iya haimnan, wraisuki naokinguguninkiniyim mi siirin pa kinaidami nupaiga hiriir. Mi sima pa nidwowi mi anasu miyik miyikim pi two nhirmi kigmamak isitnoudnankaigi. ⁴⁹ Iya Adi Komii siya iikam whiekakim simiir hidana, ya wi ti anasuwi simiir hida wi hiriinan nrowi. Mi iya paekwosim ima nitana mi wi sima kigmamak haii, piki hiniin iikam ikim wadieyim mi piki hiniin iikam ikim biyeyim. ⁵⁰ Mi sima simiirin wi pae komiia sair hiriir nitkaigaigi. Mi ta iya, sima wi kaou ou prasae kin tani. Mi simiir big imiirar ninin aekiyimkiyaeyami. Iriig.

Inkamin dimin miyik mi dimin kab sowiir haii ikin

⁵¹ Mi Jisis siya simiir sriigi mi kima ti yai whiekakim, simiir yaimwowim simiirin ina ninokninkinim, aniya? Mi sima ina boinkiyin siirin, ihi. ⁵² Siya simiirin hiniina boinki mi kam siyu komii ninokninkiniyim yipiki kariir kigna miriyan inkam nrowim sima Adi Komii siir digworaekwo whiekakim simiir kigirkakana, sima sair bidiyar haiyim. Mi sima ini omakin inkamin siir hiriinan ywowin. Mi siya omaka siir digworaekwo haigiya pi sair napninopkainami mi siya dimin miyik mi dimin biyie, pa nini hainakinaka mpa soitkin hauunami iikamim simiir whinkinsisam. Mi ti hiriinan siyuuin, wi sima boinimauuami Adi Komii siir yaia biya profet inkamin sima boina mi ta yaiwin kibiya sair warar. Iriig.

Om Nasaret hiran iikam sima Jisis siirin digumii haimriiyugigin
(Mk 6:1-6; Lk 4:16-30)

⁵³ Jisis siya ti boiniyo yayim simiir boin swokiyim mi siya ti om iirin ina haiburgigin mi ina yamin. ⁵⁴ Mi siya siir omki om iirar swoki amin mi siya iikamim simiir ini boinimauuu, Adi Komii siir yai aiir omaka yaimin dimin nidwokai wakaeiya simiira sair. Mi sima wakae digiyim, sima ini hinda yanaakiyim. Mi sima ina yomboin amboinim, ta ninokninkina dimin kirie kirie iikamim sim haiswonimniskiiya siya papi haigin, ha? Siya krimiir hiriinan inkamaigin. ⁵⁵ Mi ti yinisim siya inkamin omaka miriyyin, siir yinisim tani, aniya? Mi tari siir apua Maria saeya rani, aniya? Mi tari Jems, Josep Saimon mi Judas, yim tari siir nomousisim tani, aniya? ⁵⁶ Mi tari siir yokman whiekak rani, ti krimakar nrowim, aniya? Mi ti digworaekwo whiekakim siya papi haigin, ha? ⁵⁷ Sima hiriinan yai boinim mi simiir mhi kwoinim ini hikaka ywokiyim. Dimusi rani, sima ninokninkin tani, siya ta kirieya papiyanka haiga. Mi Jisis siya simiir boinki, profet kamim sima inigakim iki om whiekak imiirin mi siir omki om hiran mi siir piugana sair hiran iikam ikim, siya simaka inigak bi nrowin. ⁵⁸ Mi siir om hiran siya dimin kirie whiekak bi haiswonimniskigim iikam imiirin. Niingaka. Dimusi rani, sima siiram ha bi naingwo tibmugim, siya ti inkamin Adi Komii siya nikropkiyin. Niingaka. Iriig.

14

Jonin op baptais haiginiuanin iikamim simiir siya bidi yaowin
(Mk 6:14-29; Lk 9:7-9)

¹ Ta iya Herot siya nu kigiriraowan inkam komii nrowin Galili hir mi siya diminin Jisis siya tirim simiir wakaewin, ² Mi siya siir miyan kamim simiir boin, kara ha naingwowi, ti Jon siyaki siyairgin inkamin iikamim simiir baptais haiginiuanin op, aniya? Biya kara siir nimbinkin inkamki nisomaowim. Siya ie hiranka swoki insiin idwokin mi ti hiriinan kirie komiia siir hir asi nrowi.

³ Mi biya Herot siir kamim sima Jon siirin hiriinansi nonkworinugin mi siirin wiyinsopni yinirka mi maeyauwa huuyokiyokaiya mi biyie miriyya hir ini haigigik. Dimusi rani, Jon siya maigimaiga bi nrowin, Herodias saeya Filip siirar wiga mi ini yaowae biyeyin Herot siya swoki hainikiionkwonan. ⁴ Biya Jonin op baptais haiginiuanin inkamin, siya Herot siir boinainanaekin ti dimin siir, siya hiniina boinkin, kira ta wig air hainikiionkwonan kira nonkwonani siyu komii iir nikripkin yio ti hiriinan siyuuin miyik rani. ⁵ Herot siir kwoinin Jon siir nisomaowamar naingwokin mi siya ini Juda iikamim simiirsi yididin. Dimusi rani, sima ha naingwokim Jon siya profet inkamkiniuwi.

⁶ Mhoiya igwira iikam nhirim sima ina yitim, iya Herot siirin siir yopiiga naokaina sair naemirsim aiiram mi taka iya Herodias sair yinisim kopaka saeya ig simiir bopwo hir ini swaeyu mi Herot siya maigimaiga komiika sairimin. ⁷ Mi siya sairin hiniina yimbinki, kara kiriirin yaimwower boini, diminin kira kariirim srii mi kara kiriirin wa hauuwi. ⁸ Mi sair apua Herodias saeya sair yin kopak airin hiniina boinimauugi Herot siirimin mi saeya ina boina, kira Jonin op baptais haiginiuwiyin siir ni iir kaigripki mi siirin mobmir kwirni haiginki mi kira kariirim tirir whauugi mi kara wa ninokninkinim siya bidi yaowin.

⁹ Mi saeya hiriinan yai aair boin digiya mi inkam komii Herotin siir kwoinin ini hikaka woyokiyin. Dimusi rani, siya iikamim saikar nidwokai aeyim mi siya simiir whwonkam ida nimbingin mi siya simiirsi asi nididgin. Mi siya siir kamim simiir boinki, ha ti hauugi sailarar ti diminin. ¹⁰ Mi Herot siya inkam nwirin maeyauwa huuyokiyokaiya mi biyie mriiya saair hiriir namam yikropki Jon siir ni iir kaigriphainakiyim. ¹¹ Mi sima Jon siir mwo kaigriphai digin mi siya siir mwoin mobmir kwira saair haiginki mi sima ta yin kopaka saair hauugi. Mi saeya saair apu aairim hainam. ¹² Mi kamim Jon siir kigna mriiyim sima wakaewinim mi sima ina yamim siir piuis aair ini hainaki mi sima saairin ina haingikaiyim. Sima kikai digigim mi sima Jisis siir ini boinmauuu. friig.

Jisis siya hauu aeyim kamim nae 5,000 kim

(Mk 6:30-44; Lk 9:10-17; Jo 6:1-14)

¹³ Iya Jisis siya ta yai aair wakaeyin mi siya ti om iir haiburgik mi i ira saair kwiriinam mi maeyau iikam karamaeya mirmiiya hiriir yam. Siya siya namkin. Iikamim sima hiriinan wakaeyim mi sima om iir haiburgik mi sima ini siir mhoyiya yapnamim. ¹⁴ Mi Jisis siya ha namasukuin mi i aairin ina haiburgigin mi siyar yapkigidam iikam isid komiyyin hirar nwowi. Mi siya simiirsi yangwoyimiyokin mi iikamim makakim ini siyar haiswonimniskiiyim.

¹⁵ Mi naiowaka kamim siir mi kigna mriiyim sima ina yitim siirim mi ina boinim, ta maeyauwa iikam karamaeka iya ini namkiriba. Mi haingingin niuwi kira ti iikamim simiir dikropki mi sima ti omi sisimim kingiin nwowim simiir damtib mi naemin ti sainaeyam tib. ¹⁶ Mi Jisis siya simiirin hinina boinki, sima whisarii pi dimusi nami? Kima hauu ae simiirin. ¹⁷ Mi sima siirin hinina boin, krimiir tirin nae homgaki nwo rani. Nungaka. Bretim iriiriy mi anasu whis ha nwowi. ¹⁸ Jisis siya ina boinkiyin, naeyim kariirim hainaki. ¹⁹ Mi iikamim simiir boinki, kima ko aair didwoki mi siya ti bret iriiriyarim mi anasu whiswo simiir hai mi ninomor koua hiriir kaoki mi Adi Komii siir boin wadieki mi siya anasu bretim ina yimbimbiir yinop hauugiyim kamim siir mi kigna mriiyim simiir. Mi kamim siir mi kigna mriiyim simiir hauugi mi sima iikam imiir hauunam. ²⁰ Mi sima ha naeyim mi simiir mhiiyim ini digar woyokiyim mi kamim siir mi kigna mriiyim sima nae haimiihaimiiyim sima naepipiru haiginim simiir swoki haingiriyu haiginam mi nibim sima haigiyim nae haimiihaimii imiir pariig iuur is. ²¹ Kamim ti nae imiir naeyim 5,000 kim, sima wigyin imiir wara bi mwaingim. friig.

Jisis siya whii kwira nunan opa saair idwower napnaidamkin

(Mk 6:45-52; Jo 6:15-21)

²² Mi Jisis siya nae simiir hauuwa digikin mi siya kamim siir mi kigna mriiyim simiir boinki, kima i ira saair kwiriinam mi kariir biya damkwokin whiia saair mirmiiya hiriir. Mi iikamim simiirin siyar yikropki. ²³ Mi siya iikamim simiirin ha nikropkiyim mi mhiuisim whir iirir Adi Komii siirim siya siyar ini kwisboiniu. Mi naiowaka Jisis sasa yowokairib mhiuisim iirir. ²⁴ Mi ta ii aairin siir mi kigna mriiyim sima ini igak whii idopwoniya hirar yakiririr mairibim mi opuda ini irib hiranka hugnaniya mi hinin komiia ini i aairar kaibombokigiya. ²⁵ Pionok nugakin bie ha niyok naidniyakwokin iya pirkin kingiin nwoyakwoka Jisis siya ini nunan ta whiia ini saair op ida yapamyakwokin mi kamim siir mi kigna mriiyim simiir hiriir yapnimbiiyam. ²⁶ Sima kigwin siya opa saair idwower napni mi sima nidid pranae bi kinkim. Sima boin, wari napniyin wraigin mi ha nididim mi ina yinkau ankauim. ²⁷ Mi Jisis siya bi kimiminkikin ini simiirar boinkiyin, kima kirie dwo! Karargin, kima kipi nidid! ²⁸ Pita siya siir yai aka hinina yowarkai boin, Biyan Inkam Komii kirargin niuwi mi kira kariir kibokiiinawid! ³¹ Jisis siir iina bi kimiminkika ini Pita siirar yanka nonkwo sasaugiya mi siya siir boin, kiriir naingwo tibmiiya kabi rani, kiriir kwoinin dimusi naingwo yisyiskin. ³² Mi sowa iya saair ini kwirii mi opuda ina hugwokmaigiya. ³³ Mi kamim siir mi kigna mriiyim i hir nwowim sima ti dimin iir kigiyim, sima ini Jisis siir inig iir hainanim mi sima hinina boin, kibie idwai kira Adi Komii siir yinisimkin. friig.

Jisis siya nu Genesaret hiran iikamim maki niyiyim simiir haiswonimniskiiyin

(Mk 6:53-56)

³⁴ Mi sima whii aair niyikriionaidamim mi sima maeyau kwira nu Genesaret hirana saair yamamasu kuu. ³⁵ Iikamim ta maeyau aairanin sima ina yinokninkinim, Jisis siya tio. Mi sima yaiya ina hauu ninkinkiya om whiekakim kingiin nwowim simiiran mi sima ina hainaniyim iikam whiekakim makakim Jisis siiram. ³⁶ Mi sima siir sriinanae, ini mi

owin iikamim makakim sima kiririr piu aiir nonkwokiyin mi ninggaki mi iuwi mi yuis mwis iirarar timi onkwoki inara, aniya? Mi iikamim siir yuis piu owiir nonkwowim sima ini wadieyar swoki okiyim. Iriig.

15

*Adi Komii siir yaiya ini yidiwi wanwiyaesi simiir yai imiir haiburim
(Mk 7:1-13)*

¹ Mi Farisi kam nhirim mi kam nhirim siyu komii ninokninkiniyim, sima om komii Jerusalem hir haiburgigim mi sima ini Jisis saika yamwoniyim mi sima siirin hinina sriigi. ² Kamim kiririr kigna miriyyim sima yidiwi wanwiyaemi siyuim simiir biri napkim. Moses siya boina mi ina min simiirim biyin hisok rani, iya sima naeyin krimiir yidiwi wanwiyaemi siyuin kirieyin siir hiriinan. ³ Jisis siya simiir yai aka ina yowarkii boinin, kima ti yidiwi wanwiyaeyim simiir siyuim simiir, dimusi napkripkaii. Mi Adi Komii krimiir Wanin siir siyu iir dimusi nikwo waisigim, ha? ⁴ Biya Adi Komii siya hinina boinkin. Kira, kiririr yopii adwo sowiirwai yai aiirar sibgu wakaeyokna mi kira sowiirin siyu miyiyik iirar diisiimauu. Mi dimin whirin siya simiir boinin, nwrirk siya sowiirwai nikbumbu boini mi sima wi siir nisomaowi. ⁵ Mi kima ta yai aiir bi wakaeyoknakim, kima hinina boinkim. Inkam nwrin siya umir digworaekwo kakiniwi yopii ad owiir whinkinsiisim. Mi kira yopii ad owiirin hinina kipi boin, ti umirin Adi Komii umirkim. Mi kara bidi yimbini ti umirim Adi Komii siirgin mi kara pi kowiirwai hauu rani. Ninggaka, ninggakinga. ⁶ Mi tiki hiriinan siyuin siir tiri mi ini mi owin kima sowiirwai mi kigrirao karamae mi owi mi kima Adi Komii siir siyu iir bidi haigin ikworinugigim mi kimiir wanmi siyu iiraram yikpitkii namim. ⁷ Kima ti iikamim niksisaeyan iikamkim. Ta yaiya Adi Komii siya boina biya profet Aisaia siya kimiiram nimbina ini kaimwowa ywowa mi siya kimiirin hinina boinkikin. ⁸ Ti iikamim sima kariir inig iir hainaniyim sima yai ara nhinkini, simiir mhii kwoinim kanaka namasu rani. ⁹ Sima kariir inigin whisariiyar priihainani ti diminin sima boinimauuim iikamim simiir, ya kariir yai rani, simiirwai yaiga. Iriig.

*Inkamim kwoin biyie nwowiyin yipi miyiyik nwo rani,
(Mk 7:14-23)*

¹⁰ Mi Jisis siya simiir boinimauu digiyin mi siya iikamim simiir yikiuna, sima siirin namim. Mi siya simiirin hinina boin, kima sibgu wakae nonkworinugi, ti diminin simiirin. ¹¹ Diminin inkam ieya nonkwo haiiyin mi ha naeyin, yio iikamim ioki siya bi hio haiginuwigin. Ninggaka. Mi kwoin biyie yio nikrani io pi siya hiowi mi inkamim pi siya kiyainami siyu biyie tiramin.

¹² Mi siya ti dimin imiir boin digiyim. Mi siya kamim siir kigna miriyyim sima ha nitim mi ina yaboiniyim kira ina ninokninkinin ti Farisi kamim sima ti diminin kira boinin simiirar wakaekiyim. Mi sima kinaka io komiiga? ¹³ Mi Jisis siya ina yowarkii boinin. Adi Komiiyin ninomor kou nwowin, siya numarkakin. Digworaekwo whiekakim siya ninkikin karamae nwowim mi siirin wi miigakar kiyop haigi. Mi wa nitkaigi. ¹⁴ Kima Farisi inkamim simiirsi kipi naingwoyimiyok, sima ini nhwokwisae inkamnan ywowim. Nhwokwisae inkam nwrin siirin siyu bi niisiimauuwikin. Mi siya nhwokwisae inkam nwrin siir niisiimauuwi mi sowa wi ieno iirar napnatkaigai namswowi. ¹⁵ Pita siya Jisis siirin hinina boinki, ta boiniyio yaiya kira sair yaimwo aiirar boiniski mi krime sair nwoki inokninkinim. ¹⁶ Jisis siya simiir boin kima ini inkam whaowaeyar niki owim iki iikam nhirim simiir hiriinan, aniya? ¹⁷ Kima ninokninkin tani, ti hinin diminin yaiya naekiyim pi mhii kwoina nam tani, pi dini siyuin pi siir namki. Mi mhoyia pi waisi hir nini iugik rani, aniya? ¹⁸ Mi diminin inkamni mhii kwoinau nwokaiiyim, mhoyia wi yai saeyar boinikaigi mi ti diminin inkam iirir wi siyar nwowaiginuwi dimin biyiekak. ¹⁹ Mi digworaekwowim kwoinau nwokaiiyim yim hinungim. Kwoin biyie nwowi ikin mi inkam nwrini nisomaoni siyu ikin. Mi inkam nwrini wig haniki nonkwonani siyu ikin. Mi hii inkam nwraka nanaeni siyu ikin. Mi hii tauaeni siyu ikin mi niksisaeni ikin mi nikbumbuni siyu ikin. ²⁰ Ti digworaekwo biyie biyie hininin inkamim biyie sima nwowi. Mi siyuin inkamim ina hisok ae karamae nwowiyin, ti hinin diminin yio inkamim io siya bi hiowikin. Adi Komii siir whwonkam idain. Ninggaka. Iriig.

*Nu Kenan hiran wiga Jisis siirin naingwo tibmii kunga
(Mk 7:24-30)*

²¹ Mi Jisis siya ti omin siir haiburgik mi om Taia mi om Saidon sowiir hiriir yam. ²² Mi wig ira Juda wig rani, nu Kenan hirana saeya ta maeyau aiir nwowika mi saeya ha nita mi siirin ini kauwokni. Kira Devid siir isidan inkamkin, inkamim Adi Komii siya nikropkiyin kira kariirsi daingwoyimiyok. Uridiyu biyieyin siya tirbumbugin kariir yinisim yinugiyina. ²³ Mi Jisis siya sairin yaimirsim kwir bi swoki owarkii boinimiminkin. Mi kamim siir

kigna m̄riiyim sima siirim nitim mi ina boinim, ta wiga saeya kr̄m̄iir m̄hoiyya nitka mi yai saeya sisinanaei. Mi kira saair whindiriraerarki mi sair dikropki. ²⁴ Jisis siya simiir yai aka hinina yowarkii boin. Niingaka. Adi Komii siya nikropkikin kariirin Isrel simiir iikamim simiiraramar sibsibnan kigugu iuguskiyim simiiram. ²⁵ Mi ta wiga ha nita mi ina ini waisii hiuniya siir igmiiga kingiin mi saeya ina boina. Biyan Inkam Komii kira kariir whindiriraerarki! ²⁶ Mi Jisis siya ina yaingwowin kr̄ma Juda iikamim Juda iikam tani simiirin wranan naingwokim mi Jisis siya boiniyio yai kwira saairin hinina boinkin, yio siyu miyyik rani kr̄ma yinmi naeyim simiir kipi hai mi wrami kipi nitkiniu aeki. ²⁷ Mi ta wiga saeya ina boina Biyan Inkam Komii wara yayi kira boina kaimwoka. Kr̄ma wra biyye nankim. Wra sima naem̄sisimim yin ima naekrimkr̄inkiiyim pi simiirar mi iumimin ae. ²⁸ Mi Jisis siya saair yai aka ina yowarkii boinin, wiga, kariir naingwo tibmiyya ini komii ywowa! Diminin kira naingwowin siya wi kariirar nimbiam! Mi ta ii aiirarin bi kim̄im̄inkin saair yinisim yinugiyina ini wadieyar ywokiya. Iriig.

Jisis siya iikamim makakim simiir haiswonim̄niskiiyim

²⁹ Mi Jisis siya om Taia mi om Saidon sowiir haiburgik mi whiikbid Galili saair hiriir yapam mi siya m̄hiusim̄in siir hiriir iiyam mi hir ini idwowiu. ³⁰ Mi iikam whiekakim ini saika yamwoniyim mi sima iga iin biyye biyyekakim mi nhwokwisae mi kiu minim ninsimsiriuim mi waeyai mikrim ikim mi makak iikam nhirim sima Jisis siir igmiiga ini kikinuni. Mi siya simiir haiswonim̄niskii haiginiugig. ³¹ Iikamim sima hiriinan kigim mi sima ina yanaakiyim. Dimusi rani, sima kigi waeyai mikrimim sima yai ina swoki boinaikiyim mi kiu ninsimsiriuwim ini wadieya ywokiyim. Mi iga iin biyye biyyeyim ina sibgu apr̄ir̄kiyim mi nhwokwisaeyim simiir nhwowim ina kaokiyim. Sima Isrel simiir Adi Komiiyim siir inig iir asi hainankim. Iriig.

*Jisis siya hauu aeyim iikamim 4,000 kim
(Mk 8:1-10)*

³² Mi Jisis siya simiir haiswoniski digiyin mi siya kamim siir kigna m̄riiyim simiir yikiuna. Mi siya simiir boinki, kara ti iikamim simiirsi naingworiimiyoki iiyim kwoim sima kanaka nwokaigiyim. Mi sima nae bi naem̄im̄inkim kara pi boiisopi simiirin m̄hiirina nikropkiyim mi sima pi siyu hir naokaowi m̄hiigi. ³³ Mi kamim siir kigna m̄riiyim ina yowarkii boinkiyim siir yai aka, ta maeyaua iikam karamaeka mi kr̄ma naeyim pi papiyanki mi inkiguna hai, ha? Ti iikamim simiir hauu aeyamin. ³⁴ Jisis siya simiir sriigi, kima bretim pariiga nwokaii? Mi yim ina boinkiyim, kr̄ma bretim iriyyar mi antousisim ikim ina mi okaiyim. ³⁵ Mi Jisis siya iikamim simiir boinki, kima nu iir gr̄nkin idwoki. ³⁶ Mi siya ti bret iriyyar n̄hiswo simiir haiyin mi ti anasum simiir warar yinkin hai mi Adi Komii siir boin wadieki mi ina yimbimbir yinoop priigikiyim. Mi siir kigna m̄riiyim kamim simiir hauu mi yim ina yapninkwokwo hauunamim iikam imiir. ³⁷ Mi sima ha nae digiyim. Mi ti nae haimi haimiyyim sima naepipiru haiginaowidim. Mi kamim siir kigna m̄riiyim nibim simiir swoki tau haigiyim iriyyar is. ³⁸ Ti kamim ti nae imiir naeyim sima 4,000 kim. Mi sima wig yin imiirin wara bi ninkin mwaingim.

³⁹ Sima nae digiyim mi Jisis siya iikam imiir nikropkiyim mi siya ina kwiriyyin i kopsim ira saair kamim siir kigna m̄riiyim sima warar mi ina yamin whiigbid yarmiyya hiriir, nu Magadan hiran maeyau aiiram. Iriig.

16

*Farisi n̄hirim Adi Komii siir kirie komii komiiyim simiir kigam sriigim
(Mk 8:11-13; Lk 12:54-56)*

¹ Mi Farisi mi Sadyusi kamim sima Jisis siir kinankiuwam nitkim. Mi sima siiram sriigi. Kira ninomor kouan kirie komii komii n̄hirim Adi Komii siirim kr̄m̄iir wisiimauu kr̄ma nwoki kigim. ² Jisis siya simiir yai aka yowarkii boin. Naiowaka kima pi hinina boin tibi, ninomora ini pariidan maskwonaiinamtiba waka ii miyyik sapi nikii. ³ Mi nugakin kima pi hinina boinyakwoki. Biyyin iyyaka bi maskwonaidniyakwokin mi iyya pa swoki im̄im̄gi, panao ii miyyik nwo rani, pi naokak nwowi. Hi, kima kigninokn̄nkinikim ninomor saairin. Mi kima ti hiriinan iiyim ina ninokn̄nkinim mi kima Adi Komii siir diminin ti tariinan nimbiamim simiir kigninokn̄nkin tani, aniya? ⁴ Kima iikam bibiyyeyim ta ii aiir nwowim Adi Komii siiram nam karam nwowim kima kariiram kirie komii diriraeraram sriigim mi kima Adi Komii siiram m̄hoiyya bi namkim. Niingaka. Kara kimiiirin wi dimin kirie niisiimauu rani. Niingaka. Kara kimiiirin wi dimin kirie komii whiruwam iyya Jona siya nwowa pi siirarar niisiimauuwi biyya Jonah siya anasu komiyya saair m̄hinauu nwokaiyin iiyim kwoim mi siya ini omwaiyar swoki waiyam. Mi kima wi Jonah siir kirie komiyya sairara kigi. Mi siya ti yayim simiir boin digiyin mi Jisis siya simiir haiburgik mi siya ina yamin. Iriig.

*Boiniyo yaiya Farisi Sadyusi simiir yisin siir boinkin
(Mk 8:14-21)*

⁵ Kamim siir kigna miriyyim sima whiyya saiiir ninidnamkim i kopsim ira saiiir mi bret nhirim ini sima yangwo owougikim simiir wara bi hainamkim. ⁶ Mi Jisis siya simiir boinki kima sibgu mintarao mi aru dwo Farisi Sadyusi simiir yisin siirsi. ⁷ Sima, simasima yimboin amboin. Siya hiniina boinkin siya ta yaiya krimiir boina dimusi rani, krima bret biri hainanikim. ⁸ Jisis siya simiir yaiya bidiya yinokninkinkiyin mi siya simiirin hiniina srii. Kima ti kamim kimiir naingwo tibmiyya tari kabi rani. Kima hiniina dimusi boinkim. Krima bret karamaeka, ha? Kariir kirieya kimiir whinkinsiisim wi dig nwo rani, aniya? ⁹ Kima ini ninokninkin karamaeyar niki owim, aniya? Mi kima bi naingwokim iya kara nimbimbir hauuwim bret iriyyarim 5,000 iikamim sima naeyim mi kima ini yangwo owouwim, aniya? Mi kima nae haimiihaimiyyim nibim pariiga haigi, ha? ¹⁰ Mi kima ti bret iriyyar nhiswo 4,000 kamim kara hauu aeyim simiir bi naingwokim mi kima ini yangwo owouwim, aniya? Mi kima nae haimiihaimiyyim nibim pariiga haigi, ha? ¹¹ Mi kima ninokninkin karamae dimusi nwowi, ha? Kara kimiirin bret bi boinkin niingaka. Kara hiniina boinkin, kima Farisi mi Sadyusi simiir yisin siirsi mintirao. ¹² Mi kamim siir mi kigna miriyyim sima ina yinokninkinkiyim, siya simiirin yisin bret aka haiigiyin siirsi mintiraosi bi boinkin. Niingaka. Siya Farisi, Sadyusi simiir yai biyeyin yisnanim simiirsi mintiraosi boinkin. Sima simiir yai kipi wakaeyokna. Iriig.

*Pita siya boinmimaugun Jisis siya Kraiskin siya krimiir nanmaiwarkainam nitkin
(Mk 8:27-30; Lk 9:18-21)*

¹³ Mi iya Jisis siya om komiyyin Sisaria Filipai nikiuwiyin siir kingiin hiriir nambiyamin mi ta iya siya kamim siir mi kigna miriyyim simiir srii iki iikam sima paniina boini, kara Yaowae Adin ninomor kouankin nitin siya yipikin, ha? ¹⁴ Mi sima hiniina yowarkii boin. Nhirim ha boini, kira ti Jon op baptais haiginiuan inkamin siya mi nhirim ha boini. Ilaijakin mi nhirim ha boini. Jeremaiakin mi yaeya profet inkam nhirim biya naonamim sima. ¹⁵ Mi Jisis siya simiir boinki. Mi wim kimarim kariirin paniina dapikim, ha? Kara yipikin, ha? ¹⁶ Mi Saimon Pita siya ina yowarkii boinin. Kira ti inkamin Kraisi Adi Komii siya nikropkiyyin siya. Mi siya Adi Komiiyyin kwoinbudin omwai waiyayokiyokiyin iinokiinok mi siir yinisimkin. ¹⁷ Mi Jisis siya yowarkii boin, saimon Joni yinisim, Adi Komii siya kiriiramar maigimaigaei. Kiriirin ta yaimwowa nuan inkam nwirkin bi niisimaugun. Niingaka. Kariir Adi Komiiyyin ninomor kou nwowin kiriirin siyar niisimaugun. ¹⁸ Kara kiriir boinki, kira Pitakin mi ti kiriir inigin siir inigmwokimwoin siiyakin. Mi kariir iikamim naingwo tibmiyyim wi ti siya siir idwo nwowi. Setan siir kirieya wi ti iikamim naingwo tibmiyyim simiir nikwowaissii rani. Mi wi nao rani. Niingaka. ¹⁹ Mhoiyya kara tidiyyin wi kiriir hauuwi Adi Komii siir maeyauwa digworaekwo whiekakim simiir kigirkakana saiiir haiwaowam. Diminin kira nu tir kigninkinkikim mi Adi Komii siya ninomor kou hirin wi hiriinanar mi kigninkinkii siirin. Diminin kira naingwownu tir kigninkin owim mi Adi Komii siya ninomor kou hirin wi hiriinanar mi kigninkin owi siirin. ²⁰ Mi siya kamim siir mi kigna miriyyim yai kirie simiir boinikiduki, kima ti inkamin Kraisi Adi Komii siya nikropkiyyin kariirin iikamim simiir nanmaiwarkainam nitin, kariirin inkam nwirni kipi boinmauu. Iriig.

*Jisis siya boin kara naowi wa swoki insiin idwowi
(Mk 8:31-9:1; Lk 9:22-27)*

²¹ Mi Jisis siya ha boinmimauu bwakainamin kamim siir mi kigna miriyyim simiir. Mi ii kara om Jerusalem hiriir nami mi kara wi hik kimpipisu kasa hai rani. Mi inkam komiyyim Adi Komii siir mi kigirraowi ikim mi prismi biyan inkam ikim mi kamim siyu komii iir ninokninkini ikim. Mi wi hik kimpipisu kariir hauuwi mi kariirin wi sima nisomaoki. Mi ii kwoimaka kara wa swoki insiin idwowi ie hirankin. ²² Mi Pita siya siir yikiunam mi siirin igao yai yani boiniu. Biyan Inkam Komii kibie idwai ti diminin wi kiriir kipi swoki imbini mimin. Adi Komii siya wi hiniina boini. Niingaka. ²³ Mi Jisis siya ha haiyud kaokiyin mi Pita siir boinki, Setan kira ti amki! Kira kariir mi aair kipi kiyopsibgi. Kira Adi Komii siir kwoinin siir biri ninokninkinkin. Niingaka. Kira inkami kwoinin siirara ninokninkini.

²⁴ Mi siya ti diminin simiir boin digiyim. Mi Jisis siya kamim siir kigna miriyyim simiir boinki. Mi inkamin kariir siyu imiir napam niti mi siya siir kwoin iir hidnani mi ha haiburgigi mi kariir mhoiyya wit inkamin kariir mi imiir mirii. Mi siya hik mi naosi kipi nidid. Kara naowi paeyin hiniya nirionankin siir hiriinan. ²⁵ Inkamin kariir siyu iir nap karamae nwowiyin siya siir kwoinaigar priinaingwo diriraeramar naingwowi. Mi siya naosi nididiyyin mi mhoiyya siir kwoinbudin omwai waiyayokiyokiyin wi hindara kigugu iuguski wi omwai Adi Komii saika waiyayokiyokii rani, iinokiinokin mi yipiki inkamkin saama naingwo karamae nwowiyin, inkamin siya kariir mhoiyya niti mi yio siya naosi bi

nididkin mi mhoiyya ti inkamin siir kwoinbudin wi Adi Komii saika nwoyokyoki kaeyami inokininokin. ²⁶ Mi inkam nwirin digworaekwo whiekakaki niuwi ti nu iirin mi siya Adi Komii siir mhoiyya nam karamae nwowi mi siir kwoinbudin wi hindara kigugu iuguski mi ti siir dimin taemin whiekakim nu tiranim wi siirar whinkinsiisi, aniya? Niingaka. Mi siya wi dimu dimin haii kwoinbud iir whinkinsiisamin iinokininokin Adi Komii saika nwowamin, ha? Niingaka. Siya siyu karamaeka. ²⁷ Mhoiyya kara Yaowae Adin ninomor kouanin, kara wi Adi Komii siir kiriyim simaka niti mi saeya wi paenan niuya haiginiuwi krimiirin. Mi Adi Komii siir paekwosimim wi kanaka ninkin iti. Mi taka ii aiirarin kara wi nu tiran iikamim simiir mi imiir hidi mi miyika kara wi dimin miyik iirar hauuwi mi biyieya kara wi dimin biyie iirar mi hauuwi. ²⁸ Kara kimiirin yaimwowa boini ti iikam nhirim tirar nwowim kima wi niki ao rani, kima wa kigwini iya Yaowae Adin ninomor kouanin mi dimin taemin komiyyim mi iya siya iikamim simiir kigirkakana saiirin. Iriig.

17

*Jisis siir piua ya ina kisinakiya
(Mk 9:2-13; Lk 9:28-36)*

¹ Mi ii iriyyar kwira yamki mi Jisis siya ina yikiunamin Pita mi Jems mi Pita siir nomousimin Jon siir warar. Mi siya simiir yikiunam mi sima simar inainam mhiu whirin siir. Ti mhiuwun haruwa rani, ini kougikou hirar nwowin mi sima siir ini owiu ti mhiu iirin sima simar. ² Sima hirar nwowa mi Jisis siir piua ina kisinakiya simiir whwonkamidar mi siya ini yaeya piu ywokiyyin. Mi siir whwonkamin ini bienanar whwoyakiyyin mi siir yuisa ini paenanar yuyakiya mi ini whisinanar ywokiyyin. ³ Moses, Ilaija sowa Adi Komii siir om iir haiburgiko mi sowa Jisis saika nokwo boinaiko. Mi kamim siir kigna miriyyim sima ina kigim sima boinaiyim. ⁴ Mi Pita siya hiriinan kigiyyin mi Jisis siir boinki, Biyan Inkam Komii krima tir nwowim ini wadieyar mi owim mi kira naingwowi mi kara amirim pi kwoima miri, ira kirirga mi ira Moses siiram mi ira Ilaija siiram? ⁵ Mi siya hirar niki boinaiyin mi wau kwira ini paenana yuyakiya ini simiirar yakikirinuniya. Mi yai kwira ini ta waua saiir hirankar yimbiniya, saeya boinki. Tikinin kariir yinisimkin, kara siiramar naingwo nanaekin mi kariir mhiu kwoinim siirimin wadieya nwowi mi kima siir yai aiir wakae! ⁶ Mi kamim siir kigna miriyyim sima ta yai aiir wakaekiyim mi ogmwo nua hirir waisi kaiyirou hiunainam mi sima nidid prasae bi kinkim. ⁷ Mi Jisis siya simiir kingiin ha nitin mi simiir yonkwoni mi siya simiir boini, kima dinsiingi, kima kipi nidid! ⁸ Mi sima ha ninsiingiyim mi koua ha ninansin kaokiyim mi sima yaeya inkam nwir biri kigin. Niingaka. Sima Jisis siirarar kigi. ⁹ Mi sima ti mhiu iir haiburgigim mi ha niunainamin mi Jisis siya igao yai simiir boinki, kima inkam nwir kipi boinmauu ti diminin kima kigin. Niingaka. Iya Yaowae Adin ninomor kouanin siya nitana mi siya ie hiranki ninsiin idwowi mi wi saiirar nhinkigi. ¹⁰ Ti diminin simiir mhoiyya mi kam nwoimim siir kigna miriyyim sima sriigi. Mi kamim siyu komii ninokninkiniyyim, sima hinina dimusi boinkim, biyyin wi Ilaija siya niti, ha? Mi ti inkamin Adi Komii siya nikropkiyyim wi mhoiyya niti. ¹¹ Mi Jisis siya ina yowarkii boinin. Ihi, kaimwoka, biyyin wi Ilaija siya niti mi digworaekwo whiekakim wi siyar diriraerar kwokini. ¹² Jisis siya simiir boin, kara kimiirin, pi hinina boinki Ilaija siya bidi yitin mi iikamim sima siir bi ninokninkinkim niingaka, sima simiir siyu imiir napama naingwokim mi sima siirin siyu biye asi tiraiginiugikim mi kariirin Yaowae Adin ninomor kou hiranki nitin siirin wi hiriinanar mi tirbumbuwi. ¹³ Mi Jisis siya kam nwoimim siir kigna miriyyim simiirin hinina boinki mi sima ina yinokninkinkiyim, siya simiirin Jonin op baptais haiginiwanin siir boini, friig.

*Jisis siya yinisim nwirin urid yiu biyiekakin siir haiswoniskigin
(Mk 9:14-29; Lk 9:37-43a)*

¹⁴ Mi sima ha swoki apamim mi ini maeyauwa iikam isid komiyyin siya nwowa saiir yimbiam. Mi inkam nwirin ogmwo siirim ini hiiuu. ¹⁵ Mi siya ina boinin, Biyan Inkam Komii, kira kariir yinisim iirsi daingwoyimyok, kariir yinisim yinkamiyyin iir kigi siya miyiki miyik rani, whaowa piunanar nwowi mi nopnopa mi kini. Inokininokin siya paenau nakaigainanaei mi ii nhirim pi opa mi amainami. ¹⁶ Mi kara siirin kamim kariir kigna miriyyim simiirin nikiunamin mi sima siir haiswo niskiyim dig bi nwokim. ¹⁷ Jisis siya simiir yayiaka ina yowarkii boinin. Kima ti hinin kam isidin naingwo tibmii karamaekim mi kimiir mhiu kwoinim wadie sibgu o rani! Iya kara kimaka niki owim pariigim, ha? Mi kima Adi Komii siir yai aiir mi sibgu wakaeyim, kara kimiirin wi pariig iya swoki boini, kima naingwo tibmiiyim kima wara yinisim iirin kariiram wikiunani. ¹⁸ Mi Jisis siya ti uridyiu biyeyin igao yai siir boinki, uridyiu biyie kira damki mi siya ti uridyiu biyeyin biri kimiminkin, ina yamkiyyin mi siya ti yinisim iirin ina haiswoniski haiginiugiyin.

¹⁹ Mi mhoiyya kamim siir kigna miriyyim simasimar yit, omaka hiriir, Jisis siir ini sriini. Mi siir ini boiniu mi krima ti hiriinan uridyiu biyeyin ti siir nwowin siir haiswoniski karamae dimusi nwokim, ha? ²⁰ Mi Jisis siya simiir boinki, kimiir naingwo tibmiiya kabi rani. Mi kima hiriinanin wi dig nwo rani. Ihi, kara kimiirin yaimwowa boini, kimiir naingwo tibmiiya kabi rani, mastet nidisimin siir hiriinan nwowi mi kima wi ti mhuuwun siir boinki, kira pi hinda dinsiin apnam! Mi siya wa nami mi kima Adi Komii siirim naingwo tibmii mi diminin kima boini sima wa nimbiam. ²¹ (Ti hiriinan uridyiu biyeyin siir haiswoniskiyim yio yaeya siyiu whir karamaeka. Niingaka. Mi siyiu whiruwun siir haiswo niskiyyim mi nhwo kwis boini siyiu ikin mi nae haiyani siyiu ikin mi sowa sowaigo.) Iriig.

Jisis siya kwisaka ina swoki boinin kara wi kapi naowi mi wa swoki insiin idwowi
(Mk 9:30-32; Lk 9:43-45)

²² Mhoiyya Jisis siya mi kamim siir kigna miriyyim sima nu Galili hir nidwo boinaigim mi Jisis siya simiir boinmimauu. Mi kara Yaowae Adin ninomor kou hiranki nitin siirin wi wir sauan kam nhirim simiir napwouwi. ²³ Mi wi siya nisomaowi siirin mi ii kwomaka kara wa swoki insiin idwowi mi wi omwaiya swoki waiyae mi iyya kamim siir kigna miriyyim sima ti dimin iir wakaekiyim sima hik prasae biri haigim.

Inkamim omom omomi takis umir haiyyim sima Pita siirim sriigim umir haiyyin siyiuin siiram

²⁴ Iyya Jisis siya mi kamim siir kigna miriyyim sima om Kapeneam hiriir nimbiamim mi inkamim umir haiyyim Adi Komii siir omaka sair mi sima Pita siir hiriir yimbiam mi sima siirin hiniina srii, kimiir inkamim inkam nowomwarkaiyyuwiyin siya takis umira hauuwigin omaka Adi Komii siira sairin, aniya? ²⁵ Mi siya hiniina yowarkii boinin, ihi, umirim omaka Adi Komii siira sairir hauuwikin. Mi siya omaka hiriir yapinopkainam mi yaiya biyin Jisis siya boinkinkina mi Pita siir srii, Pita kira panina naingwowi, ha? Mi yipikin inkam komiyyin nu kigriraowiyin simiir hauuwi, ha? Sama pi simiir om komii whiruwun isidan inkam ikin mi om komii whiran ikin pi simiir takis umir namisi haii? ²⁶ Mi Pita siya hiniin yowarkii boin, iikamim om komii whiranin. Mi Jisis siya siir boinki mi inkam komii nu kigriraowiyin iikamim. Mi nim krima Adi Komii siir yinisisimkim. Mi ta omaka siirga mi takis umirim siirin pi hau rani. Niingaka! ²⁷ Mi krima simiirin hiriinan tiri umir hau karamae nwowi mi sima wi io krimiir nwowi, kira whiyya sair dam mi sir tini kimaaiyu. Mi anasuin biigi bii kira kikaii kira pi siir yai aairar diinisakwo kig mi kira pa kigi umir kwira ini siir yainau hirar nwokaiya. Mi kira ta umira anasuin siir yainau nwokaiya sairar sain kamim takis umir haiyyim simiirin. Mi ta takis umira Adi Komii siir omaka sair saina wa kririirga. Iriig.

18

Yipikin Adi Komii siir iikamim simiir kigriraowiyim simiir bii nwowin
(Mk 9:33-37; Lk 9:46-48)

¹ Mi ta Iyya kamim Jisis siir kigna miriyyim sima siir hiriir yimbiam mi ina sriiyim, yipikin Adi Komii siir iikamim simiir kigriraowiyim simiir kou nwowin? ² Mi Jisis siya yinisin nwirin siir yikiuna okwo simiir bopwoniya hirin. ³ Mi siya ina boinin, kara kimiirin yaimwowa boini, kima ti yinisin sapisapin siir hiriinan nwowi, digworaekwosi naingwoyimiyyok karamae nwowi mi kima Adi Komii siya siir iikam whiekakim simiir kigirkakana sairin wi wara nwo rani. ⁴ Inkamim siyamar naingwona karamae nwowi mi inig karamae ti yinisin sapisapin siir hiriinan mi ti inkam hiriinanin bii wi siya nwowi, Adi Komii siya siir iikam whiekakim simiir kigirkakana. ⁵ Yipiki kariir yai aair wakaeyoknaei mi siya iikam nhirim simiirin siyiu miyyik tiri, ti yinisin sapisapin siir tirin sair hiriinan. Mi ti hiriinanin yio siyiu miyyik kariirar tirhaiginiwi. Iriig.

Inkamim siir naingwo tibmiiya pi siyiu biyye ieyar mi tirbumbuwi
(Mk 9:42-48; Lk 17:1-2)

⁶ Mi inkamim, inkam nwirin inig karamaeyin siir naingwo tibmiiya sair tirbumbuwi, yio ini ti yinisin siir hiriinan ywowin. Mi siya siyiu biyye tirnami. Mi kima yiibsiyya komii saika kogi ti hiriinan inkamim mi whai solwara sair bopwoniya hir kimai whiridgi mi siya pi hir kwiyae haingriku aonamim. Ta hiriinan hika ini wadie ywowa mi Adi Komii siya hauukiswo wi biyyeki biyye pi ywowin. ⁷ Mintarao ti nu iirin digworaekwo biyye biyye whiekakim ini tirar nwowim mi sima tirbumbuwi kimiirin mi ti dimin biyye whiekakim sima wi hiriyyar nwoyokiyowii. Mi mhoiyya wi Adi Komii siya tirbu iguski inkamim, inkam nwirin naingwo tibmii tirbuwin. ⁸ Mi iga iina sowa siyiu biyye tiram mini mi kira sowa kaigrip itkiki mi kariir iga iina kwokwira nwowi mi ini mi owin kira iga kwir mi iina kwira namim omwai waiyae yokiyokiyim. Yio wi miyyik miyyik nwo rani, kira paeya

nɔyɔkiyokwɔiya saiir hiriir nami iga in kwiiyarar. ⁹ Mi kiriir nhwoin siya dimin biyie tiram mini mi kira siir habitiigi mi ini mi owin kira nhwona nhiruwa mi ami omin omwai waiya yokiyokiyin. Yio wi miyiki miyik nwo rani, kira paeya nɔyɔkiyokwɔiya saiir hiriir nami nhwona nhisar.

Boiniyo yaiya sibsib irin whaowaekiyin siir boinka
(Lk 15:3-7)

¹⁰ Kima mintarao! Kima ha kipi naingwo ti iikam sima kariir siyiu iir napin sima iikam naingaki niuwi. Naingaka. Kara kimiirin pi hiniina boini, Adi Komii siir paekwosimim sima kigiraoowi simiirin. Mi sima ini siir om hirar nwowim. Mi simiirin wi siya boini. ¹¹ Kara Yaowae Adin ninomor kouanin siya iikam biyeyim nu tiranim simiir nanmaiwarkainam nitkin. Friig

¹² Kima panina naingowoi, ha? Inkam nwirin siir sibsibim kamararim iriiyarkim (100) mi simiir irin ini niimau whaowaekiyin mi siya wi siirim hansiram tani, aniya? Iyie? Naingaka. Mi siya ti kamnwii iuur iriiyar idiyim (99) wi mhuusimin siir hir haiburgigi mi siya sibsib irin whaowaekiyin wi siirim nini hansiruwi. ¹³ Kara kimiirin yaimwowa boini, iya siya pi siir hansir hahi mi maingimairga ti irua siirim nwowa mi ini ti kam nwii iuur iriiyar idiyim (99) simiir haibura. ¹⁴ Mi iriipa hiriinan ninomor kouanin siya hiniinan naingwo rani, siir yinisim nwrki wi kipi swoki whaowae iuguski paeya hiriir. Friig.

Nomiiyau siyiu biyie tiriyin mi siir whinkinsiis haiginiuwi siyiu ikin.

¹⁵ Mi kiriir nomiiyauin siya siyiu biyie kinaka tirbugin mi kira siirim dam mi kowa maeyau kwiruwa didwo mi siyiu biyie siya kiriir tirbuin mi kira siir boinmauu. Mi siya kiriir yai aiir wakae ti hiriinan siyiu biyie siya tirin wi digiumii siir haimriiyugigi mi siirin kirar whindiriraerar haiginiu mi siya wi wadieya sibgu owim. ¹⁶ Mi siya kiriir yai aiir sibgu wakaeyokna karam nwowi mi kima Moses siir yaiya saiir hiriinan diriraerar mi kira inkamo naingwo tibmiiyo nwis dinkin ikiuna mi sowa kinaka dam, yai kiriir whinboinaiyim. ¹⁷ Mi siya kam nwoimim kimiir yai wakae karam nwowi mi kira iikam nhirim Adi Komii siirim naingwo tibmiiyim simiir dikiuna mi kima iripa hangiriyiu boina mi siya simiir yai wakae karam nwowi mi kira siirin hiniina daingwo siya naingwo tibmiiyan inkam tani siya siyiu biyeyim simiir tiriikim mi kima siirin hindara huuriyumi iuguski.

Igbid kamiyau nwo mi kigninkin o.

¹⁸ Kara kimiirin yaimwo aiirar boini, diminin kira nu tir kigninkinkikin, mi Adi Komii siya ninomor kou hirin wi hiriinanar mi kigninkinki siirin. Diminin kira naingowoin nu tir kigninkin owam mi Adi Komii siya ninomor kou hirin wi hiriinana mi kigninkin owi siirin. ¹⁹ Mi kara kimiirin pi hiniina swoki boini inkam nwiswo nu tirano sowiir kwoinin whiruwa nwowi mi ha kwisboini diminam mi kariir Adin ninomor kou hir nwowin siya sowiirin wa wakae. ²⁰ Ihi. Dimusi rani, inkam nwis o nwoim sima sima nwowi maeyau kwir mi hangiriyiu owi kariir inig iirir mi kara wi simaka hirar mi inkin owi mi simiirin wi karar whindiriraerar haiginiuwi. Friig.

Boiniyo yaiya miyan inkamin dimin siya priihaiyin siir boinka

²¹ Pita siya Jisis siir hiriir yimbiam mi ina sriiyin, Biyan Inkam Komii, kariir nomiiyauin siya kariirin siyiu biyie tirbuwi mi siir dimin biyeyim wi pariig iya haiyoprimdiyumiigi ti dimin imiirin mi ii iriiyar kwiswo ini digar mi owim, aniya? ²² Mi Jisis siya siirin hiniina yowarki boinki, kara kiriirin ha boin tani iiyim iriiyar kwis. Naingaka. Kara ha boinki kira haiyoprimdiyumiigi iiyim kam nwoim iuur iriiyar kwis (77). ²³ Kara kimiir boini ti siyiuin dimin biyie haiyoprimdiyumiiyim. Dimusi rani, Adi Komii siya siir iikamim simiir kigirkakana ini inkam komii nu kigiraoowiyan siya umirim siir miyan kamim whisarii sima priihaiyim simiir swoki hauu kiyiuwam tiri, ini saiir hiriinan ywowim. ²⁴ Siya kamim umirim whisarii priihaiyim simiirar kwamirii bwakainamin simiir hauukiyyuwam mi sima inkam nwirin siirim yikuuna mi umirim siya haiyim 10 milionkim mi siya yamdi siir swoki hauuwim. ²⁵ Mi siya ti umirim siya priihaiyim simiir umir imiir swoki hauukiyyuwim dig rani. Mi inkam komii ina boinin kima wara inkamin mi siir wig yinim mi siir digworaekwo whiekakim simiir wikropki iikam nhirim sima sainim mi ti umirim wi iki diminin siya prii haiyim simiir nwoiki hauukiyyuwim. ²⁶ Mi ti miyan inkamin siya inkam komii ogmwo saika kingiina ini huni mi ina boinin, kira kariirsi daingwoyimyok mi ha tiki o! Umir whiekakim kara priihai priihaiyim wi kiriir swoki hauukiyyu digi. ²⁷ Mi inkam komiiyin ti siir miyan inkam iirsi yangwoyimyok mi siirin ina swoki ikropkiyin mi umirim siya priihaiyim simiir warar yinkin iuguski.

²⁸ Mi ti miyan inkamin yaba hiriir napniyamim mi siir nomiiyau nwirin iripa mi sowa mriiyin siir yani kigiu mi umirim siya siir hirankin priihaiyim paeyarin hairkin mi siya

siir nã iir yonkwo n̄iwomwan mi siirin ina boin̄in, um̄ir̄im whisarii kira haiyim kariir tir̄inkin, kira kariir swoki hauugi. ²⁹ Mi siir nomiiyauin ogmwo ha hiin mi hin̄ina kauwok boinanae, kira kariirsi daingwoȳimiyok mi ha tiki o, um̄ir̄im whisarii kara haiyim simiirin wi yamdiya swoki hauuwi. ³⁰ Mi siya ini boriisop waeyaōin mi siirin maeyaua h̄uyokiyokaiya m̄i biyie m̄riiya sair̄ hir̄ ini whinap kinisugik mi siya siir um̄ir̄ yamdi swoki hauu digi mi siya yaba wa n̄iti. ³¹ Mi siir nomiiyauim ti h̄iriinan siyū iir̄ kigim mi simiir̄ kwoinim m̄iyik bi naingwokikim mi sima ini inkam komii iir̄ima yamim, ti siyū h̄iriinan siya simiir̄ nomiiyau iir̄ tir̄igigin siir̄ ini boin̄im̄im̄auu. ³² Mi inkam komiiyin siya asi n̄ikiunakikin ti siir̄ m̄iyan inkam iir̄im mi siir̄in hin̄ina boinki, kira inkam m̄iyik rani, biya kira kariir̄ima niki kauwok boinanaekin. Kira kariirsi daingwobumbugi mi kara kariirsiyin ina yaingwobumbugiyin mi kara kariir̄im̄in ha bi n̄ikiunanaekin kira kariir̄in ti um̄ir̄ komiiyin siir̄in yamdiya whaukiyīu sasau. ³³ Dimusi rani, kira kariir̄ nomiiyauin ir̄ipa m̄i kowa m̄riiyin siir̄i bi naingwoȳimiyokin kara kariirsi naingwoȳimiyoka sair̄ h̄iriinan, ha? ³⁴ Mi inkam komiiyin siir̄ kwoin̄in haugihauga wh̄wiyeyin mi kam n̄hir̄im simiir̄ yikropki mi sima siir̄ yin̄imnan it̄kin mi sima siir̄in maeyaua h̄uyokiyokaiya m̄i biyie m̄riiya sair̄ hir̄ ini whinap kinisugik iya siya um̄ir̄ haukiyīuwi wi sair̄ digi. ³⁵ Mi kara kimiirin pi hin̄ina boinki. Mi kimiir̄ kwoin̄im dim̄in biyie whiekakim kimiir̄ nomiiyauim sima tir̄bumbum̄im mi simiir̄ haiyopr̄imdiyumiigi karamae n̄wowi mi kariir̄ Adin ninomor kou hir̄ mi owin siya ir̄ipa h̄iriinan, kimiir̄ dim̄in biyeyim wi simiir̄ mi haiyopr̄imdiyumiigi rani. Iriig.

19

*Jisis siya wigkam hain̄ikinonkwonani siyīuin siir̄ boinkin
(Mk 10:1-12)*

¹ Jisis siya ti siir̄ yayim̄ simiir̄ ha boin̄ digiyim̄ mi nu Galili siir̄ haiburgik mi nu Judia m̄i yabie komii Jodan siir̄ yarm̄iia h̄iriir̄ swoki haiyiug nam. ² Mi iikam whiekakim ini siir̄ m̄hoiia kaikwokwo namim. Mi ta maeyau aiir̄in iikamim makakim simiirin hir̄ haiswonim̄niskigim.

³ Mi Farisi kam n̄hir̄im ina yit̄im siir̄im mi sima siir̄im ini boinkinank̄iuni mi siir̄in ina sriiyim̄, Moses siir̄ siyīuin ti kr̄ima nap̄in siya m̄iyikargin, siya h̄iriinan bidi boin̄in inkam̄in siya siir̄ wig aiir̄in ha sopki, aniya? ⁴ Jisis siya hin̄ina yowarkii boin̄ mi kima ti yayim̄ Yokwo Komiiya sair̄ n̄wowim̄, simiir̄ bi m̄waingim̄, ha? Siya hin̄ina boin̄, bidi bidiniyar̄in Adi Komii siya digworaekwo whiekakim simiir̄ar nonkwokwowin mi siya wigkam warar yinkin onkwokwoki. ⁵ Mi Adi Komii kr̄imiir̄ Wanin siya hin̄ina boinkin, ti h̄iriinan siyīuin, kam̄in siir̄ yopī ad owiir̄ haiburgigi mi siir̄ wig anaka namwoīuwi mi sowa ini ir̄ipa pīu kwiruwa ywokiyo! ⁶ Mi kira h̄iriinan tiri. Mi sowa ini pīu kwiruwa ywokiyo. Dimin̄in Adi Komii siya nokiyopmasugiyin inkamki siir̄ nikrīpim̄ dig nwo rani. ⁷ Mi Farisi kam̄im sima siir̄in hin̄ina srii boin̄ Moses siya ti h̄iriinan yayia kr̄imiir̄ dimusi hauugim̄, kam̄in siya yowkowa ha winki, ta wig aiir̄im sowiir̄ nonkwona aiir̄ nikrīpam̄ mi siya h̄iriinan dimusi winkin, ha? ⁸ Mi Jisis siya simiir̄ yai aka yowarkii boinki. Dimusi rani, kima pī nantamȳrīyirkim̄ Adi Komii siir̄ yai aiir̄. Mi Moses siya kimiirin̄ asi kign̄inkinkikin. Wigkam sopni siyīuin mi bidi bidiniyar̄in Adi Komii siya wig sopni siyīuin siir̄im bi naingwokin. ⁹ Kara kimiirin̄ pī hin̄ina boin̄mauugi. Mi kam n̄wir̄in siir̄ wiga saeya h̄i kam n̄wir̄ aka bi nanae m̄im̄inka mi ti h̄iriinan kam̄in siya sair̄in whisariiyar̄i sopkikin mi siya yaeya wig ir̄ yonkwonau, ti h̄iriinan inkam̄in siya nonkwonani siyīuin siir̄ tir̄bugin.

¹⁰ Kam̄im siir̄ kigna m̄riiyim̄ sima hin̄ina boinki mi siya hin̄ina boinkiswo wig nonkwonani siyīuin yō ini kir̄ie ywowin̄ mi inkam̄in siya in̄dima mi owi ini mi owin. ¹¹ Mi Jisis siir̄in hin̄ina yowarkii boin̄, iikam whiekakim sima ta yayia sair̄ wakaeyokna apam pī boriisopi. N̄ingaka. Mi iikam̄in Adi Komii siya n̄imbin̄im̄ sima simargim̄ ti siyīuin siir̄ wakaeyoknaei. ¹² Wakae, kam n̄hir̄im̄ sima wig nonkwona dig nwo rani. Dimusi rani, iya simiir̄ yopīiga naokain̄inkinkiyin̄ yim̄ isi h̄iriinanar̄ mi owin, sima wig aka ir̄ipa pīu n̄wowim̄ wi dig nwo rani. Dimusi rani, sima wi dig nwo rani, wiga aka ir̄ipi pīu n̄wowim̄ mi kima n̄hir̄im̄ kimiir̄ m̄iomaiyim̄ bidi k̄intiowim̄ mi kima wig aka ir̄ipa pīu wa n̄wowi mi kima wi yiniekak nwo rani. Mi n̄hir̄im̄ sima Adi Komii siir̄ m̄iia sair̄ m̄riiyamar̄ naingwowi. Dimusi rani, siya digworaekwo whiekakim simiir̄ar kigr̄iraowikin̄ mi sima wig nonkwonam pī boriisopi. Inkam̄in ta yayia sair̄im̄ naingwowi mi m̄air̄gim̄air̄ga n̄wowi mi siya wi sair̄ar wakaeyoknaei. Iriig.

*Jisis siya yin̄isisim̄ imiir̄ nokboin̄mam̄air̄ haiḡniuḡin
(Mk 10:13-16; Lk 18:15-17)*

¹³ Ta ii aiir̄in iikam n̄hir̄im̄ sima yin̄isisim̄ n̄hir̄im̄ Jisis siir̄im̄ hain̄am̄kim mi sima hin̄ina naingwokim, Jisis siir̄ in̄na simiir̄ nonkwo okboin̄mam̄air̄im̄. Mi Adi Komii siir̄im̄ kwisboin̄im̄. Mi ti kam̄im siir̄ m̄i kigna m̄riiyim̄ sima io simiir̄ ywoki. ¹⁴ Mi Jisis siya boin̄,

kima yinisisimim simiir kigninkinki sima kariiram wit, kima simiir kipi nikidu. Nningaka. Adi Komii siya ti iikamim simiirar kigiraowi mi ini ti yinisisimim simiir hiriinan ywowim. ¹⁵ Mi siir ina simiir mwo idwo yonkwo. Mi siya simiirin ina yokboinmamairin. Mhoiyya siya ta maeyau aiir haiburgigin mi ina yamin. Iriig.

*Umir digworaekwokak inkamin siir niwuiigin
(Mk 10:17-31; Lk 18:18-30)*

¹⁶ Mi inkam nwirin Jisis siir hiriir yimbiam mi ina srii boinim. Inkamim iikam nowamwarkaiyuwiyin, kara wi panin dimin miyikin siir tiri mi kariir inigin wi kwoinbudin omwai waiyayokiyokiyin inokinokin siir haiyamin, ha? ¹⁷ Mi Jisis siir yowarkii boinki, kariiram dimusi srii piki hiniin dimin miyikin siir haiyam sriigin, ha? Adi Komii siyairgin inkam miyik nwowiyin. Mi kira kwoinbudin omwai waiyaiyin siiram naingwowi mi kira siyu komiiyin Moses siirin siya hauu siya siirar dapkripkai. ¹⁸ Mi ti inkamin Jisis siirin ina sriiyin, piki hiniin siyu ikim, Moses siirim, ha? Mi Jisis siya ina yowarkii boinin, ti sima. Kira inkam nwir kipi nitkikai mi kira hii kipi nanae, kira hii kipi tauae, kira inkam nwirni kipi nksisae boin huriyu. ¹⁹ Kira yopii adam simiir yai imiirar wakaeyokna mi sowiirwaiyin siyu miyik iirar tir. Mi kira iikam nhirim simiirim naingwoyimiyokiyim mi kiram naingwoyimiyoknaeiyi mi sair hiriinana daingwoyimiyok. ²⁰ Mi whranisimim siya siir boinki, ti siyu whiekakim, kara simiirarar mi apikin. Kara whaowaeyin piki hiniin dimin ikin? ²¹ Mi Jisis siya siir boinki, kira wadie nwowi kirir digworaekwo whiekakim iikam nhirim hauru sima sainim mi ti umirim kira iki iikam paeprikabim simiir hauugi. Mi kira hiriinan tiri, ninomor kou hiriin kira wi digworaekwo whiekaka nwowi. Mi ti kira tirim simiir mhoiyya kira wi kariir mhoiyya wit. ²² Mi iyya ti whranisimim ta hiriinan yai aiir wakaeyin siir kwoinin ini hikaka ywonamin mi siya Jisis siir haiburgigin mi ina yamin. Dimusi rani, siya digworaekwo whiekakakin.

²³ Mi Jisis siya kamim siir kigna miriyyim simiir boinki, kara kimiirin yaimwo aiirar boinki. Inkamin umir digworaekwo whiekakakin siya Adi Komii siir mhoiyya namamin wi manan mirii nami yipiki siir digworaekwo whiekakim simiir kigiraowiyim siirim. ²⁴ Kara kimiirin pi hiniina swoki boinki hab saeya tidiyimin digworaekwo paniiyin siir no iir ninopkai namamin wi dig nwo rani, inkamin umir digworaekwo whiekakin siya ta haba manan saeya miriyya sair hiriinan mi mirii rani. Nningaka. Yio wi mi kamiigikomii miriinami mi siya Adi Komiiyin digworaekwo whiekakim sim kigirkakiyin wi saika namasau rani. Nningaka. Dimusi rani, siya umir digworaekwo imiirar naingwokwowi mi siirin wi simar nikiduwu. ²⁵ Kamim siir mi kigna miriyyim sima ta yai aiir wakaeyim mi sima ina yanaakiyim. Mi sima boin mi siya ti hiriinan inkamin siya dig nwo karam nwowi mi yipikin kwoinbudin omwai waiyayokiyokiyin siirin dig nwowi, ha? Nim krima ha naingwowi inkam nwirki namim wi dig nwo rani. ²⁶ Mi Jisis siya simiirar kao hirirukiyin mi ina yowarkii boinin. Iikamim sima sima whindiriraerarna simiir kwoinbudin omwai waiyayokiyokiyin wi dig nwo rani, Adi Komii siya ti dikworaekwo whiekak imiir diriraerari wi diga nwowi.

²⁷ Pita siya Jisis siir boinmauugi Kigi! Krima krimiir digworaekwo whiekakim simiir hiriinansi haiburgigin. Mi wi kirir mhoiyyar niti. Mi mhoiyya krima wi piki hiniin diminin siir haii, ha? ²⁸ Mi Jisis siya simiir yowarkii boinki, kara kimiirin yaimwo aiirar boinki. Ti nu winin kara Yaowae Adin ninomor kou hiranki nitin mi kara wi ipiyya Inkam Komii nu kigiraowiyin siira wi sair nidwokaii. Mi wi paenana niyuae mi ti nu winin kima kam iur nwo kariir mhoiyya nitim kima wi ipiyyim simiir nidwokaii, kariir hiriinan. Mi Isrel simiir iikam isid iur whiso wi simiir siyu imiirar hidi. ²⁹ Mi iikam whiekakim sima simiir omaka mi simiir yinisisim mi simiir yokman mi simiir yopii adam mi simiir nu digworaekwo whiekak ikim, simiir bidi haiburgigin. Dimusi rani, sima kariir mhoiyya nitam bidi yaingwowim. Mi mhoiyya kara simiirin wi yaeya digworaekwo whiekakar swoki inkin hauugi mi sima kwoinbudin omwai waiyayokiyokiyin wi siir haii. ³⁰ Mi iikamim inig komiigakim tariinan nwoyim yim wi mhoiyya hispriprikiini mi iikamim tariinan sima inig komii karamaeyim mhoiyya sima wi inig komiigak nwowi. Iriig.

20

Numir waina sair miyan kamkim

¹ Adi komi siya iikam whiekakim simiir kigirkakana saeya ini numir waina sair adin ini siir hiriinan ywowin. Mi nugak imumain siya ina yamyakwokin kam nhirim simiir nikunakiyim siir numir waina sair miriyyam. ² Mi siya kam nhirim simiir haiyim sima ini wadieya ywokiyyim ta wain numira sair miriyyam. Sima sair miriyyim umirim pi i kwokwirani umirim simiirara mirii haii. Mi siya simiir asi nikropkikin siir numir waina sairamim. ³ Mi iyya 9 klok nwowa siya sair yapninopkainam siir numir waina hiriirin mi

siya yap kigam kam nhirim maeyauwa nae haiginiya hiraar sibokwowi. ⁴ Siya simiir boinki, kima iriipa hiriinan kariir numir waina saair tini miriyyiu mi kara umirim pi kirmiir hauu digi. Mi ta mi aiirsiyin umirim wi kwokwirani umir maira hauuwi. ⁵ Mi sima asi namkim. Mi ii bie mwo kou nokwoniin 12 klok mi 3 klok bie nad nwowin siya ha swoki amin mi siya kigam kam nhirim sima hindara sibokwowi mi siya biya siya tira mi saair hiriinana swokini tiriuwin. ⁶ Mi 5 klok naiowaka siya ha swoki amtibin mi siyar kigamtib kam nhirim hindara sib okworibi. Mi siya simiir sriigi mi ti biewi komiyyin kima ta maeyau aiirin whisarii dimusi nokwo kaoikiigiribgim, ha? ⁷ Mi sima siir yai aka yowarkii boinin, inkam nwirin mi krimiir bi swoki hauu miriigin. Mi siya simiir boinki, kima kariir wain numira saair tini miriyyiu.

⁸ Iya bidi kakauugiriba mi adin numir wainanin siya inkamin siir mi imiir kigiraowiyin siirin hinina boinki, kira iki miyan kamim simiir dikunaki mi simiirin umir hauugi. Inkamin mhoii nitin mi umirin siirar hauu bwakainam mi hiriinanar hauuyokiyokiyam mi inkamin bi nitin nugak imuma siirar tina hauu digiu. ⁹ Mi kamim iya 5 klok nwowa ha namiriiniyin bi sima yit mi sima umirim iikwokwirani umir mairin siirar hainamin. ¹⁰ Mi simiir mhoiyya kamim biigi biya namiriiniyim sima ina yitim mi ina yaingwowim, krima pi umir komiyya hai. Mi sima umir komii bi haigim mi sima hirihiirinanankinar hai. ¹¹ Mi sima hai digiyim mi sima io ina ywowim numir wainan ad iirin. ¹² Mi sima ina boinin, ti kamim naiowaka namiriiniyim mi sima ti umirin krima haiyin siir hiriinan dimusi haigim, sima ii priei bi nini miriiniikim. Mi krira nugakiya miriibumbuyakwokim mi ini bie ieyar yikiyamkiribin mi beyin krimiirar whwonanaewakin. ¹³ Mi numir wainan adin siya yaiya kwira yowarkii boin simiir nwir inakan. Siya hinina boinkin, nomiyyau kara kiriir bi tirbugin. Mi krima tari ti umir iuurim simiirimin iripa kwoin whuruwa bi nwoko, aniya? ¹⁴ Kira kiriir umir iir bidi haiyin mi ha dam. Ti umirin kara kiriir hauuwin kariirar kwoinkin ti inkamin mhoiyya nitin siirin hiriinan umirin kara siirar mi hauuwi. ¹⁵ Kariirar diminkin. Kara kariir umir imiir mi diriraerari yio kariirar kwoinkin. Kira kanaka dimusi ninkinimpisuwi, ha? Kara siyyu miyik iirar tirkin. ¹⁶ Yio hinaningin mi iikamim mhoigi mhoiyanim yim wi biigi biyyin sima nwowi. Mi iikamim bi nwowim yim wi mhoigi mhoiyya nwoki. Iriig.

*Jisis siya ina boinin kara naonami mi ii kwoimaka wa swoki insiin idwowi
(Mk 10:32-34; Lk 18:31-34)*

¹⁷ Jisis siya om komii Jerusalem hiriir niinainamin mi kam iuur nwiso siir kigna miriyyim sima warar yinkin am. Mi siyyu hiraar napamim mi Jisis siya simiirin siyyu mig hiriir yikiunam. Mi siya simiirin ina boinin. ¹⁸ Wakae, panaowin krima pi om komii Jerusalem hiriir nami. Kara Yaowae Adin ninomor kouanin kam nhirim sima kariirin wi prismi yaowae adim mi kamim siyyu komii ninokninkiniyim simiir kinmauu iti. Mi sima bidi yimboin tibmiyyim kariir nisomaowim. ¹⁹ Mi sima kariirin wi Juda iikam tani wi simiir iin nonkwo hauugi mi sima kariirin wa nigbumbu boini mi idgiu mini nipimpari mi paeyin hiiniya niriininkinin wi saika ninkin irinugi. Mi ii kwoimaka kara wa swoki insiin idwowi. Iriig.

*Jems Jon sowiir apua Jisis siir sriiga sowa biyyan inkam nwowam
(Mk 10:35-45)*

²⁰ Mi taka iya Sebedi siir wiga saeya yinisim nwiso Jisis siirim yikiunam. Mi saeya ogmwo ina ini akai huuwuwa siir kingiin hir mi ina sriyya siirin, Jisis siya saairin dimin miyik whir tirim. ²¹ Mi Jisis siya saair boinki, kira pi hinin dimin siirin naingwowi. Mi saeya siir boinki, kira kariir boinki ti kariir yinisim nwiso sowa ini mi owo, sowa kiriir iin inig yaioyae owiir mi idwowi mi nwirin iniga mi nwirin yaioyae, iya kira inkam komii nwowi, aniya? ²² Saeya hiriinan yai boina mi Jisis siya ina yowarkii boinin, ti diminin kima sriyyin kima siir bi sibgu inokninkinkim. Ta hik hiriinana kara haiyya kowa saair haiyyim wi digar nwowi, aniya? Mi sowa siirin hinina yowarkii boinki, ihi. Krira wi digar nwowi. ²³ Mi Jisis siya sowiir boinki, kaimwoka ta hika kara haiyya kowa saairin hiriinana mi haii. Mi yipikin kariir ina inig yaioyaeo sowiir nidwokaai, yio kariir dimin tani. Niingaka. Ti kamim simiir ipiyyim sima nidwokaiyyim, yim kariir Adin siyar bidi diriraerakwokinin.

²⁴ Mi kam iuurim siir kigna miriyyim sima hiriinan yai wakaeyim ti iwinyawo sowiir apua saeya tirin mi sima io sowiir ywoki. ²⁵ Jisis siya simiirin ina yikiunam mi siya simiir boin, kima ina ninokninkinim inkam komii nu kigiraowiyin siya iki juda iikam tani simiira nikwowaasiigim. Mi sima ti inkam komiyyim simiirin yai kirie aiir yikwao boin, simiirin wi sima niki sibgu kigiraowim. Mi sima wi simiir yai imiirar wakaeyoknam. Mi inkam komiyyim sima iki iikamim simiirar nikwao boininaeikim, sima simiir yai imiirar wakaeyoknam. ²⁶ Ti hiriinan siyyuin kimiir tir kipi niki o. Niingaka. Inkamin siya kimiir inkam komii nwowam naingwowi mi siya kimiir miyan inkam niingan dwo, siyyu miyik kimiir tirhaiginiuwim. ²⁷ Mi inkamin siya kimiir bi nwowam naingwowi mi siya kimiir

m̄i p̄im̄iriyan inkamnan dwo. ²⁸ Kara Yaowae Ad̄in ninomor kouanin kara minam bi nitkin iikam whiekakim kima kariir whindiriraerar haiginiuwim. Niingaka. Kara kimiir whindiriraerar haiginiuwam nitkin. Kara iikam whiekakim dimin biyiekakim simiir̄in naowim mi simiir̄ dimin biyie haiyoprimdiyumiigiyam. Iriig.

Jisis siya inkam nhwokwisae nwiswo sowiir haiswo niskigo

(Mk 10:46-52; Lk 18:35-43)

²⁹ Mi sima om komii Jeriko siir haiburgigim mi ina yamim. Mi iikam whiekakim sima Jisis siir mhoiiyar yamim. ³⁰ Mi inkam nhwokwisae nwiswo sowa siyiu mig kingiin hirar yidwokwokin. Mi sowar wakaewin Jisis siya tirir̄ napni mi ina kauwoknanaekiyo, Biyyan Inkam Komii, kira Devidni isidin siir yinisimkin, inkamin Adi Komii siya nikropkiyin, kr̄iriirsi daingwobumbu. ³¹ Mi iikamim sowiir boinainanaeki, kowa yai tanki. Mi sowa ina swoki kauwoknanaekiyo, Biyyan Inkam Komii, kira Devid siir yinisimkin, kira kr̄iriirsi daingwobumbu! ³² Mi Jisis siya ha namikwowiin mi sowiir yikuana mi ina boin̄in, kowa panina naingwowi kara kowiir̄in pi hin̄in dimin̄in siir t̄irki, ha? ³³ Mi sowa siir boinki, Biyyan Inkam Komii, kr̄ira ha naingwowi kira kr̄iriir̄ nhwo owiir haiswoniskigi. ³⁴ Mi Jisis siya sowiirsi naingwoyimyokin mi siir ina ina yonkwokiya sowiir nhwo nhis owiir mi sowiir nhwowa ha kaokiyomi in̄i Jisis siir mhoiiyar yapnamo. Iriig.

21

Jisis siya om komii Jerusalem hir̄ir̄ napninopkainamin inkam komii nu kiḡiraowiyin siir hir̄inan nwonamkin

(Mk 11:1-11; Lk 19:28-40; Jo 12:12-19)

¹ Mi sima om komii Jerusalem kingiin nwowamin mi sima omisim Betfasi hir̄ir̄ yimbiyam m̄hu whirin Oliv siir kingiin. Mi Jisis siya inkam nwiswo siir m̄i kigna m̄riiyo sowiir yikropki bii sowar namkwokinim. ² Mi siya sowiir boinki, kowa iki om̄in kr̄ima kigiyin siir dam mi kowa kingiin tirar kwakig. Mi kowa wi kimim̄inki rani, donki irin uridni sima nimburuwin paeyaka pi siir kigi mi sair̄ yinisim̄ ii iirin wari mi kowa pi sowiir whro hainani mi kariir̄in kiyanani. ³ Mi inkam nwin̄in siya yai kwir̄ kowiir̄ boinki mi kowa siir̄in hin̄ina boinki, kr̄imiir̄ Biyyan Inkam Komiiyin siya sowiir̄in migakin mi mhoiia siir m̄iia dig nwoki mi siya wi k̄iriir̄ swoki hauugi mi siya wa nami. ⁴ Ti dimin̄ hir̄inan̄im nimb̄ibiyamim mi yayim̄ biya profet sima boin̄im in̄i simiir̄ boinourwokaiyim mi sima hin̄ina boinkim,

⁵ kima iikamim om Saion hir̄an̄im simiir̄in hin̄ina boin̄, kigi! Kimiir̄ Inkam Komiiyin nu kiḡiraowiyin isirin kimiiiram̄ n̄i. Siya inkam miuungin mi siya donki haomim siir̄ nidwo namkin mi donki iyin̄ yopii aeya naokainan siir! Mi iia Jisis siya om Jerusalem hir̄ir̄ nimb̄iyamin, ti dimin̄im sima ina yimbiyamim.

⁶ Mi inkam nwiswo Jisis siir kigna m̄riiyo mi yayim̄ siya boinkiyim simiir̄ hir̄inana in̄i tir̄u. ⁷ Mi sowa donki iwinbugao sowiir̄ hakainamwo mi sowiir̄ yuisim̄ siir̄ idwo yit̄imwan̄u mi Jisis siya yuis̄ idwowa yidwonam donki yin̄in siir. ⁸ Mi iikam whiekakim simiir̄ yuisim̄ in̄i siyiu iir̄ar haknam̄in siir̄ biyar̄ mi n̄hir̄im paekwomim sikwonan̄im simiir̄ar̄ kr̄iphaknam̄ siyiu iir̄ar. ⁹ Mi iikam n̄hir̄im̄ biya napnam̄ ikim̄ mi n̄hir̄im̄ mhoiia saika n̄in̄kin̄ apnam̄ ikim̄ sima ina kauwok boinamim, Devid siir̄ isidan yinisim̄in̄ Adi Komii siya nikropkiyin siya wad̄ieki wad̄iekin̄, siir̄ in̄iḡ iir̄ dokboin̄mamāirgi! Adi Komii siya ti Biyyan Inkam Komiiyin̄ n̄in̄ siir̄ whinkinsiis̄ haiginiuḡin, siya inkam̄ miyikin̄ kr̄ima Adi Komii siir̄ in̄iḡ iir̄ hainan̄ prapraskikin̄.

¹⁰ Jisis siya om komii Jerusalem hir̄ir̄ napninopkainamin mi iikam whiekakim om komii hir̄ n̄wown̄im̄ sima hir̄inan̄ dimin̄ iir̄ kiḡwin̄im̄ in̄i hindara yanaaw̄in̄im̄ mi ina boin̄im̄, ti inkamin̄ siya yip̄ikin̄? ¹¹ Ti iikamim̄ napnaniyim̄ sima boin̄, Jisis siyairgin̄ profet inkamin̄ om Nasaret nu Galili hir̄an̄in̄. Iriig.

Jisis siya Adi Komii siir omaka sair̄ napninopkainamkin

(Mk 11:15-19; Lk 19:45-48; Jo 2:13-22)

¹² Jisis siya Adi Komii siir omaka komiia h̄uyokiyokaiya siir̄ in̄iḡ nidwokai hainaniya sair̄ hir̄ir̄ napninopkainamin mi kam̄ n̄hir̄im̄ um̄ir̄ hir̄ n̄inwowna haiyim̄ mi n̄hir̄im̄ pi saingim̄, siya simiir̄ n̄hin̄itnowid̄n̄inkigi. Mi siya um̄ir̄ h̄uyim̄ simiir̄ inankrimkr̄inkigi mhoiia sima Adi Komii siir̄ n̄in̄kin̄im̄iyaei. Mi ipii min̄im̄ kam̄im̄ um̄ir̄ mi m̄riiym̄ sima nidwokaiyim̄ simiir̄ warar. ¹³ Mi siya simiir̄ boinki, Adi Komii kr̄imiir̄ Wan̄in̄ siir̄ yayia Yokwo Komii saeya hin̄ina boinka, kariir̄ omaka iikamim̄ hinda tinda n̄wownim̄ sima sair̄in̄ hin̄ina dapi, nhwo kwis̄ boini omakaka! Mi kara kimiir̄ boinki, kima kariir̄ omaka in̄i h̄i tauae inkamin̄ siir̄ hir̄inan̄ omaka biyen̄an̄ ywonama.

¹⁴ Mi Jisis siya Adi Komii siir omaka sair̄ hirar̄ niki owin̄ mi kam̄ n̄hir̄im̄ nhwo kwisaeyim̄ mi iga biyie ikim̄ sima ina yimbiniyim̄ siir̄im̄ mi siya in̄i simiir̄ar̄ haiswonim̄niskiiyin̄.

15 Prismi biyan kamim mi kamim siyu komii ninokninkini ikim sima Jisis siya hais-wonimniskiiya saiiir kigim mi sima wakae yinisimim hiniina hinioku anikiuwi krma Devid siir isidin siir yinisimim siir inig iir hainan prapraski. Mi sima io hiriinansi nwokim. 16 Mi sima io ha nwowim mi sima minam naingwokim ti yinisimim sima kauwoknanaeyim pi tankiyim mi sima hiniina boin, kira ta yaiya yinisimim sima boina ina wakae yim, ha? Mi Jisis siya simiir yai aka hiniina yowarkii boinki, ihi, kara tisa wakae yin. Kima Yokwo Komiiya saiiir yai imiir bi mwaingim. Saeya hiniina boinka, Adi Komiiyin yinisim budirig ikim mi yinpraigak ikim simiir bidi yiisiisimauuin mi sima Adi Komii siir inig iir in hiriinan asi sibgu hainan prapraskim, aniya? 17 Mi siya simiirin ha boin digiyin mi siya simiir haiburgik mi om Betani hiriir yam mi hirar whwonkaowi. Iriig.

*Jisis siya boinkiyin pae figin ina whirkiiyin mi ina wainamin
(Mk 11:12-14,20-24)*

18 Mi nugak imumarin Jisis siya ina swoki haiyug apam yakwokin om Komii Jerusalema hiriir mi siya mhiya ina yapaowamin. 19 Mi siya pae fig whirin siyu mig hir nokwoin siir kigam mi siya siirim ha namim mi siya hiniina bi kigamkin nae bidi budin. Niingaka. Paekwo niinga nwowi mi siya ti pae figin siirin hiniina boin, kira wi nae swoki budmamin tani, niingakanga. Mi ti pae figin bi kimiminkikin ina wainamin. 20 Kamim siir kigna miriiyim ti hiriinan dimin iir kigim mi ina yanaakiyim. Sima boin, ti pae figin siya dimusi wai sasauamkin, ha? 21 Mi Jisis siya simiir yai aka hiniina yowarkii boin, kara kimiirin yaimwo aiirar boini, kima naingwo tibmii kani mi kima wi diga nwowi ti pae figin kara minkiyin siir hiriinan. Mi dimin whirin kira wi diga mi owi. Mi kira ti mhiu iir boinki, kira whii solwara hiriir diswitnatmainam mi siya wi hiriinana mi tiri. 22 Mi kima Adi Komii siirim naingwo tibmii mi ha sriii digworaekwo whiekakim kima haiyam srii boini, siya kimiirin wa hauuwi. Iriig.

*Sima Jisis siir srii yipikin inigak kiriir nwo haiginiuwim
(Mk 11:27-33; Lk 20:1-8)*

23 Jisis siya Adi Komii siir omaka saiiir swoki haiyug apninopkainam mi iikamim simiir yowomwarkaiyu siir yai imiir. Mi siya ha niki boinin, prismi biyan kamim sima mi Isrel simiir biyan inkam komii komiiyim sima siir hiriir yimbiiyam mi sima siirim sriigi mi yipikin inig komiigak kiriir nwowaiginiuin mi kiriir nimbiniin yipikin ti digworaekwo simiirin kira piki hiniin inigin siir diriraerari, ha? 24 Mi Jisis siya simiir yai aiirin ina yowarkii boinin, kara iriipa hiriinan kimiirin pi dimin whirin siir sriiyim mi tiri. Mi kima saiiir sibgu owarkii boini mi kara iriipa hiriinan wi kimiirar boinmauuwi inkamin inig komiigak kariir nwowaiginiuin ta miya saiiir miriiyam. 25 Yipikin Jon siir nwowaiginiuin inig komiigak iikamim op simiir baptais haiginiuwam Adi Komii siya, iyae inkamkin, aniya? Mi sima, simasima hiniina yimboin amboina krma siirin pi panin yaiya saiiir boini, ha? Mi krma siirin hiniina boini, Adi Komii siya hauugin mi siya krmiirin pi hiniina boini, kima Jon siir yai wakae yokna diriraerar karamae dimusi nwokim. 26 Mi krma ha boini ti diminin inkamki hauugin mi krma hiriinan yai boini mi wi iikamim simiirsi nididi. Mi sima wi krmiir tiowi. Dimusi rani, sima hiniina naingwo tibmii Jon siya profet inkam komiigin. 27 Mi sima Jisis siir yai aka hiniina yowarkii boin, krma ninokninkin tani yipikin inig komii Jon siir hauuwin ti diminin simiir tiram. Jisis siya simiir boinki. Dimusi rani, kima kariirin bi sibgu boinkikim Jon siirin. Mi kara iriipa hiriinan wi kimiir mi boinmauu rani, yipikin inig komii kariir hauuwin ti dimin taeminim simiir tiram. Iriig.

Boiniyo yaiya yinisim nwiswo ad nwiruwaniyo sowiir boinka

28 Kima panina naingwowi, ha? Biya inkam nwirin siir yinisimo nwiswo mi mhoiia iya sowa inikamae nwokiyo mi adin siya siir yinisim yowaeyin siirim yam mi siir ini boinu, yinisim, panaon kira kariir numir waina saiiir kigiraowam dam. 29 Mi yinisimim adin siir yai aka yowarkii boin. Niingaka. Kara pi boriisopi. Mhoiia siir kwoinin ina swoki kisina haigiyin mi ini adin siir wain numira saiiir swokini miriiyuin. 30 Mi adin ina swoki apnamin siir yinisim nwirin siirim mi siya ta hiriinan yai aiirar swoki boinu siirin mi kira kariir wain numira saiiir tiram dam. Mi yinisimim hiniina yowarkii boinki, kara pi kapi nami mi siya numira hiriir bi swoki amiminkin. 31 Mi siya simiirin hiniina sriigi, tiki yinisim nwiswo yipikin adin siir kwoin iir napin, ha? Mi sima ina boinin Biyan iya mi Jisis siya simiir boinki, kara kimiirin yaimwo aiirar boinki mi iikam biyeyim omom omomi umir takis haiyanim mi wigim hii nanaei ikim simiir mhi kwoinin bidi kisina haigiyim mi sima Adi Komii siir yai aiiram bidi yaingwo tibmiiyim mi kimiir biyyin wi simar nami iikamim Adi Komii siya kigiraowiyim kimiiramim. Niingaka. 32 Dimusi rani, Jon siya kimiir waraur nimbiniin siyu miyik miyikim simiir niisiisimauugim kimiirin mi kima siir yai aiir bi naingwo tibmiiyim. Mi kamim omom omomi umir hii ikim mi wigim hii nanaei ikim sima

siir yai imiir bidi yaingwo tibniiyim. Mi kima ti hiriinan diminim simiir bidi kigim mi kimiir kwoinin biri kisina haiigikim mi siir siyiu iir napam bi naingwo tibniigim. Niingaka. Iriig.

*Ta boiniyo yaiya inkam biyieyin numir waina saair kigriraowiyin siir boinka
(Mk 12:1-12; Lk 20:9-19)*

³³ Jisis siya simiirar niki boinin, kima wakae, boiniyo yai kwira hininga. Inkam komii nwirin siya nu komiigakin mi wain numir yinkin mi ina hiuyokiyokaiyin mi numir hiriin ie whira yop mi nantwo komiia ienau hir haigi mi sima wain nidim ina whinitkaigaiyim mi simiirin ina yokwobrombropim simiir hii imiirim mi saair mhoiia numiran adin siya omaka pada ira mirii ta wain numira saair kigriraowam. Mi siya ta numira inkam nhirimi hauugi sima kigriraowam mi umir mi saair warar mi miriyyim. Mi numiran adin ina yamin aru maeyau kwira. ³⁴ Mhoiia iya wain nidim simiir haiyana ini kingiin nwowa mi numiran adin siya whisarii mi prii miriyyan kam nhirim simiir yikrop amki wain nidim simiir ninguguhainakiyam. ³⁵ Mi kamim ta numir aiir kigriraowiyim mi sima siir miyan kam imiirin siyiu miyik bi tirkim. Mi sima nwirin hindara tioki mi nwirin hindara yisomaoki mi nwirin hindara kaigromkrorki siiyani. ³⁶ Mi numiran adin kam nhirim miyanim simiir yikropki, siya hoingakriga yikroki, biyana saair hiriinan tani. Mi kamim numir aiir kigriraowiyim hiriinan siyiu iirar swoki tirwin simiirin. ³⁷ Mi mhoigi mhoiyan siya siir yinisimki yinisim yinkamiyinin siirgisiirar yikropki simiiramim. Adin siya hinina yaingwo, sima wi kariir yinisimim wi siir yaiyar wakae yoknaei. ³⁸ Mi kamim ta numir aiir kigriraowiyim sima ti yinisim iir kigwinim mi sima sima hinina boinaiwin, tiki yinisim hininin siya wi siir adni digwraekwowim wi siya haii. Humba! Nim siir disom aoki mi ta siir adni numira wi krima haii. ³⁹ Mi sima siirin ha kiyainaniyamim numir yaba hiriir mi sima siirin ina yisomaowin.

⁴⁰ Mi Jisis siya simiir boinki, kima panina mi aingwokiyim? Mhoiia iya numir wainain adin siya niti wi panin siyiuin siir natirni ta numir aiir kigriraowan kamim simiirin? ⁴¹ Mi sima siir boinki mi siya ti inkam biyieyim siir numir aiir kigriraowim wi simiir nisomsom aokii. Mi siya numir waina wi iikam isid miyik nhirimi hauugi sima kigriraowim mi nae haiyan iya mi sima nae haimii, siirin wa hauu aei. ⁴² Mi Jisis siya simiir boinki, tari kima yai haimii kwira profet kamim biya sima wina Yokwo Komii saair nwowim simiir biri sibgu mwainokninkinkim, aniya? Saeya hinina boinka, ti yin miyikin omaka miriyyin kamim sima boriisop waeyaowin tariinanin ini biyan yin yamwowiin. Siya ini bopwonauan kougouwin siir hiriinan yamwowiin. Biyan Inkam Komiiyin siyar diriraerarkikin ti diminin, siya ina yimbiamin mi krima siir kigin ini wadieyar ywokiwin.

⁴³ Mi kara kimiirin pi hiriinan asi boinki, ti dimin miyik miyikim Adi Komii siya kigriraowan iikamim simaka nwowim wi kara swoki haii, Juda iikamim kimiir waraurankar. Mi kara wi iki iikam nhirim om whiranim siir mi sibgu miriyyim wi simiir hauugi. ⁴⁴ Yipikin inkamkin kariiram naingwo tibmii karamae nwowin mi siya wi hindara nonkwobumbuninkin iuguski, hauwa niki iswomswokiya mimirmimir yinin siir idwo saair hiriinan. Mi inkamkin digumii kariir haimriyuwi mi siya wi hindara nikrimkrip iuguski yin siir hiriinan nisimtl siini.

⁴⁵ Mi iya prismi biyan inkam komii ima mi Farisi sima ta hiriinan boiniyo yai aiir wakaekiyim Jisis siya boinin mi sima ina yinokninkinkiyim ta yaiya simiirar nikriiga. ⁴⁶ Mi sima siir nonkworinuwama naingwokim omaka hiuyokiyokaiya saair hiriir hainaimim. Mi sima iikamim simiirsi nididgim Jisis siir yai wakaeyim. Dimusi rani, sima ha naingwo tibniikim Jisis siya profet inkam komiigin. Iriig.

22

*Ta boiniyo yaiya nae komiia wig nonkwonaeiya saair boinka
(Lk 14:15-24)*

¹ Jisis siya yaeya boiniyo yaiya ina swoki boinin simiirin mi siya hinina boinkin, ² Adi Komii siir digworaekwo whiekakim simiir kigirkakana, saeya ini inkam komii nu kigriraowiyin, nae komii siir yinisim yinkamiyinin wig nonkwonain siirin diriraerariyin ini saair hiriinan ywowin. ³ Biya kam nhirim simiir nimbina ta wigwas naeya saair naeyam. Mi naeni iya siya siir kam nhirim simiir yikropki. Mi sima nitim pi boriisopi. ⁴ Mi siya siir miyan kam nhirim ina swoki ikropkiyim mi simiir boinmauu, kima kamim kara nimbngigim simiir dikuanaki mi kima simiirin hinina boin, wakae, kariir naeyim bidi diriraerar haigingigim. Mi bulmakau ii ikim mi wraisu hika hikaeyim kara bidi yisomsom haigingigim. Mi digworaekwo whiekakim bidi diriraerar haigingigim. Kima ta wigwas naeya saairim wit. ⁵ Siya siir miyan kamim ti yai imiir boinmauu digin mi sima ha namim, sima, simiir yai imiir wakaeyim pi boriisop mi sima ina nhinoopkiyim. Nwirin

siir numiram yam mi nwirin ini umir mi miriyam yamin. ⁶ Mi nhirim inkam komii nu kigriraowiyin siir miyan kam imiir yapiyiskai kigwin mi sima simiir yonkwobumbuninkin haiginiugi mi simiirin ina yisomsom aokaokiyim. ⁷ Mi ti hiriinanin inkam komii nu kigriraowiyin siir kwoinin haugi hauga ha whiyekiyin mi siir kamim sau ninitiyim simiir yikropki. Mi sima inkam biyeyim simiir yisomao mi om iir warar yinkin haingimugig. ⁸ Mi sima hiriinan tirim, inkam komiyyin siir miyan kam imiir boinmauugi, wigwas naeya bidi diriraerar haigin diga, kamim kara nimbiniim sima miyiki waeya paninsi yitsi. ⁹ Mi hiriinanki niuwi kima iki siyu whiekakim simiirar dap kig yokiyokiyam mi kam whiekakim kima simiir kigi mi kima simiir wikiunani ta wigwas nae aairim. ¹⁰ Siya hiriinan yai boinkiyin mi miyan kamim ina nhinopkiyim. Mi siyu whiekakim simiir nwowim iikamim simiir yapboinmamaau iikam biye biye ikim mi iikam miyik miyik ikim simiir yikuunani wigwas nae aairim. Mi sima ha nitim ta omaka wigwas nae diriraerara ini iikamkina yinkiniugiya.

¹¹ Iikamim sima ha nidwodwokai digiyim mi inkam komii simiir napninopkai kigam namkin. Mi siyar kigi inkam nwirin yuis miyik bi piuainanikin wigwas naeya sair nidwokai aeyamin. ¹² Mi inkam komiyyin siir boinki, akam, kira yuis miyik piuainani karamae dimusi nwokin ta wigwas nae aairamin, ha? Mi siya ini yai mikrima ywowin. Mi ina yididkiyin. ¹³ Inkam komiyyin siya siir miyan kamim simiirin hiniina boinki, kima siir iga inim simiir kogrimdinugi. Mi maeyauwa niyim niyim nwowa sair hiriir ditkaigi. Ta maeyau niyim niyim aairin siya wi kauu ouu prasae kin tani. Mi siya wi hik komiigikomii aair haii. Mi wi siir big iirar mi aegiyimgiyikaeyami. ¹⁴ Jisis siya ta boiniyo yai aair boin digiyin mi siya simiir boinki, ihi, Adi Komii siya iikam whiekakim simiirar nikuunaei. Mi simiirin wi irira nwinwira nikuuna apninopkainani. Friig.

*Sima Jisis siir sriigim umir Sisa siir hauuwam
(Mk 12:13-17; Lk 20:20-26)*

¹⁵ Mi Farisi kamim sima yaia ina haingiriyu hid boinaiyim, Jisis siir kinankiuwam. ¹⁶ Mi sima simiir kigna miriyim kam nhirim mi inkam komii Herot sir kamim simiir warar yinkin ikropki. Mi sima Jisis siir hiriir yimbiam mi ina ini sriiyum yai nhirim simiiram. Inkam yaimin dimin nowomwarkaiyuwiyin, krma ina ninokninkinin kira yaimwo boinan inkamkin. Mi kira yaimwowa sairar sibgu owomwarkaiyu boinikin diminin Adi Komii siir iikamim simiirim. Kira inkam nwirni bi nwowikin kou mi nwirni bi nwowikin nua. Niingaka. Kira iikam whiekakim simiirin whiruwar nwowaiginiuwikin. ¹⁷ Kira krimiirin sibgu boinmauugi, kira panina naingwowi, ha? Moses siir siyu komiyyin siya boinin ini wadैया mi owin krma omom omomi takis umirim inkam komii Sisa Romanin siir hauuwim, aniya? Iyie? Niingaka. ¹⁸ Jisis siya simiir kwoin biye biye imiir bidi yinokninkinin mi siya simiir boinki, kima niksisaeyan inkamkim. Kima kariirim dimusi kinankiunikum, ha? ¹⁹ Kima umirim omom omomiyim kima haiiyim mi miya umira sair nwowa inkam komii Sisa siir hauuwiya kariir wisiimauugi. Mi sima umira siirim asi hainakikum, siir nisiimauum. ²⁰ Mi siya simiir sriigi, ti whwongkim mi ti inig ikin umir aair nwowin siya nhinirgin. ²¹ Mi Jisis siya simiir yowarki boinki, inkam komii Sisa. Mi siya simiir boinki, dimin Sisa nikin, yio kima Sisa siirar hauu. Mi diminin Adi Komii krimiir Wanin siirgin yio kima siirar timi hauugi. ²² Sima ta hiriinan yai aair wakaekiyim mi sima ina yanaakiyim. Mi sima siir ina haiburgigim mi ina yamin. Mi sima Jisis siir kinankiuan yai karamaekim. Friig.

*Sima Jisis siir sriigi iikamim naonami wa swoki insiin idwowi
(Mk 12:18-27; Lk 20:27-40)*

²³ Ta ti aairarin Sadyusi kam nhirim Jisis siir hiriir yimbiam. Ti kamim sima hiniina boinikin, inkamim naonamiyin sima wi swoki insiin idwo rani. Sadyusi kamim sima ha nimbiamin mi sima Jisis siir ini sriiyu, ²⁴ inkamim nowomwarkaiyuwiyin, Moses siya hiniina boinkin, inkam nwirin siya yinie niyo karam nwowi mi siya ha naonami mi siir wig igabaeya siir nomousim ieyar swoki itkin idwokai naowid. Mi yiniekekakin mi siya nwo haiginiuwi siir yaowae aairin. ²⁵ Mi kam iriyyar nwiskiniuwi mi simiir yaowaeyin wig siya yonkwona mi siya ina yaonamin mi siya yiniekek bi nwogigim. Mi siir wig igabaeya ini siir nomousim ieyar swoki itkin idwokainaowida. ²⁶ Mi siir nomousimin iriipa hiriinanar mi tir, yinie karamaeyar mi aowin. Mi nwoimaka iriipa hiriinanar mi tir mi ini hiri hiriinanar tir yokiyokiyamin. Mi ti iwiniyao iriyyar nwiso ini yinie karamaeyar yaowim. ²⁷ Sima yaowin naokao digiyim mi mhoigi mhoiya simiir yao wig igabae aeyar yaonam. ²⁸ Kira boinki, iya iikamim naokaowim sima ninsiin idwowi. Ti iwiniyao iriyyar nwiswo ta wiga sair kamki kamin wi nhinga nwowi? Kira ina ninokninkinin, sima yaowin sairara nonkwona swokim.

²⁹ Mi Jisis siya simiir yai aka ina yowarki boinin, kima Yokwo Komii sair yai imiir bi ninokninkinim, ha? Mi kima Adi Komii siir kirie aair bi ninokninkinin, ha? Mi kima

hiriinanin whaowaeya priiboin, aniya? ³⁰ Mi iya iikamim sima ninsiin idwowi mi sima wi nonkwona rani. Nningaka. Mi sima wi Adi Komii siir oman paekwosimim ninomor kou hir nwowin wi simiir hiriinan nwowi, nninga nningar. ³¹ Ti iikamim naonamim mi ha swoki insiin idwowi. Kara kimiir sriiyim mini. Adi Komii siir yayiim Moses siir hauuwim, kima simiir bi mwaingim, aniya? Siya hiniina boinkin, ³² kara Ebrahim mi Aisak mi Jekop simiir Adi Komii gin. Adi Komii siya iikamim naonamim simiir Adi Komii rani. Iikamim kwoinbudin omwai waiyayokiyokiiyiyin simiir Adi Komii gin. ³³ Iikamim kingiin nokwoim sima ta hiriinan yai aiir wakaekiyim mi sima ini hindara yanaakiyim Iriig.

*Adi Komii siir bigi biyan siyugi siyu ieyairgin
(Mk 12:28-34; Lk 10:25-28)*

³⁴ Ta hiriinan yaiya Jisis siya Sadyusi simiir yai aiir boin tankaigikin. Mi Farisi kamim sima ta yai aiir wakaekiyim mi sima ina haingiriyu boinainamim. ³⁵ Mi simiir bopwo hirin inkam nwirin siyu imiir ninokninkiniyiyin ini hirar nwowin. Siya Jisis siir srilkanankiuwam namkin. ³⁶ Iikam nowomwarkaiyuwan inkam piki hiniin siyu ikin, siyu whiekakim Moses siya winim simiir bi nwowim, ha? ³⁷ Mi Jisis siya siir boinki, Biyan Inkam Komiiyiyin siya kiriir Adi Komii gin. Mi kiriir mhai kwoinim mi kiriir kirieya wi saiirar hauu iuguski mi kiriir digworaekwo whiekakim simiir warar. ³⁸ Ti siyuiin siya ini siyu nhirim Moses siya winim simiir kou ywowin. ³⁹ Mi mhoiiyan siyu whirin yio hiniina boinkin, kira inkam nhirim simiir naingwowyim mi kiramar naingwonaeyiyin saiir hiriinanar daingwo. ⁴⁰ Ti siyiuwo sowa boinkiywo ini Moses mi profet kamim simiir siyu imiirar higriniu irkakiyim. Iriig.

*Jisis siya Farisi kamim simiir srii yipiki inkamkin Adi Komii siya nikropkiyin
(Mk 12:35-37; Lk 20:41-44)*

⁴¹ Farisi kamim sima iripa niki haingiriyu owim mi Jisis siya simiir srii, ⁴² kima Kraisi siirin ini panina naingwowim ti inkamim Adi Komii siya nikropkiyin, ha? Siya nhinir piugan ankin, ha? Mi sima siirin hiniina yowarkii boinki, Devid siir piuganankin. ⁴³ Mi Jisis siya simiirin ina swoki sriiyin. Dimusika? Mi Adi Komii siir naeyiun Devid siir nwowin siirin siya nisiimauugin mi Devid siya siirin Biyan Inkam Komii dimusi dapkin, ha? Siya hiniina boinkin,

⁴⁴ Devid siya hiniina boinkin Adi Komii siya, kariir Biyan Inkam Komiiyiyin siirin hiniina boinkin, kira kariir ina iniga saiir didwo. Mi mhoiia kiriir sau omomin wi kara kintioiki simiirin. Mi wi kiriir aowa nwokaii.

⁴⁵ Kima kigi Devid siya dapkin Inkamim Adi Komii siya nikropkiyin Biyan Inkam Komii siya mi siya ti inkamim Devid siir isid panina nwokin, ha? Nningaka. Siyu karamaekin.

⁴⁶ Mi inkam nwirkin bi nowarki boinmiminkin ta Jisis siir yaiya. Nningaka. Mi ta ii aiirin sima ina yididbwakainamim siirsiiyiyin mi mhoiia sima siirimin dimin whiram bi swoki srii miminkim. Iriig.

23

*Jisis siya iikam imiir boinki, kima mintarao, kamim siyu komii ninokninkiniyiyim mi Farisi kam ikim simiir siyu imiirsiiyiyin
(Mk 12:38-39; Lk 11:43,46; 20:45-46)*

¹ Mhoiia Jisis siya yayiim iikam whiekakim mi kamim siir kigna nriiyim simiir boinmimauugin. Jisis siir yaiya hiniina boinkin, ² kamim siyu komii ninokninkiniyiyim mi Farisi kam ikim, sima kimiirin Moses siir siyu imiir nowamwarkaiyugim. ³ Mi hiriinankiniyuwi yim ti hiriinan digworaekwowim, simiir boinmimauuwiiyiyim, yim kima simiirin ha wakaeyokna ap. Mi simiir siyu iirin, yio kipi kigna ap. ⁴ Ti yayiim sima kimiir boinmimauuwiiyiyim, yim ini dimin hikakim kima nityiskai apiiyim, kimiir waeyao ini hiriinan ywowim. Mi sima wi kimiir whinhai rani, ti dimin hikak imiirin. Nningaka. ⁵ Dimin taeminim sima mriiyim, sima minam mini, iikamim simiir nwoki kigim sima ti inmi op minim minam niigim sima Adi Komii siir yayiim simiir hopkaiyam. Mi simiir mwowim hais ha mi kikog nhwo kwisboini digworaekwowim, simiir haigiyam. Mi iikamim simiir kigii, sima wa nwoki aingwowim, sima inkam wadiekim. Mi yuis priei prieiyim sima niyiyim yim ha mi piuai haiginu. Sima nhwo Adi Komii siiram kwisboiniyiyim mi iikamim simiir kigi, sima wa boini, hie wara inkamim, sima inkam wadiekim. ⁶ Mi iya sima yaewou komii komiiyiyim simiiram namiiyiyim sima iki mhoiiyan ipiiyiyim simiir bi nidwokaiigim. Nningaka. Sima iki ipiiyiyim biyar nwowinim pi simiirar nidwokai omaka Adi Komii siir yai nidwokai wakaeyia saiirin iriipa hiriinan. ⁷ Sima ha naingwowi, iikamim maeyaua nae haiginiya saiirin sima simiir nwoki boin maingamaingam. ⁸ Iikamim sima kimiirin hiniina kipi dap iikam nowomwarkaiyuwan inkam komii komii gin. Nningaka. Inkamim nwiruwaairgin kimiir nowomwarkaiyuwiiyiyin, Adi Komii sasairgin. Mi kima whiekakim ini nomiiyaukina

yosowowim. ⁹ Mi nu tirin kima inkam nwrniyin hinina kipi dap, krimiir Adi Komiiyin. Niingaka. Adi Komiiyin nwrwuairgin, krimiir Adin. Mi siya ini ninomor kou hirar nwowin. ¹⁰ Mi sima kimiirin hinina kipi dap, inkam komii. Niingaka. Kimiir Biyan Inkamin nwrwuairgin, yio karargin, inkamin Adi Komii siya nikropkiyin. ¹¹ Yipiki inkamkin kimiir bii inigak nwowin. Siya biyin hinda whisarii mi priimiriyan inkam dwo ¹² inkamin siir inig iirar hainanaeiya mi mhoiyya siir inigin wi aoki aowa namiguskii. Mi inkamin siir inig iirar hainana karamae nwoyiwin, mhoiyya siya wi inig komiiagak nwowi. Iriig.

Jisis siya kamim siyiu komii ninokninkiniyim mi Farisi kam ikim siya siyiu biyieyim sima tirim io simiir nwokin

(Mk 12:40; Lk 11:39-42,44,52; 20:47)

¹³ Ti siyiu komii ninokninkiniyim kamim mi Farisi kam ikim. Kima mintarao! Kima niksisaeyan inkamkin. Mi kima yayaiarga nhinkini. Iikamim Adi Komii siya kigriraowiyim sima nwowam naingwowyim, simiirin kima niksisaei mi ti iikamim simiir anowin kimar haiginikouwi. Mi simiir kwoinin simaka nwowam wara naingwo rani, simiir siyiuin kimar haiginikouwi. Mi kima Adi Komii siir iikamim siya kigriraowiyim simaka bi namasugim. Mi iikam nhirim simiirar namam tiriyim, simiir siyiuin kimar haiginikouwi.

¹⁴ Kima kamim siyiu komii ninokninkiniyim mi Farisi kam ikim, kima mintarao! Mhoiyya kimiirin wi Adi Komii siya nonkwobumbuninkin iuguskii kima yayaiarga nhinkini. Kamim naonamiyim simiir wig igabaeyim pi kima mi iksisaei. Mi simiir omakin digworaekwowyim pi kima mi tauae haii. Mi kima iikamim simiir whwonkam idain nhowo pi prieyar mi kwisboini, simiir dimin biyieyim simiir higrinuuwam. Mi iikamim sima wa nwoki aingwowyim, kima inkam miyiyikim. Mi Adi Komii siya kimiirin wi hiriinansi hauuwi.

¹⁵ Kima kamim siyiu komii ninokninkiniyim mi Farisi kam ikim, kima mintarao! Mhoiyya Adi Komii siya kimiirin wa nonkwobumbuninkin iuguskii. Kima yayaiarga nhinkini. Mi kima whii komiyya mi nu ikim simiirar napboinimauuwi Adi Komii siir yayai iirar iikamim simiir kwoin imiir haurworwokaiyam. Mi sima kimiir yayiar bidi wakaeyoknaim. Siyiu biyie sima diriraerarim ini kimiir imiir haiburim.

¹⁶ Mhoiyya Adi Komii kara iikam biyie kimiirin wi hindara nonkwobumbu iuguski. Kima ini iikam nhwokwisaeyim simiir ninkikwona apiyin ini simiir hiriinan ywowim mi kima wi dig nwo rani. Niingaka. Mi sima paninsi sibgu wakaeyokna apsi. Mi kima iikamim simiirin hinina boinikim kara wa diriraerari, kara niksisaei rani, kara yaimwower boini. Ti kariir yayim, kara Adi Komii siir hinina boini, ini mi owin yio dimin komii rani. Mi kira hinina boini, kara wa diriraerari. Kara ti yayim simiirin pi golin Adi Komii siir omaka hir nwokaiyin pi siir nikopaisisirki. Mi siya ti hiriinan yayim simiir boini mi kima siirin wa boin, siya ha diriraerar. ¹⁷ Kima whaowae inkamkin mi inkam nhwokwisaeyim! Dimu diminkim bii nwoyiwin mi dimu diminkim mhoii nwoyiwin, ha? ¹⁸ Hii, adi Komii siir omaka biyin ini saeyar ywowa. ¹⁸ Krima hinina boinikim, inkamin hiiya nae haigin inkin imiyyaeiyya Adi Komii siira saair dapikopsisirki mi mhoiyya siya tir karamae nwowi yio dimin kaimwo rani mi inkamin nae Adi Komii siir nikin imiyyae ikopsisir hauuwi. ¹⁹ Hii, yio siya ha diriraerar. ¹⁹ Kima ti nhwokwisaeyan inkam whaowaeiyim dimu diminkim bii nwoyiwin, ha? Inkamin nae ninkin imiyyaeiyin siya, iyie? Hiiya saeyar minkan ti naeyim dimin whirki paninsi kimbusi. Hii, hiiya nae haigin ninkin imiyyaeiyya biyin ini saeyar ywowa. ²⁰ Inkamin hiiya nae haigin ninkin imiyyaeiyya saair inig iir dapikopsisiri, siya digworaekwo saair idwo nwowim simiir warar ninkin ikopsisirki. ²¹ Mi inkamin Adi Komii siir omaka miyiyika saair dapikopsisiri mi siya Adi Komii siir omaka hir nwowin naeyiu digworaekwowyim simiir wara ninkin ikopaisisiri. ²² Mi inkamin ninomor kou saair dapikopsisiri mi siya Adi Komii siya mi siir ipiyya sower warar nikopaisisiri.

²³ Kima kamim siyiu komii ninokninkini ikim mi Farisi kam ikim. Kima mintarao mhoiyya Adi Komii siya kimiirin wi hindara nonkwobumbuninkin iuguski. Dimusi rani, kima yayi kiyimiyok boin kiriekim. Mi kima dimin sisimim pi simiirar mi soitkini mi haimiyyin pa mi hauuwi mi ti hiriinan dimin sisimim kima ina wakaeyokna diriraerarim mi biigi biyan diminin Adi Komii siir yayia kima hiriinan tir tani. Mi biyan dimin komiiyin Adi Komii siir yayia kima digumii saair haimriiyugigi. Mi siyiu miyiyik tiri ikim iikam nhirim simiir mi naingwobumbuni siyiu mi naingwo tirmiini siyiu ikim, kima ti hiriinan dimin komii komiiyin digumii simiir haimriiyugigim. Mi kima dimin komii mi Adi Komii siir dimin simim simiir wara wakaeyokna kiswo mi siya kimiiramim wi maingimarga komiyya pi ywokiyyin mi kima simiir tirim pi boriisopkim. Niingaka. ²⁴ Kima inkam miyiyik rani, ini nhwokwisaenan ywowim mi kima iikamim simiirin Adi Komii siir siyiu iir niisimauamar naingwowi mi kima wi dig nwo rani. Mi Adi Komii siir yayisimim kima simiirar nikwowaisii mi wakaeyokna rani. Mi kima Adi Komii siir biyan yayi komiiyin simiir wakaeyoknaim naingwo rani. Mi kima pi boriisopi. Niingaka.

²⁵ Kima kamim siyu komii ninokninkiniyim mi Farisi kam ikim, kima mintarao! Mhoiyya Adi Komii siya wi kimiir nonkwobumbuninkin iuguski. Kima yayiara nhinkini kimiir mhi kwoinim ini mobmor mob minim idanara kima sibgu hiisokiyim mi aowa iokaka nwowiyim mi ini simiir hiriinan ywowim. Kimiir kwoinim ini inkam nwrni diminam kigmairi siyuiin mi piu saeya nipiyaokinami siyu ikin ini sima yinkiniyim. ²⁶ Farisi kamim kima ini inkam wahaowae nhwokwisaenan ywowin mi biyin kima mobmir mobim simiir aowa tiki hiisok mi idana wi wadieya mi oki. Mi iriipa hiriinan kimiir kwoinim hiriinana timi tir. Mi kira siyu miyikin siir tiram naingwowi kira wa tiri.

²⁷ Kima kamim siyu komii ninokninkiniyim mi Farisi kam ikim, mhoiyya Adi Komii siya wi kimiir nonkwobumbu iuguski. Kima mintarao! Kima yayiarga nhinkini. Kimiir kwoinim ini maeyauwa inkam haingikaiiya ini saiir hiriinan ywowim. Mi idwowin wadieya sibgu kigi mi ienau hirin ini inkam mwokiugi yinkiniyim. Iikam kimiir mhi kwoinim hiriinan ywowim. Mi ida wadieyar sibgu kigi mi kimiir aowan kwoinim miyiknan nwoiki rani. ²⁸ Kima ini iriipa hiriinana mi owim, iikamim sima kimiir yaimwo whwonkam imiirin wadieya kigi sima hinina naingwowi, kima iikam wadiekim. Mi kimiir mhi kwoinim ini niksisaeni siyu ikin mi dimin bibiyeyim ini simasimar nwokaiyim. Iriig.

Jisis siya kamim iikam nowomwarkaiyuwiyim mi Farisi kamim simiir boinkin sima wi hik kimpipisu haii

(Lk 11:47-51)

²⁹ Kima kamim siyu komii ninokninkiniyim mi Farisi kam ikim. Kima mintarao! Mhoiyya Adi Komii siya wi kimiir nonkwobumbuninkin iuguski. Kima yayiarga nhinkini. Kima profet kamim biya naonamim simiir kiu mwowim ie imiirar piuai haiginugim. Mi iiya sima omwaiya niki waiyaim, sima siyu miyik iirar tirkim. ³⁰ Mi kima boin, iya krimiir yidiwi wanwiyaezim sima nwowa krma saiir nwokiswo mi krma wi simiir di whinini profet kamim simiir nisom aowamin. Niingaka. ³¹ Ta yai hiriinana kima kimar nisiimaunaaei, kima ti kamim profet kamim simiir nisomsom aowam, simiir hirar inkamkim. ³² Kara kimiirin yaimwower boini, kara kimiirin bidi yinokninkin kima wi kimiir yidiwi wanwiyaezim, simiir siyu biyie imiirar swoki tiri, biya sima tirim saiir hiriinan mi kima wi hiriinana swoki tiri mi wi simiir hiriinana swoki imbiyami. ³³ Kima kam biyiekim, kima mipugnankim. Kima kam biyeyim kima kam isid biyeyim simiir hiranki nitkim mipugnand. Adi Komii siya kimiirin wi maeyauwa paekaka saiir hirir boinwokiopnatkaigi, kima wi panina nidami, ha? ³⁴ Mi kima wakae mhoiyya kara wi profet kam nhirim ninokninkin miyikakim, Adi Komii siir Yokwo Komiiya saiir mi kamim nowomwarkaiyuwiyim wi kimiirin nikropki mi sima kimiir waraur nimbini. Mi nhirim wi kima nisomsom aokaowi mi paezin hiiniya nironinkin saika nironuwi mi nhirim omaka, yaimin dimin nidwokai wakaeiya saiir hirar nipimpari. Mi nhirim kima simiirin wi om komii whirin siir hiranki nhinikropki mi simiirin wi hinda tinda ninkin aeyokiyoki. ³⁵ Mi ti hiriinanin kara wi saiirsi nikropki kam nhirim hik kimiir hauuwim, kam miyik nhirim nuanim biya kima nisom aowim simiirsi. Inkam miyik Ebel siir hiranka nisomao bwakainamkim mi ini profet Sekaraia siirar yadigiuwim Berekaia siir yinisimin. Sima siirin Adi Komii siir omaka yai nidwokai wakaeiya mi maeyauwa hiuyokiyokaiiya nae ninkin miyiaeyia dimin whirki kimbu karam nwowa siirin hir nisom aokin. Dimusi rani, ti dimin hininin mi Adi Komii siya kimiirin wi hiriinansi nonkwobumbuninkin iuguski. ³⁶ Kara kimiirin yaimwo aiarar boini. Dimin biyeyim simiir hik kimpipisum ti iikam isid whiekakim kima ti nwowim wi krimiirar nimbiam. Iriig.

Jisis siya om komii Jerusalem siir iikamim simiirsi nougin

(Lk 13:34-35)

³⁷ Jerusalem iikam!! Jerusalem iikam!! Kima profet kamim kimiir waraur nitim simiirar nisomsom aokaowikim mi iikam nhirim Adi Komii siya nikropkiyim simiirin ini siyani kima kaiyimik aokaokiyim. Hinokinokin kara kimiirin dimin biyeyim simiir hirankar nikunama naingwowi kanaka nwowim kimiir whindiriraerarim. Kakaruk yopiya saiir yinim saiir kpida aowa namiyim saiir hiriinan tirama mini mi kimar borisopi. ³⁸ Kima wakae! Mhoiyya kimiir omin wi iikam karamaeyar nwoki. ³⁹ Hi, kara kimiirin hinina boini mi kima wi kariir kigmimin tani mi iya kima ta yai hinina saiir boini mi wi saiirar nadigiwi. Adi Komii siya kinsiishaiginuwi ti inkamin. Biyan Inkam Komii siir inig iir nitin siir. Iriig.

24

Jisis siya Adi Komii siir omaka yai nidwokai wakaeiya saiir boinkin wi sapi nimburiyami

¹ Jisis siya Adi Komii siir inig hainaniya omaka komiiya yai nidwokai wakaeiya saiir haiburgikin mi ina yapnaniyamim mi kamim siir kigna miriirim sima siiram yit. Sima

siir n̄isiimauam naingwokim omaka miyikim Adi Komii siirim simiir. ² Mi siya simiir boinki, kima ti digworaekwowim simiir bidi kigiyim, aniya? Ihi, kara kimiirin yaimwo aiirar boinki, ti siiyaim Adi Komii siir omaka saiirim sama wi siya kwirni idwo nwo rani. Niingaka. Mi kam n̄hirim sama n̄iti, wi ti Adi Komii siir omakaam simiir n̄in̄kin̄h̄im̄h̄ankigi mi wi nu saika diga swoki amwowiwi. Iriig.

Jisis siya hik whiekakim mhoyiya n̄imbiniyanim simiir boinkin

(Mk 13:3-13; Lk 21:7-19)

³ Jisis siya m̄hiu Oliv hir nidwokim mi kamim siir kigna m̄riiyim sama simar yit siirimim mi sama siir ini boini, kira krimiir boinmauugi, ti dimin hiriinanam wi paki h̄in̄in̄ iya saiir n̄imbiyami krimiir n̄isiimauuamin, ha? Piki h̄in̄in̄ diminin wi bi siya n̄imbiyami mi krima wi siir nwoki inokn̄in̄in̄im iya kira swoki haiyug itana saeya n̄imbiyami mi ti nuin wa digi, ha?

⁴ Jisis siya simiir yai aka h̄in̄ina yowarkii boin, kima kima kimasiyar sibgu m̄ntiraona wi inkam n̄hirkim n̄iksisaesi kimiirin. ⁵ Kam n̄hirim sama n̄iti mi sama wi kariir inig iir n̄ini iksisae dapboini, karargin Kraisin Adi Komii siya nikropkiyim mi sama wi iikam whiekakim simiir n̄iksisaer irkaki. ⁶ Mi mhoyiya kima wi yaiini yayim simiir wakaem̄mikwini. Yaiiya hinda tinda ina n̄iyya, kingiin mi aru ir̄ipi h̄iriinan mi kima wi kipi nanaawin. Ti digworaekwowim sama wa n̄imbiyami mi iya kara nitana ti nu ieya digana ya ina n̄iki owa. ⁷ Nu whiran kamim wi nu whiran kamim yaii samaka n̄inii. Mi inkam komiyyin nu kigriraowiyin wi nu whiranin siir isidin yaii wi inkam komii nwirin siir isid inaka n̄inii. Mi nu maeyau n̄hirim wi mh̄ii prasae nao rani mi nu maeyau n̄hirim wi n̄in prasae nit rani. ⁸ Ti digworaekwo whiekakim wi wiga yinisimin h̄iukrimkripin naokainam wi saiir h̄iriinan hik kimp̄ipisu haii, biya saeya haiyim wi saiir h̄iriinan n̄imbiyami. Ta ii aiirin sama hik kimp̄ipisu wi kimiir hauuwi mi sama wi kimiir nisomsom aokaowi. Mi iikam whiekakim hinda tinda nwowim wi io nhwo kimiir nanaowi. Dimusi rani, kima kariir yai aiir wakaeyoknakim. Ti digworaekwo whiekakim wi wiga yinisimin h̄iukrimkripin naokainam wi saiir h̄iriinan hik kimp̄ipisu haii biya saeya haiyim wi saiir h̄iriinan n̄imbiyami.

⁹ Ta ii aiirin sama hik kimp̄ipisu wi kimiir hauuwi mi sama wi kimiir nisomsom aokaowi. Mi iikam whiekakim hinda tinda nwowim sama wi io nhwo kimiir nanaowi. Dimusi rani, kima kariir yai wakaeyoknaekim. ¹⁰ Mi ta ii aiirin iikam whiekakim sama wi simiir naingwo tibmii aiir haiburgigi. Mi sama simiir nom̄iyauim wi simiir sau omomin siir kinmauwi iti mi simiir n̄hirim wi io sama n̄inwo anowwi. ¹¹ Mi ta ii aiirarin n̄iksisaer profet kam whiekakim sama n̄in̄ani mi wi iikam whiekakim simiir n̄iksisaer. ¹² Mi ta ii aiirarin dimin biyeni siyuiin wi komiyya n̄imbiyami mi iikam whiekakim sama wi inkam n̄wir̄nisi naingwokwonanaer rani. Niingaka. ¹³ Iikamim sama simiir naingwo tibmiiya kir̄eya n̄woyokiyokii mi mhoyi mhoyiyana saiir namwowiwi mi ti iikamim simiirin wi Adi Komii siyar swoki anmaiwarkinaer. ¹⁴ Mi sama wi nu maeyau maeyau whiekakim hinda t̄indanim simiir napboinmauwi irkaki maeyauwa Adi Komii siya kigirkakana siir digworaekwo whiekakim saiir mi iikam isid whiekakim sama wa wakaer, dimin miyikim Adi Komii siya dir̄iraerarin. Mi wi ii aeya nadigiwi. Iriig.

Dimin biyieki biyeyin wi sipi n̄imbiyami

(Mk 13:14-23; Lk 21:20-24)

¹⁵ Inkamin ta yayi saiir mwainin siya sibgu daingworinu, Jisis siya boinki mi mhoyiya kima wi ti dimin biyieki biyeyin Adi Komii siir omaka io saiir h̄ioanin wi siirar kigi, diminin Adi Komii siir omaka bopwo nwowin igbid kamiyaugakin biya profet Daniel siya boinin n̄imbiyanim mi siya. ¹⁶ Mi ta ii aiirin iikam whiekakim nu Judia hir nwowim sama m̄hiua h̄iriir yidam n̄inopkainam. ¹⁷ Mi iikamim yaba hir grin̄in okwowim mi sama simiir digworaekwo im̄iir̄im kipi swoki iwit n̄inopkainam omaka h̄iriirin simiir haiyim sama m̄hiua h̄iriir didam iugugusamki. ¹⁸ Mi yipiki inkamkim sama numir nwowi mi sama simiir oma h̄iriir kipi swoki haiyug am, simiir yuis im̄iir hainkoyim. Sama hindara didam iugusam. ¹⁹ Mi wigim yinpiugak nwowim simiirs̄i naingwoyimiyoki mi wigim yinpraigakakim simiirs̄i warar mi tim̄i aingwoyimiyoki ta ii aiir nwowim. Sama wi nidam sasau rani, sama wi hikak nwowi mi wa kiguguwi. ²⁰ Kima Adi Komii siiram s̄ri boin mi ii kima nidam saiirin wi naoki kipi kin mi wi Judami ii komiyya Sabat pīu siisiya dimin taemin tir karamae nwowiya saiir mi idami ya wi miyik mi o rani, ti ii h̄iriinanam kima wi nidam sasauni siyuiin whaowaei. ²¹ Mi ta ii aiirin wi hik kimp̄ipisu prasae hai rani. Iya nuin siya wina n̄iki owin mi ini tariinana yamwoniin, ti hik h̄iriinanam biya sama bi n̄iki im̄binikim. Mi mhoyiya wi h̄iriinan h̄iki mi im̄biyam tani. ²² Mi Adi Komii siya ti dimin biyeyim simiir iya saiir nikwokripna karam nwokiswo mi iikam whiekakim sama wi h̄iriirar pīi whaowae

iuguskiyın. Adi Komii siya siir kamım siya nımbınım simiırsi naıngwoyımıyokıyın mı siya ti ii hırıınana saır asi nıkwokrıpnakın, ti dımınım sıma nımbıyamam.

²³ Mı ta ii aıırın inkam nwrın siya wı kımıır boını. Kıgı, inkamın Adi Komii siya nıkwokrıyın siya tısı tırar nwowın, siya isi hapi nwowın, kıma wı siir yai kipi naıngwo tıbmıı. ²⁴ Ta hırıınana kara kımıırın saır boınkı mhoiıya kam nhrım sıma nıtı mı wı hınına nını ıksısaı boını, Kraısın kararın. Mı kara profet inkam nwrın. Mı sıma wı dımın kırie komii komii nhrım simiırar dırıraerarı, ııkamım Adi Komii siya nımbınım simiıırın wı sıma nınprııgınam kınankııguıwı mı ti ııkamım sıma wı simiıır yai wakaıyokna ranı. ²⁵ Wakae, kara kımıırın bıı ti dıgworaekwo imiırar boınmauıgım mı bıı wı dıgworaekwowım sıma nımbıyamı mı mhoiıya kıma simiıır kıgı mı kıma wı hanııngı kıgnınoknınkını.

²⁶ Sıma kımıır hınıın yai boını, kıgı. Siya maıyauwa inkam karamaıya nu sııyın apa saıır nwowın, kıma wı taka maıyauwa saır kipi nam. Mı sıma hınıına boını, kıgı, siya ta omaka maıyauwa hııyokıyokai saır hır nwokııyın. Kıma wı simiıır yai kipi naıngwo tıbmıı. ²⁷ Kıma ina kıgım, sına bıeki nımbııdnıyın sıır hırar sınankıyım mıpi bıeki nıkııyamıyın sıır hırar namwoıwı mı mhoiıya ııya Yaowae Adın nınomor kouanın kara swokı itı kıma karııırın wı hırıınanar kıgwını.

²⁸ Maıyauwa inkam whııgı nwowıya mı wakııyao wabım pı simiıır pıu imiırar natkıkın idwo aıı. Mı mhoiıya kara swokı itı ııkam whıekakım sıma wı karıırar kıgwını. İrııg.

*Yaowae Adın nınomor kouanın mhoiıya siya wa swokı itı
(Mk 13:24-27; Lk 21:25-28)*

²⁹ Hık komııya ta ııya saır haiya saıya dıg nwokı mı bıeyın wa kakauu iuguski mı bwana wı mı whwo ranı mı nauunım wı nınomor kou hıranka nıkııgııkı. Mı nınomor kou hıran dımın komii komııyım, sıma wı nını hanına nıtıkı. ³⁰ Mı ta ii aıırın dıgworaekwo nhrım nınomor kou hıranım mhoiıya wı ııkamım wı simiıır nıııımaıwı ta ııya. Kara Yaowae Adın nınomor kouanın wı saır swokı itı mı ııkam ıııdn hında tıdnanım nu tıranım sıma wı nou prasae kın tanı. Mı Yaowae Adın nınomor kouanın sıma wı karıırar kıgwını waumırsıma karııır dımın kırie komııyım paenam nııyaeıyım wı sımaka nınkın itı. ³¹ İıya kara nıtı, kıdn wa maskı. Mı ııya sıya kıd maskı mı karııır paekwosımım sıma wa namkı omom omomım hıda tında nwowım simiıır, ııkamım kara nımbınım sıma wı karıııram nıkıunanı.

*Whrouıwokıyım ııya İııs sıya nıtana saır nıııımaııgım ııkamım simiıır
(Mk 13:28-31; Lk 21:29-33)*

³² Kıma whrou sıır bıdı yınoknınkınım. İıya pı whrou sıya wokı ti hırıınanın krıma pa nınoknınkını opın wı sıpı nııwı. Mı opud naowo wa mı ıkii kını. Ta hırıınan ııya saıya opkı nııwı aıya. ³³ İni mı owın, mhoiıya kıma ha kıgı ti dımın taımın whıekakım kara boınım ını nımbıyamım, kıma ha dınoknınkınkı, ııya kara nıtana ını kınııın nwowa. ³⁴ Kara kımıırın yamıwo aıırar boını, ııkamım sıma ta ii aıırar nıkı owım sıma wı nıkı aonam tanı mı ti dıgworaekwo whıekakım wa nımbıyamı. ³⁵ Nu nınomor sowa wa dıgı mı karııır yaiya wı swokı dıgı ranı. Nııngaka. Saıya wı hırııyar nwoyokıyokıı. İrııg.

*Inkam nwrın ta ııya İııs sıya nıtana saır swokı ınoknınkın tanı
(Mk 13:32-37; Lk 17:26-30,34-36)*

³⁶ Inkam nwrın ta ii aıırın nınoknınkın mımın tanı. Mı paekwosımım nınomor kou hıranım sıma ırııpa hırıınan sıma saır mı ınoknınkın tanı. Kara Yaowae Adın saır mı ınoknınkın tanı. Nııngaka. Adi Komii sasa nınoknınkını ta ııya kara nıtana. ³⁷ İıya Noa sıya nwowa mı sıııııım saır tırım, hırıınan sııııı kımııwım wı saıırar swokı tırı ııya kara Yaowae Adın nınomor kouanın kara swokı itı. ³⁸ İıya op komııyın sıya nııunanı karamaıya nıkı owın, sıma ti hırıınan sıııııım simiıır tırkıım opmın kwııyae mı naımın nongwomamır aeıkıyam mı wıgım prıınokwonakaıyam. Mı ını Noa sıya yambudkıyın sıııııı hırıır. ³⁹ İıkamım sıma bı nınoknınkınım mı sıma ını hırıınana mı prıı ywowım. Sıma ha bı naıngwokım ti dımınım wı sımbı nımbıyamı. Nııngaka. Mı op komııyın ha nııunanıyın mı ını ııkam whıekakım simiıır karııı hainamım mı sıma ina yaonamım. Kara Yaowae Adın nınomor kouanın kara nıtı wı hırıınanar mı tırı. Sıma wı nınoknınkın tanı mı wı ha nwokwokın tanı ııya kara nıtana saıırar. ⁴⁰ Mı ııya kara swokı itı sıma wı nınoknınkınwın tanı. Mı inkam nwısko sowa ırııpa mı mııııııwakı mı wı nwııııııı nıkıııııı mı nwrın sıırın wı hırar haııııııı. ⁴¹ Mı wıg ııo sowa ırııpa mı mııııııwakı mı ıra wa namı mı ıra wı hırar haııııııı. Mı hırıınan kınııııııı ⁴² kıma, kıma kımııııııı mıtıraowın. Kıma nınoknınkın tanı, pakı hınıın ııya wı saı swokı itı kara kımıır Inkam Komıııııı. ⁴³ Kıma ti dımın imiıır daıngwo, omakın adın sıya ha nınoknınkını hıı tauaean inkamın pı sıpı nıtı mı sıya pa nıdwo kaowı mı hııııııı inkamın pı hırıır napnııııııı tanı ⁴⁴ Kıma ırııpa hırıınan ha nınkaokwokın, kara Yaowae Adın nınomor kouanın ııııııııı kara nıtı ina nwowa. Mı kıma wa nınoknınkın tanı kara wı ta hınıın ııya saır nıtı. İrııg.

*Boiniyo yaia mai biye mi mai miyik mirtiyo sowtir boiniyoka
(Lk 12:41-48)*

⁴⁵ Piki hiniin miyan inkam ikin kwoin miyikakin mi siir mi imiir sibgu kigriraowiyin, ha? Biyan inkamin siya minam nimbingin siya siir miyan kam nhirim simiir kigriraowim mi nae simiir mi inkim hauu aeyim naeni ii aiir. Iya ti inkam hiriinanin siya ti diminim simiir wakaeyokna diriraerari mi siya inkam miyik ieya. ⁴⁶ Mi mhoiyya siir biyan inkamin ha nitin mi siya ina ini kigniyan ti miyan inkam iir mi miyim biya siya boingigim ini hiriinanar miriikwokinin mi ti biyan inkamin siya wi maigimaiga nwowi siirin. ⁴⁷ Kara kimiirin yaimwowa boini, mhoiyya ti biyan inkamin, wi siir nimbini, siir dimin komii komiiyiim siya kigriraowim. ⁴⁸ Mi ti miyan inkam biyeyin siir kwoin ha naingwowi, kariir biyan inkamin siya wi nitsisau rani ⁴⁹ mi siya siir iripa mai mirtiyyim kamim simiirin ina tio bwakainanamin mi siya op biye kwiyaeyim kamim simaka mi aekwiyaekim. ⁵⁰ Mhoiyya ti miyan inkamin siir biyan inkamin siya niti mi ti miyan inkamin iya siya nitana sair ninokninkin tani. ⁵¹ Mi biyan inkamin siya niti wi ti miyan inkamin siirar tirtumbuninkinki mi siya siirin kamim niksisaeyim simaka nikmwim owaiginuwi. Ta maeyau aiirin ilkamim sima wi nou prasae kin tani mi sima wi simiir big imiirar ninan aekiyimkiyiki. Iriig.

25

Mwiigak kopak iurim simiir boiniyo yaiga

¹ Adi Komii siya siir digworaekwo whiekakim simiir kigirkakana mi ini mwiigak kopak iurim simiir hiriinan ywowin. Inkam nwirin wiga tariinanar kwonkwonakin mi ti mwiigak kopakim simiir yuکیدim warar hainam, sima siirin siyu hir napyiskaiwinam namkim mi siir nikiunaniyim. ² Mi iriyyarim ninokninkin miyikakim mi iriyyarim ninokninkin miyik karamaekim. ³ Mi wigim ninokninkin karamaeyim sima yugid nhingam simiirara hainam mi sima yaeya op (kerosin) haimiiyim simiir wara bi hainamkim. ⁴ Mi wigim ninokninkin miyikakim, simiir opim (kerosinin) aimwoniya yaokai hainam simiir yuکید imakar. ⁵ Ti wig nonkwonain inkamin siya bi niki itsisaugin. Mi ti wig iurim simiir nhwowim ina yiridim mi sima ina whwonkainamin.

⁶ Mi yai kwira ini niibwopwo komiyya sairar kauwok boiniwiiya wigkam wino nonkwonao ini nitwiiyo. Kima siirin siyu hir dapyiskaiwin mi siirin wikiunani. ⁷ Ti mwiigak kopak iurim ina nhiingwiiyim mi sima simiir yugid imiirar diriraerar hainamin. ⁸ Mi wigim ninokninkin karamaeyim sima boinki, ninokninkin miyikak wig imiir, kima op (kerosin) haimiyya krimiir whauugi. Krimiir yugidim pi simbi tingiyami. Mi krima diriyyar nami. ⁹ Mi wigim ninokninkin miyikakim simiirin hiniina yowarki boinki. Niingaka. Ta op (kerosin) haimiisima, kima mi krima sairararin pi dig nou rani, kima omaka digworaekwo sainiya sair hir sainaki kimamar. ¹⁰ Mi sima op (kerosin) sainam bidi yamim mi wig nonkwonain inkamin siya ina yitin. Mi wigim siirin waikaokwokinin ina yamim omaka hiriir wigwas nae komii aiirim mi sima anowin ina haiginikougiyin.

¹¹ Mhoiyya mwiigak kopak iriyyarim ina swoki itim mi sima ini kauwok boini, Biyan Inkam Komii kira anowin krimiirim haiwaoki. ¹² Mi siya ina yowarki boinin, kara kimiirin yaimwo aiirar boini, kara kimiir bi ninokninkinkin. ¹³ Mi Jis siya simiir boinki, kima mintarao. Dimusi rani, kima ninokninkin tani, iya mhoiyya kara nitana.

*Boiniyo yaia miyan kamim umir gribgak haiyim simiir boinka
(Lk 19:11-27)*

¹⁴ Adi Komii siya siir digworaekwo whiekakim simiir kigirkakana saeya ini biyan inkamin aru maeyau namam minin mi siya siir miyan kam nwoimim simiirin ha nikiunain mi siir digworaekwo whiekakim simiir in yinkwo hauugik sima kigriraowim mi ini sair hiriinan ywowin. ¹⁵ Siya siir miyan kamim simiir siyu ikim mi simiir kirie ikim simiirar kigin mi siya umirim simiirin yapayapa mair asi hid hauugin. Mi nwirin umirim 5,000 kim siir mi nonkwo hauugikim mi nwirin 2,000 kim siir mi nonkwo hauugikim mi nwirin 1,000 kim siir mi nonkwo hauugikim. Siya simiirin hiriinan tirkigin mi siya ina yamin. ¹⁶ Mi siya aru maeyau bidi yamkiyin mi bi kimiminkikin inkamin 5,000 umir haiyin ina miriinanin ti umir imiirar mi yaeya 5,000 nhirim ina swoki mirii haiyin. ¹⁷ Mi ti inkamin 2,000 umir hainaowidin, yo iripa hiriinan siya ina mi mirii namim mi 2,000 umira swoki mirii hai. ¹⁸ Mi inkamin 1,000 umir hainaowidin, siya ie ini opuin umirim siir Biyan Inkam Komii ieya hauugikim simiir haigiprakaiyam.

¹⁹ Bwan whiekakim bidi yamkiyam mi mhoiyya ti miyan kamim simiir biyan inkamin ina yitin mi umirim siya hauugikim simiir kitibmii boinam nitkin. ²⁰ Mi inkamin umir 5,000 hainaowidin siya ina yitin mi umir 5,000 nam siya mirii haiyim simiir warar hainam mi siya boin, inkam komii kira umirim 5,000 na hauugikim mi kigi mi kara ha mirii nanaeyin mi

5,000 umira swoki inkin mirii hai. ²¹ Inkam komiiyin siirin hinina boin, kira miyan inkam miyikin, kira mi miyika sibgu miriigin, kira miya sibgu kigriraowikin, kira dimin sisimim simiirar sibgu kigriraowin. Kara hinina naingwowi kira digworaekwo whiekakim simiirar kigriraowin. Mi kira kanakar uni maingimaigani: ²² Mi inkamin 2,000 umir hainawidin mi siya ina yitin mi siya ina yaboinyin, inkam komii kira kariirin 2,000 umira hauugigin, kigi. Kara ha swoki mirii nanaeyin mi umirim 2,000 na swoki inkin mirii hai. ²³ Siir biyan inkam komiiyin siir boinki, kira miyan inkam miyikin, kira mi miyika sibgu miriigin, kira dimin sisimim simiirar sibgu kigriraowikin mi kariir digworaekwo whiekakim wi kira kigriraowi mi kira kanakar uni maingimaigani. ²⁴ Mi inkamin 1,000 hainawidin yio siya ina mi itin mi siya ina boinin, inkam komii, kara bidi yinokninkinin, kira inkampai rani, sasae digworaekwowim inkam nwirni numiranin kira pi simiirar priiningugu hai. Mi kira twonid isin inkam nhirmi niki okmwinn whrami, isin sima, haiginki mi twonidginnim sima. Mi twonidginnim kira pi kariir omaka hiriirar swoki hainami. ²⁵ Kara pi nididgin kariir mi kara ha namin mi kariir umirim nunau ie ini ophaigiyu. Mi kigi! Ha tisi kariir 1,000 umirim. ²⁶ Inkam komii siirin ina yowarkii boinin, kira miyan inkampai rani! Kira nhaku kiriekin! Kira kariirin ina ninokninkinin kara inkam nwirni nokmwinn inkini numiran sasae yim mipi kara swoki ingugu haiyirkaki mi iriipi hiriinan kara inkam nhirmiya nokmwinn hai twonidim numir hirankin mi ti twonid miirin pi kara swoki haiyirkaknami omaka hiriir. Kira ti simiirin ina ninokninkin, aniya? ²⁷ Kira kariir umirim omaka umir haigiya sair haigi karamae dimusi nwokin, saeya yaeya umir swoki inkin mirii haiyim, ha? Mi iya kara swoki itkiswa mi kariir yaeya (profit) umirim simiir wara pi swoki hainiyin. ²⁸ Mi kima ti umir 1,000 nim simiirin siir inankin ti swoki hai mi inkamin 10,000 umirkakin siir ti swoki inkin hauugi. ²⁹ Dimusi rani, kam nhirim dimin taemin whiekakim sima simiirin mi miyik sibgu miriirim mi kara simiirin wi idwowa swoki inkin hauugi digworaekwo nhirim. Mi inkam nwirin siya siir digworaekwowim kwisuwakinuwi mi siya simiirin mi sibgu mirii karam nwowi mi siir dimin sisimim siya nonkwowin mi wi siir inankar swoki hai. Mi siya wi nunga nwoki. ³⁰ Mi ti miyan inkam biyeyin siir kiyitkaigi maeyauwa nabwomambwo nwowiya sair hiriir. Ta maeyau airin sima hik kimpipisu hai mi sima wi simiir big imiirar naekiyimkiyiki. Iriig.

Yaowae Adin ninomor kouanin siya iikam isid whiekakim nu tiranin wi simiir hidi

³¹ Mhoiia kara Yaowae Adin ninomor kouanin siya wi inkam komiiyin nu kigriraowiyin siir hiriinan nwowi mi siir paekwosim whiekakim mi siya dimin miyikim paenan niyueiyim simaka warar nankin iti, ta ii airin siya wi inkam komiiyin nu kigriraowiyin digworaekwo whiekakim simiir wi siir ipii aiarar nidwokaii. ³² Mi iikam isid whiekakim hida tindanim wi kariir whwonkam idar nwomimiri mi kara simiirin wi isid whisa hidaigini mi inkamin sibsib, meme kigriraowiyin siir hiriinan hidi. Sibsibim maeyau kwira mi memeyim maeyau kwira. ³³ Mi kara wi hinina hidaiginuwi. Iikam miyikim sibsib nanim wi kariir ina iniga namki mi iikam biyeyim meme nanim wi kariir ina yaioyaeya sair namki. ³⁴ Mi kara inkam komiiyin nu kigriraowiyin digworaekwo whiekakim simiir, kara iikamim kariir ina iniga nokwoim wi simiir boinki, kima iikamim Adi Komii Adin siya tirhaiginuwim wadie, kima ha dam digworaekwo miyik miyikim biya kariir Adin siya nimbinim iya ti nu iir nonkwokwowa sair, simiir tini haiyu. ³⁵ Dimusi rani, iya kara mhiirima nwowa mi kariirin kima hauu aekin mi iya kariir kwoinin opam haeyin mi kariirin opa kima hauu kwiaekin. Kara om whiran inkamnanargin mi kariirin kimiir omaka hiriirar mi whinam. ³⁶ Kara yuis karamae nwowin mi kariirin yuis kima hauu iigin. Mi kara maki niyin mi kariirin kima kigriraokin mi ini kariir ma aeyar digiyin. Mi kara omaka hiyuyokiyokaiya mi biyie miriia sair nwowin mi kima kariirar nap kigraraonakikim. ³⁷ Mi inkam miyik miyikim sima wi siir yai aka nowarkii boini. Biyan Inkam Komii, piki hinin iya krima sair kigin kira mhiigi naowin, krima naeyim paki hinin iya sair hauu aekin, ha? Mi kariir kwoinin paki hinin iya sair haiekin opamin mi krima op kariirin ha hauu kwiaekin, ha? ³⁸ Paki hinin iiga krima kariir kigin kira om whiran inkamnan nwowin mi krima kariirin krimiir omaka hiriir whinamin, ha? Mi paki hinin ii aka kira yuis karamae nwowa mi krima yuis kariir hauu iigin, ha? ³⁹ Paki hinin ii aka krima kariir kigin mi kira makak nwowin mi kira omaka hiyuyokiyokaiya mi biyie miriia sair nwowin mi krima nini ap kigriraonakiyin, ha? ⁴⁰ Mi kara Yaowae Adin siya simiirin wi hinina nowarkii boini, kara yaimwower boini: Mi digworaekwo whiekakim kima tirim ti kariir nomiyyaun inig sim karamaeyin siir mi yio hiriinan siyiuin kima kariirar whindiriraerarkim.

⁴¹ Mi mhoiia siya simiir boin digiyin mi iikamim siir yaioyaeya nwowin simiir boinki, kima kigugu iugusan iikamkim! Kima damki, paeya inokinok niyuyokiyokaiya hik kimpipisu haiya sairam. Mi inokinoki hirar nwokaeyami mi ta paeya Adi Komii siya

Setan mi siir paekwosisimim simiirir diriraerar namginkin. ⁴² Dimusi rani, biya kara mhiigi naoin mi kima kariir bi hauu aekim mi kariir kwoin opam haieiyin mi kima op kariir bi hauu kwiaekim. ⁴³ Kara om whiran inkamkin mi kima kariirin bi nikunamkim kimiir omaka hiriirin. Mi iya kara yuis kamae nwowa mi kima yuis kariir bi hauugim. Mi iya kara makak nwowin mi omaka hiuyokiyokaiya mi biyie miriyya saiir hir nwowin mi kima kariir bi nini apririr kignakikim. ⁴⁴ Mi kara ti yai hiriinanin simiir boin digii mi sima kariir yai aiirin wi hinina nowarkii boini, Biyan Inkam Komii, paki hinin ii aka kira mhiigi naowin mi krma kiriir kigin mi kiriir kwoinin opam haieyin, kira om whiran inkamkin, kira yuis kamaeakin mi kira paki hinin ii aka maki kira niyyin mi omaka hiuyokiyokaiya mi biyie miriyya kira saiir nwowin. Mi krma kiriir kigin, ha? Mi krma diminim simiir bi kigin mi krma kiriir panins whindiriraerarsi. ⁴⁵ Mi kara inkam komiyyin simiir yai aka wi hinina nowarkii boinki, kara kimiirin yaimwo aiirar boini, kima kariir nomiiyau nwirin inigsim kamae nwowin siir sibgu grab kamae nwowi mi ti hiriinan siyyuin yio kima kariir bi sibgu grabgim. ⁴⁶ Jisis siir yayim hinina ini boin digi. Mi ti hiriinan iikam isidin sima wi paeya nami, sima wi hik kimpipisu prasae nini haiyiu rani, inokiiinokin. Mi iikam miyyik miyyikim sima wi omwaiya waiyayokiyokii. Iriig.

26

Inkam komiyyim sima ina kitibmii boinin siyyuin Jisis siir nisomaowam
(Mk 14:1-2; Lk 22:1-2; Jo 11:45-53)

¹ Jisis siya ti siir yai whiekakim iikamim simiir boinnimauu digiyyin mi ta ii aiirin siya siir mi kigna miriyyim simiir boinki, ² kima ina ninokninkinim, ii komiyya wou nikwo aeniya, ii kwisuwa nwowi krma wi saiir naei. Mi ta iya kara Yaowae Adin ninomor kouankin nitan sima kariirin wi sauan omomin siir kinmauu iti mi paeyin hiiniya nironinkinin saika nirinugi.

³ Mi ta ii aiirin prismi yaowae ad ikim mi Isrel simiir biyan inkam komii ikim, sima prismi yaowae adin, siir inigin Kaiafaskin, sima siir omaka komiyya saiirara ywomimiri. ⁴ Mi sima yai minam haingiriyiu boinaigim, siyyuin Jisis siir nimprio nonkworimdinu hainim. ⁵ Sima ina boinin, krma ti dimin hiriinanin iyyim wou nikwo aeyim simiir kipi diriraerar. Dimusi rani, iikam sima yai wi krimaka niini. Iriig.

Wiga wa piui miyyik whakiyyin Jisis siir mwo iir yaokin
(Mk 14:3-9; Jo 12:1-8)

⁶ Jisis siya om Betani hir nwokin, inkam nwirin ma biyeya paowagi pisikomkopouin siir omaka hir, siir inigin Saimonkin. ⁷ Iya Jisis siya omaka hiarar nwowin mi wig ira siirin yit mi wa mobin piui miyyik whakiyyin, umir kasaka bi sainikin, ira hainani. Iya Jisis siya hiyya saiirar niki idwo aeyin mi ti siyya mob wakakin, piui miyyik whakiyyin Jisis siir mwo iirar yaokinki. ⁸ Kamim siir kigna miriyyim sima hiriinan kigiyyim mi io ina ywowim, sima boin, ti wain whisarii dimusi naoki iuguskikin, ha? ⁹ Krma ti siyya mob wakakin inkam nwirni hauuwi, siya sainim mi krma siirin wi umir prasae dihali mi iki iikam paeprikabim wi simiir pi hauuwi. ¹⁰ Jisis siya simiir yayia ina yinokninkinkiyin mi siya simiir boinki, kima ta wiga saiirin hiriinan dimusi tiri saeya nididamin, ha? Saeya ti hiriinan siyyu miyyikin kariirar tirka. ¹¹ Iikam paeprikabim sima wi kimakar nwoyokiyoki mi kara kimaka wi ii priei nwo rani. ¹² Mi ta wiga saeya ti wain kariir piu naokinkiyin saeya kariir naoni siyyuin siirin diriraerarka Juda krimiir siyyuin hiriinana tiriikin. ¹³ Mi sima wi saiirar naingwo yokiyokii. Iriig.

Judas siya minam nimbingin Jisis siir kinmauu itim pris kamim simiir
(Mk 14:10-11; Lk 22:3-6)

¹⁴ Mi ta ii aiirarin kamim siir kigna miriyyim iur nwisko, simiir nwirin siir inigin Judas Iskariotkin, siya prismi biyan kamim simiirin yam. ¹⁵ Mi siya boin, kima kariirin wi dimu dimin hauuwi mi kara Jisis siirin wi kimiir kinmauu iti, ha? Mi sima siirin umir silvaam kamwir iura hauu. ¹⁶ Mi ta ii aiirin siya ina yap hainsran bwakaiyyin, Jisis siirin simiir kinmauu itim. Iriig.

Jisis siya kamim siir kigna miriyyim wou simaka nikwo aekin
(Mk 14:12-21; Lk 22:7-14,21-23; Jo 13:21-30)

¹⁷ Biigi biyan iya bretin yis kamaeyin siir naeiya mi kamim Jisis siir kigna miriyyim sima ina yitim mi sima ina boinin, kira painina naingwowi krma digworaekwowim papi diriraerar haigini mi kira wou krimaka papi nikwo aei, ha? ¹⁸ Mi Jisis siya simiir boinki, kima om komii Jerusalem hiriir dapinopkainam mi kima inkam nwirin siya krimiir bidi yinokninkinin siirin hinina tini boini, inkam yai krimiir nowomwarkaiyyuwiyyin siya hinina boinkikin, ii kariira naowana ini kingiin nwowa kara kamim kariir mi kigna

miriyyim wou simaka nikwo aeyam naingwowi kariir omaka waraur. ¹⁹ Kamim Jisis siir kigna miriyyim yayim siya boinkiyim simiir hiriinanar mi tir mi sima wou nikwo aeyamin ina diriraerarim.

²⁰ Mi ta iya saair naioka Jisis siya mi siir miyan kam iuur nwiswo simaka yidwokai aekairib. ²¹ Sima niki idwo aeyim mi siya simiir boin, kara kimiirin yaimwo aiirar boini, kariirin wi kimiir nwirkar nap wouwi wir kam biyeyim io kariir nwowi simiir. ²² Mi iya siya hiriinan boin digiyin mi sima hik prasae bi haigim mi siirin sima nwonira nwonira srii, Biyan Inkam Komii mi tari kara, aniya? ²³ Mi Jisis siya ina yowarkii boinin, kimiir nwirin in siira kanaka ninkin inopmai two saair mi kariirin wi siyar kinmauu iti. ²⁴ Hi, kara Yaowae Adin ninomor kouankin nitin naowam, biya ywokwo komii saeya kariir boina saair hiriinan. Ti inkamin kara Yaowae Adin ninomor kouankin nitin wir siir napwouwi siirsi naingwo yimiyokii. Ini mi owin siirin yopiigi mi aokaina karamaekiswo ti inkam iirin. Dimusi rani, ta iya siya wa kigugu iuguski. ²⁵ Mhoiyya Judasin, inkamin Jisis siir sauan kam imiir kinmauu itin siya Jisis siirin hiniina srii, ikam nowomwarkaiyyuin inkam mi tari kara, aniya? Jisis siya siir boinki, wa kira boina ini kaimwovar yowwa. Iriig.

Jisis siya bret ikin mi op wain aka siir miyan kam imiir hauu aekin siir swoki aingwo warkaigiyim

(Mk 14:22-26; Lk 22:14-20; 1Ko 11:23-25)

²⁶ Sima ha niki aeyim mi Jisis siya bretin ina haiyin mi Adi Komii siir boin wadieki mi ina yinopkiyin mi kamim siir kigna miriyyim simiir hauugi sima naeyim mi siya ina boinin, kima hai mi ha dae, takina kariir kip aeya. ²⁷ Mi mhoiyya siya op mob wainin ira hai mi Adi Komii siir boin wadieki mi siya simiir hauugi mi ina boinin, kima whiekakim ti op wain mob iir kwiyaeki. ²⁸ Ti diminin kima kwiyaeyin siya kariir nheika. Kara wi minam naokiki Adi Komii siir nimbina wa nambiyami ikam whiekakim simiir dimin biye imiir haiyoprimdiyumiigiyim. ²⁹ Kara kimiirin yaimwowa boini, kara wi op wain saair swoki kwiyaee mimin tani. Mi kara ta op wain wina saairin wi kimaka swoki inkin kwiyaee kariir adin siir om hir. ³⁰ Sima ha nae digiyim mi mwai kwira saair wao mi wao digiyim mi sima yaba hiriir yapniyam mi sima mhu Oliv hiriir yam. Iriig.

Jisis siya Pita siir boin kira wi digiumii kariir haimriyyuwi

(Mk 14:27-31; Lk 22:31-34; Jo 13:36-38)

³¹ Sima mhu Oliv siirin ha nambiyamim Jisis siya simiir boinki, kima whiekakakarim ta mi aiirin kima wa nidam ninopki, ta hiriinana Adi Komii siir Ywokwo Komiiya saeya hiniina boinka, kara inkamin sibsib kigiriraowiyin siir nisomaoki mi sibsib isidin wa nidam ninopki. ³² Mi kara wi ie hirankar swoki insiin idwowi mi kimiir biyyin wi kara nam kwokini nu Galili hiriirin. ³³ Pita siya siir yai aka ina yowarkii boinin, sima nidamamki windi kara wi wara nidamam tani. ³⁴ Jisis siya siir boinki, kara kariirin yaimwo aiirar boinki, ta mi aiirin iuumin wi niki ik rani mi kariir inig iirin kira wi kwoima miisisei mi kira wa boini, kara siir bi ninokninkinkin. ³⁵ Pita siya boin, kara kinaka naonamim minki windi mi kara wi hiniina boin tani, kara kariir bi ninokninkinkin. Niingakiinga. Mi kam nhirim kigna miriyyim sima hiriirininan yaigina boin digi. Iriig.

Jisis siya numir Getsemani hir srii boinkin

(Mk 14:32-42; Lk 22:39-46)

³⁶ Jisis siya simaka warar yam numir kwira saair, sima ha dapikim Getsemani. Mi siya kamim siir kigna miriyyim simiir boinki, kima tirar didwo, kara hinda nami nhwo kwis boiniuw. ³⁷ Mi Pita siya mi Sebedi siir yinisim nwis owa simiir yikunam mi ini sima yamim. Tariinanin siya ini hikaka ywowin mi siya hik kimpipisu prasae bi kinkin. ³⁸ Mi siya simiir boinki, kariir mhu kwoinin ini hikaka nwowim, kariirin wi ta hik aeya nisom aowi, kima tapaiir dwo mi kariirsi whin naingwoyimiyyok. ³⁹ Mi siya haimiisima ha namkiyin mi siya itwaomiya yakainam nua hiriir. Mi hiniina srii boin, Adi ini mi owin, kira ta hika saair haigi, kira kariir kwoin iir kipi naingwo ap. Niingaka. Kira kariir kwoin iirar daingwo ap.

⁴⁰ Mi siya ha kwisboin digiyin mi siya kamim siir kigna miriyyim simiiram swoki am mi ina ini kigiuin sima nhwo hirar whwonkaii mi siya simiir yinidgu. Mi siya Pita siir boinki, kima kanaka ninkin aingwoyimiyyok idwo waikao karamae dimusi nwokim ta ii haimiisima aiirin, ha? ⁴¹ Kima kimasiyar mintarao mi nhwo ha kwis boin, dimin biyieki kimiir kinainkiuwi kima wi kiriekak nwo rani, kaimwo kiinga. Kwoinin ina naingwowing mi piu saeya kiriekak nwo rani.

⁴² Mi mhoiyya siya ha swoki amin mi hiniina swoki srii boiniu, Adi, tiki hik hiriinanin kira saair nikwo waisi iuguski karamae nwowi mi ta hik hiriinana kara saairin wa haii mi kira kariir kwoin iirar daingwo apiski mi ha diriraerar. ⁴³ Mi mhoiyya siya ha swoki itin mi siyar

yap kigni sima nhwo hirar swoki grinkin whini, sima nhwoki niridgim mi sima nhwo asi whwinkim.

⁴⁴ Mi Jisis siya simiir swoki haiburgigin mi kwoimaka ina swokini kwis boiniin, diminim biya siya niki kwis boinim mi simiir hiriinana swokini kwis boiniu. ⁴⁵ Mhoiia siya kamim siir mi kigna miriyyim simiir swoki itin mi simiirin ina yaboiniyin, kima ina niki whinim, aniya? Wakae! Kara Yaowae Adin ninomor kouankin nitin kariir nonkwoniyaana iya, kamim io kariir nwowiyim sima, saeya kingiin bidi yiniyaniya. ⁴⁶ Kima dinsiingi mi krima pi nami, kigi, inkamin wir kariir napwouwanin siya ini kingiina nitin.

Judas siya Jisis siir kinmauu itkin kamim io siir nwowiyim simiir
(Mk 14:43-50; Lk 22:47-53; Jo 18:3-12)

⁴⁷ Jisis siya ha niki boiniyin mi Judasin simiir inkam nwirin iuur nwisaka kigna miriyyin siya ina yitin. Mi inkam isid komiyyin ini saika yinkin itin, sima kamkiu minim mi dan minim ini warar hainaniyim. Prismi biyan kam ikim mi Isrelmi biyan inkam komii komiyyim simiirin sima nikropkikim. ⁴⁸ Mi Judasin inkamin wir siir napwouwanim siya simiirin hinina boinmauu nam, kara pi inkam nwirin siir naki aepirimdiinuwi mi kima pa dinokninkinki ti inkamin Jisis siyarkin. Mi kima pi siir donkworimdiinu. ⁴⁹ Mi bi kimiminkikin ini Jisis siiramar yitin mi ina boinin, akamie, iikam nowomwarkaiyuwin inkam. Mi siya siir yaki aepirimdiinu. ⁵⁰ Jisis siya siir boinki, nomiyyau, diminim kira minam nitin mi siirin ha minsasau. Sima ina yitin mi simiir ininim Jisis siir ini onkworimdiinuni. ⁵¹ Inkam nwirin Jisis saika nwokin mi siir kamkiuin ina kiwok haiyin. Mi prismi biyan inkamin siir miyan inkam nwirin siir win aiir yaki haingrip itkigi. ⁵² Jisis siya siir boinki, kiriir kamkiuin siir maeyau aiirar swoki hopkrikugi. Kam biye wheekakim sima kamkiu imiir hainanii yaii niniyyim mi wi yamdi kwiruwa sima sima hainuwir wir haiginiwi. ⁵³ Panopi kira ina ninokninkin, kara kariir Adin siirim sriikiso diga pi ywowin mi di kimiminki siir paekwosimim kariiramin kasa kasa di nikropki kariir whinkinsiisim. Inkam simiir mwianim dig rani. ⁵⁴ Mi kara hiriinan tiri mi ti diminim biya Ywokwo Komii saeya boinim sima wi painina nimbiyami, ha? Adi Komii siya bidi boinin ti diminim sima wa nimbiyami.

⁵⁵ Mi ta ti aiirin Jisis siya ti kam isid iirar boinki, kima kariir uni onkworimdiinu haini mi kima wasi kamkiu dan minim simiirar nonkwowim, inkam nwirin hi tauaeiyin siir hiriinan, aniya? Inokninkin kara Adi Komii siir omaka iikam simiir nowomwarkaiyuwiin mi kima kariirin saiirar bi nonkworimdiinugin. ⁵⁶ Ti dimin taemin wheekakim nimbiyamim profet kamim sima winboinkiyim yokwoni simaigim. Mi kam wheekakim siir kigna miriyyim sima Jisis siir haiburgik mi ina yidamkiyim. Irig.

Sima Jisis siir boinwokiyoop natkaigikim
(Mk 14:53-65; Lk 22:54-55,63-71; Jo 18:13-14,19-24)

⁵⁷ Sima kamim Jisis siir yonkworimdiinu mi sima prismi biyan inkam komiyyin Kaiafas siir omaka saiir hiriir hainam mi kam wheekakim siir haiburgigim mi kamim siyu ninokninkini ikim mi Isrelmi inkam komii ikim sima sima nwomimirkim hapaiirin. ⁵⁸ Pita siya siir mhoiayar yam mi siya arurig hirar ini owou. Mi siya prismi biyan inkam komiyyin siir omaka maeyauwa hiuyokyokaiya saiir yapnoplakainam mi kamim yaii niniyyim ta maeyau aiir kigriraowiyim simaka ini idwoiu. Mi siya kig ninokninkinam namkin, pi dimu diminkin nimbiyami. ⁵⁹ Prismi biyan inkamim mi Judam inkam komii kaunsil ikim sima ina hainsirim inkamin Jisis siir niksiseae boin hauriyyim mi sima siir kigi mi wa nwoki isomaowim. ⁶⁰ Mi kam wheekakim ha nimbiyyim mi niksiseae yaiyim sima sima ini apkaina boini siirin. Mi sima siirin dimin biye whir bi swoki hainsir yiskaigim siir nisomaowim mi mhoiia inkam nwiswo ina yimbiniyo. ⁶¹ Mi sowa ina yaboiniyo, ti inkamin siya ha boinkin mi siya Adi Komii siir omaka komiia saiirin wa nininkigi mi siya saiirin wi bi kwoimuwar swoki miri ninokougi.

⁶² Mi prismi biyan inkam komiyyin siya siir yokwao boinki, kira yai kwir nowarki boinam naingwo rani, aniya? Ti hiriinan yaiyim sima kiriir dimusi boinuriyuwi, ha? ⁶³ Mi Jisis siya yai bi swoki boin miminkin mi prismi biyan inkam komiyyin siya siir boinki, kara kiriirin Adi Komiiyin omwai waiya yokiyokiyin siir inigin siir nikwao boinki! Kira krimiir boinmauugi kira Kraiskin inkamin Adi Komii siya nikropkiyin, aniya? ⁶⁴ Jisis siya prismi biyan inkam komiyyin siir boinki, kira bidiya boinkiyin. Mi kara kimirin pi hinina boinki, mhoiia wi kima kigi, kara Yaowae Adin ninomor kouankin nitin kara wi Adi Komii siir ina iniga saiir nidwomi mi kara wi kirie wheekakar nwokin. Mhoiia kara swoki iti kara wi ninomor kou hiran waumira wi saika ninkin onaiini kirie komiigak. ⁶⁵ Jisis siya hiriinan yai boinkiyin mi prismi biyan inkam komiyyin siir yuusa ina yinikiwitkiyin siya iikamim simiir nisismauugin siya iokakin mi siya ina boinin. Siya Adi Komii siir yai aiir nigbumbu boinkin mi krima kam nhirim whinboinam kipi swoki ikiuna kima bidi wakaeiyim siya

nigbumbuwa Adi Komii siir. ⁶⁶ Kima panina naingwowi, ha? Mi sima siir yai aka hinina yowarkii boin siya yaigakin mi siya hiriyar daanam.

⁶⁷ Mi sima ti yai imiir boin digiyim sima Jisis siir whwonkam iirin yaeyopni yaskin papaki mi sima siir yibwambwaeki mi kam nhirim sima yuisa siir whwonkam iir kikogrinugi mi sima siirin ina yobombwaeyin. ⁶⁸ Mi sima boinki mi kira Kraiski niuwi, inkamin Adi Komii siya nikropkiyin Mi kira profet yai krimiir boinki, kiriirin nhanga tiowi, ha? Iriig.

Pita siya boin, kara Jisis siir bi ninokninkin

(Mk 14:16-72; Lk 22:56-62; Jo 18:15-18,25-27)

⁶⁹ Pita siya hiira omaka saiiir hiuyokiyokaiya saiiir yainau hirar nidwokin. Mi miyan wig ira saeya kingiin ha nita siir kigam mi saeya siir boin. Kira iriipa hiriinan Jisisin nu Galilianin saika warar nwokin. ⁷⁰ Mi Pita siya kam whiekakim simiir whwonkamida kintirgi, kara wari yaiya kira boina saiiir ninokninkin tani. ⁷¹ Mi Pita siya yaba ha namin mi siya aru hir yani idwowiu ano kingiin hir. Mi wig ira saeya siir kiga mi saeya iikamim siir kingiin nwowin simiirin hinina boinki, ti inkamin siya Jisisin om Nasaretanin saika warar ninkin okin. ⁷² Mi Pita siya ina swoki kintir boinkiyin, kara Adi Komii siir inig iirar nikopaisisirki, kara ti inkam iir bi ninokninkin. ⁷³ Mi mhoiiyarin kam nhirim hirar nokwokim, sima Pita siir boinki, kaimwoki kaimwokiinga kira Jisis siir isidin siir hiriinanar inkam nwirkin kiriir yaiya simiir yainana wakaei. ⁷⁴ Mi tariinanin Pita siya ina yikopaisisirkiyin, kaimwoki kaimwokiinga. Kara ti inkamin siir bi ninokninkin. Niingaki, niingakiinga. Mi kariir yaiya kaimwo karamaeki niuwi mi Adi Komii siya kariirin hik pa hauuwi hiriinan yai boinkiyin mi iuumin ina yikiyin. ⁷⁵ Iuumin nik digiyin mi Pita siya yaiya Jisis siya boina ini saiiirar swoki aingwowarkainakiyin mi iuumin wi niki ikrani mi kira kariir inig iirin wi kwoima miisiseai, kara siir bi ninokninkin mi Pita siya yaba hiriir namin mi ina yani ouwouwin. Iriig.

27

Sima Jisis siirin nu Roman inkam komiiyin Pailat siirin yikunam

(Mk 15:1; Lk 23:1-2; Jo 18:28-32)

¹ Hya pirkinyakwoka mi prismi biyan inkam whiekak ikim. Mi Isrel simiir isidin simiir hiran inkam komii komii ikim sima yayim ina yidwo kitimbii boinim, Jisis siir nisomaowam. ² Mi sima siirin weyinsopni yomboru mi sima siirin ina kiwowitznamim mi simiir biyan inkam komiiyin nu Romanin Pailat, inkam komiiyin nu Judia hiran omim simiir kigiraowiyin siir ini hauugik. Iriig.

Judas ini sasar diyankriku aowin

(Ap 1:18-19)

³ Mi tariinanin Judas siya inkamin Jisis siir kinmauu itin, sauan kamim simiir, siya bidi yinokninkin, inkam komiiyin sima Jisis siir hainamim inkam komii Pailat siirin siya nisomaowim mi siya naingwoyimok idid prase bi kinkin, ti diminin siya tirin siirsiiyin. Mi siya ti umir silva paeyar haoumim ina swoki hainamin, prismi biyan inkamim simiiram. ⁴ Mi siya umir ha swoki hauuwin. Mi siya simiir boinki, kara dimin biyie bidi tirin. Kara inkamin dimin biyie tir karamae nwoyiyin siirin, sau omomin siir kinmauugin mi siya wa naonami. Mi sima siir boinki, siya krimiir dimin tani. Yio siya kiriirar diminkin. ⁵ Mi Judas siya umir silvaim Adi Komii siir omaka komiyya yai nidwokai wakaeiyya saiiir hir inankrimkin itkingikin mi siya ha haiburgikin mi ha namin mi yio ina sasar diyankriku aonamin.

⁶ Prismi biyan inkamim sima ti umir imiir haiyim mi sima boin, ti umirin minam saingin inkam nwir nisomaowankin. Krimiir siyiun hinina boinkin Krina Adi Komii siir omaka saiiir umirin simaka kipi ninkin haigi. Niingaka. ⁷ Mi sima yai kwira yimboin tibmikiimai mi ti umirin ini nu haiimiyin Jerusalem hir nwowin hau nonkwokwowyin inkamin ini siir sainin. Sima ha naingwowi ta nu maeyau iikamim om aruwanim simiir haingikaiyan maeyau nwowim ⁸ mi ti nuin ti umir iir sainin mi sima ta nu maeyau saiiir inigin hiriinansi dapkin, nuin nhiekakin. Mi ti inigin ina nwokripkaiyin.

⁹ Ya ta saeya, yai kwira biyya Adi Komii siya boinkiya mi profet Jeremaia siya winkiya yokwoni, saeya ina yimbiam kana. Saeya boin, sima ti umir silva kam nwir iuur imiir hai. Isrel simiir iikamim sima bidi yimbimim ti umir hiriinanim ti inkam iir sainam. ¹⁰ Ti umirin sima ini nuin inkam ieya nonkwokwowyin hau, ini siir sainin, Biyan Inkam Komiiyin siya boinkiyin kariir saiiir hiriinan mi kara hiriinan asi tirkin. Iriig.

Pailat siya srii kasaka bi sriikin Jisis siirin

(Mk 15:2-5; Lk 23:3-5; Jo 18:33-38)

¹¹ Sina Jisis siirin inkamın nu Judian omom omomım simiir kigriraowiyin siir whonkam ida yokmwın okwo haiginu. Mi inkam komiyyin omom omom kigriraowiyin siya siir sriigi, kira iikamım nu Judia hiranım simiir kigriraowan inkam komiigin, aniya? Mi Jisis siya boin, ihi, wasi kira boinki iskiyyin. ¹² Mi prismi biyan inkamım mi Isrelmi inkam komii komii ikim, sima Jisis siir boin hiuriyu boinkim, siya dimin biyie kasaka bi tirkin. Mi siya dimin biyie bi tirkin mi siya yai kwirmin kwirmin bi swoki owarkii boinkin, ti yai imiirin. ¹³ Mi Pailat siya siirin hinına boinki, kira ti yai whiekakim sima kiriir boin hiuriyu boinım simiir wakae rani, aniya? ¹⁴ Mi Jisis siya yai kwir bi swoki owarkii boinkin Pailat siirin. Mi inkam komiyyin omomom kigriraowiyin siya asi nanaakikin. Iriig.

Pailat siya bidi boinin, ini mi owın paeyin hiiniya nironininkinın Jisis siirin saika nirinuum
(Mk 15:6-15; Lk 23:13-25; Jo 18:39-19:6)

¹⁵ Biewi whiekakim ta iya komiyya wou nikwo aeya pasowa mi biyan inkam komiyyin omom omomım sim kigriraowiyin siya inkamın omaka hiuyokiyokaiya mi biyie miriyya saair hir nwowiyim, simiirin pi nwira nini ikuunaki. Iikamım sima kauwokiyyim inkam nwiramin mi inkam komiyyin siya ti inkamın pi siirar nikropki. ¹⁶ Mi ta ii aairin sima inkam biyie nwirin omaka hiuyokiyokaiya mi biyie miriyya saair hir nwokin, siir inigin Barabaskin, sima ombudim siir bidi yinokninkinim. ¹⁷ Mi iya iikamım sima maeyau kwiruwa hangiriyiu omımırım mi Pailat siya simiir sriigi, kima panına naingwowi, kara kimirimin piki hinın inkamın siir haiwao hauugi, ha? Kara Barabas siir pi ikropki, aniya? Iyie, kara Jisis siir nikropki sima dapiyin Kraıs inkamın Adi Komii siya nikropkiyyin, aniya? ¹⁸ Pailat siya bidi yinokninkinın, prismi biyan kamım mi Isrelmi inkam komii komiyyim sima io Jisis siir nwowi. Dimusi rani, iikamım sima ini Jisis siiramar yamım. Mi sima siirin Pailat siiram asi nikunamkim siya siirin kam nhirim simiir nwoki ikmwın isom aowim. Mi siya ta sriiya simiir asi sriigin.

¹⁹ Pailat siya inkamın yai hidiyyin siir ipii aairar niki nidwokaiyyin mi siir wiga saeya yayiyim hinına boinımauugi yokwoni. Kira dimin whir kipi swoki tirmintirmın, ti inkam iirin, siya dimin biyie bi tirkin. Mi ta niyaka kara nhwoin whira whinkigimimikwii mi kara hik prasae bi haiga.

²⁰ Prismi biyan inkamım mi Isrelmi inkam komii komii ikim sima iikamım simiir kwoin imiir boinswoswo. Mi sima Pailat siirin kauwok boinki. Siya Barabas siir duguski mi Jisis siir disoma. ²¹ Mi inkam komiyyin omom omomım simiir kigriraowiyin siya simiir sriigi. Kima panına naingwowi kara ti inkam nwiswo sowiirin pi nhini nuguski, ha? Sima ina yowarkii boinım Barabas. ²² Mi Pailat siya simiir boinki, kara wi panına tiri Jisis siirin, sima dapiyin Kraıs Adi Komii siya nikropkiyyin kara siirin wi panına tiri, ha? Mi sima kauwok boinki, paeyin hiiniya nironininkinın saika dirinugi! ²³ Mi Pailat siya ina sriigin. Dimusika siya dimu dimin tirbugin, ha? Mi sima ina kauwoknanaeyim, paeyin hiiniya nironininkinın saika dirinugi! ²⁴ Pailat siya bidi yinokninkinın, sima yayiyim kara boiniyyim simiir wakaeyokna dig nwo rani mi ina nhinkii boinaigiyim yaii niniyyam. Mi siya opa ina haiyyin mi siir ina aair hiisoki. Mi iikamım simiir nhwowim ini siirar kaokiyim simiir niisimaugun, siya Jisis siir nisomaowam pi borisopi. Mi siya hiriinana niki tirin mi siya simiir boinki, kara siirin dimin whir bi kigin mi kara siirin wa nisomaoki rani. Kimiirar diminkin. ²⁵ Mi iikam whiekakim sima hinına yowarkii boin mi siir naowa saair mwokankwowa ini mi owa wi krimiiramar swoki iti mi krimiir yinisisim imiiramar warar. Kira siir nisomaoki Adi Komii siya wi io kiriir nwo rani. ²⁶ Mi Pailat siya Barabas siirin hiriinansi niuguskikin simiiramin. Mi siya Jisis siirin kam nhirim simiir yokmwın tio mi idni ha kogrimdınugiyin mi siya siirin ina yikropkiyyin Rom hiran sauan kamım simiiramar. Paeya hiiniya nironininkinın saika ninkin irinugiyam. Iriig.

Sauan kamım sima Jisis siir nigbumbu boinkim
(Mk 15:16-20; Jo 19:2-3)

²⁷ Mi sauan kamım Biyan Inkam Komii siirin, sima Jisis siirin simiir Biyan Inkam Komiiyyin siir omaka hiriir yikına apnınopkainam mi sima whiekakim saikar yangiriyani. ²⁸ Mi sima siir yuisa saair nisaiyyim mi sima siirin yaeya yuis pariıdınan kwira saair ii haiginu. Ta yuis hiriinana inkam komii inigakin siira saair nikrika. ²⁹ Mi sima urid amridnanın siir hiurokikin mi sima siir mwo iir yai kaigrisiugi. Mi sima paekopin whira yonkwo haiginu siir ina inig aair inkam komii nu kigriraowiyin siir hiriinan. Mi sima ogmwo siirin hıu mi sima siir yigbumbu boin, kira inkam miyyikin, Juda iikamım simiir nu kigriraowan inkam komiikin. ³⁰ Mi sima siir yaswaiyugi mi sima ti paekop iir hai mi siir mwo iir tionanae. ³¹ Sima siir yigbumbu boin mi ta siir yuis pariıdınan aair yisaigi mi sima siir yuisi yuis aairar ii haiginu. Mi sima siirin paeyin hiiniya nironininkininyin siirin whınapnam saika ninkin irinuum. Iriig.

Sima Jisis siirin paeyin hiiniya nirioninkinin saika yirinugi
(Mk 15:21-32; Lk 23:26-43; Jo 19:17-27)

³² Sima ha napnamim mi sima om Sairini hiran inkam nwirin siir kig, siir inigin Saimonkin, sima siir nikwao boinkim siya Jisis siir paeyin hiiniya nirioninkinin siir hainamam.

³³ Sima maeyau kwira saair yimbiyam, saair inigin Golgotaka saair inig mwokimwoin hiniingin mwokiuni mwokin. ³⁴ Sima Jisis siirin op wain biyeya kausiriyi dimin biye whir aka pridgiya saair hauu, siya kwiaeyam siya hinda kinankugiya mi siya bi kwiaekin.

³⁵ Sima siirin paeyin hiiniya nirioninkinin saika nirinu digiyin mi sima gwo kwira satu dapiya saair gwo siir yuis digworaekwo imuir haiyam. ³⁶ Mi sima ta maeyau saaira yidwo mi sima saair hira waikao. ³⁷ Mi yaiya sima wina paemira Jisis siir mwo koua ninkin irinuwa saeya hiniina boinka. Tiriiginin Jisiskin, Juda iikam simiir nu kigriraowan inkamkin. ³⁸ Jisis siir kingiinin sima inkamwo hitauaeiyo nwisu yinkin irinu inanki mi nwirin iniga mi nwirin yaoyaeaya.

³⁹ Mi iikamim sima ha nitim mi sima siir yigbumbu boin mi sima mwo ara kintir iski mi sima yaebu ina buwim siirin. ⁴⁰ Mi sima boin, kira ti inkamim Adi Komiiini omaka saair niinhinkigi mi ii kwoimaka wi saair swoki mirii ninokougi mi kinakina diriraerarna. Mi kira Adi Komii siir yinisimkiniwi, kira paeyin hiiniya nirioninkinin siir haiburgig mi ha wiuwini! ⁴¹ Mi iriipa hiriinan prismi bilan inkamim mi kamim siyu ninokninkini ikim mi Isrelmi inkam komii komiiyim sima siir mi inkin igbumbu boinkim. ⁴² Mi sima hiniina boin, siya iikam nhirim simiirara whindiriraeri mi siya siya whindiriraerarnam dig nwo rani. Mi siya hiriinan boini siya Isrel iikamim simiir nu kigriraowan inkamkiniwi mi siya paeyin hiiniya nirioninkinin siir haiburgig mi ha wiuuni mi krma wi siirima naingwo tibmiiyim. ⁴³ Siya Adi Komii siirima naingwo tibmii mi ha boini, kara Adi Komii siir yinisimki yinisimkin. Mi Adi Komii siya siiram naingwowi mi siya wi siirar swoki anmaiwarkinaei. ⁴⁴ Inkam nwiswo hitauaeiyo Jisis saika kingiina ninkin irinuwo mi sowa iriipa hiriinan ta hiriinan nigbumbu yaiya saairara mi boin siirin. Iriigi.

Jisis siya bidi yaonamin

(Mk 15:33-41; Lk 23:44-49; Jo 19:28-30)

⁴⁵ Mi iya hiriir tiriir nabie bopwo nwowa mi hinda tinda iya ina kakau iuguskiya mi hiriinana nwokiya mi bieyin nad nworibin sairar yadig iuwim. ⁴⁶ Mi ta ii airarin bieyin nad nworibin Jisis siya ina kauwoknankiyin, Eli, Eli, lema sabaktani? Ta yaiya saair yaimwokiyaimeyowa hiniinga. Kariir Adi Komii krimiiir Wanin kira kariir dimusi niuguskikin? ⁴⁷ Kam nhirim kingiin hira nokwoim sima ta yai air wakaeyim mi sima boinki, ti inkamim siya ilaija siiram kauwok boinki. ⁴⁸ Mi simiir inkam nwirin ina iwitnamim mi hamganin siir yani hainaki mi siirin op waina kausiriyi saair hounginki paekop whirin saika yinkin widgi mi Jisis siir yaki hauugi siya kwiaeyam. ⁴⁹ Mi iikam nhirim sima boin, ha tiki o krma tiki kigrirao. Mi siirin wi ilaija siya namisi whindiriraerarki, iyie? ⁵⁰ Mi Jisis siya ina swoki kauwok nanaekiyin mi siir naeyiwin siir haiburgigin mi siya ina yaonamin.

⁵¹ Mi iya siya naonamin mi ta yuis komiia Adi Komii siir omaka saair yainau hir kiburikouwa bopwoniya yinwitamki, kou hirarkar niuguskiya ini nu hira yadigiwa mi mirkwisa yimbiyam. Saeya minam nusiimauuga, iikamim sima Adi Komii siiram nwoki kwisboinim, Jisis siya siyiu win bidi tirkiyin inkamim sima Jisis siiram nwoki kwisboinim, ninin ina yitkiyin mi siya komii komiiyim ina pampamkiigiyim. ⁵² Mi maeyau inkam haingikaiya ina pigikiya mi Adi Komii siir iikam whiekakim biya naonamin mi sima ina swoki insiingiyim. ⁵³ Sima maeyau inkam haingikaiya saair bidi haiburgigim mi Jisis siya mhoiia yinsiindwonam mi sima om miyikin Jerusalem siir yam. Mi iikam whiekakim simiirar kaowinim.

⁵⁴ Mi kamim sau nintiyim simiir bi nwowiyin mi sauan kam ima sima Jisis saika ninkin okim mi sima Jisis siiram waigaokim mi sima kigi nuin, ninin nitkiyin mi digworaekwowim ina yimbiyamim mi sima nidid prasae bi kinkim. Sima boin, kaimwoki kaimwokiinga, ti inkamim siya Adi Komii siirar yinisimkin. ⁵⁵ Wig whiekakim sima hira nwokin sima Jisis siir mhoiia nitkim mi nu Galili siir haiburgigim mi siir nini whindiriraerarniyam nitkim naemin. Sima ti wigim arurig hira nokwo kaokim. ⁵⁶ Wig ira simaka hira ninkin owa saeya Mariaka, om Makdala hiranka. Mi ira Maria saeyairga Jems Josep sowiir apua. Mi ira Sebedi siir yinisim nwiswo Jems Jon sowiir apua saeyairga. Iriigi.

Sima Jisis siir piuis biyeya siyanoin siir nini kikaigikim

(Mk 15:42-47; Lk 23:50-56; Jo 19:38-42)

⁵⁷ Mi bieyin nadnworibin inkam nwirin umir digworaekwokakin om Arimatiankin siir inigin Josepkin siya ina yitin. Mi siya iriipi hiriinan Jisis siir kigna miriiyan inkamkin, siya maeyau Jisis siya naowa saairim nitkin. ⁵⁸ Mi siya Pailat siir hiriir yimbiyam mi siir ini sruiyu Jisis siir piuis biye niinga saairam mi siya saair ini hiunis haiyu. Mi Pailat siya siir

sauan kamim simiir boinki, sima Jisis siir piuis biyieya Josep siir hiunis hauugiyim. ⁵⁹ Mi Josep siya siir piuis biyieya saair hiunis haiyin mi yiuis whisinana saair whrinhainam. ⁶⁰ Mi yiuis aiirin ha whrin digiyin siya siir piuis biyieya ini siir siyano winin siirar kikaigikin biya inkam nwir bi haingikai miminkin mi siya siir kamim simiir boinki, sima siya komii kwira saair warkikiugiyim. Mi sima hiriinan turgigim mi sima ina yamim. ⁶¹ Mi sima hiriinan tirim mi Maria om Makdalan aka mi Maria iraka sowa hirar nwoko. Sowa ieyin siir haingikaiyin siir kingiin hirar nidwo kaoko, friig.

Sauan kamim sima ieyin Jisis siir piuis biyie aiir kikaiyin siir hirar waikaokim

⁶² Mi igwira Judami ii komiia pui siisiya dimin taemin tir karamae nwoowiya mi prismi biyan inkam ikim mi Farisimi kam ikim sima Pailat siir kigam namkim mi sima saika yahangiriyu omimiri. ⁶³ Sima siir boinki. Inkam komii krma yai kwira ti nksisae inkamin siya boina krma saairar naingwokwowi. Siya ha boinkin mi mhoiia ii kwoimaka kara wa swoki insiin idwowi. Mi wi omwaiya swoki waiyaei. ⁶⁴ Mi kira kirir sauan kamim simiirin hiniina boin mi sima siyan ti ieyin siir no iir warkikiukikinin siir waikao. Mi wi siir kigna miriyyim kamim sima nini tauae hainakisi mi iikamim wi sima nksisae boini, siya ie hiranki bidi yinsiin idwonamin. Mi sima hiriinan tiri, ta nksisae siya ie hiranki ninsiin idwowa saeya wi ta nksisae siya siya ti inkamin Adi Komii siya nikropkiyin siya boina wi sair haiburi. ⁶⁵ Pailat siya simiir boinki, kima sauan kam nhirim simiir dikunam sima ti inkam ie iir waikaowim. ⁶⁶ Mi sima ie iirin diyoin ina ini haingigikin. Mi kam nhirim sau ninitiyim ini nii nabe hirar waigaowim. Friig.

28

Jisis siya ina swoki insiin idwovin
(Mk 16:1-10; Lk 24:1-12; Jo 20:1-10)

¹ Ii Komiiya pui siisiya bidi yamkiya mi igwir nugaka Sande bieyin ha nimbidiyakwokin mi Maria om Makdalana mi Maria ir aka sowa yam maeyauwa Jisis siir piuis biyie aiir kikaiya saairam sowa saair kignakiyam. ² Mi bi kimiminkikin niin komiyyin ina yitkiyin Adi Komii siir paekwosimin ninomor kou hir haiburgigin mi ina yuiniyin mi siya komiyyin ina warnamin mi ieyin siir hirankin mi siya ini siya iirar yidwovin. ³ Mi siir whwonkamim ini sinana ninomir kou hir sinaniya ini sair hiriinan yiyakiya mi siir yuisa ini waumira bieki kainankiya ini sair hiriinan whisnana siingiya. ⁴ Mi sauan kamim waigaowim sima siirsiyin nidid prasae bi kinkim mi sima ini nopnopa kinkiyim mi sima inkamin naonamiyyin ini siir hiriinan ywokiyyim.

⁵ Mi paekwosimin siya wig iswo sowiir boinmauugi. Kowa kipi nidid! Kara ina ninokninkinin, kowa Jisis siirimin nini hansirniko ti inkamin paeyin hiiniya niriininkinin sima ninkin irinugiyin siirim. ⁶ Siya tapi nwo rani, siya bidi yinsiin idwo namim, yaiya biya siya boina ini sair hiriinana swoki tirin! Kowa maeyauwa siir kikaiya saair unkin kigni. ⁷ Mi kowa ha damasau mi kamim siir kigna miriyyim simiirin hiniina tini boinmauuu, siya ie hiranki bidi swoki insiin idwovin. Mi siya ini kimiiir biyar yamkwokinin nu Galili hiriir mi kima siirin wi ta maeyau aiir nini kigiuiwi. Kara kowiirin tisa boinkiyin! ⁸ Mi wig iswo ha nanaakiyo mi ini maigimaiga ywonamwo mi maeyauwa inkam haingikaiya saair haiburgik mi ina iwitanamwo kamim siir kigna miriyyim simiiram.

⁹ Mi sowa ha niki iwitanamwo mi Jisis siya sowirin siyu hir yapiyskaiwin mi ina boinin. Kowa bidi yito? Mi sowa kingiin ha namwo mi ogmwo ina yakai hiunaiinamwo mi siir iga aiir ini onkwoiu mi siir ini hainan. ¹⁰ Jisis siya sowiir boinki, kowa kipi nidid! Kowa kariir nomiiyauim simiir tini boinmauuu mi sima nu Galili hiriir dam, kariir kigniyyim. Friig.

Kamim sau ninitiyim simiir yaigim

¹¹ Wig iswo ha niki amwo mi sauan kam nhirim ie iir waikaowim sima ini om Komii Jerusalem hiriir yapninpokainamim mi sima prismi biyan kamim simiir ini boiniu digworaekwo whiekakim nimbiyamim simiir. ¹² Mi prismi biyan kamim sima Isrel simiir biyan inkamim simaka yahangiriyu owiu mi sima yaiya kwira hangiriyu boina. Sima umir whiekakim sauan kamim simiir hauugi. ¹³ Mi sima simiir boinki, kima wi hiniin yaiya sair boin. Kamim siir kigna miriyyim sima niyaka nitwiigim mi krma nhwo bidi whinamin mi sima siir piuis biyieya saair ini tauae hainakiwi. ¹⁴ Mi Biyan Inkam Komiiyin omom omom kigiraowiyim ta yaiya sair wakaeyin mi krma yai nhirim simiirin wara swoki inkin boinmauugi mi kima wi yaigak nwo rani. ¹⁵ Mi sauan kamim sima umir hiriinansi haigim mi sima ini simiir yai iirirar mi wakaeyoknam. Mi ta yaiya ini nu Judia siirar yiniyokiigiya mi biya mi tariinanim Juda iikam whiekakim sima ti dimininim simiir yangwo tibmiyyim. Friig.

Jisis siya kamim siir kigna mariyim mi simiir nikiuauugim

(Mk 16:14-18; Lk 24:36-49; Jo 20:19-23; Ap 1:6-8)

¹⁶ Mi wig iswo sowa simiir boin digiywo, kamim siir kigna mariyim iuur nwirkim sima nu Galili hiriir yapnamim. Mi sima ti mhuusimin siir yimbiam, Jisis siya boinkiyin simasima namam. ¹⁷ Mi sima Jisis siir kigiuwim mi sima siir inig iir hainan mi kam nhirim simiir kwonim ini whisa ywowim. Mi ha naingwokim siya bi ninsiin idwokin siir aknain aeya niuwi. ¹⁸ Mi Jisis siya kingiin ha nitin mi simiirin hiniina boinki Adi Komii siya kariirin inigak nu ninomor sowiir digworaekwo imiiram nwowaiginiugikin. ¹⁹ Kima hinda tinda asi namkim iki iikam isid whiekakim hinda tinda nwowim simiir nini boinimauuwuim sima kariir kigna mariyian iikam nwowim. Kima simiirin kariir Adin mi kara Adi Komii siir yinisimin mi Adi Komii siir naeyu ikim wi simiir inig imiirar tini baptais haiginiuwu. ²⁰ Mi kima simiirin dimin whiekakim kara kariir nowomwarkaiyuuwim simiir tini boinimauuu. Sima wakaeyokna diriraeraram, waka, mi tariinan mi inokinokin kara wi kimaka nwoyokiyokii mi ii aeya digi. Iriig.

MAK

Mak siya wɪnkika ta yokwowa. Mi Mak siir inig whirin Jon makin. Mi siya om Jerusalem hirankin mi siya Pol mi Pita sower whin mariigin. Mi siya ta yokwowa Rom hiran iikamim simiiram wɪnkika. Mak siya ta yokwowa dimin kirie kiriyim mi dimim taeminim Jisis siya tiriyim mi siya Rom hiran iikamim simiir boimimauugin mi Rom hiran iikamim ini ta kirieya sairama yaingwo tibmugiyim. Iriig.

Jon siya iikamim simiir baptais haiginuwigin mi Adi Komii siir yaiya sair warar boimimauu

(Mt 3:1-12; Lk 3:1-18; Jo 1:19-28)

¹ Ta Yokwo Komiiya Adi Komii krimiir Wanin siir yinisimin Jisis Kraiis siirga, siir yaiga.

² Mi ta yaiya bidi bidiniya profet inkamin Aisaia siya wɪnkiya mi ini sair hiriinana yimbiam.

Mi bidi bidiniyarin Adi Komii siya siir yinisimin siirin hiniina boinkikin, wakae! Kara inkamin wi nwira nikropkii kariir yai aar boimimauuwamam. Mi siya ini kariir biyar yamkwokinin mi siya wi kariir siyu iir kisisop haiginkwokini. ³ [Inkam nwirin maeyau siyin nu apa sair hir kauwok boinamnankikin. Siya hiniina boinkikin, Biyan Inkam Komiiyin siir siyiuin sibgu kisisop dirairarkwokin, siya napnaniyam.]

⁴ Jon siya iikam imiir baptaisam nitkin niimau siyin nu apa siir. Mi ti niimau siyin apain siirin inkamki bi whwonkaiigin. Niingaka. Mi siya iikamim haimitii tamii hir napim simiir boimmauugi ta yaiwin kibiya. Mi simiir kwoinim wi nwoki aingwo tibmugiyim. Mi simiir dimin biyeyim wi Adi Komii siya haiyoprindiyumugi. ⁵ Mi iikamim ti nu komiiyin Judia hiranim mi om komii Jerusalem siir hiran iikam ikim sima Jon siir boimmauugi digworaekwo biyeyim sima tirim. Mi Jon siya simiirin ina baptais haiginuwin Jordan ie hir.

⁶ Mi Jon siya niya yiuisa, kamelni piokim. Mi siya piuwop ha mi kikogikin mi naeyim siya naeyim kokmwo graeyis minim mi mhwiina nae nwowiya sair yin ikim, siya simiir naekin.

⁷ Mi Jon siya ina boimmauugiyin simiirin, inkam nwirin kariir mhoiia nitin siir kirieya ini kariir kirieya sair haiburgika, kariir kirieya ini aowa saeya ywowa. Kara inkam miyik rani, siir iga siya niya sair uridin wi kara waisi hak rani. Niingaka. Kara inkam biyeyin ini siir aowa ywokaiyin. ⁸ Kara kimiirin opni baptais haiginuwi mi inkamin mhoiia nitin kimiirin wi siya niuae haiginuwi naeyuniyin. Iriig.

Jon siya Jisis siir baptais haiginugin

(Mt 3:13-4:11; Lk 3:21-22; 4:1-13)

⁹ Mi ta iya Jisis siya omisimin Nasaret nikiuwiyin nu Galili hir nwowin siir haiburgigin mi siya ina yitin. Mi Jon siya siirin ie Jordan hir baptais haiginu. ¹⁰ Mi siya op hir haiburgigin mi ha niig apnadamim nua hiriir mi siya kigi, ninomora omaka anonan haiwaokiya. Mi Adi Komii siir naeyuin ipiyini hanina siinainiiniyin siiram. Ta ipiyina krima dapiya inmab mi sair hiriinanar siinanainika. ¹¹ Mi simar wakaeki yai kwira ninomor kou hir kauwok boinkiya, kira kariir yinisim yinkamiyinkan, kara kiriramin ini maigimaigar yowowin. Kariir kwoinin kiriramin ini wadieki wadieyar ywokiyin. Iriig.

¹² Mi biri kimimankikin Adi Komii siir naeyuin siya yikropki Jisis siirin maeyau siyin nu apa siir hiriir. ¹³ Iyim Jisis siya maeyau siyin nu apa siir nwowim kamnwis. Mi Setanin, biiki biyan yu biyeyin ina kinankuin siirimim. Mi siya ini mwanhunan yowowin. Mi Adi Komii siir paekwosimin ha nitin siirim, ini saikar yauni oniyin. Iriig.

Jisis siya nu Galili hir mirii bwakainakin

(Mt 4:12-22; Lk 4:14-15; 5:1-11)

¹⁴ Iya Jon siya maeyauwa huuyokiyokaiya mi biye miriia sair hirar niki okaiyin mi ta iya Jisis siya nu Galili hiriirin sair yimbiniin. Mi Adi Komii siir Yokwo Komiiya sair yaiyim, siya simiir ini boimimauuuni iikam imiirin. ¹⁵ Siya boin, ta iya bidi yimbiniya, ta iya Adi Komii siya iikamim ti nu komiiyin siirin wi simiir kigiraowi. Mi taka iya ini kingiin nwowa krimiirin wi siyar kigiraowi. Krimiir kwoinim ti kisinna haigi mi Yokwo Komii sair yaiyim simiiraramar daingwo tibmii iski. Iriig.

¹⁶ Jisis siya nu Galili whigbida hiriir napamin mi siya Saimon, Endru soweriyao yapkigam, sowa haimna whii hir nitmaii. Ta miya sowa miriia anasu kikaiya, sowa umir mi mirii. ¹⁷ Mi Jisis siya boinki, kowayao kariir mhoiia wit mi wi kara niisimauuwi kariir miya kowiriyao. Mi kowayao ta miya kara miriia sair hiriinan siyu iirar sibgu ap. Mi

iikam hoimgakim simiir nwoki ikiunam. ¹⁸ Mi sowiir haimna ini hirar kwaiburgigin. Mi sowa biri kimiminko ini Jisis siir mhoiiyar yamo. Mi sowa ini siir mi aiirar ini miriyyuwo.

¹⁹ Mi siya ha swoki apnamin priei biri napkikin mi siya youap kigam, Sebedini yinisim nwiso Jems mi siir nomousim ieya Jon, sowa i hir hiinomaii. Mi yo sowa, sowiir haimna iir kisosok diriraerari. ²⁰ Mi siya sowiirim yikiuna. Mi sowiir adwai biyeyin mi sowiir adin siir mi miriyyim kamim simiirin i hirar kwaiburgig. Mi yio sowa ini Jisis siir mhoiiyar yapnamo mi siir mi aiir yamiriyyu. Iriig.

*Jisis siya haiswoniskigin yiu biyeyin inkam nwirin siir nwowin
(Lk 4:31-37)*

²¹ Sima om Kapeneam hiriir yam simiir ii komii aiirim. Jisis siya ta simiir ii komiyya simiir omaka komiyya yai nidwokai wakaenakiyya saiiir yapninopkainam. Mi iikamim simiirin Adi Komii siir yai aiir ini boinimmau haiginiyu. ²² Iya sima siir yai aiir wakaeyim, ini hindara yanaakiyim. Siya simiirin kamim siyu komii ninoknininiyim simiir hiriinan biri boinimmauugin. Niingaka. Siir yaiya ini inkamin inig komiigakin, siir hiriinan ywowin.

²³ Mi ta iya inkam nwirin simiir omaka komiyya yai nidwokai wakaeyia saiiir nwokin. Mi yiu biyeyin siir piu hir nii okaiyin mi siya ina kauwok boinkiyin. ²⁴ Jisis om Nasaretanin! Kira dimuam nitkin, dimu tirniyam? Mi kira tari krimiir tirbumbuam nitkin? Kara kiriir bidi yinoknininin, ni kira Adi Komii krimiir Wanin siir hiranki nit ieya inkam wadieyin. ²⁵ Mi Jisis siya ti yiu biyie siir nikiyin mi siya ina boinkiyin, yiu biyie iirin, kira yaiya ti tanki mpa dinkinimnina. ²⁶ Mi ti inkamin siya ha kaunanaekiin mi siirin siya hainiyop whaowagig. Mi yiu biyie siya ti inkamin siir piu hiranki yiuun iwiskiainam mi ina yamin. ²⁷ Mi iikam hoimgakim hiriinan diminin siir kigim, sima ini kakakar ywokiyyim. Mi sima ha nanaakiyim mi ini sima simar yombin amboinamim, tiki hiriin diminin tari dimu diminkin, ha? Taka yaiya saeya yai winka. Mi tari ti inkamin siya inig komiigakin. Iya siya yiu biyie imiir boinkiyin mi sima ini siir yai aiirar mi wakaeyoknaim. ²⁸ Mi ti diminin siya tirin biri kimiminkin, ina haigiririr boinamin nu Galili hirar omim simiir hiriir. Iriig.

*Jisis siya Pita siir niua saiiir haiswoniskigin
(Mt 8:14-17; Lk 4:38-41)*

²⁹ Sima omaka komiyya yai nidwokai wakaeyia saiiir haiburgigim mi ha woknaniyamim, sima Saimon Endru sowiiryao omaka saiiir wokninopkainam. Mi Jems Jon sowayao warar yinkin am. ³⁰ Mi Saimon Pita siir niua hii hirar whwonkaiga, saeya piu huwa kini ma saeya niiga. Mi sima biri kimiminkim ta wiga maka niyya saiiirin, Jisis siir ini boinmauuu. ³¹ Mi Jisis siya saiiiram ha namim mi saiiir iin aiir ini onkwoiu in ina kininsiin idwokiya saiiirin. Mi ta piu huwa kini ma saiiir niyya, ina digiya. Mi saeya ini simiir naeyim simiir swoki diriraerarim. Iriig.

³² Iya bie nikiiyamtibin mi simiir iikamim makakmakakim ini simar swoki ikiunaniyim Jisis siirim. Mi iikamim yugi nonkwowim yim ini warar mi inkin ikiunaniyim. ³³ Mi ti om komiyyin siir hirar iikam hoimgakim, sima ta omaka Saimon, Endru sowiira saiiir anoka kingiin hirar ini okwoiu. ³⁴ Mi Jisis siya haiswonimniskiiyim mapai mapaiyim simiir niyyim mi yiu biyeyim siya ninimniskiiyim kasa rani, simiir nwowim. Mi sima ti yiu biyeyim Jisis siir bidi yinoknininim mi siya simiir asi nikidugin kima kariir inigin siir kipi dap. Iriig.

*Jisis siya nu Galili hir nap miriugin
(Lk 4:42-44)*

³⁵ Mi iigwira Jisis siya nugak imumar yinsiin apnamyakwok, maeyau kwira inkam karamaeya saiiirin. Mi siya Adi Komii siirimin nhwo hir ini kwisboiniu. ³⁶ Mi mhoiiya Saimon siya mi siir nomiiyau ima, sima ini siir mhoiiyar yapansrinamim siirimin. ³⁷ Iya sima siir nini kigiun sima ina boinim, ti iikam isid komiyyin kiriirim hanstraninim. ³⁸ Mi siya simiirin ina boinin, kiya! Nimbi ti omim kingiin nwowim pi sim nami. Kara Adi Komii siir yaiyim simiir warar mi boinimmauuam mi aingowoi. Kara ta mi aiirar nitkin, dimin mi miriyyam bi nitkin. Niingaka. ³⁹ Mi siya nu Galili hirar omim simiir asi namkin. Mi siya omakam yai nidwokai wakaeyim simiirar yapninopkai boinimmauuam, Adi Komii siir yai aiirin. Mi siya yiu biyeyim simiir nwowim ini simiir warar yinimniskiiyamim. Iriig.

*Jisis siya inkamin paowaigi piskimkopouin wadie siir nwo haiginiugin
(Mt 8:1-4; Lk 5:12-16)*

⁴⁰ Mi inkam nwirin paowaigi piskimkopouin, siya ha nitin, ini Jisis siir igmiiga kingiina ini akai hii uniyin. Mi siya siir boinki mi kira ha naingwowi, kara kiriirin wi digar nwo haiginiugii. ⁴¹ Mi Jisis siya siirsi yangwobumbu mi siir ina ina yonkwokiyyin siir. Mi Jisis siya ina boinkiyin, kara ha naingwowi kira wadie dwoki. ⁴² Mi ti paowaiyim siir piskimkopouim biri kimiminkikim ina wiskiiyim mi siya ini wadieyar ywokiyyin. ⁴³ Mi Jisis siya yai kirie aiirar boinki siirin. Mi biri kimiminkin siirin ina yikropki sasauyiin. ⁴⁴ Jisis

siya siir boinki, kira sibgu mintarao! Kira wi inkam nwirni kipi boinmauu ti diminin. Niingaka. Mi kira pa dam mi kirir piua pi inkamin naemin krimirsi ninkin imiiaeyeyin Adi Komii siirim pris, pi siir tini isiimauuu. Mi kira Adi Komii siirin nae pa dinkin imiiaeaki. Minsi dinkin imiiaeaki! Kirir piua wadie nwowa sairsi, yaiya krimiir brougaeyin Moses siya boina sair hiriinan. Mi sima ti kamim wi nwoki ninokninkinwini kirir paowaiyim bidi wiskiyim. ⁴⁵ Mi inkamin ha namir mi biri nini haigiprakai boinugin ti yayim. Niingaka. In hiriayar boiniskiyin ti diminin. Mi siya ti diminin ini nuwiinan siir boinyokiyokiyamin omom omomim simiirin. Mi Jisis siya om komiia hiriir paninsi yamsi iikamim simiir whwonkam idan. Iikamim ini homgak ywoim, siya simiir ma imiir ninskiiyim wi dig nwo rani. Mi siya om komiiyim simiir yaba nwowim omim iikam homgak karamaeyim, ini simiir hirirar ywowin. Mi maeyau maeyauan iikamim ini Jisis siiraramar yitswowim. Iriig.

2

*Jisis siya inkamin iga in ninsimsiruun siir haiswoniskigikin
(Mt 9:1-8; Lk 5:17-26)*

¹ Hi nhirim bidi yamkiyim mi Jisis siya ini om Kapaneam hiriayar swoki amin. Mi iikamim sima hiniina wakaewin, siya ini omaka hir nwowin. ² Mi iikam homgakim haningi yaninkiniuu mi omaka ini digar ywokiya. Mi anoka kingiin, maeyau kwirki nunga bi swoki oka. Niingaka. Mi Adi Komii siir yaiya Jisis siya simiirin sair boinmauuugin. ³ Iya Jisis siya yayar niki okwo boinin mi sima ina hainaniyim ti inkamin iga in ninsimsiruun Jisis siirim. Mi kam nwiiyim sima hainani ti inkam iirin. ⁴ Mi omaka yainau ini iikamim sima yidwokaisirkiya mi sima Jisis siir kingiin paninsi haiginsi ti inkamin iga in ninsimsiruun. Mi sima akouwa hirii iyam mi akou haimii iir ini piraku maeyau siyar nokwo hiririwa sairar. Mi sima akou haimiiyin ha pirak grirgigiyin mi ta hiya ti inkamin siya whina mi sima idmirim kwiiya boritikikin mi ina yonkwokiiraraokiya. Mi ini Jisis siir igmiiga yauni kikinuuwa. ⁵ Mi Jisis siya simiir naingwo tibmiya sair kigiyin mi siya ti inkamin siir boinki, yinisim! Kara kirir dimin biyeyim simiir bidi haiyoprindiyumiigiyim. ⁶ Mi kamim siyu komii ninokninkiniyim yim sima hir warar ninkin idwokaigim mi simiir kwoinim aowa aowa ini ta yaiya Jisis siya boina sair saira yaingwokwonanaeyim. ⁷ Siya ti hiniin yai boinin mi siya tari Adi Komii siir nighbumbui. Inkam nwirkin biri swoki haiyoprindiyumii srankin dimin biyeyim. Niingaka. Adi Komii siir maiga. ⁸ Mi simiir kwoinim Jisis siya bidi yinokninkiniyim mi siya simiir asi boinkin, kima wara hiniin kwoinin kimiir waraur dimusi nwowi? ⁹ Piki hiniin dimin ikin hinsima nwowiyin? Mi kara ha boini kirir dimin biyeyim kara bidi haiyoprindiyumiigiyim mi tilki hiniin diminin kara wi diga nwowi? Mi tari wi dig nwo rani? Mi kara ha boini, kira kirir hii aair hainam mi hiniinin kara wi digar nwowi, iyie? Wi dig nwo rani, aniya? ¹⁰ Kima dinokninkin, Adi Komii siir yinisimin ninomor kou hirankin nitan karaigin. Kariir kirieya wi digar nwowi kimiir dimin biyeyim simiir haiyoprindiyumiigiyim. Mi Jisis siya ti inkamin iga in ninsimsiruun siir asi boinkikin. ¹¹ Kara kirir boinki, kira dingsingii! Mi kirir hii aair hainam mi kira pi kirir omaka damigusam. ¹² Mi siya ini iikamim simiir whwonkam idar yinsiingiyin. Mi siya ini siir hii aair hainamin. Mi siya biri kimiminkin, ina yinsiin apnamin. Mi sima hiriinan kigiyim mi sima ini hindara yanaakiyim mi sima ini Adi Komii siir inig iirar hainankiyim. Mi sima ina boinkiyim, biya nim krima ti hiniin diminin siir biri kigim. Iriig.

*Jisis siya Livai siir nikiunakin
(Mt 9:9-13; Lk 5:27-32)*

¹³ Mi Jisis siya whigbid hiriayar swoki apnamin mi iikam isid komiiyin sima ini siir mhoyar yamin. Mi siya Adi Komii siir yaiya ini simiir yowimwarkai haiginuwim. ¹⁴ Mi siya ha napnamin Livai siir kig, Alfias siir yinisimin. Mi siya omaka omom omoman umir nidwokai haiya, yio sair nidwokai. Mi Jisis siya yikiugi, kira kariir mhoyia wit! Livai siya ha ninsiingiyin mi ini siir mhoyar yamin.

¹⁵ Iya Jisis siya Livai siir omaka hir niki idwokai aeyin mi kam homgakim umir haiiyim, nhirim siyu biye tiri kam ima mi kamim Jisis siir kigna miriiyim, sima simar yidwokai aemimir Jisis saikan. Ti hiriinan kamim kasaka rani, Jisis saika nap miriiyim. ¹⁶ Mi Farisi kam nhirim siyu komii ninokninkiniyim sima kig Jisis siya kamim siyu biye tiriyim mi kamim umir min haiiyim simaka nidwokai aei. Mi Farisi kamim sima sriigi kamim Jisis siir kigna miriiyim simiir, Jisis siya kamim siyu biye tiriyim mi kamim umir min haiiyim simaka dimusi nidwokai aei? ¹⁷ Mi Jisis siya ta yai aair wakaeyin mi siya ina boinkiyin, inkamin ma karamaeyin yio siya paowai widi inkamin siiram biri swoki amikin. Niingaka. Mi iki makak iikamim pi sima simar nami kamim paowai widiyim simiramin. Kara iikam miyik miyikim simiir nikiunam ara biri nitin. Niingaka. Kara iikam biyeyim simiir nikiunam nitkin. Iriig.

Nae haiya aeni siyiugin

(Mt 9:14-17; Lk 5:33-39)

¹⁸ Mi iigwira Jon siir kigna mairiyyim kamim mi Farisi sima, sima nae haiyakim. Mi kam nhirim sima ina yitim, Jisis siir ini srini mi Jon siir kigna mairiyyim kamim mi Farisimi mi kigna mairii ikim, sima nae dimusi haiyaei? Mi kamim kiririr kigna mairiyyim yim nae haiya karamae dimusi nwowi? ¹⁹ Mi Jisis siya simiirin boiniyo yaii kwira boinki, iya inkam nwirin siir wig aiir sainam tiri mi siir nomiiyauim mi iikam nhirim sima wa niti ta nae aiirim. Mi sima ta iya wigwas naeya saiir naei mi sima wa haiyaei? Niingaka. Sima wa naei. Mi siir nomiiyauim mi iikam yaisi yaisiyyim sima wi mairgimairgar nwonami siir whinsain haiginiuwamin. Mi taka iya sima wi nae minar haiyaei. Niingaka. ²⁰ Iya tiki inkamin wig nonkwonain siya om whira nami mi krima hikak saiir dwoki mi nae minim saiir haiyaki. Mi iya kara kimiir haiburgigana mi kima wi hiriinanar timi tirki.

²¹ Jisis siya boiniyo yai kwira ina swoki boinin, dimin winin dimin biyie aka kipi nitapiyok. Inkamin yuis win haimii biri kintio haigin yuis kwira saiir noin siir nitkin panam mi siya hiriinan tiri, siya saiir nitkin pani mi saeya wa swoki imbiryami. Mi wina wi kaba saiir mimbirgi mi noin wi komiiyar swoki okii. ²² Inkam nwirkin wain wini opa wraisu is kaba op two biyenana saiir biri swoki aokaiiga. Niingaka. Mi siya hiriinan tirkiswo mi ti wain winin siir opa saeya niyopiingi mi ta wraisu is kaba saeya wa nimbiryamkii mi wain wini opa wa naokiyamki. Mi wraisu isa wa mi imbiryamki. Mi inkamin wain wini opa saiir naokaii siya wi hinina tir, wi wraisu is wina wi saiir daokai. Iriig

Juda simiir ii komiyya piu siisiya Sabat mi min saiir kipi mairii

(Mt 12:1-8; Lk 6:1-5)

²³ Mi Adi Komii siir ii komii kwira Sabat Jisis siya numira wid ninkina saiir napnamkin mi kamim siir kigna mairiyyim sima saika warar yinkin apnam. Iya sima napama, sima witnidim ha kiwromwris haiyamim mi ina yinibrombrop apayamim. ²⁴ Mi Farisi kam nhirim sima Jisis siir boinki, wakae! Kima ta Juda simiir ii komiyya piu siiskuwakiya mi min saiir dimusi mairiigim mi nae minim saiir dimusi mi haigim. Mi kima ti siyiu iir bi sibgu apkim. ²⁵ Jisis siya ina yowarkii boinkiyin simiir yai aiir mi kima tari dimin whirin biya kimiir brougaeyin Devid siya tirin siir biri mwaingim? Mi taka iya Devid siya mi siir isid ieya sima nae karamaekim mi simiir mhaiyyim ina yaowim. ²⁶ Iya tiki dimin ieya nimbiyamim Abaiata siya nwokin pris inkamin nae Adi Komii siir ninkin imiiyaeiyyin. Mi Devid siya mi siir isid ieya simar yapnainopkainam Adi Komii siir omaka aiir. Mi Devid siya paimir iir naeyin mi siya paimir haimiiyyim siir isid iir yae hauu. Tiki naeyim inkam niingaki bi naeikin. Niingaka. Pris simiirairigin. Mi sima yai biri swoki boinkikim ti diminin Devid siya tirin. Mi kima yai krimaka dimusi boini. ²⁷ Jisis siya boinki, ta ii komiyya Juda simiira piu siiskuwakiya Sabat, saeya iikamim hik simiir hauuwim biri nwoka. Niingaka. Ta ii komiyya minam nwoka iikam hoimgakim simiir whindiriraerar haiginiuwam. ²⁸ Yaowae Adin ninomor kou hiranki nitin ta ii komiyya Juda simiira piu siiskuwakiya dimin taemin tir karamae nwoyiya Sabat saiir Biyan Inkam Komii siya asi nwowi. Iriig.

3

Mi Jisis siya Juda simiir ii komiyya inkamin inib waeyaoki naowin saiir haiswoniskigikin

(Mt 12:9-14; Lk 6:6-11)

¹ Mi Jisis siya ha swoki apnainopkainamin Juda simiir omaka yai nidwokai wakaeiyya saiir mi inkam nwirin hir nwokin siir inib waeyaowim ini paeyarwainan ywokiyamim. ² Mi Farisi kam nhirim Jisis siiram hirar kaonanae. Sima biri ninokninkinkim siya ti inkamin siirin pi ii komiyya saiir namisi haiswoniskii mi ta hiriinana saiirsi boiniuriyyu boinam minkim siirin. ³ Mi Jisis siya ti inkamin ina paeyarwainan nwowin siir boinki, kira simiir bopwoniya dainsiin okwoki. ⁴ Mi Jisis siya simiir srugi, krima wi piki hinin siyiuin si tiri Juda simiir ii komii aiirin mi krima siyiu miyik ti tir. Iye!?! Farisi sima yai biri wakae boinkim. ⁵ Mi Jisis siya simiir kaoyokiyokiiyyin mi siir kwoinin ini haugihauga whiyekiyin. Mi siya simiir mhaii kwoin imiir kigiyin miyik biri nwokim, sima ti inkam iirsi bi naingwoyimyokim. Mi Jisis siya hikak asi nwonamkin, ti hiriinan siyiu iirsiyyin. Mi siya ti inkamin siir boinki, kiririr iindibin ha dinkiyinyinki. Mi siir ina ini wadieyar ywokiya. ⁶ Mi Farisi kamim sima Juda simiir omaka yaimin dimin nidwokai wakaeiyya saiir haiburgigim mi sima biri kimiminkim ina yinsiin apnamim Herot siiram mi siir nomiiyau nhirim simiiram warar. Mi sima yayim iripa minam kitibmii boinkim Jisis siir nisomaokiyim. Iriig.

Iikam isid komiiyyin whigbid hir nani owiugim

⁷ Mi Jisis siya mi kamim siir kigna mairiyyim sima ti omon nu Judia hiranin sima siir haiburgigim mi whii Galliya hiririr yam. Mi iikam isid komiiyyin sima ini siir mhoiyyar

yamim. ⁸ Mi iikamim ti omom omomim hiranim nu Galili nu Judia mi om komii Jerusalem mi nu Idumia mi ti om whiso Taia mi Saidon yo ini yab komiiyin Jordan, ini siir gimiya waiywo. Sima omom omomankin nitkim. Mi ti isid komiiyin Jisis siir yaiya sima wakae winkin digworaekwowim siya tirim simiir mi sima ha nitkim siiram. ⁹ Mi Jisis siya kamim siir kigna mriiyim simiir boinki, iikam isid komiiyin tisa nwowin ambi sima haigin ikwokromkwirisi. I ira pi kariiram dwomaigi, kara pi sair kwirii nami. ¹⁰ Biya siya i aiir niki apni kwiriinan karamae niki owin mi siya iikam kasa bi haiswonimniskiiyin. Mi tariinanin iikam whiekak nhirim makak makakim sima ina yapiyaonamim siiram, simiir inam siir piu aiir nini onkwoiim. Mi sima iikam nhirim simiir asi napkinyamya amkim. ¹¹ Mi kamim yiu bibiyekin nii whwonkaiyim sima Jisis siir kigiyim mi sima ini siir igmiigar ini akaigai hauniyim. Mi sima ina kauwok boinkiyim. Kara Adi Komii siir yinisimkin. ¹² Mi Jisis siya yiu biyie imiir ninimniskiiyiin mi siya iikam imiirin ina boinikidugiyin. Kima kariir inigin wi kipi haigiririr boinam. Iriig.

Jisis siya kamim iuur nwisa yimbingi siir mi aiir nap miriyam

(Mt 10:1-4; Lk 6:12-16)

¹³ Mi Jisis siya mhiu iir niinainamin mi siya ina dapikiuna kamim siya naingwowim simiir inigim. Mi kamim siya dapikiunam sima ina yamim siiram. ¹⁴ Mi siya aposel kamim iuur nwisa yimbingi hinda tanda saika nap miriyam, Adi Komii siir yai aiir nap boinmamauam. ¹⁵ Mi siya aposel kamim simiirin ini inigakar yowaiginugiyim, yiu biyeyim iikamim simiir piu nii whwonkaiyim, simiir ninimniskiiyamamim. ¹⁶ Mi Jisis siya aposel kamim iuur nwisa yimbingi. Mi Saimon siir inig whirin Jisis siya nokdap haiginiuin, Pitakin. ¹⁷ Mi Sebedi siir yinisim nwiso Jems, Jon sowiirin Jisis siya yaeya inigar swoki kicina okdap haiginiu, Boanesis. Tiki inigin siir inig tipmwoki tipmwowin, ta diya tiowiya sair yinisimkin. Sowiiir yaiya ini hiriinan ywowa. ¹⁸ Mi Endru, Filip, Batolomiyu, Matyu, Tumas mi Jems Arpias siir yinisim ieya mi Taitias. Mi Saimonin biya ta yaiya sair boinmamaugin nu whiran inkam komiiyim krimiir kipi kigrirao. ¹⁹ Mi nwirin Judas Iskariotkin. Mi ti inkamim mhoiyya wi wir siya napwouwi, kam nhirim io Jisis saika nwowiyim siir nisomaowam naingwowim simakan. Iriig.

Ta miya biigi biyan yiu biyeyin Biesebul siirga

(Mt 12:22-32; Lk 11:14-23; 12:10)

²⁰ Mi Jisis siya ina swoki amin omaka hiriir. Mi iikam isid komiiyin ini Jisis saikar swoki amwoniyim. Mi Jisis siya mi siir kigna mriiyim kamim sima nae nidwosiis aeni ii karamaeka. Niingaka. ²¹ Mi Jisis siya siir iripa o nheyim mi siir yopii ad owa, sima hiriinan nini wakaeniyim, Jisis siya mi kamim siir kigna mriiyim, sima nae min ningugu ae karamaeyar nwowi mi sima ina yitim siir nikiunakiyam. Mi sima siir boin mi tari siir kwoinin pi whaowaekin, siya ti nae min ningugu ae karamae nwowin.

²² Mi kamim siyiu komii ninokninkiniyim sima om komii Jerusalem hir haiburgigim mi ina yitim. Mi sima ina boinim mi tari biigi biyan yiu biyeyin Biesebulin ini saika nwoin. Mi nhirim ina boinim mi tari Jisis siirin Biesebul siya hauuga ta kirieya yiu biyeyim inkam piu nii okwokaiyim simiir ninimniskiiya. ²³ Mi Jisis siya simiiram yikiuna, sima siir kingiin nitim. Mi siya simiirin boiniyo yai arar boin. Mi siya boin, yiu biyie simiir apu budin Setanin, siya wi yiu sima simar swoki inimniskiiinaei, aniya? ²⁴ Mi ti om komiiyin siir hiran iikamim sima isidin whisa ninkibirnakii mi sima wi kiriekakar sibgu owi, aniya? Niingaka. Sima wa nidam ninooopi. ²⁵ Mi iikam nhirim omaka iruwanim sima isidin whisa ninkibirnaei, yaii niniyam mi sima wa sibgu owi iripar, aniya? Niingaka. Sima wa ninooopi. ²⁶ Mi yiu biyie Setan siir isidin sima siman isidin whisa nwowi mi siir isidin sima sima wi kiriekakar nwowi, aniya? Niingaka. Sima wa ninooop iguski. Mi hiriinan tiri, Setan siirin, wi Setan siya swoki haiswoniskiiinae, aniya? Niingaka. Siir kirieya ini kariir kirieya saeya haibura. Mi siir miya wi kara tirbugi.

²⁷ Iya inkam nwirin inkam kirieni omaka napninopkainami mi siir digworaekwowim simiir nini tauae hainakiyam mi siya wi digar nwowi, siir digworaekwo imiir tauae hayamin, aniya? Niingaka. Mi siya inkam kirie iirin bi idni tiki kogrimdinugig. Mi siya hiriinan tiri siirin mi iki siir digworaekwowim, iki siir omaka nwokaiyim, simiirin wa nini tauae hainaki.

²⁸ Kara kimiirin yaimwowa boini, digworaekwo biyie biyeyim iikam hoimgakim kimiir warar nwokaiyim, wi Adi Komii siyar haiyoprimdiyumi swoki. Mi yai bibiyeyim kima mi boinbumbuwiyim simiirin wi warar mi inkin haiyoprimdiyumiigi. ²⁹ Mi inkam nwirin Adi Komii siir naeyiun siir ngbumbuwi mi Adi komii siya tiki inkamim siir dimin biyeyim, simiirin wi warar ninkin haiyoprimdiyumiigi rani. Niingaka. Tariinan mi mhoiyya iriipi hiriinan, wi ningar mi owi. Jisis siya hiniina boinkin, tiki inkamim, Adi Komii siir naeyiun siir ngbumbuun mi tiki siir dimin biyeyim siya inokainokin wi hik simiirsiyar hainanaei.

³⁰ Jisis siya ti yai whiekakim hiniin dimusi bi boinkin, simiir kwoinin ha naingwokim, Jisis siya yiu biyeie yai kirieya sair mirii. Mi siya ti yayim hiniin asi boinkin. Iriig.

*Jisis siir apu aeya mi siir nomousim ima
(Mt 12:46-50; Lk 8:19-21)*

³¹ Mi ta iya Jisis siir apu aeya mi siir nomousim ima, sima ina yimbiniyim. Mi simainii omaka akpitga hir yaka okwoniyim. Kira unki it krimiiram. ³² Mi iikam isid komiiyin siir nidwo ywokaiyim sima boinki siirin, ha? Wakae! Kiriir apu aeya mi kiriir nomousim ikim mi kiriir yokman ima, sima isi kiriirim idwowa hiraar nidwo kaowim, kiriiramim sima nikiugikim. ³³ Mi siya ini simiir yai aka yowarkii boinkiyin, yipiki iikamkim kariir piugana sair hiriinan nwowim? ³⁴ Mi iikamim siir nidwoyokaiyim siya ini simiirar kaoyokiyokiiyiin. Mi siya ina boinkiyin simiirin, kigi! Kariir apu mi kariir nomousim, ti kimargim, ti tirar kwowim. ³⁵ Iikam hoimgakim Adi Komii siir yai aiirim naingwo tibmiiyim mi siir miya sair miriiyim sima wara. Mi sima wi kariir apu mi kariir pomou yokman nwowi. Iriig.

4

*Inkam nwirin witnid nitkinamkin numir
(Mt 13:1-9; Lk 8:4-8)*

¹ Jisis siya simiirin Galili whiigbid hir swoki owomwarkaiyuuu. Mi iikam isid komiiyin saika nwowim kasa rani. Mi Jisis siya i aiir asi kwiriigin. Mi siya sair kwirii idwokaiyim mi iya ini whiigbid hiraar ywowa. Mi iikamim ini whiigbid hiraar yokwowim mi siya simiirin i hiraar yidwokai owimwarkaiyugi. ² Dimin taeminim siya nowimwarkaiyuuwim simiir, siya boiniyo yai arar nowomwarkaiyugi. ³ Mi Jisis siya boin, kima wakae! Inkam nwirin witnid numir hir bidi yitkingikin. ⁴ Mi iya siya ha nitkinamin mi witnid nhirim siyu nikiiginaowidim, yim ini ipiyinki sim ini ugi aeniyim. ⁵ Mi witnid nhirim siyakak maeyauwa sair nikiigiiyim, maeyauwa nuin idar nwoowa, nuginin aowa nam karamae nwoowa sair. Mi ti witnidim biri briprigim ina whakidudugiyim. ⁶ Mi iya bieyin ha whwokiin mi ini witnid ibairim simiirar yaowhwoniyim. Mi ti witnid ibairim simiir mi iya ini whiigbid hiraar ywowa. Mi iikamim ini whiigbid hiraar yokwowim mi siya simiirin i hiraar yidwokai owimwarkaiyugi. ⁷ Mi witnid nhirim urid nimiridgakin siir bopwo yakaigai. Mi ti urid amridnanin ha whakiyin mi ti witnid ibairim simiirin ini siya yisiwamwarkaiyugi mi ti witnidim nae bi budgin. ⁸ Mi witnid ibair nhirim nu maeyau miyik nikiigiiyim, yim ini komiiyar ywokiyim mi yim nae hiniina hiniina bud, nhirim kamairim iriiyar mi nhirim yim hiniina mi bud, kam nwoim mi nhirim yim hiniina mi bud, kam nwir iuur. ⁹ Mi Jisis siya simiir boinki, inkamin wiingakaingin mi siya ti kariir yai imiirar wakae mi ha sibgu daingwo omok. Iriig.

*Jisis siya boiniyo yai aiirarar boinmimauugin
(Mt 13:10-17; Lk 8:9-10)*

¹⁰ Mi igwir mhoiia Jisis siya sasair ywoki hirin. Mi mhoiia kam iuur nwiso siir kigna miriiyim mi iikam nhir ikim sima ina yitim Jisis siirin. Mi sima ini srini siirin boiniyo yayim simiir yaimwokiayaimwoim simiiram. ¹¹ Mi Jisis siya simiir yowimwarkaiyugi. Mi ta Adi Komii siir oman yayia kara kimiir bidiyar iki owomwarkaiyugi. Mi iikam nhirim sair wakaeyim, sima biri ninokninkinkim sima boiniyo yaiarar wakae. Mi sima sair yaimwowa siir biri ninokninkinkim, sima pi whaowaekim.

¹² Mi sima wa kigi ti diminin mi sima wi sibgu kigsib rani. Mi sima wa wakaei mi sima ta yayia sairin wi sibgu wakaeisib rani. Niingaka. Mi simiir kwoinin bi kisina haigikim mi sima Adi Komii siir panansi yangwo tibmisi. Mi Adi Komii siya simiir dimin biyeyim simiir panansi haiyoprindiyumiigisi. Iriig.

*Jisis siya ta boiniyo yayia inkamin witnid nitkinin siir yai imiir nowomwarkaiyugi
(Mt 13:18-23; Lk 8:11-15)*

¹³ Mi Jisis siya simiir boinki, kima ta boiniyo yai kwira sair bi ninokninkinkim, aniya? Mi kima wi panansi sibgu owomwarkai boin haiginuwi ti boiniyo yai whiekakim simiir yaimwowim, ha? ¹⁴ Kara kimiir niki boinmimauu wakaei, tiki inkamin witnid nitkinin ini tiki inkamin Adi Komii siir yai boinmimauuwiin ini siir hiriinan yowowin. ¹⁵ Iikam nhirim sima Adi Komii siir yayia pa wakae nami mipi sima siyu hir napami mipa naingwo ouwouami Adi Komii siir yayia. Sima Adi Komii siir yayia panaowar wakaenaki mi Setan siya panaowar swoki kwitkigi Adi Komii siir yayia simiir kwoinaw haiginama. Mi tiki iikamim ini ti witnidin siyu nikiiyim, sibgu whak karamae nwowiyim, ini simiir hiriinan yowowim. ¹⁶ Iikam nhirim sima ini ti witnidin siyakak nuin, siir nakaigaiyim mi sima ti iikamim ini hiriinan yowowim. Yayim sima wakaeyim pa wakae ningruramsasaugi, ta Adi Komii siir yayia simiir mhi kwoinaw. Mi sima pi maigimaigar nwo nami, ta yai aiiramim. ¹⁷ Tiki

iikamim ini witnidni miyiyim aowa nam karamae nwoyiyim, ini simiir hiriinan ywowim. Mi sima paninsi ywokwo bripriisi. Mi iya hikin nimbiniiyim simiir kinankiwam mi sima wi ti priei nokwo rani. Mi sima Adi Komii siir yai aairin wi digiyim haigingigi. Mi sima whiekakim wa nikiiyam uguskii. ¹⁸ Mi iikam nhirim ini ti witnidin maeyauwa urid amridkakim siya nwowa saair nakaigaiiyim ini simiir hiriinan ywowim sima wakaeyim Adi Komii siir yaiya. ¹⁹ Mi simiir kwoinin ini umirminim mi nuan digworaekwom ini sima kiyainamim. Mi ta Adi Komii siir yai kibiya ini ti digworaekwo imar higriniugiya. Mi Adi Komii siir siyiuin siir paninsi sibgu apsi. ²⁰ Mi iikam nhirim ini ti witnidin nu maeyau miyik nikiiyin, ini siir hiriinan ywowim. Sima ina sibgu wakaeyim Adi Komii siir yaiya. Mi simiir nhirim kam nwir iuura mi budi mi nhirim pi kam nwoima mi budi mi nhirim pi kamairim iriyara mi budi. Iriig.

*Sima yuukidin niuyaiyin wi two aowa higriniuwi
(Lk 8:16-18)*

²¹ Mi Jisis siya simiir boinki mi iya inkamin yuukidin niuyaiyin siir hangimunanii mi siya wi two aowa haigiprakaii, iyie? Wi hii aowa haigiprakaii, aniya? Niingaka. Kira bopwonauan romyasin siir dinankii! Mi yuukidin pa sibgu iuyakii. ²² Tiki inkamin siir kwoinpai kwoinpaiyim tariinanin tiki idowiiya nwo karam nwoyim mi mhoyiya sima wi idowiiya nwo uguskii mi wi dimin whirkin swoki haigiprakai rani. Niingaka. ²³ Kima ti iikam whiekakim kima wiingakaigim, kima timi wakaie.

²⁴ Mi siya simiirin ina swoki boinkiyin, yayim kima wakaeyim kima sibgu daingworinukripkai. Siyiuin inkam nwirni kima tiriyin mi Adi Komii siya kimiirin wi hiriinan siyiu iirar swoki inkin tiri. ²⁵ Mi inkam nwirin siya ninokninkin miyiyakii niuwi mi mhoyiya Adi Komii siya siirin wi hiriinan ninokninkin aairar swoki inkin idu hauuraraokii. Mi inkamin ninokninkin haimisimakaki niuwi wi Adi Komii siya swoki haii. Mi siya wi ninokninkin karamaeyar nwoyuguski, wi haimii sima hai naowid rani. Niingaki niingakanga. Iriig.

Ta boiniyio yaiya inkamin witnid nitkin whakiyin siir yaiga

²⁶ Jisis siya hinina boinkin, iya Adi Komii siya iikamim mi digworaekwo whiekakim simiir biyan nwoyin, siya ini ti inkamin witnid nitkinamim mi siir numir aair sibgu kigriraowin ini siir hiriinan ywowin. Mi Adi Komii siya kimiirin wi hiriinanar mi sibgu kigriraowi. Mi siir numiran naeyim wi hoimgakar nimbiyami. ²⁷ Mi inokinokin ti inkamin niyaka pi nhwo nib whwonkaowi mi nugakin siya pa ninsiin aprirarmyakwoki. Ti inkamin siya kigiyin mi siya ini siya siyar yaingwowin, ti witnidin siya komii panina nwoikikin, siya biri ninokninkin. ²⁸ Nu siya minki mi ti witnidin pa kinan grimgrinkigii mi siya mhoyiya pi nae kakar namwo iuwi. Bii pi kwo aeyar nimbiyami mi mhoyiya nae pa budgi. ²⁹ Iya sasaeyim wai nwoyiyim mi ti inkamin pa niingugu haii. Iriig.

*Ta boiniyio yaiya mastet yinika
(Mt 13:31-32,34; Lk 13:18-19)*

³⁰ Mi Jisis siya boinki, krima Adi Komii siir iikamim mi siir digworaekwo whiekakim simiir biyan iikam nwoyi mi krima wi paka hinin boiniyio yaiya sae nikri boini siirin. ³¹ Mi ti mastetnidin siir hiriinan ti ikrii boin. Mi mastetnidin siya iki paenid nhirim simiir hiriinan tani. Niingaka. Siya sapkisapisimkin komii rani, ara krinankin. Mi siir nidim kasa rani, hoimgakim. Mi Adi Komii siir isidin ini ti mastetnidin siir hiriinan ywowin kasa rani, hoimgakim. ³² Mi inkamin ti mastetnidin siir ninkin digiyin mi siya pa whakii mipi komiiyar namwo iuwi. Mi siya iki sasae hoimgakim pi simiira mrwii haiburgigi. Mi siya kwiya komii kakargin mi ipiyin minim simiir whieyim pi siir kwiya imiirar mi haigii. Iriig.

³³ Iya sima Jisis siir boiniyio yai imiir ninokninkinim mi mhoyiya siya iikam imiirin boiniyio yai kasa biri boinkin, Adi Komii siir yayim. ³⁴ Diminim siya boiniyim pi simiir boininkii uguski rani. Niingaka. Siya pi boiniyio yai ara boinkii. Mi iya siir kigna miriiyim kamim pi sima sima nwoiki saikain mi Jisis siya yaimwokiayimwowim pi haningi boiniski. Iriig.

*Jisis siya opud hinin komiia saair boinkikin mi opud hinino ina digiywo
(Mt 8:23-27; Lk 8:22-25)*

³⁵ Mi naiowaka ta iya aairarin siir kigna miriiyim kamim siya simiir boinki, krima pi whii yarmiya kigidamtibi. ³⁶ Mi sima ta iya Jisis siya nidwokaiya saair kwiriinam mi sima siir wara yuginam. Mi sima i nhirim ini warar yinkin kwirii namim. Mi iikam isid komiiyin sima siir haiburgigim mi sima ina yamim. ³⁷ Mi opud komiia ha hugnaniya mi hinin komiia ha mi it mi simiir iyin ini wara kaibombokigiyin, hinin aeya. Taka hinin opud komiia prasaeki mi iuwi. Mi iya opa mirkimirki ninkinim pariiparii. ³⁸ Mi Jisis siya iya saair idao hir kikananiu whwonkaigin nhwo mipiyinanin siir. Mi sima siir yinidgu insiin mi

sima ina boinim, hie! Ti krimiir Adin, krma pi inigak nwo rani, pi tirar nwomainainami. Mi tari kira krimiirsi naingwoyimiyo kani, aniya? ³⁹ Mi Jisis siya ha ninsiingiyin mi siya io opud hnin sowiir ywoki. Mi siya ina boinkiyin, kowa dig dwoki! Mi Jisis siya hriinan boinkiyin, opuda ina digiya mi opa hnin simki biri swoki itkika, ini ningar ywomaigiya mokmokaiga. ⁴⁰ Mi Jisis siya kamim siir kigna miriyyim simiir boinki. Kima hnin dimusi nididnaekim, ha? Mi kima tari naingwo tibmii karamaekim ini ningar ywomim, aniya? ⁴¹ Mi sima ini mounana siinkaokiyim mi nidid prasae biri kinkikim. Mi simasimar yomboin amboina. Tiki inkamin siya yipikin tiki hinina tirin? Opud hninno ini siir yayyar mi wakaeyoknakiyo? Iriig.

5

*Inkam nwirin siir nwowim yiu biyeyim Jisis siya ninimniskigikim
(Mt 8:28-34; Lk 8:26-39)*

¹ Sima whii yarmiia hiriir yimbiam Garasa simiir nu iir. ² Mi iya Jisis siya i aiir haiburgigin mi inkam nwirin uridyiu biyekakin siya biri kimiminkikin ina yamin siirim mi tiki inkamin uridyiu biyekakin siya maeyauwa inkam hangikaiya saiir har nwowikin. Siya saiir hiranki nitkin. ³ Siya inkam hangikaiya maeyauwa saiir whwonkaigin. Inkam nwirin siir nonkworinu dig nwo rani. Mi wiyeyin sopni siir mi udkikini wi iriipi hriinan, wi dig mi o rani. Niingaka. ⁴ Fi kasa rani, sima siir iga iin imiir udim wiyeyin sopni mi tidop mini ha mi kurimdinu. Mi ti dimin whiso siir kogo, pi sowiirar mi ankabimbarnami. Siir kirieya prasae rani. Inkamki siir nonkworinu mi siir udrinu dig nwo rani. Niingaka. ⁵ Hinokinokin siya nii nabie pi inkam hangikaiya maeyauwa mi mhuu, pi hhar nwowi. Hki siya kauwaryimnoknamiyim mi siya pa hai pi siir piu aiirar nikrimkripi. Mi siir pua nhie aunawaigi nwowi.

⁶ Siya kigi Jisis siya aru hhar nwowin mi siya ina iwitnaniyin. Mi siya ini Jisis siir igmuga kingiina ini akai huniyin. ⁷ Siya ina kauwok boinkiyin, Jisis! Kira Adi Komii siir yinisimkin ninomor kowankin nitan kira kariirin dimu tiram mini? Kara kiriir nikopwaisisirki Adi Komii siir inig iir, kira wi kariir kipi diriraerar bumbugi. ⁸ Mi Jisis siya ti yiu biyeyin siir piu nii okwokaiyin siir boinki, yiu biyie, kira ti iuguski siir piu hiri kipi nwo. ⁹ Mi Jisis siya srii, kiriir inigin yipikin? Mi siya ina yowarkii boinin, krma hoimgakim. Mi kariir inigin siirin hnin asi dapkin, hoimgakim. ¹⁰ Mi siya Jisis siiram kauwok boinanaeki, kira krimiir kipi nikropki ta nu maeyau aiir haiburgigin.

¹¹ Hu isid komiyyin mhusimin kingiin nwowin ini siir mhaeyim. ¹² Mi yiu biyie sima Jisis siirim kauwok boinanae, kira krimiirin ti huim simiiram dikropki. Mi krma pi simiir nii whwonkainami. ¹³ Mi Jisis siya ini wadieya ywokiyyin simiirin. Mi ti yiu biyeyim ti inkam iir haiburgigin, ini hu simiir piu ii whwonkainamim. Mi ti hu isid komiyyin sima mhuu iir haiburgigin mi sima ina iwit iniwamwiriinananiyamim siiyenan iir. Mi sima ig hnin biri niwit namkim, nhwo bidi kwisnamim. Mi sima ina iwit natatamim opa hiriir. Ti hu whiekakim hiriigim, 2,000 kasaka rani, hoimgakim. Mi sima ini op aiir kwiyae aokaonamim.

¹⁴ Mi hu imiir kigriraowiyim kamim sima ina yidamkiyyim. Mi sima ha niwit amim mi ina boinimamauuamim om komii hiran iikam imiir mi omisisimim ti om komii siir yaba nwowim simiir hiran iikamim simiirin warar mi iwit boinimamauuamim. Mi iikam whiekakim ta maeyauwa hu ima nwowa saiir ini kignaki mi diminin Jisis siya tirin ta maeyau aiir. ¹⁵ Mi sima Jisis siir hiriir yimbiam mi sima ti inkam iir ini kigi biya yiu biyie isid komiyyin siya nwowin. Biya ti inkamin yuisakak biri nwokin mi tariinanin siya yuis bidi kaiyin. Mi siir kwoinin ini hanngi yangwo omokiyin. Mi siya hhar nidwoli mi iikamim siya siir kaowim mi sima ina yididim siirsiyin. ¹⁶ Mi iikam whiekakim ti diminin siir kigim mi sima ina yapboinmamauuamim ti diminin ti inkamin Jisis siya haiswoniskigiyin yiu biyie biya ti inkam iir nwowin. Mi sima hu imiir warar mi ikin boinimamauu. ¹⁷ Mi iikamim siya Jisis siir boinki, kira ti krimiir nuin siir kipi nwo. Kira maeyau kwira damki!

¹⁸ Iya Jisis siya i aiir kwiriyyin mi inkamin biya yiu biyieki nwokaiyyin siya srii Jisis siir, Jisis, kara kinaka namam naingwowi? ¹⁹ Mi Jisis siya wadie biri nwokin siirin. Niingaka. Siya ti inkamin siir boinki, kira kariir omaka dam, kiriir yopii yokman imiiram. Mi kira simiir tini boinimamauuu digworaekwo hoimgakim Biyan Inkam Komiiyyin Jisis siya tirkiyyim. Mi siya kariirsi naingwobumbugin. ²⁰ Mi ti inkamin siya ti om iir haiburgigin mi siya ina yamin. Mi siya nu Dikapolis hiriir yimbiam. Mi siya hiran iikamim simiir ini boinimamauuu diminin Jisis siya tirkiyyin siir. Mi iikamim siya hriinan wakaekiyim ini mouni hanina siinkaokiyim. Iriig.

*Jisis siya inkam komii nwirin siir yinisim yinugiyina saiir haiswoniskigika
(Mt 9:18-26; Lk 8:40-56)*

²¹ Mi Jisis siya ha swoki iyikidamin whii saair marmiiya hariir mi iikam isid komiiyin sima ini saikar yamwomimarniyim whiigbid hir. ²² Inkam komii nwinin Adi Komii siir inig hainaniya omaka saair kigriraowiyin mi siya ina yitin. Siir inigin Jairaskin. Mi siya Jisis siir kigin mi ina yamin mi ini ogmwo Jisis siir igmiiga kingiinar ini huniyin. ²³ Mi siya ti inkamin Jisis siirim srinanae. Kariir yinisim yinugiyina ini nao kingiinar nwowa. Kiriir ina saair wini hainini saeya pi naonansi mi saeya wadie nwoki owim. ²⁴ Mi Jisis siya Jairas saika asi namkin. Mi iikam isid komiiyin ini siir mhoiiyar woknamim. Mi nhirim ini siir priska priska miya yapamim. Mi Jisis siir wara biri kigwinkin, ini simiirara kigwin iskiyin.

²⁵ Mi wig ira hir nwowa saeya nhieki mi napidwodwomaimiia, saair biewiyim iurwhis nhieki saeya napidwodwomaimiia. ²⁶ Naeyiugak inkamin kasaka rani, sairam nankabgugunanaeyim. Mi ta wiga saair umirim whisariiyar niuguguskim simiirin. Mi saair ma wadie bi swoki okika. Niingaka. Ma saira ini komiia yasae owiuguskiya. ²⁷ Ta wiga saeya Jisis siir yai aair wakaewina mi saeya ha nitka siiramim. Mi saeya ti iikam isid komiiyin simaka nitka. Mi saeya Jisis siir mhoiiya yit mi saair ina siir yuis aair yaka onkwoki. ²⁸ Mi saeya saair kwoin arar yaingwokwokai mi kariir ina pi siir yuis aairara maka onkwoki mi kara pi wadieyar nwoki. ²⁹ Mi biri kimiminkika saair nhieya ina yinkisaenakiya mi saair piua ini saeyar kinankiugiya nisminkikiya. ³⁰ Mi Jisis siya ina yinokninkiniyin siir kirie nhirim namkiyim. Mi siya iikamim simiir bopwoniya haimisiyao okwokaokiyin mi ina boinkiyin, yipikin kariir yuis aair nonkwokiyin? ³¹ Mi Jisis siir kigna miriiyim kamim sima boinki siir, kira kigi! Iikam isid komiiyin wasi kiriirar nokwoyokaiyim mi krma wi panina ninokninkini? Kira hiniin dimusi boinkin, yipikin kariir nonkwokiyin? ³² Mi Jisis siya ina kaoyokiyokiyin ti inkamin siir nonkwokiyin siir kigsibgiyam. ³³ Mi ta wiga saeya ina yinokninkiniyin diminin saair tirkiyin mi saeya ini nididkakar ywokiya, saair kiim kirie biri nwokim. Mi saeya ha nita ogmwo ini Jisis siir igmiiga kingiina ini akai kaiyirou huniya. Mi saeya ina boinmauugiya digworaekwo hoimgakim siir. ³⁴ Mi Jisis siya ta wig aair boinki, yinisim! Kiriir naingwo tibmiiya kariir kirie aairam naingwo tibmiiya, kiriirin wadie saeya nrowaiginugika. Mi kira ha dam! Kiriir kwoinin sibgu dwowipisunam mi kiriir ma dig nwoki oki.

³⁵ Mi Jisis siir yaiya ha niki boinin mi kam nhirim Jairas siir omaka hiranki nitkim mi sima yaboini siir, kiriir yinisima bidi yaonama. Kira kigi wara inkamin nowamwarkaiyuwiyin saika harii kipi ninkinanae. ³⁶ Mi siya ta yaiya sima boina saairin ini hindara wakaemumuin. Mi siya Jairas siir boinki, kira kipi nidid! Kira kariirimin hindarar daingwo tibmii iski. ³⁷ Mi Jisis siya iikamim simiir yikidugig, sima pi saika kipi nam. Pita, Jems mi siir nomiiyau ieya Jon, Jisis saika simasimar yinkin am. ³⁸ Mi sima Jairas siir omaka saair nimbiyamim mi Jisis siya kigiu, sima pi nankaninowui, sima hiniin biri nougim, wamki kimaii, nhwokoum ni warar youwonikiyim. ³⁹ Mi Jisis siya ha napninopkainamin omaka apinau hariir mi siya simiir ini boinu, kima dimusi nankaninowui ta yinisim aairsiyin? Ta yinisima saeya biri naonamka. Niingaka. Saeya nhow whini. ⁴⁰ Mi sima yaibu siir yiewaiyugi, Jisis siya iikam hoimgakim omakanau hir nwowim siya simiir yikrop apniki. Mi Jisis siya mi saair yopii ado sowawai mi kam nwoimim siir kigna mirii ikim, hiriirin simasimar youapninopkainam maeyauwa yinisim aeya nwo aairin. ⁴¹ Mi Jisis siya saair ina aair yonkwoki mi ina boinkiyin saairin, Talita kumi! Krma ta yaiya saairin hiniina boinkim, yinisim yinugiyin. Kara kiriir boinki, kira dinsiingi! ⁴² Mi biri kimiminkika ta yinisim yinugiyina ha ninsiin idwokiya ina yapririrama. Saair biewiyim iurwhisko. Mi sima ti diminin siir kigim mi sima ini mouni hanina siinkaokiyim. ⁴³ Mi Jisis siya ina boinkidugiyin kima inkam nwir kipi boinmauu ti diminin. Mi siya simiir boinki, ta yinisim yinugiyina nae saair ti hauu ae. Iriig.

6

Om Nasaretan iikamim sima Jisis siirin digiumii haimriiyugigim (Mt 13:53-58; Lk 4:16-30)

¹ Jisis siya ti omiin siir haiburgigin mi ini siir omki om iirar swoki amin. Mi kamim siir kigna miriiyim sima ini saikar yinkin amim. ² Mi Juda simiir ii komiia Sabat, Jisis siya omaka yaimin dimin nidwokai wakaeyia saair yapninopkainam. Mi Adi Komii siir yaiya simiirin hir ini boinmimauuu. Mi iikam kasa rani, siir yai wakaeyim mi sima mounan asi siinkaokikim. Mi sima boin, tiki inkamin ta ninokninkina siir hir nwowa mi siya papi haigin, ha? Mi ti hiniin dimin komiiyin siya panina tirkin, ha? ³ Mi tari ti inkamin omaka miriiyin mi siya, aniya? Mi siya ini iikamim nuanim krimiir hiriinan ywowin, aniya? Mi siya Jems siir yaowaekin, aniya? Mi Josis, Judas mi Saimon mi siir yokmanim sima ini krimaka tirar nwowim, aniya? Mi sima hiriinan kwoin naingwowim mi ini simasimar priidwo boinaiyamim. ⁴ Mi Jisis siya simiir boinki, profet inkamin iki siya hinda tinda

namiyim sima siirin pi ha kigi, siya inkam komiiyin. Mi siir omki om hirin siir yopii adim mi siir iripa o nhieyim yim sima pi ha kigi, siya inkam komii rani. ⁵ Mi siya dimin komii komii bi swoki miriigin siir om hirin. Nningaka. Mi siir ina simiirin wi nhirmi arar hainiwokmaigi, siya iikam homgak wao biri hainiwokmaiiyin. Nningaka. ⁶ Mi Jisis siya iikamim simiir kigiyin sima biri naingwo tibmiiyim mi siya ini ings arar pikrimgribgiyin. Mi siya ini omim siir omim siir kingiin nwowim, ini simiir yamin. Mi siya hiran iikamim simiir boinmimauuwam Adi Komii siir yaiya sair. Iriig.

Jisis siya kam iuur nwiso mi simiir hauugikin
(Mt 10:5-15; Lk 9:1-6)

⁷ Mi Jisis siya aposel kam iuur nwiso simiiram yikiuna. Mi siya simiirin nwonisa nwonisa yikropki. Mi siya simiirin kirie ini warar yinkin hauugiyin, yiu biyieyim simiir ninimniskiiyam. ⁸ Mi Jisis siya simiir boinki, kima nae digworaekwo homgak kipi hainam. Kima pi paekopin hugwokwo apiyin siirara hainam. Mi umir minim onau kipi haiginam. Nningaka. Kima pi kimiir piu nninga nninga dam! ⁹ Kima iga pa diyopkimkikiunam. Mi kima yuisa koua niya sairin pi kwokwisa kipi niinam. Nningaka. Kwokwira diinam. ¹⁰ Mi Jisis siya yai kwira ina swoki boinkiyin aposel kamim simiir, iya nwisko mi apnimbiiyamim om hir mi inkam nwirkin ha boinwini, kowa ta omaka sair uni oni mi yaeya omaka iram kipi swoki amimin. Nningaka. Ta omaka irua kowa nwowa sairara dwo kripkai kipi kisae kimrae. Mi iya kowiir miya dig nwokii ti om iir mi kowa wi haning dam. Mi ta omaka aiirin wi haning haiburgig mi kowa wa dam. ¹¹ Mi iya kima om whir napnimbiiyamim mi sima kimiir yai biri wakaekim mi kima ti om iirin ha timi haiburgik mi yaeya om whiram timi am. Mi sinim kimiir iga imiir nwowim simiirin wa dikrimkrinkigig. Mi sima wa nwoki aingwowoknakiyim simiir siyiuin miyik rani. ¹² Mi aposel kamim siya Jisis siir yai air wakaekim mi sima ina yamin. Mi sima ina yapboinmamauwamim Adi Komii siir yaiya sair, iki omom omom imiir. Mi sima boin, kimiir mhi kwoinim ti kisina haigi, hiriir kipi nwokripkai. ¹³ Mi sima yiu biyie hoimgakim iikam imiir nwowim simiirin haning haiswonimniskiiyam. Mi sima wa waekimnanin pi siirar mi iyopi iikam makak imiirin mi sima pi wadieyar mi okii. Ti wa waekimnanin siir kirie rani, Adi Komii siir kirieya wadie saeyar nwowaiginuwi. Iriig.

Jonin op baptais haiginuwiyin siya bidi yaonamin
(Mt 14:1-12; Lk 9:7-9)

¹⁴ Tariinanin inkam komiiyin nu kigiraowiyin Herot siyar wakaewin, ta yaiya Jisis siir inigin omom omomim bidi yiniyokiiyin. Iikam nhirim sima boinki, Jonin op baptais haiginuwiyin iikam imiir, siya bidi yinsiin idwowing ie hirankin. Mi ti siya dimin komii komiiyin simiir asi mi ninimniskii. ¹⁵ Mi nhirim sima boin mi tari Ilaijakin, aniya? Mi nhirim yim ina boinim mi tari ti profet inkamim biyanin siya, aniya?

¹⁶ Iya Herot siya Jisis siir inig iir wakaewinin haigirirriinim mi siya ina boinkiyin, biya Jon siir niyin kara bidi iki kalgrip haiyin mi tariinanin siya ina swoki insiin idwokiin, aniya? ¹⁷ Biyin Herot siya kam nhirim simiir nikropkikin Jon siir nonkworinuwam mi weyinsopni kogrinukikaiyam omaka huuyokiyokaiya sair hir hugripkiikikaiyam. Mi Herot siya ti diminin dimusi bi tirkin, Herodias sairsi tirkin. Mi Herodias saeya io Jon saika nwoka. Saeya Filip siir wiga. Herot siir nomousimin. Mi ta Filip siir wiga ini Herot siya hainkii onkwona. ¹⁸ Mi Jon siya Herot siir boinki, kira ti kiriri nomousimin siir wiga sair hainkii nonkwonain yio ti hiriinan siyiuin miyik rani. ¹⁹ Mi Herodias saeya kwoin biyie Jon siiram ywo siir nisomaowam mi saeya dig bi nwoka. Nningaka. Dimusi rani, Jon siya ini omaka huuyokiyokaiya sair nwokaiyin. ²⁰ Herot siya Jon siirsi nididigin. Siya ina ninoknankinin Jon siya inkam wadiek, siya dimin whir bi swoki tirbusrankin. Nningaka. Siya inkam komiiyin simiir siyiu aka bi nantamiryirikin. Nningaka. Mi siya Jon siir asi kigiraokin. Mi siya siir yai air wakaeyin mi siya ina yaingwoyimiyokiyin. Siir kwoinin miyik biri nwokin, siya ini hikak ywokiin.

²¹ Herot siya nae komiyya kwira diriraerarkwokin iya siir apugi naokainakiya sair naingwokikin. Siya ta naeya inkam komiini mi miriirim kamim mi inkam komiiyin omom omomim sim kigiraowiyim mi yai niniiyim simiir biyan kamim mi nu Gallian inkam komii ikim simiiram diriraerarkin. Herodias saeya Jon siiramim ii miyik amar niki oka Jon siir nisomaowamin. ²² Mi Herodias sair yinisim yinugiyina ha napninpokainaniya ta omaka nae naeya sair mi saeya ini ig ini swaeniya. Mi Herot siya mi inkam komii komii nhirim saika naeyim sima ini maingimarga ywokiim sairimim. Mi inkam komii Herotin nu kigiraowiyin siya ta yinisim yinugiyina sair srugi, kira dimuam naingwowi, ha? Kira kariir ti boinmauugi mi kara kariir nwoki hauugi. ²³ Mi Herot siya ina yokopaisirkiyin ad isao! Ti diminin kara nimbinin mi kira kariiram boini dimin whir kariir hauuwam mi kara kariirin wa hauugii. Mi kira kariir nu mi kariir digworaekwowing simiirin boini,

bopwoniya kikintiokiyam haimii kəriir hauugiyim mi kara kiriirin wa mi hauugi. ²⁴ Mi ta yinisima ha napnaniyama mi ini saair yopii aiir yani srinakiyya, kira pi dimu haiyam boini, ha? Mi yopiiya ina boinkiya, kira pi ti Jonin op baptais haiginiiyiin pi siir mwo iir kaigrip haiyam tini boiniu. Mi kira pa whainani kariirim. ²⁵ Mi biri kimimankika ta yinisim yinugiyina, ti inkam komiiyin nu kigriraowiyin Herot mi saeya siir boinki, kara minam naingwowi, kira pi Jonin iikam baptais haiginiiyiin siir mwowin pi mobmorni kaigrip haiginki mipi kariir whauugi. ²⁶ Mi saeya hiriinan boina mi ti inkam komii Herotin nu kigriraowiyin siir kwoinin ini hikakar ywokiyyin. Mi siyar yaingwowaakaigi, kara bidi iki imbinkiyin mi iikamim saika nidwo aeyim simiirsi warar mi aingwokin. Mi siya ta wiga saair yai paninsi yiriyiu boinsi. ²⁷ Mi bi kimimankin ti inkam komiiyin nu kigriraowiyin Herotin, siya ina yikropkiyyin, inkam nwirin yai niniyiin siir Jon siir mwo iir nini kaigripainakiyyim. Mi ti inkamim yaii niniyiin ina yamin, maeyauwa siir huagripkikikaiya saair. Mi Jon siir ni iir ini kaigripainaki. ²⁸ Mi Jon siir mwoin mobmorni haiginam. Mi siya ha hainaniyin mi ta yinisim yinkopaka saair ini hauuni. Mi ta yin kopaka ya ini saair apu aiir ini hauuiua, saeya kigam. ²⁹ Mi kamim Jon siir kigna miriiyiim sima ta yai aiir wakaekiyim mi sima ina yitim Jon siir piuis biyieya saair hainakiyyam. Mi sima ie ini kikaiyi saairin. Iriig.

Jisis siya hauu aeyim kamim 5,000 kim

(Mt 14:13-21; Lk 9:10-17; Jo 6:1-14)

³⁰ Mi Jisis siir aposel kamim ha swoki haiyiug apnaniyim, sima ini saikar swoki amwoniyim. Mi sima siir ini boinmauuni miyiim sima miriinaniiyim mi yayiim sima boinmimauuim iikamim siir. ³¹ Iikam kasa rani, haimii tamii ninap anapim. Mi Jisis siir aposel kamim mi Jisis siyar, sima naeni ii karamaeka. Mi Jisis siya simiir asi boinkim, humbae! Krima nami maeyauwa iikam karamaeya saair. Krima piu haimiisima nwoki siisi. ³² Mi sima i aiir kwiriiyiim mi ina yamin simasimar maeyauwa iikam karamaeya saair.

³³ Mi iikam kasa rani simiir kigwo kwiriiyiim. Mi sima ina yinoknankinkiyim simiirin. Mi iikamim om komii komiiyanim ini ta maeyauwa saairim yamin. Mi bi ini simar iwit okwokwokinim. Jisis siya mi siir aposel kam ima, ym mhoiiya yimbiiyam. ³⁴ Mi Jisis siya mi siir aposel kam ima, sima ha nakuiiim mi Jisis siya iikam hoimgakim simiir kigin mi siya simiirsiyin naingwoyiim yok prasae biri kinkan. Sima sibsibnankim inkamki bi kigriraowikim simiirin. Niingaka. Mi siya simiirin digworaekwo kasa biri nowimwarkaiyiugin. ³⁵ Iiya bieyin nikiiyamtibin mi siir aposel kamim sima saikar ini boiniu, ta maeyauwa inkam karamaeka, bie isi nikiiyam kingiin nwowamtibin. ³⁶ Kira iikamim simiir dikropki sima pi hinda tinda nwoki amtibim iki omim simiir. Mi sima pi nae nwoki sain aeyamtibim. ³⁷ Jisis siya simiirin ina yowarki boinkiyin, simiirin nae kimar hauu ae. Mi sima Jisis siir boinki, kira minam naingwowi krima umirim kamarim kam nwira K400.00 hainamim nae simiir sain hauu aeyim, aniya? ³⁸ Mi siya simiir sriigi, kimiiir waraurin naeyim pariiga nwowi, ha? Kima tikina kignaki. Sima nini kigninoknankinakiyim mi sima boin, krima bretim iriiyar mi anasu whis ha nwowi.

³⁹ Mi Jisis siya siir aposel kamim simiir boinki, kima ti iikam isid komiiyin simiir boinki sima maeyau maeyau didwowam tib, ta ko kibi aiir. ⁴⁰ Mi sima hiniin hiniina yidwonam, nab whirin kamarim iriiyar (100) mi whirin, kam nwis iuur (50). ⁴¹ Mi Jisis siya ti bret iriiyarim mi anasu whis iko, siya simiir haiyin mi siya ninomor koua hiriir kaoki mi ina boin wadiekiyyin. Mi siya bretin hanangin yiniimbimbir priiginki mi siya siir aposel kamim simiir hauugi. Mi iikam imiirin sima nwoki hid hauunamim. Mi anasu whiso iriipi hiriinanar mi tirki ina mi inspimspak inoop priiginkiyim. Mi ini iikamim simiir swoki hid hauunamim. ⁴² Mi sima nae dig nwokiyim mi simiir mhiyiim ina yaekiniugiim. ⁴³ Mi sima bret anasu haimii haimiiyim ina yaepipiru haiginkiyim. Mi nae haimii haimiiyim sima naepipiru haiginkiyim, nibim iuur isa swoki haiginam. ⁴⁴ Kamim ti bret anasu imiir naeyim 5,000kim. Kasa rani. Hoimgakim. Mi wig yinim hir warar ninkan okim mi sima simiir wara biri mwaingim. Kamim simiirrar mwaingim. Jisis siir kirieya naeyim homgak saeya nwokikim. Iriig.

Jisis siya whii hirin op idwowaar napnikin

(Mt 14:22-33; Jo 6:15-21)

⁴⁵ Mi Jisis siya kamim siir kigna miriiyim simiir yikrop kwiriiyi sima i aiir kwiriinamim. Mi sima siir biya yamkwokin whii mirmiiya om Betsaida hiriir iyikidam. Mi siya iikam isid komiiyin simiir nikropkiyam warar mi aingwo. ⁴⁶ Siya iikamim simiir nikropkiyin mi yio siya mhiua hiriir iiyam, siya nhwo hir ini kwisboiniu. ⁴⁷ Mi naowaka kamim siir kigna miriiyim ini whii hirar yakiririr mairibim. Mi Jisis siya ini whiigbid hirar yokworibin. ⁴⁸ Mi siya kigi opud komiia simiir i aiir namitiuuiua, sima igwir hiniin biri kignamkim miinan mirii idamkim. Mi iiya imiimar niki oyakwoka biri niki pirkin iuguskika mi Jisis siya opa

saiir ida yapamyakwok simiirimin. Siya minam naingwokin, simiir nap haiburgikam. ⁴⁹ Mi kamim siir kigna miriyyim simar kigwin, siya whii aiirin op idwower nouwapniyakwoki. Mi simiir kwoinim ha naingwokim, siya wraig mi iuwi. Mi sima haniing yinkau ankau siirsiyin. ⁵⁰ Iya sima siir kigwinim mi sima ina yididwinim. Mi Jisis siya biri kimiminkin siya ina yanka boinkiyin, kima kipi nidid! Kima kirie dwowin! Karaingin ti nitin. ⁵¹ Mi siya i aiir kwirriuin mi siya ini simakar ywowin. Mi biri kimiminkika opud komiyya ina digiya. Mi sima ini mouni haniina siinkaokiyim. Mi simiir kwoinim ini warar whriewhriekiyim. ⁵² Sima biri naingwowoknakim ti bret anasuim Jisis siya hid hauuim iikam imiir. Nnngaka. Simiir kwoinim ina niki whriewhrie kripkaiyim. Iriig.

*Jisis siya haiswoniskiyim iikam makakim om Genesaret hiranim kasa rani,
(Mt 14:34-36)*

⁵³ Mi sima whii aiir iyikidnaidam mi ini om Genesaret hiran maeyau aiir yaka kuui. Mi simiir iya hir yaka kunimborugig. ⁵⁴ Iya sima i aiir haiburgika mi ti omin siir hiran iikamim sima biri kimiminkim, Jisis siirin ina kigninokninkinwinim. ⁵⁵ Mi simiir iikamim ina yitikrinkiyim om Genesaret siirar. Ta maeyau sima kua saiirar biri nwokim. Mi iya sima wakaekiya Jisis siya ini hapi nwowin mi simiir iikamim makakim simiirin hini yiohaiginam. Mi sima ina hainamim siiram. ⁵⁶ Mi omisisim whiekakim mi om komii ima mi ti omom omomim Jisis siya bidi yapyokii digim. Mi simiir makak iikamim maeyauwa iikam homgaki ninkiniuwiya maket pi saiir hirar nini haiginiuwi. Mi iikamim ti makak iikam imiir hainaniyim sima Jisis siiram yikiugi, kira wadie simiir nwokii mi ti iikam makakim simiir inim kirir yiuis aiirarar piki onkwokii mi sima pi wadieyar nwoki okiyim, aniya? Mi iikam homgakim siir yiuis aiir nonkwowim, sima ini wadieyar ywowim. Mi sima whiekakarim, ini wadiekinar ywokiyim. Iriig.

7

*Yidiwi wanwiyae simiir niuwiyyin Adi Komii siir siyu komii saika dig biri nwokin
(Mt 15:1-9)*

¹ Farisi kamim sima mi kam nhirim siyu komii ninokninkini ikim, sima om komii Jerusalem hir haiburgigim mi sima ini Jisis saika yamwoniyim. ² Mi sima kig, kamim siir kigna miriyyim sima pi naei. Sima ina min simiirim bi biri hisokim mi sima krimiir yidiwi wanwiyae yim simiir siyu iir bi sibgu apkim. Mi simiir inam miyyik biri nwokim.

³ Mi Farisi kamim mi Juda hiran iikam homgak ikim, sima simiir yidiwi wanwiyae simiir siyu imiirar niki tirkripkaiyim. Iya simiir ina op hisok karamae nwowiyyim, sima pi nae niki ae rani. Nnngaka. ⁴ Iya sima maeyau nae haiginiya maket saiir namiyim mipi sima nae sainaki mipa swoki iti. Mi naeyim sima hainaniyim sima pi op nini hisokni karamae nwowi mi sima pi nae rani. Siyuim sima tiriyim sima siyu whiruwani biri tirikim. Nnngaka. Sima simiir yidiwi wanwiyae mi siyu imiirar tirikim simiir digworaekwowim. Mi simiir digworaekwo whiekakim hiriyar hisok digikim. Mobmir mob mi yhi two ikim sima simiirin bi swoki kimbuwikim.

⁵ Farisi kamim sima mi kamim siyu komii ninokninkini ikim mi sima Jisis siir asi sriigim mi sima ti kamim kirir kigna miriyyim, sima krimiir yidiwi wanwiyae mi siyuim simiir nap karamae dimusi nwowi? Simiir inam miyyik biri nwokim, sima isi hiriinanar nonkwo aeyim. ⁶ Mi Jisis siya simiir boinki, biyya Aisaia, profet inkamim siya ta yai aiirar niki win boinkikin kimiiramin. Kima niksisaeyakawaiwigim. Siir yokwowa hiniina win boinkika, ti iikam isidin sima kariir inig iir hainanam boiniyim, sima yai ara nhinkini. Simiir kwoinim kanaka biri namasugim. Nnngaka. ⁷ Mi kamim simiir siyu imiirara boinimauwiyim mipa boini ta yaiya Adi Komii siirga. Mi sima kariir inigin whisariyya hainani mi sima kariir inig iirim naingwo tibmii rani. Nnngaka.

⁸ Mi Jisis siya simiir boinki, kima Adi Komii siir siyuim bidi haiburgigim mi ini kimiir yidiwi wanwiyae mi siyu imiirar napim. ⁹ Mi siya ina boin taraowamin simiirin, kara ina ninokninkinin kimiir niksisaey siyuim. Mi kima hiriyi naingwowi, ti simiir siyuim siyu wadieyairgin. Mi wim kima Adi Komii krimiir Wanin siir siyuim digiuii siir haimriyugigi. ¹⁰ Mi panao kara pi kimiir siyu iir boinmauu wakae haiginiuwi. Biyya Moses siya hiniina boinkin, kira, kirir yopii ado sowiirwai yai sibgu wakaeyokna. Mi inkamim siir yopii ad owiir nigbumbuwi mi siirin wi hindara disomaokungi. ¹¹ Mi panao kara pi kimiir siyu iir boinmauu wakae haiginiuwi. Biyya Moses siya hiniina boinkin, wim kima hiniina boinkim, inkamim umir digworaekwokakin mi siya wa hauuwi siir yopii ad owiirin. Nnngaka. Siya wi hauu rani. Mi siya ha boini, ti umirin Adi Komii umirkin kara pi kowiirwai swoki hauu rani. Nnngaki, nnngakunga. ¹² Mi siya ti inkamim wi sowiirwai whindiriraerar haiginiu rani. Nnngaka. ¹³ Mi kima kimiir yidiwi wanwiyae mi siyuim simiirar napi mi kima Adi Komii siir yaiya saiir wakaeyim pi boriisopi. Mi kimiir siyu imiirara napama naingwowi.

Mi kima ti hiriinan tirim mi kimiir kwoinim hinina naingwowi, kimiir siyuiin kima tiriyin wadieyairgin. Iriig.

Inkamin kwoin biyie nwowiyin mipi miyik nwo rani.
(Mt 15:10-20)

¹⁴ Mi Jisis siya iikam imiir yikiuna mi siya simiir boinki, kima ta kariir yaiya saiirar wakae nonkworinugi. ¹⁵ Diminin inkam ieya nonkwo haiiyin mi ha naeyin, yio inkamin io siya biri hohaiginiuwikin. Nningaka. Mi kwoin biyeyin inkam siir kwoinawu nwokaiiyin yio nik rani, pi siya tirbumbugi inkam iirin. ¹⁶ Inkamin wunwo rino kakairgin, siya yaimin diminim ha wakaeyimok.

¹⁷ Mi siya ha haiburgigin iikam isid komiyyin siir mi siya ina yamin omaka. Mi kamim siir kigna miriyyim sima siir srii biyan boiniyio yaiya siya boina saiirim. ¹⁸ Mi siya boinki simiirin, wim kima windi kimiir kwoinim biri naingwo omokikim, aniya? Mi kima tari biri ninokninkinkim, diminin inkam ieya nonkwo haiiyin mi ha naeyin, yio inkamin io siya biri hohaiginiuwikin. Nningaka. ¹⁹ Ti hinin diminim mhii kwoinan tani. Nningaka. Pi dini siyu siir namki. Mi mhoyia pi waisi hir nini iugigi. Ta yaiya Jisis siya boina saiir yaimwokiayaimwowa ya hininga, iki naepai naepaiyim dimin karamaekim kima simiirin hiriya sibae sibae. ²⁰ Mi Jisis siya ina bointiraowin, diminin inkam siir mhii kwoinawu nwokaiyim mipi idowiya nitinaka mi ti hinin inkamin pi miyik nwo rani. ²¹ Mi kwoin biyeyim inkamni mhii kwoinawu nwokaiyim mipi hiranka hugrimkripanini mi inkam iirin pi simar tirbumbugi. Mi sima ti siyu biyeyim hinin hinungim, kwoin biyie naingwo, hii nanae mi hii tauae mi inkam nitikikaigai aokao mi inkam siyamar naingwona. ²² Wig hainikii nonkwona, kigmair mi digworaekwo biyie biyie ikim mi niksasae mi hindara mwrakboin mi inkamin siyamar naingwonaeyin mi nwirni dimin mi boinbu mi nantamyiriyir mi wohaowae diriraerar. ²³ Ti digworaekwo biyie biyeyim inkam siir kwoinawu hir nwokaiyim mi iya sima idowiya nitiyim mipa boiniski. Mi ti hiriinan siyuiin inkamin pi biyie sima nwowi. Iriig.

Nu Finisia hiran wiga saeya Jisis siirim naingwo tibmiiga
(Mt 15:21-28)

²⁴ Jisis siya ha nningiyin mi ti om iir haiburgig mi siya nu Taia hir nwowim omim simiir yam. Mi siya omaka ira saiir yapninopkainam. Mi siya pi boriisopi inkam nwirkin siir kipi ninokninkin. Mi siya asi mi aguprakaiyim wi dig mi owi. Nningaka. Siya wi dig nwo rani. ²⁵ Mi wig ira saeyar wakae Jisis siya ini tir nwowin mi ta wiga saiir yinisim yinugiyina yiu biyeyin ini saiir hir nwokaiyin. Mi saiir apua biri kimimankika ina yitsisaua Jisis siirim. Mi saeya ini siir igmiiga kinginar ini akai hiuniya. ²⁶ Saeya ta wiga nu whiranka saeya Juda wig rani. Saeya nu sim Finisia nu komii Siria hir nwowin mi siir hiranka. Mi ta wiga saeya Jisis siirim sriinanae saiir yinisim yinugiyina saiir nwowin yiu biyeyin siir haiswoniskigiyam. ²⁷ Mi Jisis siya saiirin boiniyio yaiya saiir boinki, krma biyyin yinisimim simiir naeyim simiir tiki hauu ae. Krma krimiir yinim simiir naeyim simiir kipi hii mi wra kipi nitkinugi. Nningaka. ²⁸ Mi saeya ini siir yaiyaka yowarkii boina, Biyan Inkam Komii kariir yaiya yaimwowaigra. Iki wra sima kingin nwowiyim mi naeyim pi yin ima nae krimkrinkigii mipi wra ima niuumin aei. ²⁹ Mi Jisis siya saiir boinki mi kira ta hinina boina mi kira ha ti swoki am kariir oma hiriir. Mi yiu biyeyin kariir yinisima saiir nwowin diyio kara bidi hugitkiigiyin. Mi kariir kirie aeyar nwo haiginugika kariir yinisima wadie asi nwokika. Mi kariir naingwo tibmiiga ini kirie ywowaowa. ³⁰ Mi saeya ha swoki ama saiir omaka hiriirin mi saeya ini kigiw saiir yinisima hii hirar whini. Mi ti yiu biyie saiir nwowin bidi yamigusamin. Iriig.

Jisis siya haiswoniskigigin inkam waeyai wungirwiyin

³¹ Mi Jisis siya ha haiburgigin nu Taia hiran om iirin mi siya om Saidon siir om bopowar yapam. Mi siya ina swoki amin nu haimii komii whirin Dikapolis hiriir. Mi siya whii Galilia hiriir yapnimbaiyam.

³² Mi sima inkam nwirin Jisis siirim yinkikwona apnam. Siya ti inkamin wungirwii waeyaigin. Mi sima Jisis siirim sriinanae, siir ina ti inkam iir hainiwokmaigiyim. ³³ Mi Jisis siya siir nikiunamin mi iikam imiirin hirar haiburgig. Mi ini sowa sowar ini owouwo. Mi Jisis siir inan ti inkamin siir wun air yaka hopkaigi. Mi yaeyapa ha piginkiyin siir ina iir mi ini ti waeyaiyin siir kwiryae air yaka hougwokiyin. ³⁴ Mi Jisis siya ninomor kou hiriir kaoki mi siya ina iyaeniskigiyin. Mi siir kwoinin ha naingwoyimiyokiyin mi siya siir boinki, Efata, ta yaiya Jisis saiirar yaiginka. Mi krimiir yaiya hinina boinika, kira wakaeki! ³⁵ Mi biri kimimankin ti inkamin siir wiina ina wakaemokiya. Mi siir yaiya ina mi boinomokiya. ³⁶ Mi Jisis siya simiir boinikidukikinki, kima ti diminin inkam nwir kipi swoki boinmauumimin. Mi yim sima ta yaiya siya boin nikidukiya simiir saiir biri swoki

wakaekim. Nningaka. Yim sima ti diminin ini siirar swoki haigiririr boinamim. ³⁷ Mi sima ini hindara yanaakiyim mi ina boinim, digworaekwo hoimgakim siya tiriiyim pi wadie kinar nwowi. Mi siya inkamin wiingirwii nwowiyin siir mi diriraerari mi wi wadieyar mi okii. Mi siya inkamin waeyai nwowiyin siir mi diriraerari wi digar mi owi. Iriig.

8

*Jisis siya hauu aeyim iikamim 4,000 kim
(Mt 15:32-39)*

¹ Mi ta iya iikam isid komiiyin ina swokini oniyim mi sima nae karamaekim. Mi Jisis siya kamim siir kigna miriiyim simiirim yikiuna. Mi siya simiir boinki, ² kara ti iikamim simiirsi naingwoyimiyoki iiyim kwoim sima kanaka nwokaigiyim. Mi sima nae karamae asi nwokim. ³ Mi sima mhiirima nwowi mi kara simiirin ha nikropki simiir ome hiriirin mi nhirim kinginananki nitki waeyao, yim wi siyu hir pi napakaigai yamisi. ⁴ Mi kamim siir kigna miriiyim ina yowarki boinkiyim siir yai aka, ta maeyauwa inkam karamaeka mi krima naeyim pi papiyankin mi inkiguna haii, ti iikamim simiir hauu aeyamin? ⁵ Jisis siya simiir srigi, kima bretim pariiga nwokai? Mi yim ina boinkiyim, krima bretim iriiyar nhisa nwokai.

⁶ Mi siya iikamim simiir boinki, nu iir grankin idwokiyim. Mi siya ti bret iriiyar nhiswo simiir haiiyin mi Adi Komii krimiir Wanin siirim boin wadieki mi ina yiinibimbirpriiginkiyim. Mi siir kigna miriiyim kamim simiir hauugi mi yim sima ina yapninkwokwo hauuwamim iikam imiir. ⁷ Mi simiir antiou sisimim ha mi haiyim mi Jisis siya Adi Komii siirimin simiirim wara mi boin wadieki. Mi siya kamim siir kigna miriiyim simiir boinki, sima antiousisimim simiirin warar mi hidninkwokwo hauunamim. ⁸ Mi sima ha nae digiyim mi simiir mhiiyim ina yaekiniugiyim. Mi ti nae haiimii haiimiiyim sima naepipiru haiginaowidim, nibim simiir swoki haigiyim iriiyar is. ⁹ Ti iikamim sima iriparin 4,000 kim kasaka rani. Mi Jisis siya simiir yikropki mi sima ina yamim. ¹⁰ Mi siya biri kimiminkin siir kigna miriiyim kamim simaka kwirii namn i aiirin. Mi sima nu Dalmanuta hiran maeyau aiirim yam. Iriig.

*Farisi nhirim Adi Komii siir dimin komii komiiyim simiir kigam srigim
(Mt 16:1-4)*

¹¹ Mi Farisi kamim sima yai Jisis saikar yinkinwaomwarki boin. Mi sima siirim boinki, kira ninomorani dimin komii komii nhirim krimiir waisiimauu mi krima nwoke inokninkini kira Adi Komii siir yinisimkin. Mi sima siiram kinankiugim. ¹² Mi Jisis siya ha niyeniskigiyim mi siir piua ini hikak warar ywokiya. Mi siya ina boinin simiirin, ti iikamim ta ii aiir nwowim, kima ti dimin komii komiiyim simiir kigam dimusi kauwok boinanaekim, ha? Kara kimiiirin tisa boinkiyim, kara wi yaeya dimin komii komii nhirim simiir swoki diriraerarki rani, ti iikamim ta ii aiir nwowim simiiramim. Nningaki, nningakiinga. ¹³ Mi siya simiir haiburgikin, ini i aiir swokani apni kwirii namn whi yarmiiya hiriir swoki iyikidnadamim minkin. Iriig.

*Farisi mi Herot sima niksisaekim simiir mi simiir yaiya ini ti yisin bret niyopiiniyin siir hiriinan yowwa
(Mt 16:5-12)*

¹⁴ Mi kamim siir kigna miriiyim sima pi naingwo owouugikim. Mi sima bretim wara biri ninkin hainanikim. Nningaka. Mi sima bretin hara nwokai twonau hirin. ¹⁵ Mi Jisis siya simiir boiniyokin, kima sigu mintiraol! Farisi kamim simiir diminin bret niyopiiniyin yisin wi siir kipi kigna diriraerari. Mi Herot siirin iriipi hiriinan. Mi kima ti simiir hiriinan siyiuin siir kipi nap! ¹⁶ Mi sima sima whrie boinam, krima bret karamaekim mi siya ta yai hinina krimiir asi boinkikin. ¹⁷ Jisis siya ina ninokninkinin siyu biyeyin inkam nhirim sima tiriiyin. Mi siya simiir boinki, kima hinin yai dimusi whrie boini, krima bret karamaekim? Mi kima tari biri naingwowoknakim? Mi tari kimiiir kwoinim ini hu habni kwoinan ywowim, aniya? ¹⁸ Kima nhwokakaigim mi kimiiir nhwoim ti digworaekwo imiir kig rani, aniya? Kima wiingakaigim kimiiir wainim wakae rani, aniya? Mi tari kimiiir kwoinim ini yaingwo owouu iuguskiiyim, aniya? ¹⁹ Mi iya kara niinibimbir priiginim bret iriiyarim 5,000 iikamim simiirim mi kima nibim pariiga haigii ti bret haiimii haiimiiyim kima naepipiru haiginim? Mi sima boin, nim krima nibim iuur isa yae haigi. ²⁰ Mi iya kara niinibimbir priiginim bret iriiyar nhiswo 4,000 iikamim simiirim, kima nibim pariiga yiu haigi ti nae haiimii haiimiiyim kima naepipiru haiginim? Mi yim ina boinim, krima nibim iriiyar isa yae pipiru haigi. ²¹ Mi Jisis siya simiir boin mi kima tari kariir kirie aiir biri ninokninkinkim, aniya? Iriig.

Jisis siya haiswoniskigiyin inkam nwirin om Betsaida hirankin

²² Mi sima om whirin Betsaida hariir yimbiyam. Mi hiran inkam nhirim sima inkam nhwokwisae nwirin Jisis siiram yinkikwona apnam. Mi sima Jisis siirim boinki, kiriir ina ti inkam nhwo kwisaeyin siir donkwoki. ²³ Mi Jisis siya siirin om mwisa hariir yinkikwona apnam. Mi siirin haningin yasaiginugi Jisis siya. Mi siya siir ina siir yaka onkwoki mi siya ina sriigiin siirin, kira digworaekwowim ina kigomokiyim iye? Nningaka. Aniya? ²⁴ Mi tiki inkamin siir nhwonain ina kigomokiyin. Mi siya boin, kara inkam nhirim simiirin ina kigim. Mi siya boin, kara simiirin paenan kigi mi sima ina napriririm. ²⁵ Mi Jisis siya ina ina swokini onkwoniin ti inkamin siir nhwo iir. Mi taka iya ti inkamin ini haningi sibgu anaokigomokiyin. Mi siir nhwonain ini buimiyakinkiyin. Mi digworaekwo hoimgakim siya kigiin waugi biri kimirkaigikim. Nningaka. In i dowiyar ywokiyim. ²⁶ Mi Jisis siya ina yikropkiyin siir omaka hariir. Mi siya ina boinkiyin, kira pi om hir kipi swokini apririr iu. Pi kira namkin mipi kiriir omaka dapiiyam iuguski. Iriig.

*Pita siya boinkin Jisis siya Kraiskin
(Mt 16:13-20; Lk 9:18-21)*

²⁷ Jisis siya kamim siir kigna miriyim simaka nhinam, ti omisimim ti om komii sowiir kingiin nwowim, Sisaria Filipai simiirim yam. Mi Jisis siya siyu hirar yap srii yam kamim siir kigna miriyim simiir, iikamim sima kariirin panina naingwokim, ha? ²⁸ Mi sima siirin ina boinkiyim, nhirim kiriirin hinina dapikim, kira Jonin baptaisiyin siya. Mi nhirim hinina dapikim Ilaija mi nhirim sima hinina boin, kira profet inkamkin. ²⁹ Mi Jisis siya simiir srii mi wim kima kariirin panina naingwowi? Mi Pita siya siir yai aka hinina yowarki boinki, ni kira Kraiskin, inkamin inkam whinkinsiis haiginsuwiyin mi siya. ³⁰ Mi Jisis siya simiir boinikidukikinki, kima ti diminin inkam nwirin kipi swoki boinmausran. Iriig.

*Jisis siya min boinmauugin siya nao nami mi siya ninsiin idwo aeya
(Mt 16:21-28; Lk 9:22-27)*

³¹ Mi Jisis siya haningin boinmauubwakainam kamim siir kigna miriyim simiirin. Mi siya boin, ninomor kou hiranki nitin inkamin karaigin. Mi kara wi hik kimpisu kasa hai rani. Mi inkam adiyaowaeyin siyu komii kigiraowiyim mi inkamin naemin krimiirsi ninkin imiiaeyin Adi Komii siir pris mi kamim Adi Komii siir siyu komii iir ninokninkin ikim. Mi sima wi digumii kariir haimriyugigi. Mi kariirin wi sima nisomaoki. Mi ii kwomika kara wa swoki ninsiin idwowi ie hirankin. Kara ini kimiir inkam komii yauni oniyin mi ini inkam kinar swoki owin. Jisis siya hinina boinkikin. ³² Yaiyin Jisis siya boinim, siya biri nimprio boinkin. Nningaka. Siya ini idowiyar boinmauu wakaekiyin, siya biri nimprio boinkin. Nningaka. Mi Pita siya siir yikunanam mi siya ini siir yani ikuin. ³³ Mi Jisis siya ha haiyug kaokiyin kamim siir kigna miriyim simiir mi siya Pita siir ywo io. Mi ina boinkiyin, Setan kira kariir digiwa damki! Kira Adi Komii siir bi ninokninkin. Nningaka. Kira inkami kwonin siirarar ninokninkin.

³⁴ Mi Jisis siya iikam whiekakim simiirim yikuana, sima siirim nitim. Mi kamim siir kigna miriyim simiirim warar yinkan ikuana. Mi siya simiir boinki, inkam nwirin kanakar niti mi siya siir digworaekwowim simiiram kipi naingwokwonanae ti aingwo owou. Mi siya siir piu aiirsi kipi naingwoyimiyok mi siir piu hik kimpisukak dwo. Mi siya ti paeyin hiiniya nirio ninkin kara haiyin siir hiriinan hik aiir haii mi siya kariir mhoiyya wi haiini wit. ³⁵ Mi inkamin siir piu aiirsiya naingwoyimiyoknanaeyin mi tiki inkam hiriinanin siya wi omwai waiya rani, siya wa kigugu iuguskii. Mi inkamin siyama naingwona karam nwowiyin mi naonam minsi nidid karamae nwowiyin yio wi hiriyar nokwoyokiyokii. ³⁶ Mi inkamin ti nuin siir digworaekwo hoimgakim simiir haii mi siya ha nao nami mi ti digworaekwo whiekakim siirin wi simar whin diriraerar naowidi, aniya? ³⁷ Ti inkamin digworaekwo hoimgakakim mi siirin wi sima swoki saininiyoknanaowidi omwai waiyamim? Nningaka. ³⁸ Ti iikamim tiki nwowim sima siyu miyik tir tani, simiir iga hinda tinda nokwodikim mi sima Adi Komii siir yaiya digumii haingigigi. Mi inkam nwirin krimaka nwowi mi siya yaewan kindiyu wani mi siya kariir yai aiirin warar mi kindiyu wani. Karaigin ti inkamin ninomor kouanin buiya kimiir tir nikauni onakiyin. Mi mhoiyya kara swoki iti nua tiriir mi kara wi yamdiyar swokauni kindiyu wani ti inkam iirin. Mi iya kara swoki iti mi wi kariir Adi Komiiyin siir dimin kirie komiiyin paenan nuwiyaiyin, wi saikar ninkin iti. Mi Adi Komii siir paekwosimin kintid kintidnanim ninomor kou hiranim wi saikar ninkin owi. Iriig.

9

¹ Mi Jisis siya simiir boinki, kara kimiirin yaimwowa boinkii, ti kam nhirim krimaka nokwoim, sima wi niki ao rani. Nningaka. Wa niki owi. Mhoiyya wa kigwini Adi Komii siya

wi iikam hoimgakim simiir Biyan Inkam Komii nwowi simiir kigriraowam. Mi siir kirieya wi warar ninkin iti. Iriig.

*Jisis siir pua ya ini saa yimbiyamkiya
(Mt 17:1-13; Lk 9:28-36)*

² Mhoiyya iyyim iriyyar kwira yamki mi Jisis siya ina yikiunamin Pita Jems mi Jon simiirin. Mi sima mhiu whirin siir iinainam. Ti mhiuin haruwa rani, ini koug'i kou hirar nwowin. Mi simasimar ini owiu ti mhiu iirin. Mi Jisis siir pua ina kisinakiya simiir whwonkam idar. Mi siya ini yaeya piu ywokiyyin. ³ Mi siir yuis minim ini whisinan kariir yowom mi sima ini namnamiinan ywowim. Inkamkin hisokiyim yuisim hiriinan whisinan biri swoki imbiyamikim. Niingaki, niingakiinga. ⁴ Mi Ilaija Moses sowa bidi bidinan inkamko mi sowa warar yimbiyam. Mi sowa ini kigi sowa Jisis saika boina. ⁵ Pita siya ti hiriinan diminin siir kigin mi siya ina boinkiyin Jisis siir, dimin taemin nowomwarkaiyyuan inkam! Wadieka, krima tirirar nwowim mi krima amirim kwoima mirii ira Mosesnika mi ira Ilaijanika mi ira kiriirga. ⁶ Sima tiki kam nwoimim ini nididkakar ywokiyyim. Mi Pita siya taka yaia nhin nhin asi boinkikin. ⁷ Mi wau kwira ha nita simiir yauni kiikiirinuni. Mi yai kwira waunau hirar yimbiyamki ina boinkiya, tikiin kariir yinisimkin kariir kwoinin ini siiramar naingwokwonanaeyin, kima siir yaia sair wakae. ⁸ Mi kamim siir kigna miriyyim sima ina dikaoraekaokiyim mi sima inkam nwir biri ninkin kigim. Niingaka. Sima Jisis siirar kig, simaka saisar nwowi.

⁹ Mi mhuoku hir hauburgim mi ha niunaiinyim mi Jisis siya ina swoki kauwok boin taraokiyin. Ti diminin kima kignamin wi inkam nwirni kipi swoki boinmauumimin. Niingaka. Kima kariirama tiki o. Inkamin ninomor kouanki nitin kariiram. Iya siya naonami mi siya swoki insiin idwowe ie hirankin mi wi hanngi boinkii ti diminin kima kigin. ¹⁰ Mi sima ini ta yaia sairar yaingwokwakiyyim. Mi simasimar boin, saeya ta yaia ie hiranki ninsiin idwonaniya saeya dimu yaiga, ha? ¹¹ Mi sima Jisis siir srii, sima ti kamim siyu komii ninokninkiniyyim sima hiniin dimusi boinkim, biyyin wi Ilaija siya niti, ha? Mi inkamin krimiir whinkinsiisiiyyin Mesaia yio wi mhoiyya niti, ha? ¹² Jisis siya simiir boinki, hiiipa! Kaimwoariga. Mi bi wi Ilaija siya niti digworaekwo hoimgakim simiir diriraerarkwokinam. Yokwo Komiiya ya hiniina boinka, ti inkamin ninomor kou hiranki nitin siya iriipi hiriinan yaigakin. Ta Yokwo Komiiya saeya hiniina boinkika, ti inkamin ninomor kouanki nitin, wi hikpai hikpai kasa hai rani. Mi sima siirin wi yai miyyik swoki boin tani, aniya? ¹³ Kara kimiirin tisa boinkiyin, Ilaija siya bidi yitin. Mi kamim simiir kwoin imiirrar napim mi sima siirin siyupai siyupai hanngi tirbumbuninkin haiginiu. Mi Yokwo Komii saeya hiniina boinka Ilaija siirin. Iriig.

*Whran nwirin yiu biyiekakin Jisis siya haiswoniskigigin
(Mt 17:14-21; Lk 9:37-43a)*

¹⁴ Mi ti kam nwoimim ina swoki itim, ti kam nhirim Jisis siir kigna miriyyim simiiram. Mi sima ini simaka swokini owiuwim. Mi sima kig, iikam isid komiiyyin simakar nwowi. Mi kam nhirim Adi Komii siir yai ninokninkiniyyim sima Jisis siir kigna miriyyim kamim, simakar ninkinwamwarkii boini. ¹⁵ Mi ti iikam hoimgakim sima Jisis siir kigwinim mi sima ina yanaawinim. Mi sima siirim iwitanam. Mi sima siir ini boiniu, hie! Akamwai! ¹⁶ Mi Jisis siya kamim siir kigna miriyyim simiir sriigi, kima ti kamim Adi Komii siir yai ninokninkiniyyim simaka dimu yai boinaikim, ha? ¹⁷ Mi inkam nwirin ti iikam isid komiiyyin simakar nwowin mi siya Jisis siir yai aair wakae boinki, hae, dimin taemin nowomwarkaiyyuan inkam! Yinisimin yiu biyye waeyai mikrimin ini siir nwowin. Mi kara siirin kiririm asi nikaunanikin. ¹⁸ Inokiniokin ti yiu biyyeyin pi siir piu iyyam mi siirin pi siya nitirimtiowi. Mi siir yaia yaeyopa hapi whopiigi nakii ibirgini. Mi siya siir big imiirar swoki aegiyimiyiki. Mi siir piu iki kirie namwoiuyiyyim, swoki onkwo sipkaiyyim. Niingaka. Mi kara kariir kigna miriyyim kamim simiirin boinkin, ti yiu biyye iirin sima mi haiswoniskigiyim. Mi sima dig biri nwokim. Niingaka. ¹⁹ Jisis siya ta yai aair wakaeyin mi siya iikamim simiir yaayaka yowarkii boinki, kima ti iikamim naingwo tibmii karamaekim! Niingaka. Wam kima ti hiniin hikim kariir hauwu. Kara iyyim kima mi pariiga nwowi ti hik imiir haiyyim, ha? Kima yinisimin kariirim wiku nanani. ²⁰ Mi sima ti yinisimin Jisis siir yikiunani. Mi yiu biyyeyin Jisis siir kigin mi ti yinisim iirin hanngi haigiitirimtio. Mi yinisimin nu iirar yikiwariyimiyokin mi ina diwartaewarnamin. Mi yaeyop biyyeya hapi whopiigi nakii ibirginkin siir yaia. ²¹ Mi Jisis siya siir ad iir sriigi, iyyim pariigim siya hiriinan nwokaiyyim, ha? Mi siir adin ina boinkiyin, iya siya yinisim sapasapar nwowin saiarar nwobwakainakin. ²² Inokiniokin ti yiu biyyeyin siya haigiitirimtio nanaei siirin mi pi paeya mi itkaigi mi pi opa mi itmaigi siya siir tio aokiyamar tirkin. Mi kira dig nwowi mi kira krimiirsi daingwoyimiyok mi krimiir whindiriraerar haiginiu! ²³ Jisis siya boinki siirin, hiiipa! Kaimwoka! Mi kira ina naingwo tibmiiyyin siiramin, aniya? ²⁴ Mi ti yinisimin siir adin

biri kimiminkikin ina kauwokiya kara bidi yaingwo tibmiiyin mi kariir naingwo tibmiiya komii rani! Kira kariir naingwo tibmiiya sair kinsisi haiginiugi kirie nwokiyam!

²⁵ Mi Jisis siya kig iikam isid komiiyin namwoniya. Mi siya ti yiu biyeyin siir asi nikwao boinkikin, kira ti yiu biyie waeyai wiingirwii tirbumbu haiginiuwiiyin kara kiriir boinki, kira ti yinisimin siir duguski. Yio hiniin kipi tirbumbu haiginiu. Mi kira siir piu kipi swoki ominin. ²⁶ Mi yiu biyeyin ina dikauraekaukiya. Mi siya ti yinisim iir haigitiimtiogig. Mi siir piu ina yinkinimnisnakiya mi siya ina yamin. Mi ti yinisimin siir piu ina naoni piunan ywokiya. Mi iikam nhirin sima boin, siya bidi yaonamin. ²⁷ Mi Jisis siya siir ina aair nonkwo kininsiin okwokiya mi siya ina yinsiin okwokiya.

²⁸ Mhoiyya Jisis siya omaka namin mi kamim siir kigna miriiyim sima ina srileyim siirin, krima dig nwo karamae dimusi nwowi? Yiu biyie simiir ninimniskiiyim, ha? ²⁹ Mi siya simiir boinki, Adi Komii siirin srii boina sasarga ti yiu biyie siir niniskiiyiin, dimin whirin dig nwo rani. Iriig.

Jisis siya kwisaka ina swoki boinin siya wa naonami

(Mt 17:22-23; Lk 9:43-45)

³⁰ Mi sima ti om iir haiburgigim mi nu Galili hiriir yapriokiam. Mi Jisis siya pi borisopi inkam nwirkin siir ninokninkinim, maeyauwa siya nwowa. ³¹ Mi siya kamim siir kigna miriiyim simiirin haniingi sibgu siboboinu haiginiu, inkamin ninomor kouanki nitin siirin wi siya nikropki simiiram, sima nisom aokiyam. Mi siya iiyim wi kwoima nwokwowaki ienau hirin. Mi siya wa swoki insiin idwowi. ³² Mi sima biri ninokninkinim ta yaiya siya boina. Mi sima siir srileyim tirkim mi sima ini siirsi swoki ididim. Iriig.

Yipikin siya kougikou nwowin, ha?

(Mt 18:1-5; Lk 9:46-48)

³³ Mi sima om Kapeneam hiriir yimbiam. Mi sima omaka bidi yapninopkainamim mi Jisis siya kamim siir kigna miriiyim simiir ini srileyiu, kima siyiu hirin dimu yai napboinainikim, ha? ³⁴ Mi sima ini yai mikrimar yokwonainmimikim. Yim sima siyiu hirin min napboinainikim, yipikin krimiir kou nwowin, ha? ³⁵ Mi Jisis siya ha nidwovin mi siya kam iuurnwiso siir kigna miriiyim simiirim yikuna, sima nitin siirin. Mi siya ina boinkiyin, inkamin kimiir kou nwowam naingwovi mi siya wi siyamar kipi naingwona. Siya hiniina daingwo, an kara iikamim simiir aowa dwo. ³⁶ Mi siya yinisim sapisapin nwira yinkikwona apnani mi simiir bopwoniya hirar ini okmwim okwoni. Mi Jisis siya yinisimin siir ina aair yonkwo mi siya simiir boinki, ³⁷ Inkamin kariirim naingwovi mi siya yinisim nwir kigiraowi mi siya kariirar kigiraow rani. Niingaka. Siya Adi Komii siirin wara mi kigiraowi, siya nikropkikin kariirin mi kara ha nitin. Iriig.

Inkamin io krimiir nwo karamae nwoyiin mi wi krimiir nomiiyau nwowi

(Lk 9:49-50)

³⁸ Jon siya Jisis siir boinki, dimin taemin nowamwarkaiyuan inkam! Krima inkamin nwira kigi, yiu biyeyim simiir ninimniskiiyin kiriir inigin siir kirie aair. Mi siya krimaka biri namasugin mi krima siirin asi boinikidugin siya wi yiu biyie pi ninimniskiiisi. ³⁹ Jisis siya Jon siir boinki, krima siir kipi nikidu! Inkam nwirin kariir inig iir tiri dimin komii whir mi siya kariirin wi yai biyie wara ninkin boin tani. ⁴⁰ Inkamin io krimiir nwo karamae nwoyiin yio siya krimiir nomiiyugin. ⁴¹ Kara kimiirin yaimwovar boinki, wim kima Kraisini isidgim mi inkam nwirkin kimiir hauu kwiyaei op mi ti inkamin digworaekwo wi ta mi aiirsi hahi. Mi ta yaiya, ya yaimwoka. Iriig.

Siyiu biyieki nipiyaokiigin inkamin siir naingwo tibmiiya

(Mt 18:6-9; Lk 17:1-2)

⁴² Mi inkamin ti yinisimin siir whinkiyopsibgi haiginiuwii, ta naingwo tibmiiya Adi Komii siiram sairin mi bi siya mi aonami yai karamaeka. Mi ti hiriinan inkamin siiramim siya komii nhira hai siir nai iir nomborugiyam. Mi siirin wi whii komii solwara hir tani omboru kima whiridgi. ⁴³ Mi kira ha naingwovi in kiriira sairin siyiu biyie ti tirhaiginiu mi kira sairin kaigrip itkiigi. Mi kira ina kwiruwa sasa mi onami ti omin Adi Komii siya kigiraowiiyin siir iikam whiekak imiir siirin wi wadeyar mi owi. Mi kiriir ina kwiso hiriir nwokripkaii mi wi siyiu biyie sowa tiri. Yio ti hiriinan siyiuin, siyiu miyik rani. Mi kiriirin wi sowa nipiyaokiinami maeyauwa paeya niutingi karamae nwoyiya sair hiriirin. Mi tariigina ya miyik rani. ⁴⁴ Mi ta maeyauwa sair hiran iiyim biri swoki aokaowikim. Niingaka. Mi wi inkami kip sima naei. Mi paeya hir mi iuiya, biri swoki iutingimiminika. Niingaka. ⁴⁵ Mi kira ha naingwovi iga kiriira sairin siyiu biyie ti tir haiginiu mi kira sairin kaigrip itkaigi. Mi kira iga kwiruwa sasa mi onami ti omin Adi Komii siya kigiraowiiyin siir iikam whiekakim simiir mi siirin wi wadeyar mi owi. Mi kiriir iga kwiso hiriir nwokripkaii mi wi siyiu biyie sowa tiri. Yio ti hiriinan siyiuin, siyiu miyik

rani. Mi kiriirin wi sowa nipiyaokinami, maeyauwa paeya niutingi karamae nwoyiya saair hiriirin. Mi tariigina ya miyik rani. ⁴⁶ Mi ta maeyauwa saair hiran iyim biri swoki aokaowikim. Nningaka. Mi wi inkam kip sima naei. Mi paeya hir mi iuiya, biri swoki iutingimiminika. Nningaka. ⁴⁷ Mi kira ha naingwowi nhwona kiriirin siirin siyu biye ti tir haiginiu mi kira siirin habitkiigi. Mi kira nhwona nhuruwa sasar mi o nami, omin Adi Komii siya kigriraowiyin digworaekwo whiekakim simiir, wi wadeyar mi owi. Mi kiriir nhwona nhiswo hiriiriyar nwokripkaii mi wi siyu biye sowa tiri. Yio ti hiriinan siyuin miyik rani. Kiriirin wi sowa nipiyaokinami maeyauwa paeya niutingi karamae nwoyiya saair hiriirin. Mi tariigina ya miyik rani. ⁴⁸ Mi ta maeyauwa saair hiran iyim biri swoki aokaowikim. Nningaka. Mi wi inkam kip sima naei. Paeya hir mi iuiya, iriipi hiriinan bi swoki iutingimiminika. Nningaka.

⁴⁹ Paeya wi ikamim simiir idwower nikrimkrinkinami wa krima nikrimkrinkiniyin siir hiriinan. ⁵⁰ Wa siya dimin wadiekim. Mi wa siir hiiya dig nwokiiyim mi kima wa panina saakar swoki amwoniyim. Mi siya inokininokim simiirin Adi Komii siir yaayim biya siya niki owomwarkaiyuim mi ini simiirar swoki owomwarkaiyuin. Siir siyuin hiriiriyar tirikin.

10

*Jisis siya wig haniki nonkwonani siyuin siir boinimauugin
(Mt 19:1-12; Lk 16:18)*

¹ Jisis siya ta maeyau aiir haiburgigin mi siya ina yamin Judia simiir nu komii iir. Mi siya Jordan ie mirmii hiran om imiir yam hir nwo imiir. Mi ikam hoimgakim ina swoki itim ini saakar swoki amwoniyim. Mi siya inokininokim simiirin Adi Komii siir yaayim biya siya niki owomwarkaiyuim mi ini simiirar swoki owomwarkaiyuin. Siir siyuin hiriiriyar tirikin.

² Farisi sima ha nitim mi sima Jisis siiram ini ikunani. Mi sima siir srii, krimiir siyuin wadeki pi yamisi owin siir wig aiir sopkiyim, aniya? Mi sima Jisis siiram kinankuwam tirkim. ³ Mi Jisis siya ina yowarki boinkiyin simiir yai aiirin, siyu komiiyin biya krimiir brougaeyin Moses siya hauugiyin krimiir mi siya panina boinkikin, ha? ⁴ Mi sima boin, Moses siya wadie bidi ywokiin. Inkamim yokwo win hauugi siir wiga saair sopkiyam mi saeya wa swoki ami saair pomou adim. ⁵ Mi Jisis siya simiir boinki, kima pi nantamyirirkim kimiir siyu inakar. Mi Moses siya ti siyu komiiyin kimiirin yokwo hiriinansi win hauugikin. Siya Adi Komii siir siyukin tani. Nningaka. ⁶ Bidi bidiniyarin Adi Komii siya nonkwokwokiim digworaekwo hoimgakim mi siya ina yinkin onkwokwokiim wigkam sowaarwai warar. ⁷ Mi kamim siir yopii ad owiir asi haiburgigi mi siya siir wigaka asi namasu kripkaii. ⁸ Mi sowa wi piu kwiruwar nwowi. Mi sowa wi yapa yapa nwo rani. Nningaka. Siya mi saeya sowa wi hinina nwo rani, yapa yapa. Nningaka. Sowa wi piu kwiruwar nwoiski. ⁹ Diminin Adi Komii siya nokiyopmasugiyin inkamki siir nikripim wi dig nwo rani.

¹⁰ Mi mhoyia sima omaka hiriir swoki amim mi siir kigna miriiyim kamim sima srii siirin ta yai aairamin. ¹¹ Mi siya simiir boinki mi ti inkamim siir wig aiir sopkii mi siya yaeya wig nonkwonaei, yio ti kamim siir wig aiir soppigin. Mi siya siir biyan wig aiirin siyu miyik biri tirikin. ¹² Mi wig ira saeya saair kam iir soppigi mi yaeya kam nini owiwi mi ta wiga saeya pi soppika saair kam iirin. Mi ta wiga saeya saair biyan kam iirin siyu miyik biri tirigika.

*Jisis siir dimin miyik miyikim yinisisimim simiir hauu piuai haiginiugim piuainan
(Mt 19:13-15; Lk 18:15-17)*

¹³ Mi sima yinisisim sapisap nhirim Jisis siirim yinkikwona apnani. Sima minam naingwokim, siir ina simiir nonkwokiim. Mi kamim siir kigna miriiyim sima io simiir ywoki. ¹⁴ Jisis siya hiriinan kigiyin siir kwoinin miyik biri naingwokikin. Mi siya simiir boinki, kima ti yinisisimim simiirin kariirim kignankinki yimbi nti kariiram. Kima simiir kipi nikidu naowid. Adi Komii siir omin digworaekwo whiekakim simiir kigriraowiyin ti hiriinan yinisisimim simiirgin. ¹⁵ Kara kimiirin yaimwowa boini, inkamim Adi Komii siir omin digworaekwo whiekakim simiir kigriraowiyin siir namim naingwowi mi siir naingwo tibmiiya yinisisim praigakni kwoinan dwo. Mi Adi Komii siya wi siirar sibgu kigriraowi. Mi siir kwoinin hiriinan nwo karamae nwowi mi siya wi ti omin siir napninopkainam tani. Nningaki. Nningaka. ¹⁶ Mi Jisis siir ina simiir yonkwo. Mi siir ina ha nonkwowa mi siya simiirin ina whinkinsiis haiginiuin. Iriig.

*Inkamim digworaekwoki naokingunankai ikin
(Mt 19:16-30; Lk 18:18-30)*

¹⁷ Jisis siya ha napnamin mi inkam nwirin siirim iwit nani. Mi siya ogmwo siir igmiiga kingiina ini akai hiuni. Mi siya siir sriigi, dimin taemin nowomwarkaiyiawan inkam kibi! Kara wi panina tiri kwoinbudin omwai waiyayokiyokiiyin inokinok siir haiyam, ha? ¹⁸ Jisis siya siir boinki, kira kariirin inkam wadie dimusi nikugin, kiriir kwoinin ha naingwokin kanakanairgi niuw inkam wadieyin, aniya? Adi Komii sasaingin inkam wadieyin. ¹⁹ Kira ti siyiu komiiyin siir bidi yinokninkin: Kira inkam kipi nit mi wig kipi sop mi kira hi kipi tauae mi kira inkam nwirni kipi niksisae boin hiuriyu. Mi kira kiriir yopii adwo sowirwai aowa dwo. ²⁰ Mi ti inkamin siya Jisis siir boinki, dimin taemin nowomwarkaiyiawan inkam! Kara yinisim sapisapar nwonaniyin mi tisa nadigniyin. Kara ti siyiu komiiyin siir napikin. ²¹ Jisis siya siir kigin mi siir kwoinin ina yangwo bunan siirsi. Mi siya siir boinki, dimin whir tir karam kira nwowin. Kira kiriir digworaekwo hoimgakim tini hainaki inkam nhirim sima sainim. Mi kira umir simiir haii mi wi inkam paeprikabim simiir hauu. Mi mhoyia kira Adi Komii siir omin siya kigriraowiyin digworaekwo hoimgakim simiir, siir hirin wi dimin miyikakar mi owi. Mi kira kariir mhoyia wit. ²² Ti inkamin ta yai aiir wakaeyin mi siir whwonkamim miyik biri swoki onamkin. Mi siir kwoinin ini hikakar ywokiyin. Mi siya hikak dimusi biri nwokin siir digworaekwowim kasaki waeyao.

²³ Mi Jisis siya ina kaoyokiyokiiyin. Mi siya kamim siir kigna miriiyim simiir boinki, inkamin digworaekwo hoimgakim siya wi miinan miriinami Adi Komii siir omin siya kigriraowiyin digworaekwo hoimgakim siir napinopkainamim. Whisarii rani, simiir kwoinin ini simiir digworaekwo imar nwowim. Sima pi boriisopi inkam nwar hauuwim. ²⁴ Mi kamim siir kigna miriiyim sima ta yai aiir wakaeyim, sima ini hinda yanaakiyim. Mi Jisis siya ina swoki owarkii boinkiyin simiir yai aiirin, ti yinisimim inkamin Adi Komii siir omin siya kigriraowiyin digworaekwo hoimgakim simiir kigriraowiyin siir hiriir nami, siya wi miinan mirii nami. ²⁵ Mi hab saeya tidiyin yuis paniyin siir no iir ninopkainamim wi dig nwo rani mi inkamin umir digworaekwo whiekakin siya wi ta haba miinan saeya miriia sair hiriinan mi mirii rani. Niingaka. Siya wi mi komiigi komii mirii nami Adi Komii siir omin digworaekwo whiekakim simiir kigriraowiyin siir hiriir namamin. ²⁶ Mi kamim siir kigna miriiyim sima ini hindara yanaakiyim. Mi sima, sima sima yomboin amboanam mi hiriinanki niuw mi wi nhinga haii kwoinbudin omwai waiyayokiyokiiyin inokinok, ha? ²⁷ Mi Jisis siya simiir kaokiyin mi ina boinkiyin, inkam wi dig nwo rani. Adi Komii krimiir Wanin siya wi digar nwowi. Adi Komii sasar whinkinsis haiginuwi siirin, ti dimin taeminim.

²⁸ Mi Pita siya Jisis siir boinki, wakae! Krima digworaekwo hoimgakim bidi haiburgigim mi krima tisi kiriir mhoyia nitim. ²⁹ Mi Jisis siya boin, kara kimiirin yaimwowa boini iikam whiekakim kariirin naingwo tibmi mi ha haiburgigi ti digworaekwo hiriinanim, omaka, nomiiyau yokman, apu, adi, yinisim mi numir ³⁰ mi Adi Komii siya kimiirin wi hiriinan, digworaekwo hongak imiirar swoki hauu kiyyuwi, kamim kariir kigna miriiyim kimiirin. Mi kima wi dimin kasa hai rani. Wi ti hiniin digworaekwowim simiir hai. Omaka nomiiyau, yopii, yokman, yinisim mi numir, taka iya kam nhirim siyiu biyie wi kimiirar mi turbumbugi. Mhoyia kima wi kwoinbudin omwai waiyayokiyokiiyin wi siir haii. ³¹ Mi tariinanin kam nhirim inigak nwowim mi sima mhoyia simiirin wi aowa nikworinugigi. Mi ti kamim aowa nwowim, mhoyia wi inigak sima nwowi. Iriig.

*Jisis siya kwoimaka ina swoki boinin siya nao nami mi siya wa swoki insiin idwowi
(Mt 20:17-19; Lk 18:31-34)*

³² Sima om komii Jerusalem hiriiram yapnam mi Jisis siya simiir biya yamkwokin. Mi kamim siir kigna miriiyim sima ina yanaakiyim. Mi ini sima simar yomboin ididnamim. Mi iikamim simiir mhoyia napkiyim sima ini nididkakar mi owim. Mi Jisis siya kam iuur nwiswo siir kigna miriiyim simiir yikiuna. Mi siya simiirin haningi boinimauu dimin mhoyia siir tiranin. ³³ Mi siya boin, wakae! Tariinanin krima om komii Jerusalem siir niyami. Mi prismi yaowae adim mi kamim siyiu komii ninokninkini ikim mi sima inkamin ninomor kouanki nitin saikan wi yagaka mi owi. Mi sima wi siir nisomaowama boinaii. Mi sima wi Juda iikam tani wi simiiram nikropki sima nisomaowam siirin. ³⁴ Mi sima siirin yai bibiyie wi haningi mi boinaiginuwi. Mi yaeyop wi siir mi yasi mi siirin wa mi tiowi mi siirin wa mi itaoki. Mi siya iyyo wi kwisa nwokwowaki ienau hirin. Mi ti kwoimaka siya wa swoki insiin idwowi. Iriig.

*Jems Jon sowa inig komiigak nwowam sriigo
(Mt 20:20-28)*

³⁵ Mi Sebedi siir yinisim nwiswo Jems Jon sowa Jisis siirim yit mi siir ini boini, dimin taemin nowomwarkaiyiawan inkam! Mi krira dimin whirin kiriir sriyam mini. Mi nikrira minam naingwowi ti diminin kira kriirir tirkiyim. ³⁶ Mi siya sowirwai boinki, kowa dimuam

naingwowi, kara kowiirin dimu minkiyim? ³⁷ Mi sowa siir boinki, iya kira Adi Komii siir om hiran digworaekwo hoimgakin simiir kigirraowi mi kira kiriirin wi hanuugin dimbingi, nwirin wi iniga dikmwon idwo mi nwirin wi yaioyaeya timi okmwon idwo. ³⁸ Mi Jisis siya sowiir boinki, kowa tari biri sibgu ninokninkoko ti diminin kowa sriiyin kariir? Mi kowa ta hika kara haiya saiiir hiriinan hika wa haii? Mi kowa wi digar nwowi ti mob opakain kara kwiyaeyin siir kwiyaeyim? Mi kowa wi digar nwowi kariir hiriinan op baptaisin, aniya? ³⁹ Mi sowa siir boinki, nikrira wi digar nwowi. Mi Jisis siya sowiir boinki, kaimwoka ti op mobin kara kwiyaeyin mi wo kowa wa timi kwiyaeyim. Mi ta opa kara baptaisa, wo kowa hiriinan wa timi baptaisa. ⁴⁰ Wi nhinga namisi idwowi kariir iniga mi kariir yaioyae aka. Ti diminin yio kariir dimin tani. Niingaka. Wi Adi Komii krimiir Wanin siyar hidi simiirin. Mi wi nhinga namisi idwowi iniga yaioyaeya.

⁴¹ Mi kam iurim Jisis siir kigna miriyyim sima ta yai aiir wakaeyim mi sima io prasae bi swoki okim Jems, Jon sowakan. ⁴² Jisis siya simiirin yikuna, sima siirin nitim. Mi siya simiir boinki, kima bidi yinokninkinim inkam komiyyin omom omom kigirraowiyin sima nikworinuwi wi digar nwowi. Mi sima inokninkin mi wa hauunanaei. ⁴³ Mi ti siyiu hiniinan yio kimiir tir kipi nwo. Niingaka. Mi inkam nwirin kimiir yaowae nwowim naingwowi mi siya whisarii mi prii miriyyin inkam dwo. Kimiir mi imiir whinmiriyyam. ⁴⁴ Mi inkam nwirin kimiir biyan inkam nwowam naingwowi mi siya inkam niganan dwo wigkam whiekakim simiir mi imiir whinmiriyyam. ⁴⁵ Mi ti hiriinan inkamin ninomor kou hiranki nitin siya minam biri nitkin kam nhirim siir mi imiir miriyyim. Niingaka. Siya hiniinan biri nitkin. Siya minam nitkin simiir miyan inkam nwowam. Mi siya biri naingwoyimyokin naosiyin. Niingaka. Siya naowamar nitkin iikam whiekakim simiir nanmaiwarkanaowidam. Mi simiir dimin biyeyim siya bidi haiyoprimdiyumuigiyyim mi sima ini rirmiyyar ywokiyim. Iriigi.

Jisis siya haiswoniskiiyyin inkam nwirin Batimiaskin

(Mt 20:29-34; Lk 18:35-43)

⁴⁶ Mi sima om komii Jeriko hiriir yimbiam. Mi iya sima om komii Jeriko hir haiburgigim mi ina yamim. Mi kamim siir kigna miriyyim sima mi iikam isid komii ikin, sima ini saika yinkin amim. Mi sima kig Batimiasin Timiasni yinisimin siya siyugbid hirar nidwowni mi siya nhwokwisaeain. Mi siya iki iikamim simiiramar priikau priikauwikin umir minamin. ⁴⁷ Mi siya wakaeyim Jisisin om Nasaretanin ini tir nwowin. Mi siya ina kauwok boinkiyin, Jisis Inkam Komii! Devidni isidin siirin kira kariirsi timi aingwobuna! ⁴⁸ Iikam hoimgakin sima siir yik, kira yai tanki. Mi siya yai ini komiyyar swoki kauwok boinkiyin, kira ti Devidni yinneyim simiir yinisimin, kira kariirsi timi aingwobumbu. ⁴⁹ Mi Jisis siya ina yamokwo naingwoyikyokiyiyyin. Mi siya ina boinkiyin, siirin wiku nani. Mi sima ti nhwokwisae inkamin siirin yikunam mi sima siirin ina boinmauu wakaekiyim kiriir kwoinin kirieya dwonam mi kira dinsiin siya kiriiram nikunaei. ⁵⁰ Mi siir yuisa ina kiwhro itkingiga. Mi siya biri kimimankin, ina yinsiin iwitnamin Jisis siirin. ⁵¹ Mi Jisis siya siir boinki, kira dimuim naingwowi, kara kiriirin pi dimu minki? Mi ti nhwokwisae inkamin siya Jisis siir boinki, dimin taemin nowomwarkaiyyuwan inkam, kara minam naingwowi, kariir nhwonan pi nanaokigimokiyim. ⁵² Mi Jisis siya siir boinki, kira ha dam! Kiriir naingwo tibmiya saeya nwowaiginsugkin, wadie kiriirin. Mi biri kimimankin siir nhwonan ini wadieyar ywokiyim mi ina kigimokiyin. Mi siyiu hirin siya ini siir mhoyiya yapnamin. Iriigi.

11

Jisis siya om komii Jerusalem hiriir napninopkainamin inkam komiyyin nu kigirraowiyin siir hiriinan nwonamkin

(Mt 21:1-11; Lk 19:28-40; Jo 12:12-19)

¹ Mi sima omisim whiswo om komii Jerusalem siir kingiin hir nwowo sowiir hiriir yimbiam. Mi sima ti om whiswo Betfasi Betani mhu Oliv kingiin hir nwowo sowiir hiriir bidi yimbiamim mi Jisis siya kamim siir kigna miriyyim simiir nwisni yikropki. ² Mi siya sowiir boinki, kowa ti omin kingiin tirar kwowin siir dam! Mi iya kowa ti omisim iir napnimbiiyami mi kowa pi donki haomisimin siirar napkigami. Siirin sima bidi yimboruninkinin biya inkam nwirkin siir biri niki idwokin mi siya wa wakaeyokna rani. Niingaka. Mi uridin siir nimbuninkinin pi hirar hakaingig. Mi siirin pa whainani kara nidwonamam. ³ Mi inkam nwirki sriigii, kowa dimuam nikunami siirin, ha? Mi kowa wi hiniina dowarkii boin, Yaowae Komii siya miigakin siirin. Mi siya pi kimimin tani pa swoki ikropki kiriiramar. ⁴ Mi sowa ina yamwo. Sowa kig donki haomin omaka ira saiiir anoka hir nimbuninkini mi siya ini idowiya hirar nwowin siyuka kingiin hir mi sowa siir hakainam. ⁵ Mi kam nhirim kingiin hir nwowim sima boinki sowiirin, kowa ti donki haomin siirin dimusi hakainami, ha? ⁶ Mi sowa simiirin Jisis siya boinmauugiya yaiya saiiir

hiriinanar boinki. Mi sima ini wadieyar ywokiyyim sowiirin. ⁷ Mi sowa ti donki haomin Jisis siirim hainani. Mi sowiir yuiso siir idwo hir haigin mi Jisis siya siir idwower yidwo. ⁸ Mi iikamim simiir yuisim siyiu iiar hakinwin mi nhirim paeya kwiya undimtio hainaki siyiu iir haiginwinam. Sima siirin hiriinan minam tirkim, siir inigin siir hainanwinam inkam komiyyin nu kigriraowiyin siir hiriinan. ⁹ Iikam nhirim bii ywo mi nhirim mhoii ywo. Mi sima ina kauwok boinkiyim,

Hosana! Kira ti inkamin Adi Komii krimiir Wanin siir kirieni nitin siir kinsiis haiginu.

¹⁰ Siya krimiir kigriraowam nitkin biya krimiir brougaeyin Devid siya kigriraowa sair hiriinan. Krima ini maigimaiga nwowinim mi kira siir kinsiis haiginu, kira inkam komii kungin.

¹¹ Mi Jisis siya ha namin om komii Jerusalem hiriir yimbiam. Mi siya ina yapnropkainamin omaka Adi Komii siir inig hainaniya sair mi siya ina yapkiyokiyyin omaka yainau hir mi omaka akitga warar. Mi siya digworaekwo hoimgakim simiir napki digiyin mi siya mii nhirim simiir miriyyim naingwokin. Mi bieyin ina yikiyamtibin. Mi kam iur nwisio siir kigna miriyyim sima mi siya, sima om Betani hiriir asi nam tibgin. Iriig.

*Jisis siya pae fikin siir boinkin siya wi yin kipi bud
(Mt 21:18-19)*

¹² Mi iigwir nugakin sima om Betani hir haiburgiyakwokim mi ina swoki amyakwokim om komii Jerusalem hiriir. Mi Jisis siir mhiya ina yaokiya. ¹³ Jisis siya pae fikin wira kigi, arurig hirar nokwowni mi kwo saeyara nopki kaisisi. Mi siya siir kigiyin mi ina yamin hiriir siir yinim ini hansiru siya naeyam. Mi siya ini niinga yaka kigiun, yin biri budgin, nhiruwa sim karamaeyar ywowin. Niingaka. Siya kwo ara ninkinugin. Mi ti pae fikin siir iya yin siya budiya saeya waeyao ¹⁴ Mi Jisis siya ti paeyin siir boinki, kira wi yin kipi swoki bud minin. Niingakunga. Mi kamim siir kigna miriyyim ina wakaekiyim ta yaiya siya boinkiya. Iriig.

Jisis siya nipimparnatnowidninkigikim kamim Adi Komii siir omaka digworaekwo sair haiginim

(Mt 21:12-17; Lk 19:45-48; Jo 2:13-22)

¹⁵ Mi sima om komii Jerusalem hiriir nimbiamim mi Jisis siya omaka Adi Komii siir inig hainaniya sair hiriir yapnropkainam. Mi siya kamim digworaekwo haiginim ta omaka aiir mi kamim ti nae digworaekwo imiir sain ikim, siya simiir ini nhinikriropnatnouwidninkigi. Mi siya kamim umir ninowana haiyyim simiir hiyyim simiir wara yinakinhimnhin itkigiigi. Mi kamim ipiyyin mi haiginim simiir hiyyim warar mi inkin iinakinhimnhin itkigiigi. ¹⁶ Mi Jisis siya simiir boinikidugi, sima nae digworaekwowim ti siyiuin Adi Komii siir inig hainaniya omaka sairim napriokinamiyyin siir pi haiginisi. ¹⁷ Mi siya simiir boinki, Adi Komii siir yaiya hinina boinka, kariir omaka wi hinina dapi, iikam hoimgakim simiir omakaka Adi Komii siirim kwisboinika. Mi ta omaka nae min kima nini haiginia mi kima ini inkamin hii tauaeiyin si nini idam oniiyyim inkamki kigsi mi siir hiriinan nini tirnikim.

¹⁸ Mi prismi inkam komii komiyyim mi kamim siyiu komii ninokninkini ikim, sima ta yai aiir wakaewinim mi simar kig iikam whiekakim Jisis siir siyiu iirara napim mi sima ini nididkakar ywowim. Dimusi rani, iikam whiekakim sima siir siyiu iirar napi mi sima siir nisomaoni siyuam asi hansirkim.

¹⁹ Mi naiowaka kamim siir kigna miriyyim sima mi siyar, sima om komii Jerusalem hir haiburgikrib mi sima ini om Betani hiriirar swoki am tibim. Iriig.

*Inkam naingwo tibmii mi siya ha kwisboini mi diminin siya sruiyin wa haii
(Mt 21:20-22)*

²⁰ Mi iigwir nugakin sima ha napnamyakwokim mi ina kigamim ti pae fikin bidi waiyugusamin. ²¹ Pita siya ta yaiya Jisis siya boina sair swoki aingwokiyyin mi siya ina boinkiyin, dimin taemin nowomwarkaiyyuan inkam, kira kigi ti pae fikin ii kira boingikin, siya bidi waiyugusamin. ²² Mi Jisis siya simiir yai aiir yowarkii boinki, kima Adi Komii siirim naingwo tibmii mi ti hiriinan diminin kima wi siirar mi tiri. ²³ Mi kima ti mhuu iir boinkii hinin, kira damki, whii komiyya sair hir damikwomaiyyu. Mi ti inkamin siya kwoin whisair naingwo karamae nwowi, siya hindara naingwo tibmii iski mi ha boini, ta kariir yaiya wi kaimwower nwowi. Kara kimiirin yaimwowa boini, diminin ti inkamin siya boini mi wi siir hiriinanar nimbiam. ²⁴ Mi iya kira nhwo kwisboinkii dimin whir haiyam mi kira naingwo tibmii mi ha boini mi wi kaimwower nwowi kira wi ti dimin iirar haii. Kara kimiirin yaimwowa boini, ti diminin kima kwisboinkiyim mi wi simar swoki imbini. ²⁵ Iya kima Adi Komii siirim kwisboiniyyim mi inkam nwrkin kimiir tirbugin mi kima kwoin

biyie siirim kipi nwo io saika nwowam. Nningaka. Kima nae saikar dombudninkin ae. Mi kima hiriinan tiri mi Adi Komii siya kimiirin wi hiriinan siyu iirar swoki tir haiginuwi. ²⁶ Mi kima ti inkamin kimiir tirbuin saika nongwomamair ae karamae nwowi mi Adi Komii siya kimiir dimin biyeyim wi simiir haiyoprimdiyiumiigi rani. Mi siya wi kimaka mi ingwomamair ae rani. Nningaka. friig.

Sima Jisis siir srigim ta miya nginga hauuga siirin
(Mt 21:23-27; Lk 20:1-8)

²⁷ Mi sima ina swoki amim om komii Jerusalem hiriir. Mi Jisis siya ina yapninopkai namin omaka Adi Komii siir inig hainaniya saair. Mi kam nhirim pris nwowim mi kam nhirim Adi Komii siir siyu komii iir kigriraowi ikim mi Judami kam adiyaowae yim siyu komii kigriraowiyim, sima yitswo Jisis siiramim. ²⁸ Mi sima siir ini sriini, kiriirin kirie nginga hauugin, ta miya saair Biyan Inkam Komii nwowin? ²⁹ Mi Jisis siya ina yowarkii boinkiyin, kara iriipi hiriinan pi kimiir mi kwasrii dimin whirin siirim. Mi kima kariir yai aiir wakae boini mi kara kimiirin pa mi boinmauuwi inkamin ta miya kara miriya saair boinkiyin. ³⁰ Mi yipikin Jon siir nikropkiyin iikamim simiir baptais haiginuwam? Adi Komiiyin ninomor kouanan siya yiamisi ikropkiyin, iye? Mi tari nuan inkamkin yiamisi ikropkiyin, aniya? ³¹ Mi sima io simasimar yinwo anwo mi krima ha boini, ti diminin ninomor kou hirankin mi siya wa boini mi kima dimusi nwokim siirim biri naingwo tibmiiyim, ha? ³² Mi krima ha boini, siya inkami diminin, ta yaiya wi dig nwo rani. Nningaka. Mi sima iikamim simiirsi swoki ididi. Iikam hoingakim ina ninokninkinim Jon siya profet inkamkingin. ³³ Mi sima Jisis siir yai aiir asi wakae boinkim, krima ninokninkin tani. Mi Jisis siya simiir boinki, kara iriipi hiriinan pi kimiir mi boinmauu rani. Nningaka. Inkamin kariir boinkiyin ta mi aairimin. friig.

12

Boiniyo yaiya inkam biyeyim wain numira saair kigriraokim
(Mt 21:33-46; Lk 20:9-19)

¹ Mi Jisis siya boiniyo yai nhirim simiir boinki, siya boin, inkam nwirin numir waina ha yiyokninkinam mi ina yitki ninkin iuin. Mi siya ie komiiyin ina yopin. Mi diyamir komiia ira yopkikaigi ti ie iir, wain imiir warbromproppnamim. Mi pada briipriya haini miriinainan koua hiriir, kamim saair kigriraowim simiirim. Mi siya simiir boinki ta numira kima sibgu kigrirao. Mi iya ti paeyim sima budgin mi sima higi mi nhirim wi kimar whin haini mi nhirim wi kariir whin hauugi. Mi iya siya simiir boingigin mi siya ina haiburgigin siir om iirin. Mi siya ina yamin aru maeyauwa. ² Mi iya ta wain numira saeya higiya mi numiran inkamin siya yikropki inkamin whisarii mi priimiriyyin siir, kamim wain numira saair miriyyim simiirim. Siya minim nikropkikin ta numira saair nae nhirim siir hauugiyim. ³ Mi kamim numir kigriraowiyim sima ti inkamin whisarii mi priimiriyyin siir yankabrimdinu okwo mi sima siirin ina yipimpar haiginugiyim. Mi siirin ini ningar swoki ikropkiyin. ⁴ Mi siya whisarii priimiriyyin inkamin nwira swoki ikropki simiiram. Mi siirin sima mwo iir yikirki mi siirin haini yigbumbu haiginugi. ⁵ Mi siya whisarii priimiriyyin inkam nwirin nwoimaka ina swoki ikropkiyin. Mi ti inkamin yio hiriinan, ina mi isomaokiyin, sima mi siya kamim whisarii mi priimiriyyin simiirin hoingakar yikropki. Mi sima nhirim hindara mi tioki mi nhirim ina yisomsom aokiyim. Mi sima ti hiriinan siyuin nwiruwanu biri tirkin. ⁶ Mi siir hiriin nwiruwar nwowi siya siirar yinisimkin, siir kwoinin siirrar naingwokwonanaeikin. Mhoigi mhoiia ini siir yinisim iirar yikropkiyin ti kamim numir aiir kigriraowiyim simiiram. Siya hainana boinkikin, sima wi kariir yinisimin wi siir yaiyar wakae yoknaei. ⁷ Mi ti kamim ta numir aiir kigriraowiyim sima, sima simar yomboin amboin, ti inkamin siir adni digworaekwo whiekakim wi siya hai. Hundi! Krima siir nisomaoki. Mi ta numira wi krima krimar nwoi. ⁸ Mi sima siir nisom aowam kauwok boinkikim mi siirin numwowa hiriir yisom itkaigi.

⁹ Mi Jisis siya ina swoki sriyyin, ta wain numira saair adin wi panina tiri? Mi iya siya niti mi wi ta numir aiir kigriraowim kamim wi simiir nisomsom aoki. Mi ta numira wi inkam nhirim simiir boinki, sima kigriraowim saairin. ¹⁰ Mi kima tari Adi Komii siir yaiya Yokwo Komii saair nwowim simiir biri mwangim? Siya hainana boinkikin, ti kougouwin yaewan kima kindiyu wangigin mi tariinanin siya ini bopwonauan kougou yamwouin. ¹¹ Siirin bilki biyyin, Biyan Inkam Komiiyin siya tirkin mi ti diminin ha nimbiamkin. Mi krima siir kigiyim ini wadeyar ywokiyim.

¹² Mi ti Judami inkam adiyaowae komii komiyyim sima bidi yinokninkinim Jisis siya ta boiniyo yaiya simiirar kwaboinka. Mi sima Jisis siir nonkworimdinu hainamim tirkin omaka huyokiyokaiya saair hugripkalkikaigim mi sima ini iikamim simiirsi yididim. Mi sima siir haiburgigin mi sima ina yamin. friig.

Mi sima Jisis siir sriigim umir hauuim inkam komii Sisa om whiranin siirim
(Mt 22:15-22; Lk 20:20-26)

¹³ Mi sima Farisi simiir nhir ima mi Herot siir kam nhir ima simiir yikropki mi sima yam Jisis siirimin. Mi sima Jisis siirin minam kinankiugim siya yai biyie boinim. Sima bidi yinokninkinim, siya hiniina boinkiswo, ihi Farisi kamim Judami isidin sima wi io pi ywown siirin. Iyie? Siya ha boinkiswo. Niingaka. Mi Herotni isidin sima wi io simiir pi mi owin. ¹⁴ Sima ha nitim mi siir ini boini, inkamin nowomwarkaiyuwiyin, krima bidi yinokninkinim yayim kira boiniyim kaimwowaigim. Kira inkam nwirowaniyim biri naingwowikin mi kira inkamin inigakin yaeya yai biri swoki boinikin mi inkamin inig karamaeyin yai whirni. Niingaka. Mi kira ikamim simiirin Adi Komii siir siyuun siir yaimwo imiirarar boinimauuwi. Kira paniina naingwowin? Mi krima takis inkam komii Sisa siir hauuwi mi wi wadieyar nrowi. Iyie? Niingaka. Wi hauu rani, anyia? ¹⁵ Mi Jisis siya bidi yinokninkinim, simiir nksisaeya. Mi siya simiir boinki, kima kariiram dimusi kinankiwi, kariir nksisaeyim? Kima umira kwira whainani kara igam. ¹⁶ Mi sima umira kwira hainani siirimim. Mi siya srii taka hiniin umir whwonkama nhiniir inigin nwoka, ha? Mi yim sima ina boinkiyim, inkam komii Sisa siirga. ¹⁷ Mi Jisis siya ina wakae boinin simiir yai aka, Sisa siir diminin kima Sisa siirar hauu. Mi Adi Komii krimiir Wanin siir diminin yio Adi Komii siirar timi hauu. Mi sima ini siir siirara yaingwokwowim. Iriig.

Sima Jisis siir srii inkamin naonamiyin mipa swoki insiin idwowi
(Mt 22:23-33; Lk 20:27-40)

¹⁸ Mi mhoiia Sadyusi nhirim Jisis siirim yit. Sadyusi sima hiniina naingwokim, inkamin naonamiyin wi swoki insiin idwo rani. Mi sima siir ini sriini. ¹⁹ Inkamin ikam nowimwarkaiyuwiyin Moses siya hiniina winkikin yai kwira krimiirimin, iya inkam nwiirin siya naonami mi siya yinisimkak biri wwoigim mi wiga ina ywokiya mi ti kamim siir nomousimin wi siya swoki onkwonaei ta wiga? Mi mhoiia siya yiniekek nrowi siir yaowaeyin siir igsoya wi siya swoki okwokairinanaowidi? ²⁰ Mi simayao iriayar nwisikniwi, yaowae wig siya yonkwona mi mhoiia siya ina yaonamin. Mi siya yinie biri nyiogigin, ini ningar yaoyopnisugika siir wiga. ²¹ Mi yaowae saika nwokaiyin mi ini siya swoki onkwona ta wiga, yio iriipi hiriinan ina mi aonamin. Mi siya ini yinisim karamaeyar mi ogigin, yinie bi mi iyiogigin. Mi nwoimakan iriipi hiriinanar mi tir. ²² Hiri hiriinankina ti kamiyao iriayar nwiswo ta wig irua sairara nonkwonakim. Mi sima yinie biri swoki iyiogigin. Mi mhoiia ta wiga ina mi aonama ²³ mi mhoiia ti kamiyaowim naonamin sima swoki insiin idwodwo digi ieyankin mi ta iya, ta wiga wi nhiniir wig nrowi? Kira bidi yinokninkinin ta wiga simiiryao wigar niki oka, Sadyusi sima hiniina sriigim siirin.

²⁴ Jisis siya simiir boinki, kima Yokwo Komiiya sair yai biri ninokninkinkim. Mi kima Adi Komii siir kirieya sair biri mi inokninkinkim? Mi kima yaimwoni bi mi inokninkinkim? Mi kimiir kwoinim miyik paniinsi yaingwosi. ²⁵ Iya kamim naonamim sima nnsiin idwowi ie hirankin, sima wi wig nonkwonakak nwo rani. Niingaka. Sima wi ninomor kouan paekwosimim simiir hiriinan nrowi. ²⁶ Mi ta yaiya sima kamim naonamim simiir boina, sima wa swoki insiin idwowi, ie hirankin. Mi kima tari yokwowa Moses siya winkiya sair biri mwaingim, ti niuwiiyin paeya paekikopim simiir niuwa. Mi Adi Komii krimiir Wanin siya Moses siirin sair boinmauukin, siya hiniina boinkikin, kara Ebrahim, Aisak, Jekop omwai waiyayokiyiyim simiir Adi Komiiyin. ²⁷ Adi Komii siya ti kamim naonamim simiir Adi Komii rani. Niingaka. Siya kamim omwai waiyayokiyiyim simiir Adi Komiiyin. Wari kimiir kwoinin miyik rani, ini biyie ywowin. Iriig.

Adi Komii siir siyu whiekakim simiir biyan siyu ieya
(Mt 22:34-40; Lk 10:25-28)

²⁸ Inkam nwiirin siyu komii ninokninkiniyin siya ina yitin. Mi siya wakaeni sima yaiinan ninii. Mi siya wakae Jisis siya boiniyim yayim simiir, siya yai wadie imiirara boini. Mi siya Jisis siir asi sriigin, piki hiniin siyu ikin, siyu whiekakim simiir bi nrowin? ²⁹ Jisis siya siir yai yamdi hiniina yowarki boin, biyan siyuun sima hiniina win boinkikin. Wakae! Kima ti ikamim Isrelanin, kima ti biyan siyuun siir sibgu wakae! Krimiir Adi Komii nwirowan siyairgin Biigi Biyan Inkam Komiiyin ³⁰ kira kiriir Biyan Inkam Komiiyin siirim daingwo. Mi kiriir mhi kwoinim mi kiriir kirieya siirara hauu iuguski. ³¹ Mi mhoiian siyuun yio hiniingin kira inkam whiekakim simiiramar daingwo irkak, kira naingwokwonanaeiya kiriir piu aisi sair hiriinan. Siyu whirkan ti siyu whiswo sowiir kou biri nwokin. Niingaka. ³² Mi ti inkamin siyu komii ninokninkiniyin siya Jisis siir boin, inkamin ikam nowimwarkaiyuwiyin! Kira yai wadieya boini. Hupa, kaimwoka! Adi Komii siyairgin Biyan Inkam Komiiyin, inkam nwiir kamaeka. Niingaka. ³³ Mi krimiir mhi kwoinim mi krimiir kirieya siiraramar daingwokwonanaei. Krima naingwokwonanaeiya krimiir piu aairam sair hiriinan. Krima ti siyu whiswo sowiirar dap iski. Mi ti siyuun ini ti Adi Komii

krimiir Wanin siiram nanag hauwuiyin siyiun wraisu minim sim mi ini siir kou ywowin.
³⁴ Mi Jisis siya ta siya wakae boinkiya saair wakaekiyin mi siya ina yaingwokiyan ti inkamin ninokninkin wadiekakin. Mi Jisis siya siir boinki, kira aru nwo rani, ini kingiinar nwowin kariiram nitim mi kariir aowa nwowim. Mi kara wi kiriir Biyan Inkam Komii nwowi kiriir kigriraowam. Mi iikam hoimgakim sima Jisis siirsi yidid mi siirimin yai nhirim panansi swoki srissi Iriig.

*Jisis siya simiir in Krai siir in sriigin
 (Mt 22:41-46; Lk 20:41-44)*

³⁵ Jisis siya Adi Komii siir omaka saair nwowin mi siya yayiyim iikam imiirin hirar yowomwarkaiyu. Mi siya simiir srii mi sima ti kamim siyu komii ninokninkiniyim, sima hiniin dimusi boinkim, Kraisin Devidni yinieyim simiir yinisimkin, ha? Mi ta yai hiriinana sima boina, kima paniina naingwokim? ³⁶ Adi Komii siir naeyiun Devid siir nusiimaugin. Mi Devid siya hiniina win boinkikin, Adi Komii siya kariir Biyan Inkam Komiiyin siirin hiniina boinkikin, kira kariir ina inig aiir didwo. Mi mhoyiya kara kiriir sau omomin wi siir waorimtiokiigi. Mi sima kinaka wi kirie nwo rani, wi kiriir aowa nwowi.

³⁷ Mi ta yayia yokwoni siya win boinkika. Devid siya siirin hiniina dapikiuwi Krai siya Biyan Inkam Komiiyin. Mi siya Devid siir apu dimusi nwokin? Ti inkamin Adi Komii siya nimbingiyin Mesaia mi iikam isid komiiyin ini maingamaigar ywokiym, siir yai wakaeyamin. Iriig.

*Jisis siya kamim siyu komii ninokninkiniyim simaka yaigakin
 (Mt 23:1-36; Lk 20:45-47)*

³⁸ Mi Jisis siya simiir nowimwarkaiyuwim mi siya ina boinin, kima sibgu mintarao siyu komii ninokninkiniyim kamim simiirsiiyin. Mi sima yuis bripri kaiiyim mpa nouaptatao ami. Sima minam naingwowi, iikamim maeyau kwiruwa nidwowyim sima simiir nwoki boin winim, akamnaei. ³⁹ Sima minam naingwowi Juda simiir omaka yai nidwokai wakaeya iikamim simiir whwonkam ida minam nidwokai, iya nae komii aiir naei mi nae miyik miyikim wi simiirar nwoki hauuim biiyin. ⁴⁰ Sima wig igabaeyim simiir omaka imiir kininbimiramikim simiir kamim naonamim. Mi sima nhwo kwisboiniyim mi yai priei boiniyim, sima pi niksisaei. Mi mhoyiya sima inkam komiiyin yai hidiyin saika nokwo boini mi sima wi hik hiriinansi haii. Iriig.

*Wig igabaeya digworaekwo karamaeya Adi Komii siir hauuga umir mirmii kwiswua sairo
 (Lk 21:1-4)*

⁴¹ Jisis siya miya umir haiigiya Adi Komii siir omaka hir nwokaiya saair kingiin hirar nidwokin. Mi siya ina nidwo kigriraowin iikamim umir nitkaigaiyuwim umir haigi miya saair. Mi umirakak kamim yim umir hoimgakar mi itkaigaiyu. ⁴² Mi wig igabae ira digworaekwo karamaeya saair kamin bidi yaowin, saeya ha nita saair umir mirmisim kwiswo ina mini itkaigaiyugiga. Mi ti umir mirmii mirmii kwiswo saeya nitkaigaiyugigo iriparin ini kwiruwar ywowa. ⁴³ Mi Jisis siya kamim siir kigna miriiyim simiiram yikiuna, sima siirin nitim. Mi siya simiir boinki, kara kimiiirin yaimwowa boini, ta wig igabeya digworaekwo karamaeya saair kamin bidi yaowin, saeya umir prasae biri nini itkaigaiyugiga ta umir miya saairin. Mi iikamim umir saair nitkaigaiyuwim ini ta wiga saeya taouugam. ⁴⁴ Ti iikam omkakim sima umirakakim, simiir umirim ina nwokaiyim. Mi sima nhirim umir miya aiir haigi. Mi ta wiga saeya ningakainairga mi saair umirim ina yitkaiyu swokiym. Mi saeya ini ningar ywokiya. Nhirim nae sainaeyim biri swoki onaowidgim. Ningaka. Iriig.

13

*Jisis siya Adi Komii siir omaka saair boinkin wi sapi bimbirigiyami
 (Mt 24:1-2; Lk 21:5-6)*

¹ Jisis siya Adi Komii siir omaka saair haiburgigin mi siya ina yapamin. Mi inkam nwirin siir kigna miriiyin siya boinki siirin, dimin taemin nowimwarkaiyuwan inkam! Ti siya komii komiiyim simiir kigi. Mi omaka miyik miyikim Adi Komii siir omaka kingiin nwowim simiir kigi! ² Mi Jisis siya siir yai aiirin hiniina yowarki boinki, kira ina kigin ti omaka komii komiiyim, aniya? Mi kira wa kig rani, siya nhirim ini siya nhirim simiir idwo haiginim. Ningaka. Mi sima wa nhimnhinkinainami. Mi nhirim wa niki ipimpamki. Iriig.

*Jisis siya boin hikpai hikpai whiekakim wa nibbiyami
 (Mt 24:3-14; Lk 21:7-9)*

³ Jisis siya mhui Oliv siir nidwokin mi siya yidwo kigi yarmiya hiriir, Adi Komii siir omaka komiyya hapi nwowi mi Pita, Jems, Jon mi Endru simasimar yit Jisis siirimin. Mi sima siir

ini sriini, ⁴ kira kramiir boinmauugi, wi paka hiniin iya saiir nimbini ti digworaekwowim. Wi piki hiniin dimin iki nimbini biyin krama ninokninkinamin. Mi ti digworaekwowim ini kingiin nwowim wi simbi nimbini, ha?

⁵ Mi Jisis siya simiir boinki, kima ha hiirtarao, kimiirin wi inkam nwrin pi niksisaiei. ⁶ Kam nhirim sama wi kariir inig iir nini kinsina dapni. Mi sama wa boini, ti inkamin yio karaigin. Mi sama wi iikam hoimgakim simiir niksisaiei mi sama wa nwoki aingwo tibmiyim. ⁷ Mi iya kima ha wakaei yaiya ini kingiin tirar kwiniya mi yaii kwira ini hindankin mi kiririrniya mi kima wi kipi naingwoyimokwin, takina ya wi bi nimbini. Mi iya digiyana ya ina niki owa. ⁸ Kam nhirim om whiranim wi om whiraka nini iniiyuwi. Mi nu whiran kamim wi nu whiran kamim yaii simaka nini iniiyuwi. Mi maeyau nhirim niinin wa mi iti mi mhi wa mi aowi. Mi tiki hiniin diminpai diminpaiyim sama nimbiam, mhoiia wi komiia nasae owiuguski wi gwo rani. Niingaka.

⁹ Kima kimasayar timi mintarao, kimiirin wi sama nonkworimdinu hainami kamim yai hidwiniyim simiirin. Mi sama kimiirin wi omaka yai nidwoka wakaeia hirar tioki. Mi sama kimiirin wi inkam komii komiiyim omom omom kigriraowiyim mi inkam komiiyim nu kigriraowi ikim, wi simiir whwonkam ida nini okmwin okwoiwi. Mi kima wi kariir yaiwin kibiya saiir niki boinmimauuwim simiirin. ¹⁰ Iya digiyana wi aisima niki digi rani, iikamim omom omanim hinda tinda nwowim sama ta yaiwin kibiya saiir tiki wakae digi. ¹¹ Mi iya sama kimiir nonkworimdinu hainami inkam komiiyim simiirin, sama nitim siirin. Mi adin siir yinisim iirin wi ti hiriinan siyu iirar mi tiri. Mi yinisimim yim wi simiir yopii adim simaka nini yai. Mi simiirin wa nikropki kamim sau ninitiyim simiirin, sama nitim siirin. ¹² Mi yaowae wi siir nomousim iirar nikropki kamim sau ninitiyim simiirin, sama nitim siirin. ¹³ Mi iikam hoimgakim sama kataka io wi whisarii nwo rani, kima kariir siyu iir napikim. Mi sama wi ti hiriinan siyu siir asi tiri kimiirin. Iya digiyana saeya digi mi ti inkamin hikpai hikpasi niki karam nwowim mi siirin wi Adi Komii siya nanmaiwarkinaei. Iriig.

*Dimin biyieki biyieyim wi sipi nimbini
(Mt 24:15-28; Lk 21:20-24)*

¹⁴ Mi iya kima ti dimin biyieki biyieyin om kopbumbuwiyin siir kigi, siya wi maeyauwa haiyaeia wi saiir nokowoni. Mi inkamin ta yaiya saiir mwaini, siya wi sibgu dinokninkin mwain. Mi ta iya iikamim nu judia hir nwowim, sama wi mhiu hiriir nidamami. ¹⁵ Mi inkamkin piu aeyin hii hir nidwo siiswaki, siya wi siir omaka hiri swoki iwit iiyam tani, siir digworaekwo imiir hainakiyim. Niingaka. ¹⁶ Iya inkamin siya siir numir air tirkwowaki, siya wi swoki haiyug am tani, siir yuis air hainakiyim. Niingaka. ¹⁷ Mi yimbisimim wigim yinpiugak nwowim mi nhirim yinisimim mwiyar niki aeyim mi sama wi hik prasae hai rani. ¹⁸ Mi kima nhwo kwisboin ti diminin ta iya nao komiigi kaniya saiir kipi nimbini. ¹⁹ Mi ta iya wi hik prasae hai rani. Mi iya Adi Komii kramiir Wanin siya ti digworaekwo whiekakim simiir nonkwowimim mi ta hiriinan hika bi nimbiamka, tariinanin tasa niki oyokiyokwiya. Mi mhoiia iriipi hiriinan, ta hik hiniina wi nimbiam tani. Niingaka. ²⁰ Mi Adi Komii siya ta ii aiirin haruwa nikwoninkikripna karamae nwowi mi iikam whiekakim sama wi hinda priiyop itkaigii. Mi siya iikamim siya nimbangiyim simiirsi naingwoyimiyokin mi siya ta iya haruwa asi nikwoninkikripnakika.

²¹ Mi ta iya inkam nwrin kimiir boinkin, kigi! Kraisin tisi tapi nwowin. Mi nwrin yio wa mi kwaboini, kigi! Kraisi siya isi hapi nwowin. Mi kima wi kaimwo kipi nwo ta yai aiirin. ²² Mi mhoiia kam nhirim wi ha niksisaiei, kara Kraiskin mi kara profet inkam nwrin, wi simiir hiriinan nwonanii. Mi sama dimin komii komiiyim mi maipai maipaiyim wa mi kinankiuwi iikamim Adi Komii siya nimbangiyim simiir niksisaeyam. ²³ Mi kima sibgu mintarao, ti digworaekwowim tapa kara boinmimauu digiyim kimiir, mhoiia wi simar swoki imbiyam. Iriig.

*Mi mhoiia yaowae adin ninomor kouanin wi sipi niti
(Mt 24:29-31; Lk 21:25-28)*

²⁴ Mi iya ta hik komiia saeya digi mi taka iya biyeyin wi hindara kakauu iuguskii. Mi bwana wi mi who rani. Niingaka. ²⁵ Mi nauunim wi ninomor hiranka nikiiki nainii. Mi digworaekwo kirie kirieyim ninomor kouanin wa kiisiskii. ²⁶ Mi wi sama kigwini Yaowae Adin ninomor kouanin wau mirsima saika ninkin iti. Mi siir kirie komiia mi siir dimin mauiyin paenan niyaeiyin wi warar ninkin iti. ²⁷ Mi ta iya siya wi siir paekwosimim simiir nikropki. Mi siya wi iikam whiekakim nuanim siya nimbinkiyim hinda tinda nwowim, wi simiir nikiuna digi, maeyau kwiruwa nangiriyuniyim. Iriig.

*Whrou siya ii hidni siyuiin siir nakrigin
(Mt 24:32-35; Lk 21:29-33)*

²⁸ Kima whrou siirar dinokninkin, iya pi whrou siya woki ti hiriinanin krima pa ninokninkini opin wi sipi niuwi. Mi opud naowin wa mi ikii kini. Ta hiriinan iya saeya opki niuwiya. ²⁹ Mi hiriinan kinuwi mhoiyya wi kimar kigi ti diminin ini yimbiyam. Mi kima wi nwoki inokninkiniyim, iya Yaowae Adin ninomor kouanin siir iya tirir nitana kingiin bidi ywowa. ³⁰ Kara kimiirin yaimwowa boini, ti iikamim nwowim sima wi niki ao rani mi ti digworaekwo hoimgakim wa nimbiam. ³¹ Mi nu ninomorwo yo wa digii mi kariir yaiya wi wara digi rani. Niingaka. Iriig.

*Inkam nwrkin ninokninkin tani ta iya siya niti
(Mt 24:36-44)*

³² Inkam nwrkin ninokninkin tani ta ii aiirin nugak, nabie mi naiowaka. Niingaka. Mi paekwosimim ninomor kouanin yim hiriinan ta iya sair mi inokninkin tani. Mi Adi Komii siir yinisimin iriipi hiriinan ta ii aiirin wara mi inokninkin tani. Niingaka. Adin sasar ninokninkin iski ta ii aiirin. ³³ Kima mintarao mi kima wi nhwo kipi whwonkai kima ninokninkin tani, tikinin wi paka hinin iya sae nimbini. ³⁴ Siya inkam nwrkin siir hinuingin siir omaka sair haiburgikin mi ina yapnamin maeyau gwira. Mi kamim whisarii mi priimiriyyim siir mi imir, siya miyim simiirin yapa yapa yonkwo digig. Mi siya inkamin ano iir kigriraowiyin siir boingig, kira sibgu kigrirao nhwo kipi whwonkai. Jisis siir boiniyo yaiya dig ywokiya. ³⁵ Jisis siir yaiya tasa niki ama. Mi kima wi asi kigriraowi kima ninokninkin tani, iya omakan inkamin siya niti. Siya wi paka hinin iya sae namisi iti, siya nibopwo namisi iti, iyie? Wi iuumaka namisi iti, iyie? Wi nugak namisi ityakwoki kima ninokninkin tani. ³⁶ Mi kima sibgu kigrirao, siya kimiirin wi hindara nhingaknisi. Siya wa kignisi, ina niki whwonkaiyim. ³⁷ Ta yaiya kara kimiir boinmauugiya, kara iikam hoimgakim simiir warar boinkika, kima mintarao! Iriig.

14

Prismi yaowae adim mi kamim siyiu komii ninokninkiniyim sima Jisis siir nisomaowam boinkim

(Mt 26:1-5; Lk 22:1-2; Jo 11:45-53)

¹ Mi ta ii komiyya Pasova dimin whirkin kimbu karam nwowiya, bretin waisikaaiyin yis karamaeyin siir nikwo aeya iya mi ta nae komiyya uga nikwo aebwakainami. Mi prismi yaowae adim mi kamim siyiu komii ninokninkini ikim sima boin, krima Jisis siirin wi panina nonkworimdinu hainprakaii? ² Mi sima boin, krima wi ta ii komiyya Pasova wi sair kipi nisikiina nim wi ti iikamim siir whin nwowim wi sima pi whininiisi siirsiiyin. Iriig.

*Wiga saeya wain Jisis siir mwo iir naokinkika
(Mt 26:6-13; Jo 12:1-8)*

³ Jisis siya om Betani hir nwokin Saimon siir omaka aiir. Ti inkamin paowaigi piskimkopouin. Mi iya Jisis siya ha niki idwo aeyin mi wig ira ina yapninpokainaniya siirin. Mi ti wa mobin umir prasae bi saingin. Mi saeya kwaigwowa ina kinis haigiya ti wa mobin siir kibokouwa. Mi ti wa mobin piuii miyikakin ini Jisis siir mwo iirarar yaokin swokiyyin. ⁴ Mi iikam nhirim ta omaka sair nwowim, simiir kwoinim miyik biri naingwokikim ini io kwoin yaingwokiyim. Mi sima, sima simar yomboin amboin, saeya ti wa kibiyin siirin whisarii dimusi priidiraerarkikin, ha? ⁵ Mi tiki wa krimiir tirankin sainakikiswo mi siya pi umir prasae di saini. Mi siya umir paeyarin kamairim pi iuur iriirar K300.00 nanar pi sainin. Mi siir umirim pi iki iikamim digworaekwo umir minam whoaewaiyim simiir pi hauuin. Mi sima io ta wig aiir ywoki. ⁶ Mi Jisis siya boinki, kima ta wiga sairin hindara kig ninkinki. Mi kima sairin yai whisarii dimusi boini? Saeya kariirin siyiu wadieki wadieyin siirar tirika. ⁷ Mi iikam paeprikabim iinokinokin sima wi kimakar nwokripkaii ti nu iirar. Mi kima digworaekwo simiir hauuwi, wi hiriirar ti hauu. Mi ankara kimaka wi ii priei nwo rani. Niingaka. ⁸ Diminin wig aeya tiram naingwowi, saeya wa tiri. Saeya ti wa wadieyin kariir piu naokinkiyin, ie haingikaiyam naokin haiginugikin. ⁹ Kara kimiirin yaimwowa boini mi ti nuim hinda tinda nwowim wi yai win kibiya sairar mi boinimauuwi. Mi ti omom omomim wi ti diminin siirar mi haigiririr boiniyokiokii, ta wiga saeya tirkiyin. Mi sima wi siirar naingwokwowi. Iriig.

*Judas siya ini apwougig wira inkam komiyyim simiir
(Mt 26:14-16; Lk 22:3-6)*

¹⁰ Mi Judas Iskariot siya kam iuur nwiso simiir nwrkin. Mi siya prismi yaowae adim simiirin yam, wir simiir nini apwougigim. ¹¹ Sima ta yaiya sair wakaewinim, sima ini maingmairga ywowim. Mi sima ina yimbiyiyim umir siir hauuwam. Mi ta ii aiirarin

Judas siya ina yap hansir bwakaŷiŷin, Jisis siirin simiir kinmauu itim. ¹² Mi biiki biŷayan iya bret waisikaiŷin yis karamaeyin siir naeŷiya ina yimbiniya. Mi sima sibsib yinisimim saŷir yisomsom aokao ta nae komiŷiya Pasova saŷirim, saŷir naekwowakam. Mi kamim siir kiŷna miriŷim sima siir srii, krima nae pi papi nini diriraerariuwi, ta nae komiŷiya saŷir naeyim, kira naeyamin, ha? Mi sima Jisis siirin hiŷina sriigim. ¹³ Mi Jisis siya kamim siir kiŷna miriŷim nwiŷa yikropki. Mi siya sowiir boŷnki, kowa om komii iŷir dapnŷopkainam. Mi inkam nwiŷin op two komiŷiya opkaka saŷir hainani mi siya kowiŷirin pi om komii hir napyiskaŷin mi kowa wi siir mhoiŷya dam. ¹⁴ Mi siya omaka ir napnŷopkainamkin mi kowa saŷar dinkin apnŷopkainam. Mi kowa ta omaka saŷir adin siirin pi hiŷina tini boŷnu: Dimin taemin nowomwarkaŷiyuwan inkamin siya hiŷina boŷnkikin, kariir maeyau ini papi nwowa ta nae komiŷiya Pasova kamim kariir kiŷna miriŷim simaka naeyana, ha? ¹⁵ Mi kowiŷirin wi siya niŷiimauuwi, maeyau kwira omaka anauwa kouana saŷir nwowa. Mi ta maeyau hi ipii saŷirara. Mi kowa krimiir naeyim wi ta maeyau aiir tini diriraerar kwokin, krima naeyam. Siya sowiŷirin hiŷina boŷnkikin. ¹⁶ Mi inkam nwiŷo siir kiŷna miriŷiyo ina yamwo. Mi sowa om komii hiriir yimbiam. Mi digworaekwowim Jisis siya boŷnkiŷim sowa ini simiŷirar ini kiŷiuwim. Mi sowa nae komiŷiya ina diriraerar kwokino ta Pasova nae komii aiiram.

¹⁷ Mi naiowaka Jisis siya siir kiŷna miriŷim kam iuur nwiŷo sima yitrib. ¹⁸ Mi iya sima hiŷya nae haŷin aeyia saŷir hirar nidwoyokai aeyim mi Jisis siya boŷn, kara kimiŷirin yaimwowa boŷni, inkam nwiŷin krimaka tir nidwokai aeyin kariŷirin wi wir siya napwouwi. ¹⁹ Mi kamim siir kiŷna miriŷim sima ini hikakar ywokiŷim. Mi sima, sima sima yinsrii ansrii siirin mi tari kara, aniya? ²⁰ Mi Jisis siya ina yowarki boŷnkiŷin, kima ti kam iuur nwiŷo kimiŷir nwiŷin niuwi ini tirar nwowin. Mi ti inkamin in kanakar ninŷin inopkai haiŷin ta twowa nae haŷiŷya mi wi siyar napwouwi wira kariŷirin. ²¹ Hiŷa! Ti inkam yaowae adin ninomor kouankin niŷin siya wi sipi naowi. Siya karaŷin. Adi Komii siir Yokwo Komiiŷa saeyia hiŷina boŷnkiŷa mi wi mintarao ti inkamin wir kariŷir napwouŷin sau omomin siir, siirin wi hik prasaeki nimbiam tani. Mi ti inkamin siir yopiŷya siir naokaina karamae nwokiswo, ini wadieki wadiŷya mi owin. Dimusi rani, ti inkamin siya wi hik prasa hai rani. friig.

*Jisis siya komunion kamim siir kiŷna miriŷim simiir hauu aekin
(Mt 26:26-30; Lk 22:14-20; 1Ko 11:23-25)*

²² Mi sima ha niki aeyim mi Jisis siya bretin nhira hai mi siya Adi Komii siir boŷn wadieki. Mi siya ina yinibimbir hauugiŷin kamim siir kiŷna miriŷim simiir. Mi siya boŷn, kima hai, tiŷinin yo kariŷir kiŷka. ²³ Mi siya mob wainin ira mi hai. Mi siya ina mi boŷn wadiekiŷin Adi Komii siir. Mi siya ina hauugiŷin simiir, sima kwiyaeyam. ²⁴ Mi siya simiir boŷnki, takina ya kariŷir nhieka Adi Komii siya nimbiniŷ aeya. Mi kariŷir nhieya wa naokiniŷinami iŷkam whiekakim simiir whindiriraerar haŷinuwam. ²⁵ Kara kimiŷirin yaimwowa boŷnki, ti op wainin kara wi idip idip swoki kwiyaey rani. Niŷngaka. Mi hiriŷyar namiyokiyokii mi wi iya kara wainin Adi Komii siir omin digworaekwo whiekakim simiir kiŷraowiyin wi siir hirar nini kwiyaeyiu iski. Jisis siya hiŷina boŷnkikin. ²⁶ Mi sima mwai kwira wao. Mi sima mhu Oliv hiriŷir yam. friig.

*Jisis siya Pita siir boŷnki siya wi digumii siir haimriyugiŷi
(Mt 26:31-35; Lk 22:31-34; Jo 13:36-38)*

²⁷ Mi Jisis siya simiir boŷnki, kima wa nidamgririgi wi kanaka nwo rani. Adi Komii siir yaŷya Yokwo Komii saŷir nwowa hiŷina boŷnka, inkamin sibsib kiŷraowiyin Adi Komii siya niŷomaokii mi siir sibsibim wa nidam niŷoopkii. ²⁸ Mi kara wa swoki inŷin idwowa ie hirankin. Mi biŷin wi karar namkwokini nu Galiliya hiriŷirin. Mi wim kima wi kariŷir mhoiŷya niŷi. ²⁹ Pita siya ina yowarki boŷnkiŷin siir yaŷ aiŷirin, yim sima kiriŷirin wa nidamgrirmiigi mi ankara niŷngaka. Kiriŷirin wi kinisu rani. Niŷngaki, niŷngakiŷngaka. ³⁰ Mi Jisis siya siir boŷnki, kara kiriŷirin yaimwowa boŷni mi ta niŷyaka iuumin kwisaka wi niki ik rani mi kira kariŷir inigŷin wi hiriŷyar niŷisaei kriŷkai. Mi kwoimaka wi kira wakaeki iuumin ini nikiyakwokin. ³¹ Mi Pita siya ini igao yaŷyar boŷnkiŷin, kara kiriŷirin wi swoki imprio rani. Niŷngaki! Niŷngaka! Mi kara kinakar ninŷin aowama mini mi kara kiriŷir inigŷin wi mi imprio rani. Mi kam nhirim siir kiŷna miriŷim yim iriŷipi hiriŷin yaŷ aiŷir mi boŷnki. friig.

*Jisis siya maeyau miŷyika Getsemani nhwo saŷir kwis boŷnkin Adi Komii siirimin
(Mt 26:36-46; Lk 22:39-46)*

³² Mi sima maeyau kwira saŷir yimbiam Getsemani. Mi Jisis siya kamim siir kiŷna miriŷim simiir boŷngi, kima tapaiŷir didwoki, kara nhwo nikiŷi kwis boŷniuwu. ³³ Mi siya Pita Jems mi Jon simiŷirarar yikunam, saŷa namam. Mi siya ini hikakar ywokiŷin. Mi

siir kiuin kiugak bi nwokikin. ³⁴ Mi siya simiir boinki, kima whaowae nwowi kariir kwoin siyarin ini wara yiyiuamwankiyin. Mi kariir pua ini warar yinkisimsibnakiya. Kima tirar dwoki mi kima sippu mintarao. ³⁵ Mi siya ha kwapnamin mi ini hindara yakai whinamin nu hirar. Mi siya ina kwisboinkiyin Adi Komii siirin. Adi Komii, kira digar mi owi mi ta hika wi kariir mi imbini rani. ³⁶ Mi siya boinki, adiyoi! Iya kira digworaekwo hoimgakim simiir tiramar naingwowi, kira wi digar mi owi. Mi ankara hinina naingwowi, ta kariir hika kira saair hainaowid. Mi kira kariir kwoin iirara kipi nwo, kiriir kwoin iirar timi o.

³⁷ Mi siya ha swoki itin mi ina kigniyin, sima nhwo ara grinkin whini. Mi siya Pita siir ini boini, Saimon! Kira nhwo whini, aniya? Mi kira pi haimiisima nidwo kao rani, aniya? ³⁸ Kima didwo kao mi kima nhwo min timi sriboin. Mi dimin whirkin kiiiram kinankiwi, wim wi nikisi. Kwoinin ina naingwovin dimin taemin tiramin mi piu saeya kini rani.

³⁹ Mi siya ina swoki amin nhwo ina swokini kwisboiniuin. Mi siya yayim biya siya nikini sriboiniuin, simiirar swokini sriboiniu. ⁴⁰ Mi siya ina swoki itin kamim siir kigna miriyim simiiram. Mi yim sima nhwoki niridnaekim mi sima nhwo asi grinkinwhinkin. Mi sima siirin ini yai kaonis boinan whaowayaim.

⁴¹ Mi siya kwoimaka ha swoki itin simiiram mi siya ina ini boiniyin simiirin, kima ina niki grinkinwhinkripkaiyim, aniya? Ini dig ywoki, kima ti kigi, iya ti inkam yaowae adin ninomor kou hirankin nitin siir nonkwonakiyana kam bibiyeyim sima, bidi yimbiniya. ⁴² Kima dinsiin, krma pi nami. Ti kigwin, inkamin wir kariir napwougigin isi nitin. Iriig.

*Sima Jisis siir nini onkworimdinu hainakikin
(Mt 26:47-56; Lk 22:47-53; Jo 18:3-12)*

⁴³ Jisis siir yayia biri niki digika mi Judasin kam iur nwiso simiir nwirin siya ina yitin. Mi kam isid komiyyin saika yinkin it. Mi sima kamkiu minin mi dan minin simiir warar yinkin hainani. Mi prismi yaowae adim mi kamim siyu komii ninokninkini ikim mi kam adi yaowayaim siyu komii kigiriraowi ikim simiirin sima nikropkikim siir nonkworimdinu hainakiyam. ⁴⁴ Mi inkamin wir Jisis siir napwouwin mi siya hinina boinirargig kima pa kigin, inkamin pi kara nini aepirimdinuwi mi ti inkamin siyairgin. Mi kima pi siir donkworimdinu hainam.

⁴⁵ Mi Judas siya ha namin mi siya ini Jisis siirimar youap hiriru namin. Mi siya ina ini boiniuin, dimin taemin nowomwarkaiyuwan inkam. Mi siya ina yaka aepirimdinuwin siirin. ⁴⁶ Mi sima Jisis siirin ina yonkworimdinu kihainamin. ⁴⁷ Mi Jisis siirar inkam nwirin siir kinginar nokwoin siir kamkiuin ha kwakiwokhaiyin mi ini ti prismi yaowae adin siir mi whisarii prii miriyan inkamin siir win alir yaka haingrip itkigiyyin. ⁴⁸ Mi Jisis siya simiir boinki, kima ti kariirin nitim mi kima ti kamkiu minin mi dan minin simiirin wara dimusi hainanikim, kariir nonkworimdinuwamin, ha? Kima ha naingwokim kara kiiir hiyan inkamkin, aniya? ⁴⁹ Ii kasa rani, kara kiiir nowomwarkaiyuwin Adi Komii siir omaka saair hir. Mi kima kariir bi nonkworimdinugim. Mi Yokwo Komii saair yayia ini kaimwovar ywowa. ⁵⁰ Mi kamim siir kigna miriyim sima ha haiburgigim siirin mi yim sima ina yidamkiyim. Iriig.

⁵¹ Mi whran nwirin Jisis siir mhoiya namin siya yuis arar kainamkin. Mi sima siir nonkworimdinu haiyam tirkin. ⁵² Mi ta siir yuisa ini sima yinikiwhro hainaowida. Mi siya ini parurar iwit amin. Iriig.

*Jisis siya inkam komiyyim yai hidiyim simiir whwonkam ida ini okwo iu
(Mt 26:57-68; Lk 22:54-55,63-71; Jo 18:13-14,19-24)*

⁵³ Mi sima Jisis siirin prismi buki biyan yaowae adin siir omaka hiriir yikiunam. Mi prismi yaowae adim mi inkam adiyaowayaim siyu komii kigiriraowiyim mi kamim siyu komii ninokninkini ikim mi sima ina yitim ta omaka aairara namwonyam. ⁵⁴ Mi Pita siya Jisis siir mhoiya yam. Mi siya kingin bi nwokin, ini aru hirar ywokiyyin. Mi siya ina yapninpokainamin hira saair ano iir, prismi biigi biyan yaowae adin siir omaka maeyau hiriir. Mi siya kamim waikaowiyim pae simaka ini idwo oniyu. ⁵⁵ Mi prismi yaowae adim mi inkam komiyyim yai hidiyim mi sima kam nhirim simiir yikiuna sima boinmauwim siyu biyieyim Jisis siya tirim simiir. Mi sima siirin wi hiriinansi nwoki isomsomim. Mi sima ha kigim siirin mi siya dimin biyie whir bi tirkin. Niingaka. ⁵⁶ Mi ti kamim sima yaimwoni bi boinkim, sima hindara priiboinkim. Mi simiir yayim iripa bi nwokim ini yapa yapa ywowim. ⁵⁷ Mi kam nhirim siirin pi whisariiya priininsiin okwo boinki. Mi sima hinina boinkim. ⁵⁸ Nim krma ha wakaekim siya hinina boinkin, ta Adi Komii siir omaka inkamkar nonkwo miriyya saairin wi kara niipirgigi. Mi ii kwoimim dig nwoki mi kara saairin wa swoki haininansiin mirii nami. Saairin wi inkamki nonkwo mirii rani. Niingaka. ⁵⁹ Mi ta yayia ti kamim sima boina, yim sima iripa hiriinan yaimwoni bi mi boinkim. Simiir yayim iripa bi namasugim, ini yapa yapa ywowim.

⁶⁰ Mi prismi biiki biyyan yaowae adin siya simiir whwonkam ida yinsiin okwoki. Mi siya ina sriyyin Jisis siirin mi kira ti yayim sima priiboin simiir yai yamdi nowarkii boin tani, aniya? ⁶¹ Mi Jisis siya yaimin yaiminkin, ini hindara yokwo tani. Siya yaimirsim bi nowarkii boinkin. Mi ti prismi biiki biyyan yaowae adin siya ina swoki sriyyin mi kira ti inkamin Adi Komii siya nimbngiyin mi siya aniya, iyie? Mi kira ti yinisimin Adi Komiiyin dimin whirki kimbu karam nwowin siir ieya, aniya? ⁶² Mi Jisis siya ina boinin, ihi, karargin. Mi kima wi kariirar kigi ti Inkam Yaowae Adin ninomor kouankin nitin, ini Adi Komiiyin kiriekakin siir ina iniga saair nidwowin. Mi kara niti, kara wi waumirsim whisananim ninomor kou hiranim, simakar ninkin onaiinii. Mi kima wi kariirar kigwini. ⁶³ Mi prismi biiki biyyan yaowae adin siya yinakiwomwitki siir yuis bripriya siya niya sairin. Siya whisarii bi niinikiwomwitka, siya iokakin. Mi siya ina boinkiyin, krma pi inkam nhiram kipi swoki ikuna yai whinboinamin. Niingaka. ⁶⁴ Kima bidi wakaakiyim yai bibiyeyim siya boinkiyim Adi Komii siir mi kima ini panina yangwokiym? Mi sima hoingakarim ini yai kwiruar kiritkin boinkiyim, siya siyu biye bidi tin, siya wa dao.

⁶⁵ Mi kam nhirim yaeyop siir yaswaiyugi mi sima siir yaimwo whwonkamim yuisni kogrinugi mi siirin ina toim. Mi sima boin, kira profet yai ti boinki, kiririn nhinga tiowi, ha? Mi kamim waikaowiyim sima yikunam siirin. Mi sima siirin hanngi yipmpar. Iriig.

Pita siya miisisaekin Jisis siirin

(Mt 26:69-75; Lk 22:56-62; Jo 18:15-18,25-27)

⁶⁶ Mi iya Pita siya omaka maeyau akpitga nu hirar niki okin mi wig ira prismi biigi biyyan yaowae adin siir mi miriia saeya ina yita. ⁶⁷ Mi iya saeya Pita siir kiga siya pae hir nidwo oniyin mi saeya siir whwonkam iirar ini kigsib boiniu. Ni kira iriipi hiriinan Jisis om Nasaretanin saika mi okin. ⁶⁸ Mi Pita siya ini hindara miisisaekiin. Niingaka. Kara ninokninkin tani siirin, kara ta yayia kira boina sairin warar whaowae. Mi siya ina youapaniyamin hira saair ano kingiin hiriir. Mi iuumin ina yikiyakwokin. ⁶⁹ Mi ta wiga mi miriia saeya Pita siir swoki kiga mi saeya kam nhirim saair kingiin hir nwowim inkam komiig, aniya? Mi Jisis siir kigna miri inkam nwr ieyairgin. ⁷⁰ Mi Pita siya ina swoki miisisaekiin. Niingaka. Mi mhoiia kam nhirim saikar nokwowim sima swoki boinhiuriyugi siirin, kaimwoki kaimwowaiga kira kipi niksiae ni kira iriipi hiriinan Jisis siir mi kigna miriinan inkam nwrkin, nu Galili hirar inkamkin. Sima hinina boinkikim. ⁷¹ Mi Pita siya ina yikopaisirkiyin, kaimwoki kaimwo kinga! Kara ti inkamin kima boinin siir bi ninokninkinkin. ⁷² Mi biri kimiminkikin, iuumin kwisaka ina yikiyin. Mi Pita siya ina swoki aingwownakiyin yayia biya Jisis siya boina siir. Jisis siya hinina boinkin, iuumin kwisaka niki ik karam nwowi mi kira kariir inigin wi kwoima miisisaei. Mi Pita siya nou prasae bi kinkin. Iriig.

15

Sima Jisis siirin Pailat siirim yikunam

(Mt 27:1-2,11-14; Lk 23:1-5; Jo 18:28-38)

¹ Mi prismi yaowae adim sima nugak imumar yamyakwok adiyaowaeiyim siyu komii kigriraowiyim mi kamim siyu komii ninokninkiniyim mi inkam komiiyim yai hidi ikim simiiram, sima yai iripa hangiriyu boina. Mi sima Jisis siirin weyin sopni yimboru kinam Pailat siirimin. ² Mi Pailat siya Jisis siir srii, kira Juda iikamim simiir nu iir kigriraowan inkam komiig, aniya? Mi Jisis siya ina yowarkii boinkiyin, wa yayia kira boina ini mi owa. ³ Mi Pailat siya yaowae adim simiir wakaeyin sima yai whiekakim siirara boin hiuriyugi. ⁴ Mi Pailat siya Jisis siirin ina swoki sriigiyin, kira yai wakae boin tani, aniya? Wakae! Sima yai whiekakim ini kirirarar boin hiuriyim. ⁵ Mi Jisis siya yai kwir biri swoki wakae boin rankin. Niingaka. Mi Pailat siya asi kintuigikin. Iriig.

Pailat siya boinkin Jisis siirin pae hiiniya nironinkinin siir ninkin irinu inankiyim

(Mt 27:15-26; Lk 23:13-25; Jo 18:39-19:16)

⁶ Biawi biewiyim ii komiia Pasova wou nikwo aeya mi Pailat siir siyuin hiriir tirikin, siya maeyauwa mi biye miriia kamim huigrpkiikakiyim simiirin pi nwira nokmwim apniki. Iikamim simiir kwoinkin naingowin inkamin siir. Mi Pailat siya simiirimin pi siirar nikropki. ⁷ Mi ta iya inkam nwrin Barabas nikuwiyin, omaka huuyokiyokaiya saair nwokaiyin mi kamim wra nwoiyim inkam komii komiiyim omom omom kigriraowiyim io simaka nwowim mi simiir nhir imiir nisomsom aokaowim siya simakar nwokaigin. ⁸ Mi iikamim ha naninkiniuniyim mi sima Pailat siir boinki, tiki siyuin, biya kira tirin biawi nhirim digiyim mi kira pa nikrop apniki ta maeyauwa mi biye miriia huuyokiyokaiya saair nwowin simiir inkam nwrni. Mi tariinanin kira siira ti swoki tir. ⁹ Mi Pailat siya simiir yai yaka yowarkii boinki, kima minam naingowoi kara Juda simiir inkam komiiyin nu kigriraowiyin siir niuguskiyim, aniya? ¹⁰ Mi Pailat siya hinin asi boinkikin.

Dimusi rani, siya bidi yinokninkinin prismi yaowae adim simiir kwoinim. Sima Jisis saika whwokwoka nwo rani, simiir kwoinin i eyar kwaewaowi bi sima nwowim. Mi sima siirim asi nikuananikim siirin. ¹¹ Mi iikamim simiir kwoinin prismi yaowae adim sima ini boiniurwokaiyi. Mi sima pi hiniin nwoki boinkiyim Pailat siya Barabas siir dikrop apniki. ¹² Mi Pailat siya simiirin ina swoki boinkiyim mi kara pi panina tiri ti inkamin kima boiniyin Judami iikam simiir inkam komiirin nu kigriraowiyin, ha? ¹³ Mi sima siir yai yamdi ina kauwok boinkiyim, siirin paeyin hiiniya nirioninkinin saika dinkin irinugi! ¹⁴ Mi Pailat siya simiir sriigi, dimusika, ha? Siya dimu dimin tirbukin, ha? Mi sima ina kauwok boinamnankiyim, siirin ti paeyin hiiniya nirioninkinin saikar dinkin irinugi! ¹⁵ Mi Pailat siya iikam isidin simiirin hiirgin mi siya Barabas siir asi kigninkin apnikikin. Mi siya Jisis siirin kamim yai niniyim simiirim iyopmauugi, sima nipimparim siirin. Mi mhoiya sima siirin ina yikropkiyin paeyin hiiniya nirioninkinin saika ninkin irinugiyim. Iriig.

*Mi kamim yai niniyim sima Jisis siir nigbumbugim
(Mt 27:27-31; Jo 19:2-3)*

¹⁶ Mi kamim irim haiiyim sima Jisis siirin inkam komiirin omom omom kigriraowiyin siir omaka maeyauwa hiriir yinkikwona apnam. Mi sima kam nhirim yai niniyim simiirim yikiuna, sima ta maeyau kwiruwa sairrarar naninkiniuniyim ¹⁷ mi sima Jisis siirin yuis paridnana kwira yitomwaniu haiginiu. Mi sima urid nimridgakin whira hopwhro mi sima siir mwo iir kaigrisiugi. ¹⁸ Mi sima siir yigbumbu, akamie! Juda iikamim simiir nu kigriraowi inkam komiirin! ¹⁹ Mi sima siir mwowin paekopin hougwokwo apiyin siir yikrimkrae. Mi sima siirin yaeyop haini mi yaswaiyi mi sima ogmwo ha huiim mi ina kaiyirou kisisanaim siir inig iir hainanam. ²⁰ Mi sima siir mingigin digiyim mi ta yuis pariidnan bripriya ina swoki isaiya. Mi sima siirin ini siir yuis aiarar swoki ii haiginiugiyim. Mi sima Jisis siirin ina yikuanamin paeyin hiiniya nirioninkinin saikar ninkin irinugiyam. Iriig.

*Mi sima Jisis siirin paeyin hiiniya nirioninkinin saika yinkin irinugi
(Mt 27:32-44; Lk 23:26-43; Jo 19:17-27)*

²¹ Inkam nwirin Saimonkin siya om Sairini ankin Aleksanda Rufas sowiir yaowae adgin. Mi siya omisisimim om komii siir yaba nwowim simiir haiburgigim mi siya ina yapamin siyu maeyau nunga aiiir. Mi sima siyu bopwo hir yinapyiskai om komii siir kingiin. Mi sima kimidiniya igao yai siir boinwin paeyin hiiniya nirioninkinin Jisis siirin siya haiyam. ²² Mi sima Jisis siirin maeyau kwira sair hiriir yikiunam ta maeyauwa sair iniga Golgota. Mi ta maeyauwa sair inig mwowin inkam mwo kiuni maeyauga. ²³ Mi sima op wain simiir naba saikar yinkin aeipbigiya siir hauuwam minkin mi siya biri kwiaekin. ²⁴ Mi sima paeyin hiiniya nirioninkinin siirin saikar yinkin irinugi. Mi siir yuisim ini sima hidnonkwokwo hainamim. Mi sima gwo kwira sae gwo satu, sima minim gwokim ti hiniin diminin pi nhinga haii. ²⁵ Hya nugakar niki oyakwoka 9:00 klok mi sima paeyin hiiniya nirioninkinin siirin saiarar yinkin irinugiyakwok. ²⁶ Mi siir mwo kouga ta yaiya siir boina sair winki yokwoni. Sima hiniina win boinkikim, Juda iikamim simiir nu kigriraowi inkam komiirin. ²⁷ Mi sima Jisis siir kingiin inkam nwiso hii tauaeiyo sowiirin warar yinkin irimdinugik paeyin hiiniya nirioninkinin siir. Mi nwirin iniga mi nwirin yaoyaeya. ²⁸ [Mi Adi Komii siir Yokwo Komii sair yaiya ini kaimwowa ywowa bidi bidinan sima wina mi tariinanin saeya bidi yimbiniya. Mi ta yaiya hiniinga, sima siirin kamim hii tauaeiyim simaka yinkin huiwiyopmasugi.]

²⁹ Mi iikamim haimii tamii napim siir yapikbumbu mi sima mwo ina yapkintirim. Mi sima siir boinki, biya kira hiniina boinkin, Adi Komii siir omaka wi kara niipargi mi ii kwoimim dig nwokii mi wa swoki haininansiin okwoki. ³⁰ Mi kira kinakina tamii diriraerarna mi kira pa nwoki iuuniyim wari paeyin kirir nirioninkinin siir waraurankin! ³¹ Mi prismi yaowae adim mi kamim siyu komii ninokninkini ikim, sima Jisis siirin warar yapikbumbu. Mi sima, simasimar yomboin amboin, siya inkam nhirim simiirin bidiyar whindiriraerar haiginiu. Mi siya, siya siyar diriraerar namim panopi, ha? ³² Mi ti inkamin siya nimbinkiyin siya Israel simiir inkam komiirin, simiir nu kigriraowikin. Mi siya paeyin hiiniya nirio ninkinin siir hirankin krimar kigwokwoiuungi. Mi krime wa nwoki aingwo tibmiikiyim kiriramin. Mi inkam nwiso Jisis saikar ninkin irimdinugiyoy paeyin hiiniya nirioninkininsi yo sowa iriipi hiriinan siirin warar mi inkin igbumbu. Iriig.

*Jisis siya bidi yaonamin
(Mt 27:45-56; Lk 23:44-49; Jo 19:28-30)*

³³ Mi iiya nabie bopwo nwowa mi iiya ina kakauugiya. Mi hinda tinda ini niyar ywokiyim. Mi iiya bie nad nwowamtibin, iiya ii kwoim nwowiya sair yadig iurib. ³⁴ Mi ii kwoim namwoiuwiya mi Jisis siya ina kauwok boinkiribin, Eloee, Eloee, lema sabaktani? Ta

yaiya saiiir yaimwokiyaaimwowa hiniinga, kariir Adi Komii, kariir Adi Komii kira kariirin digiumii dimusi haimriiyugigin, ha? ³⁵ Mi kam nhirim kingiin hir nokwowim sima siir yai wakaeyim mi sima ina boinim, waka! Siya Ilaija krimiir wanwiyaeeyin siirim nikiuwi. ³⁶ Mi inkam nwinin ina iwitnamin hamgan hainakiyim. Mi ta op kausira siir idwo yaokinki. Mi kimidiniya paekop inakar yinkin udgi mi Jisis siir yaiga yaka onkwo mauugi siya kwiyaeyim. Mi ti inkamin siya boin, ha tiki o. Krima niki kigiraowii siirin pi Ilaija siya nasi whindiriraerar iuungi paeyin hiiiniya nironinkinin siir hirankin. ³⁷ Mi Jisis siya ha kauwankii boinkiribin mi siya ina iyie hikainamtibin.

³⁸ Iya Jisis siya naowa ta yuis komiyya Adi Komii siir omaka saiiir nitiyisiuwa saeya ini bopwoniyar yinwitamnaiiniya. Mi ina yugusnainama nua hiriir. Mi ta yuis prieiya ini kwisa ywokiya. ³⁹ Mi kamim yaii niniyim simiir bii nwowi inkamin siya Jisis siir whwonkam ida nokwokin mi siya kigiyin siya hiriinan niyae hikainamtibin mi ini siya siyar boinkiyin, kaimwoki kaimwokiiinga! Tiriiginin Adi Komii siirar yinisimkin. ⁴⁰ Mi wig nhirim hirar mi inkin okim mi sima arurig hirar nokwo kaokikim. Mi nhirim simaka hir ninkin okwo kaokim. Ira Maria om Makdalanka mi ira Maria Jems sapisapin mi Josis sowiir apu aeya. Mi ira Solomonika. ⁴¹ Biyya Jisis siya nu Galili hir nwowin mi ta iyya ti wigim siir mhoyiya namkin. Mi sima siir nae diriraerarim mi wig isid komii whirin yim sima iriipi hiriinan Jisis saikar yinkin am om komii Jerusalem hiriirin. Mi sima hir ini owou. Iriig.

Sima Jisis siirin siyano siir haigigi
(Mt 27:57-61; Lk 23:50-55; Jo 19:38-42)

⁴² Mi naiowaka Josepin om Arimatianin ina yitribin. Siya yai hidan inkam wadiekim. Mi yio siya iriipi hiriinan iyya Adi Komii siya iikam simiir kigiraowana iyya saiiirar mi owini. ⁴³ Mi Juda simiir ii komiyya waka nwokwowski mi tapa ya nae diriraerar haigigik ni iiga mi Josep siya asi napninopkainamkin Pailat siir kigam. Siya biri nidid namkin. Niingaka. Siya Jisis siir piuis biyyeya saiiir hainakiyim sriiyugin. ⁴⁴ Mi Pailat siya ini hindara yanaawinin ta yaiya saiiir wakaewinin, Jisis siya naonama. Mi siya kamim yaii niniyim simiir biyyan inkamin siirim yikiuna mi siya siir sriii, Jisis siya bidinanar naonamin. Iyie? Tariinanar kwaokim. ⁴⁵ Mi iyya siya yaii nini kamim simiir bii nwoyiin siir yai aiir wakaeyin mi siya Josep siir boinki siya Jisis siir piuis biyyeya saiiirin hati hainam. ⁴⁶ Mi Josep siya yuis whisinana kwira sainam. Mi siya Jisis siir piuis biyyeya ina ini hiunis hainakiya paeyin hiiiniya nironinkinin siir hirankin. Mi siya siirin yuis whisinana saiiir whrinainam mi siirin siya siyano whirin siir ini haigigik. Mi ti siyanowin inkamkar nopkikinkin. Mi siya siyya komiyya kwira warnani ie iir warkin tunugigam. ⁴⁷ Maria om Makdalana mi Maria Josisni yopi aka, sowa kogwokwo haigigigo maeyauwa Jisis siir piuis biyyeya saiiir haigigiya. Iriig.

16

Jisis siya bidi yinsiin idwowa in ieyankin mi ini omwaiyar swoki waiyan
(Mt 28:1-8; Lk 24:1-12; Jo 20:1-10)

¹ Mi Juda simiir ii komiyya dig nwokiya mi Maria om Makdalana mi Maria Jemsni yopi aka mi Salomi saeya sima waim piuii miyik whakiyim simiir sainam. Sima Jisis siir piu aiir naokanam sainamkin. ² Mi iigwira sima bieyin bidi maskwokiyakwokin mi saiiirar yamyakwok Sandeya, siyanowin inkam haigigigiin siirim. ³ Mi simasimar yapboinaiyam, krimiirin pi nhinga whin mirii ta siyya komiyya saiiir waritkinkiyim, ha? ⁴ Mi iyya siya siyanowin siir nini kigiuwim mi simar kigi siyya komiyya hir nwo rani. Niingaka. Bidi inabaki itkinkiya iemiga. Taka siyya, siyya prasae rani. ⁵ Mi sima siyano iir napninopkainamin mi sima kigam whranisim nwinin simiir iina inig miyya nidwokai. Siya yuis whisanan briipriya kwira nii idwokai. Mi sima siir nini kigiuwim mi ini hindara ini anaaiuwuwim. ⁶ Mi siya simiir boinkaiwin, kima kipi kignanae kara bidi yinokninkinin, wim kima Jisisin om Nasaretanin siirim hansiri paeyin hiiiniya nironinkinin sima ninkin irinugiyin siirin. Mi siya tapaiir nwo rani, bidi yinsiin idwowaamin! Mi ini omwaiyar swoki waiyan! Kima ta maeyauwa sima haigigiga saiiir ti kwakig siya hir nwokaii. ⁷ Kima dam! Mi kima pi kamim siir mi kigna miriyim pi simiir tini boinu mi Pita siirin warar. Mi kima pi hiniina tini boinu, Jisis siya kimiir biyya bidi yamkwokin nu Galilia hiriir. Mi kima siirin wi hir nini kigiui. Biyya kimaka siya niki boina saiiir hiriinan! ⁸ Mi ti wig oumim ina yidamniyamim idowiya hiriir, ti siyano iirsi. Mi sima ina yidam iugusamim, kiugak bi nwonamkin simiir kiium ini hindara yinirkiinamim. Mi sima inkam nwiraka yai panansi yimboboinamsi. Niingaka. Sima pi nididnamkim. Iriig.

Jisis siya Maria om Makdalana saiiir hiriir yimbiyam
(Mt 28:9-10; Jo 20:11-18)

⁹ [Jisis siya Sande nugak imumar yinsiin idwonamyakwok. Mi siya biigi biyyin Maria om Makdalana saiiir hiriir yimbiyam. Mi ta wiga, biyya Jisis siya niniskigiya yiu biye

iriyyar nwiso sima nwokaiya saiiir mi saeyairga.] ¹⁰ Maria saeya ini kigi'u ti siir nomiiyauim naingwoyimiyok ou prasae biri kinkim siirsiyin. Maria saeya biyyin siir nomiiyauim biyya saika nwokaiyiium simiir ini boinmauuu. ¹¹ Mi Maria saeya simiir boinki Jisisin ini omwaiyar swoki waiyan kara siir bidi kignaniyin. Mi sima ta yaiya saiiir wakaeyim mi sima biri naingwo tibmiigim. Iriig.

Jisis siya siyiu hirin inkam nwiso siir kigna miriiywo sowiir hiriir yimbiyam
(Lk 24:13-35)

¹² Mi ta saiiir mhoiyya inkam nwiso siir kigna miriiywo sowa om komii hir haiburgigo mi ha napamwo mi sowa siirin siyiu hir yapiyiskai. Mi Jisis siya sowiir hiriirin yaeya piu kwir yam. ¹³ Mi sowa ha swoki amwo mi kimidiniya kam nhirim simiir ini boinmauuu. Mi yim sima sowiir yai aiiirim bi swoki aingwo tibmiigim. Niingaka. Iriig.

Jisis siya kam iuur nwirim siir mi kigna miriiyim simiir hiriir yimbiyam
(Mt 28:16-20; Lk 24:36-49; Jo 20:19-23; Ap 1:6-8)

¹⁴ Mi kam iuur nwirim siir mi kigna miriiyim iya sima naeyar niki idwo aeyim mi Jisis siya ina yimbiyamin simiir hiriir. Mi siya simiir ini ikiu whisarii rani, sima bi naingwo tibmiigim. Mi kam nhirim sima pi nantamyiriyirkim kam nhirim sima naboiniyim Jisis siya bidi yinsiin idwown ieyankin mi siya ini omwaiyar swoki waiyan. ¹⁵ Mi siya simiir boinki, kima iki omom omomim hinda tinda nwowim simiir dam mi Yai Win Kibiya saiiir dapboinmamauuam iikamim simiir. ¹⁶ Mi inkamin naingwo tibmii mi siya ha baptais mi siirin wi Adi komii siyar kaoprigiokwowi. Mi yipiki inkamkin naingwo tibmii karam nwowi, yim wi siya griritkaigi. ¹⁷ Mi iikam whiekakim naingwo tibmiiyim simiirin kirie wi Adi Komii siya hauwi dimin komii komiiyim simiir diriraeraram. Mi sima wi kariir inig iirar ninimniskiiyami uridyiu bibiyeyim simiirin. Mi sima wi yaeya yaigin kwira boini. ¹⁸ Mi simiir inam mipugin biyu dapiyin siir nonkwowi mi op biyieya kwiyae aokaowiya saiiir kwiyae mi ti hiriinan diminim wi simiirsi nao rani, sima. Mi simiir inam makak inkamim simiir mi hainii mi sima wi wadieyar mi oki. Iriig.

Adi Komii siya Jisis siirin ninomor koua hiriir yikiunam
(Lk 24:50-53; Ap 1:9-11)

¹⁹ Mi mhoiyya krimiir Biyan Inkam Komiiyin Jisis siya siir yaiyim simiirin dig nwogigim mi Adi Komii krimiir Wanin siya ina yikiunamin siirin ninomor koua hiriir. Mi tariinanin siya ini siir ina inigmiyya ini idwoiun. ²⁰ Mi kamim siir kigna miriiyim, sima ina yamim hinda tinda. Biyan Inkam Komiiyin siya ini simakar yinkin miriiyamim. Mi siya simiir yai imiirin warar mi whinkinsis haiginuwam dimin komii komiiyim sima tir imiirin. Mi ti diminin iikamim simiir niisiimaugin. Mi ta simiir yaiya kaimwokikaimwowaiga, Adi Komii krimiir Wanin siir yaiga. Iriig.

LUK

Luk siya wɔnkika ta yokwowa mi yio siya paowai udikin. Mi siya Pol saikar nwowikin mi siya Judan inkam tani, siya Grik inkamkin. Mi ti niwiiyin siya wɔnkikin Grik hiran ilkamim simiiram, yio Jisis siirgin. Grik hiran ilkamim sima minam naingowoi, sima siyiu miyik siirar nwoki idwowim. Luk siya ti niwiiyin Jisis siir boinkin, siya inkam wadiekwadie ieyairgin. Mi siya ilkamim simiirsi naingwoyimiyokin mi simiir dimin biyeyim ini siyar mi inakiyim. Iriig.

¹ Biya iikam whiekakim sima simiir yapa yapa kwoin imiirar wɔnkɔnkɔngugikim inkam komii Tiofilas siiram, dimin taeminim krimiir tiriir nimbiniyim. ² Yim sima dimin taeminim yipiki aposel kamim sima kigim mi ilkam nhirkim, sima mi boinmauuiim simiir mi wakaeyokna apikim. Mi ti niwiiyim. Yim tariinanan ini krimar nonkwowim. ³ Kara Lukgin, niwii whiekakim biyanim mi tariinanan ikim simiirin kara bidi sibgu hidgiyim. Mi kara ti niwiiyim biigi biyanim mi tariinanan ikim, simiirin kara kiriiram bidi wɔnkiiyin inkam komii Tiofilas kiriiram. ⁴ Mi kira wi hinina ninokninkim, ta yaiya sima nowomwarkaiyuwa kiriir, saeya kaimwo kinga.

Adi Komii siir paekwosimin Sekaraia siir boinki Jonin wi sipi nimbini

⁵ Mi iya Herot siya nu kigiraowan inkam komii nwowin, nu Judia hiran pris inkamin nwira nwokin, siir inigin Sekaraiakim. Siya Abaisani pris isidin siirgin. Mi siir wiga, ya Eroni isidin siirga, sair inigin Ilisabetka. ⁶ Mi sowawaiyin Adi Komii siir whwonkam idan dimin whirki bi kimbugo ini wadeki wadieyar ywowo. Mi sowa Biyan Inkam Komiiyin siir siyupai siyupai whiekakim simiirar napiko. Mi siir yayim simiirin ha mi wakaeyoknaekim. ⁷ Mi sowawaiyin yainie bi niyio miminko. Dimusi rani, Ilisabet saeya wig pia nɔngaka. Mi sowawaiyin wai bidi ywowo.

⁸ Ya Sekaraia siir isidin siya mriiya iya saeya. Mi Sekaraia siya pris inkamin krimiir kaoprigi okwowyin siir miya Adi Komii siir whwonkam ida mriigin. ⁹ Mi siirin sima yimbingi maeyauwa huuyokiyokaiya dimin whirki kimbu karamae nwowa Biyan Inkam Komii siira dimin taemin min ninkin imiiaeyia siirin hiriir yokmwɔn apninopkaigi. ¹⁰ Mi ta i aiirin iikam isid komiiyin sima idowiiya hɔrar ywo. Mi yio siya dimin taemin imiirar niki inkin imiiaeyin mi yim sima ini idowiiya hɔrar kwisboinim. ¹¹ Mi Biyan Inkam Komii siir paekwosimin ina yimbiamin siir hiriir. Mi ini hiya dimin taemin haigin ninkin imiiaeyia ini sair kingin hɔrar yamɔkwoniyin. ¹² Mi iya siya Biyan Inkam Komii siir paekwosimin siir kigiin mi siya ini hindara yanaakiyin mi siya ini nididkakar ywowin. ¹³ Mi Adi Komii siir paekwosimin, siya siir boinki, Sekaraia, kira kipi nidid. Adi Komii krimiir Wanin siiram kira kwis boina, siya bidi wakaewinin. Mi kiriir wiga Ilisabet saeya yinisim yinkamiyin wi nwira naokainaei. Mi siir inigin wi Jon dokpad haiginu. ¹⁴ Mi kira wi maigimaiga taokitaoka siirim nwowi. Mi iikam whiekakim iriipi hiriinan, wi maigimaiga taokitaoka siiramar mi owi. ¹⁵ Mi siya Adi Komii siir whwonkam idan wi inig komiigak nwowi. Mi siya wi op wain mi iki op bibiyie nhirim, kwiyae whaowaeiyim, wi simiir wara kwiyae rani. Mi iya siir naokainaei, Adi Komii siir naeyiun wi siirar naninkiniyuwi. ¹⁶ Mi Isrel simiir iikam nhirim, wi siya nikunami Biyan Inkam Komiiyin, simiir Adi Komii krimiir Wanin siirim. ¹⁷ Mi siya Adi Komii siir naeyiun mi siir kirieya biya Ilaijani nwowa wi sair hiriinankak nwowi. Mi siya wi Biyan Inkam Komii siir biya namkwokini. Mi adim simiir kwoinim wi siya kisina haigii mi sima wi simiir yin imiirar nwoki aingwowim. Mi iikamim nantamiriirim, simiir kwoinim wi siya kisina haigii. Mi sima wi ilkamim dimin whirki kimbu karamae nwowim, ninokninkin komiigakim wi simiir kwoin hiriinan kinar nwowi. Mi iikamim simiir kwoinim wi siya kisisop haigiwini Biyan Inkam Komii siiram. Adi Komii siir paekwosimin hinina boinkin.

¹⁸ Mi Sekaraia siya paekwosimin siir yai aka hinina yowarki boin mi ta yaiya saeya kaimwoki niuwi mi kara wi panina ninokninkini, kara waibiyie bidi ywowim mi kariir wiga ya iriipi hiriinan waibiyie bidi mi owa. Siya hinina boinkikin. ¹⁹ Mi Adi Komii krimiir Wanin siir paekwosimin siir yai aka hinina yowarki boin, kara Gebrielkin, kara Adi Komii siir whwonkam ida nokwowikin. Kariirin siya nikropkikin kiriir nauuni boinmauuniyam. Kara ta yaiwin kibiya kiriir boinmauuniyam hainanikin. ²⁰ Kira wakae! Dimusi rani, kira kariir yai aiir naingwo tibmii rani. Mi panao kiriir yaiya pi kara tirbugii mi kira pi waeyaimikrim nwowi. Mi wi iya ti digworaekwo whiekakim sima nimbiniyana wi sairar nadigiwu mi ta kariir yaiya wi kaimwowa nwowi. Adi Komii siir paekwosimin hinina boinkin.

²¹ Mi iikamim Sekaraia siiram nwowim sima ina yinaingwoyimiyok boinim, siya dimu dimin minkimimini, maeyauwa huuyokiyokaiya dimin whirki kimbu karamae nwowa sair

hirin? ²² Mi iya siya idowiiya ha napnaniniyin mi siya yai simaka bi nani boinikin. Mi sima ina yinokninkinkiyim mi tari siya saeya dimin win bidi kignaniyin maeyaua dimin whirki kimbu karamae nwowa saair hirin. Mi siya simiirin ini inarar yani kinmimauuuiin mi siya ini waeyaimkrimar ywokripkaiyin.

²³ Mi siir miini iyyim dig nwokiyim mi siya ina swoki amin siir omaka hiriir. ²⁴ Mi taka ii aairarin siir wiga Iisabet saeya ini yinpiugakar ywokiya. Mi idowiiya napriir karamae saeya nwowim bwanim iriyyar. Saeya hinina boinka, ²⁵ mi Biyyan Inkam Komiiyin siya kariirsi naingwobumbugin mi siya kara nididnanaekaigiya iikam whiekakim simiir whwonkam ida, siya bidi yitkiigiya. Iriig.

Paekwosimin siya Maria saair boinkin, Jisis siirin wi saeya naokainaei

²⁶ Mi bwan iriyyar whir aka, paekwosim Gebriel siirin Adi Komii siya yikropki nu Galili hiran omisim whirin Nasaret siirim. ²⁷ Mi kopaksim ira, saair yopiigar whausokninkin prapraskiya, saeya hii min bi nanaeka, sima saairin whran nwirin siiram boiritmaiga siya nonkwonaim siir inigin Josepkin, siya Devidni isidin siir hirankin. Mi ta kopaka saair inigin Mariaka. ²⁸ Mi paekwosimin sairam ha namim mi siya saair ini boiniu, Akam, Adi Komii siya kariirsi naingwobumbugin. Mi siya ini kinakar nwowin. ²⁹ Mi Maria saeya ta yai aair wakaeya saeya ini hindara yanaakiya. Taka yayia saeya panin, panin yaiga. ³⁰ Mi paekwosim siya saair boinki, Maria, kira kipi nidid. Adi Komii siya kariirsi naingwobumbugin. ³¹ Wakae! Kira wi yinpiugak kipi nwowi. Mi kira yinisim yinkamiyinin wi nwira naokainaei mi kira siir inigin wi Jisis nokdap haiginu. ³² Mi siya wi inig komigak nwowi. Mi siirin wi hinina boini, Adi Komii ninomor kouanin siir yinisimkin. Mi Biyyan Inkam Komii Adi Komii siirin wi siir brougaeyin Devid nu kigriraowiyin wi siir hiriinan nokmwin okwo haiginuwi. ³³ Mi siya inokainokin wi Judami inkam komii nwowi. Miyya inkam komii nu kigriraowiyin wi siir hiriyyar nwoyokiyokikeyami. Niingaka.

³⁴ Mi Maria saeya paekwosim siir yai aka hinina yowarkii boin, tiriiginin wi panina nimbiiyan? Kara kamkak rani. Kara inkam nwir aka bi nwoka mi kara wi yinkak ha nwo rani. ³⁵ Mi paekwosim siya saair yai aka hinina yowarkii boin, Adi Komii krimiir Wanin siir naeyiun wi kariir naninkinuni mi siir kirieya kariirin wi saeya kinsis haiginuwi. Mi mhoiyya kira wi ti yinisimin siir naokainaei. Mi sima wi ha boini siirin dimin whirki bi kimbugin. Siya Adi Komii siir yinisimkin. ³⁶ Wakae! Biyya kariir yopiyya Iisabet saeya wai bidiyar ywowa mi saeya ini yinkakar swoki owa. Saeya bwanim iriyyar whira ywo Biyya sima ha boinkim saeya wi yinpiugak nwo rani. ³⁷ Dimin whirkin Adi Komii siya tir karamae bi nwokin. Niingaka.

³⁸ Mi Maria saeya siir yai aka hinina yowarkii boin, wakae! Kara Biyyan Inkam Komiiyin siir miyyan wiga. Wa kira boina siya kariirin wi hiriyyar mi tiri. Mi paekwosimin siya saair haiburgin mi siya ina yamin. Iriig.

Maria saeya Iisabet saair ini kigu

³⁹ Mi ii nhirim bidi yamkiyim mi Maria saeya bi kimiminka, ina nhinama, mhiu nhirim om whirin nu Judia hir nwowim simiir hiriir. ⁴⁰ Mi saeya Sekaraiia siir omaka aair naprinopkainama mi saeya kimidiniya Iisabet saair ini boiniu, akam. ⁴¹ Mi iya Iisabet saeya ta akam Maria saeya boina saair wakaeya mi ti yinisimin ina kakninaokaigiyyin. Mi Adi Komii siir paekwosimin ini sairar yaninkiniuwim. ⁴² Mi saeya ha kauyikiya mi ina boinkiya, kira ini kina wigar ywowa. Mi iki wig nhirim simiir kouwin ina kirar ywowa. Mi wari yinisimin kariir mhinanu nwokaiyin, yo ini sakisar mi owin. ⁴³ Kara panin wiga, ti Biyyan Inkam Komiiyin siir apua ta kariirun nita? ⁴⁴ Wakae! Kariir wiina, kariir yai aair wakaekiya, akam, kira boinkiya mi ti yinisimin kariir mhinanu nwokaiyin ina kaknanaokaigiyyin mi siya ini maigimaigargar ywokiyyin. ⁴⁵ Kira Adi Komii siiram naingwo tibmii wiga kira maigimaigarga ha dwo. Mhoiyya kariirin wi Biyyan Inkam Komiiyin siya boina wi saair hiriinan tiri. Iisabet saeya hinina boinka. Iriig.

Maria saair mwaiga

⁴⁶ Maria saeya mwai waowa saeya hinina boinka, Kariir mhiu kwoinin ini Biyyan Inkam Komiiyin siiramar naingwo irkakim.

⁴⁷ Kara Adi Komii siiram maigimaigargaei, kariir nanmaiwarkainain inkamkin.

⁴⁸ Kara miyyan wig niingaka. Mi siya ini kariirsiyar swoki aingwo bunan. Mi Tariinanin mi mhoiyya iriipi hiriinan, iikamim sima kariirin wi hinina boini, kara wig bimbiiuwi rani.

⁴⁹ Dimusi rani, Adi Komiiyin kirieki kiriekakin, siya kariirin dimin komiigi komii iirar tirkin. Mi siir inigin dimin whirki bi kimbugin.

⁵⁰ Yaioyae yaioyayeyim hirii hiriinan kinaingim. Sima pi inan ii okwoki mi Adi Komii siya iikamim siirsi naingwo ididim wi simiisi naingwobumbuwi.

- ⁵¹ Adi Komii siir ina mi kirie kirieyim saeyar nonkwo miriigim. Mi iikamim simamar naingwonaeyim, simiirin siya bidi nhinikriropkiyim hinda tinda.
- ⁵² Mi inkam komii komiiyim nu kigriraowiyim, simiir miyim wi Adi Komii siya nikripkii mi iikamim inig karamaeyim, simiirin wi siya hainanpraprasii
- ⁵³ Siya dimin miyik miyikim wi iikamim mhiigi naowim wi simiir hauuwi. Mi iikamim iki digworaekwoki naokinguguninkinim simiirin wi piu nunga nunga siya nhinikriropkii.
- ⁵⁴ Mi siya ini naingwobumbuwa biya siya nimbina ini saiarar swoki aingwovoknakiyin. Mi siya Isrel simiir iikamim simiir whinkinsis haiginiugin.
- ⁵⁵ Siya krimiir brougaeyin Ebrahim saika bidi yimbiniin mi siya siir yinieyim mhoiia niti, simiirsi naingwobumbuwi. Maria saeya hinina waoboboinka.
- ⁵⁶ Maria saeya Iisabet saikan bwanim whwoima ywo. Mi saeya ina swoki ama saiar oma hiriir. Iriig.

Iisabet saeya Jon siir yaokaina

⁵⁷ Iisabet saeya naokainani iya yinisim iir, ina yimbiyama. Mi saeya yinisim yinkamiyin iir yaokaina. ⁵⁸ Mi saiar inkannanim, saiar omaka kingiin nwowim, simiir hiranim mi saiar nomiiyau ikim, sima ta yai aiar wakaeyim Biyan Inkam Komii siya Iisabet saiar si naingwobumbuwin mi sima ini maigimaarga wara mi inkin owim saikan.

⁵⁹ Mi ii iriayar kwoimaka sima yinisimin siir mio isa ina kitiyopnir haiyim. Mi sima minam namkim siir adin Sekaraia siir inig iirar swoki okdap haiginiuwim. ⁶⁰ Mi siir apua saeya boin. Nungaka! Siir inigin Jon dokdap haiginiu. ⁶¹ Mi sima saiar boin, krimiir brougae wanwiyaeyim biya ti hiriinan inig iir bi nokdapkim. ⁶² Mi sima siir adin siiram kinmimauu srii, krma yinisim siir inigin wi panina dapi? ⁶³ Mi mhoiia Sekaraia siya simiir boinki, yokwo siir hauugiyim pi winmauugiyim. Mi siya hinina winmauugi, siir inigin Jonkin. Mi sima ini hindarar yanaakiyim. ⁶⁴ Mi bi kimiminkikin, Sekaraia siya yai ina swoki kaonis boinkiyin. Mi siya ini Adi Komii siir inig iirar hainanprapraskiyin. ⁶⁵ Mi simiir inkam inkannanim simiir omaka kingiin nwowim sima nidid prasae bi kinkim. Mi ta yaiya ini mhiuim nu Judia hiranim ini simiir yiniyokiigiya. ⁶⁶ Mi iikamim ta yai aiar wakaeyim, sima ini sima simar yinaingwoyimok boinim. Ti yinisimin siya wi panin panina nwowi. Sima ina yinokninkinkiyim, Biyan Inkam Komiiyin siir kirieya ini saika nwowa. Iriig.

Sekaraia siir mwaigim

⁶⁷ Jon siir adin, Sekaraian Adi Komii siir paekwosimkin bidi yinkinukikaiyin. Mi siya diminin mhoiia nimbiamanin simiirin ina kauwok boinkiyim.

⁶⁸ Krma Biyan Inkam Komiiyin, krimiir Adi Komiiyin siir inig iir hainanprapraskii. Mi siya siir iikamim, Isrel hiranim simiir whinkinsisim nitkin. Mi sima ini rirmiiya ywokiim. ⁶⁹ Siya ninansin okwokikin nanmaiwarkainan inkam komiiyin, krimiir nanmaiwarkainam Devidni isidin siir inkam nwirin siir. Siir miyan inkam nwowam. ⁷⁰ Siya siir profet inkamin dimin whirki kimbu karama nwowin siirin bidi bidiniyarin hinina boinkin. ⁷¹ Siya krimiirin, krimiir sau omomin simiir hiranki nanmaiwarkainaei. Mi siya krimiirin wi kamim krimaka nombon ii ae karam nwowim, wi simiir in kirieya saiar hirankar nispiimspaki hainakii. ⁷² Siya nimbina krimiir brougae wanwiyaeyim simaka mi saeya. Mi siya ta naingwobumbuwa krimiir niisiimauuga. Ta nimbini kibiya siya haiyaprapraskiya, siya saiar swoki aingwovoknakikin. ⁷³ Ta siir nimbini kibiya krimiir brougaeyin Ebrahim saiar nimbinkin. ⁷⁴ Mi siya krimiirin krimiir sauan omomin siir in hirankar nanmaiwarkainaei. Mi krma siir mi aiar mirii, krma wi nididgak nwo rani. ⁷⁵ Mi krma siir whwonkam idan wi dimin whirki kimbu rani, wi wadiyar haiyaprapraski owowi. Mi wi rirmiiya dwo. Mi iigwir iigwirin krma wi hiriirar nwoyokiokiii. ⁷⁶ Mi kira ti kariir yinisim yinkamiyinin mhoiia sima kiriiirin wi Adi Komiiyin ninomor kougikouanin siir profet inkam dapi. Mi kira wi Biyan Inkamin siir biya namkwokin. Siir siyu iir kisosop diriraerarkwokinim. ⁷⁷ Mi siya yayim wi siir iikam imiir boinmimauuim. Mi simiirin mi siya nanmaiwarkainaei. Mi simiirin dimin biyeyim igbid kamyau siya bidi haiyoprindiyumiiyim. ⁷⁸ Whisarii rani, Adi Komii siir kwoinin krimiirsi naingwobumbuugin mi hiinsima krimiirsi nwokin. Mi siya wi ti siir nikropkii, bienan krimiir whwoyakiyam. ⁷⁹ Mi siya wi iikamim niibwomambwo nwokaeyamim mi naokao kingiin nwowim, wi simiir nokya haiginiuwu. Mi krimiirin wi siyar niisiimauu api kwoin miyikin hiinsima nwowiyin siirin.

Sekaraia siya hinina boinkikin.

⁸⁰ Mi yinisimin ina mwriiyin mi siir kwoinin mi siir piu aka ini kirie warar yinkin okiyim. Mi siya maeyau siiyin nu apa nunga saiar hirar nwoninaeyin mi ini Isrel simiir iikamim simiir hiriirar yimbiamin. Iriig.

2

*Maria saeya Jisis siir yaokainaki
(Mt 1:18-25)*

¹ Mi taka iya Sisa Ogastasin nu komii Rom hiran inkam komii nwokin. Mi siya siir biyan inkam komii komiiyim simiir boinki ti omisisimim siir hir nwowim siya kigriraowiyim simiir hiran iikamim simiir inig imiir nini winakiyam. ² Mi siyiutin inig haiyin iikamim omom omanim simiir mi ta ii aair haibwakainakim. Mi taka iya Sairinias siya nu Siria hiran omom simiir biyan inkam komii nwokin. ³ Mi iikam whiekakim sima ini simiir yapayapa omamar swoki amim. Mi simiir inigim simiir om hirar ini winaki yokwoni.

⁴ Mi Josep siya om Nasaretin, nu Galili hir nwowin siir haiburgigin mi siya ina yamin siir brougaeyin Devid siir om iiram, Betlehem nu Judia hir nwowin siirim. ⁵ Josep siya mi wiga siya boritmaiya Maria, sowar yam. Sowa minam namkwo, inig nini dapmauwuwam. Mi taka iya Maria saeya yinpiugakar nwonamka. ⁶ Mi iya sowa om Betlehem hirar nwowa mi yinisimin ina kaknanaokaiyin. ⁷ Mi taka iya sowiir yinisim yinaomiyinin ini saairar yaokainan. Mi saeya yinisim iirin yuis mirmiiya saair higriniu. Mi siirin bulmakaumi twowa nae haigiya saair kikaiyu whwonkai. Mi simani bulmakaumi omaka saair whwonkaigim. Dimusi rani, omakam inkamki whwonkaiyim inkam kina bidi digiyim. Iriig.

Adi Komii siir paekwosimim sima ini boinmauwuu kamim sibsib kigriraowiyim simiirin

⁸ Mi kam nhirim sibsib kigriraowiyim, niyaka sima omin siir kingiin hir waikaowigim, maeyauwa sibsib ina naeiya saair. ⁹ Mi Biyan Inkam Komii siir paekwosimim simiir hiriir yimbiam. Mi Biyan Inkam Komii siir paeya namnamiinan ha wokiinaiiniyin mi ini simiirar yamitkiniuwin. Mi sima nidid prasae bi kinwinkim. ¹⁰ Mi paekwosimim ina boinin simiirin, waka! Kima kipi nidid. Kara yaiwin kibiya kimiir nauuni boinmauugigam nitkin. Mi ta yaiyi iikam whiekakim simiir kwoinim wi maigimaiga komii saeya nrowaiginiuwi. ¹¹ Mi taka iya brougae Devid siir om hiran wig ira yinisim yinkamiyinin nwira yaokaina. Mi ti inkamim kimiir nanmaiwarkeinankin. Adi Komii siyar nimbinkikin siirin, Biyan Inkam Komii Kraiss nwowam. ¹² Mi kima siirin hiniina nini kigninokninkiniuwi mi siyairgin. Mi kima wi yinisim nwirin yuis mirmini saeya higriniu wi siir nini kigiui. Mi siya ini bulmakaumi twowa nae haigiya, ini saair whwonkaiyin. Adi Komii siir paekwosimim siya hiniina boinkikin. ¹³ Mi bi kimiminkikin ninomor kou hiran paekwosim whiekakim ina yuunaaiiniyim mi sima ini ti paekwosimim saikar yauni oniyim. Mi sima ini Adi Komii siir inig iir hainan prapraskiyim. Mi sima mhoiya hiniina boinki,

¹⁴ Adi Komii krimiir Wanin ninomor kou hiranin siir inig iir hainanki. Dimusi rani, Adi Komii siya big nasmirwaiya bidi ywokiyan simiirin mi iikam whiekakim nuanim sima iripa dingwomamaar aeikiyam.

¹⁵ Mi iya Adi Komii siir paekwosimim mi sima swoki ama ninomor kou hiriir, simiir haiburgigin mi kamim sibsib kigriraowiyim sima sima yomboin amboinki, humbae! Krima om Betlehem hiriir nami. Ti diminin hir nimbiamin siir nini kignaki. Biyan Inkam Komii siya boinkiyin krimiir. ¹⁶ Mi sima biri kimiminkim ina yamsauwim mi sima Maria, Josep mi yinisimin twowa bulmakaumi nae haigiya saair kikaiyu whwonkaiyin, simiirin ini kigiui. ¹⁷ Mi iya ti kamim sibsib kigriraowiyim sima siir nini kigiuwim mi sima ti yaiyim Adi Komii siir paekwosimim sima boinmauugigim simiir ti yinisimin siirim mi sima ini sowiirwai boinmauuniyim. ¹⁸ Mi iikamim ti kamim sibsib kigriraowiyim simiir yai aair wakaeyim mi sima ini hinda yanaakiyim. ¹⁹ Maria saeya ti yaiyim saeya wakaeyim simiir simiira naingwokwokaigika. Mi saair kwoinaw hirar haigi okai, saeya biri naingwo owouga. ²⁰ Mi kamim sibsib kigriraowiyim sima ha swoki apamim mi sima mwai ina yapwowaowamim Adi Komii siir inig iir hainanam digworaekwowim sima wakaeyim mi sima kigim simiir. Mi digworaekwo whiekakim Adi Komii siir paekwosimim sima boinmauugikim bidi yimbiamkiyim. Iriig.

Sima siirin Jisis yokdap haiginiu

²¹ Mi mhoiya ii iriiyar kwoimim namkiyim mi siir moisa ina kitiyopnir haiya. Mi sima siir inig Jisis yokdap haiginiu. Mi Adi Komii siir paekwosimim sima biyar dapkikin, iya siya siir yopiya saair mhiinaw hir niki okai karamaeyar niki owin saairar. Iriig.

Simion Ana sowa Jisis siirin omaka komiyya Adi Komii siira saair hir ini kigiui

²² Ta iya sowa buga niyoprikmaiya sowa buga siyiutin biya Moses siya winboinkiyin mi siir hiriinanar mi tir. Mi siir ad yopiyo ina hainamwo siirin om komii Jerusalem hiriir, Biyan Inkam Komii siir in nini onkwo hauugiyam. ²³ Yai komii kwira Adi Komii siir Yokwo Komiyya saair nwowa, saeya hiniina winboinkika, biiki biyan yinisim yinhamiyinin, yio minim nimbigin, Biyan Inkam Komiiyin siir hauugiyam, siir yinisimar nwowim.

²⁴ Yokwo Komii sair yai kirie kwira saeya hinina boinkika, iya wigkamwo sowa yinisim yinkamiyin yinhaomyinin, Adi Komii siir omaka komiyya saair hainam mi yo sowawaiyo iriipi hiriinan inmab haomwo isa timi isom hainam. Mi inmab aiiram mi whaowaekin, mhautam haomwo isa timi isom hainam. Mi Josep, Maria sowawaiyin om komii Jerusalem hiriir asi namkwo.

²⁵ Mi inkam nwirin om komii Jerusalem hir nwokin, siir inigin Simion. Mi ti inkamin siya dimin whirki bi kimbugin. Niingaka. Siya inkam wadiekin. Siya Adi Komii siiramar mi kwisboinikin mi siya ii aiiramar niki owi, iya Adi Komii siya inkam nwirin siir nikropki, Isrel hiran iikamin simiir mhii kwoin imiir kirie haiginuwam. Mi Adi Komii siir naeyiuin ini saikar nwowin. ²⁶ Adi Komii siir naeyiuin siir bidi yiisimauuin mi siya wi niki aosau rani. Niingaka. Siya Biyan Inkam Komiiyin Kraisi siya nitana sairamar niki owi. ²⁷ Adi Komii siir naeyiuin siyar haurworwokai insiingikin mi siya Adi Komii siir omaka saair hiriir yapninpokainam mi yopii adwo yinisim Jisis siirin ina hainaniyin Adi Komii siir omaka saairim, Adi Komii siir haugiyim, simiir siyu ieya boinin siir hiriinan. ²⁸ Mi Simion siir ina ti yinisim iirar yinkwo mi siya Adi Komii siir inig iirin hinina hainan prapas boinki, ²⁹ Biyan Inkam Komii diminin biya kira nimbiniin, kara siir bidi kigin. Mi tariinanin kara naonami, kira kariirin ha kigninkiki. Tariinanin kara kiriir miyan inkamin wi maigimaigar nwowi.

³⁰ Inkamin krimiir nanmaiwarkainanin kara siir bidi kigin.

³¹ Kira ti dimin iirin iikam whiekakim hinda tindanim simiir whwonkam ida diriraerarkin.

³² Siya paenan minam niuyakin iikam whiekakim Juda iikam tani, simiir kwoin imiir nanaakninki haiginuwam. Isrel kiriir iikamin inig komii simiir hauu haiginuwam.

³³ Mi iya siir yopii adwo sowawaiyin hiriinan wakaeywo ti hiriinan yaiyim Simion siya boinin sowiirwai yinisim iir mi sowawaiyin naingwoyimok pranae bi kinkwo. ³⁴ Mi Simion siya simiirniyin hanangi yigboinmamaair haiginu. Mi siya Maria Jisis siir apua saairin hinina boinki, wakae, ti kowiirwai yinisimin, Isrel simiir iikamin wi higa siya ninuwi. Mi nhirim wi siya swoki anmaiwarkainae. Ti inkamin siya, Adi Komii siya nimbiniin. Mi siir siyu iirin wi siya niisimauuwi mi nhirim wi saikar ninkinwamwarkii boini. Mi nhirim wi yaewan siir kindiyuwangigi. ³⁵ Mi iikam whiekakim simiir kwoin aowa aowanin wi idowiiyar nwoki. Mi mhoyiya sama siirin mi siyu miyik miyiknan tir tani. Mi kira siirin hiriinan kigi mi kiriir kwoinin wi hindara huigimkikiugi, siirsiyin. Mi ta hik hiriinana wi sauin, inkam piu nitiyin mi ha kimpipisugiyin, wi hiriinan kimpipisugi. Simion siya hinina boinkikin.

³⁶ Mi profet wig ira om komii Jerusalem hir nwoka, saair inigin Anaka, saeya Fanyuel siir yinisimka. Asa siir isidin siir hiranka, saeya waibiye bidi yowa. Biya saeya kam piua niki owa, saeya biewiyim pariiga ywo, iriiyar whis (7). ³⁷ Mi mhoyiya saair kamin ina yaonamin mi wig igabae nhanga saair biewiyim pariig, kamwii whii (84). Mi saeya inokiniokin Adi Komii siir inig hainanin bi siisika, saeya Adi Komii siir inig iirin mi nabe ni nabe hainanika. Mi ii nhirim, saeya nae minim pa mi haiyaei iiyim saeya nhwo Adi Komii siiram kwisboiniyim Adi Komii siir omaka komiyya saair. ³⁸ Mi iya Josep Maria sowawaiyin ta omaka Adi Komii siira saair hirar niki owo, Adi Komii siir ninkin imiiaeyim mi Ana saeya ha nimbiniya mi saeya ini Adi Komii siir inig iir ini igboinmamaairniya. Mi saeya kimidiniya ti yinisimin siir yai imiir boinmamau, iikam whiekakim om komii Jerusalem hiranin, siirin nwokwokinin, Isrelan iikamin hir nwowim simiir nanmaiwarkainam. Iriig.

Josep siya om Nasareta hiriir swoki haiyug apnam

³⁹ Sina digworaekwo whiekakim diriraerar digiyim, Biyan Inkam Komiiyin siir siyu ieya boinin siir hiriinan mi sama ina swoki amim nu Galili, simiir oma Nasareta hiriir. ⁴⁰ Mi ti yinisimin ha mwrigiyin mi siirin ma minkin bi nipiyaokimiminkin siya ini kiriekakar ywokiyan mi siya ini ninokninkin miyik whiekakar mi okiyan. Mi Adi Komii siir naingwoyimoka ini saikar nwowa. Iriig.

Yinisim Jisis siya ina yamin Adi Komii siir omaka saairim

⁴¹ Mi biewii biewiiyim ta ii komiyya wou nikwo aeya Pasova Jisis siir yopii adwo, sowawaiyin om komii Jerusalem hiriirar namnanaeiko, sowawaiyin bi nwokaigiiko.

⁴² Jisis siir biewiiyim iuur whisa namwo iuwim mi siya wara yinkin am, siir yopii ad owakan, ta ii komiyya wou nikwo aeya saairim. Biewii biewiiyim biya sowawai niki turkiyim simiir hiriinan. ⁴³ Mi wou nikwo aeni iya dig nwokiya mi sama ina swoki amim mi yinisim Jisis siya om komii Jerusalem hirar ywoki. Mi siir yopii adwo sowawaiyin ha bi naingwoko siya ini hirar ywokiyan. Niingaka. ⁴⁴ Mi sowawaiyin ha naingwoko siya ti iikam whiekakim sowaka waiyar napamin simaka napami mi ta nabe kirieya sowa sowa asi napamko. Mi sowa sowiir nomiyauim mi sowiir ad igrimim simiirin hansiram siya simaka mi owi. ⁴⁵ Mi sowawaiyin ha hansiranaeyo siir bi swoki kigin. Niingaka. Mi sowawaiyin, om komii

Jerusalema hiriir asi swoki haiyug hansranamko siirim. ⁴⁶ Haiyim sowawai siirim hansiro, kwisa hansir mi kwoimaka sair ini kigiu, omaka Adi Komii sair hir nwowi siya, Juda simiir inkamim siyupai, siyupaiyim sim nowomwarkaiyuwiyim simiir bopwoniya hir nidwokai wakaemimiki, simiir yai min dimin imiir mi siya simiirin ina mi kinawaomwarki sriiyin. ⁴⁷ Mi kamim siir yai imiir wakaekiyim mi sima ini hindarar yanaakiyim ti yai whiekakim siya ninomokninkin boinkiyim simiirin. ⁴⁸ Mi sowawaiyim siir nini kigiuwin mi sowa ini hindara yanaakiyo. Mi siir yopiya saeya siirin hinina ini boinu, yinisim! Kira kirirwaiyim hinin dimusi turgikin, ha? Kirirwaiyim kirirsiyin pranae pranae bi naingwoyimok hansirko. ⁴⁹ Mi siya sowirwai yai aka hinina yowarkii boin, kowawaiyim kariirim dimusi hansirko? Mi kowa bi ninokninkinko, kara pi kariir Adin siir omaka tirar nwowi, ha? ⁵⁰ Mi sowawaiyim bi ninokninkinko ta yaiya siya boina sair yaimwokiyaimwo aiirin.

⁵¹ Mi siya ini sowakawai warar swoki inkin amin om Nasareta hiriirin. Mi siya ini yopii ado sowirwai yaiyar mi wakaeyoknan. Mi ti yaimin diminin siya boinim, ini yopiya sair kwoinau hirar haigi okaiyim. ⁵² Mi Jisis siya komii namwoiuwin mi siir ninokninkina ini warar mi inkin opnirtaraokiya. Mi iikam ikim sima ini siiramar yangwokininim. Iriig.

3

Jonin op baptais haiginuwiyim yai siya boinimauugin (Mt 3:1-12; Mk 1:1-8; Jo 1:19-28)

¹ Taibirias Sisa siya kigriraokiyim omom omom nhirim nu Rom hiranim, biewiyim iuur iriyyar (15). Mi Pontias Pailat siya nu Judia siir kigriraowan inkam nwokin. Mi ta ii aiirin Herot siya iikamim nu Galili hiranim, simiirin sair kigriraokin. Mi siir akamin Filip siya nu Itaria mi nu Trakonaitis sowir kigriraowan inkam komii nwokin. Mi Laisenias siya nu Abilini siir kigriraowan inkam nwokin. ² Anas, Kaiafas sowa prismi biyan inkam nwoko. Mi ta iya Jonin Sekaraiani yinisimin maeyau siiyin nu apa sair hir nwowin mi Adi Komii siir yaiya siir hiriirin, sairar nimbiyamkin. ³ Mi Jon siya omom omom whiekakim ie Judan siir kingiin hir nwowin, simiir hirar iikamim simiirin siya hinina boin, kima kimiir dimin biyeyim digiumii simiir haimriiyugigi mi op wa nwoki baptais haiginuim mi Adi Komii siya kimiir dimin biyie biyeyim biya kima tirakaiyim wi haningim haiyoprindiyumiigi. ⁴ Jon siya hinina boin profet inkamin siir yai aiirin. Yai nhirim profet Aisaia siya winboinkiyim Yokwo Komii sair, yim hiningim, mi inkam nwirin maeyau siiyin nu apa nginga, hir kauwok boinkiyin siya hinina kauwok boinkikin, Biyan Inkam Komiiyim siir siyuum simiir kisisop diriraerarkwokin. Siir siyu iir sibgu diriraerarkwokin. Profet Aisaia siya hinina boinkin.

⁵ Mi maeyauwim ieno ieno whiekakakim yim ha timi hainkrimkrinkinkwokin. Mi mhiu komii komiiyim mi mhiuisisim ikim, wi sima dopkiyimikiina mi siyuum mipugnan wrieyokim yim timi oprimtioki mi siyuum haigi inamnaniiyim, yim timi iyohimikmai diriraerarkwokin.

⁶ Mi iikam whiekakim wa nwoki kigninokninkinkiyim, inkamin Adi Komii siya nimbinin krimiir nanmaiwarkainanin siirin. Profet Isaia siya hinina boinkikin.

⁷ Jon siya iikam isid komiiyim siiram nitim saika nwowim simiirin hinina boinki, kima iikam miyiknanki mi iuwi, ini wrakiwranan ywowim. Mi kimiirin nhinga boinkikim kariirin nidamnaniiyim, op kimiir baptais haiginugiyim? Mi Adi Komii siya wi kimiir nonkwoninwomwainninkin tani, anyi? ⁸ Mi kima iikam whiekakim simiirin hinina diisiimauu, kima kimiir dimin biyie whiekakim, simiirin bidi haiyoprindimiiyiyim. Mi kima, kima kima hinina kipi ninkinwamwarkii boin, nim krima Ebrahim krimiir brougaeyin siir iikamkim mi siya wi digar nwowi mi krima wi iikam miyikar nwowi. Niingaka. Mi Adi Komii siya naingwowi mi tiki siyam siyar mi diriraerarii, siya wi digar mi owi mi sima wi Ebrahim siir yinisimar namwoiuwi. ⁹ Ua ini paemii hirar haigin taowagina mi pae whiekakim nae miyik bud karamae nwowim yim wi paenau sima niyitkaigaiki. Mi wim kima ini ti paeyim simiir hiriinan ywowim.

¹⁰ Mi sima siirin hinina srii, krima wi panina tiri. Simiirin hinina niisiimauuim, krimiir dimin biyeyim bidi haiyoprindiyumiigiyim, ha? ¹¹ Mi Jon siya simiirin boiniyo yaiya hinin boinki, inkamin yuis kwisaigakiniuwi mi siya kwira, inkamin nginga nwowin, siir timi hauu. Mi inkamin naeminkin naokingunankaiyim yio iriipa hiriinanar timi tir. ¹² Mi kamim omom omomi omi haiiyim, yim iriipi hiriinan ina mi itim Jon siirim, op simiir baptais haiginuim. Mi sima siirin hinina srii, iikam nowamwarkaiyuwan inkam, krima wi panina tiri, simiirin hinina niisiimauuim, krimiir kwoin biyeyim, bidi haiyoprindiyumiigiyim? ¹³ Mi Jon siya simiirin hinina boinmauugi, kima umirmaiirin gavman siya boinkiyin siirarar hai. Yaeya umir nokii kipi swoki inkin hai. ¹⁴ Mi kamim yaii niniyim

yim iriipi hiriinan siirin ina mi sriiyim, krɩma wi panin panina tiri? Mi siya simiirin hiniina boinki, kima inkam nhiri mi hindara kipi priitiopriitio mi kima simiirin whisarii kipi priibon hauriyu mi simiir umirim whisarii kipi priiyiksasae hai. Mi kimiir kwoinin hiinsima dwo ti umirsimin kima haiyin kimiir mi aiirsi.

¹⁵ Mi iikam whiekakim sima ina yinaingwoyimi yok boinim, ti inkamin siya Kraisin Adi Komii siya nikropkiyin iikamin sim nanmaiworkainam, aniya? ¹⁶ Jon siya simiir yayiaka hiniina yowarkii boin kara kimiirin op ara baptais haiginiuwi, inkamin kariir mhoiyya nitin kariir kouwin ini siyar ywowin mi siya ini yaowae adnan ywowin, kara ini yinisimnan ywowin. Mi kara siir miyim wa sibgu inomokninkin mirii rani. Kara inkam miyik rani. Niingaka. Mi kara op arar baptais haiginiuwi mi Adi Komii siir naeyuin siirin wi siyar hainiuae haiginiuwi mi ti dimin biyie imiirin wi paenan siyar niu iuguski. ¹⁷ Siya ini inkamin twonidim twonau haigiiyin mi ha nokwobrombropiyin, ini siir hiriinan ywowin. Mi iya iki twonid imiir nokwobrombrop digiyim mi kasim pa kuubrukigi. Mipi twonid niingam simasima namwokaiyuwi mi simiirin pi omaka nae haigiiya hir nini haigiyuwi. Mi siya kas imiirin pa nhisopkinaka mi simiirin pi pae nhisopkin namginki. Mi ta paeya saeya wi niutingi rani. Niingaka. Saeya wi hiriyyar niuyokiyokikaeyami.

¹⁸ Mi Jon siya ti hiriinanam simiir boinmauu digiyin mi siya Yaiwin Kibiya sair yai kiriekirie kibi whiekakim simiir warar yinkin boinmauu.

¹⁹ Jon siya gavmanin siir biyan inkamin Herot io siir nwokin. Dimusi rani, siya siir nomousimin Filip siir wiga Herodias sair hainiki nonkwonan mi siyu biyie nhirim siya tirim io simiirsi wara mi ink in okin. ²⁰ Mi Herot siya siyu biyie komii whirin ha swoki tirin mi ini ti biyanin smakar swoki ink in haiginkiyin. Whisarii rani, Jon siirin siya niugripkikaigain. Iriig.

*Jon siya baptais haiginiugin Jisis siirin
(Mt 3:13-17; Mk 1:9-11)*

²¹ Iya Jon siya iikamin simiir baptais haiginiuin mi siya Jisis siirin ini warar mi ink in baptais haiginiuin mi iya Jisis siya nhwower niki kwisibon mi ninomora ini omaka anonanar haiwaokiya. ²² Mi Adi Komii siir naeyuin ina yiuwiniyin. Mi sima kigwin siir naeyuin inmabnan siinaini siiram. Mi yai kwira ninomor kou hir kauwok boinkiya saeya hiniina kauwok boinkika, kira kariir yinisim wadieki wadie kingin. Mi kariir kwoinin ini kiriramar naingwokwonanaeyin. Mi kariir mhi kwoinin, kiririmin ini maingimairga ywokiyin. Iriig.

*Jisis siir yidiwii wanwiyaeiyim simiir inig ima
(Mt 1:1-17)*

²³ Iya Jisis siya siir biewiyim, kamnwir iura nwowin mi siya ha mirii bwakainakin. Iikamin simiir kwoinin ha naingwokim, Jisis siya Josep siirgisiir nhiekinuwi. Niingaka. Siya Adi Komii siirgisiir yinisimkin. Mi Josep siya Hilai siir yinisimkin.

²⁴ Mi Hilaiyin, yio Matatni yinisimkin. Mi Matatin, yio Livaini yinisimkin. Mi Livaiyin, yio Melkaini yinisimkin. Mi Melkaiyin yio Janaini yinisimkin. Mi Janaiyin, yio Josepni yinisimkin. ²⁵ Mi Josepin yio, Matataiasni yinisimkin. Mi Matataiasin, yio Emosni yinisimkin. Mi Emosin, yio Neamni yinisimkin. Mi Neamin, yio Eslaini yinisimkin. Mi Eslaiyin, yio Nagaini yinisimkin. ²⁶ Mi Nagaiyin, yio Meatin yinisimkin. Mi Meatin, yio Matataiasni yinisimkin. Mi Matataiasin, yio Semeni yinisimkin. Mi Semenin, yio Josekni yinisimkin. Mi Josekin, yio Jodani yinisimkin. ²⁷ Mi Jodanin, yio Joanani yinisimkin. Mi Joanain yio, resani yinisimkin. Mi Resanin, yio Serababelni yinisimkin. Mi Serababelin, yio Sialtielni yinisimkin. Mi Sialtielin, yio Neraini yinisimkin. ²⁸ Mi Neraiyin, yio Melkaini yinisimkin. Mi Melkaiyin, yio Edaini yinisimkin. Mi Edaiyin, yio Kosanaman yinisimkin. Mi Kosanaman, yio Elmadamni yinisimkin. Mi Elmadamin, yio Erni yinisimkin. ²⁹ Mi Erniyin, yio Josuani yinisimkin. Mi Josuain, yio Eliesani yinisimkin. Mi Eliesain, yio Jorimni yinisimkin. Mi Jorimin, yio Matatni yinisimkin. Mi Matatin, yio Livaini yinisimkin. ³⁰ Mi Livaiyin, yio Simionni yinisimkin. Mi Simionin, yio Judani yinisimkin. Mi Judanin, yio Josepni yinisimkin. Mi Josepin, yio Jonamin yinisimkin. Mi Jonamin, yio Elaiakimni yinisimkin. ³¹ Mi Elaiakimin, yio Melianin yinisimkin. Mi Melianin, yio Menani yinisimkin. Mi Menanin, yio Matatani yinisimkin. Mi Matatanin, yio Netani yinisimkin. Mi Netanin, yio Devidni yinisimkin. ³² Mi Devidin, yio Jesini yinisimkin. Mi Jesiyin, yio Obetni yinisimkin. Mi Obetin, yio Boasni yinisimkin. Mi Boasin, yio Salmoni yinisimkin. Mi Salmonin, yio Nasoni yinisimkin. ³³ Mi Nasonin, yio Aminadapni yinisimkin. Mi Aminadapin, yio Atmini yinisimkin. Mi Atminin, yio Anaini yinisimkin. Mi Anaiyin, yio Hesroni yinisimkin. Mi Hesronin, yio Peresni yinisimkin. Mi Peresin, yio Judani yinisimkin. ³⁴ Mi Judanin, yio Jekopni yinisimkin. Mi Jekopin yio Aisakni yinisimkin.

Mi Aisakin, yio Ebrahimni yinisimkin. Mi Ebrahimin, yio Tirani yinisimkin. Mi Tirain, yio Nehoni yinisimkin. Mi Nehoin yio Serakni yinisimkin. ³⁵ Mi Serakin, yio Reuni yinisimkin. Mi Reunin, yio Pelekni yinisimkin. Mi Pelekin, yio Ebeni yinisimkin. Mi Ebenin, yio Selani yinisimkin. ³⁶ Mi Selain, yio Kenani yinisimkin. Mi Kenanin, yio Apaksatni yinisimkin. Mi Apaksatin, yio Siemni yinisimkin. Mi Siemin, yio Noani yinisimkin. Mi Noain, yio Lemekni yinisimkin. ³⁷ Mi Lemekin, yio Matusalaini yinisimkin. Mi Matusalain, yio Inokni yinisimkin. Mi Inokin, yio Jaretni yinisimkin. Mi Jaretin, yio Mahalalelni yinisimkin. Mi Mahalalalelin, yio Kenani yinisimkin. ³⁸ Mi Kenanin, yio Inosni yinisimkin. Mi Inosin, yio Setni yinisimkin. Mi Setin, yio Adamni yinisimkin. Mi Adamin, yio Adi Komiini yinisimkin. Iriig.

4

Setan siya siir nipiyaokiyam tirkin

(Mt 4:1-11; Mk 1:12-13)

¹ Adi Komii siir naeyiun ini Jisis siir yaninkiniuniyin mi siya ie Jodan siir haiburgigin mi ina swoki amin. Mi Adi Komii siir naeyiun siya yikiunam maeyau siiyin apa nunga inkam karamaeya sair hirir yam. ² Mi siya ta maeyau siiyin apa inkam karamaeya sair nwowin, iyyim kam nwise ywo (40). Mi ta iyya Setan siya Jisis siirimin sair kinankiukin. Mi ta ii aiirin Jisis siya nae bi naekin niingaka. Siya mhairima nwokin.

³ Mi Setan siya siir boinki, kira Adi Komii siir yinisimkiniuwi mi kira pi ti siiyain siir boinki mi siya pi bret nwoki imbiyamim. ⁴ Mi Jisis siya siir yai anaka hiniina yowarki boinki. Yokwo Komii saeya hiniina boinka inkamin nae aram naingwowyin siya wi kiriekak nwo rani. Niingaka. Inkamin bret ara naeyam naingwowyin siya siirin wi kwoinbudin omwai waiyayokiyokiiyin siir hauu rani. Niingaka.

⁵ Mi Setan siya siirin ina yikiunainamin mhuikua hirir mi bi kimiminkin, siya ina yiisimauuwim nu tiran omom omom whiekakim simiir. ⁶ Mi siya boinki, kara ti kariir omom omomim mi kariir dimin taemin whiekakim wi kariir hauuwi. Mi kira wi nu kigriirowan inkam komii nwowi, whisarii rani, yim ti digworaekwowim kariirargim mi kara inkam nwir mi hauuwi kara wa mi hauuwi, kariirar kwoin. ⁷ Kira ogmwo kariiram hui mi kariir inig iir hainani, ti digworaekwo whiekakim yim kariirgin. ⁸ Jisis siya siir yai aka hiniina yowarki boinki, Yokwo Komii saeya hiniina boinka. Kira Biyan Inkam Komiiyin siir inig iirarar hainan siya kariir Adi Komii mi kira siir mi aiirarar donkwo iski.

⁹ Mi Setan siya Jisis siirin om komii Jerusalem hirir yikiunam. Mi Jisis siirin omaka Adi Komii siir inig hainaniya sair akou hir ini okmwim okwoiu. Mi siya siir boinki mi kira Adi Komii siir yinisim kunginiuwi mi kira pa diswit natkinainam. ¹⁰ Yokwo Komii saeya hiniina boinka mi Adi Komii siya wi siir paekwosimim simiir boinki. Sima kariirar sibgu kigriirowim mi kira wi nao rani. ¹¹ Mi sima wi kariir nonkwoyini simiir inam mi kariir iga wi siya kwirki swoki hain tani. Niingaka. ¹² Mi Jisis siya siir yai aka hiniina yowarki boin, Yokwo Komii sair yaiya saeya hiniina boinka, kira Biyan Inkam Komiiyin siirin kipi kinankiu mi siirin kipi sri, ti hiriinan dimin biyeyin siya kariir whindiriraerarkiyim. Niingaka. ¹³ Mi iyya Setan siya siirin kinankiuguguwin, ti dimin taemin whiekakim simiir mi Jisis siya bi wakaeyoknakin. Mi Setan siya Jisis siirin ina haiburgigin mi ina ini sinsin wokmainakiyin. Iriig.

Jisis siya nu Galili hir miri bwakainakin

(Mt 4:12-17; Mk 1:14-15)

¹⁴ Mi Jisis siya nu Galili hirir namim mi Adi Komii siir naeyiun miyikin siir kirieya ini siyakar ywowin mi dimin taemin whiekakim Jisis siya diriraerarin simiir yaiya ina haigiririr boinama omom omomim simiir. ¹⁵ Mi siya iikam whiekakim simiirin, simiir omaka yai nidwokai wakaeya sair hir boinmimauugin mi sima ini siir inig iirar hainan prapraskiyim. Iriig.

Mi om Nasaretan iikamim sima digiumii Jisis siir haimriiyugim

(Mt 13:53-58; Mk 6:1-6)

¹⁶ Mi Jisis siya omin yinisim sapisap siyar naemrwii okwonaniyin Nasaret siirimar swoki am. Mi Jisis siya Judami ii komiia piu siisiya dimin taemin tir karamae nwowiya ta omaka yai nidwokai wakaeya sair yapninpokainam. Finokininokin siya triya sair hiriinan mi siya ini Yokwo Komiiya sairar yokwo mwaingiyin. ¹⁷ Mi sima siirin profet Aisaia siya wina yokwowa bidi bidiniyar sair hauu mi siya mi kwira hiniina boina sairam hansirkin,

¹⁸ Adi Komii siir naeyiun ini kariir tir nwowin. Mi siya kirie kariirin minam hauugin mi ha nimbinkin, siir yaiwin kibiya iikamim sima sima sipiyimiyokmaeyamiyim simiir boinmimauuwim. Siya kariirin minam nikropkikin kara ta hiriinan yaiya

iikam simiir in hiniina boinmauwim mi digworaekwowim uridnan kimiir nitkiyim mi kimiirin wi rirmiia kara nwowaiginiuwi mi iikamim nhwokwisae nwowim simiir nhwowim wi wadie kara nwowaiginiugi. Mi iikamim hikak nwowim simiirin wi rirmiia kara nwowaiginiugi.

¹⁹ Siya kariirin minam nikropkikin. Fiya Adi Komii siya nanmaiwarkainana iikamim simiir kara sair boinmimauukin.

²⁰ Mi siya ha mwain digiyin mi yokwowa ina swoki haiginikougiya. Mi ina swoki hauugiya inkamin yokwo imiir kigiraowiyin siir. Mi siya ha swoki idwowin mi ta omaka yai nidwokai wakaeya sair nwowim iikamim simiirin ta ii aiir nowomwarkaiyu bwakainamkin mi simiir nhwowim siirara kaonanaekiyim. ²¹ Mi siya simiir boinki, yaiya tariinan kima kwawakaekiya Yokwo Komii saeya boina, tariinanin saeya tasi nimbiniiraraowa. ²² Mi sima siirin ina boin wadieyin mi sima naingwoyimiyok prasae bi kikinkim yai miyik miyikim siir yai hiranka nimbiniyim simiirsiyin mi sima boin. Ti yinisimin siya tari Josep siir yinisimkin, aniya? Mi siya krimiir hiriinanargin mi siya ti hiriinan yai miyik miyikim papiyanki haigim? ²³ Mi siya simiir boinki, kara kimiirin pi boiniyo yai kwira sair yaimwokiyaaimwo aiir boinmauugi, inkam iikam nhirmi whindiriraerariyin yio ti hiriinan inkamin sasar timi whindiriraerarna. Siyu hiniin Kapaneam kira tirnaniyin mi ti kiriir ombud om iirin hiriinan siyu iiar timi tir. ²⁴ Mi siya boin, kara kimiirin yaimwowa boini, iikamim sima simiir omki oman profet inkamin siir yai bi wakaeyoknaeikin. Niingaka. ²⁵ Wakae! Kara kimiirin yaimwokiyaaimwowa boini, bidi bidiniyarin Ilaija siya nwowa mi wig igabae niinga nhirin nu Isrel hir nwokim. Mi taka iya naoki bi swoki kinminka biewiim whwoim haimii (3 ½ yia). Mi iikam whiekakim ti nu iir nwowim sima mhi prasae bi naokim. ²⁶ Mi Adi Komii siya Ilaija siirin iki wig igabae niingam nu Isrel hir nwowim simiirin bi nikropkikin. Niingaka. Siya siirin, wig igabae niinga irua om Sarefat nu Saidon hirana sairam nikropkikin nae sair hau aeyim. Mi ya saeya nu Isrel hiran wig rani. ²⁷ Mi profet Ilaija siir iya iripi hiriinan mi siya iikam nhirin nu Isrel hiranan paowaigi piskomkopouwim, simiir nwirni miyik bi nwokim. Niingaka. Mi niinga nwokiya Neman sasargin. Neman siya Isrelan tani, siya Sirian inkamkin. Jisis siir yaiya hiriinanka. ²⁸ Mi ta iya iikam whiekakim sima ta omaka yai nidwokai wakaeya sair hir nwowim sima ta yai aiir wakaekiyim mi sima bidi yinokninkinkiyim ta yaiya Jisis siya simiir huriyu boinkin. Mi simiir mhi kwoinim haughauga asi whwiyiekikim. ²⁹ Mi sima ha ninsiin okwokwokiya mi Jisis siirin ina kiyawowitnaniyam oman siir yaba hiriir. Mi sima siirin mhiuisim whirin simiir om ieya nwowim mi sima siirin hiranki nitkiyiyim tirkim. ³⁰ Mi sima dig bi nwokim whisarii rani, Adi Komii siyar nikidukin simiir kwoinim mi sima asi nididkim. Mi Jisis siya ini simiir bopwowa yapnamin. Mi siya ina yugusamin. Iriig.

*Jisis siya inkam nwirin uridiyu biyekakin siir haiswoniskikin
(Mk 1:21-28)*

³¹ Mi Jisis siya om komii Kapaneam nu Galili hiranin siir namkin. Mi Juda simiir ii komiia piu siisiya dimin taemin tir karamae nwowiya siir iikam nhirin sairar mi owomwarkaiyugin Adi Komii siir yai aiir. ³² Mi sima ta siir yai aiir wakaeyim mi sima ini hindara yanaakiyim. Dimusi rani, siir yaiya inkamin inig komiigakin siir hiriinan boinkin ta yaiya kirie komiigaka. ³³ Mi omaka yaimin dimin nidwokai wakaekiya, inkam nwirin yiu biyekakin hir nwokim. Mi siya ina kauwok boinamnankiyin, ³⁴ hie! Jisis om Nasaretanin, kira dimu dimin tiram nitkin, ha? Kira krimiir nonkwoninwomwainninkin nitkin, ha? Kara kiriirin ina ninokninkinin kirargin Adi Komii siir yinisimin dimin whirki kimbu karamae nwowim mi iikam whiekakim krimiir nanmaiwarkainanin. ³⁵ Mi Jisis siya igao yai ti yiu biye siir yikwao boinki, kiriir yaiya ti tanki! Mi yiu biyeyin siya ti inkam iirin iikam whiekakim simiir whwonkam idar haigi irimtiogigin mi siya ina yamin. Mi siya siir bi nonkwoninwomwainninkingigin. ³⁶ Mi iikam whiekakim sima hiriinan kigiyim mi sima ini hindara yanaakiyim. Mi simasamarin hiniina yimboin amboin, ae! Ta yai hiniina saeya panin panin yaiga. Mi siya yiu biyeyim simiirin wi inkamin kirie komiigakin mi inigak ikin mi siir hiriinan boinmimauuwi. Mi sima hiriinan wakaeyim mi sima ti inkam iirin ina haiburgigin mi sima ina yamin. ³⁷ Mi ti dimin hiriinanin Jisis siya tirkiyin ina haigiririrkiyin, omom omom imiirin. Iriig.

*Jisis siya iikam kasa bi haiswonimniskigin
(Mt 8:14-17; Mk 1:29-34)*

³⁸ Mi Jisis siya ta omaka yaimin dimin nidwokai wakaeya sair haiburgigin mi Saimon siir omaka aiir yam. Mi Saimon siir nua saeya ma piu huua kiniya saeya niiga. Mi kamim sima ini ikunaki Jisis siirin sair nini kigniyam. ³⁹ Mi siya ha namin, kimidiniya hiya saeya whina sair kinginar ini okwowiuwim mi siya ta ma huua kiniya igao yai sair boinki

ta ma piu huua kiniya ina haiburgiga. Mi saeya biri kimiminkika saeya ina yinsiin idwo sasaugiya mi saeya ini simiir nae imiirar swoki insiin diriraerara.

⁴⁰ Mi iya bieyin nikiiyamki tibin, iikamim nomiiyaugakim, sima simiir nomiiyauiin mapai mapaiigi niyim simiirin ina yikunaniyim, Jisis siirim. Mi siir ina ti iikamim makak makakim simiir piu imiir nonkwokiyim mi siya simiirin ina yinimniskigiyim. ⁴¹ Mi ti uridyiu bibiyeyim iikam whiekakim simiir hir nwowim sima ini warar yinkin amkiyim mi sima igao yaigak hinina ywonamim. Hie! Kira Adi Komii siir yinisimkin. Mi Jisis siya igao yaigak simiir ywoki mi siya yai simiir bi kigninkin boinaikin. Dimusi rani, sima ina ninokninkinim siya inkamin Mesaia Adi Komii siya nimbiniin siya krimiir nanmaiwarakainanin.

Jisis siya yai omakam yaimin dimin nidwokai wakaeyim simiir hir boinmamauugin.

(Mk 1:35-39)

⁴² Mi bienainakarim siya tiki om iir haiburgigin mi siya maeyauwa inkam karamaeya sair yam, nhwo Adi Komii siirim kwisboinim. Mi iikam whiekakim sima ina yamim Jisis siirim hansiram. Mi iya sima siir hansiryiskaiyin mi siir kwoinin kimidiniya sima yikpitmaiyim ti simiir om iir haiburgigi, siya pi om whira namisi. ⁴³ Mi siya simiir boinki, kara yaiwin kibiya iya Adi Komii krimiir Wanin siya digworaekwo whiekakim mi iikam ikim, simiir kigirkakana sairin pi iki omom omom nhirim simiir mi boinmamauwi. Kariirin Adi Komii siyar nikropkikin mi kara hiriinan asi tiri. ⁴⁴ Mi siya ha boin digiyin mi siya ina haiburgigin simiirin mi siya ina yamin Adi Komii siir yaiya sairin iki omakam, yaimin dimin, nidwokai wakaeyim nu Judia hiranim simiir asi boinmamauwamkin. Iriig.

5

Jisis siya boinkin Pita siya anasu hoimgak asi haigin

(Mt 4:18-22; Mk 1:16-20)

¹ Mi igwira Jisis siya Genesaret whiigbid hir nwokin. Mi iikam whiekakim sima ha nitim, ini saikar yaninkiniuniyim. Adi Komii krimiir Wanin siir yai aair wakaeyam. ² Mi siya igopsim iswo sowiir kigi sowa whiigbid hir nwowi. Mi kamim anasu haiiyim sima ti i iswo sowiir bidi haiburgigo. Mi sima haimna hiisoki. ³ Mi Jisis siya iisim ira saair kwirii, ta iya Saimon Pita siirga. Mi siya Saimon Pita siir boinki siya i aairin hamiiisima wokiyopkiyim yaba hiriir mi siya ta ikopsim aair yidwokai boinmamauugi Adi Komii siir yai aairin, iikam whiekakim simiir.

⁴ Mi Jisis siya yai ha boin digiyin mi siya Saimon Pita siir boinki, iya whiidopwoniya kinaniyam, kira mi kiriir isidin kima haimna ditmai anasu kikaiyim. ⁵ Saimon Pita siya ina yowarkii boinin, inkam komii ta ni kirieya krima whisarriyar miriinanaemaowikim, anasu whirmim whirmim bi swoki iigimiminkin. Mi kira pi boinkin, kara pi asi nitmai. ⁶ Mi sima ha nitmaikiyim mi simiir haimna anasu kasa bi niigikim mi haimnain pi hiriir pi inanbirgiyin. ⁷ Mi sima simiir iripa miyan kamim i ira saair nwowim simiirim kinkina, simiir whinmiriyim mi sima ha nitim mi anasum ina yiskaina haigimimarkiyim. Mi i iso ini hindara iyimiminkiywo. ⁸ Saimon Pita siya hiriinan kigiyin mi ogmwoin Jisis siir kingiina ini hiiu mi ina boinin, Biyan Inkam Komii, kira kariir haiburgik mi kira ha dam! Dimusi rani, kara dimin biyie tiran inkamkin. ⁹ Siyar mi kamim saikar nwowim, sima ti anasu whie komiiyim sima haiyim simiir kigiyim ini hindara yanaakiyim. ¹⁰ Sebedi siir yinisim nwiso Jems, Jon sowa Saimon Pita sima iripa mi kwiruwa miriigim. Sowa iriipa hiriinan ini warar mi inkin anaakiywo. Mi Jisis siya Saimon Pita siir boin, kira kipi nidid ti anasu kira haiyim, mhoiyya kira iikamim simiirin wi hiriinan haii, kariir mhoiyya nitamin. ¹¹ Mi sima i iso ha nadu hiiwamasukuniyim mi simiir digworaekwo whiekakim ini hirar iyopnisugikim mi sima ini Jisis siir mhoiyyar yamim. Iriig.

Jisis siya inkamin paowaigi piskomkopouin siir haiswoniskigin

(Mt 8:1-4; Mk 1:40-45)

¹² Igwira Jisis siya om whirin inkamin paowaigi piskomkopouin siya nwowin siir ini owou. Mi ti inkamin siir piu paowaigi bidi yinkiniua mi iya siya Jisis siir kigwinin mi siya ini Jisis siir igmiiga whwonkam ida kingiinar yakai kaiyirou whainainamin. Mi ina boinaiyin, Inkam Komii kira naingwowi mi kariirin wi dig kiarar nwowaiginugi. ¹³ Mi Jisis siir ina ha ninkikiya mi siir yanonkwowuiin mi siya boin, kara ha naingwowi, kariir ma ha digi! Mi ta ma bi kimiminkika ina digiya. ¹⁴ Jisis siya igao yai siir boinki, kira sibgu mintarao! Kira wi inkam nwirin kipi boinmauu ti diminin. Niingaka. Mi pa dam inkamin naemin kimirsi ninkin imiyyaeyin Adi Komii siirim pris inkamin kimiir kaoprigi okwowyin siir tini boinmauuu. Mi kira Adi Komii siirin nae pa dinkin imiyyaeki! Kiriir piu wadie nwowa sairsi. Mi yaiya krimiir brougae Moses siya winkiya sair hiriinan. Mi ti kamim nwoki inokninkin wini kariir paowaiyim bidi wisikiyim. ¹⁵ Mi diminin Jisis siya tirim simiir yaiya ina yiniyokiigya. Mi iikam whiekakim siir yai wakaenakiyim nitkim mi maim simiir piu

nwokaiyim simiir warar haiswoniskiiyiyim. ¹⁶ Mi ii nhirim siya maeyaua inkam karamae pi saair napninopkainami mipi nhwo hir nini kwisboiniuwi. friig.

*Jisis inkamin iga ina ninsimsiriuwun siir haiswoniskiiyigin
(Mt 9:1-8; Mk 2:1-12)*

¹⁷ Mi iigwir nabie Jisis siya iikam nhirim simiir nnsiimauugin mi Farisi kam ikim mi kamim siyu komii komiiyiyim sim ninokninkiniyim sima hir warar ninkin idwokim. Sima ti omom omom whiekakim nu Galili mi nu Judia mi om komii Jerusalem simiir hirankim nitkim. Mi Biyan inkam Komiiyiyim siir kirieya ini Jisis saikar nwoa, makak iikamim simiir haiswoniskiiyiyim. ¹⁸ Kam nhirim sima ha nitim, inkam nwirin iga ina ninsimsiriuninkinin siirin hīgakar hainamin, sima siirin omakanau hiriir haininopkainamim tirkim, Jisis siir igmiiga nini haiginiyim. ¹⁹ Dimusi rani, ini iikamki yinkiniu waowim, sima ini siyuyim yinkinyaeyonamim, ti makak inkamin siir haininopkainamim. Mi sima siirin akoua hiriir hainainam mi sima maeyau kwira saair yami inikinngi. Ta hiiya saair digar mi ti inkamin ta hii aiir whwonkaiyim sima siirin hīgakar yonkwosiisinaim iikam ina nwoa maeyaua saair bopwoniya. Mi sima Jisis siir whwonkam ida yauni kikinii. ²⁰ Hya Jisis siya simiir naingwo tibiim kirie saair kigiym mi siya ina boinin, makaiyau, kirir dimin biyeyim kara bidi haiyoprindiyumiigiyim. ²¹ Mi kamim siyu komii ninokninkiniyim mi Farisi kam ikim simasimar in a yomboin amboinim. Yipikin ti inkamin Adi Komii siir hiriinan boinin? Inkam nwirkin bi swoki haiyoprindiyumii rankin dimin biyeyim. Niingaka. Adi Komii siirar miiga. ²² Mi simiir kwoinin Jisis siya ini yinokninkiniyim mi siya simiir boin, dimugin? Ti hinin kwoinin kimiir waraur nwokaiyim, ha? ²³ Piki hinin dimin kirie ikim kara mirii karamae nwoyiyim mi piki hinin dimin ikim hiinsima nwoyiyim kara mirii karamae nwoyiyim? Mi kara ha boini kiriiir dimin biyeyim kara bidi haiyoprindiyumiigiyim ta mi hiriinana ya mi kirie, o mi komii rani, aniya? Mi kara ha boinki, kira dinsiingi mi kiriiir hii aiir hainam ya mi komiiga, iyie? Mii komii rani, aniya? ²⁴ Yaowae Adin ninomor kou hirankin nitin karagin. Mi kimiirin wi karar nnsiimauwi kirieya dimin biyeyim simiir haiyoprindiyumiigiyim mi Jisis siya ti inkamin iga ina ninsimsiriun siir asi boinkikin. Kara kiriiir boinki, kira dinsiingi! Mi kiriiir hii aiir dinsiin hainam mi kira pi kiriiir omaka damigusam! ²⁵ Mi siya biri kimiminkikin ina yinsiin hainamin siir hiiya mi siya ini iikamim simiir whwonkam idar yapnamin mi siya mwai ini Adi Komii siir inig iirar hainan ap waowaowamin. ²⁶ Mi sima ina yanaakiyim mi sima naingwoyimiyok prasae bi kinkim mi sima ini Adi Komii siir inig iirar hainanprapraskiyim mi ina boinin, ae! Dimin prasae rani, tapa krima kwakigiyim. friig.

*Jisis siya Livai siir nikiunakin
(Mt 9:9-13; Mk 2:13-17)*

²⁷ Mi ti diminin siir mhoyiya, Jisis siya napnamin mi siya kigi inkam nwirin omom omomi umir haiiyin siir inigin Livaiyin, siya omaka siya nidwokai miriyya saair hir nidwokai. Mi Jisis siya siir boinki, kira kariir mhoyiya wit. Mi Livai siya ha nnsiingiyin mi siir digworaekwowim ini hirar griringikim mi siya ini Jisis siir mhoyiya yamin. ²⁸ Livai siya ha nnsiingiyin mi siir digworaekwowim ini hirar yinsiin haiburgigin mi siya ini Jisis siir mhoyiyar yamin.

²⁹ Mi Livai siya nae komiyya ina diriraerarin siir omaka hirar, Jisis siiram. Mi kam hoimgakim omom omomi umir haiiyim mi kam nhir ikim, sima warar yinkin idwokai ae sowakan. ³⁰ Mi Farisi kamim mi kamim siyu komii komii ninokninkiniyim sima Farisi simiirar isid whirkin. Kamim Jisis siir kigna miriyyim, simiirin hinina yiniinansao boin, kima wari kamim omom omomi umirim yaeya swoki inkim haiiyim mi kamim siyu biyie tiriyikim, nae op min simaka dimusi nidwokai ae kwiyae, ha? ³¹ Mi Jisis siya simiir yai aka hinina yowarkii boin, inkamin ma karamaeyin, yio siya inkamin paowai widiyin siiram bi swoki amikin. Niingaka. Mi iki makak iikamim pi simasimar nami kamim paowai widiyim simiiram. ³² Kara inkamin paowai widiyin siir hiriinankin, kara iikam miyik miyikim sima ha naingwowim krima iikam miyikim simiir mhai kwoin ninkpit haigi aram bi nitkin. Niingaka. Kara iikam biyeyim hinina naingwowim krima miyik rani, simiir mhai kwoin imiir ninkpit haigiyim nitkin. friig.

*Nae haiya aeni yaiga
(Mt 9:14-17; Mk 2:18-22)*

³³ Mi Ferisi iikam nhirim sima Jisis siir boin, Jon siir kigna miriyyim kamim, sima ii kasakasa bi haiyaekim mi nhwo pranaepranae bi kwisboinikim. Mi Farisi simiir kigna miriyyim kamim yim iriipi hiriinan. Mi kamim kiriiir kigna miriyyim, yim hiriinan bi tirkim, yim sima nae pa mi ae mi opa pa mi kwiyae. ³⁴ Mi Jisis siya simiir yai aka hinina

yowarkii boinki, kima ha naingwowi, iya iikamim ti inkamim wig nonkwonain siir wigwas nae airam niti, saiir naeyam mi kima wi saiir haiyaki, anyi? Niingaki, niingaka. ³⁵ Mi mhoiyya iikam biyie nhirim sima ninkaknan nwowi siir nikuunakiyim. Mi siya siir inkam inkannanim simiir haiburgigi mi taka iya ya nikrani sima nae wi saiir haiyaki.

³⁶ Jisis siya min boiniyokin, inkamim, yuis win haimiyya saiir kipi kintio hai, yuis kaba saiir nitkin panim. Mi siya hiriinan tiri mi ta yuis miyika wi saeya nonkwobumbuwi. Mi ta yuis wina saeya wi yuis biyieya saika wi miyik kig rani. Niingaka. ³⁷ Inkamim wain opa wraisu is kaba saiir bi naokaiigin. Niingaka. Mi siya hiriinan tiri mi ti wain opa saeya niyopiinaiinii mi wi ta wraisu is kaba saiir mimbimbirgi mi ta wain opa wa naokininkwokwo iuguski. ³⁸ Niingaki, niingakiinga. Mi kira ta wain opa wraisu is miyik aiirar daokai. ³⁹ Ta yaiya saiir yaimwokiyaimewowa saeya hinanga. Iikamim Moses siir siyiu iir napiyim sima hoiisopi Jisis siir siyiu iir swoki apim mi sima wi hinana boini ti siyiuin siyiu paii rani. Mi sima siyiu winin digiumii siir haimriyugigim mini mi sima siyiu biyanin siiramar naingwowi. Iriig.

6

Judami ii komiyya piu siisiya dimin taemin tir karamae nwowiya saeya mi haiyani iiga
(Mt 12:1-8; Mk 2:23-28)

¹ Mi Juda simiir ii komii kwira piu siisiya dimin taemin tir karam nwowiya Jisis siya witnid numirim simiir bopwowa napriokainamkin. Mi kamim siir kigna mriiyim witnid nhirim simiir kigringirgi haiyamim mi sima ina yinibromprop yonkwomromrok apaeyayamim. ² Mi Ferisi nhirim sima boin mi kima Moses siir siyiu komii iir dimusi taouga diriraerarkim, ti diminim Judami ii komiyya piu siisiya dimin taemin tir karamae nwowiya saiir haiyam mi kima simiir dimusi tirkim, ha? ³ Jisis siya simiirin hinana yowarkii boin, kima ti diminin biya Devid siya tirin Adi Komii siirin, siir bi nwankim, iya siir isidin sima mhuigi naowim mi sima naeyim, anyi? ⁴ Mi Devid siya omaka komiyya Adi Komii siira saiir napanopkainamim mi siya kimidiniya bretin Adi Komii siir ninkin imiyyeyin siir haiyin mi siya ina yaeyin. Mi haimiyyin, kimidiniya siir isid iir hauu ae. Mi kima tari siir biri mwainokninkinkim, siyiu komii siir siyiuin, hinin boinkin. Tiki bretin inkam niingaki bi swoki aeikin. Niingaka. Yio pris simiirarargin. ⁵ Mi Jisis siya ina swoki boin, kara Yaowae Adin nomor kou hiranki nitin siya, ta Judami ii komiyya piu siisiya dimin taemin tir karamae nwowiya saiir Biyan Inkam Komii asi nauuni onikin. Mi kima io kariir dimusi nwowi, ha? Iriig.

Jisis siya inkamim ina biyekakin siir haiswoniskigin
(Mt 12:9-14; Mk 3:1-6)

⁶ Mi Juda simiir ii komii kwira piu siiskuwaikiya, dimin taemin tir karamae nwowiya Jisis siya simiir omaka yaimin dimin nidwokai wakaeiya, saiir yapninoipkainam. Mi siya simiir yowomwarkaiyiu. Mi inkam nwirin hir warar ninkin okin, siir ina iiniga bidi yinsimsiriunamim ini paeyaryaowainan ywokiyama. ⁷ Mi kamim siyiu komii ninokninkiniyim mi Farisi kam ikim, sim Jisis siirin hirar kaonanae. Sima biri ninokninkinkim, siya ti inkamim siirin pi Judami ii komiyya piu siisiya dimin taemin tir karamae nwowiya saiir nasi haiswo niskii mi ta hiriinana saiirsi hiuriyyiu boinam minkim siirin. ⁸ Mi Jisis siya bidi yinokninkinin simiir kwoin imiirin mi siya ti inkamim inakin naoninsimsiriuwun siir boinki, kira tiriir winsiin apnani. Mi tiki inkamim siya ina ini okwowiuwun. ⁹ Mi Jisis siya simiir boinki, kara kimiiir sriii, siyiu komiyyin siya panina boinkikin, Judami ii komiyya piu siisiya dimin taemin tir karamae nwowiya saiirin? Mi krima siyiu miyik ti tir iyie? Mi siyiu biyie ti tir, anyi? Mi krima siir ti haiswoniski haiginu, ta ii komii aiirin, iyie? Mi krima siirin hiriirar ti kignisu ao, iyie? ¹⁰ Mi Jisis siya iikam imiir kaoyokiyokiyiyin mi siya ti inkam iir boinki, kariir indibin ti inkinyininki. Mi ti inkamim hiriinan tirkiyim mi siir ina ini wadiyar swoki okiya. ¹¹ Mi simiir kwoinim ini haugi haugar whwiyekikaigiyim. Mi ini sima simar whrieboinamim mi krima Jisis siirin wi panin panina tiri? Iriig.

Jisis siya aposel kamim iuur nwisawimbin
(Mt 10:1-4; Mk 3:13-19)

¹² Mi taka iya Jisis siya ina iiyamin mhuwisim whirin siir, nhwo Adi Komii siiram kwisboinam. Mi ta ni kirieya siya ini hirar kwisboin pirkinkaiyin, Adi Komii siiram. ¹³ Mi bieyin ha maskwonaidniyakwokin mi siya kamim saika mriiyim simiirar yikiugi mi siya ti kam iuurnwiso simiir yimbin. Mi siya simiir inigim ina dap haiginuim aposel. ¹⁴ Simiir inigim hinin hinangim. Mi Saimon siir inigin Pita yokdap haiginu mi siir nomousimin yio Endrugin mi nhirim yim sim inigim hinin hinangim Jems, Jon, Filip mi Bataromiu. ¹⁵ Matyu, Tumas mi Jems Alpiasni yinisimin mi Saimon siir inig whirin Selot. Ti inig Selotin

siir yaimwokiyaimwowa hinningin maia siya mairiya bi mirii kikiripikin. ¹⁶ Judas, Jemsni yinisimin mi Judas Iskariot inkamin wir Jisis siir napwouwin siir sau omomni. Iriig.

*Jisis siya makak iikamim simiir haiswonimniskigim
(Mt 4:23-25)*

¹⁷ Mi siya ha digikin mi Jisis siya ini simakar yinkin apniyamim mi siya maeyau hikmainana sair yokwo iikam isid whiekakim simakar. Mi iikam whiekakim nu Judianim mi om komii Jerusalem, an ikim mi omom om komii Taia mi om komii Saidon sowiir hiriir wainam ikim. Whigbid whigbida wainamim, simiir hiran iikamim sima warar yinkin it. ¹⁸ Mi sima siir yai aiir wakaeyam nitkim mi siya simiir ma imiir mi haiswonimniskiiyim mi iikam nhirim uridyiu biyieki ninkiniuwim simiir warar. Mi siya ina haiswoniskii haiginiuwim. ¹⁹ Mi iikam whiekakim sima ina Jisis siir nonkwowim minkim. Dimusi rani, siir kirieya sima bidi kigiyin, iikam whiekakim makakim siya haiswonimniskigim. Mi sima ini wadieyar ywokiya. Iriig.

*Jisis siya iikamim maigimaigakakim mi iikamim hikak nwowim simiir boinmauugim
(Mt 5:1-12)*

²⁰ Mi Jisis siya kamim siir kigna mairiyim simiir kaoki mi ina boinkiyin, kima ti iikam paepriigabim kima maigimaigra dwo. Dimusi rani, Adi Komii siya digworaekwo whiekakim kima mairiyim simiirar kigiraowikim. ²¹ Kima ti iikamim tariinanin maigi naowim kima maigimaigra dwo. Dimusi rani, mhosiya kima wi digworaekwoki naokingugunankaii. Mi kima iikamim ti tariinan ninouninkiyim, mhosiya kima digworaekwo whiekakak nwowi mi kima wi yaibu simiir grankin iei.

²² Kira iikamim kinaka nombopoin ae karam nwowiyim mi io kinaka nwowiyim mi yai biyie kiriiir nigbumbu boiniyin mi digiumii kiriiir haimriiyugigiyin kira siiramim maigimaigra dwo. Sima ti diminin kiriiir whisarii tir tani ni kira ti Yaowae Adin ninomor kouankin nitin kariir siyu iir napkin. ²³ Biya krimiir brougae wanwiyaeyim, hiriinanar mi tirkim, profet inkam imiirin. Mi kira ti hiriinan diminin siya nimbiamu kira maigimaigra prasae kipi nwo, ogmwo warar dinwomwokam. Dimusi rani, mhosiya kira wi digworaekwo maikyik miyikak nwowi mi ti digworaekwowim ini Adi Komii siyar niki onkwo idwowim, ninomor kou hir.

²⁴ Kima ti iikamim umir digworaekwoki naokingugunankaiyuwiyim mi wadie sibgu owipisukaeyamim, kima sibgu mintirao, mhosiya kima wi hik whoimoni hai rani. Dimusi rani, kima wi ninomor kouan digworaekwowim simiir hai rani. Niingaka.

²⁵ Kima mintirao kima wi mhi naekak nwo rani, mhosiya wim wi mhiigi naowi. Mi kima mintarao ti iikamim yaibu niemamairim kima wi ninouninki prasae kin tani.

²⁶ Mi kima sibgu mintarao iya iikamim sima kimiir nikboin praprasa mi biya krimiir brougaeyim, iriipi hiriinanar mi tirkim, profet niksisaie imiirin. Iriig.

*Siyuin io nwowi inkamim simiiram napiyaowi ikin
(Mt 5:38-48; 7:12a)*

²⁷ Mi kara kimiirin pi hiniina boinmauugii, iikamim kariir yai aiir wakaeyim simiiram dapiyao. Mi iikamim io nhwo nanaowiyim, kima simiirin siyu maikyik iirar swoki tir haiginiu. ²⁸ Mi iikamim yaibiyie kimiir nikbumbuwi mi kima simiirin yai maikyik aiirarar boinaiginu mi iikamim sima siyu biyie kimiir tirhaiginiuwim mi kima simiiramim Adi Komii siiram sriii, siya simiir whinkinsiis haiginiuwim. ²⁹ Mi inkam nwirkin kiriiir yaeka aiir naka tioki mi ha ti swoki inkpit okwoki, yaeka kwira sair swoki tiokiyim. Mi inkam nwirki kiriiir yuis prieya sair nishaii mi kira siirin hiriirar kignnkin haigi. Mi kira yuis haruwa kwira, sair warar swoki inkin hauugi. ³⁰ Mi inkam nwirkin dimin whiram sriii mi kira siirin ha hauugi. Mi inkam nwirki diminin kiriiir maeyau hiranki nini hainaki mi kira ha kipi swoki boin, kariir swoki hauugi. Niingaka. ³¹ Diminin kira naingwowyin sima kiriiir tiram mi kira simiirin hiriinan dimin iirar swoki tir.

³² Mi iikamim kiriiiram naingwowyim simiiram naingwowi, yio dimin komii rani. Mi Adi Komii siya kiriiirin wi hiniina boin tani kira inkam wadiekin. Niingaka. Mi iikamim dimin biyiekakim yim sima iikamim simiiram naingwowyim, simiiram naingwowikim.

³³ Mi iikamim siyu maikyik kiriiir tiriiyim mi kira simiirin siyu maikyik mi tiri, yio dimin komii rani mi Adi Komii siya kiriiirin wi hiniina boin tani, kira inkam wadiekin. Niingaka. Mi iikamim dimin biyiekakim yim sima iriipi hiriinanar mi tirkim. ³⁴ Mi kiriiir diminin inkam nwirni hauugi, hindara haisasae mirinakiyam, siya kariirin wa swoki hauuwi, yio tiriiginin yio dimin komii rani, Adi Komii siya kiriiirin wi yaigak sairsi nwo rani. Niingaka. Mi iikamim dimin biyiekakim yim sima iikamim dimin biyiekakim simiir dimin imiirar mi hauu miriisasaekim mpa swoki hainani. Mi yim sima iriipi hiriinan dimin imiirar mi ingigir haiigim. ³⁵ Niingaka! Kira iikamim io kinakar nwowiyim simiiram dapiyao

m̄i simiir̄in siȳiu miȳikar timi tir. M̄i dim̄in̄in hindara haisasae m̄ir̄iyȳin, siir̄in haiyȳim kipi swoki aingwo. N̄iingaka. M̄i kira h̄iriinan tiri m̄i Adi Komii siya k̄iriir̄in w̄i dim̄in miȳik miȳik imiira hauuwi. M̄i kira w̄i Adi Komiiȳin ninomor kouan̄in siir̄ ȳinisim̄k̄in̄ n̄wowi. Dimusi rani, Adi Komii siya iki iikam bibiyeȳim siir̄in naingwo karam n̄wowȳim simiiramar naingwobunaekin. M̄i w̄im k̄ima h̄iriinanar timi tir. ³⁶ M̄i k̄ima simiiramin Adi Komii siya naingwobumbuwa sair̄ h̄iriinanar timi aingwobumbu. Iriig.

K̄ima inkam n̄wir̄ni siȳiuin siir̄ kipi hid
(Mt 7:1-5)

³⁷ M̄i k̄ima iikam̄im simiir̄in kam̄im yai hidiȳim simiir̄ h̄iriinan hid karamae n̄wowi m̄i Adi Komii k̄rim̄iir̄ Wan̄in siya k̄imiir̄in w̄i m̄i hid rani. N̄iingaka. M̄i k̄ima iikam̄im simiir̄ dim̄in biyeȳim simiir̄ haiyoprimdiȳumiigi m̄i Adi Komii siya k̄imiir̄ dim̄in biyeȳim simiir̄in w̄i h̄iriir̄ȳar m̄i haiyoprimdiȳumiigi. ³⁸ M̄i k̄ima digworaekwom̄ iikam̄im simiir̄ hauuwi m̄i Adi Komii siya digworaekwo k̄imiir̄ wa m̄i iyopk̄iyȳuwi m̄i siya w̄i yaeya digworaekwo miȳik wh̄iekak n̄hir̄im warar swoki ink̄in iyopk̄iyȳugi k̄imiir̄in. M̄i k̄ima ti h̄in̄in̄ dim̄in̄in siir̄ hauugin iikam̄im simiir̄. M̄i Adi Komii siya k̄imiir̄in w̄i ti h̄iriinan dim̄in iirar swoki hauuwi.

³⁹ M̄i J̄isis siya boin̄iyio yaiya kwira boin̄ simiir̄in, inkam nhwokwisae n̄wir̄in, siya w̄i inkam nhwokwisae n̄wir̄in siir̄ swoki iisiisiimauu ap rani. N̄iingaka. M̄i siya h̄iriinan tiri m̄i sowa n̄wisairarin w̄i ieyar napnatkaigai swonami. ⁴⁰ Ȳinisim̄in̄ iki ninokn̄ink̄inam namiȳin, siya inkam̄in̄ iki siir̄ nowomwarkaiyȳuwiȳin siir̄ ninokn̄ink̄in aiir̄ biri swoki haiburikin. N̄iingaka. M̄i iyya ȳinisim̄in̄ siya ninokn̄ink̄in komiigak n̄wowi m̄i m̄hoiyya siya w̄i inkam̄in̄ siir̄ nowomwarkaiyȳuwiȳin w̄i siir̄ h̄iriinana swoki owi.

⁴¹ M̄i kira paeka sima k̄iriir̄ nomiiyauwin siir̄ nhwo iir̄ n̄wowa sair̄ dimusi boin̄kin m̄i kira war̄i paem̄ir̄ komiyya sair̄ biri k̄igin k̄iriir̄ nhwo iir̄ n̄wokaiya, aniya? ⁴² M̄i kira, k̄iriir̄ nomiiyauwin siir̄in pan̄in̄ pan̄ina ninokn̄ink̄in? Nomiiyau, kara paekasima k̄iriir̄ nhwo siir̄ n̄wowa sair̄ haiyam̄ m̄ini. M̄i kira paem̄ir̄ komiyya k̄iriir̄ nhwo iir̄ n̄wowa sair̄ biri ninokn̄ink̄in, aniya? Kira n̄iksisaeyan inkam̄in̄! Biyȳin̄ kira, k̄iriir̄ nhwo iir̄ n̄wowa paem̄ir̄ komiyya sair̄ tiki hai. M̄i k̄iriir̄ nhwown̄in̄ wadie n̄wowi m̄i m̄hoiyya kira paekasima k̄iriir̄ nomiiyauwin siir̄ nhwo iir̄ n̄wowa sair̄in̄ w̄i han̄inḡi haii. Iriig.

Pae biyeȳin siya nae biyeyar m̄i budikin
(Mt 7:16-20; Mk 12:33-35)

⁴³ Pae miȳikin̄ siya nae biȳie bi budikin. M̄i ir̄iipi h̄iriinan pae biyeȳin siya nae miȳik bi budikin. ⁴⁴ Iyya inkam̄in̄ siya b̄idi k̄iginokn̄ink̄in̄in̄ ti paenid̄ h̄in̄in̄in̄ tabgin̄ o amka. Inkam̄in̄ amin̄ n̄io siir̄ h̄iranka bi n̄irkuuwigin̄. M̄i inkam̄in̄ tabnid̄im̄ pae twaa siir̄ h̄iranka biri wh̄inaigin̄. N̄iingaka. ⁴⁵ Iikam̄im̄ paenank̄im̄. M̄i inkam̄in̄ kwoin̄ miȳikakin̄, siya m̄i miȳik m̄ir̄iyȳin̄ m̄i inkam̄in̄ kwoin̄ biȳiekakin̄ ȳio w̄i m̄i biȳie m̄ir̄ii. Ti h̄in̄in̄ dim̄in̄im̄. Yai aeya boin̄k̄iigiȳim̄ m̄i k̄ima d̄inokn̄ink̄in̄ki ti inkam̄in̄ siir̄ m̄h̄ii kwoin̄im̄ ti dim̄in̄ h̄in̄in̄in̄ b̄idi ȳink̄in̄iukik̄iyȳin̄. Iriig.

Omaka m̄ir̄iini siȳiu whiskey
(Mt 7:24-27)

⁴⁶ M̄i k̄ima kariir̄in̄ h̄in̄ina dimusi n̄kiuwi, Biyyan Inkam Komii Biyyan Inkam Komii m̄i k̄ima kariir̄ yai wakaeyokna karamae dimusi n̄wowi? ⁴⁷ Ȳip̄iki iikam̄im̄ kariir̄ yai aiir̄im̄ nitim̄ m̄i kariir̄ yai aiir̄ wakaeyan nitim̄. M̄i ha wakaeyokn̄aim̄, ti iikam̄ h̄in̄in̄im̄ ȳim̄ h̄in̄inḡim̄. ⁴⁸ Ti iikam̄im̄ ȳim̄ sima ti inkam̄in̄ omaka m̄ir̄iyȳin̄ siir̄ h̄iriinan̄kin̄. Biyya siya ie komii iir̄ iki opn̄ainam̄ m̄i ȳinim̄ ina inansinḡiȳim̄ m̄i op komiyȳin̄ siya ha niunan̄iȳin̄ m̄i owie komiyȳin̄ ha m̄i aik̄inani m̄i ta omaka gobmi wanmi bi swoki kin̄m̄im̄inka. N̄iingaka. Dimusi rani, siya omaka miȳik b̄idi sibgu m̄ir̄iyȳin̄. ⁴⁹ M̄i inkam̄in̄ kariir̄ yai b̄idi wakaeyin̄. M̄i siya biri wakaeyokn̄akin̄ m̄i ȳio in̄i ti inkam̄in̄ ie ida haimbwaenaeȳin̄ m̄i ie m̄i sibgu priiḡi karamae n̄wowȳin̄, in̄i siir̄ h̄iriinan̄ ywown̄in̄. M̄i m̄hoiyya op komiyȳin̄ ha nakiinamain̄iȳin̄ m̄i in̄i omaka aiirar̄ kaihomai namiyamin̄. J̄isis siya simiir̄in̄ h̄iriinan̄ boin̄kin̄. Iriig.

7

J̄isis siya sauan isidin̄ simiir̄ biyyan inkam̄in̄ siir̄ m̄i m̄ir̄iyȳin̄ siir̄ haiswonisk̄igin̄
(Mt 8:5-13)

¹ J̄isis siya ha boin̄ digiȳin̄ iikam̄im̄ simiir̄in̄ m̄i siya simiir̄ haiburgigin̄ m̄i om Kapaneam h̄iriir̄ ȳimb̄iyam̄. ² M̄i nu Rom h̄iran sauan isidin̄ simiir̄ biyyan inkam̄in̄ siya, siir̄ miyyan inkam̄in̄ siir̄ima naingwonanaekin̄ m̄i siya niyya ma komiika, siya nao kinḡiina n̄wokin̄. ³ Ti simiir̄ biyyan inkam̄in̄ siya J̄isis siir̄ yai b̄idi iki wakaeyin̄ m̄i siya iki Juda simiir̄ biyyan inkam̄im̄ simiir̄ yikropki sima J̄isis siir̄ n̄kiunakiyȳim̄. M̄i siir̄ miyyan inkam̄in̄

siir haiswoniski haiginiuwim. ⁴ Mi sima Jisis siir hiriir nimbiamin mi kimidiniya sima yikiuwirwirna siirin. Tiki inkamin siir biyan inkamin siya inkam biyieki mi iuwu. Niingaka. Inkam wadie ieyargin mi kira siirin sibgu tirhaiginu. ⁵ Siya Juda krimiir iikamim simiiramar naingwokwonanaeikin mi krimiir omaka yaimin dimin nidwokai wakaeya sairin siyar miriga.

⁶ Mi sima ta yaiya ha boindigiyim mi Jisis siya ini simakar yinkin amin. Mi iya sima ti inkam makakin siir omaka kingiin namwowiim mi biyan inkamin siya siir nomiyau nhirim simiir yikropki Jisis siiram siyu hir napiyiskai boinwinam. Mi sima hinina yaboini, Inkam Komii! Kira yaki prii it, an kara inkam miyik rani mi kira kariir omaka aairin pa nit rani. Niingaka. ⁷ Mi an kara iriipa hiriinan kiriiram paniinsi mi itsi. Kara ha naingwowi, kira yaalar boinki mi kariir miyan inkamin pi wadie nwoki okiyim. ⁸ Dimusi rani, an kara ini inkamin inig komiigakin mi kariir hauwiyin, ini siir aowa ywowin. Mi an kararin ini sauan isidin kara kigriraowiyin ini simiir kou ywowin. Mi kara iki nwirni boinkiyim mi siya pa mi ami mi kara nwirniyin iki hinina boinkiyim, kira wit mi siya pa mi iti mi kara kariir miyan inkamin siirin ha boiniyim, kira ta mi hinina sair mirii mi siya pa mi mirii.

⁹ Mi ii Jisis siya ta yai aair wakaeyin mi siya ini hindara yanaakiyin. Mi siya ti iikam isid komiyyin siir mhoiyya nwokiyim simiir haiyugkaokiyim mi hinina boinki mi Isrel hiran iikamim kara ta hiriinan naingwo tibmii saair biri kigin. Niingaka. ¹⁰ Mi ti biyan inkamin siya nikropkiyim kamim sima ina swoki amim simiir omaka hiriir mi sima kigni ti siir miyan inkamin wadieki wadie bidi swoki okiyin. Iriig.

Jisis siya igabae ira saair yinisimin siir haiswoniski okwonaowidgin

¹¹ Mi mhoiyya Jisis siya om komii whirin siir yam, siir inigin Nen. Mi kamim siir kigna miriyyim mi iikam isid komiyyin saika ninkin amkin. ¹² Mi ii siya om komii siir omwois kingiin nwowamin mi iikam isid komiyyin sima ti isidin inkam wirin siir no haiginamim sima om komii siir omwois hiranki nappimbinani. Ta igabaeya saair yinisim nwirkinwiruwan sisyairgin. Mi om komii hiran iikam whiekakim saika ninkin itkim. ¹³ Mi ta iya Biyan Inkam Komii siya saair kigiyin mi siir kwoinin sairsiyin naingwoyimiyoq pranae biri swoki kinkin. Mi siya saair boinki, kira kipi nou. ¹⁴ Mi siya kingiin ha namin mi ta huiya inkam wirin siya whina saair yonkwoki. Mi ta hui aair hainamim kamim sima ini hindara yamikwouiim. Mi siya siir boinki, whranisim, kara kiriir boinki, kira dinsiin okwoki. ¹⁵ Mi whranisimin niki aonamin siya ina yinsiin idwokiyin mi siya ina boinaikiyin. Mi Jisis siya siirin ina swoki boinkiyin siir apu aairam. ¹⁶ Mi iikamim sima asi nididgin. Mi sima ina yomboin ididnamim, amburii, tiki profet inkamkin. Mi sima ini Adi Komii krimiir Wanin siir inig iirar hainamin mi sima boin, profet inkam komii nwirin krimiir bopwoniya tir bidi yimbiniyin, Adi Komiiyin bidi yimbiniyin siir iikamim simiir nanmaiwar kainam. ¹⁷ Mi ti diminin Jisis siya tirkiyin siya ini nu Judia siirar haigirir boinamim mi nu maeyau nu Judia siir kingiin hir nwowim simiir warar. Iriig.

Jon siya siir kigna mirii inkam nwisowoirin Jisis siiram yikropki (Mt 11:2-19)

¹⁸ Mi Jon siir kigna mirii kamim sima dimin whiekakim Jisis siya tirim, Jon siir boinmauu mi siya inkam nwisowoirin boinki, sowa siirim nitim. ¹⁹ Mi Biyan Inkam Komii siirin yikropki mi siirin hinina tini sruiyu mi kira ti profet inkamin nitim boinin siya mi krima kiriirim dwokwokin, iyie? Siya rani, nwirkin?

²⁰ Mi iya sowa Jisis siir hiriir nimbiamo. Mi sowa hinina boin, Jonin op baptais haiginiuwiyin kiriirin siya nikropkikin kiriirim nitim mi siya boin mi kira ti inkamin profet inkamin sima boinin nitam siya. Iyie? Krima wi yaeya inkam nwirim dwokwokin? ²¹ Mi taki iya Jisis siya iikamim mapai mapaikakim kasaka biri haiswoniskikin. Mi iikamim uridyu biyiekakim ha haiswonimniskigi mi iikam nhwokwisae kasaka biri diriraerarkikin mi sima ina swoki kigomokiyim. ²² Mi Jisis siya Jon siir kigna mirii inkam nwisowoirin hinina yowarkii boin, kowa ha dam, Jon siir tini boinmimauuu ti diminim kowa kig namim mi kowa wakaeyim simiir mi nhwo kwisaeyim ha swoki kaokiyim mi iikamim iga bibiye nwowim ina swoki sibgu apriraramim. Mi iikamim paowaiwi piskomkopouwin sima ini wadieyar swoki okiyim. Mi inkam wirim ina swoki insiin idwosim mi inkam paeprikabim sima ini Adi Komii siir yokwo yaiwin miyika saairar wakaeyim. ²³ Yipiki inkamkin siya io kariir nwo karamae nwowiyin siya ha maigimaigra. Mi siir naingwo tibmii kana mi siya hiriirar maigimaigra yokiyokii.

²⁴ Mi inkam nwisowoirin Jon siya nikropkiyo mi sowa ina swoki amo mi Jisis siya Jon siirin iikamim simiir boinmauu. Mi siya ina boinin, kima maeyau nu siin apa sairin dimu dimin kigam namkim? Mi kima tari au whirin opudgi hugswosowuin siir kigam namkim. Aniya? Niingaka. ²⁵ Kima dimu dimin komii kigam namkim? Mi kima tari inkam nwirin yuis miyik miyik niyyin siir kigam namkim, aniya? Mi inkamim yuis miyik niyyim

mi dimin taemin miyik miyikakim sima ti hiriinan inkamim yim ini inkam komiiyim nu kigiraowiyim simiir omaka hiraar nwowim. Jon siya ti hiriinan inkamin siya rani. ²⁶ Kariir boinmauu, kima dimu dimin kigam naingwowi profet inkam? Hhi kara kimiir boinmauuwi, siya profet inkamaingin mi siya ini profet nhirim simiir haiburin. ²⁷ Ti inkamin Jon, Yokwo Komii saeya hinina boinkin siirin, wakae, kara inkamin kariir yaiya saair boinmauuwanin wi siir nikropki mi siya wi kariir biyar namkwokini. Mi kariir siyiuin wi siyar kisisop haigikwokini. ²⁸ Kara kimiir boinmauuwi Jon siya inkam komiikin mi siya ini inkam komiiyim yopiigin naokainam ini simiir haiburim mi tiki isidin iya Adi Komii siya siir digworaekwo whiekakim simiir kigirkakana saair sima inig komiigag wao rani. Niingaka. Siya ini simiir aowa yowoin.

²⁹ Mi iikam whiekakim mi kamim omom omomi umir haiiyim sima ta Jisis siir yai aiir bidi wakaeyim mi sima Adi Komii siir inig iirar hainanprapraskiyim mi sima ini siir yai aiirar wakaeyoknam mi sima op Jon siir hiranki baptais. ³⁰ Mi Farisi kamim mi kamim siyiu komii komiiyim simiir ninokninkiyim mi siyiu miyikin Adi Komii siya hauuwim, digiumii siir haimriyugig. Mi Jon siya simiirin op panansi baptais haiginiusi.

³¹ Mi Jisis siya simiir boinki, ti iikamim nuanim tapa digiumii Adi Komii siir haimriyugigim, kara simiirin panin panin iikam nimbim haiginiuwi, sima panin panin iikamkim? Mi kara pi kimiir boinmauugi. ³² Sima ini yinisimnan yowowim maeyaua nae haiginiya simiir yopii ad aka namiyim saair hiriinan. Mi iya sima maeyaua nae haiginiya saair nwowim mi sima yinisim nhirim simiirin hinina boinki. Mi krime kid ina masim kimiiramin mi kima mwai wao rani. Mi krime tisa nouuboponim mi kima krime nouuim pi borisopi. ³³ Jonin op baptais haiginiuwiyin ha nitin mi nae op wain minin ina haiyakiyim. Mi kima hinina boinkim, uridyiu biyieyin ini siir piu hir nwowin. ³⁴ Kara Yaowae Adin ninomor kou hiranin bidi yitin. Mi kara nae op wain mina mi kwiyae aeikin. Mi kima boin, kigi! Tiki inkamin siya hunan naeikin. Mi siya waina mi kwiyaeikin. Tiki inkamin kamim omom omomi umir haiyim mi kamim dimin biyiekakim simiir nomiiyugin kima hinina boinkim. ³⁵ Iikamim Adi Komii siir siyiu imiir napim mi iikam nhirim sima hiriinan kigiyim mi sima ina yangwokiyeim Adi Komii siir siyiuin mi siir yayiim sima wadieki wadie kungim. Jisis siir yaiya hiriinanka ini dig ywokiya. Iriig.

Wig ira dimin biyiekaka wa Jisis siir iga aiir niyopka

³⁶ Mi Farisi inkam nwirin Jisis siirim yikiugi nae siir omaka hir nidwokai aeyim mi siya ina iiyamin mi nae ini saika ini idwokai aeyiun. ³⁷ Mi wig ira dimin biyiekaka ti om iir nwoka. Saeya wakaewin Jisis siya Farisi inkam nwirin siir omaka hir naei. Mi ta wiga saeya wa mobin piuii miyikakin ira hai mi saeya ina yita. ³⁸ Mi wa mobin ha hainaniyim mi saeya Jisis siir igmii kingiin ha nini idwowa mi saeya ina youa. Mi saair ouwobim ini siir iga aiirar yauni hougin iuim. Mi ini saair mwowan kana saairar yinak whwosinkiya. Mi ha niinak digiya ini siir igrib aiirar yankabmamaira. Mi saeya hiriinan tir digiya mi wa ini siir iga aiirar iyopa. ³⁹ Mi ti Farisi inkamin Jisis siir nikiuna aeyin nae, siya ti diminin siir kigiyim mi siya hinina yangwo mi ti inkamin siya profet inkam kunginiuwi mi siya pa ninokninkini ta wiga in siir nokwowa saairin mi saair siyiu iir warar. Ta wiga saeya dimin biyie tiran wiga. ⁴⁰ Mi Jisis siya hinina boin, saimon, kara yai nhirim kariir boinmauuwanin mini. Mi Saimon siya boin, inkamin iikam nowomwarkaiyuwiyin kira kariir yayiim ha boinki.

⁴¹ Mi Jisis siya boin, inkamo nwisu nwowi sowa umirim hindara niki priihainaniko inkam nwirin siir hirankin. Mi nwirin paeyarim iur mi nwirin paeyarin hara mi hai. ⁴² Sowa tiki umir iir swoki hauukiyyu dig nwo rani. Mi tiki inkamin siya ina kisina boin, kowa umir kariir kipi swoki hauukiyyu, yo dimin komii rani. Yipiki sowiir nwirki wi maigimaiga komiigak nwowi ti inkamin siirim? ⁴³ Mi Saimon siya hinina yowarki boin, kariir kwoinin hinina naingwowi ti inkamin umir komii haiyin wi siyar nwowi maigimaiga komiigakim. Jisis siya boin, wa kariir yayi kaimwoka. ⁴⁴ Siya ha boin digiyin, Jisis siya ta wig aiir kwakaowin mi siya Saimon siir boinki, kira ta wiga tir nwowa saair kigi. Kara kariir omaka napinopkainaniyim mi op kariir iga aiir hioskim bi swoki hauugin. Niingaka. Mi ta wiga saeya kariir iga saair ouwob aiirar hiosa mi ini saair kan aiirar yinak waisinkiya. ⁴⁵ Mi iya kara kariiram nitin, kira kariir bi nankabmamarwinkan. Niingaka. Karar napinopkainaniyim mi saeya ini kariir igrib iir yankabmamarwanaeya. ⁴⁶ Mi kira wa piuii miyikakim kariir mwo biri swoki aokin haiginiugin. Niingaka, ta wiga saeya wa miyikini saeyar hiosk haiginiugin kariir iga. ⁴⁷ Kara kariir boinki, saeya kariiramar naingwo kini. Ta wiga saeya aknainan nisiimauuga iikam whiekakim simiir. Dimusi rani, saair kwoin komiiyim kariiramar naingwo kunga mi kara saair dimin biyie biyie whiekakim simiir asi haiyoprimdiyumiigi swokikim. Mi kara inkamin dimin biyie sim tirin siir haiyoprimdiyumiigi, ti inkam hiriinanin siya kariiramin haimiisima naingwowi. Mi siya ta yai aiir ha boin digiyin. ⁴⁸ Mi Jisis siya wig aiir boinki, kara kariir dimin biyie

imiir bidi haiyoprimdiyumiigiyim. ⁴⁹ Mi iikam nhirim ta haiya siya nidwokaiya saiir nwowim sima sima yomboin amboinim Yipiki siya pi krimiir dimin biye biyeyim pi simiir haiyoprimdiyumiigii? ⁵⁰ Mi Jisis siya ta wig aiir boinki, kiriir naingwo tibmiya kiriir dimin biye biyeyim saeyar haiyoprimdiyumiigi, kira ha dam mi kiriir mhai kwoinim hiinsima dwonam. Iriig.

8

Wig nhirim sima Jisis siir mhoiyya yapnam

¹ Mi mhoiyya Jisis siya om komii komii ikim mi omisisim ikim simiir hiriir yapnam. Siya Adi Komii siir yaiwin kibi aiir boinim mauugin iya Adi Komii siya digworaekwo whiekakim nuanim simiir kigirkakana mi kam iuur nviso ini saikar yinkin amim. ² Mi wig nhirim biya Jisis siya haiswoniskiyim uridyiu biyekakim mi makak makak ikim sima saika yinkin apnam. Ira Mariaka, Makdalanka. Biya Jisis siya uridyiu biyeyim saiirin iriyyar nwise haiswoniski. ³ Joana saeya inkam nwirin Susa inkam komiyyin Herot siir yaimin dimin winiyyin siir wig aeya mi Susana saeya mi wig nhirima sima ini saika yinkin amim. Ti wigim sima Jisis mi kamim siir kigna miriyyim simiir nae digworaekwo imiir whindirarar hauu aekim simiir yapayapa umir imiirar. Iriig.

Inkam nwirin wit nid nitkinkin numir (Mt 13:1-9; Mk 4:1-9)

⁴ Iikam nhirim ha niki woknaniyyim om komii komii nhirim simiir hirankin, Jisis mi iikam whiekakim ha nahaingiriyyuniyyim. Mi Jisis siya boiniyo yai kwira simiir boin, ⁵ Inkam nwirin witnidim siir numir hir nitkinim namkin mi siya ha nonkwo krimkrinkii itkinamin mi nhirim siyyu hir yamikiigiyiu mi ini iikamkim yinkin okwo brombrop namim mi ipiyyin minim sim yatkinin idwo aenamim. ⁶ Mi witnid nhirim maeyau siyakaka saiir nakaiyyim, yim ha whakiyyim mi nuin opkak bi nwokin mi ti witnidim ina waiyugusnamim. ⁷ Mi witnid nhirim urid nimridgakin siir bopwoniya nakaiyyim, yim ini sima yiisirindinunamim. ⁸ Mi tiki witnid nhirim nu miyyikni nikiyyim mi sima ini wadieyar whaknaiinamim mi ini nae hoimkakar budkiyyim mi simiir nhirim wowira wowira kamarim iriyyar iriyyara bud. Siir yaiyyim ha digiyim mi Jisis siya ina swoki boinkiyin, kira inkamin wiingakaingin ta kariir yai aiir wakae, kira sibgu daingworinu kripkai. Iriig.

Ta boiniyo yaiya saiir yaimwo aeya (Mt 13:10-17; Mk 4:10-12)

⁹ Mi kamim siir kigna miriyyim sima Jisis siir srii, wari boiniyo yaiya saiir yaimwokiyaimwowa paninga? ¹⁰ Mi siya simiirin hiniina yowarkii boinki, Adi Komii siya simiir yaimwok yaimwom aowa aowan yaiyyim kimiir bidi boinim mauuwim, iya Adi Komii siya digworaekwo whiekakim simiir kigirkakana, kimiir bidi boinim mauuwim iki boiniyo yai ara kara boiniyyim simiir nhwowim isa kigim mi wiinim isa wakaeyim, sima ninokninkin wao rani, ti dimin iirin. Iriig.

Wit nidin siir boiniyo yaiya saiir yaimwo aeya (Mt 13:18-23; Mk 4:13-20)

¹¹ Taka boiniyo yaiya saiir yaimwok yaimwowa hiniina, tiki witnidin Adi Komii krimiir Wanin siir yai aeyarga. ¹² Mi ti witnidim siyyu nikiyyim, yim ini iikamim Adi Komii siir yai wakaeyim simiir hiriinan ywowim mi mhoiyya Setan siya ina swoki itnoutninkikiyyim, simiir naingwo tibmiini siyyuun siir kikanokou mi Setan siya ha naingwokin simiirin wi Adi Komii siya nanmaiwarkinaeisi. ¹³ Mi witnid nhirim maeyau siyakaka saiir nikiyyim yim ini Adi Komii siir yai wakaeyoknam mi sima ini maingimaingya ywowim mi ta yaiya simiir kwoina bi ningruramka simiir naingwo tibmiya komii bi nwoka sima haimisima naingwo tibmiigim, iya simiirin dimin whirkin kinankiuyiyyim mi simiir naingwo tibmiya asi niki iuguski. ¹⁴ Mi witnidim uridin nimridgakin siir bopwoniya nakaigaiyyim, yim ini iikamim Adi Komii siir wakaeiyoknaeyiyyim simiir hiriinan yowim mi iya sima ha napnamim mi hikpai hikpaiyyim mi maingimaingaim umir digworaekwowim nu tiranim ini simar yiisirindinu waigiyyim mi simiir naeyim miyyik paninsi budsi. ¹⁵ Mi witnidim nu maeyau miyyik nikiyyim yim ini iikamim Adi Komii siir yai aiir wakaeiyokna nonkworinukripkaiyyim mi simiir mhai kwoinim hiinsima nwowim ini simiir hiriinan ywowim. Mi simiir kwoinim Adi Komii siir naingwo tibmii kangim mi sima siir yai aiirar wakaeiyokna diriraerar yokiyokiyyim. Yim ini ti nae whiekakim numiran sasaeyim wai sibgu okiyim simiir hiriinan ywowim. Iriig.

Sima yuukidin nuyaeyiyyin two aowa hangumu haigikin (Mk 4:21-25)

¹⁶ Mi inkamın sima yūkudin niyuaeiyin siirin twoni biri higr̃niuwikin mi hii aowa biri haigprakaiigim. Niingaka. Siya romiyasin bopwoniya nwowin siir ninankiigin. Mi iikamim sima omaka hiriir nappinopkainami mi sima pi pae aiirar kigami. ¹⁷ Tariinanin dimin nhirim aowa aowa nwowim mi sima mhoiyya wi idowiyar nimbiam. Mi digworaekwo nhirim inkamki higr̃niuwim mi mhoiyya wi Adi Komii siyar haiginki idowiyaya mi iikamim sima siirin wa kigi.

¹⁸ Kima mintarao mi kima yayim sibgu wakaeyokna. Yipiki inkamkin ninokninkin miyikak nwowin mi Adi Komii siya siirin wi hiriinan ninokninkin miyik aiirar swoki inkin hauugi. Mi yipiki inkamkin siya kwoinarar naingwowi siir kwoinau hirar ta yai sair nonkwowim mi ha wakaeyoknaei mi hiriinan inkamim yai miyikim siir kwoinau hirara nwokaiyim, ti yayim simiirin wi Adi Komii siyar swoki hai siir hirankin. Iriig.

Jisis siir apu aeya mi siir nomousisim ima
(Mt 12:46-50; Mk 3:31-35)

¹⁹ Ta siya Jisis siir apua mi siir nomousisimim sima siir kigam nitkam mi iikamim ini yinkinukikinim mi sima siir kingiin paninsi yamsi. ²⁰ Mi inkam nwirin siir boinki, kiriir apua mi kiriir nomousisimim sima ini yab hir nokwowim, sima kiriir kigam mini. ²¹ Mi Jisis siya ina yowarkii boinin, yipiki iikamkim Adi Komii siir yai miyika sairrim naingwo tibmiyim mi ha wakaeyoknam, yim ti hiriinan iikamim yim kariir apu mi nomousisimkim. Iriig.

Opud komiyya Jisis siya boinkiya ina digiya
(Mt 8:23-27; Mk 4:35-41)

²² Mi iigwira Jisis siya mi kamim siir kigna miriirim sima ina kwirinamim i kopsim ira sair. Mi siya simiir boinki, krima pi whigbid yarmiyya nami. Mi sima ina yamim. ²³ Mi isima ha hugainama mi Jisis siya nhwo bidi whwonkaiyin mi opud komii kwira ha hugnatmaiya mi opa pariiparii mirkimirka nankinim ta i aiirin. Mi sima nwomainainamim pariipariisim. ²⁴ Mi kamim siir kigna miriirim, sima Jisis siir yami indguwui mi sima ina boinin, Biyan Inkamti, Biyan Inkamti, hae, nambi nwomainainamiri. Mi siya ha ninsiin idwokaiyin mi io ti opud hinin komiyya sair ywoki. Mi opud hinin komiyya ina digiya mi opa ini mokmokwaiyar yomakiya. ²⁵ Mi siya simiir boinki, kimiir naingwo tibmiyya ini pinda yama? Mi sima ha nididim mi ina ynaingwoyimiyokim. Mi sima sima yimboin amboinim, ti yipikin? Ti opud hino sowiir boinkiyin mi sowa ini siir yai aiirar wakaeyoknakiyo. Iriig.

Jisis siya inkam uridyiu biyekakin siir haiswoniskikin
(Mt 8:28-34; Mk 5:1-20)

²⁶ Mi mhoiyya sima ina kignaidamim Gegesan iikamim simiir oma hiriir. Tiki omin ini nu Galili siir whigbid yarmiyya nwowin. ²⁷ Mi Jisis siya isima sair haiburgigin mi ha kunamim mi inkam nwirin ti omin siir hirankin, siya ina yitin siirrim. Mi uridyiu biye nhirim ti inkamim siir nwokim. Ii haruwa rani ti inkamim siya yuis biri kaigin mi siya siir omaka biri nwowikin. Niingaka. Mi siya siyanowim inkam kikaiyim simiir nwokin. ²⁸ Mi iya siya Jisis siir kigiyin mi siya ha kauwaeyimiyok ougiyin mi siya ogmwo ini siir igmiiga kingiiran ini hiuwuun mi siya ina kauwok boinkiyin, Jisis o! Adi Komii ninomor kouanin siir yinisimin, kira kariirin dimu tiram mini? Wakae! Kira kariirin hik kipi hauu. ²⁹ Mi Jisis siya ti uridyiu biyeyin siir boinki, siya ti inkam iir haiburgigin. Ii kasa rani, ti uridyiu biyeyin siya nonkwowin ti inkamim siir. Mi kamim iinokinok siir kigriraowiyim, sima siirin wiyinsopni (sen) mi tidop (hankap) kurimdinuwikim siir iga in imiirin. Mi siya ti wiyinsop minim pi simiirar mi anka bimbir nami. Mi uridyiu biyeyin siya siirin maeyau sin apa niinga inkam karamaeya siirin pi hiriir mi inkin aeyokiyok nami ti inkamim siirin. ³⁰ Mi Jisis siya siir srigi, kiriir inigin yipikin? Mi siya boin, kariir inigin uridyiu biye whiekakim. Dimusi rani, uridyiu biye whiekakim ini siir yaninkiniuwuim. ³¹ Mi ti uridyiu biyeyim sima ini Jisis siirima kauwoknanaekiyim, kira krimiirin ie biyeyin paekakin siirrim kipi niyopriyugi.

³² Hu isid komii whirin ti mhu kopsim whirin kingiina kwowin siir naekim. Mi ti uridyiu biye whiekakim sima Jisis siirrim asi kauwok boininaekim. Kira krimiirin ti hu isid komiirin siirrim dikropki. Mi Jisis siya simiirin asi kignin kin amkikin. ³³ Mi ti uridyiu biyeyim ti inkamim siir haiburgigin mi ti huim simiir piuar yamkiyim. Mi ti hu isid komiirin mhuuku hiranki niwitananiyim mi ini siyapai amounana sairar yamim. Mi sima ini ta whii aiirar yani amaimaiyuwim mi sima opa ha kwiyaeiyim mi sima ina yaonamim.

³⁴ Mi kamim ti hu imiir waikaowiyim sima ti dimin iir kigiyim mi sima ina yidam namim. Mi ta yayia sima ina haigiririr boinama iikam whiekakim hinda tindanim simiir. ³⁵ Mi iikamim sima ti diminin siir ini kigiu. Mi sima Jisis siir hiriir nimbiamim mi ti inkam iir kig uridyiu biyeyim siir bidi haiburgigin. Mi siya yuis bidi kaiyin mi siir kwoinin ini

wadieya nwowin mi siya Jisis siir igmiiga kingiinar nidwowi. Mi iikamim sima hiriinan kigim mi sima ina yididgiyim. ³⁶ Mi iikamim ti diminin siir kignakiyim sima iikam nhirim simiir boinmamaau siyuin Jisis siya haiswoniskiyin ti inkamim siir. ³⁷ Mi iikam whiekakim Gegesa hiran nu maeyauwim sima Jisis siir boinki, kira krimiir haiburgik mi ha dam. Sima nidid prasae bi kikinkim mi sima hiriinan asi boinkim mi Jisis siya isim aiir kwirii mi siya namim swoki minkin. ³⁸ Ti inkamim uridyiu biyeyim sima haiburgigin, siya Jisis siirim kauwok boinanaeki, kara kinaka nami. Mi Jisis siya siirin ina swoki ikropkiyim mi ina boinkiyin, ³⁹ Kira kiriir oma hiriirar swoki am. Mi dimin whiekakim Adi Komii siya tirkiyim simiir tini boinmamaauwu. Mi ti inkamim siya ha namim mi ti yayim iikam whiekakim om komii siir hiranim ini simiirar boinmamaauwuwin dimin whiekakim Jisis siya tirim simiir. friig.

Jisis siya haiswoniskikin wiga siir yuis nonkwowa
(Mt 9:18-26; Mk 5:21-43)

⁴⁰ Mi iya Jisis siya ha swoki amin whigbid yarmiia hiriir mi iikam whiekakim sima hirar nwowinim mi sima siirin ina boin maigimaiga winim. ⁴¹ Mi inkam nwirin ina yimbiniyin siir inigin Jairaskin. Siya maeyauwa iripa yai boinaia huuyokiyokaiya sair biuyan inkamkin. Mi siya igmwowin Jisis siir igmiiga kingiinar ini huiiu mi ina kauwok boinanaekikin, kira kariir omaka wit. ⁴² Mi siir yinisima irki iruwaka mi saeya yinkopaka. Mi sair biewiyim iur whisko. Mi saeya naowamar tiri. Mi Jisis siya ha napnamim mi iikam isid komiyyin sima ini Jisis siir mhoiyar yamim. Mi sima ini iripa iripa yonamim. ⁴³ Mi wiga ira nwowi, iinokinokin saeya piu biyieka napidwodwomaimiiga biewiyim iur whis, kamim paowai udiyim simiir nwirkin sair ma aiir bi swoki owaiginiukin miyik. Niingaka. ⁴⁴ Mi ta wiga saeya Jisis siir digiwa kingiin ha nita mi saeya ini siir yuis prieya sair mwois iirar yaka onkwokiya mi saeya hiriinan tirkiya mi bi kimiminkika ta piu biyieya saeya nwowa ina yinkisanakiya mi mhoiia saeya bi swoki imbiyamka. ⁴⁵ Mi Jisis siya sriigi, yipikin ina kariir naka onkwokiyyin? Mi iikam whiekakim ina boinkiyim, an niinga, an niinga. Mi Pita siya ina boinkiyin, inkam Komii iikam isid komiyyin wasi kiriirar nokwoyokaiyim, simar kwakikin namkim. ⁴⁶ Mi Jisis siya boinki, ina kariirin nwirka nonkwokikin. Mi kara ina kinankiugiyin, kirie nhirim kariir bidi haiburgigim. ⁴⁷ Mi ta wiga saeya ninokninkinkiya mi saeya ini nidid komigakar yowa mi saeya siirsi bi swoki impioka mi saeya igmwo ini Jisis siir imiiga ini huuwuwa. Mi iikam whiekakim simiir whwonkam ida saeya ina boina, iya kara Jisis siir yuis aiir nonkwokiya, kariir ma biri kimiminkika saeya ina digiya. ⁴⁸ Jisis siya boinki, kariir yinisim yinkopak, kiriirin kiriir naingwo tibmii miyika saeyar nwowaiginiugika mi kira ha dam mi kiriir mhii kwoinim hiinsima dwonam.

⁴⁹ Mi Jisis siya ha niki boinaiyin mi biuyan inkamim Jairas, siir omaka hiran inkamim siya ha nitin mi ina ini boiniuwun siirin, kiriir yinisim yinkopaka bidi yaonama. Kira inkamim dimin taemin nowimwarkaiyuwiyin kiigi siir kipi ninki. ⁵⁰ Mi Jisis siya ta yayia aiir wakaekiyin mi siya Jairas siir yai anaka hiniina yowarkii boin, kira kipi nidid. Mi kira hindara daingwo tibmii iski mi kiriir yinisim yinkopaka saeya wi miyika nwoki owim. ⁵¹ Mi Jisis siya Jairas siir omaka hiriir yam mi siya iikam whiekakim simiirin omakanau hiriirin saika biri kigninkin apninopkai namkim. Niingaka. Pita, Jon, Jems mi ta yinisim yinkopaka sair yopii ad owa simasimar yapninopkainam saikan. ⁵² Mi iikam whiekakim sima ta yinisim yinkopaka sairimar nanka ninougim mi sima hirar nounanaekim. Mi Jisis siya simiir boinki, kima kipi nou, saeya biri naoka, saeya nhwo whwonkaii. ⁵³ Mi sima siirin yalbu prasae biri niekim. Dimusi rani, sima bidi yinokninkinim, saeya bidiya yaonama. ⁵⁴ Mi Jisis siya ta yinisim yinkopaka sair in aiir yonkwoki mi ina boinkiyin, yinisim yinkopak, kira dingsingi. ⁵⁵ Mi ta yinisim yinkopaka sair piugina ina swoki ita sairim. Mi biri kimiminkika saeya ina yinsiin idwokiya. Mi Jisis siya simiir boinki, kima nae nhirim sair hauu ae. ⁵⁶ Mi ta yinisim yinkopaka sair yopii ado sowa ini mounana sinkaokiyi. Mi Jisis siya sowiirin ina boinkiyin, ti diminin siirin kowa inkam nwirin kipi swoki boinmauu mimin. friig.

9

Jisis siya kamim siir kigna miriyyim mi simiir hauugin
(Mt 10:5-15; Mk 6:7-13)

¹ Jisis siya kam iur nwiso siir kigna miriyyim simiir yikiuna iripa haingiriyiim mi siya kirie komii mi inig komii simiir hauuwim. Uridyiu biye biyeyim mi mapai mapaiyim simiir haiswonimiskiyim. ² Mi siya simiirin ina yikropkiyim iya Adi Komii siya siir digworaekwowim simiir kigirkakana sair boinmamauuam mi makak iikamim simiir mi inimiskiyim. ³ Mi siya simiir boinki, kima digworaekwo wara kipi hai apnam mi

kima nae ninim mi umir hoknibim mi paekopim hogwokwo apiyim simiir wara kipi hainam. Mi kima yuiso kwokwisa kipi hainam. ⁴ Mi omaka kima napninopkainami mi sima wadie kimiir nwowini mi kima ta omaka aiirar dwokripkai. Mi ti om iirin wi ta omaka saiiir hirankar haiburgig. ⁵ Mi sima kimiirin simiir omaka hiriir namamin wadie nwowin karamae nwowi mi kima ti om iir haiburgik. Mi nusiin imiir dikrimkrinkiigig sima wa nainokninkinyim, krima miyiyik rani. ⁶ Mi kamim Jisis siir kigna miriyyim sima ina yitikrinkiyim omom omomim simiir mi Adi Komii siir yayiin kibiya saiiir yapboinmamauam mi iikam makakim omom omomanim hinda tindanim simiir warar mi inkim haiswonimniskiyam. Iriig.

*Herot siya Jisis siir yai wakaekin
(Mt 14:1-12; Mk 6:14-29)*

⁷ Mi inkam komiyyin Herot nu Galili kigriraowiyin ti yai whiekakim simiir wakaekiyin mi siir kwoinin ini hindara whriewhriekiyin. Dimusi rani, nhirim ha boini, Jonin op baptais haiginiuwiyin ieyankin bidi swoki insiin idwowin. ⁸ Mi nhirim hiniina boin, Ilaija bidi yimbiiyamim. Mi nhirim hiniina boini, biyyan profet inkam nwirin bidi swoki insiin idwowin. ⁹ Mi Herot siya hiniina boinki, Jon siir niyyin karar bidi kaigripkiyin. Mi ti inkamin siya yipikin kara ti siir yayia hiniina wakaewinin, ha? Mi siya Jisis siir kigam mini. Iriig.

*Jisis siya naeyim 5,000 kamim simiir hauu aekim
(Mt 14:13-21; Mk 6:30-44; Jo 6:1-14)*

¹⁰ Mi aposel kamim ha swoki itim mi dimin whiekakim sima tirim sima Jisis siir ini boinimauuni. Mi siya simiirin warar yinkin ikiunam mi sima iikam nhirim simiirin hirar haiburgik mi simasimar yam om whirin siirin. Mi ti omin siir inigin Betsaidakin. ¹¹ Mi iyya iikamim sima wakae digiyim mi sima ini siir mhoiiyar yamim. Mi sima siirim ha namim mi siya ini maigimaiga ywowinin simiirin. Mi siya Adi Komii siya siir iikamim simiir kigirkakana saiiir yowomwarkaiyu simiirin mi iikamim makakim, simiir warar mi inkim haiswonimniskii haiginiu.

¹² Mi iyya bieyin ha nikiiyamtbin, kam iuur nwisu siir kigna miriyyim sima ha nitim siirim mi sima boin, kira iikamim simiir dikropki sima iki om nhirim hinda tinda nwowim pi simiirim nwoki amim mi sima pi hir nwoki whwonkaowiyim mi nae ninim pi hir nwoki inkiguna aeyamwiyim. Whisarii rani, ta maeyauwa krima nwowa om karamaeka. ¹³ Mi Jisis siya simiirin igao yaigakar ywoki, simiirin nae kimar hauu. Mi sima ina boinim, krima nae hiri hiri karamaekim. Krima bretim iriyyar mi anasu whis simasimar nwowi. Mi kira hiniina naingwowi ti iikam whiekakim nwowim, krima naeyim simiir digar pini sainaki, aniya? ¹⁴ Kamim hir nwowim 5,000kim mi Jisis siya kamim siir kigna miriyyim simiir boinki, kima simiir boinki, sima kam nwis iuur iuura kiiyop idwodwoam. ¹⁵ Mi kamim siir kigna miriyyim sima ini hiriinanar mi tirim mi sima iikam imiirin ina yokmwim idwowim. ¹⁶ Jisis siya ti bret iriyyarim mi ti anasu whis iko ha haiyin mi siir nhwovin ninomor koua hiriir ha kaokiyin mi siya ina boin wadiekiyin Adi Komii siirim. Mi siya ina yinop hauugiyim kamim siir kigna miriyyim simiir mi iikam simiirin ini simar hid nonkwokwo hauunamim. ¹⁷ Mi iikam whiekakim ha naekiniu digiyim mi nae haimii haimiyyim sima naepipiru okiyim mi nibim sima haigimninkinkiyim iuur is. Iriig.

*Pita siya Jisis siir boinikiyin siya Kraiskin
(Mt 16:13-19; Mk 8:27-29)*

¹⁸ Ii gwira Jisis siya Adi Komii siirimim nhwo sasar ini kwisboiniu. Mi kamim siir kigna miriyyim sima ina yamim siirim. Mi siya simiir sriigi, iikamim kariirin panin nikiuwigim? ¹⁹ Mi nhirim yim hiniina boinikim, Jonin op baptais haiginiuwiyin siya. Mi nhirim yim hiniina boini, kira Ilaijakim mi nhirim yim hiniina boini, profet inkam nwirin bidi yinsiin idwowin. ²⁰ Mi siya simiir sriigi boinki, wim kima panina dapikim? Mi Pita siya ina yowowarkii boinin, kira ti inkamin Adi Komii siya nimbngiyin Mesaia siya. Iriig.

*Jisis siya boin kara naonami wa swoki insiin idwowi
(Mt 16:20-28; Mk 8:30-9:1)*

²¹ Mi Jisis siya simiir boinki, ta yayia inkam nwirni kipi swoki boinmauumimin. ²² Mi Jisis siya ina swoki boinkiyin kara Yaowae Adin ninomor kouanin kara wi hik kimpipisu prasae hai rani. Mi biyyan inkamim omaka Adi Komii siir inig hainaniya saiiir kigriraowiyim mi prismi biyyan inkam mi kamim siyu komii komiyyim sim ninomokninkinyim, sima wi digiumii siir haimriyuwi mi sima siirin wa nisomaowi mi siya ii kwoimaka wa swoki insiin idwowi ie hirankar.

²³ Mi siya simiir boinki mi inkamin kariir siyu imiir napam niti mi siya diminim siir kwoinawu hir nwokaiyim digworaekwuwim simiir haiburgigi mi siya kariir mi imiir mirii mi kariir siyu imiir dap iski. Mi siya kariir mi aiirarar miriyyokiyokii mi kariir

siyiu imiirarar timi apiyokiyokii. Mi siya ti paeyin haaniya niriionankinin siirin hiriiriyar haiyokiyokii kariir hiriinan. ²⁴ Mi yipiki inkamkin digumii siir digworaekwo mi diminin siir kwoinou nwokaiyim simiir haimriiyu karamae nwowi mi siir kwoinin omwai waiyaiyin wi miyik nwo rani. Mi siya wi hindara kigugu iskii. Mi yipiki inkamkin digumii siir digworaekwo mi diminin siir kwoinou nwokaiyim simiir haimriiyuwi mi siya wi omwai hiriya waiyayokiyokii. ²⁵ Mi yipiki inkamkin ti nu siir digworaekwo whiekakim simiir haingiriyu haigin mimiri siyamar mi inig komiigak ha mi owi mi ti digworaekwowim wi sima whinkinsis haiginuwi siirin omwai waiyayokiyokikaeyamim, aniya? Niingaka. ²⁶ Mi yipiki inkamkin kariiram maingimairga karamae nwowi mi digumii kariir yai aiir haimriiyuwi mi mhoiyya kara Yaowae Adin ninomor kouanin siya swoki iti digworaekwo whiekakim Adi Komii siya kariir hauuwim paenan niyuaeyim mi Adi Komii siir paekwosimim simaka niti mi taka iya kara kiriirin wi digumii sair swoki haimriiyuwi. Mi mhoiyya siya wi Adi saika nwo rani. Niingaka. ²⁷ Kara kimiiirin yaimwower boini, ti iikam nhirim tirar nwowim, kima wi niki ao rani. Mi diminin iya Adi Komii siir dimin taemin imiir kigirkakana wi sairar nimbiamyami. Iriig.

*Jisis siir piua ya ini saa yimbiamkiya
(Mt 17:1-8; Mk 9:2-8)*

²⁸ Mi Jisis siya ti yayim ha boin digiyim mhoiyya ii iriyyar kwoimim namkiyim mi siya Pita Jon mi Jems simiir yikiunam mhuusim whirin siir kua hiriir, nhwo Adi Komii siirim kwisboinim. ²⁹ Mi siya hirar kwisboinin mi siir whwonkamin ina yigiyin mi siir yuisa paenan ha niyuyakiya mi saeya ini whisinana ywokiya. ³⁰ Mi biri kimiminkikin inkam nwisio ini saikar yamokwo boinainyo. Moses, Ilaija so. ³¹ Mi sowa Adi Komii siir diminin paenan niyuyaiyin saika ninkin imbinikin. Mi sowa iya Jisis siya naonama sair nimbiamyami diminin Jerusalem hir, Adi Komii siya nimbiniin bidi bidiniyar simiir boinimauugim. ³² Mi Pita siya mi siir nomiyau nwis owa sima nhwo whwonkaigim mi sima ha niinsiingiyim mi simar kigi paeya Jisis mi inkam nwisio saika nokwowo simiir hir niyuyaki. ³³ Mi sowa Jisis siir haiburgigim manko mi Pita siya siir boinki, Biyan Inkam Komii, krima tir nwowim wadiaka. Mi krima omaka amirim wi ouuma mirii, ira kiriirga mi ira Moses mi ira Ilaija Pita siya ta yai aiirin whaowaeya priiboinkin, siya bi ninokninkinkan. ³⁴ Mi siya yai aiirar niki boinin mi waua ini simiira yauni kikirinuniya, sima ina yididgiyim. ³⁵ Mi yai kwira ta wau aiir kauwok boinkiya, saeya hinina kauwok boinkika, wari yinisimim kariir yinisimkin. Mi kara siir bidi yimbinin. Kima siir yai aiirar wakaeyokna. ³⁶ Mi ta yaiya ha boinkiya mi sima kigi, Jisis sasar nwoki. Mi kamim siir kigna miriyyim sima yai ha ninkin tankiyim mi ta iya ti diminin sima kignamin, sima inkam nwir bi swoki boinimauumiminkan. Iriig.

*Jisis siya yinisim nwirin uridyiu biyiekakin siir haiswoniskiiyin
(Mt 17:14-18; Mk 9:14-27)*

³⁷ Mi igwira sima mhuusim whirin siir haiburgigim mi ha niuunamim mi iikam isid komii whirin, sima Jisis siirin siyiu hir yapyiskaiwin. ³⁸ Mi ti iikam isid komiiyin simiir hiran inkam nwirin siya ina kauwok boinamnankiyin, iikam nowomwarkaiyuan inkamin mi kara kariirimar kwisboinki. Kira kariir yinisim yinkamiyin iir kigi, siya kariir yinisim yinkamiyin nwirki nwiruwa ieyairgin. ³⁹ Mi uridyiu biyie whirin siya nonkwokin siirin. Mi bi kimiminkikin, siya ha kauwok boinkiyin mi ti uridyiu biyie ieyar haigi itiwamwakikingig. Mi yaeyopa pa nimbiniyaniyi siir yai hirankar mi siya ti yinisimim siir piu aiir nonkwobumbuninkinikin mi siya siir bi swoki haibur sranikin. Niingaka. ⁴⁰ Mi kara kamim kiriir kigna miriyyim simiiram bidiyar kauwok boinanaeyin ti uridyiu biyie siir haiswoniskiyim mi sima dig bi nwokin. ⁴¹ Mi Jisis siya ina yowarki boinin mi ti iikamim tariinananim kima naingwo tibmii karamaekim. Kimiir mhuu kwoinin miyik nwo rani. Mi kara kimaka wi pariig iya nwowi, ha? Mi kara kimiiirin wi pariig iya whindiriraerar haiginuwi mi kima wa nwoki aingwo tibmiiyim, ha? Mi siya ti inkam iir boinki. Yinisimim tiir whainani. ⁴² Mi siir yinisimim ha niki apnaniyin mi ti uridyiu biyeyin ini siyar haigi owomwak inamnaniyin. Mi Jisis siya igao yaigak ti uridyiu biyeyin siir boinki mi siya ti yinisim iirin ina haiswoniski haiginugiyyin. Siya ini siir ad iiramar swoki ikropkiyin. ⁴³ Mi iikam whiekakim sima Adi Komii siir kirie komiyya sair kigiya sima ini hindara yanaakiyim. Iriig.

*Jisis siya kwisaka ina swoki boinin kara wi kapi naowi
(Mt 17:22-23; Mk 9:30-32)*

Mi iikam whiekakim ina niki aingwoyimyokripkaiyim, ti diminin siya tirim simiirsiyin mi siya kamim siir kigna miriyyim simiir boinki, ⁴⁴ kimiir winim sibgu mauugi. Mi mhoiyya Yaowae Adin ninomor kou hiranki nitin siirin wi wir nhirim sima napwouwi. ⁴⁵ Mi sima ta yaiya siya boina sair bi ninokninkinkan, ta yaiya sair yaimwokiyaaimwowa simiirsi

nimprioka mi sima saiiir paniinsi sibgu yinokninkinsi. Mi sima pi nididgim ta yai aiiramim siir paniinsi sriisi. Iriig.

*Yipikin siya kougikou nwowin
(Mt 18:1-5; Mk 9:33-37)*

⁴⁶ Mi kamim Jisis siir kigna miriiyim sima yaiya kwira yiniinansao boin, yipikin simiir kougikou nwowin. ⁴⁷ Mi Jisis siya bidiya yinokninkin kwoin simiir hir nwowin. Mi siya yinisim sapisap nwirin siir asi nikiunakin. ⁴⁸ Mi siya simiir boinki, inkamin ti yinisim sapisapin siirin kariir inig iir kigriraowi yio siya kariir kigriraokin. Mi inkamin kariir kigriraowi mi siya inkamin kariir nikropkiyin siirin warar ninkin kigriraowi. Mi inkamin yinisim sapisapan kimiir waraur nwowi mi kimiir kougikouin ini siyar ywowin. Iriig.

*Inkamin io nhowo kimiir nanao karamae nwowiyin siya kimiir nomiiyaugin
(Mk 9:38-40)*

⁴⁹ Jon siya ina yowarkii boinin, Biiyan Inkam Komii, krima inkam nwira kig, uridyiu biyeyim simiirin kiriir inig iir haiswonimniskiiyin. Mi siya krimiir yai bi wakaeyoknakin mi krima siirin hirinansi nikidugim. Dimusi rani, siya krimiir isid rani. Niingaka. ⁵⁰ Mi Jisis siya siir boinki mi kam nhirim siir kigna miriiyim sima, kima siir kipi nikidu. Inkamin io nhowo kimiir nanao karamae nwowiyin yio siya kimiir nomiiyaugin. Iriig.

Sameria hiran om whirin siir iikamim sima Jisis siir siyiu iir haiginikougin mi siirin ina swoki ikropkiyin

⁵¹ Iya Adi Komii siya Jisis siir swoki ikiunamana ninomor koua hariir saeya ini kingiin nwowi. Mi Jisis siir kwoinin om komii Jerusalemam namim asi naingwokin. ⁵² Mi siya kam nhirim simiir yikropki, yai siir biyyin sima nwoki haigiririramim mi sima ha namim nu Sameria hiran om whirin siir yapninopkainam. Mi sima siir digworaekwo nhirim simiir diriraerarin minkim. ⁵³ Mi omin siir hiran inkam nhirim sima siir biri nikiunamkim simiir omaka hiriir. Dimusi rani, Sameria iikam sima iripa mhii kwoin biri nwowikim Judami iikam simakan sima ina ninokninkinim siya pi om komii Jerusalem hiriir nami. ⁵⁴ Inkam nwisio siir kigna miriiyo Jems, Jon sowa, sowa hiriinan siyiuin siir kigin mi sowa siir boinmau, Biiyan Inkam Komii, krima paeya ninomor kou hirana saiiirim nikiugi, saeya ti iikamim tiranim simiir nwoki uniyim, aniya? ⁵⁵ Mi Jisis siya ha haiyug okwokiyyin mi siya io sowiir ywoki. ⁵⁶ Mi sima om whira yapnam. Iriig.

*Inkamin Jisis siirim nami
(Mt 8:19-22)*

⁵⁷ Mi sima siyiu hirar niki apamim mi inkam nwirin siir boinki, kira omom omomim kira nami mi kara wi kariir mhoiyya ninkin apiyokiyokii. ⁵⁸ Mi Jisis siya siir boinki, niimaun wraim yim ieno kakargim mi ipiyinim yim iriipi hiriinan whie kakargim. Mi Yaowae Adin ninomor kouanin yio omaka maeyau whwonkai karamaekin. ⁵⁹ Mi siya inkam nwirin siir boinki, kira kariir mhoiyyar wit. Mi siya boin mi kira kariirin wadie tiki oki. Kariir adin siir piuis biyeya saiiir niki hangikaigigi. ⁶⁰ Mi Jisis siya siir yowarkii boinki mi inkam wiiiram yim inkamim kariir mhoiyya nit karamae nwowiyim sima haingikai. Mi ni kira iya Adi Komii siya siir digworaekwowim mi siir iikamim simiir kigirakakana saiiir yai imiir tni boinimauuwu.

⁶¹ Inkam nwirin siya siir boinki, Biiyan Inkam Komii, kara kiriir mhoiyya nitam mani mi kira kariirin pi wadie dwoki. Kara yai minim kariir isidin simaka nini idwo boinaigigi. ⁶² Mi Jisis siya siir boinki, inkam i kigriririyin, siir nhowwin idaowa hiri hiriya kaonanaei mi ti hiriinan inkamin siya wi Adi Komii siya kigriraao tani. Niingaka. Iriig.

10

Jisis siya kamim kam nwoim iuur nwisio yikropki Adi Komii siir yai aiiir boinimauuwam

¹ Mi mhoiyya Biiyan Inkam Komiiyin siya ina swoki imbinin kamim kam nwoim iuur nwisio. Mi siya simiirin nwinwisio yikropki mi sima siir biyyar yamkwokin. Mi siya simiirin om komii komiiyin mi omisisimim mhoiyya siya namanim simiirin simiir hariir yikropki. ² Mi siya simiir boinki, iikam whiekakim simiir kwoinin wadie bidi ywowim sasaeyim wai nwowim simiir hiriinan. Mi iikam whiekakim sima ta yai aiiir wakaeyama tiri. Mi iikam whiekak rani, simiirim namim mi simiir nikiunakiyim mi sima bidi gririgiyim. Mi numiran adin, Adi Komii siyaingin, siirim sriigi siya kam nhirim simiir nikropkiyim mi simiir kwoin imiir huirworwokaiyim mi sima siir mhoiyya nwoki amim. Ti hiriinan inkamin siya numira sasaeyim wai nwowiyim simiirim namiyin mi ha nngugu haiswonaniyim ini siir hiriinan ywowin. ³ Kima dam! Kara kimiirin huyinsim prikikiprikan nikropkiin niimau mie komii komiiyin wra bibiyeki nwowim simiir hiriir. Mi kimiirin wi kigriraowan inkam kakar nwoi. ⁴ Mi kima unir hoknibim wara kipi hainam mi iga nii aka mi kima siyiu

bopwo hirin inkam napkigami mi simiirin yai kipi kainanam. Hindarar daparkaknam, ii naeisi. ⁵ Mi kima omaka ir napninopkainami mi biyiin kima wi hinina tini boinu, kima ha maigimaiga iikamim ti omaka aiir nwowim. ⁶ Mi inkam nwirin kwoin hinsima nwowiyin siya ta omaka aiir nwowi mi siya wi kimiir yaiyar wakaeyoknaei mi siir kwoinin wi hinsima nwowi. Mi hiriinan inkam karamaeki niuwi mi kira hikak nwowi mi ta yaiya hiriyyar swoki okainani. ⁷ Mi kima ta omaka irua aiirar dwokripkai. Mi kima nae op minim sima hauuwi simiir dae kwiyae. Mi kima ti nae imiirsiyin umir kipi hauu simiirin. Dimusi rani, kima dimin miyik miyikim simiir bidi hauuwim. Mi sima kimiirin hiriinansi hauu aei. Kima omaka irni irni kipi whwonkaiyam. ⁸ Mi kima om komii whira napninopkainami mi inkam nwirkin kimiirin wadie nwowini, siir omaka hiriir namim mi nae minim siya hauu wini mi kima wi kipi boriisop wa dae. ⁹ Mi kima ti om komii hiran inkamim makakim simiir warar timi haiswonimnskii haiginu mi kima simiirin hinina boinki, iya Adi Komii siya siir dimin taeminim mi siir iikamim simiir kigirkakana, saeya kimiir kingiin bidi yamwoniya. ¹⁰ Mi kima om komii whirin siir napninopkainami mi sima kimiir bi boin wadie wankim simiir omaka hiriir namamin mi kima ti om komii siir siyiuin siir yaba hir dikwowin kima hinina boin. ¹¹ Ti kimiir om komiyyin siir nu sinim sima ini krimiir iga imiir nwowim mi krima pi kimiirarar swoki hauugigi. Mi kima sibgu daingworinu. Dimusi rani, kima krimiir yai imiir bi wakaeyoknakim, iya Adi Komii siya siir digworaekwo whiekakim, simiir kigirkakana ini kingiin yamwoniya mi kima ta yaiya digumii saiiir haimriiyugim. ¹² Kara kimiirin pi hinina boinki, mhoiyya iya Adi Komii siya iikamim dimin biyekakim simaka boinaini iya saeya nimbiamyami mi ta hika wi hika om komii biyekibiyeyin Sodom hiran iikamim dimin biye tirim wi simiir haiburi. Ti omin Isrel siir omkin. Iriig.

*Om nhirim naingwo tibmii karamae nwowim simiirsi naingwoyimiyoki
(Mt 11:20-24)*

¹³ Jisis siya ha niki boinin mi siya boinki, kima Juda iikamim om Kolosiyanim Adi Komii siya kimiirin wi hik prasae hauu rani mi om Betsaidan Juda iikamim kima iripa hiriinan, Adi Komii siya kimiirin wi hik prasae mi hauu rani. Dimusi rani, dimin miyik miyik whiekakim Adi Komii siya kimiir tirim mi kima simiir biri kigim mi kima simiir biri wakaeyoknakim. Niingaka. Kima ini digumii simiirar haimriyukripkaiyam. Mi biyya Adi Komii siya dimin miyik miyikim iikamim Juda iikam tani om Taia om Saidon sowiir hiranim simiirin hiriinan hauugiso mi sima ha kigiso mi sima sinin wa pi masin mi aknainan bidi pi yisiimauun Adi Komii siir, dimin biye biyeyim sima tirim simiirsiyin mi sima ha pi yaingwo tibmiiyin Adi Komii siirimin. ¹⁴ Mi ta iya Adi Komii siya iikamim simiir hidi mi hika kimiir nimbiamyami saeya wi komiigi komii nwowi. Wi hika om Taia mi om Saidon sowiir nimbiamyami saiiir haiburi. ¹⁵ Kima ti iikamim om Kapaneamanim, nu Isrel hiranim kimiir kwoinin ha naingwowi, Adi Komii siya kimiirin ini kougikou haiginin, aniya? Niingaka. Adi Komii siya kimiirin iikam miyiki miyiknan mi ikuwi. Mi kima wi inkam biyienan nwowi. Mi siya kimiirin wi maeyau biyeya paekaka wi saiiir nitkaigi.

¹⁶ Mi siya kamim siir kigna mriiyim simiir boinki. Yipiki inkamkin kimiir yai aiir wakaeyoknaei. Mi yipiki inkamkin digumii kimiir haimriyuwi. Mi yipiki inkamkin digumii kariir haimriyuwi mi siya inkamkin kariir nikropkiyin digumii siir warar mi inkim haimriyuwi, yio Adi Komii siyaargin. Iriig.

Kam, kam nwoim iuur nwisio sima ina swoki itim

¹⁷ Mi mhoiyya ti kam, kam nwoim iuur nwisio ha swoki itim mi sima ini maigimaiga komiigakar ini oniyim. Mi sima hinina boin, Biyan Inkam Komii, krima kariir inig iiarar boinkiyim mi uridyu biyeyim sima ini krimiir yai aiirar mi wakaeyoknam. ¹⁸ Mi siya simiir boinki, kara bidi kigiyin Setanin diyanan tionaiiniyin ninomor kou hirankin. ¹⁹ Wakae! Kara kirie komiyya kimiir bidi hauugiya mi owiniyai mipug minim kima wi simiirar ninkin okwo mrii nam mi sima wi kimiir pi rani. Mi Setan siir kirieya wi kimar nikwowaisii. Mi kimiirin wi dimin whirki swoki tiru rani. Niingaka. ²⁰ Mi kima hinina kipi boin maigimaiga. Uridyuu bibiyeyim ini krimiir yai imiirar wakaeyoknam. Niingaka. Kima Adi Komii siiramar maigimaiga kimiir inigim siya bidi win haiginim ninomor kou hir. Mi sima wa nwoki inokninkinim kima Adi Komii siir yinisimkim. Iriig.

*Jisis siya maigimaiga ha nwowin mi ina boin wadiekiiyin Adi Komii siirim
(Mt 11:25-27; 13:16-17)*

²¹ Mi taka iya Adi Komii siir naeyuin Jisis siir mhi kwoin imiir hiorworwokai mi siya ini maigimaiga ywowin. Mi Jisis siya boin, Adi Komii, kira nu ninomor sowiir Biyan Inkam Komiiyin. Kara kariir boin wadeki, kira dimin nhirim kamim ninokninkinkakim mi kwoin miyik miyikakim simiirsi nimpriokin nu tiranim mi kira inkamim naingwo omok karamaeyim simiir yisiimauu. Thi, Adi Komii, kariir kwoinin siya hiriyyar nwowikin.

²² Kariir Adi Komiiyin siya digworaekwo whiekakim, kariir ina bidi hauu digim. Inkam nwirkin kariir biri ninokninkin, Adi Komii sasar ninokninkini kariirin. Mi inkam nwirkin Adi Komii siir ninokninkin tani. Kara siir Yinisimin kanakanar ninokninkini siirin. Mi iikamim kara boinmimauuim yim ina ninokninkinim Adi Komii siirin.

²³ Mi kamim Jisis siir kigna miriiyim simasimar nwokim mi siya ina haiyiug boinkiyin. Iikam nhirim sima dimin kirieyim wari bi kigim. Adi Komii siya kimiirim naingwokwonanaeikin mi siya dimin kirie kirieyim kimiir asi niisimauugim. Mi kima nhirim simiir kou asi nwowi. ²⁴ Kara pi kimiir boinki. Biya profet kamim mi inkam komiiyim nu kigriraowiyim, sima ti diminin tariinan kigim, simiir kigamar naingwokim mi sima bi kigim. Mi sima ti yayim tariinan kima wakaeyim, simiir wakaeyamar naingwokim mi sima simiir bi wakaekim. Niingaka. Iriig.

Nu Samerian inkam nwirin Juda inkam nwirin siir whinkinsiisgin

²⁵ Mi inkam nwirin siyu komii ninokninkiniyin, siya Jisis siirin kinankiugin. Mi siya boin, iikam nowomwarkaiyuwan inkam, kara wi panina tiri kwoin budin inokiinok omwai waiya yokiyokiiyin siirin, ha? ²⁶ Mi Jisis siya siir yai aka ina yowarkii boinin. Yokwo Komii saeya panina boinka? Kira panina mwaingin sair yaimwokiyaimwowa, ha? ²⁷ Mi siya hinina yowarkii boin, Yokwo Komii saeya hinina boinka, Biyan Inkam Komiiyin siya kariir Adi Komiiyin mi kariir mhi kwoinin siiramar daingwo irkak mi kariir piugina mi kariir kirieya mi kariir kwoinbud ieya simiirar hauu irkak siirin. Kira kariir nomiiyu iirimin hinina daingwo kira kiramar naingwonaeyin sair hiriinan. ²⁸ Mi Jisis siya siir boinki, ihi, kira ini wadieya yowarkii boinin. Mi kira hiriinan tiri mi kira wi omwaiya waiya yokiyokii.

²⁹ Mi inkamin siyu komii ninokninkiniyin siya siir inig iirar sibgu diriraeramar naingwowi. Mi siya Jisis siirin hinina srii, Yokwo Komii saeya boina yayi kira hinina boinkin kira nomiiyu nwirniyam naingwowyim, kira kiramar naingwonaeyia sair hiriinan daingwo. Mi ti nomiiyu nwirin kira boinin siya yipikin, ha? ³⁰ Mi Jisis siya hinina yowarkii boin, inkam nwirin om Jerusalem hir haiburgigin. Mi om Jeriko hiriir yapnam. Mi siyu hirin siirin inkam biyie nhirim sima yapiyiskaiwin mi sima siir digworaekwo whiekakim simiir haii mi sima siirin ina yipamparin. Mi sima hiriinan tirgikim mi ina yamim. Mi siya ini siyu hirar wokiyim mi siya naowim pariiparii. ³¹ Mi taka iya pris inkam nwirin kariir kaoprigi okwowyim ti siyu iir napniyamkin. Mi siya ti inkam iir kigin mi siya kimidiniya siirsi yapiyoknam mi siya siyu miga hiriir yapnam. ³² Mi iriipi hiriinan Livai inkam nwirin nu Judianin ta maeyau kaimwo aair mi imbiniiyin mi siya ti inkam iir kigin mi siya ina mi apiyoknamin siyu miga hiriir. ³³ Mi inkam nwirin nu Sameria hirankin. Simiir sau omomin siya ti siyu iir mi apnam mi ti inkamin siir hiriir yimbiiyam mi siya siir kigin mi siir kwoinin siirsiyin naingwoyimiyok prasae bi kikinkin. ³⁴ Mi siya siir kingiin ha namim mi wa op wain manim siir paowai imiir yaokinki, wadie simiir nwoawiginiugiyim mi siya ina udgiyim siir paowaiyim. Mi siya ti inkamin siirin ha kinansiin idwokiyim mi siirin siir donkiyin siir idwo yaki kikiniu idwoki. Mi siya siirin omaka ira inkamki sain whwonkaiiya sair hiriir yikunam mi siirin ina sibgu kigriraowin. ³⁵ Mi igwir nugakin siya ti inkamin omakanin siirin umirim kam nwira hauugik mi siirin hinina boinmauugi, ti inkamin siirin kira sibgu kigrirao. Mi kariir umir nhirim siir hauu saini mi iya kara swoki iti wa swoki hauukiyiwi kariirin. ³⁶ Jisis siya boin mi tariinanin kira panina naingwowi, yipikin ti inkam nwoimim simiir nwirin ti inkamin, kamim hi tauaeiyim sim nonkwobumbu ninkingikin siirsi naingwoyimiyokin, ha? ³⁷ Mi inkamin siyu komii ninokninkiniyin siya boin, ti inkamin siirsi naingwoyimiyokin mi siir whindiriraerin siya. Mi Jisis siir boinki mi kira ha dam mi hiriinanar tiri tiru. Iriig.

Mata Maria so

³⁸ Mi Jisis siya mi kamim siir kigna miriiyim sima ha napnamim mi sima om komii whirin siir yapninopkainam. Mi wig ira sair inigin Mataka, siirin saeya yikiuna apninopkainam sair omaka hiriir nae hauu aeyim. ³⁹ Mata saeya nomousima ira nwowi, sair iniga Mariaka, Maria saeya Biyan Inkam Komiiyin siir igmuga kingiina ini idwoni, saeya siir yai imiir wakaemimika. ⁴⁰ Mi Mata ya ini nae diriraerarnaeiya mi sair kwoinin ini haughauga whiyekiyin. Mi Mata saeya Jisis siiram yam mi ina boina, Biyan Inkam Komii kariir nomousima kariir bidi haiburgika mi naeyim kanakana diriraerarnaei. Mi kira sairim naingwo rani, aniya? Kira sair boinki, saeya kariir whindiriraerarniyim. ⁴¹ Mi Biyan Inkam Komiiyin siya hinina yowarkii boin Mataro, Mata! Kiriir kwoinin haughauga kipi whiyeki mi kipi naingwoyimiyok. Wari dimin whiekakim kira miriiyim simiirsiyin. ⁴² Kariir yai aair ninokninkinim miriiyim, saeya ini mi nhirim simiir haibura, ta miya Maria saeya nimbina saeya ini mi nhirim simiir haibura. Mi kara sairin pi nikropki rani. Niingaka. Iriig.

11

*Siyyiin Adi Komiiyim srii boini ikin
(Mt 6:9-13; 7:7-11)*

¹ Mi iigwira Jisis siya maeyau kwira sair kwisboinkin Adi Komii siirim. Mi mhoiyya siya ha kwisboin digiyin mi inkam nwrin siir kigna miriyyin siir boinki, Biyyan Inkam Komii, kira krimiir dowomwarkai haiginiu Adi Komii siiram kwisboiniya biyya Jon siya kamim siir kigna miriyyim simiir nowomwarkaiyyiin sair hiriinan. ² Mi Jisis siya kamim siir kigna miriyyim simiir boinki, iyya kima Adi Komii siirim kwisboiniyim kima hiniina kwisboin, krimiir Adi Komiiyin krima ha naingwowi iikamim sima kiriir inig iir hainanam daingwo. Mi iyya kira kiriir iikam whiekakim simiir kigirkana iyya saeya nimbiamana krima sairim naingwowi.

³ Mi inokininokin krima naeyim whaowaeiyim mi krima kiriiram sriiyyim mi kira naeyim pi krimiir digar mi hauwi.

⁴ Mi kira krimiir dimin biyeyim iriipi hiriinan wa timi inkin haiyoprimdiyumuigii. Mi iriipa hiriinan krima haiyoprimdiyumuigiyim iikam krimiir tirbuwiyim simiir dimin biyeyim simiir hiriinan. Mi kira hik komii krimiiram kipi kignankinki krimiir kinankiuwam.

⁵ Mi siya kamim siir kigna miriyyim simiir boinki mi kimiir inkam nwrin siya nomiiyau miyyikaki nuwi mi kira siir omaka hiriir nami hiriir tiri nubopwo kira kiriir nomiiyau iirimin hiniina nini kauwiwi, nomiiyau kira kariirin bretim nhouma whauugi. ⁶ Dimusi rani, kariir nomiiyau nwrin siya siyyu hir napniyyin mi kariir omaka tiriir yimbini, kara nae siir hauugi karamaeka. ⁷ Mi ti inkamin omaka hiranin siya ina yowarkii boinin, kira kiigi kariir kipi ninki. Anowin bidi haiginikouwin. Kariir yinin krima nib bidi whwonkaiyim. Kara pi nini rani, dimin kiriir hauugiyim. ⁸ Kara kimiir boinki, ta omaka sair adin siya hiniina naingwokin, ihi, siya kariir nomiiyau topmwokin mi kara nae siirin pi hiriinan ni komiyya pi sair hauu rani. Niingaka. Mi siya ti inkamin kira kauwoknaeyin sairsi nhakugin. Mi siya ti inkamin pa nansiini mi siir naeyim pa hauugi. ⁹ Kara kimiir boinki mi kima Adi Komii siirim kwisboini mi siya kimiirin diminin wa hauwi. Mi kima diminin hansiri mi kima siirin wa kigi. Mi kima ano kaigakani mi Adi Komii siya anoin kimiiramim wa haiwaoki. ¹⁰ Mi iikam whiekakim sima Adi Komii siirim kwisboiniyim, sima diminin wa hai. Mi inkamin diminin hansiriyim mi siya wa kigi. Mi inkamin ano kaigakani mi Adi Komii siya anoin siirimim wa haiwaoki. ¹¹ Mi kimiir inkam nwrin, siir yinisim anasum siir ad iirim kauwi mi adin siirin wi mipug biyeyin siir nama hauugi, anyia? Niingaka. ¹² Mi yinisimin ad iirimim ipiyyin yin kaskakam srii mi adin siirin pi owinyai biyeyin siir nama hauugi, iyye? Yio iriipa hiriinan. Niingaka. ¹³ Mi krima iikamim dimin biyeyar tirikim krima dimin miyyikin hindara mi pruhauuwikim, krimiir yinisim iimirin mi krima hiriinanar dinokninkin, Adi Komiiyin ninomor kouanin siya naeyiu miyyikin, pi iikamim siirim kwisboiniyim pi simiirar swoki inkin hauwi. Iriig.

*Sima hiniina boinkim Jisis siya Bielsebul saikar miriigin
(Mt 12:22-30; Mk 3:20-27)*

¹⁴ Uridiyu biyeyin inkam waeyaiyyin siir nwokaiyyin Jisis siya haiswoniskiigin ti inkamin siya waeyaiyin. Mi uridyuu biyeyin siya ha namim mi ti inkam waeyaiyyin siya ina swoki boinaigiyin. Mi iikamim sima ini hindara yanaakiyim. ¹⁵ Mi kam nhirim sima boin, siya uridyuu biyie biyeyim simiirin Bielsebul siir kirieya sair haiswoniskiigin. Uridiyu biyie simiir biyyan inkamin siir inig whirin Setankin. ¹⁶ Mi kam nhirim sima siirim kinankiuwam naingwokim mi sima siirim asi kauwoknaekikim kiriepai kiriepaiyim ninomor kou hiranin simiirin, simiir niisiimauuam. Mi sima wa nwoki inokninkin Adi Komii siya nimbinkin iikamim simiir whindirraerarin. ¹⁷ Mi siya simiir kwoin imir bidiyar yinokninkinkiyin mi siya simiir boinki mi nu whiruwan iikamim sima isido whisa nwowi, yaii niniyyam mi ti iikamim sima wi miyyik nwo rani mi ad nwrini yinisimim simani isido whisa nwoki, yai niniyyam mi simani wi miyyik nwo rani. ¹⁸ Mi Setan siir isidin whisa nwowi mi yaii sowa swoki inii mi siir isidin wi kirie panin panina nwowi, ha? Kima hiniina boinkim kara uridyuu biyeyim Bielsebul siir kirieya sair haiswoniskigin. Ta yaiya sair yaimwowa hiniinga, Setan siir isidin whisa ywoki mi yaii ina yiniyyim. Mi Setan siir isidin hiriinan tiri mi sima wi kirie nwo rani. Niingaka. Sima wi hindara kigugu iuguskii. ¹⁹ Mi kaimwokiniwi, Bielsebul siya kariir whinkinsiisi mi kara uridyuu biyeyim simiirin ha haiswoniskii mi kimiir kamim simiirin niinga whindirraerarkim mi uridyuu biyeyim ha haiswoniskigim, ha? Niingaka. Kiriir isidin sima bidi yinokninkinim simiirin Adi Komii siir kirieya saeyar haiswoniskigim, Bielsebul siir kirieya sae rani. Niingaka. Wari yai hiriinana kima kariir boinkiya, kima pi niksisaekingim. ²⁰ Niingaka. Adi Komii siir

kirieya saeyer haiswoniskigin uridyiu biyieyim. Mi iya Adi Komii siya siir digworaekwo whiekakim simiir kigirkakana sair niisiimauuwi saeya kimiir bidi yimbiyama.

²¹ Mi inkam kirie nwirin siya sau minim siir omaka hirar sibgu hai okwokaowi mi siir digworaekwo whiekakim wi wadieyar sibgu owi. ²² Mi inkam nwirin siya kirie komigakin ini ti inkamin omaka hai okwokaowin siir kirie aiir haiburin mi siya siir sau kamkiu minim siir kinsisiyim simiir siinaiyin mi ti siir digworaekwo minim ina hid hauugiyim, siir nomiyau nhirim simiir.

²³ Inkamin kariir whindirarariyin yio kariir ioan inkam tani. Inkamin kariir whindiraraerar karamae nwowiyin yio siya kariir ioan inkam ieya. Mi ti inkamin iikamim kariirim naingwo tibmiiyim simiir tirbumbuwiyin mi ti hiriinan inkamin yio siya iikamim simiir kwoin imiir whriewhrie haiginuwiyin mi ha ninoopamiyim ini simiir hiriinan ywowin. Iriig.

Uridyiu biyieyin siya ina swoki itin

(Mt 12:43-45)

²⁴ Mi iya uridyiu biyieyin siya inkam nwirni haiburgigiyim mapi maeyau kwira nami piu nini siisnakiyam. Mi siya hiriinan kig karamae nwowi mi siya pa boini, amba swoki ami omaka biya kara haiburgiga sairamar. ²⁵ Mi siya ina swoki amin ti inkamin biya siya niki owin sairamar mi siya ina ini kigiuwun ti inkamin siya niinga niinga nwowi. Mi siya ini omaka inkamki nhisiya mi ha piuaaiya inkamki nitam ini sair hiriinan ywowa. ²⁶ Mi siya ha namn, uridyiu biyie iriayar nwiso simiir siyiu biyieyin ini simiir siyiu biyie imiir haiburim mi siya simiir warar yinkin ikunam. Mi sima omakanan ti inkamin siir mhinau hiriayar yapninopkainam. Ti inkamin biya biyie nwowin mi tariinanin siya ini biyieki biyieyar yasea owoguskiyin. Iriig.

Maigimaiga haini siyugin

²⁷ Jisis siya ta yai aiirin iikam isid komiiyin sima nwowa sair boinkin. Mi wig ira simaka hir ninkin owa saeya ina kauwok boinanaekiya, ta wiga biya kiriir naokaina mi mwosi kiriir haigiyiu imiiaeya, saeya ina maigimaiga. ²⁸ Mi Jisis siya boinki, ihi mi iikamim Adi Komii siir yai wakaeyim mi siir mhoiia namim, sima ha maigimaiga. Mi sima ini wadie nwowim, simiir maigimaiga ini kariir apua sair maigimaiga aiir haiburim. Iriig.

Kam nhirim sima kiriepai kiriepaiyim nikiugim

(Mt 12:38-42)

²⁹ Mi iikam whiekakim siir nokwoyokaiyim mi siya simiirin ina boinimauuwun, kima ti iikamim tir nwowim, kima dimin biyiekakim. Iikamim kiriepai kiriepaiyim nikiuim simiir niisiimauuwam, Adi Komii siir kirieya kara borisopi kimiir niisiimauuim. Mi kara dimin komii whirin pi kimiir niisiimauuwi, Jona siyairgin. ³⁰ Biya Jona siya anasu komiia sair mhinau namkiyin mi mhinau hirar yokai mi ti diminin Adi Komii siya niisiimauugin, siir kirieya iikamim om komii Niniva hiranim simiir. Mi iriipi hiriinan, kara Yaowae Adin ninomor kouanin ti iikamim tariinananim kimiir niisiimauuwi Adi Komii siir kirieya. Diminin wi kariir diriraerari mi kima Adi Komii siir kirie aiirin wi haningi kigi. ³¹ Bidi bidiniyarin wig ira inig komigaka saeya nu Siva hirankin napiyokiyokainika saeya ii kasa bi napka. Saeya yai miyik miyikim inkam komiiyin nu kigriiraowiyin Solomon siya boinim simiir wakaeyim nitka. Kariir yayim ini Solomon siir yai imiir haiburim mi kima kariir yai bi wakaeyoknakim. Mi ta hiriinan iya, Adi Komii siya siir iikamim simiir hidni mi ta wig komiia inigaka saeya kimiirin wi hiniina ninsiin okwo boini, Adi Komii siya kimiirin wi hik komii hauuwi. Dimusi rani, kima siir yai miyik miyik imiir bi wakaekim. ³² Iya Jona siya Adi Komii siir yai kirieya sair boinimauuim mi om Niniva hiran iikamim simiir mhi kwoinim bidiyar kisina haigiyim. Mi kariir yai kirieya saeya ini Jona siir yai kirie aiir haibura mi kimiir mhi kwoinim bi swoki kisina haigikim. Mhoiia Adi Komii kimiir Wanin siya iikamim simiir hidim niti mi om Ninivan iikamim sima wi hiniina ninsiin okwo boini, Adi Komii siya kimiirin wi hik prasae hauu rani. Dimusi rani, kima siir yai kirie aiir bi wakaeyoknakim mi kimiir mhi kwoinim bi kisina haigikim. Niingaka. Iriig.

Krimiir kwoin iirin paenan krimiir nhwo ieyar niuya haiginuwi

(Mt 5:15; 6:22-23)

³³ Mi iikamim paeya niuyaeya ienau mi twonau min bi haigika. Niingaka. Mi sima romiyas iirar ninankii mi iikamim sima napninopkainami mi sima wi pae aiirar nwoki kigim. ³⁴ Kimiir nhwoim paenan simar niuya haiginuwi kwoin iirin mi kimiir nhwoin dimin miyik kigi mi kwoinin iriipa hiriinan pi wadieyar mi naingwowi mi ini yukidin omaka bopwoniya hangomu haiginiyin mi omaka irkak aiirar niuya irkakiya ini siir hiriinan ywowin. Mi kiriir nhwoin siya dimin biyie kigi mi kiriir kwoinin wi biyieyar mi inkin owi, omaka yukid haingimu haigin karamae nwowiya sair hiriinan mi omaka

irkaka wi sair nuyaya rani. ³⁵ Mi kima sibgu wakaeyok, kimiir nhwoim omaka anonan kipi haiwaoki, wi dimin biyeki wara ninkin amisi. Mi wi kiriir kwoin iir tərbumbuwi. ³⁶ Mi kiriir kwoinin siya miyik nwowi mi kiriir siyuiin ini wadieyar mi inkin owin. Ti hiriinan inkamin siir kwoinin paeya inkam niuya haiginiuwiyi ini sair hiriinan ywowin. Siya digworaekwo whiekakim simiir sibgu kigomokim. Iriig.

*Siyu biyeyim Farisi kamim mi kamim nowomwakaiyuwiyim sima tirkim
(Mt 23:1-36; Mk 12:38-40)*

³⁷ Mi Jisis siya ta yaiya sair ha boin digiyin mi Farisi inkam nwirin siya yikiuna siirin saika naeyim. Mi siya ha nappinopkainamin siir omaka hiriir mi hi aiir yidwokai. ³⁸ Mi ti Farisi inkamin siya Jisis saika nidwokai aeyin siya ini nanaakakar yokiyin. Mi siyar kig Jisis siya op bi whaugin, Juda simiir siyuiin siya boina sair hiriinan mi siya nae ha bi naekin mi siya ina yangwoyimiyoikin. ³⁹ Mi Biyan Inkam Komiiyin siya siir boinki, kima Farisi kamim, kima kimiir piu aiirin idananar hiisokprapasi mi kwoin kimiirin yio miyik nwo rani. Mi kima ini inkamin mobmor mob minim idanara hiisokiyin mi aowa iokakar nwoyiyim mi kimiir mhi kwoinin ini simiir hiriinan ywowim. Inkam nwirniyim kigmar mi hi tauae ti hiriinan siyuiin. ⁴⁰ Kima habwhaowaenankim! Adi Komii siya piu kwoin sowerar nonkwokwokikin. Kima ti diminin siir bi ninokninkin, aniya? ⁴¹ Mi kimiir diminpai diminpaiyim inkam paeprikabim simiir hauuwi, naeyim mobmor mobnau nwokaiyim simiir hiriinan mi kimiir mhi kwoinin Adi Komii siir whwonkam ida wi wadeki wadieyar nwowirkaki.

⁴² Farisi kamim kima mintarao! Dimusi rani, digworaekwo whiekakim kima haiiyim haimii pi Adi Komii siirar mi hauuwi. Ti siyu hiriinanin yio wadieyairgin. Mi kima iikam nhirim simiir swoki haimriiyugii mi kima Adi Komii siirim bi naingwowaokim. Biya kima siyu miyik iir tiki tir mi Adi Komii siiram daingwo mi ti dimin komii komiiyim simiir tir, ti hiriinan siyuiin siya wadieyin. Ti siyuiin kima tirin dimin haimiiyim Adi Komii siir hauuim yio siyu wadekin siir kipi haiburgik. Mi ti dimin komii whirin Adi Komii siirim naingwonaeyin siir warar dinkin tir.

⁴³ Farisi kamim, kima mintarao! Kima omaka Adi Komii siir yai nidwokai wakaeya, pi iikamim simiir whwonkam ida hirar nidwokaiyamar maigimaigaeikim sima kimiir boin maigimaigam. Mi kima minam mi aingwowikim maeyau iripa yai nidwo boinaiiya iikamim sima kimiir inig imiir nwoki hainanim. ⁴⁴ Kima mintarao! Kima ini ieyin inkam whiigi nwokaiyin owainie krin karamae nwoyiyin mi iikamim sima siir idwowar ninap anapi, sima ninokninkin tani. Mi iikamim sima kimiirin hinina kigi kima mi miyika mirii mi ta mi miyika ini nuin inkam whi prugintimdinuiyin siir hiriinan ywowin. Mi kimiir mhi kwoinin ini biyeki biye ywowim mi sima ninokninkin tani mi sima kimiir yai imiir asi naingwo tibmiiigim.

⁴⁵ Mi inkam nwirin siyu komii ninokninkiniyin siya siir yai aka hinina yowarki boin, inkamin yaamin diminin sim nowomwarkaiyuwiyin, wara yaiya kira boinkiya kira hik krimiir wara ninkin hauugii. ⁴⁶ Jisis siya ina yowarki boinin, kima kamim siyu komii nowomwarkaiyuwiyim kima ha timi inkin mintarao! Dimusi rani, kima siyu kasaka bi haiginkim Adi Komii siir siyuiin saika ninkin owim mi inkamim simiirin wi wakaeyokna dig rani. Kima siyupai siyupai imiirar haigini mi sima kam nhirim siyu komii siir sibgu ninokninkin karamae nwoyiyin simiir bi whindiriraerikim. Nningaka. Mi simiirin hik komii komii imiirar hauuwi. ⁴⁷ Kima mintarao! Biya kimiir yidiwi wanwiyeyim sima profet inkamin Adi Komii siir yai aiir boinmimauuim simiir nisom aowim mi simiir ieyim kimar piuai haigini. Mhoiyya sima nwoki kigninokninkinim. ⁴⁸ Ti siyuiin, kima kam nhirim simiir mhi kwoin imiirin hinina niisiimauugin mi kima siyuiin biya krimiir yidiwi wanwiyeyim sima tirim simiiramar maigimaigaei mi ti hiriinan kwoinin ini simiir hirar nwowin. Mi profet inkamim kima nisomsom aokaokim mi ieyim simiir haingikaiyim ini kimar piuaiyim. ⁴⁹ Mi Adi Komiiyin bidiya yinokninkinin biyan Yokwo Komiiya siya hinina win boinkikin, kara wi profet kamim mi aposel kamim simiirin wi iikamim Isrelanin simiirar nikropki mi simiirin wi kam nhirim sima ninkinaeyokiyok isomsom aokaowim. Mi nhirim hik kimpipisu ara hauugigi. ⁵⁰ Mi tariinanin kara wi iikamim nu Isrel tiranin wi hik kimiir hauuwi, biya kimiir yidiwi wanwiyeyim sima nisomsom aokaowim profet kamim simiir. Mi kara kimiirin wi sairis swoki itrinaei. Mi Adi Komii siya bidi bidinana nidwo kigiyokiyokigin ti nu ieyar whiwinuuna kima profet kamim simiir nisomsom aokaowim mi ini tarinana yamwoniin. ⁵¹ Bilki biyan profetin Ebel siir yisomao mi ini mhoiigi mhoiyan profetin Sekaraia siirar yadigniyin. Sima siirin Adi Komii siir omaka sair bopwo hirar nisomaokim. Hi, kara kimiir boinki, ti iikamim nu tir nwowim. Kara kimiirin wi dimin biye iirar nonkwobumbuninkin haiginiuwi, ti siyu biyeyin biya kima tirin siirsiyin!

⁵² Kima kamim siyiu komii nowomwarkaiyuwiyim kima mintarao! Kima siyiuin Adi Komiiiyim namiyin siirin ina ninokninkin. Mi kima ti siyiu iir wakaeyoknam naingwo rani. Mi inkam nwirkin Adi Komii siir siyiu iir napim naingwowi. Sima wi dig nwo rani. Dimusi rani, kima siyiu kasaka bi haiginkim mi simiir siyiuin ini kima haiginokouwin. Kima inkam biyie kangim. Kima ini inkamin omaka nae haigiya sair anowin siir haiginokougigiyin ini siir hiriinan ywowin. Mi kima nae simiir bi hauugin mi sima yaba hirar nwowim ina yaonamim.

⁵³ Mi Jisis siya ta omaka air haiburgigin mi ha napniyamim mi kamim siyiu komii sim nowomwarkaiyuwiyim sima yai siir boin hiiriyuim yinkinyeyaowim. Mi sima siir yai aiirim mi kininku siya yai bibiyie boinim, dig bi nwokim. ⁵⁴ Mi sima ini siiramar kaowim, yai biyie kwirki pi siir yai hiranka kwimbini mi sima siirin wa nwoki isomaowim. Iriig.

12

Niksisaeeni siyiuin siirsi mintarao

(Mt 10:26-27)

¹ Iikam kasaka rani, hir nwomimirim. Sima ini iripa iripa ywonamim. Mi nhirim simiir iga idwower ninkin okwo nami. Mi taki iya Jisis siya kamim siir kigna miriyim bi simiir iki boinmimaugig, kima sibgu mintarao Farisi simiir yis iirsiyin. Kara simiir siyiuin yaiairgi nhinkinyim simiir boinkin. ² Mi Farisi simiir yaayim mi siyiu biyie whiekakim tariinanin aowa aowa nwowim mi mhoyiya sima wi idowiyar nimbiyami. Mi nimprio yai whiekakim mhoyiya simiirin wi inkamkar ninokninkin iuguskii. ³ Mi yai whiekakim biyia niyiyim niyiyim kima nimprio boinim mi mhoyiya iikamim sima simiirin wi idowiyar kigirkaki nabienan. Mi yai whiekakim hiinsim hiinsima kima boinim omakanau hir mi mhoyiya wi Adi Komii siyar niisiimauu iuguski mi wi iikam whiekakim wi simar wakae irkaki. Iriig.

Inkamim dimin whirua siirsi arar didid iski

(Mt 10:28-31)

⁴ Kariir nomiyauwim, kara kimiirin pi hinina boinkii kima inkamki kimiir nisomaosi kipi nidid. Mhoyiya sima kimiirin dimin whir swoki tirbu rani. Nangaka. ⁵ Mi inkamin kima nididanin mi kara kimiirin wi siir niisiimauwi. Kima siirsi didid Adi Komii siiyairgin sima kimiir nisom aowi. Mi Adi Komii siya kiriekakaargin mi mhoyiya siya inkamim simiir piugina wi maeyau biyieya paekaka sair mi itkaigi. Ihi, kara kimiir boinki, kima Adi Komii siirsiyar didid.

⁶ Kima dinokninkin, inkamim sima ipiyin sisim iriyyarim umirsim kwiso (02 toea) sowiir saingin. Mi Adi Komii siya ti hiriinan ipiyin sim ira sair bi swoki aingwowowouwika iya saeya naowiya. Nangaka. ⁷ Mi kamim kimiir mwo nwowim siya bidi mwainim mi nuan iikamim kima simiirsi kipi nidid, kima ini ipiyin sisim whiekakim simiir haiburim mi Adi Komii siya wi kimiirar kigriraowi. Iriig.

Jisis siir inig iir boinmimauni siyiu ikin

(Mt 10:32-33; 12:32; 10:19-20)

⁸ Kara kimiir boinkii mi inkam nwirkin kariir inigin iikam whiekakim simiir whwonkam ida boinmimaauwi mi iriipa hiriinan, Yaowae Adin ninomor kouanin kara kariir inigin wi Adi Komii siir paekwosimim simiir whwonkam ida mi boinmimaauwi. ⁹ Mi inkamin kariir inigin iikam whiekakim simiir whwonkam ida nimpriowi mi iriipi hiriinan kara siir inigin wa mi nimpriowi Adi Komii siir paekwosimim simiir whwonkam idain.

¹⁰ Mi inkam nwirkin Yaowae Adin ninomor kouanin yai biyie kwir siir boini mi Adi Komii siya siir dimin biyieyim wa haiyoprindiyumuigi. Mi inkamin Adi Komii siir naeyiuin siir nikbumbuwi mi Adi Komii siya siir dimin biyieyim simiirin wi haiyoprindiyumuigi rani. Nangaka. ¹¹ Mi sima kimiir nikiu nami omaka Adi Komii siir yai nidwokai wakaeiya sair hiriir. Mi inkam komii komiiyim gavmaniyim mi kamim inigakim simiir whwonkam ida hiriir mi kima kipi nidid mi ha kipi naingwo. Mi krima simiir yai aka wi panina nowarkii boini, ha? Mi krima wi paka hinin yaiya sair boini simiirin? ¹² Mi tariinanin kimiirin pi Adi Komii siir naeyiuin siyar kwisiimauwi, yaiya kima nini boiniwi simaka. Iriig.

Boiniyo yaiya inkam umirakid kamiiin whaowaeyin siir boinka

¹³ Inkam nwirin ti iikam isid komiyin siir hiranin, siya Jisis siir boinki, iikam nowomwarkaiyuwiyin kira kariir yaowaeyin siirin pi hinina boin, siya kariir adin siir digworaekwuwim pi kwisa sioitkin hid. Mi kwira pi kariir whauu. ¹⁴ Mi Jisis siya siir yai aka hinina yowarkii boinki, pi panina tiri, yipiki kariir nambinin kimiir digworaekwo minim simiir hidam, ha? ¹⁵ Mi siya simiirin ina swoki boinkiyin, kima mintarao! Kima sibgu kigriraowi

mi kima wi dimin whirim kigmair tani. Mi inkamin digworaekwo whiekakakin siirin kwoin miyik wi ti digworaekwowim sima hauu rani. Niingaka, niingaka.

¹⁶ Mi Jisis siya boiniyo yaia kwira boin simiirin mi umir digworaekwo whiekakak, inkamin mi siir nuin sasae miyikar niigin. ¹⁷ Mi siya siir kwoinau hirin hiniina yangwokai, kara pi paniina tiri? Kariir numiran sasae whiekakim simiirin omaka haigi dig karamaeka mi simiirin wa haigi dig rani. ¹⁸ Mi siya boin, kara wi hiniina tiri. Kara wi kariir omakaim nae haigiyim wi simiir niinimhinkiki mi wi komii komii ara mirii. Mi kariir wit whiekakim mi sasae miyik miyik whiekak ikim, wi ti omaka imiir haigii. ¹⁹ Mi mhoiia kara wi hiniina nwoki boinim, kara dimin miyikak inkamkin. Ti kariir nae dimin miyik whiekakim wi biewii kasaka nwo rani. Mi kara nae opnin kwiyaei mi kara wi hiinsimhiinsima maingimairga nwowi. ²⁰ Mi Adi Komii siya siir boinki, kira inkam habwowaekin, ta niyaka kira pi sairar nao nami mi digworaekwo whiekakim kira diriraerargikim wi nhanga haai? ²¹ Mi Jisis siya ina swoki boinkiyin iriipi hiriinan inkamin siya digworaekwo whiekak imiir haingiriyu haiginmiriirin siyamar mi siya Adi Komii siir whwonkam ida wi digworaekwokak nwo rani. Niingaka. Siya wi inkam paeprikaban nwowi. Iriig.

Naingwoyimiyo kni siyugin

²² Mi Jisis siya kamim siir kigna miriirim simiir boinki, kara kimiirin pi hiniina boinki, kima kimiir piu aiirsi kipi naingwoyimiyo kni hiniina kipi boin, krma wi dimu naei? Mi kima kimiir piu aiirsi kipi naingwoyimiyo knanae. Mi hiniina kipi boin, krma kimiir piua wi dimu dimin nitimwaniuwu? ²³ Kwoin budin yo nae siir hiriinan tani. Mi piua ya yuis sair hiriinan tani. Niingaka. ²⁴ Kima ipiyinim simiir kigninokninkinki sima sasae bi ninkinikim mi sima sasae bi ningugu haigim mi sima nae biri haingiriyu haiginikim. Mi sima nae digworaekwo minim, simiir omaka karamaekin. Mi simiirin naeyim Adi Komii siyar hauuwikim. Adi Komii siir kwoinin hiniina naingwowi, kima ini ipiyin imiir haiburim! ²⁵ Mi yipiki inkamkin siya biewii whirim omwai swoki hainis waiyayokiyokiyim swoki aingwown, ha? ²⁶ Mi kima hiriinan diminsim whir tir karamae nwowi mi kimiir kwoinim ti hiriinan dimin whir iirsi dimusi naingwoyimiyo kni, ha? Mi kima hiriinan kipi tir. ²⁷ Kima kip imiir kigi sima mwriirim mi sima yuis minim sima sima bi miriinanai kim. Niingaka. Biya Solomon siya piuai miyik whiekakaigin. Mi siir piuaiyim ti kipim simiir bi haiburgim. Niingaka. ²⁸ Ihi, digworaekwo whiekakim Adi Komii siya nonkwokwowim wadiekwadieyairgim. Kowim panaoin sima pi numir hir whaki mi ko imiirin wakar swoki akitkaigaigi paenau hiriir. Mi ti kip hiriinanim yim Adi Komii siya piuaiyim mi kipa ya dimin komii rani. Mi kimiir naingwo tibmiiya komii rani mi iikam kima ini kou ywowim. Mi kima hiriinana timi inokninkinkin. Adi Komii siya wi kimiirar mi sibgu kigiraowi mi kimiir digworaekwo whiekak ikim. ²⁹ Mi kima hiniina kipi naingwoyimiyo kni, krma wi dimu dimin naei mi wi papiyan op mi kwiyaei. ³⁰ Sima kamim naingwo tibmii karamaeyim ti nuin siir tiranim, simiir kwoinim ti dimin hiriinanim simiirimar naingwokwo nanae kim. Mi kimiir Adin siya bidi yinokninkin, kima wi piki hiniin diminin siir haai. ³¹ Mi kima Adi Komii siya siir iikamim simiir kigirakana kimiir kwoinim sairim naingwokwoni mi ti dimin hiriinanim siya wi kimiirar nankin hauuwi. Iriig.

Siyuin dimin miyikim ninomor kou haingiriyu haigini ikin
(Mt 6:19-21)

³² Kima kariir iikamim sibsib nanim kima kipi nidid. Dimusi rani, kimiirin Adi Komii siya bidi yimbin siir digworaekwo whiekakim yim mi kima kigiraowi. ³³ Mi kima digworaekwo whiekakim kam nhirim simiir hauuwi mi sima saini mi ti umirink inkam paeprikabim simiir hauu. Ti hiriinan siyuin mhoiia wi siya whindiriraerar haiginuwu dimin miyik miyikim. Adi Komii siir omin dimin biyie whirki bi swoki tirbuwikin. Mi ninomor kou hirin diminki bi swoki kiguguwikin mi hiiyan inkam karamaekin mi dimin imiirin kikomki bi swoki kripikim. Niingaka. ³⁴ Mi maeyauwa kirir dimin miyik miyikim sima nwowim mi kirir kwoinbudin omwai waiyayokiyokiyin wi ti om iirar mini owouwi. Iriig.

Miiyan kamim diriraerar kaowim simiir yaiga

³⁵ Mi kima yuisim haruwa kisina kainam mi piuwop aka kigoknam. Mi yuکیدin kima hangumuwi mi ha dwo, diminin mhoiia nimbiniyanin siirim. ³⁶ Kima ini kamim simiir biyan inkam iirim nkwokwoniyim simiir hiriinan ywowim. Sima wigwas naeya sair naenakiyim mi ina swoki itim. Mi siya nimmiga hir naka okwo kiekikomni mi sima anowin wa haiwao sasaugi. Mi Adi Komii siiramin hiriinana sibgu okwokin. ³⁷ Mi biyan inkamin siya niti, siya siir miiyan kam imiirin hiniina nini kigiuwi sima nhwo bi whwonkaigim mi ti miiyan kamim sima ha maingimairga. Kara kimiirin yaimwovar boini mi biyan inkamin

siyarin wi yiuisa miyana wi sair kisina kai puwopaka mi siya wi kimiir boinki, kima hiya sair didwo mi kimiirin nae wi siyar hauu aei. ³⁸ Mi siya nibopwo niti mi biyan iuumin haigigi mi siya ha kigi sima ini siir miyar miriyyim mi ti miyan kamim sima ha maigimaiga. ³⁹ Kima ti dimin iir daingwo. Mi omakain adin siya biya ninokninki hiyan inkamin pi kariir omaka niti mi siya ti hiyan inkamin siirin wi kigninkin apninopkai rani, siir omaka hiriirin, siir digworaekwo imiir haiyam. Niingaka. ⁴⁰ Kima iriipi hiriinan ha timi o kiugiu kariiram. Dimusi rani, kara Yaowae Adin ninomor kouanin iya kara niti kima wi sair ninokninkin tani. Niingaka. Iriig.

*Miyan inkam miyik mi miyan inkam biye simiir boinyio yaiga
(Mt 24:45-51)*

⁴¹ Mi Pita siya Jisis siir srii, Biyan Inkam, kira ta boinyio yaiya krimiirarar hauuwi, iyie? Mi inkam nhirim simiir wara rani. Aniya? ⁴² Mi Jisis siya ina yowarkii boinin, panin biyan inkam ikim, kwoin miyikakin siir miyan kamim simiir sibgu kigiraowiyin? Ti hiriinan inkamin yio siya biyan inkamin siya nimbinkin siir miyan kamim simiir kigiraowim. Simiir naeni ii aairin wi siyar nwoki inokninkin haiginiuwim. ⁴³ Mi mhoiyya Biyan Inkam Komiiyin siya wi sipi swoki iti. Mi siya ti miyan inkamin siirin hinina nini kigni, biya siya boingigin sair hiriinana swoki miriyyin mi siya wi siir boini Kiriiir kigiraowadieka, ti hiriinan miyan inkamin siya wi maigimaiga komiigaka mi owi. ⁴⁴ Kara kimiirin yaimwower boini, Biyan Inkam Komii siya siir miyan inkamin wi siir digworaekwo whiekakim simiir kigiraowan biyan inkam nokmwim owaiginiuwu. ⁴⁵ Mi ti miyan inkam nwirin siir kwoinin tari wi hinina naingowwi, kariir Biyan Inkam Komiiyin niki itsisau rani. Mi siya siir miyan iikamim simiirin ha toin mi siya nae op minim mi opa kwiyae whaowaeiya mi siya sairin ina kwiyaein. ⁴⁶ Mi siya hiriinan tiri mi ti inkamin siir biyan inkamin siya niti, iya ti miyan inkam ieya nwowin karamae nwowa sair mi siya wi ninokninkinwin tani iya siya hindara kinkak iti. Mi siir biyan inkamin, siirin wi haniingi nonkwobumbuninkin haiginiuwu. Mi siya siirin wi iki siir miyan kam nhirim siir yai aair wakaeyokna karamae nwowim, wi simakar ninkin ikropkii.

⁴⁷ Mi inkamin siya siir biyan inkamin siir yai imiirin bidiyar yinokninkin mi siya biyan inkamin siya boinin simiir bi wakaeyokna diriraerarkin mi siirin biyan inkamin siya idgiuni wi kasaka nipimpar tani. ⁴⁸ Mi miyan inkamin siya biyan inkamin siir kwoin iir ninokninkin karamae nwowi mi siya mi miyik mirii karamae ha nwowi mi siirin idgiuin wi komii nipimpar tani, biyan inkamin siya. Mi yipiki iikamkim digworaekwo whiekak Adi Komii siya hauuwim mi sima hoimgak mirii digworaekwowim simiir swoki yopkaiyuwim yamdi. Mi yipiki iikamkim digworaekwo Adi Komii siya swokin inkin hauuwim mi ti iikamim sima ti digworaekwowim simiir swoki yopkaiyuwamin, kima mi nhami nhami kipi mirii. Iriig.

*Jisis siya iikam isidin simiir ninikibirim nitkin
(Mt 10:34-36)*

⁴⁹ Mi Jisis siya boin, kara iikamim simiir ninikibirim nitkin inkamin pae nikrimtiowiyin haimii haimiyya siir hiriinan. Kara hinina naingowwi ti diminin siya dimbiyamki. ⁵⁰ Biyan kara hik mi kimpipisu mi wa naonami, wi simiir niki haii. Mi ti diminin siya nimbiniisiiyin ta kariir hika wi hiriyya niki oyokiyokwii. ⁵¹ Mi kimiir kwoinin ha naingowwi, kara nu tirin yaiyyim simiir nikwowaissiiyim nitkin. Niingaka. Kara kimiir boinki. Kara iikamim simiir ninikibirim nitkin. ⁵² Mi tariinan mi mhoiyya iriipi hiriinan iikam iriyyarim sima omaka irni nwowi mi isidin wi whisa nwowi ouumim wi iso sowaka ninii mi iso wi ouumim simaka ninii. ⁵³ Mi iikamim sima wi yapayapa nwoki. Mi adin wi siir yinisim yinkamiyinin saika swoki kwini mi yinisim yinkamiyinin wi siir adin saikar swoki inii. Mi yopiyya wi sair yinisim yinugiyina saika swoki kwini mi yinisim yinugiyina wi sair yopi anakar swoki kwini. Mi giwaiya wi sair yiniwiga anakar kwini mi yiniwiga wi sair giwai anakar mi ninii. Iriig.

*Siyuin dimanki nimbiamiyin siir ninokninkini ikin
(Mt 16:2-3)*

⁵⁴ Mi Jisis siya ha boin digiyin, siya iikamim simiir boinki, kima ha kigikim waua maeyaua bieki nikiiyamtiibiyin hiranki nimbiniya mi kima bi kamiminkikim pa boinki, naoin kamim mini? Mi kaimwowaiga naowin ha kinikin. ⁵⁵ Mi kima hinina kigiwi iya krakarwaiga mi kima pi hinina boini waka biewii prasae nikii rani. Mi saeya wi hiriinana mi imbiyami. ⁵⁶ Kima yayairgi nhamkini inkamim! Kima nu ninomor sowiir diminin simiirar bidi sibgu kigninokninkinim. Mi kima ta miya Adi Komii siya miriyya sair ninokninkin karamae dimusi nwowi, ha? Iriig.

*Kira inkamin kiriir boiniuriyiu boiniyin saikar kitibmii boin
(Mt 5:25-26)*

⁵⁷ Mi kima siyiu miyik'in siir sibgu naingwo hid karamae dimusi nwokim mi ha diriraerarim, ha? ⁵⁸ Iya kira boinam nami inkamin kiriir boiniuriyiu boinin saika boinin, kowa siyiu hirar niki owamiywo ma ta iya kowa irpa yai saiirar sibgu boinam. Mi kowa hiriinan tir karamae nwowi mi siya kiriirin wi inkamin yai hidiyin siirim nikiu namisi mi inkamin yai hidiyin siya wi poris inkamin siir in hauugiisi mi poris inkamin kiriirin wi maeyaua huyokiyokaiya mi biye miriia saiirim nikropkisi. ⁵⁹ Kara kimiir boinkii, kira maeyauwa huyokiyokaiya saiirin wi niki haiburgig sasau rani. Bi kira digworaekwo whiekakim kira niki prii haiyim, simiir tiki hauukiyiu dig. friig.

13

Inkamın siir mhi kwoinim ninkpit haigi karamae nwowi yio wa kigugu iuguski

¹ Mi ta ii aiirin iikam nhirim hirar nwokim mi sima Jisis siirin kam nhirim Galiliyanim simiir boinmauu. Mi kamim wraisu Adi komii siir ninkin imiiaeyim, Adi Komii siir omaka aiir sima ha namim mi Pailat siir isidin warar yinkin apninopkainam. Mi simiirin ini simar yisomaowim mi simiir nhieyim ini wraisu nhieyim simaka yinkin okiyim. ² Mi Jisis siya simiir boinki, kimiir kwoinim ha naingwowi, ti Galiliyan inkam nhirim hiniina naowim, simiir dimin biyeyim ini iikam nhirim Galiliyanim simiir dimin biyie imiir haiburim, aniya? Niingaka, niingakiinga. ³ Kara kimiirin pi hiniina boini. Niingaka, niingakiinga! Mi kimiir mhi kwoinim kisina haigi karamae nwowi mi kima wi hindara kigugu iuguski simiir hiriinan. ⁴ Mi biya ti iikam iuur iriyyar nwoimim om Siloam siir hiran omaka briipriya saeya nirimdinu aokaowim, kima panina naingwowi ti iikamim simiir dimin biyeyim ini iikam nhirim om komii Jerusalem hiranim simiir dimin biyie imiir haiburim, aniya? Niingaki, niingaka. ⁵ Kara kimiirin pi hiniina boini. Niingaka, niingakiinga! Kimiir mhi kwoinim kisina haigi karamae nwowi mi kima wi hindara kigugu iuguski. friig.

Paeyin nae miyik bud karamaeyin siir boiniyio yaiga

⁶ Mi Jisis siya boiniyio yai kwira ina swoki boinin, inkam nwirin siya swapwo wira yinkin siir wain numira saiirin mi mhoiia siir paenid iirim yit. Mi ini nunga yowwin. ⁷ Mi siya numiran miyan inkamin siir asi boinkikin, kigi. Mi biya biewii whoimim kara ti swapwoin siirin hiniina bi kigin. Siya naekak bidi yowwin. Niingaka. Siya ini hiriinana swoki okripkaiyin. Mi kira siirin diigi. Mi siya nu siir hiya whisariiyar nuugugusi. ⁸ Mi numir hiran miyan inkamin siya ina yowarki boinin siir yai anakan, Biyan Inkam Komii, kira siirin ti biewii iirara tiki kigninkin osasae. Kara siir miyyin wa hambimbiri mi whrinim wa krinkinki. ⁹ Mi nae wi iki biewii whirin siir budi. Mi niingakiniuwu mi kira wa diigi. friig.

Mi Juda simiir ii komiia piu siisiya dimin taemin tir karamae nwowiia Sabat Jisis siya wig ira saiir haiswoniskigin

¹⁰ Mi Juda simiir ii komiia piu siisiya dimin taemin tir karamae nwowiia Jisis siya iikamim simiirin maeyauwa Adi Komii kimiir Wanin siir yai nidwoki wakaeiya saiir hir nowamwarkaiyugin. ¹¹ Mi wig ira hir nwoka mi uridyiu biye whirin saiir nwokin mi ti uridyiu biyeyim siya ma saiir hauuwun biewiyim iuur iriyyar whoimgim. Mi ta wiga saiir digiukuin asi ninsimsiriugin mi saeya paninsi sibgu okwosi. ¹² Mi Jisis siya saiir kigin mi saiirin ina yikuanan mi siya saiir boinki, ta wiga kiriir dimin biyeyim kara bidi haiyoprimdiyumiigiyim. Mi kira ini wadieyar sibgu okiya. ¹³ Mi siir iina ta wiga saiir yonkwoki mi bi kimiminkika saeya ina sibgu okwo tidwokiya. Mi saeya ini Adi Komii siir inig iirar hainankiya. ¹⁴ Mi prismi biyan inkam komiyan maeyauwa Adi Komii siir yai nidwoki wakaeiya saiir bi nwowiyin, siir mhi kwoinim ini haughauga whiyekiyin Jisis siya ta wiga Judami ii komiia Sabat piu siisiya dimin taemin tir karamae nwowiia ini saiir haiswoniskiyin. Mi siya simiirin hiniina boinki. Mi mirii iiyim iriyyar kwirkim. Mi kima manam naingwowi inkamki kimiir ma imiir haiswoniskiyim. Mi kima mani ii imiirar wit. Kima ti dimin hiniinan Judami ii komiia piu siisiya dimin taemin tir karamae nwowiia saiir kipi nit. ¹⁵ Mi Jisis siya siir yaiyaka hiniina yowarki boin, kima yai aiga nhinkinin inkamkim! Judami ii komiia piu siisiya dimin taemin tir karamae nwowiia Sabat saiirin, kima whiekakim pa nami omaka bulmakaumiya saiir mi simiirin pa mi ikunani sima op nini kwiaeyiuwim. ¹⁶ Mi taka wiga saeya, Ebrahim siir isidin simiir yinisimka. Biewiyim Setan siya nonkwowim saiir iuur iriyyar whoimgim. Mi ini wadieyar mi owa, ta wiga saeya ini ti bulmakauwim simiir haiburim mi kara ta wiga Judami ii komiia Sabat saiir asi haiswoniskigin. ¹⁷ Mi Jisis siya hiriinan boinin mi kamim io siir nwowim sima nidid prasae bi kinkim mi sima ini yai mikrima ywokiyyim. Mi iikam whiekakim sima ini maingimainga ywokiyyim ti dimin komii komiyyim siya tirkiyyim simiiramin. friig.

Mastet nid mi wit sowiir boiniyo yaiga

(Mt 13:31-32; Mk 4:30-32)

¹⁸ Mi Jisis siya ina swoki owarkii boinin, Adi Komii siya siir iikamim simiir kigirkakana, saeya ini dimu diminan ywowa? Kara saiirin pi dimu nikrii, ha? ¹⁹ Adi Komii siir isidin sima ini ti paenid whirin siir hiriinan ywowin, krma dapiyin mastet. Mi mhoiia siya wi pae komiinan namwoiwin mi siya ini pae nhirim simiir haiburin. Mi ipiyan whieyim ini siir kwiya imiir haigiyim.

Yisni boiniyo yaiga.

(Mt 13:33)

²⁰ Mi siya ina swoki boinin, kara Adi Komii siya siir iikamim simiir kigirkakana wi dimu dimin nikrii, ha? ²¹ Ti iikamim sima yisnankim. Mi wig ira yisin plaua two komii saika pridgika. Mi mhoiia ti plauan ina iyopingiyin mi ini saa yimbiiyamin. Mi Adi Komii siir iikamim wi hiriinan nimbiiyami. Iriig.

Ano simkin

(Mt 7:13-14,21-23)

²² Mi iia Jisis siya om komii Jerusalem hiriir namim mi om komii komii mi omisimisim simiir hiran iikamim simiir warar yowimwarkaiyuam Adi Komii siir yai aiir. ²³ Mi inkam nwirin siir sriigi, Biyan Inkam Komii, Adi Komii siya krimiirin wi nhirmiyarar nanmaiwarkainaei saika nini owouwam iyie? Nnigaka, aniya? Mi Jisis siya simiir yai aka hinina yowarkii boinki, ²⁴ kima kimasiiyar mintaraona. Mi kima minan mrii ti ninomor kouan anosimin siir napninopkainamamin. Anoin karargin, iikam whiekakim sima hiriir namamar naingwowi mi sima wi dig nwo rani. ²⁵ Mi omakan Adin saiir anoin wi siyar ninsiin haiginikouwi. Mi kima wi yaba hirar nini okwo kaigakan boini, Biyan Inkam Komii, kira anoin krimiiram haiwaoki! Mi kimiirin wi hinina nowarkii boini, kara kimiir ninokninkin tani, kima papiyan omanki nitkim? ²⁶ Mi krma siir yai aiirin wi hinina nowarkii boini, biya krma nae op minim kinakar nae kwiyaekin. Mi kira krimiir oman siyu iir nokwoin mi krimiirin ini kirar yowomwarkaiyuuin dimin taemin imiirin. ²⁷ Mi siya wi kimiir swoki boinki, kara ninokninkin tani kima papiyankim, kima siyu biyie tiran iikamkim, kima dimin biyiekak kamkim kariir haiburgik mi ha dam! ²⁸ Mi kima wi Ebrahim, Aisak, Jekop mi profet inkam whiekakim Adi Komii siya siir iikamim simiir kigirkakana saiir nwowim mi wim kima damki yab hirar dwoki! Mi kima wa kauwaeyimiyok ouwi mi kimiir bigmiiim wi kikiyikikiyika kini io nwowimin. ²⁹ Mi iikam bieki nimbiniyan mi bieki nikiyamiyin mi maeyau kwiran ikim, sima wi iia Adi Komii siya siir dimin taeminim mi siir iikamim simiir kigirkakana wi saiirar ninkin idwokai aei. ³⁰ Ihi, iikamim tariinan inig komii karamae nwowim mi mhoiia inig komiigak wi sima nwowi. Mi iikamim tariinan inig komiigak nwowim mhoiia sima wi inig komiigak nwo rani. Iriig.

Jisis siya Jerusalem siirsi nougin

(Mt 23:37-39)

³¹ Mi bi kimiminkikin ta ii aiirarin Farisi kam nhirim sima ina yitim mi siir boinmauu, kira ti omin siir haiburgik mi maeyau kwira dam. Herotin kiriir nisomaowam tiri. ³² Mi Jisis siya simiir boinki, kima wra biyeyin siirin hinina tini boiniu. Wakae, panao waka kara pi uridyiu biyeyim mi kamim makakim pi simiir niki haiswonimniskii. Mi mhoiia kariir miyim digi mi kara piu wa siisi. Herot siya wi kariir nisomao rani mi wi kariir mi iieyay nadigiui. ³³ Mi panao waka uga kara wa napnami. Dimusi rani, sima profet inkamim kariirin om whir kipi nisomao. Nnigaka. Sima kariirin Jerusalem hirar disomao iski.

³⁴ Jerusalem, Jerusalem, profet inkamim kirar nisomsom aokaowikin mi kamim Adi Komii siya kimiiram nikropkiyim, kima siyani simiirar mi kaiyimikikim. Mi ii kasa rani, kara kiriir yinisisimim simiirin iripa haingiriyu kigiriraowama tiri, kakaruk yopiya saiir hiriinan ywowin saeya saiir yinim saiir pidga aowa hopkrimkrikuuwiyim. Mi kima pi boriiisopi. ³⁵ Wakae! Tariinanin Adi Komii siya digiumii kimiir om iir bidi haimriiyugiyin kimiir omin kimar kigirao, kara kimiir boinki. Mi kima wi kariir kig rani mi ti ii aeya nadigiui iia kima hinina boini, Adi Komii kira ti inkamim kiriir inigi nitin siir whinkinsiis mi wadie siir dwowaiginiu! Iriig.

14

Jisis siya inkamim piu minkin noni aokaowin siir haiswoniskigin

¹ Mi Juda simiir ii komii kwira Sabat piu siisiya dimin taemin tir karamae nwowiya Jisis siya Farisimi biyan inkamim siir omaka hir nini aeyugin. Iikamim sima ini siiramar kaoraraowim, siya inkam haiswoniskiyim. ² Mi inkam nwirin siir piu noni aokaowin, Jisis siir kingiinar nwokin. ³ Mi Jisis siya ti inkam iir kigin mi kamim siyu komii

ninoknankinyim, Farisi kamim siya simiir sriigi mi ina boinim, Moses siir siyiutin wadie bidi ywokiyyin. Mi krima inkam makakin ta Judami ii komiyya piu siisiya Sabat dimin taemin tir karamae nwowiya saiirar haiswoniski, iyie? Nningaka? ⁴ Mi sima ini wakaemumuim. Mi Jisis siya ti inkamin siirin ina yikunam mi ina haiswoniskiyin mi siirin ina yikropkiyyin. ⁵ Mi Jisis siya simiir boinki mi inkam nwirin kimiir bopwoniya waraurin, siir yinisimin mi siir bulmakauin siya ie whira namai whiriidami mi ti inkamin siya siirin wi Judami ii komiyya piu siisiya dimin taemin tir karamae nwowiya wi saiir haisasauki rani, iyie? Nningaka? ⁶ Mi sima ta yaiya siya boina, saiirin yai kwir bi nowarki boinkim. Iriig.

Inkamin siya hinina kipi naingwo kara inig komiigakin

⁷ Jisis siya ta nae aiiram nitim kamim simiir kigin sima biyyan ipiiyim simiir nidwokaigim. Mi siya boiniyo yai kwira simiir asi boinkin, siya ina boinin. ⁸ Mi inkam nwirki kiriir nikiunani, wigwas nae komiyya saiirim. Mi kira ipiyya biyyana saiir kipi nidwokai. Dimusi rani, ti inkamin siya wi inkam inig komiigakin kiriir haiburin siir nikiunaesi. ⁹ Mi hiriinanki niuwi, ti inkamin kiriir nikiunani siya kiriirin wi hinina boini, kira ta biyyan ipiyya ti inkamin siir hauugi mi kira wi nidid komiigakar nwowi kira mhoigi mhoiyan ipiyya saiir nini idwoiwi. ¹⁰ Mi kira hiriinan kipi tir mi iya inkam nwirin kiriiram nikiugi naeyam kira mhoiyan ipiyya saiirar tiri idwoiwi. Kira hiriinan tiri mi ti inkamin kiriir nikiunani siya niti mi siya wi kiriir boini, nomiyau kira ta biyyan ipiyya saiir wini idwokaini. Mi siya hiriinan tiri. Mi kira wi inig komiigakar nwowi ti iikamim kinaka nidwokai aeyim simiir whwonkam ida. ¹¹ Inkamin siir inig iirar hainanaeyin, siirin wi Adi Komii siya nikwowaisii. Mi inkamin siyamar naingwona karam nwowiyyin mi siir inigin wi Adi Komii siya haiginki kougikou. Iriig.

¹² Mi Jisis siya ti inkamin naeyim siirim nikiunani simiir boinki mi kira nae kwir diriraeri, kira kiriir nomiyau nomousim mi kiriir iripa isidin simiir kipi nikiuna mi kiriir iripa omom umir hoimgakakim. Mi mhoiyya wi sima nikiunaesi kira simiir omaka hir nini aeyiutin mi sima wi nae kiriir swoki hauukiyyusi. ¹³ Nningaka. Kira nae komii diriraerari mi kira wi inkam paeprikabim mi iikamim piu simiirin biyye nwowim mi iga biyiekakim mi nhwokwisaeyim simiir dikiuna. ¹⁴ Ti hiriinan iikamim sima nae wi kiriir swoki ikiuna hauu ae rani mi kira wa maingimaiga. Dimusi rani, mhoiyya nae kiriirin, wi Adi Komii siya swoki hauuwi dimin miyikim kimiir, iya iikam miyikim miyikim sima swoki insiin idwoiwi ie hirankin saiir. Sima inokinokin wi saikar nwoyokiyokii. Iriig.

*Nae komiini boiniyo yaiga
(Mt 22:1-10)*

¹⁵ Ti iikam nae saika naeyim simiir nwirin siya ta yai aiir wakaekiyin mi siya Jisis siir boinki, inkamin Adi Komii siir iikamim simiir maeyaua kigirkakana, saiir nidwokai aei siya ha maingimaiga. ¹⁶ Mi Jisis siya siir boinki, inkam nwirin nae komii bidi diriraerarin. Mi siya iikam whiekakim simiir bidi yimbiniin ta naeya saiirin nitimin. ¹⁷ Mi naeni iya ha nimbiyama mi siya siir miyan inkam iir yikropki, siya iikamim biyya siya nimbiniim simiir nikiunakiyyim. Siya simiirin hinina boin: Kima wit. Digworaekwo whiekakim bidi diriraerar digim. ¹⁸ Mi iikamim sima sima hinina yomboin amboin, krima wi nam tani. Inkam nwirin siya miyan inkamin siir boin, kara numira kwira sain, kara pi saiir nini kigiuiwi. Kaimwoka kara pi nam tani naeyimin. Kara kiriir naeyam bi nitkin mi kara pi boriisopi kira io saiirsi kipi nwo. ¹⁹ Mi nwirin ina mi boinkiyin, kara mi miriyyim bulmakauim iura sain mi kara simiir nini kigiuwam mini. Waka! Kara pi nam tani. Kara kiriir naeyam bi nitkin mi kira pi io kariir kipi nwo kara pi boriisopi. ²⁰ Mi nwirin ina mi boinin, kariir wiga tapa nonkwonaka kara pi nam tani, kiriir nae aiiramim. ²¹ Mi ti miyan inkamin ha swoki amin siir biyyan inkam iiram mi ti yayim simiir ini boinimamauuu. Mi omakain adin siir kwoinin ini haugihauga whiyekiyin mi siir miyan inkam iir boinki, kira ha damsaisau siyusisimim ti omin siirim mi kira kam paeprikabim mi kamim piu simiirin biyye nwowim mi nhwokwisaeyim mi iga biyye ikim. Kira simiirin kariir omaka tiriir wikuunani. ²² Mi mhoiyya ti miyan inkamin siya boin, biyyan inkam, kara kiriir yai aiirar bidi wakaeyoknan mi ipii nhirim ini nunga niki owim. ²³ Biyan inkamin miyan inkam iir boin, kira siyu komii simiir omisisim whiekakim simiir dam. Mi iikamim simiir wikuuna ninopkainani. Kara minam naingwowi kariir omaka mirnankinkyim. ²⁴ Kara kiriir boini. Ti iikam whiekakim biyya kara niki ikuunam, sima wi kariir naeya saiir swoki ae rani. Iriig.

*Inkamin tiki sibgu aingwo Jisis siir mi aiir miriyamin
(Mt 10:37-38)*

²⁵ Iikam isid komiyyin Jisis saikar napnamkim mi siya ha haimasiyao kaowin mi simiir boinki. ²⁶ Mi inkamin kariirim niti mi siya siir ad yopii wig mi yokman mi siir nomousisimim

digiumii simiir haimriiyugig mi digworaekwowim siir kwoinki naingwo ikim mi hiriinan tir karamae nwowi sima wi kariir mhoiyya nit rani. ²⁷ Yipiki inkamkin kariir mhoiyya niti mi siya paeyin hiiniya nironinkinin siir haisi nididi mi ti hiriinan inkamin siya wi kariir mhoiyya sibgu it rani. Niingaka. ²⁸ Mi kimiir nwirkin siya omaka bripri ira miriinainamim mini koua hiriir mi bi siya pi niki sibgu idwo hidi, ta omaka saiir miriyan naemar imiiram siya niki inokninkinin siir naeyim wi ta omaka saiir digi, iyie? Niingaka. ²⁹ Mi siya bi hiriinan tir karamae nwowi mi mhoiyya sima yin ninansingiyim mi siya ta omaka saiir mirii ninokou karamae nwowi. Mi iikamim sima wi siir niewaeyiwi. Mi sima wi hinina boini, ³⁰ ti inkamin ta omaka saiir miriyyin, siya wi saiir mirii ninokougik rani. ³¹ Mi inkam komiyyin nu kigriraowiyin, siya inkam komii nwirin nu kigriraowiyin yaii saika ninii mi siya pa niki idwo hidnami. Mi siyarin siir sauan kamim (10 Tausen) hoimgak karamaeki niuwi mi inkam komii nwirin siir sauan kam ima ywo hoimgak (20 tausen) mi siya bi tiki sibgu hid mi siirin wi ti inkam komii nwirin siir isid ieya niyopakaiyiwi, iyie? Niingaka? ³² Mi siya hinina naingwowi, kara wi dig nwo rani mi siir sauan omomin aru hirar niki owim, kam nhirim saiirar nikropki, ti io aiir nokwowaisiyyim. ³³ Mi iriipi hiriinan mi kimiir nwirkin siya siir digworaekwo whiekakim digiumii simiir haimriiyuwi mi siya sibgu naingwo karamae nwowi mi siya wi kariir kigna miriyan inkam nwo rani. Iriig.

*Wa kirie karamaekin
(Mt 5:13; Mk 9:50)*

³⁴ Wa siya dimin miyyikin. Mi wa siya hii karamae nwowi mi ti wa siirin wi panina swoki tiri, siya wadie swoki amwoiuuwamin, ha? ³⁵ Ti hiriinan wain naeyaka siir bi pridikin. Mi krima siirin nu miyyik nitkigi numiran sasaeyim wi miyyik sibgu ii rani. Wakae, kima hindarar prii itkaigi. Iriig.

15

*Sibsibin whaowaeyin siir boiniyo yaiga
(Mt 18:12-14)*

¹ Mi igwira kamim omom omomi umir haiyyim mi kam nhirim dimin biyie tiriyim mi kam nhir ikim, sima Jisis siir kingiina yit siir yai imiir wakaeyam. ² Mi Farisi kamim mi kamim siyiu komii ninokninkiniyyim sima io nwokim Jisis siirin mi sima hinina boin, ti inkamin kamim dimin biyie tiriyim nae simaka nidwokai aekin. ³ Mi Jisis siya ta boiniyo yaiya simiir asi boinkin

⁴ mi kimiir inkam nwirki siir sibsibim kamairim iriyyarki niuwi, (100) mi siir sibsib irin whaowaei mi siir adin wi panina tiri? Mi siya ti sibsib kamnwii iuur iriyyar idiyim (99) wi hirar haiburgigi mi yim wi hirar nokwo aekii. Mi siya wi ti sibsib irin siirim nini hansir iuwi. ⁵ Mi siya siir hansir haii mi siya siirin wi siir waeyao niwouu apnami. Mi siya pi maigimaiga nwonami. ⁶ Mi iyya siya siir omaka hiriir swoki imbiyami mi siya wa kauwok boinami siir nomiiyauim mi siir inkamnanim, simiiramim, iripa saika haingiriyiu owim. Mi siya wi simiir boinki, kima kanaka timi maigimaiga! Dimusi rani, kariir sibsib irin niki whaowaekiyyin kara siir bidi hansiryiskai haiyin. ⁷ Kara kimiir boinkii mi ninomor kou hirar ilkamim yim ini, iriipi hiriinanar mi owim. Mi iikam kamnwii iuur iriyyar nwiyyim, (99) sima ha naingwowi, sima dimin biyie bi tirkim mi sima ti hiriinan iikam imiirin maigimaiga wao kintani. Mi dimin biyie inkam nwiruwakar tiri mi siir kwoinin ha kinsa haigii mi ninomor kou hirin wi maigimaiga komiyya nwowi siiramim. Iriig.

Umira whaowaeya saiir boiniyo yaiga

⁸ Mi wiga umir iuurgaki niuwi mi mhoiyya kwira ina swoki whaowaekiya mi saeya wi panina tiri, ha? Saeya wi iriyyasmir pae bignaei. Mipa bigna nhiskig kaeyami, saiir bidi mi kiga. ⁹ Mi saeya hansir haii mipa kauwok boinki saiir nomiiyauim mi saiir inkam inkamnanim, sima iripi nwoyim. Mi saeya ina boinkiya, kima maigimaiga kanaka dwo! Kariir umir kwira niki whaowaekiya bidi swoki hansiryiskaiya! ¹⁰ Kara kimiir boinkii mi iriipi hiriinan Adi Komii siir paekwosimin siya inkamin dimin biyiekakin naingwo tibmiyyin siirimar maigimaigaeikin. Iriig.

Whranisim nwirin ad haiburgigin siir boiniyo yaiga

¹¹ Jisis siya boin, inkam nwirin siir yinisim yinkamiyino nwisko. ¹² Mi nomousimin ad iir boin, adi, kara minam naingwowi, kira digworaekwo whiekakim kriirir yao whid hauu kariirin panaowar whauu. Mi adin ina hidgiyyin siir digworaekwo whiekakim siir yinisim nwis owiiram. ¹³ Mi bi kimiminkin, ti nomousimin siir umir digworaekwo whiekakim ina hauugiyim, inkam nhirkim sainim. Mi siya om whirin kingiin tani, siir ini owou. Mi siya ti om iir nwoyin mi siir umir digworaekwo whiekakim ini siyiu biyieyim siya tirim simiir yuguguskiiyim. ¹⁴ Mi siya siir digworaekwo whiekakim hiriinan niuguguskiiyim mi mhoiyya

ti om̄in siir̄in m̄h̄i kom̄iia ina yamaōiua. Mi siya ini dim̄in wh̄irm̄in wh̄irm̄in karamaeyar yamwo iuw̄in. ¹⁵ Mi siya ti om wh̄ir̄in siir hiran inkamin siir m̄i asi n̄ini mir̄iyyuḡin. Mi ti inkamin siya yikropki siir̄in, maeyaua hu n̄im̄iiaeyia sair̄im, siya kigr̄iraowim simiir̄in. ¹⁶ Siya minam naingwowi siir m̄hiya ti bin̄im simiir̄ is̄im hugi sim naemin̄in itkikin̄im simiir̄ naeyim. Mi siir̄in nae min̄im, inkam n̄wir̄ki bi swoki hauugin. ¹⁷ Mi m̄hiinae karamae siya n̄wowa mi siya ha naingwoyimyokin mi siya ina boinkiyin, kariir̄ adin siir m̄iyan kamim yim sima naeyim wara whaowae rani. Mi kara tir namwoniyin m̄h̄i ina yamaoniyin. Mi kara hir̄ir̄inanar n̄wowi, an wi kapi naowi. ¹⁸ Mi han̄ngi niuwi, an ti swoki am kariir̄ adin siir̄im. Mi kara siir̄in wi hin̄ina boini, adi kara siȳu biyie Adi Komii mi kira kowiir whwonkam ida bidi tir̄in. ¹⁹ Kara inkam miyik rani mi kira kariir̄in kiriir̄ yinisim kipi nik̄u. Mi kira kariir̄in, kiriir̄ m̄iyan inkamnan boin. ²⁰ Mi siya hir̄ir̄inan boinkiyin mi siya ina swoki amin siir ad iiramar. Mi siya aru tirar n̄wowamin, siir adin sair̄ar kigwin̄in. Mi siir adin siir̄siyin naingwoyimyok prasae bi k̄inkin. Mi siya niw̄itnam̄in mi ini yinisim iir yaka iw̄it ankabm̄am̄ariuw̄in. ²¹ Mi yinisim̄in ina boinkiyin Adi, kara dim̄in biyie Adi Komii mi kira, kowiir whwonkam ida tir̄kin. Mi kara inkam miyik rani, kira kariir̄in, kiriir̄ yinisim kipi nik̄u. ²² Mi adin siir m̄iyan kam imiir boinki, k̄ima biyan yuis prieya sair whainanisasau mipi siir wini kaiyaiḡin̄uni. Mi siir̄in and̄ihop ha tim̄i iyopk̄iku haiḡin̄u. Mi siir̄in su ha tim̄i ii haiḡin̄u. ²³ Mi siya siir̄am̄in pranaepranae bi maiḡimaiḡakim. ²⁴ Bulmakau ir̄pakiyin̄in ira tin̄i hainaki m̄ipa disomao. Mipi krim̄ar nongwomam̄ar aei. ²⁵ Dimusi rani, ti kariir̄ yinisim̄in siya naonamnan bidi yowin. Mi tariinan̄in siya ini omwaiya swoki waiyāin siya b̄idiyar iki whaowaekiyin. Mi kara siir b̄idi swoki kigin mi sima nae komii asi naekim.

²⁵ Mi yaowaeyin numir nwokin mi m̄hoiia siya ha nit̄in omaka kingīin hir̄ir̄ mi siyar wakaeni, ii kidim, pi n̄inkiniuwi. Yim sima mwai waowi. ²⁶ Mi siya siir m̄iyan inkam n̄wir iir yik̄iuna mi ina sr̄iyan, sima dimu dim̄in tir̄i? ²⁷ Mi siir m̄iyan inkamin siir̄in ina boin̄in, kiriir̄ nomousim̄in bidi swoki itin. Mi kiriir̄ adin siya kao ir̄pakiyin̄in ira yisomao siir̄im. Dimusi rani, siya siir yinisim iir bidi swoki kigin. Mi siir dim̄in wh̄ir̄ki bi kimbugin. ²⁸ Mi yaowae siir kwoin̄in ini hauḡihauga whiyekiyin. Mi siya omaka hir̄ir̄ pan̄ansi yapn̄inopkainamsi. Mi siir adin ha napnan̄iyin mi siir̄in yai miyik imiirar yani boini siya napn̄inopkainam̄im. ²⁹ Mi siya adin siir yaiyaka hin̄ina yowarkii boin, biewii kasaka rani, kara kiriir̄ m̄iyan inkamnan n̄wowin mi kara kiriir̄ yaiyaka iigwir bi nantamyir̄ir̄kin. Mi kira meme ii kariir̄ bi swoki hauugin. Kara kariir̄ nom̄iiauim maiḡimaiḡa simaka mi owim. N̄ingaki, n̄ingak̄inga. ³⁰ Mi ti kiriir̄ yinisim̄in siya kiriir̄ digworaekwo whiekakim ini iki wigim h̄i nanaeyim, simiir̄ yugugusgikin mi siya ha swoki itin mi kira ini siir̄is yaingwoyimyokin. Mi kira bulmakau yinisim̄in ir̄pakiyin̄in ina mi isomin siir̄im. ³¹ Mi adin siir boinki, yinisim, inok̄inok̄in kira kanaka nwokin mi kariir̄ digworaekwo whiekakim, yim kiriir̄gim. ³² Mi tariinan̄in kr̄ima ha maiḡimaiḡa mi krim̄iir m̄h̄i kwoin̄im, wadeyar dwo. Ti kiriir̄ nomousim̄in siya naonamnan b̄idiyar iki owin. Mi tariinan̄in siya ini omwaiyar swoki waiyāin. Siya b̄idiyar iki whaowaekiyin mi tariinan̄in kr̄ima siir b̄idi swoki hans̄iryiskaiyin. Iriig.

16

Biyan inkam n̄hir̄im simiir boinyio yaiga

¹ Mi Jisis siya kamim siir m̄i k̄igna mir̄iyyim simiir boinki mi inkam n̄wir̄in umir digworaekwokakin siya biyan inkam b̄idi yimb̄in̄in, siir digworaekwo whiekakim simiir kigr̄iraowim. Mi inkam n̄hir̄im sima ini boini ti inkamin digworaekwo whiekakim siir, ti kiriir̄ biyan inkamin siya kiriir̄ umir digworaekwowim kasaka bi niuguguskikim mi iya ini kingiina n̄wowa kiriir̄ digworaekwowim sima digi. ² Mi biyan inkamin siir hir̄ir̄inan wakaeyin mi siya biyan inkamin siir̄am̄ yik̄iugi mi ina boin̄in siir̄in, pan̄in̄ pan̄ina tir̄kin ta yaiya kara wakaeya kiriir̄? Kira kariir̄ digworaekwo whiekakim kiriir̄ in̄ n̄wowim simiir̄ tin̄i win naki. Kira wi kariir̄ biyan inkam n̄wo rani. ³ Mi ti biyan inkamin siir kwoin̄in aowa aowa hin̄ina yaingwo. Kara pi pan̄ina tir̄i? Biyan Inkam Kom̄iyyin siya kariir̄ hiir̄iyyumigiyim tir̄i. Mi kara k̄irikak rani, nu wa nop rani. Kara inkam n̄wir̄ni nae umir digworaekwo kaugiki aeyim pi nididi. ⁴ Mi tariinan̄in kara bidi yinok̄n̄inkinkyin, dim̄in̄in kara tir̄an̄in mi iya inkamin siya kariir̄ hiir̄iyyumigi siir m̄i sair̄ hir̄ankin mi ta hir̄inana sair̄siyin kariir̄in wi inkam n̄hir̄im sima n̄ik̄iunam̄i, simiir̄ omaka hir̄ir̄in. ⁵ Mi siya inkamin siir biyan inkamin siir dim̄in priihaiyim simiir̄in n̄winwira yik̄iuna mi siir̄im̄in ina yamim. Mi biyan n̄wira ieya yam mi m̄i kigr̄iraowan inkamin ina sr̄iyan siir̄in. Dim̄in̄in kira priihaiyim kariir̄ biyan inkamin siir hir̄ankin pariigim? ⁶ Mi siya boin, wel twowim kam̄arim ir̄iir̄arkim. Mi m̄i kigr̄iraowi inkamin ina boin̄in, kira ti dim̄in̄in kira priihaiyim simiir̄ yokwo āir hai mi kira kam̄wis iur̄iua 50 simiir̄ar kwidwo winki. ⁷ Mi

mhoiia inkam nwirin ina swoki itin, biyan inkamin mi kigriraowiyin siya ina sriiyin, diminin kira priihaiyim pariigim? Mi siya ina boinin, wit nibim kamairim iriyyarkim 100 mi siya siir boinki, kira ta yokwowa kira wina diminin kira priihaiyim saiirim pi kam nwiyyiwa winki. ⁸ Mi mhoiia biyan inkamin siya ini ti inkamin mi kigriraowiyin siir inig iir hainankiyin. Dimusi rani, siya inkamin kwoin miyyikakin, siir siyiun siir hiriinan tirin. Mi Jisis siya ha niki boinin mi nu tiran iikamim simiir kwoinim umir diriraerar sainiyim ini Adi Komii siir iikamim simiir haiburim, sima ninokninkin miyyikakin.

⁹ Mi Jisis siya hinina boinki simiirin. Mi umir digworaekwo whiekakim kima nonkwowim kima iikam nhirim umir digworaekwowim whaowaeyim simiir hauu. Mi sima wi kimiir nomiyau kin nwoki owim. Mhoiia kima naonami mi kima wi Adi Komii siir om miyyikin siir nami. Mi siya kimiirin wi hinina boini, kima siyiu miyyik bidi tirim. Mi iinokinokin kima wi kanaka nwoyokiyoki. ¹⁰ Mi inkam nwirin siya dimin simim simiir sibgu kigriraowi mi siya wi dimin komii komiiyim simiir warar mi sibgu inkin kigriraowi. Mi inkamin miisimim simiir sibgu mirii karamae nwowi mi siya mi komii komiiyim simiirin wi mi sibgu mirii rani. ¹¹ Mi kima umirim nu tiranim simiir sibgu kigriraow karamae nwowi mi kima Adi Komii siir dimin miyyik imiirin wi panina sibgu kigriraowi, ha? Nningaka, kima inkam wi dig nwo rani. ¹² Mi kima inkam nwirin dimin sibgu kigriraow karamae nwowi mi Adi Komii siya dimin miyyikin wi panina hauuwi, iinokinok nwoyokiyokiyin, ha?

¹³ Mi miyan inkam nwirin siya, biyan inkam nwisowowiir miyyim iikwiruwa bi swoki miriikin. Nningaka. Mi siya kwoin biyie wi nwirin siir nwowi mi nwirin wi miyyik siir nwowi. Mi siya wi nwirin siir wakaeyoknaei mi nwirin wi digumii haimriyuwi. Mi kima Adi Komii krimiir Wanin siirim miriyyim, umir saiirim wara kipi naingwo. Iriig.

*Jisis siir yaiya Adi Komii siya iikam whiekakim simiir kigirkakana saiir boinki
(Mt 11:12-13; 5:31-32; Mk 10:11-12)*

¹⁴ Farisi sima umirim naingwokwowikim. Mi sima ti hiriinan yai whiekakim Jisis siya boinkiyim simiir wakaekiyim mi sima siir yikbumbu boin. ¹⁵ Mi Jisis siya simiir boinki mi kima kimiir siyiu miyyikin iikam whiekakim simiir whwonkam ida hinina nuisimauuwi kima iikam miyyikim. Mi Adi Komii siya kimiir kwoin imiir bidi yinokninkinim. Diminin inkamki hainaniyim, yim Adi Komii siir whwonkam idain dimin komii rani.

¹⁶ Moses siir siyiu komiini yai mi profet kamim simiir yai aka sowa iya Jonin op baptaisiyin siya nwowa saiirar yadigiwa. Mi Jon siir iya tasi tariinana namwoniya mi Adi Komii siya siir iikam whiekakim simiir kigirkakana mi saiir yaiwin kibiya omom omom whiekakim simiir nimbiyami. Mi iikam whiekakim sima Adi Komii siya siir iikam whiekakim simiir kigirkakana saiir namamar naingwokwo. ¹⁷ Ninomor nu sowa wa digi. Mi Moses siir siyiu komii siir yaisisimim sima wi wara swoki kigugu rani.

¹⁸ Mi kamim siya siir wig aiir sopki mi irni swoki inkwonaei, yio wig nonkwonani siyugi; siyiu iirar nikripikikin. Mi inkam nwirin siya wig ira inkam nwrki sopkiya saiir nonkwonaei, yio wig nonkwonani siyiun siir taouugakin mi siya hii nanaenanaei. Iriig.

Umirkak inkam mi Lasaras so

¹⁹ Biya inkam nwirin umirki naokingugunankaiyin, siya tir nwokin mi iinokinokin siya yiuis miyyik miyyik imiirar niigin. Mi iinokinokin siya nae miyyik imiirar haiikin mi simiirar naeikin siya wadie nwoyim. ²⁰ Mi inkam paeprikab nwirin hirar mi inkin okin siir inigin Lasaraskin, siir piua paowai biyieya. Mi siirin siir isid ieyar hainam umirkak inkamin siir omaka anoka kingiin hir ini kikinugik. ²¹ Mi siya ti umirkak inkamin naeyim siir hii aowa naekrimkrinkiiyim simiir niuimin aeyamar naingwowi mi iya ti umirkak inkamin siir miyan kamim sima nhsikiyim naeminin priiginim naeyim simiir mi ti inkam paeprikabin siir mhiya ini simiirar yaekinuin. Mi wraim sima ntiyim pi siir paowai imiir taowaei. ²² Mhoiia ti inkam paeprikabin ha naonamin mi siirin Adi Komii siir paekwosimim sima hainam mi siya Ebrahim saika ini owou. Mi ti inkam umirkakin ina mi aowin mi siirin ina haingikaiyin. ²³ Mi siya ini maeyau paekaka saiir nwoyin mi hik kimpisu komii hir haiyin. Mi siya koua hiriir kaokiyin mi siya kigi Ebrahim siya kingiin nwo rani mi Lasaras siya saika ninkin owi. ²⁴ Mi umirkak inkamin ina kauwokiyan, adi Ebrahim kira kariirsi daingwoyimi yok mi kira Lasaras siir dikrop iuungi siir inain op hopmaiyyim mi opa kariir kworiyaeya saiir hougin noksisakiyim. Kara ta pae aiirin hik kimpipisu prasae hai rani. ²⁵ Mi Ebrahim siya boin, yinisim tariinanin kira dimin whirin ina naingwokiyin. Biya kira omwaiya niki waiyan mi kira digworaekwo whiekakakar nwokin. Mi Lasaras siya dimin biyie biyieyim simiir haiigin. Mi tariinanin siir kwoinin ti om iirin ini wadieyar yamwoniyan mi ni kira ini hik kimpipisu yama haiyiun. ²⁶ Mi dimin whirin Adi Komii siya bidi haiginin, ie komii whirin kimiir mi krimiir bopwoniya tir. Mi iikamim tir nwoyim sima ti ieyin siir niyapidnaidaim sima dig nwo rani. Mi iikamim

yarmiya mi owi, kr̄m̄iir t̄riir niyapidnaidniyim sima wi dig mi o rani. ²⁷ Mi umirkak inkamin siya boin, adi kara kiriirin hiriinansi srii, kira Lasaras siir̄n kariir adin siir omaka h̄riir dikropki. ²⁸ Kariir nomousimim ir̄iyarkim. Mi Lasaras siya simiirin yai kirie aiirar tini boiniu. Mi sima wi ti om biyeyin hik kimp̄ip̄isu kara haiyin siir̄ar swoki inkin itisi. ²⁹ Mi Ebrahim siya ina boinin, sima Moses mi profet kam ikim simiir yaigakargim. Sima simiirin igao yai bidiya boinim sima ta yai aiirar wakaeyokna. ³⁰ Mi umirkak inkam ieya boin. Niingaka. Adi Ebrahim ta yaiya saeya simiirin wi dig nwo rani. Mi inkam w̄ir n̄wirin siya ie hiranki n̄nsiin idwowi mi simiiramin ha nami mi simiir m̄hi kwoinim wa n̄nkpit haigii. ³¹ Mi Ebrahim siya ina boinkiyin siirin mi sima Moses mi profet kamim simiir yai imiir wakaeyokna karamae n̄wowi mi inkam n̄wirin ie ankin n̄nsiin idwowi mi sima ir̄iipi h̄riinan wi siir swoki aingwo tibmii rani. Niingaka. Iriig.

17

Dimin biyeni siyiugin

(Mt 18:6-7,21-22; Mk 9:42)

¹ Aiyo, aiyo mi J̄sis siya kamim siir k̄gna mir̄iyim simiir boinki, diminpai diminpaiyim wa nimbiyami iikam whiekakim simiir kwoin imiir n̄piyaokiyam mi sima dimin biyie tiram. Mi simiir naingwo tibm̄iia wa whaowae iuguskii. Aiyo, aiyo mi inkamin, inkam n̄wirin naingwo tibm̄iia sair̄ tirbuwiyin kira mintarao mhoiia kira wi hik komiigi komii haii. ² Mi siya ti ȳnisim sapisapim simiir n̄wir iir t̄rki, siyu biyie tiram mi h̄rinank̄inuwi, ini mi owin kam n̄hirim sima siir niyin siia komiia saika d̄nkin kog. Mi siirin wh̄i komii solwara sair̄ d̄tmai whiridgi, yipi n̄woki aeyikriku whiridamin. ³ Kimakimasiyar mintaraona! Mi k̄miir nomiiyauin, siya siyu biyie tiri, kima io sair̄ dwo mi siya siir kwoinin kisina haigii mi kira siir dankabmamair boin. ⁴ Mi siya dimin biyie kiriirin ii kwiruwa sair̄rararin idip idipin ir̄iyyar kwisa tiri mi siya kiriiramin idip idipin ir̄iyyar kwisa n̄ti mi ha n̄ni boini, kara pi naingwoyimyoki kira kariir dimin biyeyim simiir haiyoprimdiyumiiyim. Iriig.

Naingwo tibmiini siyiugin

⁵ Aposel kamim sima Biyan Inkam Komiiyin siir boinki, kira kr̄m̄iir naingwo tibm̄iia sair̄in komii swoki inkin hauugi. ⁶ Mi Biyan Inkam Komii siya simiir boin mi kiriir naingwo tibm̄iia saeya mastid nidni han̄in sapisapki nuwi mi Adi Komii siya kiriirin wi dimin komii iirar tirhaiḡinuwi. Mi kira paeyin siirin ha boinkii, kira, wara kiriir miyim ti ophainam wh̄i komii solwara h̄riir! Mi siya wi kiriir yai aiirar mi wakaeyoknaei. Iriig.

Miyan kamim simiir siyiugin

⁷ Mi k̄miir inkam n̄wirki siya miyan inkamkaki nuwi, siir numir aiir h̄inopam mi siir sibsib imiir k̄giraowam mi mhoiia siya ha swoki iti mi siir biyan inkamin siirin wi h̄in̄na boini, kira ha w̄itsisau, nae kanaka wini idwokai aeni. Mi kira wi h̄in̄na boini, aniya? ⁸ Niingaki, niingak̄inga. Mi kira wi siir boinmauuwi, kira kariir nae imiir dir̄iraerar mi kira yaeya piuwopa ha k̄kognani mi naeyim ha dir̄iraerar hainani. Bī op nae minim pi kara niki ae kwiyae mi mhoiia kira op nae minim pa timi ae kwiyae. ⁹ Mi siya ti siir miyan inkamin siirin pa boin wadie ta siya siir yai aiir wakaeyokna dir̄iraerara sair̄siyin, aniya? Niingaki, niingaka. Ya siirar miiga. ¹⁰ Mi kima ir̄iipi h̄riinan digworaekwo whiekakim Adi Komii siya boinim, kima simiir dir̄iraerari mi kima wi h̄in̄na boin, kima miyan iikam miyik rani. Diminim kr̄ma dir̄iraerariyim kr̄ma Adi Komii siir kwoin iirar dir̄iraerari. Iriig.

Kam iurim paowaigi piskimkopouwim J̄sis siya haiswoniskiiyim

¹¹ J̄sis siya siyiun om komii Jerusalem h̄riir namiyin siir namkin mi siya nu Sameria nu Galili sowiir bopwovar napnamkin. ¹² Mi siya om wh̄irin siir nimbiyamim mi kam iurim paowaigi piskimkopouwim siirin siyu hir yapyiskaiwin. Mi sima aru hirar niki okwowim ¹³ mi sima ina kauwok boin̄naekiyim, Biyan Inkam Komii, J̄sis kira kr̄m̄iirsi daingwoyimiyok. ¹⁴ Mi J̄sis siya simiir kigin mi siya ina kauwok boinkiyin simiirin, kima ha dam, wara k̄miir piun̄m pr̄ismi tini iisimauuu. Mi sima ha napnamim mi simiir piun̄m ini miyikar ywokiyim. ¹⁵ Mi simasimar ȳnkig ankigna simiir piun̄m wadie nwokiyim. Mi simiir n̄wirin sasa swoki iwitamim. Mi siya ina kauwok boin hainan pr̄apasamin Adi Komii siir inig iir. ¹⁶ Mi siya J̄sis siir igmiiga whwonkam ida ini h̄iuu. Mi siya ina boin wadiekinyin siirin. Ti inkamin siya nu Sameria inkamkin. ¹⁷ Mi J̄sis siya h̄riinan k̄giyim mi siya ina boinkiyin, ti kam iurim paowaigi piskimkopouwim, simiirin kara haiswoniskiiyim mi ir̄iyyar n̄wiyim ini papi n̄wowim? ¹⁸ Mi ti ir̄iyyar n̄wiyim Adi Komii siir inig iir hainanam bi nitkim, aniya? Mi ti inkam n̄wiruan om whiranin sasar yit Adi Komii siir inig iir hainanam. Mi ti kam ir̄iyyar n̄wiyim Isrelmiyim, yim ini pan̄na tirim, ha? ¹⁹ Mi mhoiia

Jisis siya boinki, kira dinsiingi mi ha dinsiin apnam, kira naingwo tɔmbiyya kariiram, kariirin wadie saeyar nwowaiginiugin. Iriig.

Iiya Adi Komii siya siir iikam whiekakim simiir kigirkakana wi sapi nimbini (Mt 24:23-28,37-41)

²⁰ Mi Farisi kamim sima Jisis siir sriigi, iiya Adi Komii siya siir iikam whiekakim simiir kigirkakana wi paka hiniin iiya sae nimbini? Mi Jisis siya simiir yai aka hiniina yowarki boin, iiya Adi Komii siya siir iikam whiekakim, simiir kigirkakana saeya nimbiam, iikamim simiir nhwowim wi dimin kirie kirie komii komii kig rani. ²¹ Mi sima wi hiniina boin tani, kigi, siya tisi tapi nwowin. Niingaka. Wakae, iiya Adi Komii siya siir iikam whiekakim simiir kigirkakana saeya ini kimiir mhi kwoinau waraurar nwowa kima wi sair kig rani. Niingaka.

²² Mi siya ha boin digiyin mi siya kamim siir kigna miriyim, simiir boinki, mhoiyya iiya wa nimbiam mi kimiir mhi kwoinim Yaowae Adin ninomor kouanin kara nitana iiya, sair kigamar naingwomi mi kima wi siir kig rani. ²³ Mi mhoiyya kam nhirim wi sima boini kimiirin, kigi, siya isi hinda nwowin, kigi siya tisi tinda nwowin. Mi wim kima wi hiriinan inkamim simiir yai kipi wakaeyokna yim sima kimiir nikisaei. ²⁴ Kima ina ninokninkinim iiya ninomora yakii mi ta ninomor kwirkaka wa yaarkakii. Mi Yaowae Adin ninomor kouanin siya nimbini, wi hiriinanar tiri. Mi iikam whiekakim sima siirin wa kigirkakwini. ²⁵ Mi bi kara wi hik kimpipisuwar niki haii mi iikamim ta ii aiirar niki owim, sima digiumi wi kariir haimriyuwi. ²⁶ Siyiuin biyya Noaki nwowa iiya sair tirin. Mi Yaowae Adin ninomor kouanin siir iiya siya nitana yio wi iriipi hiriinanar mi tiri. ²⁷ Mi sima nae hirar niki aeyim mi op minim hirar niki kwiaeyim mi wigkamim ha nonkwonam iiya Noa siya siyaliyya hiriir napninpokainamin mi op komiyyin ha nitin, simiirin ini siya yakiiimpugiyim. ²⁸ Mi Lot siir iiya, ya iriipi hiriinanar mi tir. Mi sima naemin hirar niki aeyim mi opmin hirar niki kwiaeyim mi digworaekwo minim hirar niki sainim mi digworaekwo nhirim, inkam nhirimi hauuwim sima sainim mi numir sasae ha ninkikinim mi omaka minim ha mi mirii. ²⁹ Mi Lot siya om komii Sodom siir haiburgigin mi ha namim mi ta ii aiirin Adi Komii siya pae aeyi yikropki. Mi siyya komii komiyyim paekak paekakim, ina kinanainiyyim ninomor kouankin iikamim simiir tiodwomaiyam. ³⁰ Mi iriipi hiriinan iiya Yaowae Adin ninomor kouanin siya swoki iti, wi idowiyar nimbini, iikamim simiir whwonkam idar. Mi sima wi digworaekwo kasa tir tani.

³¹ Mi ta hiriinan iiya inkam nwirin siya omakanau hir nwowi mi siir digworaekwomim, nu hir nwowi mi siya wi siir digworaekwo imiiram niunaininam tani, simiir hainakiyam. Mi siya wi hindara nidam iuguski. Mi iriipi hiriinan inkam nwirin siya numir hir nwowi mi siya wi omaka tiriir swoki iti rani, yuismim imiir hainakiyam. Niingaka. Siya wi hindara nidam iuguski. ³² Mi kima Lot siir wig aiir dinokninkinki, saeya om komii Sodom siir swoki haiyug kaokiya mi sairin Adi Komii siya diriraerarki mi saeya sol ha nwokiya mi yinpae yamwoiua. Mi iriipi hiriinan, kima kipi swoki haiyug kao hindara didam iugusam. ³³ Mi inkamim siyamar naingwonaeyin, Adi Komii siiram naingwo karamae nwowiyin, yio wi hindara kigugu iuguskii. Mi inkamim siyamar naingwo karam nwowiyin mi Adi Komii siir yai aiir wakaeyoknaeyin mi siir kwoinin wi hiriyyar nwoyokiyokikaeyami, Adi Komii saikar. ³⁴ Kara kimiir boinkii, ta nii aiirarin, inkam nwiso hii kwiruwa sairrar whwonkai mi Adi Komii siya sowiir nwirin siir hainami mi siir nwirin, yio wi hirar nwokii. ³⁵ Mi wig iso sowa mi iripa miriiguwaki mi Adi Komii siya sowiir ir aiir nikiunami mi ira, ya wi hirar nwokii. ³⁶ Mi inkam nwiso sowa numir hir nwowi mi Adi Komii siya wi nwir iirara nikiunami mi nwirin yio wi hirar haiburgigi. ³⁷ Mi kamim siir kigna miriyim, sima ta yai aiir wakaeyim mi sima ina sriiyim, Biyyan Inkam Komii ti diminin wi papi nimbiam? Mi Jisis siya simiirin boiniyyo yai boinki, maeyauwa inkam whiigi nwowa, wakikiyao wabim sair nwowikim mi inkam whiyyim pi simar mi aei. Iriig.

18

Wiga inkamin yai hidiyin siirim nikiunain sair whindiriraerarin sair boiniyyo yaiga

¹ Jisis siya boiniyyo yai kwira simiir boin simiir niisiisimauugin sima inokninkinim hwo Adi Komii siirim kwisboinim mi sima kipi nhakiu. ² Siya hiniina boin mi om komii whirin yai hidi inkam nwirin hir nwokin. Ti yai hidi inkamin siya Adi Komii siirsi bi swoki ididikin. Mi iriipi hiriinan inkam imiirsi bi mi aingwoyimiyyokikin. ³ Mi wig igabae ira ti om iir nwoka. Inokninkin saeya ti inkamin yai hidiyin siirin hiniina nini boiniuwika, kariir ioan inkamin siya kariir nonkwobumbuwam tiri mi kira siir boin huriyyunatkaigi. ⁴ Biyya ti inkamin yai hidiyin sair whindiriraeraram bi naingwokin. Mi mhoiyya siya siir mhi kwoinauin hiniina yaingwo, kara Adi Komii siirsi nidid rani mi kara iikam imiirsi bi mi aingwo ididikin. ⁵ Mi taka wig igabaeya kariirin kiigi saeya ninkinanaei. Kiya sairin yai pi kara whinboini

mi iinokiinokin saeya wi kariiram nitnanaeisi mi kariir piua mhoiyya wa nhakiu iuguski. ⁶ Mi Biyyan Inkam Komii siya ina boinin, kima ti yai hidan inkam biyyeyin siir yai imiir wakaeki mi ti yai hidan inkam biyyeyin, siya ta wiga saair yai bidi whindiriraerarar. ⁷ Mi wi panina tiri? Mi iikamim Adi Komii siya nimbinim siirim mi ni nabie siirim nouim mi tari Adi Komii siya yai wi simiir whinboin tani, aniya? Mi siya kaoguguwi mi tari wi simiir whindiriraerarar tani, aniya? Niingaka. Adi Komii siya yai hidan inkam miyikiingin. ⁸ Kara kimiir boinki mi siya simiirin siyiu wa whindiriraerarar sasauigi. Mi mhoiyya Yaowae Adin ninomor kouanin siir iyya, siya wi saair kigi iikamim simiirin sima bidi yamsi aingwo tibmiyyim, iyie? Niingaka? Iriig.

Farisi kamim mi kamim omom omomi umir haiiyim simiir boiniyyio yaiga

⁹ Kam sima hinina naingwowi, sima inkam miyikim mi sima hinina naingwowi inkam nhirim sima inkam miyik rani. Ti hiriinan inkamim Jisis siya boiniyyio yaia simiir boinkin, ¹⁰ inkam nwiso nhwo kwisboinin namko omaka Adi Komii siira saair hiriir. Mi nwirin inkamin omom omomi umir haii ikin mi nwirin Farisi inkamkin. ¹¹ Mi ti Farisi inkamin sasa ha nokwokiyyim mi siir mhai kwoinawu hirin hinina kwisboinki, Adi Komii kara ti inkam nhirim simiir hiriinan tani, kara ti kiriirim sriiyin. Mi sima hiyya tauaeikim mi siyiu biyyeyar mi tirikim mi wiga mi sopikim. An kara, niingaka. Kara ti inkamin omom omomi umir haiiyin siir hiriinan tani. ¹² Mi wik whiekakim simiirin kara ii kwokwisa haiyaeikin nae karamae. Mi digworaekwo whiekakim kara haiiyim, kara iuura soitkinikin mi haimii pi kiriir mi hauuwi. ¹³ Mi inkamin omom omomi umir haiiyin siya arurig ha nokwokiyyim mi siya ninomor koua hiriir kaowim pi boriisopi. Niingaka. Mi siir niyyin ina kaiyirounaainamin mi siya ina boinin, Adi Komii kara dimin biyyeyan inkamkin. Kira kariirsi daingwobumbu! ¹⁴ Kara kimiir boinki, ti inkamin omom omomi umir haiiyin, Adi Komii siya siirin inkam miyik iyuwun. Mi siya siir omaka hiriirar swoki amin. Mi ti inkam nwirin yio. Niingaka. Mi inkam saama naingwonaeyin, yio wi Adi Komii siya nikwowaisii. Mi inkamin saam naingwo karamae nwoyiyin mi Adi Komii siya siir inigin wi kougikou haiginki. Iriig.

Jisis siya yinisim sapisapim simiir nokboinmamaigim

(Mt 19:13-15; Mk 10:13-16)

¹⁵ Mi sima yinisim sapisapim Jisis siirim nikiunanikim. Sima minam naingwokim, Jisis siya iin simiir nonkwowim. Mi kamim siir kigna mriiyim sima ti hiriinan kigiyyim mi sima io simiir ywoki. ¹⁶ Mi Jisis siya yinisim sapisapim simiirin ina yikiunan siir kingiin hiriir mi siya ina boinin kima yinisimim kariirim kigninkinki, kima simiir kipi nikidu. Dimusi rani, Adi Komii siya siir iikam whiekakim simiir kigirkakana ti hiriinan iikamim simiirgim. ¹⁷ Kara kimiirin yaimwowaar boini, inkamin iyya Adi Komii siya siir digworaekwo whiekakim simiir kigirkakana saair nitam naingwowi mi siya ti yinisim sapisapim simiir hiriinan dwo mi hiriinan karamki niuwi mi siya wi saair napninopkainam tani. Niingaki, niingakiinga. Iriig.

Biyyan inkamin umir digworaekwo whiekakim siir yaiga

(Mt 19:16-30; Mk 10:17-31)

¹⁸ Mi Judami biyyan inkam nwirin siya Jisis siirin hinina srii nowomwarkaiyyuwan inkam miyik mi kara wi panina tiri. Kwoinbudin omwai waiyayokiyiyin iinokiinok siir haiyamin, ha? ¹⁹ Mi Jisis siya siir boinki, kira kariirin inkam miyik dimusi dapkin, ha? Adi Komii sasairgin inkam miyikim. ²⁰ Kira siyiu komii siir bidiyar yinokninkin. Kira wig kipi hainikai nonkwona. Mi inkam kipi mi isom ao. Mi hii kipi mi tauae mi kira inkam nwirni kipi mi iksisae boinhiuriyyu, kira kiriir yopii ado sowiirwai yai imiirar wakaeyokna. ²¹ Mi biyyan inkamin ina boinin, iyya kara yinisima nwonaniyyim mi ini tariinanar yamwoniyyin kara ti siyiu iirar wakaeyoknakin. ²² Jisis siya ta yai aair wakaekiyin mi siya siir boinki, diminin whira niki whaowaei. Kira kiriir digworaekwo whiekakim inkam nhirim simiir hauu sima sainim mi kira ti umirim inkam paeprikabim simiir hauu. Mi kira hiriinan tiri mi ninomor kou hirin kira wi digworaekwo whiekakakar nwowi. Mi kira kariir mhoiyyar wit. ²³ Mi ti biyyan inkamin ta yai aair wakaekiyin mi siya ini hikakar ywokiyyin. Dimusi rani, siya umir digworaekwo whiekakak inkam kiingin.

²⁴ Jisis siya ti inkamin siir mhai kwoinin hikak nwokiyyim simiir kigiyyin mi ina boinin, inkamin digworaekwo hoimgakakin, siya Adi Komii siir omin siya kigriraowiyin dimin taemin imiir siir namimin wi minan mirii. ²⁵ Mi haba ti tidiyinin yuis paniyyin siir no iir ninopkainaminim wi minan mirii. Mi inkamin umir digworaekwo whiekakim siya wi ta haba minan saeya mriiya saair hiriinan mi mirii rani. Niingaka. Yio wi mi komiigi komii mirii nami Adi Komii siir omin digworaekwo whiekakim simiir kigriraowiyin siir namimin. ²⁶ Mi kamim sima hiriinan wakaekiyim mi sima ina boinin mi hiriinanki niuwi

mi kwoinbudin inokinin omwai waiyayokiyokiyin wi nginga haii? ²⁷ Mi Jisis siya ina boinin, diminin inkamki tir karamae nwowiyin yim wi Adi Komii krimiir Wanin siyar diriraerari.

²⁸ Mi Pita siya ina boinin, wakae, krima krimiir omin mi krimiir digworaekwowim simiir bidi haiburgim mi krima tisi kiriir mhoiya nitim. ²⁹ Mi Jisis siya simiir boinki, ihi, kara kimiirin yaimwovar boini mi yipiki inkamkin Adi Komii siya siir iikam whiekakim simiir kigirkakina saiiirim sibgu naingwowin mi siya omaka mi wig mi nomiiyau mi yopi ad yinisisim, simiir haiburgik ³⁰ mi ti iiyim Adi Komii siya wi hiriinan i imiirar swoki inkin hauukiyiwi. Mhoiya iya saeya nimbiyami mi sima kwoinbudin inokinin omwai waiyayokiyokiyin wi siir haii. Iriig.

*Jisis siya kwoimaka ina swoki boinin kara naonami wa swoki insiin idwowi
(Mt 20:17-19; Mk 10:32-34)*

³¹ Mi Jisis siya kam iur nwiswo siir kigna miriyyim simiir yikiuna mi simiir boinmauu, wakae, panao krima om komii Jerusalem hiriir nami. Mi yai whiekakim profet kamim sima win boinin, Yaowae Adin ninomor kouanin kariiram, sima wa nimbiyamkini. ³² Mi sima kariirin wi kam nhirim isid whiranin Juda inkam tani simiir hauugi. Mi sima wi kariir nigbumbu tirbumbu haiginiwi mi wi yaeyop kariir mi yaswaiyuwi ³³ mi sima kariirin wi idgiu mini nipimpari mi wi kariir nisomaoki mi sima kariirin hiriinan tiri mi i kwoimaka kara wa swoki insiin idwowi ie hiranki. ³⁴ Mi kamim siir kigna miriyyim sima ta yai aiir bi ninokninkinkim. Ta yaiya saiiir yaimwokiyaimewowa saeya simiirsi nimprioka mi sima ta yaiya siya boina saiiir bi sibgu naingwokim. Iriig.

*Jisis siya inkam nhwokwisae nwirin siir haiswoniskikin
(Mt 20:29-34; Mk 10:46-52)*

³⁵ Mi Jisis siya om komii Jeriko kingiin ha nimbiyamin mi inkam nhwokwisae nwirin siya siyu mig hirar nidwowikin. Mi siya inkamim simiiramar mi priikau priikauwokin umir digworaekwoim. ³⁶ Mi siyar wakaewin iikam isid komiyyin napnaniyyim mi siya kam nhirim simiir sriiwin, sima dimu mini? ³⁷ Mi sima siir boinki, Jisisin omisim Nasaretanin isi napnaniyin. ³⁸ Mi siya ina kauwok boinanaekiyin, Jisis kira Devidni isidin siir yinismkin, kira kariirsi daingwobumbu! ³⁹ Mi kamim bi napnamim sima io siir ywoki, kira yai tanki. Mi siya ina swoki kauwok boinanaekiyin, kira Devidni isidin siir yinismkin kira kariirsi daingwobumbu! ⁴⁰ Mi Jisis siya ha namikwoniyyin mi simiirin ina boinkiyin, siirin kariiram wikunani. ⁴¹ Mi siya kingiin ha nitin mi Jisis siya siir sriigi. ⁴² Kira panina naingwowi, kara kiriirin pi dimu tiri, ha? Mi siya boin, Biyan Inkam Komii kariir nhwoin wadie swoki okiyim tiri. ⁴³ Mi Jisis siya siir boinki, kiriir nhwoin ha kaoki, kiriir naingwo tibmiya, kiriir nhwoin miyik saeya nwowaiginiugikin. ⁴⁴ Mi bi kimiminkikin siir nhwoin ina swoki kaokiyin. ⁴⁵ Mi siya ini Jisis siir mhoiyar yamin mi ini Adi Komii siir inig iirar boin wadiekiyin. Mi iikam isid komiyyin sima hiriinan kigiyim mi sima ini Adi Komii siir inig iirar hainankiyim. Iriig.

19

Sakias siir niuwiigin

¹ Jisis siya om komii Jeriko siir yapnainopkainam mi ina yapnamin. ² Mi inkam nwirin hir nwokin, siir inigin Sakiaskin. Siya kamim omom omomi umir haiiyim simiir biyan inkamkin mi siya umir hoimgakakin. ³ Siya Jisis siir kigsibim minkin, siya yipikin. Mi iikam isid komiyyin sima hirar nwokin mi Sakias siya inkam priei rani. Mi siya Jisis siir panansi kigs. ⁴ Mi siya biya iwitamkwokin mi pae wirin siir iiyam, Jisis siir kigwinam. Siya bidi yinokninkinin Jisis siya pi ti siyu iir napnani mi siya ti pae iir asi nii winkin. ⁵ Mi Jisis siya ta maeyauwa saiiir nimbiyamin mi siya koua hiriir kaokiyin mi siya siir boinki, Sakias, kira ha wiuuni. Panao kara pi kiriir omaka hir nwowi. ⁶ Mi siya ha nuun idudunaiinyin mi siir mhi kwoinin maingimairga ha nwonaiinyin mi siya Jisis siirin siir omaka hiriir yikunam. ⁷ Mi iikam whiekakim sima hiriinan kigiyim mi sima io siir ywo. Siya inkamin dimin biyekakin siir omaka whwonkaiyam dimusi namkin? ⁸ Mi Sakias siya ha nnsiin okwokiyyin mi siya Biyan Inkam Komii siir boinki, Biyan Inkam Komii kira wakae! Kara panaon digworaekwo whiekakim pi bopwoniya tir haigin mimiiri mi kara haimi pi kam paeprikabim simiir hauwi. Mi kara inkam nwirin diminin kara niksisaie haiiyim mi kara siirin idip idipin wi kwiya swoki hauukiyiwi. ⁹ Mi Jisis siya siir boinki, tapa Adi Komii siya bidi swoki anmaiwarkainam iikamim ta omaka saiiir nwowim simiirin. Ti inkamin siya iriipi hiriinan Ebrahim siirar yinismkin. ¹⁰ Yaowae Adin ninomor kouanin siya iikamim kiguwuwim simiirim hansirikin simiir nanmaiwarkainam. Iriig.

*Miyan kam iuurim umir haiyim simiir boiniyo yaiga
(Mt 25:14-30)*

¹¹ Iikamim sima ta yai aiir wakaekiyim mi Jisis siya boiniyo yai kwira simiir warar mi inkin boin. Mi siya om komii Jerusalem siir kingiin bidi ywowamin, sima hinina naingwokim Adi Komii siya siir iikam whiekakim simiir kigirkakana, saeya wi kingiina kwombini. ¹² Mi siya ina boinin, inkam komii nwirin siya hir nwowin om whir nami mi sima siirin wi nu kigriraowan inkam komii dikmwon owaiginu. Mi mhoiyya siya wa swoki iti siir oma tirii. ¹³ Mi siya miyan kamim simiir haiburgigim tirin mi siya siir miyan kam iuurim simiirin yikiugi mi siya umirim simiirin paeyarim hasisa hid hauugi. Mi siya simiirin ina boinkiyin mi kima umir mai simiir mirii mi kima wi kariiar mirii kigwin. ¹⁴ Mi tiki inkamin siir oman iikamim simiir mhai kwoinim ini hauugi hauuga whiyekiyim siiram. Mi kam nhirim sima kam nhir imiir boin siir mhoiyya namim. Mi sima boin, krima pi boriisopi ti inkamin siya krimiir nu kigriraowan inkam komii kipi nwo.

¹⁵ Mi sima siirin ini nu kigriraowan inkam komiiyar yokmwim owaiginu mi mhoiyya siya ina swoki itin. Mi siya boin, ti miyan kamim simiirin dikiugi, biyya umir kara niki hauugikim. Mi kara ninokninkinim tiri sima ti umirim kara hauuwim sima nwinwira pariiga swoki inkin mirii hai. ¹⁶ Mi nwirin bi siya yit, yio hinina boin, biyan inkam kara umir mai ti umir paeyar haso sowiirin, umir paeyarim kam nwira (200 Kina) mirii hai. ¹⁷ Mi biyan inkam ieya boinki, kira miyan inkam wadiekin mi mi miyikar sibgu miriikin. Mi kira dimin simin siirin bidi sibgu kigriraowin. Mi kara kiriirin pi inig komiigak nnowaiginugi, kira wi om komii komii iuurim simiir kigriraowi. ¹⁸ Mi nwisaka ina mi itin, yio ina mi boinin, biyan inkam kara kiriir umir paeyar haso, sowiirin umir paeyarim iura (100 Kina) swoki inkin mirii hai. ¹⁹ Mi biyan inkamin siya siir boinki, kara kiriirin om komii iriyyarim simiir kigriraowan inkam nikmwim owaiginu. ²⁰ Mi nwirin ina mi itin, yio ina mi boinin, biyan inkam kiriir umir paeyar haso tisi tapi nwowo. Kara sowiirin kwankab aka kogin. ²¹ Kara kiriirsiyin dimusi bi nididgin, kira inkam paii rani. Diminin inkam nwirki haiginiyim mi kira siirsi bi naingwoyimiyokikin pi kira mi haii. Mi sasaeyim inkam nwirki ninkiniyim, iriipi hiriinan pi kira swoki ingugu haii. ²² Mi biyan inkamin siya ti miyan inkam iir boinki, kira miyan inkam biyiekin! Kiriir yaiya kara kiriirin wi sairsii boin wokiyopnatkaigi. Mi kira hiriinan ninokninkini, kara inkam miyik rani mi kara diminin inkam nwirki haiginiyim pi kara mi haii mi sasaeyim inkam nwirki ninkiniyim pi kara mi ingugu haii. ²³ Mi kira umirim miyanau haigi karamae dimusi nwoyin mi kara swoki itkiswo wa pini haini, yaeya umir nhirim simiir warar. ²⁴ Mi siya kamim siir kingiin nokwowim simiirin hinina boinki, kima wara umir paeyar haso sowiir hai, iki inkamin umir paeyarim kam nwhirkakin siir hauugi. ²⁵ Mi sima siir boinki, biyan inkam, siya umir paeyarim kam nwira bidi haiyin. ²⁶ Mi siya ina boinin, kara kimiir boinki, yipiki inkamkin digworaekwo whiekak nonkwowim mi mi miyik miriyyim kara simiirin digworaekwo nhirim wi idwowa swoki inkin hauugi. Yipiki inkamkin digworaekwo hoimgak karamae nwowin mi mi miyik mirii karamae nwowin mi mhoiyya siya wi nanga nanga nwoyi, digworaekwowim wi karar swoki hai. ²⁷ Mi yipiki iikamim sima io kariir nwowiyim, sima pi boriisopi, kara simiir mi kigriraowan inkam komii nwowim, kima simiirin tirii wiku nani mi simiirin kariir whwonkam ida disomaoki. Iriig.

Jisis siya Jerusalem hiriirin inkam komii nu kigriraowiyin siir hiriinan napnopakai namkin

(Mt 21:1-11; Mk 11:1-11; Jo 12:12-19)

²⁸ Mi Jisis siya simiir yai aiir nowarkii boin digiyin mi siya biyar yapnamkwokin, siyiin om komii Jerusalem hiriir namiyin siir. ²⁹ Mi siya om Betfasi om Betani, mhuu whirin sima dapiyin Oliv siir kingiin nwowamin mi siya biyan inkam nwiswo siir kigna miriyo sowiir yikropki. ³⁰ Mi siya sowiir boinmauugi, kowa iki omin hapi nwowin siirin dam mi kowa pi donki haom irin siir kigi, sima bidi yeyok okwown pae aka. Mi siirin inkam nwirkin bi nidwokin. Mi kowa pi siir whakainani. ³¹ Mi inkam nwirin siya kowiirin hinina srii, kowa wara donkiyin dimusi hak hai nami? Mi kowa hinina dowarkii boin, Biyan Inkam Komiiyin siya miigakin siirin. ³² Mi Jisis siya sowiirin ina yikropkiyin mi sowa ha namo mi sowa ti digworaekwo whiekakim siya boinkiyin simiirar ini kigiu. ³³ Mi sowa wiyinsopin ti donki haomin siir nieyokin siir houwhroko mi siir adin siya sowiir srii, kowa war donki haomin siirin whisarii dimusi haki, ha? ³⁴ Mi sowa ina boino, Biyan Inkam Komii siya siirin miigakin. ³⁵ Mi sowa donki haomin ina hainaniyin Jisis siirin. Mi simiir yuisim donki siir idwo yitimwanu. Mi sima Jisis siirin siir idwo yokmwim idwo. ³⁶ Mi siya donki siir idwo ha nidwo namin mi iikamim simiir yuisim ini siyu iirar puai winim. ³⁷ Mi siya mhuu Oliv siir haiburgigim mi ina yiuunamin mi siyiin om komii Jerusalem siirim namiyin, siir kingiin nwoniyim mi iikam isid komiiyin siir kigna miriyyim sima ina maigimairga

bwakai namim. Sima min swoki aingwokikim, kiriepai kiriepaiyim biya sima kigim mi sima ha kauwoknanaekiyim mi sima ini Adi Komii siir inig iirar hainankiyim. ³⁸ Mi sima ina kauwokiyim, Adi Komii kira ti inkam komii nu kigriraowiyin Biyyan Inkam Komiiyin siir inigi nitin siir whinkinsis haiginu! Iikamim ninomor kouanin sima Adi Komii siiram in wadieyar nwowi mi wi mhih hiinsima nwowi. Krima Adi Komii krimiir Wanin ninomor kouanin siiramar daingwo iski siir inig hainanim. ³⁹ Mi Farisi kam nhirim sima ti iikam isid komiiyin saika ninkin okim mi sima Jisis siir boinki, nowamwarkaiyiuan inkam, kira io kamim kirir kigna miriiyim simiir dwoki sima yai tanki! ⁴⁰ Mi siya ina yowarki boinin, kara kimiir boinki mi yai mikrim nwowi mi wi siya imar kauwok boinki, kariir inig hainanam. Friig.

Jisis siya om komii Jerusalem siirsi nougin

⁴¹ Mi Jisis siya om komii Jerusalem kingin nwowamin mi siya om komii iir kigin mi siya ini siirsiyar youwin. ⁴² Mi siya boin mi ta ii aiirin kira hinina ninokninkini, siyiuan hiinsima kirir nwowaiginiuwiyin, yio wi wadieyar mi owi mi tariinanin ti diminim aowa aowa nwowim, kira simiir bi kigim. Mi kima wi miyik nwo rani. ⁴³ Kira wakaeki! Mhoiia ii kwira nimbiiyami mi sima wi io kirir nwowi mi sima ieyin wi whira nopi yai kinaka niniiyim. Mi kiririn hinda tinda wi simar kaeyokwai irkaki. ⁴⁴ Mi sima wi kirir nonkwobumbu ninkini mi iikamim ta hiir aiir kinaka nwowim simiir warar. Mi sima siiyam wi siya nhirni idwo kigninking rani. Niingaka. Dimusi rani, kira iya Adi Komii siya kirir nanmaiwarkainanaei sair bi naingwokin. Friig.

Jisis siya iikamim omaka Adi Komii siira sair umir sair ninwowana haiyim simiir nhinokropkikim

(Mt 21:12-17; Mk 11:15-19; Jo 2:13-22)

⁴⁵ Mi Jisis siya omaka Adi Komii siira sair napninpokai namim mi siya iikamim umir mi ta omaka aiir miriiyim simiirin ina yikrirop atkigigiyim. ⁴⁶ Mi siya simiir swoki boinki, Yokwo Komii saeya hinina boinka, kariir omaka Adi Komii siirim kwisboinan omakaka. Kima sairin hiyan kamim simiir omakanan diriraerarkim.

⁴⁷ Mi inokinokin siya iikamim simiirin omaka Adi Komii siira sairar nowomwarkaiyiwikin. Mi prismi yaowae adim mi siyu komii ninokninkiniyim mi iikamim simiir biyyan kam ikim, sima Jisis siir nisomaoni siyiuan noksirkim. ⁴⁸ Mi iikam whiekakim sima Jisis siir yai wakaeyamar naingwokripkaii mi kamim simiir bi nwowiyim siir nisomaoni siyiuan asi noksirgugugim. Friig.

20

Sima Jisis siir sriigim siirin inigak nhinga nwowaiginiugin

(Mt 21:23-27; Mk 11:27-33)

¹ Mi igwira Jisis siya omaka Adi Komii siira, iikamim simiirin yai sair hir boinmauugin mi yaiwin miyika sair warar mi inkim iisiiuimaugin. Mi prismi biyan inkamim mi kamim siyu komii ninokninkiniyim mi kamim bi nwowi ikim. Sima siirim nitkim. ² Mi sima siir boinki, kira krimiir boinmauugi, kira inig komii papi haigin kira ta miya sair miriiyin? ³ Mi siya simiirin hinina yowarki boinki mi an kara iriipi hiriinan yai kwira kimiir sriiyim tiri. Kima kariir boinmauugi, ⁴ ta baptaisa Jon siya hauwa ya Adi Komii siirga, iyie? Inkamniyar diminka? ⁵ Mi sima ini sima sima yomboin amboinim mi krima hinina boini siya Adi Komii siir hiranka nitkin. Mi yio siya wi hinina kwaboini, kima Jon siirim naingwo tibmii karamae dimusi nwokim, ha? ⁶ Mi krima ha boini, yio inkamniyar diminkin mi iikam whiekakim sima wi siyani krimiir kaiyimiki whisarii rani, sima hinina naingwo tibmiiikini Jon siya profetkin. ⁷ Mi sima Jisis siir yai aiir asi nowarki boinkim, krima ninokninkin tani, Jon siirin nhinga niblingin. ⁸ Mi siya simiir boinki mi ankara iriipa hiriinan kara kimiirin pi hinina mi boinmauu rani. Kara ta miya sair miriiyin ti hinin inig komiiyin nhinga hauugin. Friig.

Inkam biyeyim numir waina sair kigriraowiyim simiir boiniyo yaiga

(Mt 21:33-46; Mk 12:1-12)

⁹ Jisis siya ta boiniyo yaiya iikamim simiir boinka. Inkam nwirin wain ninkinkin numir. Mi ta wain numira kam nhirim simiir in yonkwo sima umir mi sair miriiyim. Mi siyar in om whirin aru nwowin ii haruwa bi nini owoukin siirin. ¹⁰ Mi iya numir waina sair nungugu haiyana mi siya whisarii mi primiriyan inkam nwirin siir yikropki, ti kamim numir waina sair miriiyim simiirin. Siya minam naingwokin ta numira sair nae nhirim siir hauwin. Mi kamim sima ta numir aiir miriiyim sima ti whisarii mi primiriyan inkam siir yipimparaki. Mi siirin ini nunga nunga swoki ikropkiyin. ¹¹ Mi siya miyan inkam nwirin ina swoki ikropkiyin simiirin. Mi siirin iriipi hiriinan ina mi tibumbu

haiginiugiyin mi sima siirin ini nunga mi ikropkiyin. ¹² Mi siya maian inkamin nwoimaka ina mi ikropkiyin. Mi sima siir tirbumbu haiginiugi mi siirin yaba hiriir yikrirop apniki. ¹³ Mi numiran adin siya boin, kara wi paniina tiri? Kara wi kariir yinisim yinkamiyinin kara naingwokwonanaeyin wi siirar nikropki mi sima wi siir yayar nwoki wakaeyoknaei. ¹⁴ Mi ti kamim ta numir aiir miriyyim sima kigwin siir yinisimin namim. Mi sima hinina boin, ti yinisimin siya numiran adin siir yinisimkin. Humbae, krima siir nisomaowi mi ta numira saairin wi krimar nwoki onkwowim. ¹⁵ Sima siirin numira saair hiranki kinaniyamin mi siirin numwo hir yisom itkingik. Mi Jisis siya simiir srugi mi ta numira saair adin siya simiirin wi paniina tiri, ha? ¹⁶ Mi siya wa niti, ti kamim ta numir aiir miriyyim wi siya nisomsom aokaowi. Mi siya ta numir waina kam nhirmi hauugi. Mi ti iikamim sima hiriinan wakaeyim mi sima ina boinim, siya hiriinan kipi tirmimin. ¹⁷ Jisis siya simiir kaokiyin mi ina srugiyin, ta yaiya Yokwo Komii saair nwowim saair yaimwoka yaimwowa paniina boinka?

Ti yinpaeyin omaka miriyyan kamim sima nitkaigiyin tariinanin siya ini biyan yinin omaka kougou nwowin siir hiriinan yimbiamin.

¹⁸ Iikamim sima ti yinpaeyin siir idwo nikii, wi hindara niki ikrimkrip iuguguski. Mi ti yinpaeyin siya inkam nwirni idwo nikii mi siya wi ti inkam iir nisimsin iuguski mi wi dimin sisimnan namwo iuwi, Jisis siya hinina boinkin.

Umir hauuni siyiugin.

(Mt 22:15-22; Mk 12:13-17)

¹⁹ Mi kamim siyi komii ninoknankiniyim mi prismi biyan inkam ikim sima ina ninoknankinim Jisis siya ta boiniyo yaiya simiirar boini. Mi ta ti airarin sima ina nhangiyim siir nonkwowam mi ini iikam imiirs yi didim. Iriig.

²⁰ Mi sima siirimin ina kaowim. Mi sima kam nhirim simiirin umir saingi mi ina yikropkiyim siir kanau kigam. Mi ti kamim sima inkam miyiknan niksisaenamkim, sima siirin kinankiugim. Siya pi yai biye kwir boini mi sima siirin wi inkam komiyyin nu kigriraowiyin wi siir in hauuwi siya hidam mi siir wi hik kimpipisu siya hauuwi. ²¹ Mi ti kamim kanau kaowim sima Jisis siirin hinina boinki, inkamin dimin taeminim sim nowamwarkaiyiuiwym krima bidi yinoknankinim, kiriir yaiya saeya ini wadiyar ywowa, kira iikamim simiirin yai miyik imiirar sibgu boinmamauwikin. Kira kamim inigakim simiirs bi nididikin. Nungaka. Kira Adi Komii siir siyiuiim mi siir yaimwokiayaimwowim, iikamim simiirin saairar boinmamauwikin. ²² Kira paniina naingwowi? Krima umirim takisa inkam komii Sisa om komii Rom kigriraowiyin siir hauu, aniya? Iyie? Nungaka? ²³ Mi Jisis siya bidi yinoknankinim, ta sima siir kinankiua. Mi siya simiirin hinina asi boinkin, ²⁴ umir kwira kariir waisiamaugi. Ta akna inig minim ta umir aiir nwowim nhiniirga? Mi sima boin, Sisa siirga. ²⁵ Mi siya simiir boinki mi Sisa siir diminin yio kima om komii Rom siir kigriraowiyin Sisa siirar hauu. Adi Komii krimiir Wanin siir diminin yim kima Adi Komii siirar timi hauu. ²⁶ Mi ta yaiya saairin iikamim simiir whwonkam ida wi swoki kinanki rani. Dimusi rani, siya yai biye kwir bi boinkin mi sima ta yaiya saair saairar yaingwokwonanaeyim mi sima yai bi waka boinkin. Iriig.

Sima Jisis siirin iikamim naonamiyim mi ha swoki insiin idwowyim simiirim srugim

(Mt 22:23-33; Mk 12:18-27)

²⁷ Mi kam nhirim Sadyusini isidin simiir hiranim sima Jisis siirin nitkim. Sadyusi sima hinina boinikim: Inkamin naonamiyim bi swoki insiin idwowyim. ²⁸ Mi sima siir srugi, inkamin dimin taemin nowomwarkaiyiuiwym Moses siir yai kwira biya krimiirimin hinina winboinkika mi inkam nwirin wig nonkwonaei mi siya yiniekek bi nwokin mi ha naonami mi ti inkamin siir wiga wi siir nomousim ieyar swoki haii. Mi siya wi siir yaowaeyin siir yinisim imiir nwoki iyowim. ²⁹ Mi iwinyaowim iriirar nwisawowu. Mi yaowaeyin wig siya yonkwona mi siya ini yinisim karamaeyar yaonamin. ³⁰ Mi nwisaka siya swoki onkwona ta wig aiirin. ³¹ Mi mhoiyya nwoimaka iriipi hiriinana mi tir. Mi ti iwinyaowim ta wig aiir nonkwonam sima ini yinie niyo karamaeyar yaokaowim. ³² Mi mhoiyya ta wiga iriipa hiriinan ina mi aonama. ³³ Mi iyya inkamim naonamiyim sima nnsiin idwowi, ta wiga saeya wi nhiniir wig nwowi, ti iwinyao iriirar nwisawowu nonkwonam sima?

³⁴ Mi siya simiir yai aka hinina yowarki boinki mi tariinanin ti nu iirin wigkamim wa napninkwonaei. ³⁵ Mi iikamim naokaowim sima ha swoki insiin idwowi mi omwai waiyaei mhoiyya sima wi wigkam ninap nonkwonani siyiugak nwo rani. ³⁶ Mi sima wi nao rani. Sima wi Adi Komii siir paekwosimim simiir hiriinan nwowi. Adi Komii siyar hidnnsiin idwokin ie hirankin. Mi sima wi siir yinisim asi nwowi. ³⁷ Moses siya krimiirin bidiyar sibgu boinmamauwim, iikamim ie anki swoki nnsiin idwowyim simiirin. Yokwo Komii saeya ti paekikopim, paeya niutingi karamae nwowi saeya niunamin simiirin hinina

boinka, Biyyan Inkam Komiiyin siya Ebrahim siir Adi Komiiyin mi Aisak, Jekop sowiir Adi Komii warargin. ³⁸ Mi iriipi hiriinan kamim naowim, Adi Komiiyin simiir Adi Komii rani. Niingaka. Ti Adi Komiiyin kamim omwai waiyayokiyokiyim ieyankin ninsiin idwowim simiir Adi Komiiyin. Mi iikamim Adi Komii siya nimbiniim mi omwai swoki waiyam mi sima inokiiinokin wi Adi Komii saikar nwoyokiyokiikaeyami. ³⁹ Mi siya hiriinan boinin, kam nhirim siyu komii ninokninkiniyim, sima siir yai aka ina yowarkii boinin, inkamin dimin taemin nowamwarkaiyuwiyin, kira yai wadieyar boinkin. ⁴⁰ Mi sima yai nhirim siir swoki sriiyamin ini yididim. Iriig.

Jisis siya Farisi simiir sriigin inkamin Adi Komii siya nikropkiyin Kraisin krimiir nanmai-warkainanin siirim

(Mt 22:41-46; Mk 12:35-37)

⁴¹ Mi Jisis siya simiir boinki mi sima hinina dimusi boinkim, kraisin Devidni yinisimkin, ha? ⁴² Mi yokwo Samim Devid siya hinina boinkin, kariir Biyyan Inkam Komiiyin siya kariir Biyyan Inkam Komii iirin hinina boinkin, kira kariir ina iniga sair didwo.

⁴³ Devid siya Kraisin sriin hinina boinkin,

mhoiyya kara kiriir sau omomin wi kiriir aowa nokmwina owaiginuwi.

⁴⁴ Devid siya sriin Biyyan Inkam Komii dapikin. Mi siya siir yinisim dimusi swoki kwokiuakin mi Farisi kamim sima hinina sriigin, ha? Iriig.

Kamim siyu komii nowamwarkaiyuwiyim simiir siyugin

(Mt 23:1-36; Mk 12:38-40)

⁴⁵ Mi iya iikam whiekakim sima hiraar nwoyim sima Jisis siir yaiya sairar wakaekim. Mi siya kamim siir kigna miriyim simiir boinki, ⁴⁶ kima ti kamim siyu komii ninokninkiniyim simiirsi mintarao. Sima yuis priei ara nii apamar naingwowikim. Mi sima minamar mi aingwowikim, iikam whiekakim sima simiirin maeyauwa iripa nwoyiya sair nokboinmamarim. Mi sima minamar mi aingwowikim iikam whiekakim simiir whonkam ida omaka Adi Komii siir yai nidwokai wakaeya mi sair biyyan ipii imiir nidwokaiyim. Mi biyyan ipiyya nae komii nidwokai aeyim sair mi idwokaiyim. ⁴⁷ Mi sima wig igabaeyim simiirar mi iksisaeikim. Simiir omaka imiir nii kinimbimbir haiikim. Mi sima nhwo priei minam kwisboini iikamim simiir inig hainanim. Mi mhoiyya Jisis siya niti sima wi hik ti hiriinan dimin imiirsi haii. Iriig.

21

Wig igabaeya saeya umir Adi Komii siir hauuga

(Mk 12:41-44)

¹ Jisis siya ha kaoyokiyokiigiyin mi siya kam umirkakim sima umir miyya Adi Komii siir omaka saira, sair nitkaikaiyuwi. ² Mi siya kig wig igabae paeprikaba mi saeya umirsim kwiso Adi Komii siir miyanau hiriir haigigi. ³ Mi siya ina boinkiyin, kara kimiirin yaimwower boinki, wig igabae paeprikaba saeya umir komii iirar haigigika mi sair siyuiin saeya hauugiya umir ini ti iikam whiekak imiir haiburim. ⁴ Ti kara hiriinan dimusi boin tani. Mi ti iikamim sima umir whiekakakaigim mi sima haimiyyara hauugikim, diminin Adi Komii siir priihauunan. Mi ta wiga saeya umir karamae kiinga. Mi sair umir haimiisima ini simiirar hauuswokiyim. Mi saeya nae sainan umir karamaeya ywokiya. Iriig.

Jisis siya Adi Komii siir omaka sair boinkin wi sapi bimbürgi

(Mt 24:1-2; Mk 13:1-2)

⁵ Kam nhirim sima hinina boinkim Adi Komii siir omaka aairin, ta omaka saeya omaka wadieka sima siya miyikim simiir puaigim mi dimininim Adi Komii siir priihauuwim simiir warar mi puaigim. Mi Jisis siya boin, ⁶ ti digworaekwowim tarinan kima kigim, iya nimbiyami mi sima siya nhirin wi siya nhirni idwo kigninkin o rani. Mi sima wa nhimhinkii iuguguski mi simiirin wa nitkaigaiki. Iriig.

Jisis siya hik whiekakim nimbiyamanim simiir boinkin

(Mt 24:3-14; Mk 13:3-13)

⁷ Mi sima siir sriigi, inkam nowamwarkaiyuwan inkam, ti diminin wi paka hinin iya sae nimbiyami? Mi wi piki hinin diminin siya nimbiyami biyyin mi krima wa nwoki inokninkinim, ti diminin ini kingiina nwoyim wi simbi nimbiyami, ha? ⁸ Mi Jisis siya ina boinin, kima mintarao, kimiirin wi sima niksisaeksi. Mi sima whiekakim sima wi kariir inig iir nini dapni mi sima wa boini, ti inkamin Adi Komii siya nikropkiyin, yo karargin! Mi sima wi hinina boini, iya kingiin nwoya mi kima simiir mhoi kipi nam. ⁹ Mi mhoiyya kima wi hinina wakaei saua ini ninita mi yaiyya ini mi iniiya mi kima kakak kipi nwo. Ti hiriinan

diminim bii wi sima nimbiamami mi kima iya Jisis siya nitina wi asiima niki imbiyam tani. Nningaka. ¹⁰ Mi siya simiirin hinina boinki, nu whiran iikam isid whirin, wi nu whiran iikam isid whirin yaii sima ninii. Mi inkam komii nwhirin nu kigriraowiyin siir isidin, wi inkam komii nwhirin iriipi nu mi kigriraowiyin wi yaii siir isid inaka mi ninii. ¹¹ Mi ti nu iirin ninii komii komiiyam wa nimbiamami. Mi maeyau nhirim mhihi komii wa mi aowi mi naokao komii komiiyam wa mi imbiyam. Mi ninomor kou hirin wa nimbiamami dimin kirieyam kimiir kwoin imiir kimainokam.

¹² Mi ti digworaekwo whiekakim wi niki imbiyam tani mi sima kimiir nonkworimdinu diriraerar bumbuwu. Mi sima kimiirin wi omaka Adi Komii siira wi saair hir boinhiuriyu boini mi sima kimiirin wi maeyau biyie huyokiyokaiiya mi biyie miriia wi saair nikmwim apninopkaigi mi sima wi kariir inig iir nikwowsaiyim tiri, whisarii rani, kima kariir mi kigna miriigim mi kimiirin wi sima nikunami, inkam komiiyam nu kigriraowiyin mi kamim omom omom kigriraowiyim simiiram. ¹³ Ti hiriinan iya saeya wi kimiir siyu miyik nwowi kariir yaiwin kibi aiir boinimauuwim. ¹⁴ Mi kima yaiya kima nowarki boinana simiir sairsi kipi naingwoyimiyok. ¹⁵ Mi yaiya kima boinana wi kara hauuwi mi ninokninkin aka. Omomin sima ta yaiya kara hauuwa wi saika nantamyiriyir tani. ¹⁶ Kimiir yopii ad mi nomousisim nomiiyu mi kimiir iripa o nhieyam kimiirin wi sima kinmauu iti kimiir sau omomin simiirin. Kimiirin nhirim kimaka nwowim wi simar nisomaowi. ¹⁷ Iikam whiekakim simiir kwoinin haugahauga wi dimusi whiyie rani kimiiram, kima kariiram naingwo tibmiigim. ¹⁸ Mi kima kariiram naingwo tibmiikani mi kariir mi aiir sibgu onkworinu mirii mi kima wi swoki kigugu rani. Nningaka. ¹⁹ Kima kirieyar sibgu o mi kima kimiir kwoinbudin omwai waiyayokiyokiiyin wa swoki haiyam. Iriig.

Jisis siya om komii Jerusalem siir boinkin wi sipi nidwomaii
(Mt 24:15-21; Mk 13:14-19)

²⁰ Mi mhoiia kima ha kigi sauan omomin ini om komii Jerusalem siir namwokwoyokainiyim mi kima ha dinokninkin, iya ti om komii iir nidwomwaiyana ini kingiin nwowa. ²¹ Mi taka iya nu Judia hiran iikamim sima wi mhiu iir nidamami. Mi iikamim hir nwowim sima ti om komii siir haiburgik mi maeyau kwira dam. Mi iikamim om komii siir yaba nwowim, sima siir hiriir kipi swoki am. ²² Dimusi rani, taka iya wa saeya Adi Komii siya swoki tirbuwana iikam whiekakim om komii Jerusalem hiranim simiir dimin biyie whiekakim simiirsi mi yai whiekakim Yokwo Komii saair hir nwowim wa nimbiamkani. ²³ Mi naingwoyimiyok komiiga wigim yinpiugak nwowim mi wigim yinisim mwii haigiyu imiiaeyim ta iya saairin! Hik komiia wi ti nu iir nimbiamami mi Adi Komii kirmiir Wanin siir kwoinin haugahauga whiyieya wi ti iikam isidin siir naeyiskaiyuwi. ²⁴ Mi simiirin wi kamkiu ieyar niuguguski. Mi simiirin wi simiir sauan omom ieyar ninkinkou hainami mi simiirin nu whiran isidin simiir bopwoniya nini haugigi. Mi iikamim naingwo tibmii karamaeyim simiir iga om komii Jerusalem siir namikwoni mi ti iikam isidin sima wi hiriir digi mi om komii Jerusalem in wi simiir iniga nwowi mi wi simiir iya Adi Komii siya nimbina simiiram wi sairar digi. Iriig.

Yaowae Adin ninomor kouanin siya nitni ii aeya
(Mt 24:29-31; Mk 13:24-27)

²⁵ Diminpai diminpai wa nimbiamami bie bwan nauun simiirin. Mi nu tirin iikam isid whiekakim simiir kwoinin wa noki, hinin komiia bipiipiiyakina whii komii Solwara hir sairsi. ²⁶ Mi iikam whiekakim simiir kwoinin wa naingwowi. Aei! Dimu dimin biyiekin kirmiir nimbiamamin mi simiir kwoinin wa noki mi nhwo wa mi aowabrombrokainami. Dimusi rani, dimin komii komiiyam ninomor kouanin wi ninanar nitki. ²⁷ Takana saeya nimbiamami iya mi wi sima kigwini kara Yaowae Adin ninomor kouanin ini waumirsim kwira saika ninkin itin, siya kirie komiigakin. Mi dimin komiiyin paenan nuyaeyin wi saika ninkin iti. ²⁸ Mi mhoiia ti dimin hiriinanim sima nimbiam bwakaii mi ta iya kima wa dokwo. Mi kimiir mwowim wa kininsina kaoki. Dimusi rani, iya Adi Komii siya kimiir nanmaiwarkeinana saeya kingiin bidi yamwoniya. Iriig.

Whrou siya ii niisimauuwikin
(Mt 24:32-35; Mk 13:28-31)

²⁹ Mi Jisis siya boiniyo yai kwira simiir boinki. Siya ina boinin, kima whrou siir kigi mi pae nhirim simiir warar. ³⁰ Mi kima hinina kigi auwim ini niisabim whrou wokam, kima ha dinokninkin op komiigi niuni iya ini kingiin nwowa. ³¹ Mi iriipi hiriinan kima ti digworaekwo whiekakim nimbiamamin simiir kigi mi kima wa dinokninkinki, iya Adi Komii siya siir digworaekwo whiekakim simiir kigirkakana ini kingiin nwowa. ³² Kara kimiirin yaimwower boinkani, iikam whiekakim ta ii aiir niki owim sima wi niki ao rani

mi ti dimin whiekakim sama wa nimbiam. ³³ Nu ninomoro yo wa digi mi kariir yaiya wi wara dig rani. Niingaka. Iriig.

Mi kamim siir kigna miriyyim sama mintarao

³⁴ Mi kima, kimasiyar mintarao inokinokin kima nae naeyarimar kipi naingwo, kima opa kwiyae whaowaeiya sair kipi kwiyae. Mi kima dimin taeminim piu aair nwowainiuiwiyim wadie, simiiram kipi naingwo. Mi siyu hiriinanin kimiirin wi siya nikwowaishi, kara Yaowae Adin ninomor kouanin nitan kariir iya saeya wi kimiirar nimbini, sauin wraisu namitiuiwiyin siir hiriinan. ³⁵ Iya kara swoki iti, ta iya iikam whiekakim mi nu haimitiuiwiyim hinda tinda nwowim wi simiir nimbiam. ³⁶ Inokinokin kima hindara waikao. Mi inokinokin kima nhwo Adi Komii siirimar kwisobinanae, siya kirie kimiir hauuwim. Mi ti diminin siya nimbiam mi kima wi wadieyar nwoki mi kima wi Yaowae Adin ninomor kouanin wi siir whwonkam ida nokwowi.

³⁷ Mi inokinokin Jisis siya iikamim simiirin Adi Komii siir omaka sair hir nowamwarkaiyugin. Mi niyaka siya pi mhu whirin sama dapiyin Oliv pi siir nini whwonkaowi. ³⁸ Mi iikam whiekakim sama imuma ngingiyakwokikim Jisis siir yaiya sair wakaeyim Adi Komii siir omaka sair hir. Iriig.

22

Prismi biyan kamim mi kamim siyu komii ninoknikini ikim, sama Jisis siir nimprio hainam tirkim.

(Mt 26:1-5; Mk 14:1-2; Jo 11:45-53)

¹ Mi iya wou nikwo aeya dimin whirki kimbu karamae nwoyiya bretin yis karamaeyin siira, sama sairin Pasova dapikim saeya wi sapi nimbiam. ² Mi prismi yaowae adam mi kamim siyu komii ninoknikiniyim, sama Jisis siir nisomaoni siyuam hansirkim. Mi sama ini iikam imiirsi yididim. Mi sama ina boinim, krima Jisis siirin wi panina nisomaowi?

Judas siya Jisis siirin bidi yimbiniin bil nwoyi kamim simiir napwouuwim.

(Mt 26:14-16; Mk 14:10-11)

³ Mi Setan siya Judas Iskariot, sama dapiyin, siir kwoin iir hurworwokaigin. Mi siya ti kam iur nwoyi Jisis siir kigna miriyyim simiir nwirkin. ⁴ Mi Judas siya prismi yaowae adam mi kamim Adi Komii siir omakam simiir kigiraowiyim, simaka ini boiniu. Siya hiriinan minam tirkin, Jisis siir nisomaoni siyuin siirim hansirkim simiir in hauuim. ⁵ Mi sama ini maigimaiga ywokiyyim. Mi sama ina kitibmi boinim umir siir hauuwim. ⁶ Mi Judas siya simiir yai aairin ini wadieya ywokiyyim. Mi siya ina hansirin Jisis siirin simiir kinmau itim. Mi siya minam naingwokin iikamim sama ti diminin siir kipi ninoknikin. Jisis siir kinmau iti. Iriig.

Inkam nwoyi Jisis siir kigna miriyyim yaewouwa sair naeyim sowa ini diriraerarkwokin

(Mt 26:17-25; Mk 14:12-21; Jo 13:21-30)

⁷ Iya wou nikwoaeya, dimin whirki kimbu karamae nwoyiya, bretin yis karamaeyin ina yimbiam. Mi ta iya sama sibsib yinisim iirin wi sair nisomaowi, ta Pasova nae komiia sair naeyam. ⁸ Mi Jisis siya Pita, Jon, sowiir yikropki mi siya sowiirin, ina boinmauugiyin, kowa dam, krimiir naeyim wou nikwo aeyim, pasova, pi kowa tini diriraerarkwokin, krima naeyam. ⁹ Mi siirin ina yowarkii boinkiyin, kira panina naingwowi, krira pi papi diriraerar haigin kwokini? ¹⁰ Mi siya sowiirin ina boinmauugiyin, waka! Kowa pi om komiia hiriir napanopkainami mi inkam nwirin op twokak haiyapni, siya kowiirin pi siyu hir napyiskaiwini mi kowa pi siir mhoiyar dam. Mi omaka siya mi apninopkainami, wo kowa pi sair warar timi apninopkainam. ¹¹ Mi kowa pi ta omaka sair adin siir tini boiniu, inkamin dimin taemin nowomwarkaiyuwiyin, siya hinina boinkikin, siir maeyau huyokiyokaiya, nae diriraeraranana ini papi nwowa? Kara mi kariir mi kigna miriyyim kamim, krima nidwokai aeyam, ta Pasova aair. ¹² Kowiirin wi siya niisimauwi, maeyau komiia huyokiyokaiya koua nwowa pi sair niisimauwi. Ta maeyau hi mi ipii digworaekwo whiekakim nae min kowa diriraeraranim ini hirar nwokwokinim. ¹³ Mi sowa ha namo mi sowar kig, digworaekwo whiekakim, Jisis siyar boinkiyim hirar nwoyi. Mi sowa yaewouni naeyim Pasova ina ini diriraerariwo. Iriig.

Jisis siya bret mi op wain opa siir kigna miriyyim simiir hauugin

(Mt 26:26-30; Mk 14:22-26; 1Ko 11:23-25)

¹⁴ Mi iya ha nimbiam Jisis siya, siir aposel kamim simaka yidwokai hiya sair. ¹⁵ Mi siya simiirin ina boinin, kara kimaka ta yaewou komiia Pasova, sairara gwomamair aenami. Kara wi kapi naowi. ¹⁶ Kara kimiirin yaimwovar boinkii, kara ta yaewou komiia Pasova kara wi yaeya yaewou swoki ikwonikripna rani. Wi iya Adi Komii siya, siir iikam

whiekakim simiir kigirkakana, wi saiir nadigiwi. ¹⁷ Mi Jisis siya mobisimn op wainkakin ira hai mi siya nhwo Adi Komii krimiir Wanin siiram ha kwisboinkiyin mi siya ina boin wadiekinyin, Adi Komii siirin mi mhoiyya siya ina boinin, ha, ti hai, kima kimar ti onkwokwo kwiyaeayam. ¹⁸ Kara kimiirin pi hinina boinkii, kara pi ta wain opa tariinanana pi saiir kwiyae rani. Niingaka. Wi iyya Adi Komii siya siir iikam whiekakim simiir kigirkakana wi saiir nadigiwi. ¹⁹ Mi Jisis siya bretin ina mi haiyin mi siya ina mi kwisboinkiyin, Adi Komii siiram mi siirin ina boin wadiekinyin. Mi siya simiirin ha ninoop hauuwun mi ina boinkiyin, tariigina ya kariir kip aeya, kara kimiirin minam hauugin, kimiir kirie haiginiuwam. Mi kima hiriinan tiri mi wi kariiram nwoki aingwokiyyim. ²⁰ Mi sima ha nae digiyim mi siya op mobin iriipi hiriinana swoki tir. Mi siya simiir boinki, tiki mobin op wainkakin, ya kariir nhie aeya, ya nimbin win aeya. Kara kimiir whinkinsiis haiginiuwam naingwokin.

²¹ Kima kaoki! Inkamin wir kariir napwouwanin, ini kanaka warar ninkin idwokaiyyin ta hii aiirin. ²² Yaowae Adin ninomor kouanin wi sipi naowi, Adi Komii siya nimbina wi saiir hiriinanar tiri. Mi kara minsi naingwoyimiyyoki, ti inkamin wir kariir napwouwin, siirin wi hindara nonkwobumbuninkin iuguskii. ²³ Mi siya hiriinan boinkiyin mi kamim siir kigna miriyyim, sima ini sima, simar yinsrii ansriyyim, ti hiriinan siyyuin siirin wi nhinga diriraerari? Iriig.

Jisis siir kigna miriyyim sima yai minam ninkinwaomwarkii boinkim yipikin biyyan inkamin

²⁴ Kamim siir kigna miriyyim sima yai kwira saiir ninkinwaomwarkii boinkim. Sima boin, krimiir bii nwowan inkamin yipikin, ha? ²⁵ Mi Jisis siya simiir boin, nu kigriraowiyim inkamin yim inig komiigak bidi yowim, iikamim simiir kigriraowamin. Mi sima ha naingwowi iikamim simiirin nomiiyau dapim. ²⁶ Kima, kima kima hiriinan kipi tir. Niingaka. Inkamin kimiir bii nwowan tiri, siya inkamin i idao nwowiyin siir hiriinan dwo. Mi kimiir biyyan inkamin siya miyyan inkamnan dwo. ²⁷ Yipikin biyyanin, ha? Mi tari ti inkamin hindara priiyidwo aeyin siya, iyie? Si rani mi tari inkamin nae diriraerariyyin mi tari siya, aniya? Kimiir kwoinin ha naingwowi siya argi niuwi, aniya? Niingaka. Yio inkamin nae naeyin, siya. Mi an kara ti kimakar mi idwokai aeyin, ini iriipi miyyan inkamar mi owin, kimiir kinsiis haiginiuwam.

²⁸ Iya dimin taeminim, kariir kinanankiim, wim kima kanakar nwokim. Kima kariir bi haiburgim, kima ini kanakar yitnakukripkaiyyim. ²⁹ Mi iyya Adi Komii siya digworaekwo whiekakim, simiir kigirkakana ya kariir bidi hauugiya. Mi iriipi hiriinan kara kimiir bidi mi hauugiyin. ³⁰ Mi kariir iyya digworaekwo whiekakim simiir kigirkakana kima wi kanakar nidwo ae kwiyaei, kariir hii aiirarar. Mi kima wi ipiyya, inkam komiyyim nu kigriraowiyim simiira wi saiir nidwokaii. Mi kima wi Isrel simiir isid iuur whiso wi simiir yai hidan inkam nwowi. Iriig.

Pita siya digiimii Jisis siir haimriyyugin

(Mt 26:31-35; Mk 14:27-31; Jo 13:36-38)

³¹ Mi Jisis siya Saimon Pita siir boinki, saimon, saimon! Wakae! Adi Komii siya wadie bidi yokiyin Setan siirin, kimiir kinankiuwam. Mi siya kimiirin wi widim sim nainbrombropiyyim, wi hiriinan nainbrombropi, witnidim yim sima mi kasim yim sima. ³² Mi kara nhwo Adi Komii siiram bidi kwisboinin kiriiramim. Mi kiriir naingwo tibmiyya wi digi rani. Mi mhoiyya kiriir kwoinin kisina haigii mi wi kariirim nwoki itim. Mi kira wi kiriir nomiiyauim. Simiir nwoki whindirairerim. ³³ Mi Pita siya siir boinki, Biyyan Inkam Komii, kara maeyaua huuyokiyokaiya kinaka nikin hitugripkikikaiyyim nidid rani mi kara wi kinakar mi aowi. ³⁴ Mi Jisis siya ina boinkiyin, Pita, kara kiriirin pi hinina boinkii, panao niyyaka iuumin pi nik karama niki owi mi kira kariir inig siirin, idip idipin wi kwoima misisaei, hinin, kara Jisis siir bi ninokninkin. Iriig.

Umir miyya mi nib mi kamku ikin simiir yaiga

³⁵ Mi Jisis siya kamim siir kigna miriyyim simiir srii, biyya kara nikropkiya kimiir mi kima umir miyya mi nib min, kamku min bidi hainamin, aniya? Mi yim sima ina boinin. Niingaka, niingakiinga. ³⁶ Mi mhoiyya Jisis siya simiirin hinina boinki mi tariinanin inkamin umir miyya mi nib minkaki niuwi, yim simiir warar timi inkin hainam. Mi inkamin kamku karamki niuwi, yio wi siir yiuis aiirar timi hainam, inkam nhirkim sim sainim mi yio siya, wi siir kamku iir nwoki sainim. ³⁷ Dimusi rani, Yokwo Komii saeya hinina boinkika, sima siirin wi iki inkam biyyeyim wi simiir in hauugii. Kara kimiirin pi hinina boini, tiki diminin kariirin wa nambiyami. Kaimwoka, tiki yayim Yokwo Komii saeya boinkiyim, tariinanin tisi bidi yimbiniyyim. ³⁸ Mi kamim siir kigna miriyyim sima boin, inkamin nowomwarkaiyyuwiyin, kira kigii! Krima kamkiuwo whisa nwowi, tirin. Mi siya simiir boinki, hindara daingwo owougi, kima kariir yai aiir ninokninkin tani. Iriig.

*Jisis siya nhwo mhiu Oliv hir kwisboinkin
(Mt 26:36-46; Mk 14:32-42)*

³⁹ Mi Jisis siya ha namin mi siya mhiu Oliv hiriir yam, nugak siya niki tiryakwokin saiiir hiriinan. Mi kamim siir kigna miriiyim sama siir mhoiiyar yam. ⁴⁰ Mi siya ha nimbiamin ta maeyau aiir mi siya simiir boin, wim kima nhwo tir kwisboin, Adi Komii siiram. Mi ti diminin wi kimiiram pi kinankiuwisi. ⁴¹ Mi siya simiirin ha haiburgigin mi yio siya arurig sa ini owiu. Siya Inkamki kabitkiya mi arurig ha namikaiyiuwiyi saiiir hiriinan. Mi siya Adi Komii siiram ogmwo hir ini hiiu, nhwo siiram kwisboinim. ⁴² Mi siya ina boinkiyin, Adi Komii, diminin kira tirimar naingwowi, ti dimin biyeyim, ti kariir nipiyaokiyim, simiir swoki haiyam tiri, yio kariir kwoinkin. Kira kariir kwoin iir kipi nwo. Niingaki, niingakiinga. Kira kariir kwoin iirar dwo. ⁴³ Mi Adi Komii siir paekwosimin ha nitin siiram, siya yauni kinsis haiginiuni. ⁴⁴ Jisis siya hik prasae bi haigin mi siya nhwo ina kwisboin. Mi siir pua bidu ini wara yanka nitikiya. Mi ta biduwa ini nhienan nua hiriir yaokinainama.

⁴⁵ Mi siya nhwo ha kwisboin digiyin mi siya ina swoki insiin apnamin kamim siir kigna miriiyim simiiram. Mi siyar kigam sama nhwo hirar whini. Ta hika ini komii yowa mi sama nhwo asi whinamkim. ⁴⁶ Mi siya simiir boin, kima nhwo dimuam grinakin whini, ha? Kima dinsiin idwoki mi nhwo kwisboin yi miyik rani, Setan siya kimiiram kinankiuim. Friig.

*Judas siya Jisis siir sau omomin siir in hauugi
(Mt 26:47-56; Mk 14:43-50; Jo 18:3-11)*

⁴⁷ Mi Jisis siya ha niki boinaiyin mi iikam isid komiiyin ina yitin siirim. Mi inkamin sama dapiyin Judas, ti kam iur nwisio Jisis siir kigna miriiyim simiir nwrkin. Simiir biyyin siya nwonanikin. Siya siir kingiin minam namkin siir nankabmamair boinim. Yio simiir ad wanmi siyugun. ⁴⁸ Mi Jisis siya siir boinki, Judas, kira Yaowae Adin ninomor kouanki nitin siir dimusi napirindini mi ti hiriinan siyu kira siirin wi sau omomin siir in asi hauugi, aniya? ⁴⁹ Mi kamim Jisis siir kigna miriiyim sama ti diminin nimbiamin siir kigim mi sama ina boinim, Biyan Inkam Komii, kira hiniina naingwowi, krma siirin kamkiuni ti hampimpit, aniya? ⁵⁰ Mi simiir nwrin, prismi biyan inkamin siir mi miriiyin inkamin, siir inigan wina siya haingrip itkiigi. ⁵¹ Mi Jisis siya hiriinan kigiyin mi siya boin, ti hiriinan siyuan kira ti itkiigi. Mi Jisis siir ina siir win aiir ha nonkwokiyin mi ini wadeyar swoki okiya.

⁵² Mi mhoiia Jisis siya prismi yaowae adin mi kamim omaka Adi Komii siir inig hainaniya saiiir bi nwoiyim mi kamim siyu komii ninokninkini ikim, kima siir nonkworinuwam nitkim, kima wara kamkiu dan minim hainaniyim, pi hiiyan inkamin saika nintiowi, aniya? ⁵³ Inoknokin, kara kimakar nwokin Adi Komii siir inig hainaniya omaka saiiir mi kima kariirin, hir bi nonkwokim. Mi ta kimiir ii aeya Setan siya kariir nikwowaisiiana. Friig.

*Pita siya boin kara Jisis siir bi ninokninkin
(Mt 26:57-58,69-75; Mk 14:53-54,66-72; Jo 18:12-18,25-27)*

⁵⁴ Mi siya ha boin digiyin mi sama siirin ina yonkworindinu inkikwona apnamin. Mi sama siirin prismi yaowae adin siir omaka hiriir hainam. Mi Pita siya simiir mhoiiyar yapiraowam. ⁵⁵ Mi sama paeya hira omaka aiir huyokiyokaiya saiiir yainau hir yangin oni. Mi Pita siya ini simaka warar mini oniyuwin. ⁵⁶ Mi miyan wig ira saeya Pita siir kiga, siya pae hir nwoiyin mi saeya boin, ti inkamin Jisis saikar nwokin. ⁵⁷ Mi Pita siya ina boinin. Niingaka. Wig! Kara Jisis siir bi ninokninkin. ⁵⁸ Mi mhoiia inkam nwrin ina swoki boiniyin, ni kira ti isidin siir inkam nwrkin. Mi Pita siya ina boinkiyin, nhinga boinkin! Ankara wara rani. ⁵⁹ Mi mhoiia bi kwamhiimhiigin, inkam nwrin, ha swoki kwitin, igao yai siya ini boini, kaimwokiinga, ti inkamin siir inkam nwr ieyairgin. Mi siya nu Galili hiran inkamkin. ⁶⁰ Mi Pita siya ina boinkiyin, nhinga boinkin! Niingaka. Kara wara diminin kira boinin siir bi ninokninkin. Mi siya hiriinanar niki boinin mi iuumin ina yikiyin. ⁶¹ Mi Biyan Inkam Komiiyin ini Pita siirar haiyug okwo kaokiyin. Mi Pita siya, ta yaia biya Jisis siya niki boina siir, saiiir swoki aingwokiyin, tapa niyaka, iuumin pi niki ik karam nwoi mi kira kariir inig iirin idip idipin wi kwoima miisasaai, kara Jisis siir bi ninokninkin. ⁶² Mi Pita siya idowiya ha napniyam mi siir noua hir yani iyop bwaemaiaiu. Friig.

*Sima Jisis siir yippar mi yaebu siir yiewaiyu
(Mt 26:67-68; Mk 14:65)*

⁶³ Mi inkamin Jisis siir kigiraowin siya siir yigbumbu mi siirin ina mi ipimparin. ⁶⁴ Mi sama siir whwonkam, yuisni kikogripkou. Mi siirin ina sriiyin, kira profet inkamnanki

niuwu mi kira krimiir boinki, keriirin nhinga tiowi, ha? ⁶⁵ Mi sima siirin yai bibiyie nhirim simiir warar yinkin igbumbu. Iriig.

Sima Jisis siirin kaunselmiyam yikiunam
(Mt 26:59-66; Mk 14:55-64; Jo 18:19-24)

⁶⁶ Mi mhoyiya bieyin ha nimbi idniyakwokin mi Isrelmi biyan inkam komii komiiyim mi prismi yaowae ad ikim mi kamim siyu komii ninokninkiniyim, sima iripar yamwoni kaunsel simiir omaka aiirarar. Mi sima Jisis siirin simiiram yikiunam. ⁶⁷ Mi sima boin, kira krimiir boinki, kira Kraiskin, iyie? Kira Krais rani, aniya? Mi siya simiir boinki, kara kimuirin pi hiniina boinkii, pi kara kimuiri mi boini mi wim kima pi kariir yai aiir mi aingwo tibmii rani. Niingaka. ⁶⁸ Mi kara, kimiiramim pi diminam srii mi wim kima pi kariir wakae boin tani. ⁶⁹ Mi tariinanin mi mhoyiya iriipi hiriinan, kara Yaowae Adin, ninomor kouanin, wi Adi Komiiyim, kirie komiikakin, siir iikam whiekakim, simiir kigirkakana wi siir ina iniga sair inigmiya nidwowi. ⁷⁰ Mi sima boin, ana, kira Adi Komii siir yinisimkin? Ihi. Yio ina yowarkii boinin, wasi kimar bidi boinki iskiyin. Karargin. ⁷¹ Mi sima ina boinim, krima yaeya yai kwiram dimusi swoki hansrani? Krima whiekakarim, yayim siya boinkiyim bidi wakaekiyim. Iriig.

23

Sima Jisis siirin inkam komii Pailat siir whwonkam ida boin wokiyopnatkaikim
(Mt 27:1-2,11-14; Mk 15:1-5; Jo 18:28-38)

¹ Sima Jisis siir yai wakae digiyim mi sima whiekakar nhinki mi Jisis siirin ina yikiunamin inkam komii Pailat Romanin siirim. ² Mi siirin haningim boiniuriyu bwakainam, inkam komii Pailat saika mi sima ina boinim, krima ti inkamin siir bidi kigim siya Isrel krimiir isidim simiir siyu imiir bidi haiprid haiginuwim. Mi krimiirin siya mi boinkin takis umirim inkam komiiyim om komii Romanin siir hauusiyim. Mi siya hiniina mi boinkin mi Mesaia Kraisin karargin mi nu kigiraowan inkam komiiyim iriipi karargin. ³ Mi Pailat siya Jisis siir srii, kira Juda iikamim simiir nu kigiraowan inkam komiikin, aniya? Mi siya Pailat siir yai aiirin ina yowarkii boinin, kirar bidi boinki iskiyin. ⁴ Mi Pailat siya ha haiyug kaowin pris simiir biyan kamim mi iikam ikim simiir boinki, kara ti inkam iirin dimin whir bi hidiyiskaikin siya dimin whir bi tirkukin. ⁵ Mi sima ini komiia kauwok boinkiyim mi siya ta yai aiirin siyar boinkin iikam whiekakim nu Judianim simiir boinimauuwim mi sima ina yanaakiyim. Mi siya ti hiriinan siyuin nu Galili hiranki diriraerar yokiyokiniyim mi tisi tirar namwonyim. Iriig.

Sima Jisis siirin inkam komii Herot siir whwonkam ida boinwokiyopnatkaikim

⁶ Mi Pailat siya hiriinan yai aiir wakaekiyim mi siya simiirin ina sriigiyim mi ti inkamin siya nu Galili hiran inkamkin, aniya? Mi sima ina boinim ihi siya nu Galiliyan inkamkin. ⁷ Mi iya sima hiriinan boinim Jisis nu haimiiyim Herot siya kigiraowiyim mi siir hirankin mi siya siirin Herot siirim asi nikropkikin. Mi ta ii aiirin Herot siya om komii Jerusalem hirar mi okin. ⁸ Mi Herot siya Jisis siir kigim mi siya ini maingimaiga ywowim. Siya siir yai imiir wakaekin mi ii haruwa rani, siya naingwokwonanaeyim Jisis siir kigamin. Mi siya minam kaokin Jisis siya dimin kirie komii whir diriraerarim siir whwonkam idan, biya iikamki kig karamae nwowim simiir. ⁹ Mi Herot siya Jisis siiramim yai kasa bi kinuwamwarkii sriinanaekin. Mi Jisis siya siir yaiisim kwir bi swoki wakae boinkin. ¹⁰ Mi pris simiir biyan kamim mi kamim siyu komii ninokninkini ikim sima Jisis siir kingiin hirar yamkwoni mi sima siirin ina boin huuriyu kripkaiyim. ¹¹ Mi sair mhoyiya Herot siya mi siir sauan kamim sima Jisis siir yikumbu. Mi siirin siyu miyik bi tirkim mi sima yius win kibiya kwira hai mi sima ta yuisa siir kaihaiginu mi sima siirin ina swoki ikropkiyim Pailat siirimar. ¹² Biya Herot sowa Pailat io sowa sowa ninwo anwowiko. Mi ta ii aiirarin sowa io bi nwoko ina yimboino. Dimusi rani, Pailat siya Jisis siirin Herot siirim nikropkikin. Iriig.

Pailat siya Jisis siirim boinkin paeyin hiniya nriio nankinin siir nirinuim
(Mt 27:15-26; Mk 15:6-15; Jo 18:39-19:16)

¹³ Mi Pailat siya ina yikiunan prismi yaowae adim mi kamim Isrel simiir bi nwowi ikim mi iikam ima simiirar yikiuna. Mi sima maeyau kwiruwar hangiriyu omimim. ¹⁴ Mi siya simiirin ina boinin, ti inkamin kariiramim kima niikunaniyim mi kima siirin hiniina boin, siya iikam whiekakim simiir siyu imiir bidi haiprid haiginuwim. Mi kara siirin kimuiri whwonkam ida bidi sriiyim. Mi kima wakae, ti digworaekwowim kima boin huuriyu natkaikiyam tirim siir, kara siirin simiir bi hidiyiskaikin. Siya dimin whir bi swoki tirkukin. ¹⁵ Herot siya iriipi hiriinan. Mi siya ini krimiirimar swoki ikropkiyim. Wakae, ti inkamin siya dimin whir bi tirkukin mi krima siirin wa nisomao rani. Niingaka. ¹⁶ Mi kara pi kariir kam nhirim simiir nikropki siirin idgiuni nipimparim mi kara siirin pa swoki iuguski. ¹⁷ Mi simiir

siyiuin hiniin, simiir yaiwou Pasova whiekakim Pailat siya inkamin pi nwira nikrop apniki maeyauwa mi biye miriia huyokiyokaiya sair hirankin. ¹⁸ Mi iikam whiekakim, sima hiniina kauwok boinki komiiyar ti inkamin Jisis, siirin disomaoki mi Barabas siirin duguski krimiiram. ¹⁹ (Biya yai kwira Barabas siya niniika om komii hir biyan kamim omom omom kigriraowiyim simakar mi siya inkam nisomaokin mi sima siirin maeyauwa mi biye miriia huyokiyokaiya sair asi nikrop apninpokaikikin.) ²⁰ Mi Pailat siya simiirin yai ina swoki boinin. Siya Jisis siir nuguskiyam naingwokin. ²¹ Mi iikamim sima ini komiia kauwok boinkiyim, siirin paeyin hiiniya nirio ninkinin siir dirinugi! Siirin paeyin hiiniya nirio ninkinin siir dirinugi! ²² Mi Pailat siya kwoimaka simiirin ina swoki boinkiyin, dimusika? Ti inkamin siya dimu tirbukin? Kara siirin dimin whir bi hidiyiskaikin mi kima siirin pi kariir kam nhirim simiiram nikropki sima pi nipimparim mi siirin pa swoki duguski. ²³ Mi sima ina kauwok boinanaeyim, siya Jisis siirin pae hiiniya nirio ninkinin siir nirinuim. Mi ti yayim sima kauwok boinin Pailat siir yaiya aiirin ini sima ikwowaigiyim. ²⁴ Mi Pailat siya ini simiir yai aiirar wakaeyoknan. ²⁵ Mi iikamim sima ti inkamin yai niniiyin biyan kamim omom omom kigriraowiyim simaka mi inkam nisomaowin siirim kauwok boin siir swoki ikrop apnikiyim simiiram mi Pailat siya siirin ina yuguskiyin. Mi siya simiir yai aiirar wakaeyokna mi siya Jisis siirin ina hauugiyin sauan kamim simiir in mi sima siir wa nwoki isomaowim.

*Sima siirin paeyin hiiniya nirio ninkinin siir yirinugi
(Mt 27:32-44; Mk 15:21-32; Jo 19:17-27)*

²⁶ Mi om komii Rom hirin sauan kamim sima Jisis siirin ina yikiunamim mi sima inkamin nwira yapyiskai, Saimonin om komii Sairinianin siir. Mi siya om komiia hiriir napninpokainamim nitkin mi sima siir yankabrinu mi ti paeya hiiniya nirio ninkinin siir yikmwon itiyiskai mi siya ini Jisis siir mhoiia yitiyiskai apamin.

²⁷ Mi iikam kasa rani, siir mhoiia napnamim mi wig kasa rani, Jisis siiram ninou mwamwanamim. ²⁸ Mi Jisis siya ina haiyug boinkiyin, kima ti om komii Jerusaleman wigim, kima kariirim kipi nou. Kima kimasiyar douna mi kimiir yinisisim imiirsi warar. ²⁹ Wakae, mhoiia igwira nimbiam mi iikamim sima wi hiniina boini, wigim yinisisim naokaina karamae nwowim, yinisisim imiirin nwoii haigiyu imiiae karamae nwowim, sima ha maingimainga.

³⁰ Mi ta iya sima wi iki mhiu komii mi mhiuisisimim simiir boinki, kima krimiir idwo wini pamkirinuni! ³¹ Mi om komii Rom hirin iikamim sima siyu biye kariir tiri, kara inkamin dimin biye tir karamae nwowim mi mhoiia sima tari simiirin siyu biye komii warar ninkin tiri, kamim dimin biyekakim. Mi sima wa diguguski.

³² Mi kamim yai niniiyim sima inkam nwiswo sowiir warar yinkin ikiunam, sowa siyu biye diriraerarko. Mi sima sowiirin Jisis saika ninkin isomaowam naingwokim. ³³ Mi sima maeyau kwira sair yimbiam, ta maeyauwa sair inigin mwokiuka. Mi ta maeyauwa siya Jisis siirin hir nirinugin paeyin hiiniya nirio ninkinin siir. Mi sima ti inkam biye nwiswo sowiir warar yinkin irinugi mi nwirin Jisis siir iniga mi nwirin yaiyaeya. ³⁴ Jisis siya ina boinin, Adi Komii, kira simiir dimin biyeyim simiir haiyoprimdiyumiigi. Sima ninokninkin tani ti dimin sima tir iirin. Mi sauan kamim sima satu ina gwowim siir yuis aiirin mi inkamin pi kaigrinuwi mi ta yuisa pi siya haii. ³⁵ Mi iikamim sima ini hirar yokwowim mi ina kaowim. Mi biyan kamim nu Judianim sima siirin hiniina yigbumbu, siya iikam nhirim simiirar whindiriraerarkin. Mi Kraisi kingi nuwi siirin Adi Komii siya nimbini mi siya, sisiyar whin diriraerarna. ³⁶ Mi kamim sauanim yim iriipa hiriinan kingiin ha mi itim siir mi igbumbu. Mi sima op waina kwoin kausriiya siir yaka hauu. ³⁷ Mi sima ina boinkiyim, kira Juda simiir nu kigriraowan inkam komiiki nuwi mi pi kinakinar whindiriraerarna. ³⁸ Mi siir mwo koua nwowa yaiya, hiniina winboinka. Ti inkamin Juda simiir nu kigriraowan inkam komiikin.

³⁹ Mi ti inkam biye nwiswo Jisis saika ninkin irimdinuwo mi nwirin Jisis siir yigbumbu. Kira Mesaia Kraiskin, aniya? Mi kira kinakinar diriraerarna mi pi kriiriir warar mi whindiriraerar. ⁴⁰ Mi nwirin siya ta hiriinan yai aiir wakaekiyin mi io siir yo mi krira ta siir hiriinan hik aiir haii mi kira Adi Komii siirsi nidid rani, ha? ⁴¹ Sima kriiriir nisomaowi siyu biye krira tirin siirsi, sima siyu miyik iirar mi tiri. Mi ti inkamin siya dimin whir bi tirbugin, siya wi whisariiyar naowi. ⁴² Mi siya ina boinin, Jisis mhoiia kira kriiriir nu kigriraowan inkam komii nimbiam mi kira kariirin wi timi naingwo. ⁴³ Mi Jisis siya siirin ina boinin, kara kriiriir yaimwowa boini, kira panaoin pi kanakar nwowi ninomor kou hir. Om miyikin iikam miyikiin omwai sim waiya yokiyokiyin siir. Irig.

*Jisis siya naonamaeya
(Mt 27:45-56; Mk 15:33-41; Jo 19:28-30)*

⁴⁴ Mi iya hiriir tiriir nabie bopwo nwowa. Mi hinda tinda iya ina kakauu iuguskiya mi ti nu whirkakin ini niya ywokiya. Mi bieyin nad nworibin ii kwoim hiniin mi iya ina swoki pirkinkiriba. ⁴⁵ Mi iya niya niki owa ta yuis komiia omaka komiia Adi Komii siira maeyauwa hiyokiyokikaiya dimin whirki kimbu karama nwowa siir nitomanouwa ini bopwoniya yinwhitamkiya mi mirkwisa yimbiam. Mi ti siyiin Adi Komii siya krimiir niisiimaugikin. Mi krma nhowo siirim kwisboini siyugak bidi yamwowiin. ⁴⁶ Mi dimin taeminim nimbiam digiyim. Mi Jisis siya ini komiia kauwok boinkiyin, Adi Komii, krimiir Wanin kariir inigin yokiyokiiyin pi kiriir iin hauugigi. Siya hiriinan boinkiyin mi siya ina yaonamin. ⁴⁷ Mi sauan kamim simiir biyan inkamin siya ti dimin iir kigiyin mi siya ini Adi Komii siir inig iirar hainankiyin, siya ina boinin, ihi, kaimwoki kaimwokinga, ti inkamin siya inkam miyiki miyikin. ⁴⁸ Mi iikam whiekakim siima siir kaowam nitim mi siima ti digworaekwowim nimbiamim simiir kigiyim mi siima ini simiir ingas imiirar pikrimgribgiyim mi ina swoki amim simiir omaka. ⁴⁹ Mi Jisis siir nomiiya whiekakim, siir sibgu ninokninkinim mi wigim nu Galiliyanim biya Jisis siirim nitim, siima aruriga ywokwo mi siima ina kigmimikim ti digworaekwowim nimbiamim. Iriig.

Mi siima Jisis siir piuis biyieya siyiinowin siir ini kikaigik
(Mt 27:57-61; Mk 15:42-47; Jo 10:38-42)

⁵⁰ Mi inkam nwirin hirar nwokin, siir inigin Josepkin. Siya wadieki wadiekin, siya Juda kaunsel inkamkin. ⁵¹ Mi iki kaunsel kam nhirim omisim kigriraowiyim simiir kwoin aka bi nwokin, ti diminim siima Jisis siir tiram minim. Siya om Arimatia nu Judia hiran inkamkin. Yio siya iya Adi Komii siir digworaekwo whiekakim simiir kigirkakana sairam nrowikin. ⁵² Mi ti inkamin siya ina yamin inkam komii Pallat siir omaka mi ina sriiyin, siya Jisis siir piuis nhinga sair hainamin mi siya ini wadieya ywokiya. ⁵³ Mi Jisis siir piuis biyieya siya sair hiunis haiyin, pae hiiniya nironinkin siir hirankin. Mi yuis whisinana sair higriniu mi siya siir piuis biyie aiirin siyano whirin siir kikaigik. Mi ti ieyin siima siya komiia sair nopkikaikin. Mi biya siima ti ie iirin inkam nwir bi kikai miminkin. ⁵⁴ Taka iya Fraideka siima Juda simiir ii komiia Sabat piu siisiya dimin taemin tir karamae nrowiia sair nae digworaekwo imiir diriraerar haiginim saeya wi sapi nimbiamim.

⁵⁵ Mi wigim nu Galili hiranki nitim Jisis saika mi siima Josep siir mhoyiyar yam. Mi siima ti ie iir warar kigmimik. Mi siima Josep siir warar ninkin kaokim siya Jisis siir piuis biyieya wi panina namisi diriraerar haigi. ⁵⁶ Mi siima ha kig digikim mi siima ina swoki amim simiir yapa yapa omaka. Mi siima wa minim mi digworaekwo miyik miyikim piui miyik whakiyim ina diriraerar haiginim. Jisis siir piuis biyieya sair naokinim, pi whiisi mi simiir ii komiia Sabat nikiuwiya siima piu siiskuwak, siyiu komii siya boina mi sair hiriinan. Iriig.

24

Jisisin ieyankin bidi yinsiin idwown
(Mt 28:1-10; Mk 16:1-8; Jo 20:1-10)

¹ Mi wik kwira sair biyan iya Sande siima nugak inumar yamyakwok siima maeyauwa Jisis siir haingikaiya sair hiriir yam. Siima wain piui miyik whakiyim siir hainam, biya siima niki diriraerar haiginim mi siima ina hainaminim. Mi siima Jisis siir piu aiir naokinim tirkim. ² Siima ta siya aiir kig, siima niki warkikiua, sairin siima bidi warakpitkiya. ³ Mi siima ha napninpakai namim mi siima ninomor kouan, Biyan Inkam Komiiyin Jisis siir piuis biyie aiir bi kigim. ⁴ Siima ina yangwoyimiyoim mi siima inkam nwisowowi siir kig simiir kingiin hirar nokwowi sowir yuiso hindara kigniniyae. ⁵ Mi ti wigim siima siima nidid prasae bi kikinim. Mi siima ogmwo niimwowim nua hiriir kaiyirou nam mi simiir whwonkamim ini nua hiriir kaowim. Mi ti inkam nwisowowi simiir boin, kima inkamin omwai waiyokiyokiiyin siiram dimusi hansiri ta maeyauwa inkam haingikaiya, inkam whirniya sair, ha? ⁶ Siya tapair nwo rani. Bidi yinsiin idwo namim! Kima yaia biya siya kimiir boinmauwa sair ti swoki aingwowaikaigi, ii siya nu Galili hirar niki owin. ⁷ Siya kimiirin hiniina boinmauugin, siima Yaowae Adin ninomor kouanin kariirin wi iikamin dimin biyiekakim simiir hauuwi mi siirin wi paeyin hiiniya nironinkin saika siima ninkin irimdinu inanki. Mi ii kwoimaka kara wa swoki insiin idwowni! ⁸ Sowa hiriinan boino mi ti wigim siima ina yangwowaikaigiya ta yaia biya Jisis siya boina sair ⁹ mi siima ta maeyauwa inkam haingikaiya sair haiburgik mi ina swoki amim. Mi siima kam iur nwirin siir mi kigna miriyim simiir ini boinmauui mi kam nhirim simiir warar, ti digworaekwo whiekakim siima kigim simiir. ¹⁰ Mi Maria om Makdalanaka mi Joana mi Maria Jemsni yopii aka, simar nwokim mi wig nhirim simakar ninkin okim siima ti yayim aposel kamim simiir boinmauui. ¹¹ Mi ti aposel kamim simiir kwoinin ha naingwokim ti wigim siima niksisaei mi simiir yai aiir bi naingwo tibmiigim. ¹² Mi Pita siya ha ninsiinin mi maeyauwa inkam haingikaiya sair hiriir iwitnam mi siya ti ie iir ini waisi kaowu mi yuis imiirara kig

sima sima nwokai. Mi siya omaka hirir swoki am mi ini ti dimin iir ini aingwoyimiyokiuin. Iriig.

*Inkam nwiso Jisis siirin siyiun omisim Emeasa namiyin siir hir kig
(Mk 16:12-13)*

¹³ Mi ta ii aairarin inkam nwiso simiirargo, sowa omisim whirin sima dapiyin Emeasa siir hirir napnamko. Ti omin siya om komii Jerusalem siir aru ywowin. Mi ini omisim Emeas hirar yamwowiun, siir prieyin kilomita iuur kwirkim. ¹⁴ Sowa ha napnamo mi sowa digworaekwo whiekakim ti ii imiir nimbiyamim simiir yapboinaiyam. ¹⁵ Mi sowa ha napboinaiyamo mi ini sowa sowa yinsrii ansriiyamo mi Jisis siya ina yimbiyamim sowiir kingiin hirin mi ini sowaka yapamin. ¹⁶ Mi sowiir nhwowo dimin whirki bi kimirkaigo mi sowa ha bi ninokninkinko, siya Jisiskin. ¹⁷ Mi Jisis siya sowiir boin, kowa dimu nouapboinaiyami, ha? Siya hiriinan boinin mi sowa ha nokwowo mi sowiir mhi kwoinino ini hikakar ywowo mi sowiir whwonkamo miyik bi nwoko. ¹⁸ Mi inkam nwirin, siir inigin Kliopaskin siya siir yai aka hiniin yowarki boin mi iikamim omom omomiyim Jerusalem hirar bidi yamwomimiriium. Mi tari kinakinairgin ti diminin Jerusalem hir nimbiyamim siir ninokninkin karamae nwowin, aniya? ¹⁹ Siya hiriinan boinkiyin mi Jisis siya sowiir srii, dimukin, ha? Mi sowa siirin hiniina boin, ti diminin Jisisin om Nasaretanin siir nimbiyamkin. Siya profet inkamkin mi siya mi miyik miyik komii komiiyim mi yai miyik miyik komii komii ikim Adi Komii siir whwonkam ida mi iikamim simiir whwonkam ida miriikin. ²⁰ Mi prismi bi nwowi kamim mi kaunselmi biyan kam ikim, sima hauugim Jisis siirin sauan kamim simiir in, sima nisomaowim, paeyin hiniya nironninkinin siir ninkin irinuwim. ²¹ Krira biya hiniina naingwo tibmiiigo, ti inkamin siya Isrelmi iikamim simiir whinkisiis haiginuwiyin. Hii, mi yai kwira hiniinga. Ti digworaekwo ima nimbiyama, ii kwoinim bidi yamkiyim digworaekwo whiekak nhirim simaka nimbiyamkin. ²² Mi tapa wig nhirim krimiir isid iirin sima nini boinanankim krimiirin. Sima nugak imumar namiyakwokim maeyauwa inkam haingikaiya saair. ²³ Mi sima Jisis siir pius biyie aair bi kigim. Nningaka. Mi sima ina swoki haiyug apnamim mi sima hiniina ini boiniu, krima paekwosim nwiso sowiirin nhwonan whin kignanankim sima hiniina boinkikim, Jisis siya ini omwaiyar swoki waiyain. ²⁴ Sima ha boin digiyim mi krimiir kam nhirim sima ha namim maeyauwa inkam haingikaiya saair mi sima digworaekwowim wig ima boinin simiir hiriinanar swoki kigu. Mi yim sima Jisis siir bi kigim.

²⁵ Mi Jisis siya io sowiir ywoki, kowa kwoin karamaeko! Kowiir mhi kwoinim ini hiinsima ywowaowim profetkim boiniyim yai whiekakim simiiram naingwo tibmiiyim. ²⁶ Pi panina tiri, ha? Mi kowa tari bi ninokninkinko, Mesaia Kraisin Adi Komii siya nimbiniin siya wi hik kimpipisu prasae hai rani, biyin mi siya mhoiyya wi Adi Komii siir hiranki haii inig komiiyim, aniya? ²⁷ Mi Jisis siya Moses siir yayim simiirar kwaboinbwakainam mi profet whiekakim simiir ima mi siya sowiir boinmimauu. Mi siya Yokwo komii saeya boinin yayim siir, simiir boinmimauu.

²⁸ Mi sima ti omin sowa namim tirin siir kingiin hir yimbiyam. Mi Jisis siya hiriinan tirin mi siya ina yapsasaeyamin. ²⁹ Mi sowa siir yikidu mi ina boino, kira kriraka tirar dwo. Biyeyin bidi yikiyamkiyim mi iya pi sapi kakauui. Mi siya ina yapninopkainamin mi ini sowakar ywowin. ³⁰ Mhoiyya sima naeyim tirim mi Jisis siya sowakar yidwo. Mi siya bretin ha haiyin mi ina boin wadiekiyin Adi Komii siir mi haimihamiyyo sowiir yinop hauu. ³¹ Siya hiriinan tirin mi sowiir nhwowo ini biimi siya kinkiyi mi sowa siirin ina yinokninkinkiyi. Mi siya hir bi swoki omimankin ina kwakigugugiyin, sowa siir bi swoki kigmiminkiko. ³² Mi sowa boin, krira siyu hirar niki apniyo mi kririirin yayim siyar niki apboinmamaunikin mi Yokwo Komii saair yaimwawim simiirar boinmimauugin, kririirin. Kaimwoka ta ii aairarin kririir mhi kwoinim maingimairga bidiyar ywowo!

³³ Sowa hiriinan boinaiyi mi bi kimiminkiko, sowa ta ii aairar swoki insiin haiyug apnamo om komii Jerusalem hiriirin. Mi sowa ti Jisis siir kam iuur nwirin simiir ini kigi mi nomiiyau nhir ikim, sima maeyau kwiruwa haingiriyu owi. ³⁴ Mi sima sowiir boin, kaimwoki kaimwokinga, Yaowae Adin ninomor kouanin bidi swoki insiin idwowin. Saimon siya bidi kigin siirin. ³⁵ Mi sowa ina mi boino, digworaekwo whiekakim sowiir nimbiyamo siyu hir. Mi sowa boin, siya bret iir ninopkin mi krira siirin ha kigninokninkinkikin. Iriig.

*Kamim siir kigna mriiyim sima Jisis siir bidi kigim
(Mt 28:16-20; Mk 16:14-18; Jo 20:19-23; Ap 1:6-8)*

³⁶ Sima ta yai aairar niki idwokai boinaiyim mi Jisis siya biri kimiminkikin simiir bopwoniya hirar yamikwoiu. Mi siya simiir boinki, naingwobumbua kimakar dwo. ³⁷ Mi sima ini hindara yanaakiyim mi ini nididkakar ywonamim. Simiir kwoinim ha naingwokim sima aknain kwir kigi. ³⁸ Mi siya simiir boin, kima dimusi nanaai, ha? Mi kimiiir kwoinim hiniina dimusi sibnaingwoyokiyokiyami, ha? ³⁹ Kariir iga ina owiir kigi. Karaairgin ti

nokwowa, kimiir inin kariir donkwo mpa kig. Aknaina saeya kpkak kiugak rani, ta kima kiga kariirin saiir hiriinan. Nnngaka. ⁴⁰ Siya hiriinan boinin mi siya siir iga inwo simiir yisiimauu. ⁴¹ Mi sima ini maigimaiga ywowa mi sima bi niki aingwo tbnugim. Mi sima ina yinaingwoyimiyokim. Mi siya simiir sriigi mi kima tari nae nhirkakim tapaiirin, nwo rani, aniya? ⁴² Mi sima anasu haimeiyin sima nanagin siir hauu. ⁴³ Mi siya ha haiyin mi ini simar kigwo aeyin siirin.

⁴⁴ Mi siya ha nae digiyin mi siya simiir boin, biya kara kima niki owin, kara kimiir bidi boinmauwun. Digworaekwo whiekakim biya kariir winboinim, Mosesni siyu komiyyin yokwoni sima winin mi profetmi yokwo aka mi yokwo Sam sima ti digworaekwo whiekakim sima wi hiriyyar nimbiam digi. ⁴⁵ Mi Adi Komii siir yai imiirin siyar nanaakninkii haiginugikin iikam imiirin ta omaka aiir nwowa. ⁴⁶ Mi siya simiir boin, Yokwo Komii saeya hinina boinka, Mesaia Kraisin wi hik sipi hai mi ii kwoimaka wa swoki insiin idwowa ie hirankin. ⁴⁷ Mi iikam miyyikim sima siir inigin wi iikam isid whie komiyyim ti nu iirin wi simiir boinmauwu mi simiir dimin biyeyim wi Adi Komii siya nwoki haiyoprimdiyumiigiyim. Kima ta mi aiirin om komii Jerusalem tirar mrii bwakainam ⁴⁸ mi ti digworaekwo imiir boinmauwam. ⁴⁹ Ini wakaeyim, ti diminin biya Adi Komii siya boinin kimiir hauuwim, yo tariinanin kara kimiirim nikropkiyim tiri. Kima ti om komii siirar dwo mi iya ninomor kouan kirieya saeya niti kimiirim wi saiirar dadigiu. Iriig.

*Adi Komii siya Jisis siirin ninomor kou hiriir swoki ikunam
(Mk 16:19-20; Ap 1:9-11)*

⁵⁰ Mi Jisis siya ha boin digiyin mi siya simiirin ina yikunamim mi om Betani hirar yadigiu. Mi siir ina ha ninansiinakiya mi nhwo ina kwisboinkiyin mi siya iikam imiir yikboinmamairin. Adi Komii siya simaka nwowam. ⁵¹ Siya nhwo simiirar niki kwisboinmamairin mi siya simiirin ini hirar iyopnisugikin mi Adi Komii siya siirin ini hirankar yikunakiyin mi ninomor kou hiriir yam. ⁵² Mi sima siir inig iir hainan mi ini om komii Jerusalem hiriir swoki amim mi sima ini maigimaiga komiigakar ywonamim. ⁵³ Mi inokininokin sima Adi Komii krimiir Wanin siir omaka saiirama nami, siir inig iir hainanim. Iriig.

JON

Jon siya winkika ta yokwowa. Jon siya Jisis siir mi kigna mriiyan inkam nwir ieya mi ta yokwowa siya iikam whiekakim simiirin winkika iki hinda tinda nwowim tiki nu iirar. Mi siya minam winkikin iikam whiekakim wi ha nwoki aingwowim Jisis siya Adi Komii siir yinisimkin mi sima wi siiram nwoki aingwo tilmii kinim mi kwoin miyikin omwaiwaiyayokiyokiiyin siir nwoki haiyim. Jon siya miyim simiir bi winboinkikin, siya yayim, siya boinim simiirara boinkim. friig.

Bidi bidiniyarin inkamin ha nwokin mi krimiirin wi yai miyik miyik siya boinmimauuwi

¹ Bidi bidiniyarin iya Adi Komii krimiir Wanin siya nu iir nonkwokwowin mi yio ti inkam nwirin yipiki yai miyik miyik krimiir boinmimauuwanin yio ha nwokin. Mi yaiya siyairgin. Siya Adi Komii saika nwokin mi sowa nwisairarin nwiruwar nwowiskiko mi siya ini siir hariinanar swoki owin. ² Mi bidi bidiniyarin iya dimin whirki niki imbiyam karamaeyar niki owa mi yio siya Adi Komii saika hirin saiirar nwokin. ³ Ti inkamin siyairgin digworaekwo whiekakim simiir bwamki bwamin. Mi Adi Komii siya digworaekwo whiekakim simiirin hariinan saiirsi nonkwokwokin. Dimin whirki saisar bi nimbiamkin. Nningaki, nningakinga. ⁴ Tiki inkamin siyairgin digworaekwo whiekakim omwai waiyaiyim simiir bwamki bwamin. Mi ti omwai waiyaiyim yim iikam krimiir pae niyuanan yowowim ya iikam imiir whinkinsiis haiginiuwika, sima Adi komii siir ninoknankinim mi omwai nwoki waiyam. Ya ini paeya siyu kigmak apiya ini hariinan yuyakiya. ⁵ Mi ti inkamin mi siir yai aeya hinda tinda pi paenan sowar niuyakii. Mi ti dimin biyeyim niwbomambwonan iikam krimiir mhi kwoinau nwokaiyim, ti diminin paenan niuyaiyin siir nnumuim wi dig nwo rani. Nningaki, nningaka.

⁶ Inkam nwirin Adi Komii siya nikropkiyin dimin taeminim iikam krimiir boinmimauuwam, siir inigin Jonkin. Siya Adi Komii siir yaiyan inkamkin ⁷ Siya minam nitkin, ti inkamin siir yai aiir boinmimauuniyim iikam imiir yipiki paenan niuyaeiyin mi sima Jon siir yai aiir wakaei mi sima ti inkam iiramnin wa nwoki aingwo tilmii kinim. ⁸ Mi yio siyarin, ti inkamin paenan niuyaeiyin si rani. Nningaki, nningaka. Yio siya ti inkam komiiyin dimin whirki kimbu karam nwowin, yipiki paenan niuyaeiyin siir yai aiir boinmimauuwam nitkin, iikam whiekak imiir. ⁹ Mi ti inkamin paenan niuyaeiyin siya nu tiriir bidi yitin iikam imiir whinkinsiis haiginiuwam mi ta hariinana saiirsika yipikim ti tir nwowim sima wi nwoki inoknankinim Adi Komii siirin.

¹⁰ Mi bidi bidiniyarin, Adi Komii siya nu tiran digworaekwo whiekakim siirsayar nonkwokwokikin. Mi siya ti nu iir nitin mi iikam whiekakim sima ti inkam iirin ha bi naingwokim, digworaekwo whiekakim siyar nonkwokwokikim. Nningaka. ¹¹ Mi siya ti nun siyar nonkwokwowin siir nitin mi siirgisiirar iikamin Isrel hiranim, sima saika bi nomboinkim. ¹² Mi iikamim yipiki siir yai aiir wakaeyim mi ha naingwo tilmii kinim, siya simiirin ha boini, ini yowowim sima Adi Komii siir yinisim mi owi. ¹³ Sima Adi Komii siir yinisim yopii adam simiir naokainakiyim simiirsi bi nwokin. Nningaka. Sima Adi Komii siir yinisim minki nwokin, siir kwoinkar tirkikin mi sima siir yinisim asi nwokin.

¹⁴ Mi ti inkamin nua tiriir nitin, siya ini inkam krimiir hariinanar yauni oniyin. Mi krma siir dimin kirie kirieyim paenan niuyaeiyim simiir bidi kigim, siya inkam bimbuiwigi bimbuiwi rani. Siya ini Adi Komii siir hariinanar swoki owin mi siya iikam imiir bi kimbuiwikin. Mi siya bi swoki iksisaemininikin. Nningaki, nningaka. Yaimwo boinan inkamkin. Siya yai iyopan inkam tani. Siya ti hariinan siyu kibikibiyim simiir asi tirkin. Dimusi rani, Adi Komii siir yinisim nwirki nwiruwan, iya siir naokaina, siirin hariinanar naokainakikin.

¹⁵ Jon siya simiirin ti inkamin siir boinmauu wakaekin. Siya hinina boinkin, ti inkamin bi kara boinin kimiir, yio siyairgin. Mi ti inkamin kariir mhoiyya nitin, kariir kouwin ini siya yowowin. Dimusi rani, bidi bidiniyarin siya ha nwokin. Kariir bi niki aokainakin.

¹⁶ Mi iikam krma Adi Komii siir dimin miyik miyikim simiir asi haigin. Dimusi rani, ti inkamin, Adi Komii siir dimin miyik miyikim ini siya nonkwowin. Mi siya ti dimin miyik miyikim krimiirin wi hariiyar hauunanaei. ¹⁷ Adi Komii krimiir Wanin siya siyu komiiyim Mosesni hauugikin mi yio siya kimidiniya krimiir swoki kwahauu, krma wakaeyokna apam. Mi krimiirin Jisis Krai sar haru iski naingwobumbu komiyya mi siyuin, siyu miyiki miyik sibgu tiri ikin. Mi siya krimiirin siir yai miyika saiir warar mi inkin hauugi. ¹⁸ Inkam nwirmn nwirmnkin Adi Komii siir bi swoki kigmimnkin. Nningaki, nningaka. Inkamin nwirki nwiruwarigin, saika kingiin nwowin. Yio Adi Komii siir yinisim ieyarigin mi krimiirin siyar nanaaknankii haiginugin Adi Komii siirin hinin, siya paningnin? Mi krma siirin wa nwoki inoknankinim. friig.

*Jonin, iikam baptais haiginiuwiyin siya simiirin ha boinkin, siya yipikin
(Mt 3:1-12; Mk 1:1-8; Lk 3:1-18)*

¹⁹ Isrel simiir biayan kamim, pris imiirin mi Livaimi piugana saair kam ikim, yipiki pris imiir whindiraerariyim Adi Komii siir omaka aair, simiirin sima yikropki, Jon siiram. Mi sima siir hiriir ha nimbiamim mi sima siir ini sriiyiu, kira dimu mi miriigin, ha? ²⁰ Mi siya dimin whir bi nimpriokikin. Siya ini hiriirar haknoudninkinswokiyin. Mi siya boin, kara ti inkamin Adi Komii siya nimbingiyin Isrel simiir iikamim simiir whinkinsiis haiginiuwam, Mesaia, kara si rani. Niingaka. ²¹ Mi sima siirin hinina srii mi kira ti inkamin Isrel simiir iikamim simiir whinkinsiis haiginiuwamin siya karamaeki niuwi mi kira yipikin, ha? Mi kira tari Ilaijakin, ha? Mi Jon siya ina yowarkii boinkiyin. Niingaka. Kara Ilaija rani. Mi sima siirin ina swoki sriiyim mi kira ti profet inkamin krima nwowinin nitam siya, ha? Mi siya ina swoki owarkii boinkiyin, kara si rani. Niingaka. ²² Mi sima siirin ina swoki sriigiyim mi kira tari yipikin, ha? Krima ti kamim krimiir nikropkiyim simiirin hinina nini boiniuwam tiri, kira ti si. Mi kira krimiir boinki hinin, kira yipikin, ha? ²³ Mi Jon siya simiirin hinina boinki, Kara ti si. Kara inkamin maeyau siiyin nu apa hir kauwok boinamnankiyin siya hinin, iikam kima siyiun sibgu kisosop diriraerarkwokin. Biyan Inkam Komii siiram siya napnaniyam.

Biya profet Aisaia siya yokwo komii saairin hinina winboinkikin.

²⁴ Mi Farisimi iikamim yipiki ninokninkin komiigakim Mosesni siyu si ninokninkinim mi siir sibgu apim, ti kam imiirin sima nikropkikin Jon siiramim, iki sriipai sriipaiyim sim nini sriiyuwam. ²⁵ Mi sima Jon siirin hinina boin mi kira ti inkamin Adi komii siya nimbingiyin Isrelmi iikamim simiir whinkinsiis haiginiuwam kira siya karamaeki niuwi mi kira ti inkamin Ilaija siya karamaeki mi iuwi mi kira ti profet inkamin krima nwokwokin siya karamaeki mi iuwi mi kira iikam imiirin op dimusi baptais haiginiugin, ha? ²⁶ Mi Jon siya hinina yowarkii boinki mi kara iikam imiirin op arar baptais haiginiuwi. Inkam nwirin ini kimaka waraurar nitapiyokin mi wim kima siir mi inokninkin tani. ²⁷ Yio siya ini kariir mhoiia nitin. Mi siya inig komiigakin, kariir kouwin ini siya ywowin. Mi an kara inkam paeprikab niingakin mi kara iga siya niya saair uridin wa kara waisi hakrani. Niingaka.

²⁸ Mi ti diminin yim om Betani hir nimbiamkim, Jordan iegbid mirmiiya maeyauwa op Jon siya baptais haiginiuwa iikam imiir. Iriig.

Jisis siya ini krimiir sibsibnan ywowin krimiir dimin biyeyim simiir haiyoprimdiyumiigiyam

²⁹ Mi iigwira, Jon siya Jisis siir kigwinin siya siiram napniyin mi siya iikam imiir boinki, kima ti kigwin, i inkamin nitin. Siya ini sibsibnan ywowin siirin Adi Komii siya nikropkikin krimiir dimin biyie biyeyim krima tirim simiir haiyoprimdiyumiigiyam naowim. ³⁰ Yio ti inkamin biya kara kimiir niki boinin hinin, inkamin kariir mhoiia nitin kariir kouwin ini siya ywowin. Mi ti inkamin siyairgin. Dimusi rani, siya bidibidiniyar nwokin Adi saikan kariir apua kariir bi niki aokainakin. ³¹ Biya kara siirin ha bi ninokninkin, siya pindankin mi kara iikam imiirin op baptais haiginiuwim. Ti tapa kara tira saair hiriinan, Isrel kimiir iikamim simiir nusiimauuwam. Mi kima wi ha nwoki inokninkinim siya yipikin.

³² Mi Jon siya digworaekwo whiekakim siya kigim simiirin ina boinimauu digim. Mi karar kigwin Adi Komii siir naeyiun inmabnan siinanaiiniyin, Adi Komii siir om hirankin mi ini siirar yauni siinatkiniyin. ³³ Mi biyarin kara ti inkam siir bi ninokninkin, Adi Komii siya nimbingiyin iikam whiekakim simiir whinkinsiis haiginiuwam. Niingaka. Kariirin Adi Komii siya nimbingikin iikam imiirin op baptais haiginiuwim. Mi siya kariirin hinina boinki, kira wi Adi Komii siir naeyiu siir kigwin, siya siinanaiini mi siya wi inkam nwirin siir piu nasiinatkini. Mi ti inkamin yio iikam imiirin wi Adi Komii siir naeyiu siirarar baptais haiginiuwi. Mi siirin wi siyar tirki, iikamim simiir mhi kwoinau kwirii idwokaiyam. ³⁴ Jon siya hinina boinkin, an kara siir bidi kigin mi kara kimiirin pi ha boini, siya Adi Komii siir yinisimkin Iriig.

Jisis siya kamim siir kigna miriyim nwiiya yikiuna

³⁵ Mi iigwir nugakin, Jon siya siir kigna mirii inkam nwisowaka nwoyakwoko Jordan iegbid. ³⁶ Mi ta maeyau aairarin siyar kigwin Jisis siya pi napni. Mi siya ina boinin ti inkamin siya ini sibsibnan ywowin, siirin Adi Komii siya nikropkikin, iikam imiir whindiraeram naowam. ³⁷ Mi siir kigna miriyio inkam nwisowaka hiriinan wakaeyo mi sowa ini Jisis siir mhoiyyar yamo. ³⁸ Mi Jisis siya ha niyaekaowinin mi siyar kigwin sowa siir mhoiyyar nitin. Mi siya sowerin ina sriiwinin, kowa dimu diminin kigi, ha?

Mi sowa ina yowarkii boino siirin, Rabai, kira papi nwokaiigin. [Ti inigin siir inig mwoki nwowin, iikam nowomwarkaiyuwigin.] ³⁹ Mi siya sowerin yai aka hinina yowarkii boin,

kowai winikignaki. Mi sowa ini saikar yinkin amo, siir maeyauwa siya whwonkaiiya saiir nini kignakiyam. Mi sowa saika hirar nwoninaekwowako, ini ii aeyar digiriba. [Bieyin nad bidi ywowin ii kwiinanairga.]

⁴⁰ Inkam nwirin siir inigin Endrukin, siya Saimon Pitani nomousimkin. Ti inkam nwiso Joni yai wakaeyo mi Jisis siir mhoiyya ha namo sowiir nwir ieya. ⁴¹ Mi biri kimiminkikin Endru siya ina yamsauwin siir yaowaeyin Saimon Pita siiram. Mi siya nini kigiuwun mi siya siir ini boiniu, krira Mesaia siir bidi kigo. [Mi inkamin siir inig mwokimwowun, Kraiskin, inkamin Adi Komii siya nikropkiyin iikam imiir whinkinsiis haiginuwam] ⁴² Mi ti siya boina siir saiir mhoiyya mi siya Saimon siirin ina yikiunamin Jisis siiram. Mi Jisis siya siir kigwinin mi siya siirin hinina boin, kira Saimonkin, kira Joni yinisimkin. Mhoiyya kiriir inigin wi Sifas kisina dapi. [Ti inigin siir inig mwoki mwowun Pitain. Grik simiir yaigina ha dapikin siiya.]

Jisis siya Filip Nataniel sowiiram nikiunakin

⁴³ Mi igwira Jisis siya nu haimii whirin Galili hiriir namam tirin mi siya Filip siir kigin mi siya kimidiniya siir boin, kira kanakar wit. ⁴⁴ Filipin yio om Betsaida hiran inkamkin. Endru Pita sima iripa om whiruwan kim. ⁴⁵ Filip siya ha namin mi siya Nataniel siir nini kigiuwun mi siirin hinina ini boiniu, ti inkamin biyya Moseskin si winboinkiyin, Yokwo Komii saiir, siirin krira bidi kigin. Mi profet kamim yim iriipi hiriinan siirar mi win boinkikin. Yio Jisiskin, Josepni yinisimin, om Nasaret hiranin siya. ⁴⁶ Mi Nataniel siya siir boinki, ti om Nasaretin dimin kibi whirki bi swoki imbiyamiminkin. Niingaka. Mi Filip siya siir yai aka hinina yowarkii boin, kira unkin kignaki siirin.

⁴⁷ Mi Jisis siya Nataniel siir kigwinin, siya siiram namn mi siya siirin hinina boinwin, kima hoimgakin ti Isrelan inkam kibiyin siir kigwin, siya bi niksisaiekin mi siya yaimir bi nwowikin. Niingaka. ⁴⁸ Mi Nataniel siya siir yai aka hinina yowarkii boin, kira kariirin panin panina ninokninkin, ha? Mi Jisis siya siir yai aka hinina swoki owarkii boin, kara kinaka nwo karamaeki windi, kara kiriirin iyya Filip siya niki ikiuna karamaeyar niki owin, kara kiriirin pae pigin siir mi hirar niki idwowin saiir ninokninkin. ⁴⁹ Mi Nataniel siya siir yai aka hinina yowarkii boin, inkamin iikam nowomwarkaiyuwiyin, kara kiriirin ina ninokninkin, kira Adi Komii siir yinisimkin. Mi kira wi Isrel simiir iikamim simiir kigirkakan inkam ngowol. ⁵⁰ Mi Jisis siya siir yai aka hinina yowarkii boinki, kira ha naingwo tibmii kuingin, kara Adi Komii siir yinisimkin mi ta yaiya kara boina kiriir hinin kara kiriirin pae pigin siir mi hir kigin, kira siir mi hir nidwowin mi kira ha naingwo tibmiigikin, aniya? Ya tariingina, ya dimin komii rani, mhoiyya kira wi dimin kirie komii komii kasa kig rani. Yim tiriiginin ini saiir haiburim. ⁵¹ Mi siya simiirin ina swoki boinkiyin, kara kimiirin yaimwovar boini, mhoiyya wi kimar kigi Adi Komii siir omin ninomor kou hiranin siir anowin haiwaokiyin. Mi Adi Komii siir paekwosimim wi kimar mi kigi ini haimii tamii wokiuun apiuunim kariir kigam, Biyan Inkam Komiiyin siiram. Iriig.

2

Inkam nwirin om Kena hir nonkwonakin mi op niinga saiirin Jisis siya tirkiya ini op waina yimbiyama

¹ Mi ii kwoimaka wigkamwo om Kena nu haimii Galili hirano pi nonkwonam tirko. Mi Jisis siir apua ya hir warar ninkin oka. ² Mi sima mi Jisis siya mi kamim siir kigna mirii ikim simiiram warar yinkin ikiuna. Ta sowa nonkwonaina saiir kignakiyim. ³ Mi mhoiyya sima wain opa ha kwiyae swokiyim mi Jisis siir apua kimidiniya siir boin. Wain opa sima bidi kwiyae swokiya, haimii simki bi swoki omaigikin. Niingaka. ⁴ Mi Jisis siya saiir yai aka hinina yowarkii boin, wig, kira kariir kipi boin, hiriinan tiramin, yio kariirar diminkin. Kariir iyya bi niki imbinika, kara kanakana nusiimaunana hinin kara yipikin. ⁵ Mi siir yopiya ti kamim ti digworaekwo imiir diriiraerarim simiirin hinin asi boinka, diminin pi siya boini, kima tiram mi kima pa tir.

⁶ Mi Isrel simiir iikamim sima winboinkiyin, siyu whirin siya hinina boinkin. Iyya sima nae naeyam tiriyin, biyyin inop tiki dau mi mhoiyya dae. Mi sima kamhau komii komiiyin Judamiyim iriirar iyya nwowi mi ti kamhau iriirar irim sima irira opim 20 galans mi 30 galans minanar pi ywowin. ⁷ Mi Jisis siya simiir boinki, wara kamhau imiirin op kunaokaigi. Mi sima ha kunaokaikum ini yaigiyaiyi yaki inkikiniyim. ⁸ Mi iyya sima ha kunaokai digiyim mi siya simiirin ina boinkiyim, kima op nhirim ti inkamin ta wigwas naeya saiir kigiriraowin siiram tiki tibna kunanam. Mi ta Jisis siya boina saiir mhoiyya sima opa ina tibna kuna hainamim siir hauuwam. ⁹ Mi ti inkamin siya ta opa Jisis siya tirkiya wain nikpitmaigiya saiir kwiyae kiuwin, op wain nimbiniyama mi siya bi ninokninkin, sima ta opa papi namisi haiga. Mi ti kamim ta op aiir nonkwo diriiraerarim yim sima ina ninokninkinim, maeyauwa sima haiya. Mi ti inkamin ta wigwas nae aiir kigiriraowiyin, ina

yikiugiyin ti inkamin wig nonkwonain siiram, ¹⁰ nim krɪma hɪnɪna tɪrɪkɪm, iikam imiirin biɪ pi wain kibiki kibi iiarar hauu kwiyaei. Mi iya sima hoimgak kwiyaeanaekiyim mi iki wainin biyerigsim nwowiyin yipi hainningi hauu kwiyaei. Mi nikira hiriinan bi tɪrkin. Nikira wain kibiki kibiyin kimidiniya mhoiyya hauu iikam ima kwiyaeiamin.

¹¹ Ya tariigina ya dimin kirie komiyya Jisis siya tira buigi bi saeya. Siya ta saairin om Kena nu haimii Galili hir nwowin siir hir tɪrkin. Mi ta iya siya siir kirie komiyya mi siir dimin miyyik miyyikim Adi Komii siya hauuwɪn siir, siya kamim siir kigna mɪriiyim simiirin saair niisiimauugin. Mi wa ha nwoki aingwo tɪbmii kɪnim Jisis siya Adi Komii siir yinisimkin. ¹² Mi ta saair mhoiyya Jisis siya mi siir apu aeya mi siir nomousisim ima mi kamim siir kigna mɪrii ikim, sima ina yamɪn om whirin siir Kapaneam. Mi sima ii nhirim hirar mi o. Iriig.

Jisis siya iikamim Adi Komii siir omaka aiir haiginim digworaekwo iikam nhirkim sainam simiir nhinikriropkikin

(Mt 21:12-13; Mk 11:15-17; Lk 19:45-46)

¹³ Mi Juda simiir iikamim wou sima nikwo aeyana Pasova ini kingiin nwowa. Mi Jisis siya om Jerusalem hiriir asi namkin. ¹⁴ Mi iya siya Adi Komii siir omaka aiir nouapninopkainamin mi siyar kig iikamim sima bulmakau, sibsib mi ipiyin, sim haigini iikam nhirkim sainim. Mi yim sima umir pi simiirsiyar mi haii. Mi siyar kig, ti kamim sima kam nhirim nu whiranim samakar nidwokaiyokaii, ipii kwiruwar Isrel simiirgi simiir umira sairgisair ninowana haiyam. ¹⁵ Mi siya ti hiriinan digworaekwom simiir kigin mi siya uridin ha haiyin, kimidiniya brouwisidnan yonkwokwo mi siya ina nhinkii piiryimyoknamin sibsib, bulmakau minim simiir mi kamim umir ninowana haiiyim simiir warar. Mi siya simiirin ina yinkinaeyokiyok piiryimyoknaniyamɪn. Mi hii minim simiir warar yinkin iriid nhimnhinkiyam mi simiir umirim ini maeyau maeyau iswapiyar ywowamim. ¹⁶ Mi siya iikamim yipiki ipiyin min haiginim iikam nhirim sima sainam siya simiir boinki, ti kimiir ipiyin minin ti hainaniyam. Kara pi borisopi kima kariir Adin siir omaka saairin hɪnin tɪrim. Maeyau iikamim nɪnkɪnuwiya dimin taemɪn wokiyok sainiya saair hiriinan nwowin. ¹⁷ Mi kamim siir kigna mɪriiyim sima yai kwira Yokwo Komii sima mwan kiga, saair swoki aingwowaerkaigi. Saeya hɪnɪna boinka, Adi Komii, kariir kwoin komiyyin kiriir omaka aiir sibgu kigriarowam naingwowi, kara ha naingwowi, saeya wadie hiriyar dwo.

¹⁸ Mi ta siya tɪrkiya saair mhoiyya Isrel simiir kaunselin simiir biyyan kamim ina yim. Mi sima ha nitim siiram mi kimidina siir ini boini mi kariirin Adi Komii siya nwowaiginiuwi inig komiigak hiriinan tiram mi panao kira pi dimin kirie komii whir tɪr krɪmiir whwonkam idain, krimiir niisiimauwam. ¹⁹ Mi Jisis siya simiir yai aka hɪnɪna yowarkii boin, kima ta Adi Komii siir omaka aiir niininkii mi kara saairin wi ii kwoimuwar swoki kwamirii ninikougii. ²⁰ Mi sima siir yai aka hɪnɪna yowarkii boin, ta Adi Komii siir omaka saair mɪriyya biwiyim kwamirii ninikougii wi dig nwo rani. ²¹ Jisis siya Adi Komii siir omaka saair bi boin. Niingaka. Siya siir piu aiirar boin. ²² Mi mhoiyya kamim sima Jisis siir nisomaokiyim mi siya ha naonamin mi siirin Adi Komii siyar swoki hidnɪnsiin idwo ie hirankin. Mi kamim siir kigna mɪriiyim sima yayi biyya Jisis siya boina saair swoki aingwowaerkaigiyim mi sima hainningi yaingwo tɪbmii kɪngi Adi Komii siir yayim biyya sima wɪnkɪyim Yokwo Komiini simiiramin. Ya ta yayi ya Jisis siir yaimwo aeyairga.

Jisis siya iikami kwoin bidi yinokninkin

²³ Mi Jisis siya om komii Jerusalem hirar niki owɪn, Judami iikamim simiir ii komiyya wou nikwo aeyia Pasova mi ta maeyau aiirarin iikam kasa rani, dimin kirie komii komiyyim Jisis siya tɪrim simiir kigim. Mi ti dimin hiriinanim sima kigim iikam kasa rani, naingwo tɪbmii kɪngiyim siir. ²⁴ Mi Jisis siya simiir naingwo tɪbmii kɪn aiir bi naingwo tɪbmii kɪn. Niingaka. Mi ti hiriinan sairsika siya, hɪnin panɪnsi yaingwosi siirin simiir in hauuwim. Dimusi rani, siya iikam simiir kwoin imiir bidi yinokninkin kɪnin. ²⁵ Siya iikamim simiir kwoin imiirin biidiyar yinokninkin. Mi siirin inkam nwirki bi haiburgin iki iikamim simiir kwoin imiir ninokninkinim mi sima siirin wi inkam nwirki swoki boinmauu rani, iikam simiir kwoin imiirin. Niingaka. Iriig.

3

Jisis siya Nikodimas saika boinaigin

¹ Inkam nwirin siir inigin Nikodimaskin, siya Isrel simiir iikamim simiir kigriarowiyim biyyan inkamim simiir nwirkin siya Farisi inkamkin. ² Mi igwir niyyaka siya Jisis siiram yamwii. Mi kimidiniya siir ini boinu, inkamin iikam nowomwarkaiyuwiyin, krɪma bidi yinokninkinim, kariirin Adi Komii siyar nikrop iuungikin dimin kirie komii komii krimiir niisiimauwam. Inkamki simiir tɪrim wi dig nwo rani, Adi Komii siya siir whinkinsis

haiginiu karamae nwowi ti dimin iiram. Niingaka. ³ Mi Jisis siya siir yai aka hiniina yowarkii boin, kara kiriirin pi ha boini ta yaiya yaimwowaiga. Inkamin yinisimnan yaeya swoki aokaina karamae nwowi siya wi Adi Komii siya kigirkakiyim digworaekwo whiekakim wi simiir kig rani. Niingaka. ⁴ Mi Nikodimas siya siir yai aka hiniina yowarkii boin, inkamin waibiyie niki owiyin mi siya wi paniina swoki ami siir yopiini mhiinauwun, siir swoki aokainakiyim, ha? ⁵ Mi Jisis siya siir yai aka ina swoki owarkii boinkiyin Kara kiriirin yaimwowaar boinki, inkamin op baptais karamae nwowi mi Adi Komii krimiir Wanin siir naeyiuin siirin kwoin rirmiia nwowiyin siir hauu karamae nwowi siya wi dig nwo rani, Adi Komii siya kigirkakiyim siir digworaekwo whiekakim simiir kigim. ⁶ Mi inkamin siir yopiigi naokainakiyim yio nu tiranar inkamkin mi yipiki owarkii boinkiyin Kara siir naeyiuin kwoin win siya hauuwiyin, yio siya wi inkam win nwowi. ⁷ Kira ta yaiya kara boinkiya kiriir sairsi kipi nanaaki Adi Komii siir naeyiuin kiriirin wi kwoin win siyar hauu haiginiuwu. ⁸ Opu da yandanki pa hugnani mi tindanki pa mi hugnani. Mi kira saeya hugiym pa wakaei mi kira sairin ha ninoknankin tani saeya pindanki hugnaniya mi ini pinda hugnama. Adi Komii siir naeyiuin ini ta sair hiriinan yowowin. Krima ninoknankin tani siya dimin taemin imiirin panin paniina tiri mi iikam imiirin panin panin whinkinsiis haiginiuwu. ⁹ Mi Nikodimas siya Jisis siir swoki srii, ti dimin hiriinanin wi paniina nimbiam, ha? ¹⁰ Mi Jisis siya siir yai aka hiniina yowarkii boinki, kira inkam komiiyargin mi kira iikamar mi owomwarkaiyuwikin mi kiriir ninoknankina iki digworaekwo whiekakim simiir ninoknankina ini Isrel simiir iikamim simiir ninoknankina sair haibura. Mi kira ti digworaekwo imiir ninoknankin karamae dimusi nwoikin, ha? ¹¹ Kara kiriirin yaimwowaar boinkii, nim krma diminin krmar ninoknankin mi krmar kigim simiirarar boinkim. Mi wim kima inokniinokin ti yayim krma boiniyim pi yaewan simiir kindiyuwani. ¹² Mi kira ti digworaekwoim nuanim kara kiriir boinmimauuim ti dimin hiniinim yinisimnan yopiigi swoki aokainaki mi opud kira simiiram naingwo tibmii kin karamae nwowi mi kira wi paniina naingwo tibmii kani kara Adi Komii siir omin ninomor kou hir nwowin siir digworaekwowim simiir boinmimauuwu, ha? ¹³ Mi karaargin Adi Komii siir omin siir hiran inkamin, karaigin inkamin Adi Komii siir omin ninomor kou hir nwowin siir hiranki nuunaiiniyin. Kanakanargin Adi Komii saikar nwowin siir om iir bidi bidiniyar.

¹⁴ Ini Moseski si nonkwokwowin mipugin mi paeyaka ha nikan koginankiigiyin ini siir hiriinan yowowin, maeyau siiyin nu apa niinga sair hir. Mi ti hiriinan siyiuin iikamim sima kariirin ninomor kouan inkamin paeyin hiniya niriinankinin saikar wi hiriinanar mi inkin irinu inansiingii. ¹⁵ Mi iikam whiekakim kariirin naingwo tibmii kani sima wi omwai Adi Komii saikar waiyayokiyokikaeyami inokniinokin. ¹⁶ Adi Komii krimiir Wanin siya iikam whiekakim nuanim simiiram naingwokwonanaeikin mi siya siir yinisim nwrkinwiruwan siir asi nikropkikin. Mi yipiki siiram naingwo tibmii kani sima wi nao rani mi wi kigugu iguski rani. Niingaka. Sima wi omwai hiriinar waiyayokiyokikaeyami Adi Komii krimiir Wanin saikar ¹⁷ Adi Komii krimiir Wanin siya siir yinisim iirin iikamim nuanim simiir hidam bi nikrop iuungikin. Niingaka. Siya minam nitkin iikamim nuanim simiir nanmaiwarkainam naowam.

¹⁸ Mi yipiki Adi Komii siir yinisim siiram naingwo tibmii kani Adi Komii siya siirin wi warar ninkin hid rani mi siya wi maeyaua paeki nwowa wi sair wara nam tani. Niingaka. Mi yipiki Adi Komii siir yinisim siiram naingwo tibmii kin karamae nwowin siirin Adi Komii siya bidi hidin. Dimusi rani, siya ti Adi Komii siir yinisim nwrkin wiruwan siiram bi naingwo tibmii gin. ¹⁹ Adi Komii siya iikam imiirin hiniina hidgin, kariir yayim ini bieki whwoyanan yowowim. Kara ti nu iirin minam nitkin Adi Komii siir dimin taemin simiir nisiimauuwim mi sima Adi Komii siir dimin miyik miyikim simiiram bi naingwokim, sima nuan dimin biyeyim simiiraram naingwo kripkaigim. Dimusi rani, sima dimin biyie tiram naingwokim. ²⁰ Mi yipikin siyu biyie tiriyim, yim Adi Komii siir yinisim paenan nuayeyiyin yim siir io omomkin. Sima Adi Komii siir yinisim siir siyu iir sibgu apim pi boriisopi. Dimusi rani, dimin taemin biyeyim sima tiriyim wi si nhinkisi. ²¹ Mi yipiki siyu miyik tiram naingwuwim yim Adi Komii siir yinisimkim bienan whwoyaeiyim kariiram wit. Mi siya iikam imiirin siyu miyikin Adi Komii siya naingwoin siya tiram wi simiir nwoiki isiimauuim. Iriig.

Jon siya ha boinkin Jisis siya yipikin

²² Mi ta sair mhoiya Jisis siya mi kamim siir kigna miriyyim sima om komii Jerusalem siir haiburgigim mi sima omisim whirin nu Judia hir nwowin siir yam. Mi sima ti nhirin hirar ywo mi sima iikam imiirin op ina baptais haiginiuwim. ²³ Mi Jonin yio iriipi hiriinan iikam imiirin op ina mi baptais haiginiuwim om Inon Selim kingiin hir. Dimusi rani, ta

maeyau aiirin op kasa rani mi iikamim siirin minam nini kignikim siya op simiir baptais haiginiuwim. ²⁴ Herot siya Jon siir bi niki hugripkikaigin maeyau mi biye miriia sair.

²⁵ Mi Jon siir kigna mirii kam nhirim sima Judami inkam nwirin Isrelanin saikar ninkinwamwarkii boinkim. Sima op baptaisni siyiun siir ninkinwamwarkii boinkin. ²⁶ Mi sima asi nitkim Jon siir kigniyam. Mi sima siir boin, inkamim iikam nowomwarkaiyuwiyin, kira ina inokninkinin inkamin kinaka nwowin Jordan iegbid mirmii hirin siirin kira krimiir boinin. Tariinanin siya iikam kasa bi baptais haiginiugin. Mi iikam whiekakim ini siiramar ninantionanamim mi sima krimiiram ni rani. ²⁷ Mi Jon siya simiir yai aka hinina yowarkii boin, inkamin dimin whirin siir kwoin aigi bi swoki haigin, kiriirin siyar bidi boinki pi kira hai. ²⁸ Kima bidiyar wakaeyim yaiyim kara boinin, kara ti inkamin Adi Komii siya nikropkiyin iikam imiir whinkinsiis haiginiuwam si rani. Niingaka. Yio siya ini kariir mhoyia nitin. An kara biya minam nami, hindara boinnimauuami sima siir nwoki inokninkinim. ²⁹ Inkamin wig nonkwonaeyin ta wiga ya siirgisiirairga. Mi Jisis siya ini ti inkamin siir hiriinan ywowin mi nim krma iikamim yipiki siiram naingwo tibmiyyim nim krma ini siir wigan ywowim. Mi iya siyar wakaewiniyim siir nwirin ini nitin mi siya pi maigimaiga nwowini. Mi siya dimin taeminim siya boinin simiir wakaeyim siya pi maigimaiga nwowi. Kariir hiriinan ta maigimaiga komiigak kara mi owa sair hiriinan. Kara Jisis siir nwirkin. Kara siir yai aiir wakaesibwinin kara hikak bi nwowinkin, kara ini maigimaigar ywowinin. Kara hik karamaeka iikamim siiram ninantionanamim simiiram. Niingaka. ³⁰ Mi kara ha naingwowi siir inigin kougikouwa damki mi an kara ha mi aingwowi kariir inigin yio nuginuwa dokwokopoukimaigik.

Siya yipikin ninomor kouanki nitin.

³¹ Jisis siya Adi Komii siir omin siir hiranki nitkin mi nuan iikamim simiirin ini siyar haiburim. Mi yipikin nuanki nitim, yio ini nuan digworaekwowim simiiraramar naingwowin. Mi yipikin Adi Komii siir omin siir hiranki niti, yio wi digworaekwo whiekakim simiir haiburi. ³² Dimin taeminim siya kigim mi siya wakaeyim siya simiir asi boinnimauugin. Mi inkam nwirkin simiir bi swoki wakaeyokna diriraerarkin. Niingaka. ³³ Mi yipiki siir yai aiir sibgu wakaeyokna api, yio hindara nanaakninkii haiginiuwi ta Adi Komii siir yaiya ya yai kaimwoka. ³⁴ Mi inkamin yipiki Adi Komii siya nimbingiyin mi ha nikropkiyin, siya wi Adi Komii siir boinnimauuwi. Dimusi rani, Adi Komii siir naeyiun siirin siya bidi yinkiniukikaiyin mi siirin siyar whinkinsiis haiginiuwi ta mi aiir miriyyamin. ³⁵ Adin siya siir yinisimin siiramin pranaepranae bi naingwokwonanaeikin. Mi siya pi siirar mi kigninkini digworaekwo whiekakim simiir kigirkakamin. ³⁶ Mi yipiki Adi Komii siir yinisimin siiram naingwo tibmi kuni, siya wi inigakar nwoyokiyokii iinokinokin. Mi yipiki siiram wakaeyokna karamae nwowiyin siya wi omwai waiyayokiyokii rani, iinokinokin. Niingaka. Adi Komii siya siirin wi io prasae nwo rani. Mi siya siirin wi hiriyyar nonkwoninwoimwainninkin kripkaii. Iriig.

4

Jisis siya nu haimii Sameria hiran wiga saikar boinaigin

¹ Farisi kamim Mosesni siyu komii siir napiyim, simar wakae, iikam whiekakim ini Jisis siiraramar yamim, simiirin op siya baptais haiginiuwam. Mi Jon siirin ini siya haiburin.

² [Simiirin Jisis siyar bi baptais haiginiugin. Niingaka. Simiirin kamim siir kigna miriyyim sima baptais haiginiugin.] ³ Mi iya Jisis siya hiriinan wakaeyin, Farisi kamim sima bidi yinokninkinim mi siya nu haimii Judia siir asi haiburgigin. Mi nu haimii Galili hiriir asi swoki amkin. ⁴ Mi iya siya ti siyiun nu haimii Galiliya namiyin siirar niki apamin mi siir kwoinin Adi Komii siya swoki huirworwokaigi, siyiun nu haimii Sameria namiyin siir napriokinamim.

⁵ Mi siya omisim whirin nu haimii Sameria hiranin siir yimbiam. Ti omin siir inigin Saikakin. Ti omin ini nu maeyau Jekopki si hauuwa siir yinisim iir Josepni numirim ini sair kingiin hir nwowin. ⁶ Mi ti aeyawieyin op sima kunaeyin ta maeyau aiir nwowin, siirin Jekop siyar noggikin. Mi Jisis siya piugi piyaokin mi siya ti aeyawieyin saika kingiin hir ini idwo mi ta iya ya nabieopwoka.

⁷ Mi Jisis siya hinar niki idwownim mi wig ira Sameria hirana ina yita op kunanakiyam, ti aeyawie iir. Mi Jisis siya kimidiniya sair boinki, kira kariirin op kuna haugi, kara kwiyaeyam. ⁸ [Mi kamim siir kigna miriyyim yim ini om komiia hiriir yamim nae sainam.] ⁹ Mi Jisis siya sairin hiriinan boinkiyin mi ta Samerian wiga ina yowarkii boina, ni kira Isrelan inkamkin mi ankara Samerian wiga mi kira kariiramim opam dimuam boinkin, kira kwiyaeyam, ha? [Isrel simiir iikamim mobmir mob minim Samerian iikamim krma nae kwiyaeyim simiirara bi ningigir ae kwiyaekim. Sima ha naingwo tibmii kuni wi Adi Komii siya pi boinisi yim miyik rani.] ¹⁰ Mi Jisis siya sair yai aka hinina yowarkii boin

mi kira dimininim Adi Komii siya priihauuwiyim kiriir mi kira kariir mi inokninkini ti opam kiriiram sriiyin mi kira kariiramn pi op miyika iikam imiir whinkinsiis haiginiuwiya omwai Adi Komii saika waiyayokiyokiyam pi sairam nwoki sriiyim. ¹¹ Mi ta wiga siir yai aka hiniina yowarkii boin, inkam komii, kira two karamaeka mi tiki aeyawieyin siir opa kingiin kingiin nwomai rani. Mi kira ta op aiirin pi panin panina haii, iikam imiir hauuwam simiir whinkinsiis haiginiuwam, omwai sima waiyayokiyokiyim, ha? ¹² Ti aeyawieyin krimiir brougaeyin Jekop siyar hauugigin krimiirin mi siya mi siir yinisisim ikim yim sima siirar mi kwiyae namkim. Mi siir bulmakau sibsibim yim iriipi hiriinan ta op aiirar mi kwiyae kim. Mi kira ha naingwowi, kira ini Jekop siir haiburin, ha? ¹³ Mi Jisis siya saair yai aka hiniina yowarkii boin, iikamim ta op aiir kwiyae yim, yim wi kwoinkar swoki haei. ¹⁴ Mi yipiki kara hauuwi ta op aiir, yio wi kwoinki haei rani. Niingaka. Mi taka opa kara hauuwana, siir whinkinsiis haiginiuwam, ya wi sinkai rani, ya wi hiriyyar nwoyokiyokikaeyami iinokininok. ¹⁵ Mi ta wiga saeya ina swoki boinkiya siirin. Inkam komii, kira wara op hiriinana kariir whaauugi mi mhoiyya kariir kwoinin wi haei karamae nwoki owim. Mi kara wi tiriir swoki it rani, op kunanakiyamim.

¹⁶ Mi Jisis siya saair boinki, kira kiriir kam iir tini ikiunaki. ¹⁷ Mi ta wiga siir yai aka hiniina yowarkii boin, kara kam karamaeka. Mi Jisis siya saair yai aka hiniina yowarkai boin, kira kaimwower boini, kira kam karamaeka. ¹⁸ Biyya kiriirin kamim iriyyara iki kwonona mi wara kamim kinaka nwowin yio kiriir kamki kam tani. Ta kiriir yaiya ini kaimwower ywowa. ¹⁹ Mi wig saeya siir boinki, inkam komii, kara ini hainningi yinokninkinkiya, kira profet inkamkin. ²⁰ Krimiir brougaeyim yim sima Adi Komii siir inig iirin iripa ti mhu iir haingiriyu hainanikim. Mi wim kima Isrelan iikamim, wim kima ha boini, krima Adi Komii siir inig iirin om komii Jerusalem hirarar hainan iski.

²¹ Mi Jisis siya saair yai aka hiniina yowarkii boinki, wig, kira kariir yaiya kaimwo saair dwoki. Higwira saeya nimbini, krima Adi Komii siir inigin wi ti mhu iir hainan tani mi wi om komii Jerusalem hir mi hainan tani. Niingaka. ²² Mi wim kima Samerian iikamim, wim kima dimininim kima kig karamae nwowiyim simiiram hainanikim. Mi nim krima dimininim krima kigninokninkinim simiiram hainanikim. Dimusi rani, Adi Komii siir miya iikam nanmaiwarakainaeiya Juda iikam krimiir hiriir nimbinka. ²³ Mi iyya ta ii aeya nimbiamana ini kingiin nwowa. Mi iikamim yipiki naingwo tibmii kiingikininim mi Adi Komii krimiir Wanin siir naeyiwin siya simiir whinkinsiis haiginiuwi mi sima siir inigi inig iirin siyu miyiki miyik iirar hainani mi Adi Komii siya ti hiriinan iikamim siiram naingwo tibmii kiniiyim mi siir inig iirgi iir hainaniyim simiiram naingwowikin. ²⁴ Adi Komii siya piu karamaekin, siya ini siir naeyiwin siir hiriinan yowowin. Mi yipiki siir inig iir hainani, sima wi daingwo tibmii kin. Sima wi piu ara kipi hainan, sima simiir mhu kwoinin warar hauu iuguski.

²⁵ Mi wig saeya siir boin, kara bidi yinokninkina Mesaia siya wi sipi niti, inkamim Adi Komii siya nimbingiyin krimiir whinkinsiis haiginiuwam, sima dapiyin Kraisi. Mi iyya siya niti, siya krimiirin wi dimin kasakasa nowomwarkaiyu rani. ²⁶ Mi Jisis siya saair yai aka hiniina yowarkii boin, karaigin, kraisin, ti kinakar boinin.

²⁷ Mi iyya siya saika niki boinaiyin mi kamim siir kigna miriyyim ina yimbiniyim. Mi iyya sima hiriinan kigim sima ini mouni haniina siinkaokiyim. Dimusi rani, siya ta wig anaka boinaigin. Mi siirin inkam nwirki bi swoki boinkin hiniin, kira dimu dimininim naingwowi? Mi kira saika dimuam boinkin?

²⁸ Mi ta wiga saair op twowa ini hirar kwaiburgika. Mi saeya ina iwitama oma hiriir. Mi saeya iikam imiirin dimin taeminim siya boinin saair simiirar ini boinoudninkiniu. ²⁹ Mi saeya kimidiniya simiir ini boiniu, kima unki it, iki inkamim dimin taeminim kara tirim biyya simiir haknoudninkinin, tari Kraisi siya piyamisi owin? ³⁰ Mi sima om hir haiburgigim mi sima ina yamim Jisis siir kignakiyam.

³¹ Mi iyya ta wiga saeya om hirar niki owa mi kamim siir kigna miriyyim sima naeyim siiram ha nonkwowim mi ina boinin, inkamim nowomwarkaiyuwiyin, kira nae ti ae. ³² Mi siya simiir yai aka hiniina yowarkii boin, kara bidi yaeyin, naeyin kima ninokninkin karamae nwowin siir. ³³ Mi kamim siir kigna miriyyim sima, sima simar yinsrii ansriina. Mi siiramim nae inkam nwirki hainanikim, ha? ³⁴ Mi Jisis siya simiir yai aka hiniina yowarkii boin, kariir naeyin yio hainningin, kara ti inkamim kariir nikropkiyin kara siir kwoin iirarar dap. Mi kara miya siya nimbingiya kariir saair dankabimbid digi.

³⁵ Wim kima hiniina boinikim, bwanim pi whiyya nwokii mi sasaeyim pi sasae wai haningim nwokii. Mi kima pi hainii nungugu haii. Mi kara kimiirin pi hiniina boinkii, kima iki numiran sasaeyim simiir kigi, sima sasae wai bidi ywowim. Kima simiirin hindara ti inguguae. ³⁶ Mi inkamim numiran sasaeyim simiir nungugu haiyin, iikam nhirkim sim sainam yio ini ti inkamim, hinda tinda namiyin, iki iikamim simiir kwoin imiir kiyaiyam ini siir hiriinan yowowin. Mi sima ha sibgu wakaeoyoknaei mi wa nwoki

aingwo tibmii künim. Mi ünokniinokin sima wi omwaiyar nwoki waiyayokiyokiikaeyamim. Mi inkamin ti sasae imiir ninkinim mi inkamin ti sasaeim wai nwowiyim simiir nungugu haiiyin, sowa nwisairarin pi maingimairga nwoowowi. Mi yipiki Adi Komii siir yai aiir boinmimauuwiyim mi yipiki iikamim simiir kwoin imiir kiyaiiyim, Adi Komii siir yai aiir wakaeyim, yim ini ti inkam nwisowiiir hiriinan ywowo. ³⁷ Ta yaiya ya kaimwowaiga. Inkam nwirin yio hindira niyokninkinami mi nwirin yio wi hindira nungugu haiyami. ³⁸ Ta kara nikropkiya kimiirin ya numirim inkam nhirkim niyokninkinim simiir sasae imiir nungugu hainan ywowa. Ti numirim yim inkam nhirkim niyokninkinim. Ya ini biigi bii sima boinmimauuwa kariir yai win kibiya iki iikam nhirim simiir, ini saiir hiriinan ywowa. Mi wim kima ti yai win kibiyim iki iikamim biya naingwo tibmiiyim wi simiir swoki boinmimauuwami.

³⁹ Mi mhoiyya nu haimii Sameria hiran iikamim sima Jisis siiramim ina yaingwo tibmiiyim. Whisarii rani, sima ta wiga saiir yai aiir wakaekim. Saeya hinina boinka, siya dimin taeminim biya kara tirim mi tariinan mi tir ikim, siya simiirin ini hiriyar ha-knoudninkin digiyin. ⁴⁰ Mi iikam whiekakim om Saika nu haimii Sameria hiranim sima Jisis siiram ha nitim mi sima kimidiniya siir srii siya simaka hir mi owim. Mi Jisis siya sima iiyim kwisa ywo.

⁴¹ Mi iikam whiekakim siir yai aiir wakaeyim sima ina yaingwo tibmii künim. Dimusi rani, sima siirgisiir yaiyar wakaekim. ⁴² Mi sima ta wig aiir boin, tariinanin krima siir yai aiiramim bidi yaingwo tibmii künigiyim. Krima yaiya kira boina krimiir saiir bi naingwo tibmii künigim. Nüngaka. Krima asi naingwo tibmii künin krima krimiir wüngi wüngar wakaekim. Mi krima bidi yinokninkinim siya Kraiskin, nuan iikam whiekakim krimiir nanmaiwarkainain inkamin siya. Iriig.

Jisis siya gavmani mi miritiyin inkam nwirin siir yinisim iir haiswoniskiiigikin

⁴³ Jisis siya hapaiirin iyo kwisa ywo. Mi mhoiyya siya hir haiburgigin mi ini nu haimii Galili hiriyyar swoki amin. ⁴⁴ Jisis siyarin, hinina boinkin, siir oman iikamim sima profet inkamin siirin ha bi naingwuwikim siya inkam komiigin mi inigakin. Nüngaka. Sima hinina bi naingwuwikim. ⁴⁵ Mi iyya Jisis siya siir oma hiriir swoki amin mi Galili hiran iikamim sima siiramim ini maingimairga ywowinim. Dimusi rani, dimin taeminim siya tirim Judami ii komiyya wou nikwo aeiya Pasova om komii Jerusalem hir sima bidi kigmimikim.

⁴⁶ Mi Jisis siya om Kena nu haimii Galili hiriir swoki amin, omin opa siya tirkiya wain nikpitmaigiya siir. Mi om Kapaneam hir nwowin gavmani inkam komii nwirin siir yinisim yinkamiyinin makakin. ⁴⁷ Mi siya wakae Jisis siya nu Juda hir bidi haiburgigin mi siya nu haimii Galili tirii nitam tari. Mi siya ha namim Jisis siiram mi kimidiniya siir ini boiniu, saika namim om Kapaneam hiriir siir yinisim iir nini haiswoniskiiiyuwim. Siir yinisimin ini nao kingiin nwowin. ⁴⁸ Mi Jisis siya siir boinki mi kima, kara dimin kirie komii komii tir karamae nwowi mi kima wi kariiram naingwo tibmii kün tani. Nüngaka. ⁴⁹ Mi ti inkam komiiyin siya hinina boinki, Biyan Inkam Komii, kira kanakar wit, kariir yinisim iir kignakiyam. Yinisim ieya naonamin yio miyiyik rani. ⁵⁰ Mi Jisis siya siirin ina yikropkiyin, kira ti am kiriir yinisimin wi omwaiyar swoki waiyaei. Mi ti inkamin siya Jisis siir yai aiir wakaeyim mi ina yamin. ⁵¹ Mi iyya siya ha swoki haiyug apnamim mi kamim siir miritiyim, sima siirin siyiu hir yapiyiskaiwin. Mi sima boin siirin, kiriir yinisimin ini wadieyar swoki owin. ⁵² Mi siya kimidiniya simiir srii, paki hinin iyya wadie sae nwokikin kariir yinisimin, ha? Mi sima siir boin, siir piu huua kinyia ii nabie bopwo digika. ⁵³ Mi ta yaiya sima boina siir, saiir mhoiyya mi siir adin ina swoki aingwokiyyin yaiya Jisis siya boina ii nabie bopwo hinin kiriir yinisimin wi omwaiyar swoki waiyaei. Mi siya mi siir yinwig ima simaniiyin ini hiriyyar yaingwo tibmii kün swokiyim Jisis siiram.

⁵⁴ Mi ya tariigina ya dimin kirie komii kwisaka aeya, Jisis siya tira iikam imiir niisimauuam, iyya siya nu haimii Judia hir haiburgigin mi ha napnamim nu haimii Galiliya hiriir. Iriig.

5

Jisis siya inkam nwirin whinausim kwira Betesda dapiya saiir hir haiswoniskiiigin

¹ Mi tariiginim yim dig nwokiyim mi Juda simiir ii komii kwira nae iripa haingiriyyu aeiya ina yimbiam. Mi Jisis siya asi swoki amkin om komii Jerusalem hiriirin. ² Mi om komii Jerusalem hiran anowin napninpokainamiyinin iikamkim sim kiyaininpokainamiyinin sibsib siir kingiin hiran whinausim kwira ini hir nwowa. Mi iikamim sima Hi-bru simiir yaigina hinina dapikim Betesda. Mi ta whinausima saiir kingiin hiran iuruwim iriyyara nwowi iikamkim sim nidwowa. ³ Mi iikam whiekakim makak makakim ini hirar ninidwodwokaowim. Iikamim nhwokwisaeyim mi iikamim igrib iindib niimwowaeyao minkin kipiyyim mi iikamim kiu min naoninsimsiririu ikim. Sima minam

ninidwodwokaowi Adi Komii siir paekwosimin siya tirkiyim op aiirin imigak nwokiyam. ⁴ Mi ii nhirim Adi Komii siir paekwosimin iki siya nuunaiiniyim mi ta whinausima pi imig iga siya nauni iniunui. Mi inkamin iki biigi bi natmainamiyin ta opa Adi Komii siir paekwosim ieya tiriya mi ta siir ma pa digi. ⁵ Mi inkam nwirin iuru hir nidwowin biewiyim maki siya niyim kam nwar iuru iriir whoimgim (38). ⁶ Mi Jisis siya ti inkamin siir kigin siya hir whinin mi siya ina yinokninkinkiyin siya maki kwokiyaya bi iigin. Mi Jisis siya siirin hinina boinki, kira hinina naingwowi kira wadie swoki okiyim, aniya? ⁷ Mi ti inkamin maki niinanaekaiyiin siya siir yai aka hinina yowarkii boin, Biyan Inkam Komii, iya Adi Komii siir paekwosim ieya tirkiyim ta op aiirin mi kariirin inkamki haidunamam whaowae ta whinausima sair aowa hiririn. Mi kariirin pi nhirim swoki haiburi, bi pi sima natmaidunami.

⁸ Mi Jisis siya siir boinki, kira dinsiin okwoki mi kirir nibmir aiir hai mipa dapnam. ⁹ Mi biri kimiminkikin, ti inkamin siir ma ina digiya mi siya ini siir nibmir aiirar yinsiin hainamin. Taka iya ya Judami ii komiyya piu siisiya Sabat, iya dimin taemin sima tir karamae nwowiya saeya. ¹⁰ Mi siya nibmir ha hainamin mi gavmani inkamim sima ti inkamin Jisis siya nwowaiginiugiyin wadie siir sriwin, tapa Judami ii komiyya piu siisiya Sabat, dimin taemin tir karam nwowiya saeya mi kira wara kirir nibmira sair dimusi hainanikin. Moses siir siyiin hiriinanin siirin igbidgak bidi ywowin. ¹¹ Mi siya simiir yai aka hinina yowarkii boin, inkamin wadie kariir nwowaiginiugiyin kariirin siya nokmwon haigikin ta kariir nibmir aiir ninsiin hainaniyam. ¹² Mi sima kimidiniya ti inkam iir swoki kwasrii, yipikin kirir boinkiyin ta kirir nibmir aiir hainaniyam, ha? ¹³ Mi ti inkamin wadie Jisis siya nwowaiginiugiyin siya bi ninokninkinkikin ti inkam iirin. Dimusi rani, Jisis siya siir bidi haiburgigin mi siya panansi yinokninkinkisi, iikam kasakiwaeyao hir nokwowin.

¹⁴ Mi mhoiyya Jisis siya siirin omaka Adi Komii siir inig hainaniya sair hir kigin mi siya kimidiniya siir boin, wakae, kira mhoiyya wi dimin whir kipi swoki tir. Niingaka. Kira hiriinan tiri mi ta hika mhoiyya kira haii, ya wi hika biyya kira haiya wi sair haiburi. ¹⁵ Mi ti inkamin ha namn siya kimidiniya Juda simiir inkam komii komiyyim simiir ini boinu, ti inkamin wadie kariir nwowaiginiugiyin yio Jisis siyairgin. ¹⁶ Mi ti Isrelmi inkam komii komiyyim sima Jisis siirin siyu biye asi tirkim. Dimusi rani, iikamim maki niyim simiirin siya Juda simiir ii komiyya piu siisiya Sabat, dimin taemin whir tir karamae sima nwowiya siya sair haiswonimniskigin.

¹⁷ Mi Jisis siya simiir yai aka hinina yowarkii boin, kariir Adin siya inokniinon hiriirar miriigin. Mi an kara iripi hiriinan asi mi miri. ¹⁸ Mi ta yai hiriinana Jisis siya boina mi Isrel simiir biyan inkam komii komiyyim siir nisomaowam asi tirkim. Dimusi rani, ti makak iikamim siya haiswonimniskiyim Judami ii komiyya piu siisiya Sabat, dimin taemin tir karamae nwowiya sasa rani. Niingaka. Sima siirin io minsi nwokim ta siya boina hinin, Adi Komiiyiin kariir Adgin. Mi siya ini inkam komii siya siyar swoki onain Adi Komii siir hiriinanin. Mi siirin sairin nisomaowam tirkim. Iriig.

Adi Komii siya siir yinisim iirin inigak bidi ywohaiginiuwun siir mi aiir miriyamin

¹⁹ Mi Jisis siya simiir yai aka hinina yowarkii boin, kara kimiirin yaimwovar boin, kara siir yinisimin dimin whirin kariir kwoin aigi bi swoki aingwo tirkin. Niingaka. Kara diminin kara kigmimikim kariir Adin siyar tirim kara simiirarar tiri. ²⁰ Adi Komii siya kariiramn nhami nhami bi naingwokowikin mi siya digworaekwo whiekakim siya miriyim kariir asi nisimauugim. Mi digworaekwowim siya nisimauuwi mi digworaekwowim ti kara tirim wi simiir haiburi. Mi ti dimin taeminim kima simiir kigi mi kima wi nanaa pranae kin tani. ²¹ Adi Komii siya hidninsiin idwowyim iikamim naokaowim omwai swoki waiyam siir hiriinan. Mi kara siir yinisimin iikamim yipikin kara hauuwam tiriym kwoin miyik yio kariirar kwoinkin. ²² Mi kariir Adin iikam imiirin siyar bi hidikin. Niingaka. Mi siir kirieya siir yinisimin kariir bidi hauuwun mi siirin kara bidi kisina owin mi iikam imiirin wi karar hidi. ²³ Mi iikam whiekakim wi kariir inig iir asi hainani, kariir Adin siir inig iir sima hainana sair hiriinan. Mi yipikin kariir inig iir hainan karamae nwowi siir yinisimin kima tira sair hiriinan mi sima kariir Adin yipikin kariir nikropkiyin wi siir inig iir mi hainan tani. Niingaka.

²⁴ Kara Jisisin kara kimiirin yaimwovar boinkii mi yipikin kariir yai aiir wakaeyoknaei mi ha naingwo tibmii kani mi sima wi kariir Adin yipikin kariir nikropkiyin wi siir yai aiir warar mi wakaeyokna aingwo tibmii kani. Mi yipikin kariir nikropkiyin siya wi siir naeyu iir hauu haiginiuwi simiirin mi kima wi inigak nwoyokiyokiikaeyami. Adi Komii siya wi simiir wara hid rani mi sima wi nao rani. Niingaka. Mi sima wi yaeya kwoin win haii omwai waiyayokiyokiikaeyamin. ²⁵ Kara kimiirin yaimwovar boinkii, iya Adi Komii siya nimbina iikamim naokaowim simiiram ya bidi yimbiniya. Mi sima

wi kariir yai aairar wakaekii, Adi Komii siir yinisimin. Mi sima wi yaeya kwoin win haii omwai waiyayokiyokiigiyaamiyin. ²⁶ Adi Komii siya bi naowikin, siya kwoinbudin omwai waiyayokiyokiigiyaamiyin siir bwamkibwamin siyairgin. Mi ti hiriinan siyuiin siya kariirin digworaekwo whiekakim omwai waiyayokiyokiigiyaamiyin simiir bwamki bwam iir asi mi tirikin. ²⁷ Adi Komii siya ha boinkin, kara siir yinisimkin mi iikam imiirin wi kara hidi. Dimusi rani, kara ini inkaman ywowin. Mi kara simiir kwoinin ina ninokninkin. ²⁸ Mi kima wi ta sairsi kipi nanaaki. Mi iya saeya nimbiam mi iki iikamim niki aokaoim mi simiir ienau hir nwokaiyim sima wi kariir yai aair wakaekii, Adi Komii siir yinisimin. ²⁹ Mi sima wi ie hirankar ninsiin idwonani. Mi yipiki siyiu miyik tirim yim wi omwaiyar waiyayokiyokiigiyaami. Mi yipiki siyiu biyie tirim iya sima ninsiin idwowi wi yaigak nwowi. Mi sima wi paeya nami mi inokninkin simiirin wi hiriyar niunanaei.

Jisis siirin iikam nhirkim yanaakninkii haiginiu

³⁰ Kara dimin whirin kariir kwoin aargi bi naingwo miriigin. Niingaka. Damin taeminim kara wakaeyim Adi Komii kirmiir Wanin siya boinim kara simiirarar tiri mi kara iikam imiirin asi hidi. Mi kara iikam imiirin wadiyar sibgu hidi. Dimusi rani, kara kariir kwoin ara naingwo diriraerar tani. Kara Adi Komii siir kwoin iirar napi yipikin kariir nikrop iuungiyin nua tirir.

³¹ Mi ti yayim kariir kwoinkar priinaingwo boinkiswo mi kima wi ha di ninokninkini ti yayim kara boinim kaimwoki piyamisi owim, iyie? Kara hindara priiboini. ³² Mi inkam nwirin yio ina mi owin yio siya Jonkin siirin Adi Komii siya nambingikin, kariir yaiya saair sibgu boinimauuwam. Kara bidi yinokninkinin yayim siya boinimauuwim kariirim yim kaimwowaigim. ³³ Mi wim kima kam nhirim kimidiniya Jon siiram yikropki mi ti inkamin siya boinkiyin simiir yio karaigin. ³⁴ Kara kamim kariir yai aair nanaakninkii haiginiuwim simiirin yai karamaeka. Niingaki. Niingaka. Mi ti digworaekwowim ti kara boinimauuwim kimiir, kima simiirin wi nwoki sibgu inokninkinin. Mi kima wi kariir yai aairim nwoki wakaeyokna aingwo tibmii kinim. Mi kimiirin wi Adi Komii siya nanmaiwarkanaei. ³⁵ Jon siya ini pae niuyanana ywowin kimiir niuya haiginiuwam. Mi Adi Komii siir dimin taeminim simiir ninsiimauuwam. Mi ta iya siya omwaiyar niki waiyain, kima siiramim nhami nhami bi naingwo tibmii kinigim. ³⁶ Damin nhirim ini ta yaiya Jon siya boina kariir ini saair haiburim ya haniinga. Mi dimin miyik miyikim Adi Komii siya boinkiyim kara tiram yim iikam kimiir nanaakninkii haiginiugim kariirin hiniin, kariirin Adi Komii siya nikropkikin. ³⁷ Kariirin Adi Komii siyar nikropkikin mi kariirin siya boininkigikin mi siyar mi anaakninkii haiginiugikin. Mi wim kima siir yai aair bi wakaekim mi siir whwonkam iir bi kigim. Niingaka. ³⁸ Mi siir yaiya kimiir kwoinau bi haigi nonkworinuga. Niingaka. Dimusi rani, kima kariir yai aairim bi naingwo tibmii kinigim, kara ti inkamin Adi Komii siya nikrop iuungikin. ³⁹ Wim kima Yokwo Komii saair yayim simiirin ha sibgu mwainikim. Dimusi rani, kima saair sibgu ninokninkinam mi saair naingwo tibmii kinam tiri. Mi kimiirin wi Adi Komii siya nwoki hauuwim kwoin winin omwai waiyayokiyokiigiyaamiyin. Mi wara miyim kima mwainikimimikim yim kariir yai imaigim. Mi wim kima haniinam naingwo mwananaei, Adi Komii siir miyim kimiirin wi omwai simar nwoki waiyayokiyokiigiyaamiyin. Mi wara miyim kima mwan kigmimikim yim kariir miigim. ⁴⁰ Mi wim kima kariirim naingwo tibmii kinim pi boriisopi, kwoin winin omwai waiyayokiyokiigiyaamiyin kara kimiir hauuwim.

⁴¹ Kara pi boriisopi iki iikamim kariir inig iir hainan prapasim. Niingaka. Ya tariigina ya dimin komii rani. ⁴² Mi kara kimiirin ina ninokninkinin kimiir kwoininim Adi Komii siirin naingwo hiririu kin tani. ⁴³ An kara kariir Adin siir inigni nitkin mi ta kara nita ya Adi Komii siya nitni haninaka tisi kara nitiskiyin. Mi wim kima kariir yai aair bi naingwo tibmii kinigim. Mi wim kima simiirin ini yimiyyuwim. Mi inkam nwirki nitkiswo mi siya siir yai imiir nini boinimauuwim mi wim kima siir yai imiirin wa pi wakaeyin mi kariirin iyie? ⁴⁴ Mi kima kariir yai aairamin wi panina naingwo tibmii kinim, ha? Kima wi dig nwo rani. Mi kima, kima kimar ninan hainanamar tiri mi kimiir inigim Adi Komii siya hainanim pi boriisopi. Niingaka. ⁴⁵ Kima ha kipi naingwo kimiirin kara wi kariir Adin siir boinimauuwim, kimiir boinwokiyoopnatkaigiyaami. Niingaka. Mi Mosesin yipikin naingwo tibmii komigak kima nwowiyin wim kima ha naingwowi kimiirin wi siyar whinkinsiis haiginiuwim. Mi Adi Komii siya kimiirin wi dimin whirki kimbu karama sairsi nwoki ikuuwim. Kimiirin wi siyar boinimauuwim kariir Adin siya boinwokiyoopnatkaigiyaami. ⁴⁶ Mi kima Moses siir yai imiiram naingwo tibmii kinim, kima tira saair hiriinan mi kima kariir yai aairamin wa mi aingwo tibmii kinim. Dimusi rani, yayim Yokwo Komii hir nwowim kariirim siyar winboinkiyim mi kima simiiram bi naingwo tibmii kinigim. ⁴⁷ Mi ti yayim Moses siyar winboinkiyim kima simiiram naingwo tibmii kinim karam nwowi mi kima kariir yai imiiramim wi panina naingwo tibmii kinim, ha? Yi siyu karamaeka. Niingaka. Iriig.

6

*Jisis siya hauu aeyim kamim 5,000kim, siya wigiyim simiir wara bi mwaingim
(Mt 14:13-21; Mk 6:30-44; Lk 9:10-17)*

¹ Mi mhoyiya Jisis siya ti yaayim ha boindigiyim mi siya ina iyikidamin Galili whiigbida hiriir, saair inig whirin sima dapiyin ta whii aairin whii komii Taibiriaska. ² Mi iikam whiekakim sima ini Jisis siir mhoyiyar sidkaenamim. Dimusi rani, sima dimin kirie komii komii kasa bi kigim iikam makak makakim siya ninimniskiiyim. Mi sima siir mhoyiya asi sidkaenamkim. ³ Mi Jisis siya mhuusim whirin siir iiyam. Mi siya kimidiniya siir kamim siir kigna miriiyin simakar ini ii idwoiu. ⁴ Mi Juda simiir ii komiia wou nikwo aeiya Pasova ini kingiin nwowa. ⁵ Mi Jisis siya ha nyaeyok kaokiyin mi siyar kigwin, iikam isid komiiyin nitin siiram. Mi siya Pilip siir boinki, krima bretim pi papi haii ti iikam ima naeyamin, ha? ⁶ Mi Jisis siya Pilip siirin hiriinan boinkiyin mi yio siyarin bidi yonkwokiyin siyiuin pi siya tiri. Siya Pilip siirin minam kinankiugin, siir kwoinin pi panina namisi aingwokii. ⁷ Mi Pilip siya siir yai aka hiniina yowarkii boin mi krima bretim K200.00 saini. Mi ti hiriinan iikam isid komiiyin krima simiirin haimii haimiia hauuwim pi digi dig nwo rani. Niingaka. ⁸ Mi siir kigna mirii inkam nwirin, Endru nkiuwiyin Saimon Pitani nomousim, siya Jisis siirin hiniina boin, ⁹ whranisim nwirin tir nwowin, siya bret baliyim iriyyara nwowi mi anasuwo whisa mi owi. Mi ti hiriinan bret iriyyariuwam mi anasu whisuwa iko, ti hiriinan iikam isid komiiyin pi dig swoki o minin tani. Niingaka. ¹⁰ Mi Jisis siya simiir boinki, kima simiirin nab nab dokwin idwo. Mi ta maeyaua sima nidwowa ya kokaka. Mi ti 5,000 kamim ini ta maeyaua kokaka ini saair prugrinkin idwonamim. [Sima wigiyim simiir warar bi mwaingim.]

¹¹ Mi sima ha grinkin idwokiyim mi Jisis siya ti bret iriyyarim ha haigiyin mi siya ina boin wadekiyin Adi Komii siir. Mi mhoyiya siya ina yinibimbii hauugiyim kamim siir kigna miriiyim simiir mi ti bret haimiiyim simiirin kimidiniya sima yap hauuwam iikam imiir sima naeyam. Mi mhoyiya siya anasuwo ha mi haiyin, ina mi inoop inispamspak hauugiyin kamim siir kigna miriiyim simiir, bret imiir siya niki tirkiya saair hiriinan. Mi iikam imiirin ha nonkwokwo hauunamim mi sima ini simiir kwoinkar prugrinkin idwo aenamim. ¹² Mi mhoyiya simiir mhiyyim dig ha nwokiyim mi Jisis siya siir kigna miriiyim kamim simiir boinki, wara nae haimii haimiiyim sima naepipiru okiyim ti swoki tauhaiginam iripa. ¹³ Mi ta siya boinkiya saair mhoyiya, nae haimii haimiiyim simiir swoki taugin haiyam mirisim kwirki bi swoki okikin ini hiriyyar taugin haiswokiyim mi sima simiirin nib komii komiiyim iuur isa tauhaigi. Mi ti nib komii komii iuur iswo ini yaigiyaiya yaki itkikiniyim ti nae haimii haimiiyim sima naepipiru okiyim.

¹⁴ Mi ti iikamim sima ti dimin kirie komii komiiyim siya tirim simiir kigim mi sima ina boinin. Ti profet inkamin Adi Komii siya boinin, nua tirii nitam siyairgin. ¹⁵ Mi Jisis siya bidi yinokninkinkiyin, sima siir nonkwonamam tiri simiir kigirkakan inkam komii nwowam. Mi siya mhua hiriirin sasar asi swoki amkin. Iriig.

*Jisis siya whiia saair op idwower napnaidamkin
(Mt 14:22-33; Mk 6:45-52)*

¹⁶ Mi mhoyiya iya bieyin ha nikiiyamtibin mi kamim Jisis siir kigna miriiyim sima ina yapniyamtibim whiia hiriir. ¹⁷ Mi sima kimidiniya i ira saair yani apni kwiriinam. Mi ina iyikidamin whiia saair miriiya hiriir. Mi iya bidi kakauu iuguskiya mi Jisis siya simiiram bi niki amsisaukin. ¹⁸ Mi ta iya opud komiia ha hugnaniya mi hinin komiia ina mi ii okwonaniya. ¹⁹ Mi kamim Jisis siir kigna miriiyim sima kignaidamim kilomitisim iriyyar kwir nanaigim. Mi simar kigwin Jisis siya op idwower napnii. Mi siya simiir iya saair kingiin napamin mi sima nidid pranai bi kinwinkim. ²⁰ Mi Jisis siya simiir boinki, kima kipi nidid, ti karaigin nitin. ²¹ Mi sima maigimairga siiram ha nwowim mi siirin ina yinkikwona kwiriyyin. Mi biri kimimankim, sima ina yimbiamim ta maeyaua sima namam tira saairin. Iriig.

Iikamim yim Jisis siiram naphansirkim

²² Mi iigwira iikamim sima bidi yinokninkinkiyim, tapaiir nwomaiya iya iruwaigra. Mi sima Jisis siirin wara bi kigwo kwiriigikim kamim siir kigna miriiyim simakan. Niingaka. Sma siirin tirar haiburgigim. ²³ Mi siyaii nhirim om komii Taibirias hiranki nitiiyim yim ta maeyaua Jisis siya boin wadekiya Adi Komii siiram mi bret siya hauu aeya kam 5,000nim sim saair kingiin hiriir nitikim. ²⁴ Mi iikamim sima hiriinan kigim, Jisis siya mi kamim siir kigna mirii iikim, sima tir nwo rani mi sima kimidiniya siyaii sim nhirim sim kwiriinaidam om komii Kapaneama hiriirin Jisis siya mi kamim siir kigna mirii iikim simiiram hansiram. Iriig.

Jisis siya ninomor kou hiran bret miyiknankin

²⁵ Mi iikamim sama Jisis siirin whigbid mirmiiya hir kigiuwun mi sama kimidiniya siir srii, inkamin nowomwarkaiyuwiyin, kira tiririn paka hinin iya sae nitkin, ha? ²⁶ Mi Jisis siya simiir yai aka hinina yowarkii boin, kara kimiirin yaimwovar boinkii, kima kariiramim minam swoki aingwo hansirnikim bretin kara hauu aeyim kimiir mi kimiir mhuuim ha nae kinuugiyim simiiram. Mi kima kariiramim dimin kirie komii komiiyim kara tirim kima kigim simiiram bi hansirnikim. Niingaka. ²⁷ Kima naeyim biyie nwowiyim simiiram kipi mirii. Kima naeyin kwoinbud hauu haiginiuwiyin omwai waiyayokiyokiiyam siiram miriunanae. Mi kara ti inkamin ninomor kouanki nitin, kimiirin wi kara hauuwi siirin. Dimusi rani, Adi Komii krimiir Wanin siya kariirin inagak bidi ywohaiginiugiyin. Mi kara siir mi aiir miriyam nitkin.

²⁸ Mi sama siir swoki srii mi krima wi dimu dimin ti tir big nasmirwaiya Adi Komii siya nwowamin krimiiramim, ha? ²⁹ Mi Jisis siya simiir yai aka hinina yowarkii boin, tiki diminin kima tiranin, big nasmirwaiya Adi Komii siya nwowi mi maingimaingra siir nwowainuwi, kima kariir yai aiiram daingwo tibmii kin, inkamin yipikin Adi Komii siya nikrop iuugiyin nua tirii.

³⁰ Mi sama siir yai aka hinina swoki owarkii boin, kira wi piki hinin dimin kirie komii komiiyim sim tiri, krima kigamin. Mi krima wa nwoki aingwo tibmiiyim kiriir yai aiiramim, ha? ³¹ Krimiir yidiwi wanwiyaeyim iya sama nu siiyin apain siir hir nwowim sama dimin whirin mana dapiyin siirarar naekim Yokwo Komii saeya hinina boinka, ti naeyin ninomor kouanki nitkin Moses siyar hauu aekim simiirin. ³² Mi Jisis siya simiir yai aka hinina yowarkii boinkii, kara kimiirin yaimwovar boinkii ti bretin ninomor kouanki nitin kimiirin Moses siyar bi haugin. Niingaka. Kariir Adin kimiirin siya haugin ninomor kougi kou hiran bretki bretin. Mi tiki hiriinan naeyin kimiirin wi omwai siya waiyayokiyokii haiginiu rani. Niingaka. Kariir Adin ti hiriinan nae kibiyin siir om hiranin siyar hauuwikin bretnanin omwai kima waiyayokiyokiiyam. ³³ Mi bretin Adi Komii siya haugiyin ninomor kouwanin iikam kimiir, yio Jisis karaigin. Mi kimiirin kwoin win wi karar hauu haiginiuwi omwai waiyayokiyokiiyam. ³⁴ Mi sama siir boinki, Biyan Inkam Komii, wara kiriir bretin krimiirin inokinok hiriayar whaunanae mi nim wi omwai hiriayar nwoki waiyayokiyokiiyam. ³⁵ Mi Jisis siya simiirin ina boinkiyin, ti bretin kwoin win hauu haiginiuwiyin iikam imiir omwai sama waiyayokiyokiiyam, yio karaigin. Yipiki kariirim niti yio wi mhuigi nao rani. Mi yipiki kariirim naingwo tibmii kin, yio wi kwoinki haei rani. Niingaka.

³⁶ Kara kimiirin pi hinina boinkii, kima kariir bidiyar kigim mi kima bi naingwo tibmii kuingim. ³⁷ Mi iikamim yipiki Adi Komii siya haugiyim kariir in nonkwowim, yim sama wi kariir siyu iirar napi. Mi kara iikamim kariirim nitim mi kariirim naingwo tibmii kinim, simiirin wi huuyarmai rani. Niingaka. ³⁸ Kara ninomor kou hir haiburgigin mi ha niuunaiiniyin, kara kariir kwoin iirara napam bi nitkin Niingaka. Kara nua tiririn minam niuunaiinikin, ti inkamin kariir nikropkiyin siir kwoin iirarar napim. ³⁹ Mi ti inkamin kariir nikropkiyin siir kwoinin yio hiniingin. Kara ti iikamim siya haugiyim kariir, kara simiir nwiiri kipi haiburgig. Niingaka. Iikam imiirin wi karar swoki hidninsiin idwowi, iya Adi Komii siya iikam imiir hidana. ⁴⁰ Ti diminin kariir Adin siya naingwowin kara tiram yio hiniingin mi ti iikamim yipiki kariir yai aiir wakaeyim mi ha ninokninkinim kariir, siir yinisimin. Mi sama kariiram naingwo tibmii kinim mi ha mi wakaeyoknam kariir yai aiir, simiirin wi kara hauu haiginiuwi kwoinbudin omwai waiyayokiyokiiyin siirin. Mi simiirin wi karar swoki hidninsiin idwowi. Mi sama wi omwaiyar waiyayokiyokii iya Adi Komii siya simiir hidana.

⁴¹ Mi ti yayim siya boinkiyim simiir mhoiia Isrel simiir kamim io ha nwowim mi ina nhinkii boinainamim Jisis siir. Dimusi rani, siya hinina boinkin, bretin ninomor kouanki nitin yio karaigin. ⁴² Sama hinina boin, tiki inkamin siya Jisiskin, Josepni yinisim ikin. Krima siir yopii ad owiirin bidiyar iki inokninkinim. Mi siya hinina dimusi boinkin, kara ninomor kou hir haiburgigin mi ha niuunaiinikin, ha?

⁴³ Mi Jisis siya simiir yai aka hinina yowarkii boinki, kima, kima kimar kipi nomboniyokaina. ⁴⁴ Inkam nwirki siir kwoin aigi bi swoki aingwo tibmii kuingin pi siya yaingwo tibmii kin kariiramim siirin Adi Komii siyar hurworwokaigikin. Mi siirin wi siyar swoki hidninsiin idwowi mi siya wi yaeya kwoin win hahi. Mi wi omwaiyar swoki waiyayokiyokii. Ya tariigina wi iya Adi Komii siya iikam imiir hidana wi sair nimbiyam. ⁴⁵ Yaiya profet kamim sama winboinkiya Yokwo Komii sair yai hinanga. Adi Komii siya wi iikam kasa nowomwarkaiyu rani, dimin taeminim wadie simiir nwowainuam. Mi iikamim yipiki kariir Adin siir yai aiir wakaeyim mi ha ninokninkinim, kariiramim wi sama naingwo tibmii kin. ⁴⁶ Ti iikam whiekakim simiir nwirki Adi Komii siir bi swoki kigimiminkin. Niingaka. Kana kanaigin siir kigin ti inkamin Adi Komii siya nikrop iuugiyin nua tirii.

⁴⁷ Kara kimiirin yaimwower boini, inkamin kariiram naingwo tibmii kiiiniyin, yio wi yaeya kwoin win haii. Mi siya wi omwai hiriyyar waiyayokiyokiigiyami. ⁴⁸ An kararin ini bretnan ywowin, iikam imiirin karar whinkinsiis haiginiuwu omwai waiyayokiyokiigiyamin. ⁴⁹ Biya kimiir yidiwi wanwiyaeyim iya sima nu siiyin apain siir nwowim, sima manaim Adi Komii siya hauuwim simiirar naeyaonamkin. ⁵⁰ Mi an kara ti inkamin Adi Komii siir om inir haiburgigin mi ha niuunainiyin nu tiriir, an kara ini bretnan ywowin, iikam imiir whinkinsiis haiginiuam. Mi yipiki kariiram naingwo tibmii kiiini, yim wi nao rani. Niingaka. Yim wi omwai hiriyyar waiyayokiyokiigiyami. ⁵¹ An kara ini bretnan ywowin, iikam imiir whinkinsiis haiginiuwam omwai sima waiyayokiyokiigiyim. Ankara Adi Komii siir omin ninomor kou hiranin siir hiranki nitkin. Mi iikamim ti bret iir naei, yim wi omwai hiriyyar waiyayokiyokiikaeyami. Yio ti bretnan nuan iikamim sima naeyanin ya kariir piu aeyarga. Mi simiirin wi kara nwoki whinkinsiis haiginiuam, yaeya kwoin win haiyamin omwai waiyayokiyokiigiyamin.

⁵² Mi ti dimin taeminin siya boinim simiir mi Isrel simiir iikamim simiir kwoinim ina iwitpaomaigiyim. Mi sima ini sima simar yinkinwamwarkii whrie boinamim. Sima hiniina boin, ti inkamin siir pua krimiirin wi paniina hauuwi, krima naeyamin, ha? ⁵³ Mi Jisis siya simiirin ina boinkiyin, kara kimiirin yaimwower boini. Mi kima ta kariir kip aiir nae karamae nwowi mi kima wi yaeya kwoin win hai rani, omwai waiyayokiyokiigiyamin. Niingaka. ⁵⁴ Mi inkamin kariir kip aiir naei mi kariir nhie aiir mi kwiyaei, yio wi yaeya kwoin win haii, omwai waiyayokiyokiigiyamin. Mi siirin wi karar swoki hidninsiin idwokii mi siya inkamnan wi omwaiyar swoki waiyai iya Adi Komii siya iikam imiir hidana. ⁵⁵ Kariir kipa saeyairga diminki dimina naeiya. Mi kariir nhieya saeyairga diminki dimina kwiyaei. ⁵⁶ Mi inkamin kariir kip aiir naei mi kariir nhie aiir mi kwiyaei, yim sima kanakar nwowi mi ankara simaka mi owi. ⁵⁷ Adi Komii siyaargin digworaekwo whiekakim omwai waiyayokiyokiigiyim simiir Adin mi yio siyarin omwai hiriyyar waiyayokiyokiikaeyamikin. Mi kariirin siya nikropkikin mi ankara iriipi hiriinan omwai asi mi waiyayokiyokiigiyim. Mi yipiki kariir kip aiir naei, yio wi omwai hiriyyar waiyayokiyokiikaeyami ti digworaekwo imiirsi. ⁵⁸ Karaargin ti bretnin, Adi Komii siir omin ninomor kou hiranin siir hiranki nitin. Ti bretnin yio ti bretnin kimiir yidiwi wanwiyaeyim biya sima naeyin siir hiriinan tani. Niingaka. Sima ti bret iir naeyim mi iya sima waibiyie nwowa mi sima ina yaonamim. Mi yipiki ti bretnin kara hauuanin siir naei, yim wi omwai hiriyyar waiyayokiyokiikaeyami. ⁵⁹ Jisis siya yayim omaka yaimin dimin nidwokai wakaei ya om Kapaneam hirana sair hir boinimmauugin. Iriig.

Jisis siir yaiya sair miyim, iikam imiirin wi sima whinkinsiis haiginiuwu omwai waiyayokiyokiigiyamin

⁶⁰ Mi iikam whiekakim yipiki siir kigna miriyyim sima ta yai aiir wakaeyim sima hiniina boin wari yai hiriinanin kira boinim, krima simiirin ninokninkin tani. Mi krimiirin hikak sima nwowi. Mi ti hiriinan yayim simiiramin pi nhinga nwowi, simiir wakaeyamin, ha? ⁶¹ Mi Jisis siya bidi yinokninkinkiyin ti yai hiriinanin sima boinim. Mi siya simiir boinki mi ti yayim kara boinim simiir miyim kimiir kwoinim sima haipridkikaigin, aniya? ⁶² Mi kima ti inkamin Adi Komii siir omin ninomor kou hiranin kariir kigii kara swoki ami, ti omin kara niki itin siir mi kima wi paniina naingwokii, ha? ⁶³ Iikam kima, kima kimar whinkinsiis ankinsiisnaim omwai waiyayokiyokiigiyamin wi dig nwo rani. Niingaka. Adi Komii siir naeyuin mi ta yayia kara boin aka mi sowa sowairgo kimiir whinkinsiis haiginiuwano omwai waiyayokiyokiigiyam. ⁶⁴ Mi kimiir nhirim yim kariiram bi naingwo tibmii gigin. [Mi Jisis siya bidiyar yinokninkinkiyin iya siya kamim siir kigna miriyyim simiir nimbiniin mi yipiki inkamin siiram naingwo tibmii kiiin karamae nwowin, siirin wi wir siya napwouwi siir sau omomin siya hainin siirin.] ⁶⁵ Mi Jisis siya simiirin hiniina boinki, kara kimiir bidiyar iki boinkiyin, inkam nwirki kariiramin siir kwoinairga bi swoki aingwo tibmii kiiiniminkin. Niingaka. Pi siya yangwo tibmii kiiin mi siir kwoinin Adi Komii siyar bidi hiurworwokaigiyin.

⁶⁶ Mi ti yayim siya boinim simiir mhosiya iikam whie komiyya biya siir niki kigna apim mi tariinanin sima siirin ini digiumii haimriiyugigim. Mi sima siir haiburgigim mi ina yinoopamin. ⁶⁷ Mi mhosiya Jisis siya siir kigna miriyyim kam iuur nwisu simiir srii mi wim kima tari kariir haiburgigim warar mi aingwowi? ⁶⁸ Mi siir yai aka Saimon Pita siya yowarkii boin, biyan Inkam Komii, krima wi nhiriiram nami, ha? Kiriir yayia sasairga krimiir whinkinsiis haiginiuwana, omwai krima waiyayokiyokiigiyamin. ⁶⁹ Nim krimarin ina ninokninkinim kiriirin, yipikin ti krima wakaeyokna aingwo tibmiiyin kiraargin ti inkamin Adi Komii siya nimbiniyin. ⁷⁰ Mi Jisis siya simiir yai aka hiniina yowarkii boin, kimiirin kara bidi yimbiniin kariir kigna miriyyan kam iuur nwis nwowam. Mi kimiir nwirin

yio miyik rani, ini yium biyan inkamin Setan ini siir hiriinan yowwin. ⁷¹ Siya Judas siir boinkin, Saimon Iskariotni yinisimin. Siya ti kam iuur nwiso siir kigna miriyim simiir nwiirkin. Mi mhoiyya Jisis siirin wi wir siya napwouwi iki kam biyeyim simiir, sima hainim siirin. Iriig.

7

Jisis siir nomousisimim sima siiramin hinina bi naingwo tibmii kungim siya Kraiskin, inkamin Adi Komii siya nikropkiyin

¹ Mi tiriiginim dig nwokiyim mi Jisis siya ini nu haimii Galili hirar yapmiriyin. Dimusi rani, inkam komii komiyim bi nwowiyim hiranim sima siir nisomaowam tirkin. ² Mi Isrel simiir iikamim simiir iyya kingiin nwowa, iripa sima haingiriyu owiya yaewou naeya saiiir nikwo aeyam amar omaka saiiir. Ya ta iyya simiir ii aeya numirin sasaeiyim wai bi nwowim, simiir nankin imiyyaeyam Adi Komii siir. ³ Mi Jisis siir nomousisimim sima siir boin, kira ti om iir haiburgik mi kira nu haimii Judia hiriir dam mi iikamim yipki kirir yai aiir naingwo tibmii wi sima nwoki kigim, dimin taeminim kira tiri. ⁴ Mi inkamin ha naingwou iikamim siir dinokninkin mi siya siir dimin taeminim hindara kipi nimprio diriraerar. Niingaka. Mi kira ti hiriinan dimin taeminim simiir tiri mi biyiyin kirar tiki iisiumauna hinda tinda. Mi ti dimin taeminim iikamim sima nwoki kigim kira diriraerarim dimin miyik miyikim. ⁵ Mi siir nomousimim yim simiir hiriinan yayim hinda puairga mi boinkin, sima bi mi aingwo tibmii kungim. ⁶ Mi simiir yayim ha boin digiyim mi Jisis siya simiir boin, kariir iyya bi niki imbinika karar niisiumaunana hinin, kara ti inkamin Adi Komii siya nikropkiyin siya. Mi kima paki hinin iyya sae mi ami ta iyya Isrel simiir iikamim yaewou iripa sima nankin imiyyaeyana, numiran sasaeiyim wai bi nwowiyim sim Adi Komii, yio kimiirar kwoinkin. ⁷ Iikamim nu tiranim sima io kimiir bi nwowikim Niingaka. Sima io kariir nwowikim. Whisarii rani, simiir aowa aowan dimin taeminim sima tiriyyim kara haknoudninkinikim. ⁸ Kimar ti am simakan, ta yaewou aiiramim. Ankara niingaka pi wara nam tani. An kara ii nhirim tirar niki owamar naingwowi. Kara simiirin hininin asiima niki iisiumauwim pi boriisopi, kara ti inkamin Adi komii siya nikropkiyin siya. Niingaka. Ya ina niki owa. ⁹ Mi siya simiirin hiriinan boinkiyin mi siya ini nu haimii Galili hirar ywokiyin. Iriig.

Jisis siya yaewou naeya amar omaka saiiir naeya saiiirin warar ini ikwo aeyu

¹⁰ Mi Jisis siir nomousisimim ha namim sima ta yaewouwa saiiir nikwo aeyam mi yio siya ini mhoiyyar mi amin. Siya iikam whiekak aka bi namkin. Siya sasar yimprio am. ¹¹ Mi Isrel simiir iikamim iyya sima ta yaewou aiir nikwo aeya, yim sima kimidiniya Jisis siiram yoksirboin. Mi sima ini simasimar yinsrii ansriiyim siya ini papi nwowin. ¹² Mi Jisis siiramin simasimar whrie boinam. Nhirim yim hinina boin, siya inkam wadiekin. Mi nhirim hinina boin, kiya yio inkam paii rani, iikam ima naingwo tibmii yamin, siir kwoinkar priinaingwo boini iikamim simiir nikpitmayamin. ¹³ Iikam hoingaki bi boinkin Jisis siir nhinkiyamin. Niingaka. Dimusi rani, sima mansi nididkim, Isrel simiir biyan inkam komii komiyim pi sima wakaei mi simiirin pi sima niki.

¹⁴ Mi ii kwoimim yaewou sima nikwo aeyim simiir mhoiyya Jisis siya iikam imiirin omaka Adi Komii siir inig hainaniya saiiir hiran, ini idowiyar boinmimauuin. ¹⁵ Mi Isrelmi inkam komii komiyim sima hiriinan kigim, sima ini hindara yanaakiyim. Mi sima boin, ti inkam hiriinanin ti dimin taeminim yokwo tir nwowim, siya simiirin panin panina ninokninkinim? Mi siya ti iikam imiir kwomwarkaiyyuin, inkam ninokninkin komiigakan siya skulam bi swoki amimankin. Niingaka. ¹⁶ Mi Jisis siya simiir yai aka hinina yowarkii boin, ti dimin taeminim ti kara nowomwarkaiyyuwim kimiir, yim kariir tani. Niingaka. Ti yayim yim Adi Komii siirgin, inkamin kariir nikropkiyin. ¹⁷ Mi inkamin siir kwoin komiyin Adi Komii krimiir Wanin siir yai aiiram naingwowi mi siya pa ninokninkin ti yayi kara boinmimauuwa. Kara kariir kwoinkar priinaingwo boini iyye? Kara Adi Komii siir yai imiir boini. ¹⁸ Mi inkamin siir kwoinkar naingwo boini, yio ti hiriinan inkamin yio siir inig iirar hainanamar tiri. Mi inkamin ti inkamin siya nikropkiyin mi ha nitin, siir inig iir hainani mi yai ha boinmimauuwi mi yio ti inkam hiriinanin, yio inkam wadiekin bi iksisaeikin. Niingaka.

¹⁹ Biyya Moses siya siyyu komii siir siyyuim kimiir hauuwun mi kimiir nwiirki ti siyyu iir bi swoki sibgu apkim. Niingaka. Mi kima kariir nisomaowam dimuam tiri, kara ti Moses siir siyyu iir nap karamae nwowin, ha? ²⁰ Mi iikam nhirim siir yai akan sima yowarkii boinki, yipikin kirir nisomaowam tirin. Mi kira ti hiriinan yai boinin mi tari kiririn uridyugi bidi ii okwokaiyin, aniya? ²¹ Mi Jisis siya simiir yai aka hinina yowarkii boin, kima io kariir dimusi nwo rani mi kibi kwira, iikamim makiniiyim simiir kara ninimiskiiyim, Judami ii komiyya piu siikuwakiya dimin taemin tir karamae nwoyiya saiiir mi kima kwoin bibiyae kariiramim sairsi naingwowi. ²² Mi Biyya Moses siya kimirin min boinkin, kimiir

yinisim yinkamiyinin simiir miois imiir kitiyopnir haiyim. Nnngaka. Yio kimiir brougae ima tirkin biyyin. Mi wim kima kimiir yinisim yinkamiyinin simiir mioisim Juda simiir ii komiyya piu siisiya dimin taemin tir karamae nwowiya, saiirar mi kitiyopnirmnir haiigim. Mi Moses siir siyuuin siirar mi apkin. ²³ Wim kima ti diminin Judami ii komiyya Sabat piu siiskuwakiya dimin taemin whir tir karamae nwowiya saiirin ini Moses siir siyuu iirar mi apim. Mi kima pi io kariir dimusi nrowi, ti makak iikamin kara ninimniskiiyim simiirsiiyin ta Judami ii komiyya piu siiskuwakiya Sabat dimin taemin whir tir karamae nwowiya saiir, ha? ²⁴ Diniinim kara kimiir boinin kima simiirin hindara whisariyya kipi hid. Wim kima ha naingwowi kara Moses siir siyuu iir mi ikwowaisii. Kima sibgu daingwo omoki mi kima pa nwoki inokninkinin kariir yayiim kaimwowaigim. Iriig.

Mi iikam nhirim sima boin Jisisin Kraiskin inkamin Adi Komii siya nikrop iuungiyin iikam imiir whinkinsis haiginiuwam siya

²⁵ Mi iikam nhirim om komii Jerusalem hiranim sima boin, ti inkamin siya sima nisomaowi. ²⁶ Kima siir kigi! Siir dimin taeminim iikam imiir siya boinin, siya isi hindara krinkinkiyim. Mi siirin inkam nwrki bi swoki boin huriyyu miminkin. Mi inkam komii komiyyim sima hiriyar yaingwo mi tari Kraisk siyairgi sae, ti inkamin Adi Komii siya nikrop iuugiyin, iyie? Si rani? ²⁷ Mi ti inkamin Adi Komii siya siirin panin panina nimbingikin. Krima ina ninokninkinin siir om iirin. Mi mhoiyya ti inkamin Kraisk nikiuwiyyin. Adi Komii siya nimbingiyin, siya swoki iti mi iikamin sima wi ha ninokninkin tani, siya pindanki nitkin. Mi hiriinanki niuwi siya tari Kraisk rani.

²⁸ Mi ti dimin taeminim iikam ima boinkiyim simiir mhoiyya, Jisis siya omaka Adi Komii siir inig hainaniya saiir hirar niki owin mi siya ini komiyyar kauwok boinkiyin. Wim kima ha naingwowi kara yipikin mi kara pindankin nitkin. Kara kariir kwoinairgi bi priinaingwo itkin. Kariirin Adi Komii siyar nikropkikin mi kara asi nitkin. Kwoinin siyar naingwowyim yim kaimwowaigim mi kima siir ninokninkin tani. ²⁹ An kara siirin ina ninokninkinin, whisarii rani, kara biyya saika hirar niki okin mi kariirin nua tiriirin siyar nikropkikin. ³⁰ Mi ti dimin taeminim siya boinin simiir mhoiyya, inkam komii komii nhirim ina yamin siir hugripkilkikaiyam mi siir nonkwonamim maeyauwa mi biyye miriyya saiir hiriir. Mi sima siir bi nonkwokim. Dimusi rani, iyya siya namana ya kingiin niki o rani. ³¹ Mi iikam whiekakin, dimin taeminim siya nowomwarkaiyuuwim simiir wakaeyim, sima ina yaingwo tibmii kungiyim siiram. Mi sima boin, mhoiyya ti inkamin Kraisk nikiuwiyyin Adi Komii siya nimbingiyin tiriir nitam, dimin kirie Komii komiyyim siya tiri wi tari ti inkamin siya tirim dimin kirie komii komiyyim wi tari simiir namsi haiburi? Nnngaka. Iriig.

Mi sima polis inkam nhirim simiir yikropki, Jisis siir nonkwowam

³² Mi Farisi kamim sima hiriinan wakaeyim, iikamin sima Jisis siir haigiririr boini mi sima mi prismi biyyan inkam ikim, sima polis inkamin simiir asi nikropkikin siir nonkwowamin. ³³ Mi iyya sima nita Jisis siiram mi Jisis siya ina boinwinin simiirin, kara kimaka tapaiirin ii priei nwo rani mi kara wi kapi swoki ami ti inkamin kariir nikrop iuungiyin nua tiriir siiram. Mi wi saikar swokini owowuwi. ³⁴ Mi mhoiyya kima kariiram hansirni, kima wi kariir kig rani. Mi ti omin kara namanin kima kariiramin wi mhoiyya siiram nantitrop it rani. Nnngaka. ³⁵ Mi ti yai hiriinanim siya boinkiyim simiir mhoiyya, Isrel simiir biyyan inkam komii komiyyim sima simasimar yinwhrie boinamim, siya ti hiriinan boinin mi siya wi pinda nami krima siir kig karamae nrowi, ha? Mi siya wi iki omom piugan kwirniyim Isrel simiir piugana saeya wara nwo karamae nwowim wi simiir nami? Mi siya wi iki omom Isrel simiir iikamin simiir kam nwonwirakin ninkin hopkai waiyim wi simiir nami? Mi siya Adi Komii siir yayi wa Grikmii isidin hiranim wi simiir nini boinmimauuwuwi, aniya? ³⁶ Mi siya hinin dimusi boinkin? Mhoiyya kima kariiram hansirni kima wi kariir kig rani, kara wi omin kima nantitrop it karamae nwowin wi siir nami. Iriig.

Jisis siya opa iikam imiir hauu haiginiuwana kwoinbudin omwai waiyayokiyokiyam saiir boinkin

³⁷ Mi iikam ta yaewou naeya saiir nikopkaini iyya saiirar niki ikwo aeyim amar omaka saiir hir mi Jisis siya ha nansiin okwokiyyin ini komiyyar kauwok boinamnankiyin. Yipiki kwoinki haei yio kariir wini kigni mi siirin wi op kara hauu kwiyae haiginiugii. ³⁸ Ya ini Yokwo Komii saeyar boina yayi ina saiir hiriinana ywowa. Mi yipiki kariiram naingwo tibmii kiini, yio wi Adi Komii siir naeyuin hiriyar namyokiyokiiyin wi siir haai. Yio wi opa ieno anki niriidkinnmwimoinananiya wi saiir hiriinan niriidkinnmwimoinanini siir kwoin hirankin mi wi siya whinkinsis haiginiuwi iikam nhirim simiirin. ³⁹ Jisis siya ta hiriinan yayi Adi Komii siir naeyuu iir boinkin. Mi yipiki siiram naingwo tibmii kiini, tiriiginin wi ini hanin siir kwoin iir kwirii idwokaai. Mi ta iyya Adi Komii siir naeyuun

bi niki itkin. Dimusi rani, Jisis siya bi niki aonamkin mi bi niki insiin idwonamkin omwai waiyayokiyokiyamin. Mi Adi Komii siir omin ninomor kou hiranin siir hirir bi niki amkin, kirie komii haiyamin. Nningaka. Iriig.

Mi iikamim isido whisa yinibirgi. Nhirim yim sima kwoin mi aingwo mi nhirim yim sima kwoin

⁴⁰ Mi iikam whiekakim hir nwomimirim sima boin, kaimwoka, ti profet inkamin krima nwokwokinin siyairgin. ⁴¹ Mi nhirim sima boin mi tari Kraisi siya ti inkamin krima nwokwokinin Adi Komii siya nikropkiyam. Mi Jisis siya nu Galili hirankin nitkin mi nhirim yim hinina boin, ti inkamin Adi Komii siya nikropkiyanin siya wi nu haimii Galili hirii nimbiam. Nningaka. ⁴² Adi Komii siya Yokwo Komii sairin hiriyar boinkikin. Ti inkamin Adi Komii siya nikropkiyanin yio Devidni namugin. Siir yopiya siirin wi om Betlehem omin biya Devid siyar nwowin wi siir hir naokinaei. Mi hiriinanki nuwi mi siya tari Kraisi rani. ⁴³ Mi iikam whiekakim hir nwowim kasa rani. Mi sima isido whisa yinikibirnam, nhirim yim sima dimin mi boin mi nhirim yim sima dimin mi boin, Jisis siirin. ⁴⁴ Mi ti yayim simiir mhoiyya, nhirim kimidiniya Jisis siir yonkwowam tir, maeyauwa mi biyie miriyya sair hir hugripkiikikaigiyim. Mi sima siir bi nonkwokim. Dimusi rani, ta iya siya naowana ya bi niki imbinika. Iriig.

Inkam komii komiiyim sima Jisis siiram bi naingwo tibmugim

⁴⁵ Mi ti dimin taeminim simiir mhoiyya, polis inkamin sima Jisis siir haiburgigim mi sima ina swoki amim prismi biyan inkamin mi Farisi kam ikim simiiram. Mi sima simiirin hinina boinwin, kima siir nonkwonani karamae dimusi nwokim, ha? ⁴⁶ Mi polis inkamin sima simiir yayika hinina yowarki boinki, biya inkam nwirki ti inkamin siir hiriinan yai bi swoki boinin boinminkin. Nningaka. ⁴⁷ Mi Farisi kamim sima hinina yowarki boin mi siya iki iikam nhirim simiir kinsinan mi tari kimiirin ini warar yankin hiuspak haiyin siir siyu iir napam, aniya? ⁴⁸ Mi kima hiriyar kigi, inkam komii komiiyim kimiir kigirkakiyim mi Farisi krima, krimiir inkam nwirkin ini warar wakaeyoknan siir yai airamim, aniya? Nningaka. ⁴⁹ Yim ti iikamim, yim Moses siir siyu komiiyim siir siyu imiir bi ninokninkinkin krimiir hiriinan. Mi simiirin wi Adi Komii siya tirbugii, iya siya iikam imiir hidana. ⁵⁰ Mi Nikodimasin ti inkamin Jisis siiram namwiyyin niyyaka yio ti Farisi inkamin simiir inkam nwirkin. Mi siya simiir boin, ⁵¹ Krimiir siyuin yio ha boinkin, krima kamim simiir kigirkakiyim, krima inkamin yai boiniyin siir yai airim tiki mauugi mi diminin siya tiranin siiram tiki kigi mi mhoiyya krima wi haini boinim, siya wadeki piyamisi owin, iyye? Wadie rani. ⁵² Mi sima siir yai aka hinina yowarki boin mi ni kira iriipi hiriinan nu haimii Galili hiran inkam paeprikabgin, aniya? Kira Yokwo Komii sair sibgu mwaini mi kira wa nwoki inokninkinin, profet inkam nwirin wi nu haimii Galili hir swoki imbiyamimin tani. Nningaka. Iriig.

8

Wiga, kamkaka wig nhirmi kam aka nwowiya saeya

¹ [Mi iya sima simiir yai imiir digiyim mi ti iikamim hir haingiriyu owim ina nhinmaigiyim simiir yapa yapa oma. Mi Jisis siya yio kimidina mhu whirin Oliv nikiuwiyin siir yam. ² Mi iigwir nugak imuma Jisis siya ina swoki amyakwokin omaka Adi Komii siir inig hainaniya sair. Mi iikam whiekakim ha nitim ini siiran ini idwo kaeyokainiyim. Mi siya ini simiir bopwonau hirar yidwokai owomwarkaiyuwin. ³ Mi kamim siyu komii ninokninkiniyim mi Farisi kam ikim sima wig kama wig nhirmi kam aka nwowa sairin warar yikunani. Mi sima kimidina sair boinki, saeya iikamim simiir whwonkam idar ninsin okwokiyyim. ⁴ Mi sima kimidiniya Jisis siir boinki, inkamin nowomwarkaiyuwiyin ta wiga, wig nhirmi kam aka nwowa krima sair bidi kigim. ⁵ Krimiir siyu komiiyim Moses siya winkyin yio hinina boinkikin, ta hiriinan wiga krima sairin siyani kaiyimik aoki. Mi ni kira pi panina boini ti hiriinan siyu iirin, ha? ⁶ Sima ti hiriinan yayim minam boinkim siri haini siya kiyiskaiyim mi siirin pa nwoki boin huriyyuim. Mi siirin pa nwoki onkwonamim maeyauwa mi biyie miriyya sair hugripkiikikaiyam. Mi sima siir bi swoki iksisaekim. Nningaka. Siya bidiyar yinokninkinin. Mi Jisis siya ha waisiinainamin mi siya kimidiniya nu iir win.

⁷ Mi sima hirar niki okwowim mi sima siiramim ina kintinu sriiraraokiyim. Mi Jisis siya ha ninkiyinin okwokiyyim mi siya ina boinkiyin simiirin, yipiki kimiir nwirin dimin biyie tir karamae nwowin, bi pi siya dit sairin siyani. ⁸ Mi siya ha swoki waisiinainamin mi siya yai nhirim ina swoki winamin nu iir. ⁹ Mi yayim Jisis siya boinim simiir mhoiyya, sima ina kiwomwokairaraokiyim nwonwira nwonwira simiir oma namim. Mi biyin adiyaowae waibibiyeyim sima haiburgig hirin. Mi mhoiyya yainan whran, kopak mwiigak ima. Mi sima ina yamin simiir oma. Mi hapairin Jisis saisar ywoki ta wig anakan. ¹⁰ Mi Jisis

siya ha ninsiin okwoyinyinkiyin mi siya kimidina saiiir srii, wig, sima ini papi nwowim? Tapaiirin inkam nwrki swoki o rani, kirriir boin huriyiuwamin wari dimin biyeyim kira tirim simiirsiiyin, ha? ¹¹ Mi wiga siir yai aka hinina yowarkii boin, inkam Komii tapaiirin inkam nwrki swoki o rani. Niingaka. Sima bidi yamswokiyim. Mi Jisis siya saiiir boin, an kara iriipi hiriinan wari siyu biyeyim kira mi tirim pi simiirsi boin huriyiu rani. Mi kira tapaiir haiburgig napi ti am. Mi kira wi dimin biyie kipi swoki tirmimin. Niingaka. Iriig.]

Jisis siya ini bieki whwoyanan ywowin nu iir

¹² Mi Jisis siya yipiki siir kigna apim, simiirin ina swoki boinkiyin, kara ti nu iirin ini bienan whwoyan. Mi yipiki kariirin naingwo tibmii kiini mi kariir yai imiir wakaeyoknaei mi siya wi siyu biyeyin niibwomambwonan nwokiyamin wi siir nap rani. Niingaka. Siya wi yaeya kwoinwinin omwai waiyayokiyokiyyin wi siir haidi bienan whwoyaeiyin. ¹³ Mi Farisi kamim sima Jisis siir boinki, wari dimin taeminim kira boiniyim yim kariir kwoinkar priinaingwo boin. Wari dimin taeminim kira boiniyim yim dimin komii rani, yim kariirin ha niisiimauu rani, kira yipikin. Niingaka. ¹⁴ Jisis siya hinina yowarkii boin. Niingaka. Ti dimin taeminim kanakanar boin wakaenam yim kaimwowaigim. Dimusi rani, kara ina ninokninkin omin kara nitin mi omin kara namanin. Mi wim kima ha ninokninkin tani kara pindanki nitkin mi kara wi pinda nami. ¹⁵ Wim kima kariirin nuan dimin imiirarar hidikin. Kima kariirin dimin mwoni bi boinikim. Mi kima kariirin ini hiriyar boin huriyiu kripkaiyim. Mi an kara inkam imiirin hiriinan bi hidikin. Niingaka. ¹⁶ Mi kara iikamim kariir whwonkam ida nokwowim simiir dimin taeminim sima tirim simiir hidi, kara wi wadeyar hidi. Dimusi rani, kara kariir kwoin aigri priinaingwo hid rani. Niingaka. Adi Komiiyin yipiki kariir nikropkiyin siya ini kanakar nwowin. ¹⁷ Kimiir siyuin yio hinina boinkin, inkamwo pi nwsa ywoki kwoin whuruwa iki diminin sowar boinin pi kaimwo siya nwokii. Dimusi rani, sowa kwoin whuruwa bidi ywokiyo. ¹⁸ Kara kimiirin dimin taeminim kariirarim simiir boini, kara ti inkamin Adi Komii siir omanki nitin. Adi Komiiyin kariir Adin, yipikin kariir nikropkiyin, siya mi kara, kira kimiir ninokninkin haiginiuwam tiri kariirin hinin, kara yipikin. ¹⁹ Mi sima siirin hinina srii, kirriir Adin ini papi nwowin? Mi Jisis siya simiir yai aka hinina yowarkii boin mi kima kariirin ha ninokninkin karamae nwowi kara yipikin mi kima kariir Adin siirin wi wara mi inokninkin tani. Mi kima kariir ninokninkini mi kima kariir Ad iirin wa mi inokninkini.

²⁰ Jisis siya omaka Adi Komii siir inig hainaniya saiiir maeyau kwira huoyokiyokaiya maeyau umirim Adi Komii sima hauuwiiyim, sim haigiiya saiiir hir boinmimauugin. Mi sima siir bi nonkwokim maeyau mi biyie miriia saiiir hir huogripkaiikaiyamim. Dimusi rani, siir iya naowana ya bi niki imbinika. Iriig.

Kima omin kara namanin siirin wi wara nit rani

²¹ Mi Jisis siya simiirin ini hiriyar swoki haingiyas boin taraowamin. Kara wi kapi namkripkainami. Mi mhoiia kima wi kariirim hansinanaei. Mi mhoiia kima wa naonami. Dimusi rani, ti dimin biyeyim kima tirim simiirsika. Mi kima omin kara namanin wi siir wara nam tani. Niingi, niingaka. ²² Mi Isrel simiir biyan inkam komii komiiyim sima hinina boin mi siya hinina dimusi boinkin, kima omin siya namanin wi siir wara nam tani? Mi ti yayim ti siya kwaboinkiyim, yim tari hinina boinkim, siya wi siya siyar swoki isomaonaei. Mi krma wi wara ninkin am tani, ha? ²³ Mi Jisis siya hinina yowarkii boin, wim kima nu tiran iikamkim mi an kara ninomor kouan inkamkim wim kima ti nuin siir tirankar nitkin, an kara kouanki nitkin. ²⁴ Kara kimiirin ti hiriinan siirsi boinmimauugin. Kima wa naonami. Dimusi rani, kimiir dimin biyeyim kima tirim simiirsika. Mi kima ha bi naingwo tibmii kangim kara ti Inkamin Adi Komii siya nikropkiyin siya. ²⁵ Mi sima siir yai aka ina swoki owarkii boinin, ihi mi kira yipikin? Mi Jisis siya ina swoki owarkii boinin, kara ti yayim kimiir bidiyar iki boinmimauuin, iya kara bigi bi Adi Komii siir yai aiir boinmimauuin. ²⁶ Kara kimiirin wa pi boinin mi wa pi mi hidin dimin biyie biyeyim kima tirim simiirsiiyin. Mi tariinanin iye? Yio ini niinga ywowin. Mi tariinanin kara nuan iikamim kimiirin pi yaimin diminin kara hainaniyim siir hiranki, inkamin yipiki kariir nikropkiyin pi simiir boinmimauuwi. Siyairgin kaimwoki kaimwowin. Mi ta saeyairga kara boinmimauuwiya iikamim nuanim kimiir.

²⁷ Sima ha bi ninokninkinkim ti dimin taeminim siya boinmimauuwim, yim siir Adin siirgin. Niingaka. ²⁸ Mi Jisis siya simiir boinki, mhoiia iya kima kariir hainani, inkamin ninomor kouanki nitin paeyin hiiniya nirioninkinin siir mi kara ha naonami mi kima wi haini ninokninkini, kara yipikin. Mi kima wi haini ninokninkini, kara ti dimin taeminim kanakanar bi priinaingwo boinkim. Mi ti yayim kara boinmimauuwim kimiir, yim kariir Adin Adi Komii siyar hauugikim kariirin. ²⁹ Mi kariir Adin, Adi Komii siya yipiki kariir nikropkiyin, siya ini kanakar nwowin, siya kariirara bi kigninkinkilkin. Dimusi rani, siir

yaiyim karar wakaekim mi kara siir kwoin iirar napikin. ³⁰ Mi iikam whiekakim ta yaiya Jisis siya boina sair wakaeyim sama ina yaingwo tibmii kuingiyim siirim. Iriig.

Jisis siya simiirin minsi boinmimauugin siya simiir whinkinsiis haiginiugin sama dimin biyeyim rirmiiya simiirsi nwowim

³¹ Mi mhoiyya Jisis siya Isrel simiir iikamim yipiki siir yai aair wakaeyim mi sama ina yaingwo tibmii kuingiyim ti yaiyim siya boinim simiiram. Mi kima ti yaiyim kara boinim simiiram naingwo tibmii kini mi kima wi kariir kigna miriyan inkam nwowi. ³² Mi mhoiyya kima wi haini ninokninkini yaimwokiyaingwowa. Mi ta yaimwokiyaingwowa kimiirin wi saeya whinkinsiis haiginiuwi rirmiiya dimin biyeyim simiirsi nwowim inkamin maeyaua mi biyie miriyya sair hir huigripkikikaiyin mi ha haiburgigiyin, siir hiriinan.

³³ Mi sama ina yowarkii boinim, nim krima Ebrahamni namouwim, krima biyya inkam nwariniyim niinga niinga bi swoki mirii miminkim. Mi kira hinin dimusi boinkin, kima wi inkamin maeyaua mi biyie miriyya sair hir huigripkikikaiyin mi hir ha haiburgigiyin mi rirmiiya ha nwowiyim wi siir hiriinan nwowi.

³⁴ Mi Jisis siya simiir boinki, kara kimiirin yaimwowa boinkii, iikam kima yipiki dimin biyie tirim, yim ini iikamim maeyaua mi biyie miriyya hir huigripkikikaiyim dimin biyeyim ini hainin simiir kwoin imiir kwirii idwokaiyim ini simiir hiriinan ywowim. ³⁵ Iikamim maeyaua mi biyie miriyya sair hir huigripkikikaiyim, sama diminim sama naingwowyim wi tir tani. Mi inkamin yipiki om hirar nwowiyin yo nikrani, diminin iki siya naingwowyim tiram, yim wa tiri. ³⁶ Mi kara ti yinisimin kimiirin wadie tir haiginiuwi mi kima iki dimin biyeyim simiirsiyin wi rirmiiyar nwowi mi kima mhoiyya wi rirmiigirirmiiyar nwoki.

³⁷ Kara ina ninokninkinin, kima Ebraham siir namougim. Wim kima kariir nisomaowam tiri. Dimusi rani, kima yaiyim kara boinmimauuim simiiram naingwo tibmii kin tani. ³⁸ Kara kimiirin yaiyim kariir Adin biyya siya niisiiisimauuim kariir, simiir boinmimauuwi. Mi wim kima ini dimin taeminim biyya kimiir ad ima boinmimauuim ini simiirar swoki tirim.

³⁹ Mi sama siir yai aka hinina yowarkii boin, krimiir adin Ebrahamkin. Mi Jisis siya ina swoki boinkiyin mi kima Ebraham siir yinisimki niuwi mi kima wi dimin taeminim siya tirim wi simiir hiriinanar ti tir. ⁴⁰ Mi ti yaiyim kara boinmimauuwim, yim yaimwowaingim, yim ti yaiyim yim kara wakaenani ima Adi Komii siirim. Mi wim kima ini hiriyyar niksisaes kripkaiyim kariir nisomaowamin. Abraham siya ti hiriinan siyiu iir bi swoki tirmiminkin. Niingaka. ⁴¹ Wim kima dimin taeminim kimiir ad ima tirim simiirar tirkim. Mi sama siirin ini igao yaiyar boinkiyim, krima hiyyin tani. Krima ad nwiruwani yinkim Adi Komii siirgisiiingim. ⁴² Mi Jisis siya simiirin hinina boin mi Adi Komii siya kimiir Adgi niuwi mi kima kariiram warar timi aingwokwo, ti inkamin yipikin Adi Komii siya nikrop iuungiyin nua tiriir siir om hiranki. Kara tiriirin kariir kwoin ara napam bi ntkin. Kariirin siyar nikropkikin. ⁴³ Mi kima ti yaiyim kara boinim simiir ninokninkin karamae dimusi nwokin? Kima wi ninokninkin tani. Dimusi rani, kima, kima nwowa sair hiriinan nwo rani mi kima kariir yai aairin wi ha wakaeyoknarani. ⁴⁴ Wim kima kimiir adin Setan siir yinisimkim. Mi wim kima dimin biyie biyeyim siya naingwowyim simiirar mi aingwuwikim. Mi bidi bidiniyarin, siya inkam nisomsom aowaki waiwigin siya miyiknansim bi swoki omin ominkin. Dimusika, minsika siya simiir whinkinsiisamin yaimwoni wara bi boinikin. Siya niksisaeyaki waiwigin, iikamim simiir kwoin imiir nikpitnaiyam. Mi iyya siya niksisaeyim, siya siir kwoin iirar napikin. Dimusi rani, siyairgin iikamim niksisaeyim simiir adin. ⁴⁵ Kara kimiirin yaimwowa boini yaiyim kara boiniyim kara yaimwo imiirar boini. Kara bi niksisaekim mi kima simiiram bi naingwo tibmii kinikim. Dimusi rani, kara kimiirin Setani dimin taeminim sim boinkin. ⁴⁶ Mi kimiir nwrki hiriinan boin karamae dimusi nwowi, ti dimin taeminim kara tirim yim kipii rani, ha? Kara kimiirin yaimwowa boini mi kima kariiram naingwo tibmii kinim payop. ⁴⁷ Mi tiriiginim yipiki Adi Komii siir yinisimim nwowi, yim sama dimin taeminim Adi Komii siya boinim simiir wakaeyoknakim. Wim kima Adi Komii siir yinisim tani mi kima dimin taeminim siya boiniyim simiir panisi wakaeyoknasi. Iriig.

Ebraham siir apu aeya naokaina siir, an kara hiriyyar nwokin

⁴⁸ Mi inkam komii komiiyim Isrel simiir iikamim simiir kigirkaiyim sama siir boin, biyya krima kariirin yaimwowa boinkikim, ti nu haimii Samerian inkamin, kariirin yiu biyieki bidi ii okwokaingim. ⁴⁹ Mi Jisis siya simiir yai aka hinina yowarkii boin, kariirin uridiyugi bi nii okwokaingim. Kara, kariir Adin siir inig iirarar hainan prapasi. Mi wim kima kariir swoki igbumbuwi mi kima kariir inig iir bi hainanikim. ⁵⁰ Kara dimin taeminim minam bi tirkim, iikamim kima kariirin hinina boinim, kara inkam wadiekin. Niingaka. Adi Komii

siya iikam kimiirin wi mhoiyya niisiimauuwi kariirin hiniin kara inkam wadiekin. Mi dimin taeminim kara tirim, wi siyar hidi. ⁵¹ Kara kimiirin yaimwowa boini, yipiki kariir yayiim kara boinim simiir naingwo tibmii kiiin yio wi nao rani. Niingaki, niingakiinga. Sima wi omwai hiriir waiyayokiyokigiyami. ⁵² Mi Isrel simiir inkam komii komiiyim, simiir kigirkakiyim, sima siir boin, krima ini haini yinokninkinkiyim kira asi whaowaei, kariirin uridiyugi bidi yitkiiyin. Mi kariir kwoinin siya kiyipiyaokinaowidi. ⁵³ Mi inkamin Abraham nikiuwiyim mi profet inkam ikim yipiki Adi Komii siir yai aiir nowomwarkai haiginiugigim yim bidi yaonamim. Mi ni kira kimidiniya hiniina boin, yipiki kariiram naingwo tibmii kiiin wi nao rani. Yio wi omwai hiriir waiyayokiyokiii. Mi kira hiriir naingwowi Abraham siya mi profet inkam ikim, simiir kouwin ini kira ywowin, ha? Mi kira hiriir mi naingwowi kira ini Adi Komii siir hiriinan ywowin? ⁵⁴ Mi Jisis siya simiir yai aka hiniina yowarkii boin mi kara kariir inig iirar swoki hainan prapras, yio dimin komii rani. Kara wi hiriinan tir tani, Adi Komii, kariir Adin yipikin kima boinin hiniin kima siiram naingwo tibmii kiiin, siya siyairgin kariir inig iir hainan prapras. ⁵⁵ Kima ha boinkin, kima siirin ina ninokninkinin mi kima siiram naingwo tibmii kiiin tani. Niingaka. An kara siirin ina ninokninkinin mi kara ina mi wakaeyokna aingwo tibmii kiiin siiramim. Mi kara ha boini, kara siir bi ninokninkinkin. Kara wi iikam kimiir hiriinanar pi mi owin niksisaeyan inkam. Niingaka. Kara siirin ina ninokninkinin mi kara siiram asi wakaeyokna aingwo tibmii kiiin. ⁵⁶ Kimiir brougaeyin Abrahamin minam naingwokwonanaekin, iya kara haiburgigana Adi Komii siir om iir mi nua tiriir nitim, inkam nauuni oniyim nuan iikamim kimakar. Siya bidi yinokninkinin mi siir kwoinin maingimainga komiigak asi nwokin. ⁵⁷ Mi Isrel simiir inkam komii komiiyim sima siir boin, kira waibiyie bi niki okin mi kira Abraham siirin ha kigin, aniya? Kiya, nipi niksisaei. ⁵⁸ Mi Jisis siya simiir yai aka hiniina yowarkii boin, kara kimiirin yaimwowa boini, biya Abraham siir yopiya siir naokaina, ankara hiriir nwokin. ⁵⁹ Mi ti yayim siya boinim simiir mhoiyya, kamim siya ina haiyim siir kaiyimik aowam. Mi Jisis siya idowiiya bi nwokin. Mi siya omaka Adi Komii siir inig hainaniya sair haiburgigin mi ina yapnaniyamim idowiiya hiriir. Iriig.

9

Inkam nhwokwisaeyin siir niwiiigin

¹ Mi Jisis siya ha napnamin sasar mi siya inkam nhwokwisaeyin siir kig, siir yopiya siirin hiriinan nhwokwisaeyan naokainakika. ² Mi kamim siir kigna mriiyim sima siir srii, inkamin nowomwarkaiyuwiyim, siyu biyie nhinga tirkin, ti inkamin siir yopiya siirin hiriinan nhwokwisaeyan naokainain. Siyar, iyie? Siir yopii ad owa? ³ Mi Jisis siya simiir yai aka hiniina yowarkii boin, ti inkamin mi siir yopii ad owa simani dimin biyie bi tirkim? Siya nhwokwisae hiriir nwokin. Dimusi rani, Adi Komii siya siirin wi dimin kibiki kibi iir tirhaiginiuwii, iikamim simiir niisiimauwam. ⁴ Krima Adi Komii siir dimin taemin imiirar tirkipkai, inkamin yipikin kariir nikropkiyin tiriirin. Krima ti iyim siya nimbingiyim krimiir hiriir tir. Dimusi rani, mhoiyya ta ii aeya niti, iikamim sima wi ti hiriinan dimin iir tir tani. ⁵ Mi kara ti nu tirar niki owin, kara ini paenan niuya haiginiinan ywowin, iikamim simiir siyu iir. Kara simiirin Adi Komii siir dimin taemin imiir niisiimauuwi. ⁶ Mi ti yayim siya boinim, simiir mhoiyya siya yaeyopa nu hiriir ha yaskiigiyin mi siya kimidiniya nu inakar yinkin hiubrombropki nu bropair nwokiyam. Mi siya kimidiniya siir nhwo iir yaki itimakiugiyin. ⁷ Mi ti siya nitimakiugiyin inkamin siir nhwona iir sair mhoiyyin, siya siir boinki, kira whiyya Siloam nikiuwiya sair tani whaounki.

⁸ Mi siya ha swoki itin mi iikamim saika kingiin hir nwowim mi iikam nhirim yipiki siir kigim, siya nu hir nidwowin umiram iikam imiiram kauin, sima, sima simar yinsrii ansriina, ti inkamin biya hir nidwowin mi umiram iikam imiiram kauin siir hauuwam mi tari siyairgin ti inkamin, iyie? Si rani? ⁹ Mi iikam nhirim sima boin, ti inkamin siyairgin nu hir nidwowin krimiiram kauin. Mi nhirim sima boin. Niingaka. Ti inkamin si rani, siir whwonkamim ti inkamin nhwokwisae nwowin siir whwonkamnankin. ¹⁰ Mi siya simiir boinki, karaigin, ti inkamin biya nhwokwisae niki owin. Mi ta siya boinkiya simiir sair mhoiyan, sima kimidiniya siir srii, kira panin panina tirkin wara kariir nhwoin wadie nwokiyin mi kira hinda tinda ha kigomokiyin? ¹¹ Mi siya simiir boinki, inkamin Jisis nikiuwiyim siir yaeyopa nu hiriir ha yaskiigiyin mi siya kimidiniya nu inaka yinkin hiubrombropki, brop nwokiyam mi mhoiyya siya kimidiniya kariir nhwo iir yaki itimakiugi. Mi siya ina boinkiyin kariirin, kira kariir whwonkamim whii Siloam sair tani whausoknaki. Mi ta sair mhoiyan, kara ina yamin kariir nhwo iir whausoknakiyim. Mi kariir nhwoin ini ta sairsiyar kigomokiyin, hinda tinda. ¹² Mi ta siya boina sair mhoiyya, sima siir srii, siya ini papi nwowin? Mi siya ina yowarkii boinkiyin, kara siir ninokninkin tani. Iriig.

Mi Farisi kamim sima ti inkam iir srii Jisis siya dimin tirkin

¹³ Mi mhoiya sima ti inkam biya nhwokwisae niki owin siir yikiunam, Farisi kamim simiiram yipiki Mosesni siyuum sim sibgu inokninkiniyim. ¹⁴ Mi iya Jisis siya nu bropairin ti inkam nhwokwisaeyin siir nhwo iir naki itimakiugiyin mi siir nhwoin wadie ha swoki okiyin mi siya ina dikaoraekaokiyin hinda tindain. Siya ti diminin Juda simiir ii komiyya piu siiskuwakya dimin taemin tir karamae nwowiya Sabat sair tirkin. ¹⁵ Mi siya hiriirin simakar yam Farisi kamim simiir kigamin. Mi sima kimidiniya siir srii siya simiir swoki boinmauwin, siya wadie paniin paniina nwokikin, tiki sibgu kigomokiyin. Mi siya ina yowarkii boinin, kariir nhwonain inkam nwirin nu bropairin siya nitimakiu haiginugikin mi kara op ha nani whausoknakiyim mi kara hinda tinda ina priikigomokiyin. ¹⁶ Mi Farisi simiir iikamim simiir nhirima boin ti inkamin Adi Komii siya bi nikropkikin. Niingaka. Dimusi rani, siya mi Juda simiir ii komiyya piu siisiya dimin taemin whir tir karamae nwowiya Sabat sair mriiugin. Mi siya Moses siir siyu komii iir bi napkin. Mi nhirim sima boin mi siya uridiugiswo wi ti hiriinan dimin miyik miyik imiirar pi tirin? Mi sima, sima simarin isido whisa yinibir. Nhirim yim hinina boin, Jisis siya inkam paii rani mi nhirim sima boin, siya inkam wadiek.

¹⁷ Mi sima inkamin biya nhwokwisae niki owin, siir sriigi, kira paniina naingwowi inkamin wadie kiriir nhwo iir nwowaiuginugiyin, ha? Mi siya simiirin hinina boinki, siya profet inkamkin? ¹⁸ Mi Isrel simiir kigiriraowiyim inkam komii komiyyim, sima ti inkam iir bi ninokninkinim mi sima paniisi yangwo tibmii kansii hinin, ti inkamin biya nhwokwisae niki okin mi tariinanin siya ina sibgu kigomokiyin. Mi sima ti yayim siya boinin simiir bi naingwo tibmii kangim. Sima wi siir yopii ado owiirar srii iski. ¹⁹ Mi sima sowiirwai srii, ana tiriugin kowiirwai yinisimkin kowawaiyin hiriinan nhwokwisaeyar naokainakikin siirin? Mi siya paniin paniina kigimokikin, tariinanin ti dimin taemin imiir kigomokiyin? ²⁰ Mi siir yopii ado sowawai boin simiirin, krira ina ninokninkino, tiriugin kririir yinisimkin yipikin krirawai naokainakiyim siirin hiriinan nhwokwisaeyar naokainakikin. ²¹ Krirawaiyin ninokninkin tani siya paniina nanao kaowirirkikin, siya ti dimin taeminim simiir sibgu kigomokiyin. Krira ninokninkin tani, siirin nhinga namsi tir haiginugikin siya ti dimin taeminim simiir sibgu kigomokiyin. Kima siir srii. Siya inkamae bidiyar ywowin, pi siyar nwoki boinin. ²² Mi siir yopii ado sowa hiriinan yai asi boinko, sowa Isrel simiir inkam komii komiyyim simiir iikamim simiir kigirakakiyim simiirsi nididgo. Inkam komii komiyyim biya sima hinina boinkin, inkam nwirki ha boini, Jisis siya Kraiskin, yipiki iikam imiir whinkansiis haiginuuwam nitin. Mi sima sowiirrin omaka yaimin dimin nidwokai wakaeiya wi sair hiriir kigninkin apninopkaigi rani. ²³ Mi siir yopii ado sowawaiyin bidiyar yinokninkino siirin. Mi sowawaiyin simiir boinki, siya inkamae bidiyar ywowin, kima siirar srii.

²⁴ Mi sima ina swoki ikinain ti inkamin yipiki biya nhwokwisae niki owin siiram. Mi sima siirin ina boinin, kira Adi Komii siir hainanprapraski mi mipi yaimwower boinki. Krima ina ninokninkinim tiki inkamin siya Adi Komii siir siyugi siyu iir sibgu ap rani. Kira hinina dinokninkin wari inkamin, yio inkam paii rani.

²⁵ Mi siya simiir boin, kara ninokninkin tani tiki inkamin siya wadiei piyamisi owin, iye? Miyyik rani. Kara ti siirarar ninokninkini, biya kara nhwokwisae nwokin mi tariinanin kara iki digworaekwo whiekakim simiirin ina sibgu kigomokiyim. ²⁶ Mi sima siirin ina swoki sriiyim, siya kiriirin dimu dimin tirkin? Mi siya kiriir nhwo iirin wadie paniina nwowaiuginugigin? ²⁷ Mi siya simiir yai aka hinina yowarkii boin, kara kimir bidiyar iki boinmauwin. Mi kima bi sibgu wakaekim. Mi kima pi idip idip wakaeyam dimuam swoki tiri? Mi kima siir wakaeyokna apam naingwowi, aniya? ²⁸ Mi ti siya boinkiya hiriinan sair mhoiyan mi sima siirin yai miyikni bi boinkikin, sima hinina boinki mi ni kira tari siir yai aiir mi wakaeyokna apam mi tiri. Nim krima niingaka. Nim krima Mosesni miyim si wingikim sim wakaeyokna apikim. ²⁹ Krima Adi Komii siir miyim Mosesni boinin siya winam simiirarar ninokninkini. Mi wari inkam paeprikab hiriinanin krima siir ninokninkin tani, siirin nhinga nikropkikin tiriirin. ³⁰ Mi ti inkamin siya simiir boin, ti diminin yio ini saika sa yowowin. Kima ninokninkin tani siirin nhinga namisi ikropkikin. Siya nitkin mi kariir nhwoin wadie siya nwowaiuginugikin. ³¹ Krima ti siirin ina ninokninkinin, Adi Komii siya ti hiriinan inkam biyeyim dimin taeminam siiram sriiyim simiir yai bi swoki wakaekim. Siya iki iikam miyik miyikim yipiki siir kwoin iirara napiyim, simiir yai imiirarar wakaekim. ³² Mi bidi bidiniyarin iya Adi Komii siya nu iir nonkwokwokiyin mi ini tariinanar yadigniyin, krima hiriinan bi swoki wakaemiminkim, inkam nwirin, inkamin nhwokwisae nwowiyin siir bi swoki whindiraerarkin, siya sibgu kigomokiyim iki dimin taeminim sim. ³³ Mi ti inkamin Adi Komii siya nikropki karamaekiswo siya wi ti hiriinan dimin miyikar pi tirin? Niingaka. ³⁴ Mi ti kamim sima siir boinki, kiriir yopiya kiriir naokainakiya, saeya kiriirin siyu

biyeyan inkam naokainakikin. Mi tariinanin kira dimin taemin krimiir niisiimauuwam tiri, aniya? Mi ta sima boina hiriinan saiir mhoiyan sima siir yikidu mi sima siirin omaka yaimin dimin nidwokai wakaeya saiir hirankar yikropki. Iriig.

Iikamim Jisis siiram naingwo tibmii karamae nwowiyim yim ini iikamim nhwokwisae nwowiyim ini simiir hiriinan ywowim

³⁵ Mi Jisis siya hiriinan wakaewinin, sima siirin idowisiya hiriir nikrop apnikiyim mi siya kimidiniya siiram hansiram. Mi mhoiyya siya siir hansiryiskaiyin mi siya kimidiniya siir srii, kira inkamim Adi Komii siya nikropkiyin siir om hirankin, kira siiramim ina naingwo tibmii kinin? ³⁶ Mi ti inkamim ina yowarkii boinin Biyan Inkam Komii, kira kariir boinmauu ti inkamim siya yipikin mi kara pi siir yai aiir niki wakaeyokna apim. ³⁷ Mi Jisis siya siirin hinina boin, kira siir bidiyar iki kigin ti siyairgin ti kinaka boinaiyin. ³⁸ Mi ti inkamim siir yai akan hinina yowarkii boin, Biyan Inkam Komii, kara ina naingwo tibmii kinin kiraigin inkamim Adi Komii siir om hiranan. Mi siya ogmwo ha waisii huananaiinanin mi siya kimidiniya siir inig iir hainan.

³⁹ Mi mhoiyya Jisis siya ina boinin, kara ti nu iirin minam nitkin iikamim yipiki Adi Komii siiram naingwo tibmii kinim mi iikamim yipiki siiram naingwo tibmii kin karamae nwowim simiir hidam. Kara tiriirin minam nitkin iki iikamim yipiki Adi Komii siir ninoknankin karamae nwowim yipiki iki iikamim nhwokwisae nwowim simiir hiriinan nwowim simiir whinkinsiis haiginiuwam nitkin. Mi sima wi siiram nwoki sibgu aingwo tibmii kinim. Kara minam nitkin iikamim yipiki ha naingwowim, sima Moses siir siyu komiiyin siir yai imiir bidi sibgu inoknankinim, iikamim sibgu kigomokiyim simiir hiriinan. Kara simiir niisiimauuwam nitkin. Tiriiginim, yipiki Adi siiram naingwo tibmii karamae nwowim iki iikamim nhwokwisae nwowim simiir hiriinan, sima nwowa saiir hiriinan. ⁴⁰ Mi Farisi kam nhirim yim saika hir warar ninkin okwokim mi sima bidi wakaekiyim dimin taeminin siya boinkiyim mi sima kimidiniya siir boin mi kira hiriyyar naingwowi nim krima iriipi hiriinan nhwokwisae kim ti iikamim simiir hiriinan, aniya? ⁴¹ Mi Jisis siya simiir boinki, kimiir kwoinin ini ti iikamim nhwokwisae nwowim ini simiir hiriinan ywowim. Mi ta hiriinan saiirsika, kimiirin wi Adi Komii siya boinwokiyoopnatkaigi rani. Mi wim kima inokniinokin hiri hiriyyar boininaekim, kimiir mhi kwoinin dimin whirki swoki kinyiskai rani. Mi kima ina ninoknankinim Adi Komii siirgisiiir dimin taemin imiirin. Mi hiriinanaki niuwu kimiirin Adi Komii siya boinwokiyoopnatkaigiyim wi digar nwowi. Mi kimiir dimin biyeyim wi haiyoprimdiyumuigi rani, sima wi hiriyyar nwokipkaai. Iriig.

10

Jisis siya iikam imiirin inkamim sibsib kigriraowiyin siir hiriinan kigriraokin

¹ Kara kimiirin yaimwower boinkii, inkamim hira sibsib imiir huuyokiyokaiyya sairgisaiir ano iir napninpokainam karamae nwowi mi siya hinda kaina iiyami hir aiirin, yio ti hiriinan siyuin, yio ini inkamim digworaekwo tauaehaiyam namiyin ini siir hiriinan ywowin. ² Mi inkamim anoki ano iiar napninpokainamiyin, yio siya inkamki inkamim sibsib imiir kigriraowikin. ³ Mi inkamim ta hira saiir anowin napninpokainamiyin siir kigriraowiyin, siya pi ti inkam iir kigwini, siya siirin pa kignankin apninpokaigi. Mi sibsibim pi siir yai aiir wakae sibgii mi siya sibsibim simiir inigim irira irira pa dapki mi siya simiirin pa whinapnaniyam idowiiya hiriir. ⁴ Mi siya siir sibsib imiirin pa nikiunaniyam mi simiir biyyin pi siyar nwonam. Mi ti sibsibim siir mhoiyya asi sidkaenamkim. Dimusi rani, simiirin siya nikunaim mi sima siir yai aiir wakaesibgiyim mi sima ini siir mhoiyyar sidkaenamim. ⁵ Mi inkam nwriskwo, sima wi siir di wakaeyoknaei mi wi siir mhoiyya di mi ami. Niingaka. Sima wi siir pi yididin mi wa pi yidamin. Dimusi rani, sima inkamim yipiki simiir kigriraowiyin siir yainan wakaeki rani. ⁶ Jisis siya ti yayim Farisi kamim simiirin boiniyio yai ara boinkin. Mi sima simiir bi sibgu ninoknankinim siya tiriiginim, yio siyar boinakin. Iriig.

Jisis siyairgin inkam kibiyyin yipikin sibsib sibgu kigriraowiyin

⁷ Mi ti kamim sima ti dimin taeminin Jisis siya boinin simiir bi ninoknankinim. Mi siya simiirin ina swoki boinkiyin, kara kimiirin yaimwower boinkii, karaigin sibsibim simiir anowin. Iikamim yipiki sibsibnan nwowi mi Adi Komii siiramim ha niti simiirin wi kara whinkinsiis haiginiuwu. ⁸ Iikamim yipiki biya kariiram niki itim Isrelmi iikamim sima kigriraowim, yim hiyan iikam niki okim. Sima inokniinokin sibsib imiir tauaehaiyamar nitkim. Mi sibsibim simiir yai imiir bi swoki wakae sibgim. Mi iikamim yipiki Adi Komii siir sibsibnan nwowim yim wi ti hiriinan inkamim simiiram kipi naingwo tibmii kin. Niingaka. ⁹ Anowin karaigin. Mi yipiki kariiram naingwo tibmii kinin yio ini sibsibin hira sairgisaiir ano iir napninpokainamiyin ini siir hiriinan ywowin. Mi ta hiriinan saiirsika, siirin wi asi nanmaiwarkinaei. Mi mhoiyya siya idowiiya nami mi siya wraisu nae mi

kai minim simiir kigi mi wi haini naei. ¹⁰ Mi yio hiiyan inkamin, yio dimin taemin imiir tauaeahainaki aramar nitikin. Mi sibsib imiir nisomsom aokaogig mi digworaekwo imiir nonkwobumbuninkingig aramar niti. Mi ti kara nitin sima wi nao rani, sima wi omwai waiyayokiyoki siyiun Adi Komii siya naingwowin siir.

¹¹ Kara ini inkam miyikin sibsib sibgu kigriraowiyin ini siir hiriinan ywowin. Kara wi mansi naowi, kariirgi kariir sibsibim simiir whinkinsis haiginiuwam wadie sima sibgu owam. ¹² Mi ti miyan inkamin yipikin umir aramar miriyyin, yio inkamin sibsibgi sibsib kigriraowiyin si rani. Mi sima wi siir sibsib nwo rani. Mi siya niimauan wra biyieyin siir kigwini mi siya siirsi nididwini mi wa nidamnani. Mi niimauan wra biyieyin pi sibsib imiir ninkin aeyokiyoknami. Mipi siya simiir irni yonkwo, iki nhirim yimba kakidamkii hinda tinda. ¹³ Mi ti inkamin ti hiriinan nidamamin, yio siir sibsib imiirun bi naingwowikin. Yio siya sibsib imiirin umiraramar kigriraowi. ¹⁴ Kara ini inkam kibiyin sibsib sibgu kigriraowiyin ini siir hiriinan ywowin. Kara ti iikamim kariir sibsibnan nwowim simiirin ina sibgu inokninkinim mi sima ina mi sibgu inokninkinim tiki iikamim yipiki kariir sibsibnan nwowim simiirin. Mi sima kariirin ina ninokninkinim mi ina naingwo tibmii kinim kariirim. ¹⁵ Kara mi kariir Ad ieya kriraniyin, krira krira ina sibgu ninan inokninkinao. Mi krira nwrini nwriniyamin ina ninan aingwokwowo. Mi krira ini nwiruwar ywowiskiyo. Mi ti hiriinan siyiun, kara ina ninokninkinim tiriirginim yipiki kariir sibsibnan nwowim mi sima kariirin ina mi inokninkinim. Kara mi kariir sibsib ima krima krima irni nwriniyamin ina ninan aingwokwonam. Mi kara wi hiriinansi naowi simiir whinkinsis haiginiuwam. ¹⁶ Mi iki iikam nhirim kariir sibsib nwowim, yim sima kariir piugana Isrel simiir iikam tani. Kara simiirin wi tiki nhir imakar ninkin kigriraowi. Mi sima kariir yai aair wakaei mi sima wi kariir siyiu iirar napi. Mi mhoyiya sima wi piugan kwiruwar nwowi. Mi simiirin wi kanakanar kigirkaki.

¹⁷ Kariir Adin siya kariiramim ina naingwokwonanaeyin. Dimusi rani, kara iikam imiirsi naowam naingwokin. Mi kara wa swoki insiin idwowi mi wi omwaiyar swoki waiyai. ¹⁸ Kariirin wi inkam nwrirki tir tani, kara naowamin. Niingaka. Kara kariir kwoin iirar nwowi. Ti dimin taeminim Adi Komii siyar boinkikim mi kara asi tiri simiirin. Kariirin siyar bidi boinki iskiyin naowamin mi kariirin wi siyar swoki kiwaki omwai kara swoki waiyayokiyokiyamin.

¹⁹ Mi Isrel simiir inkam komii komiyyim isido whisa yinikibir mi sima ta yai aair yinkinyaeyo boin. Nhirim, yim sima dimin whir boin mi nhirim yim sima dimin whir mi boin. ²⁰ Mi iikam whiekak ima boin, siirin uridyugi bidi ii okwokaivin mi siir kwoinin siya kiyipiyaokii. Mi siya ti haini dimin taeminim sim asi priiwhaowae boin. Mi kima waraur dimusi nokwowi siir yai aair wakaeyamin? ²¹ Mi nhirim sima boin, siir yayim siya boinim, siya iki inkamin uridyugakin siir hiriinan swoki boin tani. Niingaka. Uridiyu biyieyin ti inkam nhwokwisaeyin siir nhwonain pi hiriinan wadie di swoki ohaiginiwi, iki dimin taeminim sim sibgu dikaoraekaokiyamin. Friig.

Mi Isrel simiir inkam komii komiyyim sima Jisis siir nikwowaisiigim

²² Jisis siya ti diminim om komii Jerusalem hir boinkin, iya iikamim iripa sima haingiriyyu owa saair. Ta iya sima swoki aingwokiya kamim simiir digworaekwo biye imiir niinikinhamnhin itkiigiigiya Adi Komii siir inig hainaniya omaka saair hirankin mi saeya bidi swoki haiwaokiyaya Adi Komii siir inig iir hainanam. Mi ta iya ya naopii iiga. ²³ Jisis siya omaka Adi Komii siir inig hainaniya Solomongi si miriyya saair iuru aair naprirkin. ²⁴ Mi iya siya hirar niki apririn mi Isrel simiir inkam komii komiyyim ha nitim kimidiniya siir ini kaiyokaini mi sima ina sriyyim mi kira ti hiriinan yayim krimiirin iyyim wi pariga kinanankiwi? Kira krimiirin hindara boinmauu kin iski, kira ti inkamin Adi Komii siya nimbngiyin iikam krimiir whinkinsis haiginiuwam siya, iyie? Si rani? ²⁵ Mi Jisis siya simiir boinki, kara kimiir bidiyar iki boinmauum mi kima kariir yai aair bi naingwo tibmii kungim. Ti dimin miyik miyikim ti kara tirim, kara kariir Adin siir kirie aairar mirii, tiriirginim yim min niisimaugim kara yipikin. ²⁶ Mi kima kariir yai imiirun bi naingwo tibmii kungim. Dimusi rani, biya kara kimiir bidiyar iki boinim, kima kariir sibsib rani. ²⁷ Kariir sibsibim sima kariir yai aairin pa wakaei mi ankara simiirin irira irirain ina ninokninkinim. Mi sima pi kariir yai aairar mi wakaeyoknaei. ²⁸ Mi simiirin kara wi hiriinansi whinkinsis haiginiwi. Mi sima wi inigak hirriyar nwoki waiyayokiyokiikaeyamin mi sima wi nao rani. Mi kariir iikamim sibsibnanim, simiirin wi inkam nwrirki kariir inanki nispaki hainaki rani. Mi sima kariiram naingwo tibmii kin karamae wi ha nwo rani. Niingaka, niingaka. ²⁹ Kariir Adin yipikin ti iikam imiir hauugiyin, siyairgin iki digworaekwo whiekakim simiir kougi kou nwowin. Mi iikamim yipiki siir siyiu iir sibgu apim simiirin wi inkam nwrirki swoki ispakii hai rani, siir in ankin. Mi sima siirin hiriinansi nikwowaisiyyim wi digmin digmin nwo rani. ³⁰ Kara mi kariir Ad ieya krirani ini nwiruwar ywowiskiyo.

³¹ Mi ti yayiim siya boinkiyim simiir mhoiyan mi Isrel simiir inkam komii komiiyim, siya ina yuhaiyim siir kaiyimik aowam. ³² Mi Jisis siya simiir srigi. Kara tapairin dimn miyik miyik kasa bi tirkin, kaniir whwonkam idain ti dimn taeminim kariir Ad ieya nimbingiyim kara tiram. Mi kima siya kariirin piki hinin dimnim simsi kaiyimikam tiri? ³³ Mi Isrel simiir kigiraowiyim sima siir boinki, krma siya ti dimn kibikibiyim kira tirim simiirs kaiyimikam tir tani. Nungaka. Krma kariirin siya pi dimusi kaiyimik rani, kira yayi miyikan bi boinkin kira inkamaigin mi kira hinin dimusi boinkin, kira ini Adi Komii siir hiriinanar swoki owin. ³⁴ Mi Jisis siya simiir yayi akan hinina yowarkii boin, Adi Komii siir yayi Yokwo Komii sair hir nwowa hinina boinka, iikamim sima hinina boinkim, kara hinina boinkin wim kima ini Adi Komiiyan ywowim. ³⁵ Krma ina ninokninkim, Adi Komii krmiir Wanin siir yayiim Yokwo Komii sair hir nwowim yim kaimwowaigin mi sima wi digmin digmin nwo rani, simiir kisinam. Mi Adi Komii siya iikamim yipiki siya siiboboimim siir yayi aair, yim sima ini Adi Komii siir hiriinan ywowim. ³⁶ Kariirin Adi Komii siyar nimbingiyim mi siya kariirin ina yikropkiyin nua tiriir mi kima kariirin hiriinan dimusi boinkin, kara dimn biye boinnimauuwi. Dimusi rani, kara kaniirin pi hinina boini, karaigin Adi Komii siir yinisimn. ³⁷ Mi kara dimnim kariir Adin siya nimbingiyim kariir simiir tir karamae nwowi mi kima wi hiriinan sairsi nwowi ti yaimn dimnim simiiram naingwo tibmii kan karamaeyin. ³⁸ Mi kara siir mi aair mirii mi inkam nwrki kariir yayi aairim naingwo tibmii kan karamae nwowi mi kira wa ti aingwo tibmii kan ti miyim ti kara tir imiiramn. Mi kima wi hiriinan nwoki sibgu inomkninkim Adi Komii siya mi kara krira ini iripar yinkimasuwo. Mi krira ini nwiruwar yowowskiyo. Mi kririir kwoino ini whuruwar ywoki iskiyam.

³⁹ Mi sima ina swoki kinankuim siir nonkwoim mi siirin maeyau biyeya mi biye miriia sair hir hugripkiikakaigam. Mi siya simiir haiburgigin mi ina yamin. ⁴⁰ Mi siya simiir haiburgigin mi ina swoki amin. Mi siya ie Jordan siirar swoki iyapidnam mi siya kimidiniya maeyau biya Jonki si baptais haiginua iikamim sim, sair hiriir yimbiam. Mi siya kimidiniya hir ini owou. ⁴¹ Mi iikam whiekakim ha nitim mi kimidiniya sima ini boini, Jon siya iikamim makiniiyim simiirin hiriinan dimn miyik bi tirkin ti inkamin siir hiriinan. Mi dimn taeminim ti inkamin siya boinnimauuwim krmiir yim kaimwowaigin. ⁴² Mi iikam whiekakim hir nwowim, sima ina yaingwo tibmii kiingiyim siyairin Kraisin inkamin yipiki Adi Komii siya nikropkiyin, iikam krmiir nauuni whinkinsis haiginuniyam. Iriig.

11

Inkamin Lasaras nikiuwiyin, bidi yaonamin

¹ Inkam nwirin Lasaras nikiuwiyin siya om Betani hir nwowikin mi siya makiniiyin. Ti om Betaniyin yio omin Maria mi sair yaowae aeya Mata sowa nwowi ieya. ² [Ta wiga Maria nikiuwiya biya Biyan Inkam Komii siir iga kwis owiir naokina wain piui miyik whakiyin si mi mhoiya saeya siir iga kwis owiirin, kimidiniya sair kan aairar swoki iyaoki. Mi ti sair pomou ieya makiniiyin.] ³ Mi siir yokmano yayi ina boinkiyi Jisis siiram, Biyan Inkam Komii, kariir nomiyyaun kira naingwokwonanaeyin siya makinii. ⁴ Mi Jisis siya ta yayi aair wakaewinin mi siya ina boinkiyin, Lasaras siya ta ma hiriinana siya wi sairsi nao rani. Nungaka. Mi ti hiriinan dimnin siya nimbiam mi ti iikamim wi siir inig iir hainanprapraskii mi sima kariir inig iirin wi warar mi hainanprapraskii, ti Adi Komii siir yinisimn.

⁵ Jisis siya Mata mi sair nomousim aeya mi Lasaras siya sowiir pomouwin simiiram naingwokwonanaeikin. ⁶ Mi Jisis siya hiriinan wakaewinin, lasaras siya makinii mi siya bi niki amsaugin. Mi siya maeyau siya nwowa hirarin uyim kwisa swoki okiiyunam. ⁷ Mi ti ii kwiso ha digyo mi siya kimidiniya kamim siir kigna miriyyim simiir boin. Humbae, nambi swoki ami, Judia nu haamii hiriir. ⁸ Mi siir kigna miriyyim kamim siya siir boin, inkamin nowomwarkaiyuwiyin, kira ti om iir namam swoki tirin, ti omin siir hiran kamim hir nwowiyim, sima siyani kariir kaiyimik aowamar niki tirkin krma tir mi owi pi wadeyar mi owi, aniya? ⁹ Mi Jisis siya hinina naingwokin siya paenankin mi siya simiir boinki, aniya igwira, ii aeya pirkinkiyim mi ii aeya kakaugiyim, aoom iur kwiskak rani, aniya? Mi inkamin nabie napriiriyin, yio bi swoki akaiikin. Mi wi pa nopi? Dimusi rani, yio siya nabieyar kigomok api. ¹⁰ Mi siya niyaka, napamwii mi siya ha nakaii mi wi pa nopi. Dimusi rani, siirin dimn whiki niya haiginu karamaeka. ¹¹ Mi ti hiriinan Jisis siya boinkiya sair mhoiyan, siya simiirin ina swoki boinkiyin, tariinanin Lasaras siya ini nhow whinin mi kara hiriirin, pa nami, siir nini indguuwamin mi siya pa nwoki insiin idwowim. ¹² Mi siir kigna miriyyim kamim sima siir yayi akan ina swoki owarkii sruiyim, Biyan Inkam Komii mi siya nhow whini mi mhoiya siya wadie ha swoki owi mi krma wi tirar timi o, aniya? ¹³ Mi Jisis siya hinina boinki, lasaras siya bidi yaonamin mi simiir kwoinin ha naingwokim

siya nhowo whani. ¹⁴ Mi dimanki diminin, Jisis siya simiirin ini haini boimauuniskiyin. Lasaras siya bidi yaonamin. ¹⁵ Mi kara maingimarga asi nwowinkin, kara siya naonama kara saika hir bi nwokin. Dimusi rani, kima wi haini ninokninkini kariirin Adi Komii siya nikropkikin tiririn, iya kara siir whinkinsis haiginuwi. Mi tapa krma pi siiram nami siir nini kigiuwam. ¹⁶ Mi inkamin Tumas nikiuwiyin, sima dapiyin siir inig whirin hinangin. Itmwoyin, siya boin, kam nhirim Jisis siir kigwa miriyim simiir, humbae nambi nami inkamin nowowarkaiyuwiyin saikar mi krma pi saikar nwoki aonamin. Iriig.

Jisis siya ha nitin, siya kimidiniya Lasaras siir yokman iso sowakar ini boini

¹⁷ Mi Jisis siya ha nitin mi siirin hiran kam ima boinwin, Lasaras siya naonama iyim kwiiya yamki. Mi krma siirin ini siyano whirin siir ini wokaigigin. ¹⁸ Mi om Betaniyin, yio ini om komii Jerusalem siir kingiinar kwowin 3 kiromita nanaingin. ¹⁹ Mi iikam whiekakin Isrel hiranim ina yitim om Betaniya tiriiir, Mata mi Maria sowiir kignakiyam mi sowiir nini kinsis haiginuniyam. Dimusi rani, sowiir pomouwin Lasarasin bidi yaonamin.

²⁰ Mi Mata saeya hiriinan wakaewina, Jisis siya ini nitin mi saeya ha nama, siirin siyu hir yapyiskaiwin. Mi Maria saeya ini omaka hirar ywokiya. ²¹ Mi Mata saeya Jisis siir boin, Biyan Inkam Komii, kira biya wakaewina saiiir nitkiswo mi tirar nini onikiswo mi kariir pomouwin, wi di yaowi. Nnngaka. ²² Mi kara ina ninokninkin, Adi Komii siya dimin taeminim kira srii siiram, siya wa hauugii kiririn. ²³ Mi Jisis siya saiiir boinki, kiriiir pomouwin siya wa swoki insiin idwowi ie hirankar mi wi omwaiyar swoki waiyayokiyokiii. ²⁴ Mi saeya ina yowarkii boina, kara ina ninokninkina, iya dig nwokii, iya dig Komii siya iikam imiir hidana, siya wi omwaiyar swoki waiyai. ²⁵ Mi Jisis siya saiiir boinki, karaigin iikamin ieyanki ninsiin idwowyim mi omwai ha waiyayokiyokiiyim simiir bwamki bwamin. Mi iikamin omwai swoki waiyayokiyokiii, sima wi yaeya kwoin win haii. Mi yipiki kariir yai air wakaeyoknaim, sima wa naonami mi mhoiyya sima wa swoki insiin idwowi ie hirankar. Mi sima wi omwaiyar swoki waiyayokiyokiii. ²⁶ Mi yipiki omwaiyar niki waiyai mi siya kariiram in ha naingwo tibmii kina, sima wi yaeya kwoin miyik haii mi sima wi omwai hiriiyar waiyayokiyokiiyami. Mi kira ti yai imiiram in ina naingwo tibmii kana? ²⁷ Mi saeya ina yowarkii boina, ihi, Biyan Inkam Komii, kara kiriiir yai imiiram in ina naingwo tibmii kana. Kara kiriiiram in dimusi naingwo tibmii kina tani, kara ina ninokninkina, kira Adi Komii siir yinisimkin, inkamin Adi Komii siya nimbngiyin ti nu siir nitam. Iriig.

Jisis siya inkam wurin siirsi nougin

²⁸ Mi Mata saeya hiriinan boinkiya mi saeya ina swoki ama. Mi saeya kimidiniya saiiir nomousima Maria sairam yikiugi. Mi sowa sowa ha nwowo mi saeya saiiir boin, Biyan Inkam Komiiyin siya ini nitin mi siya kariir boinkikin, kiriiir nini boinmauuniyam hinin, siya ini papi nwowin. Mi ta saeya boinkiya hiriinan, saiiir mhoiyain, saeya ina yama ti dimin iir tiram. ²⁹ Mi Maria saeya ti yai imiir wakae digiya mi saeya bi kimiminkina, ina iwitnam sasaua Jisis siir kigiuwam. ³⁰ [Jisis siya oma hirir bi niki imbiyamkin, siya ini maeyauwa Mata saeya napyiskaiwina siir, ini hirar niki owin.] ³¹ Mi Isrel simiir iikamin Maria saika omaka hir nwowim saiiir whinkinsisim, sima hiriinan kigiyim saeya ninsiin iwitnaniyama mi sima bi kimiminkin, ini saiiir mhoiyar yamim. Sima hinana naingwokim, saeya ieyin siir wokaigikin hirir nami, hir nini ouwouwam.

³² Mi Maria saeya maeyaua Jisis siya nwowa hiriiir nimbiiyama mi saeya siir kiga mi saeya ini siir igmiigar ini akai hiiua. Mi saeya siir inig iir ha hainana mi saeya ina boinkiya, Biyan Inkam Komii, kira biyar nitkiswo tiririn mi kariir pomouwin wi di naowi. ³³ Mi Jisis siya saiiir kigiin, saeya noua mi iikamin saika nitim simiir mi kigiyim sima mi oum mi Jisis siya hik prasae bi nwokin siir pua ini warar yinkin whiridginyin. Mi siya maingimarga bi nwokin. ³⁴ Mi Jisis siya ina boinkiyin, kima siirin ini papi haingikaiyin? Mi sima siirin ina boinim, Biyan Inkam Komii, kira unkin kigni. ³⁵ Mi Jisis siya ini hindara iyisrimripugiyin. ³⁶ Mi siya ha nouwin mi Isrel simiir iikam ima boin, siir kaoki, siya siiram, pranae pranae mi aingwokwowi. ³⁷ Mi kam nhirim sima boinki, biya siya inkam nhwokwisaeyin siir nhwonain, siya niki tirkiyin mi siya bi kigimokikin aniya, ihi mi siya ti inkamin Lasaras nikiuwiyin mi siya siirin wi naonamsi nikidu rani, aniya? Iriig.

Lasaras siirin Jisis siya hidninsiin idwokin mi siya ini omwaiyar swoki waiyan

³⁸ Jisis siir kwoinin ini hindara wreyimiyokiyin mi siya ina yamin ieyin sima kikaigiyin siir, siiram. Mi ti siyanoin sima wokaigiyin siir, siir iiyin siiyani sima bidi warkintopokgigin. ³⁹ Jisis siya boinki, ti siiyain ti warnam. Mi ti inkamin naonamin siir yokmana Mata saeya wakae boinki, Biyan Inkam Komii, siya kwokiyaeya bi naokin, iyim kwiiya yamki mi siya tariinanin pi nhami nhami whak rani. Kipi haiwaoki. ⁴⁰ Jisis siya saiiir boinki, kara kiriiir boinkii, kira siir yai imiiram naingwo tibmii kina, kira wa kigi Adi

Komii siir kirie aiirin, saeya tirki. ⁴¹ Mi sima siiya ha warnama mi Jisis siya ha kigiyin mi ina boinkiyin, Adi, wadieka, kira bidi wakaeyim dimin taeminim kara kiriram srii boinkiyim. ⁴² Kara ina ninokninkinin, kira inokinokin kariir yai imiirar wakaeikin. Mi kara ti siirin pi dimusi boinki rani, ti iikamim ti tir nwowim, sima wa nwoki inokninkinim kariirin kira nikropikin nua tiriirin. ⁴³ Mi ti diminin siya kwisboinkiyin Adi Komii siiram, siir mhoyian mi siya ini komiiyar kauwok boinkiyin, Lasaras, kira tiriir idowiiya wapnanini. ⁴⁴ Mi ti inkamin yipiki niki aonamin ina yapnaniniyin idowiiya. Mi siir iga inim yuisni sima bidi whrinkiyim iya sima siir haingikaigiya. Mi yuisa siir whwonkam iir bidi yitmwaniugiya. Mi Jisis siya simiir boinki, wari yuisim siir nwowim haigi. Mipi siirarar kigninkinki. Iriig.

Mi Isrel simiir inkam komii komiiyim sima minam kitbmii boinam tirkim Jisis siir nisomaowam

(Mt 26:1-5; Mk 14:1-2; Lk 22:1-2)

⁴⁵ Mi iikam whiekakim, yipiki Maria saika namim, sima ti dimin iir kigiyim, Jisis siya tirkiyin, sima ina yangwo tibmii kiingiyim siiram. ⁴⁶ Mi kam nhirim ha namim, kimidiniya sima ini boinmauuii Farisi kam imiirin ti diminin Jisis siya tirin. ⁴⁷ Mi mhoyiya Farisi kamim mi prismi inkam komii komii ikim mi kaunsil inkam ikim, sima iripa ha haingiriyiu owim mi ina boinim, krima wi panin panina tiri? Siya dimin komii kirie kirie kasa bi tirkin. ⁴⁸ Mi krima siirin ti hiriinan dimin iirar kigninkin tirkipkaii mi iikam whiekakim wi siiraramar nami. Mi iikam whiekakim sima siiraramar nami mi om komii Rom hiran inkam komii komiiyim sima simiir kamim yaii niniyim simiir nikropkii mi ta omaka Adi Komii siir inig hainaniya sairin, wi sima nini iipirgini mi Isrel krimiir iikamim wi warar ninkin onkwobumbuninkingigi.

⁴⁹ Mi inkam nwirin Kaifas nikiuwiiyin, yipiki ti biewi iir nwowin prismi biigi Biian Inkam Komiiyin siya simiir boinki, kima, dimin sim whir swoki inokninkinimimin tani. Niingaka. ⁵⁰ Kima tari ta sair ninokninkin tani, ti inkam nwiruwani siya siyar mi aowi, yio ini mi owin. Mi Isrel krimiir piugana sair iikamim yim wi wara nao rani. ⁵¹ Siya ti diminin siir kwoin aigi bi priinaingwo boinkin. Niingaka. Siya ti biewiyin siir biigi Biian prismi inkam komii nwokin. Mi yayim siya boinkiyim, siya profet inkannan boinkin, siya hinina boinkin, Jisis siya wi sipi naowi Isrel simiir iikamim simiir whinkinsiis haingiuwam. ⁵² Siya wi simiiram ara nao rani. Niingaka. Siya wi iki iikamim yipiki Adi Komii siir yinisisimnan nwowim, iki hinda tinda nwowim, wi simiir ninkamasuwam warar naowi. Mi sima iripar nahaingiriyiu iuwi mi wi piugan komii kwiruwar nwokii. ⁵³ Mi taka iya mi mhoyiya iriipi hiriinan, Isrel simiir inkam komii komiiyim, wi Jisis siiram kinanankuwi siir nisomaowam. ⁵⁴ Mi ti hiriinan sairsika, Jisis siya idowiiya nu haimii Judia simiir iikamim simiir bopwonau panansi yapririsi. Mi siya hir haiburgin mi siya kimidiniya nu siiyin apa niingain siir hiriir yam, om komii whirin sima dapiyin, Ifrem. Mi hiran siya siir kigna mriiyim kamim, simaka ini owou.

⁵⁵ Mi ii komiiya Isrel simiir iikamim iripa sima haingiriyiu owiya yaewou nae komiiya Pasova sair nikwo aeya ini kingiin nwowa. Mi biya ta hiriinan yaewou nae komiiya pi saeya yimbiyam mi iki iikamim, simiir yapa yapa om hiran nwowim, sima pi om komii Jerusalem hiriirarar nami. Mi simiir dimin taeminim sima ninkin imiiaeyanim Adi Komii siir pi prismi inkam imiir nini hauuuiwi. Mi Adi Komii siya wi ha niki boinin, sima dimin whirki bi kimbugim. Moses siir siyiu komii siir yai aeya boinkiya sair hiriinan. ⁵⁶ Mi iikam whiekakim ha nitim om komii Jerusalem hiriir mi sima kimidiniya Jisis siiram ini hansirni. Mi sima omaka Adi Komii siir inig hainaniya sair omaka yainau hiriirar namwo iuwim mi sima irni nwirniyin sima, sima simar yinsrii ansriina, kima panina naingwowi Jisis siirin? Krima hinina naingwowi, siya wi nit rani, nae iikam krimaka nini aeniyam. ⁵⁷ Mi prismi inkam komii komiiyim mi Farisi inkam ikim sima iikam imiir boinki, yipiki Jisis siir kigi, siya ini papi nwowin mi sima wi simiir wini boinmauuni. Mi Biian inkam komii komiiyim, wa nwoki amim siir nonkwowam. Iriig.

12

Maria saeya wain umir komii sainin Jisis siir iga kwis owiir naokinkikin
(Mt 26:6-13; Mt 14:3-9)

¹ Mi iiyim iriirar kwira niki owim, iikamim iripa sima haingiriyiu owam, yaewou nae komiiya Pasova dapiya sair nikwo aeyam mi Jisis siya ini om Betani hiriirar swoki amin, omin, Lasaras siya nwowiyin siir, inkamin yipiki biya Jisis siya hidninsiin idwown, ie hirankin, iya siya naonama sair mhoyiya. ² Mi sima nae ina diriraeranim Jisis siya hiran naeyam. Mata sasar yinkin diriraerar kamim nae diriraeranim simakan. Mi inkamin Lasaras nikiuwiiyin, yio nae Jisis saikar yidwo ae. ³ Mi mhoyiya wiga Maria nikiuwiya, Lasaras siir yokmana saeya wa yuukidin, pitui miyik whakiyin, kimidiniya Jisis siir iga

kwis owiir yaokinki mi ti wa hiriinanin siirin umir prasae bi sainikin. Mi mhoyiya saeya kimidiniya saiir kan aiirar swoki iyaonam. Mi ta siir piuiiya omaka ini warar yitnopkiya mi digworaekwo whiekakim ini wadiekinar whakiyim. ⁴ Mi Jisis siir kigna miriyyin inkam nwirin Judas Iskariot nikiuwiyyin, inkamin yipiki mhoyiya wir Jisis siir napwouwi Isrelmi inkam komii komiiyim simiir hin hauugi, siya boinki siirin. ⁵ Mi sima ti hiriinan wain piuii miyik whakiyyin siirin umir ha karamae dimusi nwokin? Mi sima siirin umirin pi 300 kina pi haiyim mi ti umirim wi iki iikam paeprikab nhirim sim pi hauuwun. ⁶ Siya iki iikam paeprikabim simiiram bi naingwokin siya hiyan inkam nwokin. Tipnairin umir Jisis siya mi kamim siir kigna mirii ikim sima haigiyin siyar kigriraokin. Mi umirim siya tauaehaiyim, yim ini siya haigiprakaiyim. ⁷ Mi Jisis siya siir boinki, saiirarar kigninkinki. Ti diminin ti saeya niyopkiyyin kariir, yio minam diriraerarkwokinka, mhoyiya iya sima kariir kikaigii ienau, saiiramka. Dimusi rani, kariir iya ini kingiin nwowa. ⁸ Mi iikam paeprikabim yim wi kimiir bopwo waraurar nwowi iinokininokin. Mi ankara nuingaka. Igiwirki niuwi, kara wi kimiir haiburgigi. Iriig.

Prismi biyyan inkamim Lasaras siir nisomaowam kitibmii boinkim

⁹ Mi Isrel simiir iikamim hiriinan wakaeyim, Jisis siya ini om Betani hir nwowin. Mi sima ina yamim hiriir siir kigam. Sima siir kigam bi namkim, sima Lasaras siir kigam namkim, yipikin Jisis siya swoki hidninsiin idwown ie hirankin. ¹⁰ Mi prismi Biyyan Inkam Komii komiiyim, sima minam kinankugim Lasaras Jisis sowiir nimprio isomaowim. ¹¹ Dimusi rani, dimin taeminim Jisis siya tirim mi iikam whiekakim sima Isrel simiir inkam komii komiiyim simiir yayim, simiirin ini hindara ikworipukimaigikim. Mi sima ini siiraramar yinmininkinamim. Iriig.

Jisis siya om komii Jerusalema hiriirin, inkam komiiyin nu kigriraowiyin siir hiriinan nwonamkin

(Mt 21:1-11; Mk 11:1-11; Lk 19:28-40)

¹² Mi igwir nugakin, iikam whiekakim ta yaewou nae komiyya pasova nikiuwiya saiiram nitim, sima iripa ha nahaingiriyyuniyim mi simar wakaewun, Jisis siya wi sipi niti om komii Jerusalem tiriirin. ¹³ Mi sima sikwown ha haiyim mi kimidiniya siyu iirar haiyikwokwown. Mi mhoyiya sima ina kairwao boinkiyim, Adi Komii kira wadiekin. Kira ti inkamin siir inig iir hainanprapraski, yipiki ti tiriir nitin Adi Komii kiriir ogsop air nokwokairinam. Kira ti inkamin siir whinkinsiis haiginu, Isrel krimiir iikamim simiir kigriraowim. ¹⁴ Mi Jisis siya donki ha haiyin mi siya ina yidwonamin siir idwo. Yokwo Komii saiir yai aeya boinkiya saiir hiriinan,

¹⁵ iikamim yipiki om komii Saion siir hir nwowiyim, yim kipi nidid! Tariinanin kiriir inkam komiiyin nu kigriraowiyin ini nitin, siya ini donki haomin siir idwo nidwonaniyin.

¹⁶ Mi kamim siir kigna miriyyim, sima bi ninokninkinkim sima ti hiriinan dimin tirim. Mi mhoyiya iya Jisis siya swoki iti, omwai siya waiyai mi siya ha nami Adi Komii siir om iir mi siya wi inig komiigak ha nwowi. Mi mhoyiya sima ina boinin, krma yayim Yokwo Komii saeya boinin simiir ti swoki aingwownaki mi sima ti hiriinan diminin siir dimusi tiri.

¹⁷ Mi iikam whiekakim yipiki biyya Jisis saika nwowim, iya Lasaras siya swoki insiin idwowa ie hirankin mi ti iikamim, sima ti dimin iir kigim mi kimidiniya sima haigiririr boinam ti diminin siya tirin. ¹⁸ Mi ti hiriinan siirsi bwaekianiyamkim iikam whiekakim Jisis siir kigwinamin. Sima bidi wakaewinin hinin, Jisis siya ti hinin dimin komiiyin si tirkin. ¹⁹ Mi Farisi simiir kamim, yai sima simar yomboin amboin, simiir kigi, diminim siya tirim kima kaiyaonaowidi kima wi dig nwo rani, iikam whiekakim ti nu iiranin, wi siiraramar ninkironaei. Iriig.

Grik simiir iikam nhirim Jisis siir ini kignaki

²⁰ Mi iikam nhirim Grik simiir piugana saiirim, sima om komii Jerusalem hiriir nitim, Isrel simiir iikam nhirim simaka yinkan it yaewou nae komiyya Pasova saiir nikwo aeyam.

²¹ Sima kimidiniya inkamin Pilip nikiuwiyyin siiram yam siir nini kigiuwam. [Siya om Betsaida hirankin.] Sima boin, inkam Komii, krma minam naingwowi, Jisis siir kigim mi yai saika boinin. ²² Mi Pilip siya ha namim kimidiniya Endru siir ini boinu mi mhoyiya kimidiniya sowar yam, Jisis saika boinamin. ²³ Mi Jisis siya sowiir boinki, iya kingiin bidi yitkiya, kararin ti inkamin Adi Komii siir om hiranki nitin, Adi Komii siya wi kariir hauuwi, siir inig komiiyin mi siirin wi kara haii. ²⁴ Kara kimiirin yaimwower boinkii, twonidim nua nikiigiyam karamae nwowi mi hapairin nhisuwakar nwokii mi kira simiirin nu ha haingikaii mi mhoyiya sima wi yin kasa budgi rani. Mi ti hiriinan siyyuin kara naowi mi inkamim kariirin ha haingikaii mi mhoyiya kara ha swoki insiin idwowi mi wi iikam kasa whinkinsiis haiginu rani, kariiram naingwo tibmiyyim. ²⁵ Mi yipiki simiir kwoin iirar napi, sima wi sima simar swoki onkwobumbuninkinaei. Mi yipiki simiir kwoin imiirar

nap karamae nwowi ti nu iir'in mi sima Adi Komii siir kwoin iiraramar naingwo iskii, yim wi omwai hiriyar waiyayokiyokiikaeyami. ²⁶ Mi iikamim yipiki kariiram naingwowim mi kariir mi aiir miriyim, yim wi maeyaua kara nwowi wi sair warar mi owi. Mi kariir Adin, Adi Komii siya, simiir'in wi inkamim inigakim wi simiir hiriinan nwo haiginuwi. Mi sima wi inig komiigak dimusi nwo rani, sima kariir kigna apkim. Iriig.

Jisis siya naonama sair boinkin

²⁷ Tariinanin kariir kwoinin miyik miyik nwo rani, kariir kwoinin ini warar yaowhriewhrieyuwun mi kara pi panina ti boin? Mi kara hinina boini, adi, kara ti haiburgik ti diminin nimbiniyin kariir nisomaowam siirsi? Nnigaka. Dimusi rani, kara ti nu iir'in hiriinanamar nitkin. ²⁸ Adi Komii, kira kiriir inigin siir tirki, komii nwokiyamim. Mi Jisis siya ti hiriinan yai imiir boinkiyin mi yai kwira ninomor kouana ina kauwok boinkiya, kara kariir inigin, komii bidiyar iki okiyin mi tariinanin pi komiayar swoki okii.

²⁹ Mi iikam whiekakim saika kingiin hir nokwowim, sima ta yai aiir wakaekiyim mi sima boin, ninomorka. Mi iikam nhirim yim hinina boin, paekwosimkin, Adi Komii siir inkamim siya boinkii siirin. ³⁰ Mi Jisis siya simiir boinki, taka yayia kariiram bi boinkika, kariir whinkinsis haiginuwam. Nnigaka. Ya kumiiram boinkika, kimiir whinkinsis haiginuwam. ³¹ Mi tariinanin taka iya nita, Adi Komii siya wi ti iikamim ti nu iir'in nwowim wi simiir dimin biyie biyeyim sima tirim wi simiirsi hadi. Mi tariinanin siya Setan siirin wi haini nikwowaisigii, yipikin dimin biyie biyeyim ti nuin siirim simiir kigirkakiyin. ³² Mi mhoiyya inkamim kariir'in paeyin hiiniya niriioninkin'in saika ninkin irinugii mi simiir kwoinin wi kara kiyai, kariiram naingwo tibmiyim mi kariir mhoiyya nitim. ³³ Jisis siya ti yai hiriinanin minam boinkin, iikamim simiir nusiimauuwam hinin, siya wi panina namisi aonami. ³⁴ Mi mhoiyya iikam whiekakim sima siir yai aka hinina yowarkii boin, Moses siir siyiu komiyyin krma napiyin, ti inkamim biya siya winkiyin Yokwo Komii aiir, yim hinina boinkikim inkamim yipiki Adi Komii siya nimbiniyin, iikamim omwai waiyayokiyokiiyanim simiir whinkinsis haiginuwam. Mi kira hinin dimusi boinkin, inkamim Adi Komii siir om hiranin, siirin wi paeyin hiiniya niriioninkin'in saika ninkin irinugi mi siya wa naonami, ha? Yipiki siya ti inkamim Adi Komii siir om'in siir hiranin? ³⁵ Mi Jisis siya simiir yai aka hinina yowarkii boin, biyeyin wi ii priei whwoki rani, iikam kimiir waraurin. Kima iya bie ieya whwokii mi kima wi wadie haini nwoyii. Mi niyya wi ti siyiu iir higrinu rani. Mi kara kimiir haiburgigi mi kima wi inkamim, niyyim niyyim napiyin, siyiu iir sibgu kigomok ap karamae nwowiyin maeyaua siya namam tira sair hirir, ini siir hiriinan yowoin. ³⁶ Kima kariiram kigna ap mi kariiram dangwo tibmii kin, karaigin bienan whwoyaei iya kara ti nu iir nwowi. Mi mhoiyya kima wi dimin miyikimiyik imiiram naingwo tibmii kin. Iriig.

Isrel simiir iikam whiekakim sima Jisis siir yai imiiram bi naingwo tibmiigim mi siir siyiu iir bi kigna apkim

³⁷ Mi ti iikamim sima dimin kirie komii komiyyim siya tirim, iikamim makiniyyim simiir siya haiswonimniskiiyim simiir'in bidiyar iki kigim mi sima siiramim hinina bi naingwo tibmiigim siya Mesaiakin yipiki Adi Komii siya nikropkiyin. ³⁸ Sima siiram bi naingwo tibmii kingim ta yayia profet Aisaiakin siya win boinkiya ya wi kaimwowar nwowi, siya hinina boinkikin,

Biiyan Inkam Komii, wi nhinga naingwo tibmii kin, ti krimiir yai imiiramim? Mi Biiyan Inkam Komiiyin siir kirieya wi nhinir nusiimauwi? Ini inkam karamaeyar ywowiskiyin.

³⁹ Mi iikamim sima wi siiram naingwo tibmii kin tani mi wi siir mi kigna ap rani. Dimusi rani, biya yayia Aisaia siya kaimwowar swoki winkiya yai kwira yowoni, ya hinina win boinkika, ⁴⁰ simiir kwoinin Adi Komii siya bidi kinkripim mi sima wi hindarar nanaingwoyimiyok iuwi. Mi sima hirii hiriyar naingwo whriewhriei mi sima dimin taeminin wi sibgu naingwo omok rani. Mi sima sibgu naingwo omoki mi simiir nhwowim sibgu kigi mi sima wi haini naingwo tibmii kin mi wi haini sibgu wakaeyokna api siiramim mi simiir'in wi haini haiswonimniskii. Mi yim sima, wi dig nwo rani. ⁴¹ Aisaia profet inkamim siya ti hiriinan dimusi bi boinkikin, siya Jisis siir bidi kigin, siya siir inig komii iir haiyin mi siya hiriinansi boinourwokaigikin.

⁴² Mi tiki iyyim inkam komii komiyyim Isrel simiir'im, sima ini Jisis siiramam yamim. Sima Farisi inkamim simiirsi nididgim mi sima hinin panansi boinsi, sima Jisis siiram naingwo tibmii. Mi sima hiriinan boini, sima siiram naingwo tibmii kin mi simiir'in wi Farisi inkam ima kiyitkinkii idowiiya hirir'in, omaka yaimin dimin nidwokai wakaeyi sair hirankin. ⁴³ Mi simiir kwoin komiyyin ha naingwowi, iikam nhirim simiir'in hinina boinim, sima inkam wadiekim mi simiir inig imiir hainanprapraski. Mi sima Adi Komii siiramim

komiiwao naingwo rani mi Adi Komii siya wi ha niki boinim, sima inkam wadiekim. Mi simarin, yio ini niingaki, niingar ywowsikiyim. Iriig.

Mi mhoiiyan iikamim simiirin wi Jisis sikisiyar hidi

⁴⁴ Mi Jisis siya ini komiiyar kauwok boinkiyin, yipiki kariiram naingwo tibmii kiini, siya wi kariiramarar kipi naingwo tibmii kin. Siya wi ti yipikin kariir nikropkiyin, nua tiriir wi siiram warar ti aingwo tibmii kin. ⁴⁵ Mi ti iikamim yipiki kariir kigim mi sima yipiki kariir nikropkiyin ti nu iir siir warar timi kig. ⁴⁶ Kara ti nu iir nitin, kara ini bienan whwoyanan ywokiin. Mi ta hiriinan sairsika mi yipiki kariiram naingwo tibmii kiini mi kariiram niti, siya wi biyie nwo rani, inkamim niibwomambwo nwowiyin siir hiriinan. ⁴⁷ Mi yipiki kariir yai imiir wakae karamae nwowi mi simiir mi wakaeyokna ap karamae mi owi mi kara siirin wi hid rani. Kara ti iikamim nu tir nwowim simiir hidam bi nitkin. Niingaka. Kara simiir whinkinsiis haiginuam nitkin. ⁴⁸ Mi kimiir iikam nihrkim kariir nikwowsiis mi kariir yai imiir mi wakae karamae mi owi mi mhoiia inkam nwirin siirin wi siya hidi. Mi yayim biya kara boinimauuim, siirin wi simiirar swoki hidi, iya Adi Komii siya iikam imiir hidi. ⁴⁹ Tiriiginim yim kaimwo dimusi bi nwokim, kara kariir kwoin ara bi diriraerarkin mi ha bi boinimauugin. Niingaka. Adi Komiiyin, yipiki kariir nikropkiyin, kariirin siya boinkikin boinamin. Mi kara simiir asi boinourwokai haiginuugin. ⁵⁰ Kara ina ninokninkin yayim siya boinkiyim, iikamim omwai sima waiyayokiyokigiyamim siya tirkiyim. Mi ti dimin taeminim ti kara boinimauuim, yim kariir Adin siya boinimauugi ima kariir. Iriig.

13

Kamim Jisis siir kigna miriyim simiir igam siya hiisokim

¹ Mi ii komiia wou nikwo aeya Pasova, waka nikwo aei. Mi Jisis siya bidiyar yinokninkiyin siir iya siya naowana, ti nu iir haiburgigna siir Adiyin siiram swoki amim siir swoki kigiuwam ya bidi yimbiniya. Siya inokninkin yipiki siir iikam nwowim, siir iikamim ti nu iir siya simiiramar naingwokwonanaeikin mi tariinanin siya wi simiir niisiimauwi, siya pariiga naingwokwowi simiiramim.

² Jisis siya mi kamim siir kigna mirii ikim, sima nae ina yaeyim. Setan siya Judas siir kwoin siirin bidinanar kwirii idwokaigin, Saimon Iskariotni yinisimin wir Jisis siir napwouwin mi siirin iki inkam biyeyim sim in hauugiyam. ³ Jisis siya bidiyar yinokninkin, ti digworaekwowim siir Adin siir inarar nonkwokikin. Mi siya bidiyar mi inokninkin hiniin, siya Adi Komii siir hiranki nitkin mi siya wi siir hiriirar swoki ami. ⁴ Mi mhoiia Jisis siya ha ninsiin okwokiin, ipiia siya nidwokaiya maeyauwa nae sima nidwokai aeya sair hirankin mi siya siir idan yuusa ina yiskiia. Mi siya siirin yuusa piu niyaowiya sair kaihaiginu. ⁵ Mi siya siirin yuusa piu niyaowiya ha kaiyaginuuim mi mhoiia siya opa kimidiniya two ira sair yaomaigi. Mi siya, siir kigna miriyin inkam nwirin siir iga kwis owiir hiisoki mi mhoiia siya sowerin yuusa piu niyaowiya sair yiaaoki. ⁶ Mi Jisis siya ha namim Saimon Pita siir hiisok haiginuwam mi siya siir boinki, Biyan Inkam Komii, kira kariir iga kwiso pi warar ninkin hiisokii?

⁷ Jisis siya ina yowarki boinkiyin, tariinanin kira ninokninkin tani, ti diminin kara tirkiyim mi mhoiia kira wi haini ninokninkini. ⁸ Pita siya Jisis siir boinki, kira kariir iga owiir kipi hiisok. Niingaka. Mi Jisis siya ina boinkiyin mi kara kirir iga kwis owiir hiisok karamae nwowi mi kira wi kariir kigna miriyan inkam nwo rani. ⁹ Mi Saimon Pita siya ina yowarki boinkiyin, Biyan Inkam Komii, kira kariir iga owiirara kipi hiisok, kira kariir ina mwo minim warar dinkin hiisoki. ¹⁰ Jisis siya boinki, inkamim kariiram naingwo tibmii kiini, yio ini inkamim op whaugiyyin mi whauriyanan ha nwokiyyin, yio mhoiia op whauam bi swoki naingwuwikin. Niingaka. Siya wi siir iga aiirarar hiisoki. Kima ombudarin ini whauriyanan nwsowowim inkamim op whauwiyan mi whauriyanan ha nwokiyyin siir hiriinan. Nwuruwakin hiriinan nwo karamae nwowin. Yio ini inkamim op min whauae karamae nwowiyin hiriinan tainakiyanar nwowiyin ini siir hiriinan yowowin. ¹¹ Jisis siya bidinanar ninokninkin, yipiki wir siir napwouwi mi siirin inkam biyeyim sim in hauugi sima hainam. Siya kamim siir kigna miriyim simiir boin, kimiir kwoinim ini inkamim op whaugiyyin mi whauriyanan ha nwokiyyin ini siir hiriinan ywowim. Mi inkam nwirin siir kwoinin yio miyik rani, yio ini inkamim op min whauae karamae nwowiyin, hiriinan tainakiyanar nwowiyin, ini siir hiriinan yowowin.

¹² Mi mhoiia Jisis siya simiir iga imiirin ha hiisok digiyim mi siya siir yuusa ha swoki iyyin mi siya ha swoki idwokaiyin ipii aiir. Mi siya simiirin ina sriiyin, kima ina ninokninkinim, ti kara tirkiyin hiriinan? Kara kimiirin pi hiniina boinkii, ¹³ wim kima kariirin hiniina boinikim, Biyan Inkam Komii mi Inkam Nowomwarkaiyuwiyin, yio ini yowowin kima kariirin hiriinan boinin yio. Dimusi rani, kararin, kara ini inig komiigak

ywowin. ¹⁴ Kara kimiir Biyan Inkam Komii gin mi kimiir Nowomwarkaiyi uwan Inkamkin mi kimiir igam kara bidi hiisokiyim. Mi kima ti diminin kara mi tirin wi siir hiriinanar timi tir. Mi kima kimiir nomiiyauwim simiir igam wi hiriinanar timi hiisok haiginiu inkamin, inkam nwiirni mi priimiriyyin umir hai karamae nwowiyin. ¹⁵ Kara ti diminin kimiirin minam niisiimauugikin, kima wi ti kara tirim wi simiir hiriinanar tir. ¹⁶ Kara kimiirin yaimwowa boinkii, inkamin whisarii mi priimiriyyin siya inkamin siir kigriraowiyin siir kou bi nwokin. Mi siya hiriinanam bi namkin iki digworaekwo whiekakim simiirin siir inigi wara nwowim. Niingaka. Inkamin iki inkam nwiirni nikropkiyyin siya siirin pa boinkii hiniin, ti inkamin yipiki siir nikropkiyyin siya ini siir kou ywowin. ¹⁷ Mi tariinanin kima bidi yinokninkinkiyim ti diminin kara boinin mi kima ti dimin imiir sibgu api mi kima wi maigimaigra prasae nwo rani.

¹⁸ Mi kara kimiir hoimgakar boin tani. Niingaka. Kara bidi yinokninkinin yipiki kara nimbiniin kariir iikam nwowi. Mi Adi Komii siir yaiya Yokwo Komii hir nwowa saeya hiniina boinkika, ti diminin wi sipi nimbiyami. Inkamin nae kara hauuwi mi ti inkamin kariirin wi siya tirbuwi. ¹⁹ Mi ti diminin ti kara boinimauuwim kimiir kara minsi boinimauugin mhoyiya ti dimin ima nimbiyami mi kima wa nwoki inokninkin kinim, kara ti inkamin Adi Komii siir om hiranki nitin siya iikam whiekakim ti nuin siir tiranin simiir whinkinsiis haiginiuwankin. ²⁰ Kara kimiirin yaimwowa boinkii, iikamin yipiki kara nikropkiyyim simiir sibgu kigriraowi, yio kima ini kariir kigriraowan iikam ywowim. Mi yipiki kariir sibgu kigriraowi, yio ini Adi Komii siir boin maigimaigra nanan ywowin, yipikin kariir nikropkiyyin. friig.

*Jisis siirin Judas siya iyopmauugi sau omomin siir in
(Mt 26:20-25; Mk 14:17-21; Lk 22:21-33)*

²¹ Mi mhoyiya Jisis siya ti dimin imiir boin digiyin mi siir kwoinin hik prasae bi kinkin. Mi siya simiirin hiniin boinmau waka, kara kimiirin yaimwowa boinkii, kimiir nwiirin, kariirin wi wir siya napwouwi mi kariirin wi iki kam biyeyim simiir in nonkwokii sima nisomaowam. ²² Mi kamim siir kigna miriyyim sima, sima simar yinkao ankaona. Dimusi rani, sima bi ninokninkinkim siya yipikin. ²³ Mi kara inkamin Jisis siir kigna miriyyin siya naingwokwonaeyiyin, an kara saika kingiinar kinmasu idwokin. ²⁴ Mi Saimon Pita siya kimidiniya kariir kinmauugi kira siir sriigi, kira siir sriigi hiniin, siya yipikin? ²⁵ Mi ta Pita siya sriigiya kariir sair mhoyian, kara ina yamasunamin Jisis siir kingiin mi ina yaki sriiyin, Biyan Inkam Komii, wi nunga tiri hiriinanin, ha? ²⁶ Mi Jisis siya kariirin hiniina boinkii, kara pi ti bret iir hai mipi op hopmaigii mi pa hauugii mi ti inkamin siya kariir tiri hiriinan mi ta yaiya siya boinkiya sair mhoyian siya ti bretin ina hauugiyin Judas siir siya naeyam. ²⁷ Mi mhoyiya Judas siya ti bret iirin ha naeswokiyin mi Setan siya kimidiniya siir kwoin iir kiyai gi mi Jisis siya siir boinki, diminin kira tiram naingwowyiyin, kira kipi kimimin, kira ha tirsau gi. ²⁸ Mi kamim nae hir nidwokat aeyim, sima ta yaiya Jisis siya boinkiya siir, sima sair bi ninokninkinkikim, siya dimu nasi boinkikin. ²⁹ Mi krima kamim siir kigna miriyyim krima bidi yinokninkinin, krimiir umir tpinairin Judas siya nonkwowikin. Mi krimiir nhirim yim ha naingwokim siya siirin naeyam boinkii, nae sainakiyawa ta yaewou nikwo aei i komiyya sair nikwo aeyam. Mi siya ha mi boinkii, iki iikam paeprikabim umir simiir tiri hauuwi. friig.

Siyyu winin siir yai aeya.

³⁰ Mi Judas siya bret iir nae swokiyin mi siya biri kimiminkikin ina yamsaugiyin idowiiya hiriir, ya niibwomambwo komii aeyairga. ³¹ Mi Judas siya namkiya idowiiya sair mhoyian mi Jisis siya ina boinkiyin, kara ti inkamin Adi Komii siir om hiranki nitin, kara wi inig komiigi komii iiar hai. Dimusi rani, dimin taeminim kara tirim iikam imiir whinkinsiis haiginiuwam simiirsika. Mi Adi Komii siya wi iriipi inig komiigi komii iiar mi hai. Dimusi rani, ti dimin taeminim kara tiri simiirsika. ³² Mi kara ti inkamin ninomor kouanki nitin iikam imiirin dimin kirie komii komiyyim paenan niuyaeiyim Adi Komii siirin simiir niisiimauuwi mi Adi Komii siya iriipi hiriinan iikam imiirin wi kariir kirie komii komiyyim paenan niuyaeiyim mi simiir mi niisiimauuwi. Mi Adi Komii siya ti siirin wi kimimin tani, siya wa tirsau gi. Dimusi rani, siyairgin ti kariir dimin kirie komii komiyyim paenan niuyaeiyin simiir bwamkibwamin. Yim tiriiginim, yim ini siir hirirar nwowim. ³³ Ti kariir yinisisimim kara ti nu iirin kimaka wi ii priei nwo rani. Mi mhoyiya kima wi kariiram swoki hansirin. Mi kara kimiirin pi hiniina boinkii, ti yaiyim biyya kara niki boinin Isrelmi inkam komii komiyyim sim hiniin, kima omin kara namanin wi siir wara nam tani. ³⁴ Mi kara kimiirin pi yaeya yaiwin swoki boinkii, siyyuin kima sibgu napanin kima irni nwiirniyamin nhami nhami kipi naingwokwo, ti siyyu hiriinanin kara naingwokwowyiyin kimiiram siir hiriinan. Mi kima irni nwiirniyamin wi hiriinanar timi inan aingwokwo. ³⁵ Mi kima irni nwiirniyam

ninan aingwokwowi mi iki iikamim hinda tinda nwowim sima kimiir kigi mi sima wi hiniina boini, kima Jisis kariir kigna miriyan inkamkim. Iriig.

*Jisis siya Pita siir boinkin siya wi digumii siir haimriyugi
(Mt 26:31-35; Mk 14:27-31; Lk 22:31-34)*

³⁶ Saimon Pita siya siir yai aka hiniina yowarkii boin, Biyan Inkam Komii, kira wi pinda nami? Mi Jisis siya hiniina yowarkii boin, kira wi kariir mhoiyya nit rani, maeyauwa kara namana saiiir hiririr mi mhoiyya kira wi haini niti kariir mhoiyya. ³⁷ Pita siya siir yai akan hiniina yowarkii boin, Biyan Inkam Komii mi kara kiriiir mhoiyya tariinanar mi itin ini mi owin? Kara naowam asi naingwowi. Dimusi rani, kara kiriiiram naingwo tibmii kuingin. ³⁸ Jisis siya ina yowarkii boinkiyin, ana kira kanakar ninkin aowamar naingwowi. Dimusi rani, ni kira kariiram naingwo tibmii kuingin, aniya? Kara kiriiir yaimwower boinkii, iuumin niki ik karamaeyar niki owi mi kira idipidipin kariirin wi kwoima misisaei hiniinin, kira kariir bi ninokninkinkin. Iriig.

14

Jisis siyairgin siyuiin Adi Komii siir hirir namiyin

¹ Jisis siya ina swoki boinkiyin, kiriiir kwoinin kwoin biyie biyie naingwowam mi hikak nwowam kipi kiwaki. Mi kira Adi Komii krimiir Wanin siiram naingwo tibmiikini mi kira tariinanin wi kariiram warar timi aingwo tibmiikini. ² Kariir Adin siir omaka maeyauim hiuyokiyokaiyim kasa rani. Hiririr biyiuin wi kara nami mi digworaekwowim wi bi kara nini diriraerarkwokini kimiiram. Kara kimiirin pi ti sim boinmauwu. Dimusi rani, ti digworaekwowim yim kaimwowaigim ina nwowim. ³ Mi mhoiyya kara ti om iir diriraerar digigi mi kara wa swoki iti kimiir nikuunakiyam mi taka iya kima wi ti omin kara nwowin siir hirin wi haini nwowi. ⁴ Mi kima ina ninokninkinin siyuiin kara namanin maeyaua kara nini owouwi. ⁵ Mi inkamin Tumas nikuwiyin siya Jisis siir boinki, Biyan Inkam Komii, krima ninokninkin tani maeyaua kira namana. Mi krima wi paniiina ninokninkini siyuiin hirir namanin? ⁶ Mi Jisis siya siir boinki, siyuananin ini karar ywowin mi inkamin Adi Komii siir kigi, inkamin yaimwokiayimwower boiniin siyuiin ini karar ywowin. Mi iikamim simiir whinkinsiisiyim digworaekwowim inokninkin kanaka waiyayokiyokiyim simiir siyuiin ini karar ywowin. Mi yipiki Adi Komii siiram nami mi sima wi kariiram warar timi it, yipiki simiir hirinan ti siyui iir mi apin. ⁷ Mi tariinanin kima kariir bidi yinokninkiyim mi kima kariir Adi Komii iirin wi warar mi inokninkini. Mi tariinanin kima siirin ina ninokninkinin mi ina mi kigim.

⁸ Mi inkam nwirin Filip nikuwiyin siya Jisis siir boinki, Biyan Inkam Komii, Adi Komii siirin krimiir diisimauu mi krimiir kwoinin wi ta hirinan saiiirs nwoki wokmai haiginuam. ⁹ Jisis siya siir boinki, kara kimaka kwokiyaeaya bi nwokin mi tariinanin kima ina niki whaowae kripkaiyim. Filip kira kariirin ina ninokninkinin? Yipiki kariir kigin mi siya kariir Adin siirin warar bidi mi kigin. Mi kira kariiramin kariir Adin siirin kiriiir nisiimauuam dimuam sriigin hiniin, kariir Adi Komiiyin siya panuingin? ¹⁰ Filip kira ninokninkin tani, kariir Adi Komiiyin siya kanaka tir nwowin mi krira nwiurwar nwowo? Digworaekwowim kara niki boinmimauuwim kimiir, yim kariir yai rani. Adi Komiiyin yipiki ti kariir kwoin iir kwirii idwokaiyin siya siir kwoin iirarar napikin siir mi imiir miriyyamin. ¹¹ Kima ti yayim kara boinmimauuwim simiiram daingwo tibmiikini kara mi kariir Ad ieya, krira ini nwiurwar ywowiskiyo. Mi kima ti yayim simiiram naingwo tibmii karamae nwowi mi kima wi haini kigi, diminpai diminpaiyim kara tirim iikamim simiir whinkinsiis haiginuam. Mi kima wi haini ninokninkinki ti siirin hiniin kara mi kariir Ad ieya, kriraniyin ini nwiurwar ywowiskiyo. ¹² Kara kimiirin yaimwower boinkii, iikamim yipiki kariiram naingwo tibmiikinin mi digworaekwowim sima tiri, yim wi ti digworaekwowim kara tirim wi simiir haiburi. Dimin taeminim sima tiri, yim wi kara tirim wi simiir haiburi. Dimusi rani, kara wi kariir Ad iiram swoki ami mi wi saika nini owouwi mi wi Adi Komii siir naeyiu iir nikropkii, simiir whinkinsiis haiginuam. ¹³ Dimin taeminim kima Adi Komii siiram srii kariir inig komii iir mi kara simiirin wa hauugii kimiir. Mi iikamim wi ta hirinan saiiirs hainan prapraskii Adi Komii siir inig iirin. Dimusi rani, yio karar tirikikin. ¹⁴ Mi kima diminamin kariir inig komii iir sriigii mi simiirin wi karar tirkii mi wa hauugii kimiir. Iriig.

Jisis siya ha boinkin, Adi Komii siir naeyiuin wi siya nikropkii simiiram

¹⁵ Mi kima kariiram naingwokwonanaei mi kima yayim kara boinmimauuwim simiirin wa wakaeyokna api. ¹⁶ Kara wi kariir Adi Komiiyin siiram sriigii mi siya kimiirin wi yaeya hauugii, yipiki kimiiram niti, kimiir whinkinsiis haiginuam mi siya kimaka wi hiriiyar nwokripkaigiyamim. ¹⁷ Siya Adi Komiiyin mi Adi Komii siir naeyiugin yipiki yaimwokiayimwo boiniyin iikam imiir mi siya simiir kwoin imiirin yaimwo imiirarar

boinkikin. Siya wi iki iikamim nu tiranim simiir kwoinau nwokai rani. Dimusi rani, sima siir bi kigim mi siir bi mi inokninkin. Mi kima wi haini ninokninkini siirin. Dimusi rani, siya wi kimakar nwowi mi mhoyiya siya wi kimiir kwoinau kwirii idwokaii.

¹⁸ Kara wi kimiir haiburgig rani mi kima wi kima kimar nwo rani, yinisimin yopii ad karamaeyin siir hiriinan. Kara wa swoki iti. ¹⁹ Iya kingiin bidi yitkiya mi ti iikamim ti nu iiranam sima wi kariir swoki kig rani mi wim kima kariirin wa kigi. Mhoyiya kima naowi mi kima wi omwaiyar swoki waiyai. Dimusi rani, kara wi kapi naowi mi kara wa swoki insiin idwowi. ²⁰ Mi mhoyiya kara swoki insiin idwowi omwai swoki waiyam mi kima wi haini ninokninkini ti siirin, kara mi kariir Ad ieya Adi Komii krira wi nwiruar nwowi. Mi kima ta siirin ina mi inokninkin, kara mi kima krima ini nwiruar mi owim.

²¹ Mi yipiki kariir yai aiir ninokninkini mi simiir wakaeyokna api, sima kariiraram daingwokwo iski. Mi hiriinankiniuwu, kariir Adi Komiiyin siya wi simiiram mi aingwokwowi. Dimusi rani, sima kariiram naingwokwokim. Mi hiriinankiniuwu mi kara wi simiiram mi aingwokwowi. Mi simiirin wi hinina nusiimauwu kara ini simakar nwowin. ²² Mi inkamim Judas nikiuwiiyin siya boinki, (yio tiriiginin yio Judas Iskariot si rani) Biyan Inkam Komii, kira, kirar nusiimauunaei krimiir, wi panina nusiimauwu mi iikamim ti nu iir nwowim ninokninkin karamae sima ywo, ha? ²³ Mi Jisis siya siir boinki, yipiki kariiram naingwo tibmiikini mi kariir yai imiir wakaeyoknaei mi kariir Adin, Adi Komii siya wi siiram mi aingwokwowi mi siya mi kara krira wi ini hanin siir kwoin iir kwirii idwokaii. ²⁴ Mi yipiki kariiram naingwo tibmiikini karamae nwowi mi yayim kara boinim simiir wakaeyokna ap karamae nwowi mi ti yayim kara boinim, yim kariir kwoinaira bi priinaingwo boinkim, yim kariir Adin, Adi Komii siir hiranki nitkim yipiki kariir nikropkiyin ti nu iir nitam.

²⁵ Kara ini kimakar niki owim mi ti dimin taeminim kara kimiir asi boinimauwu. ²⁶ Mi whinkinsiisan inkamim Adi Komii siir naeyiuin, yipiki mhoyiya Adi Komii siya nikropkii kariir maeyau aiir nokwokairinaowidim kimiirin wi siya nusiimauwu dimin taemin whiekakim mi kimiirin wi siya whinkinsiis haiginuwu yayim kara niki boinim kimiir simiir swoki aingwovarkaiyam. ²⁷ Mi kara kimiir haiburgigi mi kara kimiirin wi kwoin hiinsima nwowaiginugigi. Mi ti kwoinin hiinsima nwowiiyin kara kimiir hauuwu, yio ti kwoinin hiinsima nwowiiyin, iikamim ti nu iiranam sima hauuwu yio siir hiriinan tani. Yio ini siir kou ywowin mi yio ini sakisa ywowin. Kima wi kipi nidid mi wi kipi nidgin, ti diminin siya nimbiam. Nngaka. ²⁸ Kima bidiyar wakaeyim kara boinim yayim hinin, kara wi kapi niki amkii mi kara wa swoki iti kimiiram. Mi kima kariiram naingwokwonanaei mi kima wi maigimaigra nwokii, kara kariir Ad iiram nami. Dimusi rani, siya ini kariir kou ywowin mi kimiirin wi siyar whinkinsiisi dimin taeminim simiir tiramin. ²⁹ Ti diminin kara kimiir boinimauwim biya, yim ina niki owim bi niki imbiyamkim. Mi mhoyiya sima nimbiam mi kima wi haini ninokninkini mi wi haini naingwo tibmiikini kariiram hinin kara ti inkamim Adi Komii siya nikropkiyin siya. ³⁰ Kara kimaka pi hirihirii yai boin tani. Dimusi rani, inkam biyeyin Setan nikiuwiiyin yipikin, iikamim ti nu iirar nwowirkakim simiir kigirkakiyin, siya ini nitin kariir nonkwonakiam siya kariir kou bi nwokin. Nngaka. ³¹ Mi kara ha naingwowi iikamim ti nu iiranam sima hinina daingwo, kara ini Adi Komii siiram naingwokwowin. Mi ti hiriinan sairsika, kara wi hiriinan asi tiri inokninkin. Siya inokninkin kariir kariir boinanaei. Mi kara wa kiwakii siiram, Setan siya nonkwonamim kariirin. Mi tariinanin kima dinsiingi, krima pi ta maeyau aiir haiburgigi mipi pi namkii. friig.

15

Jisis siya ha boinkin urid kibiyin iikam whinkinsiis haiginuwiiyin karaairin

¹ Jisis siya boin, uridgiuridin karaairin. Kariir Adin yio ini inkamim siir numiran urid iir kigiraowiiyin ini siir hiriinan ywowin. ² Mi iikamim yipiki kariiram naingwo tibmiikini, yim ini kariir kwiyakwiiyan ywowin. Mi yipiki kariiram sibgu wakaeyokna ap karamae nwowi, yim ini kwiyam waihwokwaiyim nae bud karamae nwowiiyin ini simiir hiriinan ywowim mi simiirin wi kariir Ad ieya kaibwaembwae itkiigi. Mi kwiyaa nae budiyim, yim wi kariir Ad ieya nyikii yaeya kwo swoki sainam. Mi biewi whirki niuwu sima wi nae kasakasa bud rani. ³ Wim kima wadie bidinanar nwokim. Dimusi rani, kariir yayim kara boinimauwim kimiir, yim ini kimiir kwoinau waraurar nwokaiyim. ⁴ Mi kima kariiram naingwo tibmiikini mi kara wi kimiir kwoinau kwirii idwokaii. Mi kwiyaa uridbud iir nitinakiu karamae nwowi, ya wi naeism whir swoki bud rani. Mi iikam kima kariiram naingwo tibmiikini karamae nwowi, kima wi mi maeyik sibgu mirii rani.

⁵ Kara ini uridnan ywowin mi wim kima ini kariir kwiyakwiiyan ywowim. Mi yipiki kariiram naingwo tibmiikini, kara wi inan siir kwoinau kwirii idwokaii. Mi siya wi mi

mūyik aīrar mīrii. Mī kīma kwoīn whīruwa kanaka nwo karamae nwowi mī kīma wī mī mūyik swoki mīrii mīnin tani. ⁶ Mī yīpiki kariiram naingwo tībmīi kīn karamae nwowi, simiirīn wī Adī Komii siya nūīnīkriropkīi, inkamīn īkī kwīya biyīe biyīeyīm sim kainiyīmnik itkīīgīgīyīn nua bīeki whwoswomswaeyīm wī simiir hīriinan tīri. Mī mhoīya tī hīriinan kwīyam ha haii mī wī paeya nitoudnankaigīi mī yīm wī hirar nwoki iusomswaeyīyam. ⁷ Mī kīma kariiram naingwo tībmīi kīni mī kariir kwoīn kīmiir kwoīnau nwokaii mī kīmiirīn siya kiyaii, siir napam mī mhoīya kīma Adī Komii kīmiir Wanīn siiram srii, dimīnin kīma naingwowīn siiram mī siya wī hīriinanar mī imbiyami, tī kīma sriigiyīm Adī Komii siiram. ⁸ Mī kīma mī mūyik mīrii mī iikamīm sima wī kariir Adīn Adī Komii siir īiir īiir hainanprapraskīi. Mī kīma iikam īmiirīn wī hīnīna nūsiimauuwī, kīma kariir kīgna mīriīyan inkamkīm mī kariiram naingwo tībmīigīm. ⁹ Kara īni kīmiiramar naingwokwonanaeyīn Adī Komii siya mī aingwokwonanaeya kariiram saīir hīriinan. Mī kīma kariiram kiwaki, kara kīgrīraoyokiyokīyam mī kara naingwokwowam kīmiiramin. ¹⁰ Mī kīma kariiram naingwo tībmīi kīni mī kīma wī kariiram nwoki kiwakiyam kara kīgrīraoyokiyokīyam mī kara naingwokwonanaeyam kīmiiramin, ta kara mī wakaeyokna apa kariir Adīn siir yai aiir, saīir hīriinan. Mī siya kariirīn ta hīriinan saīirsiyar kīgrīraokīn mī saīirsiyar naingwokwonanaekīn. Mī an kara ta siya naingwoyīm yok naingwokwonanaeya īni saīir warar nīnkīn owin.

¹¹ Kara tī yayīm kīmiir boīnmīmauwīm, kara mīnsī boīnkīn, kara hīnīnam naingwowi kariir maīrgīmaīrga kīmiir waraur dwo mī ta maīrgīmaīrga wī kīmiir kwoīnau waraur nwoki īnkīnukīkaiyīm. ¹² Kara kīmiir boīnkī, tī yayīm kīma wakaeyokna apamīn, kīma īrni nwīriyam dīnan aingwokwo, ta kara naingwokwowa kīmiirīn saīir hīriinan. ¹³ Inkam nwīrkī wī yaeya dīmīn komīi whīr swokī tīr tani, tī iikamīm siya naingwokwonanaeyīm simiirīn. Nūngaka. Dīmīn komīi ta siya naowī simiirsi wī sasar tīrskīi. ¹⁴ Mī kīma tī dīmīn taemīnīm kara boīnmīmauwīm simiir wī wakaeyokna apī mī kīma wī kariir nomīiyau nwowi. ¹⁵ Mī tariīnanīn kara kīmiirīn wī hīnīna boīn tani, kīma kariir mī pīimīriīyan inkamkīm. Dīmīsi rani, iikamīm tī hīriinan nwowīm yīm sima dīmīnīm simiir kīgrīraowiyīn inkamīn siya tīriiyīm simiir bī nīnoknīnkīnkīkīm. Nūngaka. Mī ankara kīmiirīn pī hīnīna boīni, wīm kīma kariir nomīiyaugīm. Dīmīsi rani, yayīm dīmīnīm kariir Adīn siya boīnmīmauwīm kariir, kara kīmiir bīdī boīnmīmauwīm. ¹⁶ Kīma kariirgī kariir bī hīrīrīugīm mī kariir siyū īiir bī napkīm. Nūngaka. An kara kīmiir nīmbingīn kīma kariir siyū īiir napīm mī mī mūyik mīriiyīm. Mī tī dīmīnīm wī hīriiyar nwoki okripkaiyīm. Mī kīma tī dīmīn īiir tīri mī Adī Komii siya kīmiirīn wa hauuwī dīmīnīm kīma sriiyīn siiram. Dīmīsi rani, wīm kīma kariir yai aiir wakaeyoknaekīm. ¹⁷ Mī tī hīriīnankī nūwī mī kariir yayīa kīmiirīn pī hīnīna boīni, kīma īrni nwīriyamīn nhamī nhamī kīpī naingwokwo. frīg.

Mī nuan iikamīm sima wī iikamīm Adī Komii siir siyū īiir napīm wī simiir sau omom nwowi

¹⁸ Mī nuan iikamīm sima wī kīmiiram naingwo rani mī kīma ta saīirīn wī hīriiyar daingwokwonanae, sima biīya kariiram bī naingwokīm. ¹⁹ Mī kīma tī nu īiirīn hīnda tīndan dīmīn taemīn tīri mī iikamīm tī nu īiiranīm wī kīmiiram naingwowi, wī simamar naingwonaeya wī saīir hīriinan naingwowi. Kīmiirīn kara bīdī yīmbingiyīm kariir siyū īiir napīm. Mī wīm kīma tī nuīn siir tīran tani mī iikamīm tī nuīn siir tīranīm sima wī kīmiiram naingwo rani. ²⁰ Kīma yayīm kara nīkī boīnmīmauwīm kīmiir, simiiram tī swokī aingwowoknaki. Inkamīn yīpiki inkam nwīrni mīriiyīm, yio siir biīyan inkamīn siir kou bī nwokīn. Mī sima dīmīn biyīe kariir mī tīri mī sima kīmiirīn wī hīriinan siyū biyīeyar mī tīri. Mī sima kariir yai aiir mī wakaeyoknakīswō mī sima kīmiir yai īmiirīn wa pī wakaeyoknan. ²¹ Mī sima tī hīriinan siyū biyīeyīn wī kīmiir tīri. Dīmīsi rani, kīma kariir siyū īiir napīkīm. Sima Adī Komiiyīn yīpiki kariir nīkropkiyīn tīriir sima siir siyū īiir nap rani. ²² Mī kara simiir boīnmīmauwīm nī karamaekīswō mī dīmīn mūyik tīr karamaekīswō mī Adī Komii siir nīkwowaisiīgīswō, yio wī dīmīn komīi dī ywōwī. Mī an kara simiirīn dīmīn taemīnīm bīdiyar īkī boīnmīmauwīm. Mī kara dīmīn mūyik mūyik īmiirar bīdī mī tīrīn. Mī tariīnanīn sima Adī Komii siirīn īni dīgīmūī swokī haimriiyugīgīm. Mī Adī Komii siya hīnīna boīnkīn, sima siyū mūyīknan bī tīrkīm mī simiirīn Adī Komii siya nonkwobumbunīnkīni. ²³ Mī yīpiki kariiram naingwo karamae nwowi mī io whwonkam kariir kaowī mī kariirīn naingwo tībmīi kīn karamae nwowi mī yīm tīriigīnīm sima, kariir Adīn io whwonkam siir kaowiyīm mī siiram naingwo tībmīi kīn karamae nwowiyīn īni hīriinan ywōwīm. ²⁴ Mī kara dīmīnīm biīya inkamkī tīr karamae nwowīn, siir tīr nwowī mī sima Adī Komii siirīn ha nīkwowaisiīgīswō, yio tīriigīn sima wī dīmīn biyīe dī tīri. Mī sima dīmīnīm kara tīrīm simiirīn bīdiyar kīgīm mī sima Adī Komii siirīn īna swokī ikwowaisiīyīm mī sima io whwonkam karar mī kariir Adīeya, kīmidīniya krīriirni swokī anaō. Mī tīriigīnīm wī dīmīn biyīe komīigī komīi nwowī. ²⁵ Mī tī dīmīn hīriīnanīn tī sima tīrīn siya nīmbiyamī

mi ti yayim Yokwo Komii hir nwowim sima kigna apiyim, yim wa nimbiamy ti kamim sima boinkiya sahir hiriinan. Ti yayim yim hiniina boinkikim, sima kariirin wi hinda whisarii io whwonkamar mi anaowi.

²⁶ Mi mhoiyya yipiki iikam imiir whinkinsiisi, siya wi sipi niti. Siya Adi Komii siir naeyugin, yipiki wi yaimwo ara boini. Siya wi Adi Komii siir omin siir hiranki niti. Mi siya wi Adi Komii siir haiburgigi mi siirin wi kara nikropkii iikam kimiiram mi kariir dimin taeminim wi siya ninomokninkin haiginiuwu. ²⁷ Wim kima iriipi hiriinan, kariirin mi kariir mi aka, sahirin wi yaimwower mi boini. Dimusi rani, iya karar mirii bwakaina, kara kimiirar ninokninkin haiginiugin, kariir yayia mi kariir miyya iya kima kanaka nwowa. Iriig.

16

¹ Jisis siya boin mi kara ti kariir yayim pi kimiir boini mi kima ta kariir yai aahirin wi kipi naingwo owouumimin mi wi iki dimin biyeyim simiiram kipi kigninkwonam. ² Mi sima kimiirin wi omaka yaimin dimin nidwokai wakaeyia wi sahir hiranki nhinikriropkii. Mi mhoiyya ii aeya nimbiamy mi iikamim yim wi hiniina naingwowi, sima kimiir nisomaowi, sima Adi Komii siir whinkinsiisi. ³ Mi sima ti dimin hiriinanin kimiirin wi hiniina tiri. Dimusi rani, sima kariir Adin, Adi Komii siya mi kara, kriirir bi ninokninkinko mi sima wi kriiriram mi aingwo tibmii rani. ⁴ Mi ti diminim, ti kara boinmimauuwim kimiir mi mhoiyya ti dimin ima nimbiamy mi sima ti dimin hiriinanin siya kimiir nimbiamy mi kima wa nwoki aingwowerkaigiyim ti diminim kara boinim simiir. Mi ti diminim yim wi Adi Komii siir naeyiu ieya tiri.

Adi Komii siir naeyiun siir mi aeya.

⁵ Mi tariinanin kara pi kariir Adin, Adi Komii siir kigam nami, yipiki kariir nikropkiyin mi kara ha nitin. Mi kimiir nwrki kariiramim hiniina bi swoki aingwokin mi hiniina bi swoki sriigin, kira pinda nami? ⁶ Mi tariinanin kara kimiirin pi hiniina boinki. Kimiir kwoinim maingimairga nwo rani. ⁷ Mi kara kimiirin yaimwower boinkii. Tiriiginin yio wi wadieyar nwoi. Mi kara nami kimiirin wi siyar whinkinsiis haiginiuwu. Dimusi rani, kara nam karamae nwoi mi ti inkamim kimiir whinkinsiis haiginiuwawan, siya wi niki it rani, kimaka nwowamin. Niingaka. Mi kara nami mi siirin wi kara nikropkii, kimiiram, kimaka nauuni oniyam. ⁸ Mi mhoiyya siya niti, iikamim ti nu iiranin wi siya nauuni iisiimauni, ti dimin biyeyim sima tirim sima ninokninkin karamae nwowim simiirin. Mi sima ninokninkin tani, piki hiniin ikin wadieyin. Mi Adi Komii siya simiirin wi hiriinan sairsiyar hidi. ⁹ Mi iikamim yipiki dimin biye tirim simiirin wi siya nisiimauuwu. Dimusi rani, sima kariiram bi naingwo tibmii kiingim. ¹⁰ Siya iikam imiirin wi diminim dimin whirki kimbu karamae nwowim simiirarar tiri. Dimusi rani, mhoiyya kara nami kariir Ad iiram mi kariir igsoya wi siya nokwokairinanaowidi. Mi kima kariirin wi kig karamae hiriinan sairsi nwoi. ¹¹ Mi iikam imiirin wi siya nisiimauuwu hiniinan, iikamim ti nuin siir tiranin yipiki siyiu biyeyim sim napim, simiirin wi Adi Komii siya hidi. Dimusi rani, Adi Komii siya ti inkamim Setan nikiuwiyin yipiki ti nu iir kigriarowiyin siirin wi warar ninkin hidi.

¹² Kara dimin kasa naingwo rani, kimiir boinamin. Mi kara simiirin pi kimiir boin tani. Dimusi rani, tariinanin sima simiir ninokninkin tani. ¹³ Mi mhoiyya Adi Komii krimiir Wanin siir naeyiun yipiki yaimwo boiniyin siya niti mi wi siya nisiisiimauuwu, dimin wadie wadieyim mi dimin kiing kiinim. Siya yayim wi siir kwoin aigri naingwo boin tani. Niingaka. Yayim siyar wakaeyim, siya wi simiirgi simiirar boinmimauuwu kimiirin ti diminim mhoiyya nimbiniyanim. ¹⁴ Siya wi kariir ing iir hainanprapasi. Dimusi rani, ti dimin taeminim ti kara boinmimauuwim, siya wi simiir haii mi wi simiirar swoki hurworwokai haiginiuwu kimiir kwoin imiirin. ¹⁵ Digworaekwowim kariir Adin, Adi Komii siirin yim kariirgin. Mi kara hiriinan asi boini, Adi Komii siir naeyiun kariir yayim wi siya hainawidi mi wi siya boinmimauuwu kimiirin, kimiir kwoinau haigi okaiyam. Iriig.

Tariinanin kima ini maingimairga karamae niki owim mi mhoiyya kima wa maingimairgae

¹⁶ Hi priei rani, kima kariir kig karamae niki oki. Mi mhoiyya iikwirki niuwu, kima kariirin wa swoki kwakigwini. ¹⁷ Mi kam nhirim siir kigna miriyyim sima, sima simar yinsrii ansriina, ta yayia sahir yaimwokiyaaimwowa ta siya boinkiya ya paningga? Siya hiniina boinkin, mhoiyya kima wi kariir kig rani. Mi mhoiyya kima kariirin wa swoki kigwini. Mi siya ti siir warar mi boin, kara kariir Adin siiram nami mi siya hiriinan dimusi boinkin? ¹⁸ Mi sima dirriyar boinki, ti siya boinkiyin siya dimu kwaboinkikin, siya ii priei bi kwaboinkikin? Kriima ta yai aahir bi swoki inokninkinkikim. ¹⁹ Jisis siya bidi yinokninkinkyin kwoinin sima naingwown siir sriyam ti dimin iiram. Mi siya simiir boinki, kima, kima kima minam ninsrii ansriigin, ti diminin kara boinkiyin hiniin, mhoiyya ii priei rani, kima kariir kig karamae nwoi. Mi mhoiyya iikwirki niuwu, kima

kariirin wa swoki kigwini. Ana kima ti dimin iiram sriigin? ²⁰ Kara kimiirin yaimwovar boinkii, mhoyiya kima wi kariiram nougii mi kima wi nouboboin prasae kinki rani mi kima wi maingimairga nwo rani. Mi iikamim nuanim, sima wi maingimairga prasae kinki rani. Mi kima wi maingimairga nwoki rani mi mhoyiya kima wi maingimairga haini nwoi. ²¹ Mi wiga yinisim naokainam tiriyim, saeya ina ninokninkina iya yinisim ieya kaknanaokaiyana. Kariir iya ini kingiin nita. Mi saeya pi kimpipisu prasae swoki kin tani mi saeya pi maingimairga nwo rani, ti siiramim. Mi mhoyiya saeya pi yinisim iir yaokainaki mi saeya pi ta kimpipisu aiir swoki aingwoki rani. Niingaka. Saeya maingimairga dimusi nwo rani, saeya yinisim iirin bidi yaokainakiyin. ²² Tariinanin kima maingimairga nwo rani. Dimusi rani, kara wi kapi naowi. Mi mhoyiya kara swoki insiin idwomi, kara wi omwaiyar swoki waiyai. Mi kara wi kimiir swoki kigi mi kima wi maingimairga prasae nwo rani. Ta maingimairga kimiir kwoinau waraur nwokaiya sairin wi inkam nwrki ninkii hai rani. Niingaka.

²³ Mi mhoyiya ta iya saeya nimbini, kima wi diminam kariiram srii rani. Kara kimiirin yaimwovar boinkii, kima Adi Komii siiramim diminam srii, siya kimiirin wa hauugii. Dimusi rani, kima kariir yai aiir wakaeyoknakim. ²⁴ Mi biya mi tariinanin iriipi hiriinan, kima Adi Komii siiramim diminamim kariir inig komii iir bi srii boinkikin. Niingaka. Mi kima siiramim diminam sriigii mi kima wa haiwini. Mi siya kimiirin wi maingimairga komiiyar nwokii. friig.

Jisis siya nuan dimin biyie biyeyim bidi ikwowaistiigim

²⁵ Kara kimiirin boiniyo yai boini mi mhoyiya ta ii aeya nimbini mi kara ti diminim simiir yaimwokiyaimwowim wi boinimauu rani. Niingaka. Kara kimiirin wi yaimwo imiirrarar boini, Adi Komii siirin. Mi mhoyiya kima siir ninokninkini, kima wi wadie nwoki owim. ²⁶ Mi mhoyiya ta ii aeya nimbiam, kima Adi Komii siiramim wi kariir inig komiiyin siir inig iir kwisboinki. Mi kara siiramim dimin taeminamin wi kimiiram srii rani. Niingaka. ²⁷ Dimusi rani, krimiir Adi Komii krimiir Wanin, siyarin ini kimiiramar naingwokwokripkaiyin. Mi siya diminim kima sriigii siiram, siya wa wakaei. Siya kimiiramim ina naingwokwowim. Dimusi rani, kima kariiram naingwokwowikim. Mi kima wi haini ninokninkini, kara Adi Komii krimiir Wanin siir haiburgigin mi nua tiriirin ha nitkin. ²⁸ Biya kara Adi Komii siir haiburgigin mi kara ti nu iirin ha nitkin. Mi tariinanin kara ti nu iir haiburgigi mi kara wi hiriirar swoki ami Adi Komii siir kigam.

²⁹ Mi kamim siir kigna miriyim sima siir boin, yayim tariinan kira boiniyim kira nimprio boin tani, ini hindara haknowidninkinkiyim. Kira boiniyo yai boin tani. ³⁰ Mi tariinanin krima ini haini yinokninkinkiyim, dimin taemin whiekakim kira simiirin ina ninomkninkin digim mi krima pi kariir sriiyam swoki min tani. Niingaka. Diminim kira boini yim kaimwowaigim. Krima hiriirar ninokninkini, kara Adi Komii siir haiburgigin mi ha nitkin ti nu iir nauuni oniyam. Dimusi rani, wara yayim kira boiniyim krimiir, yim bwamkibwamim simiirar nanaakninkii haiginiuwi. ³¹ Jisis siya boinki, tariinanin, kima ini hiriirar naingwo tibmii kinim, kara Adi Komii siir haiburgigin mi tiriirin ha nitkin, aniya? ³² Iya bidi yimbiniya. Niingaka. Sima bidi yitim. Mi iikamim kimiirin wi yapa yapa sima nwowaiginiugii mi kima wi hinda tinda ninoopami. Mi an kara ti inkam nwiruwan an wi kanakanar nwoki kara wi kanakana nwoki rani. Niingaka. Adi Komii siya wi kanakar nwoi. ³³ Kara ti diminim kimiir bidiyar iki boinmauwim, kima kanaka nitanakiukripkaii mi kima mhai hiinsima nwoi. Mi ti nuan iikamim dimin biyie kimiir tirhaiginiuwi, kima wi kipi krii, wi sibgu dokworinu. An kara ti siyiu bibiyeyim ti nuan iikamim sima tirkiyamiiyim simiirin bidi yokworipukimaigim. friig.

17

Jisis siya Adi Komii siiramim minam sriigin siir kigna miriyim kamim simiir whinkinsis haiginiuwim

¹ Mi ti dimin taeminim Jisis siya boinkiyim simiir mhoyian, siya koua ha ninansina kaokiyim mi siya ina boinkiyin, Adi, kariir iya bidi yimbiniya. Kara kariir inig iir hainanki ti dimin taeminim wi kara tiri kariir simiirsi. Mi ti hiriinan siyiuin kara, kariir yinisimim wi kariir inig iir nwoki hainankiyim. ² Dimusi rani, kara kariirin inig komii bidi hauugiyin, kira hiniina boinkikin, yo ini ywowin. Mi kara wi ti nuan iikamim simiir nwoki hauuwim, yipiki kira hauugiyim kariir. Mi simiirin wi yaeya inig win kara hauu haiginiuwi mi sima wi wadie hiriirar nwoki oyokiyokiikaeyamim. ³ Iikamim kariirin ina ninokninkinim, Adi Komii nwrki nwiruwan kinakinairgin. Mi kara mi Jisis Krai kara inkamim kira nikropkiyin, kara hiriinanam nitkin sima kariir ninokninkinim mi kariir siyiu iir nwoki apim. Mi hiriinanki nuwi, iikamim yipiki ti digworaekwo imiiram naingwo tibmii kinim yim wi wadie hiriirar nwoki oyokiyokiikaeyamim. ⁴ Mi iikam imiirin kariir inig komii iirin kara

bidi yiisiimauuwim ti nu iiranim. Kara dimin taeminim kira nimbingiyim kariir kara tiram, yim bidi digiyim. ⁵ Adi, kira ti inig komiiyin biya nu iir niki onkwokwo karamaeyar niki owin, iya kara kinakar niki owa mi ha haiyin mi kira siirin kariirar swoki hauugi.

⁶ Kara ti iikamim yipiki kira hauugiyim kariir, ti nu iiranim simiir nanaaknkinkii haiginiuwam tiri mi simiir boinmauwam tiri hiniin, kira paningim. Sima kariir iikamkim mi kira simiirin kariir bidi hauugiyim mi sima ini kariir yai imiirar wakaeyokna apim. ⁷ Mi tariinanin sima bidi yinoknkinkiyim dimin taeminim kara tirim simiirin, biya kira hauugiyim kariir, kara tiram. ⁸ Kara yayim biya kira boinim kariir simiir bidi boinimauuwim mi sima, simiiram ina naingwo tibmii kinim. Mi sima ina ninoknkinkinim kariirin, kariirin kirar nikropkikin mi kara kariir om waraurankar nuunainikin tiriirin.

⁹ Kara kariirin minam sriigii ti kamim ti tir nwowim simiir whinkinsis haiginiuwim. Kara kariirin minam bi sriigikin, iikamim yipiki ti nuan dimin taeminim sim napiyim simiir whinkinsisim. Niingaka. Kara kariiramin minam sriigikin iikamim yipiki kira hauugiyim kariir simiir whinkinsis haiginiuwim. Dimusi rani, sima kariir iikamkim. ¹⁰ Dimin taeminim kara nonkwowim yim kariirgim. Mi tiriiginim kira nonkwowim yim kariirgim. Iikamim wi kariir inig komii iir nwoki hainanim. Dimusi rani, tiki iikamim ti tir nwowim simiirsika. ¹¹ Mi tariinanin kara wi kapi niti kariir kigamin. Mi mhoiyya kara wi ti nu iir nwo rani mi yim sima wi tirar nwowi. Adi Komii, kira wadiekin simiirin kira kigirao, kariir kirie komii aeya. Ta kirieya biya kira hauugiyim kariir. Mi ti iikamim ti tir nwowim sima wi iripa kinaka ta kirie aiirsin nwowi. Kariir hiriinan, ta iripa krira mi owiya sair hiriinan. ¹² Mi iya kara simakar nwowa, simiirin karar kigirao kim, kariir inigin siir kirieni. Mi yim sima ini wadie kinar nwowim, nwirki nwiruwairgin, yipikin wi sasar nonkwobumbuninkini. Mi ti kariir yayim Yokwo Komii hir nwowim biya, biyyan kamim sima winkiyim, wi hiriinanar mi imbiyam. ¹³ Mi tariinanin kara wi kapi niti kariiram. Mi ti yayim ti kara boinim kara ti nu iir nwowim mi sima bidi wakaeyim ti yayim kara boinkiyim kariir. Mi kariir maingamainga wi simiir kwoinawu nwoki owim. ¹⁴ Kara simiirin yayim kira boinimauugiyim kariir simiir boinimauugim. Nuan iikamim sima wi io whwonkam simiir nanaawi. Dimusi rani, ti iikamim sima nuan digworaekwowim simiir nap rani, kariir hiriinan, ti simiir nap karamae kara mi owa sair hiriinan. ¹⁵ Kara kariirin minam bi sriigin simiir nikunam, ti nuin siir tirankin. Niingaka. Kara kariiramin minam sriigikin, simiir kigirao wim. Mi ti inkam biyeyin Setan nikuiwiyim, simiirin wi nonkwobumbuninkin tani. ¹⁶ Sima ti dimin taeminim ti inkamin siya boiniyim simiir bi wakaeyokna apikim. Ta wakaeyokna ap karamae kara mi owiya simiir sair hiriinan. ¹⁷ Kira ti kam imiir dimbingi kariir inkam nwowam ta kariir yaimwowa kara boinimauuwa simiir sairsi. Kariir yayim yim yaimwowaigim. ¹⁸ Kara bidi yikropkiyim simiirin iki iikamim nuanim simiiram kariir mi aiir miriyam. Ta biya kira nikropkiya kariir mi kara ha nitin nuan iikamim simiiram kariir mi aiir miriyam sair hiriinan. ¹⁹ Kara, kanakanar hauunakin kariir piu aiirin pi naonamim kariiram. Mi ti iikamim kira nimbiniim sima wi kariir siyu iir nwoki apim, ta kariir yai kibiya kara boinimauuwa simiir, sairsi.

²⁰ Kara ti kamim ti tir nwowim simiiram kwisboinki rani, kara kariiramin ti iikamim yipiki kariir yai aiir wakaei mi sima kariiramin wi haningim naingwo tibmii kiiingikini. ²¹ Adi, kariir kwoin komiiyin ha naingwowi, sima nwiruar dwowiski, ti kira mi kara krira mi owiya nwirua sair hiriinan. Kariir kwoin komiiyin ha naingwowi, sima kariiraramar wakaeyokna ap iski. Mi ti iikamim ti nuin siir tiranim, sima wa nwoki inoknkinkinim, kariirin kira nikropkikin tiriirin. ²² Kara kariir kirieya mi kariir dimin kirie komiiyin biya kira hauugiyim kariir, kara simiir bidi hauugiyim mi sima wi nwirua asi nwowi, ta nwirua krira mi owiya sair hiriinan. ²³ Kara wi simiir kwoin iir kwirii idwokaii, ta kira mi kwirii idwokaiya kariir kwoin iir sair hiriinan. Mi sima wi nwiruar nwoki owim mi iikamim ti nuin siir tiranim, sima wa nwoki inoknkinkiyim hiniin, kariirin kira nikropkikin ti nu iir nitamim. Mi kira simiiram wa timi aingwokwonanae ta kira naingwokwonanaeya kariiram sair hiriinan.

²⁴ Adi, kira ti kamim kariir bidi hauugiyim mi sima ini kariir ywowim. Kariir kwoin komiiyin ha naingwowi, sima wi kanakar wini oni, omin mhoiyya kara nwowanin siirin mi sima kariir dimin komiiyin paenan nuyaeyin wi siir nwoki kigim. Dimusi rani, kira kariiram naingwokwonanaekin iya kira ti nu iir nonkwokwowa mi kira ti dimin komiiyin paenan nuyaeyin kariirin hiriinansi hauugin. ²⁵ Adi, kira dimin whirki bi kimbugin. Iikamim nuanim sima kariir ninoknkinkin tani mi sima kariir siyu iir mi sibgu ap rani. Niingaka. Ini kanakanar ywowsikiyin mi ti kamim ti tir nwowim yim sima ina ninoknkinkinim, kariirin kirar nikropkikin tiriirin mi ha nitkin. ²⁶ Kara simiirin, kariir bidiyar iki boinin mi kara simiirin pa swoki boinmauwu hiniin, kira wi simiiram

daingwokwonanae, kira naingwokwonanaeeya kariiram saair hiriinan. Mi kara wi simiir kwoin imiir nwoki kwirii idwokaiyim. Friig.

18

Jisis siirin Judas siya hauugin sau omomim simiir in.

(Mt 26:47-56; Mk 14:43-50; Lk 22:47-53)

¹ Mi mhoiyya Jisis siya Adi Komii siiram ha kwisboin digiyin mi mhoiyya siya mi kamim siir kigna mirii ikim, sima ta maeyau aiir hailburgigin mi sima ha namim mi kamidiniya iesisim whirin Kidron nikiuwiyyin siir iyapidnam. Ya tariigina ya numir aeya, hir nwowa. Mi Jisis siya mi siir kigna mirii ikim kamim sima hir ini idwowa. ² Mi inkamin Judas nikiuwiyyin wir Jisisni napwouin, siya ta numir aiir bidi yinokninkinin. Dimusi rani, Jisis siya mi kamim siir kigna mirii ikim sima inokninkin iripa hir haingiriyu owikim. ³ Mi mhoiyya Judas siya kam nhirim yaai niniyyim mi kam nhirim yipiki omaka Adi Komii siir inig hainaniya saair kigiraowiyim yipiki prismi biyan inkam nwowim mi Farisi kam ikim, siya simiir yikropki hirir namamin. Mi Judas saikan sima simar yam ta numira saair hiriirin. Mi sima sau, irim hipig minim warar yinkin hainam mi sikwo paeyim warar mi inkin bigna apnam. ⁴ Jisis siya ti dimin taeminim ilkam ima tiranim siir, siya bidiyar yinokninkinin. Mi siya simiir kingiingikingiin ha nitin mi ina ini sriiniyyin, kima nhaniiram kigi? ⁵ Mi sima siir boin, krima Jisisin om Nasaretanin siiram nitkin siir nonkwonamim. Mi Jisis siya simiirin ina boinkiyin, karaargin Jisisin.

Mi inkamin Judas nikiuwiyyin, yipiki wir Jisis siir napwouin, yio ini simaka hirar ninkin okwouin. ⁶ Mi Jisis siya ha boinkiyin hinin, karaargin Jisisin. Mi ti kamim hir nwowim, sima siir kigim mi sima ha swoki kriinamim mi ina yakaigainamim nua. ⁷ Jisis siya simiirin ina swoki sriigiyyin, kara kamiiirin bidiyar iki boinkiyin hinin, kima nhaniiram kigi? Mi sima siir yaai aka hinina yowarkii boin, krima Jisisin om Nasaretanin siir nokwonamam nitkin. ⁸ Mi Jisis siya ina swoki boinkiyin, kara kamiiirin bidiyar iki boinkiyin hinin, karaargin Jisisin. Mi kima kariir nonkwonamam niti mi kima ti kariir kamim simiirin pi hindara kignin kin amki. ⁹ Mi siya ti diminin ha boinkiyim mi ti yaaiyyim biya siya boinin, wi simiir hiriinanar mi imbiyami. Biya siya hinina boinkin, adi, ilkamim yipiki kira hauugiyim kariir, kara simiirin wi nwirni nonko iuguski rani. Niingaka. ¹⁰ Saimon Pita yio kamkiuwun whira nwowi mi siya ha kiwokhaigiyyin maeyauwa siir hopkrikiuwa hiranki mi siya ha kinawana yomkiyyin mi siya kimidiniya inkam nwirin Malkas nikiuwiyyin siir wain aiir haingrip itkiigi yipikin prismi biyan inkam komiiyyin si mi miriyyin. ¹¹ Jisis siya Pita siir boinki, kira, wara kariir kamkiuwun maeyauwa siir hopkrikiuwiya saair ti swoki hopkrikiugi. Kara ti kamim simiirar mi kignin kin diriraeramar mi tiri, ti diminin sima tiram tirin kariir. Kariir Adin siya nibingiyin kariir siya hiriinanamar nimbingikin ti hiriinan dimin iir tiram. Sima kariirin wa tiowi mi kariirin wa kimbipisu haiginiuwi. Friig.

Sima Jisis siirin inkam komiiyyin Anas nikiuwiyyin siirim yikropki

¹² Mi kamim yaai niniyyim mi kamim simiir kigiraowi ikim, sima simar ywoki kamim omaka Adi Komii siir inig hainaniya saair kigiraowiyim simakan. Mi sima Jisis siirin ha nonkwonamim mi sima siir inao ha kogrimdinunamim, ¹³ mi sima siirin bi kamidiniya inkamin Anas nikiuwiyyin siiram yikiunam, siir kigiuwim. Siya Kaiafasni niugin, yipiki prismi biyan inkam komii nwowin ti biwi iir. ¹⁴ Ti inkamin Kaiafas nikiuwiyyin biya Isrelmi ilkamim sim niki boinin hinin, siya siyar mi aowi ini mi owin, ilkam whiekak krimiirsiiyyin. Friig.

Pita siya Jisis siir wokinomokou boinkin

(Mt 26:69-70; Mk 14:66-68; Lk 22:55-57)

¹⁵ Mi sima Jisis siirin ha nikiunanamin hiriir mi Saimon Pita mi inkam nwirin Jisis siir kigna miriyyin, sowa siir mhoiyyar yam. Mi prismi biyan inkam komiiyyin yio siya bidi yinokninkinin ti inkam nwirin siir kigna miriyyin siirin. Mi siya ha namim, kamidiniya hira omaka aiir nidyokiyokaiya saair bopwo hir ini okwokaiyu. ¹⁶ Pita yio hiriinan bi tirkin, yio siya ini anowin napnainopkainamiyyin hiira saairin, ini hirar yokwouin. Mi inkamin Jisis siir kigna miriyyin yipiki prismi biyan inkam komiiyyin siya inokninkinin siya idowiya ha swoki apnaniyamim mi siya wiga anowin napnainopkainamiyyin siir hir nokwowa saair yani boiniu, Pita siir nikiunanainopkainamam hiriir. ¹⁷ Mi wiga hira saair ano iir kigraowiya saeya Pita siir boinki, ana kira Jisis siir kigna miriyyin inkam nwirkin, iyie? Mi Pita siya ina boinkiyin, kara wara rani.

¹⁸ Ya taka siya pan prasaeki bi nwoka mi ilkamim yipiki prismi biyan inkam komiiyyin siir mi miriyyim mi kamim omaka Adi Komii siir inig hainaniya saair kigiraowi ikim sima pae aiirar nokwoyokai onikim simiir piuum huua kinam. Mi Pita siya ha mi amin mi siya simakar mini okwo oniyiu, siir piua huua mi kinim. Friig.

*Prismi biyan inkam komiiyin siya Jisis siir srii, srii nhirim
(Mt 26:59-66; Mk 14:55-64; Lk 22:66-71)*

¹⁹ Prismi biyan inkam komiiyin siya Jisis siir srii, yayim biya iikam imiir siya boinmimauuim simiiram. ²⁰ Mi Jisis siya siir boinki, inokinokin kara maeyauwim iikam hoimgaki haingiriyu owiyim simiir hirar mi boinmimauugin. Mi kara kariir yayim omaka yaimin dimin nidwokai wakaeyim mi omakam Adi Komii siir inig hainani ikim, simiir hir bidiyar mi boinmimauuin. Kara, kariir yayim bi swoki imprio boinmiminkin. Niingaka. ²¹ Dimusika, kira ti hiriinan diminim kariir sriiyin, ha? Kira iki iikamim kariir yai aiir wakaeyim simiir srii. Kira kara boinim yayim simiiramim simiir srii sima ina ninokninkinim dimin taeminim kara boin imiirin. ²² Mi mhoiyya Jisis siya hiriinan ha boinkiyin mi inkam nwirin omaka Adi Komii siir inig hainaniya saiir kigriraowiyin saika kingiin hir nokwokin, Jisis siirin siya yobwaeki mi ina boinkiyin, ti hiniin yai biyeyim prismi biyan inkam komiiyin siir kipi boin. ²³ Jisis siya siir boinki mi kara yai biyie boinkswa mi kira nhirmiyin ha mi boinkiswo yio nikrani mi kara ti yai wadie aiirar boinkiyin mi kira kariirin whisarii dimusi tiokin, ha?

²⁴ Mi sima Jisis siir srii digiyim mi sima siirin ina kogrimdinuwim mi ti inkamim sima siirin hiriinan kakar yikropki prismi biyan inkam komii nwirin Kaiafas nikiuwiyin siir nini kigiuwam. Iriig.

*Pita siya Jisis siir misisaekin mi siya ina swoki boinkiyin kara siir bi ninokninkin
(Mt 26:71-75; Mk 14:69-72; Lk 22:58-62)*

²⁵ Pita siya pae hirar niki okwo onikripkaiyin siir piua huua kinam mi kam nhirim sima srii siirin, ana kira Jisis siir kigna mriiyyan inkam nwirkin, iyie? Si rani? Mi Pita siya ini hiriyyar misisae boinkripkaiyin. Niingaka. ²⁶ Mi inkam nwirin prismi biyan inkam komiiyin siir mi mriiyyin, ti inkamim yipiki Pitaki si haingrip itkiigiyin siir wain aiir mi siir piugana inkam nwir ieya. Mi siya srii siirin hiniin, biya kara ta numir aiir nwowin kara kariirin hir kigin, kira saikar nokwokin, ana kira? ²⁷ Pita siya ha swoki misisaeyin mi siya ina boinkiyin, kira kariir bi kigin. Mi ta siya boinkiya saiir mhoiyyan kakarugin ina yikiyin. Iriig.

*Sima Jisis siirin gavmani inkamin Pailat nikiuwiyin siiram yikropki
(Mt 27:1-2,11-14; Mk 15:1-5; Lk 23:1-5)*

²⁸ Mi kamim Jisis siir nikiunanamim sima Kaiafas siir omaka aiir haiburgigim mi sima siirin gavmani inkam komiiyin siir omaka hiriir yikiunam. Ya tariigina ya iya bidi pirkinakiyakwoka. Mi inkam komii komiiyim Isrel simiiram sima gavmani inkam komiiyin siir omaka hiriir panansi yamsi. Dimusi rani, pi sima omaka inkamin yipikin Isrel simiir piugana saiir karamaeyin pi saiir napninopkainami mi Moses siir siyu komiiyin yio ha boinkin, sima wi miyiknan nwo rani, Adi Komii siir whwonkam idan wi iki inkamim piu iokak nwowiyim wi simiir hiriinan nwowi. Mi sima naeyim ii komiyya yaewou nikwo aeya Pasova saiir naeyim wi kipi mi ae. ²⁹ Mi sima hiriir bi napninopkainamkim. Mi gavmani inkam komiiyin Pailat nikiuwiyin siya idowiiya ha napnaniyin mi ina yani sriiyuin simiir, kima ti inkamin siir dimusi boin hiuriyugin? ³⁰ Mi sima siir yai aka hiniina yowarkii boin, siya dimin tirbu karamaekiswo mi krima siirin pi tiriir di yikiunani. Niingaka.

³¹ Mi Pailat siya simiir yai aka hiniina yowarkii boin, siirin kima kima ti ikiunam mipi kima kima tini hidu siirin kimiir yapa kaunsil aka. Mi kimiir yapa siyu iirar tini tiru kimir brougae wanwiyae ima boingigim kimiir inkamin dimin biyie tiriyin mi siirin ha tiriyyin, siir hiriinan. Mi sima siir yai aka ina yowarkii boinim, om komii Rom hiran gavmanin siya wi krimiir kignin tir tani siir tioamin mi siir nisomaowamin. ³² [Mi ti diminin nimbiamim mi sima wi yayia biya Jisis siyar niki boina wi saiir hiriinanar swoki tiri, siya naowamin.] ³³ Mi ta Pailat siya boinkiya saiir mhoiyyan siya ina swoki apninopkainamin gavmani omaka saiir hiriir. Mi siya siir kam imiir boinki, sima Jisis siirin kingiin hiriir nikiunamim. Mi siirin ina sriiyin, ana kira Isrelmi iikamim simiir kigirkakan inkamkin, iyie? Si rani?

³⁴ Mi Jisis siya siir yai aka hiniina yowarkii boin mi yio tiriiginin yio kariirar kwoinkin, ti kira boinkiyin hiriinan, iyie? Kira nhirmi yai wakaekin? ³⁵ Mi Pailat siya siir boinki, kira hiriyyar naingwowi kara Isrel simiir piugana saiir inkam nwirkin, aniya? An kara niingaka. Kiriirin Isrel simiir piugana saiir iikamim mi simiir prismi biyan inkam komii komiiyim sima nonkwonakim mi kariirin sima nikiunanikin tiriirin. Kira dimu tirkin? ³⁶ Mi Jisis siya siir boinki, kara ti iikamim ti nuin siir nwowim simiir kigriraowan inkam tani. Mi kara ti iikamim ti tiranim simiir, kigriraowan inkam nwokiswo mi iikamim yipiki kariir siyu iir napim yim wi kariirar pi whinkinsiis haiginiuwim yai simaka niniyamim. Mi sima kariirin wi di yonkwonani. Niingaka. Mi kara wi tir di yowowi, iikam imiir kigriraowan. Niingaka.

³⁷ Mi ta Jisis siya boŋkiya saiir mhoiiyan mi Pailat siya siirin ina swoki sriigiyan. Ana kira inkamin iki iikam nhirim simiir kigiriraowan inkamkin, iyie? Si rani? Mi Jisis siya siirin ina boŋkiyan, kira kariirin ha boini, kara Inkam Komiiyin. Kariir apua kariirin ti nu iir naokainaka mi kara ti nu iir asi nwowi mi ti hiriinan sairsika, kara wi ti dimin whiruwan siirara asi tiri iikamim simiir ninokninkin haiginiuwam mi yaimwo simiir boinam. Mi yipiki yaimwokiya imwo aiir sibgu wakaeyokna api, yio siya kariir yai aiir wakaeyoknaeikin.

³⁸ Mi Pailat siya siirin ina swoki sriigiyan, yaimwokiya imwowa ya paninga. Iriig.

Pailat siya simiir boŋki, Jisis siirin paeyin hiiniya nironinkinin saika ninkin irinugiyim (Mt 27:15-31; Mk 15:6-20; Lk 23:13-25)

Mi ti yayim sowa boŋkiyam simiir mhoiiyan mi Pailat siya ina swoki apnaniyamim idowiya hiriir Isrel simiir kam imiiram. Kara ha naingwo rani, siya dimin biyie whir bidi tirin mi siya wa nao rani. Niingaka. ³⁹ Mi kimiir siyiun yio hiniingin kara inokiniinokin inkamin nwira nikropkiin maeyauwa mi biyie miriia saiir hir hiugripkiikaiyam saiir hirankin ii komiia wou nikwo aeiya Pasova saiir. Mi kima ha naingwowi ti Isrelmi inkam komiian siirin kara pi yikropki rirmiia nwowamin kimiiram, iyie? Hinin kipi tir? ⁴⁰ Mi sima ha kauwok boŋkiyam mi ina boŋkiyam, si rani! Krima minam naingwowi, kira Barabas siir dikrop apniki. Ti inkamin Barabas nikiwiyan, yio hiyan inkamkin mi inkam nisomsom aokaowan inkamkin. Iriig.

19

¹ Mi mhoiia Pailat siya Jisis siirin ha swoki ikuunaninopkainamin mi siya siir kamim yaii niiniyam simiir boŋki, Jisis siirin idgiuni sima nipimparim. ² Mi sima siirin idgiuni ha nipimparim mi sima uridin amridamridkakin ha haiyan, kimidiniya siir mwo iir kaigrisiuhaiginu. Mi sima yuis paridnana mi urid amridamridkakin ha mi haiyo inkam komiian nu kigiriraowiyin siya niyo hiriinana kimidiniya siir ii haiginu. Mi sima siirin haini hopmimin gwo mi ina boŋkiyam, ³ krimiir kwoin komiian hiriayar naingwowi, ti Isrelmi inkam komiian wi hiriia nokwoyokiyokigiyami. Mi sima siir kingin ha nitim mi kimidiniya siir tio. ⁴ Mi Pailat siya idowiya ha swoki apnaniyamim mi siya kimidiniya iikamin hir nwowim simiir swokani boinu, kima ta saiir ti wakaeki, siirin pi kara nini ikuunanakii mapi idowiya waraur nikrop apnikii. Mi kima ta saiir dinokninkinkii, kara siirin ha naingwo rani, siya dimin biyie whir bidi tirin mi siya pa nao rani. Niingaka. ⁵ Mi mhoiia Jisis siya idowiya ha napnaniyamim, ti urid amridamridgakin, siir mwo iir kaigrisiugiyin mi yuis paridnana sima mi ii haiginiugiya aka, yo ini hiriinanar ywonaniyamo. Mi Pailat siya ina boŋkiyan, siir kigi, ti siya inkamin. ⁶ Mi prismi Biyan Inkam Komii komiian mi kamim omaka Adi Komii siir inig hainaniya saiir kigiriraowiyim, sima siir kigiyim mi sima ina kauwok boŋkiyam, siirin paeyin hiiniya nironinkinin, saika dinkin irinugi, siirin paeyin hiiniya nironinkinin saika dinkin irinugi. Mi sima ti hiriinan yai kauwok boŋkiyam mi Pailat siya simiir boŋki, kimar ti onkwonam siirin mapi kimar nwoki inkin irinugiyim paeyin hiiniya nironinkinin siir. Kara siirin dimin whir siya tirbu bi hidyiskaigin mi siya pi sairsi ha nao rani. Niingaka. ⁷ Mi Isrel simiir inkam komii komiian sima boŋki, yayim siyu komii siirin krima napiyam yim hiniina boŋkim, siya wa dao. Dimusi rani, siya hiniina boŋkin, siya Adi Komii siir yinisimkin.

⁸ Mi Pailat siya ti hiriinan yai imiir wakaekiyin mi siya nidid prasae bi kinkikin. Dimusi rani, Jisis siya ha boŋkin, siya Adi Komii siir yinisimkin. ⁹ Mi siya Jisis siirin ina swoki ikuunaninopkainamin gavman simiir omaka komii aiir. Dimusi rani, siya ha naingwokin, Jisis siya Adi Komii siir yinisimkin. Mi siya siir boŋki, kira kariir boŋki, kira pindankin. Mi Jisis siya bi wakaek boŋkikin siya ini yai mikrimar ywowin. ¹⁰ Pailat siya siir boŋki, kira kariir yai aiir wakaek boin karamae dimusi nwowi? Mi kira ha naingwo rani, kara kirie komiigakin mi kariirin wa nonkwo iuguski rani mi kariirin paeyin hiiniyan nironinkinin saika wa mi inkin irinugi rani, aniya? ¹¹ Mi Jisis siya siir boŋki, kira ini kariir kou ywowin, dimusi rani, kariirin Adi Komii siya kigninkin tirkin ti dimin iirin. Dimusi rani, inkamin yipiki kariir nikropkiyan tiriir, kariir iingi nonkwowam, yio siya dimin biyie prasae bi tirkin. Mi ni kira, dimin komii bi tirbugin. ¹² Mi Pailat siya ta hiriinan yai aiir wakaeyin mi siya hiniina yaingwo, siya Jisis siirin wi panina nonkwo iuguskii. Mi Isrel simiir kam ima boŋki siirin mi kira siir nonkwo iuguskii karam nwowi mi kira tari om komii Rom hiran inkam komiian Sisa simiir kigirkakiyan siir whinkinsisi haiginu rani. Mi inkamin ha boini, iki iikam nhirim simiir kouwin ini karar ywowin mi simiirin ini karar kigirkakim mi yio ti hiriinan inkamin yio Sisa siir sauan omomkin. ¹³ Mi Pailat siya ta yai aiir wakaekiyin mi siya Jisis siirin ina yikuunananiyamim idowiya hiriir. Mi siya kimidiniya ipiia maeyaua inkam komiig nidwokai hidiya yaimin dimin saiir yidwokai, maeyaua ha dapiya siya siyu. Mi Hibru simiir yaigina ya hiniina dapika, Gabata.

¹⁴ Ya ta iya, ya Isrel simiir iikamim nae sima diriraeraran ii aeya, wou nikwo aeni ii komiyya Pasova nikiuwiya sairam ya saeya ya nabiehopwoka ta Pailat siya boinkiya hiriinan simiir, tisi kimiir inkam komiyyin, kima siir kigi. ¹⁵ Mi sima ina swoki kauwok boinkiyim, siirin disomaoki, siirin disomaoki. Mi siirin paeyin hiiniya nirioninkinin saika dinkin irinugi. Mi Pailat siya simiir sriigi. Dimuka? Mi kima ha naingwowi, kara kimiir inkam komiyyin kimiir kigriraowiyin siirin paeyin hiiniya nirioninkinin saika ninkin irinugiyim, aniya? Mi prismi biyan inkam komii komiyyim siir yai aka hinina yowarkii boinki, Sisa sasairgin krimiir kigriraowiyin inkamim, yaeya inkam nwiir karamaeka. ¹⁶ Mi ta sima boinkiya saiiir mhoiyan mi Pailat siya siirin kimidiniya siir kamim simiir in yonkwoki mi siirin sima yonkwonam mi siirin ha kiyainamim mi sima paeyin hiiniya nirioninkinin saika yinkin irinugi. Iriig.

*Jisis siirin kam ima ninkin irinugikin paeyin hiiniya nirioninkinin saika
(Mt 27:32-44; Mk 15:21-32; Lk 23:26-43)*

¹⁷ Mi kamim yaii niniiyim sima siirin ha nonkwonamim mi paeyin hiiniya nirioninkinin siir ninkin irinugiyam tirin, yio ini siir waeyaowar swoki itiyiskainamim. Mi siya kimidiniya maeyaua ha dapiya inkam mwokiu saiiir hiriir yam. (Mi Hibru simiir yaigina ha dapika Golgota.) ¹⁸ Sima siirin ta maeyau aiir yinkin irinu inankiigi. Mi sima inkam nwiiso saika hir warar yinkin irinu inankiigi paeyin hiiniya nirioninkinin siir. Nwirin yio iniug miya mi nwin yaiyoe miya. Mi Jisisin yio ipwoniya ywokai. ¹⁹ Mi diminin Pailat siya winboinkiyin mi siya kimidiniya siir kam imiir boinki, sima saiiirin paeyin siir nirioninkinin saika dipakiigi. Mi yayim siya winkiyim yim hinina winboinkikim, tikiinin yio Jisisin om Nasaretanin siya, Judami inkam komiyyin simiir kigriraowiyin. ²⁰ Mi Juda simiir iikamim ti yayim simiirin ina mwainim. Dimusi rani, maeyaua kam ima ninkin irinu inankiigiya Jisis siir, paeyin hiiniya nirioninkinin siir, ya ini om komii Jerusalem siir kingiin hir nwowa. Pailat siya ta yayi Hibru simiir yaigin aiir win boinkikin, Rom, Grik simiir yaigino sowiir warar. ²¹ Mi mhoiyya Isrel simiir prismi biyan inkam komiyyin ha namin, siya Pailat siir ini boiniu, kira hinin kipi winboinki Judami iikamim simiir inkam komiigin, simiir kigriraowikin. Niingaka. Kira hinina ti winboinki, ti inkamim siya siyar boinan hinin kara Juda simiir iikamim simiir kigriraowan inkamkin. ²² Mi Pailat siya siir yai aka hinina yowarkii boinki, diminin kara winkiyyin, yio bi swoki kisinaeikin hiriyyar nwowikin.

²³ Mi kamim yaii niniiyim, sima siirin ha ninkin irioninkin inankiigiyyin mi ti kam nwiyyim sima Jisis siir yiuism ha haiyim mi ina soitkin hidim. Sima whieyim kwiya soitkin mi sima nwonira nwoniran whieyim kwokwira inan hai. Mi sima siir yuis bripriya sima nii haiginiugiya pan karamae nwowiya saiiir warar yinkin hai. ²⁴ Mi kamim yaii niniiyim sima boin, ta yuusa ya hiriinanar dwo, krima saiiirin pi kipi niinikiwomwit. Krima saiiiramim pi gwo kwira satu nikiuwiya pi saiiir gwowi. Mi krima pa nwoki kigim saiiirin pi nhanga hai, kira, iyie kara? Mi sima saiiirin hiriinanar mi tir. Mi ti yayim biya profet kamim sima winkyiyim Yokwo Komii aiir ini hiriinanar mi imbiyamim. Mi ti yayim yim hinina boinkikim,

kamim wi kariir yuis imiir nonkwokwo hidhainami mi simiirin wi nwiirni nwiirni hauugii. Mi sima gwo kwira satu nikiuwiya wi kariir yuis bribriya wi saiiiram mi gwowi. Mi ti kamim yaii niniiyim yim ti dimin imiirin hiriinanar mi tir.

²⁵ Mi Jisis siir yopiiya mi siir yoknan aeya mi Maria saeya yipiki biya Klopasni wig niki owa sima mi Maria Makdalan aka, sima maeyaua kam ima nirioninkin inankiigiya Jisis siir paeyin hiiniya nirioninkininsi, siir kingiin hirar yokwo. ²⁶ Mi Jisis siya hiriinan kigin, siir yopiiya kariir kingiina nokwowi. Jonin, yipikin Jisis siya naingwokwonanaeiyin mi siya siir yopii aiir boinki, wig, kiriir yinisim yinkamiyyinin wa siyairgin kinaka kingiinar nokwowin.

²⁷ Mi ta siya boinkiya kariir siir kigna mirii inkamim saiiir mhoiyyan, ta wiga ta tir nokwowa ya kiriir apuga. Mi ta iya siyar boinkiya mi saeya ha nama mi saeya ini kariir omaka hirar yasae owiugusama. Iriig

*Jisis siya nao aeya
(Mt 27:45-56; Mk 15:33-41; Lk 23:44-49)*

²⁸ Mi mhoiyya Jisis siya ina yinokninkinkiyin, ti dimin taeminim tirim yim ini digidig ywokiyyim yayim biya profet kamim sima winboinkiyim Yokwo Komii saiiir. Mi ti yayim Yokwo Komii saiiir nwowim yim kaimwowaigim siya hinina boinkikin. Kara kwoinki haei. ²⁹ Mi two ira hir nwowa wain opkaka mi sima dimin whirin haimgan haimgankakin siir hopmaigi wain op aiir mi sima siirin paeyin hisop nikiuwiyyin siir kwiya anaka yinkin udgi. Mi sima ina yaki hopkaigiyyin Jisis siir yai aiir. ³⁰ Jisis siya ta wain op aiir kwiyaeyin mi siya ina boinkiyin, dimin taeminim ini digidig ywokiyyim. Mi ta siya boinkiya yai hiriinana saiiir mhoiyan siir mwoin ha kaiyirounainamim mi siya ina yaonamim. Mi siir kwoinbudin siir haiburgigin ini Adi Komii siiramar swoki amin. Iriig.

Mi kamim yaii naniiyim ha nitim Jisis siir pris aairin sima yaki hainwitki

³¹ Mi Isrel simiir biyyan inkam komiiyim ha namim mi sima Pailat siir ini sriiyiu, siya siir kam imiir nikropkiyim iki kamim paeyim hiiniya nirioninkinim simiir ninkin irinugiyim simiir igrib imiir nini irimtiokiyim mi sima pi nwoki aosasauunamim. Dimusi rani, ya taka iya ya nae iikam ima diriraeraran aeya, Judami ii komiyya piu siisiya dimin taemin tir karamae nwowiya. Sima pi borisopi ti kamim paeyim hiiniya nirioninkinim simiir hirar nwowim. Dimusi rani, Sabata ya Judami ii komiyya piu siiskuwakiya dimin taemin tir karamae nwowiya yaewou nae komiyya saair nikwo aeiya Pasova saeya nimbiamiyim ya ii komiigi komii aeyairga. ³² Mi ti sima sriiya Pailat siir saair mhoiyan, siya kamim ina yikropkiyim. Mi sima ha namim, kimidiniya inkam nwisio Jisis saika ninkin irinu inankiyo sowiir igrib imiir ini okwimkwaki. ³³ Mi sima Jisis siiram ha nitim mi sima ina ini kigniyim, siya bidi yaonamim. Mi sima siir igribo wara panansi yokwimkwakisi. ³⁴ Inkam nwinin yaii naniiyin siya bidi yaka haingripkiya siir pris aairin sauni. Mi nhie, bwiya minim ina naokiinaanamim. ³⁵ [Kara Jonkin ti dimin imiir kigin mi ti hiriinan siyuum kara kigim. Mi kara simiirin ta yokwo aair asi winkikin mi kima wa nwoki inokninkinim siya Adi Komii siir yinisimkin. Mi ti dimin taeminim kara winboinkiyim, yim kaimwowaigim mi kima simiiramim ha ti aingwo tibmiiikin.] ³⁶ Mi ti dimin taeminim nimbimbiniyim, yim ini Adi Komii siir yaayim yipiki biyya profet kamim sima winboinkiyim Yokwo Komiiya saair ini hiriinanar mi imbiyamim. Ti yaayim hiniina winboinkikim, sima wi siir kiu whir niinirio rani. ³⁷ Mi yai nhirim Yokwo Komii saairim yim hiniina boinkikim, iikamim sima wa kigi, inkamim yipiki siir priska aair haingripkii. Iriig.

Inkam nwisio Jisis siirin siyano whirin siir ini wokaigig
(Mt 27:57-61; Mk 15:42-47; Lk 23:50-56)

³⁸ Mi ti diminin ti kam ima tirim simiir mhoiyan mi inkamim Josep nikiuwiyin, om Arimatianin siya kimidiniya Pailat siir srii, Jisis siir piuis biyieya paeyin hiiniya nirioninkinim siir hiranki hiunis hainnamim. Josep siya Jisis siir yai aairam naingwo tibmugim mi siya ta naingwo tibmiiya idowiiya bi nwoka. Dimusi rani, siya Isrel simiir inkam komii komiiyim simiirsi nididgin. Mi Pailat siya siirin wadieyar ywokiyan. Mi siya ha namim mi Jisis siir piuis biyieya ina ini hiunishaiyiin. ³⁹ Mi inkamim Nikodimas dapiyin, yipiki biyya Jisis siiram namwiiyin niyaka, siya warar yinkin am Josep saikan. Mi siya wain piuii mwayik whakiyan 50 kilowa hainam. ⁴⁰ Mi sowa Jisis siir piuis biyieya ha hiunis haiyo mi sowa siir piu aairin wain ha hainiyopkiyo mi yiuis wina saair whrinki siir piu aairin. Ti siyiu hiriinanin Isrel simiir iikamim naonamiyim, simiir diriraerarkiiyim simiir hiriinan mi mhoiyya sima siirin pa haingikaigii ienauin. ⁴¹ Mi maeyaua kam ima ninkin irinugiya paeyin hiiniya nirioninkinisi Jisis siir, ya numira ini hir nwowa mi ta numira saair hirin, siyano whirin biyya inkam haingikai karam niki owin yio ini hir nwowin. ⁴² Mi sowa Jisis siir piuis biyieya siir ini wokaigig. Dimusi rani, taka iya ya Judami ii komiyya piu siiskuwakiya dimin taemin tir karamae nwowiya saair nae imiir diriraeraranaka. Mi hiriirin ii hoingak nwokwokin tani mi sima wi yaeya maeyau kwiram ha hansiram tani, siir haingikaiyamim. Niingaka. Iriig.

20

Jisis siya ha swoki insiin idwownin ini omwaiyar swoki waiyan
(Mt 28:1-8; Mk 16:1-8; Lk 24:1-12)

¹ Mi tariigina ya Sande nugaka, iya bi niki kinipimpirkin waokika, imumar niki oyak-woka mi Maria Makdalana ina yama maeyaua ti siyano ieya nwowa ti inkam nwisowa wokaigiga Jisis siir, saair hiriir. Mi saeya ha nita mi saeyar kig, siya biyya ti siyano iir niki haigin topokougiga, saairin inkamki bidi waritinkiyin ti ieyin siir hirankin. ² Mi saeya ha niwitnaniya kimidiniya Saimon Pita siya mi kara kririir ini kigni, inkam nwinin siir kigna miriyyin yipiki Jisis siya naingwokwonanaeyin. Mi saeya kririir ini boini, krimiir Biyyan Inkam Komiiyin siir piuis biyieya inkamki bidi hainama ti siyano in siir hiranki mi krima ninokninkin tani, sima saairin ini papi haiginim. ³ Mi Pita krira ha haiburgigo mi krira ina yamwo siyano iiram. ⁴ Mi krira ha niwitamo mi Pita siirin kimidiniya kara iwit haiburgig mi ti siyano siir biyyin kara iwit imbiyam. ⁵ Mi kara ha nini waisii kaokiyin, yiuis aairarar kigi, ya hirar nwokaii. Mi kara hiriir bi nappinopkainamkin, ⁶ Saimon Pitan yio mhoiyya ha niwit nimbiniyin, yio ini ti siyano iirar iwitninpokai iugusamim. Mi siya yiuis aairarar ini kigi, yiuisa ya hirar nwokaii. ⁷ Siya yiuis kwira siir mwo iir sima wrieyim yok kogiya saairarar kig. Mi yiuis kwira siir piu aair sima nitimwaniugiya ya hir wara bi nwokaiga. Niingaka. Ya maeyau gwir bidi whrinhaigiya. ⁸ Mi an kara iriipi hiriinan ti inkam nwinin Jisis siir kigna miriyyin, yipiki bi ti siyano iir niwit imbiyamim an kara siir mhoiyya ha mi apninopkainamim mi kara ti digworaekwo imiir mini kigiuwim mi kara ina yinokninkinkiyin. ⁹ Mi biyya mi tariinanin iriipi hiriinan krima ta yaiya saair bi sibgu

inokninkim. Adi Komii siir yaiyim Yokwo Komii saiiir winboinkiyim hinin, siya wa swoki insiin idwowi ie hirankar. ¹⁰ Mi kríma ina swoki amim oma hirir: friig.

Jisis siya Maria om Makdalana saiiir hirir yimbiam
(Mt 28:9-10; Mk 16:9-11)

¹¹ Maria saeya siyanoin siir íemig hirar niki okwo ouwa. Mi saeya ha nouu huananainama mi ina ini waisikaokiya. ¹² Mi saeya ha nini waisikaokiya mi saeya paekwosim nwis owirarar kigi, yuis whisinankak nui idwodwokaiyo hiiya Jisis siir piuis biyieya saiiir nohaiginkiya saiiir. Mi nwirin yio siir mwoki nwowin hirir yidwokai mi nwirin yio siir iga owa nwowo hirir yidwokai. ¹³ Mi saiiirin sowa sriigi, wig kira dimusi nouwi? Inkamin krimiir Biyan Inkam Komiiyin siir piuis aiiir hainamin, kríma ninokninkin tani, sima saiiirin ini tari papi yamisi haiginim. ¹⁴ Mi ta saeya boinkiya hiriinan saiiir mhoiyan mi saeya ha kwaeyaeyokaowa mi saeya ini Jisis siiar kwakiga saiiir kingin hirar namikwoniyan. Mi saeya ha bi naingwoka siya Jisiskin. Niingaka. ¹⁵ Jisis siya saiiir srii, wig, kira dimuam nouwi? Mi kira nhiniiram hansirni? Saaiir kwoinin ha naingwoka, siya ti inkamin numir aiiir kigriraowiyin siya niuwi. Mi saeya siir boinki, inkam, kira siir piuis biyie aiiir hainami mipi kariir boinmauugi. Kira saiiirin ini papi haigingin. Mi saiiirin pi kara nini hainakii. ¹⁶ Mi Jisis siya saiiir boinki, Maria mi saeya ha haiyug inansiina kaokiya mi ini siirar kigiya. Mi saeya siirin Híbru yaigina saiiir boin, Robonai Tiriiginin yi hinina boinkikin, Inkamin Nowomwarkaiyuwiyin. ¹⁷ Jisis siya saiiir boinki, kariir kipi nonkwo. Niingaka. Kara pi kariir Adin siiram niki am tani. Kira dam mipi kariir nomiiyaum simiir tini boinmauuiu. Kara wi kapi nami siiram, yipiki kariir Adin mi yipiki iriipi kariir Adin. Kariir Adi Komiiyin mi iriipi kariir Adi Komiiyin siiram. ¹⁸ Mi mhoiya Maria om Makdalana ha swoki ama, kimidniya kamim siir kigna miriiyim simiir ini boinu, hinin, saeya Biyan Inkam Komiiyin siir bidi kignaniya, saeya yaiyim siya boinmauugiyim saiiir simiir ini boinmauuiu. friig.

Jisis siya kamim siir kigna miriiyim simiir hirir yimbiam
(Mt 28:16-20; Mk 16:14-18; Lk 24:36-49)

¹⁹ Mi Sande niyaka, kamim siir kigna miriiyim sima omaka iripa hirirar nwomimirkim. Mi simiir anowin haini kimiknam ikamim simiirsi, sima kigisi simiirin. Dimusi rani, sima pi niddigim Isrel simiir inkam komii komiiyim simiirsi, sima pi nonkwonakii simiirin sima nisomaowam. Mi sima hirar niki owim mi Jisis siya ha nitin ini simiir bopwonau hirar yamikwoniyan. Mi siya simiir boinki, kimiir kwoinim kirie dwoki. ²⁰ Mi siya hiriyyar niki boinkripkaiyin mi siya siir ina mi siir pris aka ina yiisiimauuwin simiir. Mi kríma ti han íimiiir kigim mi kríma maigimaigra prasae bi kinkim Dimusi rani, kríma hiriyyar yaingwoki, krimiir Biyan Inkam Komiiyin bidi swoki insiin idwowin ie hirankin. ²¹ Mi Jisis siya krimiir boinki, kimiir mhii kwoinim hiinsima dwoki. Kimiirin wi kara nikropkii, kariir mi aiiir miriiyam, kariir Adin siya nikropkiya kariir tiriir nitam, saiiir hiriinan. ²² Mi ta siya boinkiya saiiir mhoiyan, siya ha kuugiyin krimiir mi ina boinkiyin, Adi Komii siir naeyiu iir haigi. ²³ Mi kima dimin biyie biyeyim ini hanin inkami kwoin kwirii idwokaiyim wi simiir haiyoprindiyumiigi. Mi kima simiirin haiyoprindiyumiigi karamae nwowi, sima wi hiriyyar nwokripkaii simiir kwoinau hirin. friig.

Jisis siya Tumas siir hirir yimbiam

²⁴ Mi iya Jisis siya nita siyar nini íisiimauuniam siir kigna miriiyim kamim simiir mi inkam nwirin Tumas nikiuwiyin yio simaka hir wara bi nwokin. Siir íng whirin Didimaskin ²⁵ Mi mhoiya kríma kamim siir kigna miriiyim, kríma siir kigim mi kríma siir boin, kríma Biyan Inkam Komii siir bidi kigim. Mi Tumas siya ina yowarki boinin mi kara noim siir ina hir nwowim simiir kig karamae nwowi mi kariir ina nowin siir pris aiiir nwowin siir mi hopkaigi karam mi owi mi kara pa naingwo tibmii kin tani, siya omwai bidi swoki waiyan.

²⁶ Mi ii iriyyar kwisim namkiyim simiir mhoiyan, kríma iripa maeyau kwira haugripkiya saiiirar haingriyyu omimirkim mi kríma anowin ha mi haiginikounam mi yio Tumasin yio krímaka hir warar nwokin. Mi kríma anowin bidiyar mi haiginikouwin mi biri kimiminkikin Jisis siya ha napninkainaniyan mi siya krimiir bopwoniya ha namikwokainiyan mi ina boinkiyin krimiir, kimiir mhii kwoinim hiinsima dwoki. ²⁷ Mi ta saiiir mhoiya siya Tumas siir boinki, kariir inam tiriir dwoki mi kariir ina owiir kigi mi kariir ina kariir pris aiiir timi hopkaigi. Kira kariirin digumii kipi haimriyyu. Niingaka. Kira daingwo tibmii kin. ²⁸ Mi Tumas siya siir boinki, kira kariir Biyan Inkam Komiiyin mi kira kariir Adi Komiiyin. ²⁹ Mi Jisis siya siir boinki, kira kara swoki insiin idwowa mi ha bi naingwo tibmii kingin. Dimusi rani, kira kariir kigim mi ha naingwo tibmii kingin, aniya? Mi yipiki kariir kig karamae nwowim mi ha naingwo tibmii kinim hinin kara ini omwaiyar swoki waiyan, simiir maigimaigra ini kariir haiburim. friig.

Jon siya ha boinkin siya ta yokwo aiiir dimuam wnkikin

³⁰ Jisis siya dimin taemin miyik miyik kasa bi tirkin iikam imiir whinkinsiis haiginiuwam. Mi krīma kamim siir kigna miriyyim ti dimin taeminim simiir kigim mi kara simiirin hiriyyar bi win digim ta yokwo aiirin. Niingaka. ³¹ Kara ti dimin taeminim simiirarar kwaowinkikin. Mi ti iikamim yipiki ta yokwo aiir mwainim kima wa nwoki inokninkinim hiniin, Jisis siyairgin inkamin Krai nikiuwiyin yipikin Adi Komii siya nikropkiyyin ti nu iir iikam krīmiir whinkinsiis haiginiuwam. Siya Adi Komii siir yinisimkin mi kira siiram naingwo tibmii kaani, kira wi kwoinbudin omwai waiyayokiyokiyyin wi siir hiranki haii. Friig.

21

Jisis siya kam iriyyar nwiso siir kigna miriyyim simiir hiriir yimbiam

¹ Mi mhoiyya igwira Jisis siya kimidiniya krīmiir hiriir yimbini, kamim siir kigna miriyyim whii Taibirias kingiin hir. Siya hiniina tirkin. ² Saimon Pita mi Tumas, siir inig whirin Didimaskin mi Nataniel om Kena nu haimii Galilianin mi Sebedi siir yinisim nwiso krira mi inkam nwiso Jisis siir kigna mirii iko, krīma iripa hirirar haingiriyyi omimirkim. ³ Mi Saimon siya krīmiir boinki, kara iya kwiriinami, haimna anasu simki niigiyam nitmai. Mi nim krīma ina mi boinkiyim, krīma pi kinakar nami. Mi krīma ha namim mi ina yani kwiriium i aiir. Mi haimnam ina yitmaiyyim. Mi nii kirieya krīma anasu whirmin whirmin sim bi swoki kibokiin miminkim ini ii aeyar yinkiyanonkwokiyakwoka. ⁴ Mi iyya bieyin ha kaidowarkinaniyyin, Jisis siya opkamaiga kingiin hirar yokwoyakwok. Mi krīma siir kigna miriyyim kamim ha bi ninokninkinim siya Jisiskin. Krīma ha naingwokim siya inkam nwirkin. ⁵ Ti whranim, kima whiruwasiim bidi kibokiinim, iyye? Niingaka? Mi krīma ina yowarkii boinkiyim, krīma anasu bi kibokiingim. Mi siya krīmiir boinki, ⁶ kima wari kimiiir haimnan iinig miyya ditmaigi mi kima pi anasu niki kikaiyyim. Mi krīma krīmiir haimnan ha swoki itmaigiyyin mi krīma siirin kibokiinim dig bi nwokim. Dimusi rani, siirin anasu kasaki bi niigigin. ⁷ Mi kara, inkamin siir kigna miriyyin Jisis siya naingwokwonanaeyin, kara Pita siir boinki, triiginin Biyyan Inkam Komii ieyairgin. Mi Pita siya hiriinan wakaeyin, iriiginin hapi nokwowin yio Biyyan Inkam Komii ieya mi siya siir yiuusa ina iyya. [Dimusi rani, siya siir yiuusa minsi niki isaigiga, anasu haiyam niki isaigiga.] Mi siya siir yiuusa ha niyya mi ina yami atamin mi siya ina kiyaiddamin Jisis siiram. ⁸ Mi krīmiir kam nhirim Jisis siir kigna miriyyim yim igwirmi i aiirar kignaidam nua hiriirin mi sima haimnan anasugin ninkiniuin siirin warar yinkin kaiginaiddam. Krīma aruwao bi nwokim, 100 mita nanaigim. ⁹ Mi krīma ha namim, nu hir ha nadu okwoiwim mi krīmar kig, paeya hirar niuw. Mi anasu, bret minim yim hir warar mi owi. ¹⁰ Mi nu krīma nadu kuikwoniya saiiir mhoiyyan Jisis siya krīmiir boin, wara anasu nhirim haimna anki kima niskainam tiriir whainani. ¹¹ Mi ta siya boinkiya hiriinan saiiir mhoiyyan, Saimon Pita siya ina swoki amin mi siya i hir nani okwoikiyyin mi siya haimna iirin ina kiwarkinaidniyyin nua tiriir. Haimnan anasugi bidi yinkiniuin mi anasuim haimnanau hir nwokaiyyim 153 gim mi haimnan bi nimbiryamkin. ¹² Mi Jisis siya kimidiniya krīmiir boin, wit kima unkini aeni. Mi krīmiir nwirki ha bi sriigim siirin, siya yipikin. Dimusi rani, krīma omkakarim bidi yinokninkinim, siyairgin Biyyan Inkam Komiiyyin. ¹³ Mi krīma hirar niki okwowim mi Jisis siya ha nitin, bret iir ha nini haiyin mi siya kimidiniya krīmiir hauu. Mi siya anasuin ha mi haiyin mi ina mi hauuwim krīmiir.

¹⁴ Ya tariigina ya kwoimaka aeya Jisis siya nimbiam kamim siir kigna miriyyim simiir hiriir ieyanki siya ninsiin idwowa saiiir mhoiyyan. Friig.

Jisis siya dimin taeminim Pita siir srii

¹⁵ Mi ta nae krīma naeya saiiir mhoiyyan, Jisis siya Saimon Pita siir boin, Saimon, Joni yinisimn kira kariiram nhami nhami naingwokwo rani, ini iki nhirim simiiram naingwokwowiya ini saiiir hauburin, aniya? Mi Pita siya siir boinki, ihi, Biyyan Inkam Komii, kira ina ninokninkinim kara ini kariiramar naingwokwowin. Jisis siya siir boin, kira iki kamim yipiki kariir siyyu napiyyim simiir kigrirao, inkamin sibsib kigriraoiyyin siir hiriinan. ¹⁶ Jisis siya siirin ina swoki sriigiyin, Saimon, Joni yinisimn kira kariiramn ina naingwokwowin? Mi siya siirin ina swoki boinkiyin, ihi, Biyyan Inkam Komii, kira ina ninokninkinim ta saiiir, kara kariiramn ina naingwokwowin. Jisis siya boinki, iikamim yipiki kariir siyyu iir napi, simiirin wi kira kigriraoi, inkamin sibsib kigriraoiyyin siir hiriinan. ¹⁷ Mi Jisis siya ina swoki sriigiyin, Pita, Joni yinisimn kira kariiramn ina naingwokwowin? Mi Pita siya ini yididin. Dimusi rani, Jisis siya siirin idip idipin kwoima srii mi siya ina yowarkii boinkiyin, Biyyan Inkam Komii, kira digworaekwo whiekakim simiirin ina ninokninkinim. Mi kira ta kara mi aingwokwowa kariiram saiiir ina mi inokninkinim. Mi Jisis siya siirin ina swoki boinkiyin, kira iikamim kariir siyyu iir napiyyim simiir kigrirao inkamin sibsib kigriraoiyyin siir hiriinan. ¹⁸ Kara kariirin kaimwolar

boinkii. Biya kira whranisimar niki owa, kira kiriir yuisim kinakina niinakin kira pi kiriir kwoin iirar priyapriyapi hinda tindan. Mi mhoiyya kira waipiu namwoi uwi mi kiriir yuisim wi inkam nwrki nii haiginuwi mi wi inkam nhrkam sim udrimduwi, uridni. Mi kiriirin wi aka maeyaua kira nam karamae nwowiya wi sair hriir nikiunami. ¹⁹ [Jisis siya ti dimin iirin min nikri boinkin, mhoiyya Pita siya naowi, siya wi Adi Komii siir inig iir hainan prapraskii.] Mi ta sair mhoiyan Jisis siya siir boinki, kariir mhoiyar wit. Iriig.

Jisis siya inkam nwirin siir kigna miriyyin, yipikin siya naingwokwowyin siir boinkin

²⁰ Mi Pita siya ha niyaeyim yok kaokiyin mi siya ini kariirar kaokiyin, inkamin siir kigna miriyyin, yipikin Jisis siya naingwokwowyin siir digi uwa nokwopin. Kara ti inkamin siir kigna miriyyin siya yipikin biya ipiyya sair niki idwokaiyyin Jisis siir kingiin siir ina inig miya mi siirin kara sriigin Biyan Inkam Komii, kiriirin wi wir nhinga napwouwi iki inkam biyeyim simiir in hauugiyamin, ha? ²¹ Pita siya kariir kaokiyin mi siya Jisis siir sriigiyin mi ina boinkiyin. Biyan Inkam Komii, mhoiyya krma ti inkam iirin wi panina tiri? ²² Mi Jisis siya siir boinki mi kara ha naingwowi ta sairin siya wi hriiyar niki owi mi wi iya karar swoki iti wi sairar nadigni. Yo tiriiginin, yo kimiir dimin tani. Wim kima kariir kigna ap. ²³ Mi ti yayim wi iikamim yipiki Jisis siir siyu iir napiyim wi simiiram haigiririrki. Mi kara ti inkamin siir kigna miriyyin wi nao rani. Jisis siya hriinan bi boinkikin, kara wi nao rani, siya ha boinkin. Mi kara ha naingwowi ti siirin, ti inkamin wi hriiyar tiki okwokin kariiramar, yo tiriiginin yo kimiir dimin tani. Nungaka.

²⁴ Karairgin ti inkamin siir kigna miriyyin, yipiki ti dimin iir boinin mi simiirin kara winkikin ta yokwo airin. Kima ta sairin ina ninokninkinim ti yayim kara boinkiyim yim yaimwo imairgin, kara bi niksisaekikin.

Mhoigimhoiyan yayi aeya.

²⁵ Jisis siya dimin kasa bi tirkin. Mi iikamim sima simiirin yokwoni hriiyar winswokikiswo kara ha naingwowi, wi maeyau nokiigak di yowowi ti nu iirin, ti hriinan yokwo imiir nonkwopin. Nungaka. Iriig.

APOSEL

Biiyin Luk siya yokwo Luk saiir winkin mi ta saiir mhoiiyan siya kimidiniya yokwo Aposel saiir win. Yi ti niwiiyin yio miiyim aposel kamim sima miiiyim simiir boinkin. Siya yokwowa inkam nwirin Tiofilas nikiuwiiyin siiram winkika mi siya Tiofilas siiraram bi winkikin. Niiingaka. Siya iki iikamim hinda tinda nwowim simiiram warar ninkin winkikin. Mi ta yokwowa saiir yaigiyaiyim yim min boinkikim Biiyan Inkam Komii siir naeyiun aposel kam imiirin panina kisosop diriraerarkin mi ti aposel kamim ha namkim dimin taeminim Jisis siya tirim simiir boinmimauuwamin. Iriig.

¹ Nabie Tiofilas. Biiya kara yokwoni kirir niki win hauugiyim miipai miipaiyim Jisis siya miiiyim mi yaipai yaipaiyim siya boinmimauuwim. ² Biiya yokwoni kara mi win boinkiyim, iya Jisis siya nua tirir nita. Mi miiyim siya nap miiiyim. Mi iya Adi Komii siir naeyiun siya mi boinmimauuim yayim siir aposel kamim siya nimbiniim simiir. Mi siya simiirin ina boinmimauuim iya siya swoki amana ninomor koua hirir. ³ Biiya siya hik prasae bi haigin mi siya asi naonamkin. Mi siya ina swoki insiin idwowin ie hirankin. Mi siya ha nitin, iiyim kam nwisu ina oni aposel kamim smakan. Mi sima nwoki inokninkini siya ini omwaiya swoki waiyan. Sima bidi kigim, siya simaka nidwo boinaiyin. Mi siya simiir boinmimauu, Biiyan Inkam Komiiyin iikamim simiir kigirawowim. ⁴ Mi iigwira sima maeyau kwirua ywomim Jisis saikar. Mi Jisis siya yaiya kwira boinmauu wakae simiirin. Mi iya sima nidwo aeya mi ta yaiya saiir boinkin. Kima om komii Jerusalem tirin wi asiima kipi niki haiburgik ha tiki o. Adi Komii siya bidi iki imbinkiyin ti dimin komiiyin siiram. Adi Komii siir naeyiun kara biiya kamiira bidi iki boinmauu wakaekiyin. ⁵ Jon siya baptais haiginugikim iikam imiirin op. Mi wi ti priei nwo rani, Adi Komii siir naeyiun wi kimiiir naninkiniuni.

Jisis siya ina yamigusamin ninomor koua hirir.

⁶ Mi iigwira aposel kamim sima Jisis saikar ywoyakwok. Mi sima Jisis siir srii. Hae! Ti krimiir Biiyan Inkam Komiiyin taka iya saeya Isrel simiir iikamim simiir kirie haiginuwanka. Mi sima wi biiya niki owin isid komiiyin, wi siir hiriinanar swoki owim, aniya? ⁷ Mi Jisis siya ina swoki owarkii boinkiyin, siya ti dimin hiriinanin kima sriiyin kima ninokninkin tani, wi paka hinin iya sae nimbiam. Adi Komii siirar dimankin, wi siyar nimbinki, iya digworaekwo ima nimbiamana. ⁸ Mi mhoiia ta iya Adi Komii siir naeyiun kimiiir naninkiniuni mi kima wi kariir yaiya saiir boinmauwami om komii Jerusalem mi nu Judia mi nu Sameria mi hinda tindan nuim wi digar nwo irkaki. Iriig. ⁹ Mi iya Jisis siya siir yaiya dig nwokiya mi Adi Komii siya yikuuna siirin ninomor koua hirir namim mi sima ini siirar kigninkwokwokiyim. Mi siya ina yokwoninopkainamin waua saiir hirir.

¹⁰ Mi simiir nhwonam ini siirar kaoyokiyokiikiyim. Mi inkam nwisu biri kimiminkiko ina yimbiniyo. Mi ini simiir kingiina yamikwonioyo. Mi ti inkam nwisu sowa kaiya yuisa whisinanka. ¹¹ Mi sowa boin, kima ti nu Galiliyan kamim kima tirara dimusi nokwo kaowi ninomora hiririn. Ti inkamin Jisis, Adi Komii siya nikiunainamin mi siya wi hiriinanar swoki iti, iya siya swoki iti. Iriig.

Mi sima inkamin nwira yimbin Judas siir mi air hainawidam Adi Komii siir mi air miiiyam.

¹² Mi iya Jisis siya nama mi yim sima ina mi haiburgigim ti mhuu iirin. Mi ti mhuu siir inigin mhuu oripkin. Mi sima ini om komii Jerusalem hirir swoki amim. Mi tiki mhuu ini om komii Jerusalem siir kingiin hira nwowin. Siya aru biri nwokin. ¹³ Mi sima om komii Jerusalem siir nappinopkainamin mi sima ini simiir whwonkai omaka saiiar yapiiyamim. Mi simiir inigin hininkim. Pita mi Jon mi Jems mi Endru mi Pilip mi Tumas mi Batolomyu mi Matyu mi Jems Alfiasni yinisimin mi Saimon Selot siya, Judas, Jemsni yinisim ikin. ¹⁴ Mi sima tiki kam whiekakim sima ini kwoin whirua ywokiyim. Mi sima nhwo ina kwisim Adi Komii siir. Mi wig nhirim mi Jisis siir apu aeya Maria mi Jisis siir nomousim ikim sima wara mi srii Adi Komii siirimin.

¹⁵ Mi iigwira ti iikam, kamar iriiyar nwirim (120) Adi Komii siirim naingwo tibmiiyim sima hirar nwomimirkim. Mi mhoiia Pita siya ina yinsiin okwokiyin. Mi siya yai ina boinmimauukiyim simiirin. ¹⁶ Hae, ti kariir isidin. Bidi Bidiniyarin ti inkamin Judas nikiuwiiyin Adi Komii siir naeyiun siya boinmimauukikin, krimiir wanwiyae Devid siir. Mi mhoiia wi siya nusiimauuwi Jisis siirin simiir. Mi ta yaiya Devid siya winkiya saeya wi sapi nimbiam. Ta yaiya saeya ini kaimwowa ywowa. Mi tariinanin saeya bidi yimbiniya. ¹⁷ Biiya Judas siya krimiir isidar niki owin mi siya ta mi hiriinana krima mi miiiyia saaira mi miiirigin. Pita siir yaiya hinina boinkikin. ¹⁸ Judas siya ti nuin umir siya saingin. Ti umirin

ta mii biyeya Jisisni siya tira saiirsi haigin. Mi siya ini sasar swoki diriraerarbumbunan. Mi siya whisin ha haiyin Mi ini sasar diyankrikiu aomamin. Mi siya ha nikiinaiiniyin mi siir mhiya ina hamburgiya. Mi mhi kwowim ina yikikiigiym. ¹⁹ Mi om komii Jerusalem hiran iikamim sima ina wakaewinin yaiya haigiririrniya. Simiir yaigina hinina dapika ta maeyau aiirin Akeldama. Mi saiir yaimwokiyaimewowa hinina dapika nhieni maeyauka. Mi sima hinin asi dapkim ti nuin umir siya saingin, inkam nisom aowam. Mi siir nhieya ta maeyau aiir naokiinainamka.

²⁰ Mi ti yayim yokwo Sam nwowim hinina win boinkikim, siir omaka wi sasar dokwobimbirginkiyam. Wi inkam nwrirkin kipi nii apririr mamin. Mi yokwo saiir yai haimii whirin hinina boinkika, siir mhiya wi inkam nwrirki kisina onaowid. Wi nunga kipi nwoki.

²¹ Mi yai kwira Pita siya boina hinanga, krma tariinanin inkam nwira ti okmwin okwo ti isidin krimaka napriririyim simiir inkam nwrini iya Jisis siyar niki owin mi krimaka napriririn siir. ²² Mi krma ti inkam nwrin siir ti imbin Jonin iikam baptais haiginuwun op siir kigin mi Jisis siya mi owa nu tir mi siya mi am aka koua hiriir. Mi krma wi ti hiriinan inkamim wi siir nabinini. Pita siya hinina boinkikin ²³ mi yim sima ina yomboin amboinim, krma piki hinin inkamim si boini, mi sima inkam nwisa boin ti inkamo sowiir inigo hiniingo. Nwirin Basabaskin mi siir inig whirin Jastas mi nwrin Matiaskin. ²⁴ Mi iya sima nhwo kwisim mi ina boinkiyim, ti krimiir biyan inkam komiiyin kira bidi yinokninkinin iikam whiekakim simiir kwonim kira wiisiimauu haiginu krimiirin, ti inkamim kira nimbinkiyin siirin. ²⁵ Judas siir mii aiir hainawidam. Mi Judas siya nidamami mi siya wi hindara natisir whaowae iuwi. ²⁶ Mi sima inkam nwiso sowiira inan dapswo. Mi Jastas siya ini yikiigiym. Mataias siya yokwo naowid. Mi sima siirin minam nokmwin okwokin aposel kam iuur nwririm simaka miriiym siya. Iriig.

2

Adi Komii siir naeyiun nu tirir nitkin.

¹ Ta ii komiyya Juda sima naekwowaka nae komiyya sae mi ta ii komiyya saiir iniga Pentikoska mi saeya tariinanin bidi yimbiam. Mi iikam hoimgakim Jisis siirim naingwo tibmiyyim sima ini ta maeyaua nae naekwowaka ini saiirar yaninkiniuwim. ² Mi iya sima omaka hir nidwokaiya Mi dimin komii whirin ini omaka yainau hira yimbiamkiya. Mi krma hapi opudga naukwhaowanikin. Mi omaka irkaka ini wara yinyokigiym ti diminin. ³ Mi siya paeyonan nimbiamkiym mi ini pariidnan yupimparkiyin. Mi ini iikamim simiir irira nwinira yakaigimkiyu iuwim. ⁴ Mi Adi Komii siir naeyiun mi ini simiira yaninkiniuwim. Mi Adi Komii siir naeyiun kirie siya siya hauugikin simiirin. Mi sima omom omomi yayim sim asi boinamim iya ti dimin komii siya nimbiam.

⁵ Mi Juda iikam whiekakim om komii Jerusalem hiranim sima maeyau kwiruwu ywo ta ii komiyya nae naekwowaka saiirin. Mi simiir siyiun hiriya tirikin, Adi Komii siir inig iiri hainaniym. ⁶ Mi ti dimin komiiyin whinmamaoni hinin naukwhaowanikin. Mi sima ti iikam isidin ini ta omaka aiirara yamwomimiriym. Mi sima ini hinda yanaakiym. Mi sima wakaeki sima irira nwinira simiir yapa yapa yai imiirar boinami ⁷ mi sima ini hindara yanaakiym. Mi sima ina yaingwoyimiyokiyim. Mi sima boin, ti iikamim tari nu Galili hirankimairgin, aniya? ⁸ Mi krimiir yaigina saiir dimusi swoki wakaei. ⁹ Mi nim krma nhirim nu Batiyankim mi nhirim nu Midia ankim mi nhirim nu Iramankim mi nhirim nu Mesoptemiyankim mi nhirim nu Judankim mi nhirim nu Kabadusiyankim mi nhirim nu Pontasankim mi nhirim nu Esiyankim ¹⁰ mi nhirim nu Prisiyankim mi nhirim nu Pamfiliyakim mi nhirim nu Isip ankim mi nhirin Ribianim om Saiirin kingiin nwo ikim mi nhirim om komii Romaniki nitkim. ¹¹ Mi om komii Roman iikam nhirim yim Judan iikamim mi nhirim simiir siyiun sima tiriyin siir haiburgigim mi sima ini Juda simiir siyu iirara yapim mi nhirim mhiusim whirin Krit nikiuwiyin siir hiranki nitkim mi nhirim nu Arebiyankim nitkim mi krma ti iikam hoimgakim om whiruwan tani. Niingaka. Krma om whir om whirankim. Mi krma whiekakarim ini krimiir yapa yapa yaigin imiira swoki wakaeyim dimin komiiyin Adi Komii krimiir Wanin siya tirin. Pita siya hinina boinkikin. ¹² Mi sima ti iikam whiekakim ini mouni hanina siinkaokiyim. Mi simiir kwonim ini wara whriewhriekiyim mi sima ina nhinkii boinaigiym. Ti diminin panin panina nimbiamkikin, ha? ¹³ Mi kam nhirim sima simiir boinbu mi yalbu sima yewaiyu. Mi sima ina boinim, sima ti kamim waini opa saiir kwiyaekim mi sima asi whaowaei. Iriig.

Pita siya yai boinmimaugin

¹⁴ Mi Pita aposel iuur nwririm simaka yisiin okwoki. Mi siya ina kauwok boinkiyin iikam whiekakim simiiram, kima ti Judan iikamim aru maeyauankin nitim mi kima ti Judan iikamim om komii Jerusalem tiran ikim kara kimiirin ti isidin omom omomi yai boinim

simiir boinnimauuam tiri. Mi kima kariir yai aiir wakaeki. ¹⁵ Kima ha naingwokim ti kamim op biye kwira wain dapiya sae kwiyae whaowae. Niingaka. Siya bieyin nad nadu okwonyakwokin ha bi kwiyae kin. ¹⁶ Mi profet inkamin Joelin siya yayim Adi Komii siya boinnimaukiyim siir siya hinina win boinkikin. Mi tariinanin ti yayim bidi yimbiniyim. Bidi bidiniya siya hinina win boinkikin,

¹⁷ Mi Adi Komii siya boinki, siya dig kingin nwowi mi kariir naeyuin siirin wi kara nikropki iikam whiekakim kimiiram. Mi kimiir yinugiyin yinkamiyinin sima wi kariir yai aiir boinnimauuwami. Mi whranim diminin kara niisimauuin sima wi siir kigi. Mi kimiir waibibiyeyim simiirin wi nhwo kara nikiumauu haiginuwi. ¹⁸ Mi taka iya iriipi hiriinan kariir naeyuin wi kariir mi miriyim iikamim wi simiir hauugi mi sima wi kariir yai aiir boinnimauuwami ¹⁹ mi dimin komii whirin wi kara nini diriraerariwi ninomor kou hir. Kara diminpai diminpaiyim wi nu tir diriraeri. Mi nhie mi pae mi wau wi nua tiriir nimbini. ²⁰ Mi bie wi whwo rani mi iya wa nimuugi. Mi bwana wi nhienan nimbiamki mi mhoiwa ii komiyya nimbini mi kima wa kigwini Biyan Inkam Komiiyin nitin. Taka iya saeya wi ii komii kin nwowi. ²¹ Mi iikam whiekakim Biyan Inkam Komiiyin siir inig iir dapikiuwini mi simiirin wi Adi Komii siya niniskii hainaki mi sima wi omwaiya waiyayokiyoki.

Profet Joel siya hinina win boinkikin.

²² Pita siir yayia tasa niki ama. Kima ti iikamim ti Isrelmi isidin siirin kima ta kariir yayia sair ti wakae. Kara kimiirin Jisisin om Nasaretanin siir digworaekwowim siya tirim simiir boinnimauuam tiri. Adi Komii krimiir Wanin siya hauuga kirie komiyya siirin. Mi siya mi kirie kirie asi miriigin kimiir whwonkam idain. Yim kima bidi kigim. ²³ Biya Adi Komii siya hindara naingwo kikaigin siir kwoinarar. Sima Jisis siirin kimiirin yikunani siirin kima nwoki isomaowim. Mi siirin kimar yikropki inkam biyeyim simiirin. Mi sima siirin paeyin hiiniya nironinkinin saika yaka inkin tionugini mi siirin ina yaka isomaokiyin. ²⁴ Mi ta siya nao nama Adi Komii siya siir hika hiriinansi naoyopnisugikin. Mi siya omwaiya swoki waiyan mi ieyin siir haiginikou dig bi nwokin.

²⁵ Mi Devid siya hinina win boinkikin siirin, kara bidi kigin ti Biyan Inkam Komiiyin. Mi siya inokininokin kariir ina iniiga sair kingiin minam nokwowi kariirin kirie siya hauu haiginuim. Mi kara wi dimin whirsi naingwoyimiyok rani. Niingaka. ²⁶ Kara wi maingimaiga asi nwowi. Kara mwai minam waowi piua nhinmi kinim. Iya kara nao nami mi kara wi kariir piu aarsi naingwoyimiyok rani. Mi saeya wi wadiya swoki owi. ²⁷ Mi kira kariir piugina wi yumi om hir niyopnisugik rani. Niingaka. Mi kira kariir piu aairin wi nu hir kiginu whiigrimgrinkinam tani. Niingaka. Kara ini kariir yinisim topmwo ywowin. ²⁸ Kara bidi swoki iyopmauugiyin kariir inigin. Mi kara maingimaiga asi nwokin.

Mi yayim Devid siya winkyim Mesaiyani, siya hinina win boinkikin.

²⁹ Pita siir yayia tasa niki ama. Hae! Ti iikamim kara kimiir boinnimauu wakaeki krimiir wanwiyaeyin Devid siirin. Mi Devid siya bidi bidinanar naokin mi sima siirin ini ienau haingikaigiyim. Mi tariinanin krima siir ieyin ina kiyokiyokikaeyimim. ³⁰ Devid siya Adi Komii siir profet inkamin. Mi Adi Komii siya Devid siir isidin simiir yinisim nwirin siir yimbingi iikam hoingakim simiir kigriraowam inkam komiiyin nu kigriraowiyin siir hinin. Mi Devid siya bidi wakaewinin mi bidi mi inokininokinin. ³¹ Mi siya bidi yinokininokiyin dimin Adi Komii siya tirkiyin hinaning. Mi siya hinina win boinkikin, inkamin siya Mesaia siya nimbingi siya wi sipi naowi mi siya wa swoki insiin idwowi ie hirankin. Mi Adi Komii siya siir piugina wi yumi om hir niyopnisugik rani mi saeya wi ienau hir mi whiigrimgrinkinam tani. Niingaka.

Devid siya inkamin siya nimbinkiyin Mesaia siirin hinina win boinkikin. ³² Pita siir yayia ina nika ama. Tiki inkamin Jisis siyargin. Mi siirin Adi Komii siya bidi kininsin idwokiye ie hirankin. Mi krima kigininkin siirin. Mi krima asi boinnimauugin. ³³ Mi Jisis siya bidi yamin ini ninomor kou hir nwowin. Mi siya ini Adi Komii siir ina iniiga sair nidwowin. Mi taka iya Adi Komii siya siir naeyuin siir yikropki simiirin biya siya nimbina simiiram naeyuin ini nu tiriir yitin. Mi ti sima tariinanin kima kigim mi kima wakaeyim. ³⁴ Devid siya ninomor kou hir bi namkin. Niingaka. Siya hinina boinkikin,

Adi Komii, kira Kariir Biyan Inkamin siirin kira kariir ina iniiga sair didwo. ³⁵ Mi wi kara nikwowaissiigi kamim kinaka nombon ii ae karamae nwowiyim. Mi wi kira nokwonaowid iski.

³⁶ Mi Pita siir yayia tasa niki amyokiyokiya. Hae! Ti Isrelan iikamim kima ti wakae ninokininokinin. Adi Komii siya Jisis siirin, inigin whisaira yokdap. Biyan Inkam Komii mi inkamin siya nimbingiyin Mesaia. Ti inkamin Jisisin paeyin hiiniya nironinkinin saika kima naka inkin irinugiyin mi kima siirin ina yaka isomaokiyin. Pita siya hinina boinkikin. friig.

Iikam whiekakim simiir kwoinim ina kisina haigiyim mi sima op ina baptaisim

³⁷ Mi sima ta yai aair wakaeyim mi simiir pua ini hikak wara ywokiyyim. Mi sima Pita siir boinkiyim mi aposel kam nhirim simiir warar yinkin boinki, hae! Nomiiyauim krima pi dimu dimin tiri? ³⁸ Mi Pita siya simiir boinkin, kimiir kwoinim ti kisina haigi. Mi Jisis siir inigin op siir ti baptais mi kimiir dimin biyeyim wi Jisis siya ninak iuguski. Mi kima hiriinan siyiun siir tiri mi Adi Komii siir naeyiun wi kimiirim nwoki itim. ³⁹ Biya Adi Komii siya hiniina boinkin, kariir naeyiun wi simiir hauugii. Simiirin kara niki ikunakim, taka yaiya kara hauua kimiir mi kimiir yinisisimim mi kimiir iikamim aru maeyau ankin nitim, simiirin wi Adi Komii siir Biyan Inkam Komiiyin wi siya hauuwi iikamim siya nikuun simiirin. Mi Adi Komii siya ta yaiya bidi bidinanar boinkin mi Pita siya saair asi bommimauugin.

⁴⁰ Mi Pita siya simiirin yai whirni whirniya boinmimauuam. Mi siya yai kwiruwa biri boinkin. Mi siya ina yimbisu boinkiyin, kima mintarao, ti iikamim miyik rani, wim wi siyu biyie sima niisimauuwi. Kimiir kwoinim ti kisina haigi. Ti iikamim simiir kwoinan kipi nwo. ⁴¹ Mi taka iya iikamim Pita siir yai aair wakaeyokiyyim mi sima ina yangwo tibmikiyyim mi op ina baptaisim. Mi ti iikam hoimgakim kasa rani, 3,000 kim. Iriig. ⁴² Tiki iikamim simiir piim bi nhakiukim. Niingaka. Mi simiir kwoinim simiiramar naingwokwonanaekim. Aposel kamim sima boinmimauuwim diminpai diminpaiyim simiir Adi Komii siirimin ini iripar boin wadieyim. Mi sima, sima sima swoki inkinsiis ankinsiisnam mi nae iripa sima mi aeyim iriipi hiriinan.

Ti siyu miyikin iikam winim naingwo tibmiiyim simiir siyiugin.

⁴³ Mi aposel kamim sima dimin komii komiiyim kasa biri tirkim. Mi sima kigim mi sima ini wara yanaakiyyim. ⁴⁴ Mi iikamim naingwo tibmiiyim sima ini om whiruwar waiyim. Mi simiir digworaekwowim nwiruwani inigin biri nwokim. Niingaka. Ini simiir ombudni inigar ywowim. ⁴⁵ Mi iikam nhirim umir digworaekwowam whaowaeyim mi sima simiir digworaekwo hoimgakim mi simiir nuin pi iikam nhirim niyopmauugi sim sainim mi ti digworaekwowim simiir umirim nwiruwani inigin bi nwokim. Niingaka. Ini simiir omkakni inigar ywoim mi inkam nwirkin umiram mi whaowaei mi sima siirin pa mi hauugi. ⁴⁶ Mi inokainokin sima Adi Komii siir inig hainaniya omaka saair haingiriyiu onanaekim. Mi sima pi simiir omaka simiirar nu idwodwokai aeyarkaki. Mi simiir mhi kwoinim ini wadieyar ywokiyyim. Dimin whirkin bi tirkikim mi sima ini maigimaiga ywokiyyim. ⁴⁷ Mi sima Adi Komii siir inigin ha mi hainanim mi siirin ina mi boin wadiekiyim. Mi iikam nhirim sima boin, ti iikamim, iikam wadie imairgim. Mi iikam nhirim Biyan Inkam Komiiyin siir yai aair wakaeyim mi simiir kwoinim ina kisina haigiyim mi sima ini naingwo tibmiiyan iikam ywowim. Mi sima ini iripar ywowim yapa yapa biri nwokim. Iriig.

3

Inkam nwirin iga biyeyin mi mhoiia ini wadieya ywokiyyin

¹ Mi Pita, Jon sowa iigwir naiowaka bieyin nad nwowamin mi sowa ina yapamtibwo. Mi naiowaka sowa Adi Komii siir omaka saair yapninopkainam, nhwo kwisam. ² Mi inkam nwirin om komii Jerusalemnin siir iga miyik rani. Mi siir apua saeya naokainakiyin siirin hiriinanar naokainakin. Siir iga miyik rani. finokainokin sima siirin Adi Komii siir inig hainaniya omaka saair omaka ano hir kikiinu idwogikikin. Mi ti anowin siir inigin wadiekin. Tiki inkamin siya hindara prikau prikauwikan iikamim iki Adi Komii siir inig hainaniya omaka saair niyamiyim umir digworaekwowam simiirar. ³ Mi tiki inkamin iga biyiekakin mi siya Pita Jon sowa kigwinin sowa Adi siir omaka saair namo mi siya ina sriwinin umirim sowa. ⁴ Mi Pita sowa Jon ini tiki inkamin ini siir ywokwo kaonanaeyo. Mi Pita siya boinki, kira kriiri kaoki. ⁵ Mi tiki inkamin siya ha kaokiyyin mi siir kwoinim hiniina yangwoki pi kara kwaeyae kaowi mi kariirin pi umir sowa hauuwi. ⁶ Mi Pita siya boinki, ao! Kara umir karamaeka. Niingaki, niingaka. Kara diminin, whira nwowi pi kariir hauugi. Tiki diminin biyan diminkan. Mi Jisis Kraisin om Nasaretanin siir krieya mi kira ha dainsin apririrki. ⁷ Mi Pita siya tiki inkamin iga biyiekakin siir ina aair ini onkwo kininsiin okwoki. Mi siya biri kimiminkin ina yinsiin okwotidwokiyyin mi siya ina yapnamin. Mi siir ogmwo paimwowim biri naptidwomwoknamkin. Niingaka. Ini wadieyar ywonamim. ⁸ Mi siya ini wadieyar yinsiin okwotidwok apnamin. Mi siya Adi Komii siir omaka hiriirin ini sowaka yinkin apninopkainamin. Mi siya ina yopnatkiigi boinamin, hae! Adi Komii kira wadiekin. ⁹ Mi iikam whiekakim sima siir kigiyim siya napririramin mi siya ini Adi Komii siir inigin siirar hainan yokiyokigiyamin. ¹⁰ Mi tiki iikamim sima bidi yinokninkinim tiki inkamin umirim prikau prikauin mi siya. Adi Komii siir omaka saair omaka anoin siir niki idwokin. Mi tiki anoin siir inigin wadiekin mi sima ini wara yanaakiyyim ti diminin siir tirkiyin. Iriig.

Pita siya yai Adi Komii siir omaka saiiir boinnimauugin.

¹¹ Mi iya ti inkamin siir ina Pita Jon sowiir nonkworinuwim mi iikam whiekakim ha niwitananiyim, ini simaka yamwoniyim. Mi sima imii imii simaka yinkin apninopkainamim ta maeyau haimiyya huugripkiikikaiya Adi Komii siir inig hainaniya omaka saiiir omaka yainau hir. Mi ta maeyau saiiir iniga Solomonka. Mi sima ini kakakar yowokiyim ti inkamin siir nini kigiuwim. ¹² Mi Pita siya igwinin mi siya iikamim simiir boinwin, kima Isrel hiran iikamkim kima kakak dimusi nwokikim ti dimin iirsiiyin? Mi kima kririir dimusi kaowaiyuwi? Kima ha naingwokim kririir kirieya saeya niuwi? Mi kririir siyu miyikin siya niuwi? Niingaka. Kririir kirieya saeya bi tirkikin mi tiki inkamin ha bi napririrkin? Niingaka, niingaka. ¹³ Jisis siir kirieya saeya nwowaiginiugigin ti inkamin wadie. Mi krimiir brogaeyim Ebrahim, Aisak, Jekop simiir Adi Komiiyin iriipi hiriinan Jisis siir inig iirar mi hainankin. Mi Jisis siirin kimar kwikropkikim Pailat siirimim, siya nisomaowam. Mi Pailat siir kwoinin siir nikropkiyamar tirkim. ¹⁴ Mi wim kima inkam miyikin siir borrisop. Kima inkam biye siir nikiunam naingwokim. Ti inkamin digimii kima haimriiyuin inkam biye rani, inkam wadie ieyairgin. Siya dimin whir biri tirbusrankin. Niingaka. Mi kima ti inkam nwirin inkam nisomaokiyin mi omaka huuyokiyokaiya saiiir nwokaiyin mi kima kimidiniya siir yikuna. ¹⁵ Mi kima ti inkamin kwoin miyikin inigak nwowaiginiuwim iinokinok nwokripkaigiyamiyin krima siir yisomaoki. Mi siirin ini Adi Komii siyar swoki kininsiin idwokiyin ie hirankar. Mi Jon krira siir bidi kigiyyin. ¹⁶ Mi Pita, Jon sowiir yaiya tasa niki ama. Jisis siir kirieya saeya kininsiin okwokin tiki inkam iga biyeyin. Kima siir bidi kigim mi siir bidi yinokninkinim. Siya wadie asi nwokin naingwo tibmiyya Adi Komii siya hauugiya kririir mi siirin wadie saeya nwowaiginiugin.

¹⁷ Hae! Tiki iikamim, kima biri ninokninkinkim tiki hiriinan siyiuin kima tirin. Mi kimiir yaowaeiyim sima biri mi ninokninkinkim. Niingaka. ¹⁸ Biyya profet kamim sima winkiya Jisis siya wi hik api haimi mi siya wa naonami. Mi ti digworaekwo whiekakim biyya sima winkiyim, yim Adi Komii siyar tirkikim. ¹⁹ Pita siya nu Isrel hiran iikamim simiir asi boinkikin, kimiir kwoinin ti kisana haigi mi Adi Komii krimiir Wanin siiram daingwo tibmii. Mi krimiir dimin biyeyim wi siyar niinak itkiigiigi. ²⁰ Mi Adi Komii siir kirieya wi krimaka asi nwowi. Mi Adi Komii siya Jisis siir nikropki mi siya wi krimaka namwoni. Tiki inkamin biyya siya niki imbinin siyairgin, Mesaia. ²¹ Mi tariinanin Jisis siya ini ninomor kou hirar niki idwo kaowin. Siya minam niki idwo kaowi ti digworaekwoyim win kina nimbiamkiyim. Mi siya nua tiriirin wa swoki iti. Biyya Adi Komii siya profet kamim simiir hurworwokai haiginiugin. Yim sima ini saiiir mi boinnimauuim. ²² Mi Pita, Jon sowa ina niki boinyokiyokiyamwo. Moses siya hiniina boinkikin, wi Adi Komii siya nokmwim okwo haiginiuwi kimiir inkam nwirin profet inkam nwoyam. Ta siya mi okmwim okwo haiginiuwa mi ta siya mi ikropkiya kariir saiiir hiriinan. Mi digworaekwo whiekakim siya boinnimauuwim kima sibgu wakaeyoknam. ²³ Mi iikam whiekakim ti profet inkamin siir yai wakae karamae nwoyim mi simiirin wi Adi Komii siya tirkii mi sima wa naokaoki. Mi sima wi iki Adi Komii siir iikam nhirim simaka nwo rani. Niingaka. ²⁴ Mi profet Samyuel mi profet kam nhirim siir mhoii nit ima sima boinki, tiki digworaekwo whiekakim wi simbi nimbiammi tariinanin. ²⁵ Kima ti iikam whiekakim kima profet kamim simiirarar isidgin. Adi Komii siya nimbim tibmiikikim kimiirin. Mi kimiir isidin siir inkam nwiirki niuwi mi siya whin diriraerar haiginiuwami iikam whiekakim, omom omom anim simiirin. Adi Komii siya ta yaiya kimiir brogaeyim Ebrahim siir boinnimauugikin. ²⁶ Mi Adi Komii siya Jisis siirin Isrel krimiir isidin siir waraur yikropki biyyin, kimiir whin diriraerar haiginiuwam mi kimiir kwoin imiir kisina haigiyam dimin biyeyim kima tirim simiir si. Iriig.

4

Mi Isrel hiran inkam komii komiiyim sima yikropki Pita, Jon sowiirin omaka huuyokiyokaiya saiiir hiriir sowiir huugripkiikikaiyam.

¹ Iya Pita, Jon sowa yaiya niki boinnimauuwo iikamim simiir mi pris inkamim mi inkamin Adi Komii siir omaka saiiir biyanin mi Juda iikamim naokaowim mi ha ninsiin idwowim simiiram naingwo tibmii karam nwoyim mi simiirin hiniina dapikim, Sadyusi. Mi sima sowiiramim iokakar namkim. ² Mi tiki isidin sima ini owiu io komiyya Pita, Jon sowiir ta sowa boinnimauuwa yaiya iikamim simiir ta Jisis siya naonama mi siya swoki insiin idwowa ie hirankin saiiirs. ³ Mi sima sowiirin naowar kaeyokairibim iya biyeyin nad nwoyamtibin mi ini i aeyar pirkinkiyakwoka. ⁴ Mi iikam nhirim sima taka sowiir yaiya saiiir wakae digiyim mi sima ina yaingwo tibmiigiyim Adi Komii siiram. Mi kamim naingwo tibmiyyim sima iriparin 5,000 kim. Kasa rani. Iriig.

⁵ Mi igwir nugakin bi nwowi kamim mi Juda simiir isidin siir biyan inkamin mi kamim Adi Komii siir siyu komii ninokninkiniyim sima ha nitim, sima om komii Jerusalem hirirar

yamwoni, ⁶ Ananias saikar. Prismi biyyan inkam komiiyin mi Kaiafas mi Jon mi Aleksanda sima tiki biyyan inkam komiiyin pris siir isidin mi yim sima wara yinkin am om komii Jerusalema hiriirin sima hirira yaninkiniyuim. ⁷ Mi sima Pita, Jon sowiir yikiunaki. Mi sowa ha nito ini simaka yamkwoniyim. Mi sima sowiir srigi, nhinir kirie aka inkam iga biyeyin siir haiswoniskigiya. Mi nhinir inig ikin ti diminin kowa tirin. ⁸ Mi Adi Komii siir naeyiun Pita siir piu ara naninkiniyuin mi siya simiir boinki, kima inkam komiiyin Isrel hiranam mi Juda simiir isidin siir biyyan inkamim ⁹ mi kima kririir sri? Ti diman kibiyin krira tirkiyin ti inkamin iga iin ninsimsiriun siir mi siya wadie panina nwokikin, ha? ¹⁰ Kara kimiir boinkii, Isrelan inkamim simiir warar ninkin boinkii, kima siirin inar kigim ti inkamin iga iin ninsimsiriun siya isi wadieyar nwowin. Krira ti diminin Jisis Kraisin om Nasaretanin siir inig iir tirkikin. Mi kima Jisis siirin paeyin hiiniya narinankinin saikar ninkin irinugigin mi kima ina yaka isom aokiyin siirin. Mi Adi Komii siya siirin ie hiranka swoki kinansiin idwowin. Mi ta hiriinan kirie kaimwowa mi tiki inkamin wadie saeya nwokikin. ¹¹ Mi Jisis siir ini siya omaka miriyyin mi siir hiriinan ywowin. Yokwo Komii saeya hinina boinkika, wim kima ini inkamin omaka miriyyin ini siir hiriinan ywowin. Mi wim kima ti siyan omaka kougounanin siir nonkwo miriyyim pi borisopi. Mi kima siirin ini digiimii haimriiyugigim. Adi Komii siya tirkikin ti siyan omaka kougounan.

¹² Mi kririir diman biyeyim wi inkam nwirkin swoki iinak itkiki rani. Mi krira inigak wa swoki o rani, iinokinokin. Niingaka. Jisis siyaargin. Inkam nwirkin kririir diman biyie simiir ninakim dig bi nwowikin. Niingaka. Jisis siir inigin wadie siya nwowaiginiugin. Inkam nwirki bi nwowaiginiugin. Niingaka. Pita siya hinina boinkikin.

¹³ Iya kamim siyu komii ninokninkiniyim. Kaunsil, sima Pita, Jon sowiir kigwino sowa yai nokwo boinmimauuniyo mi sowa biri nididko yaowae komiiyin simiirsiiyin. Mi sima ina yinokninkiniyim Pita, Jon sowa biri swoki skul miminko. Sowa ninokninkinkak rani. Mi sima hinda asi nanaakikim. Mi sima hinina naingwokim sowa Jisis saikar nwoko mi sowa yai boinmimauusiyyin paniiisi yididsi. ¹⁴ Mi sima kigwin ti inkamin siir iga iinim ninsimsiriunamin sowa diriraerirkiyin. Mi sima sowiirin yaigak paniiisi ywosi. Ti inkamin iga iin biyeyin siya ini sowiir kingiin hir yokwowin mi sima hiriinansi nwokim. ¹⁵ Mi sima yikropki Pita, Jon sowiirin idwowiya hiriir kamim siyu komii ninokninkiniyim, kaunsil, omaka sair akpitga hir yani okwo iu. Mi sima mhoiyya ini sima sima swoki boinkiyim sowiirin. ¹⁶ Mi sima boin, krira wi panina tiri tiki inkam nwiso sowiirin? Sowa diman komiiyin whira yinskii. Mi iikam whiekakim om komii Jerusalemanin sima kigin mi sima wakaeyin mi sima ina boinim, krira wi panina haigiprakaii? ¹⁷ Krira pi borisopi ti diminin siya nhinkiiki mi wi iikam nhirkim pi wakaesi. Mi sowiirin wi krira boinkiduiwi. Sowa ta Jisis siir yaiya sairin hiri kipi boinmimauunanae. ¹⁸ Mi sima ina swoki ikuanam Pita, Jon sowiirin. Mi sima sowiir boinkiduki kowa Jisis siir inigin wi kipi swoki boin nhinkimimin. Wi niinga dwoiuguski wi kipi niisiisimauu. Niingaka.

¹⁹ Mi Pita, Jon sowa ina yowarkii boinkiyi simiir yai aair, kima kima tiki aingwo hidna. Krira wi Adi Komii siir yai aair nasi wakaeyoknaei krira niki inokninkin tani. ²⁰ Ni krira kririir yaiya wi pan tani. Krira wa boinmimauuwi iikamim simiirin digworaekwo whiekakim krirar kigim mi krirar wakaeyim. ²¹ Mi sima yai paenan haniingin yiu mi ina boinim, diuguski, wari inkam nwiswo yopi nami. Mi kamim siyu komii ninokninkiniyim, kaunsil, sima ini sowiir tioni siyuam whaowaeyim. Mi sima ini tiki iikam whiekakim simiirsi yididgiyim. Adi Komii siir inig iir hainankiyim. Mi ti inkam iga biyeyin siir bidi kigiyin, iga siira wadie nwokiya mi sima asi naingwo tibmiiigim. Mi sima asi nididgim sowiir tiosiyin. ²² Mi tiki inkamin Pita, Jon sowa haiswoniskigiyyin siya adi yaowae komiiyin siya yinisim tani. Mi ti inkam iga biyeyin siir biewiyim tari kam nwis, kwis kwoim nanaigim. Iriig.

Kamim Adi Komii siirin naingwo tibmiiyim sima nhwo minam kwiskim Adi Komii siir kirie aair haiyim.

²³ Mi iya sima Pita, Jon sowiir niuguskiya mi sowa ina swoki haiyug apnawa sowiir nomiiyauim simiir naboimamauuamim ti diminin sowa tirin siir. Mi prismi biyyan inkamin mi kam adiyaowaeyim siyu komii kigriraowiyim sima sowiir boinki. ²⁴ Mi tari Pita, Jon sowiir nomiiyauim sima ta sowiir yai aair wakaewinim mi sima ini kwoin whirua ywokiyyim. Mi sima nhwo ina kwisboinkiyim Adi Komii siirin, hae! Ti Biyyan Inkam Komiiyin kirar nonkwokwokim ninomor nu mi whii komii aka mi tiki digworaekwowim, nu tir nwowim kinakinar nonkwokwoswokim. ²⁵ Biyya kririir naeyiun, yai kwira siya boinkika kririir brougaeyin Devid siir, kririir mi miriyyin siir. Devid siya hiriinan bidi boinkiyin,

tiki iikamim sima Judan iikam tani. Mi simiir kwoinin haugihauga dimusi whiyiekim? Mi sima ti iikamim iikam nhirmi tirbuam dimusi naingwokim, ha? ²⁶ Mi inkam komiiyin

omom omom kigriraowiyin mi kamim bii nrowi ikim sima maeyau kwiruwa ywomim: Mi sima Adi Komii nimbinkiyin Mesaia mi inkamin siya. Sima sowakar nantiowam tiri. Devid siya hiniina boinkikin.

²⁷ Mi nhwo sima kwisboinkiya yaiya ta saeyairga niki amyokiyokiya. Hiipa! Taka yaiya, yai kaimwoka. Mi tariinanin ta saeya nimbiyama. Herot mi Pontias Pailat mi iikamim Juda iikam tani ikim mi Isrelan iikam ikim, sima om komii Jerusalem hirar yamwo iim. Sima minam haingiriyuugim ti inkamin kira nimbngiyin Mesaia, ti miyan inkam kibiyin Jisis siir nisomaowam. ²⁸ Mi sima iripa yai hiriinanam haingiriyu boinaikim, ta yaiya biya kirar boinkiya sair tiram. Mi sima tariinanin sair tiram naingwowi. ²⁹ Mi kira ti biyan inkam tapa kira bidi kigiyin, yaiya sima ninii nantiowa. Mi kirir kirieya krimiir whauugi kirir miyan kamim mi krima wi simiirsi nidid rani, kirir yai aair boinmimauuwim. Niingaka. ³⁰ Kira kirie krimiir whauugi iikamim makakim simiir ninimniskiyam. Mi kira krimiir hauugi mi krima wi mi prasae mirii rani. Jisis siir inigin kirir miyan inkam miyikin, sima Adi Komii siir boinki. ³¹ Iya sima nhwo kwis digiyim mi ini sima kinankiugiyim, ta omaka ninii hanin nitkiya mi ini praprasa kinkiya. Mi ti Adi Komii siir naeyuin ini iikamim simiir yapa yapa pua yaninkiniuwim mi sima ini Adi Komii siir yaiya sair boinmimauuwim mi tiki iikamim sima biri nidigim. Niingaka. Iriig.

Iikam whiekakim siiram naingwo tibmiyim sima ini kwoin whiruwar ywowim.

³² Mi iikamim naingwo tibmiyim, sima ini kwoin whiruwa ywowim. Inkam nwirin ha bi boinkin ti diminin kariiraigin. Niingaka. Mi simiir digworaekwo whiekakim ha biri boinikim nwiruwanikim. Niingaka. Simiirin pi sima ombudka wokiyok haii. ³³ Mi aposel kamim sima Biyan Inkam Komiiyin Jisis ie hirankin siya nnsiin idwowa sairin nididmir nididmir biri boinmimauugim simiirin. Niingaka. Mi Adi Komii siya simiirin hiriinansi kirie haiginugin. ³⁴ Mi simiir inkam nwirkin dimin whiram panaisi whaowaesi. Dimusi rani, simiir nhirim nu digworaekwo omakakin ninkiniuwiyim pi sima nokmwim saini inkam nhirim. Mi sima umir pa haii ti digworaekwo miirsi. Mi sima ti umirim pi ti kamim digworaekwom whaowaeyim pi simiir hauwi. Mi simiir inkam nwirki dimin whiram panaisi whaowaesi. ³⁵ Mi ti digworaekwo whiekakim simiir umirim sima pa hainani, aposel kamim simiir hauugikim mapi sima hid hauuami kamim digworaekwom whaowaeyim simiir.

³⁶ Mi inkam nwirin om komii Jerusalem hir nwokin, siir inigin Josepkin. Mi kimidiniya aposel kamim sima swoki kisina dap siir inigin Banabas. Ti inigin siir inig tipmwowin kaoprigi okwowikin. Mi siya Livaini isidgin mi siya nu Saipras hirankin. ³⁷ Siya iriipi nugakaigin. Mi ti siir nuin ini inkam nwirkin sainin mi ti nuin siir umirim siya ini aposel kamim simiir ini hauugikin. Iriig.

5

Ananias Sapaira sowawaiyairgo

¹ Inkam nwirin Ananias nikiuwiyin mi siir wig aeya Sapaira, sowiirwai nuin ini inkam nwirkin sainin. ² Mi Ananias siya umir haimiyan ini siyar yonkwonaowidin. Mi siir wiga saeya bidi yinokninkina, ti umir haimiyan sair kam ieya hainaowidin. Mi umir haimiyan siya haipirugigin, siya ha hainamin, ini aposel kamim simiir ini hauugikin, ti umir haimiyan. ³ Mi Pita siya Ananias siir boinki, kiririn yu bibiyie whiekakim simiir biyanin, Setan, siya nipiyaokinamkin mi kira Adi Komii siir naeyu iir asi niksisaekin. Ti nuin siir sainin umirim mi haimi ini kirar hainaowidin. Mi kira hiriran dimusi tirkin? ⁴ Biya tiki nuin kirir inigin nwokin. Mi kirir kwoin ieyar naingwo priihauugikin, umir hai yamin. Mi ti hirinan kwoinin, kirir dimusi nimbiamkin? Ni kira inkam ara bi niksisaekin. Niingaka. Ni kira Adi Komii krimiir Wanin siir warar niksisaekin. Pita siya hiniina boinkikin. ⁵ Iya Ananias siya ta yaiya Pita siya boinkiya sair wakaeyin mi siya ina yakai aonamin. Mi kamim ta yai aair wakaeyim, sima ina yididgiyim. ⁶ Mi whranim ha nitim, siirin ina ini kog hainakiyin. Mi ina hainamin mi sima siirin ina ini haingikaigikim.

⁷ Mi mhoiya Ananias siir wiga ina yita. Mi saeya biri ninokninkinka, sima sair kam iir haingikaiyin. ⁸ Mi Pita siya Sapaira sair sriwin, kirir kamim ti nuin siir umir whiekakim siir sainin ini krimiirara hauuswokiym, aniya? Mi saeya ina yowarkii boinkiya, ihi. Mi saeya ya pi niksisaeka. ⁹ Mi Pita siya sair sriwin, nhanga boinkin, kowiirwai kwoinin whiruwa nwoki iskiyin ti dimin iir tiramin? Kowiir kwoinin ha naingwokin, Adi Komii siya biri ninokninkinkin, aniya? Mi kowa Adi Komii siir naeyu iirram dimusi kinankiugin? Wakae! Ti whranim kirir kam iir nini haingikaigikim mi sima isi ano hir nokwowin mi sima kirir kogainamam mini enau swokini haingikaigikim kiririn. Pita siya hiniina boinkin. ¹⁰ Mi taka wiga biri kimiminkika, saeya ini Pita siir igmiiga kingiinar yaowakainama mi ina yaowiuagusama. Mi tiki whranim ina yapninopkainamim mi ina ini

kigiium, taka wiga bidi yaowigusamkiya. Mi sima twowai ina haiyim, sair kogainamim. Mi sairin, ini sair kamim siir kingiinar swokini haingikaigika. ¹¹ Mi iya iikamim naingwo tibmiiyim sima ta yai aair wakaekiyim mi sima ini mouni hanina siinkaokiyim mi sima ini nididkakar ywokiyim. Mi iikam nhirim yim iriipi hiriinan ini mouni hanina mi siinkaokiyim mi ini kakak wara mi okiyim. Iriig.

Dimin kirie komii komii whiekakim ina yimbiyamim.

¹² Mi aposel kamim sima tirim dimin kirie komii komiiyim, iikam whiekakim sima bidi kigim. Mi iikam whiekakim naingwo tibmiiyim, sima iinokiiinokin Adi Komii siir omaka haimiiyin hugripkiikikaiyin, pi siir hinar nwowi. Mi ta maeyau haimiia huuyokiyokaiya sair inigin Solomonka. Mi iya sima hir nwowiyim, simiir mhai kwoinim pi whuruwa nwo iski. ¹³ Mi iikam nhirim naingwo tibmi karam nwowim, sima boin simiir siyiuin siyiu wadekin. Mi sima pi nididgim simaka paniiinsi yamasusi. ¹⁴ Mi iikam whiekakim ta yai aair wakaeyim mi sima ina yaingwo tibmiiykiyim. Mi ti iikamim sima ini Adi Komii siir iikamim simaka iripa isid whuruwar ywowim. ¹⁵ Mi sima iikamim makakmakakim, simiirin siyiuim om komiia namiyim, ini simiir hiriir hainamim. Mi nhirim sima hii idwo ini haiginiu mi nhirim nibmir idwo ini haiginiu. Sima hinina naingwokim, iya Pita siya tirir napni mi siir aknaina pi krimiir namitkini mi krima pi wadieyar nwoki. ¹⁶ Mi omisisimim om komii Jerusalem siir kingiun nwowim, simiir hiran iikamim simiir makak iikamim ina mi hainamim, om komii Jerusalem hiriir. Mi iikamim yiu biyieki ninkiniukikaiyim yim sima ini warar mi inkin amim. Mi simiirin aposel kamim sima yinimniskii haiginugi. Iriig.

Aposel kamim simiirin ina yonkwobumbuninkin haiginiuim.

¹⁷ Mi biyan pris inkamim mi Saidyusi kam ikim sima aposel kamim simiir mi aairam kigmairgim. Mi sima io asi nwokim simiirin. Sima hinina naingwokim, iikam whiekakim wi aposel kamim simiir yai aairara wakaei mi wi krimiir yai aair wakaie rani. ¹⁸ Mi sima ina nhinamim, ini aposel kamim simiir ini onkwoiuim. Mi simiirin omakanau hir ini hugripkiikikaigig. ¹⁹ Mi tapa niyaka Adi Komii siir paekwosim nwirin ina yiuunainiyin ta omaka aposel kamim simiir, kiyitkaigaigiya sair omaka anoin siir ini haiwaoki. Mi sima ina yapnaniniyim idowiya tirir. Mi Adi Komii siir paekwosim ieya boinki simiirin. ²⁰ Kima taka Adi Komii siir omaka sair kwapiiyam, siir yayim iikamim simiir tni boinmimauuu. Mi siyiuin kwoin miyik haiiyin simiir diisiiuimauu. Adi Komii siir paekwosimim siya hinina boinkikin. ²¹ Mi aposel kamim sima ti Adi Komii siir paekwosimim siir yai aair wakaeyim mi sima nugakar yamyakwok Adi Komii siir omaka sair. Mi sima siir yayim, iikamim simiir ini boinmimauuu. Mi iya sima yayia boinmimauuwa mi ti Saidyusiyan kamim mi biyan pris inkam ikim mi Isrelmi isidin si inkam komii ikim sima ini maeyau kwuruwa ini owiuwim. Mi sima kamim yai niniyim, simiir yikropki sima nini ikunakiyim, aposel kamim simiirin. ²² Mi kamim yai niniyim, sima ha namim omaka aposel kamim simiir hugripkiikikaiya sair simiir ninkikwonanakiyim mi sima hir biri nwokim. Mi kamim yai niniyim, sima asi swoki amkim mi ini inkam komi komiiyim simiir ini boinmimauuwim. ²³ Mi sima boin, ano bidi haiginokoukripkaigigin. Mi krima ti kamim omaka hugripkiiya sair kigriraowiyim simiir ini kigi. Yim sima omaka huuyokiyokaiyim, simiir omaka anowim simiira nokwo kaoirakaki. Mi krima anowin ha nini haiwauuwim, simiirin inkam nwir biri haiwao kigim. Niingaka. Ini omaka niinga niinga haiwao hinsirkiyim. ²⁴ Iya tiki inkamim, Adi Komii siir omaka kigriraowiyim mi biyan pris inkam ikim, sima ta yai aair wakaewinim mi sima ini warar yanaawinim. Sima biri ninokninkinkim, iya ti dimin ieya nimbiamim. ²⁵ Mi inkam nwirin siya ini kignaki mi siya ina ini boinimim simiirin, kamim kima hugripkiikikaigaigigim sima isi Adi Komii siir omaka sair nokwokai boinmimauuim, iikamim simiir. ²⁶ Mi biyan inkamim Adi Komii siir omaka sair kigriraowiyim mi siir isidin, siir whinmiiiyin sima yamswoki aposel kamim simiir swokini kiyitninnir hainakiyam. Mi sima simiirin nimbwonnimbwo bi kiyitninnir hainakikim. Sima ini iikamim simiirsi yididim. Dimusi rani, simiir kwoinim hinina naingwokim, nimbiiyani sima pi kaiyimikisi. Iriig.

²⁷ Mi sima ha nikunaniyim, ini kamim siyiu komii ninokninkiniyim kaunsel simiir whwonkam ida ini okwoniyim. Mi biyan inkamim pris siya simiir srii. ²⁸ Biya krima kimiirar niki boinwakaekikim. Kima Jisis siir yayia hiriiriri kipi boinmimauunanae. Mi wim kima krimiir yayika nantamiriirnamkim. Mi yai ina swoki boinmimauuamim, iikam whiekakim om komii Jerusalem hiranim simiir. Mi wim kima simiirin hinina nini boinmimauuu Jisisin krima mi isomaokii. Sima hinina boinkim. ²⁹ Mi Pita siya mi aposel kam nhirima, sima ina yowarki boinkiyim, Adi Komii siir yayia kou ini saeyar ywowa mi kima sairara wakaeyokna iski. Kimiir yayia sair aowa ywokaiya. ³⁰ Mi kima Jisis siirin paeyin hiniya nironinkinin saika yinkin irinugi mi siya ina yaonamim. Mi krimiir wanwiyaeyim simiir Adi Komii siya swoki kinisiin idwonaowid ie hirankin siirin. Mi

siya tariinanin ini krimiir Adi Komii wara nankin owin. ³¹ Mi Adi Komii siya yikiunainam Jisis siirin ninomor kou hiriir. Mi siya ini Adi Komii siir ina inaiga sair kingiinar yaka kinmasu idwowin mi Jisis siya krimiir Biyan Inkam Komiiigin. Mi siyairgin krimiir dimin biyeyim simiir niinak itkigiigiyin. Mi nu Isrelmi iikamim, simiir mhai kwoinim pi siyar kinsa haigi mi simiir dimin biyeyim pi Jisis siya niinak itkigiigi. ³² Ti digworaekwowim krima kigpriginim mi krima ini whinboinan kam yowowim. Mi Adi Komii siir naeyiutin iriipi hiriinan, ha mi whinboinikin. Adi Komii siya siir naeyiutin minam hauugikin, iikam whiekakim siir yai aiir wakaeyoknaim simiiram. Pita siya hinina boinkin.

³³ Sima ta yaiya saair wakaekiya simiir kwoinim ini hauugihauuga whiyekiyim, aposel kamim simiiram. Mi sima simiir nisomsom aowam asi naingwokim. ³⁴ Mi inkam komii nwiirin Farisi simiirgin siir inigin Gamelielkin. Tiki inkamim siyu komii ninoknankinikin. Mi iikam whiekakim, ini siir inigin siir hainankiyim. Mi Gameliel siya omaka yai nidwokai wakaeya, saair omaka yainau hir yinsiin okwokai boinki, kima wara aposel kamim simiirin idwowyiwa dinkikwona apniyam. ³⁵ Mi ti inkamim siya kaunsil kamim siyu komii ninoknankiniyim simiir boinki, kima ti nu Isrelan kamim, kima sibgu mintirao, diminin kima tiram naingwownin ti kam imiir. ³⁶ Mi biya inkam nwiirin Tiudas nikiuwiyin, siya hinina boinkin, karaairgin biyan inkam komiiyin. Mi iikamim kamairim kam nwiir 400 sima ini siir isid yowowim. Mi mhoyiya siirin kam nhirim sima yisomaoki mi siir isidin ina yidam ninoopkiyim mi siir miyim ina yikigiyim. ³⁷ Mi mhoyiya Judasin om Galiliyanin siya ina yitin. Mi taka ii hinina iikamim simiir inigim saair winamkam gavman siya. Mi tiki inkamim Judasin siya iikam kasa biri nikiunakin, siir siyu iir napam. Mi siirin iriipi hiriinan, ini kam nhirim sima yisomaokiyin. Mi siir isidin ina yidam ninoopkiyim. ³⁸ Mi wim kima wara kam nhirim simiirin kipi nisomsom aoki. Kima simiirin hinda kignankinki. Mi taka miya inkamni inig ara hainanikiswo mi wa pi yikigiyin. ³⁹ Mi ta miya Adi Komii siirgi niuwi mi inkamki ta miya saair nikiduim wi dig nwo rani. Niingaka. Kima wi inkam tio rani, kima wi Adi Komii siirar tiowi. Gameliel siya hinina boinkin kaunsil imiirin mi yim sima ini Gameliel siir yaiya mi wakaeyoknaim. ⁴⁰ Mi kaunsil sima yikiunaki, aposel kam imiirin. Mi sima simiirin ha tiokiyim mi sima ina yuguskiyim. Mi sima ina boinkiyim, kima ha dam! Mi kima Jisis siir inigin pi kipi swoki apboinmamauwam. ⁴¹ Mi aposel kamim sima kaunsil simiir haiburgigim mi sima ina yamim. Mi sima ini hindara boin maingimaiga namim. Mi sima boin, ini wadiyar mi owin krima Jisis siir inigin hak siira mi haiyim. ⁴² Mi iinokinokin sima yai pi Adi Komii siir omaka mi iikamim simiir omaka ikim, pi simiir hir boinmamauwi. Jisis siyairgin, Mesaia ti inkamim Adi Komii siya nimbingiyin siya. Iriig.

6

Mi sima kamim iriyyar nwisa yimbin aposel kamim simiir whin miriyim

¹ Mi taka iya Jisis siir isidin ini komiyyar yoraraowamin. Mi Judan iikam nhirim nu Grik hir nwowim, io sima ywo Judan iikam nhirim nu Isrel hir nwowim simiirin. Mi sima io dimusi biri nwokim, Isrelan isidin sima wig igabae niingam Grik hiranim, simiirin sibgu biri kigriiraokim. ² Mi ti aposel kam iuur nwiso sima, kamim kigna diriraerariyim simiirin asi nikiunakim. Mi sima boin, nim wi Adi Komii siir yaiya saair pi haiburgikisi, nae hidamin. Yio ti siyu hininin yio miyik rani. ³ Ti nomiyauim kima kamim iriyyar nwisa tiki hansran hainaki krimiir isidin siir kam nhirim simiir ta miya, wig igabaemi hidauwiya nae saair kigriiraowim. Mi ti kam iriyyar nwiso Adi Komii siir naeyiutin simiir ti inkiniukikai. Mi sima ninoknankin inkam dwo. ⁴ Mi nim krima iinokinokin nhwo ara kwisnanaei, iikamim simiir boinmamauwim, Adi Komii siir yai aiir. Ya ta hiriinan miya, ya krimiir miiga. ⁵ Mi iikamim naingwo tilmoyim, iya sima ta yai aiir wakaeyim mi sima boin, ta yaiya, yai wadieka. Krima ini maingimaiga wara nwowim. Mi sima Stiven siir yimbin, inkamim Adi Komii siir naeyiugin ninkiniuwim. Mi kam nhirim sima nimbimim simiir inigim hinin hinigim, Filip, Prokoras, Naikena mi Taimon, Pamenas mi Nikolas. Nikolas siya om Antiok hirankin. Biya siya Juda simiir isid biri nwokin mi tariinanin siya simiir isid bidi yowowin. ⁶ Mi kam iriyyar nwiso ha nimbingiyim mi simiirin ina yikiunaniyim aposel kamim simiiram. Mi ina simiirin ha nonkwokiyim simiir mi sima Adi Komii siiramim ina srugiyim.

⁷ Mi Adi Komii siir yaiya maeyau kwiruwa biri nwoka. Niingaka. Hinda tinda bidi yiniyokiyi. Mi Jisis siir isidin om komii Jerusalem hiranim, ini hoimgakar yamwoiim. Mi prismi isid komiyyin, simiir mhai kwoinim ina yinkpit haigigiyim. Iriig.

Juda inkamim sima nokwoyokaigim Stiven siirin.

⁸ Stiven siya inkam imiirsi naingwoyimiyok prasae biri kankin. Mi siya iriipi hiriinan kiriekak. Mi siya dimin kirie komii komii whiekakar mi tirikin, iikam imiirin. ⁹ Mi Stiven siya Adi Komii siir yai aiir boinmamauwim mi iikam nhirim saikar yankinwamwarki boin. Mi iikam nhirim saika boinim, Juda inkamkim. Mi nhirim nu haimi whirin Sairini hiranki

nitkim mi nhirim nu Aleksandriankin nitkim. Mi nhirim nu Silisiankin nitkim mi nhirim nu Esiankin nitkim mi tiki iikam isid komiiyin sima Stiven saikar ninkinwaomwarkii boinamar tirkim. ¹⁰ Stiven siir yaiya ini saeya yokwonaowida. Mi simiir yaiya ini yikigiya. Stiven siirin kwoin miyikin Adi Komii siya hauugin mi siir yaiya asi nokwonaowidga. ¹¹ Mi sima kam nhirim simiir ini ikunaki mi ina boinim, pi kima tini iksisaeiyu. Mi ti kamim nksisaeiyim sima boin, Stiven siya Moses siir nighbumbugin mi siya Adi Komii siirin wara mi inkin igbumbu. Tiki kamim nksisaeiyim sima Stiven siirin hinina boinkim. ¹² Mi kamim priyiksasaeiyim sima kam adi yaowaeyim siyu komii kigriraowiyim, simaka ini boiniu. Mi kamim siyu komii ninokninkiniyim simiirin wara mini boiniu mi sima yai biyie Stiven saika ini boiniu. Mi sima Stiven siirin omaka inkam komiigin nidwokai wakaeiya yai, saair hariir kiyitnimmir hainam. ¹³ Mi tiki kamim nksisaeiyim mi sima nksisae yaiyim simiir boinkikim mi tiki kamim sima ina boinim, inokinokin Stiven siya Adi Komii siir omaka saair nighbumbuwikin. Mi Adi Komii siir siyu komiigin siir wara mi ikbumbu. ¹⁴ Krma bidi wakaeiyim siya hinina boinkin, taka omaka Adi Komii siira, wi Jisisin om Nasaretanin siya tirbumbugi. Mi siya siyuim Moses siya hauuwim krimiir, wi siya kisina haigini. Ti kamim nksisaeiyim sima hinina boinkim. ¹⁵ Mi iikam whiekakim ta omaka yai nidwokai wakaeiya saair nrowim sima Stiven siir whwonkam iir kigiyim ini Adi Komii siir paekwosimin siir whwonkamnan ywokiyan. Iriig.

7

Stiven siir yaiga

¹ Mi biyan inkamim pris siya sriigi Stiven siirin, ta yaiya kaimwowainga, aniya? Ta sima boina. ² Mi Stiven siya boin, hae! Kima ti nomiiyauim mi ti inkam komii komiiyim kima ini wakaeiyim, biya krimiir brougaein Ebrahim siya nu Harana hariir biri niki amkin. Siya nu Mesopotemia hirar niki owin mi Adi Komiiyin ninomor kouanin ina yimbiamin siir hariirin. ³ Mi Adi Komii siya boinki Ebrahim siirin, kira kiriiir omin siir ti haiburgig mi kiriiir piugan aka mi kira, kima iki nu kibi whirin si tini owiu. Tiki nuin wi kara nisiiimauu haiginauwu kiriiirin. Adi Komii siya hinina boinkin siirin. ⁴ Mi Ebrahim siya Kaldian iikamim simiir nuin siir haiburgigin mi siya ini nu Harana hariir yamin ini hir yamwoiun. Mi iya siya nu Haran hir nrowin mi siir adwai biyeyin ina yaonamin. Mi Adi Komii krimiir Wanin siya yikropki Ebrahim siirin ti nu kima nwo iirim. ⁵ Mi Adi Komii siya tiki nuin Ebrahim siir biri niku iuguskikin. Niingaka. Siya hindira nikiumauu aekin siir nu tipmwo rani, siya haimisima biri nikiumauugin. Tiki nuin ini niingar mi owin. Adi Komii siya yimbingi siirin, mhoiia kara tiki nuin wi kiriiir nikiumauu iuguskii. Kiriiir yinisisimim simiir wara nankin ikiumauugi tiki nuin. Ta iya Adi Komii siya nimbingiya, Ebrahim siya yinisisimim karamaeya nwokin. ⁶ Adi Komii siya hinina boinkin, kiriiir yinisisimim wi iki om whirin nuin kiiir kinigin nwo karam nrowin wi siir nwoami. Ebrahim kiriiir yinisisimim wi kam nhirim simiir mi mirii. Sima wi mi niingar mirii, wi umirakak nwo rani, simiirin. Mi kamim simiir kigriraowi sima smiirin wi siyu miyikanan tir tani. Sima miriiyokiyokiyim biewiyim kamairim kamwir (400). ⁷ Mi mhoiia ti kamim mi simiir kigriraow miriiyim simiirin wi hik hauugi. Iya kara hik simiir hauuwi mi kiriiir yinisisimim wi ti om iir haiburgigi. Mi sima wi kariir mi aiir namiriini mi wi kariir inig iir hainani nu Isrel hirin. Adi Komii siya hinina boinkin. ⁸ Mi Adi Komii siya Ebrahim siir nisiiimauuin, siyuin miois kitiyin, yo Adi Komii siya nimbingi ieya. Mi iya kima ti siyuin miois kitiyin siir kigiyim mi kima pa ninokninkinki, kimaingim Adi Komii siir kamim. Mi iya Aisak siir naokaina Ebrahim siir yinisisimim mi ii iriiyar kwoimim namkiyim mi siya siir mioisa ina kitiyopnir haiya. Mi mhoiia Aisak siya Jekop siir ad ywo. Mi Jekop siya ini kam iuur nwisoi ini simiir ad ywowin. Mi yim sima ini ti hiriinan siyu kaimwowin miois kitiyin ini siiar swoki tirim.

⁹ Mi ti Josep siir nomiiyau iuur nwirim sima io siir ywo. Mi siirin sima iyopmauugi kam nhirkim sainam. Mi sima siirin wara yankin ikunam nu Isiba hariirin. Mi iya siya nu Isib hir nrowa mi Adi Komii krimiir Wanin siya ini saikar ywowin. ¹⁰ Mi hikpai hikpaiyim Josep siir nimbiamim mi siirin Adi Komii siyar whinwokin. Mi ti hikpai hikpaiyim siir biri niyopakaiyugim. Niingaka. Mi Adi Komii siya hauu haiginau, kwoin miyikin Pero siir, nu Isib simiir inkam komiiyin simiir nu kigriraowiyin siirin. Mi siya Josep siirin ini wadieyar kigriraowin. Siya bidi yinokninkinin Josep siya ninokninkin wadieakain. Mi Pero siya siir asi nokmwun okwokin, biyan inkam komii nu Isib simiir nuin siir inkam komii nrowim. Mi inkamim mi digworaekwowim siir omaka nwo ikim, siya simiir biyan inkam komii wara ywowin. ¹¹ Mi nu Isiban iikamim mi nu Kenanan iikam ikim, sima ini nae karamaeyar ywokiyim. Mi sima mhi komii ina yaowa mi krimiir brougae wanwiyaeyim naeism bi swoki inkiuguna haimiminkim. Niingaki, niingaka. ¹² Mi Jekopin Josepni adin

siyar wakaeki naeyim ini nu Isib hir nwowim. Mi siya siir yinisisim yinkamiyinin krimiir wanwiyaeyim simiir yikropki nae imiir nini hainakiyam. ¹³ Mi mhoiia kwisaka sima ina swoki amim. Mi Josep siya ha namim mi siya ina ini boiniuwim siir yaowae imiir, kima bidi yinokninkinim kariirin? Kimiir nomousimim, karaigin. Mi Pero siya ini wara kigninokninkiniyim Josep siir yaowae imiirin. ¹⁴ Mi Josep siya boinki simiir, wara krimiir ad wai biyeyin Jekop siirin wara wikiunani nu Isiba tiriir wit. Mi siir piugana sima wara winkin it. Mi ti iikamim sima iriparin kamnwoim iuur iriiyara yimbiam. ¹⁵ Mi Jekop siya nu Isiba hiriir asi namkin. Siya wi waibiyie hirar nwowim. Mi wi hirar nwoiki aowim. Mi krimiir brougae wanwiyaeyim mi Jekop siir yinisisim ikim sima ini hirirar mi aowim. ¹⁶ Mi simiir piuis niinga ini simiir yinisisimim sima swoki hainamim Ebrahim siya sainin nuin siirim siir haingikayam. Tiki nu Sekemin, Ebrahimkin saingin. Hemoni yinisisimim simiir nugin.

¹⁷ Biyyarin Adi Komii siya Ebrahim siir boinkin, iya ti biewi kamair kamnwirim (400) dig nwokiyim mi siir piugana nu Isib hir haiburgik mi sima ina yamim. Mi tiki simiir iikamim ini hoingakar ywokiyim. ¹⁸ Mi inkam komiyyin nu Isib hir kigriraowim, siya bidi yaowim. Mi inkam komii nwirin ina swoki okiyin. Mi siya Josep siir mi kibi aiir bi ninokninkinim, siya whaowae yaowim. ¹⁹ Mi siya simiirin mi prasae bi haugin. Niingaka. Mi siya simiirin ina yimpapar miimiyim. Mi mi komii komiyyim ina mi hauun mi simiir yinisisimim hindara asi priiyitkikininisugim. Mi sima, simiir namiyaeni siyuam whaowae mi sima asi naokaonamkim. ²⁰ Mi taka iya Moses siir apua siir naokainakiya mi saeya siir adni omaka hir haigiprakaiyim bwanim whwoim. Mi saeya siirin mwii ina yapimuaeya. Ti yinisisimim yinisisim kibikin. ²¹ Mi Moses siir ad yopiiyo sowawaiyin siirin hipiuin siir kikaiyugo. Mi sowawaiyin ina hainamim siirin mi sowa kimidiniya aumiinau hir ini kikaiyugig. Mi iya siya aumii aowa hir nwokaiya mi Pero siir yinisisim kopaka saeya siir kigin mi ini saeya hai namim siirin. Mi siirin ini saeya yimiiyaeyin. Mi siya ini sair yinisisimnana yowowin, ti yinisisimim. ²² Iya siya Pero siir omaka hir nwowim mi siya ina mwriraraokiyim. Mi nu Isib hirar inkamim sima yowomwarkai haiginu nu Isib hirar diminpai diminpaiyim siirin. Mi Moses siir kwoinin iki nu Isib simiir digworaekwo whiekakim simiir asi ninomokninkin digim. Siya inkam biyie rani, inkam wadie ieyairgin. Mi yayim siya boiniyim, siya biri kiyikriku boinikin. Niingaka.

²³ Mi iya Moses siir biewiyim kam nwisa namwoiim mi siir kwoinin ina yaingwokiyyin an wi iki kariir isidin Isrel hirar iikamim wi simiir nini kignaki. ²⁴ Mi Moses siya ha napnamim mi siyar yapkigam nu Isiban inkam nwirin, Moses siir oman inkam nwirin siir nonkwobumbuninkini. Mi Moses siya siir oman inkamim siir whinintion mi ti inkamim ini siya tioaokiyin. ²⁵ Mi Moses siya hinana naingwokin kariir oman iikamim sima ina ninokninkinim Adi Komii siya ta miya kariir nimbingiya. Siya minam nimbingikin. Isrelan iikamim simiir whinidamkiyyim nu Isib tir nwowisi. Mi Isrelan iikamim sima hinan biri naingwokim. Niingaka. ²⁶ Mi igwir nugakin, Moses siya ina yapamyakwokin. Mi siya kigam, inkam nwiso Isrel hirankinaro sowa yaii nini. Mi siya ti inkam nwiso sowiir yaii aiir yibirmiigi. Mi siya sowiir boin, kowa om whiruwaniarairgo mi kowa kowa yaii dimusi nini? ²⁷ Mi ti inkam nwirin yaii bi niniyim, siya yiriyu boinki, Moses siir yaiya sair mi siirin ina iyop isiskiyin. Mi siya boin, nhinga boinkin, kira krimiir yaowae komii nwowim mi krimiir mi hid miriyyim? ²⁸ Mi tari kira kariirin ii kira niki isomaokiyin nu Isib hirar inkamim siir hiriinanam swoki boini? Mi kariirin pi hiriinan swoki isomaokiyim, aniya? ²⁹ Mi iya Moses siya tiki inkamim siir yayi sair wakaekiyin mi siya ina yidamkiyyin, ini Midian simiir nuin ini siir yamwoiim siya. Mi mhoiia siya wig nokwonain mi siya yinisisim yinkamiyino nwisa iyioninkin.

³⁰ Mi biewi kam nwiso dig nwokiyim iya siya ti nu siiyin apa niinga siir nwoia. Mi igwira Adi Komii siir paekwosimim ha nitin siirim mi siya paeya paekikopim sim nimbiam sair yainau hir yimbiam, mhu Sainai kingiin hir. Ta maeyau nu siiyin apa niinga sair hir. ³¹ Mi Moses siya kigiyyim mi siya ini hindara yanaakiyyin. Mi siya ha napriaoamin kingiin kigam mi ini siya wakaeki, Biyyan Inkam Komii siir yayi boinkiya, ³² kimiir brougae wanwiyaeyim simiir Adi Komiiyinaro Ebrahim, Aisak mi Jekop kimiir wanwiyaeyim simiir Adi Komii warairgin. Mi Moses siir pua ini nopnpar kinkiya. Mi siya ti paekikopim simiir kaowin mi siya ina yididin. ³³ Mi Biyyan Inkam Komii siya siir boinki, wara kariir iiga souwa diski. Wara nuin kira nokwownu nu kibiki kibi ieyairgin, bimbawu rani. ³⁴ Kara bidi kigin, ti dimin biyeyim sima tir haiginuwim kariir iikamim nu Isib hir nwowim simiirin. Kara bidi kigin, simiir noua. Kara hiriinanam nitkin, simiir whindirraeraram mi simiir hika sair nainakiyyim. Mi kariirin wi kara nikropki nu Isiba hiriir namim. Mi simiirin wi kira nini kigriraowiuwim.

³⁵ Biyya Moses siir oman iikamim sima siir boinki, nhinga boinkin kariirin, krimiir yaowae komii nwowim mi krimiir mi hidin? Adi Komii siya nikropkikin ti inkamim Isrel simiir

yaowae komii nwowim. Mi sama wi nu Isib hir nwoki haiburgigim mi sama wa nwoki amin. Adi Komii siir paekwosimin ti paekikopim paeki nuugiyim Moses siirim nitkin siir nauni kirie haiginiuniyim. Mi Adi Komii siya boinkiya yaiya, siya simiirim namim, simiir whindiriraerar haiginiuwam mi siya hiriinanam nitkin. ³⁶ Mi Moses siya nu Midian hir haiburgigim mi siya simiirin nu Isib hirankar ini ikunananaki mi sama ina yamigusamim. Mi siya nu Isib simiir nuin dimin kirie komii komii whiekakim haini tirbumbugim mi simiir nuin ini biyieya ywokiyyin. Mi mi kwira siya miriyya op paridnana sae, siya kimprinaidama mi biewi kam nwiso siya nwowim ti nu siiyin apan siir mi mi komii komii nhirim ini hirar yimbiamim. ³⁷ Biyyarin ti inkamin Moses nikiuwiyin siya Isrel hiran iikamim simiir boinkin, krimiir inkam nwirin wi Adi Komii siya nokmwim okwowi profet inkam nwowam. Mi siya wi kaoprigi okwowan inkam nwowi, kariir hiriinan. ³⁸ Mi Moses siya Isrel simiir isidin simakar nwowin, krimiir brougae wanwiyaeeyim nu siiyin apa nngan siir mi Adi Komii siir paekwosimin siya Moses siirim mhu Sainai hiriir yam, siir yaiya inokinok nwoyokiyokiiyiya saiiirin hir ini boinimauugig iikam whiekakim krimiir boinimauuam. Mi ta yaiya Moses siya nini hauuniya krimiir, saeya kiriekaka, kwoin miyikin omwai waiyayokiyokiiyiin inokinok krimiir hauu haiginiuwam.

³⁹ Mi krimiir wanwiyaeeyim sama Moses siir yaiya saiiir biri wakaekim. Mi sama Moses siir yaiya ini digiumii haigingikim. Simiir kwoinim ini nu Isib siirimar swoki aingwo hisraenamim omin biya sama nwo iiram. ⁴⁰ Mi Isrelan iikamim sama Eron siir boinki, kira tidiyu min ti ikrimtio upimpit krima kuuwam mi sama wi krimiir adi komiinan nwoki owim. Mi krima wi simiir yai imiir niki wakaeyoknam. Mi tiki inkamin Moses nikiuwiyin krimiir niki ikunaniyin nu Isib hirankar siya mhuu hiriir namim mi siya biri swoki itkin. Nngaka. Krima biri ninokninkinkim diminin siir tirin. ⁴¹ Mi taka iya bulmakau yin irin aeyini sama nonkwokwokikin. Mi sama wraisu ira yisom siir nimiiyaeyam. Mi sama minsi hauugikim, wi simiir pi nonkwowisi. Mi iya sama ti dimin iir kigim mi ini ogmwomir karamaeyar ywokiyyim. Mi sama yaewou nae komiyya ina ikwo aekiyim. ⁴² Mi Adi Komii siya digiumii simiirin whisarii biri haimriiyugin. Mi siya simiirin ini hindara kigninkin diriraerarkiyin. Mi bie bwan nauunim ini simiir adi komiinan ywowim. Biiki biyyin profet kamim simiir yaiya haina win boinkikim,

kima ti Isrelan iikamim iya kima nu siiyin apa hir nwowa ti biewi kamnwiso mi ti wraisuin nhinir nisom hauugikin? Mi kima kariirim bidi yangwowim, aniya? ⁴³ Nngaka. Kima ti wraisuin Adi Komii niksisa Molok siir nisom hauugikin. Mi ta kimiir wraisu is omaka kima haiyapyokiyokaiya ti nu siiyin apa siir, ti biewi kamnwiso kima minam hainamkim Molok kimiir adi komii niksisaeyin siir inig iir hainanam. Mi kima ti nauunin Refan nikiuwiyin siya kimiir adi komii niksisaenan nwokin mi kima ini siir inig iirar mi hainanam. Mi ti tidiyuin kimar nikrimtio diriraerarim, kima simiir inig imiir hainankim. Mi kima hiriinan tiri mi kimiirin wi kara nhinikriropki, nu Babilon hiriir. Mi kima wi simiir aowa mirii kaeyami.

⁴⁴ Adi Komii siir yaimwowim saiiir yimbiam. Mi Adi Komii siya minam nusiimauugin, sama wa nwoki aingwowim, Adi Komii siya ini krimaka nwowin. Mi Adi Komii siya yiisiimauu Moses siirin, ta omaka wraisu isa saiiirin. Biya iya krimiir brougae wanwiyaeeyim nu siiyin apa siir nwowim, sama omaka wraisu isa saiiir yapninopkainam Adi Komii siir inig iir hainanam. Moses siya ini hiriinana swoki miriyyin. ⁴⁵ Siya krimiir brougaeeyim sama nu siiyin apa siir hiriir namim mi ta omaka wraisu isa saiiirin warar yinkin hainam. Mi sama ini simiir inkam komiyyin Josua, saikar yitim. Mi iikamim ti nu iir nwowim, simiirin Adi Komii siya nikrirop nhingiyim mi sama ina yidamkiyyim. Mi ti nuin krimiir brougaeeyim simiir inigar nwoyokiyokiiyiin mi ini Devid siyar yimbiniyyin. ⁴⁶ Mi Adi Komii siya ini Devid siirimar yangwokwonanaeyin. Mi Devid siya Adi Komii siir sriigi mi kara omaka ira ti mirii, kariir inig iir hainanam, kira ti Jekopni Adi Komiiyiin mi kira wi saiiir nwoki owim, aniya? Siya ina boinkiyin. Nngaka. ⁴⁷ Mi Devidni yinisimin Solomonin Adi Komii siir omaka siya bidi miriigika.

⁴⁸ Mi Adi Komii krimiir Wanin siya ninomor kou hirankar, siya taka omaka inkamkin nonkwo miriyya saiiir biri nwowikin. Nngaka. Bidi bidinanarin profet inkamin siya ta yaiya haina win boinkikim. ⁴⁹ Adi Komii siya boinki, ninomora ini kariir ipiinan ywowa kara nidwuwika. Mi tiki nuin kariir iiga siir nokwuwikin. Kima wi paka hinin omaka sae mirii, kariiramim. Kara wi piki omin si nidwosiisnaki. ⁵⁰ Mi kariir ina tiki digworaekwowim simiir biri nonkwo diriraerarkim, aniya? Nngaka. Kara nonkwokwokim tiki digworaekwo whiekakim.

Adi Komii siya boinkiyim, profet kamim sama winkyiyim.

⁵¹ Stiven siir yaiya tasa niki ama. Kima tiki kamim nantamyiryiryiyim kamiir wiina panina wakaei. Mi kima inokinokinin Adi Komii siir naeyiuan siir yai paninsi wakaei. Mi kima ini

kimiir brougae wanwiyaeyim simiir siyiu biyie biya sima tirkaiyuwim mi kima ini simiir hiriinanar swoki tirim. ⁵² Kimiir brougae wanwiyaeyim hik prasae biri hauugim profet kamim simiirin. Mi simiir nwrirkin nanga biri nwokin, hik hai karamae. Mi profet kamim sima boina hinin, ti inkam wadieki wadieyin wi sipi niti. Mi kima ti profet kamim simiirin ina yisomsom aokiyim. Mi mhoiia siya ha nitin mi siirin ini warar yonkin isomaokiyin. ⁵³ Mi Stiven siir yaiya tasa niki amyokiyokiiya. Adi Komii siir siyiu komiiyin siir paekwosimin siir boinmauugiyin mi siir paekwosimin kimidina Moses siir kwaboinmauu mi Mosesin kimiir swoki kwaboinmauu mi kima ti siyiu iir bi sibgu apkin. Nnngaka. Iriig.

Sima Stiven siir kaiyimik aoki siyani

⁵⁴ Mi sima bidi wakaeyim yai whiekakim Stiven siya boin huriyugiyim mi simiir kwoinin ini haughauga whwiyekiyim mi bigim ini kikiyikikiyikar kinkiyim. ⁵⁵ Mi Adi Komii siir naeyuin ini Stiven siirrarar yaninkiniuniyin. Mi siir nhwoin ninomor koua hiriir ninansina kaokiyin mi ini siyar kigiyin dimin komiiyin paenan niudkwakwakiyin, yio Adi Komii siyairgin. Mi siyar mi kigi Jisis siya Adi Komii siir ina iniiga saair kingiina naka kinamasu okwowi. ⁵⁶ Mi Stiven siya boinki simiir, waka! Kara bidi kigiyin ninomor piigigiya. Mi kara inkamin nwira kig ninomor kou hirin, siya ini Adi Komii siir ina iniiga saair kingiina yaka kinamasu okwowin. ⁵⁷ Mi sima biri wakaeyokim mi sima yai ina nhinki boinainamim. Mi sima whiekakarim, ini siiraramar yinoopnamim. ⁵⁸ Mi sima siirin ti om komiiyin siir idwowiiya hiriir kiyitnimmirnaniam. Mi sima siya komii komiiyin ha haiyim, ina kaiyimikim siir. Mi kamim biya yai siir niki boin huriyuwim, simiir yituis nhirim ina yisitkinkiyim. Mi inkam nwirin Sol nikiuwiyin siir igmiiga hir haigingig mi sima siya ina kaiyimikim siirin. ⁵⁹ Mi iya sima siyani Stiven siir kaiyimikim mi siya ina kauwankii boinkiyin, Biyan Inkam Komiiyin siiram. Mi siya ina boinkiyin, Biyan Inkam Komii, Jisis, kira kariir paekwosimin siir haigi. ⁶⁰ Mi Stiven siya ogmwo ha huiyiyin mi siya ina kauwok boinkiyin, Biyan Inkam Komii, kira wi yamdi simiir kipi swoki onkwobu, ta sima kariir tirkiya saairsi. Nnngaka. Mi kira simiir dimin biyieyim simiir diinak itkigigigi. Mi siya ti yaiyim simiir boin digiyin mi siya ina kwaonamin. Iriig.

8

¹ Sol siir kwoinin ini maigimaigra ywokiyin, sima Stiven siir nisomaokiyin.

Sol siya kamim Adi Komii siir yaiya saair boinmimauuwiyim simiirin siya nisomsom aokaokim.

Mi taka iya iikam whiekakim sima Adi Komii siir isidin om komii Jerusalem hir nwowin, siir diriraerar bumbuninkin haiginugim. Mi sima om komii Jerusalem hir asi haiburgigim. Mi sima ina yinoopkiyim ti omim ti nu whiso sowiir nwowo, simiir. Nu Judia mi nu Sameria. Mi ini hiriir yamin. Mi aposel kamim sima om komii Jerusalem hirin wara biri haiburgigim, simaka. Nnngaka. ² Mi kam nhirim Adi Komii siiram naingwo tibmii kiiiyim, sima youu haingikawak, Stiven siirin. Sima nou prasae biri nougin.

³ Mi ti inkamin, Sol nikiuwiyin, siya siyiu whiruwa biri tirkin Jisis siir isid iirin. Mi omaka omakam siya tionhintaraoami. Mi simiirin pi hirankar kiyit kiiigiki. Mipi omaka sima huiyupkikiikaiiya pi saair kiyitnoudnankaigi simiirin. Iriig.

Sima yai win kibieya saairin nu Sameria hir boinmimauugim.

⁴ Mi iikamim Adi Komii siiram naingwo tibmiiyim, sima ini omom omomim simiir yinoopnamim. Mi sima ini Jisis siir yai kibieya ini tiki omom simiir yap boinmimauuamim.

⁵ Mi Filip siya nu komii whirin Sameria siir hiriir yapiinam. Mi siya inkamin Adi Komii siya nambinin Kraist, siya siir yai imiir boinmimauuamkin. ⁶ Mi iikam whiekakim sima ini ta Filip siir yaiya, sairaramar maugiyim. Mi sima kigi, dimin kirie komii komiiyin siya diriraerarim. ⁷ Mi iikam whiekakim ti om iir nwowim uridyiu bibiyie sairara, bidi yinkinukikaiyim. Mi tiki uridyiu bibiyieyim, Filip siya ninimniskigiyim sima ina nhinki kaunamim. Mi iikam whiekakim iiga in ninsimsirunakiyamim, simiirin Filip siyar yinimniskii digi. ⁸ Tiki iikamim nu Sameria hiranim, sima ini maigimaigra ywokaeyamim.

⁹ Mi ti nu komii Sameria hirin, inkam nwirin hir nwowin, siir inigin Saimonkin siya nop nao kiriekim. Mi iikam whiekakim siir kigiyim ti diminin siya tirin mi sima ini hindara yanaakiyim. Mi siya simiir boin, adi yaowaeyin karaargin. ¹⁰ Mi iikam whiekakim ti omin siir hiranim mi iikam nhirim inigakim mi nhirim inig karamae ikim mi sima ini Saimon siir yaiya saair wakaeyim. Mi sima boin, wara inkamin kiriekakin Adi Komii siya hauugin siirin kirie. ¹¹ Saimon siya diriraerarim sima bidi bidinana kignanaekim, ta nopa siya nanaowiya. Mi sima tiki iikamim Saimon siir yaiya saair asi wakaeyoknakim. ¹² Mi Filip siya ta yai win kibieya ini saair boinmimauuwin iikamim ti omin siir hiranim simiir. Siya minam boinmimauugin, iya Biyan Inkam Komiiyin siya iikamim simiir kigriraowi mi Jisis Kraist siir inigin siir wara yonkin boinmauu simiirin. Mi sima ini ta yaiya siya boina, ini

saiirim yaingwo tibmiikeyim mi siya iikam imiirin op ina baptais haiginuswowim. ¹³ Mi ti inkamin Saimon nikiuwiyin siya ta yai aiir wakaeyin mi siya ina yaingwo timiigiyin. Mi Saimon siya ini saikar ywowin. Mi ti dimin kirie komii komiiyim siya simiir kigin Filip siya diriraerarin. Mi siya ini kakakar ywokiyin.

¹⁴ Mi aposel kamim om komii Jerusalem hir nwowim, sima wakaewin, nu komii Sameria hiran iikamim sima bidi wakaeyoknam Adi Komii siir yai aiirim. Mi sima ina yikropkiyim Pita Jon sowiirin, sowa kignakiyam. ¹⁵ Mi sowa om komii Jerusalem hir haiburgiko mi sowa ha naddinamo mi nu komii Sameria hiriir yapnimbiiyam. Mi sowa nhwo iikamim naingwo tibmiiyim simiiram ha nini kwisiuwo mi Adi Komii siir naeyiutin simiira yanankiniuiuin. ¹⁶ Sowa bidi yinokninkino, biya sima whisariiya baptaiskim Jisis Biyan Inkam Komiiyir siir inigi iirin. Sima Adi Komii siir naeyiutin siir biri niki haigin niingar niki okim. ¹⁷ Mi Pita, Jon sowiir inao simiir mwo imiir ha nonkwowim mi sowa ina boinkiyi, Adi Komii, kiriir naeyiutin simiir wanankiniuni.

¹⁸ Mi Saimon siya kigi, aposel inkam nwiso sowa iikamim simiir mwowim simiir nonkwokiyim. Mi ini siyar kigi, naeyiutin simiir nanankiniuiuin. Mi siya umir asi nini hainakikin sowiir sainam. Mi siya ina boinkiyin, ¹⁹ mi kowa wara kirieya kariir warar mi hauugi. Mi kariir ina inkam nwirni mwo mi onkwowi mi Adi Komii siir naeyiutin wi nwirni mi anankiniuiuwim. ²⁰ Mi Pita siya boin Saimon siir, diminin Adi Komii siya prihaugiyin kira ha naingwowi pi umir aka sainim, aniya? Niingaka. Wara kariir umirim wi kinakar ninkin kiguguki. ²¹ Kira taka kirie aiir haiyim, wi dig nwo rani. Minsika, kiriir kwoinin Adi Komii siir naeyiutin saika miyik nwo rani. Niingaki, niingaka. Ina biyieki biye ywokiyin. ²² Kiriir kwoinin ti kisina haigi, kira Adi Komii siiram ti srinanae kariir dimin biyeyim igbid kamiya u simiir haiyoprindimiiyiyim kariir mhi kwoinnau nwokaiyim mi kira wi wadieyar nwoki owim. Mi Adi Komii siya wi saiir saiira naingwokwonanae rani. ²³ Pita siir yaiya tasa niki amyokiyokiiya. Kara bidi kigin kariir mhi kwoinim whwokwoka bi nwowikim. Mi kira siyu miyikin siiram paninsi yaingwosi. ²⁴ Saimon siya ina boinkiyin, kowa Adi Komii siirim ti srinanae kariir dimin biyeyim simiir niinak itkiigiigiyim ti dimin biyeyim kariir kwoinau tir nwokaiyim. Mi kariirin wi sima nonkwoninwomwairnankinisi.

²⁵ Hya Pita, Jon sowa swoki haiyiuk apnama om komii Jerusalem hiriir mi sowa Adi Komii siir yai win kibiyim ini ti iikamim ti omi sisimim nu Sameria hir nwowim, ini simiir swoki apboinmamauuamo. Irig.

Filip siya Adi Komii siir yaiya nu Itiopia hiran inkamin siir boinmimauugin

²⁶ Adi Komii siir paekwosim nwirin Filip siir boinki, kira om komii Jerusalem siir ti haiburgik mipi ti siyu komiiyir Gasanamiyir pi siir hiriir dapniyam. Mi kira pi ti siyu siyir nu apa niingan siir dam. ²⁷ Mi Filip siya ha napiinamin ti siyu iir mi siya nu Itiopian inkamin om komii Jerusalem hir nini hainangikyakwokin Adi Komii siir inig iir mi siya siirin siyu hir yapiduna, ti nu Itiopian inkamin. Mi siya ti inkamin simiir wig komiiya nu Itiopia hir kigiraowiya, saiir umir digworaekwowim simiir biyan inkamkin, ti inkamin. Mi ta wiga saiir inigin Kandesika. ²⁸ Mi tiki inkamin ina swoki amim, siir oma hiriir. Mi siya karisa saiir ii idwokainam. Mi hos iso sower kiwotnam, ta karisa. Mi siya yokwo kwira biya profet Aisaia siya wingiga, saiir nidwoka mwainamkin. ²⁹ Mi Adi Komii siir naeyiutin siya boinki Filip siir, kira pi ta karisa pi saiir pida dapam. ³⁰ Filip siya ha niwitnamin kingiin hiriir mi siya yap wakaeyam, tiki inkamin ta yokwowa biya profet Aisaia si wingiga siya saiir nidwoka mwainami. Filip siya siir boinki, kariir kwoinin ta yokwowa kira mwaina saiir bidi yinokninkinikiyin, aniya? ³¹ Mi tiki inkamin siya ina waka boinkiyin, Filip siir yaiya saiirin. Inkam nwirkin kariir boinmimauu karamae nwo, kanakana wi panina ninokninkini. Niingaka. Tiki inkamin siya boinki, kira winaini, Adi Komii siir yaiyim kariir wini boinmimauuni. ³² Ta yaiya siya mwainama saeya hiniinga.

Ina sibsib yinisman ywowin, sima siirin ha haimim mi ina yisom aowin. Mi siya yaimin dimin biri nomboboinamkin, siya ini sibsibnan ywowin. Sima, simiir kan imiir kinkrimkrip haiyim mi sima biri kauwigin. Niingaka. ³³ Mi sima siir yigbumbu haiginu. Mi sima siirin yai miyikan biri boinkim. Mi siirin simar swoki isom aoki. Siir iya ti nu iir nwowa ini dig ywokiya. Mi siir igopa bi nokwokairinanaowidgin. Mi siir niwiiyir wi nhinga boinmimauuwi siir iikam imiirin. Niingaka.

³⁴ Tiki inkamin nu Itiopianin, siya yokwowa ha mwain digiyin mi siya Filip siir boinki, kara kariir srii, tiki inkamin profet, siya ta yokwowa nhiniiram winkika? Mi siya, siyamar winaka, iyie? Mi tari inkam nwiram nasi winkika? ³⁵ Mi Filip siya siir yai imiir wakae digiyin mi siya ina kwaboinmamauiin ti yaiyim siir. Siya ina boinin, siya ta yai win kibiya yokwoni Jisis siirim winkika. ³⁶ Mi sowa ha namwo ti siyu iir mi sowa whiisim kwira saiir yimbiiyam. Mi tiki inkamin siya Filip siir boinki, kira Kigi! Tasi opa kwomaiya, kara op baptaisam tiri. Mi dimin whirki, kariir siyiutin op baptaisiyin siir biri haiginokugin?

³⁷ Mi Filip siya swoki boinki, kiriir kwoinin naingwo tibmüükinkiswo mi kira wa pi tîbin. Mi tiki inkamin siya ina swoki wakae boinkiyin, kariir kwoinin ina naingwo tibmüügiyin Jisis siirimin, Adi Komii siir yinisimin. ³⁸ Mi ti nu Itiopiya hiran inkamin siya boin, kariir karisa pi tir kugiki. Mi Filip sowa ti inkamin nu Itiopianin sowa ina yapnatmaimainaniyamwo. Mi Filip siya siirin ina baptais haiginiuin. ³⁹ Mi sowa opa sair haiburgikwo mi sowa ina yapnadamwo. Mi biri kimiminkikin Adi Komii siir naeyiuin, ini Filip siirar yikiunamin. Mi tiki inkam komiiyin Filip siir biri swoki kigikin. Nüngaka. Mi siya ini maingimairga ywowamin. ⁴⁰ Mi Adi Komii siir naeyiuin Filip siirin om Asdot hir ini diyankinisugik. Mi siya omom omomim simiira yap boinmamaauam Adi Komii siir yai win kibiya sairrin. Mi mhoiia siya nu Sisaria hiriir yapnimbiiyam.

9

Sol siir kwoinin ha kisina haigikiyin mi siya ina yaingwo tibmüügiyin Kraiss siirim.

¹ Mi taka ti aürarin Sol siir kwoinin müyik biri nwokin. Siya kamim Jisis siir kigna miriiyim simiir nisomsom aowam tirkin. Mi siya prismi biiki biian yaowae adin saika ini boiniu. ² Sol siya siir srüyin mi siya ina boinkiyin, kariirin wi yokwo kira win haugi mi wi kara hainami Juda simiir Biian Inkam Komiiyin om Damaskas hir nwowin siiram. Mi siya yokwowa, ha win digiya mi ina kwauugiya siir. Taka yokwowa siir kirie aeyairga. Siirin saeyar kinsis haiginiuwi Jisis siir isidin saikar nap miriiyim simiirin wi saeyar kiyitnimmir hainami, omaka sima hügrüpkikikaya om komii Jerusalem hir nwowa sairim sair kiyitkaigaikiyam. ³ Mi Sol siya ha napamin om Damaskas kingiin hir mi bi kimiminkikin parid komii whirin ninomor kou hiranki nikiinainiyin, ini Sol siirar kaigikiunainiyin, hinda hinda bi namkin. ⁴ Mi siya ina yakainamin nua hiriir. Mi siya ina wakaekiyin, yai kwira siiram nikiugiya, Sol! Sol! Kira kariir diriraerarbumbuum dimusi tirkin? ⁵ Mi Sol siya boinki, ti inkam komiiyin kira yipikin? Mi siya ina boinkiyin, kara Jisiskin, inkamin kira diriraerar bumbukiyin siyairgin. ⁶ Kira dinsiin apnam mipi om komiia hiriir dam. Mi kira pi kariirar didwo hirugiü. ⁷ Kamim Sol saika napnamim sima ini kakakar ywokiym. Mi sima ini yai kaonis boinam yankabguuwim. Mi sima yaiya sairar wakaekim sima inkamin siir biri kigim. Nüngaka. ⁸ Sol siya ina yinsiin okwokiyin. Mi siir nhwoin ini waugiwauga yügiyin, bi sibgu kigomokin. Nüngaka. Mi sima siir ina sair yinkikwona apnam om Damaskasa hiriir. ⁹ Mi iiyim kwoim, Sol siir nhwoin nhwokwis nhwokwis nwokiym. Siya naeisim biri naekin mi opisim biri kwiyae kin. Nüngaka.

¹⁰ Inkam nwirin Adi Komii siir mi kigna miriiyin, om Damaskas hir nwowin, siir inigin Ananaikin. Mi siyar whin kig mimikwin, Jisis siya siir boinki. Anana! Mi siya ina boinkiyin, Biian Inkam Komii, kara tisi tirar nwowin. Kira dimuam nikiuwi? ¹¹ Biian Inkam Komii siya siir boinki, kira dinsiingi! Mipi tiki siyiun nap wrieyok karamae nwowiin pi siir dapnam. Tiki siyiun, siir inigin biri nap wrieyokin. Mi kira pi Judas siir omaka sair dap iyam. Mi inkam nwirin om Tasas hiranin mipi siirim tini srüyü. Siir inigin Solkin. Siya ini nhwo hirar kwisin. ¹² Mi siya nhwowa niki kwisin mi ini siyar kwiskimimikwinin inkam nwirin, Ananaias nikiuwiyin, siya Sol siiramar swoki iti mi siir ina siir nini onkwoni mi siir nhwoin pi nwoki nanaokigimokiym. Biian Inkam Komii siya Ananaias siirin nhwo hinina nikiuauugin. ¹³ Mi Ananaias siya wakae boinki, Biian Inkam Komii, kara bidi wakaeyin iikam whiekakim sima siirsiira haigirirar boininaei. Mi siya kiriir isidin om komii Jerusalem hiranin, simiirin siyu müyik müyikanan biri tirkin. ¹⁴ Prismi yaowae adim sima siirin inigak bidi yowaiginiuwim yokwo hirin ti hiriinan siyu iir tirim. Siya minam nitkin iikamim kiriir yai airam naingwo tibmüügiyim simiirin uridin nombiru kiyitnimmirainamin, omaka hügrüpkikikaya sair nini kiyitkaigaigikim. ¹⁵ Mi Adi Komii siya boinki Ananaias siirin, kira ta kariir yaiya saira ti wakaeyoknanam. Sol siirin kara bidi yimbingiyin. Mhoiia siya wi hinda tinda nami mi wi kariir yaiya sair nap boinmamauwami iikam whiekakim Judami isid nwo karamaeyim simiir. Mi siya Juda simiir iikamim simiirin wi wara ninkin boinmamauwi mi inkam komiiyin nu kigriraowiyim simiirin wi wara ninkin boinmamauwi. ¹⁶ Siirin wi kara näsiimauuwi mi siya hikpai hikpaiyim, wi kariir mi aiirsi hai.

¹⁷ Mi siya Adi Komii siir yai aair wakaeyin mi siya ina yamin Judas siir omaka. Mi siir ina ini Sol siir piu aair ini onkwoiun. Mi siya siir boinki, nomiyau Sol! Ti Biian Inkam Komiiyin Jisisin siyu kira kigni kariirin siya nikropkikin kiriirimin. Kara kiriir nhwona iir haiswoniskiyam nitkin. Mi Adi Komii siir naeyiuin wi kiriir piu niki anikiniuniyim. ¹⁸ Mi diminin Sol siir nhwonau hir nwokaiya, opsu srananka. Mi saeya biri kimiminkika. Saeya nhwonau biri nwokaiga. Nüngaka. Siir nhwona ini biimiya kinkiyin. Mi siya ha ninsiin apnamim mi siirin op ina tibiiginuin.

Sol siya yai win kibiya sair boinmamauugin om Damaskas hiran iikamim simiir.

¹⁹ Mi mhoiyya siir nhwoin wadie ha nwowin mi siya nae minim ina yaeyim. Mi siir piua ini kirieya ywokiya. Sol siya ii nhirim Jisis siir isidin simakar ywo om Damaskas hir. ²⁰ Mi siya ha napamin mi simiir omaka komiyya yai nidwokai wakaeyia saiiir yapninopkainam. Mi Jisis siir yaeyim simiir ini boinmimauuiu. Mi siya boin, Adi Komii siir yinisim tipmwoki tipmwo ieyarigin. ²¹ Mi iikam whiekakim sima siir yaiya saiiir wakaekiya sima ina yinsin whriewhriekiyim. Mi sima ina boinkiyim, tiki inkamin, siya yipiki inkamkin? Tiki inkamin, iikamim biyya Adi Komii siir inigin siir niki hainanim mi siya niki turbumbuninkin haiginugim siyiu bibiyeyim om komii Jerusalem hirin. Mi tariinanin tisi mi imbiniyin krimiir tiriir. Mi krimiirin wi siya kiyitkaigaigi, omaka hiuyokiyokaiya saiiir. Mi krimiirin prismi yaowa adim simiiramin wa mi ikuanamim.

²² Mi Sol siir yaiya biri kiyikrikukika. Mi Juda iikamim om Damaskas hir nwowim, sima ini siir yaiya saiiir wakaeyoknam. Mi sima ina yinsin whriewhrie boinim tiki inkamin Jisis Adi Komii siya nimbinyin siya Mesaiakin.

²³ Ii nhirim kasa rani, namkiyim. Mi igwira sima maeyau kwiruwa yidwo boinai, sima minam nidwo boinaigim, Sol siir nisom aokiyim. ²⁴ Mi Sol siya Juda simiir ioyaiya sima saowa hira saiiir anowin om komii hir nwowa saiiir hir waikaowam boina, ni nabie ni nabie, siir nisomao ni siyuam, siya bidi wakaewinin kam nhirim sima naboimmauuniya siir. ²⁵ Mi igwir niyaka Sol siir isidin ina iiyawwiyim, ta siya hira om komii siir nidyokiyokaiya saiiir. Mi sima hir nami ii okwowim mi Sol siirin nibni yami kikaiyugi. Mi uridin ina yimborugiyin nib iir. Mi sima ina yonkwo kikiraraokiyin siirin, nua hiriir mi siya ina iwiskii idamamin. Iriig.

Sol siya om komii Jerusalem hir nwokin.

²⁶ Mhoiyya Sol siya om komii Jerusalem hiriir yam, siir kwoinin minam naingwokin, Jisis siir mii kigna miriyyim kamim siya simiir isid mi owim. Iikam whiekakim sima saika biri nidwo boinaigim, ini siirsi yididim. Simiir kwoinin ha pi naingwokin, Jisis siir isidin simiir inkam nwiirkin. Niingaka. Sol siyairgin. ²⁷ Banabas siya Sol siirin ina yikuamin, aposel kamim simiiramin. Mi siya simiir ini boinmauuiu Sol siirin. Siya boin, siya Biyan Inkam Komii siirin ti siyiu iir napyiskainikin. Biyan Inkam Komiiyin siya siirar boinkikin mi Sol siya iikam imiirin Jisis siir inigin om komii Damaskas hir boinmimauugin. Banabas siya hiniina boinkikin. ²⁸ Mi Sol siya aposel kamim simaka asi nwokin om komii Jerusalem hirin. Siya biri naingwo ididkin. Niingaka. Siya ini Jisis siir inigin siirar boinmimauuyokiyokiyin om komii Jerusalem hirin. ²⁹ Sol siya ini Juda simiir iikamim simiir boinmimauuin. Mi sima Grik simiir yaigina saiiir bidi yinokninkinim. Sol siya simaka ninkinwamwarkii boinkin. Mi siirin pi sima pi kwisomaowin. ³⁰ Mi kam nhirim naingwo timiyyim, sima ta yai aiiir wakaekiyim mi sima siirin ina yikuaniyim om Sisaria tiriir. Mi sima siir boinki, kira om Tasas hiriir dam. Mi siya simiir yai aiiir wakaeyim mi siya ina yamin.

³¹ Isid whirin ti Jisis siir isidin nu Judiyanim mi nu Gaririyanim mi nu Sameriyam ikim simiirin dimin whirkin bi tirbugim. Niingaka. Sima ini wadieya ywowim. Mi sima ini Adi Komii siiraramar yaingwo iskiyim. Mi Adi Komii siir naeyiun siya yowomwarkai haiginu simiirin. Mi simiir isidin ini hiriirar yamiyokiyokiyamin mi ini komiyya yasae okiyin. Iriig.

Pita siya Inias siir haiswoniskiigin.

³² Omom omomin hinda tinda nwowim, Pita siya bidi yapyokiyim. Mi siya Adi Komii siir isidin om Lidia hir nwowin, simiir hiriir yapnimbiiyam. ³³ Mi tiki omin inkam nwiirin ini hir nwowin, siir inigin Iniaskin. Mi siir piu minim bidi yinsimsirunakiyamin. Mi biewiyim omaka ara siya nwokaigiyim iriirar whoim. Mi ti biwi iriirar whoimim siya bi napriirkin. Niingaka. Siya omaka hirira nwokaigigin. ³⁴ Pita siya Inias siir boinki, Jisis Krai siya kiriirin wadie bidi ywowaiginugiyin. Mi kira dinsiingi maeyaua kira whwonkaiya sibgu diriraerargig. Mi siya ina yinsin idwosasaugiyin. ³⁵ Iikamim tiki om whiswo sowiir hirano Lida mi Saron simar kigiyin Inias siya ninsin okwokiyan mi siya ini wadieyar ywokiyan. Mi tiki iikamim simiir kwoinin ina yaingwo tibmiigiyim. Mi simiir kwoinin ini Adi Komii siiraramar yaingwo tibmiigiyim.

³⁶ Wig ira Adi Komii siiram naingwo tibmiyya, ini om Jopa hir nwowa saiiir inigin Tabitaka. Grik simiir yaigina hiniina dapika, Dokas. Taka wiga saiiir siyiuin, bimbuiwi rani, saeya tiriyim iikamim simiir. Pi sima nae digworaekwowim whaowae pi saeya mi hauuwi. ³⁷ Mi saeya taka wiga ii kwira maka niiga. Mi saeya ina yaowigusamkiya. Mi sima saiiir pius biyieya ina haosok hainanaaimim mi sima saiiir mowinau hir ini haigigig. ³⁸ Om Lida ini om Jopa siir kingiinar kwowin. Mi kamim Jisis siir mii kigna miriyyim om hir mwowim, sima wakaeki, Pita siya om Lida hir nwowi. Mi sima inkamwo nwise yikropki siiram. Mi sowa ha namwo mi Pita siir ini boinaki, hae! Kira ha witsisau! ³⁹ Mi Pita siya ini tiki inkam nwise ini sowakar yito. Mi siya ina yimbiyamin om Jopa hiriir mi sima siirin mouwiya hiriir whiniyyam. Mi ti wig igabaeyim, sima yokwo ouwin Pita siir whwonkam idan. Mi

ti yu'isim Dokas saeya panim, sima Pita siir yu'isiimauu. fiya saeya krimakar nwowa mi ti digworaekwowim saeya nonkwokwokim. ⁴⁰ Pita siya iikam whiekakim simiir nikrop iuungiyin mi siya ogmwo yami huugi simiir mhoiyan. Mi nhwo Adi Komii siiram yami kwisboinki. Mi Pita siir whwonkamin ini taka wiga sair piu is nginga ini sair swoki kwaimisyao kaowin. Mi siya boin, Tabita! Kira dinsiin idwoki. Mi sair nhwoin ina yanao kaowirirkiyin mi saeya ini Pita siirar yinsiin idwo kaowirirkiya. ⁴¹ Mi Pita siya ta wiga sair ina aiir ini kiyai mi ina kininsiin okwokiya. Mi siya simiir yikiuna iikamim Adi Komii siiram naingwo tibmiiyim mi wig igabaeiyim simiirin wara yikiuna. Mi Dokas saeya ha nuunaiiniya mi ini simiir whwonkam ida yauni iuun okwoniya. Mi sima sair kigim mi sima ina yaingwokiym, saeya ini omwai swoki waiya. ⁴² Mi taka yaiya ina haigirirkiya om Jopa siirar. Mi iikam whiekakim ta yai aiir wakaewinim mi sima ina yaingwo tibmiiyiyim Biyan Inkam Komii siiram. ⁴³ fi kasa rani, Pita siya om Jopa hir nwowin, Saimon siir omaka aiir. Saimon siir miya iki wraisupai wraisupaiym, naeyim simiir isim, simiir diriraerar nonkwokwokwikin. Iriig.

10

Mi Adi Komii siir paekwosimin siya Konilias siir hirir yimbiam mi siir yaiym siir ina boinmimauugig.

¹ Inkam nwirin nu komii Sisaria hir nwowin, siir inigin Koniliaskin. Siya kam kamair iriyyarim (100) yaii niniiyim, ini simiir biyan inkam komii ywowin. Siya kamim irim haiiyim nu Itali hiranim mi sima iripa nu komii whiruakim. ² Mi siya Adi Komii krimiir Wanin siiraramar naingwokwonanaeikin mi siir inig iirar hainanikin. Mi siir omakan iikamim yim iriipa hiriinan Adi Komii siiraramar mi aingwowikim. Mi siya umir digworaekwo nhirim iki Judan iikamim umir digworaekwowim whaowaeyim, pi simiira mi hauuwi. Mi siya inokinokin Adi Komii siiraramar mi sriininaeikin. ³ Mi igwira bie nad nwowam tibin mi dimin whirin nhwonan siya whinkigiyin, ini paenan yuyakiyiyin. Mi ini siya kigwinin, Adi Komii siir paekwosim nwirin nouapninopkainaniyiyin. Mi Adi Komii siir paekwosimin siya ina ini dapikiuun, Konilias siir inig iir, Konilias! ⁴ Mi Konilias siya ina kigididwinin Adi Komii siir paekwosim iirsiiyiyin. Mi siya boin, Biyan Inkam Komii, dimukin kira boinin kariir? Adi Komii siir paekwosimin ina boinkiyin, kara bidi wakaeyin nhwo kira kwisboinin mi umir digworaekwo minim kira hauuwim, iikamim sipimiyokmaeyamiyim sim. Adi Komii siya bidi kigin ti hiriinan siyiuin kira tirin mi kara kiruaram asi nitkin. ⁵ Mi kira pi kam nhirim pi simiir dikropki, sima pi om Jopa hirir dam. Mi kima pi inkam nwirin Saimon mi siir inig whirin Pitakin mi kima pi siir wikuunani. ⁶ Tiki inkamim ini Saimon nwirin siir omaka sair hir nwowin. Mi siya wraisupai wraisupaiym sim isim simiir diriraerar nonkwokwokwikim. Mi siir omaka ini whi komiia solwara nikuuwiya, ini sair whiigbid hir miriia. ⁷ Mi iya Adi Komii siir paekwosimin ha namkiyiyin mi Konilias siya inkam nwiso siir omaka miriyo sowiiram yikiuna. Mi ti inkam nwiso sowiir nwirin yo yaii niniigim mi tiriginin yaii niniiyin siir kwonin Adi Komii siiraramar naingwokwonanaeikin. Mi ti inkamim siir miya Konilias siir whinmiriigin. ⁸ Mi Konilias siya yaiym Adi Komii siir paekwosim teya boinmimauugiyim mi siya kam nwoimim simiir swoki boinmimauugi. Mi siya simiirin ina yikropkiyiyim om Jopa hirir.

⁹ Mi ti kam nwoimim ha napnamim mi sima bopwo yapwhonkainamwi. Mi ii gwira sima ha swoki insiin apnamyawkwokim mi ini om Jopa kingiin hirir yapnimbiiyamim. Mi taka iya Pita siya omaka akou hirir iiyam. Mi simiir omaka akouwin yo ini hindara yitkinin. Mi siya nhwo kwisboinam hirir niyamkin. Mi bie mwokou bidi yamikwoniyyin. ¹⁰ Mi Pita siya huugi naokin, siya pi naeyim tirkin. Mi sima nae ina iki diriraerarim. Mi dimin whirin nhwonan siya whinkigwinkin, siir hirir nimbiamin. ¹¹ Mi ini siyar kigiwin ninomora piigikiya. Mi dimin whirin ina yikiinainiyiyin. Tiki diminin, ini nibmiran ywowa. Mi ta dimina sair mwis mwis whiiyiyim, bidi yinkiamamasugiyim. Mi sairin ina yonkwokikiiraraokiya nua tirir. ¹² Mi nibmira sair yainau hir nwokainaniyiyim wraisupai wraisupaiym kasa rani. Mipug ipiyin mi hu hab mi it ti hinin hinin wraisu ikim. ¹³ Mi Pita siya ti digworaekwowim simiir kigiwin mi yai kwira ina kauwok boinkiya siiram, Pita! Kira dinsiin idwoki mipi ti wraisu imiir disomsom anagae. ¹⁴ Mi Pita siya ina yowarki boinkiyin, Biya Inkam Komii, kibie idwai kara pi ti hinin wraisu biyieyiyim pi simiir swoki isomsom anagae rani. Niingaka. Juda simiir siyiuin igbidgak bidi ywowin, ti nae hiriinanin simiir naeyim. Mi an kara iriipa hiriinan igbidgakin. ¹⁵ Mi taka yaiya kwisaka ina swoki boinkiya Pita siiram. Bidi waka! Diminin Adi Komii siya boinkiyim kira kipi nantamyryir mi ha kipi naingwo wi biye nwowi. Niingaka. Wi biye nwo rani. ¹⁶ Mi ta yaiya kwoimaka ha swoki boinkiya Pita siir mi biri kimiminkikin ti diminin ina swoki kwankainamin ninomor koua hirir.

¹⁷ Mi Pita siya ina yangwo whriewhriekiya tiki diminin nhwonan siya whinkigwinin siirsiyin. Mi siya ini siir siira yangwownin, tiki diminin siya dimuam nimbikin? Mi iya siya siir siira niki aingwokwonanaeyin mi ti kam nwoimim Konilias siya nikropkiyim sama Saimon siir omaka aiir naka apyiskaiyuum mi sama ini ta omaka saair omaka anoka yaka okwoiuwim. ¹⁸ Mi sama ina yaka ikuiuwim, ta omaka! Saimon Pita ini tir nwowin, aniya? ¹⁹ Mi Pita siya diminin nhwonan siya whinkigin ini siirar niki aingwokwo kripkaiyin. Mi Adi Komii siir naeyuin siya boinki siir, bidi wakae! Kam nwoimim sama kiriiram hansrani. ²⁰ Mi Pita siya ha niuunamin mi ina yauni iuun boinin ti inkamin kima hanranin siya karairgin. Mi kima dimuam nitkim. ²¹⁻²² Mi sama ina boinkiyim, krimiir biyan inkam komii Konilias siya nikropkikin mi krima asi nitkim. Mi siya kam kamair iriayarim (100) yai niniyim simiir bi nwowikin. Mi krimiirin siya nikropkikin. Mi siya inkam wadiekin, dimin biye bi diriraerakin. Mi siya bidiya mi aingwo tibmiyin. Mi siya Adi Komii siirsiyin, pa mi ididi. Mi Judan iikamin sama Konilias siir boin, siya inkam wadiekin. Mi Adi Komii siir paekwosimin siir boinmaugikin. Mi Konilias siya krimiirin asi nikropkikin, siir omaka namim kiriir yayim simiir mi wakaeyim. ²³ Mi Pita siya simiir boinki, sama ta omaka aiir priiyamim. Iriig. ²⁴ Mi i gwir niugakin, Pita siya ini simaka yinkin amyakwokin. Mi Jisis siir isidin om Jopa hirarin, sama wara yinkin amyakwok simakar. figwira sama ha napnamyakwokin mi siyu hir yapwhwonkainawii. Mi i gwir niugakin ina yinsiin apnamyakwokim. Mi sama kimidiniya om Sisaria hiriir yapnambiyam. Mi Konilias siir piugana mi siir nomiyauim simiirin, biyar yikunakwokin. Mi sama ini hirirar yokwokinim Pita simiirim. ²⁵ Pita siya ina yapnambiyamin, Konilias siir omaka saair hiriir. Mi siya ha mi apnaniyin mi sowa ini omakanau hirar yiniyapyiskaiyo. Mi Konilias siya ini Pita siir igmiiga nini akai huniyin siir inig siir hainanam. ²⁶ Mi Pita siya kinisiin okwoki siirin mi siya boin, kira ti insiin okwoki. Kara kiriir hirinan inkamairgin. ²⁷ Mi Pita siya Konilias saikar naboina iyamin siir omaka hiriir mi ini siyar ii kiginamin, iikam whiekakim sama hirarar nidwokaimirkwokini. ²⁸ Mi Pita siya boinki simiir, Judan iikamin, ina ninokninkinim nim krima om whiran iikamin simaka kingiin bi napkinmasuwikim. Niingaka. Krima igbidgak hiriinasi nwokin, Adi Komii siya kariirin hiniina boinmaugikin, kara inkam nwirin hiniina kipi dar inkam biye. Niingaka. ²⁹ Mi kara kimiir yayi pi saair wakae boin tani. Niingaka. Kariirin kima nikunakikin mi kara tirir asi nitkin. Mi kara panaoin pi kimiir swoki kwasri? Kima dimuam nikugikim kariiramim?

³⁰ Mi Konilias siya boinki, mhisi biya ti ii kwoimim namkiyim mi dimin whirin iya bie nad nwowamtibin kara nhwo kwisa Adi Komii siiram kariir omakanau hir mi ini kara kigi Adi Komii siir paekwosim nwirin kariir whwonkam ida namikwoniin. Mi siir yuusa ini twakwo higan yanyakia. ³¹ Mi siya boinki, Konilias, Konilias! Adi Komii siya bidi wakaekiin kira srigiya siiram mi siya iikamin umir digworaekwowa waoawaeyim kira priihauuwim mi tariinanin Adi Komii siir kwoinin ini simiirin naingwokwokaigiyin. ³² Mi kira kam nhirim simiir dikropki om Jopa hiriir namim Saimon Pita siir nini ikunakiyam. Mi ti inkamin ini Saimon nwirin siir omaka saair nwowin. Mi siya ti inkamin wraisupai wraisupai is mi miriigin. Mi siir omaka ini whii komiia solwara nikuwiya, ini saair whigbid miriia. ³³ Mi kara kam nhirim kiriir waraur asi nikropkisasaugim. Mi kira siyu miyik tirkin mi kira ha nitkin. Mi krima omakakim ti tirar namwoniyim Adi Komii siir whwonkam ida krima minam nitkim, yai whiekakim Biyan Inkam Komiiyin, siya boinmaugikim simiir wakaenakiyam. Konilias siya hiniina boinkikin. Iriig.

Pita siya Adi Komii siir yayi Konilias siir omaka saair hir boinmauuii.

³⁴ Pita siya iikam imiirin hiniina swoki boinki, kibie idwai! Kara tapa tisa ninokninkinim, Adi Komii siir kwoinin hiniina bi swoki naingwowikin, kimiir isid ikin mi siir isid ieya. Niingaka. Adi Komii krimiir Wanin siya whiekak krimiiramar naingwo irkakikin siya isid whirua whisuwamar bi swoki naingwowikin. ³⁵ Niingaka. Siya saika whiekakim iki hinda tinda nwowin siirim naingwo tibmiyim mi siyu miyik napiyim siya simiiram naingwowikim. ³⁶ Kima bidi yinokninkinikyim taka yayi Adi Komii siya hauugika Isrel simiir isidin siir. Mi siya krimiir Biyan Inkam Komiiyin, Jisis Kraisi sair yayin kibi imiir boinmauuii. Mi krimiirin siya ninkiyamasu haiginiugim. Adi Komii saika kwoin whirua nwoyam. ³⁷ Mi taka yayi biyin nu Galili hir nimbiamka. Mi ini nu Judia hir nwowin omisisimim ini simiira yinyokii irka. Ta yayi kima bidi yinokninkinim bi Jon siya bidi boinmauuiim, op baptais haiginiuni siyuin. ³⁸ Taka yayi Jisis siirga. Mi siya om Nasaret hirankin. Adi Komii siya nimbinkin siirin. Mi siir naeyuin ini wara yinkin ikropkiyin. Mi siir kirieya mi iriipi hirinan ini wara mi inkim hauugiya saair. Mi siya omom omomim ini simiir yamin mi kibiya sair napmiriyamam. Mi siya iikam biyeyim yu biye siya diriraerarbumbuninkin haiginiugim, ini siya haiswonimniskiyamim. Mi Adi Komii siya miya siya miriia ini saika ywown. ³⁹ Kima bidi kigim digworaekwo whiekakim Jisis

siya tirim, nu Judia mi om komii Jerusalem hir. Mi nu Judan inkam komii komiiyim sima Jisis siirin ini paeyin hiiniya nirioninkinin, saika yinkan irinugiyin. Mi sima siirin ina yaki isomaokiyyin. ⁴⁰ Mi ii kwisaka dig nwokiyo mi siirin ini Adi Komii siyar swoki kininsiin idwown ie hirankin. Mi siya Jisis siirin krimiir nisiimauu haiginugin. ⁴¹ Mi Judan iikam whiekakim sima siir biri kigikim. Nningaka. Siirin krima krima kigikin. Biyan Adi Komii siya nimbiniim siir yai boinmimauuam. Mi siya kininsiin idwoki siirin ie hirankin. Mi krima ini saikar yidwo aeyim. ⁴² Mi siya hinina boinmimauugikin krimiirin, ta Adi Komii siir yaiya iikamim simiir sibgu boinmimauu haiginu. Adi Komii siya nimbinkin Jisis siirin. Mi siya wi krimiir Biyan Inkam Komii nwowi. Adi Komii siya nimbinkin siirin Inkam Komii nwowam, iikamim nuanim simiir yai hidam. Mi siya wi iikamim omwai waiyayokiyokiyim mi iikamim naokao ikim, siya wi simiir hidi. ⁴³ Biya ti profet inkamim Jisis siir diminpai diminpaiyim yokwoni sima winpriginkim profet kamim sima boinim, inkamim Biyan Inkam Komiiyin siirim naingwo tibmii mi siir dimin biyieya wi siya niinak itkiigi. Iriigi.

Mi iikamim Juda iikam tani mi Adi Komii siir naeyiun ini simiir wara yaninkiniuniyin.

⁴⁴ Mi iya Pita siya yaiya niki okwo boinin mi Adi Komii siir naeyiun ina yaninkiniuniyin iya sima Pita siir yai imiirar niki wakaeya saiarar. ⁴⁵ Mi tiki Judan kamim naingwo tibmiiyim Pita saikar ninkin itim, sima kigiyim ti kamim Judan iikam tani mi sima iriipi hiriinan Adi Komii siir naeyiun ini simiir wara mi aninkiniuniyin. Mi sima ini hindara yanaakiyim. ⁴⁶ Mi sima wakaeki, sima omom omoman yayiim sim boinamim mi sima Adi Komii siir inigin siir hainanim. Mi Pita siya hinin asi boinkin. ⁴⁷ Mi wi nhinga haiginikouwi ta opa ta iikamim simiir tibaiginuwiya saiar siyiun. Mi Adi Komii siir naeyiun ti krimiir mi aninkiniuniyin mi simiirin ini hiriinanar mi inkiniun. Pita siya hinina boinkin. ⁴⁸ Mi Pita siya simiir boinmimauu wakaeki, kima Jisis Kraiss siir inigin op siir ti baptaiss. Mi sima siir boinki, kira ii nhirim krimaka tira timi o. Iriigi.

11

Pita siya om komii Jerusalem hiran iikamim naingwo tibmiiyim yai simiir boinmimauugin.

¹ Aposel kamim sima mi Jisis siir isidin nu Judia hir nwowim sima bidi wakaekiyim, nhirim Juda iikam tani mi simiir nhirim Adi Komii siir yaiya saiar wara mi ikin wakae. Mi sima ina yaingwo tibmiiykiyim. ² Mi iya Pita siya om Komii Jerusalem hiriir napnimbidiinanim mi kamim moiss kitiiyim sima saikar yinkan waomwarkai boin. ³ Sima boinki, kira ti kamim moiss kit karamae nwooyiim nae simiir omaka bidi ini idwokai aenakiyim. ⁴ Mi Pita siya boinmimauugin iikamim simiir digworaekwo whiekakim mi siya boinki.

⁵ Kara om Jopa hir nwowin mi kara nhwo ha kwisboinin mi dimin whirin nhwonan kara whin kig winkan ninomor kou hiranki nitin ini nibmiran ywowa. Taka nibmira saiar haimii haimii whiiyim uridni bidi yinki amamasukiyim iripa. Mi saeya ini kariiramar hiriirunaiiniya. ⁶ Kara bidi sibgu kiginokninkiyim, tiki diminin saiar yainau nwokainaiiniyim. Wraisupai wraisupaiyim niimuanim mipuk ipiyin mi it, ti hinin hinin wraisuim, saiarara nwokainainikim. ⁷ Mi ini kara wakaekiya yai kwira kauwok boinkiya kariirim. Kira wara wraisuim simiir disomsom anagae! ⁸ Mi kara ina wakae boinkiyin, Biyan Inkam Komii. Kibie idwai! Kara pi hiriinan wraisuim krima haiyaiyim kara pi simiir swoki ae rani, sima wraisu paigi waeyao. ⁹ Mi ta yaiya, kwisaka ha swoki boinkiya ninomor kou hir, saeya hinina boinkika, dimin wadie Adi Komii siya tirkiyin siirin ha kipi boin, dimin biyiekin. Nningaka. ¹⁰ Mi tiki diminin kwoimaka, ha ninkinyaeayoogunamin mi siya ina swoki amin ninomor koua hiriir. ¹¹ Mi biri kamiminkikin tiki kam nwoimim, omaka kara nwowina ini saiar akpitga yamikwonyim. Inkam komii nwirin nu Saria hiranin siya kariiram nikropkikin simiirin. ¹² Mi Adi Komii siir naeyiun siya boinmimauugin kariirin, kira simaka dam. Kiriir kwoinin kipi naingwoyimoknanae. Mi tiki nomiiyau iriirar nwirim sima ini kanakar yinkan itim. Mi krimar yapiiyam siir omaka aiar. ¹³ Mi siya krimiirin Adi Komii siir paekwosimim siya kigin, siir omakanau hir nambiyamin, siir boinmimauuwin. Adi Komii siir paekwosimim siya hinina boinkin, om Jopa hiran kam nhirim Saimon siirim dikropki. Mi siya pi simaka swoki inkin itim. Mi siir inig whirin Pitakin. ¹⁴ Mi siya wi kiriir boinmimauuwi Adi Komii siya kiriir dimin biyieyim wi panina niinak itkiigigii? Mi siya wi kiriir omakan inkamim simiir dimin biyieyim wi simiir warar mi inak itkiigigii mi simiirin wi siyar swoki ikunaei. ¹⁵ Iya kara yai simiirar niki boinmimauuin mi Adi Komii siir naeyiun ina yaninkiniuniyin. Biya krima niki tira saiar hiriinan. ¹⁶ Mi ini kara swoki angwowaokiyin, ta yaiya Biyan Inkam Komii siya boina. Siya hinina boinkin, Jon siya baptaiss haiginugin inkamim simiirin op aiar. Mi wi kara hauugi Adi Komii siir naeyiun wi krimiir naninkiniuni. ¹⁷ Biya krima, Biyan Inkam Komiiyin Jisis Kraiss siirar naingwo

tibmiiikim. Mi Adi Komii siya naeyiwin krimiirin ini hindara priihauuginan ywokiin. Mi tariinanin iriipi hiriinan, Adi Komii siya ta hiriinan priihauua ini sair kaimwower swoki kwahauuin, ti iikamim Juda iikam tani simiir. Mi kara wi digar nwowi Adi Komii siir yai aiir niriyyu boinim, aniya? Niingaka. Pita siya hiniina boinkikin. ¹⁸ Mi iya sima ta Pita siir yai aiir wakaeyim mi sima ini hindara wakaemumuim, yai biri waka boinkim. Mi sima Adi Komii krimiir Wanin siir inig iir hainanim mi sima boin mi Adi Komii siya ti iikamim Juda iikam tani simiir mhi kwoin imiir asi nimkpit haigikim. Mi sima wi omwaiya nwoki waiyayokiyokiyim. Iriig.

Om Antiok hiran inkamim ina yaingwo tibmiiikyim.

¹⁹ Iya sima Stiven siir kaiyimik aokiyin mi ti kamim naingwo tibmiiyim, sima ini hikakar ywokiyim. Mi sima nu komii whiswo Finisia mi Saipras mi om Antiok hir ini o naki. Sima ta Adi Komii siir yai aiirin iki om nhirim simiir wara bi boinmimauugim. Niingaka. Sima Juda iikamim simiirara boinmimauu haiginiugim. ²⁰ Mi kam nhirim simaka hirar ninkin okim. Mi ti kamim, ti nu whiswo Saipras mi Sairini sowiir hirankim. Mi iya sima om Antiok triir nimbiniyim mi sima Judan iikam tani Grik simiir wara mi boinmimauu. Mi sima Biyan Inkam Komii Jisis siir Yai Kibiya Yokwo Komii sair nwowa, sairin wara mi inkin boinmimauu. ²¹ Mi Biyan Inkam Komii siir kirieya simaka hirar nwoka. Mi iikam whiekakim sima ina yaingwo tibmiiyim. Mi sima ina yamim Biyan Inkam Komii siirim.

²² Om komii Jerusalem hiran iikamim Adi Komii siirim naingwo tibmiiyim, sima ta yai aiir wakaewinim mi sima Banabas siir yikropki om Antioka hiriir. ²³ Mi iya siya ha nimbiamin mi siya ina ini kigiu, Adi Komii siir naingwobumbuwa simiir hir nwowi. Mi siya ini maigimaiga ini owiuiwin. Siya iki iikam whiekakim simiir kwoin imiir boiniurwokaigin, simiir Biyan Inkam Komii siirim nwoki amii nokinokin. ²⁴ Banabas siya inkam wadiekin mi Adi Komii siir naeyiwin ini siirar yaninkiniuniyin mi ta siir naingwo tibmiiya kirie asi namwoiuga. Mi iya sima siir yai wakaeyim mi iikam isid briipriyin, sima ini Biyan Inkam Komii siir isid iirarama swokitim. ²⁵ Mi mhoiya Banabas siya ina yamin, om whirin Tasas dapiyin siir. Mi siya Sol siirim ini hanisui. ²⁶ Siya siir nini kigiwin mi siirin ini om Antiok hiriir yikiunamim. Biewiyyin whir sowa nwowin. Sowa iikamim om Antiok hiranin naingwo tibmiiyim simaka nidwo boinaigim. Mi iikam isid komiiyin sowa boinmimauu Adi Komii siir yai aiir. Om Antiok hiran, kamim kigna mriiyim biigi biyyin simiir inigim hiniina dapkim Kristen.

²⁷ Mi ta iya profet kamim sima om komii Jerusalem siir haiburgigim mi ini om Antiok hir yamwoiim. ²⁸ Profet inkam nwirin siir inigin Agabaskin. Mi siya Adi Komii siir naeyiu siir kirieya sair yokwoki. Mi siya yai komiyya kwira boinmauugi. Siya ina boinkiyin, mhoiya mhi komiyya wa naoki, ti omom omomim ti nu iir nwowim. Mi iya ti diminin siya nimbiamin mi Krodias siya inkam komii nwokin omom omom kigriraowam. ²⁹ Mi kamim om Antiok hiranin kigna mriiyim, sima iripa yai minan nombointibmiiikimaigim, umir nhirim simiir nomiiyauim nu Judia hir nwowim, simiir hauugiyim nae sima sain aeyim mi simiir diriraerar haiginiuwam. Mi sima yapa yapa nwonira simiir kwoin ara yaingwoki, umir nhirim simiir hirar nwowim. Mi sima haimii simiir hauugi. ³⁰ Sima hiriinan tirim mi sima Banabas mi Sol sowiir hauugi ti umirim. Mi ti umirim kimidiniya sowa hainam, inkam adiyaowaeyim siyu komii kigriraowiyim om komii Jerusalem hir nwowim simiiram. Iriig.

12

Herot siya yisom aoki Jems siirin mi Pita siirin omaka huuyokiyokaiya sair ini haigigik.

¹ Mi taka iya inkam komiiyin nu kigriraowiyin Herot mi siya tərbumbuninkan haiginiugi, kamim Adi Komii siiram naingwo tibmiiyim simiirin. ² Siya tiba simeokikin simiirin Jon siir nomiiyauin Jems, siirin nhiridni nkrp aokiyam. ³ Mi Juda simiir iikamim sima maigimaiga dimusi bi nwokikim, Jems siirin siya nisomaokikin. Mi siya Pita siirin wara asi ninkin haiginikoukriipkiigikin. Mi siya Pita siirin ta iya yaewou komii nikwo aeya sair hiniinikougikim. Mi ta iya Juda simiir iikamim nipu waisikaiyin siirar niki aekim. Mi ta nae komiyya sair iniga pasovaka. ⁴ Mi siya Pita siir yankabrinunaowid. Mi siya Pita siir ini huuyokiyokaigik. Mi siya Pita siirin kamim yai niniyyim iur iriyyar nwrkim simaka ini whinapiyikiugig. Mi sima siirin ni nabie ni nabie waikaokim. Mi ti kamim irim haiiyim hiniin hiniina waikaokim, nwiyyim nugak mi nwiyyim nabie mi nwiyyim naioka mi nwiyyim niyaka. Mi Herot siir kwoinin ina yaingwokiin, iya ta yaewou nikwo aeya nae komiyya Pasova dapiya saeya digi mi siya Pita siirin wa nini haiwao ikuunakii, Juda simiirim sima nisomaokiyam. ⁵ Mi Pita siya omaka sima huuyokiyokaiya sair nwokaiyin mi sima siirin ina waikaowim. Mi iikamim naingwo tibmiiyim sima ina sriinanaeyim Adi Komii siirim, siya whindiraerarim siirin. Iriig.

Pita siirin omaka huuyokiyokaiya hirankin nini ikuunakikin paekwosim ieya.

⁶ Herot siya ina yaingwowaŋ, Pita siirin waka omaka inkam komiiŋin niŋwokaŋ wakae waniya yai wi saiiir hiriir nikiunami. Iya bi niki pirinka mi niyaka Pita siya inkam nwiŋso yaii niŋiyo sowiir bopwoniya whwonkaowiŋin. Sima siir ina kwiso ti inkam nwiŋso yaii niŋiyo sowaka ninkin widgikin. Whisin ha wrokikinŋin kam nhiriir siir kigriraowiyim, sima ta omaka hiuyokiyokaiya saiiir ano iirar waikaowiyim. ⁷ Mi Biyan Inkam Komiiŋin siir paekwosimin biri kimiminkikin ini Pita siir kingiina yamikowinŋin ta omaka hiuyokiyokaiya saiiir hir. Mi ta paeya niuyaiya ini ta omaka saiiir hira yimbiamkiya. Mi Adi Komii siir paekwosimin siya Pita siir prisa saiiir ini hogwo iyopswoŋso boiniu. Mi siya ina boinin, kira ha dinsiinsasau. Mi Pita siya ina yinsiingiyin. Mi wiyeyin sop whiswo ini siir iindib hiranki hiuwrokiyo mi ini nua yamikigiyiuwo. ⁸ Mi Adi Komii siir paekwosimin siya boin siirin mi kira kiriir piuwopa kikogi mi kiriir iga ha timi iigi. Mi siya hiriinana mi tir mi Adi Komii siir paekwosimin ina swoki boinkiyin mi kiriir mwinisa tiowanani mi kira kariir mhoyiya wit. ⁹ Mi Pita siya ta maeyaua hiuyokiyokaiya saiiir haiburgin mi siya ini Adi Komii siir paekwosimin siir mhoyiya yamin. Mi siya bi mi inokninkinŋin ti diminin Adi Komii siir paekwosim ieya tirin. Mi siya ina yaingwowaŋ, kara tari nhwo namisi whini iyie? Tari nhwo whin tani. ¹⁰ Mi sowa ha napniyo, bi nwoŋinŋin inkamin yaii niŋiŋin siiram waikaowin siir kwaiburgiko, ha swoki kwapnaniyoŋo nwiŋin ano whirin si swoki kwaowaikaowin siir swoki kwaiburgiko mi ha napnaniyoŋo ano komiiŋin, aiŋin haŋinikowin idowiiyanin ini sasa haiwaowinŋin. Mi sowa ini hinda yapigusnaniyoŋo. Mi sowa om komii siir yam. Mi siyu whirin siir youapam. Mi biri kimiminkikin Adi Komii siir paekwosimin ina kwaiburgin Pita siirin.

¹¹ Mi Pita siir kwoinin ina yaingwokiŋin mi siya boin, kara bidi yinokninkinŋin, Biyan Inkam Komiiŋin siya nikropkin siir paekwosimin. Mi kariirin Herot siir inankin siya nispaŋi hainakikin. Mi siyu whiekakim mhoyiya Juda simiir isid ieya tirim naingwowaŋ mi simiir hirankar nikiunakin.

¹² Siya ti dimin iir ninokninkinamin mi siya ina yamin Maria, Jon siir apua saiiir omaka aiir. Mi Jon siir inig whirin Makin. Mi iikamim kasaka rani, ta omaka aiir nwoŋin. Sima Adi Komii siirin hirar sriinanaekim. ¹³ Mi Pita siya ta omaka saiiir anoin yabanin, siirar yaki kaigakanu. Mi wig ira hir mriiya saiiir inigin Rodaka ano saeya yami haiwaoki Pita siirin. ¹⁴ Mi saeya wakaesibnama, Pita siir yai aiirin mi saeya ini maingimairga ywonama. Mi saeya ano bi niki haiwaokika. Mi saeya ha niwitnama mi kimidiniya simiir iikamim simiir boinmauugik Pita siya ini ano hira nokwowaŋ. ¹⁵ Mi sima saiiir yanugaugau, kira pi whaowae! Mi imiimii saeyer nwoŋa mi ina boinkiya. Niŋgaka. Kibie idwai. Siya tisi tirar nwoŋin! Sima boin, wari siir piuanin aeya. ¹⁶ Mi Pita siya ini ano iirar kaigikankripkaiŋin. Mi sima anoin ha haiwaokiŋin siir kigam mi sima ini hindara yanaakiyim. ¹⁷ Mi Pita siya simiir yikidugi, kima yai kipi sisi. Mi sima yayim ina tankiyim. Mi siya simiirin ina boinmauuiim, Biyan Inkam Komii siya nikiunakikin kariirin, omaka hiuyokiyokaiya saiiir hirankin. Mi siya ina boinin, kima Jems siir boinmau mi nomiiyau nhiriir simiir warar ti diminin. Mi Pita siya simiir haiburgin mi siya ina yamin om whira.

¹⁸ Mi iya ha pirinkiyakwoka kamim yaii niŋiŋin, sima ini hindara hinsir whaowaekiyakwokin. Dimusi rani, sima Pita siir bi kigim. Mi sima boin, Pita siya ini pinda yamin? ¹⁹ Mi Herot siya miinan napmriiŋin Pita siirin hansirin mi siya siir bi kigim. Mi siya kamim yaii niŋiŋin ini simiir yikin. Mi siya yai ina boin tibmiikimaiŋin kamim yaii niŋiŋin simiir nisomaowam. Mi Herot siya nu Judia hir haiburgik mi siya om komii Sisaria hiriir yam mi hir ini owou. Iriig.

Herot Siya bidi yaonamin.

²⁰ Herot siya io prasae bi nwokin iikamim ti om whiso, Taia Saidon hiranim simiirin. Mi iripa haingiriyunani mi ina yitim siirin. Mi sima yai Blastas saŋka kitibmii boinkim, omaka haimiiŋin bidi hiuyokiyokaiŋin ti inkam komii nu kigriraowiyin siya whwonkaiŋin mi ta maeyaua siya kigriraowika. Mi sima ina boinanaeyim inkam komii siir ta simiir iowa pi digiyim mi krimiir kwoinin ha naingwowi iikamim krima ti nu iir nwoŋin, kara naeyim inkam komii siir nu iir sainaekim. Mi sima asi boinanaekim ta iowa pi digiyim.

²¹ Mi Herot siya ilkwira yimbinki. Mi ta ii aiirin, siya siir piuai miyikim simiirar piuai mi siya ini siir ipii aiirar yidwokaiŋin. Mi siya simiirin ina yowarki boinin. ²² Mi iikamim ina kawok boinkiyim. Mi sima ina boinin, ta yaiya tar inkamni yai rani? Saeya Adi Komii siirar yaiga. ²³ Mi Herot siya Adi Komii siir inig iir bi hainankin. Mi biri kimiminkikin, Biyan Inkam Komii siir paekwosimin siya diriraerarkiŋin mi Herot siya ini iigi yaewimwhirkii aonamin.

²⁴ Mi ti Biyan Inkam Komiiŋin siir yayia ini komiiya ywokiya. Mi omom omomim ini saiiir haigiririr boinyokiyokiiyamin. ²⁵ Mi Banabas, Sol sowa om komii Jerusalem hir

marii dignaniyo mi sowa ina swoki itwo, om Antioka tiriir. Mi sowa Jon mi siir inig whirin Mak dapiyin siir wara yikunam mi siya ini sowaka yinkin amin. Iriig.

13

Mi sima yimbinki Banabas Sol sowiirin Adi Komii siir yai boinnimauuim.

¹ Mi iikamim naingwo tibmiiyim om Antiok hiranim simiir kam nhirim profetkim mi nhirim tsakim sama ini wara ninkin owim. Ti kamim simiir inigim hiniinin hiniingim, Banabas mi Saimon siir inig whirin piu yhiuwinankin mi Lusias om komii Sairini hirankin. Sol, Maneyen sowa biya inkam komii Herot siir omaka irua saairara whwonkaigo. ² Mi iya iikamim Biyan Inkam Komiiyin siir inig hainanim mi sima nae minim ini wara yinkin haiyakiyim. Mi Adi Komii siir naeyiu miyikin ina boinkiyin, kima Banabas, Sol sowiirin, ta miya kara boina saair mariiyim ti imbin tibmii. ³ Mi sima nae minim ha haiya digiyim mi Adi Komii siirim mi srii digiyim mi simiir inaim ina yinkwokiyim sowiirin. Mi sowiirin ina swoki ikropkiyo Adi Komii siir mai aair mariiyim. Iriig.

Banabas Sol sowa nu Saipras hir boinnimauugo yai kibiya saair.

⁴ Adi Komii siir naeyiuin siya nikropkikin Banabas, Sol sowiirin. Mi sowa ini om Selusia hiriir yapiinamwo. Mi om komii Selusia hirin sowa ini siyaiini yani kwiriinamwo. Mi siyaiiya sowiirin ini mhu whirin Saipras nikuwiyin siir hiriir yuginam mi sowiirin hir yatkinugig. ⁵ Sowa om komii Salamis hir yamasu. Mi Juda simiir inkamki nwowiya maeyuim Adi Komii siir yayim simiir boinnimauu. Jon siya sowaka warar yinkin owin sowiir whindiriraerarin.

⁶ Sowa ti mhuusimin Saipras siir yapyokiyokwiyo mi om Komii Pefos hiriir yimbiam. Sowa inkam nwira ini kigu ti omin siir hirin. Ti inkamim siya nop nao kiriekim. Siya Juda hirin profet inkamnan ywovin. Mi siya pi Juda simiir mi iksisaei. Siir inigin Ba Jisiskin. ⁷ Mi siya simiir inkamim bi nwowiyin siir inigin Sesias Polaskin. Mi siya saika yamwoni Sesias Polas siir kwoinin bimbiiuwi rani. Mi siya yikiugi Banabas, Sol sowiirin. Siya sowiirin minin nikiunakin, siir kwoinin Adi Komii yai wakaeyam naingwowi. ⁸ Mi sowiirin Elimas siya yikidu. Mi ti inkamim nop prasea bi naowikin. Mi sima siirin Ba-Jisidapikim Grik simiir yaigina hiniina dapikim Elimas. Mi siir kwoinin ti simiir inkamim bi nwowiyin, siir kwoinin siir kisina haigiyam naingwowi. Mi ti siir kwoinin miyikin pi nwoki itkiigiyim. ⁹ Mi Sol siir inig whirin Polkin. Mi Adi Komii siir naeyiuin siirar yaninkinuuu. Mi siya siir kaonanaeki ti inkamim nop naowiyin mi siya ina boinkiyin siirin. ¹⁰ Kira Setan siir biyan yinisim kingin. Kira siyiu miyikim io simiirar nwowikin. Mi niksisaeni siyiu mi siyiu biyie whiekak ikim, ini kiriir waraurar nwowim. Mi kira Biya Inkam Komiiyin siir siyiu miyikim iiriir tir bumbuwikin. Mi kira ti hiriinan siyiu biyeyin siir bi niugiskikin, aniya? ¹¹ Mi wakaeyamaowin Biyan Inkam Komiiyin siir ina pi saeya tiowi kiriirin. Mi kiriir nhwona pi nhwo kwisae nwoki. Mi panaowin kira pi bie iirin kiginokninkin tani mi kira wii prierig sim kipi niki oki. Pol siya hiriinan yai boinkiyin mi bi kimiminkikin Elimas siir nhwona ini nhworiikaka ywokiin. Mi siya ina priiap priiap amin. Siya minam naingwokin inkam nrwirin siir ina nkwomin mi siyiu siir niisiisimauu apamim. ¹² Mi inkam komiiyin omom omomim kigiraowiyin siya ti diminin siir kigiyin mi siya ina yaingwo tibmiiykiyin. Mi siya ini kakar ywokiin, yaiya Biyan Inkam Komii siya boina saairsiyin. Iriig.

Sowa om Antiok hiriir yam nu Pisdia siir.

¹³ Pol siya mi inkam nwiso sima siyaiiya saair kwiriinam. Mi sima om Pepos siir haiburgim mi sima ina yakiyamim mi om Pega hir yamasu u. Mi nu Pamfilia hiriir yam. Mi Jon siya simiir haiburgik. Mi siir inig whirin Makin. Siya om Komii Jerusalema hiriir swoki amin. ¹⁴ Sowa om Pega siir haiburgik mi ina yapnamwo om Antioka yimbiam nu Pisdia siir. Mi Juda simiir ii komiia siya ina yamim maeyaua yai boinaiya saair. Sowa ina ini idwokaoyuwo simaka warar. ¹⁵ Simiir maeyaua yai nidwo boiniya saair kigiraowiyim yaowae komiiyim siyuni yayim, bidi bidinanin Moses siya winim mi bidi bidinan profet kamim sama mi winkyim, sama simiir mwain digiyim mi mhoiyya sama ina sriiyim. Pol kira mi kinaka mariiyim kamim kima yaigakinui mi yaiya kima naingwonaniya pi saairar kwaboin iikamim krimiir kwoinin iiriir kirie haiginiugikim.

¹⁶ Mi Pol siya ha nokwokiyin mi siir ina ina yiisiimauugiya. Mi siya ina boinkiyin, kima ti iikamim Isrelranim, kima kariir yaiya saair wakaeki. Mi ti Judain iikam tani ikim ti tir mi owim mi kima kamiir kwoinin Adi Komii krimiir Wanin siir hauuam nitim mi kima kariir yaiya saair wara dinkin wakaeki. ¹⁷ Ti Isrel simiir Adi Komiiyin siya bidi yimbinkiyin kamiir yidwi wanwiyaeyim simiir. Mi iya siya nu komii Isib hirar niki priiywokaigiyim, sama om whirin omin siir nwokin. Adi Komii siya diriraerarkikin mi sima ini isid komii ywokiin. Mi mhoiyya siir kirieka nikiunamkin mi sima nu komii Isib siir haiburgim mi sima ina yamim. ¹⁸ Mi nuin iikam kamaeyin mi Isrel siya siir nwokin. Mi sima whisariiya

prīywokim, sima nu karamaekim. Mi simiirin Adi Komii siya kigriraowim biewiyim kam nwis (40) sima priiywokaigiyim. ¹⁹ Adi Komii siir kirieya saeyar turkiya mi ti nu komii Kenan hiran iikam isid iriyyar whiswo sima ina yaokaokiyim. Mi sima yapa yapa omkim mi yapa yapa yaigingim. Mi ti omim simiir nuin ini Adi Komii siya hauugiyin Isrel simiir. ²⁰ Biewiyim sima ti nu komii siir nwowim 450 gim. Mi ta iya Adi Komii siya nimbina kamim yai hidiyim simiir mi simiir kigriraowim mi ina ywowim mi profet Samyuel siya ina yimbiyamim. ²¹ Mi mhoiyya sima ina sriiyim profet inkamin Samyuel siirim, kira krimiirin inkam komiyyin nwira dimbingi siya krimiir kigriraowim. Mi Adi Komii siya hauugin kwoin miyyik Samyuel siir, siya ini Sol siiar yimbingiyin, siya Kis siir yinisimkin, siya Bensamin siir piugana saiir hiran inkamkin. Biewiyim siya kigriraowim simiir kamniskim (40). ²² Mi Adi Komii siya nhinikriropki siirin. Mi kimidiniya Devid siir yokmwim okwo haiginu simiir inkam komii nwowim. Mi siya boinki, kara bidi kigin Devid siirin Jesini yinisimim. Kariir kwoinin ini ti inkamin siiramar naingwo iskiyin. Siya wi kariir siyu imiirar napi. ²³ Bidi bidiniya Adi Komii siya ha boinkin, inkam nwirin wi kara nikropkii Isrel simiir isidin siir whindirarar haiginuam. Mi siya hiriinan tirin mi siya Jisis siir yikropki krimiirar krimiir dimin biyye biyyeyim simiir ninak itkiigigiyim. Mi siya Devidni piugana saiir hirankin. ²⁴ Jisis siya bi niki itkin. Mi taka iya Jon siya yayim saiir boinnimauugim Isrel simiirin mi simiir mhiir kwoinin wi nwoki kisina haigiyim mi op wa nwoki baptaisim. ²⁵ Jon siya ta miyya siir mrii digiyin kingiina nwokin. Mi siya boin kima panina naingwowi, kara yipikin? Ti inkamin kima nwokwokinin kara si rani. Kima wakae! Inkam nwirin wi kariir mhoiyya niti, siya inkam komiigin, kara inkam kiingin, komii rani. Niingaka. Kara inkam biyienankin. Iga siya niinaniya wi saiir uridin siirin wa whro rani. Niingaka. Jon siya hinina boinkikin.

²⁶ Kima ti nomiyauim, kima kariir brogaeyin siir yinisimkin, kima tir nwowim. Mi kima kariir yayi saiir wakaeki mi ti iikamim Judan iikam tani mi kima ini tirar ninkin owim mi kima kimiir kwoinin Adi Komii siir hauugiyam nitim mi kima kariir yayi saiir warar dinkin wakaeki. ²⁷ Iikamim om komii Jerusalem hir nwowim mi simiir biyan inkam ima mi ti inkamin siir bi sibgu ninokninkin. Mi digworaekwo hoimgakim sima Jisis siir tirim bidi bidinanin profet kamim sima winin ti digworaekwowim tariinanin bidi yimbiniyim. Juda simiir ii komii komiyyim sima ti profet kamim simiir yayim pi simiir mwaani. Mi sima simiir sibgu ninokninkin tani. Niingaka. ²⁸ Mi sima siirin yai biyye kwir bi tisiryiskaigim. Niingaka. Mi sima ina kauwok boinkiyim Pailat siiramin, siya ti turki siyiuin siir prii isomaokiyanim. ²⁹ Sima bidi diraraerar digiyim digworaekwo whiekakim biyya profet kamim sima winkiyim yayim siirim. Mi sima siirin paeyin hiiniya nironinkinin siir hirankar swoki iniskii hai. Mi sima siirin siyano whirin siir ini haigigik. ³⁰ Mi Adi Komii siya swoki hidninsiin idwoki siirin ie hirankin. ³¹ Ti kamim biyya Jisis saika napmriiyim mi sima nu Galili siir haiburgigim mi ini om komii Jerusalem hirir yanim. Mi ti kam kaimwowim Jisis siya simiir hiriyyar swoki imbiyam. Mi sima ini siiar kigim ii whiekakim. Ti diminin sima kigin mi ini iikamim simiir boinnimauuwim.

³² Mi krima ta yai kibiya kimiir asi boinnimauuwi ti diminin Adi Komii siya nimbinkikin, krimiir yidiwi wanwiyaeyim simiir hauugiyim. ³³ Diminin Adi Komii siya nimbinkiyim krimiir yidiwi wanwiyaeyim simiir mi tariinanin simiir yinisimim krimiir tirir bidi yimbiniyim, Jisis siya wa swoki insiin idwowi ie hiranki, hiriinanam tirikikim. Ti yayim ta yokwo Sam kwisa saiir winkiyim. Mi saeya hinina boinkim, kira kariir yinisimkin. Mi tariinanin kara ini kirir Adi ywowin.

³⁴ Mi siya siir ie hiranki kinisiin idwoki. Mi siya mhoiyya wi swoki ao rani. Niingaka. Adi Komii siya hiriinan boinkikin.

Dimin kibiki kibiyin kara wi kimiir hauugii. Biyya kara ti diminin Devid siiram niki boinkin siir hauuim.

³⁵ Mi yokwo Sam kwira ya iriipi hiriinanar mi boinkika.

Mi kira wi kirir inkam kibiki kibiyin siirin wi ienau hirar kignisu whiigrimgrinkinkaeyam tani. Niingaka.

³⁶ Iya Devid siya niki owin mi siya ta Adi Komii siir mi miyyika saira niki mriiyim mi siya ina yaonamin. Mi siirin, siir brogaeyin siir hiriinanar swoki haingikaigi. Mi siya ini ie hirar whiigrimgrinkinkaeyamin. Siya ta yayi yokwo Sam nwowa saeya Devidni biri win boinkika. Niingaka. ³⁷ Ti inkamin Adi Komii siya ieyankin hidninsiin idwowin siir piua ienau hir bi whiigrimgrinkinka. Niingaka. ³⁸ Kima ti nomiyauim kima biyya yinokninkin ninim. Krima ta yayi saiirin hinina boinnimauuwi kimiirin, ti inkamin siya krimiir dimin biyyeyim simiirsi nankab ougin. ³⁹ Moses siir siyu komiyyin krimiir dimin biyyeyim mi siya ninak rani mi krimiirin wi siya nikunaowid rani mi krimiirin wi inkam miyyik dap rani. Niingaka. Ti inkamin siyargin iikam whiekakim krimiir dimin biyyeyim simiir ninak itkiigiyanim. Mi yipikin inkamin naingwo tibmii mi siirin wi Jisis siya priiyao haiginuwi mi siya wi rirmiyya nwowi. Mi krimiirin wi siyar swoki ikiunawidi. Mi siya krimiirin wi

iikam wadieya nikiuwi. ⁴⁰ Mi kima ha hirgiugiuwini ti diminin profet kamim biya sima wina yaiya saeya nitisi. Sima hiniina boinkikim, ⁴¹ bidi bidinanin propet kamim sima hiniina boinkikim,

krima ti kamim nighbumbuwanim kima wa timi kinankiuraraowin mi wi sair saira timi naingwokwonaanae. Wim wi saeya griritkaigii. Kara ta kimiir iya kima niki owa, kara mi komiia tarinanin sairar miriigin. Mi inkam nwrki ta miya sair miriyyim naboinikin kima sairimin wi naingwo tibmiinam tani.

Pol siya hiniina boinkikim.

⁴² Mi iya Pol, Banabas sowa ta maeyaua yai nidwo boinaia sair haiburgiko mi ina yapniyamwo idowiya hirir. Mi sima ina nhinkigiyim. Mi sima ina boinkiyim, sowiirin, ini wakae namwo kowa! Aka Judami ii komii kwira kowa wa swoki it. Mi wi ta yaiya sair swokini boinmimauuni krimiirin. ⁴³ Mi iikamim ta maeyaua yai nidwo boinaia hir wakae dignamim mi sima ina nhinkigiyim. Mi Juda iikam nhirim mi kam nhirim, Juda iikam tani mi tiki Juda iikam tani simiir kwoinim ina kisina haigiyim. Mi sima ini Juda iikamim simiir siyu siirrar ywowim. Ta maeyaua yai nidwo boinaia sair haiburgigim mi sima ini Pol, Banabas sowiir mhoiia yamim. Mi sowa yayim ina boinmimauuim, hiniin kima daingworinu ta Adi Komii siir naingwobumbuwa wi kimiir haugii.

⁴⁴ Juda simiir ii komii kwira iikamim ti om komii iir nwowim, sima nit swokiyim pariipari, ta Adi Komii siir yaiya sowa boina sair nini wakaenyim. ⁴⁵ Iriipi hiriinan Juda hiran Biyan Inkam Komiiyim ina kigim iikam whiekakim maeyau kwirua nwowi. Mi sima ina kigmairim ta sowiir mi airimin mi simiir kwoinim simiirin ini haugihaugi whyekiyim. Mi sima ini yai biyeyim simiir yigbumbuim mi ini Pol siir yayim simiir yanugaugauwim. ⁴⁶ Mi Pol sowa Banabas simiirin yaimwo ailar boinmimauugo. Mi sowa boin, krira ta yai kibiya Adi Komii siira bii Juda iikamim kimiir boinmimauuniyam nitkwo. Mi kima ta yai aairin digumii haigingigi, aeya wim kima boinae mi nim krima ti kwoinbudin omwai wayayokiyokiiyin siirin wi hai rani. Mi wakae kima! Panao krira pi kimiir haiburgigi mi krira pi iki isid whirin siyim tani. Mi ta yaiya pi simiir nini boinmimauugigi, sima Juda simiir iikam tani. ⁴⁷ Biyan Inkam Komii siya hiniina boinkikim kariirin,

kara kimiir nimbingikim siyu miyik iki iikam isid whirin simiir nisiimauuwim Juda iikam tani siyuin nitmaisok okwowyin siir. Mi kira ini pae niyayan ywowin, simiir niya haiginuwam. Mi iki om whiekakim ti nu iir nwowim, simiirin wi ti yai aair boinmimauwi kira. Mi simiirin wi siyuin nitmaisok okwowyin wi kira pi yisiisimauu haiginuwim.

⁴⁸ Mi iikamim Juda iikam tani sima ta yai aair wakaeyim mi simiir mhi kwoinim ini wadieya ywokiyim. Sima ini maigimairga ywokiyim ti Biyan Inkam Komiiyin siir yaiya aairimin. Mi iki iikam whiekakim Adi Komii siya nimbinim, kwoinbudin omwai wayayokiyokiiyin siir haiyim. Mi sima ina yangwo tibmiyyim.

⁴⁹ Mi Adi Komii siir yaiya ini ta maeyau aair yamkiya. ⁵⁰ Mi Juda simiir biyan kamim sima ini hopsowoi wigim inigakim Adi Komii siir inig iir hainaniyim simiir kwoin imiir. Mi Biyan Inkam Komiiyim ti om komii siir nwowiyim simiirin warar. Mi sima ina yigbumbuim Pol, Banabas sowiirin. Mi sima ina kauririgiyim sowiirin sowa ti nu iir kipi nwo. ⁵¹ Iriipi hiriinan mi sowiir iga hir nwowim sinim ini ti omin siir yikrimkrinkigigim. Mi dimin biyeyin ini simiir hirar ywokiyim. Mi sowa ini om komii Aikoniam hirir yamwo. ⁵² Mi iikamim naingwo tibmiyyim om Antiok hiranim sima ini maigimairga kiina ywowim. Mi Adi Komii siir naeyiun siir kirieya ini simiir yaninkiniu iwim. Iriig.

14

Inkam nwisowa sowa om Aikoniam hir miriigo.

¹ Mi om Aikoniam hirin, sowa hiriinana swokini tiru. Sowa ina yapniopkainamwo Juda simiir maeyaua yai nidwo wakae sair mi yai hir ini okwo boiniu. Mi iikam isid komiiyin Judanim mi Grik an ikim, sima ina yangwo tibmiigiyim. ² Mi Juda iikam nhirim bi naingwo tibmiigim mi sima iki iikam nhirim Juda iikam tani, simiir kwoin imiir ini hopsowoi. Sima io ti Jisis siir isidan inkam nwisowa sowiir nwowim. ³ Mi aposel inkam nwisowa sowa om Aikoniam hirin ii kasaka bi nwo. Mi sowa ini kirieya ywonamwo. Ti Biyan Inkam Komii siir yai aair boinmimauuwim. Mi sowiir inim ti Biyan Inkam Komiiyin siya kirie haiginu mi sowa kiriepai kiriepaiyim ina tiramwo. Ta kirieya Biyan Inkam Komiiyin siya nisiimauuga iikamim simiir. Ta siir naingwobumbuwa mi sair yayim ini kaimwowa ywowim. ⁴ Mi ti om komiiyin siir hiran iikamim sima isido whisa ywo. Mi nhirim Juda maka ywo mi nhirim aposel inkam nwisowa sowa ywo.

⁵ Mi mhoiia kam nhirim Judan iikam rani mi Juda sima ina nhinamim. Mi ti isid whiso simiir biyan iikamim sima nhinam sima Pol, Banabas sowiir diriraerarbumbuim

naingwokim. Sima sowiirin siiyani kaiyimik aokiyim naingwokim. ⁶ Mi sowa ta io aiir bidi hirmao. Mi sowa nu Likionia hiran om komiyo Listra mi Debi om nhirim sowiir kingiin nwowim, simiir hiriir yidamam. ⁷ Mi sowa ta yai win kibiya Jisis siira ini omom omomin simiir yaboimamauuyokiyokiyamwo. Iriig.

Pol, Banabas sowa om Listra hir mirtigo.

⁸ Mi om Listra hiran, inkam nwirin ini hir nidwowin, siir igao bidi yinsimsirunamwo, siir apua aeyar naokaininkinkiyin siirin mi hiriinana nwokin. Tiki inkamin siya bi swoki apririr sranikin. Niingaka. ⁹ Mi siya wakaeki Pol siya Adi Komii siir yai aiir boinmimauuin. Mi Pol siya siirsira kaonanae. Mi ini siyar kigiyin ti inkamin naingwo tibmii dig namwo iuwin mi siya wi wadiyar nwowi. ¹⁰ Mi Pol siya igao yaiya boinki, kira dinsiin okwoki! Mi siya bi kimiminkikin ina yinsiin okwokiyin mi ina yopnatkiigiyamin mi siya ina yapririrkiyin. ¹¹ Mi iikam whiekakim ti diminin Pol siya tirkiyin siir kigiyim mi sima nu Likionia simiir yaigina sair kauwok boinki! Krimiir wanin ini inkam pua swoki mbiniyin. Mi tapa tisi krimakar nwowim. ¹² Mi sima Banabas siirin hinana mi dap Sus mi Pol siya yai boinan inkamkin mi Sima Pol siir inigin Hemis asi dapkim. Ti inig whiso Sus mi Hemis dapiyo, yim simiir wanmi digworaekwokim, simiir inig imiir hainanikim. ¹³ Ta omaka Sus siir inig hainaniya ini ti om komiyyin siir yaba mriiyya. Mi prisma yaowae adin ta omaka sair kigiraowiyin mi bulmakau ii nhirim ina hainamim. Mi kipim ina yomboboriuninkinim mi ina hainamim. Mi ti om komii siir anoin siir kingiin yamwoiu. Mi iikam whiekakim sima warar yitim digworaekwowim sowiir hauugiyim. Mi ti digworaekwowim sima sowiir hauuwim, biya sima simiir wanin Sus siirin hiriinan naeyim simiirar mi inkin imiyyaekim. ¹⁴ Mi aposel inkam nwisso Banabas, Pol sowa, ta hiriinan yaiya sair wakaeyo mi sowa ina kigo. Mi sowa ini io simiir yowowo. Mi sowiir yuiso ina yinikimbirgiyo. Mi sowa ini iikamim simiir bopwoniya iwitinopkainamwo. Mi sowa ina kauwokiyo, ¹⁵ kima ti kamim kima hinin dimusi tirkim? Krira inkamaigo, krira kimiir hiriinanaigo. Krira Jisis siir yai win kibiya kimiir boinmimauuam nitko. Mi kima ti siyiu biyeyim simiir duguski. Mi kima Adi Komiiyin krimiir yaimin dimin wakaeyiin siiramar daingwo tibmii. Nu ninomor mi whii komii komii ikim ti digworaekwo hoingakim ti nwowim siya nonkwokwokim. ¹⁶ Kibie! Biyan iyyim iikam whiekakim ti nu iir nwowim siya simiirar kigninkinkin. Sima simiir kwoinka naingwo diriraerarkim. ¹⁷ Mi siya bi naguprakaigin. Mi kima pi siirim whaowae rani. Niingaka. Mi siya kimiirin dimin miyik iirar diriraerar haiginuigin. Mi naowin ninomor kou hir nwowin pa mi diriraerarki kimiirin mipa mi kinaini. Mi naeyim siya diriraerarkiyim ini wadiya yimbiamim. Mi naeyim siya dig haiginuwi mi kimiir kwoinim maigimaiga asi nwowi. ¹⁸ Mi sowa ta yaiya sair boin digiyo mi sowa miinan nap miri nanaeko iikamim simiir nikiduwin. Mi sima ti wraistuim nanag hainamim sowiir kipi hauu biya simiir wanin Sus siir hauuwim mi siir hiriinan. Iriig.

¹⁹ Mi Juda iikam nhirim om Antiokanin mi om Aikoniaman ikim, sima ina yitim. Mi iikamim simiir kwoinim sima ini hopswoni. Mi sima siiya minim ina kaiyimikim Pol siir. Mi sima Pol siirin ini om komii siir yaba hiriir kinaniyamim. Simiir kwoinim ha naingwokim, siya naowigusami. ²⁰ Mi iikamim naingwo tibmiiyin sima ini siirar yokwo kaeyokaiyim. Mi siya ha nansiingiyin, ini oma hiriirar swoki apninopkai namim. Mi iigwira siya Banabas saika yam om whirin min nikuwiyin Debi hiriirin.

Mi Pol Banabas sowa nu Siria hir nwoin omisimin Antiok mi sowa hiriir swoki am.

²¹ Mi sowa ta yai win kibiya ti omin siir hiran iikamim simiir boinmimauu haiginu. Mi sowa hiriinan tirkiyo mi iikam whiekakim ina yaingwo tibmiiyiyim. Mi mhoyiya sowa ina swoki amwo ti simiir om whoimim Listra mi Aikoniaman mi om Antiok hiriir. ²² Mi ti om whoimim iikamim naingwo tibmiiyiyim sowa nwoki whinkinsis haiginuwi simiirin. Mi sowa simiirin haninggi boinanae. Mi kima kimiir naingwo tibmii aiirin donkworinukripkai. Biya krima siyiuin hikpai hikpai haiiyin mi siir tiki hopnin apnam. Mi mhoyiya krima wi ti Adi Komii siir om kibiyin iikam whiekakim mi digworaekwo ikim simiir kigirakakiyin wi siir nami. ²³ Mi sowa kam adi yaowae nhirim simiirin siyu komii kigiraowam yimbin. Mi omkakim Adi Komii siir inig hainaniyim omom omomanin simiir hiran iikamim naingwo tibmiiyiyim simiirin warar. Mi sowa Adi Komii siirin sriyo mi nae minim ini wara haiyakiyim. Mi sowa ti iikamim naingwo tibmiiyiyim Inkam Komiiyin siirara hauuswokiyim, siya kigiraowam.

²⁴ Mi mhoyiya sowa nu Pisidia sowiir boponau aiir yapam. Mi nu Pamfilia hiriir yapnimbiiyam. ²⁵ Mi sowa om komii whirin Pega yai hir boinmimauugik. Mi mhoyiya sowa om Atelia hiriir yapinam. ²⁶ Mi om Atelia hiran, sowa siyaiini yani kwirinam. Mi siyaiiya sowiirin, om Antiok hir swokaka atkinuigig. Biya ti omin iikamim Adi Komii siirin naingwowyim mi sima Adi Komii siirin kwisboinki, ti inkam nwisso sowiirar miyya sowa

miriya saair kirie haiginiuwim. Mi sowa hiriinana tiro mi sowa ina swoki imbiyamwo ti om iirar.

²⁷ Mi iya sowa om Antiok hiriir nimbiamwo mi sowa iikamim naingwo tibmiiyim simiiramin ina yikiuna digim, sima maeyau kwiruwa nwowim. Mi sowa ina boinmimauuim digworaekwo whiekakim Adi Komii siya sowiir whindiriraerarim. Mi sowa ina boino, Adi Komii siyar niyok haiginiugikin kririir siyiun iikam nhirim Juda inkam tani ta Adi Komii siir yaiya saair boinmimauuim. Mi sima wi nwoki aingwo tibmiiyim. ²⁸ Mi sowa iikamim naingwo tibmiiyim simaka ii kasa bi nwoko. Iriig.

15

Iikam Whiekakim naingwo tibmiiyim ini om komii Jerusalem hirara yaingiriyuuim

¹ Mi nu Judia hiran kam nhirim, sima ina yapiinamim om Antioka hiriir. Mi iikamim naingwo tibmiiyim yai simiir ini boinmimauugig. Mi sima boin mi kima siyiun Adi Komii siya haugiyin Moses siir kima siir tir karam mwowi mi kimiir moisim kitiyopnir hai karamae mwowi mi Adi Komii siya kimiirin wi wara kaoprigi okwo rani. Niingaka. ² Mi sima hiriinwan yai boinkiyim mi Pol sowa Banabas sowa io prasae bi nwoko simiirin. Mi sowa simaka yai prasae bi niininsansaoko. Mi iikamim naingwo tibmiiyim sima yikropki Pol, Banabas sowiirin. Mi kam nhirim om Antiok hiranin sima ini wara yinkin amim om komii Jerusalem hiriin, ta yaiya saair nini bointibmii kimaigikim aposel kamim mi inkam adiyaowaeyim siyu komii kigriraowiyim simakar.

³ Mi simiirin iikamim naingwo tibmiiyim sima nikropikim. Mi sowa ti nu komii whiso Finisia mi Sameria sowiir bopwo hir napamko. Mi iikamim naingwo tibmiiyim ti nu whiso sowiir hir nwowim omisisimim simiir hiran iikamim simiir ini boinmimauuwu ta yaiya. Mi sowa simiirin hiniina ini boiniu, Adi Komii krimiir Wanin siya bidi kisina haigiyin iikamim Juda iikam tani simiir kwoinim. Mi nu Finisia mi nu Sameria hiran iikamim mi sima ini maingimaiga taokitaoka ywokiyeim Pol siir yai aiiramim.

⁴ Mi sowa om komii Jerusalem hiriir nimbiamwo mi iikamim Adi Komii siirim naingwo tibmiiyim mi aposel kam ikim mi inkam adiyaowaeyim siyu komii kigriraowi ikim, sima sowiir boin wadewin. Mi Pol, Banabas sowa digworaekwo whiekakim Adi Komii siya tirim sowiir mi simiir ini boinmimauuwu. ⁵ Mi Farisi simiir iikam nhirim naingwo tibmiiyim sima ina yinsiin okwo boinkiyim, kam nhirim Juda iikam tani simiir, simiir moisim ti kitiyopnir hai. Mi kima simiir boinki, sima Moses siir siyu iir dap.

⁶ Mi ti aposel kamim mi inkam adiyaowaeyim siyu komii kigriraowiyim sima iripa yidwo hid boina ta yai aiirim. ⁷ Sima yai whiekakim boina digiyim mi Pita siya ina yinsiin okwokiyeim. Mi siya simiirin ina boinkiyin, ti nomiiyauim! Kima bidi yinokninkinim. Adi Komii siya hid haiginiugikin miyim krimiir. Mi bidi bidiniya kariirin siyar nimbingikin ta Jisis siir yai win kibiya saair boinmimauuwam iikam nhirim Juda iikam tani sima wakaai mi sima wi wara nwoki aingwo tibmiiyim. ⁸ Adi Komii krimiir Wanin siya bidi yinokninkinim simiir kwoinim. Mi siya ina mi inokninkin iikamim Juda iikam tani simiir kwoinim. Mi siya siir naeyiun ini simiir haugiyin krimiir haugiya saair hiriinan. ⁹ Mi siya Juda iikam tani simiirin yaeya siyu whir bi tirikin mi Juda iikamim simiirin yaeya bi mi tirkin. Niingaka. Iikamim siiram naingwo tibmiiyim simiir dimin biyeyim wi Jisis siyar whinkaoprigi okwovi. ¹⁰ Mi kima tariinanin Adi Komii siirim dimusi kinankiuwi? Mi kima ti iikam nhirim Juda iikam tani naingwo tibmiiyim mi kima hik simiir dimusi haugim? Biya krimiir yidiwi wanwiyaeyim mi krima ti hik hiniin simiir haiyim wi dig nwo rani. Niingaka. ¹¹ Mi krima ha naingwo tibmii mi krimiir Biyan Inkam Komiiyin Jisis siir naingwobumbua wi saeyer swoki kaopriginawidi krimiirin. Mi simiirin iripi hiriinan wi wara mi inkin kaoprigi okwovi. Pita siir yaiya ini dig ywokiya.

¹² Sima ti iikamim yai bi boinmimankim simiir wiinin Pol mi Banabas sowiir yaiyama mauugim. Mi sowa simiirin min boinmimauugim dimin kirie komii komiiyim Adi Komii siya diriraerarim Juda iikam tani simiir mi sowa simiir boinmimauugim.

¹³ Mi sowa ta yai aiir boin digiwo mi Jems siya ina yisiin okwo boinkiyin ti nomiiyauim! Kima kariir yai aiir ti wakaeki. ¹⁴ Saimon siya kimiir bidiya iki boinmimauuwin hiniin, Adi Komii siir kwoinim ini simiiramar yaingwo hiririugiyin ti iikamim Juda iikam tani simiiram. Mi siya kiyaina iikam nhirim simiirin, sima siir isid nwowim. ¹⁵ Mi taka yaiya profet kamim sima boina mi saair hiriinanairga. Mi sima David siir isid iiram win boinkikim. Taka yaiya hiniina boinkika,

¹⁶ krimiir Biyan Inkam Komiiyin siya hiniina boinkikin, mhoyiya kara swoki iti mi ta Devid siir omaka nakainam ya wi kara swoki haininasiin okwovi. Mi iki saair digworaekwo nhirim, biyei nwowim, yim wi yaeya kara swoki grab mirii. ¹⁷ Mi iikam nhirim Juda iikam tani yim wi kariiram wit. Mi iki iikam whiekakim nu whiranim

kariiram naingwo tibmiiyim, yim iriipa hiriinan kariir waraigim. Mi siya hinina boinkin. ¹⁸ Biiki Biyan Inkam Komiiyin, siya ta yai aair bidi boinin.

Mi tariinanin siya ina swoki boinkiyin,

¹⁹ mi Jems siir yaiya tasa niki amyokiyokiya. Kariir kwoinin hininingin, iikamim Juda iikam tani simiir kwoinin ina kisina haiginamin Adi Komii siirim mi krima simiirin kiigi kipi ninki. ²⁰ Niingaka. Krima simiirimim yokwo ti win hauugi. Mi simiir yokwowa hinina win boinki mi sima siyu biye whiekakim uruwai siyaowainiyim simiir diuguski. Mi sima hinanaeni siyuin siirsi dapiyok. Mi sima iki wraisuim niyara sima nimborkrimkrikiu aokiyim simiir kipi nae. Mi sima wraisupai wraisupaiyim simiir nhie imiir kipi mi kwiyae. ²¹ Krima dinokninkin, biya hiriinan mi tariinanin iriipa hiriinan iki om komii komii whiekakim inkam kakairgim, Moses siir siyu komii siir yai imiir boinmimauuam. Mi sima siir yai aairar mwainikim maeyauim yai sima nidwo wakaeiyim simiir. Mi Juda simiir ii komii komii ikim. frig.

Sima yokwo iki iikam nhirim Juda iikam tani Adi Komii siir-im naingwo tibmiiyim simiir-im win hauugika

²² Mi aposel kamim mi inkam adiyaowaeyim siyu komii kigriraowi ikim mi inkam ima sima yai maeyau kwirua minam nidwo binaigim, inkamwo nwisu nimbinkiyim Pol, Banabas sowaka namim, om Antiok hiriir. Mi ti inkam nwisu sima nimbino sowiir inigo Judas mi siir inig whirin Basabas mi nwirin, Sailaskin mi iikamim naingwo tibmiiyim simiir biyin ini sowa ywowo.

²³ Yokwo kwira sima sowiir win hauugiya Juda iikam tani simiiram mi sair yaiyim hinina win boinkikim, krima aposel kamim mi krima inkam adiyaowaeyim siyu komii kigriraowiyim krima kimiir nomiyyaukim. Krima winkika ta yokwowa kimiirim ti nomiyyau nhirim, Juda iikam tani om Antiok anim mi nu Sirianim, kimiirim. Ti akamim! ²⁴ Krima bidi wakaeym! Krimiir kam nhirim kimiirim nitkim mi yaiyim sima boinin kima ini kakar ywokiyim. Mi kimiir kwoinin sima pridaiginiugim. Mi krima simiirin hiriinan bi boinkikim. ²⁵ Krima ta yaiya sair wakaeym mi krima ini kwoin whirua ywowim. Mi krima ina boinin, nim inkamo nwisu ti ikropki kimiirim ti krimiir nomiyyau wadie nwisu sowaka Banabas Pol. ²⁶ Mi sowa naosi bi naingwoyimiyo, krimiir Biyan Inkam Komiiyin Jis Kraisiir mi aair napmariyamim. ²⁷ Mi krima Judas Sailas sowiir asi nikropkiko, ta yai aairin pi sowiir yaiga nini boinmimauuniyim kimiirin. ²⁸ Mi Adi Komii siir naeyiu miyikin ini krimaka nwowin. Mi krima yai bidi kitimbii boinin mi krima kimiirin pi yapa hik kwiri swoki inkin hauugi rani. Niingaka. Mi kima ti hiriinan dimin iirrar tir. ²⁹ Mi kima wraisuim sima nisomaowim mi uruwai siyaowaini hauuim, kima simiir kipi nae. Mi kima wraisuim ni ara sima nomboru aokiyim simiir kipim kipi mi ae. Mi simiir nhieyim kipi mi kwiyae. Mi kima hinanaeni siyuin siirsi dapiyok. Kimasiya kigriraona mi ti hiriinan siyu iisi dapiyok. Mi kima wi wadieya sibgu okripkai. Ta yokwowa ini digyokiya.

³⁰ Iikamim sima nikropkikim mi sima om Antiok hiriir yapiinamim. Mi sima iikamim naingwo tibmiiyim simiirin ha nikiunamim maeyau kwirua haingiriyu owim mi ta yokwowa ina hauua simiir. ³¹ Mi iikamim naingwo tibmiiyim sima ta yokwowa sair mwainim mi sima ini maigimaiga ywokiyim. Ta yaiya simiir whinkinsis haiginiuga sima winkiya. ³² Mi profet inkam nwisu Judas, Sailas sowairgo mi sowa yai miyik miyikim iikamim naingwo tibmiiyim simiir asi boinmimauugo mi simiirin sowa whinkinsis haiginiugo. ³³ Mi sowa om Antiok hirin ina iki onanaeyo bi namsasaugo. Mi iikamim naingwo tibmiiyim sima sowiirin ina boin wadikiyo. Mi sima ina swoki ikropkiyo simiimar. ³⁴ Mi Sailas siir kwoinin ina yaingwowin, kara wi om Antiok tirar nwowi.

³⁵ Mi Pol, Banabas sowa om Antiok hir nwoke. Mi sowa kam nhirim simaka yinkin miiyim, iikamim simiir nisisimauuam Adi Komii siir yai aair. Mi Biyan Inkam Komiiyin siir yai win kibiya sair boinmimauuam.

Pol, Banabas sowa ini yapa yapa yamkiyo

³⁶ Mi mhoyia bwan nhirim bidi yakaigiyim mi Pol siya Banabas siir boin, krira swoki ami iki nomiyyauim om komii komiiyim simiir nwowim simiir swoki apkig ami biya krira boinmimauuam Biyan Inkam Komii siir yaiya sair. Mi krira simiir ninokninkinim, sima ina namisi sibgu owim, iyie? Niingaka. ³⁷ Banabas siya minam naingwokin Jon siya saikar namim mi siir inig whirin Makin. ³⁸ Mi Pol siya ina boinin, ti inkamim biya krimiirin nu Pamfilia hir haibugikin mi siya mi kriraka miiyim wara bi nitkin mi krira siirin wi wara kipi nikiunam. ³⁹ Mi sowa io ti dimin iir haningi ywonanae. Mi sowa iripa bi miiigo. Mi Banabas siya Mak siir yikiunam mi sowa siyai ira sair kwirinam mhuisim whirin Saipras siir hiriir namam. ⁴⁰ Mi Pol siya Sailas siir yikiunam mi ini sowa yamwo. Mi iikamim naingwo tibmiiyim sima boin, Adi Komii siir naingwobumbuwa saeya wi kowaka

nwonami. ⁴¹ Sailas sowa Pol nu Siria mi nu Silisia ti nu komii whiswo sowiir bopwo hir napamwo mi iikamim naingwo tibmiiyim simiir whinkinsiiskim sowa. Iriig.

16

Pol siya Timoti siir yimbin saika namam.

¹ Pol siya wara yinkin am om Debi mi om Litra sowiir hiriirin. Mi om Litra hirin inkamim naingwo tibmiiyin nwira nwowi. Siir inigin Timotikin mi siya Juda wiga saiiir yinisimkin. Saeya bidi yaingwo tibmiiya. Mi siir adin Grik inkamkin. ² Sima iikamim naingwo tibmiiyim om Litra mi om Aikoniam hiranim, sima siir siyiu imiir boinkim, Timoti siya inkam wadiekin. ³ Pol siir kwoinin ha naingwowi Timoti siya saika wara namim. Mi siya siirin ina yikunaniyin. Mi siir mioisa ina kitiyopniir haiya. Siya Juda kamim hir nwowim simiirsi naingwokin mi ti hiriinan siyiuin siir asi tirkin. Juda iikam whiekakim siir ninokninkinim Timoti siir adin Grik inkamkin. ⁴ Pol, Sailas mi Timoti sima ina yapnamim om komiiyim simiir. Mi ta yaiya aposel kamim mi inkam adiyaowaeyim siyiu komii kigriiraowi ikim, biya sima nimbointibmii kimaiya iikamim naingwo tibmiiyim om komii Jerusalem hiranim simiiram mi sima ti kam nwoimim simiirin saiir swokini boin naingwo iu. Mi sima boin, kima ti siyiu iirar ti swoki ap. ⁵ Mi omom omomim ti kam nwoimim sima naboimamauuim simiir hiran iikamim naingwo tibmiiyim ini komiiyar ywokiyim. Mi inokiinokin simiir isidin wi komiiyar nworaraowi. Iriig.

Pol siya whinkigmimikwinkin nu Masedonia hiran inkamim siirin.

⁶ Mi sima ti nu hiso Frisia mi Galesia sowiir boponiya napamo mi Adi Komii siir naeyiuin siya boinikidugi, kima nu Esia hirin wi yai kipi nini boinmimauuiu. ⁷ Mi sima nu Misia hir ini apieyokmainaki. Mi sima minam tirkin, pi nu Bitinia hiriir napninopkainamim. Mi ini Jisis siir naeyiu ieya yikidunaowidim simiirin. ⁸ Mi sima nu Misia hirin asi napkindiugikim. Mi sima ina yapnaniyim om Troas tiriir. ⁹ Mi niyaka Pol siya dimin whirin nhwonan whinkigwinkin. Mi inkam nwirin nu Masedonia hiranin siya ina yinsiin okwo kauwok boinaekiyin Pol siiram. Kira wara whii komi-ya solwara nikuwiya saiiir whii mirmiiya tiriir wit! Nu Masedonia tiriir, krimiir nini whindiriraerar haiginuiyam. ¹⁰ Pol siya ti dimin iir bidi kigiyyin mi krima bi kimiminkikim ini digworaekwo imiirar diriraerar namim nu Masedonia hiriir namimin. Krima bidi yinokninkiyim Adi Komii siya nikiugikim krimiirimim. Yokwo Komii saiiir yai win kibiya simiir boinmimauuim. Iriig.

Lidia Saeya bidi yaingwo tibmiiya.

¹¹ Mi krima siyaii aiirin om Troas hir nwowa saiiir yani sain kwiriinam. Mi ta siyaiya ini om Samotras hiriirar kigiriinoma. Mi iigwira om Niapolis hiriir yakiyam. ¹² Mi krima ti om iir haiburgigim mi om Filipai hiriir yapnimbiiyam. Biya siya ti omin Rom hiran iikam nhirin sima nini kripkii whinikin. Mi ti om komiiyin ini nu Masedonia siir nu haimii iir nwowin. Krima ii kasa bi niki onakikim ti om iirin. ¹³ Mi Juda simiir ii komiyya krima om iir haiburgigim mi ina yapnaniyim ti ie siir kingiin hiriir. Ha naingwokim ta opa saiiir kingiin hirin, saeya nhwo kwiskak maeyaugi niuwi. Mi ta opni maeyaua krima kigi wig nhirim hir nwowi. Mi krima yai simaka yidwo boinai.

¹⁴ Wig ira saiiir inigin Lidiaka. Saeya ta wiga Adi Komii krimiir Wanin siir inig hainan kirieka. Mi saeya ta yai aiir wakaeya mi saiiir omin Taiatairakin. Mi saeya yiuu pariidnan pani miyya saiiir miriiga. Mi saeya umir pi saiiir siyar mi hai. Biyyan Inkam Komiiyin siya kisinga haigikin saiiir kwoinin mi saiiir wiina ini yaiya Pol siya boinkiya ini saiiirima mauugiya. ¹⁵ Mi saiiirin op ina baptais haiginua mi saika iripa omaka irua whwonkaiyim simiirin warar. Mi saiiirin op ha baptais digiya mi saeya boinki krimiirin, kima kariirin ha naingwowi kara Biyyan Inkam Komiiyin siirim bidi yaingwo tibmiiikikina mi kima pa nwoki itim kariir omaka aiirin. Mi saeya krimiir boinanaeya mi krima ini saiiir yai aiirar mi wakaeyoknanamim. Iriig.

Pol, Sailas sowiirin omakanau huagripiikikaigo om Filipai hir.

¹⁶ Mi iigwira krima ti imeyan siir kingiin hiriir napnamim mi Adi Komii siirim ini siiyiu ta maeyau aiir. Mi wig ira mi niinga priimiriya saeya krimiirin siyiu hir yapyiskaiwin. Mi saeya ta wiga uridyiu biyielki bidi yinkinukikaiya. Mi saeya iki boskwonauwan yaimin diminin pi saeya niisiisimauuwi. Mi ta wiga saiiir biyyan iikamim sima umir komii pi miyya saeya miriyya pi sairsiyar mi haii. ¹⁷ Ta wiga saeya ini Pol siya mi krima, saeya ini krimiir mhoyiya yita. Mi saeya inokiinokin pi hinina kauwok boinkii, kima ti kamim Adi Komiiyin ninomor kou hir nwowiyin siir mi miriyyim, kima krimiirin siyiuin Adi Komii siya kaoprigi okwowyin siir boinmimauu. ¹⁸ Inokiinokin ta wiga hiriinan siyiu iirar tirnanaeka. Mhoyiya Pol siir piua ina piyaokiya mi siya ha haimisiyao okwo kaokiyin ta

wig aiirim mi siya yiu biyie iir boinkii, kara kiririr Jisis Kraisi siir inig iir boinki, kira ta wig aiir duguski! Mi ha damki! Mi ti uridyiu biyeyin bi kimiminkikin, ta wig aiir in a yuguskiyin mi siya ina yamkiyin.

¹⁹ Mi ti omin siir biyan inkam komiiyim sima bidi kigii, ti diminin mi sima ina yinokninkiyim, ta wiga saair umir miya nikiigiya. Mi sima Pol, Sailas sowiir yonkworimdinu mi sima sowiirin ina kiyainamu mi sima maeyaua sima nidwo boinaiyu biyan inkam komiiyin saika hir ini boinaiyu, sowiir boiniyopnatkaigiyam. ²⁰ Mi sima sowiirin biyan inkamin yai wakaeyin, siirim yikunam. Mi sima ina boinim, ti inkam nwiswo Juda hiranko. Ti krimiir om komiiyin sowa nini pridiriraerarbumbuniko. Mi krimiir iikamim kakak asi nwokim. ²¹ Mi sowa simiirin yaeya siyu whir bi niisisimauugo. Mi nim krima om komii Rom simiir siyuuin siir napikim. Mi ti siyarin yio iripa bi namasugin. Mi krima ti siyuuin sowa niisimauuwun siir kipi nap, yio ini yaeya siyu ywowin. Mi ti yayim sima boinim ini dig ywokiim. ²² Mi iki iikamim simiir yayim ini sowiir swoki inkin boinhiiriyugiyim. Mi inkam komii yayim yai hidiyim sima yinikiwimwitki sowiir yiuiso. Mi sima boinki, sowiirin idgiu hankak dwoki. ²³ Mi sowiirin idgiuni yipimparanae. Mi sowiirin omaka hiuyokiyokaiya saair dokmwun apninopkaigi. Mi inkamin ta omaka hiuyokiyokaiya saair waikaowiyin siir boinki, kira sowiirin wi sibgu waikao. ²⁴ Mi ti inkamin waikaowiyin, ta hiriinan yai kirie aiir wakaeyin mi ta omaka hiuyokiyokaiya sowiirin saair omaka igibopwo hir yami okmwun idwokaiyu. Mi siya sowiir iga kwiiyim pae komii komii wiso sowaka yinkin irioninkin widgi.

²⁵ Mi hiriir tirii niibwopwuwun Pol, Sailas sowa Adi Komii siirim sriiwi. Mi Adi Komii siir mwaiyim ini simiir warar waikaowiiyo. Mi kamim sowaka ninkin huigripkiyim, sima ini sowiirar wakaemimikwiiyim. ²⁶ Mi bi kimiminkikin nin komiiyin ina yitkiwiiyim. Mi ta omaka saair iinpaeyin whiekakim ini praprada kinkiyim. Mi ti omaka simiir huigrimkripkiikikaiyim simiir anowim ini sima sima haiwaokiyim mi ti kam whiekakim wiyinsopim simiir ninimnikaiyim ini sima simar huwhromwhro ikiigiuyamim. ²⁷ Mi inkamin ta omaka saair waikaowiyin siya ha ninsiingiyin ta omaka hiuyokiyokaiya saair ano whiekakim simiir kigiyim haiwaokiyim mi siir kwoinin ina yangwokiim tari kam whiekakim tapaiir huigripkiikikaiyim bidi yidamkiyim. Mi siya siir kamku iir asi kiwokhaigin siya siyar swoki hampimpitnam. ²⁸ Mi Pol siya ini komiiya kauwok boinkiyin! Kira kinakina kipi diriraerarbumbuna. Krima bi nidamamkim krima tisi tirirar nwowim. ²⁹ Mi ti inkamin waikaowiyin ina kauwok boinkiyin, paeya niuyaeiya saairim mi siya ina iwit ninopkainaniyin omaka apanauwa hiriir mi siya nidid prasae bi kikinkin, siir kiu minim ini nopnopa warar kinamin. Mi ini Pol, Sailas sowiir igmiiga ini akai huiuwun. ³⁰ Mi siya ina yikuna apninaniyamo sowiirin yaba hiriir. Mi ina boinim, kowa inkam komii kora piki hinin diminin siir ti tir? Mi Adi Komii siya pi kariir niki animaiwarkainam. ³¹ Mi sowa ina boino, kira krimiir Biyan Inkam Komiiyin Jisis siirim daingwo tibmii. Mi Adi Komii siya wi kirir nwoki anmaiwarkainaei. Mi kirir omakan iikamim iriipi hiriinan, wi siyakinar nanmaiwarkaina swowi. ³² Mi sowa ta yai win kibiya Biyan Inkam Komiiyin siira simiir boinimauugim siya. Mi iikamim siir omakanim simiir warar yinkin boinimauu. ³³ Mi ta ii aiirin, ti inkamin omaka hiuyokiyokaiya saair waikaowiyin sowiir paowaiyim ini siya hiisokim. Mi bi kimiminkikim siya mi iikamim siir omaka iruanim sima op ina baptaisim. ³⁴ Mi siya sowiirin ina yikunamin siir omaka hiriir. Mi siya sowiirin nae minim ina hau aeyin. Mi maigimaigra prasae rani, siya nwowa iikamim omaka irua saika whwonkaiyim simakan. Mi sima Adi Komii siirim in ina yangwo tibmiiyim.

³⁵ Mi igwir nugakin, inkam komiiyim yai hidiyim om komii Rom hiranim sima swoki ikropkiyakwok, kam nhirim yai niuiyim simiirin omaka hiuyokiyokaiya saair hiriir. Mi sima ini boinu, kira ti inkam nwiswo sowiirin ti ikrop apniki. ³⁶ Mi ti inkamin omaka hiuyokiyokaiya saair waikaowiyin siya Pol siir ini boinmauuu. Mi siya boin, iki inkam komiiyim yai hidiyim om komii Rom hiranim sima bidi boinkiyim kowiirin pi kara nikropkii mi kowa ta omaka hiuyokiyokai aiirin haiburgig mi ha dapniyam mi kowiir kwoinin hiinsim hiinsima dwo. ³⁷ Mi Pol siya simiirin ina boinmauuin, kira ini om komii Rom hiran inkam yowwo mi sima kiririin yai miyik bi sibgu boinkim. Mi diminin krira tirbuin siir bi boinmauugim. Niingaka. Sina kiririin iikamim simiir whwonkam ida, hindara priitokim. Mi sima kiririin omaka hiuyokiyokaiya saairin whisariya nokmwun apinopkaigiko. Mi tari sima kiririin hindara haigiprakai ikrop apniyamam naingwokim, aniya? Niingaki, niingakanga. Om komii Rom hiran inkam komii komiiyim simar wit. Mi kiririin simar swoki ikrop apniki idwowaia hiriirin.

³⁸ Mi kamim yai niuiyim, sima ta yayi saair wakaenamim mi ina yamim mi biyan inkam komiiyim yai hidiyim, simaka ini boinu mi biyan kamim yai hidiyim, sima ha wakaewinim, sowa ini om komii Rom hiran inkamar mi owo mi sima ina yididim. ³⁹ Mi sima ha namim mi sima sowiirin ina ini ouumikmik boinuwin. Mi sima boin, krima

kowiirin siyu miyiknan bi tirikim. Mi sima ina whinapniyamim idowiya hiriir. Mi sima boinki, kowa ti om komiiyin siir haburgik mi kowa maeyau kwira dapnam. ⁴⁰ Mi sowa ina haiburgigo ta omaka hiuyokiyokai aiirin. Mi sowa Lidia saiiir omaka hiriir yam. Mi sowa iikam nhirim naingwo tibmiiyim simiir ini kigu. Mi sowa yai nhirim simiir boinmimauu, simiir kwoinim kirie nwoki owim. Mi sima ha haiburgigim mi sima ina yamim. Iriig.

17

Mi om komii Tesalonaika hiran iikamim sima Pol Sailas sowiir tioim minkim

¹ Mi sowa ha napnamo mi sowa om whirin Amfipolis hiriir yapnimbiiyam. Mi sowa ti om siir haiburgigo mi sowa om komii whirin Apolonia hiriir yimbiiyam. Mi sowa ti om iir mi haiburgigo mi sowa om komii whirin Tesalonaika hiriir yimbiiyam. Mi omaka ira Juda simiirga yai nidwokai wakaeiya ini ti om iir nwowa. ² Pol siir siyuin iki om komii komiiyin siya namim, siya pi Juda simiir omaka yai nidwokai wakaeiya mi siya pi simaka nankin apniopkainami. Mi Juda simiir ii komii komii kwoimim siya simaka yinkinwamwarki boin, Adi Komii siir Yokwo Komiiya saiiir yai imiir. ³ Mi siya Adi Komii siir Yokwo Komiiya saiiir yai imiirin minam boinmimauugin simiirin, Adi Komii siya bidi yimbiniin inkam nwirin, hik haiyamim. Mi siya wa naonami mi siya wa swoki insiin idwowi. Mi siya boinki, ti inkamim Adi Komii siya nimbinin, siya Jisis siyairgin. ⁴ Mi Juda iikam nhirim simaka hirar nwowim, sima ini Pol siir yai aiirim yaingwwo tibmiiyiyim. Mi sima ini Pol, Sailas sowiir isid ywowim. Mi iikam whiekakim Grikanim, yim sima iriipi hiriinan Adi Komii kramiir Wanin siirima mi hainanikim. Mi simiir iikam isid briipriyin sima ini sowaka yinkin itinakuum. Mi bii nwowi wigim, yim ini hiriinanar mi tirim.

⁵ Mi Juda simiir kwoinim whwokwoka bi nwokikim mi sima inkam biyeyim siyu hir napamim simiiram yikiuna. Mi sima iikam whiekakim ina yikiuna digim. Mi ta yaiya sima nini boinua mi simiir kwoinim ini haughauga whiyekiyim. Mi sima ini yayiyamar yaingwokiyyim. Mi sima Jeson siir omaka saiiir nokwoyokaigiyim mi sima ina hansranim simiirin. Sima minim tirkim, simiirin iikam whiekakim siingwo tibmiiyiyim. ⁶ Mi sima simiir bi kigim. Mi sima Jeson mi iikam nhirim naingwo tibmiiyim simiir yikiunam ti om komiiyin siir biyan iikamim simiirim. Mi sima hinina kauwok boinam, ti kamim siyu bibiyie tirbumbuwi ima ti omom omom imiir. Mi tariinanin sima tisi om iir mi atirbumbuniyim. ⁷ Mi Jeson siya yikiunam simiirin siir omaka hiriir. Ti iikam whiekakim sima om komii Rom hiran inkam komiiyin Sisa siir siyu imiir nanugaugaugim. Sima ina boinim, inkam Komii nwirin ina nwowin, siir inigin Jisiskin. ⁸ Mi iikamim mi biyan inkam komii ikim ti om komii siir nwowim, sima ti hiriinan yai imiir wakaeiyim mi sima ina yanaakiyim. ⁹ Mi biyan inkam komiiyin sima boin, kmiir yaiya yai paii rani mi kima pi ta yai aiir saingig. Mi Jeson mi iikamim naingwo tibmii ikim, sima umirim ha saingigim mi sima ina yamim. Iriig

Mi Sol siir isidin sima om Beria hir miriigim.

¹⁰ Mi ta iya saiiir niyaka iikamim Adi Komii siirim naingwo tibmiiyim, sima Pol, Sailas sowiirin om Beria hiriir yikropki. Mi iya sima om Beria hir nimbiiyamim mi sima ina yapniopkainamim Juda simiir omaka yai nidwokai wakaeiya saiiir. ¹¹ Mi Juda iikamim om Beria hiranim, simiir kwoinim iikamim om Tesalonaika hiranim simiir hiriinan tani. Niingaka. Mi sima ini maingimairga nwowim, simiir yai aiir wakaeiyamin. Mi inokiniokin sima Adi Komii siir yayiyim yokwo hir nwowim, simiira mwainanaeikim. Mi sima nwoki inokninkini, simiir yaiya yai kaimwoka. ¹² Mi Juda iikam whiekakim om Beria hiranim, sima ina yaingwo tibmiiyiyim. Mi Grik wig whiekakim inigakim mi Grik kam ikim, sima ina mi aingwo tibmiiyiyim. ¹³ Mi mhoiyya Juda iikamim om Tesalonaika hiranim sima wakaeiki, Pol siya Adi Komii siir yaiya saiiir boinmimauuwi om Beria hiriin. Mi sima asi namkim ti om iirin. Mi sima ini hopswoiu iikamim simiir kwoinim mi sima ina yanaakiyim. ¹⁴ Mi bi kimiminkim iikamim naingwo tibmiiyim sima Pol siir yikropki whigbida hiriir. Mi Sailas Timoti sowa ini om Beria hirar ywokiyo. ¹⁵ Mi sima Pol siirin siyaiini minam nani whinapyikiu kwiriigigim, siirin om Atens hir nadu atkiniugigim. Mi Pol siya yayiyim ina boinmimauugigin simiirin, Sailas, Timoti sowiirim. Siya simiirin hinina boingig sowiiramim, sowa wa witsisau kariiramim. Mi sima ina swoki haiyiyug apnamim om Beria hiriir. Iriig.

Pol siya om komii Atens ta Adi Komii siir yaiya hir boinmimauugin

¹⁶ Pol siya om komii Atens hir ywokwokin, Sailas, Timoti sowiirimim. Mi siya ina kigin ti om komiiyin sima uruwai siyaowaini inigin siirara hainani mi siir kwoinin miyik bi naingwokin. ¹⁷ Mi siya omaka Juda simiira yai nidwokai wakaeiya, saiiir yapniopkainam. Mi siya Judan iikamim mi nhirim Juda iikam tani Adi Komii siir inig hainaniyim, siya yai simaka yinkinwamwarki boin. Mi siya inokiniokin pa mi ami maeyaua iikamki

ninkiniuwiya saair. Mi siya yayim pi iikamim simiir hirar mi boinimauuwi. ¹⁸ Mi kam nhirim Epikuriamni siyu ninokninkiniyim mi kam nhirim Stoikni siyu ninokninkini ikim sima yai saika yinkinwaomwarkii boin. Nhirim yim ha boin, ti inkamin yai priiboin priiboiniyin siya dimu minam naingwowi? Mi nhirim ina boinim, siya uridyiu biyeyin om whiranin siir yai imiir boinimauuwi. Pol siya Jisis Kraiss siir yayin kibi aair boinimauugin simiirin. Siya boin, Jisis siya ie hiranki ninsiin idwokin. Mi siya ta hiriinan yayia saair boinkiyin mi sima ta siir yayia saair bi wakae ninokninkinim. Mi sima siirin yai biyie asi nikbumbugim. ¹⁹ Mi sima Pol siirin asi nikiunamkim simiir biyan inkam komiiyin siiram, maeyaua yai nidwo boinaliia mhuuku Ariopagas hirana saairim. Mi sima boin, krima ta yayin kibiyi kira boinimauua iki iikamim simiir mi krima saairim naingwowi saair wakaeyim. ²⁰ Krima ta kiriir yayia saair wakaeyim mi krima ini wara wakaeyimyokiyim. Ta yayia, ini saa ywowa. Mi krima ta yayia saair yai mwo imiir ninokninkinim naingwowi. ²¹ Mi iikamim om komii Atens hiranin mi nhirim om whiran iikam ikim, sima om komii Atens hirana yamwoni. Mi sima iinokninkin yaeya yai whir bi boinikim. Niingaka. Sima ti yayin imiirara whrie boinanaeikaigigim.

²² Mi Pol siya biyan inkam komii komiiyim mhuu Aripagas hiranin, simiir whwonkam ida yinsiin okwo boinkii. Mi siya boin, kima ti kamim om komii Atens anim kara kimiirin bidi kigim, kima miini haniin miriigim wou nikwo aeyanim. ²³ Mi iya kara waraura nrowa mi karar bidi kigim digworaekwowim wou kima nikwo aeyim simiirin. Mi kara biya kwira kig. Mi sima yayia hir wina hinina winboinka. Ti Adi Komiiyin krima ninokninkin karamae nrowin. Mi ti Adi Komiiyin kima whaowaeyin mi kima siir inigin hindara whisariiyari, priihainani. Mi kimiirin ti Adi Komiiyin, kima ninokninkin karamae nrowin siir boinimauuwam tiri.

²⁴ Adi Komii siyaargin nu ninomor mi digworaekwo whiekakim simiir nonkwokwokiyim. Siya, nu ninomor sowiir nrowim digworaekwowim mi simiir Biyan Inkam Komiiyin. Mi siya omaka inkamki nonkwokwokiyim, siya simiir bi nrowikim. Niingaka. ²⁵ Siyar hauugikim digworaekwo whiekakim iikam imiirin. Mi omwai waiyayokiyokiiyin kwoinbudin pi siyar nrowaiginiuwi mi simiir kwoinin asi niyaei. Mi digworaekwo whiekakim simiirin hiriinanar mi hauu haiginiu. Mi Adi Komii siirin digworaekwowim, inkam nwirkin bi haumauu haiginiugin. Mi siya dimin whiram bi whaowaekin. Niingaka. ²⁶ Bilki biyin Adi Komii siya inkam nwirin Adam siir nonkwokwokikim. Mi siir yinneyim, ini hoimgakar ywokiyim. Mi sima piim kwirua bi nimbiamkim, ini piupai piupai yimbiyamim. Mi simiir nu maeyauim sima nrowanim siyar yimbingi, bidi bidiniya siya tiki kwoinin siira naingwokwokaigikin nu maeyau simiirin yapayapa kikitimtio haiginiug. Mi siya tiki iiyim ti digworaekwo whiekakim sima nimbiamiyim, simiir warar yinkin imbingi. ²⁷ Mi Adi Komii siya hiriinan minam tirkin, krima siir kiginokninkinim. Mi siya aru nwo rani, ini krimiir kingiinar nrowin. ²⁸ Mi siir kirieya krimiirin omwai saeya waiyayokiyokii mi krima asi nongwomamaar aekiyami ti nu iirin. Kimiir inkam nwirin siya hinina winboinkikim, krima ti ombud komiiyin Adi Komii siirara yinisisimkim.

²⁹ Mi krima ini Adi Komii siir yinisin ywowim, mi krimiir kwoinin ha kipi naingwo, Adi Komii siya uruwai siyaowai mi siya pae minim krima nonkwokwowyim siya simiir hiriinan tani. Niingaka. ³⁰ Biya kamim ninokninkin karamaeyim mi Adi Komii siya simiirin yai hirii bi boinkin digworaekwowim sima tirim ta ii aairin. Mi tariinanin siya yai ina boininaeyin iikam whiekakim iki omom omomim simiir nrowim. Mi siya boin, kimiir kwoinin ti kisin haigi. Mi dimin biyeyim simiir haimriyugig. ³¹ Mi siya iya kwira yimbin simiir yayim diminin simiir hidam. Mi siirin Adi Komii siya ie hiranki swoki hidninsiin idwokin. Mi krima nwoki ninokninkini, siya Adi Komii siirgisiira inkamkin. Ti inkamin Adi Komii siya nimbiniyiyin siyaargin, yai hidiyin.

³² Mi iya sima ta yayia, Pol siya boina inkamin ieyanki ninsiin idwown siira saair wakaeyim mi nhirim ini siir boin grinamim. Mi nhirim ina boinim, krima wi kiriir yai aairar swoki wakae ti dimin iirin. ³³ Mi Pol siya simiirin ha haiburgigim mi siya ina yamin. ³⁴ Mi iikam nhirim yaeya naingwo tilmugiyim, sima asi namkim saikan. Mi Daionisias siya nu Ariopagas hiran kamim siyu komii ninokninkinim simiir inkam nwirkin. Mi wig ira saair inigin Damariska. Mi iikam nhirim sima ini sapakar yamin. triig.

18

Pol siya om Korin hir miriigin.

¹ Mi mhoiia Pol siya om komiiyin Atens siir haiburgigim mi siya om whirin Korin siir yam. ² Mi siya Judan inkamin nwira kig siir inigin Akwilakin. Mi siya nu maeyaua Pontas dapiya saair hiranki nitkin. Siya mi siir wig aeya sowa waiyin nu komii Itali hirin aii bi

haiburgigo. Mi siir wiga sair inigin Prisila. Mi Biyan Inkam Komiiyin om komii Rom hir nwowiyn siir inigin Klodias. Siya nhincriropki Judan iikam whiekakim om komii Rom hir nwowim simiirin. Sowawai ti om komiiyin Rom siir asi haiburgigo mi ina yito. Mi Pol siya sowiirin hir ini kigu. ³ Siya ta miya sowawai miriia wraisu is pani miya omaka miriia sair hiriinan mi airar mi miriigin, umir mi haiyim. Mi siya sowiirwai omaka asi whwonkaigin. ⁴ Mi Juda simiir ii komii komiiyin, Pol siya Juda simiir omaka yai nidwokai wakaieya sair napninpokainamkin. Mi siya yai simaka yinkinwaomwarkii boin. Mi siya Juda mi Grik hiran iikamim simiir kwoin imiir ini boinurwokaiyiya sima Jisis siirim naingwo tibmiiyim.

⁵ Mi mhoiia Sailas sowa Timoti ina haiburgigo nu Masedonia hiran mi sowa ina yitwo Pol siirim. Mi Pol siya inokininokim yaiwin kibiya sairara boinmimauuwikin. Mi siya Juda simiirin ina boininaekiyin. Jisisin Biyan Adi Komii siyar nimbingikin, Judan iikamim kimiir kaoprigi okwomaw. ⁶ Mi sima siir yai air yanugaugau mi sima siirin ina yigbumbuwim. Mi sima nu sinim siir yuiis air nwowim asi nhiskigikim. Dimusi rani, siya pi brombropnamkin. Mi siya ina boinkiyin simiirin, kima kigugukaeyami kimiirar diminkin, yaikakin wi kimakima nwowi. An kara yai karamaeka. Panaowin kara pi iki iikamim Juda iikam tani kara pi simiirin nami. ⁷ Mi Pol siya ta Juda simiir omaka yai nidwokai wakaieya sair haiburgigin mi siya inkam nwirin siir omaka sair yam. Ti inkamin siir inigin Tisias Jastaskin. Siya Juda inkam tani, siya ti inkamin Adi Komii krimiir Wanin siir inig iirar hainanikin. Mi siir omaka ini ta Juda simiir omaka yai nidwokai wakaieya ini sair akpitga ywowa. ⁸ Mi ta Juda simiir omaka yai nidwokai wakaieya sair biyan inkamin sair kigirawoiyin, siir inigin Krispaskin. Mi siir wig yin ima, simani bidi yangwo tibmiiyim simiir Biyan Inkam Komii iirimin. Mi om Korin hiran iikam whiekakim sima ta Pol siir yai air wakaeyim mi sima ina yangwo tibmiiyiyim. Mi simiirin op ina baptais haiginiuwim.

⁹ Mi igwir niyaka Pol siya dimin whirin nhwonan siir whin kig. Mi Biyan Inkam Komiiyin siya boinki siir, kira kipi niddid. Nngaka. Kira ha boinmimauugi, mi kira yai mikrim kipi nwo. ¹⁰ Mi kara kinakar nwowi mi inkam nwirin wi kiriir hopswo rani mi kiriirin wi siya tirbumbu rani ti om komiiyin kariir iikam whiekakim ini tirar nwowim. Ta yaiya Adi Komii siya boinkika. ¹¹ Pol siya om Korin hiran, biewiirin whira ywo. Mi bwanim iriyyar whira yinkin o. Mi siya simiirin Adi Komii siir yai air boinmimauugin.

¹² Mi ta iya Galio siya nu komiiyin Grik hiran biyan inkam komiikin, hir nwowikin. Mi ta iya Juda siya wara yinkin nhin, Pol siir nwowam io. Mi sima siir yikiunam biyan inkam komiiyin yai hidiyin, saika nokwo boinam. ¹³ Mi sima boin, ti inkamin, iikam whiekakim simiir kwoinin siya boinurwokaiyiugin Adi Komii siir inig hainanam. Mi ta siir yaiya ti siyiu komii saika iripa bi namasuga. Niingaka. ¹⁴ Pol siya ina naingwowin simiir yai aka nowarkii boinamin. Mi Galio siya Judan kamim simiir boin mi ti inkamin siya siyiu biye tirikiswo mi kara kimiir yai airin wa pi wakaeyin. Mi siya ti inkamin krimiir oman siyiuin saika bi nantamyiryrkin mi siyiu biye bi tirkin. Niingaka. ¹⁵ Mi tiki diminin siya krimiir oman dimin tani. Niingaka. Juda hiran iikamim kimiir siyiuin mi siir diminkin. Mi digworaekwo whiekakim simiir inigin, yim kimiirar diminkin kimakima ti kitibmii boin. Mi kara ti hiriinan diminin siir yai nidwo wakaeyim pi boriosipi. ¹⁶ Mi siya simiir maeyaua yai inkam komii aka nokwo boiniya, sair hiranka yikriropnatkiikiigi. ¹⁷ Mi sima Sostenis siir yankabrinunaowid. Siya Juda simiir omaka yai nidwokai wakaieya sair biyan inkamkin. Mi sima siirin maeyaua yai nokwo boiniya, sair kingiin hirar yipmpar. Mi Galio siya ti diminin sima tirkiyin, siirsi bi swoki naingwoyimyokikin. Iriig.

Pol siya om Antiok nu Siria hir nwowin siir hiriir swoki am.

¹⁸ Pol siya om Korin hiran, ii kasa bi nwokin. Mi mhoiia siya iikamim naingwo tibmiiyim simiir boingig, ha dwoki! Mi siya ha nhinamin siyaii air kwirinam mi Akwila sowa wai Prisila ini saika yinkin amwo Senkria hiriirin, maeyaua siyaii ina namasuwiya om Korin kingiin hir nwoa sairim. Mi kana ina piiriyonama. Dimusi rani, siya Adi Komii saika bidi yimbinin, dimin whir tiramin. Mi siya Juda simiir siyiuin siir napkin. Mi siyaiiya ha huayanama mi sima ina yamim nu Siria hiriir. ¹⁹ Sima om Efesus hiriir yimbiam. Mi Pol siya sowiirin ti om iir haiburgig. Mi siya ina yapninpokainamin Juda simiir omaka yai nidwokai boiniya sair. Mi siya Juda kamim simaka ini whrieboiniyiya. ²⁰ Mi sima siirin ina sriiyim, kira krimaka wi ii prieiriga nwonami, aniya? Mi siya ina boinin, kara wi dig nwo rani. ²¹ Mi mhoiia siya simiir boinki, ha dwoki! Mi Adi Komii siya kariirin naingwowi mi kara wi kimiirima swoki iti. Mi siya om Efesus siir haiburgig mi siyaiiya sair yani kwirinam.

²² Mi siyaiiya ina yamasu iuwa om Siria hir. Mi Pol siya siyaiiya sair haiburgigin mi ina kunaidamin. Mi siya om komii Jerusalem hiriir yam. Mi iikamim naingwo tibmiiyim

siya simiir ini boiniu ti akamim! Mi siya hiriinan tir digigin mi ini om Antiok hiriir yapinamin. ²³ Pol siya om Antiok hirin, ii prieiriga nwokin. Mi mhoiyya siya ina yamin. Siya ti nu whiswo sowiir yam, Galesia mi Frisia hir nwowim omisisim nhirim simiir nap miriyamkin. Mi siya iikam whiekakim naingwo tibmiiyim, simiir whinkinsis haiginugin.

Apolos siya Adi Komii siir yai aair boinnimauuwikin om Efesas hir.

²⁴ Mi Juda inkam nwrin ti om komiiyin Aleksandria hirankin. Siya om Efesas hir namwonkin, siir inigin Apoloskin siya yai miyik miyik ara boinikin. Siya Adi Komii siir yai aairin, bidi yinokninkin digin. ²⁵ Mi yio siya bidiyar mi inokninkin, dimin taemin nhirim Jisis siya diriraerariyim. Mi siya ini simiirar kauwok boinamin. Mi siir yaiya siya boina Jisis siir, siya bi kiyikriku boinkikin. Nningaka. Mi siir yaiya ina yinyokigiyi hunda tinda. Biya Jon siya, siir boinnimauuwun yayim, simiir kwoin kisina haigiyam mi op baptaisim. Mi siya simiir boinnimauugin. ²⁶ Siya Juda simiir omaka yai nidwokai wakaeyi saair yam. Mi siya yayim ini hindara ini boin iskiyim mi siya simiirsi nidid kwoin bi naingwokin. Prisila Akwila sowawaiyar wakaeyo mi sowa siirin ina yikiunamin sowiirwai omaka hiriir. Mi sowawaiyin siirin haningin yanaakninkii haiginu Adi Komii siir siyu imiirin siirin. Mi siya wi nwoki sibgu inokninkinim. ²⁷ Mhoiyya Apolos siya nu komiiyin Grik hiriir namim minin mi iikamim naingwo tibmiiyim om Efesas hiranim sima boin maingimairga haiginugi siirin. Mi yokwowa sima win hauugi, nu komii Grik hiran iikamim naingwo tibmiiyim simiir. Mi sima hinina win boinki, kima siirin wi dikunam kiiir omaka hiriir. Mi iyya siya nu komii Grik hir nambiyamin mi iikamim naingwo tibmiiyim simiir piu nhinmi siya ini kin haiginuu. Biya Adi Komii siya naingwobumbuwa simiir kwoin imiir kisina haigiyam. ²⁸ Mi siya ini igaokaka ywowin, Juda sima boinin yai bibiyeyim iikamim simiir whwonkam ida mi siya simiirin yayim Adi Komii siir Yokwo Komiiya saair nwowim Jisis siya inkamin biya Adi Komii siya nimbingiyin krimiir whindiriraerar haiginuwam mi siir boinkika. Mi sima asi nongwomamair aekiyamkin. Iriig.

19

Pol siya om Efesas hir miriigin

¹ Apolos siya om Korin hir miriigin. Mi ta iyya Pol siya iki nupai nupaiyim simiir nap miriigin. Mi siya om Efesas hiriir yap nambiyam. Mi ti omin hiran iikam nhirim naingwo tibmiiyim, simiir ini kigiu. ² Mi siya sriiyu biya kima naingwo tibmiiyim mi kima Adi Komii siir naeyiu miyik iir bidi yaeyin? Mi sima boin, nningaka. Krima Adi Komii siir naeyiu miyikin siir yai bi wakaemiminkim. ³ Mi Pol siya boinki simiirin, kima piki hinin siyiuin si baptaisim. Mi yim ina yowarkii boinkiyim, nim krima Joni siyiuin op siya baptaisim mi siir baptaisim.

⁴ Mi Pol siya boin, biya Jon siya iikamim simiirin op baptais haiginugim mi siya ti siyiuin min nisiimauugin, sima naingwo tibmiiyim. Jon siya Juda iikamim simiir boin, kima ti inkamin kariir mhoiyya natin siirin daingwo tibmii. Ti inkamin siya Jisis siya argin. ⁵ Mi sima ta Pol siir yaiya saair wakaeyim mi ini Biyan Inkam Komiiyin Jisis siir inig iirar dapim mi op ina baptaisim. ⁶ Mi Pol siir ina simiir yonkwoki mi Adi Komii siir naeyiuin ini simiir yaninkiniuniyin. Mi sima ini yaipai yaipaiyim ninomor kou hiranim, ini simiirar boinamin profet kamim yayi sima boiniya mi sima simiir hiriinana boinkim mi sima Adi Komii siir yayi ina boinnimauuwamim. ⁷ Ti kam whiekakim iur nwisko, Adi Komii siir naeyiu miyik iir haiyim.

⁸ Mi Pol siya ina yapninopkainamin omaka Juda simiira yai nidwokai boinaiyi saair. Mi yayi siya nini boiniuwa, siya ini hindara ini boiniskiyin. Siya nididmir nididmir bi boinkin mi siya ini simakar yinkinwamwarkii boinin simiir kwoin imiir boinurwokaiyam. Mi siya simiirin Adi Komiiyin siir iikam mi siir digworaekwowim simiir kigiriraowiyin siir boinnimauuim bwanim parig whoim. ⁹ Mi nhirim ini boriisop waeyaowim, bi naingwo tibmiiyim mi iikam whiekakim simiir whwonkam idan mi sima yai biyie Biyan Inkam Komiiyin siir siyu iir yigumbu boinin. Mi Pol siya simiir haiburgigin mi siya iikamim naingwo tibmiiyim simiirar yikiunam mi inokinokin Pol sima skulam Tiranas hiriir namikim, Adi Komii siir yayi saair whrie boinaiyuwam. ¹⁰ Siya hiriinanar diriraeraryokiyokiyin diewiyo whis. Mi iikamim nu Esia hiranim, sima bidi wakaeyim Biyan Inkam Komii siir yai imiirin. Mi Judan iikam mi Grik an iikam yim ina mi wakaeyim. Iriig.

Siva siir yinisim yinkamiyin ima.

¹¹ Adi Komii krimiir Wanin siya hauugikin Pol siirin kirieni, ti dimin kirie komiiyin mi ti diminin, yio ini sa ywoiskiyin. ¹² Mi sima yuis mirim pi Pol siir piu aair naka iprakna haii mi mhoiyya pa hainami iikamim makakim simiir piu imiir nini hainiyyi uwi mi ta simiir ma simiir niyya pi digar nwoki. Mi iki uridyiu biyie biyeyim simiir nwowim ina haiburgigim mi

ina yamim. ¹³ Mi ti Juda iikamim omom nhirim sim yapyokiyoki inkamim uridyiu biyekakim simiir yinimniski. Mi sima boin, nim ti yiu bibiyeyim sim ninimniskiiyami ti Jisisni inigin si niki kinankiuwi. Mi sima yiu biyie siir boinki, ti inkamin Pol siya boinin siir inig ieya niuwi mi kira damki. ¹⁴ Juda simiir yaowae adin pris Sipakin, siir yinisisimim iriivar nwisko. Mi sima ti hiriinan siyiu imiir tirikim. ¹⁵ Mi ti uridyiu biyeyin siya simiir yaiyaka hiniina yowarki boin, kara Jisis Pol sowiir bidi yinokninkinin mi wim kima yipikim. ¹⁶ Mi ti uridyiu biyeyin ti inkamin siir piu hir nwokin, sima diriraerar niskinakim mi sima ta omaka saiir haiburgig mi ini paru parura yidam natkiiguinamim. Nhie aunowaiga. ¹⁷ Mhoiia Juda iikam whiekakim mi Grik iikam whiekak ikim, sima om Efesas hir nwowim, sima ta yaiya saiir wakaeyim mi iikam whiekakim sima nidid pranae bi kinkim. Mi sima Biyan Inkam Komiiyin Jisis siir inig iivar hainanim. ¹⁸ Iikam whiekakim naingwo tibmiiyim mi sima ina yitim. Mi digworaekwo biyie whiekakim biya sima tir kaiyuium, ini simiir ini boininkiiyim, iikamim simiir whwonkam ida. ¹⁹ Mi iikam whiekakim nop min nanaowiyim mi naeboin wir minim pa samsakikini wigam. Mi simiirin ina ikom swokiyim pae arar, iikam whiekakim simiir whwonkam ida. Mi digworaekwowim yokwo sima winim simiir iripar mwainim, hiniina yimbiam. 50,000. ²⁰ Mi ti hiriinan siyuiin sima tirin mi Biyan Inkam Komii siir yaiya ina kiririrama mi ta yaiya ini komiia ywokiya. Iriig.

Mi om Efesas hiran inkam whiekakim sima Pol siirim in io yai prasae bi saokim.

²¹ Mi saiir mhoiia, Pol siir kwoinin Adi Komii siir naeyiu miyik ieya yowomwarkaiyiu, nu Mesedonia mi nu Grik hiriir napamim mi mhoiia siya om komii Jerusalem hiriir namam naingwokin. Mi siya boin, kara ti omom simiir nini kignaki. Mi mhoiia kara wi om komii Roma hiriir nami. ²² Mi siya inkam nwiso siir whin miriyyo sowiir yikropki, Timoti, Irastas sowa nu Mesedonia hiriir namim. Mi Pol siya nu komii Esia hirar iki okiyin.

²³ Mi taka iya hik komiia om Efesas triir yimbini. Mi sima nansao prasae bi kinkim. Mi ta hik komiia whisarii bi nimbiyamka, Pol siya siyuiin iikamim sima naingwo tibmiiyin Jisis siirim mi siir boinmauugin. Mi ta hika asi nimbiyamka. ²⁴ Inkam nwirin hir nwowin siir inigin Demitrias siya ti inkamin digworaekwo paipaiyim silvani nonkwokwowikin. Ta omaka wiga Atemis saiir inignana saiir inig iivar hainanam. Mi siir miyan kamim, ti digworaekwowim simiir nonkwokwowyim mi sima umir prasae bi haiigim. ²⁵ Mi siya siir mi miriyyim simiirim wara yinkin ikiuna. Mi siya simiir boinki, krima mi kwiruwa miriigim, kima dinokninkin, krima umir komii asi haii, ti miyim krima miriyyim simiirsi haii. ²⁶ Mi ti inkamin Pol, iikam isid komiyyin pi siya nhinpriginaei. Mi simiir kwoinin pi siirima naingwowi. Mi kima bidi kigim mi kima bidi wakaeyim siya ti hiriinanin om Efesas hirira bi tirkin. Niingaka. ²⁷ Ta Pol siir yaiya ini krimiir umir miya saiirar yikripkiya mi hiriinana sasa rani. Niingaka. Mi sima wi ta omaka komiia Atemias wi saiir haimriyugi mi wi ta wiga saiir inig iivar mi hainan tani. Niingaka. Mi ta omaka komiia mi ta wig aeya, yo wi hiriirar nokwosaoaekaeayami. Ta wiga inig komiigaka mi iikam whiekakim nu komii Esia hiranim, sima saiir inig iivar hainanikim. Mi ta Pol siir yaiya wi ta simiir wiga inig komiikak nwowa, wi saiir nikworinuwu. Siya hiniina boinkin.

²⁸ Mi sima ta yai aiir wakaekiyim mi simiir kwoinin ini haugahauga whwiyekiyim mi sima ini komiia kauwok boinkiyim, Atemias! Saeya om komii Efesas krimiir biyan wig komiiga. ²⁹ Mi ti om komiyyin siir hiran iikamim, yai ini komiia nhinkii kauwokiyim. Mi sima diriivar yinsiin iwitnam, maeyaua iripa yai sima nidwo boiniya saiirim. Mi sima Gaias, Aristakas sowiirin wara yinkin kiwokit hainam. Ti inkam nwiso nu komiyyin Mesedonia hiranko sowa ti inkam nwiso Pol saika nap mirigo. ³⁰ Mi Pol siya iikam whiekakim, simiir bopwo napninopkainamim minkin. Mi iikamim naingwo tibmiiyim sima yikidu siirin. ³¹ Mi nu komii Esia hiran inkam komii nhirim sima Pol siir nomiiaugim. Mi sima yai siirim boinki mi sima siirin ina boinikidukiyim, kira maeyaua yai iripa nidwo boinaia, wi saiir kipi napninopkai. ³² Ti iikam isid komiyyin, ta omaka yai nidwokai wakaeya saiir nwowim sima omkakarim ini diriivar nhinki kauwok boinkiyim. Mi sima yai whiruwani biri kauwok boinkikim. Nhirim yai whirni, nhirim yai whirni hiniin hiniina kauwok boinki. Mi iikam hoimgakim sima biri ninokninkinkim ta iripa sima nwowa mi sima bi ninokninkinkim inkamin ta iripa sima nwowa saiir bii nwowanin. ³³ Juda sima Aleksanda siirin bopwoniya hiriir iyopninopkaigi, simiir bi nwowam. Mi iikam whiekakim sima ini whiekakar kauwok boinkiyim. Mi Aleksanda siya ina yisiimaugiyin, simiir yai imiir niribmi boinim. Mi siya simiir yai aiir nowarki boinkiyim tirkin. ³⁴ Mi iikam whiekakim sima ina kigninokninkinkiyim siya Juda inkamkin. Mi sima whiekakim ini diriiva nhinkiikauwok boinkiyim. Atemisa om Efesas krimiir biyan wig komiiga. Mi sima idip idip ini ta yaiya saiir saiirar iyop boininaeyim.

³⁵ Inkamin omaka komii nidwokaiyin yaimin winiyim om Efesas hiran iikamim simiir yaiyim siya yinsiin okwo paringigi. Mi siya ina boinin, kima ti om Efesas iikamim kima

wakae! Krīma ta omaka aiirin minam kigrīraowi, Atemis sair inig iir hainanam. Mi ta siya haiya praprasa ninomor kou hiranki nikiinainiya sair wara kigrīrao. Mi iikam whiekakim sima bidiya yinokninkinim. ³⁶ Mi ta yai aiirin wi inkam nwrki nanugaugau rani. Niingaka. Mi kima yai tanki! Mi kimiir kwoinim haiya kipi kinki mi dimin whirin ha kipi nanka dirīraerarki. ³⁷ Kima bidi yikiunaniyim ti inkam nwisowiiirin. Mi sowa ta omaka Atemisa sair dimin whir bi tauae haigo. Niingaka. Mi sowa kirmiir biyan wig komiia sair bi nigbumbugo. Niingaka. ³⁸ Mi Demitras siya mi kamim mi saika miriirim sima yaigakiniuwī, inkam nwirin saikain mi sima iya ta omaka yai wakaeiya mi sima sair dam, yai boinamin. Mi sima ta yaiya, inkam komiirin saika tini boiniu. ³⁹ Mi kima yaigakiniuwī, kimiir kwoinau waraurar tiki okainam. Mi wi yaowaeyim yai nidwokai wakaeiyim, om Efesas hiranim, simaka tini boiniu. ⁴⁰ Mi om komii Rom hiran iikamim sima krimiirin wi yaigak nwowi, ta krīma ninii nansaowa maeyaua iripa nidwo boinaaiya sair. Mi krīma hiriinan wi whisarii dimuim ninii nansaowi? Mi sima krimiirin inkam komii komiirin simaka boini mi krīma wi yai karamaeyar nwowi. Siya hiriina boinkin. ⁴¹ Mi yai siirim dig nwokiyim mi siya simiirin ina boinkiyin, kima ha ti nhinkinam. Iriig

20

Pol siya nu Masedonia mi nu Grik hir napmiriigin.

¹ Mi ti yaiya sima ninii nansaowa dig nwokiya mi Pol siya iikamim naingwo tibmiiyim simiir yikiunam. Mi siya yai nhirim simiir boinmauugi, simiir kwoin imiir kirie haiginiuwim. Mi siya simiir boingig, ha dwoki kima mi siya om Efesas hir haiburgigin mi ina yamin nu Madedonia hiriir. ² Mi siya om whiekakim simiira yapmarii, siya yai kasa biri boinmimaugim iikamim naingwo tibmiiyim simiirin, simiir kwoin imiir kirie haiginiuwim. Mi siya mhoyiya nu Grik hiriir yimbiam. ³ Mi nu Grik hirin siya bwanim whwoima ywo mi mhoyiya siya nu Siria hiriirin siyai aiir kwirinamim yaingwo. Mi siya wakae, Juda sima yaiya siirim nomboin tibmiikimaigim, siir nisom aokiyin. Mi Pol siir kwoinin ina yaingwoin, kiyaa? An wi nu Masedonia hiriir swoki ami. ⁴ Sopata siya om Beria hirankin, siya Piras siir yinisimkin, siya Pol saika namkin. Mi inkam nwiswo om Tesalonaika hiranko, Aristakas mi Sekandas. Mi Gaias siya om Debi hirankin. Mi Tikikas mi Trofimas yo nu komii Esia hirankin nitko. Mi Timoti siya sowaka yinkin am. Mi sima ini Pol saika yamin. ⁵ Sima ti kamim siya namim, krimiirin sima om Troas hir ywokwokin. ⁶ Mi iya Juda simiir ii komiia wou sima nikwo aeiya, bretin niyopiin karamae nwowiirin siira, ya bidi yamkiya. Mi mhoyiya krīma siyaiiya sair yani kwiriinam mi om Filipai siir haiburgig. Krīma ii iriir aka om Troas hiriir yimbiam mi krīma iiyim iriirar kwisa ywo om Troas hirin. Iriig.

Mi om Troas hirin Pol siya Yutikas siirin ie hiranki hidnisiin idwokin

⁷ Mi biyan ii komiia krīma iikamim naingwo tibmiiyim simaka maeyau kwiruwa ywo. Mi sima nae ina yaeyim. Mi Pol siya yai iikam imiirin ina boinmimaugigin. Siya asi boinmimaugigin, siya waka namim naingwowi. Mi siya yai priei asi boinyokiyokiyamkin mi niibwobwo boin digiwii. ⁸ Mi krīma omaka anaua kouana sair nwokin. Mi ta omaka pae hoimgakim niuyaiyim haningim haingomu ininankinam. ⁹ Mi inkam nwirin, whrankin, siir inigin Yutikaskin. Mi siya ounib nidwokin. Mi Pol siya yai ina boinanaeyin. Mi Yutikas siya ta yai aiir wakaeninidin mi siir nhwoin ina yasae whinwowa iuguskiyin. Mi siya ina wariniwarkiinanin nua hiriir. Mi ti ounibin omaka anaua kwomaka sair nwokin. Mi sima ha nhiniuugiyim siir haiyim mi sima yauni kigiū, siya bidi yisom aokiyin. ¹⁰ Mi Pol siya wara yinkin iuunainam. Mi siya ti whranin siir yauni ankaab idwo iu. Mi siya ina boinin, kima kipi naingwoyimiyo, siya tisi irak piuar swoki owin. ¹¹ Mi Pol siya ha swoki iiyamin koua hiriir mi siya paimirin ina ini iinikimkir hauu iuwim. Mi sima ina yaeyim. Mi siya yai simaka boinainanaewiirin mi ini ii aeya yinkiyanonkwokiyakwoka. Mi siya simiirin haiburgiyakwokin mi siya ina yamin. ¹² Mi ti whranisimin siya ini wadieya swoki owin. Mi sima siirin ina yikiunamin siir omaka hiriir. Mi simiir kwoinim ini wadieyar yaingwokiyim. Iriig.

Pol siya om Troas hir haiburgig mi om Mailitas hiriir yamin.

¹³ Krīma biya namkwokinkim mi siyaiiya sair yani kwiriinam. Mi om Asos hiriir yimbiam. Mi ti om iirin krīma Pol siirim ini hansiriū. Mi siirin siyaiini krīma pi yuginamin. Biya siya niki boinkin siyaiini kwiriinamamin. Mi Pol siya simiiramim nua yapriokiwin om Asos hiriir. ¹⁴ Mi Pol siya krimiirin om Asos hir ini kigni mi krīma siirin siyaiini yuginam. Mi krīma om komii Mitilini hiriir yimbiam. ¹⁵ Mi krīma ti om komii Mitilini siir haiburgigin mi ina kwiriinamim siyaiini. Mi iigwira krīma mhuwisimin Kaios siir kingiin yakii pirkin idamyakwok. Mi iigwira krīma ha swoki iyikidnadamim mi mhuwisim whirin Semos siir kingiin pirkinnaidamyakwok. Mi iigwira ha swoki

iyikidnaidamim mi krima om komiiyin Maillitas siir kingiin yaki pirkin idamyakwok. ¹⁶ Mi Pol siya om Efasas hir namasunamim pi borisopi. Mi siya nu Esia hirir mi amim pi mi borisopkin. Dimusi rani, siya minam nankanamkin om komii Jerusalem hiririn, i komiyya nae naekwowakiya Pentikos nikiuwiya sair wara ninkin owouwim. Iriig.

Pol siya om Efasas hiran biyan inkam komiyyim simiir boingigin ha dwoki.

¹⁷ Mi krima om komii Maillitas hir nimbiamim mi Pol siya yaikiuin ina hauugiyin om Efasas hirir, inkam adiyaowayim siyu komii kigiraowiyim simiirim boinkikin sima siirim nitim. ¹⁸ Mi sima siir hirir nimbiamim. Mi siya yai ina boinmimauuwim simiirin. Kima bidiya yinoknankinim iya kara winwina nita nu Esia hiririn mi siyiuim kara diriraeranim, iyyim kara nwokaigiyim kima bidi kigim. ¹⁹ Ii kasa rani, Judan iikamim sima siyu biyie kariir tirim naingwowim. Mi ti hiriinan siyiuin, kara pi hika mi haii. Mi an kara kariir inigin ini aowar ikworinugigin mi ini Adi Komii siir inig iirar hainan iskiyin. ²⁰ Kara ta yaiya kimiir boinmimauuwani, sairsi nidid rani. Mi kimiir omaka ima mi maeyaua iripa yai boini aka kara kimiirar niki boinmimauugin, ta yai kibiya. ²¹ Kara Juda iikamim mi Grikan iikam ikim, kara simiirin yai prasae bi boinkim simiir kwoinin Adi Komii kimiir Wanin siirim kinsa haigiyim. Mi sima krimiir Biyan Inkam Komiiyin Jisis siirim daingwo tibmi. ²² Adi Komii siir naeyiuin siya boinkikin kariirin mi kara tapa ha napnamkin, om komii Jerusalem hiririn. Mi iya kara hirir nimbiamim, kara ninoknankin tani sima kariirin wi dimu tir wini. ²³ Iki omom omomim kara nami, Adi Komii siir naeyiuin siya boinkikin kariirin. Sima hik wa hauuwi mi kariirin wi omaka huuyokiyokaiya wi sair huukripkaiikagaigi. ²⁴ Kara hiniinam naingwo rani, kara irkak piua nwokripkaiyim. Niingaka. Siya dimin komii rani, kara wi ta kariir piu airsi naingwoyimiyok rani. Niingaka. Kariir kwoin komiyyin dimin komiyyin Adi Komii siya hauugiyin ini siyar nwowin. Mi siir dgi, ta miya siya hauugiya kariir mi kara siir yai win kibiya sair boinmau siir naingwobumbuwa krimiir hauugiya.

²⁵ Biya kara kimaka napmriigin mi kara Adi Komiiyin siir iikam imiir kigiraowiyin mi siir digworaekwo ikim kara siir yai imiir boinmimauugin. Mi tariinanin kara ina ninoknankinim mhoiyya kima wi kariir whwonkam iir swoki kig rani. Niingaka. ²⁶ Mi kara tapa kimiirin pi yai asi boinmimauugigi ta yaiya prasae rani. Mi kimiir nwirkin siya siyu biyie tirkin mi ti hiriinan siyiuin yio yaiya wi kariirim kipi nit. ²⁷ Mi kariir kwoinin nidid kwoin naingwo rani, Adi Komii siir yaiyim mi siir digworaekwowim mi siir siyupai siyupaiyim kimiir boinmimauusiyin. Niingaka. ²⁸ Kima, kima kimasiya kigiraona, Adi Komii siir iikam nhirim naingwo tibmiyyim simiir kigirao. Adi Komii siir naeyiuin siya hauugin ta miya simiir kigiraowam. Mi kima sibgu kigirao, Adi Komii siir isid iirin. Mi Jisis siir nhieya paeyakwiya siya naowa mi ha naokiinaiiyya simiirin saeyar yanmaiwarkaina. Mi kima simiirin sibsibim kima kigiraowiyim mi simiir hiriinan kigirao. ²⁹ Kara bidi yinoknankinim iya kara kimiir haiburgigi mi kara nami mi mhoiyya inkam biyeyim niti wi kimakar namwoni. Mi sima kimiirin wi wra biyeyin sibsib pirimtio aokaowiyin mi wi siir hiriinan pirimtio aokaowi. ³⁰ Mi kimiir inkam nhirim, wi yaimwoni boin tani wi hindara nikisae boini. Iikamim naingwo tibmiyyim sima, simiir siyu imiir nwoki apim. ³¹ Kima sibgu kaorarao iinokinokin. Biya kara piugi bi piyaokin ti biewi whoimim, kara ni nabie ni nabie boinmimauugin ta yai win kibi aiirin. Mi kara kimiirsiyin naingwoyimiyok prasae bi kinkin nhwo kariirin ouwoba pi wara griekiinaiini mi kima kipi naingwo owouu.

³² Mi tariinanin kara kimiirin ini Adi Komii saika yinkiamasukikinim paeni haniin, kimiirin siya kigiraويم. Mi ta siir yaiya naingwobumbukaka, ti hiriinanin wi kimiirar kirie haiginiuwu. Mi wi siya hauugi dimin miyik miyikim kimiir. Mi siir isidin dimin whirkin bi kimbugin simiir warar yinkin hauu. ³³ Kara inkam nwirni umir digworaekwowim simiirin bi kigmairgin. ³⁴ Mi kima bidi yinoknankinim. Iya kara kimaka nwowa, kara kanakana mrii inkiguna hainae. Mi kariir digworaekwowim pi kanakana swoki saini. Mi kariir isidin kanaka nwowiyin mi kariir whinmriiyim simiirin pi wara mi sain hauuwi. ³⁵ Kara kimiirin bidiya yisisimauuim siyiuin umiram kara mriinanaeyin. Mi win kima hiriinanar timi mriinanae iikamim umir digworaekwo karamaeyim simiir hauuwam. Mi kima sibgu donkworinu Biyan Inkam Komiiyin Jisis siir yaiya. Siya hiniina boinkin, inkamin digworaekwo haiwiniyyin siya wi wadieyar mi owi. Mi inkamin digworaekwo hauuwi yio ini wadieyar ywokiyyin. Pol siir yaiyim hiniingim.

³⁶ Mi Pol siya ti yai imiir boin digiyin mi siya ogmwo ina hiunainamin. Mi siya ini simaka kwisin, nhwo Adi Komii siirim. ³⁷ Mi sima nou prasae biri kinkim siirsiyin. Mi sima Pol siirar yankab ouugi. ³⁸ Mi sima yaiya Pol siya boina saiiir naingwokim kima wi kariir whwonkam iir swoki kig rani mi sima hik prasae biri swoki okikim mi sima ina whinapaniyamim siyaii hir yani whinap kwiriigi. Mi sima ina boinkiyim siirin, ha dam! Iriig.

21

Pol siya siyaa aiir kwiriinam mi siya om komii Jerusalem hiri yam

¹ Krima simiir haiburgigim mi krima siyaa aiirim yam. Mi siyaa ina hiunisnama. Mi krima omin Kos nikiuwiyin, siirim hirirunaidam. Mi igwir nugakin krima mhiu sim whirin Ros nikiuwiyin, siir yimbiyamyakwok. Mi krima siir haiburgigim mi om Patara hiriir yimbiyam. ² Krima siyaa ira nu Finisia namana saurim hansrani. Mi krima ta siyaa sair kwiriirim mi ta siyaa ina hiunisnama. ³ Mi krima ha namim, mhiusim whirin Saipras nikiuwiyin bopwoniya nidwomaiyin siir kwakig kigam yio yaoyaeya kwomaimigii. Mi krima nu Siria hiriir yimbiyam. Mi krima om Taia hir yamamasu iu. Mi siyaa digworaekwowim ti om iir yigingig. ⁴ Mi krima iikamim naingwo tibmiiyim simiir ini kigiu. Mi krima ti om iirin iiyim iriirar kwisa ywowak. Mi Adi Komii siir naeyiu miyikin siya hiurworwokaikin iikamim naingwo tibmiiyim simiir kwoin imiirin. Mi sima Pol siir boinmauu, kira om komii Jerusalem hiriirin wi kipi nam. ⁵ Iya krima nimbinaimim ti om iirim ini hiriir digigim mi krima ti om iirin ha haiburgigim mi ina yamim. Mi kamim naingwo tibmiiyim mi simiir wigyin ima mi krimiirin sima yana whinapkinisugig om komii siir yaba hir. Mi krima whigbid hirin ogmwo ha nani hiauuim mi ina sriiyim Adi Komii siirim. ⁶ Mi krima simiir boingik, ha dwoki! Mi yim sima iriipi hiriinan krimiir mani boinki, ha dam! Mi nim krima siyaa ira sair kwiriinam. Mi sima ina swoki amim simiir omaka hiriir.

⁷ Mi krima om komiiyin Taia siir haiburgigim mi om komii whirin Tolemes siir yimbiyam. Mi krima iikamim naingwo tibmiiyim simiir boingig, naiowaka kima! Mi krima iya kwira ywowak simaka. ⁸ Mi igwira krima om komii Tolemes hir haiburgigim mi komii whirin Sisaria hiriir yimbiyam. Krima inkamim Adi Komii siir yai napboinmamauwiyin Filip, siir omaka hiriir yam. Mi siya kam iriirar aposel simiir nwisio whinap miriirim mi simiir nwirin mi siyairgin. Mi krima saika ini owou. ⁹ Siir yinisim yinugiyinim idigim. Simiirin kamki bi niki onkwonakim. Adi Komii siir naeyiu siya tirikikin simiirin mi sima Adi Komii siir yai aiir asi boinmamauugim, ti yinugiyin idiyim. ¹⁰ Krima ii kasa biri nwokim ti om iirin. Mi profet inkamim Agabas nikiuwiyin, siya nu Judia hirankin nitkin. ¹¹ Siya krimiirin nitan mi Pol siir piuwopa sair ini hainaki mi siir iga inim simiira swoki kogrimdinunam. Mi siya boinki, Adi Komii siir naeyiuin, hinina boinkikin, om komii Jerusalem hir nwowim Juda simiir iikamim sima ta piu wopa sair ad iirin, wi hiriinana kogrimdinuwi. Mi sima siirin, wi iki iikamim Juda iikam tani wi simiiram nikropki. Agabas siya hinina boinkikin ¹² mi krima ta yaiya sair wakaewinim mi krima ti inkam nhirim krimaka nwowim, krima ini Pol siirar boinaeyim, siya wi om komii Jerusalem hiriir kipi swoki amimin. ¹³ Mi Pol siya ina yowarkii boinin mi kima dimusi nounanaei? Mi kariir kwoinin biye kima nwoitaginuwi. Mi kariir kwoinin ha naingwowi, sima kariirar kogrimdinuki windi mi kariirar mi isom aoka windi om komii Jerusalem hirin. Dimusi rani, kara krimiir Biyan Inkam Komiiyin Jisis siir inig iir boinmamauwi. Kara yai min karamaeka, yio dimin komii rani. ¹⁴ Mi krima siirin wi yaeya kwoin pa swoki kinsa haigi. Mi krima ta yai aiirin asi niuguskikim. Mi krima ina boinin, krimiir dimin tani, krima Adi Komii siir kwoin iirara napiski.

¹⁵ Mi ii nhirim bidi yamkiyim mi krima digworaekwowim ina diriraerar haiginamim om komii Jerusalem hiriir namim. ¹⁶ Mi inkam nhirim naingwo tibmiiyim om komii Sisaria hiranim, sima krimaka warar namkim. Sima krimiirin siir omaka hir whinapyikiugig. Siya ti mhiuusim whirin Saipras siir hiran inkamkin. Siya bidiniya naingwo tibmiiyim mi krima siir omaka hir ywo.

Mi Pol siya om Komii Jerusalem hiran biyan iikamim yai simiir boinmamauugin.

¹⁷ Iya krima om komii Jerusalem hiriir nimbinaimim mi iikamim naingwo tibmiiyim sima krimiir kigwinim, ini maingimaiga ywowinim. ¹⁸ Mi igwira Pol siya krimaka yam, inkam komii komiiyim Jems sima iripa mi kwiruwa miriirim siyiu komii kigiraowiyim, simiir kignakiyam. ¹⁹ Pol siya simiir boingig, nabie kima! Mi siya simiirin haningin sibgu boinmamaugi, digworaekwo whiekakim Adi Komii siya tirim siir miya sair, iki iikam nhirim Juda iikam tani simiir. Pol siya biyan kamim simiir yai wakaewinin mi siya ina yamin simiir omaka aiirim.

²⁰ Iya sima wakae digiyim mi sima ini Adi Komii siir inig iirar hainanim. Mi siirin sima boin, nomiiyau! Kira wakae! Juda simiir iikamim kasa rani, tausenkim, Adi Komii siirim naingwo tibmiiyim. Mi sima ini Moses siir siyiu komii iiraramar naingwo tibmiiyim mi sima siir napam naingwowi. ²¹ Mi kam nhirim sima kiriirin hinina mi boinki, Pol siya Juda simiir iikam nhirim iki iikamim Juda iikam tani simiir nu nwowim simiir mi boinmamauwi, sima Moses siir siyiuin ha boinin siir haiburgigim, kima krimiir yinisimim simiir moisim simiir kipi kitiyopnir hai. Mi kima Juda simiir biyan siyiu iirar kipi

napkripkai. Mi sima hiniina boinkim, ²²krima bidi yinokninkinim kiriirin mi ta kiriir yaiya tiri yama. Mi sima wa ninokninkini kira bidi yitin mi krima kiriirin wi paniina tiri! ²³Mi krima kiriirin pi siyiu whirin siir boinmauwu. Mi kira wi hiriinan siyiu iirar tir. Mi ti kam nwiyyim ti tir nwowim, sima dimin whirin Juda simiir siyiu iir tiram naingwowi. ²⁴Mi kira ti kamim simaka dinkin am. Mi kira simaka nami mi ti Juda simiir siyiuin ti kam nwiyyim sima tiri mi simaka timi inkin tir, whauriyinan nwowam. Mi kira umirin wara timi haigin simiir kan aiir piiyaowim. Mi iikam whiekakim wa ninokninkinki. Mi ta yaiya sima boina kiriir mi saeya hindara niksisaeka kaimwo rani. Mi sima nwoki ninokninkinki kira siyiu komiini yayiim simiirar mi wakae yoknaeikin. ²⁵Mi iikam nhirim Juda iikamim naingwo tibmiiyim krima yokwo bidi win hauugiyim simiiram. Mi ta yokwowa hiniina boinki, kima kigrirao! Mi wraisuim kamim sima hauuwiyim, uruwai siyaowainiyim, kima simiir kipi nae. Mi kima wraisuin ni ara sima nomboru aowiyin siir kipi nae. Mi nhie aiir kipi mi kwiyae mi kima hai kipi nanae. Ti yokwo sair yayiim hiniina boinkim. ²⁶Igwira Pol siya kam nwiyyim, simiir yikiunam, op whauim. Mi sima op ha whau digiyim mi sima ina yapninpokainamim Juda simiir omaka Adi Komii, siir inig iir hainanam. Mi sima, simiir boin wakaeki wi paka hiniin iya sae digi, ti siyiuin op whauiyin! Mi wraisuim sima wi nwonira yapayapa nanag hauugi Adi Komii siirin. Iriig.

Juda sima Pol siirin hirar yonkworimdinuin.

²⁷Mi mhoiyya ii iriayar kwisaka dig kingiin nwowim mi Juda iikamim nu komii Esia hir nwowim, simar kig Pol siya simiir omaka Adi Komii siir inig hainaniya, sair nwowi. Mi iikam whiekakim simiir kwoinin sima ini hopswo iu Pol siir nonkworimdinuin. ²⁸Mi sima haningn kauwok nanaeki. Kima ti Isrelan iikamim, kima krimiir whin diriraerarki. Ti inkamin siya iki omom omom whiekakim simiir kamim siya niisiimauwu. Mi Moses siir siyiuin mi Isrelan iikam ikim mi ta Juda simiir omaka Adi Komii siir inig hainaniya wi siya nanugaugauwi. Mi ti diminin sasa rani. Nningaka. Siya pi iki Grik simiir iikam nhirim simiir wara mi ikmwin apninpokainami, ta Juda simiir omaka Adi Komii siir inig hainaniya sairin. Mi taka omaka niyik bi nimbiamka. Sima hiniina boinkikim. ²⁹Biya sima kigin ti inkamin Judan inkam tani Trofimasin, siya om Efesas hirankin. Mi siya Pol saikar nwokin om Komii Jerusalem hirin. Mi simiir kwoinin ha naingwokim Pol siya nikiunami siirin simiir omaka Adi Komii siir inig hainaniya sair hiriirin. Mi ta yaiya asi nimbiamka. ³⁰Mi om Komii Jerusalem hirin iikam whiekakim sima ini hindira yanaakiyim. Mi iikamim ina iwitnamim mi maeyau kwiruwa yamwomimiri mi sima Pol siir yankabrinu. Mi sima siirin ini simiir omaka Adi Komii siir inig hainaniya sair yaba hiriir kiyainaniyam. Mi sima ta omaka sair ounibim ina kwaiginimokunamim.

³¹Mi sima Pol siir nisom aokiyam tirkim mi yaiya ti kamim yaii niniyyim simiir biir nwowiyin ofisa inkamin siir hiriir yimbiam. Sima hiniina boinkim, iikam whiekakim om komii Jerusalem hiranim ini hinda yanaakiyim. ³²Mi siya bi kimiminkin kam nhirim yaii niniyyim mi simiir biyan ieya, simiir yikiunam mi ina iwitnaniyamim iikam hoimgakim simiir. Mi iya sima kamim yaii niniyyim mi simiir biyan kamim simiir kigwinim mi sima Pol siir bi swoki tiokim, ina yuguskiyin. ³³Mi kamim yaii niniyyim simiir biyan inkamin ofisa siya ina yamin Pol siir kingiin mi ina yonkworinuwun siir. Mi kamim yaii niniyyim simiir boinki, sima siirin wiyainsopo whisa kogrimdinu. Mi siya ina sriiyin simiirin mi ti inkamin siya yipikin? Mi siya dimu tirkin? ³⁴Iikam isid komiyyin hirar nwokin mi nhirim yaeya yai gwir kauwok boinki mi nhirim yaeya yai gwir. Mi sima yai prasae bi ninkinugim. Mi biyan inkamin siya yai mwowa sair sibgu wakaeyok rani. Mi siya ina boinkiyin, kima kamim yaii niniyyim simiir omaka hir tin whinapyikiugig siirin. ³⁵Sima Pol siir hainamim mi sima siirin ta omaka sair ninniga ini kikinuuu. Mi iikam isid komiyyin sima kigin, sima minam nitkim Pol siir nisom aokiyam. Mi siya kamim yaii niniyyim simiir waeyao yidwokainam mi sima ina yamin. ³⁶Iikam isid komiyyin simiir mhoiyya yam. Mi sima ina kauwok boinamim, siirin disom aoki. Iriig.

Pol siya Juda iikamim simiir boinmimauugin bilki biir naingwo tibmiiya sair

³⁷Mi kamim yaii niniyyim sima Pol siir nikiunamim naingwokim simiir omaka. Mi Pol siya boin simiir biyan ofisa inkam iir mi kara yai gwira kiriir pikl boinmauu? Mi simiir biyan ofisa inkam ieya boin mi kira Grik simiir yai airin ha boinikin? ³⁸Kariir kwoinin ha naingwokim aingwo kira ti nu Isipan inkamin siya niuwu. Biya inkam komii komii gavman simaka yaii kira niniyin. Mi kira ti inkamin 4,000 kamim yaii niniyyim simiir nikiunamim nu siyin ap hiriir mi kira ti inkamin siya? ³⁹Mi Pol siya boin. Nningaka. Kara Juda inkamin nu komii Silisia hiranim siya. Mi kariir omisimin Tasaskin mi kara ti omin siir hirankin. Mi kariir omin siya inigakaigin. Ini wakaeyin? Kara iki iikamim yai simiir pini boinmimauuu. ⁴⁰Mi biyan inkamin siya ini wadieya ywokiyyin. Mi Pol siya ti nin iirar ywokwokaigi mi siir ina ina yinkiyiniyinainama koua hiriir, iikam whiekakim simiir whwonkam idar. Mi ti

iikam whiekakim yai ina yinkin tankiyim. Mi Pol siya simiirin Hibru simiir yai aiir boinki. Iriig.

22

¹ Pol siya ina boinin, kima ti yaowae adim, kima wakae! Kara kimiir yai yamdi pi hinina nowarki boini tariinanin. ² Mi simar wakaeke, Pol siya Hibru simiir yaigina saair boinki mi sima yai ina tankiyim yai bi sisimiminkim. Mi Pol siya ina boinin.

³ Kara Juda inkamkin, apu kariira, kariirin om Tasas hir naokainaka, ti nu komiiyin Silisia siir hir. Mi hirin kara yinisim sapisapar haiburgigin. Mi kara om komii Jerusalem tir nae mwrii okwonamkin. Inkamim kariir niisimauuwim, krimiir yidiwi wanwiyaeiyim simiir siyusae siyusae imiir yio Gamelielkin. Mi kara kirie asi nwokin, Adi Komii siir siyu iir napamin. Wa kirie kima mi haiya mi hiriinan saeyairga. ⁴ Kara diriraerarbumbugin iikamim naingwo tibmiiyim simiirin, ta kara naingwo tibmiiya saair hiriinan. Iikam whiekakim kara simiir nisomsom aokaowima naingwokin. Mi kara simiirin pi wieyin sopni mi kogrimdinu hainami, omaka hiuyokiyokaiya pi saair hir mini kiyitkaigaigigi. ⁵ Mi prismi yaowae adin mi inkam adiyaowaeiyim siyu komii kigiriraowiyim, sima bidi kigninokninkinim kariirin. Mi yayim wi sima boinmimauwi. Yokwowa sima win hauugika kariirin Juda simiir iikam isid komiiyin om Damaskas hir nwowim siirim mi kara ina yapamin om Damaskas hiriir iikamim naingwo tibmiiyim ti om iir nwowim simiir udrimdinu haiyam mi simiirin om komii Jerusalem tiriir nikunaniyam naingwokin. Mi sima hik nwoki haiyim, siyu biyeyeyim sim tirim simiirsiiyin. Iriig.

Iiya Pol siya naingwo tibmiiya mi siya saair boinmimauugin.

⁶ Mi iiya kara napyokiyokiyama siyuin om Damaskasa namiiyin hiriir mi om Damaskas kingiin hirin, nabie bopwo hir ywowam. Mi bi kimiminkikin, pae komiia ninomor kou hiranki nitkiya ini kariiramar hiriiru naiiniya. ⁷ Mi kara nu ha namikiiyuun mi kara wakaeke inkam nwirin siir yayia kariir boinki, Solti! Solti! Kira kariir dimusi tirbumbu haiginiuwu. ⁸ Mi kara siir yai yamdi ina yowarki boinin, Adi Komii kira yipikin? Mi siya kariirin ina boinin, kara Jisisin om Nasaret hiranin siya. Kira kariir tirbumbu haiginiuwu. ⁹ Kamim sima kanaka nwowim sima ina kigim paeya niuyakiya. Mi inkamin yai kanaka boinaiyin sima siir yai bi wakaeke kanakana wakaeke siir yayim. ¹⁰ Mi kara boinki, Biyan Inkam Komii kara pi dimu tiri? Mi siya ina boinki kariirin, kira dinsiin apnam om Damaskas hiriir. Mi tiki om iirin inkam nwirin wi siya nikumamauuwini mi whiekakim kara nimbiniim kiriirim. ¹¹ Mi ta paeya saeya prasae bi niuyakika mi kara dimin taeminim bi nanaokigimokikim. Mi kamim kanaka nwowim, sima kariir ina aiir asi nonkwokin. Mi kariirin ina yinkikwona apnamim om Damaskasa hiriir.

¹² Mi inkam nwirin hirar nwokin ti inkamin siir inigin Ananaiskin. Ti inkamin siyairgin siyu komiini sibgu apiyin. Mi Juda iikam whiekakim om Damaskas hir nwowim sima siirin hinina boinkikim, ti inkamin inkam miyikin. ¹³ Mi siya kariir kingiina yamikwoni mi siya kariirin ina boinin, nomiiyau Solti! Kiriir nhwona ha kaowiriki. Mi ta iiya kariir nhwona ina kigomokiyin mi kara dimin taeminim ina kigirakiiyim. Mi Ananais siirin ini wara yinkin kigiyin. ¹⁴ Mi siya kariirin ina boinmauun, krimiir yidiwi wanwiyaeiyim simiir Adi Komiiyin bidi yimbiniim kariirin. Kira siir kwoin iirin wa ninokninkini mi kira ti inkamin siya nimbinkiyin siirin wa kigi mi siyar boiniyim yayim kira wa mi wakae. ¹⁵ Kira siir yayia wi saair boinmimauwi iikam whiekakim simiir, ti digworaekwowim kira kigim mi kira wakaeiyim. ¹⁶ Mi kira dimuim swoki owi? Kiriir kwoinin op baptaisim daingwoki. Mi Jisis siir inig iirar kauwoki mi siya wi kiriir digworaekwo biye imiir nwoki haiyoprindiyumuigi. Iriig.

Adi Komii siya nikropkikin Pol siirin iki iikamim Juda iikam tani simiiram.

¹⁷ Mi mhoiia iiya kara ti om komii Jerusalem tiriir swoki ita mi kara Juda simiir omaka Adi Komii siir inig hainaniya saair hir sriiyin Adi Komii siirimin mi kara digworaekwowim nhwonan whinkimimikim. ¹⁸ Mi kara krimiir Biyan Inkam Komiiyin siir kig. Mi siya kariirin hinina boinki, ini wakaeiyin kira! Kira wi kipi kimimin wi om komiiyin Jerusalem siir haiburgig mi ha dam. Mi kira kariir yai aiirin ti om iir boinmimauwi mi sima wi wakae yokna rani, ta yai aiirin. ¹⁹ Mi kara ina boinin, Biyan Inkam Komii, sima bidi yinokninkinim biya kara omaka whiekakim yai nidwokai wakaeiyim, simiira namkin. Mi kariir siyuun iikamim kiriirim naingwo tibmiiyim simiirin omaka hirar ninkinikou tiokin. ²⁰ Mi biya sima Stiven siir yisomaoki. Siya kariir yai boinmimauuan inkamkin. Ta iiya kara simaka kingiin warar ninkin okin. Mi kariir kwoinin hiriir mi naingwo ti hiriinan siyuun wadieyairgin. Mi kamim siir nisomaowim mi simiir yuis minim kara simiir kigiraoikim. Kariir siyuun hinangin. Iikamim naingwo tibmiiyim pi simiir nipimpari. ²¹ Adi Komii siya

kariir boinkikin, kira dam! Mi kiriirin wi kara nikropki aru maeyaua, ta yaiwin kibiya inkam nhirim Juda iikam tani simiir boinmimauam. Pol siya hinina boinkikin.

²² Mi Juda iikam whiekakim sima ta yaiya Pol siya boina, saiir yikidugi. Mi sima ina kauwok boinkiyim siirin, disomaoki! Ti hiriinan inkamin siya omwai kipi waiya. Niingaka. ²³ Mi sima io prasae bi nwokim. Mi sima asi prikauwok prikauwokim. Mi simiir yuis minin ina yisim mi ina yonkwo whriwidamim. Mi nu whrinanin ina yop kabitkiyin koua hiriir. ²⁴ Mi kamim yaii niniiyim simiir biyanin siya simiir boinki, Pol siirin dinkikwona apnam yaii niniiyim simiir omaka hiriir mi siirin kima dipimpar. Mi siirin yaimwokiayimwowa saiirim srii. Kima wi nwoki sibgu inokninkinim iki iikamim sima siirim hinin dimusi kauwok boinkim? ²⁵ Mi sima Pol siirin idni kogrinu okwo sima tioam idgiuni. Kamim irim haiiyim simiir biyan inkamin ini Pol siir kingiina ywokwowin. Mi Pol siya hinina boinki siirin, inkam komiyyin yai wakaeyin siya kariirin hinina bi boinkikin, kara dimin whir bidi tirbuin. Niingaka. An kara om komii Rom hiran inkamkin mi kima kariir kipi tio. ²⁶ Bii nwowiyin inkamin ta hiriinan yai aiir wakaeyin mi siya biyan inkamin kamim yaii niniiyim simiir kirgiraowiyin, siir ini boinmauuu. Kira panin tirim naingwowi? Ti inkamin siya om komii Rom hirana inkamkin. ²⁷ Mi simiir biyan inkamin ina yitin Pol siirin. Mi siir ini boini, kira kariir boinmauu, kira om komii Rom hiran inkamkin, aniya? Pol siya ina boinin, ih! Kara om komii Rom hirana inkamkin. ²⁸ Mi simiir biyan inkamin siya ina boin. Mi kara umir prasae bi saingin mi kara ini om komii Rom hiran inkam ywowin mi Pol siya boin, an kara, niingaka. Kariir adin siya om komii Rom tiranaigin mi an kara iriipa hiriinan Rom tiran inkam asi mi owi. ²⁹ Mi kamim yaii niniiyim saika kingiin nokwowim, siir tioam, sima bi kimiminkim, sima ina yagimgigium. Mi simiir biyan inkamin siir kwoinin ha naingwokin Pol siya om komii Rom hiran inkamki niuwi mi siya asi nikidugin. Mi kara wara asi nidigin.

Pol siya inkam komiyyin yai wakaeyin siir whwonkam ida nokwokin

³⁰ Mi simiir biyan inkamin siya ta yai aiir sibgu wakaeyam naingwowi. Ti Juda iikamim simiir tirim, Pol saika dimu diminkin? Mi siya ii gwira ina hakiyin weyin sopin siir ninirkaiyin. Mi yaiya ina yikiukiya prismi yaowae adim mi Judami kamim siyiu komii ninokninkiniyim simiirin, sima nitim, iriipa yai nidwo boinim. Mi siya Pol siir yikiunaiini nua tirir mi sima siirin ina yikiunamim simiir whwonkam ida nokwoam.

23

Pol siya Judami kamim siyiu komii ninokninkiniyim yai simiir boinmimauugin

¹ Pol siya kamim siyiu komii ninokninkinim simiir simiira kaonanaeyin mi siya ina boinkiyin. Ti nomiiyauim! Kariir siyiuin Adi Komii siir whwonkam ida kara dimin whir bi tirbugin. Kariir kwoinin ini wadieki wadieya ywowin, dimin whirki bi tirbugin kariir napririr aiirin mi ini tariinanar yadigniyin. ² Mi prismi yaowae adin Ananias nikuwuyin siya kamim siir kingiin nokwoim simiir boinki sima siir yai aiir nripugiyim. ³ Mi Pol siya siir boinki, Adi Komii krimir Wanin siya wi kiriir tiowi, kira tioa kariir mi saiir hiriinan. Mi iikamim sima ha naingwokim, kira inkam wadieki niuwi mi kiriir kwoinin ini biyieki biyie ywowin. Kira ti tir nidwown mi kira kariir hidam tirkin siyiu komii iirin. Kiraigin siyiu komii iir sibgu ap karamae nwowiyin. Iya kira boina, simiirin kariir tioam. ⁴ Mi kamim Pol saika kingiin nokwownim sima boin mi kira tari Adi Komii siir biyan prisin siir nigbumbuwi, aniya? ⁵ Pol siya boinki, ti nomiiyauwim! Kara bi ninokninkin, siya Adi Komii siir biyan priskin piyasi owin? Adi Komii siir yaiya Yokwo Komii hir nwowa saeya hinina boinkika, kira kimiir biyan inkamin siir kipi nigbumbu.

⁶ Pol siya ina ninokninkin, kam nhirim siyiu komii ninokninkiniyim simiirin. Mi nhirim Farisim siyiuin siir napikim. Mi nhirim Sadyusimi siyiuin si napikim. Mi siya siyiu komii kigriraowiyim simiiramim hinina kauwok boinki, kima ti nomiiyauim an kara Farisimi inkamkin. Mi kariir adin, iriipi hiriinan Farisi inkamkin. Kara ha naingwowi iikamim naokaowim sima wa swoki insiin idwodwowi ie hirankin. Mi kara bidi boinkiya ta yaiya mi ti hiriinan siyiuin kima yaigak kariir asi nwokim. ⁷ Mi siya ta yai aiir boinkiyin mi ti isid whiso Farisi Sadyusi sima io ina yinwo anwownim mi sima ina yinkibirnakiyim. ⁸ Mi Sadyusiyam kamim sima boin, inkamin wi ie anki swoki insiin idwo rani. Niingaka. Mi Adi Komii siir paekwosim karamaeka mi siir piigana iriipi hiriinan. Niingaka. Mi Farisiyan kamim sima ti digworaekwownim simiirin ini kaimwowa ywowim. ⁹ Mi sima yai komii asi kauwoknanaekim. Mi kam nhirim siyiu komii niisiisiimauwuyim, sima Farisi simiir isidin siir hirankim. Mi sima ini yai kirie aiirar yinsin okwo boinkiyim. Krima ti inkamin siirin siyiu whir bi kigin. Mi tari naeyugin nasi boinaigin saikain iyie tari Adi Komii siir paekwosimin siya nasi boinaikin, aniya?

¹⁰ Simiir iowa ini komiyya ywokiya. Mi yaii niniu kamim simiir biyyan inkamin siya ini nididkakar ywokiyyin, ti isid whiso sowiirsiiyyin. Pol siirin wi sima pi nonkwobumbu ninkin haiginiuwisi. Mi siya kamim yaii niniyyim simiir asi boinkikin, kima diuunam! Mi Pol siir donkworinu naowid mi siirin kimiir omaka hiriir dikiunam. ¹¹ Mi igwir niyyaka krimiir Biyyan Inkam Komiiyyin Jisis siya wi Pol siir kingiina nokwokaowi. Mi siya boin, kira kipi nidi! Biyya kariir yaiya kira boinmimauugin om komii Jerusalem hirin mi kira kariir yaiya om komii Rom hirin wi hiriiriyar swoki boinmimauuwi. Adi Komii siya hinina boinkin. Iriig.

Judan kamim sima Pol siir nisom aowam boin tibmiiikikaigim

¹² Mi nugakin Judan kamim sima maeyau gwiruwa ywoyakwok, yai kitibmii boinam. Sima boin, kibie idwai! Krima wi naemin nae rani mi wi op mi kwiyae rani. Mi iyya krima pol siir nisomaoki mi wi ha nae. ¹³ Judan Kamim ta yai aair nimbintibmiiikimayim kam nwis naaairgim. ¹⁴ Mi sima biyyan prisim mi inkam adi yaowaeyim siyyu komii kigriraowiyim simiiram yam. Mi sima boin krima bidi yimbini tibmii kimayim. Krima wi naemin niki ningugu ae rani. Krima iyya Pol siir nisom aowi mi krima nae minim wa naei. ¹⁵ Kima mi kamim siyyu komii kigriraowi ikim, kima inkam komiiyyin om komii Rom hir nwowin siirin dikiugi. Mi siirin pi hinina boin Pol siirin siya wkiu naiini tiriir. Mi krima siir yaimwoki yaimwowa krima niki wakaeyam mini. Mi iyya Pol siya kimiiram napnani mi krima wi siiram naguprakai wini siyyu hir, siir nisom aowam.

¹⁶ Mi siir yokmana saair yinisim yinkamiyyinin siyar wakaemimik ta yai aairin, Pol siir nisom aowinam boina mi siya asi namkin kamim irim haiiyim simiir omaka. Mi siya ina yapninoipkai boinmauu siir papiyyeyin Pol siirin. ¹⁷ Mi Pol siya kamim irim haiiyim simiir biyyan inkamin siir yikiuna mi ina boinin, ti whranisim iirin dikiunam yaii niniyyim kamim simiir biiki biyyan inkam iirrim. Siya yaigakin, siya saika boinin mini. ¹⁸ Mi biyyan inkamin siya siirin ina yikiunamin biiki biyyan inkam iirrim. Mi siya boin, Polin inkamin sima hugripkiikikaiyyin siya boinkikin kariirin ti whranisimin siir nikiunaniyyim kiriirim. Siya yaiya kwira nwowi mi siya kiriir boinmauuwim naingwowi. ¹⁹ Mi biiki biyyan inkamin siir in aair yinkwoki mi siirin ina yikiunamin maeyaua inkam karamaeya saair. Mi siya srii, kira kariirin pi paka hinin yaiya saair boinmauuwi? ²⁰ Mi whranisim ieya boinki, Judan kamim sima yai bidi yomboin tibmiiikimayim kiriir sriiyim, waka kira Pol siir wkiunaiini kam whiekakim siyyu komii ninokninkiniyyim simiirim mi sima wi siir niksiae. Mi sima siirin haningri sriisase ta yaiya saair yaimwoki yaimwo aairrimin. ²¹ Mi kira simiir yai aair kipi wakaeyokna. Mi simiir inkam nhirim kamnwisnanaairgim. Mi sima ina boinin, krima wi nae minim wi mi ae rani mi op minim wi mi kwiyae rani. Mi iyya krima Pol siir nisomaowi, wi saairar nadigiawi. Mi tariinanin sima ini siyyu nwokwokinim siirin. Sima krimiiramin minam nwokwokini, kiriir kwoinin wadie nwowi mi kira Pol siir dikropki. ²² Mi biiki biyyan inkamin siya ti whranisimin siir boin ta yaiya kira niki boinmauu kariir mi kira wi inkam nwir kipi boinmauu minin. Mi siya siirin ina yikropkiyyin. Iriig

Kamim irim haiiyim simiir biiki biyyan inkamin siya yikropki Pol siirin inkamin Filiks nikiuwiyyin omom omom nhirim sim kigriraowiyin siirin.

²³ Mi biiki biyyan inkamin yaii niniyyim simiir biu nnowiyywo inkam nwisoi, sowiirim yikiugi. Mi ina boinkiyin kowa kam kamair nwoim iuurim 70 hosim simiir idwo nidwo ikim mi yaii niniyyim kam kamair iuurim 200 sima warar. Mi kima tapaiirin pi iriyyar kwii min haiburgig mipi om komii Sisaria hiriir damwii niyyar. ²⁴ Kima hosin ira timi inkin haii Pol siya nidwo namim. Mi krima siirin inkamin omom omom nhirim sim kigriraowiyim Filiks mi siirim dikiunam. ²⁵ Mi biiki biyyan inkamin yokwowa kwira win hauugi Filiks siirim. Ta yokwowa hinina boinki,

²⁶ kara Klodias Lisiaskin, ta yokwowa kara win hauugika biyyan inkamin omom omom nhirim sim kigriraowiyin Filiks kiriirim. Nabie! ²⁷ Mi ti inkam iirin Judan kamim sima yonkworinu mi siirin sima pi yisomaowin mi kara siirin bidi wakaeyin siya om komii Roman inkamkin. Kara mi kamim yaii niniyyim, krima simiir hiriir yimbiiyam mi siirin simiir in hirankar yikiunaki. ²⁸ Kara ta yaiya sima priiboin huriyyiua ti inkam iir, kara saair yaimwo iir ninokninkinim mini. Mi kara simiir kamim siyyu ninokninkiniyyim kausil simiirim yikiunam. ²⁹ Mi kara simiir asi sriugin. Mi kariirin sima boinmauugi yai nhirim simiir siyyuniyyim. Mi ta yaiya sima siir boinuhuriyyiugi. Mi Kara siirin dimin whir bi kigwo tirkin, siir nisom aowamin mi siir hugripkiikikaiyyim. Niingaka. ³⁰ Mi yaiya ini kariirima yimbiniya. Tariinanin sima yaiya kwira boinimprio kimai ti inkam iir nisom aowam. Mi kara bi kimiminkikin, siirin ina yikropkiyyin kiriirim. Kara kamim yai siir priiboin huriyyiium simiir boinki, sima kiriir whwonkam ida wa mi okwo boini piki hinin diminkin ti inkamin siya tirin. Siir yaiyyim hinina win boinkikin.

³¹ Mi Kamim yaii niniyyim sima ini siir yaiya mi wakaeyoknam. Mi Pol siirin ina yikiunamin, om komii Antipatris hiriir niyyakar yamwii. ³² Iya ha pirkinkyakwoka

mi kamim yaii niniiyim ini simiir omaka hiriirar swoki amim. Mi kamim hos idwo nidwonamim sima sima whinam Pol siirin om komii Sisaria hiriirin. ³³ Kamim hos idwo nidwonamim ina yimbiamim om komii Sisaria hiriir. Mi sima yokwowa ina ini hauu iuwa ti inkamin, omom omom kigriraowiyin siir. Mi sima Pol siirin siir, whwonkam ida yokmwim okwo. ³⁴ Mi siya ta yokwo aiir mwainin mi siya Pol siir srii, kira piki hiniin nu komii siir nwowikin? Mi Pol siya boinki, kara nu komii Sailsisia ankin. ³⁵ Mi inkamin omom omom kigriraowiyin siya boinki, iya kamim yai kiriir priiboin hiuriyiuim sima nimbini mi kara pi kiriir yai aiir wakae. Mi siya simiir boinki, sima Pol siir nikiunamin omaka komiia biyan inkamin Herot siya miriia saairim mi wi kam nhirkim nwoki waikaowim. friig.

24

Juda simiir biyan iikamim sima Pol siir boinwokiopnatkaigi.

¹ Mhoiia iiyim iriyara yamki mi biyan prisin Ananias mi inkam adiyaowaeiyim siyiu komii kigriraowiyim sima ina yapiniyim. Mi inkam nwirin siir inigin Tetalaskin, siya simaka wara yinkin apini. Tiki inkamin siya siyiu komiini siyiu bidi yinokninkin digin. Mi sima inkamin Filiks nikiuwiyan omom omom kigriraowiyin, siir boinmauu ta sima nininansaowa Pol saika. ² Inkamin omom omom kigriraowiyin siya Pol siirim yikiuna. Mi siya ha namim mi Tetalas siya yayim ini siir boinhiuriyiu bwakainamin. Siya ina boinin, inkam komii Filiks! Kira sibgu kigriraokin krimiirin mi krima wadie asi nidwowi mi krima yaii min bi ninuigim. Kiriir kwoin miyikin krimiirin wadie siya whinwohaiginukin. ³ Mi bwan bwanim hinda tinda dimin whirkin bi tirkin. Krimiir kwoinin ti hiriinanin krima kiriir boin wadieki. ⁴ Mi kiriirin kara wi ii priei nikidu o rani. Mi kara kiriir sriiyim naingwowi, kira kariir yaimirsima saair wakaeiyim, pi kara boini. ⁵ Krima ti inkamin Pol siir bidi yinokninkinim siya inkam paai rani. Mi io biyyin pi siya nwowi. Mi omom omomim siya namiyim mi siya pi Judan iikamim simiir nigbumbuwami. Mi sima asi nanaakikim tiki inkamin siya om Nasaret hiran isidin siir biyan inkamkin. ⁶ Siya Adi Komii siir omaka saair diriraerabumbuwim kinankiugin mi krima siir asi nonkworinugim. Mi krima siirin, wi krimiir siyiu komii iirsii nwowi yaigak. ⁷ Mi yaii nini kamim simiir biiki biyan inkamin Lisias siya ina yitin. Mi siya ini igaokaka ywowin. Mi siya siirin ini krimiir in tiranka yispaki hainamin. ⁸ Mi Lisias siya boin, kamim Pol siir boinwokiopnatkaiyim sima wi kariir whwonkam ida nimbini. Mi wi kira srii ti inkam iirin. Mi kira wi siir yaiga yaiya saairar wakae, ti dimin taemin whiekakim krima boinuriyiuwim siir, kaimwowaigim. Tetalas siya hiniina boinkin. ⁹ Mi Juda iikamim yim iriipa hiriinan siir mi whinwo mi sima yai Pol siirara boinhiuriyiu. Sima ina boinkiyim, ti yai whiekakim yaimwowaigim. friig.

Pol siir yayim inkam Komii Filiks siir boinmauugin.

¹⁰ Mi ti inkam komiyyin siir ina ina kinmauugiya, siya pi ninsiin okwokiyyim. Mi Pol siya siir yai yamdi ina yowarki boinin, kara bidi yinokninkinin, biiewi kasa rani, kira ti iikamim simiir kigriraowim. Ta yayia kara kiriir yai yamdi nowarki boina, kariir kwoinin ini wadieya ywokiyyin. ¹¹ Kira simiir sriii, kira ti hiriinan yayim wi simiirar swoki wakae. Mi iiyim iuur kwisa yamki, kara om komii Jerusalem hiriir namim mi Adi Komii siir inig iir hainaniuin. ¹² Mi sima kariirin ha bi kigim, Adi Komii siir omaka kara inkam nwiraka yaii bi nininansaokin. Mi simiir omaka yai nidwokai wakaei aka mi kimiir om komii hirin. Niingaka. ¹³ Taka yayia tapa sima boinhiuriyiuwa mi saeya. Mi sima kariirin wi yaimwoni boin tani. Mi sima wi kariir boinwokiopnatkaini siyiuam whaowaei. ¹⁴ Mi kara ta yai kwira pi kiriir boinmauui, kariir kwoinin Adi Komii krimiir Wanin siiram naingwowyin ini krimiir brougae wanwiyaeiyim simiir kwoin hiriinanar swoki owin. Mi kara Jisis siir siyiu iir sibgu apkin. Mi sima boin, ti siyiuin pi niksisaei, kaimwo rani. Mi kara yai whiekakim siyiu komiyyin Moses siya hauugiyyin simiirin naingwo tibmii. Mi kara Adi Komii siir yayim profet kamim sima winkiyim biya, simiirar wara ninkin aingwo tibmii. ¹⁵ Mi kara ina naingwo tibmiiyyin. Mi kara Adi Komii siirima nwokwokini siya iikamim naonamim, simiir hidninsiin idwowim. Mi iikam miyik ikim mi iikam biyie ikim. Mi sima iriipa hiriinan, ina ninokninkinim triiiginin. ¹⁶ Kariir kwoinin iinokininokin kirieya nwowikin, dimin biyie tirbumbusi. Mi Adi Komii siir whwonkam ida mi iikam whiekakim simiir whwonkam ida warar. ¹⁷ Mi kara biiewi nhirim om nhirim simiirar mi okin. Mi mhoiia kara ina swoki itin om komii Jerusalem triiir. Mi kara umir digworaekwowim iki iikamim whaowaeiyim simiirin hainanikin. Mi kara nae nhirim ina mini inkin iimiiyaegikim Adi Komii siirim. ¹⁸ Mi kara hiriinan siyiu iir tirkin, Adi Komii siir omaka saairin. Mi sima ini kariirar kigim siyiuin op sibgu whau aeyin, kara tirin. Mi iikamim kanaka nwowim hoimgak rani. Mi inkam nhirkim yai bi sisikikim. Niingaka. ¹⁹ Mi Judan inkam nhirim nu komii Esia hiranki nitim, sima tir warar ninkin okim mi sima ti kamim kanaka yaigakin niuwi mi sima ha wit, kiriir whwonkam ida wini okwo boini,

ta yaiya. Mi ti hiriinan siyiuin yio wadie ieya mi sima bi nitnimankim. ²⁰ Mi hiriinanki niuwi mi sima ti kamim diminin kara tirbuin sima kigin pi siir boinmauu kiririr, iya kara kaunsil kamim siyiu komii kigriraowiyim simiir whwonkam ida nokwo boina. ²¹ Mi tari yai kwiruwairga biya kara simiir boina? Mi kara hinina boinkin iikam whiekakim naonamim mhoiyya sima wa swoki insiin idwowi mi ta yaiya yai biyieka, aniya? Mi wi simar swoki boinim? Pol siya hinina boinkin.

²² Filiks siya bidi yinoknankin digin iikamim naingwo tibmiiyim simiir siyiuim, sima tiriyyim. Mi siya Juda iikamim simiirin asi boinmauugin, sima Lisias siirim nwokwokinim. Mi ta simiir yaiya wi siyar hidi. ²³ Mi siya bi nwowiyin kepten inkamim siir boinki, siya Pol siirin omaka mi biyie miriyya huuyokiyokaiya sair nokmwim apninopkaigiyim. Mi kira siirin hirii kipi nikidu okripkai. Mi kira iki siir nomiiyau imiirin kipi nikidu, siirin dimin taemin hauusiyin. Iriig.

Filiks siya Pol siirin omaka huuyokiyokai aairin biewiyo whisa huigrpikikikai.

²⁴ Ii nhirim bidi yamkiyim mi Filiks siya siir wiga Drusila saika yit. Mi saeya Judan isidin siir hiran wiga. Mi siya Pol siir yikiuna siir yai aair wakaeyam, iikamim Jisis Kraiss siirim naingwo tibmiiyim simiir. ²⁵ Mi Pol siya ti siyiu miyikni napiyim siyiuim simiir boinmauugin. Mi siyiuin digiumii haimriiyugigi ikin. Mi mhoiyya Adi Komii siya wi iikamim simiir hidi. Pol siya hinina boinkin. Mi Filiks siya ina yididgiyin. Mi siya boinki, kira ha dam! Mi mhoiyya kara igaki niuwi, wi kapi nikiugi kiririrmin. ²⁶ Mi Filiks siya dimin whirin siirim nwowi, siir kwoinin ha naingwokin Pol siya umir nhirim pi kariir hauuwi. Mi iinokinokin siya siir asi nikiunakin yai saika boinaiyim.

²⁷ Mi Filiks siya Juda iikamim simiirin hiriugin mi sima siiram nwoke aingwowim mi siya Pol siirin omaka huuyokiyokaiya sair asi kignankin okaigin. Mi mhoiyya biewi whiso digiyo mi Festas siya Filiks siir mi aair kwainaowid. Iriig.

25

Pol siya Sisa siir yikiuna siir yai aair wakaeyim.

¹ Festas siya bidi yitin nu komii Sisaria hiririn. Mi siya iiyim kwoimuar ywowak. Mi siya ina yamin om Jerusalem hiriri. ² Mi biyan prisim mi Judam inkam komii komii ikim, sima ina yamin mi sima yai Pol siir boiniuriyu. Mi siya simiirsiiyin minsi nikripkikin, sima Festas siir boinainanaekim. Mi sima hinina boinkim, ³ kira kirmiirin hindara whindiriraerar haiginu. Mi kira Pol siirin om komii Jerusalema tiriir dikropki. Mi sima hiriinanam mini siirin, siyiu hir nisomaowinim. ⁴ Mi Festas siya ina yowarkii boinin, Pol siirin om komii Sisaria hir huigrpikikikaiyin, iyya ini kingiina nwowa, kara wi kapi swoki ami ti om iir. ⁵ Mi kimiir inkam komii komiiyim sima wi kanaka winkin it. Mi ti inkamin siya dimin whir tirbuwi mi wi kima nwoki hid boinim.

⁶ Festas siya Juda kamim simaka nwoyim iiyim iriyyar kwoim iuurnankim. Mi siya om komii Sisaria hirir yam. Mi igwira siya omaka yai boiniya sair hir ini owou. Mi siya ina boinkiyin, Pol siirin omaka huuyokiyokaiya sair hirankin wikuunanani. ⁷ Mi Pol siya bidi yimbiniyin. Mi Judan iikamim sima om komii Jerusalem siir haiburg mi ina yapiniyim. Mi sima siir kingiina yamkwoni mi yai bibiyeyim sima Festas siir boinmauau ti dimin biyie whiekakim Pol siya tirim simiir. Mi sima siirin whisariyya priiboin huriyuugin. Siirin inkam nwirkin bi kigin dimin biyie siya tirin. ⁸ Mi Pol siya Festas siirin hinina yowarkii boinki, kara dimin whir bi swoki tirbusrankin, Judan iikamim simiir siyiu komii iirin. Mi kara simiir Adi Komii siir omaka sairin dimin whir bi tirbugin mi simiir inkam komiiyin Sisa nikiuwiyin siirin iriipa hiriinan. Niingaka. ⁹ Mi Festas siya Judan iikamim simiirin hiram minkin. Mi siya Pol siir boinki, kira om komii Jerusalema hirir namim, wi wadieyar mi owi, aniya? Mi hiriinanki niuwi mi ta kirir yaiya kara sairin wi om komii iir wakaemimiki. ¹⁰ Mi Pol siya boin, ta omaka yai boiniya kara nwowa mi inkam komiiyin Sisa om komii Rom hirinin mi siya kigriraowiya mi kara Rom tirana inkamkin, ta omaka saeyairga kariir yai wakaeya. Kira bidi yinoknankin kinnin, kara Juda iikamim simiir dimin whir bi tirbugin. Niingaka. ¹¹ Mi kara simiir siyiu nikripkiswo mi an kara wi pi yaowin, ya yai karamaeka. Sima wira wi isid whirni napwouni mi kariirin wi sima nisomaowi. Mi ta yaiya sima boiniuriyuwa kariir saeya kaimwo karamaeki niuwi mi kara wi simiir omaka yai wakaeya wi sair namtani. Niingaka. Kara inkam komiiyin Sisa nikiuwiyin saika boinam naingwowi. Kara Rom hiran inkamkin. ¹² Mi biyyin Festas siya siir kam kintidnanim simaka iki boin. Mi siya boin mi kira inkam komiiyin Sisa nikiuwiyin, siirin nikiunam minkin mi pi siya niki wakaeyim kirir yai aairin. Mi kira ha dam siirin! Iriig.

Festas siya Agripa siir srii ta Pol siir hik aairimin.

¹³ Ii nhirim bidi yamkiyim mi inkam komiiyin nu kigriraowiyin Agripa mi siir wiga Benaisi saeya sowa om komii Sisaria tiriir nitko, Festas siir nankabmamair boinkaeyami.

Akamie! ¹⁴ Sowa ii kasaka bi nwoko mi Festas siya boinmimaugi Pol siir hik miirin. Siya hinina boinkin, inkam nwirin tiranin ini tir hugripkiikikaiyin Filiks siya hugripkiikikaigigin mi siya ina yamin. ¹⁵ Biya kara om komii Jerusalem hir nwowa mi Judami biyan pris ikim bi inkam adiyaowaeyim siyu komii kigiraowu ikim, sima kariiram nitkim. Pol siya simiir siyu imiir turbumbugin. Mi Judan iikamim sima kariir nini sriinikim Pol siirin sima nisomaowam. ¹⁶ Mi kara simiir yai aka hinina yowarki boinki, om komii Rom krimiir iikamim krimiir siyuin hinin tani, inkamin yai wakae boin karamae nwowiyin siirin whisarii bi nisomaowikin. Mi inkamin iki yaigakin bi pi siya nokwowi, kamim yai siir boin huriyuuwim simiir whwonkam idan. Mi krimiir ii haimiyya siirim tiki oki, siir yayim sima boin huriyuuwim simiir mi boinim.

¹⁷ Mi sima kariiram nitkim mi kara bi kimiminkin, ini omaka yai boiniya saiiir yamidwokayiuin. Mi kara kamim yai niniyim simiir boinki kima Pol siir wonkwonani. ¹⁸ Mi kamim yai siir boinhuriyuuwim sima ina yinsiin okwokiyyim. Mi kariir kwoinin ha naingwokin, sima Pol siir boinhuriyugi ti dimin biye whiekakim siya simiir naowi. Mi sima hiriinan yayim simiir bi nokwo boinkim. Niingaka. ¹⁹ Mi sima wou nikwo aeni siyuin sairsi ninkinwamwarki boinkim. Mi ti inkam nwirin naonamin jisiskin. Pol siya ina swoki boinin, siya bidi yinsiin idwowin. Mi sima siirin warar mi inkamwamwarki boinkim. ²⁰ Mi kara ina boinin, ta yayia saiiir yai mwo aiiir ninokninkinam naingwowi. Mi kara siir wani siyuin siir bi ninokninkin mi kara wi dig nwo rani. Mi kara Pol siir asi sriigin mi wi wadeyar nwowi krira om komii Jerusalem hiriir namamin. Mi ti kariir yayim kara pi ti om iir nini wakaeyuim. Mi sima kariir boinmauwini mi krira wa ninokninkini, aniya? ²¹ Mi Pol siya hinina boinkin. Niingaka. Kara omaka huyokiyokai aiiir nwowima naingwowi mi mhoyiya kara om komii Rom hiriir nami mi inkam komiyyin Sisa siya nwoki sibgu boinaiginiuwi kariir yai aiiirin. Mi Festas kara, kamim yai niniyim simiir boingig, sima sibgu waikaorarao siirin. Mi wi kara niki ikropkiyyim inkam komii Sisa siirim. ²² Mi Agripa siya Festas siir boinki, kariir wiinga wakaeyama mini ti inkamin siir yayia. Mi Festas siya ina boinin, kira waka wakae siir yayim.

²³ Mi iigwira Agripa mi Benaisi sowawaiyar yit mi sowawai mi inkam nhir ima sima piuai kasa bi piuananikim. Mi sowawaiyin ina yapninopkainamo omaka yai nidwokai boinaiya saiiir. Mi kamim yai niniyim simiir bi nwowi ikim mi om komii hir nwowiyin inkam komii ikin, sima iriipi hiriinan ini warar yinkin apninopkainamim. Mi Festas siya bidi boinkiyin, sima Pol siirin wara yinkin whinapninopkainani. ²⁴ Mi Festas siya ina boinin, inkam komiyyin nu kigiraowiyin Agripa mi ti kamim krimakar ninkin owim kima ti inkamin siir kigi. Mi iikam whiekakim om Jerusalem an ikim mi tiran ima mi tiki Juda inkam ima sima kariir whwonkam ida bidi boinwinim. Mi sima ina kauwoknanaekiyim kima siirin disomaoki! Siya wi irkak nwowisi. ²⁵ Kara siirin dimin whir bi kigwo tirkin mi siya wa naonam tani. Niingaka. Mi siya ti yayim Sisa siir nini boinmaugikam tirkin. Kara siir nikropkiyyim bidi boinin. ²⁶ Mi kara diminin siya tirin siir bi ninokninkin mi yokwo paninsi win hauugisi inkam komii Sisa siirim. Hae! Ti inkam komii nu kigiraowiyin Agripa, kara ti inkamin kariirim nikuunanikin mi ti iikam whiekakim kimimam warar. Kima siir yai aiiir sibgu wakaeyim mi kara pi yayiam wakaeraoiki yokwoni win hauugiyam. ²⁷ Kara inkamin Sisa siirim whisarii nikropki rani. Niingaka. Kara yokwo win hauu karamae nwoki, siyu biye biyeyim sima boinim siirin, siya tirim simiirin, yo ti hiriinan siyuin miyik rani. Iriig.

26

Pol siya yayim Agripa siir boinmimaugin

¹ Mi Agripa siya boinki Pol siir, kira, kariir yai imiira boinki. Mi Pol siya siir ina ina yayiimaugiya koua hiriir mi ina boinkiyin.

² Inkam komiyyin nu kigiraowiyin Agripa, kariir kwoinin ini wadiya ywokiyyin. Ta kariir yayia pi kariir whwonkam ida boini kara pi ta yayia Juda iikamim sima boinhuriyuwa pi saiiir nowarki boinki. ³ Kira bidi yinokninkin digin Juda iikamim simiir siyu whiekak imiirin. Mi sima yayim ina yinkinwamwarki boinim simiir wanmi siyu imiir. Mi kara ha naingwowi kira pi kariir yai aiiir sibgu wakaeyoki. Mi kariir yayia prieki nuwi mi kariir piua wi kipiki piyao.

⁴ Mi iya kara yinisima nwowa mi Juda hiran iikam whiekakim sima bidi yinokninkinim kariir siyu iirin. Mi iinoknokin mi tariinanin iriipi hiriinan, tisa nwowin. Mi kariir omki om hirar nwo aka mi mhoyiya kara om komii Jerusalem hir mi o aka, sima bidiyar yinokninkinim. ⁵ Mi iikamim kariirin bidinanar ninokninkinim. Mi sima hiriinan naingwokiswo mpa pi boinin. Mi sima kariir bidi yinokninkinim kara Farisi simiir wanmi siyuin siir naingwo diriraerarkin. Ti siyuin ini kirie waiwi ywowin. ⁶ Mi kara minsi

naingwo tibmiiugin, Adi Komii krimiir Wanin siya bidi yimbingiyin Jisis siya wi ie hirankin swoki insiin idwowi. Mi sima kariirin hiriinansi boinwokiyoipnatkaigikin. ⁷ Mi Juda iikam iuur whiswo, sima nii nabie hainankim Adi Komii siir inigin. Mi sima iriipa hiriinan ta siya nimbina saairim warar ninkin okwokin, Jisis siya ie hiranki ninsiin idwowi. Inkam komii ti hiriinan siyiun kara naingwo tibmiiya mi sima saairiya boinwokiyoipnatkaigi kariirin. Juda iikamim sama boinwokiyoipnatkaigi. ⁸ Mi iikam whiekakim kima ti tir nwowim kima naingwo tibmii karamae dimusi nwokin Adi Komii siya wi iikamim naokaowim simiir hidninsiin idwowi.

⁹ Biya kara hinina naingwokin, iikamim Jisisin om Nasaret hiranan siir siyu imiir napiyim, pi kara nipimpar itkini. ¹⁰ Mi kara om komii Jerusalem hirin hiriinana tirkin. Mi kariirin biyan prisim inigak sima nwowaiginiugin. Kara Adi Komii siir iikamim omaka hiuyokiyokaiya saair hirin kasa bi hugrimkripkiilkinoudnankaigikim. Mi iya sima kariir sriya simiir nisom aowam mi ini wadieya ywokiyyin. ¹¹ Mi ii kasa rani, omaka whiekakim yai nidwokai wakaeiyim hik kara hauwin. Mi kara simiirin minim tirkin, sima Jisis siir nigbumbuwim mi sima siirin digiumii haimriiyugigim. Mi kara io prasae bi nwookin simiirin mi iki omom omomim sima namiyim kara pi simiir mhoiiyar mi siuyokiyokii, simiir nipimpar itkinam. Iriig.

Pol siya iya siya naingwo tibminama saair boinmauugin.

¹² Mi iigwira kara om Damaskas hiriir namim mi kariirin biyan prisim inigak sima nwowaiginiugikin iikamim naingwo tibmiiyim simiir tioam. ¹³ Inkam komii Agripa, nabie bopwowin kara siyu hir napamin mi ini karar kigwinin paeya ninomor kou hiranka niuyanaaniya. Mi ta paeya prasae bi niuyakika mi die siya saika dig bi nwookin ini saeya hiigriniugiya. Mi saeya ini kariiar yauni iuyaniya mi kamim kanaka ninkin apniyim simiir warar. ¹⁴ Mi krima ina yamakaigaiyiim nu hirar. Mi kara wakaei yai gwira ninomor kou hir boinki, Hibru simiir yai aiir. Siya hinina boinki, Solti! Solti! Kira kariir dimusi diriraerarbumbuwi? Mi kira kariirsi dimusi nidamkin? Ni ti hininin kinakinar swoki idimdirginakin pae minaka. ¹⁵ Mi kara ina yaki owariki boinkiyin ta yaiya ninomor kou hir boinkiya saair. Biyan Inkam Komii kira yipikin? Mi Biyan Inkam Komiiyin siya ina boinkiyin, kara Jisiskin, inkamim kira diriraerarbumbuwin siya. ¹⁶ Kira dansiin okwoki, kara kiriirimin ti diminin siiram nitkin. Kara kiriir nimbingigi kira kariir miyan inkam nwowim. Mi diminin tapa kira kigin simiir tini boinmimauuu. Mi kira digworaekwo nhirim mhoiyya kara niisiimauwi mi kira wi simiir wara ninkin boinmimauui. ¹⁷ Mi kara kiriir nikropkii, iki iikamim Juda iikam tani simiiram. Mi yai kariira simiir nini boinmimauuiuwim. Mi wi kara swoki anmaiwarkainaei kiriirin mi kiriir isid ieya mi Juda iikam tani ikim, simiir hirankin. ¹⁸ Mi sima Setan siirin wi digiumii haingigim mi simiir kwoinin wi nwoki kisina haigiyim. Mi sima sibapsibapni siyiun niibwomambowo napiyin wi siir haiburgig. Mi sima siyu miyikin nabienan kigomok apiyin wi siir nwoki apim. Mi sima ta Setan siir kirieya wi saair haiburgig mi wi Adi Komii siiram niti, sima wi kariiram naingwo tibmii. Mi simiir dimin biyeyim wi kara niinak itkigiigi. Mi sima wi Adi Komii siir isidin siir nwoki owim inigak. Jisis siya hinina boinkin.

Pol siya boinmauugin inkam Agripa siirin Adi Komii siir miya siya napmriiya saairin.

¹⁹ Inkam komii Agripa nu kigriraowiyin, kara ti diminin ninomor kouwanin nhwonan siir whinkigmimikwinkin. Mi kara siir yai aiir nanugaugaugin. ²⁰ Niingaka. Kara yayim bii om Damaskas hir boinmimauugin. Mi kara om komii Jerusalem hirin inkam imiirin mhoiyya boinmimauugin. Mi om whiekakim nu Judia hiranim mi iikam nhirim Juda iikam tani mi kara yai simiirin hinina boinmimauu, kima kamiir kwoinin ti kisina haigi Adi Komii siiram mi siyu miyik iir dap. Mi sima nwoki kigi. ²¹ Kara simiirin hiriinan boinin mi Juda iikamim mi Juda iikam tani ikim mi sima kariirin asi nonkworinugim, Adi Komii siir omaka akpitga hirin mi sima kariir nisom aowam minkim. ²² Mi ta iya kariirin Adi Komii siya whindiriraerar haiginiugin. Mi kara tirin minam nwowi yai kimiir boinmimauuwam, inkam komii komiiyim mi inkam nhanga ikim. Mi kara yaeya yai bi swoki boinmimauugin. Kara ta yaiya biya profet kamim mi krimiir brougaeyin Moses, simiir yaiya saairar boinmimauukin. ²³ Mi sima hinina boinkin, siya hika wa haii mi ie hirankin wi bii siya swoki insiin idwowi. Mi siya siyu miyikin nabienan kigimok apiyin wi siir boinmimauuwi, Juda iikamim mi Juda iikam tani.

²⁴ Pol siya yayar niki okwo boinin mi Festas siya ini komiyya kauwok boinkiyin. Pol! Kira pi whaowaei! Mi kira skul prasae bi kinkin mi ta kiriir ninokninkin komiyya kiriirin saeya tirowhriei haiginiuwu. ²⁵ Mi Pol siya ina boinin inkam komii Festas, kara whaowae rani. Niingaka. Kara yai mwowa boini mi kara kwoinkakin mi ti hinin yayim sim asi boinkin. ²⁶ Mi inkam komiiyin nu kigriraowiyin siya ti digworaekwo whiekakim ina ninokninkin. Mi kara siir asi boinmauugin. Mi kara bi nididigin ti digworaekwo whiekakim kara

boinmimaauim siir wiinga wakaeyim mi siir nhwokar kigimokim. Ti diminin boskwo bi nimbiamkim. ²⁷ Inkam komii Agripa, nu kigriraowiyin kira profet kamim simiir yai imiiramin ina naingwo tibmiiyin, aniya? Mi kara bidi yinokninkinin, kira bidi yaingwo tibmiiyin. ²⁸ Mi Agripa siya Pol siirin hinina boinki, kariirin kira kiyagin pi naingwo tibmii sasaugiyamin. ²⁹ Mi Pol siya boinki, kira tariinanamar mi naingwowi ini wadieyar mi owin. Mi kira mhoiyam mi naingwowi iriipi hiriinan ini wadieyar mi owin. Mi kara Adi Komii siirimin kariirin srii boinkikin inkam Agripa mi inkam nhirim kimiiram warar, kariir yai aiir wakaeyim. Tapa kara ha naingwowi, kima ta kariir naingwo tibmiiya sair hiriinanar timi naingwo tibmii. Kara ti weyin sopin sima kogin siir bi boinkin. Niingaka.

³⁰ Pol siya hiriinan boinkiyin mi inkam komiiyin nu kigriraowiyin, siya inkam komii nwirin mi Benaisi saeya mi iikam whiekakim hir wara nwo ikim, sima ina yinsiin okworirigiyim. ³¹ Mi sima ha napnamim mi ina yimboin amboinnamim sima simar ti inkamin siya dimin whir bi tirbugin. Mi sima siirin wi whisarii nisom ao rani. Niingaka. ³² Mi Agripa siya Festas siir boin mi ti inkamin siya Sisa siirim nikiuna karamkiswo siir yai aiir wakaeyam mi krima siirin wa pi yuguskiyin. Iriig.

27

Sima Pol siirin siyaiya om komii Roma hiriir nama sair yai whinapyiku kwirigi.

¹ Sima bidi boin tibmiiyiyim krima siyaii aiirin nu Itari hiriir namana. Mi Pol siya mi kam nhirim hugripkiinowidnankai ikim omaka hiuyokiyokaiya sair mi simar kwiriinam siyaii aiirin. Mi yaii ninii kamim simiir bii nwowiyin Julias mi siya kigriraowidam simiirin. Mi ti inkamin yaii niniiyin siya ti isidin yaii niniiyin om komii Rom hiran inkam komiiyin mi siir isidgin. ² Mi krima siyaii aiirin om Adramitiam hir yai kwiriinam mi ta siyaiiya ini ti nu komiiyin Esia siir omisisimim simiir gaeya hiriira kikinama. Mi Aristakas siya om Tesalonaika nu Masedonia hiran inkamin siya krimaka yinkin am. ³ Mi iigwira om Saidon hir yamimasuu. Mi Julias siya Pol siirin ini siyiu miyik iirar tirin. Mi siya siir biri nonkwobugin, siir nomiiyau imiir kignakiyamin mi naeism simiir hir nini hainakiyamin. ⁴ Mi krima ti om iir haiburgim mi ina swoki hiuyanamim. Mi krimiir siyaiya opuda hugriyugika mi krima mhuisim whirin Saipras siir yaeka yaeka yokigiyam. Mi opuda krimiir bi namitunika. ⁵ Mi krima nu Silisia mi Pamfilia sowiir kingin hiriir iyikrio naidam. Mi krima om whirin Maira nu komii Lisia hir nwowin siir yadu amasu. ⁶ Mi tiki om iirin kamim yaii niniiyim simiir biyan inkamin siya siyaii ira om Aleksandria hiranki nita sair kigin mi siyaiya saeya pi nu komii Itali hiriir namam tirka. Mi siya krimiirin ta siyaiya sair asi niugipriiginamkim.

⁷ Krima ha haiburgim mi ii kasa rani, siyaii hir kigwai amim. Mi krima miinan miriinaidnikim mi ini om Naidas kingiin tiriira yimbi idniyim. Mi opud komiia ha hugnaniya mi krima mhuisim whirin Krit siir hiriir wokmainaidam mi ini mhui yaekayaeka yakiiyamim. Mi Salmoni idnabin ina yakii owarkinamin. Mi opuda krimiir bi namitunika. ⁸ Krima miinan miriinaamkim, iya krima ti mhuisim siir yaekayaeka nakiiyokiyokiyama. Mi mhoiya krima maeyau gaenau kwira miyika hiimasu kuwiya, om Lasia kingiin hir nwowa, sair yaka amasu.

⁹ Mi ii hoimgakim bidi digiyim mi Juda iikamim simiir ii komiia mi nae sima haiyaeiya iya ya iriipi hiriinan bidi mi digiya. Mi Pol siya simiir asi boinmimaugim. ¹⁰ Ini wakaeyim, kima! Ii paai rani, pi nam tani mi siyaiya mi digworaekwo whiekak ikim mi sima sima rani mi krima iriipi hiriinan pi wara mi inkin omainainami. Mi kara bidi yinokninkinin. Pol siya hinina boinkin. ¹¹ Mi kamim yaii niniiyim simiir biyan inkamin siya Pol siir yai bi wakaeyoknakin. Niingaka. Siya ini siyaiya sair biyan inkamin mi sair nonkwo saini ad ieya, siya ini sowiir yai aiir wakaeyokna iskiyin. Mi sowa boin, humba! Nimbi nami. ¹² Mi ta maeyaua tapa krima namasua panki nwowi, iya miyik bi nwowika. Mi sima ta maeyaua sair haiburgim minkim. Mi sima om Finiks hiriir namam kininkugim. Mi iya panki nwowiya digikiswo mi wi ha pi yamin. Mi Finiks maeyaua siyaiigi namasuwiya, ini mhuisimin Krit nikuwiyin ini siir pida nwowa. Iriig.

Mi opuda ha hugnaniya mi hinin komiia whii komii solwara hirana ina hugnatmainiya.

¹³ Mi opudsima, simiir yaioyae miya hugnani. Mi simiir kwoinim ha naingwokim sima pi wadieyar sibgu iwaoidami. Mi sima idmira siya komii si nomboru itmaiya ina kiboknainiya. Mi sima mhuisim whirin Krit siir yaeka aiirar kikinripkainamin. ¹⁴ Mi biri kwakimiminka, opud komiia ina yimbiam. Mi ta opuda sair iniga whinmamaoka, saeya not is ankin nitka mi saeya mhuisim Krit hiranki hugnatmainanika. ¹⁵ Mi opuda ini siyaii aiirar yamituniya. Mi siyaiya ini opud aeyar hughainama. Mi krima ini daogugiyim mi ini saeyar yaninkinripkaiya. Mi krima maeyau kwira asi nakiiyamkim.

¹⁶ Mi krīma mhuīsīm whīrīn Koda siir yakii haiburgig mi ina yamim. Mi krīma miinan miri naidamkim, ta siyaiisim ira mhoii nomborukiyitkiya saiirin. ¹⁷ Mi sima saiirin siyaii komiīya saiir idwo yami haiyitkin mi sima ta siyaii komiīya saika yinkin kogrinu. Mi sima nidid prasae bi kinkim nu Libiya hiran siiyinin siir niyikiusi mi sima ta yiuisa koua nitkina asi whrohaigikim. Mi ini indimindima yakiidamim. ¹⁸ Mi ii gwira opud komiīya ina swoki huga mi siyaiiya saeya kairimdiyiam hinda tinda mi sima sasae digworaekwo nhirim opa asi nitnowidnamaigikim. ¹⁹ Mi ii gwira krīma digworaekwo kirie kirie nhirim siyaii aiir nwokaiyim ina yitnowidnamaigiyim opa. ²⁰ Mi iiyim kasa rani, krīma die nauun sowiir kig karam nwowim. Mi opud komiīya ya ini hiriyar hugkripkaiya. Mi krīma ina yangwokiyim, krīma ombudarin pi hiriyar nwomainainami.

²¹ Fi kasaka rani, sima naemin ningugu ae karam nwowim. Mi mhoiīya Pol siya simiir yinsiin okwo boinki, kima ti kamim, kima kariir yai aiir wakaeyoknakiswo kara boina ti mhuīsīmīn Kirit siir kipi haiburgig. Mi ta hiriinan dimina pi krimiir di yimbiam. ²² Mi tapa kara pi kimiir boinmauwi, kimiir kwoinin kirieya dwo kipi naingwo idid, krimiir nwirki pi kigugu rani. Niingaka. Pi siyaiiya sasa nwomaiiaowidi. ²³ Kara Adi Komii krimiir Wanin siir inkamkin mi kara siir inig iirar hainanikin. Mi ii niyaka Adi Komii siir paekwosimin kariir kingiin tirar nokwoidniwiigin. ²⁴ Mi siya boin, Pol, kira wi kipi nidid! Kira wi inkam komiīyin Sisa wi siir whwonkam ida tini okwo boiniu. Mi Adi Komii siya bidi wakaeyin kiriir srii aiirin. Mi waka iikam whiekakim kinaka nwowim siyaii waraur mi sima wi wara kigugu rani. Adi Komii siir paekwosimin siya hinina boinmauugigin, ²⁵ kima ti kamim, kima kipi nidid! Kara Adi Komii siirima naingwo tibmiigin mi digworaekwowim siya kariir boinmauukiyim mi wi sipi nimbiam. ²⁶ Krīma ha dakiyam mi krīma pi mhuīsīm whīrīn pi siir namamasuiwi. Pol siya hinina boinkin.

²⁷ Mi iiyim krīma nakii waiwaiyim iur kwii. Mi krīma whii komiīya Edria saiir yimbiam mi iya ni bopwo kingiin nwowa mi kamim siyaii aiir miriīyim simiir kwoinin ina yangwoidmauiiyim, sima mhuīsīm whīrīn siir kingiin mi owidami. ²⁸ Mi sima idmira siiyani yimbora itmai mi ina hiumiikium. Mi ta idmira sima hiumiikua 120 pida yimbiam. Mi krīma ha swoki amim mi ina swoki hiumii kiuuim mi pariiga yimbiam 90 pid. ²⁹ Mi sima ini nidid kwoin yangwovim. Sisa nidid kwoin minsi naingwokim, siyaiiya pi siya komii sae naeyikiuiwisi. Mi sima siya komii kwiiyim asi nombomboru itmaigikim ta siyaiiya saiir idao hir. Mi ta siyaiiya ini hirar yakirirara. Mi sima ina sriiyim Adi Komii siirim bieyin pi nimbudni sasauim. ³⁰ Mi kamim ta siyaii aiir miriīyim, sima pi nidamam tirkim mi sima ta siyaiisima idwo haiyitkina, saiir asi haiyitmai namkim. Mi sima simiir yiksisaenam, krīma siya nhirim pi siyaiiya saiir irib hir nimbora itmaigi. ³¹ Mi Pol siya kamim yaii niniiyim simiir biyan inkamim siir boin mi ti kamim siyaii tirin wara nwo karam nwowi mi sima whiekakarim wa niuguski. ³² Mi kamim yaii niniiyim sima siyaiisima mhoiīya nomboru kaimikiya saiir id aiir asi nikripkikim mi ya ina yakiyama.

³³ Mi iya bieyin maskwo kingiin nwoyakwokim mi Pol siya iikam whiekakim simiirin ina boinmaeyakwokim, kima nae ti aeyakwok. Fi kasa rani, kima naingwoiyimokim mi kima nae bi naekim, mhuirima nwoyokiyokigim ti ii iur kwiiyim. ³⁴ Mi kara pi kimiir boinmauugi kima nae nhirim simiir hai mi wi saeya kirie haiginuwi kimiirin mi kima wi kigugu rani. Niingaka. Kima whiekakarim whi hiriinana swoki o digi wi dimin whirkin kimbu rani. ³⁵ Mi siya hiriinan boinkiyim mi siya palmirim ini simiir whwonkam ida haiyin mi ina boin wadiekiiyin Adi Komii siirim. Mi siya ha niinikimkir priiginkiyin mi ina yaeyin. ³⁶ Mi iikam whiekakim simiir kwoinin ini wadieya ywokiyim mi yim iriipa hiriinan, ina mi aeyim. ³⁷ Mi iikam whiekakim krīma ta siyaii aiir nwowim iriparin kamarim iur nwoim mi niinga iur iriīyar nwir 276. ³⁸ Mi sima nae digiyim mi sima witnidim ina yitmaikiyim whii komii solwara hirir. Mi simiir siyaiiya pi nwoki bokiyim. Iriig.

Siyaiiya ina yimbuwamkiya

³⁹ Mi iya ha pirkinuuguskiyakwoka mi kamim siyaii aiir miriīyim sima nu iirin ina kigiyakwokim. Mi sima ti nu iir bi ninoknankinkim. Mi sima gae komii kwira saiir kigi ina hiriyar yonakaeyama. Mi saiir hirin siiyin kibiyin whira nwowi. Mi sima saiirin yombotibminam, siyaiiya hir naka ikripkiniim. ⁴⁰ Mi sima idmir whiekakim sima boritmaimaiyim siyani ini hirar yikrimkrip priimiigigim. Mi sima wiewinsopin igwira siyaii aiir kindimdiyugiya saiir nwowin ina hakiyin. Mi sima yiuis komiīya ina yitkinim siyaiiya saiir koua hirir. Mi sima ha naingwokim, siyaii aiirin pi opud aeya nwoki hugainaidamim siiyina hirir. ⁴¹ Mi siyaiiya nuyin whirin whi idopwoniya nidwomaiyin siir yaka iyikuuu. Mi iribin ina yiniyaekin iuguskiyin nua hirir. Mi idaowin ini opnau hirar ywomaigiyin. Mi hinin komiīya ha nita idao iir yaki ituuu mi ta siyaiiya saiir idaowin ina yinkiramkiyin.

⁴² Mi kamim irim haiiyim simiir kwoinin kamim omaka huuyokiyokaiya saiir nwoiyim simiir nisomsom aowam naingwokim, pi sima natmaimalkiya ami mipi simbi nidamami.

⁴³ Mi kamim irim haiiyim simiir biyan inkamin Pol siirsi yaingwoyimiyo. Mi siya simiirin asi nikidugin. Mi siya iikamim kiyaeyim bi simiir yikrop atnaimai kiyaki, siiyina hiriir. ⁴⁴ Mi iikamim kiya karamae nwoyiyim yimbi ipii mimirim siyaliya sairrim hininkin kaiyitkinkirkiyim, yim simiir yonkwosiskwo migidam. Mi krima hiriinan tirim mi krima whiekakarini wadieyar yadu owiium siiyin hirin. Iriig.

28

Pol siya Molta hir nwoikin

¹ Mi krima wadieya yaki kuwiu. Mi krima wakaeki, ti mhuusimin bopwonau nidwomaiyin siir inigin sima hiniina dapi, Molta. ² Iikamim ti mhuusim siir hiranin, sima krimiirin siyu miyik iirar tirkim. Mi nao ha kinaniyin mi krimiir piium ini noknoka kinkiyim. Mi sima pae ha namginim mi sima ina yikiunam, krima nini oni iuwim. ³ Mi Pol siya paeyar nhirim ina ini iuginkaeys hainakiyim. Mi siya ha nini amginiuwim paeya. Mi mipug irin siir pua huua kinkikin mi ina wokitkin naniniyin. Mi kimidiniya Pol siir indibin siir yaki tipninkin. ⁴ Mi iikam ti omin, mhuusimin siir hiranin, sima mipugin Pol siir indib iir tipkiku kripkaiyin ini siiar kigiyim siya siir indib hiar kiririyin. Mi sima boin mi tari kamwonkin ti inkamin inkam nisomaowim mi siyairgin. Siya whii komii solwara hir bi naokin mi Adi Komiiyin siyu miyik tiriyin siya tari siirin pi boriisopi, siya omwai waiyasiyin. ⁵ Mi Pol siya ti mipug iirir, paeya iyarkrip itkaigi mi ini paenau yamikaiyuwim. Mi Pol siya biyie bi swoki okin. Niingaka. ⁶ Mi sima ini hiarar ywowim. Simiir kwoinim ha naingwokim siir indibin pi sipi noniki mi simiir kwoinim ha mi naingwokim siya pi sipi naowakainami. Mi sima ini hargugukiyim ii haruwa rani mi sima ha bi kigikim siir pua ini biyie ywokiya mi sima yaeya kwoin asi kisina haigigim. Mi sima ina boinim, siya tari Adi Komii siir paekwosim kirie nwrkin.

⁷ Mi nu maeyauim ta maeyaua krima nwowa sair kingiin hir nwoyim ti simiir biyan inkamin ti mhuusimin siir hiranin, siirgin. Mi siir inigin Pabliaskin. Mi siya ini margimairga ywowin krimiiramin mi krimiirin siya yikiunam, siir omaka hiriir. Mi krima iiyim kwoima ywo siir omaka hirin. ⁸ Mi Pablias siir adin makakin ma siir niya piu huua kini aka mi mhuinaugi wara mi inkin iugin. Mi Pol siya siirim yam. Mi nhwo siirim ini kwisuu mi ina sriiyin. Mi siir ina ina yonkwowin siir piu aair mi siya ini wadieya ywokiya. ⁹ Mi siya hiriinan tirkiyin mi iki iikam nhirim makakin ti mhuusimin siir hiranin, ina yitim siirim, simiir ma imiir ninimniskii haiginiugiyim. Mi simiirin ini wadieyar ywo haiginiugiyin. ¹⁰ Mi sima krimiirin siyu miyik asi diriraerar haiginiugikim. Mi sima digworaekwo kasa bi hauugikim. Mi iiya krima siyaii aair nani apni kwiriyim mi sima digworaekwo whiekakin ina swoki ani apni haigigiyukiyim, ta krima nakiidama sairsi haigigiyumamaugikim. Iriig.

Mi Pol siya om komii Rom hiriir yimbiam

¹¹ Mi biya krima ti mhuusimin siirin bwanim whoima niki okim. Mi mhoyiya krima ta siyaii ira om Aleksandria hiranki nita sair yani kwiriinam mi ta siyaiya sair iniga hiniinga paekwosim niswo itmwoyin naokainako. Mi ta siyaiya ti mhuusimin siir hir nwoke, iya panki nwo digiya sairrim mi krima sair yani apni kwiriinam. ¹² Mi krima ha namim mi krima om whirin Sairakyus hiriir yimbiam mi krima hirin iiyim kwoima ywo. ¹³ Mi krima ti om iir haiburgigim mi ina swoki kwiriinamim siyaiini mi om Risiam hiriir yimbiam. Mi iigwira krima ha swoki kwiriinamim mi opuda krimiir digiumiia hugnani mi krimiirin saeya hugainaidam mi ii kwisaka krima Pyutiolai hiriir yimbiam. ¹⁴ Mi krima ti omin iikam nhirim naingwo tibiuiyim simiir ini kigiu. Mi sima boin, kima wi krimaka tir nwoyi iiyim iriayar kwis mi mhoyiya krima simiir haiburgigim mi ina yani kwiriinamim siyaiini om komii Roma hiriir namim. ¹⁵ Mi om komii Rom hiran iikamim naingwo tibiuiyim sima krimiir wakaenaniyim, krima bidi yimbiamim mi sima ina yitim maeyaua nae haiginiya Apias krimiir nini kigniyim. Mi nhirim krimiiramin omaka ouumim whwonkaiiyim simiir hir ini kigni krimiirin. Mi Pol siya simiir kigwinin mi siya ina boin wadiekiyin Adi Komii siirin mi siir kwoinin ini kirieya ywokiya.

Pol siya yai win kibiya om komii Rom hir boinimauugin.

¹⁶ Krima om komii Rom hiriir yapninopkainam mi sima Pol siirin yapa omaka yokmwim whwonkai, siir kigiriraowam. Iriig.

¹⁷ Iiyim kwoima yamki mi Pol siya Judan iikamim, simiir inkam komii komiiyim ti omin siir hir nwoyiyim simiirim yikiuna, sima maeyau kwiruwa namwoniyim. Mi sima ha namwoniyim mi siya simiirin ina boinkiyin, kima ti nomiiyauim! Kara dimin whir bi tirbugin krimiir isidin siir nikworinuum mi krimiir yidiwi wanwiyaeyim simiir siyuum kara simiir bi nanugaugugin. Sima kariirin om komii Jerusalem hiran omaka maeyaua huuyokiyokaiya mi biyie miriyya sairin whisariiyar hui gripkikikaigin. Mi sima tapa

kariirin om komii Rom tıran inkam komii komiiyim kımiiirim asi nikropkikim. ¹⁸ Om komii Rom hıran iikamım sima kariir yaiya saıir wakaeyim mi sima ina yınoknınkınim kara dimın whır bi tırbuğun mi sima kariirin pa nisomao rani. Simiir kwoinim kariir niuguskiyama naıngwokim. ¹⁹ Mi Juda iikamım sima kariir niuguskisi nanugaugauım mi kara yaeya siyu whır karamaeka. Mi kara inkam komii Sisa siirim namım asi naıngwokın, kariir yaiya siya wakaeyim. Mi kara Juda iikamım simiirin yai kwır boın hiuriyuwım whaowae. ²⁰ Mi kara kımiiirin hiriinansi nıkiunakın. Kara kımiiir kigam naıngwowi mi yai kımiiir boınmımauım wara mi naıngwowi. Kara ta yai aıirin minim boınmauugin inkamın Isrel hıran iikamım sima nwokwokınin siirim. Mi kara minam naıngwo tibmiugin, inkamın Adi Komii siya nımbıngiyın Mesaia mi siya bidi yımbiniyın. Mi sima kariirin ti wıeyınsopin hiriinansi kogrinugin. Pol siya hınına boınkin. ²¹ Mi sima boınki siirin mi kımiiirin Juda hıran inkam nwırki bi wın hauugikın yokwoni krıma kırıir nınoknınkınim. Mi kımiiir nomiiyuım nu Judia hıranım sima kımiiir bi boınmımauunıkim yai bibiyie kırıir nıgbumbuwamın. ²² Mi krıma kırıir yaiyim simiir wakaeyam naıngwowi krıma bidi yınoknınkınim omom omoman iikamım, sima ti isidin kira namasuwın siir nıgbumbuğun. Sima hınına boınkim,

²³ sima iıya kwıra yımbıngi mi iikam whiekakım ta omaka Pol siya nwowa sima saıir namkım, nugaka namkırıpkaiyakwokım mi ini naıowaka nhınggiyım. Mi siya simiirin yai wın kibiya saıir saıra boınanaekın, iıya Adi Komii siya kıgrıraowana iikamım simiir. Mi siya yai nhırım Moses siir siyu aka nwowım, simiir boınmımauugin. Mi profet inkamım bııya sima wın boınkiyım Jısis siir saıir wara yınkın boınmımauu. ²⁴ Iikam nhırım siir yaiya saıirin ina yaıngwo tibmiyım mi nhırım bi naıngwo tibmiikım. ²⁵ Mi sima kwoın whıruwa bi nwokım mi nhırım sima asi namkım. Dimusi rani, ta yaiya Pol siya hınına boınkiyın, Adi Komii siir naeyıuın bidi yıkopsısrıkiyın profet Aısaia siirin. Mi Aısaia kımiiir brougae wanwıyaeyım simiirin hınına boıngık.

²⁶ Kira ta am iki iikamım simiirin mi simiirin pi hınına boınıu, kıma yai aıirin wa wakaie mi kıma wı saıir yaimwo aıir nınoknınkın tani. Mi kıma siirin wa kigi mi kıma wı siir kig nınoknınkın tani. Nııngaka. ²⁷ Ti iikam isidin, simiir kwoınin bidi hıugımıkıkııunamım mi simiir wın minım yai wakaesi boriısoıi. Mi simiir nhwowım bidi kwısnamım mi sima kwısnam karamaekıswı mi wa pi yanao kıgomokın mi wın minım yai bidi pi mi wakaeyın. Mi simiir kwoınim ta yaiya saıir yaimwo aıir bidi pi yaıngwowarkai. Mi simiir kwoınim, wa kısına haigi mi sima wı kariırıma pi swokı itı mi simiir wı kara nınımnıski haıgınıugi.

Adi Komii siir naeyıuın hınına boınkikın mi Aısaia siya yokwo asi wınkın. ²⁸ Ta Pol siir yai aeyairga niki boınıyokıyokııama. Siya boın, kıma dınoknınkın, ta mıı mııyıka Adi Komii kımiiir Wanın siya mınkıkı kımiiir nınımıskıı hainakıyım. Siya bidi yıkropkıyın iikam nhırım Judan iikam tani simiirin mi sima wı nwokı wakaeyoknaım. ²⁹ Mi iıya Pol siya ta yaiya saıir boın dıgiyın mi Juda iikamım sima ina swokı amım mi sima sima yai prasae bi nınkın wamwarkıı boınıugım.

³⁰ Mi Pol siya bıewıyo whısa ywo, ti om iıirin mi ta omaka siya whwonkaiya siya saıirin ina saın taraoın mi iikamım siir omaka nıı aprırır boınaeyıım, siya simiirin pi wadıeyar nwowını. ³¹ Mi siya iıya Adi Komii siya kıgrıraowı iikamım mi dıgworaekwo ikım, simiir boınmımauugin. Mi siya iki iikam whiekakım simiirin Bııyan Inkam Komii Jısis Kraıs siir yai aıırar boınmımauugin. Mi yaiyım siya boınmımauwıyım, siya bi nımpııo boınmımauugin. Nııngaka. Siya inı idowııyar boınmımauwamın mi inkam nwırkın saıir nıkıduamın wı dıg nwo rani. Nııngaka, nııngakıınga. Frııgı.

ROM

Mi iya Pol siya om Korin hir nwowin mi siya ta yokwowa ha wankikin iikamim om Rom hiranin simiiramin mi siya yokwowa kimidiniya wig ira Fibi dapiya saair hauugi mi ya saeya kimidiniya iikamim naingwo tibmiiyin Judamiyim mi Judami tani ikim simiir ini hauuu. Siya tariigina minam warar ninkin wankika iikamim Judamiyim mi iikamim Juda iikam tani ikim naingwo tibmii karamae nwowim dimin biyieki naokingugunankaiyim sima Jisis siiraramar naingwo tibmii iskiyim mi simiirin wi wadie siyar nwoki owaiginuim Adi Komii saikan. Jisis siya paeyin hiiniya nironninkin siirin krimiirs naokin rirmiia krimiir nwowaiginuwim dimin biyeyim simiirsi. Moses siir siyu komiiyin iikam imiirin wi rirmiia siya nwowaiginu rani. Niingaka. Biyan Inkam Komii Jisis Kraiis siiram naingwo tibmii sasairga iikam ima nwowana wadie.

Ta yokwowa mi whiekakim Adi Komii siya nimbiniim aposel Pol siya miriyam simiir boinka

¹ Kara Polkin ta yokwowa iikamim om komii Rom kimiiram wankika. Kara Jisis siir miyan inkamkin mi kariirin aposel inkam siya nokmwim okwo haiginugin mi kariirin siya bidi yimbiniin Adi Komii krimiir Wanin siir yai win kibiya saair boinmimauuwam iikamim simiir.

² Bidi, bidiniyarin Adi Komii siya bidi yimbiniin ti siir yai miyik miyikim iikamim simiir boinmimauuwim. Mi ti profet kamim sima yai win kibiya saair hai mi sima yokwo komiia dimin whirki kimbu karamae nwowiya saair winki. ³ Ta yai win kibiya saeya Adi Komii siir yinisimin Jisis Kraiis siir yaiga, krimiir Biyan Inkam Komiiyin. Siya inkam kuingin yopiiga naokainakin mi siya Devidin isidin Juda simiir hiranki nitkin. ⁴ Adi Komii siya bidi yisiimauuim, siya inkam ara rani. Mi siya krimiirin dimin kirie whira yisiimauu iya siya siirin ie hirankin hidnisiin idwowin. Jisis siya Adi Komii siirgisiirar yinisimkin Adi Komii siya siirin minsi turkin siir naeyuun dimin whirki bi kimbugin. ⁵ Adi Komii siya kariirin Jisis Kraiis siir kirieniyin minam nimbingin ti dimin taeminim Jisis Kraiis siya tirim simiir aposel inkam nwowim. Mi siya kariirin minam nikropkikin simiir boinmimauuwamin iki iikamim hinda tinda nwowim mi iikamim Juda iikam tani ikim sima wi siir yai imiirar nwoki aingwo tibmiiyim mi siir yai imiiram nwoki wakaeyoknam. ⁶ Adi Komii siya iikamim om komii Rom hiranin kimiirin wara bidi yimbiniin mi siya kimiiram bidiyar mi ikiunan, kima Jisis Kraiis siir yinisim timi inkin o.

⁷ Mi kara ta yokwowa iikamim om komii Romanim Adi Komii siiram naingwokwonanaeyim kimiiram asi wankika. Mi siya kimiir bidi yimbiniin kima siir iikamkin. Kara minam naingwowi, krimiir Adi Komii mi krimiir Biyan Inkam Komiiyin Jisis Kraiis sowa wi krimiirar nwoki tirim dimin miyikim mi naingwoyimiyok mi nongwomamair aei aka. Iriig.

Pol siya om komii Rom hiran iikamim simiir kigam naingwokin.

⁸ Kara biyin pi ta yaiya saair niki boini: Hinda tinda sima kimiirin hinina haigiririr boini, kima Adi Komii krimiir Wanin siiram naingwo tibmiiyan iikamkin. Mi Jisis Kraiis siir inig iirin kara kimiir asi boin wadieki Adi Komii siir. ⁹ Kara Adi Komii siir mi aiir miriyin mi kariir kwoin komiiyin ina yaingwokiin siir Yinisimin siir yai win kibi aiir boinmimauuim. Mi Adi Komii siya ina ninokninkin kariirin inokinokin siyar whinkinsis haiginuawikin iya nhwo kara kwisboiniyim. ¹⁰ Mi inokinokin kara Adi Komii siiramar sriigin, siya kariir whinkinsis haiginuwim mi ii nhirim kara siyugaki niuwu kimiiram wa nwoki itim kimiir kigimim. ¹¹ Kariir kwoinin kimiir nini kignakiyamin ina naingwokinin mi kara dimin miyikim kimiir hauuwam mini, Adi Komii siir naeyu ieya hauuwim mi ti dimin hiriinanin wi kimiir nwoki whinkinsis haiginuwi kirie kima nwowim. ¹² Saeya hininga, kimiir naingwo tibmiiya saeya kariir kinsis haiginuim mi kariir naingwo tibmiiya kimiir mi kinsis haiginuim. Mi ti hiriinan siyuin siya wi krimiir whiekakar nwoki kinsis haiginu irkakim.

¹³ Ti nomiiyauim kara ha naingwowi kima tinokninkin ii whiekakim kara kimiir kigamar naingwowi kariirin dimin whirki nipiyaokii rani. Kara iikam nhirim Juda iikam tani simiir bidi whindiriraerarin mi sima ini naingwo tibmiiyan inkamkin ywowim. Mi kara kimiirin hiriinan whindiriraerarin naingwokin. Mi iriipi hiriinan kimiir waraurin wi naekaka niki owim. ¹⁴ Adi Komii siya kariir bidi yimbiniin siir yai win kibiya saair boinmimauuim nu Grik hiran iikamim dimin taeminki naokingugunankaiyim mi iikam nhirim nu whiranin dimin taemin karamaeyim simiiram mi iikamim ninokninkin whiekak karamaeyim simiirar warar. ¹⁵ Mi ti dimin hiriinanin, kara iikamim om komii Romanim

kimiiramɔn simiirsɔ nɔkwokrimkripaniyam tirkin Jisis Kraiss siir yai win kibiya saair warar nanaakniinkiiyim. Iriig.

Ta Kraiss siir yai win miyiika saeya kiriekaka.

¹⁶ Kara ta Kraiss siir yai win miyiika saairsi bi nididgin. Niingaka. Dimusi rani, saeya Adi Komii siir kirieka, iikamim wakaeyoknam mi ha naingwo tibmiiyim simiir whinkinsisi. Ta yaiya saeya bi Juda iikamim simiir hirir yam mi mhoiyya saeya Juda iikam tani simiir hirir yam. ¹⁷ Mi Kraiss siir yai win kibiya saeya krimiir niisiimauuga Adi Komii siir yipiki hiniina niisiimauuin siya dimin whirki bi kimbugin siya dimin miyikim krimiir diriraerarim simiir. Mi siya iikamim krimiirin dimin whirki kimbu karamae inkam asi dapkim mi iikamim krɔma wi iripa mhi kwoin saika ninkin owi. Adi Komii siir yaiya saeya hiniina boinka, ta kimiir naingwo tibmiiya saeyar dapi kimiirin Adi Komii siir whwonkam idan, dimin whirki bi kimbugim mi kima wi omwaiya waiyayokiyoki. Siyu whir karamaeka. Niingaki, niingakiinga. Iriig.

Ta yaiya iikamim Adi Komii siir yai air haimriiyuim simiir siyu imiir boinka.

¹⁸ Adi Komii siya ninomor kou hir nidwowin siir om iir. Mi ta siir io yaiya saeya wi nimprio rani saeya wi idowiiya nimbini iikamim digumii siir yai air haimriiyuim simiir mi iikamim dimin biye tiriiyim ta Adi Komii siir yai win miyikiina ini simar ikworimdinukiya. ¹⁹ Dimusi rani, Adi Komii siya bidi yiisiimauuin siir dimintaemin whiekakim simiirin mi sima wa pi sibgu inokninkinin. Mi Adi Komii siya simiirin bidiyar sibgu iisiimauuin. ²⁰ Bidi bidiniyarin Adi Komii siyar nonkwokwowim digworaekwo whiekakim simiir mi ta iyya saair hirankar ntiyokiyokiyi mi tisi tarinanar namwoniyin. Mi iikamim ti digworaekwowim siya diriraerarim simiirin ha pi kigninokninkinin mi sima Adi Komii siirin ha pi yinokninkinsasaeyin ti digworaekwo imiirsiyar. Ya hiniinga, sima digworaekwo whiekakim Adi Komii siya nonkwokwowim simiirin wa kigi mi sima siir whwonkamim wi kig rani. Mi sima wa nwoki kigninokninkinin siir kirie komiyya iinokinok nwoyokiyokiyi saairin. Mi sima hiniina boin karamaeka, krɔma Adi Komii siir bi ninokninkinim mi krɔma siir inig iirin wa hainan tani. Niingaka. ²¹ Sima ina ninokninkinim Adi Komii siya ina nwowin mi sima hiniina naingwo rani, siya Adi Komii kwoin mi sima siir inig iir bi hainanikim mi siir bi boin wadiekim. Niingaka. Simiir kwoinim pi whaowaekim mi simiir kwoinim miyik bi nwokim. Sima habwhaowaenan nwokim. ²² Simiir kwoinim ha naingwowi sima digworaekwo whiekakim simiir bidi yinokninkin digim. Niingaka. Simiir kwoinim ini habwhaowaenan yowim. ²³ Mi sima Adi Komiiyin naonam karamae nwoyiyin digumii siir haimriiyugim mi sima siir inig bi hainankim. Mi sima kimidiniya diminim inkamkar nonkwokwowyim simiir inig imiir hainan ti uruwai, siyaowai, ipiyin, mi it mi mipug minim mi wraisupai wraisupai ikim.

²⁴ Mi Adi Komii siya simiir haiburgigin mi simiirin, simiir siyu biyeyin siya kiyanamkim. Mi sima siyu biyeyin siiram nikwokwo nanaeikin, iraka nwiraka iripa piu nwowamin. ²⁵ Mi ti hiriinan iikamim sima Adi Komii siir yaimwo aairin digumii bidi haimriiyuim mi sima pi yaeya niksisee yaiyar haii. Mi sima pi diminim Adi Komii siya nonkwokwowim pi simiir inig imiir swoki hainani. Mi sima pi Adi Komii siir inig iir hainan tani, yipiki ti digworaekwowim simiir nonkwokwowim. Niingaka. Siyairgin wadieki wadieyin mi iikam krɔma siir inig iirarar hainan, iinokinokin.

²⁶ Mi Adi Komii siya simiirin siyu biyeyin siir hirar haiburgik mi sima ini siyu biye tiri siyuin siirar yapim. Mi simiir wigim, sima siyuin iripa piu simiir kam aka nwoyiyim ini yimiiyunamim mi sima iripa piu kimidiniya wig nhirmaka ini owou. ²⁷ Mi kamim yim iriipi hiriinanar mi tir, sima iripa piu simiir wig imaka bi nwokim, simiir kwoinim iripa piu inkam nwiraka nwowam nikwokwokim mi sima siyu biye sima simar yinwo anwona. Mi Adi Komii siya simiir asi tirbugikin, ti siyu hiriinan sima tirin siirsika. Yo ti hiriinanin yo dimin karamaeka.

²⁸ Mi ti iikam hiriinanim pi boriisopi simiir kwoinim Adi Komii siiram nwowim mi siir digworaekwo ikim. Mi siya simiirar kigninkinki mi sima ini simiir kwoinkar yaingwo diriraerar namim ti siyubiyieki siyu biye kin iirin mi sima wi siyiwononi nap rani. Niingaki, niingakiinga. ²⁹ Simiirin ti dimin biye biye hiniinin sima bidi yaokingugunankaiyim. Digworaekwo whiekakam naingwo mi kwoin biye biye iikam nhirmiyam naingwo mi kigmar mi ninkinwamwarki boin, niksisee yai boin, inkam nisomao, kwoin inkam nwiram niwipaomai inkam nhirmi boinikikasna. ³⁰ Mi whisariiyar haigiririr boin mi io whwonkam Adi Komii siir nanaonanaei. Mi inkam nwirisi kiginoyokna karam nwo mi simamar naingwona mi diminpai diminpai sima tiraraowam mi yopii adni yai nantamyiriyir. ³¹ Mi siyu mwoni nap karam nwo mi nimbini air nikrimkrip mi inkam nhirmisi naingwoyimiyok karam nwo mi nhirmaka nomboin ii ae karam nwo. ³² Adi Komii siir siyu miyikin siya hiniina boinkin, iikamim hiriinan siyu

biyeyim simiir tiri yio daonam. Sima bidi yinoknankinim mi sima ti siyiu biyeyin siirin ini hiriirar tiryokiyokiyamin. Mi ti hiriinan siyiuin sasa rani. Nnngaka. Sima ini hindara yininopkainamim mi iikamim ti hiriinan siyiu tiriirim sima simiirin pa mi ikboinmamairi. Iriig.

2

Yaiya Adi Komii siya hidiya ya ninoknankin wadiekwadieyairga

¹ Juda iikam kima Juda iikam tani, simiir simiira priiboin huriyiuunanaei, siyiu biyeyim sima tiriirim simiirsi, kima hiriinan kipi boin. Dimusi rani, wim kima iki siyiu hiriinanin kima boiniyim simiir, siirar mi tirikim. Mi kima simiir boini mi ta yaiya wi kimar swoki kwaeyopkwonaei. ² Mi Juda iikam kima bidi yinoknankinim, Adi Komii kirmiir Wanin siya kirmiirin wi kipa kipa hid rani, siya kirmiirin wi hiriinankinar hidi. Mi ti iikamim, ti hiriinan siyiu iir tiriirim, Adi Komii siya simiirin, wi siyiu miyikimiyik kirmiir nonkwobumbunankin iuguskii. Mi ta siya hindana sair bwamkibwamin wi wadieyar namki. ³ Kima iikamim ti hiriinan siyiu iir tiriirim simiir boinhuriyiuwiyim mi wim kima ti hiriinan siyiu biye iirar mi tirikim. Kima panina naingwowi, kima wi digar nwowi, iya Adi Komii siya iikamim simiir nonkwobumbunankinana, simiir dimin biyeyim simiirsi, ha? Nnngaki, nnngakpnga. ⁴ Pi panina tiri, ha? Adi Komii siya kirmiirin wi hiriirar naingwoyimiyokiyokii mi siya kirmiiran mi ti haruwa nwo rani mi siya kirmiir dimin biyeyim asiima bi niki diriraerar bumbu sasauwikan. Nnngaka. Mi hiriinanki nuwi mi kima Adi Komii siir siyiu miyikin siir dimusi kiyopsigii. Mi Adi Komii siya ha naingwowi kirmiir kwoinin ti kicina haigi mi siya kirmiirin wi ti hiriinan siyiu iirsi tir haiginuwi. Mi kima tari ninoknankin tani, aniya? ⁵ Kirmiir kwoinim bidi yinkisawoaeiyim mi kirmiir kwoinim paninsi kicina haigisi. Mi ti hiriinan siyiuin, wim kima kirmiir dimin biye imiir haingiriyiu haigin ii raraoinami. Mi iriipi hiriinan Adi Komii siya kirmiir io yayim wi hiriirar mi haiginokworinukripka, siya wi haiginarkii rani ti dimin biyeyim kima haingiriyiu haiginmimirim. Mi ta iya Adi siya kirmiir dimin biyeyim wi hanngi ntkiigii mi siya iikam kirmiirin wi hanngi nonkwobumbu nankin haiginuwi. ⁶ Adi Komii siya iikamim, simiirin irira nwinwira, wi siyiuin sima tirin, wi siir hiriinan yamdiyar swoki hidi. ⁷ Mi iikam nhirim sima minan miriinananaei siyiu miyik iiramim, Adi Komii saika sibgu idwowanin ninomor kou hir mi sima wi inig komiigak nwowi mi kwoinbudin omwaiwaiyayokiyokiiyin siya wi nonkwobumbunankin tani. Adi Komii siya wi kwoinbudin omwaiwaiyayokiyokiiyin iinokinok wi ti iikam imiir hauwi. ⁸ Mi iikam nhirim yim samamar naingwonaei mapi yaimwo aar haimriiyugigi digumii mapi siyiu biye iir diriraerar nami mi Adi Komii siir kwoinin ti iikam hiriinanim simiiran mi haugihauga whiyie mi siya simiirin wi hanngi nonkwobumbunankini. ⁹ Mi mhoiyya Adi Komii siya wi hik kimpipisu komii iikam whiekakim siyiu biye tiriirim wi simiir naninkinani. Bi wi Juda iikamim siyiu biye tirim simiir mi mhoiyyin wi iki Juda iikam tani hinda tindanim siyiu biye tirim simiir. ¹⁰ Mi Adi Komii siya wi iikam whiekakim siyiu miyik tiriirim, wi nidwo miyik mi inig komiigak mi iripa nnngwomamair aei wi simiir hauwi ninomor kou hirin. Bi siya wi Juda iikamim simiir tiri mi mhoiyya Juda iikam tani hinda tinda nwowim simiir warar. ¹¹ Adi Komii siya ha bi naingwowikin, iikamim inig komiikakim, sima mi iikamim inig karamaeyim yim sima. Nnngaka. Kima ini hiriinan kimar ywowim. Mi siya irira nwinira kirmiirin wi diminim kima tirim wi simiir digar mi sibgu hidaiginuwi.

¹² Iikamim Juda iikam tani mi sima Adi Komii siir siyiu komii iir bi ninoknankinim mi sima siyiu biye ha tirkim mi Adi Komii siya simiirin wi hiriinansi nwo rani. Nnngaka. Siya simiirin wa nonkwobumbunankin haiginuwi. Mi Juda iikamim simiirin nnngaka. Sima Adi Komii siir siyiu iirin ina ninoknankinim mi sima siyiu biye ha tiri mi Adi Komii siya simiirin wi ti siyiu iirsi boinwokyop natkaigi. ¹³ Iikamim Adi Komii siir yay aairin hindara wakae kimaigiyim mi Adi Komii siya simiirin wi ha boin tani, sima iikam miyikim. Nnngaka. Iikamim siyiu komii iir wakaeyokna apiyim, ti hiriinan iikamim simasimargim Adi Komii siya nikuwanan iikam miyik. ¹⁴ Mi iikamim Juda iikam tani, tinda tinda nwowim, Adi Komii siir siyiu iir ninoknankin karam nwowim, sima diminin simiir kwoinkar naingwoiyin, pi siyiu miyik siirar mi tiri. Adi Komii siir siyiu komii ieya boina sair hiriinan siyiuin, yio kirmiir niisimauugin. Mi yim sima ina ninoknankinim, piki hinin dimin iki wadieyin mi piki hinin dimin iki biyeyin. ¹⁵ Mi siyiu hiriinanin sima tirin yio simiir kwoinain Adi Komii siir siyiu komiiyin ini hanin siya bidi kwirii idwokaiyin. Mi simiir kwoin ieyar niisimauuwi, piki hinin dimin ikin wadieyin mi piki hinin dimin ikin biyeyin. Mi hiriinanki nuwi, simiirin ini simiir kwoin ieyar nowomwarkaiyiuim. ¹⁶ Mi mhoiyya ii komiyya, yaimin dimin imiir hidana Adi Komii siya wi Jisis Kraisi siir boinkii, ti kwoinpai kwoinpaiyim, iikamim hinda tindanim simiir kwoinai kwirii idwokaiyim,

simiir kinawhiyimiye itkikinam. Mi siya simiirin wi ti digworaekwo imiirsi boinwokiyo natkaigi. Mi ti digworaekwowim, sima wa nimbiyami mi Adi Komii siir yai win kibiya kara boinmimauwiya saeya ta hiriinan yaigaka.

Yaiya Juda iikamim mi siyiu komii ikin simiir boin aeya

¹⁷ Juda iikam sima ha naingwowi, Adi Komii siya mi kima, kima iripar nongwomamair aeikim. Mi kimiir kwoinim ha naingwowi kimiir bopwowa paeki bi namai ikougin mi Adi Komii siya ti siyiu komii siir yayim kimiir hauugiyim mi kimiirin wi siya whinkinsiis haiginiuwu, aniya? Nüngaka. Mi kima kimiir inig imiirar hainaniyim, kima pi ha boini, nim krima Adi Komii siir iikamkim. ¹⁸ Kira Adi Komii siir kwoin iirin siir bidi yinokninkinim. Mi kira ina hid ninokninkinin piki hinin dimin ikin biyeyin mi piki hinin dimin ikin miyikin, kira siyiu miyik iirar napikin. Dimusi rani, sima kiriirin Adi Komii siir yayi yinisimar nowomwarkaiyukin. ¹⁹ Kima hinina naingwowi, Adi Komii siir yayi kima saiirin ninokninkin miyikakim mi kima iikamim habwowaenan nwowim simiir aknainan niisimauuwam mini Adi Komii siir yai miyika saiirin, ha? Mi kima siyiu miyikin siir niisimauuwam mini mi sima kimiir nwoki wakaeyoknam. ²⁰ Kima hinina naingwowi kima digar nwowi, iikamim habwowaenanin simiir nowomwarkaiyuwim Adi Komii siir dimin miyikim simiir, ha? Mi kima iikamim yinisim sapisapanan Adi Komii siir dimin miyikim simiir nowomwarkaiyuwam mini mi kima simiir sibgu owomwarkaiyuwamar naingwowi Adi Komii siir dimin imiirin. Dimusi rani, kima hinina naingwowi Adi Komii siir yaimwokiyaime wowa saiir bidi yinokninkinim. Mi sima wi kimiir hiriinana nwoki owim, ha? ²¹ Nüngaka. Kima iikam nhirim simiirin ha nowomwarkaiyuwigin, Adi Komii siir dimin imiirin mi kimakima nowomwarkaiyuuna dimusi nwowi, ha? Kima ha boinikim, kima hi kipi tauae mi tari hi kimar tauaeikim, aniya? ²² Kima hinina boinikim kima hi wig iraka kipi nanae mi kima hiriinan siyiu iir bi tirikim iyie? Nüngaka. Mi kima pi borisopi iikam nhirim sima uruwai siyaowaini nikwo aeyim. Mi kima nae nhirim Adi Komii siir omaka hiranka tauae hainakikim. ²³ Kima kimiir inig imiirar hainanei inkamkim mi kima ha boinikim, kima Adi Komii siir siyiu iirin bidiyar yinokninkinim. Mi kimar tauougalkin ti siyiu komii iirin, yio ti hiriinan siyiuin kima Adi Komii siir inig iir haigin ikworinugin. ²⁴ Yokwo Komii saeya hiriinan yai kaimwo aiirar mi boinka, iikamim Juda iikam tani sima Adi siir Komii inigin whisarii bi haigin ikwowaissiigin. Dimusi rani, Juda iikamkim kima niisimauugim, simiirin.

²⁵ Kaimwoka, iya kima yinisim sapisapa nwowa mi sima kimiir miois aiirar kitiyopnir haiya yio wadiekin ti hiriinan siyiuin, siyiu komii siyar boinikim. Mi kima ti siyiu komii iir haigin ikworinuwu mi sima kimiir miois imiir bi kitiyopnir haigim, iikamim naingwo tibmi karamaeyim simiir hiriinan. ²⁶ Mi kamim simiir mioisa kitiyopnir hai karamae nwowi mi sima Adi Komii siir yai imiir wakaeyokna api mi Adi Komii siir yai imiir wakaeyoknaei mi siya simiirin wi dimin whirki kimbu karam iikam nokdap haiginiuwu mi ti iikamim sima wi kamim miois kitiyopnir haiyim wi simiir hiriinan nwowi. ²⁷ Kaimwoka, kima Juda iikam kinim, wim kima kimiir mioisim bidi kitiyopnir haiyim mi iriipi hiriinan, kima ti siyiu komiiyin siir haiyim mi inokninkinim kima ti siyiu iir bi wakaeyoknaeikim. Nüngaka. Mi iikamim Juda iikam tani hinda tindanim sima simiir mioisim bi kitiyopnir haigim mi sima Adi Komii siir siyiu iirar wakaeyoknakim. Sima yai wi kimiir boin huriiyu boini. ²⁸ Mi kimiir yopiyyin sima kimiirin Juda simiir isidin siir hiar naokainaka windi mi sima kimiirin wi Juda iikamkin hiriinansi nikui rani. Nüngaka. ²⁹ Mi iikamim Adi Komii siir siyiuin siir yaimwokiyaime wowa simiir kwoinawu nwokaiya saiir sibgu apiyin, yim simakisima Juda iikam kinim. Mi ti hiriinan siyiuin kwoin ara sima priinaingwo tibmiyyin yio ina Adi Komii siir naeyuin kimiir miois imiir kitiyopnir haiyim ini hiriinan ywowin. Mi yipiki ti Adi Komii siir siyiu komiiyin biya Moses siya winkyin siir yai imiir nap karamae nwowim mi iikam nhirim sima ti hiriinan iikamim wi simiir inig imiir hainan tani. Nüngaka. Mi yio Adi Komii siya simiiramim wi nhami nhami naingwokwonanae rani. Iriig.

3

Siyiu biyie siya wi siyiu miyik iir nikwowaissi rani.

¹ Kima panin panina naingwowi Juda iikam wadie kimar yowiski mi iki Juda iikam tani yim miyik rani, iyie? Mi ti kimiir siyiuin miois kitiyopnir haiyim, siya wi kimiir whinkinsiis haiginiuwu iyie? ² Ini mi owin, yio hiriinan siyiuin yio dimin karamaeka, yio kimiir whinkinsiis haiginiugin, bigibiyyin Adi Komii kimiir Wanin siya siir siyiuin Juda iikam kimiir hauugin kima ninokninkinam mi kima siir napim. ³ Kaimwokikaimwoka, Juda kimiir iikam nhirim ti Adi Komii siir siyiu komiiyin siir yayi saiir siyiu iir nap karam nwowim simiirin wi panina tiri mi Adi Komii siya wi digiumi siir yai aiirar haimriiyuwi,

aniya? ⁴ Nningaki, nningakinga! Iikam whiekakim ti nu iirar nwoirkakim, sima niksisaе yaі boini mi Adi Komii siya wi niksisaе yaі wara boin tani, yio wi yaimwokiyaіmwо imiirarar boin iski. Adi siir Yokwo Komiiya saeya Adi Komii siirin hinina boinka, inokinokin iikamim yaі kiriir boinhiiriyuwiyim mipi kirar swoki atkin okwonaowidi.

Mi sima wa nwoki inokninkinim, kiriir yaia і ni kaimwokikaimwowa ywowa.

⁵ Mi ta iya Adi Komii siya krimiir dimin biyeyim, simiirsi nonkwobumbu ninkini, iikamim sima kigninokninkinim mi sima wa naingwowi, Adi Komii siya dimin whirki bi kimbuwikin. Mi krіma wi panin panin boini, ha? Mi inkamin ha boini, kiya, siya krimiirin siyiu miyik bi tirkin mi krіma wi kwoin whiruwa siir kwoin iirarar nwoki, aniya?

⁶ Nningaki, nningakinga, Adi Komii siir siyiuin siya dimin whirki kimbuwikiswo mi siya iikam imiirin wi panin panina pi sibgu hidin, ha?

⁷ Mi ta kariir niksisaе yaia saeya Adi Komii siir yaimwokiyaіmwowa sairin idowiya nwowaiginiugi mi inig komiigak siir nwowaiginiuwі mi siya kariirin dimin biyiekak inkam dimusi swoki dapi mi kariirin wi yamdi dimusi swoki tirbuwi, ha? ⁸ Mi ini mi owin, krіma wi hinina boini, humbaie, krіma siyiu biyie tiri mi iikamim sima wi Adi Komii siir inig iir nwoki hainanim. Mi tari hiriinan siyiuin ini wadie siya ywowim, aniya? Nningaki, nningakinga. Mi iikam nhirim sima kariirin hinina nimbumbuwikim, Pol siir yaia saeya hiriinanairga. Mhoiyya Adi Komii siya wi yamdi simiir diriraerarbumbuwi ti hiriinan kamim mi siya simiirin wi siyiu wadiekwadie iirar tirhaiginiuwі. Iriig.

Inkam miyik nwir karamaeka. Nningaka.

⁹ Mi krіma wi panin panina naingwowi, ha? Mi tari iki iikamim Juda iikam tani, simiir kwoinim ini Juda iikam krimar ywowiskiyim, ha? Nningaki, nningakinga. Kara kimiirin pi hinina boinki, Juda iikam kima mi Juda iikam tani ikim, ti nu iir nwowim hinda tinda krіma hoimgakarim, siyiu biyie kinar tiriikim. Krimiir kwoinin siyiu biyie tiramin, siyar kiyai. ¹⁰ Tiki yaіyim, yim yaimwokiyaіmwо imairgim. Bidi bidiniyarin, kam nhirim sima winkyim Adi Komii siir yaіyim, Yokwo Komii Samni, sima hinina winboinkikim,

mi krimiir nwirniyin, Adi Komii siya wi ha boin tani, dimin whirki bi kimbugin. Nningaki, nningaka. Krіma hoimgakarim, siyiu bibiyeyan iikam kinairgim. ¹¹ Krimiirin inkam nwirki ninokninkin tani, pi hinin dimin ikin, kaimwokikamwo nwowin mi Adi Komii siir mi inokninkinim naingwown mi siir wakaeyoknam. ¹² Iikam whiekakim sima Adi Komii siirin digumii bidi haimriiyugigim sima ini dimin biyie tiran iikam ywowim. Nwirkinwirki siyiu miyik bi tirkin. Nningaki nningaka. ¹³ Yaі bibiyeyim, sima boiniyim, ini ieyin inkam haingikaiiyin, si budwaki whakiyyin, ini siir hiriinan ywowin. Sima niksisaе yaі kasa bi boinkim mi ti yaі bibiyie hiriinanim sima boiniyim iikam imiir yim ini mipugni bigi pikiiyim mi urura ha kinamiyin, ini hiriinan ywowim. ¹⁴ Inokinokin sima yaі bibiyie arar boinanaei iikam imiirin. ¹⁵ Sima bi kimiminikim mipi iki iikam nhirim io simiir nwowi mi simiirin pa mi isomsom aokaokii. ¹⁶ Maeyau mauyauim sima namiyim, sima digworaekwo imiirin pi haningin nonkwobumbunkingigi mi mi iikamim sima pi hik prasae hai rani, simiirsiyin. ¹⁷ Sima iikam nhirni bi ninki amasuwikim iripa nongwomair aeyam. Nningaka.

¹⁸ Sima Adi Komii siir inig iir hainanam bi naingwownim; yipiki inkam komiigi komiiyin.

¹⁹ Mi krіma ina ninokninkinim, digworaekwo whiekakim siyiu komii siya boinim mi iikamim sima wi siyiu komii siir aowa nwoki owim. Mi inkam nwirkin ha boin karamaeka, kara inkam wadiekin. Nningaka. Krіma iikam whiekakim maeyaumaeyauwanim Adi Komii siir whwonkam idain dimin biyie bidiyar tirbuwim. Mi Adi Komii siya krimiirin wi ti siyiu komii ieya boinwokiyoipnatkaigi. ²⁰ Mi ta hiriinan sairsika krimiir nwirki Adi Komii siir siyiupei siyiupeiim simiir bi napkin mi Adi Komii siya krimiirin wa ha dap rani, dimin whirki bi kimbukin. Nningaka. Adi Komii siir siyiu komiiyin siya siyar niisiimauugin, krimiirin. Inkamin siyiu biyie tiriyin. Iriig.

Iikamim Kraisi siir yaі aairim naingwo tibmii wi iikam miyik sima nwowi.

²¹ Mi tariinanin Adi Komii siya krimiirin idowiya bidi ywokiyyin, yipikin siir whwonkam ida dimin whirki kimbu karam nwowin. Mi yio ti diminin siyiu komii saika bi namasugin. Nningaka. Yio ini sa ywowin mi yaіyim Moses siya bidiya winkyim mi profet kamim sima mi winki ikim, sima ti dimin iir winboinkikin. ²² Tiki siyiu miyikin siya haningin, iikamim Jisis Kraisi siir yaі aairim naingwo tibmiyyim, ti iikamim sima Adi Komii siya dapiyim dimin whirki bi kimbugin. Mi iikam whiekakim naingwo tibmiyyim Adi Komii siya simiirin wi iikam miyik nikuwi. Adi Komii siya wi hinina naingwo rani, wim kima Juda iikamkim mi nim krіma Juda iikam tani. Nningaka. Yio ti hiriinanin dimin karamaeka. ²³ Iikam whiekakim hinda tinda nwowim sima dimin biyie bidiyar tirim mi Adi Komii siya wi simiir irni nwirni hainan prapas rani mi simiirin wa boin tani kima iikam wadiekim. Nningaka.

²⁴ Adi Komii siir naingwoyimiyoika krimiirin hindara priihaugikin Jisis Kraisi siira, wai sairisiya dapikiuwi dimin whirki kimbu karamae. Mi ti dimin hiriinanin bi sainikin. Niingaka. ²⁵ Adi Komii siyar nikrop iuungikin Kraisi siirin, nu tir nauuni aoniyam, sibsibin inkamkin nisom inkin imiyeaiyin, Adi Komii siiram siir hiriinan. Mi siir nhieya ha naokinaiini mi krimiir dimin biye biyeyim wi saeyar haiyoprimdiyumiigii, iya krma siiram naingwo tibmii. Adi Komii siya hiriinan minam tirkin krimiirin, krma wa nwoki inokninkinim siya dimin whirki bi kimbugin. Mi bidi bidinyarin iikamim dimin biye tiriyim, Adi Komii siya simiirsi naingwoyimiyoikim mi siya simiirin bi nonkwobumbuninkin. Dimusi rani, Jisis siirin wi siya nikrop iuungii, simiir dimin biye biyeyim simiir haiyoprimdiyumiigiyam. ²⁶ Jisis Kraisi siirin siyar nikrop iuungikin nu tir nauuni aoniyam mi iikamim sima nwoki kigninokninkinim, siya dimin whirki bi kimbugin. Mi iikamim Jisis siir yai aiir sibgu wakaeyokna apim, siya krimiir dimin biyeyim hiriinansi haiyoprimdiyumiigikim. Mi siir whwonkam ida siya krimiirin wi iikam wadie asi nikiuwi.

²⁷ Mi wi panina tiri, krma wi krimiir mi miyikim simiir inig imiirar ti hainan, ha? Niingaka. Tiki mi miyik miyikim, krma miriyim krimiir dimin biyeyim wi sima haiyoprimdiyumiigii rani. Niingaka. Jisis siir yai aiiram naingwo tibmiiyin siyiuin, siya siyairgin krimiir dimin biye imiir haiyoprimdiyumiigiyin. Mi Adi Komii siya krimiirin ti hiriinan siirsi nikiuwikin dimin whirki kimbu karamaeyin. ²⁸ Krma dinokninkin, iikamim Jisis Kraisi siir yai imiirar naingwo tibmiiyin, kwoin whuruwa nwokiyim sima simairgin Adi Komii siya nikiuwiyim dimin whirki kimbu karamae, siya krimiirin ti mi miyik miyikim krma miriyim, siyiu komii siir siyiu imiir krma napiyim, simiirsi bi dapikin, dimin whirki kimbu karamae. Niingaka. ²⁹ Kima panina naingwowi mi tari Adi Komiiyin Juda krimiirarar Adi Komiiyin, aniya? Mi tari iki Juda iikam tani simiir Adi Komii wara rani, aniya? Niingaka. Siya iki Juda iikam tani simiir Adi Komii warairgin. ³⁰ Dimusi rani, Adi Komii siya iki iikam whiekakim hinda tinda nwowim, krimiirar Adi Komiiyin. Kamim moisi kitiyopnir haiiyim mi ha naingwo tibmiiyin Jisis siir yai imiir simiir Adi Komiiyin mi kamim moisi kitiyopnir hai karam nwowim mi ha naingwo tibmiiyin Jisis siir yai aiir, siya simiir Adi Komii warairgin. Mi ti hiriinan iikamim yim sima, Adi Komii siya dapiyim, dimin whirki kimbu karamae. ³¹ Mi krma ha naingwowi iikamim Jisis siir yai imiir wakaeyokna aingwo tibmiiyin, ya ini komii saeya ywowa mi kima wi panina naingwowi, siyiu komii siir yaayim Moses siya winkiyim, yim dimin komii rani, aniya? Niingaka. Tariinanin ti digworaekwowim, yim siyiu komii siir siyiumwokisiyiumwoin siir nanaakninkii haiginiugin. friig.

4

Adi Komii siya dimin whirki kimbukaramin Ebrahim siir dapkin.

¹ Ebrahim siya krimiir hiriinan inkamairgin mi siya Juda iikam krimiir brougaekin. Mi krma siirin wi panina naingwowi mi siya Adi Komii siir siyiu komiiyin siir siyiuim panin panina huiimikainakin, siir whinkinsis haiginiuwamin, ha? ² Mi kaimwoki niuwi, Ebrahim siya siyiu komii siir siyupai siyupaiyim simiir sibgu api mi siirin wi dimin whirki kimbu karam ti dimin ina nwowi mi siya siir inig iirin wa ti hainan. Mi Adi Komii krimiir Wanin siir whwonkam idain Ebrahim siya wi dimin whirki kimbu karamaeyin wi ta hiriinan sairsi nwo rani. Niingaka. ³ Yokwo Komii saeya Ebrahim siirin hiniina boinka, Ebrahim siya Adi Komii krimiir Wanin siir yai aiir wakaeyoknakin mi Adi Komii siya siirin dimin whirki kimbu karamae sairsiyar nikiugin ⁴ Krma ina ninokninkinim, inkamin inkam nwirni mi miriyim mi umir ha haiyin ta miya siya miriyya sairsi mi ti hiriinan umirin siya haiyim, siya ti inkamin siirin hinda bi sib hauugin. Niingaka. Yio miya siya miriyya sairsi haiigin. ⁵ Mi inkam nwirkin siyiu komii siir mi aiir miri karamae nwowi mi Adi siya ha kigi, siya ini siir yai aiiram naingwo tibmii kamin mi siya ti iikamim dimin biyeki naokingugunankaiyim imiirin wi ha dapi dimin whirki bi kimbukim. ⁶ Mi biyya Devidin yio iriipi hiriinan yaia sairar mi win boinkikin. Adi Komii siya krimiir miyim simiir bi kigikin. Niingaka. Mi inkamin siyiu komii siir yaayim simiir sibgu ap karamae nwowi mi siya Adi Komii siya siirin dimin whirkin kimbu karamae ha nikiuwi mi yio siya maigimaiga dwo. ⁷ Yaia biyya Devidki si win boinkiya yokwo Samni, siya hiniina win boinkikin,

iikam whiekakim simiir dimin biyeyim Adi Komii siya haiyoprimdiyumiigiyim mi yim sima maigimaiga dwo. ⁸ Mi Adi Komii siya iikamim siyiu biye napim simiirin wara kinawhiyemiyie boin karamae nwowi mi simiir boinwokiopnatkaigi karam nwowi, yim ti iikamim maigimaiga dwo.

⁹ Mi tari Juda iikam miosis kitiyopnir haiiyim simasimar ti maingamairga, aniya? Iyie? Niingaka. Mi tari Juda iikamim miosis kitiyopnir hai karamae nwowim yim sima ha timi maingamairga, aniya? Krima Adi Komii siir Yokwo Komiiya saiir yaiyim simiir ti sibgu naingwo saeya hiniina boinikim, dimusi rani, Ebrahim siya Adi Komii siiram naingwo tibmiiigin mi Adi Komii siya siirin dimin whirki kimbu karamae asi nikiugin. ¹⁰ Mi Ebrahim siya ini paniina ywowin Adi Komii siirin ti dimin whirki kimbu karamae naingwowin, ha? Mi siya tari miosis bidi kitiyopnir haiyin. Niingaka. Siya miosis bi niki kitiyopnir haigin mi Adi Komii siya siirin ha bi dapkin dimin whirki kimbu karamae mi ta saiir mhoiia, siya miosis haniingin kitiyopnir hai. ¹¹ Mi siya miosis niki kitiyopnir hai karamaeyar niki owin mi Ebrahim siya Adi Komii siiramim saiirar naingwo tibmiiigin. Mi Adi Komii siya ta saiirsyar dapikiugin dimin whirki kimbu karamaeyin. Mi siya kamim miosis kitiyopnir hai karamae nwowim simiir brougae asi nwokin. Mi ta simiir naingwo tibmii mi kwoin whiruwa sima nwoowa Adi Komii siiram mi ta hiriinan saiirsika Adi Komii siya siir kwoinairga asi naingwo daphaiginiugin simiirin dimin whirki bi kimbugim. Ya ini dimin hindara priihauuwiyin ini siir hiriinan ywowin. ¹² Mi siya iikamim ti tariinan nwowim miosis kitiyopnir haiiyim krimiir brougaein. Mi siya ta miosis krima kitiyopnir haiiya krimiir brougae saiirsi bi nwokin. Niingaka. Dimusi rani, krima siir yai aiiram naingwo tibmiiigin biya siya mi tira saiir hiriinan. Mi siya miosis niki kitiyopnir hai karamaeyar niki owin mi Adi Komii siya siirin, siir naingwo tibmii aiir siya nikiugin dimin whirki kimbu karamaeyin. Iriig.

Adi Komii siya nimbina ya iikam whiekakim naingwo tibmiiyim simiirga

¹³ Bidi bidiniyarin Adi Komii siya nu whiekakim mi iikamim Ebrahim siya mi siir yinie ikim, simiir nimbingik sima kigrirao irkakim. Siya ta nimbina Ebrahim siirin, siyiu komiini siyiu siya sibgu apa saiirsi bi nimbingikin. Niingaka. Siya siirin siir naingwo tibmii aiirsyar nimbingikin. ¹⁴ Mi Adi Komii siya iikamim siyiu komiini siyiuin siir napiiyim simiirara nimbini iikamim hinda tindanim simiir kigrirkakamim mi siya ti iikamim siiram naingwo tibmiiyim simiirin wi paniina naingwowi, yim simiirin dimin karamaeka, aniya? Mi ti simiir naingwo tibmiiya mi ta simiir nimbina ya wi dimin komii nwo rani. ¹⁵ Dimusi rani, krima dinokninkin siyiu komii siir siyiuin, yio krimiir dimin biyeyim simiir niisiimauugin Adi Komii siya yipiki ti siyiu iir nainikibiri wi siirsi nonkwobumbuninkini mi ti siyiu komiiyin siya nwo karamkiswo mi wi dimin whirki di nomokouwi, wi hindara pi priidiraerarkaeyamin.

¹⁶ Ti digworaekwowim Adi Komii siya nimbiniim, iikam krima haiyam, krima simiirin wa haii. Dimusi rani, krima siiram naingwo tibmiiigin. Yio siir siyiu komii iir napni dimin tani. Niingaka. Adi Komii siya ti digworaekwowim krimiirin hindarar prii hauugin, siya hiriinan minsi tirkin, siya siyiu miyik krimiir tir haiginiugin. Mi ti Ebrahim siir isidin, krima wi ti digworaekwowim simiir haii. Yio krima krima rani. Niingaka. Ti digworaekwowim biya siya nimbiniim, wi iki iikamim hinda tindanim, yipiki siiram naingwo tibmiiyim, wi simiir warar ninkin hauuwi. Ya akninan krimiir niisiimauuga biya brougae Ebrahim siya tira saiir hiriinan. ¹⁷ Yokwo Komii saeya Ebrahim siirin hiniina boinka. Kara Adi Komiiyin, kara kiriirin wi iikam whiekakim hinda tindanim wi simiir brougae nokmwim ohaiginiuwi. Mi Ebrahim siya krimiir bigi biyan brougae asi nwokin. Dimusi rani, krima siir yai aiir wakaeyokna apkim. Siya ti Adi Komii iirimin minam naingwo tibmiiigin, iikamim naokaowim simiirin wi siya swoki hidninsiin idwowi mi sima wi omwaiyar swoki waiyaei. Mi digworaekwowim, siya boinim nimbini karam nwowim, yim wa mi imbiyami. ¹⁸ Ebrahim siya ini warar iki whaowaeyin, ti digworaekwowim Adi Komii siya nimbiniim sima wi panin panina nimbiiyami mi siir naingwo tibmiiya ha naingwowi, ti digworaekwowim wa nimbimbiiyami. Siya hiniina naingwo tibmii, siirin wi Adi Komii siya nokmwim okwo haiginiuwi, iikam whiekakim hinda tindanim simiir brougae nwowam. Adi Komii siya Ebrahim siir boinka Ebrahim mhoiia kiriir isidin wi kasakasa nwo rani. ¹⁹ Ebrahim siir biwiiyim, kamairim iriiyarnanaingim, (100) mi siya ha naingwowi, siya wai biyie bidi ywowin, siir naoni siya ini kingiin nwoowa. Mi siir wiga Sera saeya iriipa hiriinan waibiyie bidi mi owa, saeya wi yiniekak nwo rani. Mi siir naingwo tibmiiya, siya naingwo tibmiiya Adi Komii siir yai aiiram mi dimin taemin whiekakim ya kinisu karamaeka. ²⁰ Siya ha bi naingwokin, ti diminin Adi Komii siya nimbiniim siir, siya wi tir tani. Niingaka. Siya hiniina bi naingwokin. Mi siir kwoinin bi naingwo owouugin Adi Komii siir yai aiirin mi siya Adi siirin hiriirar mi okboinprapas mi siya hiriirar yaingwo Adi Komii siya siirin yinisim yinkamiyinin wa hauuwi. ²¹ Ebrahim siya ha naingwo aingwo tibmiiigin, Adi Komii siir kirieya wi digar nwoowi mi siya kwoin whiskak bi nwokin. ²² Mi Adi Komii siya Ebrahim siir naingwo tibmiiya hiriinan kigiyin mi siya siirin dimin whirki kimbu karam asi nikiugin. ²³ Ta yaiya Yokwo Komii saiir nwoowa, Adi Komii siya siirin, dimin whirki kimbu karam Ebrahim siirara biri boinikin. Niingaka. ²⁴ Ta yaiya krimiir warar boinka, Adi Komii siya wi

krimiir warar nikiuwi, dimin whirki kimbu karamin. Dimusi rani, krima siiram naingwo tibmiigim, yipiki Jisis Kraisi siirin siya hidninsiin idwokin ie hirankin krimiir Yaowae Adin ninomor kouwanin. ²⁵ Adi Komii siya Jisis siirin nua tiriririn minam nikropki iugikin nu tir nauuni aoniyam krimiir dimin biyeyim simiir haiyopridiyumuigiyim. Mi Adi Komii siya siirin ie hirankar swoki hidninsiin idwo mi siya ini omwaiyar swoki waiyan. Mi Adi Komii siya krimiirin dimin whirki kimbu karam asi nikiuwi. Iriig.

5

Adi Komii siya kimiirin dimin whirki kimbu karam dapaiginiugin

¹ Krima iikamim Adi Komii siiram naingwo tibmiikim mi ta hiriinan saairsika, ta ii aiirin Adi Komii krimiir Wanin siya krimiirin wi dimin whirki kimbu karam sair nikiuwi mi krima wi iripar nongwomamair aei. Dimusi rani, ti digworaekwowim krimiir Biyan Inkam Komii Jisis Kraisi siya tirkim krimiiram. ² Mi iya krima Jisis Kraisi siirin naingwo tibmiiyim mi ti siyuuin Adi Komii siya bidi haiwaokiyin krimiir siyu iiir niyok haiginiuwiyin krima Adi Komii siir naingwobumbu aar haiyam. Mi ta hiriinan saairsika, krima wi dimin iiramar nikwokwonanaekaigi Adi Komii saika nongwomamair aeyokiyokikaeyamam. ³ Mi krima ti dimin imiiraram kipi maingimaarga. Niingaka. Krima hikpai hikpaiyim krimiir nimbiniyim, simiiramar warar timi maingimaarga. Dimusi rani, krima ina ninokninkinim, krima hikpai hikpaiyim wa hai mi ti hikpai hikpaiyim krimiir mhi kwoinim wi simar kinsis haiginiuwi. ⁴ Mi krima kirie hiriinanar nwoyokiyokii mi diminpa diminpaigi krimiiram kinanankiuwi mi Adi Komii siya krimiirin wi dimin whirki kimbu karam nikiuwi. Mi hiriinanki niuwi krima wi Adi Komii siya nimbiniim diminpa diminpaigyim wi simiiramar nikwokwonanaekaigi. ⁵ Mi krima hiriinan naingwo tibmi mi krimiir naingwo tibmiya saeya wi kigugu iugusi rani. Niingaka. Dimusi rani, Adi Komii siya naeyiu miyikin krimiir bidi haugiyin. Mi Adi Komii siir naingwokwowa wi krimiir mhi kwoinaw nwoki okiyim. Mi hiriinar nwoyokiyokii mi krima wa ninokninkinki ti Adi Komii siya nimbiniim dimin taeminim krimiiram wa nimbiam kini.

⁶ Mi krimarin ini kirie karamaeyar ywowim, Adi Komii siir whwonkam idain, dimin whirki kimbu karamaeyin. Mi iya Adi Komii siya nimbingiya Jisis Kraisi siya naowana, iikam hinda tindanim dimin biye biyeyim simiirsi, simiir whinkinsis haiginiuwam. ⁷ Mi tari krimiir nwirki siir piu airsi bi naingwoyimi yokin inkam miyik nwirniisi naowim. Aniya? Niingaka. Mi inkam wadeyin iikam whinkinsis haiginiuwiyin mi inkam nwirki siiram naingwokwonanaei, ini mi owin, ti hiriinan inkamin siyar mi owim siir hik aiirsiyin. ⁸ Mi krima iikam miyik rani. Mi iya krima dimin biyeyakar niki owim mi Jisis Kraisi siya ini krimiirsiyar mi aowin. Ti hiriinan siyuuin Adi Komii siya krimiir niisiimaugun, siya krimiiramin nhami nhami naingwokwonanae rani. ⁹ Kraisi siyar nao isikin krimiirsiyin mi siir nhieya ha naokiinainiya mi krimiirin ini saeya yinaki iskiyin. Mi ta hiriinan sairsiyar nikiugin, Adi Komii siya krimiirin dimin whirki kimbu karamaeyin. Mi kima panina naingwowi, siya tari kirie karamaekin, krimiirin wi siya whinkinsis haiginiu rani, dimin biye biyeyim krima tirim, simiirsi nanmaiwarkainaei, mhoiyya Adi Komii siya iikam biyeyim simiir nonkwobumbuninkini, ha? ¹⁰ Biya krima iikam miyik miyikanan bi nwokiyamkim, krima Adi Komii siir sau omom nwokim. Mi siir yinisimin Kraisi siyar naowin mi krimiirin iripa siyar yinkiamasu haiginiu Adi Komii saikan. Mi tariinanin, krima tisi Adi Komii saikar nongwomamair aeyim mi krima bidi yinokninkinkiyim mhoiyya krimiirin wi Adi Komii siya nikiunami ninomor koua hiriir. Dimusi rani, Kraisi siya ie hiranki minam ninsiin idwokin krimiir whinkinsiisam. ¹¹ Ta sasa rani. Niingaka. Dimin whirin krima saika nongwomamair aeya yio siya, krimiir Adi Komii wadekiwadeyin. Dimusi rani, ti dimin miyik miyikim krimiir Biyan Inkam Komiiyin Jisis Kraisi siya tirkim krimiirin Adi Komii saika ninkiamasu haiginiugin. Iriig.

Ta yaia Adam Kraisi sower boinka.

¹² Krima dinokninkin bidi bidiniyarin, biigi biyan inkamin ti nu iir nwowin Adam siyar tirkin, dimin biyeyin mi siya ina yaonamin. Mi siyar tirkiya dimin biyeya ina yuisininkinkiya kii auni haniin iki iikamim hinda tinda nwowin simiir. Mi nam krima iriipi hiriinan warar mi aowi. Dimusi rani, nam krima siir kigna tirkim ti hiriinan siyuuin. ¹³ Siyu komii siir siyuuin bi niki imbiyamkin ti nu iirin mi dimin biyeya ya ha nwoka. Mi Adi Komii siya dimin biye sima tirim simiirsi paninsi boiwokiyopnatkaigisi. Dimusi rani, siya ti siyu komiini siyuuin Moses siir bi niki hauugin, siya winam. Mi sima siyuuin Adi Komii siir wakaeyoknaeyin, siir paninsi yinokninkinsi. ¹⁴ Iikam nhirim siyu komii saika bi nantamyirirkim Adam siya nantamyiriyira sair hiriinan mi ta naoni siyuuin ini sima warar mi inkin iniyopkwona. Adam siirin aknainan min isiimaugun Jisis siir, yipikin mhoiyya nitanin. Mi naoni siyuuin Adam siir hirankar nwobwakainaniyin ini Moses siir tirar

yadigniyin. Mi ti naoni siyiuin Adi Komii siyar boinkiyin ini iikam whiekakim sama warar mi inkin iniyopkwonon. ¹⁵ Mi dimin biyeyim Adam siya tirim mi dimin miyik miyikim Adi Komii siya priihauuwim sama iripa rani. Niingaka. Krima bidiyar yinoknankinim iikam whiekakim wa naokaowi yim dimin biyeyim Adam siya tirkiyim simiirsiyar naokaowi. Mi krima ina ninoknankinim, Adi Komii siya krimiiram nhami nhami naingwokwonanaei rani mi ta siir naingwoyimiyoaka krimiirin hindara priihauugikin. Dimusi rani, ti diminin ti inkam nwiruwan Jisis Kraiss siyar tirkin. Mi ta naingwoyimiyoaka, ya whwomoni rani, ya ini ti dimin biyeyim Adam siya tirim simiir haibura. Mi ta naingwoyimiyoaka ya iikamim siiram naingwo tibmiyim simiir dimin biyeyim simiir haiyoprindiyumiigika. ¹⁶ Mi ti dimin biyeyin, ti inkam nwiruwan Adam siyar tirki iskiyin Adi Komii siya ha boinkikin iikam whiekakim wi sama warar ninkin iniyopkwonaei, ti naoni nonkwobumbuninkina. Mi ti inkam nwiruwan Jisis Kraiss Adi Komii siir naingwobumbuwa saeyer nimbingikin, iikamim simiir dimin biyeyim simiir haiyoprindiyumiigiam. Mi diminin Adi Komii siya tirim, yim Adam siirin simaka bi namasugin, yim ini simakisimar ywowim. ¹⁷ Mi ti inkam nwiruwan Adam, siyu biyie sasar tirki iskiyin mi ta dimin biyeya iikam imiirin ini ini hanin saeyar kwirii idwokaigiya mi ti siyairgin iikam ima naokaowiyin siyiuin. Mi ti inkam nwiruwan Jisis Kraiss siir miya Adi Komii siya iikam imiirin ta naingwoyimiyoaka hindara priihauugiyam tiri. Mi siya simiirin wi dimin whirki kimbu karamae nikiuwi mi sama ninomor kou hirin, wi wadieyar nwoki ongwomamair aekiyamim inokiinokin. Mi digworaekwo whiekakim simiirin wi simar kigirkaki. Mi hiriinanki niuwi mi tari Jisis Kraiss siir miya ini Adam siir siyiuin siir haiburin.

¹⁸ Mi bidi bidiniyarin, ti inkam nwiruwan Adam, siyu biyie siyar tirki iskiyin mi Adi Komii siya ha boinkikin, iikam whiekakim wi sama warar ninkin iniyopkwonaei, ta naoni nonkwobumbuninkina. Mi ini hiriinankinar ywowin mi miyika ti inkam nwiruwan Jisis Kraiss siya miriia. Mi iikam whiekakim, yipiki Jisis Kraiss siiram naingwo tibmiyim Adi Komii siya simiirin wi dimin whirki kimbu karamae nikiuwi. Mi sama wi wadieyar sibgu ongwomamair aekiyami, inokiinokin. ¹⁹ Mi bidi bidiniyarin ti inkam nwiruwan Adam Adi Komii siir yai aka siya nantamyiryirkin. Mi siyu biyie ha tirkin mi ti siyiuin dimin biyie tiriyin ini iikam whiekakim sama warar yinkin hugiyiskainan mi yim sama ini ti iriipi hiriinan siyu biyie siirar mi tiriyokiyokiyamim. Mi ti inkam nwiruwan Jisis siyar sibgu wakaeyokna apiskiya siir yai aair mi Adi Komii siya iikamim, yipikin Jisis Kraiss siiram naingwo tibmiyim simiirin dimin whirki kimbu karamae asi nikiugim.

²⁰ Adi Komii siyar hauugin siir siyiuin iikam imiirin, simiir dimin biyeyim simiir niisiimauuwam, sama sakasa rani. Mhoiia Adi Komii siya simiirin dimin miyik miyik imiirar yiisiimauu mi ti dimin miyik miyikim ini ti dimin biyeyim sama tirim simiir haiburin. ²¹ Mi ti dimin biyeyim sama tirim, iikam imiirin ini ini hanin simiir warar yinkin kwirii idwokaaiyin. Mi siyu whirin, Adi Komii siya niisiimauuwain yio hiniingin, siir naingwoyimiyoaka iikamim simiirs mi siya mi tirkiya krimiirin dimin whirki kimbu karamae, ta miya Jisis Kraiss siya tira mi krima wi omwaiyar waiyayokiyokiii. Iriig

6

Krma Kraiss saika bidi yaonamim

¹ Mi kima panina naingwowi, ha? Krma siyu bibiyie whiekakar ti diriraerarnanaei mi Adi Komii siya wi krimiisi nwoki naingwoyimiyoakananaeyim. Mi krimiir dimin biyeyim wa nwoki haiyoprindiyumiigiyam, aniya? Niingaka. ² Krma ini inkam whiran ywowim. Mi krma siyu biyeyim simiir bidi haiburgigim mi krma wi ti siyiuin siir swoki apmamin tani. Niingakinngaka. ³ Mi tari kima bidiyar yinoknankinim, biya krma Kraiss saikar nitinakugim mi sama krimiirin op bidiyar baptais haiginuuwim ya tariigina ini Kraiss saika naonamni hanin ywowa. ⁴ Sama krimiir bidi baptais haiginuuwim mi ta sama baptais haiginua ya ini kraiss saika naoni hanin ywowa. Mi Adi Komii siir kirieya Jisis Kraiss siirin ie hirankar swoki hidninsiin idwokin mi siya ini omwaiyar swoki waiyan. Mi ti hiriinan siyiuin nim krma iriipi hiriinan ie hirankar mi insiin idwokim. Mi ini omwaiyar mi waiyam mi krma wi siyu miyik miyikim simiirarar napi.

⁵ Yio ini ti siir kirienan ywowin. Biya krma Kraiss saikar niki amasukikinim mi saika niki inkin aonam. Mi mhoiia krma saikar namasukikini mi krma wi omwaiyar swoki waiyayokiyokiii siir hiriinan. ⁶ Krma bidi yinoknankinim, krimiir biyan kwoin biyeyin yio bidi yaonamin paeyin hauniya nionankinim siir, Jisis Kraiss saika. Siya dimusi bi naonamkin, siya mansi naokin, ti kwoin biyeyin krimiir nipiyaokiiyin dimin biyie tiram, siirin wi Adi Komii siyar nwoki onkwobumbunankinim. Mi hiriinanki niuwi, ti kwoin biyeyin krimiirin wi siya kiyopiyaokinam tani siyu biyie tiramin. Niingaka. ⁷ Mi inkamin naonamiyin siir hiriinan nwoiyin inkamki mi ti siirin saeya bi swoki

boinwokiyoypkaigiikin swoki kiyopiyaokii rani. Niingaka. ⁸ Hhi, kaimwoka, krima Kraiss saika bidi yaonanim mi krima hiriirar naingwowi, ⁹ Krima bidiyar yinokninkinim, iya Jisis Kraiss siya naonama mi siirin Adi Komii siyar swoki hidninsiin idwokiya ie hiranki siirin wi saeya swoki nonkwobumbuninkin tani. Niingaki, niingakiinga ¹⁰ Jisis Kraiss siya kwirkikwiruwa minam naokin dimin biyeyim iikam ima tirim simiirsi. Mi tariinanin siya ina nwowin mi Adi Komii siir dimin taeminim ta mi kwirruwa siya sairar mirii digi iskiyin, ini siyar yanaakninkii haiginiuin. ¹¹ Mi wim ti hiriinan kwoin iirar timi aingwo, wim kima ini naoni piunan ywowim kimiir biyan kwoin biyeyin yio bidi yaonanim mi siya wi kimiir swoki kiyopiyaokii rani. Niingaka. Kima Kraiss Jisis saika bidi yamasukikinim mi krima omwai di waiyayokiyokii, krima Adi Komii siirsiyar waiyaiyokiyokii.

¹² Mi hiriinanki niuwi, kima ti dimin biyeyim simiirin kintimtinu. Mi kima ti dimin biyeyim kimiir kwoin ieya tiram naingwowyim simiirin haimiisima kipi swoki kiwaki. ¹³ Mi kima kimiir iga in minim dimin biyie tiram kipi kiwaki. Niingaka. Mi kima kimiir piu irkaka, Adi Komii siirarar hauugi iski, siya siyar nwoki kigrairao irkakin mi krimiirin siyiu miyik tiramin wi siyar nwoki whinkinsiis haiginiuwim. Mi wim kima ini naoni piunan ywowim, kimiir Adi Komii siyar hidninsiin idwokin ie hirankin. Mi kima, kimiir piu irkaka siirarar hauugi iski. ¹⁴ Kimiirin nu tiran dimin biyeyim sima kipi swoki ipiyaokii. Niingaka. Dimusi rani, kima siyiu komii siir siyiuin siir aowa nwo rani. Niingaka. Kima wi Adi Komii krimiir Wanin siir naingwoyimiyo sair aowar nwoyokiyokiikaeyami inokininokin mi dimin biyeyim wi krimiir niyopakaiyiu rani. Niingaka. Iriig.

Krima siyiu miyik imir sibgu ap

¹⁵ Mi krima pi dimu tiri, ha? Mi krima siyiu komii siir haiburgi mi krima Adi Komii siir naingwoyimiyo sair aowa nwowi mi krima dimin biyeyim wi hiriirar pi tiryokiyokiikaeyamin, aniya? Niingaki, niingaka! ¹⁶ Kara ti dimin iir bidi yinokninkin kinin. Mi iya kima inkam nwrinyam kiwakiyim mi siya miriyam mi kimiir kouwin pi kou siyar mi owi mi kima siirar timi wakaeyokna mirii mi kima dimin biyie imiiram kiwaki mi kimiir kouwin wi simar mi owi mi wim kima wi simiiramar mi mirii. Mi kima Adi Komii saika aru aru ha nwokii mi kima ha natisir whaowae kaiyiuwi mi kima wi hindara kigugu iuguski. Mi Adi Komii siya ini kimiir kou nwowin mi kima wi siiram mirii mi siir whwonkam idain kima wi dimin whirki kimbu rani. Mi kima wi omwaiyar waiyayokiyokiikaeyami. ¹⁷ Biya kimiir kouwin dimin biyie imar nwokim. Mi tariinanin kima Adi Komii siirin boin wadie prasae kipi nwoki. Dimusi rani, ti dimin hiriinanin siyar digiuguskikim mi tariinanin kima yayim sima boinmimauuwim Jisis Kraiss siirim simiir wakaeyokna, simiir bidi wakaenonkworinuwim. ¹⁸ Mi iya kima dimin biyie sair inar niki owa mi Adi Komii siya kimiirin sairar nanmaiwarkainakin. Mi tariinanin kima ini siyiu miyikin Adi Komii siirin dimin whirki kimbu karam nwowin, ini siir nwowim. ¹⁹ Kara kimiiramin iki yai boskwonauwanim simiir boinam bi nitkin. Dimusi rani, kima Adi Komii siir digworaekwowim simiir bi ninomkninkin digim. Mi biya kima niki kiwakiya mi kimiir iga ini hinda tinda iki okwokiyyim. Ti siyiu biyie hininim sim tiram, hii nanae mi hii tauae mi iki siyiu bibiyie nhir ikim. Mi ti hiriinan siyiuin, kima mi kiwaki mi kimiir iga ininim wi dimin miyik miyikim simiirar tiri.

²⁰ Mi biya kimiirin dimin biyie imar niyopakaiyiuwa mi wim kima rirmiiya bi nwokim siyiu miyikin siir aowa. Niingaka. ²¹ Mi biya ti digworaekwo biyie biyeyim kima niki tirkaiyuwim mi tariinanin kima ini nididgak swoki amwoiuim. Mi ti digworaekwo hininim sima kimiir bidi whinkinsiis haiginiuwim, aniya? Niingaka. Yim ti hiriinan siyiu bibiyeyim yim sima, kima kigugu iuguskiyanim. ²² Mi iya dimin biyeyim sima kimiir kou nwowa mi tariinanin kimiirin Adi Komii siyar nanmaiwarkainakin. Mi ini mi owin, kima siir aowa mi owim. Mi hiriinan ha mi owi, kima wi saikar nongwomamair aekiyami inokininokin. ²³ Mi kima dimin biyeyim simiiram kiwaki, siyiu biyie kima tiram mi mhoyiya kima wi dimu dimin hai, ha? Tiriiginim, yim kimiir swoki onkwobumbuninkin iuguski, Adi Komii siya ti inigak nwoyokiyokiiya sairar hindara priihauugikin iikamin yipiki krimiir Biyan Inkam Komiiyin Jisis Kraiss siiram naingwo tibmiyim mi saika nitinakiuwim. Iriig.

7

Mhi wini siyugin

¹ Ti akamin, kima siyupai siyupaiyim bidiyar yinokninkin digim. Mi ti yayim kara mi boinmimauuwim kima simiirin bidi mi inokninkinim. Mi iikam kimiir kouwin ini siyiu komii siyar yowiskiyin mi siya kimiirin wi nokpaokii rani. Niingaka. Wi kimar naobudgi. ² Kara boiniyio yai kwira pi kimiir boini siyiu komiiyin yio hinina boinkin, iya wig sair kamin omwaiyar niki waiyaeyin mi saeya siyakar dwo. Mi iya siya naonami mi ti siyiu komii siir siyiuin sairar wi siya nikidu rani. Niingaka. ³ Mi sair kamin ha niki owi mi saeya

inkam nwirni piu ha nini owouwi mi siyü komii siya ha boinkin, ta wig hiriinana ya kam nwiruwani wig rani. Nningaka. Mi iya sair kam ieya naonami mi saeya kam nwirni piu ha nini owouwi yio ti hiriinan siyüün yio yai karamaeka. ⁴ Ti kariir akamim wim kima ini siyü hiriinanin kara nikri boinin ini siir hiriinan ywowin. Wim kima Krai saika namasukikinim mi ini paeyin hiiniya nironininkin siya naonamin ini saika yinkin aonamnan ywowim. Mi wim kima ini naoni piunan ywowim mi ti siyü komii siir siyüün wi kimii haiginikou rani. Mi wim kima ini Adi Komii siir yowim yipikin Jisis Krai siir hidninsiin idwowin ie hirankin. Mi wi hiriinan sairsiyar mirii siir mi müyik miyikim. ⁵ Biya krüma, krimiir kwoin imiirar napkin mi ti siyü komiiyin dimin taeminim sim nikiduwim mi krimiir kwoin iirir siyar swoki kiyainamkin, siyü bibiyie tiramin. Mi mhoyia ti siyü biyeyin krüma tirin, krimiirin wi siyar swoki onkwobumbuninkin haiginuwi mi krüma wa kigugu iuguskii. ⁶ Mi iya krimiir kouwin ti siyü komii ieya nwowa mi krimiirin Adi Komii siyar ini anmaiwarkainaki. Mi krüma hiriinana nwokiswo mi krüma wi naoni piunan pi ywowin ti siyü komii siirsiiyin. Mi ta Adi Komii siiram krüma miriyya, ya krüma miriyya biyan siyü komii siir yai aeya boinkiya ya sair hiriinan tani. Nningaka. Krüma Adi Komii siiramän siyü winin siir mirii siir naeyü ieya boinkiyin. Iriig.

Dimin biyie saeya nonkwobumbuninkin haiginuugin

⁷ Mi krüma pi panin panina boini, ha? Mi krüma wi hinina boini, siyü komiiyin, yio ini biyeki biyie ywowin, iyye? Nningaka. Mi siyü komii siya krimiir niisiimauu karamkiswo diminin siyü bibiyie tiriyim simiirin mi krüma wi panina pi yinokninkinin, piki hinin dimin ikim siyü biyie tiriyim mi piki hinin siyü ikin, siyü müyik tiriyin, ha? Mi siyü komii siya krimiirin hinina boinkikiswo, kima inkam nwirni diminam kipi kigmair mi krüma wi panina pi yinokninkin. Ti diminin, siya dimin biyeki niuwi, ha? Krimiirin siyü komii siyar niisiimauugin. ⁸ Mi iya siyü Komii siya ti hiriinan digworaekowim simiir nikiduwiyim, yim tiriginim yi krimiir niisiimauugin piki hinin dimin ikim siyü biyie tiriyin mi ti siyü biyie hiriinanin. Kariir kwoinin, pi hindara nikwokwoti, diminpa diminpa yim simiirar kigmairim. Mi siyü komii siya nwo karamkiswo mi kara wi ha di ninokninkin, tiriginim ini simiirar kigmairnamim. ⁹ Biya karar nwowa kara ti siyü komiiyin siir ha miisima bi swoki inokninkin miminkin. Nningaka. Mi kara siyü komii siir siyü iir panansi yinokninkinsi mi mhoyia siyü komiiyin ha nimbiniyin mi karar wakaeyin mi ti nuan dimin biyie biyeyim, kariir kwoinin ini simiiramar ikwokwonamin mi ini ti dimin biyeyim ini simiiramar kigmairnamim. Mi kara ina ninokninkinin kara siyü biyie bidi tirin mi kara wi kapi naowi. ¹⁰ Kima bidi yinokninkinim ti siyü komiiyin Adi Komii siya hauugiyin, yio tiriginin siya minam naingwokin wadie krüma nwowam. Mi krimiir whinkinsi haiginuwi yio tiriginin, yio kariir niisiimauugin, kara inkam pai rani, kara dimin biyie tirikin mi kara wi kapi naowi. ¹¹ Kariirin ti siyü komii ieya nikpitmaigin siyü biyie tiramin mi ta dimin biyie kariirin wi saeyar boinmauugiyü aowi.

¹² Krüma ina ninokninkinim ti siyü komii siir yayiyim, yim dimin whirki bi kimbugim ini wadieki wadiekarar ywowim. Yim Adi Komii siyar hauugikim. ¹³ Mi hiriinankiswo ti siyü müyikin kariirin wi siya boinmauugiyü aowi, aniya? Nningaka. Dimin biyie saeya tirkin mi kara siyü biyie sair siyumwokisiiyumwoim wi siir nwoki sibgu inokninkinim. Iriig.

Krimiirin dimin biyie saeya nonkwoninwomwäirnininkin.

¹⁴ Krüma bidi yinokninkinim siyü komii iirir Adi Komii siir naeyü ieya hauugin Moses siirin, siya winkiyam. Mi hiriinanki niuwi mi ti siyü komiiyin wi dimin whirki kimbu rani. Adi Komii siir hiriinan mi an tari ini inkamin hindara sipimiyokaeamiyin ini siir hiriinan ywowin. Mi kariir kouwin ini dimin biyie saeya ywowin mi kara wi ti siyü imiir nap rani. Nningaka. ¹⁵ Kara bi ninokninkinin ti siyü hiriinanin kara tirin. Mi ti dimin müyikin kara tiram naingwowim mi kara pi tir tani. Nningaka. Kaimwoka, ti siyü biyeyim kara tiram naingwo karamae nwowiyim, kara simiirin pa tiri. ¹⁶ Mi iya siyüün kara tiram naingwo karamae nwowiyin, kara siir tiriyim, yio tiriginin siyü komii siya kariirin siyü wadiekwadie iirar niisiimauugin. ¹⁷ Mi tariinanin kara ini haini yinokninkinkiyin ti hiriinan siyüün karar bi tirkin. Nningaka. Yio dimin biyieya kariir kwoinau nwokaiya saeya nipiyaokigin ti siyü iir tiram. ¹⁸ Kara bidi yinokninkinkiyin, ti kariir kwoinin, kariirin wi siya nikpitmai rani, siyü müyik tiramin. Nningaka. Kariir kwoinin siyü müyik tiramin ina naingwowin mi kara hiriinan tirim wi dig nwo rani. ¹⁹ Kaimwoka, siyü müyikin kara tiram naingwowyin, kara siir tirim pi dig nwo rani. Mi siyü biyeyin kara tiram naingwo karamae nwowiyin mi kara siirin pa tiri. ²⁰ Ti siyü biyeyin kara tiram naingwo karam nwowiyin mi kara siirin pa tiri. Yio tiriginin karar bi tirkin. Nningaka. Dimin biyieya kariir kwoinau nwokaiya, kariirin saeya hopmimin tirkin. ²¹ Kara bidi kigin, ti hiriinan siyüün ini kariir tir nwowin. Kara siyü müyik tiramin ina naingwowin mi ti dimin biyieya kariir kwoinau nwokaiya saeya kariirin kinirkin tani. Nningaka. ²² Kaimwoka, kariir kwoinin

Adi Komii siir siyiu miyik iiram, ini maigimaigra nwowin. ²³ Kara bidi yinokninkin, ti kariir kwoinawu nwokaiyin siyiuin yio ini sa ywowin yio Adi Komii siir siyiu miyikin io saika nwowikin. Mi kariirin pi sowar ninki anki. Mi ti siyiu biyeyin kariir kou nwowin kariirin pi siyar kiyipsibgi haiginiwi. ²⁴ Kara inkam pai rani mi kariir kwoinin whwokwoka bi nwowikin mi kara maigimaigra bi nwowikin kariir piua ini paenan yiwuhirida. Mi kariirin wi nhinga kinsis haiginiwi ti kwoinin kariir nikpitmaiin, siyiu biye tiram siirsiyin, ha? ²⁵ Kara Adi Komii krimiir Wanin siir boin maigimaigraei Jisis Kraiis siirin krimiir Biyan Inkam Komiiyin siya nikropkikin, kariir nanmaiwarkainam, siya kariirin minam nanmaiwarkainakin, ti kwoin biyeyin kariir kwoinawu nwokaiyin siir huikmaigiyim. Mi kariir kwoin komiiyin Adi Komii siir yai aiir wakaeyokna apim tiri. Mi ii nhirim ti dimin biyeyim kariir kwoinawu nwokaiyim, kariirin pi siyar mi ikpitmai ti nuan digworaekwowim simiir tiram. Iriig.

8

Krais siya haiyoprimdiyumiigikim krimiir dimin biyeyim. Mi krimiirin Adi Komii siir naeyiun siyar swoki hauu.

¹ Mi ta sairisika iikamim yipiki Jisis Kraiis saika namasukikinin, yim wi yaigak wara nwo rani mi wi nonkwobumbuninkin tani, dimin biyeyim krma tirim simiirsiyin. Niingaka. ² Dimusi rani, kara tariinanin Kraiis Jisis siirgin, kariirin dimin biyeyim mi naoni siyiu ikin, siir hiranki siya nanmaiwarkainakin. Mi tariinanin kara ti siyiu hiriinanin simiir swoki o rani. Niingaka. Kariirin Adi Komii siir naeyiun siya bidi hauuwun siyiu miyikin mi kwoin budin omwai waiya yokiyokiiyin siirin. ³ Mi ti krimiir kwoin biye hiriinanin, Adi Komii siir siyiu komiiyin krimiirin wi iikam miyik siya nokwo haiginiu rani. Niingaka. Mi Adi Komii siya siir yinisim iir asi nikropkikin nua tiriirin. Mi siya ini krimiir hiriinanar yaunu oniyin, krimiir dimin biye biyeyim simiir haiyoprimdiyumiigiyam Adi Komii sasar nonkwobumbuninkinakin ta siya naonama mi ini ta saeyar yokworipukimaigiya dimin biye saiiir kirie airin. ⁴ Mi siya hiriinan mansi tirkin, yipiki iikamkim krimiir kwoin biye iir nap karam nwowin mi krma wi Adi Komii siir naeyiun siir kwoin iirrar nwoki apim. Mi krma hiriinan tiri mi krma wi kirie kakar nwowi siyiu komii siir yai imiisiyin. ⁵ Mi iikamim kwoin biye siir kwoin iir napiyokiyokiiyim mi simiirin ini ti kwoin biye ieyar kigirkakin. Mi iikamim Adi Komii siir naeyiun siir yai aiir wakaeyokna apiyokiyokiiyim yim simiirin wi Adi Komii siir naeyiu ieyar kigirkak iskiyin. ⁶ Mi iikamim bidinan siyiu biye iiram naingwokwowyim siir napam mi yim ti iikam hiriinanin, yim wa naonami. Mi iikamim simiir kwoinin Adi Komii siir naeyiun, siir siyiu iiram naingwokwo nanaeyin mi yio wi omwaiyar waiyayokiyokii. Mi siya wi iripar nongwomamair aekiyami Adi Komii saikan. ⁷ Mi iikamim bidinan siyiu biyeyin siya kigirkakiyim yim ti hiriinan iikamim sima io Adi Komii saika nwoyokiyokiiyim. Yim sima Adi Komii siir siyiu iir napim pi boriisopi. Mi sima kiriekaki waeyo siir siyiu iir panansi yapsi. ⁸ Mi ti hiriinan iikamim simiir biyan kwoin biye iirrar napiyim mi Adi Komii siya wi simiiram maigimaigra rani. Niingaka.

⁹ Mi iikam kima tariinanin biyan kwoin biyeyin siir nwo rani. Niingaka. Tariinanin kima ini Adi Komii siir naeyiun kimiir kwoinawu nwokaiyin, ini siir kwoin iir napim. Yio tiriiginin simiir kwoinin ini hanin siya bidi kwirii idwokaiyin. Mi yipikin Jisis Kraiis siir naeyiugin nwo karam nwowin, siir kwoinawu yio ti hiriinan inkamim yio siir tani. ¹⁰ Mi Jisis Kraiis siya kimika nwowi mi kima saika namasukikini mi kimiir piua saeya wa naoki winti. Adam siir dimin biyeyim simiirsi mi kimiir kwoin budin yio wi omwaiyar waiyayokiyokii, siya Adi Komii siya kimiir dapikuwi, siir whwonkam idain dimin whirki kimbu karamaeyin. ¹¹ Biya Jisis Kraiis siya naonama siirin Adi Komii siir naeyiun siyar swoki hidninsiin idwoki ie hirankin. Mi siir naeyiun kimiir kwoinbudnau kwirii idwokaii mi kimiir piua ha naonami mi kimiir kwoinbud iirin wi siir naeyiu ieyar nwoiginiwi omwai waiyayokiyokiiyam.

¹² Ti nomiayuwim krma diminim Adi Komii siir naeyiu ieya boinmimauuwim siyiu miyikin simiir sibgu wakaeyokna ap. Krma iki siyiu biyeyim krimiir kwoinawu nwokaiyim simiir kipi nap. Yim tiriiginin krma simiirin digumii haimriiyugi. Yio ini diminin krma priihaiiyin mi ini siir niyopkiiyiuni hanin ywowin. ¹³ Mi kima kimiir kwoin biyeyin siir napi mi kima wi kimbi naokaowi. Mi kima Adi Komii saika wi aru aru nwokiyami mi Adi Komii siir naeyiun siya wi digar nwowi, kimiir whinkinsis haiginiuwim. Mi kimiir dimin biyeyim kimiir kwoinawu nwokaiyim, wi siya haiyoprimdiyumiigi. Mi kima wi omwai Adi Komii saikar nwoki waiyayokiyokiiyim. ¹⁴ Mi iikamim Adi Komii krimiir Wanin siir naeyiun siir kigninkinkii, simiir mhii kwoinawu kwirii idwokaiyam mi ti hiriinan iikamim yim wi Adi Komii siir yinisim kin nwowi. ¹⁵ Mi Adi Komii siir naeyiun yipikin, krimiiram nikropkiyin, krimiir mhii kwoinawu, kwirii idwokaiyam. Siya ta mhoiya

Adi Komii siya nonkwobumbuninkini, krimiirin saiiir boinididam bi nitkin. Nnngaka. Siya krimiirin siir yinisimnan nauuni diriraerarnikin siir kirieya krimiir whinkinsis haiginiuwam. Mi krma Adi Komii siiramn wi hnnna nwoki ikiuwim, Adiyoi! Adiyoi!
¹⁶ Adi Komii siir naeyiun siyar hurworwokaii krimiir kwoin iirin. Mi krma pi hriii hriiyar naingwokwo kripkaii, krma siir yinisimkim. ¹⁷ Mi krma Adi Komii siir yinisim nnowi mi digworaekwo miyik miyikim, siya nimbiniim krimiiram siya wi krimiir warar mi inkin soitkin haiginiuwi. Mi ti digworaekwowim siya hauuwim Jisis Kraiss siir yim wi krimiir warar mi inkin hauuwi. Mi iikamim krimiir nonkwobuninkinam tiri, Kraiss siir nonkwobumbuninkinam sima tira saiiir hriinan. Mi Kraiss siya mi krma, krma wi dimin miyikmiyik imiirar haii. Mi krimiirin wi siya hainan praprasii. Iriig.

Mhoiyya krma wi dimin miyik miyik imiir haii. Mi krimiirin wi Adi Komii siya hainan praprasii.

¹⁸ Kaimwokikaimwoka. Krma bidi yinokninkinim mi krma ha bidi mi hidgiyim, mhoiyya Adi Komii siya krimiirin wi dimin miyik miyik imiir nusiimauuwi. Mi ti tariinan sima nonkwobumbuninkin haiginiuwim krimiir, ya dimin komii rani. ¹⁹ Digworaekwo whiekakim Adi Komii siya nonkwokwowim ini hindara nikwokwowim. Sima minam nikwokwowi, Adi Komii siya, siir digworaekwo whiekakim, simiir nusiimauuwim yipikin siir yinisimn siir. ²⁰ Digworaekwowim Adi Komii siya nonkwokwowim, sima miyiknan nwo rani. Dimusi rani, simiirin Adi Komii siyar tirbugikin. Sima, sima bi nwokim, hriinanin. Nnngaka. Adi Komii siyar tirkiyin mi sima ini hriiyar nwokripkaiyim mi Adi Komii siya minam naingwowi iikamim sima nonkworinukripkaiyim simiir naingwo tibmii aiirin. ²¹ Adi Komii siyar boinkikim, digworaekwo whiekakim biyye nwowamin. Digworaekwo sima, sima bi tirbunakim, biyye nwowamin. Nnngaka. Krma hriiyar naingwowi, ti digworaekwowim ti biyye nwokiyamim mhoiyya simiirin, wi Adi Komii siyar swoki grabi. Mi ti nuan digworaekwo biyye biyyeyim wi simiir nonkwo rani. Mi mhoiyya simiirin mi Adi Komii siir yinisim ikin, krimiirin wi dimin whirkin kimbu rani. Nnngaka. ²² Krma ina ninokninkinim digworaekwo whiekakim Adi Komii siya nonkwokwowim, sima ha mi kimpipisuwikim, wiga yinisim naokainaeya saiiir hriinan. Mi digworaekwo whiekakim, hriiyar ninouninkiyim mi tariinanin ini hriiyar mi inouninki kripkaiyim. ²³ Mi ti digworaekwowim Adi Komii siya nonkwokwowim sima, sima rani. Nnngaka. Nim krma iriipi hriinan Adi Komii siir naeyiun siir bidiyar mi haiyin, dimin biyanin Adi Komii siya prihauuwim krimiir siir hriinan. Mi nim krma iriipi hriinan ina mi inouninkiyim. Mi krma Adi Komii siiram nnowi, iyya siya krimiir diriraerarki, siir yinisim nwowam mi krma wi rirmiiya nwokii mi krimiir piua wi dimin whirki kimbu rani. Nnngaka. ²⁴ Mi ta krimiir nanmaiwarkaina ya krimiir naingwo tibmii aeyar nanmaiwarkainaka. Mi ta naingwo tibmiiya ya hnnnga, krma hinda niki kaowi dimin taeminim mhoiyya nimbiniyanim krma niki hai karamae nwowim simiiram. Mi inkamin dimin nasae haigiiyin, yoi siya dimin whiram bi swoki naingwowikin. Nnngaka. ²⁵ Mi diminin krma kig karamae nwoyiyin krma siir haiyamin, hindara kao.

²⁶ Mi ti hriinan siyiun iyya kmiir naingwo tibmiiya Adi Komii siiram saeya kirie nwo karam nnowi mi Adi Komii siir naeyiun pa niti mi krimiirin pi siya nini kinsis haiginiuni. Mi iyya krma nhowo dimin whiram kwisboiniyim, Adi Komii siiram, krma ninokninkin tani siya pi panin panina namisi tiri. Mi iki kwoin ara krma pio, boiniyim krimiirin pi Adi Komii siir naeyiu ieyar hurworwokai iski, Adi Komii siirin. ²⁷ Adi Komii siya inkami kwoin kigikin mi siya ina ninokninkinin dimin siir naeyiu ieya tiriyan krimiir kwoinau. Mi Adi Komii siir naeyiun krimiiramn pi siyar srinananae iski Adi Komii siiramn mi sowa pi kwoin whiruar nwokii.

²⁸ Krma bidi yinokninkinim digworaekwo whiekakim krimiir nimbiniiyim simiirin pi Adi Komii siyar niinikirimdiyiu haiginkii miyik nimbiamim. Yipikin siiram naingwokwonanaeyim simiir whinkinsis haiginiuwam. Mi yipikin krimiir nimbngii, dimin taeminim siya naingwowim simiir tiram mi krma siir kwoin iirar timi wakaeyokna ap. ²⁹ Iikamim Adi Komii siya nimbiniim siir iikam nwowam krma ini siir yinisimn Jisis Kraiss ini siir hriinan ywowim. Mi ti hriinan siyiun siya iikam krimiir yaowae adnan asi nnowi. ³⁰ Mi iikamim siya nimbiniim mi ninokninkinim, mhoiyya siir siyu iir sibgu api mi siya wi krimiiram nikiunaei siir siyu iir napim. Mi nim krma siya nikiugiiyim siir wakaeyokna apam mi krma siir whwonkam idain wi rirmiiyar nnowi mi nim krma wi siir yinisimnanar nnowi. Iriig.

Adi Komii siir naingwokwowa wi krimiir haiburgig rani.

³¹ Mi hriinankiniuwi, Adi Komii siya krimiirsi nnowi mi iikam nhirim io krimaka nnowi sima wi digidiga nnowi krimiir niyopakaiyiuim, aniya? Nnngaka. ³² Mi siya siir yinisimn siirin krimiiram nikropkiyim bi kisisiirgin. Nnngaka. Siya ini siirar mi ikropkiyin krimiir

nanmaiwarkainam mi takana ya mi komiiga siya digworaekwowa mi krimiir hauuwim tariinanin siir yinisimin wi dig nwo rani, niingaka siya wa hauuwi siir priihauugiyin krimiir siir hiriinan. ³³ Mi hiriinanki niuwi krimiirin wi nhinga boin hiuriiyuwi yipikin Adi Komii siya nambinin siir yinisim nwowamin, ha? Mi wi digar nwowi, nwrki hiriinan tirim, ha? Niingaka. Krimiirin Adi Komii siya boinkikin, dimin whirki kimbu karamaeyin. ³⁴ Mi krimiirin wi nhinga boini hinin, krma dimin biye tiri iikamki mi krma wi maeyauwa paeki niuwiya wi sair nami, ha? Wi Jisis Krais siya tir tani hiriinanin. Niingaka. Siya bidi yaowin. Mi siirin Adi Komii siyar swoki hidnisiin idwo ie hirankar mi tariinanin siya ini Adi Komii siir ina inig miya nidwowa, maeyauwa inkam inig komiigakim sima nidwowyi sair. Mi siya Adi Komii siiramini ini siir yinisimim krimiiram kwisboinin. ³⁵ Mi krimiirin Krais siir naingwobumbuwa sair hirankin wi nhinga nispakii hai? Mi iya hiki krimiirin niti mi krimiir piuin kimpipisuwi mi inkam nwrki krimiir diriraerar bumbuwu mi iya krma mhiigi mi aowi mi yuis minam mi whaowaei mi iya yaiigi krimiir mi imbiyami mi krimiir nisomaowam tiri mi ti hiriinan digworaekwowa mi krimiirin Krais siir naingwokwowa sair hiranki wi sima namisi ispakii hai, ha? Niingaka. ³⁶ Kaimwoka, ti hiriinan digworaekwowa mi krimiirin ha nimbiamikim yayim Yokwo Komii saeya boinin simiir hiriinan,

krma kiriir iikam bidi ywowa. Mi inokiiinokin sima krimiir ninkin aeyokiyok isomsom aokaowama tirikim. Mi sima krimiirin ini sibsibim sima nisomsom aokaowiyim ini simiir hiriinan kigim.

³⁷ Mi ti digworaekwowa mi simiir kipi naingwo, yim dimin komii rani, Krais siya krimiirin naingwokwonanaekim. Mi inokiiinokin krimiirin simiir bi nwowamin Krais siya whindiraerar haiginiuwikim. ³⁸ Ihi, kara ina naingwo tibmii kinnin krimiirin Adi Komii siir naingwokwowa sair hirankin wi dimin whirki swoki ispakii hai rani. Niingaka. Mi naonami mi tari saeya, aniya? Mi tari irkak piu nwowyi saeya, aniya? Mi tari paekwosim sima, aniya? Mi tari nu tiran biyan kamim sima, ha? Mi tari digworaekwowa mi tariinan nwowim sima, aniya? Mi tari digworaekwowa mi hoiya nimbiniyanim sima, aniya? Mi tari kiriepai kiriepai komii komiiyim sama? ³⁹ Mi tari digworaekwowa mi kou nwowim sima, aniya? Mi tari digworaekwowa nu aoki aowanim sima, aniya? Mi tari iki digworaekwo nhirim sima? Mi ti hiriinan digworaekwo whiekakim sima nispakii haiyim Adi Komii siir naingwokwowa sair hiranki wi dig nwo rani. Niingaka. Krma ta naingwokwowa krimiir Yaowayin Krais Jisis siir hiranki haiga. Iriig.

9

Pol siya hik naingwoyimi yok prase bi haigin Isrel simiir iikamim simiirsiiyin.

¹ Kara Krais siir inkamim mi kara yaimwo imiirar boini, kara kmiirin niksisaie yai boin tani. Adi Komii siir naeyuin kariirin siyar hiurworwokai haiginiuwu mi ti yayim kara boinim mauuim ti digworaekwo simiirin yim yaimwo imairgin. ² Kariir mhi kwoinin inokiiinokin Isrel simiir iikamim simiirsiiyin nap ouu prase bi kinikin. ³ Mi kara siyu kakiswo, kara ha naingwowi Krais siya kariirin wi digumii pi haimriiyugigin mi kariir igsoya wi siyar pi yokwokairiinain mi simiirin wi ta sairsirar pi yanmaiwarkainain mi kima kariir nomiiyauim mi kariir piugin aka, kima wi Krais siir nwoki wakaeyokna apim. ⁴ Ti Isrelmi iikamim, Adi Komii krimiir Wanin siya kmiir bidi yimbiingiyin, siir yinisimim nwowam mi dimin kirie kirieyim paenan niyuaeyim kima bidi kigim. Mi siya siir siyu komiiyin siir siyuim kmiirar mi hauugin, siir wakaeyokna apamin. Mi kima bidiyar yinokninkinim siyuin siir inig iir sibgu hainaniyin Adi Komii siya bidi whinkinsiis haiginiuwim mi wi siya mi nanmaiwarkinaei. ⁵ Mi bidi bidinan inkam komii komiiyim inigakim, kmiir yidiwi wanuyaeiyim, wim kima simiir yiniekim, iya siya nua tiri niti mi siya ini nuan iikamim krimiir hiriinanar yaunni oniyin. Mi digworaekwo whiekakim ini siyar kigirkak iskiyim. Mi krma inokiiinokin Adi Komii siir inig iir hainan iski.

⁶ Kara ha bi boinkin digworaekwo whiekakim biya Adi Komii siya nimbiiingiyim, kmiiram wi tir tani. Niingaka. Mi Isrel kmiir iikam whiekakim Adi Komii siya hiriirar bi nimbim swokim siir isid kina nwowamin. Niingaka. ⁷ Whiekakim Abraham siir yiniekin rani. Dimusi rani, sima Adi Komii siir yai aair bi wakaeyoknakim Adi Komii siya Ebrahim siirin hinina boinkin, isidin Aisakni isidin siir hiranki nitim yim sima kmiir isidin, yipikin wi kara hauuwi, kariir digworaekwo whiekakim simiir mi iki nhirim yim wi nhinga nwowi. ⁸ Ta yayi sair yaimwoki yaimwowa ya hininga, Abraham siir isidin siir yinieyim, yim Adi Komii siir isid rani. Niingaka. Mi yinisimin Adi Komii siya nambinin Ebrahim siirgisiir nhekar nwowam siir isidin sima simairgin Abraham siirgisiir yinisimim. ⁹ Mi Adi Komii siya Ebrahim siirin hinina yimbingi, mhoiia kiriir wiga Sera saeya wi yinpiugak sapi nwowi mi saeya wi yinisim yinkamiyin naokinaei.

¹⁰ Mi ta sasa rani. Nningaka. Rebeka saair yinisim yinkamiyın nwiso yo iriipi hiriinan ad nwirowaniyar yinisimko. Krimiiir brougae walbiyeyin Aisak siirgo. ¹¹ Mi yinisim itmwoyino niki aokaina karamaeyar niki owo, Rebeka saair mhiinau hırar niki okaiyo mi sowa dimın biyie mi dimın wadie ha bi tirko. ¹² Mi Adi Komii siya Rebeka saair boin, kiriir yinisim yaowaeyin yio wi nomousimın siir aowa nrowi mi siya wi siiram mırıi. Tiriuginın yio krimiir niisiimauugin, Adi Komii siya siir kwoinkar nokmwın okwowikın inkamın siir yinisim nwowamin. Mi siyiun inkamki tiriyin yio siir kwoin iir bi nikpitmaugin. Nningaka. ¹³ Yokwo Komii saeya hinina boinka, kariir kwoin komiiyin Jepok siiram nwokin mi siirin kara yimbin siya kariir yinisim nwowim. Mi kara Iso siiram bi naingwokin mi siirin kara yikropki niimaua.

¹⁴ Mi krima wi panina boini? Mi tarii Adi Komii siya siyiu miyik bi tirkin krima hiriinanar ti boin, aniya? Nningaka, nningakiinga! ¹⁵ Adi Komii siya Moses siir boinki, yio kariirar kwoinkın, kara inkam nwiirni mi aingwoyimiyoki mi siirin ha whinkinsis haiginiuwi. Yio kariirar kwoinkın, kara iikam imiir mi whinkinsis haiginiuwi. ¹⁶ Yio hinugin, ti dimın hiriinanın, yio inkami kwoinki bi nwowikın miya siya mırıya mi siyiu miyikın siya napin siirsi. Nningaka. Yio Adi Komii siir naingwoyimiyoka sairar diminkın, iikam imiir nikunamin. ¹⁷ Yokwo Komii saeya hinina boinka Pero siirin nu Isip hiran inkam komiiyin nu kirgiraowiyin, kara kiriirin nu kigiraoan inkam komii asi nokmwın okwo haiginugin mi ti hiriinan siirsi nokmwın okwo haiginugin, sima kariir kirie aiir kigim. Mi kariir inigin omom omomın wi siir nwoki haigin idwokiyim. ¹⁸ Krima dinokninkın Adi Komii siya inkam nwiirni mi aingwoyimiyoki yio siirar kwoinkın mi siya inkam nwiirni mi okmwın antamiyiyiri, yio siirar kwoinkın siya siirin wi hiriayar mi okmwın antamiyiyiri. Iriig.

Adi Komii siya nonkwobumbuninkın haiginiuwa mi siya whinkinsis haiginiuwa sowa.

¹⁹ Mi kimiiir nwiirkin kariirin hinina boini mi ta yaiya saeya kaimwokiniuwi mi Adi Komii siya hinina dimusi boinkın inkamın dimın biyie diriraerarin siirin, ha? Mi yipikın siir kwoin iir niriyyu boinanın, ha? Inkam nwiir karamaeka. Nningaka. ²⁰ Mi yipiki inkamkın, Adi Komii siir yai aiir niriyyu boinanın, ha? Mi hau saeya inkamın sair nonkwokwoin siirin wi ha boini, kira kariirin hiriinan dimusi nonkwokwoin, ha? ²¹ Mi inkamın hau nonkwokwowyin, siya nu haimeiyin pa haii mi siirin hauwo pi kwisa nonkwokwowi, kwira pi wadie sibgu nonkwokwowi mi ta wadie sibgu nonkwokwowa ya dimın miyik tiranka. Mi aka sibgu nonkwokwo karam nwowa, ya iki dimın biyie biyeyim sim tiranka. Yio ti hiriinan siya mi onkwokwowi, yio siirar kwoinkın.

²² Mi Adi Komii siya wi iriipa hiriinanar mi tiri. Yio siirar kwoinkın, siir io aiir kinwakigii, yipiki siya nimbim, iikam biyeyim simiir nonkwobumbuninkınam. Mi siya hiriinan minam tirkin, siir kirie aiir niisiimauugin iikam krimiirin mi siya krimiirin wi aisiima niki onkwobumbuninkın tani. Nningaka. ²³ Mi yio siya iriipi hiriinan siir kirie komiiya mi siir dimın miyik miyikim simiir mi isiimauugin iikam imiirin. Mi siir naingwoyimiyoka krimiirsi nwowa, krimiirin saeyar nimbinkın mi iriipa saeyar ninkiamasu haiginugin, ti dimın miyik miyik siirım krimar nonkwokwo haiyam. Mi siya krimiirin maingimaingra asi nwowaiginugin. ²⁴ Mi siya krimiir nhirmi bi nimbinkın, ti dimın miyik miyik tani, ti iikamim naingwo tıbmii karam nwowiyim simiir nonkwobumbuninkınamin. Nningaka. Mi Juda iikam krima mi Juda iikam tani ikim, krima whiekakarın ti siir dimın miyik miyik imiirin wi hiriayar haiswowi. ²⁵ Mi yayim Adi Komii siya boinkiyim Hosai siir siya hinina winboinkikın,

iikamim biya kariir iikam nwo karam nwowim, mhoiyya sima wi kariir iikam nwowi.

Mi iikamim nu whiranki nitim, kara naingwobuna karam nwowim, mhoiyya kara simiiramın wa naingwobunaei. ²⁶ Mi yai kwira Hosai siir yokwo aiir nwowa hinina boinka, mhoiyya Juda iikamim wi sima boini, nu whiran iikamim simiir, wım kima Adi Komii siir iikam tani. Mi ti nu whiran iikamim mhoiyya ti Adi Komiiyin kwoin budin omwai waiyayokiyokiyin, simiirin wi kara nimbinki kariir iikam nwowam.

²⁷ Mi profet Aisaia siya Adi Komii siir yaiya Yokwo Komii aiirin hinina winboinkikın Isrel simiir iikamim simiir nu hiranım, mhoiyya Isrel simiir iikamim simiir yiniyım sima niyiowi, wi yab siiyınan nwowi. Mi Adi Komii siya ti iikam imiir wi hoimgak nanmaiworkainanaowid rani. ²⁸ Mi Biyan Inkam Komiiyin siya yai wi hiriiriri boin tani, ti iikamim naingwo tıbmii karam nwowiyim simiir nonkwobumbuninkınamin. Nningaka. Siya wi simiiram nwo rani. ²⁹ Biya Aisaia siya hinina winboinkikın mi Adi Komiiyin ninomor kouan sauan kamım simiir kigirkakiyin siya Isrel krimiir iikamim simiirin nhirmi nokmwın onawid karamae nwowi, krima wi hindara kigugu iuguskii. Mi nim wi om whiso Sodom Gomora so hinin tiri. Iriig.

Adi Komii siir yaiya Isrel simiirin saeya whinkinsis haiginugin.

³⁰ Mi krɪma wɪ panɪna boɪni, ha? Krɪma wɪ hɪnɪna boɪni, iikamɪm Juda iikam tani sima kwoin karamaekim miinan miriyyim Adi Komii siir whwonkam ida dimin whɪrki kimbu karamae nwowim. Nɪngaka. Sima naingwo tibmiiya Adi Komii siya simiirin sairsiyar nikiuwi dimin whɪrki kimbu karamaeyin. ³¹ Isrel simiir iikamɪm yɪpiki Adi Komii siya nɪmbinim, siir iikam nwowam, yim miinan siyɪu komii siir siyɪu iir napam mɪrii. Adi Komii siya wɪ simiir nwoki ikiuim dimin whɪrki kimbu karamae iikam mi sima wɪ dig nwo rani. Mi Adi Komii siya wɪ digiumii simiir haimriiyugi. Siya simiirin wɪ dimin whɪrki kimbu karamae iikam nikiu rani. Nɪngaka. ³² Dimusika mɪnsika, sima siir yai aiir bi naingwo tibmiiyim, sima miinan minam mɪrii miinan simar pɪrimɪrii haiyim. Mi Adi Komii siya simiirin digiumii asi haimriiyugin mi siya simiirin dimin whɪrki kimbu karamae panɪnsi yikiusi. Sima Kraisi siiram bi naingwokim mi sima siir bi mi wakaeyoknakim. Mi sima ini inkamɪn siiyaki haingiiyin mi ha nhɪnikaigaiyamiyin, ini siir hɪriinan ywowin. ³³ Adi Komii siir yaiya Yokwo Komii hir nwowa saeya hɪnɪna boɪnkika,

kɪma wakaɛ, kara Adi Komiiɪn mi inkam nwɪrin wɪ kara nokmwɪn ohaiginiuwi siya kirieni hanɪn om Saion hir. Mi iikamɪm yɪpiki naingwo tibmii karamae nwowim, simiirin wɪ siya nonkwobumbuninkini. Mi sima wɪ inkamɪn siiyaki haingiiyin mi ha nhɪnikaigaiyamiyin wɪ siir hɪriinan nwowi. Mi yɪpiki siir yai aiirim naingwo tibmiiyim sima wɪ maigimairga siiram nwowi mi simiirin wɪ siyar whɪnkɪnsiis haiginiuwi. friig.

10

Isrel sima Adi Komii siir siyɪu miyɪk iir bi napkim.

¹ Ti akamɪm kariir kwoin komiiyin ha naingwowi, wɪ Adi Komii krɪmiir Wanin siya nanmaiwarkainae. Isrel simiir iikamɪm digiumii siyɪu biyeyim sima tirin siir haimriiyugigim simiirin wɪ Adi Komii siya swoki anmaiwarkainae mi kara iinokɪnokɪn Adi Komii siiramɪn saair kwɪsboɪnikɪn. ² Kara simiir bidi yinokɪnkinɪn mi kara kimɪr asi boɪnɪkɪgikɪn, sima ini Adi Komii siir siyɪu iir napama miɪnɪnkɪnkɪpkaɪyim. Mi sima ninokɪnkin miyɪk karamaɛka dimin taeminim Adi Komii siya naingwowim sima napam. ³ Mi sima pi whaowaekim dimin taeminim, Adi siya diriraerarkiyim simiir. Mi Adi Komii siya wɪ krɪmiir nwoki ikiuwim dimin whɪrki kimbu karamae iikam. Mi sima simiir siyɪu iirar napkim. Mi miinan simamar mɪriinakim. Mi sima Adi Komii siir aowa bi nwokim. Mi Adi Komii siya simiirin dimin whɪrki kimbukaram panɪnsi yikiusi. ⁴ Mi iya Kraisi siya nita, siyɪu komii siirin, ini inkam igsop nokwokairnani hɪnɪn ikin ini siyar yauni okwokairnaniyin. Mi tiriiginin yio ina digiyyin. Mi yɪpiki Kraisi siir yai aiiram naingwo tibmiiyim simiirin wɪ Adi Komii siya nikiuwi dimin whɪrki kimbu karamae.

Nanmaiwarkaina ya omkak krɪmiirairga

⁵ Mi Moses siya winboɪnkiya yaiya siyɪu komii siira, iikamɪm simiiramɪn, siya min winboɪnkikɪn, iikamɪm siir sibgu apim. Mi Adi Komii siya simiirin wɪ dimin whɪrki kimbu karam hɪriinansi nikiuwim. Mi yɪpiki siyɪu komii siir siyɪu iir sibgu naingwo tibmiiyim, mhoiyya sima wɪ omwaiyar waiyayokiyokii Adi Komii saikain. ⁶ Yio hɪnɪngin, Moses siya hɪnɪna winboɪnkikɪn, iikamɪm sima Adi Komii siir whwonkam idain wɪ dimin whɪrki kimbu karamae panɪna nwowi. Mi siyɪuɪn Kraisi siir yai aiiram naingwo tibmiiyin sasaargin siyɪuɪn Adi Komii siir whwonkam idain dimin whɪrki kimbu karam yio. Nga ta yaiya ya hɪnɪna boɪnkika, kɪma hɪnɪna kipi naingwo ninomor koua hɪriirin wɪ nhɪnga namɪ Kraisi siir nikiunakiyamɪn krɪmiiram? Jisis Kraisi siya bidiyar yuuniyin. ⁷ Mi Krɪma hɪnɪna kipi mi boɪn, iikamɪm naokaowim simiir oma hɪriirin wɪ nhɪnga niuunaiinami Kraisi siir nauuni ikiunakiyamɪm krɪmiiramɪn Jisis Kraisi siya bidi yɪnsiin idwonamɪn ninomor hirankɪn. ⁸ Adi Komii Komii siir yaiya hɪnɪna boɪnkika. Adi siir yaiya ini kɪmiir kingiingikingiin waraurar nwowa. Mi saeya kɪmiir mhi kwoinaw waraurar nwoka mi kɪma ta yai aiirin ina boɪnkiiyim. Mi ta yaiya krɪma boɪnkiya sair yaimwokiayimwowa ya hɪnɪnga, kɪma Jisis Kraisi siiram daingwo tibmii. ⁹ Mi kira iikam nhɪrmaka hɪnɪna boɪni, Jisis Kraisi siya kariir Biyan Inkam Komiiɪn mi kira ha naingwo tibmiiɪkikɪni, ta Adi Komii siya swoki hɪdnɪnsiin idwowa Jisis Kraisi siirin iɛ hirankɪn mi kɪriirin wɪ Adi Komii siyar nanmaiwarkainae. ¹⁰ Mi krɪmiir kwoinim Kraisi siir dimin taeminim simiiram naingwo tibmiiɪkikɪni mi krɪma ta krɪma mi aingwo tibmiiɪkikɪna sairin ha mi boɪnɪkɪgii mi Adi Komii siya krɪmiirin wɪ dimin whɪrki kimbu karamae nikiuwi mi krɪmiirin wɪ siya nanmaiwarkainae. ¹¹ Yokwo Komii saeya ti dimin iirin hɪnɪna boɪnkɪn mi iikamɪm siiram naingwo tibmiiɪkikɪniyim sima wɪ hikak nwo rani. ¹² Ta yaiya Juda iikamɪm mi Juda iikam tani iikim, hɪnda tindanim, ti nu iirar nwoirkakim, krɪmiirar boɪnkika. Mi krɪma whɪekakarɪn Adi Komii siir whwonkam idain ini hɪrii hɪriinankɪnar ywowim. Adi Komii siya krɪmiir whɪekakniyar Adi Komiiɪn. Mi ini mi owɪn iikam whɪekakim, yɪpiki siiram kauwok boɪnim, simiirin wɪ siya whɪnkɪnsiis

haiginiuwu mi dimin miyik miyikim wi siyar hauu haiginiuwu. ¹³ Adi Komii siir Yokwo Komiiya saeya hinina boinkika, iikamim Biyan Inkam Komiiyin siir inig iir dapikiuwim simiirin wi siya nanmaiwarkainaei.

¹⁴ Mi sima siiramim wi paniina kauwok boini, sima siiram naingwo tibmiikikin karamae nwowi, ha? Mi sima siiramim wi paniina mi naingwo tibmiikikini, sima siir yai aiir wakae karam nwowi, ha? Mi iikamim sima siirin simiir boinmimauu karam nwowi mi sima wi paniina wakaei, ha? ¹⁵ Mi Adi Komii siya siir iikam imiir nikropki karam nwokiswo siir yai aiir boinmimauuam mi sima wi paniina wakaei, ha? Yio ti hinin siyuun miyik rani. Adi Komii siir Yokwo Komiiya saeya iikam imiirin hinina boinka. Iikamim yipiki Kraisiir yai win kibieya saiiir boinmimauuim, yim iikam bimbuiwu rani. ¹⁶ Mi Isrel simiir iikam whiekakim Kraisiir yai win kibieya saiiiram bi naingwo tibmiikikinkim. Isaia profet inkamim siya hinina winboinkikin, Biyan Inkam Komii, iikam hoimgak rani, krimiir yai naingwo tibmiikikiniyim mi iki nhirim yim ini nunga ywowim. ¹⁷ Minsika, ti iikamim sima Kraisiir yai aiirim whisarii bi naingwo tibmiikikinkim sima ta yai aiir bidi wakaeyim. Ta yaiya sima saiiirin whisarii bi wakaekim, saiiirin iikam imar boinmimauuwamkim simiirin. Mi sima asi wakaekim saiiirin.

¹⁸ Tariigina kara pi kimiir srii, Isrel simiir iikamim sima ta Kraisiir yai win kibieya saiiir bidi wakaeyim, aniya? Iki, sima bidiyar wakaeyim. Adi Komii siir yaiya yokwo Sam hir nwowa saeya hinina boinka, ta yai win kibieya iikam ima bidi yapboinmimauuwa, hinda tindan maeyauim Isrel simiir iikam ima nwowim simiirin.

¹⁹ Mi kara kimiirin pi dimin whirin siir swoki kwasriigi, kimiir kwoinin ha naingwowi, Isrel simiir iikamim sima whaowaekim ta yai aiir bi ninokninkinkim, aniya? Niingaki, niingakinga sima bidiyar yinokninkinim. Moses siya bi ti Isrel simiir dimin taeminim simiir winboinkiyin siya hinina winboinkikin,

Adi Komii kara, kara wi iikamim maeyau nhiranim inig komii karamaeyim, wi simiir haii. Mi yim sima kariir dimin taeminim simiir bi ninokninkinkim. Mi kimiirin wi kara kiyopsibgikikaigiki mi kima wi kigmair prasae kin tani, dimin taeminim kara tirim simiiramim.

²⁰ Mi Aisaia, profet inkamim siya bi kaorarao boinkin, iikamim Juda iikam tani simiirin. Siya hinina boinkin, Adi Komii siir yai aiirin, iikamim miinan kariiram mirii karamae nwowim, yim sima kariir bidi yakigniyim. Mi iikamim kariiram srii karamae nwowim iikam nhirmi, kara simiir hariirin bidiyar mi imbiyamim.

²¹ Mi profet inkamim Aisaia siya Isrel simiir iikam imiirin hinina boinkikin Adi Komii siir yai aiirin, ii kasakasa rani, namkiyim, kara simiiram nikui kinkina nanaeyim, kariir wakaeyokna apim. Mi sima ini borisopim mi kariirin sima digiumii haimriiyugig mi sima kariir yai aiir bi wakaeyoknakim. Mi sima ini yantamyiriyir kainim. Iriig.

11

Adi Komii siya Isrel simiir iikamim simiirsi naingwobumbugin.

¹ Kara kimiir sriiyam tiri, kima hariiyar naingwowi, Adi Komii kirmiir Wanin siya siir isidin Isrel simiir iikam imiirin digiumii bidi haimriiyuin, aniya? Niingaki, niingakinga. Mi an kararin Isrel inkamairgin. Abraham siya kariirar brougaekin mi an kara Bensamini isidin siir hirankin. ² Adi Komii siya siir iikamim bidi bidininya siyar nimbingiyim, simiirin digiumii bi haimriiyugin. Mi kima bidi yinokninkinim yaiya profet Ilaija siya kwisboinkiya Adi siiram Yokwo Komii hir nwowa Isrel simiir iikamim simiiram, siya hinina kwisboinkikin, ³ Biyan Inkam Komii, kariir profet inkamim Isrel sima bidi yisomson aokaokiyim. Mi huiyim wraisu Adi Komii siiram ninkin imiyyaeya yim iriipi hiriinan sima bidi mi inikinhimnhingiyim. Mi kanakanar nwowi mi sima kariiram hansiri, kariir nisomaowam. ⁴ Mi Adi Komii siya siirin panin yaiya sae yowarki boinki, ha? Siya ha boinkikin. Niingaka. Kariir iikam 7,000nim, yim ina nwokripkaiyim kariir yai airar wakaeyoknakiyayim kara simiirin digiumii bi haimriiyugin. Mi sima Bal simiir niksisa diminin uruwai siyaowaini hanin igak siiram bi nakaiswaekim. Niingaka. ⁵ Mi iriipa hiriinan, tariinanin isid haimii whirin ina mi owin, Adi Komii siya nambinin siya simiirsi naingwobumbugin. ⁶ Adi Komii siya simiir nambinin siya simiirin whisarii bi nimbingin, siya simiirsi naingwobumbugin. Siya simiir miyim sima miriyyim simiirsi bi nimbingin. Niingaka. Mi Adi Komii siya miyim sima miriyyim simiirsi nimbingiswo mi ta siir naingwobumbuwa wi opa pi kimaeyin.

⁷ Mi krime wi paniina boini? Ti diminin Isrelmi iikamim miinan sima napmiriyyin, siyu komii siir siyu iir napam sima siir bi haigin. Mi iikamim Adi Komii siyar

naingwobumbunim mi ha nambininim siir iikam nwowam, sima simaigrim ti dimin imiir haiyan iikamim. Mi iki iikam nhirim, yim simiir kwoinim Adi Komii siyar tirkikin mi sima ini kwoinam yaowhaeyuim, siir siyiu iir napim. ⁸Yokwo Komii saeya boina saiir hiriinan, simiir kwoinin Adi Komii siya bidi tirkiyin mi sima ini kwoin karamae ywowim. Mi diminin sima kigiyim, sima siiram kig naingwo tibmii kinim pi borrisopi. Mi diminin sima wakaeiyin, sima siiram naingwo tibmii kinim pi mi borrisopi. Mi biya sima nwoa, hiriyyar nwoyokiyokiinaniyan mi ini tariinanar yadigniyin. ⁹Adi Komii siir yaiya Devid siya winboinkiya ya hiniinga, sima Adi Komii siirin bidi yaingwo owouugikim mi sima ini yaewou nikwo aeyim inantionanamim. Mi tariigina ya ini uridin krime hiuridkikaiiyin huwam ini siir hiriinan ya kiyiskaii mi simiirin wi hindara nonkwobumbuninkin iuguskii. ¹⁰Sima inkam nhwokwisaenan dwokiyam, sima kipi nanaokigimokaeyam. Mi sima inkamin dimin hikak haiiyin mi ha hiugraknainaminyin, siir hiriinan dwo. Mi simiir dimin biyieyem, simiirin wi hiriinanar timi kikin hiugrak haiginu.

¹¹Mi kara kimiirin pa swoki sriigii, kima ha naingwowi, ti Isrel simiir iikamim sima bidi yonkwobumbuninkin iuguskiyem, aniya? Niingaki, niingakiinga. Mi sima Kraisi siir yai aair bi wakaeiyoknakim mi ta hiriinan sairsi whinkinsis haiginuugan Adi Komii siya iki Juda iikam tani simiir nanmaiwarakainam. Mi Isrel simiirin wi Adi Komii siya minki mi sima wi io whwonkam Juda inkam tani simiir nanaowi. Dimusi rani, siya dimin miyik simiir hauugin. ¹²Mi siyiu biyieyem sima tiriyin, Adi Komii siirin simar huuyarmai mi siya iki iikamim Juda iikam tani simiirin dimin miyik asi hauuwi. Mi Isrel simiir iikamim sima Adi Komii siir dimin miyik miyikim, simiirin ini yimiyuwim mi Adi Komii siya ti dimin miyik miyikim iki iikam nhirim sim asi hauugikim. Mi mhoiyya Isrel simiir iikamim sima Kraisi siiram swoki haiyug naingwonanii mi ti dimin miyik miyikim wi Juda iikamim ti nu iirar nwoirkakim hinda tinda wi simiir whinkinsis haiginuwi.

Adi Komii siya Juda iikam tani simiir nanmaiwarakainakim.

¹³Mi tariinanin kara ti iikam Juda iikamim tani, tisi yai kimiir nini boinmimaununiyan. Kara aposel inkamkin, kariirin Adi Komii siya nikropkikin ti iikamim Juda iikam tani, kimiiram. Mi ta miyya kara miriyya kara sairamin maigimaigra komii asi nwowi. ¹⁴Mi iyya kara hiriinan tirin mi kariir isidin Isrel sima wi whwokwoka nwo rani. Sima wi dimin miyik miyikim Adi Komii siya hauuwim iki iikam nhirim sim, huuyirmaii. Mi kara Juda simiir iikam nhirim wi ti hiriinan siyiu iirsi nanmaiwarakainaei. ¹⁵Adi Komii siya wi iikamim Juda iikam tani simiiram kiwaki, saika nongwomamair aeyam. Dimusi rani, siya Isrel simiir isidin, siirin digiumii bidi haimriiyugigin. Mi mhoiyya iyya siya simiir swoki ikiunaei siiram swoki itim, ya wi dimin miyiki miyiknan nwowi, inkamin ieyanki swoki insiin idwowyin mi omwai ha waiyaeiyin siir hiriinan.

¹⁶Mi inkamin paemiyyim Adi Komii siir nikiuamauwi mi iki siir kwiya kwiya mi siir kwoim mi siir nidim, yim iriipi hiriinan siirara kinaigim. Mi Ebrahim siya mi profet inkam miyik miyik ikim, sima Adi Komii siir yinisisim nwowi, mhoiyya simiir isidin simiir yinieyem wi iriipi hiriinan siir yinisisimar mi owi. ¹⁷Mi Adi Komii siya ibin inkamki nonkwo nankaiiyin, siir kwiya wai imiir nikrip haii mi siya ibin sasa nikii whakiyin siir kwiyan ha mi ikrip haii mi simiirin wi iripa nitimrwaku widgii. Mi sima kirie wi sima simar swoki inhai anainaei. Mi Juda iikamim yim ini ibin inkamki nonkwo inkiniyin, ini siir hiriinan ywowin. Mi Juda iikam tani yim ini ibin sasa nikiiwhakiyin, ini siir hiriinan ywowim. Mi kima isid whisairin ini iripar yitinakium, ti pae wiso sowiir hiriinan. Mi wim kima ini ta paeyakwiya waiya ini saiir igsoop aair nokwokairiinanar ywowin. Mi wim kima opa pi siir mi imiirsiyar mi haii. Mi Juda iikam tani kima kirie pi Juda iikamim simiirsya mi haii. ¹⁸Mi kima hiriinan nwowi mi kima wi ha kipi naingwo, Juda iikamim simiir kouin ini kima ywowim, yipiki ti paeyakwiyan wainamim Adi Komii siya nikrip haiiyim simiir hiriinan. Mi kima hiriinan dimuam naingwowi, ha? Wim kima ini paeyakwiyanar ywowim mi Juda iikamim yim ini paeminan ywowim. Wim kima ini paeyakwiyanar ywowim mi kima wi dig nwo rani, pae siir mi imiir op hauuwim, paeyakwiya imiirin paemi ieyar kirie haiginuwi.

¹⁹Mi wim kima wi hiniina boini, paeyakwiyanar Adi Komii siya nikrip haiyem igsoopa krime mi okwokairinaei yio ini mi owin. ²⁰Ta yaiya, ya yaimwowaigra mi kima, kimasiyar mantirao ta sairsiyin. Simiirin Adi Komii siya nhinikripkikim. Dimusi rani, sima siir yai aair bi wakana apkim. Mi simiir igsoopa kima asi nokwokairiinanawidga, wim kima siir yai aairam naingwo tibmii kinim. Mi kima, kimamar kipi naingwona, kima wi ti idid. Mi diminim kima naingwo tibmii kinim simiirsa ha timi mantirao. ²¹Juda iikamim, yim ini paeyakwiya kinan ywowim mi Adi Komii siya simiirin wi hiriyyar kigninkin okripkai rani. Niingaka. Simiirin wi siyar nikrimkripkii. Mi wim kima, wi ha kipi mi aingwo, Adi Komii siya krimiirin, wi hiriinan mi tir tani. Niingaka. ²²Adi Komii siya iikamim

digiumii siir haimriiyugigim, simiirsiiyin naingwoyimyok karamaeka. Nningaka. Sima ini ibyakwiyaam Adi Komii siya nikrimkripiyiyim ini simiir hiriinan ywowim, wim kima ini ibin sasa niki whakiyin, siir kwiyam ini simiir hiriinan ywowim. Mi kima siiram wakaeyokna apkripkai karam nwowi mi kima wi hiriyyar naingwowi, siya wi krimiir nhinikriropki rani mi wi krimiir nonkwobumbunin iguski rani, aniya? ²³ Mi Juda iikamim sima swoki angwo tibmii kani, Adi Komii siya wi digar nwowi, simiirin wi simiir naeyiu imiirar swoki iyopkimkikiugii. ²⁴ Mi Juda iikam tani kima ini ibin sasa niki whakin Adi Komii siya nikripiyiyin, ini siir hiriinan ywowim. Adi Komii siya miriyya miyya ya ini saikisar ywowa. Mi siya kimiirin ibin inkamki nankinin, saikar yinkan iyopkikiu haiginiu. Mi Juda iikamim ini ti ibin inkamkin nankinin ini siir hiriinan ywowim. Mi Adi Komii siya kimiirin Juda iikam tani hinin tiri, ya tariigina ya mi komii rani, Juda iikam simiir swoki ikinaei mi simiirin simiir maeyaugi maeyau imiirar swoki iyopkimkikiugii. Nningaka. Iriig

Adi Komii siya iikam whiekakim Juda iikamim simiir-im mi Juda iikam tani ikim wi simiirar nanmaiwarkaina swovi.

²⁵ Ti kariir akamim, kara ha naingwowi, ta yaiya sair yaimwokiyaaimwowim simiir ti sibgu inoknankin, biya inkamki sibgu ninoknankin karam nwowi, kara ha naingwowi kima ti diminin siirgisiiir ti inoknankin mi kara pi borisopi, kima hinina naingwoim digworaekwo whiekakim simiirin kimar yinoknankin iski. Nningaka. Adi Komii siya kiyopsibgi haiginiuwi Isrel simiir iikamim simiir kwoin imiirin mi wi ta iyya Juda iikam tani Adi Komii siya nimbiniin siir yinisisim nwowi, sima naingwo tibmii kinaana wi salirar nadigni. ²⁶ Mi mhoiyya ti digworaekwo whiekakim sima digii mi Isrel simiir iikamim ha swoki amswowi Adi Komii siiram mi simiirin wi siyar nanmaiwarkainaei. Adi Komii siir yaiya Yokwo Komii hir nwowi saeya hinina boinka, inkamim iikam imiir nanmaiwarkainanin, yo om Saionanki nitin inkamim siya. Mi kwoin bibiyeyim Jekopni isidin siir kwoinaw nwokeyiyim wi siya kindimdiyugii.

²⁷ Mi ta iyya, kara simiir dimin biyeyim simiir kindiyugii mi ta biyya kara nimbina, nimbina ya wa nimbiyami. ²⁸ Isrel sima Adi Komii siir yai win kibiya digiumii sair haimriiyugigim, sima whwokwoka saika bi nwowikim mi Adi Komii siya simiirin io asi nwokin. Mi iki Juda iikamim simiiram asi nanimiinkinamkin. Dimusi rani, Isrel simiir kamim Adi Komii siya bidi yimbiniin siir iikam nwowam. Mi siya simiiramar naingwokwoin. Dimusi rani, bidi bidiniyarin siya simiir brougaeyim Ebrahim, Aisak mi Jekop, simiir bidi boinin hinin, kimiir isidin wi karar kigiriraowi mi simiirin wi siyiu miyyik iirar tirhaiginiuwi. ²⁹ Adi Komii siya simiirin wi siyiu miyyik iirar tiri. Dimusi rani, siir kwoinin wi swoki kinsa haigii rani, iikamim siya nimbiniin, siir iikam nwowam, simiir nanmaiwarkainamin. Nningaka. ³⁰ Biyya Juda iikam tani yaewan kima niki kindiyu wankim Adi Komii siir yai aiirin mi tariinanin Adi Komii siya krimiirsi naingwobumbugin mi siya kimiir asi whinkisiis haiginiuwi. Dimusi rani, Isrel simiir iikamim, sima Adi Komii siirin digiumii haimriiyugigim mi siya kimiiram asi nanimiinkinani. ³¹ Adi Komii siya kimiirsiiyin ina naingwobumbuwim. Dimusi rani, Isrel simiir iikamim sima siir yai aiirin yaewan bidi kindiyuwangikim. Mi tariinanin, Adi Komii siya wi simiirsi swoki angwobunaei mi siya simiirin wa whinkisiis haiginiuwi. ³² Mi ti siyiuin Adi Komii siir yai aka nantamiyiriyiriyin, Adi Komii siya iikam imiirin wi iikamim hugripkiikikaigiyim wi simiir hiriinan hugripkiikikaigi mi Adi Komii siya krimiirin ti hiriinan tirkiyin mi siya mhoiyya krimiirsi naingwobumbuwi mi wi krimiir whinkisiis haiginiuwi. Iriig.

Krima Adi Komii siir inig iir hainan.

³³ Ha kipi naingwo, krimiir Adi Komiiyin, siya bimbuwigi mi iuwi digworaekwowim siya ninoknankinin, ini solwara nwowi siyinkrinim ini simiir haiburim mi kougikouwin ini siyar yowiskiyin. Krima ninoknankin tani, ti hiriinan siyiuin siya tiriyin mi siya krimiirin wi panin panina namisi tiri, siya hindara tiri. ³⁴ Kaimwoka, Yokwo Komii saeya hinina boinka,

yipikin Biyan Inkam Komii siir kwoin iir ninoknankinin, ha? Mi wi nhinga boini siirin, hininin, kira ti hininin si ti tir, iyye? Ti hininin si ti tir, ha? ³⁵ Yipiki inkamkin dimin Adi Komii siir niki hauuwi mi mhoiyya siya siirin wa swoki iyopkiyuwi siirin, ha?

³⁶ Nningaka. Digworaekwo whiekakim siyar tirikim. Mi digworaekwo whiekakim simiirin ini siyar kigirkakim mi digworaekwowim yim ini hiriyyar nwowim, siir kinsiis haiginiuwam. Mi krima siir inig iirin inoknankin hiriyyar hainananaei. Taka yaiya, ya yai kaimwoki kaimwoka. Iriig.

12

Krimiir mhai kwoinim Adi Komii siirin inkamim dimin taemin siir nankin imiyyaeyim simiir hiriinan hauugi.

¹ Ti kariir akamim, kara kimiirin ta yai aair boinankwokwokii, Adi Komii krimiir Wanin siya krimiiramin naingwobumbu prasae bi kinkin. Mi siya krimiirin siyu miyik miyik kasa bi tirkin, krimiir whinkinsiis haiginiuwam. Mi krma, krimiir mhai kwoinim Adi Komii siirin, inkamin nae siir ninkin imiiaeyiin siir hiriinan hauugi. Mi krma siir yai imiir wakaeyokna mi siir mi imiir mirii. Mi siya wi krimaka nwoki ingwomamair aeyim. Mi ti hiriinan siyuiin krma Adi Komii siir inigin wi siir nwoki hainan kiiinim. ² Kima siyuiim nuan iikamim sima tiriiyim simiir kipi kigna diriraerar. Nningaka. Kima Adi Komii siir tiki kigninkinki, kimiir kwoin imiir huirworwokayiamin mi kima wi Adi Komii siirgisiram wakaeyokna apan iikam nwoki owim. Mi kima wi haini ninokninkini digworaekwowim Adi Komii siya naingwowim kima tiram. Yio tiriiiginin ini yokiyin, Adi Komii siirin wi maingimaiga siya nwowaiginiui. Mi Tiriiiginin, krimiirin wi siya whinkinsiis haiginiui.

³ Adi Komii siya kariirsi naingwobumbugin mi siya kariirin siir aposel inkam asi noknwin okwohaiginiugin. Mi ta hiriinan kara inigakin kimiirin hiniina boinim, wim kima inig karamae iikamim kima ha kipi naingwo kima wi inig komiigak iikam nwowi. Nningaka. Kima, kimamar kipi naingwona mi kima, kimiir naingwo tibmiiya Adi Komii siya hauuwa kimiir, saiirgisaiir digar hid. Mi kima wi ti diminin siya nimbingiyin tiram wi siir nwoki tirim. ⁴ Krma dinokninkin, krimiir piua kwiruwairga mi saiir piua haimii haimiiyam kasa rani. Piu haimii nhirim yim dimin whir nonkwo diriraerarikim mi haimii yim dimin whir mi onkwo diriraerarikim sima dimin whirua bi nonkwo diriraerarikim. ⁵ Mi ti hiriinan siyuiin krma iikam kasa rani mi krma ini piu kwiruwananar swoki owim. Dimusi rani, krma Kraisi siir yai aair wakaeyokna apkim mi krma ini iripar yitnakiuwim. Mi krma, krma krma ti swoki whinkinsiis ankinsiis irni nwrniyin. ⁶ Mi diminin Adi Komii siya tiriiyim mi siya hauuiyim krimiir sima hirii hiriinanankina rani. Nningaka. Adi Komii siya kimiirsi naingwobumbugin mi kima wi hainii ninokninkini diminin siya kimiir boinmauuin. Mi siya ta yai boinmauuuni ninokninkina inkam nwrni hauuwi mi siya siir naingwo tibmiiya saiir digar boinmauu. ⁷ Mi Adi Komii siya krimiirin kirie siir mi aair miriiyam hauuwi. Iki iikam nhirim sima whinkinsiisam mi kima ta mi aairgi aairrarar sibgu mirii iski. Mi Adi Komii siya kimiirin kirie siir yai aair boinmauuam hauuwi. Mi kima ta miya siya hauua saiirgisaiirrarar sibgu mirii iski. ⁸ Mi kima iikamim Adi Komii siya nimbiniim iikam nhirimi nokboin prapas haiginiuwim mi ti hiriinan siyuiin kima tirin simiir, simiirin wi siya whinkinsiis haiginiui. Mi iikamim yipiki Adi Komii siya nimbingiyim iikam nhirimi nokboin prapas haiginiuwim mi kima ta mi aairrarar sibgu mirii simiir whinkinsiis haiginiuwim. Mi iikamim yipiki Adi Komii siya nimbingiyim digworaekwo iikam nhirimi soiitkin hauuam mi sima ta mi aairin sibgu mirii mi simiirin digworaekwowim hoimgakar soiitkin hauu. Mi iikamim yipiki Adi Komii siya nimbingiyim iikam nhirimi kou nwowim, kima sibgu tir mi kima wi sibgu dwo. Mi iikamim yipiki Adi Komii siya nimbingiyim, iikam nhirimisi naingwoyimyokim, sima saiirin wi sibgu tir. Mi kima simiirin wi nimbuniekakar dwoki.

⁹ Kima kipi niksisa, kima irni kwirniyam daingwo dimin miyik miyikim simiiraramar daingwo. Mi diminin biyie nwowiyim simiiram kipi naingwo. ¹⁰ Irni nwrniyam naingwokwowa, ini kiriiir yinwigim simiiram kira naingwowa ini saiir hiriinan yowa iikam nhirimiyam naingwokwowa ini karamar naingwonaeyi ini saiir haibura. ¹¹ Kima piugi kipi piyao. Diminin kima tiriiyin Biyan Inkam Komii siir kimiir kwoinin ti siirrarar hauu iguski. ¹² Kima maingimaiga hiriirar dwokripkai iya Biyan Inkam Komiiyin Kraisi siya swoki itana saiiram. Mi iya kimiirin dimin biyieki kimbua haiginiui, kima wi sibgu dokworinu. Adi Komii siiramim dimin taeminamin. Inokinokar sriinanae. ¹³ Mi iikam nhirim naingwo tibmii kiiiyim sima paeprikabnan nwowi mi kima simiirin kimiir digworaekwo imiirar hauu. Mi iikam nhirim om whiranim kimaka boinaenakiyam niti, kima simiirin igi haigi idwokaigi.

¹⁴ Mi iikamim kimiir nonkwoinwomwiiirninikin haiginiui kima simiirin yamdi kipi swoki tir. Kima simiirin siyu miyiki miyik iirar tir. Mi Adi Komii siiram kwisboinki simiir whinkinsiis haiginiuwim. ¹⁵ Mi iikamim maingimaiga nwowi mi wim kima iriipi hiriinan simakar timi inkin maingimaiga. Mi sima hik mi haii mi wim kima iriipi hiriinan hik simakar timi inkin hai. ¹⁶ Kima iripa dongwomamair ae kima ha kipi naingwo, kowuin ini kimar ywowim. Nningaka. Kima iki iikamim inig karamaeyim simaka damasu mirii, iki mi bibiyeyim sima miriiyim simiir. Mi kima iki iikam nhirim simiirin ha kipi naingwo, ninokninkin komiigakin kimar yo. Nningaka. ¹⁷ Mi kima iikamim siyu biyie kimiir tiri simiirin yamdi kipi swoki tir haiginiui. Mi kima iikam imiirin dimin miyik iirar tiri mi sima wa kigninokninkinii. Wim kima siyu miyiki miyik iirar tiri. ¹⁸ Mi siyu kakin niuwi, kima digworaekwosi kipi niniansao. Nningaka. Kimiir kwoin komiiyin iikam imaka nongwomamair aeyam daingwo. ¹⁹ Ti kariir akamim kima iikamim kimiir tirbuwim simiirin yamdi tirbuwam kipi swoki tir. Kima ti iikamim io kimaka nwowim,

simiirin Adi Komii siiramar dwo. Wi yamdi siyar tiri. Kima ti diminim Adi Komii siiram dwo yamdi siyar tirim. Dimusi rani, siir yayi Yokwo Komii sair hir nwokaiyim hiniina boinkim, simiirin mhoiyya wi yamdi karar tirhaiginiuwi mi wi karar nonkwobumbuninkin haiginiuwi. ²⁰ Mi kima iikamim siyiu biyie kimiir tirim simiirin yamdi kipi swoki tir. Mi sima mhiigi naowi, kima simiirin naemim ha timi hauu sima naeyam. Mi sima kwoinkim mi haeti, kima simiirin op ha timi hauu kwiyae. Mi kima simiirin hiriinan tiri, mi sima wi nidid prasaekikin tani, ti siyiu biyeyin sima tirin kimiir siirsiyin. Mi ti hiriinan siyiun yio ini nhiridmir parid siytkinkinan ywowin simiir mwo imiir. ²¹ Mi hiriinanki nuwi, kima siyiu biyeyin siiram kipi kiwaki, siya nikwowaisiyam. Nningaka. Kima siyiu biyie imiirin siyiu miyikin kima tiriyin siya dikwowaisii. Iriig.

13

Kima gavman simiir siyiu imiir dap

¹ Iikam hoimgak krimarin, gavman simiir inkam komii komiyyim simiir yai imiir wakaeyokna. Adi Komii krimiir Wanin siyar nokmwın okwo haiginiugim gavman simiirin, iki iikam whiekakim omom omomanim simiir kigriraowam. Adi Komii siyar nimbingikin, iikam imiirin, gavman nwowamin krimiir kigriraowam tariinanin. ² Mi iikamim gavmani iikamim simiir yai wakaeyokna karam nwowim, yim sima digimui Adi Komii siir haimriiyuwi mi ti hiriinan kamim, yim siyar nokmwın okwo haiginiugim, ta hiriinan mi aiiir nwowamin. Mi sima gavman siir yai aiiir wakaeyokna karam nwowi, simiirin wi gavman siya nonkwoninwoimwınrınkin haiginiuwi. ³ Mi iikamim siyiu miyik sibgu tiriyim, kima ha kipi naingwo gavman siya wi io kimiir nwowi. Nningaka. Mi iikamim siyiu biyie tiriyim, sima didid simiirsiyin. Mi kima gavman siirsi nididi, io kimiir nwosi mi kima wi ti hiriinan siyiun siir di tirii kima wi siyiu miyik iiararar pi tirin. ⁴ Yim sima Adi Komii siir igsoa sair nokwokairinanan ywowim. Mi kimiirin ini simar kigirkakim mi kima wi iripar nwoki ingwomamair aeyim. Mi kima siyiu biyie tiri, kima wi didid. Dimusi rani, sima inig komiigak whisarii bi nwokim mi kimiirin simiir kirie aeya nonkwowi mi wi sima nonkwobumbuninkin haiginiuwi. Adi Komii siir igsoa simar nokwokairinaka, iikamim siyiu biyie tiriyim simiir nonkwobumbuninkinam. ⁵ Dimino whiskwo kima wakaeyokna api gavman siir yai aiiirin. Kimiirin wi Adi Komii siya pi nonkwobumbuninkinisi mi wi mi naingwoyimoknanaeisi. ⁶ Wim kima umirim Gavman simiir asi hauuwi, Adi Komii siir igsoa simar nokwokairinanaowida, kimiir kigriraowam inokiinokin mi kima wi wadie nwoki owim. ⁷ Mi kima dimin taeminim gavman simiir iikam ima nikiuwiyim, simiir hauuwam yim ha timi hauugi. Mi Kima gavmani iikamim umiram sima sriigiyim, kima simiirin ha timi hauugi. Mi sima nuni umiram mi sriigii, yi iriipa hiriinan ha timi hauugi. Mi gavmani iikamim yim sima ini krimiir kou ywowim mi krima simirin siyiu miyikimiyik iiarar sibgu tir. Iriig.

Mi iikamim iikam nhiram naingwoiyim, yim sima Adi Komii siir siyiu iir napikim.

⁸ Mi kima inkam nwiri dimin haii, wi niyopkiyiu karamae kipi swoki o. Mi kima inkam nwiraka wi hiriinankak kipi nwo. Mi diminin whiruwairgin, niyopkiyiu dig nwo karamae nwowi, irni nwirniyam naingwokwoiyin. Mi iikamim, iikam nhirimiyam naingwokwoiyim yim sima Adi Komii siir siyiu iir napkim. ⁹ Adi Komii siir siyiu komiyyin hiniina boinkin, kima hai inkam nwirni wig aka kipi nanae mi wig irni kam aka kipi mi anae. Mi inkam kipi mi isomsom aokao mi hai kipi mi tauae mi kipi mi kigmair, ti sima sima rani, siyiu komii siir yai nhirim ina mi owim. Mi diminin whiruwairgin simiir kou nwowin, yio hiniingin kima iikamim kimiir omaka kingiin nwowim, simiiramin kiramar naingwonaeya sair hiriinan daingwo. ¹⁰ Iikamim, iikam nhiram naingwoiyim sima simiirin siyiu biyie bi tirikim mi ti hiriinan siyiun iikam nhiram naingwoiyin, yio Adi Komii siirgisiir siyiu iiarar napi.

¹¹ Kima hiriinan tir iya Jisis Kraisi siya swoki iuuniyana nua tiriir ini kingiin nwowa. Mi kima Jisis Kraisi siir mi aiiir mirii wi kipi mirii piyapiyao. ¹² Thi, iya siya swoki itana nua tiriir, ini kingiin nwowa. Mi krimiir iya ti nuin dimin biyieki naokingugukikaiyin siir nwowana ini dig kingiin nwowa. Mi krima Setan siir siyiu biyeyim yim ti iuguski. Mi Adi Komii siir kirie aiiir hai mi Setan siir ti swoki kwatio. ¹³ Krima siyiu miyik iir sibgu ap mi siir sibgu tir. Iikamim nabie kigomok apiyim sim hinin mi siyiu biyie siir kipi nap iki iikamim ni tisisir apiyim simiir hiriinan. Yim ini op biyieya kwiyae whaowaeya sair kwiyae whaowaenan ywowim. Sima hai nanaekim mi yaii priininii priininigim mi io whwonkam nanaokim mi wranan nansikim. ¹⁴ Mi wim kima wi hiriinan kipi tir kima Jisis Kraisi siir kirie aiiir hai. Mi dimin biyeyim kimiir kwoink naingwoiyim tiram, yim wi kipi tir. Iriig.

14

Krīma iikam nħirim naingwo tĩbmĩiyim simĩir kipi hid.

¹ Mi iikam nħirmi naingwo tĩbmĩiya kirie nwo karam nwowi Jĩsis Kraĩs siiramĩn mi kĩma simĩĩrĩn kipi ħũyarmaĩ kĩma simĩĩram dapiyao Adĩ Komĩĩ siir inĩg iĩĩrĩn kinakar ħainanam. Mi kĩma dimĩnĩn whwokwoka nwo karam nwowiyĩm simĩĩr kipi nĩnkinwamwarkĩĩ boĩn. ² Boiniyio yayĩya kara pi ħĩnĩna boĩnĩ, mi inkamĩn Adĩ Komĩĩ siiram naingwo tĩbmĩiyĩn siir naingwo tĩbmĩiya saeya ħa boĩnĩ, ti naepai naepaiyĩm yĩm ħĩriiyar daeswo, yio siya wa dae. Mi nwrĩn siir naingwo tĩbmĩiya Adĩ Komĩĩ siiramĩn kirie nwo karam nwowi, yio wi kũuaekũuaeyĩm simĩĩrarar timĩ ae. ³ Mi inkamĩn naepai naepai naeyĩn, siya ikĩ inkamĩn naepai naepai naesi nĩdidiyĩn siir kipi nĩgbumbu, yio ti ħĩriĩnan siyũĩn yio mĩiyik rani. Mi inkamĩn kũuaekũuae ara mi aeyĩn yio irĩpa ħĩriĩnan, ikĩ inkamĩn naepai naepai imĩĩrar naeyarkakiyĩn siir kipi mi ĩgbumbu. Mi yio tĩriĩginĩn yio irĩpa ħĩriĩnan mĩiyik rani. Dimusi rani, simĩĩrĩn Adĩ Komĩĩ krĩmĩĩr Wanĩn siya bĩdĩ yanmĩiwarkainaswowĩn. ⁴ Kĩma ħĩriiyar naingwowi ikĩ iikam nħirim Kraĩs siir mi mĩriiyĩm, simĩĩr ħĩdĩm mi kou inĩ kimar ywowĩm, ħa? Bĩiyĩn Inkam Komĩĩ siya ħĩdĩ digworaekwo whiekakĩm siir iikam imĩ tirĩm simĩĩrĩn wĩ wadĩeyar nwowi, iyie? Wĩ wadĩe nwo rani, anyia? Simĩĩrĩn wĩ Adĩ Komĩĩ siyar whĩnkĩnsiis ħaĩnĩũwi, siyũyũ mĩiyik tiramĩn.

⁵ Mi iikam nħirim yĩm ħa naingwowi, iĩ nħirim simĩĩr kouwĩn inĩ iĩ kwĩra kou saeya ywowa. Mi iikam nħirim yĩm ħa naingwowi, iĩ whiekakĩm inĩ ħĩriĩ ħĩriĩnankĩmar ywowĩm. Mi Kĩma irĩra nwrĩnwĩra dimĩnĩn kĩma naingwowiyĩn, siiramĩn siĩgũ daingwo omok ħĩd. ⁶ Mi iikamĩn ħa naingwowĩm, iĩ nħirim ikĩ iĩ nħirim simĩĩr kouwĩn inĩ simĩa ywowĩn, yĩm simĩa Bĩiyĩn Inkam Komĩĩ siir inĩgin ħĩriĩnan saĩĩrsiyar mi ħainani. Mi iikamĩn naepai naepai imĩĩr naeyarkakiyĩm, yĩm simĩa Bĩiyĩn Inkam Komĩiyĩn siir inĩgin simĩĩrsiyar mi ħainani. Dimusi rani, simĩa ti naeyĩm Adĩ Komĩĩ siya ħaũgiyĩm simĩĩr, siĩrĩn simĩĩrsi ti swoki boĩn wadĩeki. Mi iikamĩn kũuae kũuae ara naeyĩm, yĩm simĩa Bĩiyĩn Inkam Komĩiyĩn siir inĩgin ti simĩĩrsiyar mi ħainani. Mi simĩa Adĩ Komĩĩ siĩrĩn ti naeyĩm siya ħaũũm pi simĩĩrsiyar mi boĩn wadĩeki. ⁷ Inkam nwrĩnkĩn siir kwoinbudĩn omwai waiyayokiyokiyamĩn, siya bi nonkwokĩn. Nĩngaka. Mi inkam nwrĩki siir kwoin airgar bi mi aingwo aonamkin. Nĩngaka. ⁸ Mi krĩma omwaiyar mi waiyaei yio Bĩiyĩn Inkam Komĩĩ siĩr dimĩnkin. Mi krĩma mi aonami yio irĩpa ħĩriĩnan Bĩiyĩn Inkam Komĩĩ siĩr dimĩnkin mi krĩma omwaiyar mi waiyaei mi krĩma mi aonami, nĩnkrĩma Kraĩs siir iikamĩm. ⁹ Dimusi rani, siya bĩdiya yaowĩn mi inĩ ikĩ iikamĩm naokaowĩm mi iikamĩn krĩma ti omwaiya nĩki waiyayĩm siya inĩ krĩmĩĩr Bĩiyĩn Inkam Komĩĩ nwowĩn.

¹⁰ Mi dimusika, kĩma kĩmĩĩr nomĩiyauĩm simĩĩrĩn whĩsarĩĩ priĩ ħĩdĩ, ħa? Mi dimusika, kĩma kĩmĩĩr nomĩiyauĩm simĩĩr nĩgbumbũm, ħa? Mi mħoiyĩa krĩma ħomgakarĩn wĩ Adĩ Komĩĩ siir whwonkam ida nokwowi. Mi dimĩnpai dimĩnpaiyĩm wĩ siyar ħaũgĩskĩ. ¹¹ Adĩ Komĩĩ siya Yokwo Komĩĩ saĩĩrĩn ħĩnĩna boĩnkĩkĩn,

Bĩiyĩn Inkam Komĩiyĩn siya ħĩnĩna boĩnkĩkĩn, kara kĩmĩĩrĩn yaimwowa boĩnki, kara inĩ omwaiyar waiyain. Ombud komĩiyĩn wĩ ogmwo kariir whwonkam idair nĩnĩ ħĩũnĩ mi simĩa wa boĩn Adĩ Komĩĩ kũngĩ kũnĩn kirargin.

¹² Mi krĩma irĩra nwrĩnwĩra Adĩ Komĩĩ siĩrĩn, wĩ krĩmĩĩr yapayapa kwoin imĩĩrar boĩnĩ, krĩma ti dimĩn taemĩnĩm ħĩnĩn dimusi tĩrkĩm, iyia krĩma ti nu iĩrĩ nĩki owa. Mi krĩma wĩ mĩntarao, siyũũn krĩma tirĩn ikĩ nomĩiyau nħirim naingwo tĩbmĩĩ kũnĩm sim. ħriĩg.

Krĩma nomĩiyauĩm naingwo tĩbmĩiyĩm simĩĩr naingwo tĩbmĩiya saĩĩr kipi tirbu.

¹³ Mi krĩma, krĩmĩĩr nomĩiyauĩm simĩĩr kipi ħĩd. Kĩma ti dimĩn ħĩriĩnanĩm simĩĩrsi daingwo. Kĩma, kĩmĩĩr nomĩiyau imĩĩrĩn dimĩn kipi swoki tĩrsran simĩĩr nĩkpitmĩayamĩn siyũyũ biyie tiram mi simĩa nanka ikĩiyamĩn. Nĩngaka. ¹⁴ An kara Jĩsis Kraĩs saĩka bĩdĩ yĩtinakĩũkĩkĩnĩn mi kara asi nĩnomoknĩnĩnĩn, digworaekwo whiekakĩm wadĩe kĩna nwo imĩĩrĩn. Mi nwrĩki ħa naingwowi, ti dimĩnĩn mĩiyik rani mi siya wĩ kipi tir mi wĩ kipi mi ae. ¹⁵ Mi naeyĩn kĩra naeyĩn, kĩriĩr nomĩiyauĩn kĩriĩrsiyĩn ħĩkak siya nwowi mi ti ħĩriĩnan siyũũn, yio nomĩiyauam naingwokwowyĩn si rani. Mi ti dimĩn ħĩriĩnanĩn kĩma naeyĩn siĩrĩn, kĩma iikamĩn yĩpĩkĩ Kraĩs siya naowĩn simĩĩrsiyĩn, simĩĩr whwonkam ida kipi nae, simĩĩr naingwo tĩbmĩĩr aĩr tirbuam. ¹⁶ Mi dimĩn whĩr kipi swoki iĩsimaaũm iikam nħirmiyĩn, wĩm wĩ sim pi boĩnbumbuwĩsi ti dimĩnĩn kĩma ħa naingwowiyĩn, yio wadĩekin mi yĩm simĩa wa boĩnĩ, yio mĩiyik rani. ¹⁷ Mi dimĩn mĩiyik mĩiyikĩm Adĩ Komĩĩ siir isidĩn siĩram, yĩm naeni dimĩn tani mi yĩm op kwĩyaeni dimĩn tani. Nĩngaka. Yĩm ħĩnĩn ħĩnĩngĩm, dimĩn whĩrki kĩmbu karamae nwo mi irĩpa Adĩ Komĩĩ saĩka nongwomamair ae mi mairĩmairĩga nwo. Yĩm ti dimĩn ħĩnĩnĩm yĩm Adĩ Komĩĩ siir naeyũyũ ieyũ hauugĩm. Mi ti dimĩnĩm simakĩsimairĩm kougi kou nwowĩm. ¹⁸ Mi kĩra ta mi ħĩriĩnana saĩĩr mĩriĩ Jĩsis Kraĩs siiramĩn mi Adĩ Komĩĩ siya kĩriĩrĩn wĩ mairĩmairĩga prasae nwo rani, ta mĩyĩa kĩra mĩriiyũ saĩramĩn. Mi kĩmĩĩr nomĩiyauĩm yĩm irĩpa ħĩriĩnan wĩ mairĩmairĩgar mi owi.

¹⁹ Mi krīma siyūin krīmīir whānkīnsiis haigīnūwiyīn, irīpa nongwomamair aeyīn mi kirie irni nwrīni hauuwiyīn, siir dap. ²⁰ Kīma Adī Komīi siir mīiya tī naeyam kīma naeyīm tīrim sīmīirsi ara kīpi tīrbu. Nae whiekakīm yīm wadiekīnargīm. Mī tī dīmīnīn kīra naeyam tīrīn, kīrīir nomīiyau siir whwonkam ida siir naingwo tībīiyya saīir nanka ikīi, yio tīrīigīnīn wī biyīeki biyīe nwowi. ²¹ Mī dīmīnīn kīra naeyam naingwōwīn mī opa kīra kwiyaeyam naingwowa, kīrīir nomīiyau iīrīn siya nanka ikīi mī kīra tī hīrīinān dīmīnīn wī kīpi swokī tīrīmīnīn wī hīndarar dītkīi iuguski. ²² Mī dīmīnīn kīra ha naingwōwiyīn yio nae dīmīn kībīkīn mī kīma siir naeyam naingwōwī yio kīmakīma dīmīrīo ae, kīma inkam nwrīni kwoīn nīpiyaokīiyīm kīpi tīr, yio kīma mī Adī Komīi siya kīmīirarar dīmīnīn. Mī kīmīir kwoīnīm ha naingwōwī siyūin kīma tīram naingwōwīn yio siyū wadiekīn mī sima wī maīrgīmaīrga nwowi. ²³ Mī inkamīn kwoīnīn whīsa nwowi dīmīnīn siya naeyam naingwōwīn mī siya siirīn wī kīpi nae. Mī siya tī dīmīn iīr naei, yio siya dīmīn biyīe bīdī tīrīn. Mī dīmīnīn kīra ha naingwōwīn, yio dīmīn biyīekīn mī kīra siirīn hīrīiyar tīrkīrīpkāi, yio tīrīigīnīn, Adī Komīi siya ha boīni, tīkī dīmīnīn yio dīmīn biyīekīn. Irīg.

15

Krīma Kraīs siir yai aīrar wakaeyokna ap.

¹ Mī iīkam krīma yīpīkī naingwo tībīi kīnīm Jīsīs Kraīs siiram, krīma ikī iīkamīm Jīsīs Kraīs siiram naingwo tībīi kīn karamae nwowīm sīmīir whānkīnsiis haigīnū, yīm wī pī nīkīi iuguskiīsi. Mī krīma, krīmamār kīpi naingwona. ² Nīm wī krīmamār pī naingwonaēisi, krīma ikī iīkamīm naingwo tībīi kīnīm sīmīir whānkīnsiis haigīnū mī sīmīir naingwo tībīiyya Jīsīs Kraīs siiramīm wī kirie nwoī owī. ³ Adī Komīi siir Yokwo Komīiyya hīnīna boīnka, siya krīmīir Bīiyan Inkam Komīiyyīn, siya siir kwoīnāirga bī nītkīn, krīmīiram naunī mīrīiīnīyīm. Nīngaka. Adī Komīi siir Yokwo Komīiyya saeya hīnīna boīnka, tī yai bībīyīeyīm sima nīgbumbuwīyīm, an kara īnī warar mī ikīn hākīn mī krīma wī krīmīir kwoīnkar kīpi naingwo mīrīi. ⁴ Tī yayīīm biyya sima wīnkīyīm Adī Komīi siir Yokwo Komīi aīr, yīm krīmīir nowamwarkai haigīnūwam wīnkīkīm. Mī iyya sima tī yai iīmīir wīnkīyīm, sima mīnam wīnkīkīm krīmīir kwoīn iīmīir wokmai haigīnūwam. Mī hīrīinānki nūwī, krīma wī naingwo tībīi kīn pranae kīn tani, ta iyya omwai Adī Komīi saika waiyayokiyokīiyana saīiramīm. ⁵ Adī Komīi krīmīir Wanīn sikīsiyāirgīn krīmīir wokmai haigīnūwīyīm mī krīmīir whānkīnsiis haigīnūwīyīm sowīir bwamkībwanīm. Mī kara Adī Komīi siiramīm hīrīinān saīiram kwīsboīn yokiyokīigīn. Mī iyya siya kīmīir whānkīnsiis haigīnūwī mī kīma irīpa dongwomamair ae, Jīsīs Kraīs siya tīrīn siyūin krīmīir nīsiīmauūwīn siir hīrīinān. ⁶ Mī krīma wī kwoīn whīruwar dwokī mī wī dīriyar tīmī boīnki, Adī Komīi siir īnīg iīr hainan prapasamīm krīmīir Bīiyan Inkam Komīiyyīn Jīsīs Kraīs siir Adīn. Irīg.

Kraīs siya Judā iīkamīm mī Judā iīkam tani ikīm sīmīir kīnsiis haigīnū swokīn.

⁷ Jīsīs Kraīs siya bīdī mī boīnīn, krīma siir iīkam nwowam. Mī irīipa hīrīinān siyūin kīma nwrīni irīniyamar tīmī aīngwo. Mī hīrīinānki nūwī, iīkamīm sima wī Adī Komīi siir īnīg iīr hainan prapraskī. Dimusi rani, sima kīmīir siyūi iīr kīgīm. ⁸ Mī tī yayīīm kara kīmīir boīnīmauūwīm sīmīir yaimwokiyaimwōwīm yīm hīnīgīm, Jīsīs Kraīs siya Judā iīkamīm, yīpīkī mīoīs kītiyopnīr haīiyīm sīmīir whīsarīi mī prīmīrīiyān inkam nwoīkīn. Siya sīmīir nīsiīmauūwam tīrīn siir Adīn siir yaimwo kīna. Mī Adī Komīi siya dīmīn taemīnīm krīmīir brougae wanwīyāeyīm sīmīir nīmbingīyīm bīdī bīdīniyar Ebraham Aīsak mī Jekop sīmīirīn wī siya tīrī. ⁹ Kīma mī kīmīir nomīiyauūwīm naingwo tībīi kīnīm kīma irīpar dongwomamair ae. Dimusi rani, kraīs siya ikī Judā iīkam tani sīmīiram warar nītkīn. Mī sima wī Adī Komīi siir īnīg iīr nwoīkī hainan prapasam tī iīkam whiekakam siya naingwōwīya saīirsi. Yokwo Komīi saīir yayīa hīnīna boīnka, mī īnī mī owīn kara tī Judā iīkam tani sīmakar mī owīn mī kara mwai wī kīrīir īnīg iīr hainan prapas waowī. ¹⁰ Mī Yokwo Komīi saīir yai kwīra saeya ha boīnkīka, kīma iīkamīm Judā iīkam tani, kīma maīrgīmaīrga dwo Judā iīkamīm sīmakaīn. ¹¹ Mī haimī whīrīn yio hīnīna boīnkīkīn, kīma iīkamīm Judā iīkam tani, kīma Bīiyan Inkam Komīi siir īnīg iīr hainan prapraskī. Mī iīkam whiekak kīmarīn, siir īnīg iīrīn nhamīi nhamīi kīpi hainan prapraskī. ¹² Profet inkamīm Aīsaia siya Yokwo Komīi saīirīn hīnīna wīn boīnkīkīn, mhōīya inkam nwrīn wī sīpī nīlī, yio Jesīnī isīdīn siirgīn Devidnī adīn mī iīkamīm Judā iīkam tani hīnda tīnda nwowīm, sīmīirīn wī siyar kīgīskī. Mī sima wī hīnīna naingwo aīngwo tībīi kīnīn, sīmīirīn wī siya nanmaiwarkainaei. ¹³ Adī Komīi siyāirgīn, krīmīir naingwo tībīi kīna saīir bwamkī bwamīm. Kara ha naingwōwī, maīrgīmaīrga mī irīpa nongwomamair aei siyūin yio kīmīir dīnkīnīukīkai. Mī Adī Komīi siir naeyūin siir dīmīn kīrīe kīrīeyīm wī kīmīir nwoīkī whānkīnsiis haigīnūwīm, ta Adī Komīi siiram kīma nwoīa siya nanmaiwarkainam. Irīg.

Pol siya siir mī aīram maīrgīmaīrgakīn.

¹⁴ Ti kariir akamim, kara bidi yinokninkin, kima iikam wadiekim mi Adi Komii siir yai miirin kimar yinokninkin. Mi irni nwrniyin kimar mi owimwarkaiyuwi, wi digar mi owi. ¹⁵ Mi yokwowa ti digworaekwo imiira igao yai kara winboinkiya, kimiiram, kara bi nididgin simiir boinmimauusiin. Niingaka. Kara minsi winkikin, kima wi pi naingwo owouwisi, ti digworaekwo imiirin. Dimusi rani, kariirin Jisis Kraiis siir aposel inkam nwowamin Adi Komii siya noknon okwo haiginiugin. ¹⁶ Mi kara siir miyan inkam asi nwokin, iki Juda iikam tani simiirsi nini miriyyuwim. Mi an kara ini pris inkamnan ywowin, Adi Komii siir yai win kibiya saiir boinmimauuwam simiir. Mi iya sima Jisis Kraiis siiram naingwo tibmii kin mi Adi Komii siir naeyuin simiirin dimin whirki kimbu karamae nwohaiginiuwim, siir whwonkam idain mi simiirin kara swoki hauugi, diminin Adi Komii siir hauugiyin siir hariinan mi siya bigi wi nasmirwaiyar nwoki owim sima siir iikam kingi kin nwowam. ¹⁷ Mi an kara Kraiis siir inkamkin mi kara maigimaiga asi nwowi ta miya Adi Komii siira kara miriyya sairamin. ¹⁸ Kara pi dimin whir wara boin tani, kara miyim kara miriyyim Kraiis siya whindirararim kariir, pi simiir boini, iikamim Juda iikam tani sima wi siir yai aiir nwoki wakaeyoknaim mi wa nwoki aingwo tibmii kinim. Mi ti yaimin diminin kara tirim siya whinkinsis haiginiugin. ¹⁹ Kariirin Adi Komii siir naeyiu ieyar whinkinsis haiginiugin, dimin kirie komiyyim biya iikamki kig karam nwowim simiirin. Mi kara Jisis Kraiis siir yai win kibi kibiyyim om komii Jerusalem hirankar boinmimauunaniyin, ini nu Ilirikam hirar yadigiuwim. ²⁰ Mi ti diminin kara tirim, kariir kwoin komiyyin, simar nwokin, kraiss siir yai win kibiya saiir boinmimauuwamin, iki iikam nharim, om nharanim simiir hiranim wakae karamae nwowim simiir. An wi iki omoman kam nharim sim niki boinmimauuwim, wi sim pi swoki boinmimauuwisi. Kara yinin inkam nwrkin ninansiin okwogikin omaka siir idwo haigin miriyyim pi boriisopi. ²¹ Niingaka. Kara Yokwo Komii saiir yayim simiir wakaeyokna apam tiri, saeya hinana boinka, iikamim Kraiis siir dimin taemin imiir kig karam nwowim wi sima kigi siirin. Mi iikamim biya siir yai aiir wakae karamae nwowim sima wa ninokninkini siir yai aiirin. Iriig.

Pol siya om komii Rom hiran iikamim simiir kignakiyam tirkin mi nu Spen hirir namim warar mi tiri.

²² Inokinokin kara kimiir kignakiyam ina naingwowin, kariirin ta mi aeyar kwipiyaokii mi kara kimiir kignakiyam paninsi yitsi. ²³ Biewii biewiyyim namkiyyim, kara kimiiram nitima naingwokin. Mi tariinanin kariir miyim tapairin ini dig ywogigim. ²⁴ Mi tariinanin kara kimiir kignakiyam tiri mi nu Spen hiririn pi mhoiyya nwoki amim. Mi kara, kimaka warauur nini gwo ae sasaenaki mi kariirin wi siyiuam kima nwoki whinkinsansa haiginiugiyim nu Spen hirir namamin. ²⁵ Mi tariinanarin kara pi om komii Jerusalem tirir swoki ami Adi Komii siir iikamim hiranim simiiram. ²⁶ Mi iikamim naingwo tibmii kinniyin nu Mesodonia mi nu Grik hiranim sima kwoin whuruwa bidi ywokiyyim, umir haingiriyyu haiginkiyim, Adi Komii siir iikam paeprikabim om komii Jerusalem hir nwowim simiiram. ²⁷ Kwoin whuruwa sima simar nwokikin hariinan tiramin. Mi sima om komii Jerusalem hiran iikamim simakan dinaukakim. Iya Juda iikamim sima boinmimauuwa yai win kibi kibiyyim iikamim Juda iikam tani simiir, sima naingwo tibmiyyam Jisis Kraiis siiram, sairsika. Mi ini mi owin, sima Juda iikam paeprikabim om komii Jerusalem hiranim Adi Komii siirin, simiir mi whinkinsisim, ta simiir dinau aiir digiyam. ²⁸ Biyyin, kara pi ti diminin siir tiram niki ami mi ti umirim sima haingiriyyu hauugiyim kara simiir nikin onkwo hauugigi. Mi kara nu Spen hirir namim tiri mi bi wi kimiir nikini kigigi. ²⁹ Mi iya kara kimiir kigam tiri, kara hariyya naingwowi Kraiis siir dimin miyik miyikim wi kariirarar nakaisiskini. Mi kara simiirin wi kimiirar mi whinkinsis haiginiuwim.

³⁰ Ti kariir akamim kara kimaka sri komiigakin. Dimusi rani, kima Jisis Kraiis siirin naingwokwonanaei mi Adi Komii siir naeyiu siir kirieya kima irni nwrniyam inana ninan aingwokwowim. Mi kara ha naingwowi, kima Adi Komii siiram kariiram wara dinkin kwisboin ³¹ kariir whinkinsis haiginiuwam, ti iikamim nu haimi Juda hiranim, kariirin wi sima pi nisomaowisi. Mi kima siiram ti umirim kara hauuwi Adi Komii siir iikamim om komii Jerusalem hiranim simiir siiram warar timi kwisboin, sima wi maigimaiga nwoki owim. ³² Mi Adi Komii siya ha naingwowi kara kimiir wini kignaki mi kara wi kimaka nini ongwomamair aesasaenakiyyim. ³³ Kara ha naingwowi, Adi Komiiyin yipikin krima nongwomamair aeni bwam nonkwowin, siya ini whiekak kimakar nwowin. Kaimwoka. Iriig.

¹ Kara kimiirin wig ira saair boinkii, saair inigin Fibika saeya Adi Komii siir yai aair wakaeyokna api wiga. Mi iikamim Adi Komii siiram naingwo tibmiiyim om Senkria hiranim simiirin saeya whinkinsiisika. ² Kara kimiirin ta wig aairin minam boinmauu wakaekii, kima saair nokboinmamaair haiginuwim kima nokboinmamaair haiginuwa iki iikam nhirim Adi Komii siiram naingwo tibmii kinim simiir, saair hiriinan. Mi kima saairin siyu miyik iiar tir siyuin Adi Komii siya naingwown kima tiram saair. Mi diminin saeya haiyam naingwown saairin whinkinsiis haiginu. Dimusi rani, kariirin saeya whinkinsiis haiginugin mi iikam nhirim simiirin iriipa hiriinan.

³ Mi ta kariir nokboinmamaira kima Prisila mi saair kam ieya Akwila sowiirwai tini boiniu yo sowa Jisis Kraiss siir mi kibiya kanaka miriigo. ⁴ Mi biya sowawaiyin parii parii naowim kariir whindiriraersi. Kanakana rani, sowiirsi maingimarga, iki iikamim hinda tind nwowim Juda iikam tani naingwo tibmii kinim yim sima iriipa hiriinan maingimarga bidiyar mi owim sowiiramwaiyin. ⁵ Mi kima iikamim sowiirwai omaka hirar haingiriyu idwokai hainaniyim Adi Komii siir inig iiar, simiir ha boin, kara saair nokboinmamaargikin. ⁶ Mi Maria saairin ha timi boin, kara saair nokboinmamaargikin. Saeya kimiirin dimin taemin kasa bi whindiriraerar haiginuga. ⁷ Mi kima Andronikas mi Junias sowiirin ha timi boin, kara sowiir nokboinmamaargikin. Mi ti Juda inkam nwisow sowa kanakar ninkin huuyokiyokaigwo maeyauwa mi biye miriia saair. Mi aposel kamim sima sowiir bidi sibgu inokninkinim. Mi buyarin kara Kraiss siiram niki aingwo tibmii kin karamaeyer niki owa mi ywo sowa saairar naingwo tibmii kingwo.

⁸ Mi kima Aplietas siirin ha timi boin, kara siir nokboinmamaargikin. Siya kariir nomiiyau kibikin, Biyyan Inkam Komii siir mi aair miriigin. ⁹ Mi kima Eban siirin ha timi boin, kara siir nokboinmamaargikin. Siya Biyyan Inkam Komii siir mi aairin kanakar miriigin. Mi kima Stekis siirin warar timi boin kara siir nokboinmamaargikin. Dimusi rani, siya kariir nomiiyau kibikin. ¹⁰ Mi kima Apelis siirin ha timini boiniu, kara siir nokboinmamaargikin, kara iikam nhirim simiir yai wakaekin siya Kraiss siir siyu siyu iiar napkin. Mi siirin iikam biye nhirim siyu biye sima trhaiginuwim mi siya hiriinansi bi nwoyin. Mi Aristobyulas siir omakan iikamim simiirin ha timi boin, kara simiir nokboinmamaargikin. ¹¹ Mi kima Herodion siirin kariir isidin siir inkamin siirin pi ha boin kara siir nokboinmamaargikin. Mi kima iikamim naingwo tibmii kinim Nasisas siir omaka iruwanim simiir wi ha timini boiniu, kara simiir nokboinmamaargikin.

¹² Mi kima Traifina mi Traifosa sowiirin ha tini boiniu, kara sowiir nokboinmamaargikin. Biyyan Inkam Komiiyin siir miyim kiigi sowa ninkiko. Mi kima ta wiga Pesis dapiya saairin ha timi boin, kara saair nokboinmamaargikin. Saeya kariirgi kariir nomiiyau kinga. Mi saeya Biyyan Inkam Komii siir miyim pranae pranae bi miriiga. ¹³ Mi kima Rufas siirin wi ha tini boiniu, kara siir nokboinmamaargikin, ti inkamin Biyyan Inkam Komiiyin siir siyuin siir sibgu apiyin. Mi siir yopiya, ya ini kariir yopiinan warar mi owa. ¹⁴ Mi kima Asin Kritas, Fligon mi Hemis Patrobas Hemas mi iikam nhirim naingwo tibmii kinim simaka hir nwowim simiirin ha tini boiniu, kara simiir nokboinmamaargikin. ¹⁵ Mi kima Filologas mi Julia mi Nerias mi siir yokman aeya mi Olimpasiya mi iikam nhirim Adi Komii siirin simiirin wi ha tini boiniu, kara simiir nokboinmamaargikin.

¹⁶ Mi kima iikamim warauranim irira nwinwira kima kimar dokboinmamaaina. Mi iikamim naingwo tibmii kinim, Adi Komii siir inig iiar haingiriyu hainaniyim hinda tindanim yim sima iriipi hiriinan, wi kimiir mi okboinmamaargii. Iriig.

Nikopkaigyan yai aeya

¹⁷ Ti kariir akamim, kara kimiirin minsi boinmauugi kima mintirao. Kimiirin wi iki iikam biyeyim sima pi niinkibiris isidin whisa nwowam, Adi Komii siir yayim kima wakaeyim biya simiirsi. Mi ta simiir hiriinan yayi dimin taeminim iikamki naingwo tibmii kinim, wi saeya kikinwaisigi mi kima ti hiriinan iikamim simiir kingiin kipi nwo. ¹⁸ Mi ti hiriinan iikamim yim Biyyan Inkam Komii siir mi imiir bi miriigim. Nungaka. Yim sima, simiir kwoin imiir napikim, ti hiriinan dimin iir tiramin. Mi sima pa priyikasae hiir kinaop itkaigai boinami mi iikamim ha niki aingwownim sima yaimwowa boini. ¹⁹ Mi wim kima Adi Komii siir yai aair wakaeyokna apikim mi iikamim hinda tindanim sima kimiir inig iirim bidi haigin idwokiyim mi tariigina kara kimiirin maingimarga komiiga. Kara ha naingwowni, kima siyu kibi iiar sibgu inokninkin. Mi kara pi borisopi kima iki dimin biyeyim simiir tirim. Nungaka. ²⁰ Kimiir kwoin imiirin Adi Komii siya tirikikin, iripa nongwomamaair aeyam. Mi wi kimimin tani, Setan siirin wi siyar nonkwon#womworninkin iuguskii mi siirin wi siyar niinibrombrop itkini. Kara ha naingwowni krimiir Biyyan Inkam Komiiyin Jisis siir naingwobumbuwa wi kimakar nwoyi owim.

²¹ Mi Timoti siya kanakar miriyyin, kimiirin siya nokboinmamaair haiginugikin. Mi Lusias, Jeson mi Sosipata, kariir isidin, yim sima kimiirin wara mi okboinmamaargikin.

²² Kara Tetiaskin, ta yokwowa Pol siira kara whin winboinkika. Mi an kara iriipi hiriinan kariir nokboinmamaira simiiram mi boinkika.

²³ Mi Gaias siya inkamin nae Pol kariir diriraerar hauu aeyin, ti inkamin siir omaka in iikamim naingwo tibmiiyim iripa sima haingiriyu owiya yo iriipi hiriinan, siir nokboinmamaira kimiir mi boinkika. Mi Esrastas in inkamin gavmani yokwo digworaekwo winiyin, ti om komii siiranin mi krimiir nomiiyau ieya Kwotas yo sowa iriipi hiriinan sowiir nokboinmamaira kariiram mi winboinkika.

²⁴ Kara ha naingwowi Biyan Inkam Komii Jisis Krais siir naingwombumbuwa, saeya kimakar dwokripkai. Ta yaiya saeya kaimwo ywokiya. Iriig.

Kima Adi Komii siir inig iir hainan.

²⁵ Mi kima wi asi niti Adi Komii siir inig iir hainanam siyairgin kimiir naingwo tibmii kana saiir whinkinsiis haiginiuwi, hiriyar nokwoyokiyokigiyamam. Mi Krais siir yai win kibiya kara boinmimauua Adi Komii siya haigiprakaiya krimiirsi, tariinan saeya idwowyiwa bidi yimbiiyama. ²⁶ Mi tariinanin ta yaimwokyaimwowa idowiyakiidowiya bidi yimbiiyamkiya Yokwo Komii saiirin. Mi Adi Komiiyin yipikin omwai hiriyar waiyayokiyokikaeyamiyin, siya krimiir bidi boinkiyin, siir yai aiir boinmimauuam iki iikamim hinda tindanim simiir mi sima wa nwoki aingwo tibmii kinim.

²⁷ Kara ha naingwowi, krima Adi Komii krimiir Wanin siir inig iir hainanprapraski, yipikin digworaekwo whiekakim simiir ninokninkin digin. Krima siir inig iirin iinokiinokar hainanpraprasnanae digworaekwoim Jisis Krais siya tirim krimiir simiirsi, ta yaiya ini kaimwo ywowa. Iriig.

1 KORIN

Mi iya Pol siya om Efesas hir nwowa mi siya ta yokwowa ha winkika iikamim naingwo tibmiiyim om Korin hiranim simiiramim. Biya iya Pol siya om Korin hir niki owin siya Adi Komii siir yai aairin biewiiyim whirkakin whir mi haimii ha iki boinmimauu. Mi ti omin Korin nikiuwiiyin yio Grik iikamim simiir om komii ieya mi Juda iikamim mi Juda iikam tani ikim yim hir nwokim. Mi iikam whiekakim yipiki dimin biyie tiriirim yim hir warar mi okim. Mi mhoiia iikamim naingwo tibmiiyim yokwowa ina winkiiyim Pol siiram, sima ti hinina win boiniki, sima miyiknan nwo rani ini yapiyapi nwowim. Mi iya Pol siya hiriinan wakaewinin mi siya ta yokwowa ha winkikin simiir whinkinsiis haiginiugin dimin taeminim sima tirim wadie sima nwowim. Iriig.

¹ Kara Polkin, kara Krai Jisis siir aposel inkamkin. Kariirin Adi Komii siir kwoinkar naingwo okmwim okwo haiginiugin, aposel inkam nwowam. Kara mi kariir nomiiyauwin, Sostanis, krira kimiir boin wadieki. ² Ta yokwowa krira winkika om komii korin warauran iikamim Adi Komii krimiir Wanin siiram naingwo tibmiiyim kimiiram. Mi Kimiirin Jisis Krai siyar diriraerarkikin mi kimiirin dimin whirkin paniiisi kimbusi. Mi wim kima ini Adi Komii siir inkam kiing; kiinar ywowim. Kima, ti iikam whiekakim omom omomim hinda tinda nwowim simiir hiranim Jisis Krai Biyan Inkam Komiiyin siir inig iir hainaniyim mi siya ini krimiir hoimgakni Biyan Inkam Komiiyar ywowirkakin.

³ Adi Komii krimiir Wanin siya mi Jisis Krai, sowiir mhai kwoinim iripa nongwomamar aeyamin wadie saeya nwowaiginiuwu. Iriig.

Pol siya Adi Komii krimiir Wanin siir boin wadiekin

⁴ Kara inokiiinokin kimiiramim Adi Komii siir boin wadieki, ta naingwobumbuwa siya hauuwa kimiir sairsi boin wadieki. Dimusi rani, kima ini Krai Jisis siir iikamkim. ⁵ Kima Krai Jisis saika bidi yamasu kikinim mi kima dimin taemin whiekakim simiir kirie komiigak asi nwokim. Mi kima kwoin miyik mi adi siir yaimwokiyaime wowa sair ninomokninkin boin kwoin miyikak asi nwokim. ⁶ Mi ta Krai siir yai win kibiya saeya inan kimiir bidi kwirii idwokaiya. ⁷ Mi kima Adi Komii siir naeyiwin siir dimin miyik miyikim simiiram paniiisi whaowaesi. Niingaka. Inkam Komiiyin Jisis Krai siya nitana wi saiiir nadigiwi. ⁸ Mi kimiirin wi siyar whinkinsiis haiginiuwu mi kima wi kirie hiriirar nwoyokiyokiyami mi wi ta io aeya digii mi krimiirin wi dimin whirki kimbu rani. Iya krimiir Biyan Inkam Komiiyin Jisis Krai siya nitana. Niingaki, niingakinga. ⁹ Adi Komii siya yaimwo boinan inkamkin mi kimiirin siyar nimbingin siir yinisinim Jisis Krai, krimiir Biyan Inkam Komiiyin, ini hanin kwirii idwokaiyim mi saika nidwo boinaiyim. Iriig.

Iikamim iripa mhai kwoin nwowiiyim simiir yaiga

¹⁰ Mi ti kariir nomiiyauwim kara kimiirin, krimiir Biyan Inkam Komiiyin Jisis Krai siir inig iir boinin kwokwokii. Kimakima kipi ninkinwaomwarkii boin mi ti kimiir isidin yapa yapa kipi nwo kimiir kwoinim whirua dwo mi yayia diriirar kiritmai boiniki. ¹¹ Ti kariir nomiiyauwim kara, kariir nomiiyauwin Krowi, siir isid ieya boinmaugikin, kimakimarin ini ninkinwaomwarkii boinkaka nwowim. ¹² Kara kimiirin pi hinina boinmauwakaeki, kima yapa yapa nwonra kimiir nhirim pi hinina boin, nim nhirim Polnikim mi nim nhirim Apolosnikim mi nim krima Krai nikim. ¹³ Mi ini panina tirin, kraisi siya ini tari haimii haimiia ywowin, ha? Mi tari ti paeyin hiiniya nironininkin siirin Pol kariir ninkin irimdinu aokikin kimiir whinkinsiis haiginiuwamin, ha? Kima tari Pol kariir inig iir baptaiskim, ha?

¹⁴ Kara Adi Komii siir boin wadieki, kara kimiir waraurin Krispas, Gaias sowiirarar baptaiskin kara inkam nwir wara bi baptaiskin. Niingaka. ¹⁵ Inkam nwirki kimiirin wi hinina boin tani, kima kariir inig iir baptaiskim. Niingaka. ¹⁶ Ae, kara tisi haning; swoki kwanaingwokoknakiyim, kara Stefanasi simiirniirim warar ninkin baptaisi haiginiugikin. Kara ninokninkin tani, kara tari inkam nwir warar bidi yamisi baptaiskin iye? ¹⁷ Krai siya kariirin baptaisi bi nikropkikin. Niingaka. Siya kariirin yai win kibiya sair boinmauwam nikropkikin. Mi ti hiriinan sairsika kara kimiirin aowa aowan yayim, kima ninokninkin karamae nwowim pi simiir wara kinawhiyimiyena boin tani, kamim ninokninkin komiigakim simiir hiriinan. Niingaka. Mi kara hiriina boinkiswo mi ti paeyin Krai siir nironininkin hiiniya yio wi inigak di ywowi. Iriig.

Adi Komii siir kirieya ini Krai siir hir nwowa

¹⁸ Kaimwoka, iikamim ha naingwowi, ti paeyin hiiniya nironininkin siir yayia saeya hindara priiboin whaowaesi. Mi krima iikamim Adi Komii siya nanmaiwarakainam, nim

krimiiir kwoinim ha naingwowi, ti paeyin hiiniya nirionankinin, siir yaiya ya Adi Komii siir kirie aeyairga. ¹⁹ Adi Komii siir Yokwo Komiiya saeya ha boinka, iikamim ninokninkinkakim simiir ninokninkina wi kara tirbugii. Mi iikamim kwoinpai kwoinpai miyikakim simiir kwoinim wi kara nirimdiyugii.

²⁰ Mi ti iikamim ninokninkinkakim mi iikamim kwoinpai kwoinpaigakim iikamim yai kripii nainiikiigi ikim mi sima wi inigakar nwowi. Niingaka. Mi Adi Komii siya nu tiran iikamim ninokninkinkakim, simiir ninokninkin imiir bidi tirbugiyim.

²¹ Adi Komii siir ninokninkina ti nuan iikamim simiir kwoinairga naingwo haiyim wi dig nwo rani. Niingaka. Adi Komii siya ta boinbu yaiya sima boinmimauuwa sairam naingwo tibmiiyim, iikamim simiirin wi siya nanmaiwarkainaei. ²² Juda sima yaewan minan kindiyiu wankim, sima yaeya dimin kirie komii win kigi mi sima wa naingwo tibmii. Mi yim Grikim, ninokninkin komii haiyaramar mi ankaii. ²³ Mi nim krime paeyin hiiniya nirionankinin Kraisi siir nankin irimdinu aokiyin, siir yai aiirar mi boinmimauuwikim. Mi Juda iikamim sima ta yai aiir wakae winim mi simiir kwoinim miyikanan bi nwokikim, ini hindara hiugimkikiyugiyim. Mi iikamim Juda iikam tani, yim simiir kwoinim ha naingwowi, ta yaiya saeya hindara priiboin whaowaei. ²⁴ Nim krime nhirim Juda iikamim mi nhirim krime Juda iikam tani. Krime Adi komii siir nikiu aiir wakae yim krime ina ninokninkinin, Kraisi siya Adi Komii siir kirieya mi siir ninokninkina, sair niisiisimauugin. ²⁵ Iikam nhirim sim kwoinim yim ha naingwowi, Adi Komii siir ninokninkina saeya bwam karamaeki niuwi mi yim inkam nhirim sim kwoinim ha aingwowi, Adi Komii siir kirieya saeya opairgi mi iuwi. Mi Adi Komii siir ninokninkina ini ti nuan inkamim ninokninkin komii komiigakim bi nwowim, ini simiir ninokninkin imiir haibura mi Adi Komii siir kirie ini ti nuan iikamim kirie komii komiigakim bi nwowim simiir kirie aiir haibura.

²⁶ Ti nomiyauim kima biya Adi Komii siya nimbina iya kima naingwo tibmiiya mi sairam ti swoki aingwowoknaki biya kima panin panin inkam nwokim, iya Adi Komii siya kimiir nimbina. Mi nu tiran iikamim ninokninkin komii komiigakim mi kirie komii komiigakim nwokim, yim iuarig bi nwokim. Niingaki, niingakunga. ²⁷ Adi Komii siya bidi hidgiyim iikamim nu tiranim ha naingwowim inig karamae nwowim simiir nimbina, iikamim ninokninkinkakim simiir kiyipsibgi haiginuwam. Mi siya iikam opairim nuan inkam ima naingwowim simiir bidi yimbiingiyim, inkam kiriekakim simiir kiyipsibgi haiginuwam. ²⁸ Adi Komii siya bidi yimbiingiyim inkamim yaeyipyaeyipa ti nuan inkamim sima yasururgaiyim. Mi iripa nombin ii ae karamae sima nwowim simiirin. Dimusi rani, ti iikamim nuanim ha naingwowyim, sima inig komiigakim simiirin Adi Komii siya bidi ikwowaisiigiyim. ²⁹ Inkam nwirki hainan karamaeka siir inig irarin, Adi Komii siir whwonkam ida. Niingaka. ³⁰ Whisarii rani, krime ini Jisis Kraisi siirgisiirkinna ywowim. Mi Adi Komii siya Jisis siirin minan nimbining Kraisi siirin siya krimiir ninokninkin haiginuwam. Mi Adi Komii siya krimiirin wi hinina nwoki boinim, dimin whirki bi kimbugim mi krimiirin siyar saki prapas okwoki yim mi krime ini rirmiiya ywoki yim. ³¹ Yokwo Komii saeya hinina boinka, yio siyiu miyik rani, inkamim siir inig iirar hainanaeyin, siya Adi Komii siir inig iirar hainan iski. Iriig.

2

Pol siya paeyin hiiniya nirionankinin sair boinmimauugin

¹ Pol siya boin, ti nomiyauim, iya kara kimiirin nita kara Adi Komii siir yai miyika sair boinmimauuwim mi kara kimiirin yai kirie kirieyim mi yai aowa aowan ikim, kara simiir bi boinmimauugin. Niingaka. ² Iya kara kimaka nwowa kariir kwoinin hiniingim, kara wi dimin whirim naingwo rani. Niingaka. Kara Jisis Kraisi sairaramar yaingwwo iski. Mi dimin komii whirim paeyin hiiniya nirionankinin siya naowin siirama daingwo iski. ³ Iya kara kimiir waraur nita kara kiriekakim sim bi nitkin kara nidid kakar nitkin mi kariir piua nopnopa mi kinka. ⁴ Mi yaiya kara boina mi yai win kibiya kara mi boinmimauua, kara inkamim ninokninkinkakim kimiir kwoinim simiir hiriinan bi hiir boinikin. Niingaka. Kara Adi Komii siir naeyiuin siir kirieya sairar nitkin kimiir niisiisimauuwam. ⁵ Mi kimiir naingwo tibmiiya inkam ninokninkinkakim simiir hiranka bi haigin. Niingaka. Adi Komii siir kirieya sair hiranka nitka. Iriig.

Ninokninkina krimiirin Adi Komii siir naeyiu teyar hauugin

⁶ Kaimwoka, sima iikamim naingwo tibmii kirie kiriekakim yaowae adnan nwowim, simiirin wi yai kirie kirie kapi boinmimauuwu. Mi ta ninokninkina ti nuin siir tiran tani mi ti inkam komii komiiyim nu kigriraowiyim simiir tani. Niingaka. Ta simiir kirieya ini kingiina nwowa wa diguguski. ⁷ Krime Adi Komii siir yaiya sair boinmimauugin. Mi taka nimprio yaiya inkamim nuanim simiirsi nimprioka. Ta yaiya saeya bidi bidiniyar nwoka, iya siya nu iir nonkwokwo karamae nwowa sairar. Ta ninokninkina kara

boinmimauua saeya Adi Komii siya ninokninkina nimprio yaiya mi ta nimprio yaiya iikamim nuanim simiirsi nimprioka. Mi ta yaiya saeya biya nwokwokinka. Siya minam naingwokin, siir siyu miyik miyikin krimiir whwonkam ida diriraeraram mi krma saikar nwoki ongwomamair aeyim. Mi ti sima kara boinkiyim. ⁸ Nuan inkam komii nwirki bi ninokninkin ta yaiya sair bwam iirin. Nningaka. Mi sima ninokninkiswo mi sima ninomor kouan Inkam Komiiyin siirin wi paeyin hiiniya nirioninkin saika dinkin irinugi. Nningaka. ⁹ Mi ti digworaekwo whiekakim simaigim Adi Komii siya kiyau haigin kwokini iikamim siiram naingwokiinim simiiram. Mi Yokwo Komii saeya hinina boinkika, tiki dimin taeminim yim iikami nhwoki kig karamae nwowim mi simiir wiingi wakae karamae nwowim mi iikamkim sim naingwowim yim wi nwo rani.

¹⁰ Adi Komii siir naeyiun siyar nusiisimauugim ti siir nimprio yayim krimiirin. Adi Komii siir naeyiun siya siyar ninokninkini diminpai diminpaiyim mi Adi Komii siir kwoin, iriipi hiriinan, sasar mi inokninkini. ¹¹ Yipiki inkamkin, inkam nwirni kwoinin siir ninokninkinin. Ti inkamin siir kwoinin naeyiun sasar ninokninkin iski. Mi iriipi hiriinan Adi Komii siir kwoinin inkam nwirki ninokninkin karamaeka. Siir naeyiun sasar ninokninkini. ¹² Mi krma ti kwoin hiriinanin nuan inkamki bi hauugin. Nningaka. Krimiirin kwoin miyikin Adi Komii siir naeyiun siyar hauugin. Mi krma wa ninokninkini, digworaekwo whiekakim Adi Komii siya krimiirin hindara priihauugin.

¹³ Ti diminin krma siirin kimiir boinmauu wakaekin. Ta yaiya krma inkamin ninokninkinkakin siir hiranki bi haiga. Nningaka. Ta yaiya krma boinmimauua Adi Komii siir naeyiun siyar nusiimauugin. Mi krma kamim Adi Komii siir naeyiugakim simiir hiriinan asi boinmimauuwi mi sima asi sibgu wakaeyoknaei. ¹⁴ Inkamin Adi Komii siir naeyi karamae nwowim mi siya wi Adi Komii siir dimin miyik swoki inokninkin tani. Nningaka. Dimusi rani, siya hinina naingwokin siya hindara priinaingwo whaowaei boini. Mi siya wi ti diminin siir dimin mwo iir ninokninkin tani. Dimusi rani, Adi Komii siir naeyiun siir diminkin. ¹⁵ Inkamin Adi Komii siir naeyiugakin, siyairgin digworaekwo whiekakim simiir hidiyin mi siirin, inkam nwirki hidim wi dig nwo rani. Nningaki, nningakiinga. ¹⁶ Biya Adi Komii siir inkam nwirin siya Yokwo Komii airin hinina win boinkikin,

ihi, yipikin Biyan Inkam Komiiyin siir kwoin whiekak imiir ninokninkinin. Mi wi nhinga ninokninkini Biyan Inkam Komii siir kwoin iirin mi wi nhinga nusiisimauuwi siirin, ha? Nningaki, nningakiinga. Siya hinina win boinkikin. Dimusi rani, Adi Komii siir naeyiun siyar nowomwarkaiyuwi krimiirin mi krma Krai siir kwoinin siir hiriinan asi nwoi. Iriig.

3

Adi Komii siir miyan inkamkin

¹ Ti nomiyauim, biya kara boinmauuwim yayim mi kara kimiirin kamim Adi Komii siir naeyiugakim simiir boinmauuwa sair hiriinan bi boinmimauugin. Nningaka. Yayim kara boinmimauuwim kara iikamim Adi Komii siir naeyi karamae nwowim, simiir hir boinmimauugin. Dimusi rani, kimiir naingwo tibmiya ini yinisim praigaknan ywowim Krai siir siyu iirin. ² Ta yaiya kara kimiir boinmimauuwa ini mwianan ywowim, kara kimiirin mwianan hau aekin. Kariir yaiya saeya ini nae kirie kirieyim inkam adiyaowaeki naeyim, simiir hiriinan bi hau aekin. Nningaka. Kima wi Adi Komii siir yai kirieya sair wakae rani. Dimusi rani, kimiir kwoinin ini yinisim praigaknan ywowim mi tariinanin iriipi hiriinan, kima dig bi mi okim. ³ Dimusi rani, kimiir siyuim kima napdiriraerariyim ini iikamim nu tiranin simiir hiriinan ywowim. Ihi, kima kimiir nomiyauim simaka whwokwoka bi nwowikim mi ninkinwamwarki boini siyuin ini kimiir waraurar mi inkin owin. Ti siyuin kima tirin ini kamim Adi Komii siir ninokninkin karam nwowim, ini simiir hiriinan ywowim mi kima simiir siyuin siir asi napkim. ⁴ Nhirim pi hinina mi boini, krma Pol siirgin. Mi nhirim pi hinina mi boini, nim Apolosnikim. Ti hiriinan siyuim kima tiriiyim yim ini iikamim nuanim sima tiriiyim ini simiir hiriinan ywowim.

⁵ Kima sibgu daingwo, Apolosin yio yipikin? Mi Pol kara yipikin? Krira miyan inkam kinaingwo Biyan Inkam Komiiyin siya kririirin yapiyapa mi hauugin. Mi ta kririir miya kima Krai siiramini sairar yaingwo tibmiikyim. ⁶ Kara bi minam nitkin, Adi Komii krimiir Wanin siir yai kibiya sair boinmauuwam, inkamin sasaeya ninkiniyin siir hiriinan. Mi Apolosin mhoyiya ha swoki itin yio ini hiriinan yai kibi aiarar swokini owomwarkaiyuniyin, inkamin ko nakiyin numir, siir hiriinan. Kimiirin kwoin miyikin Adi Komii siyar hauugin numiran sasaeyam sibgu mwrri namiyim simiir hiriinan. ⁷ Mi inkamin sasaeya ninkiniyin, yio inig karamaekin mi ko numir nakiyin, yio iriipi hiriinan, inig karamaekin. Sasae imiirin Adi Komii krimiir Wanin siyar diriraerarki mi sima pa

nimbiamyi mi inigakin pi Adi Komii siyar nrowi. ⁸ Mi inkamin sasaeya ninkiniyin mi inkamin numira sair ko nakiyin sowa hiriinan mi kwiruwa sairrar miriigo mi sowiirin digworaekwo mhoyiya wi Adi Komii siyar hauuwi miya sowa miriyya sair digar. ⁹ Krira iripa Adi Komii siir mi kwiruwa sairrar miriigo. Mi kima ini Adi Komii siir numira siya niyokninkinan ywowim.

¹⁰ Adi Komii siir naingwobumbuwa saeyar tirkikin kara biyan inkamin omaka miriyyin siir hiriinan asi nwookin. Kara iyyin paeyin bidi inansiin okwokiyyin mi kara kimiiram asi nitkin, Adi Komii siir yai aiir boinnimauuwam. Mi kariirin Adi Komi siyar hauugin ninokninkin miyyika mi mhoyiya iikam nhirim ha nitim sima ini mirii ninkinokougik ta omaka. Mi kima yapayapa nwonira omaka sibgu haigi siyin mirirarao. ¹¹ Kima ina ninokninkinim, yinpaeki yinpaeyin bidi yokwokiyyin, siya Kraisi Jisis siyairgin. Mi wi inkam nwrki yinpaewir swoki inansiin okwo rani. ¹² Inkamin Adi Komii siir mi aiir miriyyin siya ini inkamin omaka miriyyin siir hiriinan ywowin. Mi nhirim yim mi wadie wadeyim simiirar mi miriyyim mi simiir miyim ini gol, silva siyam yipiki hiriyyar nwoyokiyokiyamiyim ini simiir hiriinan ywowim. Mi ta omaka wi hiriyyar nwoki okwoyokiyokiyamiyim mi nhirim yim mi miyyik bi mirigim, simiir miyim ini kii auwim ii priei nwo karamae nwoyiyim, ini simiir hiriinan ywowim. Mi taka omaka saeya wi nokwo bripi rani. Nningaka. ¹³ Mi mhoyiya iikam whiekakim simiir miyim wi idowiyi nimbiamyi ya ta iyya Adi Komii siya hidana yaimin diminim simiir ya saeya. Mi taka ii aiirin Adi Komii siya hidana paeya wa nimbiamyi mi miya gol, silva mi siya miyyik miyyiknan nwowa mi paeya wi sair wara ninkin iunam tani. Nningaka. Mi Miyya biyye nwowa ya wi kii aunan nuugi nhiskii. Mi siya wa nwoki naingwowim simiir miya wadieki piyam owa, iyye, miyyik rani, aniya? ¹⁴ Mi inkamin Adi Komii siir mi miyyik miyyikim simiir mirii, simiirin wi ti inkamin iyyin paeyin hainansiin okwowin siir idwo nami haigi siyin miriyyin, wi siir hiriinan nrowi. Mi paeya sair wara ninkin iu karamae nrowi mi Adi Komii siya dimin miyyik miyyikim wi ta mi aiirsi hauuwi. ¹⁵ Mi paeya ti mi imiir niu iuguskii mi siya wi dimin miyyik miyyikim simiir hai rani. Nningaka. Mi siirar kwoinbudin yio wi wara ninkin dig rani. Nningaka. Siirin wi Adi Komii siya hainaowidi. Mi siya wi diminkak nwo rani. Nningaka. Siya wi nunga nunga priiyo kaeyami.

¹⁶ Mi tari kima bi ninokninkinim, aniya? Kima ini Adi Komii siir omaka komiyya ini sair hiriinan ywowim mi Adi Komii siir naeyuun ini kimiirar yaninkiniuniyin. ¹⁷ Mi inkam nwrki Adi Komii siir omaka dimin whirki kumbu karam nwowa sair nininkigii mi Adi Komii siya ti inkam iirin wi yamdiyar swoki onkwo ninwimwaininkini. Dimusi rani, Adi Komii siir omaka ya krimairgin.

¹⁸ Kira ti dimin hiriinanin kinakina kipi swoki iksisaena. Mi inkam nwrki kimiir bopwoniya waraurin, siya nuan diminim simiir siyiu imiir napi mi siya hinina naingwowi, kara ninokninkin komiikakin mi ti inkam hiriinanin siir mhi kwoinim kisina haigii mi siya, siya siyamar naingwona karamae nrowi mi nuan iikamim sima wi hinina boini, wara inkamin siir kwoinin bidi yinkisaowaenakiyamin. Mi Adi Komii siya ti hiriinan inkamin, siirin wi hinina boini, siya ninokninkin miyyikakin. ¹⁹ Ninokninkina iikamim ti nuanim simiir siir tirana ya Adi Komii siir whwonkam ida ya bidi yinkisaowaenakiyama. Yokwo Komii sair yai kwira hinina boinka mi ti hiriinan iikamim sima ha naingwowi krima ninokninkin komiigakin. Mi ti hiriinan mwrakboini siyiuin sima tiriyin yio ini wraisum haimna anki krima haiyyim ini hiriinan ywowim. Mi Adi Komi siya krimiirin wi hiriinan nitkin tumdiinu haii, iyya krimiir mhi kwoinim hiriinan biyye nrowi. ²⁰ Mi Yokwo Komii sair yai kwira hinina boinka, Biyan Inkam Komii siya ina ninokninkinim mi inkamin siir kwoinin ha naingwowi kara ninokninkinkakin mi ta siir ninokninkina ya ini nningakinngar ywowa. ²¹ Mi diminim inkamki diriraerar nonkwokwowim krima simiir biyan inkamim simiir inig imiir kipi hainan. Nningaka. Dimusi rani, digworaekwo whiekakim Adi Komii siya nonkwokwowim yim kimiiram nimbimim, kimiir whinkisiis haiginiuwam mi yim ti digworaekwowim yim kimiirairgin. ²² Pol kara mi Apolos mi Pita, krima tir minam nwokim kimiir whindiriraeraram. Adi Komii siyar nimbanga iyya kwoinbudin omwai waiyaiyin mi iyya naonaman aka. Mi digworaekwo whiekakin tariinan mi mhoyiya nimbiamamim siyar nimbinkim, ti digworaekwo whiekakim yim kimiirgin. ²³ Mi wim kima Kraisiirgin mi Kraisi siya yio Adi Komii siirgin. Iriig.

4

Biyan Inkam Komiiyin siir miyan inkamim yim wi siyar hidi

¹ Kima krimiir dinokninkin, krima Kraisi siir miyan inkamim, siya krimiirin minam nimbinkin Adi Komii krimiir Wanin siir aowa aowan nimprio yai kibiyim simiir kigriraowim iikamim simiir boinnimauuwim. ² Siyiu whirin miyan kamim simiirin

hinaing, siya siir mi imiir sibgu wakaeyokna mirii mi siir miyim siya wadie sibgu mirii, siir biyan inkamin siir whwonkam idan. ³ Mi kima kariir boinwokiyoipnatkaigii inkam komii komiiyim yai hidiyim simaka, kariir yai imiir, ya ta ii hiriinana ya yaimin karamaeka. An kara iriipi hiriinan nu tiranar inkamkin, kara pindan tani. Niingaka. An kara om whiran inkam tani mi kara wi kanakanar swoki hid rani. Niingaka. ⁴ Kariir kwoinin ha naingwowi siya ini rirmuigi rirmiiya nrowin dimin whirkin swoki kinyiskai rani, kariir kwoin iir nipiyaokiiyamim Biyan Inkam Komiiyin sasar ninokninkini. ⁵ Iya ina niki owa mi kima inkam nwrni siyiuim saiiirar kipi niki hid kima Biyan Inkam Komiiyin siirimar tiki okwokin. Mi siya digworaekwo whiekakim mi kwoinin aowa aowa nrowim mi nilbomambwo nwokiyamim, sima wi idowiiyar nimbini iuguskii wi kimiminki rani. Mi taka ii aiirin, wi Adi Komii siya boinmimauugi irira nwonira simiir mi imiirin wadieki piyasi owa, iye? Mi tari miyik rani.

⁶ Kima ti nomiiyuim, ti yayim kara boinmimauuwim, Apolos siya mi kara kriirirar yayim, kimiir whinkisiis haiginuam, diminin krima diriraerarim mi krima nisimauuim simiir. Mi kima wa nwoki inokninkinim. Saeya hinainga, kima digiumii Adi Komii siir yayi saiiir kipi haimriiyugig mi kira kipi nantamyiriyir mi digiumii nwrni kipi haimriiyu mi nwiirani aram kipi naingwo. Niingaka. ⁷ Yipiki kariir nokmwim okwohaiginuim inkam komii, iki ikkam nhirim simiir kou mwowam? Niingaka. ⁸ Adi Komii siya hauugim wara digworaekwo whiekakim kima nonkwowim mi kima hinaing dimusi boinkim, dimin miyik miyikim kimiir kiriekar diriraerari.

⁹ Krimiiir kwoinin ha naingwokim kima Adi Komii siir digworaekwo whiekakim simiir bidi haiyim mi kima digworaekwo whiekakim bi hainguguwikim, aniya? Kimiir kwoinin ha naingwowi kima ini digworaekwoki yaokingugunankaiyim, aniya? Kara hiriirar naingwowi, kima nu kigiriraowan inkam komii nrowi mi nim krima wi iriipi hiriinan nu kigiriraowan inkam komiiyar mi owi. ¹⁰ Krimiiir Adi Komii siya nokmwim okwo haiginuim aposel inkam paeprikab nrowim. Krima ini simiir boin huriyiu inkannan ywowim mi krima wa nwoki aonamim, ha naonamiyin inkamin yaigak nrowiyim mi ikkamim nu tiranin simiir whwonkam ida mi ninomor kouan paekwosim ikim, ini simiir hiriinan ywowim. Mi simiir nhwoin ini kriirirar habitkinkiyim. ¹¹ Krima Kraiis siir yai aiirin ina boinmimauuim. Mi simiir kwoinin ha naingwowi, simiir mwoim sima ninkisaowaenakiyami. Mi wim kima ha naingwowi Kraiis siir siyupai siyupaiyim simiir bidi yinokninkin digim mi nim krima niingaka, ha? Mi wim kima ha naingwowi, kiriekak krimar ywo iski. Mi nim krima niingaka, ha? Mi wim kima ha naingwowi kirie komiigak kimar ywo mi nim krima niingaka, ha? ¹² Mi biya iriipi hiriinan mi tisi tariinanar nadigniyim mi nim krima mhai prasae bi naokim mi krimiir kwoinin ha mi simsinkai op minam mi mwiniis minin ha mi haingugu. Mi sima, simiir inaim pa mi unomoknaei krimiir priitio priitowam mi krima maeyau kwirua nrowipisuam whaowaei. ¹³ Krima piu minki piyaowi mi miyim krimiir iingair kipi swoki onkwo mirii umirsim haiyam mi naemin sainan. Mi iya sima krimiir nigbumbuwiyim mi nim krima niingaka, simiirin pi yai miyik miyik arar swoki boini. Iya sima krimiir tirbuwiyim mi nim krima simiirin pi hindara kigninkin diriraerari. ¹⁴ Mi iya sima yai biyie krimiir boiniyim mi nim krima simiirin pi yai hiinsima boini. Krima ini nuan kiigwo paekwowim simiir hiriinan ywowim mi krima ini mhakwokyanan ywowim. Simiir kwoinin ha naingwokim krimiirin, krima biya hiriinanar nwokim mi tariinanin iriipi hiriinan.

¹⁵ Kara ta yayi kimiir kiyopsibgi haiginuam bi winkika. Niingaka. Kima ini kariir yinisismanan ywowim mi kariir kwoinin ini kimiiramar naingwo irkakin mi ta yokwowa kara winkiya kara kimiirsi kauididgikin. ¹⁶ Iikam whiekakim sima wa niti Jisis Kraiis siir yai aiir boinmimauuwim mi yim triiginim yim kimiir ad tipmwo rani. Niingaka. Kima hiriir hiriir ad karamaeka, kanakanargin kimiir adin. Whasarii rani, kimiir triirin bilki biyian kara nitkin, Jisis Kraiis siir yai win kibiya saiiirar kara nini boinmimauunikin kimiirin mi kima ha wakaeyim mi ina yitim ta mi aiiramim. ¹⁷ Ta kara boinanaeiya kimiir, kara dimusi bi boinkin, kara minsi boinkin, kima kariir siyu iir kigna apim. ¹⁸ Kara Timoti siirin hiriinansi nikropkikin kimiir waraurin. Siya ini kariir yinisismanan ywowim mi kara siiramar naingwokwonanaeikin. Siir naingwo tibmiiya, Jisis Kraiis siiram naingwo tibmiiya, ini kiriekikirie ywowa mi siya Jisis siir siyu imiirar sibgu apikin. Mi siya wi Jisis Kraiis siir yai imiirar swoki boinmimauuwi kimiirin, kimiir kwoin imiir swoki boinworwokai haiginuam, siyuin Kraiis Jisis siirin kara napiyin siir. Mi siyuin kara nowomwarkaiyuwiyim Adi Komii siir ikkam imiir. Mi maeyau maeyauim kara ta hiriinan yai kwirua saiiir saiiira boinmimauu nanaeikim Adi Komii siir ikkam imiirin.

¹⁹ Kimiir nhirim sima bidi yantamyiriyim. Dimusi rani, sima ha naingwowi kara wi swoki it rani, yim sima kimiir kwoin imiir haipridkikaiyim tiri. Mi kima wi kariir yai aiir wakaeyokna rani. ²⁰ Niingaka, mi Biyan Inkam Komiiyin siya kariirim naingwowi mi kara

kimiiramın wa nitsauwi mi kara kamım nantamyiriyiriyim wi simiir yai imiir wakae rani. Niingaka. Kara minam niti Adi Komii siir miya kima miriyya saiiir nini apririr kignakiyim kima Adi Komii siir kirie aiiirar nasi mirii, iyie? Kimiir kirie aiiirar nasi mirii? ²⁰ Adi Komii siya siir iikamim mi simiir digworaekwo ikim simiir kigiraowikin ta yaiya saeya yai whoimoni rani. Niingaka. Saeya kirie komiigaka. ²¹ Kimiir kwoinin ha naingwowi kara kimiiramın idgiu tioni siyuin siirım nımim, iyie? Mi kwoin hiinsima nwowiyin siirım pi yit, iyie? Mi kimiirım naingwokwonanaeyin siirım pi yit, aniya? Kima kariir yai aiiirar bidi wakae yokna diriraerarım. Mi kima digworaekwo whiekakim kima tirım simiir ti swoki aingwoki. Mi digworaekwowım biyye nwowım yım kimar sibgu diriraerarkwokin mi kara kimiiramın, wi mairgimairgani siyuin siiraramar niti. Iriig.

5

Hii niwit nanaeni siyuin ini Adi Komii siir iikam nhirim om Korin hiranım naingwo tibmiiyim ini simiir hir nwowin

¹ Yaiya bidi haigiririrkiya, hii nanaeni siyuin ini kimiir waraur nwowin. Tiki siyu hiriinanın yio ini kipiiki kipiıi ywowin tiki siyuin yio ini inkamın siir adni wig hainiki nonkwonaen ini siir hiriinan ywowin. Mi iikamim hiranım Adi Komii siiram naingwo tibmii karamae nwowiyim, yım sima ti hiriinan siyuin siir bi swoki tirikim. Niingaka. ² Kima bidiya lki inokninkinim kimiir inkam nwirin ti hiriinan siyu biyye siir tirin mi kima nantamyiriyirkak dimusi swoki owi, ha? Kima ti hiriinan siyuin siirsiiyin naingwoyimiyok ididgak dwo. Mi haniinginiıwi, kima siirin ti hainiknatki, yio kimaka kipi nwo. ³ Kaimwoka, kara kimaka kingiin bi nwokin mi kariir kwoinin siya kimaka waraur bidi ywowin mi kara bidiyar mi hidgiyin siir siyuim siya tiriyim simiirin. ⁴ Kara hiriinan bidi boinkiyin, Biıyan Inkam Komiiyin Jisis siir inig iıirin kima irıpa haingiriyıu boınai. Mi kariir kwoin ieya mi krimiir Biıyan Inkam Komiiyin Jisis siir kirieya wi kimaka ninkin owi. ⁵ Mi kima ti iikamim naingwo tibmiiyim, ti hiriinan inkam biyye nwirin kimaka nwowin siir hainiknatki Setan siirım mi siirin wi Setan siya nwoki onkwobumbuninkinim. Mi siir kwoınbudın wi Adi Komii siya nwoki anmaiwarakainawidim. Mi iıya Biıyan Inkam Komii siya swoki itana siya wi wadeyar nwoki owim.

⁶ Yio ti siyu hiniinin yio miıyik rani, kima hiniına boini, krimiir iikamim wadeyairgim. Mi kima kimiir dimin biyyeyim ini hiriıyar kignısu okriıpkaiyim. Kima ta diminsıma ninom nıkuıwiya saiiir daingwoki. Saeya pi omaka min ku mi inkamın omakainın, pi kiyyısa diriraerar karam ywo mi ta omaka pi saeyar kurimtioki iuguski. Mi hiriınanki niıwi, kimiir waraurın dimin biyye inkam nwıruwakar diriraerari mi kima siirin hiriıyar kignısu diriraerari. Mi mhoııya wım kima wi ti hiriinan siyu iıırar mi tiri. ⁷ Mi kima kimiir siyu biyyeyin ditkigi, ta diminsıma ninom nıkuıwiya saiiir hiriinan mi kimiir kwoinin irimııya nwoki okiyim. Dimusi rani, Krais siya ini kimiir wou nıkwı aeni ii komianın ywowin. Mi siya ini nimwo op hainaowiyin inkamın, krimiir dimin biyye biyyeyim simiir haiyoprimdiyiumııgiyam mi ini siir hiriinan ywowin. Mi iıya paeyin hıniıya nıriıoninkinın Krais siir nınkin isom irınugiyin, siya ini sibsibin biıya Judakim sim nisom nanag hauuwın ini siir hiniın ywowin, krimiir dimin biyyeyim simiir haiyoprimdiyiumııgiyam. Mi Krais siya ini krimiir sibsibnan ywowin. ⁸ Mi nim krıma irıipi hiriinan dimin biyyeyim, simiirin digıumii timi haimriııyugig mi ha timi haiyoprimdiyiumııgi swoki. Ya ini Judaki sima tirin bretiın yis karamaeyin ini siir hiriinan ywowin ta ii komııya wou nıkwı aeya, saiiirin, ta iıya bretiın yis karamaeyin siir naeıya ya simiir dimin biyye biyyeyim simiir haiyoprimdiyiumııgiyam saiiir niısiımauuga. Mi krıma hiriinan tiri, dimin biyyeyim biıya krıma tirıkaıııııwım digıumii simiir haimriııyugigi mi krıma wi iikam wadeyar nwoıı. Mi krimiir yaııım irıipi hiriinan wi wadeyar mi owi.

⁹ Mi yokwo kwıra kara wııkiya kimiiram, kara hiniına wın boinkikın, kima iikamim hii niwitnanaeyim simaka kipi napririr. ¹⁰ Kara iikamim naingwo tibmii karam nwowım sima tiriyim hiriinan siyuim, hii min niwitnanaeyim mi inkamım kigmairi ikim mi inkam nhirim digworaekwo min tauae haiı ikim mi inkamım uruwai siyaowaini siyu napi ikim, kara simiir bi boinkin. Niingaka. Kima ti hiriinan iikamim simiirin digıumii haimriııyugigam naingwowi mi kima ti nu iıırar ti haıburgik iski. ¹¹ Ta yokwowa kara wııkiya saiiir yaıııwokıııııwowa saeya hiniınga. Mi inkamın naingwo tibmiiyin siya hii min nanaei mi siya inkam nwırni dimin nam kigmairi mi uruwai siyaowaini siyuin siir mi api mi inkam nwırni mi igbumbuıwi mi op biyye mi kwııyaıei mi inkam nwırni dimin min mi tauae hai mi yio ti hiriinan inkamın, kima saıka kipi nombopboın mi nae saıka kipi mi ae. Niingaka.

¹² Kimiir kwoinim ha naingwowi ta miı hiriinanın inkamın naingwo tibmii Karam nwowiyin siirin kara hidim, aniya? Niingaka. Mi krıma inkamım naingwo tibmii kiınim

simiirara hidiski. ¹³ Iikamim naingwo tɔbmii karamaeyim simiir siyiuim wi Adi Komii siyar hidi. Adi Komii siir yaiya biya sima wɔnkiya saeya hinina win boinkika mi ti hiriinan inkam biyeyim kimaka waraur nwowim simiirin hainimiknatatki. Iriig.

6

Iikamim naingwo tɔbmiiyim sima simiir nomiiyau imiir kipi boinuriyiu boin

¹ Mi kimiir inkam nwɔrki siya maigimaarga siir nomiiyau nwɔrni nwo karamae nwowi, yio wi yaigak nwowi. Mi kima siirin hiriinan dimusi kigninkin tirkim siir nomiiyau iir boinwokiyoipnatkaigiyamin, iki gavman iikamim yipiki Adi Komii siir siyiu iir nap karamae nwowiyim simiir in nonkwokiyamin, ha? Kima hiriinan Kipi tir! Siya Kimiiram dam, iikamim yipiki Adi Komii siir yai aiiirgaiir wakaeyokna apiyim kimiiram mi sowiir yaiyim kimar wakae mi sowiirin kimar hidhaiginiu mi sowa wi iripa nwoki ongwomamair aeyim. ² Kima ti dimin imiir daingwoki, mi nim krɔma iikamim Adi Komii siirɔm, mhoiyya krɔma wi nuan iikamim simiir hidi. Mi kima iikamim yipiki ti nu iir nwowiyim simiir hidi mi kima ti dimin sim hiriinanin kima, swoki hidnaei siirin wi panina sibgu ninokninkini, ha? ³ Kima ti siir daingwoki. Mhoiyya krɔma wi paekwosim imiir hidi mi tariinanin nu tirin kima hinina daingwo, kima wi digar nwowi. Ti dimin hiriinanin ti kima kimar tirin kimiir waraur siir hidim. ⁴ Mi hiriinanki niuwi inkamim siir nomiiyauin saika nongwomamair ae karam nwowi mi kima siirin wi dimuam kigninkinkii, iki iikamim kima ninokninkinim, iikam biye nwowim yipiki Adi Komii siir piugana saiir karamaeyim, simiir hiriirin, ha? ⁵ Ta yokwowa kara wɔnkiya, kara igao yai win boinkikin mi iikam kimiiram in ha win hauugikin mi kima wa nwoki ididim. Dimusika? Mi tari kimiir waraurin inkam nwɔrimin nwɔriminkii ninokninkin karamaeka ti inkam nwiso naingwo tɔbmiiyiu sowiir hik air wokmai haiginiuwamin, aniya? ⁶ An kara ha naingwowi, Niingaka. Mi ti hiriinanin siir tiriyim kimiir iikam nhirim yimbi io kwoin naingwowi Mi simiir nomiiyauim yipiki Adi Komii siir yai aiiir napiyim simiirin pi simar swokini kiyainaki. Mi sima pa nami mi simiirin pi iki iikamim yipiki Adi Komii siir siyiu iir nap karamae nwowiyim simiiram nikiunani, simiir whwonkam ida nini okwo boinimauuwam simiir boinwokiyoipnatkaigiyam. Mi simiirin pi sima nwoki whinkinsiis haiginiuwim iripa sima nongwomamair aeyam.

⁷ Mi ti diminin kimiirin wi siya niyopakaiyiuwi. Mi wara iripa kima nongwomamair aeya wi saeya tirbugi mi kima mi kimiir nomiiyau ima, wim wi yaigak kima kimar swoki inwo anwonael. Mi kiriir nomiiyauin siya kiriir tirbuwi, kira siirin yai komiiyam kipi nam mi hindara daingwo ouwouu iguski mi iinokinokin kiriir nomiiyauin siya kinakar nwowi. ⁸ Mi ti siyiu hiriinanin kima tirin kimiir nomiiyau imiir, yio siyiu biyieki biye kɔngin.

⁹ Ti simiir ti aingwoki, iikamim yipiki dimin bibiyie tirim, yim wi omin Adi Komii siya kigirkakiyin digworaekwo whiekakim simiir, sima wi siir wara nam tani. Mi kima ti hiriinan iikam biyeyim, yipiki wi Adi Komii siiram nam karam nwowi saika nwowam, kima simiirsi wi naingwoiyimok rani, aniya? Yio wi miyik nwo rani, ti hiriinan diminin kima, kima kimar swoki iksisaenaiei. Mi iikamim yipiki iikam nhirmaka priinanaeyim hi mi naeyiu biyiemɔ insg hainaniyim mi iikamim yipiki nonkwonam hi sima sima swoki priinanaeyim mi kamim iripa piu kam nhirmaka nwowiyim mi siyiu biye ha tiriyim, yim wi ti omin Adi Komii siya kigirkakiyin digworaekwo whiekakim simiir, wi siir wara nwo rani. Niingaka. ¹⁰ Mi iikamim yipiki hi tauaeyim mi digworaekwomam kigmairiyim mi op biyeya kwiyae whaowaeyia sae kwiyaeiyim mi ha kwiyae whaowaenamiyim mi tiriginim yipiki yai bibiyie boiniyim mi iikam nhirmi hinda whisariyya priiboiniyim mi iikam nhirmi digworaekwo priihai priihaiyim mi ti hiriinan iikamim yim wi omin Adi Komii siya kigirkakiyin digworaekwo whiekakim sim, wi siir hiriir wara nam tani hir nwowamin. Niingaka. ¹¹ Mi kimiir iikam nhirim biya sima ti hiriinan siyiu iirar bidi iki tirim mi ti dimin biye hiriinanin kimiir kwoinau nwokaiyim, yim Adi Komii siir naeyiu ieya bidi yinakiyim mi kimiirin siya bidi yimbiniim siir iikam nwowam. Mi siya boinki, kima whauriyinan mi wadie bidi ywokiyim. Dimusi rani, kima Biyan Inkam Komiiyin Jisis Kraisi siir yai aiiiram naingwo tɔbmii kɔngim mi saiir wakaeyokna apkim. Mi kima in siirar ywowim. Iriig.

Mi kima siyiu wadie tiri, kiriir piu aiiirin, iikamim sima wi Adi Komii siir inig iir hainan-prapraskii. Dimusi rani, ta sairsika

¹² Mi wim kima hinina boinikim, digworaekwo whiekakim Adi Komii siya nikopaisis karamae nwowim krɔma simiir tiri wadie nwowam wi digar nwowi. Mi kara pi hinina boini, ti digworaekwo hiriinanin simiir nhirim, krɔmiirin wi sima whindiraerar tani wadie krɔma nwowamin. Mi kima ha boini, ti diminin yim wadieyairgim, krɔma simiirin ha tir mi kara ti simiirin kimiirin pi hinina boinkii, kara wi ti digworaekwo nhirim simiir tir tani. Dimusi rani, kara simiiram naingwo rani, kariir kwoin iir kiyaiyamin mi kara simiiram in

pa nwoki aingwokwonanaeyim. Nningaka. ¹³ Mi wim kima hiniina boinkim, naeyim Adi Komii siya tirim krima wi simiir naei. Krimiirin mhii Adi Komii siya hauugin ti nae ima nwokaiyam mi kima ti naeyim mi mhii ikim simiiramim hiniin kipi naingwo, kouin ini sima ywowin yim ti dimin hiniinim yim dimin komii rani mhoyiya wi Adi Komii siyar swoki hauukiyuwi yaeya mhii mi yaeya nae. Mi krimiir naeyim mi krimiir piu ikim, yim wi siya digi krimiir piuim yim Adi Komii siya tirikim. Mi krima mi iki nhir ikim, krima dimin biye irni nwiirni kipi tir krima Biyan Inkam Komii siir digworaekwo imiirarar tir mi siir inig iirarar hainan, digworaekwowim krimiir piu ima tiriyim mi siya wi hiriinan sairsi kigirkaki krimiir piu aiiir. ¹⁴ Biyan Inkam Komiiyin Jisis siya bidiyar iki aonamin mi siirin Adi Komii siyar swoki hidninsiin idwoki. Mi mhoyiya krima naonami mi krimiir piu imiirin wi Adi Komii siyar swoki hidninsiin idwoki, siir kirie komii aeyar.

¹⁵ Krima ini Kraisiir piua ini saiiir iga in mi piu haimii haamiinan ywowim. Kima ta saiiir daingwoki mi kima hiriirar naingwoki, tiriiginin yio wadiekim, krima, krimiir piuim Kraisiir piua hiranki ti hai mi wiga hii nanaeyiya saiiir piu anaga ti inkin itapiyoki, aniya? Nningaka. ¹⁶ Ta saiiir daingwoki, inkamin yipiki siir piua wiga hii nanaeyiya saika nitapiyoki, yo sowa ini piu kwiruwar ywowskiyo. Adi Komii siya Yokwo Komii saiiirin hiniin boinkikin, inkamin wig iraka iripa piu nwowi, yo sowa ini piu kwiruwar ywowskiyo. ¹⁷ Mi iikamim yipiki Biyan Inkam Komii siir yai imiir wakaeyokna apim, yim ini saika iripa kwoin whiruwar ywowskiyam.

¹⁸ Siyuun hii nanaeyin siirsi dapiyok. Mi ti iikamim, siyuun hii nanaeyin siir siira tiriyim yim simiir piu imiirar kiyopsibgi haiginiwi. Mi iki dimin biye nhirim iikam ima tiriyim yi simiir piu aiiir bi tirbuwikin ti siir hiriinan. Nningaka. ¹⁹ Krimiir piuim yim ini wadiekim wadie ywowim yim ini Adi Komii siir naeyiun siir omaka kirenan ywowa. Mi kima ta saiiir bi ninokninkinkim? Siir naeyiun yipiki kimiir hauugikin ini haniin kimiir kwirii idwokaiyam. Kimiir piua ya kimirgi kimiir piu rani. Nningaka. ²⁰ Yim Adi Komii siir piugim. Dimusi rani, biya Adi Komii siya siir yinisim iirar nikropkikin mi siya ina yaowin paeyin hiiini nioninkinin si, krimiir namaiwarkainam. Mi krima Adi Komii siir inig iir hainanki diminim krima tirim simiirsi. Dimusi rani, siya krimiirin dimin kibiki kibi iirar tirkin krimiir namaiwarkainamin. Iriig.

7

Iikamim yipiki nonkwona pi simiir boini

¹ Mi ta kara winkiya yokwoni kimiiram kara min swoki win boinkikin, ti digworaekwowim kima sriigiyim, iya kima winkiya kariiram. Mi kariirar kwoinin yio hiniina naingwoki ta saiiirin inkamin wig nonkwona karamae mi owi yi ini wadieyar mi owin. ² Mi wigkam whiekakim yim hii nanaeni siyuun, dimin biyekakin siir tirikim. Mi ti hiriinan siyuun yio ini ywowin, kam whiekakim yim simiir yapiyapa wigakar dwo mi iriipi hiriinan wigim simiir yapa yapa kamaka mi owi, yi ini mi owin. ³ Mi inkamin yipiki wigak nwowiyin, yio siya siir wig aiiiramar timi kiwaki, iripa nib saika whwonkaiyamim. Mi wiga kamkak mi owiya, ya saeya saiiir kam iiramar timi kiwaki, iripa nib saika mi whwonkaiyamim. ⁴ Kara ti hiriinan minsi boinkikin, wig saeya saiiir piua wi sasar kigiriraona rani. Nningaka. Saaiir kamim wi siya warar timi kigirirao. Mi kamim, yio iriipi hiriinan siir piua siya siyar mi kigiriraona rani. Nningaka. Wiga siya nonkwona wi saeya warar timi kigirirao siirin. ⁵ Mi sowowaiyin iripa piu nwowamin wi kipi niniiyu. Mi ini mi owin sowa kwoin whiruwar mi okii iripa nib mi whwonka karamae mi owi ii nhirim mi sowa Adi Komii siiramim wa nwoki kwis boinin diminamin. Mi mhoyiya, sowa diminamin Adi Komii siiram kwisboin digii mi sowa iripa nib whwonkaiyamim wa ti swoki aingwo mi Setan siya sowiir kwoin iir nikpitmai karamaeyin wi hiriinanki nwowi. Mi hiriinanki niuwu, sowa wi kam nwiraka mi wig iraka hii saeya priinanaeyami.

⁶ Taka yaiya ya wigkamim nonkwonam simiir boinkika, ta kima niki sriigiya kariir. Mi kara ini kwoin whiruwar mi okiyin. Mi ta yaiya ya Adi Komii siir siyuun komii siir yaiya ya saiiir hiriinan tani. Nningaka. ⁷ Mi kara hiniina naingwoki ti wigkam hiriinanim yim sima kariir hiriinan nngar timi o. Mi Adi Komii siya iikam nhirim yim hiriinanar mi onkwokwokikim nhirim ti hiniin mi nhirim ti hiniin. Adi Komii siya hiriinanar naingwokin iikam nhirim yim ha timi onkwona mi Adi Komii siya iikam nhirim krimiirin hiriinan nngar mi owamar mi onkwokwokikim.

⁸ Mi kara ta saiiirin pi hiniina boinkii, wigkamim yipiki nonkwona karamaeyim mi wigim yipiki simiir kamim naowim, yi ini wadieyar mi owim, sima hiriinan nngar mi owim kariir hiriinan. ⁹ Mi kima, kimiir kwoinim sibgu naingwo omok karamae nwowi mi kima ha naingwoki, iripa piu kamaka mi wig aka nwowamin mi kima hindara nonkwonaei, aeya

yi nikrani. Mi yio siyiu miyik rani, kima hiriinan niingar nwowi. Mi iripa piu kam nwiraka mi wig iraka ha nwowi, yio ti hiriinan yio siyiu miyik rani, ini kipiigi kipi yowowin.

¹⁰ Kara ti wigkamim yipiki nonkwonam kimiir boinkii, kara kimiirin igao yai boinkii, wig kima kimiir kam imiir kipi haiburgig. Mi ti yayim kariir kwoinaiga bi priinaingwo boinkim. Niingaka. Kariirin Biyan Inkam Komii Kraisi siyar boinmauugin mi kara kimiir asi boinkin. ¹¹ Mi wiga yipiki sair kam iir sopgigiya, saeya kipi swoki onkwona yaeya kam nwirni. Mi hiriinan karamaeki niuw, saeya wa ti swoki am sair kamkikam iiramar mi kamim yim iriipi hiriinan yim simiir wig imiir kipi mi sopki.

¹² Mi tiriiginim, yim kariir kwoinkar naingwo boinkikim, iikam nhirim kimiirin Biyan Inkam Komii Kraisi siya bi boinkikin kariirin ti siirin, yim kariir kwoinkar naingwowaigim. Mi inkamin yipiki Adi Komii siir yai aair wakaeyoknaei mi siya wiga Adi Komii siir siyiu napkaramaeya sair bidi yasae onkwonakiyin mi saeya siiram naingwowi mi saeya wi hiriyyar timi o siirar mi siya sairin wi kipi sopki ya hiriyyar timi o. ¹³ Mi wiga Adi Komii siir yai aair wakaeyokna api mi saeya kamim yipiki Adi Komii siir yai aair wakaeyokna karamae nwowin siirin bidi yasae onkwonakiya mi siya saika hirar nwokripkaiyam tiri mi saeya siir kipi sopki. ¹⁴ Mi saeya siirin wi kipi borisop mi wi kipi sopki. Dimusi rani, Adi Komii siya ha boinkin, tariigina ya siya bidi yimbingiya. Dimusi rani, siir wiga Kraisi siir yai imiir sibgu wakaeyokna apka Adi Komii siya ha boinkin, wiga Kraisi siir yayim simiir wakaeyokna ap karamae nwowiya bidi yimbingiya. Dimusi rani, sair kamim yio Kraisi siir yai aair sibgu wakaeyokna apikin. Mi ti yayim sima kaimwoki niuw mi Adi Komii siya wi ha boini, kimiir yinisisimim yim wadiekim. Mi ti yayim sima kaimwo nwo karam nwowi mi Adi Komii siya wi ha boini, kimiir yinisisimim yim miyik rani, yim ini iki iikamim Kraisi siir yai aair wakaeyokna ap karamae nwowiyim ini simiir yinisisimman yowowim. Mi yim ti yayim yim kaimwowaigim. ¹⁵ Mi wigkamim Adi Komii siir yai aair wakaeyokna ap karamae nwowi mi wigkamim nonkwonam sima sima ha ninan sopkii mi kima yipiki Kraisi siir yai aair wakaeyokna apim, kima simiir boin sima swoki onkwonamin. Kima simiirarar kigninkinki. Mi wiga yipiki Kraisi siir yai aair wakaeyokna apa ya saeya sair kamim siir kwoin iir kipi kiyai, saika hiriyyar nwokripkaiyamim yo sowa yapa yapar timi o. Mi kamim yipiki Kraisi siir yai aair wakaeyokna apiyin, yio siya siir wiga sair kwoin iir kipi mi kiyai, saika hiriyyar nwokripkaiyamim. Yo sowa yapa yapar timi o. Wigkamim kimiirin Adi Komii siya bidi yimbingiyim, siyamar mi krima wi siyiu miyikimiyikin wi siir nwoki apim mi krima wi iki wigkam nhirim mhi hinsima simaka nwoki owim. ¹⁶ Mi ni kira wiga naingwo tibmii kaniya kira ninokninkin tani, kira kiriir kam iir tiri, siya Adi Komii siiram naingwo tibmii kanim. Mi iriipi hiriinan, kamim naingwo tibmii kaniyin, kira ninokninkin tani kira kiriir wig aair tirkiyim, saeya Adi Komii siiram naingwo tibmii kanim. Friig.

Krma hiriyyar dwo mi dimin taeminim krma tirim Adi Komii siya nikuana krmiir siir iikam nwowam krma simiirarar tir

¹⁷ Kara pi ta yai kwira sae swoki kwaingiyas boinami, iikam kima nwinira irira hinina dwo mi diminim Biyan Inkam Komii siya nimbimim kimiir biya, siya siya kimiir kwoin imiir kiyaiyin siir siyiu iir napam simiirarar dap iski. Kara ti dimin hiriinan kaimwowim pi ti iikamim Adi Komii siir siyiu iir napiyim iki omom omomim simiirarar pi simiirar swoki boinkii. ¹⁸ Mi biya sima kamim simiir miois imiir kitiyopnir haiyim, yi tiriiginim yio min niisimaugin siya Adi Komii siirgin. Mi Adi Komii siya ti inkamin siir kwoin iir kiyai, Jisis Kraisi siiram naingwo tibmii kanim. Mi siya Adi Komii siir yai aairamin bidi iki wakaeyoknan mi siya ta wisyaiya sima niga sairin wi kipi swoki inakmamin. Mi inkamin siir mioisa kitiyopnir hai karamae nwowi mi Adi Komii siya siir kwoin iirin ha kiyai, Jisis Kraisi siiram naingwo tibmii kanim mi siya Adi Komii siir yai aairamin bidi iki wakaeyoknan mi siya wi simiirarar kipi kiwaki miois aair kitiyopnir haiyamin. ¹⁹ Mi inkamin miois kitiyopnir haiyin mi inkamin miois kitiyopnir hai karamae nwowin, yio ti hiriinan diminim, yio dimin komii rani. Mi diminiki dimin komiyyin iikamkim sim wakaeyoknaeyin ya Adi Komii siir yai aeyairga. ²⁰ Mi tiriiginim hiriinanar tiri, iikamim sima Adi Komii siiram siir naingwo tibmii kani mi simiir yayim sima miriyim ta ii aair, yim ini yowowim. Mi sima wi hiriinanar ti swoki tirnam. ²¹ Mi kira inkamin whisarii mi niingar priimiriigin. Mi kiriir kwoinin Adi Komii siya kiyagin siiram naingwo tibmii kanim, yi ti hiriinanin yi dimin karamaeka kira ta mi hiriinana kira miriya wi sairsi kipi naingwoyimyok. Mi inkamin kiriir kigiraowiyin siya kiriirin rirmiya nwowaiginugi, yi ini mi owin mi kira ti hiriinan siyiuin siir mi owamin maigimaigar timi onam. ²² Ta kima nwowa ti inkamim yipiki kimiir kigiraowim simiir aowa sair hiriinan ta biya kima nwowa dimin biye sair aowa saeya niki kigiraowa sair hiriinan. Mi kimiir kwoinim Adi Komii siya kiyai, siiram naingwo tibmii kanim, kima siir yai aair wakaeyokna apam mi kimiirin wi siyar pi

ywohaiginiuwim rirmiiyan ti dimin biyeyim yipiki kimiir kigriraowim simiir aowa kima nwowa simiir hirankin. Mi hiriinanki niuwi, kima tariinanin ini Jisis Kraisi siir iikam rirmiiya nwowim. Mi kima yipiki, whisarii miya priimiriigi windi, yipiki ti inkamim kimiir kigriraowim simiir mi mi ti hiriinan siyiuin, iikamim yipiki mi umiram miriiyim, yipiki inkam nhirni aowa nwo karam nwowim mi kimiir kwoinim Kraisi siya kiyaii, kima siiram naingwo tibmii kinam mi siir yai aiir wakaeyokna apam mi kima tariinanin ini Kraisi siir aowa nwowim, whisarii mi priimiriinan. ²³ Mi ta Jisis siya naonama mi siir nhieya ha naokiinaiiniya mi Adi Komii siya kimiirin dimin prasae prasae bi hauugikin kimiir sainamin. Mi tiriiginim ha saingiyim, Adi Komii siir iikam nwowim, kima iki iikam nhirim simiirin huyirmai, kimiir nikiunamsi, yaeya siyu whiram simiir aowa nwowam. ²⁴ Mi ta hiriinan sairisika kariir nomiiyauim nim krima wi hiriyyar nwokripkaigi Adi Komii saikan. Mi krima wi kwoin whiruwar nwoki. Mi krima wi ta mi aiirar miri kripkaii, ta krima miriyya biigi bi Adi Komii siya kiyaiya krimiir kwoin imiir. Mi krima ha napim siir siyu iir sair. Iriig.

Wigim kam karamae nwowiyim mi igibae ikim sim boini

²⁵ Tariinanin, kara ta yokwowa kimiiramim wigim kam karamaeyim simiir win boinkikim. Kara kimiiramim dimusi bi winkikin, biya kima kariiramim simiiram niki srigikin. Kariirin Biyan Inkam Komii siya bi boinkin. Niingaka. Yim ti dimin hiriinanin kimiirin, yi kariir kwoinkar kwanaingwo boinkikim. Adi Komii siya kariirsi naingwobumbugin mi siya kariirin wadie asi nwo haiginiugin mi siya kariirin kwoin miyik iirar hauu haiginiu mi kima ti kariir yai imiirar timi wakaeyokna ap yim kaimwowaigim.

²⁶ Kara ha naingwowi ti hiriinan siyiuin yo wadiekin, inkamin hiriinan wig karamaeyar mi owi. Dimusi rani, taka iya iikamim nuanim sima krimiirin wi siyu miyiknan tir tani. ²⁷ Mi kamim yipiki nonkwonam, kima kimiir wig imiir kipi haiburgig mi wig wim kima iripi hiriinan kimiir kam imiir kipi mi haiburgig. Mi kamim yipiki wig nonkwona karamae nwowin, ni kira wig nonkwonam kipi swoki aingwo mi wiga yipiki kamkak nwo karamae nwowa, ni kira kamkak nwowam kipi mi aingwo. ²⁸ Mi wigkamim yipiki nonkwonam, wim kima dimin biye tiram kipi naingwo. Mi kara kimiirin pi hiniina boinkii, iikamim yipiki dimin biye krimiir tirim, sima wi kimiir kimpipisu haiginiuwi iikamim yipiki nonkwonam. Kara hiniina naingwowi, ti dimin hiriinanin kimiir kipi kiyipsibgi haiginiu. Niingaka. Kima nonkwona karamae nwowi, wim wi ti nonkwonani siyiuin, hikak siirsi nwo rani. Niingaka.

²⁹ Ti kariir nomiiyauim, ti yayim simiir yaimwoki yaimwoim, ti kara win boinkiyim kimiiram yim tsirim. Iya Adi Komii siya nimbingiya krimiir ti nu iir nwowam, ya ini kingiin nwowa, wi sapi digii mi kwoin ara ta sairam daingwoki mi Adi Komii siir mi aiirarar miri iski. Mi tariinanarin, inkamin wigakin yipiki Adi Komii siir mi aiir miriiyim sima nhami nhami kipi miri, iki kamim nonkwona karamaeyim simiir hiriinan sima mi miriyya. ³⁰ Mi iikamim yipiki Adi Komii siir mi aiir miriiyim mi ha ninouninkiyim, yim iki iikamim ninouninki karamae nwowim simiir hiriinan dwo. Mi iikamim yipiki maigimaiga nwowim, yim sima iki iikamim yipiki kwoin whwokwoka nwo karam nwowiyim simiir hiriinan dwo. Mi iikam yipiki digworaekwo whiekakakim, yim iki iikamim yipiki digworaekwo karamaeyim simiir hiriinan dwo. ³¹ Mi iikamim yipiki ti nuin siir tiran digworaekwo imiir sainiyim sima ha kipi naingwo, kouin ini sima yowwim. Niingaka. Dimusi rani, ti nuin siir digworaekwowim, mhoyiya yim wi simbi digiguskii.

³² Kara ha naingwowi, wim kima ini ti hiriinanar mi aingwowim. Mi ti umiram naingwokwonanaei kwoinin wim wi Adi Komii siir naingwo rani. Mi inkamin nonkwonam naingwo karamae nwowi mi siir kwoinin Adi Komii siir mi aiir aramar naingwowi, yim sima ini big nasirwaiya Adi Komii siiraramar nwowim. ³³ Mi kamim yipiki wigak nwowim, yim simiir kwoinim ha naingwowi, nuan digworaekwowim simiir wig imiirin wi maigimaiga sima nwohaiginiuwi.

³⁴ Mi inkamin siir kwoinin dimino whisairam naingwowyim, yim simiir kwoinin ha naingwowi Adi Komii siya big nasirwaiya simiiramar mi owim. Mi sima hiriinanar warar mi aingwowi, simiir wigim maigimaiga simaka mi owim. Mi wiga niki onkwona karamae niki owa mi ta wig kopaksim niinga, sair kwoinin Biyan Inkam Komiiyin siir dimin taemin imiiraramar daingwo. Sima hiniina daingwo, simiir piua mi simiir kwoinim, yim rirmiiyar dwo Adi siir dimin taemin imiir tiram mi wigim yipiki nonkwonam, yim sima simiir kam imiiramar naingwo iski, big nasirwaiya smakar mi owim. Mi sima ti nuan digworaekwowim simiiramar naingwo kripkaii.

³⁵ Mi ti dimin taeminim kara boinkiyim, kara kimiirin hiniina bi boinkikin, kara wari dimin taeminim kima tirim simiir kaiyaokikin. Niingaka. Kara ti diminin kimiirin minam boinkikin, kimiir whinkinsisi haiginiuwim wi siyu miyikin siir napam. Mi hiriinanki

niuwu, ti digworaekwowim ti nuin siirim yim wi kimiir kwoin imiir kiyaiwao rani, kima Biyan Inkam Komii siir dimin taemin imiir tiri.

³⁶ Mi inkamin wig aiirin hindara boiritmaaiyin, siya wa ti idid. Dimusi rani, siya iripa piu saika nwowam naingwowi mi siya saairin wi hindara ti nonkwona iski mi yio ti hiriinanin yo sowa hii nanae rani. Dimusi rani, sowa bidi yonkwonao. ³⁷ Mi inkamin siir kwoinin siirin siyar swoki kigriraonaei mi siya hiniina naingwowi, siirin wi iikam nhirkim kiyai rani mi siya wi iripa piu saika mi o rani mi siya ta wig aiirin mi onkwona karam mi owi, yio ini mi owin. ³⁸ Mi kamim yipiki wig nonkwonam, yim sima siyiu miyikimiyik iiar tiri. Mi kamim yipiki simiir kwoin imiir nwowiyim yim kipi nonkwona, yim ini ywowim mi yim sima dimin komii kibi iiar tirkim.

³⁹ Mi wiga yipiki biya kamak niki owa mi saeya yaeya kam nwrni nonkwonam kipi tir, siya saair kamim ha niki owiyin. Mi saair kamim siya naonamkiswo, aeya nikrani, saeya yaeya kam nwrni nonkwonam ha mi aingwokiswo. Mi ti inkamin, ti saeya nonkwonam tirin, yio siya Adi Komii siiram naingwo tibmii kinan inkam dwo wi yaeya inkam kipi nwo. Niingaka. ⁴⁰ Mi kara ti siirin hiniina naingwowi, wiga yipiki saair kamim naowin mi saeya hiriinan kam karamaeyar mi owi, saeya wi maingimaigar mi owi. Adi Komii siir naeyiun kariirin siya whinkinsiis haiginugim mi kariirin siya boinkin ti hiriinanin. Iriig.

8

Dimin taeminim uruwai siyaowai ninkin imiiaeyiyim simiir boini

¹ Mi dimin taeminim panao kara kimiiram winkii, kara pi dimin taeminim iikamim yipiki ti nu iir nwowim yipiki Adi Komii siir siyiu iir nap karamae nwowim mi uruwai siyaowaini ninkin imiiaeyiyim simiir boinkii. Kara ta yokwowa kimiiramim whisarii bi winkika, biya kima simiiram niki srigikim. Kara ha naingwowi, kima hiriinan bidiyar iki boinkiyim, krma ti dimin iirin ina ninokninkinim. Mi kara pi hiniina boinkii, inkamin dimin taemin whiekak ninokninkiniyin mi ti hiriinan digworaekwowim siirin sima nantamiyiriyiri mi siya paniinsi wakaeyoknasi. Mi krma irni nwrniyam ninan aingwokwowi mi ti hiriinan siyiuin krma krma krmar swoki kinsiisnaei mi krma wi wadie sairsiyar nrowi, Krai siir hiriinanin. ² Mi yipiki ha boini, sima digworaekwo whiekakim bidi yinomokninkin digim mi yio Adi Komii siya simiirin wi ha boini, sima miyik rani, sima bi sibgu naingwo omokim. Mi sima hiniina bi mi aingwokim sima siir digworaekwo whiekakim simiir bidi mi inokninkinim. Niingaka. ³ Mi yipiki Adi Komii siiram naingwokwowyiyin, yio wi hiniina boini, sima wadiekim mi sima siir iikamkim.

⁴ Mi kara kimiirin pi min boinkii, nae dimin taeminim yipiki sima ninkin imiiaeyiyim uruwai siyaowaini. Mi ti siyiu hiriinanin, kara pi hiniina boinkii, krma uruwai siyaowai simiirin ina ninokninkinim, yim sima kaimwo rani. Yim sima Adi Komii rani. Adi Komii sasairgin biyar whuwiniunan. ⁵ Digworaekwo kasa kasa rani, ninomor kou hir nwowim mi nu tirin iripi hiriinan. Mi iikamim yipiki Adi Komii siir yai aiir wakaeyokna apkaramae nwowim sima boin, krma ini Adi Komii siir hiriinan ywowim. Mi kam adiyaowaeiyim yim ha naingwowi, ti uruwai siyaowaiyim, yim hiriyyar nwokim. Mi nim krma iikamim simiirin ina ninokninkinim. ⁶ Adi Komiiyir nwrki nwruruairgin, siya krmiir Adigin mi siya hiriyyar nwokin mi siyairgin digworaekwo whiekakim simiir bwamkibwamin mi krma hiriinanar dwo mi siiraramar dinmiininkin. Mi Jisis Kraisin nwrki nwruruairgin yipikin hiriyyar whauiniunan biya siya ninomor nu sowiir digworaekwo whiekakim imiir mi nonkwokwokin. Mi krmiirin siyar mi onkwokwokikim mi krma siir naeyiu iir haigim mi krmiirin siya whinkinsiiskim mi krma hiriinan asi nrowi.

⁷ Mi iikamim yipiki Adi Komii siir yai aiir wakaeyokna apim, simiir nhrim hiniina kigninokninkin tani, ti niksiae uruwai siyaowaiyim yim dimin komii rani. Yim sima ha naingwowi, sima inkamni hanin yaimin dimina mi omboboini. Mi iya sima naeyim uruwai siyaowai imiir ninkin imiiaeyiyim simiir naeyim, sima ha naingwowi tiriginim yim kaimwowaigim. Mi iki naeyim sima swoki aeyim yim uruwai siyaowaini smar niki inkin imiiae imairgin mi simiir mhi kwoinin pi miyik swoki o rani, pi yibgini hanin hindarar kamitkini. Dimusi rani, simiirin dimin whirkin bi naeyokin. Mi Adi Komii siya pi big nasirwaiya nwoki rani. ⁸ Adi Komii siya naeyim uruwai siyaowaini ninkin imiiaeyiyim krma naeyim simiirsi bi naingwoyimyokikin. Niingaka. Mi iki krma mi ae karamae mi owiyim, simiirsi bi mi aingwoyimyokikin yim dimin komii rani mi ti diminim krma naeyim, yim wi krmiir tirbu rani mi Adi Komii siya krmiirin wi hiniina naingwo rani, krma iikam bibiyekim. Niingaka. Mi diminin iki krma nae karamae nwowiyin, yio wi krmiir mi kiyipsibgi haiginu rani mi Adi Komii siya wi hiriinan sairsi mi aingwo rani, krma iikam miyikim. Niingaka. Diminin krma naeyim yim dimin komii rani.

⁹ Yi tiriiginin yio dimin karamaeka. Mi kima wi mantirao diminin kima naei simiirsiiyin. Mi hiriinanki nuwu, kima wi iki iikamim yipiki Kraisi siir siyu iir sibgu ap karamae nwowim wi simiir kiyipsibgi haiginiuwu. Mi yim wi hinda kipiiyar nwowuguskii. Dimusi rani, sima kimiir kigin, diminin sima haiyaiyin kima naekin. ¹⁰ Mi ta hiriinan sairsika, kira hinina boini, an kara ti inkamin ti digworaekwo imiirin ina kiginoknankinin. Mi kira ti nae imiirin ha naei ti sima ninkin imiiaeyim uruwai siyaowaini mi ti inkamin yipiki niki aingwo tibmii kan karamae niki owin Jisis Kraisi siiram mi siya kiriir kigi, kira ti dimin iir naei mi yio siya wi ti naeyim uruwai siyaowaini ninkin imiiaeyim wi simiir naeyamar mi aingwowi. Mi siir naingwo tibmiya wi sima kiyipsibgi haiginiuwu biyie nwowamin. ¹¹ Mi ni kira ti dimin imiir asi naei, ni kira hinina naingwowi, uruwai siyaowaiyim yim dimin komii rani. Mi inkam nwin dimin whirki nyek karamae nwowiyin Kraisi siya siirsi bidiyar mi aowin. Mi siya ha naei ti nae iirin mi ti diminin Kraisi siiram siya niki kigna tirim, yim wi kipii nwoki rani. Dimusi rani, ti naeyim siya naeyim simiirsika. ¹² Kira wi kiriir nomiiyaun siir kwoin iir kiyipsibgi haiginiuwu kipii siya nwowam mi siya Kraisi siir yai aiirin wi sibgu wakaeyokna ap rani. Dimusi rani, wari diminin kira kwatirkiyin sairsika. Mi kima Kraisi siirin, wi ti hiriinan siyu biyeyin wi siir tiri. ¹³ Mi ta hiriinan sairsika, ti diminin kara naei, yio wi kariir nomiiyaun siir kwoin iir kiyipsibgi haiginiuwu biyie siya nwowim mi dimin taeminim Kraisi siiram siya niki kigna apim, simiir warar. Mi kara mhoiya wi ti hiriinan dimin imiir swoki ae rani kara pi boriisopi kariir nomiiyaun siir kwoin iir nwowaiginiuwim biyie. Dimusi rani, ti dimin taemin hiriinan simiirsika. Iriig.

9

Pol siya maingmairga dimusi bi nwokin, siya umirim iikamim naingwo tibmii kanyiin simiir hiranki bi haigin dimin taeminim siya naingwowim simiiramim

¹ Kariirin wi dimin whirki nikidu rani, ti diminin kara tiriyim Adi Komii siiram. Kara aposel inkamin mi Jisis Kraisi siirin karar kigin. Mi Biyan Inkam Komiiyin mi iikam kima Kraisi siir yai aiirin wi hiriinansi wakaeyokna api. Dimusi rani, Biyan Inkam Komii siir digworaekwowim yim kara tirim kimiir, simiirsika. ² Mi iikam nhirim hinina naingwo karamae nwowi kara aposel inkam tani, yio dimin komii rani. Mi wim kima om Korin warauran iikamim wim kima kariirin hinina asi naingwowi, kara aposel inkamkin. Dimusi rani, digworaekwowim kara niisimauuwim kimiir simiirsika. Mi kima kimaingim Kraisi siir yai aiir wakaeyokna apiyim. Mi ti digworaekwowim Kimiirin sima niisimauugim hinin, kariirin Biyan Inkam Komii siya nimbingin aposel inkam nwowamin.

³ Mi iikamim ha boiniyim kariirin hinin kara aposel inkam tani mi kara simiir yai akan pi hinina nowarki boinkii wara yayim kara winkiyim simiirin. ⁴ Mi haninginiuwu, kara dimin taeminim iikam kimiir warauranki ti hai mi kara pa nwoki aeyim diminin kara tirim kimiir simiirsiiyin. Dimusi rani, kara aposel inkamkin. ⁵ Mi yipiki Biyan Inkam Komii siir siyu iir napiyim wigim, krima simiir mi onkwonaei yio ini mi owin mi krima wi simaka niki amyokiyokiyim iki aposel kam nhirim simiir hiriinan iki Biyan Inkam Komii siir nomousisimim simiir hiriinan mi Pita siya, aniya? Mi ini mi owin kara naeyam kariir mi airam mi srii? ⁶ Mi Banabas mi kara krira krirar ti mirii nonkworinu kripkai nae sainamin mi nae imiir naeyamin kririirgi kririir umir imiirrarar ti krinmai, aniya? ⁷ Mi kamim yaii niniiyan inkam nwowiyim sima nae minim simar bi kigiraonaekim. Mi inkamin numiran sasaeya nankiniyim mi inkam nhirim siirin ha pi boiniki, wari dimin taeminim kira ninkininim simiirin wi kira nae rani. Iikamim wi sibsib kigirao rani, simiirin iikam nhirkim boini hinin, kima wi simiir mwii imiir kwiyae rani. Niingaka. Mi krira kimiiramim naeyam srii wi wadeyar mi owi, aniya?

⁸ Tiki yayim yim inkami kwoinarar bi priinaingwo boinkikim. Niingaka. Siyu komiiyin biya Adi Komii siya hauugiyin Mosesni, yio iripi hiriinanar mi boinkikin, ti diminin yim kaimwowaingim. ⁹ Mi bidi bidiniyarin Moses siya yayim Yokwo Komiiyin hinina winboinkikin, bulmakauin witnid nokwobrombropiyin siir yai aiirin wi uridni kipi kogripikou mi hiriinan tiri, siya wi ti witnid imiir nae rani. Niingaka. Adi Komii siya bulmakau imiiram bi naingwokin iya siya ti yayim Moses siir boinimauuwim. ¹⁰ Niingaka, siya ti yayim minam winkikin iikam krimiir whankinsis haiginiuam bulmakauini hanin. Moses siya ti yayim minam winkikim, krima ti yai imiir ninoknankinin. Mi inkamin yipiki nu hanopin mi inkamin yipiki sasaeyim wai nwowim simiir nungugu haiyin, sowa nwisairarin wi umir kinar haiswowi ta miya sowa miriya sairsiiyin. ¹¹ Mi krima Adi Komii siir yayia kimiir bidiyar iki boinimauuim ya ini naenan ywowa kimiir mhiyim saeyar kinu haiginiuwu. Mi hiriirankiniuwu mi tari kima wi nae krimiir hauu rani, krimiir piu airsi, aniya? ¹² Mi iki iikam nhirim yipiki kimiir whankinsiiyim, sima naeyim kimiir warauranki mi haii, simiir pua sair kirie haiginiuam mi ti hiriinan siyuin

yio ini wadieki wadieyar mi owin, krima kimiir biyan inkamim nae mi haiyim. Mi biyar nwoyokiyokiniyanin mi tariinanar yadigiyin, krima iikam kimiir waraurankin dimin sim whir bi swoki haimiminkim. Krima inkam paeprikabnan nwokin mi krima mhuigar mi aokim. Mi krima kimiir kwoin imiirin wi hiriinan sairsi nikpitmai rani. Mi krima hiriinan tiri, wim wi Jisis Kraisi sir yai aiir wakae rani. ¹³ Kima ta yai aiir daingwoki, Isrel simiir pris inkamim yipiki omaka Adi Komii siir inig hainaniya saiir miriyyin, sima simiirin pa mi boinki, sima naeyam ti nae nhirim ti iikam ima hainaniyim ta omaka aiir Adi Komii siiram. Mi ti pris inkamim ti diminim ti kam ima haigingigim huya nae haiginiya saiir, sima simiirin pa haii mpa nankin imiyyae Adi Komii siir mi haimiyyim pi simar swoki aei. ¹⁴ Mi ti hiriinan siyu kaimwoin Biyan Inkam Komiiyin yio iriipi hiriinanar mi boinkin. Ti iikamim yipiki Kraisi siir yaiwin kibiya saiir boinmimauuim, yim sima nae digworaekwo minim wi iikamim yai sima boinmimauuim simiir hiranki haii simiir piu aiir kirie haiginauam.

¹⁵ Mi ti hiriinan siyuin kariirin ini wadie siya ywowin kimiir aposel inkamim siya sriiyamin kimiir. Mi biyarin kara kimiiram bi kaugin diminamin mi tariinanin kara ta yokwowa kimiiram hiriinanam bi winboinkikin, kima kariir kigriraowim. Mi kara mhuigi nao kingiin nwokiswo mi kara kimiiramim pi naeyam dimuim mi srigii. Nningaka. Kara pi borisopi dimin whirin inkam nwirni inanki haiyim. Mi kara dimin haii mi kara wi ha boin tani kara Kraisi sir yaiwin kibiya saiir boinmimauuim mi umir bi haigin. Nningaka. ¹⁶ Mi kara maingimarga kanakana bi nwonakin Kraisi siir yai win kibiya saiir boinmimauuim. Nningaka. Kariirin Biyan Inkam Komii siyar nimbingikin ta saiir tiramin. Mi kara simiir boinmimauu karam nwokiswo mi kariir kwoinin kanakanarin wi io prasae di ywowi. Mi kara ta yaiya Biyan Inkam Komii siya boinkiya kariir ya wi digiumii pi haimriiyugigin. ¹⁷ Mi kariir kwoinairga priinaingwo tirkiswo ta miya Kraisi siir yaiwin kibiya saiir boinmimauuwiya mi kara wi umir digworaekwo ta mi aiirsiyar pi mi haiyim. Mi ya tariigina ya kariir kwoinairgi bi priinaingwo tirka. Nningaka. Adi Komii siyar nimbingin kariirin ta mi aiir miriyyamin. Mi hiriinanankinuwi mi kara wi umir, digworaekwo nae min hai rani, ta mi aiirsiyin. ¹⁸ Mi hiriinan tirkiswo mi kara wi piki hinin umirin si pi haiyin ta miya kara miriyya sairsiyin, ha? Kara wi ti si pi haiyin. Mi siya kara Kraisi siir yaiwin kibiya iikam imiir boinmimauuwi mi kara simiiramim wi nae umir minam srii rani. Nningaka. Mi sima Adi Komii siir yaiya hinda whisariyar priihai. Mi ti hiriinan siyuin ti maingimarga kara nwowin, ya tariigina ya kariir umir aeya.

¹⁹ Kara inkam nwirni aowa bi nwokin mi kara ini iikamim simiir whisarii mi priimiriyan inkam ywowin. Mi kara iikam whiekakim simiir kwoinin wi digar piyamisi owin Jisis Kraisi siiram kiyaiyyin, siiram naingwo tibmii kinim. ²⁰ Mi iya kara Isrel simiir iikamim simaka nwoyiyin, kara pi Isrel simiir siyu imiirar mi api mi Moses siir siyu komii ikin. Mi ta hiriinan sairsiyairga kara iikamim simiir kwoinim sairsiyar kiyai, sima Jisis Kraisi siiram naingwo tibmii kinim. Mi hiriinanankinuwi mi ti Moses siir siyuin siya boinkiyin kariir, yio wi nwo rani, kariir kou. Mi ti iyim kara nwowim hir kara simiirar mi apkim mi ta hiriinan sairsiyairga kara simiir kwoinim sairsiyar kiyagin. Mi wi Moses siir siyu komiini yaiyim wi sima nwo rani, simiir kouin. Mi sima wi Kraisi siir yaiwin kibiya sairam nanimininkini. ²¹ Mi kara Moses siir siyu komiyyin siirin naingwo owouu rani. Mi siirin digiumii bi haimriiyugin. Nningaka. Mi kara tariinanin ini Kraisi siir yai imiir wakaeyokna apin. Mi iya kara iki iikam nhirim yipiki Mosesni yaiyim sim wakaeyokna ap karamae nwoyiyim simaka nwoyiyim, kara Moses siir yai imiir bi napikin. Kara ti hiriinan siyuin minam tirkin, kara wi iki iikamim simiir kwoin imiir niki kiyaiyim Jisis Kraisi siiram naingwo tibmii kinim. Mi ti hiriinan kara tirin, kara Adi Komii siir siyu iir bi taouugakin, kara Jisis Kraisi siir siyu iir napkin. ²² Mi iya kara iikamim yipiki naingwo tibmii kirie nwo karam nwoyiyim Jisis Kraisi siiram, simaka nwoyiyim mi kara diminim maingimarga sima nwo karamae nwoyiyin kanaka, siir bi tirikin. Nningaka kara diminim sima naingwowyiyin hinin yio ini ywowin kara siirarar tirikin. Mi hiriinan sairsika, kara simiir kwoin imiirin asi kiyai kirie nwowamin, Jisis Kraisi siiram naingwo tibmii kinamin. Mi inokininokin kara iki iikamim hinda tindanim simaka nwoyiyim, kara diminim iki sima naingwowyiyin hinin yio wadiekin, kara siirarar napikin. Mi ta hiriinan sairsika, kara simiir kwoin imiirin hiriinan kiyagin Jisis Kraisi siiram naingwo tibmii kinim.

²³ Mi kara inok inokin hiriinan ta sairsi tirkin Kraisi siir yaiwin kibiya saiir hainanamin. Mi Adi Komii siya kariirin wi hiriinan sairsi hainan prapraskii kariirin mi iki iikam nhir ikin. ²⁴ Kima ta saiir daingwoki. Iikam whiekakim iki ninkikin iwitiyim sima bikinar bi nwoosowikim. Nningaka. Nwirkinwiruairgin pi bai iwit okwouu. Mi ti inkamim bi niwit okwowin diminim pi sasar haiyiskii. Mi ti hiriinan siyuin, ti iikamim yipiki ninkikin iwitiyim kima Kraisi siir yai airamin hiriinan sibgu wakaeyokna api mi kima dimin miyikin Adi Komii siya wi hiriinan sairsi hauuwi. ²⁵ Mi iikam whiekakim yipiki ninkikin iwitam naingwowyiyim, dimin haiyim, sima inokininokin nhami bi niwitikim mi

simiir puaa kirie sairsiyar nrowi. Sima ti hiriinan minsi tiri, sima wi iki iikam nhirim simiir nwoki iwit haiburim mi wi diminin Adi Komii siya hauuwi iikamim bii nrowim simiir wi siir nwoki haiyim. Krima dimin komii komii imiirarar tir Adi Komii siiram wakaeyokna apim mi krima wi siir dimin miyik miyik imiir nwoki haiyim. Yim sima ti diminin ti kamim ninkikin iwitiyim bii nrowiyim sima haiyim wi simiir hiriinan biye nwo rani. Niingaka. Yim sima wadeki wadie imairgim mi wi hiriyar nwoyokiokaeyami. ²⁶ Kara ti inkamin yipiki hinda tinda niyaeyimyok kaowiyin siir hiriinan bi ninkikin iwitikin. Niingaka. Kara ini inkamin yipiki maeyaua niwit okwowiya sairgisairamar nanmainonkwowiyin ini siir hiriinan ywowin. Mi ti hiriinan siyuuin kara inokininokin Adi Komii siir mi aiir asi mriinanaei. Mi inkamin yipiki yaii niniiyin siya siir ina hinda bi priitio priitowika. Niingaka. Mi ti hiriinan siyuuin, ta Adi Komii siir miya ta kara mriiya ya hinda bi mi priimiri priimiriiga. Niingaka. ²⁷ Kara kariir piu aiirar kirie haiginiunaekin karar kigriiraowamin mi saeya wi kariir kwoin iirarar nwoki wakaeyokna apim. Kara ti hiriinamin minam tiri, mhoiia kara Adi Komii siir yai aiir boinmimauuwi mi siya kariirin wi hiriinan boin tani, kara inkam paii rani mi kara siir dimin miyik miyikim wi simiir hai rani. Iriig.

10

Kima, kimasiyar mintiraona kima wi dimin biye kipi tir

¹ Ti kariir nomiiyauim kara ha naingwowi kima ina sibgu inokninkinim siyuuin Adi Komii siya tirin krimiir yidiwi wanwiyaeyim simiir. Mi ta iiya krimiir yidiwi wanwiyaeyim sima Moses siir wakaeyokna apnamim niimau mieki mieya hiriir mi taka iiya Adi Komii siya wau mrisima sair yikropki simiir siyu iir nisiimauu apnamam. Mi taka iiya siya simiirin bidiyar mi whinkinsiis haiginiuin. Mi iikamim sima ini whii komiia pariidnan dapiya ini sairar mi iyapidnadamim mi simiir nwrki bi swoki aomin aominkin. ² Mi diminin krimiir yidiwi wanwiyaeyim sima tirin, iiya simiirin waumir sima saeya kiiki ikoua sima kigna apam mi iiya sima whii komii kwira pariidnan nikuwiya sae mi iyapidama, yim tiki digworaekwo hiriinanim, yim iikam imiir nisiimauugim sima Moses siirarar wakaeyokna ap iskiyim. Mi sima ini siirarar mi wakaeyokna apim iikamim yipiki baptaiim simiir hiriinan yipiki hiniina nisiimauuim sima Biyan Inkam Komii Kraiis siirgim mi simiirin ini siyar kigirkakim. ³ Mi iiya sima niimau boskwonau hir nwowa, sima naeyin mana nikuwuiyin siir naekim, yipiki Adi Komii siya hauugiyim simiir siir hirankin. Mi tiriiginin simiirin siya whinkinsiis haiginiugin simiir naingwo tibmiya kirie nrowam. ⁴ Mi sima opa yipiki Adi Komii siya hauugiya simiir sairar mi kwiyae. Mi tariigina simiirin saeya kinsiis haiginiugin mi simiir naingwo tibmiya komii asi nwokipa. Mi ta opa sima kwiyae, ya siya komiia sair hiranki nitka. Mi ta siya komiia ya aknainan Kraiis siir nisiimauuga simiir kwoin iir kinsiis haiginiuam ta opa sima kwiyae simiir piu aiir kinsiis haiginiuam sair hiriinan. ⁵ Mi Adi Komii siya simiirin ti hiriinan siyu kaimwoin siir asi whinkinsiis haiginiugin, Adi Komii siya maigimaiga iikam hoimgakim bi nwokin mi ta hiriinan sairsika siya hiriinan asi tirkin mi Adi Komii siya iikam imiirin hiriinan sairsi nisomsom aokao digiyam tirkin. Mi simiir pius biyeyim niimau hinda tinda digar asi nwokikim.

⁶ Adi Komii siya ti hiriinan diminin minam tirkin, krimiir nisiimauugin krima wi iki dimin biye hiriinanim sima tirim wi simiiram naingwowski, simiir tiram. ⁷ Krima uruwai siyaowaini inig kipi hainan, krimiir yidiwi wanwiyaeyim simiir iikam nhir ima tira sair hiriinan. Mi ti Adi Komii siir yayim biya Moses siya winkyim Yokwo Komii sair yim hiniina win boinkikim. ⁸ Mi iikam krima ti hiriinan siyu biyeyin hii sima priininae priininaeyin siir kipi tir, biyan iikam nhirim sima tirim simiir hiriinan. Mi Adi Komii siir kwoinin paenan ha niugiyin simiiram mi siya simiir iikam nhirim ina yisomsom aokaokiyim. Mi 23,000 nim yim iikwiruwa sairar mi kwaonam. ⁹ Krima Biyan Inkam Komii siir kwoin iir kipi kiyai, io krimaka nrowam, biyan iikam nhirim sima tirim simiir hiriinan. Mi Adi Komii siya io simaka ha nwowin mi siya mipugim ina yikropkiyim mi simiirin ini sima piyaokaokiyim. ¹⁰ Krima Adi Komii saika kipi ninkinwaowarkii boin, biyan iikamim simiir nhir ima tira sair hiriinan. Mi sima diminam ha boinanaeyim mi Adi Komii siya siir paekwosimin siir yikropki mi siya ha nitin mi simiirin siya yisomsom aokaoki.

¹¹ Mi ti digworaekwowim ti krimiir yidiwi wanwiyaeyim imiir tirim yim iiya sima niimau boskwoki boskwonau hir nwowa ha tirkim. Mi ti digworaekwowim Moses siya winkyim Adi Komii siir Yokwo Komii aiir, yim krimiir nisiimauugim krima wi simiir hiriinan kipi tir. Sima ti iikamim ti tariinan nrowim krimiir nisiimauugim, iya Kraiis siya swoki itana ini

kingiin nwowa. Mi krɩma kɩmasiyar mɩntiraona krɩma wɩ dimin biyie kipi swoki tirmimin biya kɩmiir yidiwi wanwiyayeyim sima tirim simiir hiriinan.

¹² Yim tiriiginim yim ini ti sima tirim ini simiir hiriinanar mi imbiyamim mi wim kima iikamim yipiki ha naingwowim wim kima kiriekim mi kima Kraisi siir siyiu iir napim ini kimiir yidiwi wanwiyayeyim simiir haiburim. Mi kima kimasiyar mɩntiraona kimiir kwoinin iki iikamim iikamim nhirim sima kiyaii mi kima wɩ siyiu biyie tiri. ¹³ Mi kima wɩ hinina kipi naingwo, ti digworaekwowim kimiir kwoin imiir kiyaii, kimiir nɩkpɩtmaiyam mi tiki hiriinan diminin iki iikamim, iki hinda tinda nwowim simiirin ini iriipi hiriinanar mi tirin. Yim sima yaeya rani. Niingaka. Adi Komii siya wadiekin, kimiirin wɩ siyar whinkinsiisi. Mi siya iki dimin bibiyeyim wɩ simiir kigninkinki rani, kimiir kwoin imiir nipiyaokiyam mi kimiirin wɩ sima nɩkpɩtmai rani. Kimiirin wɩ siyar whinkinsiisi haiginuwi ti hiriinan dimin biyeyim ti kimiir kwoin imiir kiyayam tiri yim simiirsi nokworinuum.

¹⁴ Ti kariir nomiiyau kingi kinim, kima uruwai siyaowai simiirsiyir aru dwo wim wɩ simiir inig imiir wara pi hainanisi. Dimusi rani, kimiirin wɩ Adi Komii siyar whinkinsiisi haiginuwi mi wɩ siyar kigriraowi. ¹⁵ Kara ti yayim iikamim yipiki ninokninkin miyikakim kimiiram boinkikin mi kima ti yayim ti kara boinkiyim simiir ti aingwoki mi simiir ti sibgu hid. ¹⁶ Mi iya krɩma kumuniyin opa mobin siir nwokaiya nhowo sairam kwisboiniyim mi krɩma iki sair kwiyayeyim mi krɩma hinina niisinauwi, krɩma mi Kraisi siya krɩma ini nwiurwar ywowskiyim mi ini kwoin whiruwar mi okiyim ta siir nhie airamim biyar naokiinainama mi bretin krɩma niinibimbir aeyin yio min mi isiimauugin krɩma mi Kraisi siya krɩma, ini kwoin whiruwar ywowim ta siir piua biyar naowa yipiki paeyin hiiniyar nironninkin saika ninkin irinugiyin. ¹⁷ Mi iikam whiekakim krɩma kasa rani mi krɩma ini bret haruan siirrarar yaeyim. Mi bret haruan krɩma naeyin yio tiriiginim yio min niisimauugin krɩma whiekakarim ini Kraisi siir piu kwiruwa sairrarar yinkiamamasuim.

¹⁸ Kima Isrel simiir iikamim simiir daingwoki mi iikamim yipikki ti nae imiir naeyim biya priskim sim haiginim hiya naemin dimin haiginia Adi Komii siiram, yɩ tiriiginim yim min niisimauugin sima mi Adi Komii siya, sima ini kwoin whiruwar ywoki yim ta hiya nae min haigin inkin imiiaeya saikan. ¹⁹ Mi ta yayi kara boinkiya kimiir ya ta saeya, nae minim mi wraisu min ikim yipiki sima ninkin imiiaeyim niksisa uruwai siyaowaini mi ti naeyim yim dimin komiigim, iyie? Uruwai siyaowai sima ywo dimin komiijin? Niingaka. Yim naeyim yim nae imairgim. Mi yim ti uruwai siyaowai yim, yim tidiyiu min imairgin. ²⁰ Mi iikamim yipiki ti dimin taemin imiir nap karamae nwowiyim mi Adi Komii siir naeyim siir ninkin imiiaeyim hiini sima nio haiginiyim, yim sima simiirin pi uruwai siyaowaini swoki inkin imiiaeyi pi Adi Komii siir ninkin imiiaeya rani. Niingaka. Mi kara pi boriisopi kima ti dimin hiriinanim uruwai siyaowaini ninkin imiiaeyim simiir naeyim. Mi kima ti hiriinan dimin imiir tiri, yɩ tiriiginim yɩ min niisimauugin kima mi uruwai siyaowai sima, wim ini iripar yinkiamamasuim mi ini kwoin whiruwar ywowim. ²¹ Mi kima Biyan Inkam Komii siir op mobin wɩ siir kwiyae rani, kima uruwai siyaowaini mi siya wɩ io kimakar nwowi mi kimiirin wɩ siya pi tiwin. Siyairgin kirie komiigakin mi nim krɩma ini niinga ywowim. Mi siya kimiir tiowi mi kima wɩ siir nikwowsii rani. Niingaka.

²³ Wim kima ti digworaekwo imiirin hinina boinkim, ti digworaekwowim krɩma tiri yim yim wadieyairgim. Mi kara kimiirin pi hinina boinkii, ti digworaekwo hiriinanim, yim wɩ kimiir whinkinsiisi haiginu rani, Adi Komii siiram sibgu wakaeyokna apim. Sima wɩ kimiir kwoin imiir kirie haiginu rani, Adi Komii siiram sibgu wakaeyokna apim simiir nhirim sima simairgim mi kima, ti kima tirim simiiram daingwoki. ²⁴ Kima wɩ kimamar kipi naingwona mi kima wɩ iki iikam nhirim simiir whinkinsiisam daingwo.

²⁵ Mi kima wɩ kipi nidid wraisuim maket haiginiyim simiir sainsi yim mi simiirin hinina kipi mi srii, ti wraisu biya uruwai siyaowaini ninkin imiiaeyim mi kimiir kwoinin wɩ hiriinan naingwoyimyok karamae sairsi nwowi. ²⁶ Mi yayim yipiki Adi Komii siir Yokwo Komii aair winkiyim bidi bidiniyar yim hinina win boinkikim, ti nuin yio Biyan Inkam Komii yim siirgin mi digworaekwowim siir mi owim iriipi hiriinan siir. Mi krɩma ina ninokninkin mi krɩma digworaekwo whiekakim simiirin wa naei.

²⁷ Mi iikam nhirim yipiki Adi Komii siir yai aair wakaeyokna ap karamae nwowiyim, sima kiriiram boinkii, simiir omaka hiriir namam nae simaka naeyam. Mi kima ti naeyim sima hauuwi kimiir, simiirsiyir wɩ hinina kipi naingwo, tiki naeyim inkamki bidi yamisi inkin imiiaeyim, iyie? Kima hindara wakaemumu ae. Mi kima hiriinan tiri mi kima wɩ iripa nwoki ongwomamair aeyim ²⁸ Mi kima ti inkam inaka nidwowi mi siya kimiirin ha boini, tiki naeyim biya iikamkim sim niki inkin imiiaeyim uruwai siyaowaini sima.

Mi kima ti nae imiirin wi kipi nae wim wi inkamin kimiir nokmwim aeyin wi siir kwoin iir pi kinsisi haiginiuwisi. ²⁹ Kara siir kwoin iir boini, kimiir iir boin tani ti diminin siya niki boinmauwim simiir kipi nae. Mi kima hiniina naingwowi, krima ti nae imiir nae karamae dimusi nwowi mi tari yi minsika, iki iikam nhirim yim Kraisi siir yai imiir bi sibgu wakaeyokna apikim, aniya? ³⁰ Mi kara nhwo Adi Komii siiram kwisboinkiyim mipa mi boin wadiekii. Dimusi rani, ti naeyim kara naeyanim simiirsika. Mi iikam sima hiniina dimusi boinkim kara siyu miyiknan bi tirkin ti dimin taeminim kara naeyim simiirin, ha?

³¹ Mi kara kimiirin ta saiiirin pi hiniina boini, ti naeyim kima naeyim mi opa kima mi kwiyaeya mi wraisu minim kima naeyim mi dimin taeminim kima mi tir ikim, kima simiir tiri mi ti iikamim yim Adi Komii siir inig iir hainanprapraskii. Dimusi rani, ti simiirsika. ³² Mi kima wi ti dimin hiriinanim simiir kipi tir. Juda iikamim mi Juda iikam tani ikim mi iikamim Adi Komii siir isid nwowim wi simiir kiyopsibgi haiginiu rani, siyu biyie tiramin. Nningaka. ³³ Yim ti dimin taemin hiriinanim ti kara boinkiyim kimiir, yim kariir kwoinkar naingwo boinkim. Kara ti dimin taeminim minam tirkikim iikamim simiir whinkinsisi haiginiuwim. Kara ti diminin karamar bi tirkin, kariirar swoki whinkinsisi haiginiuwim. Kara ti dimin taeminim minam tirkin, iikamim simiir whinkinsisi haiginiuwim. Mi simiirin wi Adi Komii siya nwoki anmaiwarkainam simiir dimin biyeyim simiir hirankin ti sima tirim. Iriig.

11

¹ Kima ti dimin taeminim kara tiriyim simiir kigna ap, ti kara mi kigna apiyim dimin taeminim Kraisi siya mi tirim simiir saiiir hiriinan.

Wigim simiir mwo imiir kaigrisu idwokaiyim, Adi Komii siir inig hainaniya omaka saiiir simiir boinka

² Kara kimiirin dimusi bi hainanprapraskikin, kima ti dimin taeminim kara boinmimauwim iinokiinok simiir wakaeyokna tirkin. ³ Kara ha naingwowi kima ti yayim kara boinim simiir dinokninkin Jisis Kraisi siyairgin kamim simiir kougi kou nwowim mi kamim yim ini simiir wigim simiir kou ywowim mi Adi Komiiyim yio ini Jisis Kraisi siir kou ywowin. ⁴ Mi ta hiriinan sairsika mi inkamin omaka Adi Komii siir inig hainaniya saiiir hiriir nami mi siya pagra siir mwo nwowa saiiir kibwaehai karamae nwowi mi siya Adi siir yaiya hiriinankakar boinmimauuwi, yio ti hiriinan siyuin yio Jisis Kraisi siir kiyopsibgi haiginiuwu. ⁵ Mi wigim simiir nwowim dimin taemin nitimwanu karamae nwowi mi sima Adi Komii siir yaiya ha boinmimauuwi omaka siir inig hainaniya saiiir hir, yi ti hiriinan siyuin yi saiiir kam iirar swoki kiyopsibgi haiginiuwu. Mi saeya hiriinan naingwo karamae nwowi mi saeya wi wiga yipikki saiiir kan aiir piriyaio iuguskiya mi nididgak ha nwowiya wi saiiir hiriinan nwowi. ⁶ Mi wigim simiir nwowim dimin taemin nitimwanu karamae nwowi mi saiiir kamim saiiir kan aiir piriyaokii mi yi ti hiriinan siyuin yi saiiir nisiimauuwi hiniin, saeya siyu miyiknan bi napika. Nningaka. Yi wi hiriinan tir tani. Mi wigim dimin taemin simiir mwo imiir nitimwanuwi, yim sima wi nididgak nwo rani. ⁷ Mi kamim siya sima Adi Komii siir yai aiir boinmimauuwiyim mi siya sima nhwo Adi Komii siiram mi kwisboiniyim, simiir mwowim dimin taemin kipi nitimwanu. Dimusi rani, kamim yim Adi Komii siir kirieya mi siir dimin kirie komii komiiyim paenan niyuaeyim mi digworaekwo whiekak ikim simiir sibgu kigirkakikim. Mi yim wigim. Nningaka. Yim sima simiir kamim simiir kirieya mi simiir dimin miyik miyikim paenan niyuaeyim mi simiir inig komii ikim, yim simiir nisiimauuwi. ⁸ Adi Komii siya Adam siir pua Iv saiiir pua saiiir hiranki bi haiga mi siya ha bi nonkwokwokin. Nningaka. Adi Komii siya Iv saiiir piu aiirin diminin Adam siir piu hiranki haiyin siir nonkwokwokin. ⁹ Adi Komii siya Adam siirin Iv saiiir whindiraraeraram bi nonkwokwokin Adi Komii siya wiga Iv dapiya saiiir nonkwokwokin Adam siir whindiraraeraram. ¹⁰ Mi ti hiriinanin yi ini mi owin wig sima mi itimwanuwiyim dimin taemin simiir mwo imiir. Yi ti hiriinanin yio min nisiimauugin, wig imiirin ini kam imar kigirkakim. Mi simiirin ini simar kigriraonamim siya sima omaka Adi Komii siir inig hainaniya saiiir namiyim. Sima wi ti hiriinan dimin iir tir. Dimusi rani, Adi Komii siir paekwosimin ini simiirar kigin. ¹¹ Wigim yim simiir kamim simiir aowar timi o. Mi nim krima iikamim yipiki Biyan Inkam Komii siirim, nim krima ini nwiruwar yowowskiyim. Mi irni nwirniyin ha timi inan whinkinsisi ankinsisi wadie sibgu nwowamin. ¹² Krima irni nwirni dinan whinkinsishihaiginiu, wadie sibgu owamin. Dimusi rani, bidi bidiniyarin, Adi Komii siya biigi biyan wiga saiiir inkamin Adam nikiuwiyin siir piu hiranki haiyin diminin siir nonkwokwokin. Mi hirankar nityokiyokinaniyim mi ini tariinanar yadigniyin, wig sima kam krimiir asi naokinae. Mi ta hiriinan sairsika krima irni nwirniyam asi naingwowi. Mi iikamim mi digworaekwuwim ti nu iir nwowim yim Adi Komii siyar nonkwokwokim.

¹³ Mi kima ti dimin imiir daingwoki mi simiir hidgi. Mi wigim dimin taeminim Adi Komii siiram kwisboinkii mi sima simiir mwowim dimin taemin nitimwanu karamae nwowi mi ti hiriinanin yio wadiekin, iyie? Miiyik rani? Yio miiyik rani, ini biyie ywowin. ¹⁴ Mi krma tariinanin ta sair ti naingwoki mi inkam nwirin siir kana priei nwowi wigmi kanim simiir hiriinan, siya wi nidid prasae kipi kin. Dimusi rani, ta sairsika. ¹⁵ Mi yim wigim yim ta sairsisin nididgak bi nwowikim. Dimusi rani, ta kan hiriinana simiirin Adi Komii siyar hauugin simiir mwo imiir higrinuam. ¹⁶ Mi iikamim ti hiriinan diminim simiirsi ninkinwaowarki boinam naingwowi mi kara simiirin pi hiniina boini, aposel kam krma iikam imiirin wi dimin whir kigna apam kipi swoki kiwaki mi kara ti hiriinansi boinkikin. Iriig.

Mi om Korin hiran iikamim sima simar tirbunakim kumuniyin aairsiyin

¹⁷ Mi tariinanin kara iikam kimiirin pi haigin idwoki rani, ti diminin kara kimiir boinkiyin siirsi. Dimusi rani, ti dimin biyeyim, kima tiriyim yim ini dimin miiyik miiyikim kima tirim, iripa kima haingiriyu owiya Adi Komii siir inig iir hainanam, ini sair haibura. ¹⁸ Mi diminin biigi bi pi kara boinkii, yio hiniingin, kara iikam nhirim sima boina sair wakaekin, kima Adi Komii siir inig iir hainanam namiyim, kima iripa bi sibgu owikim kima yapa yapae priyo priyo amikim. Mi kara ta yai aiiir wakaekiyin mi kara simiir yai nhirim simiirin ini kaimwower mi okiyin. ¹⁹ Mi ya ini kaimwokikaimwower ywowa. Mi kima wi kimiir iikam nhirim wi simiir yayim wi simiir nianakrimkripkii mi ti iikamim yipiki ta yaimwokiyaimwo aiiir sibgu apiyim yim wi idowiiya simbi nimbini. ²⁰ Mi hiriinamki niuwi, kima iripa haingiriyu owi Adi Komii siir inig iir hainanam mi naeyim kima naei, yim Biyan Inkam Komii siir nae rani. Niingaka. ²¹ Mi kima nhirmiyam niki o karamae nwowi mi simiirin bi kima kimar hainami, kima kimar naeyamar mi hiriinanki niuwi ti iikamim yipiki mhoiia niti, yim wi mhiigar nini aoni. Mi tiriiginim yipiki bi namim naeyim yimbi kima kimar kwaeswonami mi kimiir mhiyim pi digi digar nwowi mi kima op minim pa kwiyae nanaei mpa kwiyae whaowaenam. ²² Mi kima kimiir omaka hiarar niki idwokai aenaniyim pa nopi, ha? Kima omakakakaigim mi kima hiarar pi yidwokai aeyin mi kima hiriinan tir tani. Niingaka. Kima omaka Adi Komii siir inig hainaniya sair nitiyim mi kima pi Adi Komii siir isidin simiir iikamim pi simiir nanokou kao rani. Kima ha naingwowi, yim sima ini kimiir inkam biyienan ywowim mi dimin taeminim yimbi kima kimar kwaeswonami. Mi kima ti iikam paeprikab hiriinanin simiir kiyopsibgi haiginiuwi ti dimin hiriinanin kima tirkiyin. Mi kima paniina naingwowi, kara kimiirin ti dimin imiirin wi paniina ti boin, ha? Mi kara kimiir ti hainanprapraski. Mi ti tari ti simiirsika, aniya? Niingaka.

²³ Mi yayia kara boinkiya kimiir ya kara Biyan Inkam Komii siir hiranki haiga. Ta yayia ya hiniinga, Judas siya Biyan Inkam Komii Jisis siirin wir niyaka napwougin mi siirin kimidiniya sau omomin siir in onkwoki, kima niyaka Biyan Inkam Komii siir bret iir haiya sair. ²⁴ Mi siya ti bret iir haiyin mi ina boin wadiekiyin Adi Komii siir. Dimusi rani, siirin siya hauugin. Mi siya bretin ha niniimbirgiyin mi siya siir kigna miiiyim kamim simiirin hiniina boinki, tiki diminin yio kariir piu aiiir nikrigin. Kara naowi, kara wi iikam kimiir whinkinsis haiginiuwi mi mhoiia kima wi ti kara tirin, wi hiriinanar niki tiriyokiyokiyim. Mi ti tariinan kara tirin, kara min nisiimauugin, kima wi kariiram nwoki aingwokiyim, ti diminin kara tirim kimiir simiiram. ²⁵ Bretin siya hauuwin simiir hiriinan. Mi siya wain op mobin ha mi haiyin mi siya boinki, ta wain opa ti mob iir nwomaiya ya min nisiimauuga, Adi Komii siir yai win kbiya yipiki siya boinmimauuwa kimiir whinkinsis haiginiuam, ya sair nisiimauugin. Mi tariigina kara wi minsi tirbakainaei kariir nhieya saeya naokiniini sairsika. ²⁶ Mi mhoiia kima ti bret iir naei mi ta wain opa mobnau tir nwomaiya sair mi kwiyae, ti siya tira sair hiriinan, yio kima Kraiis siir nisiimauuwi siya iikam krimiir whinkinsisam naokin. Mi wi siyar swoki itbudgiyim.

²⁷ Mi kimiir nhirim ti bret iir naeyim mi ta opa mob iir mi okaiya sair mi kwiyeyim, yim min nisiimauugin dimin taeminim Biyan Inkam Komii ieya tirim simiir nisiimauugin. Mi kima ti dimin imiir naingwo omok karamae nwowi, kima tira sair hiriinan mi Adi Komii siya wi ha boini, kima siyu miiyiknan bi tirkim. Mi kima wi ta Kraiis siir nhieya mi siir piu aka, wi sowiir kiyopsibgi haiginiuwi. ²⁸ Mi iikamim simiir kwoinim sibgu daingwo omok mi ti dimin biyeyim yim dinangrirmiigi. Mi mhoiia ti bretin sima naei mi ta opa sima mi kwiyaei, yo dimin komiiyin Biyan Inkam Komiiyin siya tirin siir nisiimauugin. ²⁹ Dimusika? Mi inkamim ta yayia Biyan Inkam Komiiyin siir piu aiiir boina sair yai mwo aiiir ninokninkin karamae nwowi mi siya ti nae iirin ha naei mi ta op aiiirin ha mi kwiyaei mi siya wi ha naingwowi, tiriiginin yio dimin bi nikrigin. Mi sima wi sima simar swoki iigikiyaonaei Adi Komii siya simiir nonkwobumbunamin. ³⁰ Mi ti hiriinan siyiutin

kimiir iikam nhirim makinii mi sima kirie karamae ha nwowi mi kimiir iikam nhirim sima wa naonami. Dimusi rani, sima kimakar ninkin aekim ti bret iirin mi kimakar mi inkni kwiyaeakim ta opa ti mob iir nwomaiya sairin. Mi kima bi niki aingwo omokikim ti dimin hiriinanin kima tirin sair hiriinan. ³¹ Mi kima Biyan Inkam Komii siir nae iir naeyam naingwowi mi biyin kima, kimiir kwoinin niki sibgu hidi mi Adi Komii siya kimiirin wi nonkwobunbuninkin tani. ³² Mi kimiir Biyan Inkam Komiiyin siya krimiir nonkwobunbuninkini siya minam naingwowi krima krimiir dimin biyeyim simiirin digumii haimriiyugig. Adi Komii siya ti hiriinan minam tiri, krima wi wadie nwoki owim mi mhoyiya krima wi ti iikamim yipiki ti nuan digworaekwowim simiir napiyim wi simaka nao rani. ³³ Mi ta hiriinan sairsika ti kariir nomiiyauwim kima iripa haingiriyu aei Biyan Inkam Komii siir nae imiir, kima wi iki iikam nhirim simiiram tiki o sima nitam. Mi mhoyiya kima ti nae iir naei mi kima wa nwoki aingwokiyim ti diminin biya siya tirin krimiir siiram. ³⁴ Mi kimiir nhrkim mhuigi naowi mi kima biyin naeyim hapi kimiir omaka hira tiki aenani. Mi mhoyiya kira iki nhr imaka wi haini wit mi iripa wi haini wini haingiriyu aeni, Biyan Inkam Komii siir nae imiir naeyamin. Mi Adi Komii siya wi io nwo karamae hiriinanki nwowi mi Kimiirin wi nonkwobunbuninkin tani, wara dimin biyeyim kima tirim simiirsiyin. Kara boinkiyanim tariinan yim hiriinankim. Mi mhoyiya kara niti kimiir kigam mi kara kimiirin digworaekwo nhirim kima niki srugiyim kariiram yim wi haini nini boini. friig.

12

Dimin kibi kibiyim Adi Komii siir naeyu ieya hauuwim krimiir simiir boini

¹ Ti kariir nomiiyauwim kara ti yai imiirin minam naingwo wankikin kima ti dimin taeminim Adi Komii siir naeyu ieya hauuwim krimiir simiir sibgu inokninkinim. ² Kima ta sair dinokninkinki, biya kima Adi Komii siir yai aair bi wakaeyoknakim. Kimiir kwoinin Setan siya kiyopiyaokkiyim mi kima kimiir kwoin iirar napkim mi kima uruwei siyaowaini inig asi hainankim. Mi tiriiginin kimiirin wi yaimin dimin whir di swoki boini. ³ Mi hiriinanki niuwi, kara ha naingwowi, kima dinokninkin, iikamim sima hainana boini, Jisis siir ti kiyopsibgi haiginu! Mi Adi Komii siir naeyuin wi ti hiriinan iikam imaka nwo rani. Mi Adi Komii siir naeyuin iikamim simiir kwoinau nwokai karamae nwowi mi sima wi hiriinan boin tani, Jisis Krai siya Biyan Inkam Komiiyin digworaekwo whiekak imiir kigirkakikin. Niingaka.

⁴ Adi Komii siir naeyuin kirie komii komii kasa bi hauugin iikam imiirin. Mi ta kirie hiriinana Adi Komii siir naeyuin siya siyar hauu iski, yaeya inkam nwir karamaeka. ⁵ Mi krima wi digar nwowi mupai mupaiyim Jisis Krai siir kwoin iirarar naingwo miri. Mi ti inkamim yipiki krimiir kigirkakiyin, siya siyairgin Adi Komii nwiruwani. ⁶ Digworaekwo whiekakim Adi Komii siirim krima tiriyim krima siir kirie aiarar tiri. Mi Adi Komii siya siyairgin iikamim simiir kwoin imiir kiyaiyin ti digworaekwowim sima tirim simiirsi. ⁷ Adi Komii siir naeyuin siir kirieya siya iikam whiekakim simiirin yapa yapar niisiisimauuwikin. Mi krima simiirin hiril hiriinankina bi kigikim. Mi krima simiirin minam tirkim, krima wi iki iikam nhirim Adi Komii siir piugana sairin wi simiir nwoki whinkinsiis haiginuwim. ⁸ Adi Komii siya iikam nhirim yim sima dimin hauuwikim mi nhirim yim sima dimin. ⁹ Adi Komii siir naeyuin iikam kimiir kwoinin siyar kiyai. Mi kimiirin siyar sibgu inokninkin haiginuwi Adi Komii siir yai miiyik miiyikim simiir ninokninkinim. Adi Komii siir naeyuin sasaargin iki iikam nhirim simiir kiyaiyin. Mi simiirin pi siyar mi isiimauuwi Adi Komii siir dimin taemin imiirin. Mi sima Adi Komii siir yaimwokiyaimwo aairin pi iki iikam nhirim sim nini boinimauu iuwi. ⁹ Adi Komii siir naeyuin sasaargin iikam nhirim kwoin kiyaiyin mi sima siir asi sibgu wakaeyoknaei. ¹⁰ Mi siya siir kirieya iki iikam nhirim simiir warar mi hauu mi sima dimin taeminim wi ti hiriinan nwoki tirim. Mi iikam nhirim yim wi dimin kirie komii komiiyim biya inkamki tir karamae nwowim yim wi simiir mi tiri. Mi iikam nhirim yim wi dimin taeminim Adi Komii siirim yim wi simiir nanaankinkii haiginuwi. Mi iikam nhirim yim wi dimin kibi kibiyim Adi Komii siir hiranki nitim mi dimin taeminim nikisaeyim uridyu biyieni hindanki mi iti yim wi simiir mi boinimauuwi krimiirin. Mi iikam nhirim yim wi yaeya yaigin kwir mi boini yaigina biya sima ninokninkin karamae nwowa sair. Mi iikam nhirim yim wi ta yaiya sair ninkpit boinimauuwan inkam mi owi iki iikam nhirim sim. ¹¹ Mi ti hiriinan diminpai diminpaiyim yim Adi Komii siir naeyuin sasaar hauuwi krimiirin. Siya siir kwoin iirar napikin mi simiirin pi siir kwoinkar mi prihidnonkwokwo hauugi iikam imiirin. friig.

Iikam whiekak krima Krai siir piua sair piu haimii haimigim

¹² Krima ta sairin ina ninokninkinim krimiir piua kwiruwarga mi sair piu haimii haimiiyim kasa rani mi nim krima iikamim Krai siirim nim krima ini piunan yowowim.

Krima kasa rani mi krima ini piu kwiruar ywowskiyim. ¹³ Krimiiir iikam nhirim yim Judami pugana saiirgim. Mi nhirim yim Grikmikim mi kiiiiir nhirim yim whisarii mii mriiyan iikamkim mi kiiiiir nhirim yim dimin whirki bi kinyiskaiigim. Mi nim krima ini nwiurwar ywowskiyim iya Adi Komii siir naeyuun ini hanin krimiiir kwoinau kwirii idwokaiiyin. Mi krimiirin nwiuruwa nwowamin wi siya ninkiamasu haiginiuwu. Adi Komii siir naeyuun siya nikropkiyin siya ha nitin, siya kimidiniya ini hanin krimiiir kwoin imiir yauuni kwirii idwokaini. Mi krimiirin iripa siyar yinkiamasu haiginiu nwiuruwa nwowamin. ¹⁴ Krima ina ninokninkinim krimiiir piuim kwiruwa rani. Niiingaka. Sima hoimgakairgim. ¹⁵ Mi inkam nwiri iga ha boini, kara ina rani mi hiriinanki niuwi mi kara wi ti inkamin siir piu haimii nwo rani. Mi siir iga hiriinan boini, ya dimin komii rani, wi saiir yai kipi wakae. Dimusi rani, ya ti inkamin siir piu haimiiga. ¹⁶ Mi inkam nwirni wiina ha boini, kara nhwona rani mi hiriinanki niuwi mi kara wi ti inkamin siir piu haimii nwo rani. Mi siir wiina hiriinan boini, ya dimin komii rani, wi saiir yai aiir kipi wakae. Dimusi rani, ya saeya ini ti inkamin siir piu haimii ywowa. ¹⁷ Kara pi hinina boini, krimiiir piu irkaka nhwona arar nonkwokwokiswo mi krima dimin taeminim wi panina pi wakae omokin? Mi krimiiir piu irkaka win arar nwokiswo mi krima dimin taeminim wi panin panina pi whakin? Nim wi dig di yowwi. ¹⁸ Adi Komii siya krimiiir piu aiirin piu haimii kwiruar bi nonkwokwokikin. Niiingaka. Siya krimiiir piu haimii haimii imiir nonkwokwokim mi simiirin ini yapa yapa maeyaugakar ywowaiginiuwun, siyar naingwokiyyin saiir hiriinan. ¹⁹ Mi krimiiir pua saeya piu haimii kwiruwakiswo mi krimiiir pua wi sibgu di yowi. Mi piugi pua ya wi papi pi yowin. ²⁰ Krimiiir piuim sima piu haimii haimii kwiruwa rani, simiir piu haimii haimiiyim kasa rani. Mi krimiiir piuim ini kwiruar ywowskiyim.

²¹ Mi inkam nwirin siir nhwonan siir ina aiirin wi hinina boin tani, krima kiiiram naingwo rani, krima, krima krimar mi owi ini mi owim. Mi ti hiriinan siyuun siir mwoin siir iga kwis owiirin wi hinina boin tani, kara kowiiiram naingwo rani kara, kanakanar mi owi ini mi owin. Niiingaka. ²² Krimiiir piu haimii haimii nhirim krima ha naingwowi, yim dimin komii rani. Mi krimiiir piuim ti hiriinan piu haimii haimiiyim sima wara nwo karam nwowi mi krima wi kirie di yowwi. Niiingaka. ²³ Mi krimiiir piu haimii nhirim nididgak krima nwowiyim, krima simiirin iinokiinokin hiriyar hagiprakainanaeikim dimin taemin. ²⁴ Mi krimiiir piu haimii nhirim yim krima simiir bi haigiprakaiigim. Ti dimin hiriinan yim Adi Komii siya nonkwokwokikim mi piu haimii haimii nhirim krima naingwowyim hinin yim inigak rani, krima simiirin dimin miyyik imiirar higriniuwikim. Mi krima simiirin ha naingwowi, yim ini krimiiir piu haimii haimii nhirim simiir haiburim. ²⁵ Adi Komii siya ti hiriinan misi nonkwokwokikin, krima, krimiiir. Piu imiirin wi haimii haimii pi nwowisi mi sima wi kwirni kwirni nwoke aingwoyimyokim. ²⁶ Mi krimiiir igribin owinyaigi pikiiiyim mi siya urur prasae bi swoki kinkikim piu kwirkaka pi warar ninkin kimpipisugi ta siya mi kimpipisugiya saiir hiriinan yio ini krimiiir isidin saikar yinkin owin. Mi inkam nwirki kimpipisuwi mi isid whirkakin yio wi warar mi inkin kimpipisu irkakii saikar. Mi ti hiriinan siyuun, inkam nwirin siya maigimaigra nwowi mi nim krima wi maigimaigra saikar mi inkin owi.

²⁷ Mi wim kima ti iikamim krimakar nwowim, nim krima ini Kraiis siir pua saiir hiriinan ywowim. Krima irira nwirira ini siir piu haimii haimiinan ywowim. ²⁸ Adi Komii siya siir iikam nhirim simiirin hinina nimbingin, hinina nwowam. Siya biyyin kam krimiiir nimbingin siir aposel inkam nwowam. Mi krimiiir mhoiya siya kam nhirim simiir yimbini profet kam nwowam, yipiki Kraiis siir yai imiir ninomkninkin haiginiuwuyim. Mi ti simiir mhoiya siya kam nhirim simiir yimbini, iikam nomowarkaiyuuyim Adi Komii siir yaimwokiyaumwo aiir. Mi sima wi wadie nwoke owim mi wi Adi Komii siirgisiir siyu iir nwoke sibgu apim. Mi siya nimbingiya simiir saiir mhoiyan, siya iikam nhirim simiir yimbini, dimin kirie komii komiiyim simiir tiram mi nhirim iikamim yipiki maki niyyim simiir ninimniskii ikim mi nhirim iikam nhirim sim whindirraerari ikim siyupai siyupaiyim sim mi nhirim iikam nhirim kigriraowi ikim mi nhirim yaigina biya sima ninokninkin karamaeya saiir ninomkninkinan ikim. ²⁹ Mi tariinanin wi panina tiri? Mi kima hiriyar naingwowi ti kam whiekakim wi aposel kam kinar nwowi? Mi kima hiriyar mi aingwowi, ti kam whiekakim wi profet kam kinar nwowi? Mi kima hiriyar mi aingwowi, ti kam whiekakim wi iikam nomowarkaiyuuan inkam kinar nwowi Adi Komii siir yai aiir? Mi kima hiriyar mi aingwowi iikam whiekakim wi dimin kirie komii komii kinar mi tiri? ³⁰ Mi kima hiriyar naingwowi iikam whiekakim wi iikamim makak makakim wi simiirar ninimniskii swowi? Mi kima hiriyar naingwowi, krima whiekakim wi yaiginim biya krima ninokninkin karamaeya nwowim wi simiirar ninomkninkin digi? Mi kima hiriyar naingwowi, krima whiekakim wi yaiyim biya sima ninkpit boin karamaeya nwowim wi simiirar ninkpit boin digi? Niiingaka. Adi Komii siya iikam krimiirin yapiyapi dimin hauugin irni nwirni ninan whinkinsiisim. ³¹ Kara kiiiiir boinkii, kima ti dimin komii

komiiyim Adi Komii siir naeyiu ieya hauuwim iikam krimiir simiir dinokninkinki. Mi tapa kara kimirin pi dimin kibi whirin iki dimin nhirim simiir haiburin pi siir boinkii, Adi Komii siir naeyiu ieya hauuwim krimiir, kima wakaeyokna apam. Iriig.

13

Iikamim irni nwirniyam naingwowiyim Krimiir yaiga

¹ Mi kara iikamim omom omomanim simiir yaigin imiir boini mi paekwosimi yaigin ikim mi kara nhirimiyam naingwokwo karam nrowi mi simiirin miyik sibgu tir karamae mi owi mi ti yai hiriinanim kara boinim yim wi naekak nwo rani. An wi inkamin ii whisarii priihain priihainiyin diminam hain karamae nwowiyin an wi siir hiriinan nrowi. ² Mi Adi Komii siir naeyiuin kirie kariir hauuwi mi kara ti Adi Komii siir dimin iirin iikam imiirin wi haingingin boinimauuwi. Mi kara Adi Komii siir aowa aowan dimin taeminim simiir ninomokninkini mi kara ti dimin taeminim simiir yaimwokiyaimwo imiir mi inokninkini mi kariir naingwo tibmiiya kirie ha nrowi mi kara ti mhiu iir boinkii, siya hapi maeyau gwir namwoiuam, kira damki mi kara simiirin hiriinan boinkii namam mi kara iikam nhiram naingwokwo karam nrowi mi kara wi miyan inkam komii nwo rani. ³ Mi kara inokninkin kariir umirim nae naeya sainanaei iikam paeprikabim simiiram mi Kraiis siir yai win kibi aiir boinimauuwi mi inkam biyeyin krimiirin paeya ha nitoudnankaigii mi kara simiiram ha kiwaki mi krima paeki ha niuwaokaokii mi kara iikam nhirimiyam naingwokwo karam nrowi. Mi kariir mi kibiya ya wi naekak nwo rani mi sima wi kariir whinkinsis rani. Niingaka.

⁴ Mi krima iikam nhirimiyam naingwokwonanaei mi krima simiiramim wi io nwoisisau rani. Mi krima iikam nhirimiyam naingwokwonanaei mi krima wi simiiram kigmair tani. Mi krima iikam nhirimiyam naingwokwonanaei mi krima wi krimiir inig imiir hainanprapas rani. Mi krima wi ha mi boin tani, kouwin ii krimar ywowin mi krima wi krimamar naingwona rani. ⁵ Mi krima iikam nhirimiyam naingwokwonanaei mi krima simiirin wi siyiu miyiki miyik iirar tiri. Mi krima wi krimiir piu airamar naingwona rani. Mi krima simiirin wi io asiima niki osisauu rani. Mi krima dimin biye biyeyim iikam nhirim tirbumbuninkin haiginuwim krimiir wi simiir swoki aingwo rani. ⁶ Krima wi maingmairga nwo rani, nhirkim dimin biye tiri. Mi sima krimiirin dimin miyikni tiri mi krima wi maingmairga haini nrowi. ⁷ Mi dimin taemin biyeyim krimiir tiri, krima wi yaimin dimin nomboboin tani, nim wi yai mikrimar nrowi. Mi inokninkin krima wi dimin miyikam ti aingwo, iki iikam nhirim simiiram. Krima wi nhami nhami kipi naingwo dimin miyik miyikim Adi Komii siya krimiir tiranim siiramim. Krima kirie hiriirar dwoyokiyokii mi hiki ti dimin biye biyeyim krimiir nimbiniyim simiirar timi hai.

⁸ Mi ti kwoin hiriinanin iikam nhirimiyam krima naingwokwonanaeyin yio wi hiriirar nwoyokiyokii. Mi mhoiyya ta ii aeya nimbini mi krima wi ii priei boin tani iki yaigin nhir imiirin. Mi ti dimin taeminim ti krima naingwowim hiniin yim wi hiriirar nanyokiyokiyami, yim wa digii. ⁹ Mi tariinanin krima ti diminim simiirin sibgu aingwo rani, krima simiirin komii naingwo rani. Mi tariinanin krima ti Adi Komii siir dimin mwoki mwowim ini haini boinimauunanim ti digworaekwowim mhoiyya nimbiamanim. ¹⁰ Mi mhoiyya ti dimin taeminim digi dig nwowanim yim wi simbi nimbiamim. Mi ti diminim ti hindara nwoisaeayim, ti krima naingwowim hiniin, yim dimin kibiki kibikim, yim ti digworaekwowim yim wa digiuguski.

¹¹ Mi iyya kara yinisim sapisapar nrowa kara yinisim sapisapnan boinkin. Mi inokninkin kara boiniyim, kara pa ninokninkini diminpai diminpaeyim ti yinisim sapisapim diminpai diminpai ninokninkiniyim simiir hiriinan. Dimusi rani, kariir kwoinin yinisim praigaki kwoinan nwoin. Mi tariinanin kara inakamae komii bidi yasae okiyin. Mi ti kwoin hiriinanin yinisim praigananin kara siir wara nonkwo rani. Yio ti hiriinan kwoinin, yio bidi digiyin. ¹² Mi tariinanin krima Adi Komii siir dimin taeminim hoingak naingwo rani, ti iikamim yipiki simiir aknainim opnain iokaka sair nonkwo kigiyim simiir hiriinan, digworaekwo whiekakim whaauriyinan bi nwokim. Mi mhoiyya krima Adi Komii saika nrowi mi krima wi haini sibgu inokninkini, diminim Adi Komii siya naingwowiyin kougi kou nrowin ta Adi Komii siya ninokninkina iikam whiekak krimiir sair hiriinan. ¹³ Mi ta ii aiirin, tiki siyiu whoimim yio wi hiriirar niki okripkaii mi ti siyiuim yim haingingim, krimiir naingwo tibmiiya ini Adi Komii siirgisiiram naingwo hiriirua. Mi krimiir kwoin komiiyim ini ta nimbina Adi Komii siya nimbina ini sairamar naingwo tibmii kin iskiya mi krima ini Adi Komii siya mi iikam ikim, ini simiiramar naingwokwo iskiyim. Mi ti dimin komii komii whoimim yim wi digi rani mi whirin yipikin kougi kou nrowin yio minkin, iikam nhirimiyam naingwokwonanae. Iriig.

14

Mi dimin māiyik māiyikim yipiki Adi Komii siir naeyiu ieya hauuwim kriimiir yim ini iki dimin taemin n̄hirim simiir haiburim

¹ Mi iikam kima bīkibīyim iikam n̄hirimiyam daingwokwo. Yio tiriiginin kougi kouwin ini siya ywown. Mi kima Adi Komii siiram in diminamin wi hiriiriyar nwoke naingwokwokripkaiyim kimiir hauuwam siir naeyiuin siir hirankin. Mi ta kirieya siya hauugiya ti diminim simiir boinmimauuam yim Adi Komii siya b̄idi yiisimauuim iikam imiir mi taka kirieya ini iki kirie n̄hirim simiir haibura. ² Mi ti iikamim yipiki yaiginpai yaiginpaiyim sim yaiyim sim boiniyim, yipiki sima ninokn̄nkin karam nwowim, sima iki iikamim simiir wh̄nkinsiis haiginuwam bi tirkim yio Adi Komii siirgin ti sima boinin. Mi iikamim wi ninokn̄nkin tani ti yayim sima boini, simiir yaimwokiayimwown Mi Adi Komii siir naeyiuin siya kirie ti iikam imiir hauuwi mi sima wi ti aowa aowan dimin taeminim iikamki ninokn̄nkin karamae nwowim wi simiir boini. ³ Mi ti iikamim yipiki Adi Komii siir yai āir boinmimauuwiyim, sima iikam imiir in minam boini, kirie simiir hauuwim, simiir kwoin imiir kirie haiyiniuwam. Mi ta simiir yayia, iikam imiir in wi saeya kiprid haiginuwi yipiki simiir kwoin imiirsi naingwoyimoyikoyim wadie sibgu owam. Mi ta hiriinan yayia wi simiir nwoke wokmailhaiginuim. ⁴ Mi iikam yipiki yaigina Adi Komii siir naeyiu ieya hauuwa simiir sāir boini, sima wi dimin taeminim sima simar swoki kinsisnaeyim wi simiir boini. Mi yipiki Adi Komii siir yai imiir boinmimauuwi iki iikamim simiir, sima wi iikamim Adi Komii siir piugana sāirim wi simiir wh̄nkinsiis kirie simiir naingwo t̄bmīiya saeya nwowim.

⁵ Kara ha naingwowi kima iki yai n̄hirim kima ninokn̄nkin karamaeyim simiir boin mi kariir kwoin in ha naingwowi, kima wh̄iekakim Adi Komii siir yai kibiya sāirarar boinin. Ya tariigina ya dimin kirieki kirie waiwiya tirana, saeyairga. Mi ti iikamim simiir yayim yipiki Adi Komii siir yai āir boinmimauuim, yim ini ti iikamim yipiki yaigin kwirni yayim sima ninokn̄nkin karam nwowim simiir boiniyim ini simiir haiburim. Mi inkamim yipiki ta yayia sāir yaimwokiayimwowa sāir sibgu inkp̄t boini kimiirin mi tiriiginim sima iripa kimaka haingiriyu owi mi taka yai hiriinana ya wi Adi Komii siir yayia sāir hiriinan nwowi.

⁶ Ti kariir nomiiyauim, mhoīiya kara kimiiram nīti, kimiir kignakiyam mi kara kimiirin yaigina yipiki Adi Komii siir naeyiu ieya hauuwa sāir n̄ni boini kimiirin mi kara wi kimiir wh̄nkinsiis haiginu rani. Mi kara kimiirin dimin n̄hirim Adi Komii siya niisimauuwim kariir, kimiir boinmimauuwi mi kara Adi Komii siir yaimwokiayimwo n̄hir imiir mi isiimauuwi, yim tiriiginim, yim nikrani kimiirin wi sima wh̄nkinsiis haiginuwi.

⁷ Mi inkamim yipiki īi haini mi siya sibgu hain karamae nwowi mi iki iikam n̄hirim sima wi sibgu wakae sibgi rani. Nīngaka. Mi iriipi hiriinan, inkamim irii sibgu tio karamae nwoiyim ni siya mwai wi sibgu wao rani mi iki iikam n̄hirim sima wi sibgu wakae sibgi rani. Mi ti dimin whiso yio wi māiyiknan nwo rani, wi biyieki biyie nwowi. ⁸ Mi inkamim īiyin sibgu hain karamae nwowi mi iikamim sima wi pan̄ina ninokn̄nkin, sima yayiyam nami? Nīngaka, sima wi ninokn̄nkin tani. ⁹ Mi ti hiriinan siyiu kaimwown mi iikamim sima yaigin kwir boini, yipiki iikam n̄hirim ninokn̄nkin karamae nwowa mi ta simiir yayia wi tiki iikam n̄hirim simiir kiyopsibgi haiginuwi. ¹⁰ Mi ti nu īirin, hinda t̄ndan yaiginim kasakasa rani, siir nwowim. Mi ti yaiginim yim yaimwokakinairgin. ¹¹ Mi hiriinanki niuwi mi kara ti diminim inkam n̄wirki boinin kariir, kara wi ninokn̄nkin tani. Mi siya wi ha naingwowi, kara om whiran inkamim. Mi an kara wi ha mi aingwowi siya om whiran inkamim. Mi krima wi iripa boin tani. ¹² Mi ya tariigina ya hiriinansika. Dimusi rani, kima minam naingwokim, kiriepai kiriepaiyim Adi Komii siir naeyiu ieya hauuwim miipai miipaiyim sim m̄riiyam. Mi hiriinanki niuwi, kimiir kwoin komiiyin wi ti kirieyim simiir haiyim daingwo siir hiranki miipai miipai imiir m̄riiyam. Mi hiriinanki niuwi, Adi Komii siir iikamim simiir kwoinim wi hiriinan saeya kirie haiginuwi.

¹³ Mi iikamim sima yaigin kwir boini, yaigina sima ninokn̄nkin karamae nwowa sāir mi sima wi Adi Komii siiramar ti swoki s̄rīi kirie simiir hauuim. Mi sima ta yayia sāir yaimwokiayimwowa wa nwoke sibgu anaakn̄nkii haiginuim iki iikam n̄hirim simiir.

¹⁴ Kara ha boini, siya wa tiri ta sāirin. Dimusi rani, kara Adi Komii siiram kwisboini mi siir inig īir hainanprapasi, ta yaigina kara ninokn̄nkin karamae nwowa yipiki Adi Komii siya hauuwa kariir, ya kariir kwoinbudin sasar naingwo kwisboini mi kariir kwoinin yio ini hindira priiyakiiririn. ¹⁵ Mi hiriinanki niuwi, kara Biyan Inkam Komii siiramim wi kariir kwoinbud ieya kwisboinkii mi kariir kwoinin iriipi hiriinan. Mi mwai kariir kwoinbud ieya mi waowi mi kariir kwoinin iriipi hiriinan, yio wa mi waowi. ¹⁶ Mi kira n̄hwo kwisboini Adi Komii siiram mi siir inig īir mi hainanprapasi iki yaigin n̄hirim ti iikam ima ninokn̄nkin karamae nwowim simiir mi sima wi pan̄ina ninokn̄nkin ta kira

boina saeya wadieki niuwi mi sima kiriirin wa nwoki boinim hinin, tariigina ya yai mwoki yaimwo aeyairga. Mi kira yaigin kwirniyin wi hiriinanar boini, ha? Mi siya ta yaiya kira boina saier yaimwoki yaimwowa wi ninokninkin tani. Niingaka. ¹⁷ Mi kira hiriinan tiri mi kira Adi Komii siir inigin hiriayar sibgu hainani mi ta kiriir yaiya iki iikam nhir imiirin wi panina whinkinsiis haiginiuwi?

¹⁸ Kara Adi Komii siirin minsi boin wadieki, kara iki yaiginpai yaiginpaiyim sim boinikin. Mi ti yaiginim kara boiniyim kima ninokninkin karamae nwowiyim simiirin yi kara bidi haiburin. ¹⁹ Mi kara iikam nhirim Adi Komii siir pugana saierim simaka nidwowi mi krima iripa ha haingiriyu owi Adi Komii siir inig hainanam mi kara biyin ha niki aingwowi, kara diminin priei kipi boin yaigina krima ninokninkina saierin mi ya tariigina wi simiir nwoki whinkinsiis haiginiuwim wadie sima sibgu owam. Kara simiirin wi dimin whiekak boinimauu rani, yaigina sima ninokninkin karamae nwoowa saierin. Mi tiki yayiyim yim wi simiir whinkinsiis haiginiu rani.

²⁰ Ti kariir nomiiyaum, diminim kima naingwowyim, kima yinisim praigakni kwoinan kipi naingwo. Kima inikamaeni kwoinan dwo. Mi dimin taemin biyeyim iikamkim sim napiyim simiir warar dinkin aingwoyokiyoki, kima simiirin digiumii haimriiyugig. Mi ti hiriinan siyiuin siirin hindara daingwo owouu iuguski, yinisimin iniiyibar niki owiyin siir hiriinan. Mi dimin miyik miyikim yipiki kima naingwowyim, yim ini inikamaeki sibgu aingwo omokiyim kwoin miyikin ini simiir hiriinan ywowim. ²¹ Mi Adi Komii siir yaiya Yokwo Komii hir nwoowa biya profet Aisaiaki si winkiya, ya iikamim yaigin kwir boiniyim simiirin hinina boinkin,

kara, Biyan Inkam Komiiin, kara pi ti iikamim yipiki Isrel simiir nuin siir hiranim simiirin pi yaeya yaigin boini, iikamim yipiki om whiranim sima simiir boinam. Mi yaigina kara simiir hauuwi mi sima wi kariir yai imiir boinimauuwi. Mi kariir iikamim sima wi kariiram naingwo tibmii kin tani. Niingaka. ²² Mi hiriinanki niuwi, ti yaiginim yipiki Adi Komii siir naeyu ieya hauugiyim kimiir, sima iikam hauugiyim kimiir, sima iikam whinkinsiis haiginiuwi, yipiki Adi Komii siir yai airam naingwo tibmii karamae nwowim mi sima wi saier wakaeyam nwoki aingwowyim. Ya wi tiriiginim yipiki Jisis Kraiis siiram naingwo tibmiiyim wi simiir wara whinkinsiis haiginiu rani. Mi wi ti iikamim yipiki Jisis Kraiis siiram naingwo tibmii kin karamae nwowim wi simiirar hauuwi. Mi yim tiriiginim yim sima ini hiriayar naingwowyim Adi Komii siya kaimwokikaimwowaigin. Mi Adi Komii siir naeyiuin siya inkami kwoin hurworwokaii, dimin taeminim sima niisimauuwim simiir boinimauuwam, yipiki Jisis Kraiis siiram naingwo tibmiiyim simiir whinkinsiis haiginiuwankim. Mi hiriinanki niuwi mi wi simiir kwoin imiir nwoki whinkinsiis haiginiuwim siiramar nanaokoukaowim.

²³ Mi Adi Komii siir iikamim sima iripa haingiriyu owi mi sima yaigina sima ninokninkin karamae nwoowa saier boini mi iikam nhirim yipiki ta yai aier wakaen ninokninkin karamae nwowi mi iikam nhirim yipiki Kraiis siiram naingwo tibmii karamae nwowi mi sima ha napninopkainaniyim mi sima wi ha boini, ti iikamim sima pi whaowaei. ²⁴ Mi omkakim Adi Komii siir yai airarar boinimauuwi, yaigina sima ninokninkina saier mi iikam nhirim yipiki Kraiis siiram naingwo tibmii karamae nwowi ini hanin simiir kwirii idwokaityim mi ti yayiyim simiir mi wakaen karamae mi owi mi siya wi ha naingwowi, siya dimin miyiknan bi tirkin. Mi ta hiriinan yaiya siir kwoinin wi saeya hiugrimkripi. ²⁵ Mi ti yayiyim siir kwoinaw hir nwokaityim yim siya bi niki inokninkinwaokin mi mhoiia siya wi idowiiyar nwowiguski. Mi siya niti, siya ogmwo wa nini hauni mi siya wi Adi Komii siir inig iir hainani mi siya wi ha boini, tariigina ya kaimwoki kaimwoka, Adi Komii siya ini simaka nwowin. Iriig.

Sima iripar haingiriyu o Adi Komii siir inig iir sibgu hainanam

²⁶ Iikamim yipiki kanaka ninkin apninopkai mriiyim Kraiis siir mi aier, kima wakaen! Mi iia kima iripa haingiriyu hainani Adi Komii siir inig iir mi kima wi hinina tir. Nwirin yio wi mwai dokwo wao mi nwirin yio Adi Komii siir mi imiir dowomwarkaiyu mi nwirin yio wi yaiya Adi Komii siya niisimauuwa siir, yio wi saier boinimauu mi nwirin yio wi yaigina kima ninokninkin karamae nwowiya wi saier boin mi nwirin yio wi yaiya saier ti swoki inkpit boinki kimiir mi kima whiekakarim wi hinina tir. Mi kima wi iikamim yipiki hapaiir nwowim wi simiir kwoin imiirsi daingwoyimyok mi kima ta saierin hiriinanar tiri mi Adi Komii siir iikamim simiir naingwo tibmiiya wi kirie hiriinan saiersi nwowi. ²⁷ Mi sima yaigin kwira kima ninokninkin karamaeya saier boini mi saierin nwisiki mi boini mi nwoimgi mi boini ini mi owin, sima simar timi boin. Mi wim kima whiekakim simiirin wara boinam kipi naingwo. Niingaka. Biyin inkam nwirki tiki boin mi nwirin yio mhoi timi boin. Mi siya saier boini mi ta yai aierin wi nwirki ninkpit boinkii kimiiramin. ²⁸ Mi hapaiirin inkamki ta

yai aiir ninkpit boinan inkam karamki niuwi mi inkamin yipiki yaigina kima ninokninkin karamaeya saiir boinin siya kimaka ninkin idwokaii mi siya wi ti yayim simiir kipi swoki boinnamin, siya hinda yaimikrimar didwo. Mi mhoyiya siya wi sasar boin Adi Komii saikan. ²⁹ Mi yaiya Adi Komii siya niisiimauwa simiir, ya nwis mi nwoimuwakar timi boin saiirin. Mi iki iikam nhirim yipiki hir nwowim, yim ta yai aiiram maugi mi saiir hidgi, tari ta yaiya saiir yai mwoki yaimwowim ini Adi Komii siir yasi hirirua, iyie? Siir tani. ³⁰ Mi nwirin yio wi hindara boin mi Adi Komii siya ti yai imiirin wi inkam nwirni niisiimauwi. Mi siya wa nnsiin okwokii ti yai imiir ninkpit boinkiyam mi inkamin bi boinin yio wi hindara didwo tani. ³¹ Mi hiriinan tiri mi kima Adi Komii siir yaiya wi nwinwira nwinwira dokwo boin. Mi ta hiriinan saiirsika mi kima whiekakarim wi nwoki inokninkinim Adi Komii siir yai aiirin mi kimiir naingwo tibmiiya wi kirie nwoki owim. ³² Mi ti iikamim yipiki ti dimin taeminim Adi Komii siir naeyiu ieya priihauuwim simiir haii, Adi Komii siir yai aiir boinnimauuwim mi sima simiir kwoinin mi simiir yayim simiirin sibgu kigrirao. ³³ Dimusika? Adi Komii siya dimin taeminim iripa bi nitapiyokin. Nungaka. Adi Komii siya ha naingwowi, kima iripa haingiriyu owim, siir inig iir hainanam mi kwoin miyik haiyam mi sibgu idwowim mi kwoin hiinsima nwowim mi kwoin whirkwhirruwa nwowim. ³⁴ Mi tiki wig hiriinanim sima iripa kimaka haingiriyu owi Adi Komii siir inig iir hainanam, yim sima hinda yai mikrimar dwo. Mi nim krima pi simiir kigninkin boin tani iki iikam nhirim simiirin naingwo tibmii kaniyim simiirin. Mi ti diminin siir boini, siyiu komiiyin Adi Komii siir yokwo aiir nwowim yio hinana boinkin, wigim bi sima nidwokaii, sima wi inkamim inig komiigakim wi simiir hiriinan kipi nwo. ³⁵ Mi sima dimin ninokninkinam tiri mi sima wi simiir omaka hiriir dam mi simiir kam imiirin wi hir tiri sruiyu ti diminin Adi Komii siir yai aeya boina saiir yaimwoki yaimwowa. Ya hiriinan siyiuin siyiu miyik rani, iya kima Adi Komii siir inig hainaniyim siir omaka aiir mi wigim saiirar kipi boin.

³⁶ Mi kima kariir yai aiir wakae karamae dimusi nwowi, ti kara boinkiyim wigmi mi wim kima simiirin kimidiniya yaeya yai boin? Mi kima hiriir naingwowi, Adi Komii siir yaiya biyin kimiiram arar nitka, aniya? Nungaka. Mi iikamim Adi Komii siir yai aiir ninokninkinim ini kima kimar ywowiskiyim, aniya? Nungaka. ³⁷ Mi kimiir nwirin ha naingwowi, siirin yai Adi Komii siya hauugin mi siya ha mi aingwowi Adi Komii siir naeyiun siya siyar naingwo hauugin kiriepai kiriepaiyim siirin mi siya wa dinokninkinki, ta yaiya kara winkiya kimiiram kimiirin Adi Komii siya nimbingikan ta yai aiir wakae yoknam. ³⁸ Mi ti hiriinan inkamin ta yai aiir nikwowaisii mi wim kima iriipi hiriinan, wi siir timi ikwowaisii.

³⁹ Mi hiriinaniki niuwi mi ti kariir nomiiyauim kima ti dimin taeminim Adi Komii siya niisiimauwi kima boinnimauuwam, wi simiir simiirar daingwokwonanae mi ti kamim yipiki wi yaigina kima ninokninkin karamae nwowa saiir boini mi kima simiirin wi igbid kamiyau kipi hai. ⁴⁰ Mi kima Adi Komii siir inig iir hainani mi iki dimin taeminim simiirin sibgu sibgu tir mi sibgu kiiriimdiyiu haigin. Mi iikam whiekakim diriirar kipi boinswo. Nungaka. Iriig.

15

Pol siya Kraissiya naonama mi siya swoki insiin idwowa saiir boinkin

¹ Mi tariinanin ti kariir nomiiyauim, kara minan naingwowi, kima ta yai win kibiya yipiki biigi bi kara boinnimauwa Jisis Kraissiya, saiir daingwokwarkaigi. Kima ti yai imiir wakae yim mi kimiir kwoinin ini kirieyar ywoki yim. ² Ihi, ini ywokiya ta yai win kibiya kara kimiir niki boina mi kima saiirin hiriirar nonkworinukripkaii mi kimiirim wi saeyar nanmai warkainae. Mi hiriinan karamaeki niuwi mi kima wi hindara priinaingwo tibmii kiini.

³ Mi yaiya kara Jisis Kraissiya siir hiranki kara haiya ya kara bidi boinnimauwa kimiir. Taka yaiya ya yai whoimoni rani. Mi ta yaiya ya hinana boinka, Jisis Kraissiya kirmiir dimin biyeyim simiiri naokin, ta sima winboinkiya biya Adi Komii siir yokwo aiir saiir hiriinan. ⁴ Mi siya ha naonamin mi sima siirin kimidiniya ienau haingikaigi mi ii kwoimaka siirin Adi Komii siya swoki hidnnsiin idwoki. Yim sima biya ta Adi Komii siir yokwo aiirin ti hiriinan dimin kaimwo imiirar mi winboinkikim. ⁵ Mi iya Adi Komii siya Jisis Kraissiya siir hidnnsiin idwowa mi siya biyin Pita siir hiriir yimbiyam mi mhoyiya siya siir aposel kam iuur nwis simiir hiriir yimbiyam. Mi sima siirin warar bidi mi kigi yim. ⁶ Mi mhoyiya, siya iikam whiekakim naingwo tibmii kaniyim simiir hiriirin idowiiyar yimbiyam mi sima ini siirar mi kigim. Mi ti iikamim yipiki siiram naingwo tibmii kaniim mi siir siyiu iir napim, 500 bidi haiburim. Mi ti iikamim simiir nhirim yim ina niki owim mi nhirim yim bidi yaokaowim. ⁷ Mi mhoyiya siya Jems siir hiriir yimbiyam mi siya siirin bidiyar mi kigi yim. Mi siya siir aposel kamim simiir hiriirin ha mi imbiyamim mi sima siirin bidiyar mi kigim.

⁸ Mi mhoiigi mhoiiyin siya ha nitin, kimidiniya kariir tiriir yimbini. Mi kara siirin bidiyar mi kigiyan, yinisimin siir yopiiya siirin siyiumwoni naokaina karam nwoowiin siir hiriinan. ⁹ Dimusi rani, kara ini aowa ywowin kara inigak bi nwookin. Mi an kara ini ti Jisis Kraiis siir aposel kamim simiir aowa ywowin. Dimusi rani, biyya Adi Komii siir iikamim hinda tinda nwoowim simiirin kara tirbugim. Mi kara tariinanin ti hiriinan kwoin asi naingwowi. Kara inkam paigiipai rani, Jisis Kraiis siir aposel inkam nwoowamin. ¹⁰ Mi dimusi rani, kariirin Adi Komii siir naingwobumbuwa, saeyar nitmaisok okwokin mi kariirin saeyar kinsiis haiginiugin. Mi tariinanin kara ini Jisis Kraiis siir aposel inkam nwoowin. Kariirin kwoin miyikin Adi Komii siya hauugin mi siya whisarii bi nwokiyamkin. Niingaka. Kara mi komiyya siya hauwa saiarar miriyyin mi ta miyya kara miriyya ini iki iikam nhirmi miyyim simiir haibura. Kara ta miyya kana kanar bi miriigin. Niingaka. Adi Komii siir naingwobumbuwa saeya kanakar nwooka. Mi taka ii aiiirin, ta naingwobumbuwa ti mi imiirin sasar mirii iskika. ¹¹ Mi ti diminin yio dimin Komii rani. Dimusi rani, krma whiekakin kimiirin ta Adi Komii siir yai kibi aiirarar mi boinmimauugim. Mi ta yayia saeyairga kima naingwo tibmii kiina. friig.

Iikamim naokaowim wa swoki insiin idwodwowi

¹² Mi ta yayia krma boinmimauuwa sair yaimwokiyaimwowa ya hiniinga. Iiya Jisis Kraiis siya naonama, siirin Adi Komii siyar swoki hidninsiin idwo. Mi hiriinanki niuwi mi kimiir nhirim hiriinan dimusi boinkim, iikamim yipiki naokaowim sima wi swoki insiin idwo rani. Mi sima ti hiriinan boinin, sima ini habwowhaenan ywowim mi sima ti hiriinan yai biyye asi boinkim. ¹³ Mi simiir yayia kaimwokiswo mi ta Jisis Kraiis siya naonama Adi Komii siya siirin wi di swoki hidninsiin idwowi. ¹⁴ Mi ta Jisis Kraiis siya naonama mi Adi Komii siya siirin hidninsiin idwo karamkiswo mi ta Adi Komii siir yayia ta inokiinok krma boinmimauuwiya saeya wi naekak di ywowi. Mi hiriinankiswo mi kimiir naingwo tibmiiya Adi Komii siir yai aiirar nwowa ya wi naekak di ywowi. ¹⁵ Mi ti iikamim simiir yayim sima yai kaimwokiswo mi ta yayia iikam imiir krma boinmimauuwa Adi Komii siir mi imiir, yim wi pi yikisaeyin. Dimusi rani, nim krma iikam imiirin min nowomwarkaiyugin, ta Jisis Kraiis siya naonama mi siirin Adi Komii siya swoki hidninsiin idwowa sair. Mi simiir yayia saeya yai kaimwokiswo mi Adi Komii siya ti iikamim naokaowim simiirin wi hidninsiin idwo rani, omwai hiriyyar waiyayokiyokiyamin. Niingaka. ¹⁶ Mi Adi Komii siya ti iikamim naokaowim simiir hidninsiin idwo karam nwoowi mi wi iriipi hiriinanar pi mi tirin, siya Jisis Kraiis siirin wi di mi hidninsiin idwowi, iyya siya naonama. ¹⁷ Mi Adi Komii siya Jisis Kraiis siirin hidninsiin idwo karam nwokiswo ta siya naonama mi ta kimiir naingwo tibmiiya Adi Komii siya namaiwarkaina kimiir ya wi dimin komii di ywowi. Mi hiriinan nwokiswo mi wim kima wi iikam miyyiknan di ywowi Adi Komii siir whwonkam idan. ¹⁸ Mi ta yayia ti iikamim sima boina saeya kaimwo nwokiswo mi Adi Komii siya iki iikamim naokaowim simiirin wi hidninsiin idwo rani. Mi mhoiyya ti iikamim naokaowim, yipiki Jisis Kraiis siiram naingwo tibmii kiinin, sima wi omwai Adi Komii saika waiyayokiyokii rani, sima wi hiriyyar nonkwobumbunankin iuguskii. ¹⁹ Krma Kraiis siiram daingwo tibmii kiin mi siiram dwokwokin. Mi krma siiram in ti iyyim ti tariinan krma nwoowin ti nu iir, simiiraramar nwokwokini siiram, kimiir whinkinsiis haiginiuwam mi krma wi iikam miyyiknan nwo rani, nim wi siyu biyyeki biyyeyin si nwoowi. Mi mhoiyya krma naowi mi krmiir naingwo tibmiiya Jisis Kraiis siiram naingwo tibmii kiina, ya wi krmiir whinkinsiis haiginiu rani. Mi mhoiyya iki iikam nhirim krmiirsiyyin wi naingwoyimyok prasae di kini. Mi sima krmiirin wi hiniina pi boinin, krmiir kwoinin yio ini biyye ywowin.

²⁰ Mi sima wi hiriinan di boini. Dimusi rani, Adi Komii siya mhoiyya wi krmiirar mi whinkinsiisi. Adi Komii siya Jisis Kraiis siya naonama mi siya siirin bidiyar swoki hidninsiin idwowin. Ya ta yayia ya yai kaimwairga. Mi dimusi rani, Adi Komii siya hiriinanar tirkin. Mi krma ta sairin ina ninoknankinim, siya ti iikamim naokaowim simiirin wa mi hidninsiin idwowi. ²¹ Mi tariinanin, dimusi rani, ti inkam nwiirwan Adam siir dimin biyyeya saairsika, iikam, whiekakim wi asi naokaoyokiyokii. Mi yio ti inkam nwin Jisis Kraiis, yio dimusi rani, yio siir mi aiirsika mi ti iikamim naokaowim, simiirin wi Adi Komii siyar swoki hidninsiin idwowi. ²² Mi iikamim Adam siir yinie nwoowim, nim krma iriipi hiriinan nim krma wa mi aowi, krma wi ii priel nwo rani. Mi ti hiriinan siyiuin, iikamim yipiki Jisis Kraiis siir piugana sairim yipiki mi mhoiyya naowi, Adi Komii siya krmiirin wi yaripar swoki hidninsiin idwodwoswokii iripa saika sibgu oyokiyokikaeyamam. ²³ Mi siya krmiirin wa swoki hidninsiin idwowi iyya siir kwoinkar naingwowi krmiiram sair. Jisis Kraiis siya biyyin krmiir dimin biyye imiirsi naowin mi siirin Adi Komii siyar swoki hidninsiin idwo. Mi mhoiyya Jisis Kraiis siya swoki iti mi krmiirin wi Adi Komii siya swoki hidninsiin idwowi, yipiki, Jisis Kraiis siir piugana sairim.

²⁴ Mi iya Krajs Jisis siya swoki iti mi ti dimin taeminim yim wa digii mi digworaekwowim ti nuin siir kigirkakiyim simiir kirieyem yim wi siyar digiguski. Mi kamim bi nwoyiwim mi gavmani inkam ikim, yipiki siir mi inaka nantamyiriyirim mi Setan ni isidin yio iriipi hiriinan. Mi Jisis Krajs siya siir iikam imiirin mi digworaekwo ikim, yim siir Adin, Adi Komii siir hauugii mi yio siya wi inkam komiinan namidwokauiyuwi simiir kigirkakamin. ²⁵ Mi simiirin wi Jisis Krajs siyar kigirkaki mi wi ta iya siya siir sau omom iir hainurugi, wi saairar nadigiwu mi siya simiirin wi hiriiriyar nonkworin kripkaii siir whinkwo paekwoni. ²⁶ Mi diminin mhoigimhoii siya tirbugii, yio krimiir naoni siyiu ieya mi yio ti diminin yio wi hiriiriyar digiguski. ²⁷ Dimusika? Adi Komii siir Yokwowa ti dimin iirin hinina boinka, Adi Komii siya digworaekwo whiekakim Jisis Krajs siir inarar bidi yonkwo digim. Mi ta yaiya ya ha boinka, ti digworaekwowim yim ini Jisis Krajs siir whinkwo paekwoni aowa arar nwoyim. Mi dimusi rani, Adi Komii siya digworaekwowim Jisis Krajs siir whinkwo paekwoni aowa kinar ywowim. Mi ta hiriinan sairsika, Adi Komii siya wi Jisis Krajs siir whinkwo paekwoni nwo rani. Niingaka. ²⁸ Mi Adi Komii siya ti digworaekwowim Jisis Krajs siir whinkwo paekwoni aowa kina nwodigi mi yio siyarin Adi Komii siir yinisimin simiirin wi siyar kigirkaki. Mi yio Jisis Krajs siyarin wi siir Adin siir whinkwo paekwoni nwo. Mi digworaekwo whiekakim simiirin wi Adi Komii sasar kigirkak swowi.

²⁹ Mi yim ti iikamim yipiki ha boinin, Adi Komii siya iikamim naokaowim simiirin wi swoki hidninsiin idwo rani mi sima wi piki hinin siyiuin op siirsi baptais haiginiuwu, iki iikamim naokao imiirin? Mi simiir yaiya saeya kaimwo nwokiswo mi Adi Komii siya wi iikamim naokaowim simiirin wi hidninsiin idwo rani. Mi sima iikamim naokaowim simiirin wi op panina baptais haiginiuwu iikamim naokaowim mi wi piki hinin dimin kibiin si nimbiiyami, ti dimin iirsiiyin, ha? ³⁰ Mi simiir yayim sima yai kaimwo nwokiswo mi krma Jisis Krajs siir iikamim simiirin wi hiri hiri dimuam boinaeai ta Adi Komii siya simiir hidninsiin idwowa Jisis Krajs siir hidninsiin idwowa sair hiriinan sair. Mi iikamim yipiki naokaowim, sima swoki insiin idwo karamae nwo mi nim krma wi Adi Komii siir mi aair miri rani mi wi iki iikamim yipiki krimiir nisomaowam tirim wi simiiram nam tani. Niingaka. ³¹ Ti kariir nomiiyuim, iikamim inokininokin kariir nisomaowam tiri. Dimusi rani, wim kima ini Biyan Inkam Komiiyin Jisis Krajs ini siir piugan aair nwoyim. Yio ti diminin, yio kariir kwoinin maingamaiga, siya nwoyiwim yio siir dimin mwokimwo ieya mi ta hiriinan sairsika, kara ta yaiya kimiir asi boinkika. ³² Mi kara nuan inkamim simiir kwoin ara nwokiswo mi an kara wi iki mwanhu mi wra minim om Efesas hiranim simaka bidi pimi intiowin. Mi kara wi piki hinin dimin kibiin siir ti haii siir hirankin, ha? Mi kaimwoki nuwu, ta yaiya iikamim naokaowim yim wi swoki insiin idwo rani. Mi krma iikam nhirim simiirin wi hiriinanar kignin kin boinkii, daingwo, owouugi mi mhoiia krma naemin naei mi opmin kwiyaei mi krma ha naonami mi nim wi hindara woki digiguskiyim. Mi ti hiriinan boiniyim sima, sima yai maikyini boin tani, nim krma ina ninokninkinim. Krma ti sima tira, sair hiriinan kipi tir.

³³ Ti yayim simiir wakaeki, iikamim yipiki kwoin bibiyie naingwowim wi sima kiyipsbgi haiginiuwu iki iikamim yipiki simaka napririm simiir kwoin imiirin. Yim tiki yayim yim yaimwo imaigim. Wim wi nhirkim pi kiyipsbgi haiginiuwisi kima sibgu daingwo mi simaka kipi napririr. ³⁴ Wim kima kipiinan bi nwokim mi kwoin maikyik bi naingwokim mi kima wari dimin biyeyem kima tirim simiirin digiumii haimriiyugig. Mi kimiir nhirim yipiki Adi Komii siir yai aair ninokninkin karamae nwoyim simiirin kara pi ti hinina boini mi kima wi nididkakar nwo. frig.

Mi iikamim naokaowim sima swoki insiin idwodwowi simiir piim yim wi sima nwo

³⁵ Mi kam nhirim yim wi hinina boini, ta yaiya iikamim naokaowim simiir boina sima swoki insiin idwodwowam, ya yai paii rani. Mi iikamim naokaowim sima wi panina swoki insiin idwodwowi? Mi sima wi paka hinin piua sae haii? ³⁶ Mi sima hiriinan boini mi an kara wi hinina boini, kima inkam paii rani, wakae! Mi kira dimin whirni nid haingikaii mi siya wi aisiima niki whaksisauu rani. Mi mhoiia siya ha kinarpiyiknainii mi wa mwriinanainami. Mi kima dimin nidin opkak nwoyiwim siir haingikaii mi siya wi swoki whak rani mi wi mi mwriinanainam tani. Mi iikamim yipiki naokaowim sima wa swoki insiin idwovi, ti dimin nidin waibrosin kima haingikaigiyin mi ha whakanainiinyin siir hiriinan. ³⁷ Mi diminin kira haingikaiiyin siir nidin nid komii rani. Kira nhwo iir bi ninkin. Niingaka. Mi iya kira nid iir haingikaiiyim mi mhoiia pi nhwo ieya whakanainii. ³⁸ Paenid nhirin yio si piua pi sai mi owi mi nhirin siyin yipi sai mi owi. Mi Adi Komii siya hinda siir kwoin ara naingwokiin mi ti diminpai diminpaayim simiir nhwoim ina yimbimbiyamim.

³⁹ Mî diminpai diminpaiyim sima piu kwiruwa bi nwokim simiir piuum ini kipa kipa ywowim. Inkamim yim sima piu mi nuan wraisuim yim sima piu mi ipiyinim yim sima piu mi anasuim yim sima piu.

⁴⁰ Mi ti diminpai diminpaiyim yipiki ninomor kou hir nwowim, yim simiir piuum yim ini sima mi owim. Mi tiriiginim yipiki ninomor kou hir nwowim, simiir dimin kirie kibi kibiyim paenan niyuaeiyim yim ini sima ywowim. Mi tiriiginim yipiki ti nu iir nwowiyim yim simiir dimin kirie kibi kibiyim paenan niyuaeiyim yim ini sima mi owim. ⁴¹ Mi yio bieni dimin kibiyin paenan niyuaeiyin yio ini sai mi owin mi bwani dimin kibiyin paenan niyuaeiyin yio ini sai mi owin mi nauun whiekakim yim iriipi hiriinan, sima whiekakarim iripa bi mi okim nhirim simiir kirieya paenan niyuaeiya ini nhirim simiir imiir haiburim.

⁴² Mi iiya Adi Komii siya iikamim naokaowim simiir hidninsiin idwowi, simiir kwoinbudin omwai hiriyyar waiyayokiyokiyam, yim wi ti hiriinan nwowi. Krimiir piuum ini ti dimin nidim krîma haigiyyim numir ini simiir hiriinan ywowim. Mi iiya iikam ima naowiyim mi krîma simiir piuis biyeyim pi iriipi hiriinan seyar mi haingikaigii. Mi ti piuum sima bi kimiminkikim pa whiigi sasauwi mi ti piuum Adi Komii siya hidninsiin idwowi mhoiyya sima wi swoki whii rani. Nîngaka. ⁴³ Mi ti piuum ti ienau krîma haingikaigiiyim, yim miyyik rani. Mi ti piuum Adi Komii siya hidninsiin idwowanim, wi sima nwowi piu wadieki wadieyin. Mi piuum tiki krîma haingikaigiiyim yim kirie rani. Yim ini opair ywowim. Mi ti piuum wi Adi Komii siya hidninsiin idwowi, yim tiriiginim yim kirieki kirie ima. ⁴⁴ Mi ti piuum ti krîma haingikaigiiyim, yim nuan piu ima. Mi ti piuum wi Adi Komii siya hidninsiin idwowi, yim ti piuum yim wi ninomor kou hiran piu win nwowi. Nuan piuum mi ninomor kouanki nitkin. ⁴⁵ Taka yaia ya ini Adi Komii siir Yokwo Komii aiir nwowa. Adi Komii siya biigi biyyin Adam siirar nonkwokwokikin. Siyairgin inkam kîngi kînin yipiki ti nu iir napriririn. Mi Jisis Kraiis siirin inkamim ninomor kouwanin sima siirin hanin boinkikin mi Adamn yipiki mhoiyya nwowin, krimiirin wi kwoinbud win siya hauuwi mi krimiirin wi siyar tirkii, omwai hiriyyar waiyayokiyokiyam. ⁴⁶ Mi yim ti piuum ninomor kouanin, krîma wi bi simiir niki hai rani. Nîngaka. Krîma biyyin wi nuan piua wi saiir haii mi mhoiyya wi ti piuum ninomor kouanin wi simiir haii. ⁴⁷ Adi Komii siya biigibiyyin Adam siirin nuni nonkwokwokin mi Jisis Kraiis, ti mhoiyyan Adamn, yio ninomor kouanki nitkin. ⁴⁸ Mi nim iikamim yipiki ti nu iir nwowiyim, nim krîma ini Adam siir kwoinbudin ini siir hiriinan ywowim yio Adi Komii siya krimiirin nuni nonkwokwokikin. Mi nim krîma iikamim yipiki wi ninomor kou hir nwowi, nim krîma wi ti inkam nwin, Jisis Kraiis nikiuwiyyin, nim wi siir kwoinbudin omwai waiyayokiyokiiyim nim wi siir haii. ⁴⁹ Mi dimusi rani, nim krîma ini ti nu iir nwowim Mi hiriinanaki niuwi mi nim ini Adamni hanin ywowim, ti inkamim ti nuin siir tiranin. Mi ti hiriinan siyyuin, mhoiyya ninomor kou hir nwowi, nim wi Jisis Kraiis siir hiriinan nwowi, tiki inkam nwin ninomor kouanin.

⁵⁰ Mi ti kariir nomiiyauim kima wakae! Kara kimiir boinki, ti piuum, ti nuin siirim, Adi Komii siya kigirkakiyyin, hiriirin wi wara nam tani, hir nwowamin. Mi digworaekwowim yipiki naokaowiyim mi whiiyyim, yim wi ti omin ti digworaekwowim naokao karamae nwowiyim, yim wi simiir hiriir wara nam tani. Nîngaka.

⁵¹ Wakae! Panoa kara krimiirin pi yaaiym aowa nwowim simiir boinkii. Mi krîma Kraiis Jisis siir iikamim krimiir nhirim krîma wi nao rani mi krîma wi hiriinan tir tani. Mi krimiirin Adi Komii siya boinkii mi krimiir piuum yim wi sima nwowi. ⁵² Mi Adi Komii siya siir paekwosim imiir boinkii, kid maskiyam mi wi kimiminki rani, wi sinani hanin sinankii mi ti krimiir piuum wa ninkpitki, iya ti kid ieya maskii. Mi ti iikamim naokaowim, simiirin wi Adi Komii siya hidninsiin idwowi, yim wi swoki ao rani. Nîngaka. ⁵³ Adi Komii siya krimiir piuum wi simiir tirkii yaeya piu nwowamin. Mi saeya ninomor kouan piu nwowi mi saeya wi wai piu nwo rani. Nîngaka. Sima wi hiriinanar nwoyokiyokiiyaeyami. ⁵⁴ Kaimwoka, ta piua nu tirana ta krîma haingikaigiya, mhoiyya saeya piu win nimbiyami mi wi hiriinan wadieyar nwoyokiyokiiyaeyami. Mi ta piua yipiki naonama, mhoiyya saeya swoki insiin idwowi mi wi pi ninkpitkii mi wi sai nwowi mi ya wi kwoinbud winin siir haii mi saeya wi hiriyyar nwoyokiyokiiyaeyami. Mi ta ii aiirin mi ta yaia Adi Komii siir Yokwo Komii aiir nwowa ya wi digi digar nwowi. Ta yaia ya hanina boinka, nao aiirin Adi Komii siya bidi ikwowsaiii iguskiya. Mi iikamim mi aokaonanaeyim yim iriipi hiriinan siya bidi mi onkwobumbuninkikiyim. ⁵⁵ Mi hiriinanaki niuwi, hiriinan tiri mi iikamim wi swoki aokao rani. Nîngaka! Mi nao saeya wi krimiiram swoki it rani, krimiirni owakiyam. Nîngaka.

⁵⁶ Mi tariinanin krîma wi hiriyyar kimpipisu kripkail mi wa mi aowi. Dimusi rani, ti dimin bibiyeyim krîma tirim simiirsika. Adi Komii siir siyyu komii krimiir bidiyar yiisiimauuwin dimin bibiyeyim krîma tirim simiirin. Mi ta iiya ti dimin bibiyeyim ti krîma tirim mi siyyu komii ikin, yim wa digiguski. ⁵⁷ Krimiirin Adi Komii siya whinkinsiiskin. Mi krimiir Biyyan Inkam Komiiyim Jisis Kraiis siya bidi yonkwobumbuninkikiyim dimin biye saiir

kirie imiirin, yipiki krimiir tiriya, krīma naokaonanaeyam. Mī hiriinankiniuwi mī krīma wī Adi Komii siir ti boin wadie mī siir inig iir ti hainan.

⁵⁸ Ti kariir nomiiyau kūngi kūnim, yipiki kara naingwokwonanaeyim, kīma sibgu dokworinu mī ta yaimwokiayimwowa kara kimiir boina saiiram daingwo tibmikiin. Kimiir kwoinim kipi swoki kisina mīmin ti diminim kara boinkiyim simiirsiyin. Kīma kirie hiriir dwoikripkai mī ta Biyyan Inkam Komii Jisis Kraiis siir mī aiirarar mīrii iski. Mī wim kīma ta saiirin ina ninoknankinim, ta kimiir mīiya yipiki kīma mīriiya Biyyan Inkam Komiiyīn Jisis Kraiis siiram ya wī hindara priiyokaeyam tani, ya wī naeyar budi. Mī hiriinankiniuwi, tariigina saeya hiriinan tiri mī ni kira tari siir mī kibi aiir mīriigin. Iriig.

16

Umīrim Adi Komii siir iikamim simiir whinkinsiis haiginiuwi ikim

¹ Mī tariinanin kara kimiirin pī min boinkii, wari umīrim kīma haingiriyū haiginiuim simiir nhirim iikamim yipiki Adi Komii siirin om komii Jerusaleim hir nwowim simiir ti whinkinsiis haiginiu. Mī iikamim Adi Komii siirin nu haimii Galesia hiranim kara kimiirin ti hiriinan siyū kaimwo iirar mī boinkii wim kīma iriipi hiriinanar timi tir. ² Mī ti umīrim ti kīma haiiyim, ti mīiyim kīma mīriiyim simiirsi, kīma irira nwiniran sande sandeyim ti umīrim simiirin haimii haimiyyim ha timi kiyau haigirarao. Mī iiya kīma umīr budie haiiyim kīma komiiyar timi haigi. Mī iiya kīma sapisap mī haiiyim, kīma sapisapar timi haigi. Mī iiya kara niti kīma wī mī komii mīrii rani, umīr iripa haingiriyū haiginamin simiir hauuam. ³ Mī kīma kimiir kam nhirim simiir dambin ti umīrim kīma haingiriyū haiginim simiir hainamim om komii Jerusalema hiriir. Mī iiya kara niti mī kara simiir mīiyim wī yokwoni winkii sima hainamim ti umīr imaka iki biyyan kamim naingwo tibmii kīniyim simiir nini hauugigam. Mī ti kamim ti kīma nimbimim, simiirin wī kara nikropkii om komii Jerusalema hiriir. ⁴ Mī kara ha naingwowi, ini mī owin karar mī ami om komii Jerusalema hiriirin mī sima wī kanakar ninkin ami. Iriig.

Pol siya om Korin hiran iikamim simiir kignakiyam tirkin

⁵ Kara kimiirin wī mhoiyya nini kignaki. Kara wī nu Masedonia hiriir niki ami, biyyin wī hiran nu iir niki boinmimauuwi Adi Komii siir yai aiirin. ⁶ Kara kimakan wī ii priei nwonaki rani. Mī tari wī hiriir tiri, kara wī bwān hoingak rigar nwowi iya opudgi hugi mī iya naoki mī kininaei. Mī mhoiyya kara om whira namam naingwowi, kariirin wī kīma whinam mī kariirin wī siyū hir timi whinapyikugig. ⁷ Kara kimiirin hindara nini kignakiyim mī ha swoki kwamsauim pī boriisopi. Biyyan Inkam Komii siya kariiram naingwowi, kara kimaka bwānir wī iuwarigar nwowi.

⁸ Mī kara wī om Efesas tiran nwowi mī wī ta yaewou nae komiyya Pentikos dapiya wī saeyar nimbiam. ⁹ Tariinanin kara tiran nwowamar tiri. Dimusi rani, ti omin siir tiran iikamim yim sima Adi Komii siir yai aiir wakaeyam tiri. Mī kariir siyūin yio bidi kiwakiyīn ta mī komiyya Biyyan Inkam Komiiyīn siira, saiir mīriiyam siir yai aiir boinmimauuam. Mī ta mī aiirin sau omom whiekakar nikidugar windi wī dig nwo rani.

¹⁰ Mī Timoti siya kimiiram niti, kīma wī siir boinwin akamie. Mī siya kimaka waraur nini onii, kīma siirin wī sibgu kigrirao siya mīrii Biyyan Inkam Komii siir mī aiir, kariir hiriinan. ¹¹ Mī kīma siirin wī hiniina kipi boin, siya inigak rani kīma wī hiriinan kipi tir. Kīma wī siir whinkinsiis haiginiu mī siya kimiiramim wī kwoin maingimaigakakar niki itim. Mī kara siiramim wī tirar niki okwokinim tiki nomiiyau nhirim naingwo tibmiiyim simaka.

¹² Mī tariinanin kara pī krimiir nomiiyauin Apolos nikiuwiyin pī siir boini. Kara siirin minam nimpwirwir sriigripkai, siya iki nomiiyau nhirim simaka ninkin itim kimiir kignakiyam. Mī siya tariinanar namim pī boriisopi, mhoiyya siyūin mīriiyya nwokii mī siya wī haini niti kimiir kignakiyam. Iriig

Mhoigi mhoiyyan yai nhir ikim

¹³ Mī kīma sibgu mintirao mī naingwo tibmiiya Jisis Kraiis siiram naingwo tibmiiya sibgu donkworinu. Mī kīma siirin digumii kipi haimriiyugig. Mī kīma kipi nidid, kīma sibgu dokworinu kripkai. ¹⁴ Mī kimiir mīpai mīpaiyim kīma mīriiyim kīma iikam nhirimiamin warar daingwokwonanaei.

¹⁵ Kīma Stefanas simiirniyyin ina ninoknankinim nu Grik hirin simaniiyar naingwo tibmiiyim biigi biyyin. Sima mī komii aiirar mīriigin Adi Komii siir iikam imiir whinkinsiisamin. Kīma ti kariir nomiiyauim, kara kimiirin pī igao yai boinkii. ¹⁶ Kīma simiir yai imiir wakaeyokna mī kamim yipiki simaka mīriiyim, simiir yai imiirin iriipi hiriinan wara. Mī simar mī tiriya saiir hiriinanar timi tir, simiir siyū iirar timi ap.

¹⁷ Mī taka iiya kara maingimaiga asi nwowi. Dimusi rani, Stefanas, Potyunetas mī Akaikas simiirsika sima kariiram nitikim. Mī wim kīma kariiram bi nitikim mī yim sima nikrani, bidiyar yitim kariiram. ¹⁸ Kīma ta saiir dinoknankinki, sima maingimaiga

kariiram tiri kara nwowim ta sima mi tiriya maigimaiga kima nwowam sair hiriinan. Mi hiriinankinuwi mi kima ti hiriinan kamim simiir disiiimauu mi simiir dokboimamair haiginiu.

¹⁹ Ti iikamim yipiki Adi Komii siir inig iir haingiriyiu hainaniyim iripa iki om nhirim nu komii Esia hiranim simiir hiranim, sima kimiir nokboimamaigikim, Akwila mi siir wig aeya Prisila mi iikamim yipiki iripa Adi Komii siir inig iir haingiriyiu hainaniyim simiir omaka hir, sima kimiiram naingwokwonanaei. Mi sima kimiirin pranae pranae bi nokboimamaigikim. ²⁰ Mi ti nomiiyauim ti om Efesas tiranim yipiki Adi Komii siiram naingwo tirmii kinim, sima kimiir nokboimamaigikim. Irni nwirni nokboimamairiyim nomiiyaunan hindara dapirimdnam.

²¹ Mi tariinanin ta yokwowa Pol kariir ingi ingar nonkwo winkika mi kara kimiiram ha nokboimamaigikin.

²² Wi Adi Komii sasar hauu iskii, hik komiigi komiia ti iikam yipiki siiram naingwokwo karamae nwowim simiirin. Kara kimiiramim minam naingwowi krimiir Biyan Inkam Komiiyin siya pi nitsauuim. ²³ Mi kara inokiiinokin wi Biyan Inkam Komiiyin Jisis wi siiram sriinanaei siya whinkinsis haiginiuim siir naingwobumbu komii aeya. Mi ta siir naingwobumbuwa wi kimaka hiriyar nwoki okripkaiyim. ²⁴ Kara kimiiramim nhami nhami naingwokwo rani, yipiki kima kanaka haingiriyiu okiyim Jisis Kraisi siir iikamim. Iriig.

2 KORIN

Mi iya Pol siya nu Maesedonia hir nwowa mi siya ta yokwowa ha winkikin iikamim naingwo tibmiiyim om komii Korin hiranim simiiramim. Mi iya Taitas siya om Korin hir haiburgigin mi siya ha nitkin nu Masedonia tiriirin Pol siiram mi siya om Korin hiran iikamim kimidiniya siir ini boinmimauuu. Mi yokwowa yipiki Pol siya winkiya biya ti iikam imiiram, sima sair mwainim mi simiir nhirim simiir siyu bibiyeyim ina yitkiigiigiyim. Mi simiir nhirim hiniina bi naingwokim Pol siya Adi Komii siir miyan inkamkin. Nangaka. Mi Pol siya hiriinan kigin mi siya ta yokwowa ha winkin. Mi ta hiriinan sairsika sima wa nwoki aingwowim siya aposel inkam kungikungin. Mi iriipi hiriinan siya Korin hiran iikamim simiirin umir haingiriyiu haiginam wara mi boinki iki Biyan Inkam Komii siir isid nhirim yipikim paeprikab nwowim simiir whinkinsiis haiginuwim iikamim naingwo tibmiiyim nu Judia hiranim yipiki umir digworaekwo karamae nwowim simiiram. Iriig.

¹ Kara Polkin, kara Jisis Kraiss siir aposel inkamkin mi Kara siir yai imiir boinourwokai haiginuwi. Biyarin Adi Komii krimiir Wanin siya kariir nimbinaamar naingwokin aposel inkam nwowam siir mi aiir miriyam. Mi ta yokwowa kara mi krimiir nomiyau ieya Timoti krirar winkika kimiiramim. Mi tariinanin saeya wi kimiiram niti iikamim Adi Komii siir piugana sairim, wari om Korin hir nwowim. Mi iikamim yipiki Adi Komii siirim, iki hinda tinda nwowim mi Grik nu haimeii haimeii nhirim simiir hiranim yim iriipi hiriinan. ² Kara ha naingwowi Adi Komiiyin krimiir Adin mi krimiir Biyan Inkam Komii ikin Jisis Kraiss kimiirin wi sowanii hauuwi naingwobumbu mi iripa nongwomamair ae.

Pol siya Adi Komii siirin minsi boin wadiekikin siirin siya whinkinsiis haiginugin

³ Krima Adi Komii siir inig iir hainan prapraski, krimiir Biyan Inkam Komiiyin Jisis Kraiss siir Adin. Krima ina ninoknankinim, siya krimiir Adgin yipiki, krimiirsi naingwokwonanaeyin, siir bwamki bwamkin. Mi krimiir kwoin imiir whinkinsiis haiginuwam hikim krimiir nimbiniyim simiirsi. ⁴ Siya krimiir kwoin imiir whinkinsiis haiginuwikim hikim krimiir nimbiniyim simiirsi warar. Mi hiriinanki nuwi mi nim krima wi iki iikam nhirim sim niki whinkinsiis haiginuwim mi wi simiir nwoki iisimauuwim hika simiir nimbiniya sairsi. Mi krima simiirin wa whinkinsiis haiginuwi, ti dimin taeminim Adi Komii siya whinkinsiis haiginuwim krimiir. ⁵ Yim ti diminim simiir bwamki bwamim yio hiniingin, dimin bibiyie whiekakim wi krimiir nimbini, krimiir kimpipisu haiginuwam ta biya sima tira Kraiss siir sima kimpipisu haiginuwa sair hiriinan. Mi ti hiriinan siyu kaimwowin tiki hikpai hikpaiyim nitim krimiirin wi sima kimpipisu haiginuwi. Mi ti hiriinan siyu kaimwowin Kraiss siya wi krimiir whinkinsiis haiginuwi, ti dimin taeminim Kraiss siir wokmai haiginuwa mi krima wi iikam nhirim simiir wara nwoki wokmai haiginuwim. ⁶ Iikamim dimin biyie Timoti kririir tirkim. Dimusi rani, krira kimiirin Adi Komii siir yai aiir boinmimauugo kimiirin mi sima ini kimiiram mi whinkinsiis haiginuwi mi kimiiram mi wokmai haiginuwa ta sair ninoknankinim hiniin, Adi Komii siya wi kimiiram mi whinkinsiis haiginuwi mi mhoiyya siya wi kimiiram mi anmaiwarkainae. Mi inkamim dimin biyie kimiir tirin mi krimiirin Adi Komii siyar swoki whinkinsiis haiginuwi. Mi sima kinsiis haiginuwi kwoin miyikak nwowim. Dimusi rani, mhoiyya hikpai hikpaiyim nimbini mi kiriirin ha kimpipisu haiginuwi mi kira ta sairsiyin wa kipi nikwokrimkip Adi Komii siya wi kariir whinkinsiis haiginuwi, ta biya siya whinkinsiis haiginuwa kririir sair hiriinan. ⁷ Nikrira iikam kimiirin ina ninoknankinim. Iya hikpai hikpaigi nimbiniyim kimiir kimpipisu haiginuwam, ti hikim kima ini kriraka mi inkin haiyim. Krira ina ninoknankino, Adi Komii siya kimiirin wa whinkinsiis haiginuwi, kimiir wokmai haiginuwam, ta Adi Komii siya mi whinkinsiis haiginuwa, kririir wokmai haiginuwam sair hiriinan.

⁸ Mi nikrira hiriinanar naingwowi, wim kima ti hikpai hikpaiyim kririir nimbiniyim nu komii Esia hir, kima simiirin bidiyar mi inoknankinim. Hikpai hikpaiyim kririir nimbiniyim hindara nankin iduduraraowi mi ini kririir kirie aiir haiburim mi krira pariiparii pi naowim. ⁹ Krira hiriyyar yaingwo, krira wa naowi. Mi iya ti dimin taemin hiriinanim kririir nimbiniyim mi krira pi hiriyyar naingwowi, krira wi dig nwo rani, kririirin sima whinkinsiis haiginugin ta sair ninoknankinim Adi Komiiyin yipiki naokaowim sim hidninsiin idwown siya siyaigin kririir whinkinsiis haiginuwiyin. ¹⁰ Siya kririirin bidiyar mi whinkinsiis haiginuwim ti dimin biyie biyeyim kririir nimbiniyim simiirsi warar mi hiriinan sairsika, krira paninsi yaosi. Mhoiyya siya kririirin wa swoki whinkinsiis haiginuwi. Krira hiriyyar naingwowi, mhoiyya siya wi kririir swoki whinkinsiis haiginuwi mi wi kririir mi kigirawowi. ¹¹ Ta kima whinkinsiis haiginuwa kririir sair

hiriinan, ta kima kwis boinkiya Adi Komii siiram kririir whinkinsiis haiginiuwam, kima wi hiriinan tir. Mi mhoiyya iikam nhirim sima hiriinan wakaei Adi Komii siya dimin taeminim kima kwisboinim siiram, kririir whinkinsiis haiginiuwam, siya simiir bidi wakaeyin mi sima wi siir inig iir hainanprapraskii mi wi hiniina boinkii, siya wadiekim. friig.

Pol siir kwoinin ina swoki kisina haigiyin mi siya om Korin hiriir bi namkin

¹² Nikrira ti dimin imiiramim ini maigimaigargar mi okiyo kririir kwoinin kririirin hiniina boinkin, tiki miyim ti krira miriyyokiyokiyim iki omom omomim sim mi kimiir waraur, yim wadie kinaigim, Adi Komii siir naeyiun siyar bidi whinkinsiis haiginiuwim kririirin. Kririir siyiu iirsiyar ti krira tirin biyya iikamim simiir whwonkam ida, yim triigimim yim kaimwokinar bidi ywowim. Mi ti nuin siir tiran siyiuim ti iikam ima ninokninkiniyin yio kririir bi whinkinsiis haiginugin ti dimin taeminim simiir tiramin. Niingaka Adi Komii sasaigargin kririir whinkinsiis haiginiuwim ti dimin taemin imiir tirim. Krira ti siyiu iir napko iyya krira iikamim nuanim kimaka waraur nwowa mi krira iikam kimaka ti hiriinan siyiu iir asi mi apkrirpkaigo mi krira ta sairamim maigimaigarga prasae bi kinko. ¹³ Mi ti yayim ti kara winkiyim kimiiram ta yokwo aair simiir yaimwokiyaaimwowim yim aowa nwo rani. Mi yim kamiiramim minam winkikim kima sibgu ninokninkinim wari yayim kara winkiyim kimiiram mi wari kimar mwaini simaigim. Kara ha naingwowi, kima ti dimin taemin imiirin ina sibgu inokninkinim. Mi tariinanin kima ini inkam krimiirarar niki inokninkinsasaeyim mi an kara ha naingwowi, mhoiyya kima krimiir siyiu iirin wi hainngi sibgu inokninkini. ¹⁴ Mi taka iyya Biyan Inkam Komiiyin Jisis siya swoki iti mi krimiirin siya swoki anmaiwarkainaei mi krira wi maigimaigarga kimaka nwowi, ta kima nwowa Kraisa saika, sair hiriinan. Mi kima wi maigimaigarga krimiiram nwowi yipiki aposel inkamim yipiki kimiir boinimauuim ta yai kibie aair mi kimiir whinkinsiin haiginiuwim, ta yaiya sair yaimwokiyaaimwo imiir.

¹⁵ Kara hiriyyar naingwokin kima kariiramim wi maigimaigarga prasae kin tani. Mi kara biyyin pi hiniina boini, kara kamiiramim wa niti kimiir kignakiyamin mi kara wi kimiir nwoki whinkinsiis haiginiuwim, idipidip maigimaigarga kima nwowam. ¹⁶ Mi iyya kara kimiir kignakiyam naingwowi, kara namim nu haimii Masedonia hiriir mi mhoiyya nu haimii Masedonia hir haiburgigi mi kara wa swoki iti kimiiramar mi kima wi kariir nwoki whinkinsiis haiginiuwim mi kariirin wa nwoki ikropkiyam nu haimii Judia hiriir mi kara kimiirin wi idipidip asi kigi. ¹⁷ Mi kima hiriyyar naingwowi ta iyya kara nimbina kimiir kignakiyam kara nonkwowa mi tari kara ti dimin taeminim simiir bi sibgu aingwo omokin mi kariir kwoinin hiriinansi swoki kisina haigigin, ha? Mi kima hiriyyar naingwowi, an kara ini ti nuin siir inkam biyyenan ywowin yipiki ti hiriinan boinkiyin, ihi, kara wa niti mi kariir kwoinin kara hiriinan tiram naingwo rani, yi ini niingakinngar ywowiskiyin! ¹⁸ Adi Komii siir hiriinan, yio siya iinokiinokin yai mwowar boinanaeikin. Mi an kara iriipi hiriinan iinokiinokin yaimwo imiirarar mi boinikin. Mi kara kimiirin ha bi boinkin kara wi kapi niti mi iyya kariir kwoinin ha naingwowi, kara wi nit rani. Kara kimiirin wi hiriinan boin tani niingaka. ¹⁹ Sailas, Timoti mi karar, krima iinokiinokin kimiirin Adi Komii siir yinisimim Jisis Kraisa, siirar boinimauugin. Kima ina ninokninkinim Kraisa siya dimin sim whir bi swoki imbin miminkin siya tiramin. Mi ta siya boinkiya mi mhoiyya siir kwoinin wi swoki kisina haigi rani. Niingaka. Diminin siya boinim maigim. ²⁰ Mi ti hiriinan tirim mi ti nimbipai nimbipaiyam yipiki Adi Komii siya boinkiyim yim ini kaimwokina hiriinanar mi imbiyamim. Dimusi rani, krima Adi Komii siir inig iir hainanpraprass boinkikim, kririir yaiya ya yai Kaimwo aeyairga. ²¹ Adi Komii sasaigargin yipikin krimiir whiekakar whinkinsiis haiginiuwiyin, Kraisa saika nwirua nwowam. ²² Krimiirin Adi Komii siyar nimbingin siyamar mi siir naeyiun siirin siyar mi haigi haiginiu krimiir kwoinauin mi ti dimin sim hiriinanin krimiirin siyar mi hauu krimiir naimmauwam hiniin, mhoiyya siya wi krimiir hauuwi dimin taeminim.

²³ Mi kara ti digworaekwowim simiir niksisaei, Adi Komii siya kariir kwoinin iirin ina ninokninkinim mi ti siirin wi siyar ninokninkin haiginiuwu. Mi kara ti dimin taemin imiirin kaimwower boinkii. Kara biyyin om Korin warauran iikamim kimiir bi nini kignikim, nu haimii Masedonia tirankin kara bi nitkin. Dimusi rani, kara iikam kimiirin io nwowim pi boriisopi wim wi yaimwo whwonkamim niigi niiga pi nwowisi. ²⁴ Krima kimiirin ti hiriinan bi boinkim, krima kimiirin ti digworaekwowim Adi Komii siiram kima naingwo tibmii kinim simiir warar ninkin kigirkaki. Niingaka krima ta sairin ina ninokninkinim kimiir naingwo tibmiiya Adi Komii siiram naingwo tibmiiya ya ini ywowa. Mi nam krima, kimaka minam mirii, maigimaigarga kimiir nwowaiginiuwim mi kirie nwowim. friig.

2

¹ Mi ta hiriinan sairsika, kara ha naingwowi kara wi kimiiram waraur swoki it rani kima naingwoyimyoksi mi hikak kima nwosi. ² Mi kara kimiir kwoin iir kiyopsibgi haiginiuwu io whwonkam kima nanaowam mi kariirin wi nhinga tiri, maingimairga kara nwowamin? Nningaka. Kara ti iikamim simiir kwoin imiir kiyopsibgi haiginiuwim pi boriisopi io whwonkam sima nanaowim, yipiki inokiniok kariir nwowaiginiuwiyim maingimairga. Nningaka. ³ Kara iikam kimiir nini kignakiyim pi boriisopi an wi maingimairga karamae kima pi nwowaiginiuwisi. Kara ha naingwowi, kima kariirin hiriinanar whinkinsiis haiginiu kripkai, hiriinan maingimairgar nwokripkaiyim. Mi ta yokwowa kara winkiya biya iikam kimiiram, kara kimiirin min boinkikin digworaekwowim maingimairga nwo karamae kara nwowiyim simiir. Mi kara hiriinar naingwowi, iya kara maingimairga mi owiyim mi wim kima iriipi hiriinan, ini maingimairgar mi owim. ⁴ Mi iya kara yokwo kimiiram winin, kariir kwoinin miyik miyikanan bi nwokikin. Mi iya kara ta yokwowa kimiiram winkiya kara hindara nouu winkikin. Kara minsi naingwoyimyokikin, wari dimin biyieyim kimiir kwoinaw waraur nwokaiyim kimiirin wi sim pi nipiyaokiisi. Mi ta yokwowa kara kimiiram minam bi winboinkikin hik kimiir hauuam. Nningaka kara kimiiram minsi winboinkikin kima kara naingwokwowiya kimiiram sair ninokninkinim. Iriig.

Pol siya min boinkin om Korin hiran iikamim sima ti inkamin yipiki dimin biyie tirin siir swoki ikuanam.

⁵ Mi inkamin yipiki dimin taemin biyie tirin, siya wi kwoin whwokwoka nwowamin wi kariirara kipi nwo haiginiu. Mi siya wi iikam hoimgak kwoin whwokwoka nwowamin wi kimiir warar timi ohaiginiu. Mi kara ti inkamin igao yai siir dimin biyieyim simiir wara boin tani. ⁶ Mi dimin taeminim iikam kima tirim siir, ti dimin biyieyim siya tirim simiirsi, yim bidi digiyim. ⁷ Mi tariinanin iikam kima wi siir dimin biyieyim siya tirim simiir simiira kipi naingwokwonanaei, yim bidi digiyim mi bidi haiyoprindiyumiigiyim. Mi kima siirin yai miyik imiirarar boinmimauu mi siirin sibgu siiboboiniu haiginiu mi ti dimin taemin hiriinanin yim wi siir kiyopsibgi haiginiu rani, siir kwoinin biyie siya nwowiguskuyamin nningaka. ⁸ Mi hiriinaniniuwu mi kara kimiirin pi igao yai hinina boinkii, kima siirin hinina disimauu, kima siiram naingwokwonanaei mi siirsi mi aingwoyimyoki. ⁹ Kariir kwoin komiyyin hinina naingwowi, kima kariir yai aairaman ina sibgu wakaeyoknam mi ta hiriinan sairsika kara ta yokwowa kimiiram asi winkikin. ¹⁰ Iikam kima ti dimin taemin biyieyim ti inkam nwiruan siyasiyar tirim kimiir simiirsi kipi naingwo. Kima siir dimin biyie imiir haiyoprindiyumiigii mi an kara iriipi hiriinan wi siir dimin biyie imiirar mi haiyoprindiyumiigii. Mi ti dimin taemin bibiyieyim hiriinar nwokripkai mi mhoiyya simiirin kara haiyoprindiyumiigii mi kara wi hinina tiri, Kraiis siir whwonkam idan, kara kimiirin wi wadieki wadieyar whinkinsiis haiginiuwu. ¹¹ Mi krime iikamim simiir dimin bibiyieyim simiir haiyoprindiyumiigii. Krimiirin wi Setan siya pi nipiyaokiisi mi wi siya pi mi iksisaeisi, ti inkamin yipikin krime nwowin io. Hi, krime bidiyar yinokninkinim miyya Setan siya tiram naingwowa. Iriig.

Pol siya hikak Taitas siirsi nwokin siya om Troas hir nwo karamae nwowin

¹² Biya kara nama biigi bi om Troasa hiriir, Kraiis siir yai kibi kibi imiir boinmimauuam biyyin kimidiniya Biyan Inkam Komii siyar yamkwokin mi hiran siyar ini diriraerarkwokin simiir kwoin imiirin. Mi sima yayim yipiki kara boinmimauuim simiiram asi naingwokim simiir wakaeyam. ¹³ Mi kara naingwoyimyok prasae bi kinkin. Dimusi rani, kara krimiir nomiiyaun Taitas siiram nwonanaekin. Mi siya bi nitkin kariir kigniyim. Mi kara iikamim yipiki hapairanim simiirin hinin asi boingigin kima ha dwoki. Mi kara om Troas hir ha haiburgigin mi kimidiniya nu haimeii Masedonia hiriir yam. Iriig.

Aposel kam imiirin Adi Komii siya whinkinsiis haiginiugin Setan siir nikwowaisiyam.

¹⁴ Hindie wit, nimbii Adi Komii krimiir Wanin siir boin wadieki. Dimusi rani, krime ini Jisis Kraiis siir aowa yowowim mi ini saikar yamimasuwim mi krimiirin wi siyar whinkinsiis haiginiuwu kirie nwowamin. Ti nuan dimin biyie biyieyim simiirsi. Adi Komii siya krimiirin minam nikiunakin Kraiis siir yai kibiya sair boinmimauuim hinda tinda. Mi ta yai kibiya ya ini piuii miyikanan ywowa omom omomim saeya bidi yinyokigiya. ¹⁵ Nim krime ini piuii miyikanan yowowim, iikamim yipiki Adi Komii siya nanmaiwarkainam simiirar ninyokigi ti iikamim yipiki biyie nwowowim mi whaowaeki ikim. Mi hiriinan tiri krime mi krimiir miyim yim wi Adi Komii siir hirankar haiyiskii. ¹⁶ Mi ti iikamim yipiki whaowaeniskiyim yim wi paeni omin siirar nasae oyokiyokikaeyami krime mi krimiir yai aeya ya ini piuii biyenan whaknan ywowa mi simiirin wi saeya tiri mi sima wa naokaonami. Mi yim ti iikam nhirim yipiki wi Adi Komii siya nanmaiwarkainaei, saika hiriinar nwoyokiyokikaeyamam, krime

mi krimiir yai ikim yim ini diminin sibgu whakiyin ini siir hiriinan ywowin. Mi simiirin wi siyar tirki, wadie sibgu owamin. Yipiki inkamkin ti hiriinan diminin siir sibgu tiri? Inkam nwirmin nwirmin karamaeyairga. Niingaka. ¹⁷ Mi iikam whiekakim Adi Komii siir yai aiir boinmimauuwiyim sima simiir piu ara boinmimauuwi yim sima hinda umir haiyamar naingwowi mi ta miya krima miriyya, nim krima hiriinan bi tirikim. Krimiir kwoinim yim wadiekim mi nim krima Kraisi siir yai kibi aiir boinmimauuwikim. Dimusi rani, krimiirin Adi Komii siya nimbingim mi krimiirin siya nikropkikin ta saiiram. Mi krima mi Kraisi siya krima ini iripar yamasum mi krimiir kwoinim ini kwoin whiruar ywowim. Mi Adi Komii siya ini krimiirar kigin, krima siir yai aiir boinmimauuim. friig.

3

Nim krima siyu winin siir miyan inkamkim

¹ Ti dimin taeminim krima winkiyim kimiiram simiir tir mi kimiir kwoinim wa nwoki aingwowim krima krimiir inig imiirar hainanaei mi kima wa nwoki aingwowim hinin, nim krima wadiekim, aniya? Mi wim kima hiriyyar naingwowi, nim krima ini iki kam nhirim yipiki kimiir hauugiyim yokwo iki iikam nhirim om whiranim simiiram, ini simiir hiriinan ywowim kimiir boinkiyam hinin, yim sima iikam wadiekim? Mi wim kima hiriyyar mi aingwowi, nim krima ini hiriyyar mi aingwowim kima yokwo krimiiram winkiyim mi iki iikam nhirim yim wa nwoki aingwowim nim krima inkam wadiekim, aniya? Niingaka. Krima yokwo kwir haiyim pi borisopi. ² Mi wim kamarin ini ta yokwo hiriinana ini saiir hiriinan ywowim, ta krimiiram winkiya. Mi iikamim sima kigi mi sima wa ninokninkiki krimiir miyim mi wadiekim. Mi nim krima bidinanar ninokninkinkim hinin, ta yaiya ya yaimwo aeyairga. ³ Wim kima ini ta yokwo hiriinana ini saiir hiriinan ywowim. Wim kima ini yokwowa Jisis Kraiski ti winkiya ini saiir hiriinan ywowim. Kariirin siya nimbingikin mi ta yokwowa siya hauugika. Mi an kara ha namin mi kimidiniya kimiir ini hauugig. Siya tidiyini bi winkikin. Niingaka. Siya Adi Komii siir naeyiuin saika winkikin yipikin inokinokin omwai hiriyyar waiyayokiyokiiyin. Siya siiya bwaeyan siir idwo bi winkikin. Niingaka. Siya kimiir kwoinaw winkikin.

⁴ Mi ni krira pi hinina boinkii, ni kririir miyo wadieko. Dimusi rani, krira hiriyyar ninokninkini, kririirin Adi Komii krimiir Wanin siyar nimbingiko ti dimin taemin hiriinanim simiir tiram. Kraisi siya kririirin siir kirie aeyar whankinsiis haiginugin yipiki siir Ad ieya hauugiya Adi Komii siya siir. Mi krira hiriinan asi naingwowi, ta yaiya krira boinkiya kimiir, ya yai kaimwoki kaimwo aeyairga. ⁵ Mi krira hiriyyar naingwowi, ta miya kririir kirie ara priimiriigiswo, wi dig di ywowi mi krira wi hinin di mi boini, krira wi digar nrowi. Dimusi rani, kririirin kirie Adi Komii siya hauugin mi krira mi aiir miriyyim dig asi nrowi. ⁶ Mi iya Adi Komii siya kririir nimbina iki iikam nhirim simiir boinmimauuwam, siyu winin siir yai kibi aiir boinmimauuwam, kririirin siya siyar whankinsiis haiginugin ta mi aiir miriyyamin. Mi ti siyu winin siir yaiya ya yokwoni bi winka, ya Adi Komii siir naeyiuin siya haigimauuga iikamim kwoin. Mi ti siyu komii komiiyin bidi bidiniya Adi Komii siyar hauugiyim, yim inokinokin iikamim simiir dimin biye imiir niisiimauuwankim. Mi sima simiir sibgu ap karamae nrowi, sima wi pi naowi. Mi Adi Komii siir naeyiuin inokinokin iikam imiirin siyar nikpitmai haiginuwi, sima sibgu oyokiyokikaeyamin inokinokin Adi Komii saika.

⁷ Mi ti siyu komiiyin siir yayim Adi Komii siya winkiyim siya idwo mi kimidiniya Moses siir hauugi. Mi siya ti hiriinan tirkiyin mi Adi Komii siir kirieya ini paenan Moses siirar yuyakiya mi siir whwonkamim ini wara yuyakiyin. Mi mhoyiya ti diminin paenan niuyan ina priikiiraraokiyim mi mhoyian ini hindara kigugu iguskiyin. Mi ti diminin paenan niuyan Moses siir whwonkam hirin pranae pranae bi niuyakin mi Isrel simiir iikamim sima siir bi sibgu kigsibwankim. Ti dimin taeminim siyu komii siir, iikam imiirin simar naokao haiginuwi, sima Adi Komii siir dimin miyik miyikim paenan niuyaiyim simaka nitkim. ⁸ Mi nim krima iikam imiirin Adi Komii siir naeyiuin siir yai imiir boinmimauuwi. Mi ti digworaekwowim krimiirin maingimairga komiigak simar nrowaiginuwi mi krima mouni hanin asi siinkaowi yim ini Moses siya winin siyu komii siir yayim biyanim ini simiir haiburim. ⁹ Adi Komii siya ti siyu komiiyin Moses siir hauugin. Yo iikamim simiir dimin biye imiir niisiimauugin mi simiirin hiriinan warar mi isiimauugin, sima wi iripa nwo rani, Adi Komii saikan, inokinokin. Mi ti siyu komii siir miyim yim kaimwowaingim, bimbawui rani. Mi ti kitimbii boin wina saiir miyim yim min nimbingim iikamim sima Adi Komii siir whwonkam ida dimin whirki kimbu karam nrowim. Mi hiriinanki niuwi mi ta miya ya ini siyu komii siir mi aiir haibura kougi kouwin ini saeya ywowa. ¹⁰ Moses siir miyim mi siyu komii ikin, yo wadieki wadie owaigo. Mi ti dimin whiso, kirie aka mi siir diminin paenan niuyaei ikin yo bidi digiyo mi bidi mi prikiiyamo. Mi ini biyieki

biye ywokiyo. Mi Adi Komii siir naeyiun siir miya ya tariinanin ini komiigi komii ywowa. Saeya ina miriyya mi saeya wi prikiyam tani. ¹¹ Mi miya yipiki wi hiriyyar nwoyokiyoikaeyami ya dimin miyikin paenan niyaeiyin siir kirie komiigaka. Mi miya yipiki wi ti priei nwo karamae nwowi ya wi sapi prikiyami.

¹² Krima ta sairin ina ninoknankinim, tiki yai kibiyim yim wi hiriyyar nwoyokiyoikaeyami mi krima siir haigiprakai rani. Krima simiirin wa boinmimauuwi mi iikamim sima wi nwoki inoknankinim simiirin. ¹³ Krima Moses siya tirim simiir tir tani. Dimusi rani, yo siya bidi yinoknankinim siyu komii siir kirie aairin saeya digii. Mi siya siir whwonkam iirin yuisni asi nitimwaniugin. Mi Isrel simiir iikamim sima Adi Komii siir dimin kibiyin paenan niuyan siir whwonkam iir niuyan siya prikiiraraoki mi ha diguskii, wi sima pi kigisi. ¹⁴ Mi ti Moses siya higriniun siir whwonkamim yuisni mi Isrel simiir iikamim sima hinana bi ninoknankinim, Adi Komii siya simiir kwoin imiirin wi wadieyar nwowi. Tariigina ya ini yuisnan ywowa simiir kwoin iir higriniun. Mi tariinanin Isrel simiir iikamim sima iripa haingiriyi owi mi sima Moses siir yayim simiir mwaini mi simiir kwoinim wi sibgu naingwo omok rani, Krai siir dimin taemin imiiramim sima tira sair hiriinan. Yi ini yuisnan ywowa ini simiir kwoin imiir niki higrinukripkaiyim. Mi iya iikamim Krai siir yai aair wakaeyim mi sima ha naingwo tibmiiyim simiiram, yim ini yuisim yipiki simiir kwoin imiir niki higriniun mi simiirin Adi Komii siya swoki haiyim ini simiir hiriinan ywowim. Mi siya simiir ina kabitnouwidnankaigiyim. ¹⁵ Mi biya hirankar niyokiyoikiyin mi ini tariinanar yadigniyin. Mi iya iikamim sima Moses siir yai imiir mwainiyim diminin yuisnanin simiir kwoin iir higriniun. Dimusi rani, sima Krai siir dimin taemin imiir bi ninoknankinim. ¹⁶ Mi iikamim simiir mhai kwoinim kisina haigi mi sima Biyan Inkam Komii Krai siiram naingwo tibmii kani, yim ini ti iikamim Adi Komii siya kibwaembwae haigiyim yuisim yipiki simiir niki higriniun ninoknankin karamae sima nwowam mi simiirin wi siya nitkaigaigi. Mi sima wa nwoki inoknankinim, ti dimin taeminim sima tirim simiir hiriinan. Tariiginin yo ini Mosesni niki tirin ini hiriinan ywowin. Mi iya siya Adi Komii siir omaka sair namiyim mi ta yuisa siir mwo hir nwowa yapa hakaingigi. ¹⁷ Mi ti Biyan Inkam Komii siir yayi ya Adi Komii siir naeyi ieyaringin. Mi iya siya iikamim simiir kwoinaw nwoyaiyin mi siya iikamim yipiki Moses siir siyu komiirin mi dimin biye aka sowiir aowa sima nwowa wi siyar nonkwo iuguskii mi sima wi rirmiiya nwoki. Mi Adi Komii siya simiirin wi hiriinansi boini hinanin, sima dimin wharki bi kimbugim. ¹⁸ Krima whiekakar in ini opnainan ywowim, aknainan Biyan Inkam Komii siir dimin kibiyin paenan niyayiyin iki iikamim paenan simiir niuya haiginiuwikim. Mi krimiir whwonkamim higriniu karamae nwowi mi sima wa kigninoknankini Biyan Inkam Komii siir naeyiun ini krimakar nwowin. Mi krimiir kwoinim siyar kisisana haigiyokiyoiki siir hiriinan kinar nwowim. friig.

4

Aposel kamim sima paenan niyayan boinmimauugim

¹ Adi Komii krimiir Wanin sasargin krimiirsi naingwoiyomyokin mi krimiirin siyar mi imbingin siir mai aair miriyyim siir siyu komii winin iikamim simiir boinmimauuwim. Mi hiriinanki niuwi mi krima wa digiumii siir kipi haimriiyu mi wi ta miya sair miriisi kipi nidid. ² Krimiir digiun ti mai bibiyeyim simiirin digiumii bidi haimriiyugigin. Mi ti iikamim yipiki inoknankinim ti mai imiirin hindara nimprio miriyyim, yim wi simiirar swoki kiyopsibgi haiginiuwikim. Mi nim krima niksisaie mai bi miriigim mi krima Adi Komii siir yai aair bi mi ikwowsiigim mi sairin yaeya bi mi kisina boinmimauuwikim. Niingaka. Krima yaimwokiyaime aair boinmimauuwikim Adi Komii siir whwonkam idan. Mi iikamim ta yai aair wakaeyim mi simiir kwoinim inoknankinim, krima yaimwo aairar boinmimauuwi. ³ Mi ti mai kibi kibiyim yipiki krima boinmimauuwiyim iikamim simiir, sima sibgu wakaeyokna karamae nwowi mi yim ti sima omin paeya namiyin siir namanim mi sima wi sibgu inoknankinim tani. ⁴ Yim sima ta yai kibiyae sairam bi naingwo tibmii kinikim. Dimusi rani, yiu biyeyin ti nain siir tiranin Setan nikiuwiyin simiir kwoinim siya nitkii ikouwi mi sima ti dimin taemin imiirin paninsi sibgu inoknankinsi mi simiiram paninsi mi aingwo tibmii kansu. Simiir kwoinim Setan siya kiyipsibgi haiginiuwi mi sima ti dimin iirin paninsi sibgu inoknankinsi mi simiiram paninsi mi aingwo tibmii simiir kwoinim siya kiyipsimsibgi mi sima paninsi sibgu inoknankinsi Krai siir Yai Win kibiyae sairin. Ti yai kibi kibiyim yim Krai siir dimin taemin kibi kibiyim simiir boinka, yipiki krimiir nisimauuwim hinan, Adi Komii siya paningim mi yipikin Adi Komii siir siyar swoki owin. ⁵ Krira kimuirin, krira krirar bi priinaingwo boinkin mi kima wi kriiriir inig iirin wa hainan tani niingaka. Krira inoknankinim kimuiri boinmimauuwiyim krira hiriyyar

boinikim Jisis Kraisi siya Biyan Inkam Komiiḡin. Mi nikriira kimiir miyan inkamko krira kimiir whinkinsiis haiginiuwikim siir sibgu inokninkinim. ⁶ Adi Komii siya biḡi biyyarin ti hinina boinkikin, niya diminin paenanin wa mi iuyaei. Mi ya ta yaiya kimiir kwoinawu bidi kwirii idwokaiya. Krima Adi Komii siir kirieya saiir bidi kigim paeni hanin Jisis Kraisi siir whwonkam iir niuya. Mi ta kirieya, ta krima ninokninkina ya ini paeni hanin krimiirar niuya.

⁷ Ya ini wadieki wadie ywowa, ini diminin nibnawu krima haigiiyin umir komii sainiyin. Krima nonkwowam mi krima haiyapririram mi ta Yai Win Kibiya Jisis Kraisi siira ya ini hiriinan ywowa mi nim krima ini ti nibim ini simiir hiriinan ywowim iikam ningam. Mi ti diminin siya haigiyin krimiir kwoinawu, yio iikamim simiir niisimauugim, dimin kibiyim krima tirim simiir. Yim ti dimin hiriinanim simiir bwamim yim krimiir tir nwo rani. Niingaka. Taki kirieya Adi Komii siir hiranki nitka, krimiir whinkinsiis haiginiuwam mi taka kirieya ini kirie nhirim simiir haiburim. ⁸ Mi hinda tinda dimin bibiyeyim pa niti krimiir hauuwam kimbipisu mi sima krimiir bi nikwowaigiim. Krima ninokninkin tani, ti dimin hiriinanim sima dimuam niti, krimiir hauuwamim kimpipisu mi krima ti dimin taeminim krima tirim simiir bi nonkwo iguskikim. Niingaka. ⁹ Iikam whiekakim krimiir sau omom nwowim mi yio Adi Komii siya krimiir bi swoki haibur miminkin. Iikam nhirim krimiir bidiyar mi pimpar akaigai aowim mi krima bi naokim. Niingaka. ¹⁰ Mi inokninkin krimiir piim hankak simiir simiirar nwoninaei biya kam bibiyeyim sima nipimpara Jisisni mi siir pua hankak hankak ha nwowaiḡiniuwa saiir hiriinan. Mi iya iikam sima ti hanim kariir piu tir nwowim simiir kigim mi sima ina yinokninkinkiyim, Jisis Kraisi siya ini krimakar nwowin mi krimiirar siyar whinkinsiis haiginiuwim mi iya inkamki krimiir nipimpariyim mi krima panisi yaosi, krima pi hiriinanar mi owi. ¹¹ Mi ta iya krima ti nu iirar niki owa, iikamim sima krimiiramar kaokim, krimiir nisomsom aowam. Dimusi rani, krima Jisis Kraisi siir mi aiir miiḡin. Mi ti dimin bibiyeyim krimiirar nitiyim mi ta hiriinan saiirsika ti iikamim sima pa ninokninkinkii, Jisis Kraisi siya ini krimakar nwowin mi krimiirar siyar whinkinsiis haiginiuwim mi krima hiriinan asi nwowi. ¹² Mi inkamim krimiir nipimpariyim mi krima pariiparii wa pi yaowin. Mi ti dimin taeminim ti krima tirim, kimiir whinkinsiis haiginiuwim mi kima wi Adi Komii saika nwoyokiyokiḡaeyami, inokninkin mi kima wi ta yaiya wi saiiramar naingwo tibmii kripkaii.

¹³ Mi bidi bidiniyarin inkam nwirin Adi Komii siir yai imiir winkyin yokwo Samni, siya hinina winboinkikin, kara Adi Komii siiram naingwo tibmii kangin mi kara inokninkin siirin iki iikam nhirim simiir boinimauuwikim. Mi hiriinanki niuwi mi tari ti inkamim hiriinan boinkikin. Dimusi rani, kima Adi Komii siiram siir hiriinan naingwo tibmii kii. Mi krima iriipi hiriinan inokninkin iikam imiirar Adi Komii siirar mi boinimauuwikim. ¹⁴ Krima ti dimin taeminim iki iikam nhirim simiir boinimauuwikim. Dimusi rani, krima hiriirar ninokninkini, Adi Komiiyin yipikin Biyan Inkam Komiiyin Jisis siir hidninsiin idwown mi mhoiia siya wi krimiir mi hidninsiin idwowi. Mi krima wi Jisis saikar nwowi mi krimiirar wi siyar nanmaiwarkinaei mi krima wi siir whwonkam ida kingiin namwoiwi. ¹⁵ Mi dimin bibiyeyim, aposel kamim krimiir nimbimbiniyim, yim tiriḡinim yim kimiir whinkinsiis haiginiugim. Dimusi rani, krimiir yai imiirsika. Mi Adi Komii siir naingwobumbu ini hinda tinda yamkiya. Mi iikamim ta saiirar naingwo tibmii kii mi sima Adi Komii siir boin wadieki mi wi siir inḡ iir hainan prapraskii, ti dimin taeminim siya tirim simiirsi. friig.

Yim ti digworaekwownim yim dimin komii rani. Dimusi rani, krima wi mhoiia haii.

¹⁶ Krira wi maigimaigra nwo karam nwo rani, ti dimin taeminim Adi Komii siya iikam krimiir hidninsiin idwowi mi krima whiekakarim wi siir inḡ iir hainan prapraskii. Mi inokninkin krimiir piim yim wa naonami mi inokninkin Adi Komii siya wi krimiir kwoin iirar whinkinsiis haiginiuwim wadie nwowamin. ¹⁷ Mi ti dimin taeminim ti hik krimiir hauu haiginiuwim yim dimin komii rani, yim ii priei bi nwowikim. Mi krimiirar wi sima whinkinsiis haiginiuwim, Adi Komii siir dimin miyik miiyikim yipiki hiriirar nwoyokiyokiḡaeyamiyim inokninkin simiir haiyamin ini iki digworaekwo nhirim simiir haiburim. ¹⁸ Mi hiriinanki niuwi, krima krimiir kwoin komiiyin wi ti dimin taeminim krimiir nhwokar kigiyim wi simiirar kipi naingwo. Niingaka. Krima dimin taeminim krima kig karam nwoyoyim, Adi Komii siya hauuwi krimiir mhoiia, simiirar daingwo mi simiirar dwokwokin. Mi ti dimin taeminim ti krima kigiyim, tariinan, yim wa niti mi wa swoki digi mi dimin taeminim yipiki krima kig karamae nwoyoyim yim wi hiriirar nwoyokiyokiḡaeyami inokninkin. friig.

5

Dimin taeminim aposel kamim sima tirim yim iikam imiir whinkinsiis haiginiugim

¹ Kríma híriiyar nínoknínkíni, mhóiyá ta krímíir nuan píu bíyíeyá ya wí sapi naowi mí wípi whííi mí ya wa namkíi. Yím íni omakam híndara níni kaigríníu whwonkai sasaeiyím íni simíir híriinan ywówím. Mí íyá kríma naowi, kríma ína nínoknínkíním, krímíir píu kíbíyá yípíkí wí híriiyar nwoyókíyókíkaeyámí, saírín wí Adí Komíi síyar swokí hídnínsíin ídwowí mí kríma wí híriiyar nwoyókíyókíkaeyámí síir om hírin. Yím tí dígworaekwówím yím íni omaka míyíka Adí Komíi krímíir Wanín síyá mírú okwowa síir om hír krímíiram, kríma nwowám íni saír híriinan ywowa. ² Mí tariínanín krímíir kwoín komíiyín íni warí omin kouwanín síir waraur nítarar naíngwówín, tí píu wín kíbíyím yípíkí wí Adí Komíi síyá hauuwi krímíir mí kríma wí simíirar níni oníi. ³ Mí híriinankíníuwí tíriiginín híriinan tírkiswo mí kríma wí kwoínbudara dí ywówí mí híriírín píu karamae dí yapnínopkai namí. Níngaka. ⁴ Krímíir kwoín komíiyín íni tí píu wíním yípíkí wí kríma háii Adí Komíi síir hírankí, íni simíir háiyamar híugínkripím. Mí ta píu bíyíeyá ta híndara nwoisaeýa, ta kríma nwowa tí nu ííir ya ínokínokín hík krímíir swokí hauunanaeí. Mí kríma pí boríisopí ta píua kwoínbudara nwoyíyá saír nwowím kríma híniínám naíngwówí, Adí Komíi síyá píu wín kíbíyá saír níi kínríkai háigíníuwím. Mí kríma ta píua naonanaeíyá ta píua nao karamae nwoyíyá saíka nínowanam tírí. ⁵ Yío Adí Komíi sasáirgin yípíkí tí píu wín ímíir díraeraerám krímíiram, kríma háiyam. Mí ta híriinan saírísíka. Dímusí raní, tí dímin íírísíka. Síyá síir naeyíun kímíir bídí hauugíyín mí kríma wa nwokí sígbu ínoknínkíním híniín, kríma tí dímin taemín ímíírín wa háii tí síyá nímbíním krímíiram.

⁶ Mí tí híriinan saírísíka kríma ína nínoknínkíním, tí dímin taemíním Adí Komíi síyá díraeraerám, síyá wí krímíir hauuwi mí ínokínokín kríma wí kírié híriiyar nwokrípkaii írípá nongwomamár aeyám. Kríma ína nínoknínkíním, ta íyá kríma ta píu aírar níki owím, kríma Adí Komíi saíka níki oraní, síir om ííir. ⁷ Kríma tí díminím Adí Komíi síyá díraeraerám krímíiram kríma simíir níki kíg raní. Mí níim kríma bídíyar yínoknínkíním kríma simíírín wa háii. Dímusí raní, Adí Komíi síyá bí níksisaeíkín síyá yáimwo ara boíníkín. ⁸ Kara kímíírín káimwówar boíníkí, kríma naosi naíngwo ídíid raní. Níngaka. Kríma ta nu tíran píua saír háiburgígám tírí. Mí kríma wí Bíyan Inkam Komíiyín Adí Komíi wí saíka níki owím síir om hír. Yío tíriiginín íni tí krímíir píu aeyá nwowa tí nu ííir íni síir háiburín. ⁹ Mí ta píua ta nu ííir krímar mí owa kríma saírar mí owí mí kríma krímíir píu kíbíyá Adí Komíi síir omána saírar mí owí, ya tí híriinaná ya dímin komíi raní. Kríma bíyín mínám tíkí aíngwo, díminín Adí Komíi síyá naíngwówím kríma naíngwo tíbmíi kánám mí kríma tíram, simíir tíram daíngwo. ¹⁰ Kara tíriiginím kímíiram boíníkíkím. Dímusí raní, mhóiyá kríma wí Krais síir whwonkam ída nokwówí mí wí síyar hídí kímíírín, dímin taemíním kríma tírim simíírísíyín. Íyá kríma tí píuím tí nu ííiraním simíirar níki okrípkai mí síyá wí krímar tírim wí simíirar swokí hídí. Síyá dímin wadíe nasí tírí, íyíe? Wí dímin bíyíe tírí kímíírín, kríma tírim simíírísíyín. Íríig.

Aposel kamím síma ílkam ímíírín mínsí whínkínsíis háigíníuigín síma Adí Komíi saíka nongwomamár aeyám

¹¹ Mí íyá kríma Adí Komíi síírísí nídída saír nínoknínkíním kríma míni haníin así míriigím simíir kwoín ímíir kíyáiyám mí síma simíir nwokí wakaeyóknám. Dímusí raní, kríma ína nínoknínkíním, mhóiyá síyá kímíírín wí dímin taemíním kríma tírim wí simíírísí hídí. Adí Komíi síyá krímíir kwoín ímíírín ína nínoknínkínín. Mí an kara há naíngwówí, ílkam kímíir kwoíním híniína daíngwo, an kara síyú míyík ííirar napíkín. Mí tí dímin taemín híriinaním simíírín kara whínkínsíis háigíníuigín, ta Adí Komíi síyá mí aíngwowa saír híriinan. ¹² Kríma kímíírín híniína tír tání, kíma híniína swokí boínám, kríma wadíekím, kríma tí dímin taemíním kímíir boínmauwamín mínám naíngwokím, kíma wa nwokí ínoknínkíním, krímíir síyú paníngín. Mí mhóiyá kíma ílkam ímíir boíní, yípíkí tí há naíngwówím, íníg komílgak nwoyíyím mí yíus míyík míyík íkám íni kou síma ywówím. Mí ínkamí kwoíním yím íni paníina nwowím mí kíma simíírín wí há boíní tíriiginím yím míyík raní, íni kípíi ywówím. ¹³ Mí kíma krímíir boíní, síma tí híniín así boíní síma pí whaowaeí. Mí níim kríma kímíírín wí híniína boíní, tariígína ya Adí Komíi síir mí aeyá tí híriinan kríma boína. Mí kíma krímíir boíní, simíir kwoíním wadíekím, síma tí híriinan boíním mí kríma kímíir boínmauwí, yí wí mínsí boínmauwí, kímíírín wí saeyá nwokí whínkínsíis háigíníuwím. ¹⁴ Mí ta Krais síyá ílkam kímíírísí naíngwokwonanaeíyá mí krímíir kwoín ímíírín saeyar kíyái mí kríma ta mí aír así mírú ílkam kímíir whínkínsíis háigíníuam, tí dímin taemíním simíir kírieni. Kríma tí híriinan dímin taemín ímíir así tírkím. Dímusí raní, kríma bídí yínoknínkíním síyá síyáirgin naowín. Mí kríma naoní haníinaka íni síyar yaowískíyín kímíírísíyín. Ya tariígína ya híniínaga kríma whíekakarín saíka bídíyar yínkín aonámím. ¹⁵ Kríma naoní haníinaka íni síyar yaowískíyín kímíírísíyín mí níim kríma ílkamím yípíkí tí nu ííir nwowím, kríma dímin taemíním wí krímíir kwoínáirga píinaíngwo díraeraer tání. Níngaka. Kríma tí ínkam nwíruwan yípíkín bíyar naowín,

yipikin Adi Komii siya hidninsiin idwowin mi omwai ha swoki waiyan iikam krimiir whinkinsiis haiginiuwam siir kwoin iirarar dap iski.

¹⁶ Mi hiriinankiniuwi mi krima wi hiniina di yaingwowi, iikamim sima wadiekim, iyie? Biyiekim. Dimusi rani, sima inig komiigak bidi ywowim, iyie? Dimusi rani, sima digworaekwoki naokingugunankaigim. Niingaka. Yim ti hiniin digworaekwowim yim nu tirankim. Biya iikam krima dimin bibiyeyar niki tira, krima Jisis Kraisi siirin inkami siyu iirarar hidgin. Mi Tariinanin krima iikam imiirin wi hiniina hid rani, wadie mi biyie. Niingaka. ¹⁷ Mi iya iikamim sima naingwo tibmii kiini Kraisi siir yai imiiram mi Kraisi Jisis saika sibgu amasu kikini mi siya simiirin wi iikam win nwo haiginiugi mi wi dimin whirki kimbu rani. Mi ti biyan dimin wrowim yim wa digii. Mi dimin taemin winim yim biyan dimin taeminim wi simiir igsoop aair nokwokairinanaowidi.

¹⁸ Mi ti dimin taeminim krimiir tirii nimbiniyim iikam win krima nwowam, yim wi Adi Komii sasar tir iski simiirin. Kraisi siya paeyin hiniina niriinankinin siirin ti hiriinan sairsi naokim, ti dimin taeminim Kraisi siya tirim krimiir mi Adi Komii siya ti dimin taeminim Kraisi siya tirim krimiir, hiriinan sairsi tirkin, krimiirin siya whinkinsiis haiginiugin mi iikam krima yipiki biya Adi Komii siir sau omom niki owim, tariinanin krima ini nomiyau saikar swoki owim. Dimusi rani, Jisis siyar nankiamasugin krimiirin. ¹⁹ Mi dimin taeminim krima boiniyim kimiiir yim ti sima, Adi Komii siya iikamim nuanim krimiirin, dimin taeminim Kraisi siya tirin simiirsi ninki amasu haiginiugin. Mi tariinanin Adi Komii siya krimiirin bidi yimbiniim nomiyau nwowam. Siya dimin bibiyeyim krima tirim simiirsi naingwo rani, simiirin siya bidi haiyoprimdiyumuigiyim mi tariinanin siir miyim ini aposel kam krimiir kwauwa. Siya iikamim nuanim krimiiram naingwokwonanaeikin mi krimiir ina yinkiamasuin krima saika nongwomamair aeyim.

²⁰ Krimiirin Adi Komii siya bidi yimbiniim mi krima Kraisi siir igsoop aair asi nokwokairinanaowigim. Mi ti dimin taeminim ti krima boinimamauuwim kimiiir, yim Adi Komii siya boinimamauuni haninaka tisi kirmar boinimamauuwim kimiiirin. Krima Kraisi siir whinkinsiiskin mi krima kimiiirin hiniin asi boini, kima Adi Komii siiram kiwaki, kimiiir whinkinsiis haiginiuwam mi kima wi saika nwoki ongwomamair aekiyamim mi wi saika niki sibgu owim. ²¹ Kraisi siir kwoinin sasairgin dimin biyie whirki nwo karamae nwowin. Mi krimiirin Adi Komii siyar whinkinsiis haiginiugin mi krimiir dimin bibiyeyim krima tirim, yim ini siyar haipriginkiyim. Mi simiirin ini Kraisi siir inarar yonkwokiyim mi krima naoni haninaka ini siyar yaoskiyim, krimiir dimin bibiyeyim simiirsiyim mi krima wi saika asi namasukikini. Siya ti hiriinanin minam tirkin, iikamim krima yipiki siir yai aairam naingwo tibmii kiinin, Adi Komii siya krimiirin wi ha boini, krima dimin whirki bi kimbugim siir hiriinan. Iriig.

6

Aposel kamim yipiki Adi Komii siir yai aair boinimamauuwim sima dimin bibiyeyim simiirsiyim hik prasae bi haigim

¹ Mi ni krira, Pol kara mi Timoti siya, ni krira iripa Adi Komii krimiir Wanin saikar mirigo. Mi krira kimiiir asi niki, kima Adi Komii siir naingwobumbu aair bidi haiyim mi ti naeyuun siirin hinda whisariiyar priiyokaeyamam kipi tir. ² Ihi, kima wi hiriinan kipi tir. Adi Komii siir yayim kamim sima winkiyim bidi bidiniyar Yokwo Komii saair, yim hiniina winboinkikim,

mi Adi Komii kara, kiriir whinkinsiis haiginiuwam naingwowi kira nhwo kwisboini mi kara ta kira kwisboina saair wakaei mi ti diminim kira kwisboinkiyim kara simiirin wa whinkinsiis haiginiuwi. Mi iya kara kimiiir nimbini mi iikamim ti nu iir nwowim kimiiirin wi kara nanmaiwarkinae mi kimiiirin wi kara whinkinsiis haiginiuwi.

Ti kara boinanin kimiiir simiir wakae, tariinanin Adi Komii siya kimiiir hainan praprasam naingwowi. Mi tariigitariinanarin, siya wi kimiiir whinkinsiis haiginiuwi mi wi kimiiir nanmaiwarkinae. Mi hiriinanki niuwi mi ti naeyuun whisariiyar kipi priiyokaeyam mi ta naingwobumbuwa wi kigugugisi.

³ Mi nim krima inkamim pi boriisopi iikam hirim sima ha naingwowim ti dimin taeminim krima tiriyim miyik rani. Mi nim krima dimin biyie whir bi swoki tirmintirminkim, simiir kwoin imiir kiyayamim biyie sima nwowam mi sima krimiirin wi ha boini tani krimiir miyim biyiekim. Niingaka. Mi krima dimin biyie tirkiswo mi tiriiigin simiirin wi siya pi kiyopsibgi haiginiuwim mi sima wi di yokworinuwu. Mi ni krira hiriinan naingwo rani, sima krimiirin hiriinan naingwo rani. Niingaka. ⁴ Mi ti diminim krima tirim simiir tirni haninaka, krima iikam imiir nisiimauuwikim hiniin, krima Adi Komii siir miyan inkamkim. Krima iikam imiirin hiniina nisiimauuwikim krima hiriiyar nokworinukripkaigim dimin taemin biyie biyeyim krimiiram nitiyim mi

hikpai hikpaiyim krimiir hauuwiyim krimiir tirbuwam, krma simiirsi bi hiuniyanaikim. ⁵ Sima krimiirin bidiyar mi ipmparim mi maeyaua mi biyie miriyya sahir hir bidiyar mi huagriipkikikaiyim. Mi krimiir sau omomin sima krimiirin siyiu miyiknan bi tirkim sima krimiirin ha mi igbumbu. Mi krma mi pranaepranae bi miriigim, ini piu whaowaki krimar ywobugiyim. Hi nhirim krma nho bi sibgu whwonkaigim mi mipi nae karamkaramar mi ami. Dimusi rani, krma Adi Komii siir yai aair boinnimauugim mi sima krimiirin hiriinansi tiri. ⁶ Krma krmaigim siyiu miyik sibgu tiriyim mi nim krma Adi Komii siir dimin taeminim ina ninokninkinim. Mi nim krma io bi nanka osisauuwikim, dimin taeminim krimiir kou nwowiyim simiirsiyin. Krma bigin nasmirwaiya nwowikim mi krma iikamim simiirin maigimaigra pa mi iisimauuwi simiir whinkinsis haiginuwam mi simiiram naingwokwowam. Mi ti Adi Komii siir naeyiun, ti krimiir kwoinau nwokaiyin, krma iikam nhirim simiirin hinina niisimauuwi, krma Adi Komii siir magi mi aiirar mirii. ⁷ Krma inokinokin yaimwo aiirarar nowomwarkaiyuuwikim. Mi Adi Komii siir kirieya yipika krimiir hauugya, inokinokin krimiirin saeyer whinkinsis haiginuwi, krimiir miyim. Ti kamim yipiki yaiini digworaekwo nonkwowiyim, sima kimirkaiyam, ti dimin hininim nhao sau, irim hipig, simiir sau omomin saika ninitam, ini simiir hiriinan ywowim, ti siyiu miyikin krma nwowiyim mi miyim krma miriyyim yim ini hiriinan ywowim. Yim sima inokinokin krimiir kimirkaiigim, triginim yipiki yai biyie krimiir boiniyim mi dimin biyie krimiir tiriyim yim sima wi krimiir nikwowaisii rani. Nningaka. Simiirin wi krma nikwowaisii. ⁸ Iikam nhirim yim krimiir inig imiir hainani mi nhirim yim krimiir swoki ikwowaisii nhirim pi krimiir mi igbumbu kauwok itkin boini mi nhirim iikam nhirim simakan krimiirin pi yai wadeyar mi boini mi krimiir siyiu ikin. Mi yim ti hiriinan dimin taeminim yim dimin komii rani. Mi krma ti dimin taeminim krma tirim simiirin wi hiriinanar tirkipkai. Mi iikam nhirim yim ha naingwowi, krma iikam paai rani, niksisaeyaka waiwiigim. Mi krma hiriinan bi tirikim krma yaimwo arar boinnimauuwikim. ⁹ Mi ti iikam hiriinan yipiki Adi Komii siir ninokninkin karamae nwowiyim mi yim sima iriipi hiriinan krimiir mi inokninkin tani. Mi Adi Komii siya mi siir iikam ima, yim sima krimiirin bidiyar yinokninkinim. Iikamim krimiirin ha naingwowyim, krma wi krimbi naowi mi krma pi omwaiya swoki waiyai. Adi Komii siya kam imiirin minam kiwakikin, krimiir tioim. Mi siya ini krimiirar kigirkakin mi krma paninsi yaosi. ¹⁰ Mi ti dimin bibiyeyim krimiiram nityim, krimiir kwoin imiir kiyaiyam, krimiirin wi sima tiri, maigimaigra nwo karamin. Mi inokinokin krma wi maigimaigra hiriyar nwokripkai. Krma paeprikabar mi oka windi, dimin taemin bi tir karamae, krma iikam imiirin wa whinkinsis haiginukripkaii Adi Komii siir dimin taeminim simiir sibgu onkworinukripkaiyim. Nim krma ini inkamim ti nuin siirin digworaekwo karamae nwowiyin ini simiir hiriinan ywowim. Mi nim krma digworaekwo miyik miyikakaigim mi ti digworaekwo miyik miyikim inkamki simiir nispaki haiyim wi dig nwo rani.

¹¹ Mi kima ti iikamim ti omin Korin siir hiranim, krira kimaka bidi boino mi dimin taeminim kririir kwoinau tir nwokaiyim krimiir bidi boinnimauuwim. Dimusi rani, krira kimiiram nhami nhami naingwokwonanae rani. ¹² Kririir kwoinim kimiiram naingwokwonanaeyin bi niki digikin. Nningaka. Krira kimiiram nhami nhami naingwokwonanae rani. Mi krimiir kwoinim kririiram naingwownin yio bidi digiyin. Mi kima kririiram naingwokwonanae rani. Nningaka. ¹³ Mi tapa kara krimiirin pi adin siir yinisim iir boiniyin pi siir hiriinan boinkii. Mi kara krimiirin pi hinina boinkii, kima kririiram daingwokwonanae ta krira mi aingwokwonanaeya iikam kimiiram sahir hiriinan. friig.

Krma Adi Komii siir iikamim krma iikam biyie biyeyim simaka kipi namasu

¹⁴ Kima ti iikamim yipiki Jisis Krays siiram naingwo tibmii kan karamae nwowim iripa simaka kipi namasu. Nii nabeyo yo iripa bi nwowiko mi ti hiriinan siyiu kaimwownin, Adi Komii siir iikamim sima iki iikamim yipiki Adi Komii siiram naingwo tibmii kan karamae nwowiyim simaka kipi mirii mi diminin sima mi tiriyin siir wara kipi mi tir. Nningaka. Dimin taeminim yipiki wadie nwowiyim mi dimin taeminim yipiki biyie nwowiyim yim iripa kipi nwo. Nningaka. ¹⁵ Mi kima hiriyar naingwowi, Krays siya mi Setan siya sowa wi kwoin whiruar nwowi? Yi ti hiriinanin ini nanga ywownin! Mi inkamin yipiki Adi Komii siiram naingwo tibmii kaninyim mi inkamin yipiki hiriinan kwoin naingwo karamae nwowiyin, sowa wi iripa panina nwowi? Yi tiriginin yio siyiu rani! ¹⁶ Mi Adi Komii siir omaka mi uruwai siyaowaini omaka aka, sowa wi iripa panina nwowi, irua nwowamin? Yi siyiu rani! Krimiir piuim sima ini omakanan ywowim maeyaua Adi Komii siir naeyiu ieya nidwokaiyana krimiir kwoinau tirin. Mi Adi Komii siyarin biyya yokwoni hinina boinkikin, kara wi kariir iikamim simiir mhi kwoinau nwokaii kara wi simakar nwowi kara wi simiir

Adi Komii nwowi mi sima wi kariir iikam nwowi.

¹⁷ Mi Adi Komii siya ta hiriinan sairsi boinkin,

kima ti dimin biye biyeyim, ti iikam bibiyeyim sima tiriyim, simiirsiyin aru dwo mi kima simiirin digiumii haimriiyugig. Mi kima ti dimin taemin hiriinan simiirin digiumii haimriiyugigi mi simiir mi ap karamae mi owi mi kimiirin wi kara hali, kariir iikam nwowam. ¹⁸ Mi kima hiriinan tiri mi an kara wi kimiir Ad nwowi mi wim kima wi kariir yinisimki yinisim yinkamiyin mi yinisim yinugiyinar nwowiskii, Adi Komiiyin, yipiki ti nuan digworaekwowim simiir tirkiiyin mi ninomor kouan ikim, siyairgin Biyan Inkam Komiiyin ti hiriinan boinkiiyin. Iriig.

7

¹ Ti kariir nomiiyauim, yipiki kara naingwokwowyim, Adi Komii siya ta nimbina krimiir hauugika. Mi hiriinanankiuwi, krma krimiir digiun, ti dimin taeminim yipiki krimiir tiriyim dimin biye tiram mi ti dimin taeminim yipiki krimiir kwoin imiir kipridiyim, simiirin digiumii haimriiyugig. Krma siyiuin Adi Komii krimiir Wanin siir whwonkam ida dimin whirki kimbu karamae nwowiyin siirarar dap iski mi Adi Komii siir kipi tir, siya krimiirsi nididim. Iriig.

Om Korin hiran iikamim simiir mhai kwoinim kisina haigigiyim mi Pol siir kwoinin ini maigimaigra ywokyin.

² Iikam kima, krriiram daingwokwonanaei krira kimiir warauran iikam nhrmi dimin biye whir bi swoki tirbugo. Mi krira kimiir iikamim simiir inkam nwir bi swoki tirbumimankin mi krira kimiir bi swoki iksisaekim mi kimiir nwirni diminsim whir bi swoki priihaigo, kimiir nhr ima boina sair hiriinan. Niingaka. ³ Kara ti yayim kimiir nikiyam bi boinkin. Niingaka. Kara biya kimiirin bidiyar iki boinkiiyin mi tariinanin tisa swoki boinkiiyin, krira kimiiramin pranae pranae naingwokwo rani, kima naowi, krira kimaka naowamar mi aingwowi, iye? Wi hiniin kipi tir mi kima omwai mi waiyaei mi ni krira hiriinan omwai kimakar mi waiya amar mi aingwowi. ⁴ Kara kimaka kwoino whisa nwo rani kara iinokinokin iikamim warauranim kimakan hinda maigimaigra arar nwonanaekin. Mi iya dimin taeminim krriiram nitiiyin, krriir kimpipisu haiginiuum mi krira pi diminim iikam kima tiriyim pi simiirar naingwo kripkaii. Mi tiriiginim krriirin maigimaigra sima nwowaiiginiuiwi mi krriir kwoinin hiinsima asi nwowi.

⁵ Mi iya krma nu haimii Masedonia tiriirar mi ita, krma wadie bi mini onikim dimin bibiyeyim krimiirin ini hiriyar swoki tirkripkaiiyim krimiir pua bi swoki siismimanka. Niingaka. Sima krriirin bidiyar mi ikwao boinim mi bidiya mi inkinyaeayo boinim mi krriir kwoinin iikam kimiirsiiyin nidid prasae mi naingwoyimok prasae bi kinko, dimin taeminim krira tirgigim kimiir mi inkam biyeyin siya niti, wi siya nini tirbuni simiirin.

⁶ Mi Adi Komii siyairgin yipiki iinokinokin iikam sibgu siiboboiniug haiginiuwiiyin, iya sima hikak nwowiyim. Krimiir kwoinim siyar niki kinsii haiginiug inkamim Taitas niikuwiiyin siya nikropkiyin krimiir nini kigniyam. ⁷ Ihi, siya bidiyar yitin krimiirin siya ini siiboboiniuni. Siya krimiirin min nini boinikin, kima siirin panin panina siiboboiniugim dimin taemin kibi kibiyim kima napim mi kima tirim. Tiriiginim krimiirin maigimaigra sima nwowaiiginiuiwi. Mi siya ha nitiin, krimiirin siya ini boini, siya kimiir bidi kignakiyin mi wim kima krimiir kigam asi naingwokim. Mi kima ti dimin taeminim kima tirim simiirsi asi nididim, yipiki hik krimiir tirhaiginiuum. Mi wim kima krimiiram asi naingwokikim mi wim kima pi krimiir mirmii aar nwowi iya iikam ima boiniyim dimin taemin biyeyim kimakar ninkikiniyim kimiirsi. Mi kima ti hiriinan dimin taemin imiir tirkiiyin mi wim kima kariir tirkii, kara maigimaigra kimaka nwowim.

⁸ Mi ta yokwowa biya kara winkiya kimiirin hikak saeya mi o karamaeki windi mi an kara ha naingwowi, ta yokwowa biya kara winkiya kimiiram ya dimin wadie aeyairga. Kara hikak dimusi bi nwokin, kara hiriyar naingwokin, kimiirin ii nhrim wi hik saeya hauuwi. ⁹ Mi tariinanin, kara maigimaigra komiiga, kara yokwo kimiiram winkiin kara maigimaigra bi nwokin, kima ti hikak dimin taeminim kara winkiiyim hikak simiirsi nwowim. Niingaka. Kara maigimaigra minam nwokin hikak kima nwowa mi kimiir mhai kwoinim kisina haigiyim mi ti dimin miyikim simiiram swoki sibgu apim. Ti dimin taeminim kara winkiinim kimiiram, simiirin Adi Komii siya bidi haiyim. Kimiir kwoin imiir kisina haigiyim mi kimiirin sima whinkinsii haiginiugim. Mi hiriinan sairsika krma maigimaigra asi nwokim. ¹⁰ Ti dimin taeminim simiirin Adi Komii siya haigim mi kimiirin hikak asi nwowaiiginiugim mi kimiir mhai kwoinim siya kisina haigikim. Mi siya wi kimiir asi whinkinsii haiginiuiwi mi kimiirin wi ti dimin taeminim simiirsi asi nanmaiwarkainaei. Ti diminim yim dimin wadie imairgim mi krma simiirsiiyin maigimaigra nwo karamae kipi nwo. Mi dimin taeminim yipiki nuan iikamim simiir tiriyim, maigimaigra nwo karam sima nwowam, yim naokaowikim mi simiirin kwoinbudin omwai waiyayokiyokiiyam sima bi whinkinsii haiginiuwikim. Niingaka. ¹¹ Sibgu sibgu daingwo omok ti hikim simiir tirim

mi Adi Komii siya simiirin ha ninkpitkiyim kimiiram sama ini dimin wadiek wadie imar yimbiyamim. Mi sama kimiir kwoin imiir asi tirkim hiriinan nwowam naingwowim. Mi simiirin digiumii hainginkim, ti dimin bibiyeyim kima napim, yipiki kara winboinkiyim. Kimiir kwoinim sama kiprid haiginuwi, inkamin yipikin dimin biyie tirin siirin igao yai boinim. Mi kima ti dimin biyie hiriinanim yipiki kimiir nimbiamim simiirsidi bidiyar mi ididim. Mi kima hiriinan bidiyar mi aingwowim, kara niti kimiirin simiirsidi whindiraeraram mi wim kima kimidiniya kamim dimin bibiyie tiriyim, simiir whinkinsiis haiginuam swoki kwanangwo. Ta yokwowa kimiir tirikika, kima kariiram naingwokwonanaeyim mi kariiram naingwowim, kimaka iripa nwowam mi ya tariigina ya kimiir whinkinsiis haiginuga kimiir naingwo tibmiiya Adi Komii siiram kirie nwowim. Kima kariir yai aairin bidiyar wakaeyim mi ya tariigina, ya kariir nusiimauuga hinin, siyiuin kima nwowiyin hinda tandin wadie bidi ywokiin. Mi dimin biyeyim kimiir waraur nwowim simiirin kima bidi sibgu tirkiyim mi siirin kima asi nirdnatkikin.

¹² Mi iya kara ta yokwowa saair winkiya, kara kamim yipiki siyiu biyie tirim simiirsidi naingwokin. Mi iya kara ta yokwo aair winkiyin kimiiram kara ti inkamin yipikin siyiu biyie tirin siirsi bi naingwokin. Adi Komii siya kariir kwoin iirin bidi yinokninkinkiyin, ta yokwowa kara winkiya iikam kimiiram, kimiir whinkinsiis haiginuam kara hinana naingwowi kimiir siyiuim idowiiya dwoki Adi Komii siir whwonkam ida. Kima wa nwoki sibgu inokninkinim, kima kririiram naingwokwonanaei mi ta hiriinana sairsi winkika ta yokwowa. ¹³ Mi dimin taeminim kima tirim kririir, kririir siiboboinu haiginuam sama sama rani, dimin taeminim kima whindiraeraram Taitas siir wokmaihaiginuam mi krira ti saika nwowo, krira maigimaiga komiiga. ¹⁴ Mi biya kara kimiir inig imiir boinmauu wakaeyin mi kara Taitas siirin ha boinkin kima wadiekim mi ti dimin taeminim kima tirim kariirin wi nididgak sama nwowaiginu rani, ta kara boina siir. Mi ti dimin taeminim kara boinim iikam kimiirin hinin sama wadiekim, yim ini ti yayim biya krira niki boinim kimiir whiekakar ini simiir hiriinan ywowim, yim kaimwowaigim. ¹⁵ Biya Taitas siya kimiiram waraur niki itin, kimiir kignakiyim mi kima siirin wadie ha sibgu ohaiginugiyim mi siirin ha mi sibgu kigriraowim mi kima dimin taeminim siya boinim simiirin ha mi wakaeyokna. Mi siya ta saair naingwokiin siya kimiiram pranae pranae bi naingwokwokin, ini biya siya naingwokwowa ini saair haiburin. ¹⁶ Mi tariinanin, kara ha naingwowi, kima mi kara, krima ini kwoin whiruar ywowskiyim mi kara kimiiram kwoin whisair bi nwokikin kara maigimaiga komiiga. Iriig.

8

Adi Komii siir piugana sair iikamim sama irni nwirni dinan whinkinsiis ankinstis

¹ Ti kariir nomiyauim, krima yai kimiir boinmauwam naingwowim mi kima pa nwoki inokninkinim, dimin miyik miyikim Adi Komii krimiir Wanin siya tirim siir piugana saair iikamim simiir, nu Masedonia hiran isidin siir. ² Mi iya simiirin iikam nhirkim tiriyim dimin biyie, sama pi maigimaiga hiriayar nwokripkaii. Mi sama iikam paeprikabar mi oka windi, sama pa mi maigimaiga. Dimusi rani, sama bidi yinokninkinim, simiir dimin bibiyeyim simiirin Adi Komii siya bidi hayoprindiyuumiigiyim mi sama simiir umirim iripa asi haingiriyu hauugii iki iikam nhirim simiir. ³ Kara kimiirin kaimwowa boinkii, sama umirim simiir kwoinkar naingwo hauuwi simiirin. Mi sama umir hoimgak karamaeka windi sama Adi Komii siirin pa mi hauuwi. Mi kara simiiram bi boinkin, sama hiriinan tirim. ⁴ Simiir kwoinim Adi Komii siir iikamim om komii Jerusalem hiranim simiiram naingwokwonanaei simiir whinkinsiisam. Mi sama krimiiram asi nimpiwirwirkipkaigim ti umirim simiir hainamim hiriir. ⁵ Sama iuwa rigar hauugim. Sama wadeyar tirkim, sama ta krima naingwowa simiir, sama tiram saair hiriinan bi tirkim. Bii simiir mhai kwoinim Biyan Inkam Komii siiram kinsa haigi. Mi mhoyiya sama Adi Komii siiram ywo, simiir boinmauuim, diminin siya naingwowin sama tiram yayim krima boinkiyim simiir, simiir kwoinim krimiiram wara mi inkin aingwokiin. ⁶ Biya Taitas siya ta mai aair mirii bwakainakin, kimiir iikam nhirim simiir whinkinsiis haiginuam, dimin taeminim hinda whisariyar priihauuwim. Mi hiriinaniki nuwi mi krima siiram wa swoki sriigripkaii, kimiir whinkinsiis haiginuam, ta mai aair digiyam mi ta miya wi iki iikam nhirim simiir nwoki whinkinsiis haiginuam. ⁷ Kima ti om Korin hiran iikamim kima dimin taemin kasa bi tirkim. Mi kima siyiu kibiki kibi iirar tirkim. Mi kima iki iikam nhirim simiir siyiu imiir asi haiburgim kima Adi Komii siir yai aairam naingwo tibmii kungim. Mi kimiirin siyar whinkinsiis haiginugin siir yai imiir ninokninkinim mi simiirin iki iikam nhirim simiir nwoki boinmauuim. Wim kima mai miyik miriyamar naingwokwonanaeikim. Mi kima krimiiram mi aingwokwonanaeikim. Dimusi rani, wim kima ini kima iikam ywowim wim kima Adi Komii siiram naingwokwonanaeikim mi siir iikam ikim. Krira

kimiiramın hiriinanam warar mi aingwowi kima dimın taemin nhirim siir mi aiir warar mi priihauuwim.

⁸ Krira kimiiramın siyiıu komii bi wınkikin, kima siir wakaeyokna apamin. Kara kimiir bidiyar iki iisiimauuwın iikam nhirim umir iki iikam nhirim simiir hauuwan daingwo. Kara kimiir kwoin imiir boınworwokai haiginiugin, ti kara wınkiiyım kimiiram, iki iikam nhirim simiirım mi kara wa nwoki inokninkinim, kima iikam nhiramin ina naingwokwonanaeyim, iye? Nıngaka. ⁹ Kara kimiir kwoinim simiirın dimusi boınworwokai rani, kima dimın kibi kibiyım krimiir Biıyan Inkam Komiiyın Jisıs Kraıs siya tirım simiirın bidi yinomokninkin digim. Siya digworaekwo hoingakakar nwokin iıya siya Adi Komii saika nwowin. Mi siya digworaekwowım simiirın digiumii ha haimriiyugigin mi siya ini inkamın digworaekwo karamaeyın ini siir hiriinanar yamwoıuın. Siya inkamın dimın taemin karamaeyın siir hiriinan whisarii bi nwokin, kimiirsika. Mi kimiirın wi siyar whinkinsiıs haiginiıwi Adi Komii siir dimın miıyik miıyikim simiir haiyam. Mi kima wi siir mi kibi kibi imiirarar mirii iski iki iikam nhirim simiir whinkinsiıs haiginiıuwim.

¹⁰ Mi yiıo kariir kwoinın ti dimın taemin imiirın pi hinina boinkii, kimaırgım iikamım yipiki umir irıpa haıngiriyıu haiginim Adi Komii siir iikamım om komii Jerusalem hir nwowım simiiram. Wım kima ta hiriinana iki biewiyın namkiyın si tirbwakainakım mi an kara ha naıngwowi, kima ta miıya biı kima tira saıir mi digi, wi wadieyar mi owi. ¹¹ Mi tariinanın kima umirım irıpar ti swoki haıngiriyıu haigin mi ta biıya kima niki tira ya ti digi. Mi biıgi biıyarın, iıya kima umir irıpar haıngiriyıu haigina, kima ta mi aiir miriıyamin pranae pranae bi naıngwokwokım. Mi tariinanın ti dimın taeminim kima tirım umir niıugugusım kima haıngiriyıu haiginım yım ti digi. ¹² Mi inkamın siir kwoin komiiyın umir digworaekwo Adi Komii siir hauuwam naıngwowın mi Adi Komii siya wi siiram swoki sıriı rani, dimın taeminim siya nonkwo karamae nwowım simiiram. Adi Komii siya wi dimınim siir hir nwowım siya hauuwanım wi simiirarar haii.

¹³ Kara kimiirın hiriinan bi boinkikin, iki nhirim simiir whinkinsiıs haiginiıuwım hinin, sima wi wadie hiriıyar nwoki owım mi wım kima niınga nwowı mi wi hikak niki owım. Niıngaka. Kara ha naıngwowi, kima hirii hiriinankınar dwo. Mi kara minam naıngwowi, ti hiriinan siıyısın siırar dwo. ¹⁴ Kara ha naıngwowi, dimınim kima nonkwowım simiirın hinda haimii ara timi hauugi. Dimusi rani, tariinanın ta ii aiırarın kima umir kasaka nwo rani mi yım sima komii nonkwo rani. Mi mhoiıya sima komii mi onkwowı mi wım kima sapisap, kimiirın wi sima mi whinkinsiıs haiginiıuwı. Mi ti hiriinan siıyıuın, kima whiekakarın wi wadieyar sibgu owi. ¹⁵ Adi Komii siir yayıım yipiki Moseski si wınkiiyım Yokwo Komiiıı yım ha boinkim, iikamım yipiki biıya umir digworaekwo nae minim sim niki aokıngugunankaiyım, mhoiıya sima wi dimın sim whırım whırımki swoki onawid rani. Mi ti iikamım yipiki digworaekwo kwısuwa nonkwowım, mhoiıya sima wi inkam paeprikabnan nwo rani sima wi digi digar nwowı. Irig.

Pol siya wi yaeya inkam nhirim simiir nikropkii om Korina hiriirın.

¹⁶ Kara Adi Komii siiramın hiriıyar naıngwowi. Dimusi rani, Taitas siir kwoinın siya hıurworwokaigin. Mi siya waraur nitam asi swoki aıngwokin, iikam kimiir whinkinsiıs haiginiıuwam. Krira mi aıngwowa kimiir whinkinsiıs haiginiıuwam nitam, saıir hiriinan. ¹⁷ Mi krira siir sıriıyo, kimiiram swoki itam kimiir kigniıyam mi siya ini wadieyar mi owın krira siir kwoin iıir bi kiyaiıgo. Dimusi rani, siir kwoinın hiriıyar naıngwokin siya wa niti kimiir kigniıyamın. ¹⁸ Mi krira kririir nomiiıyauwın siirın warar yikropki Taitas saika namam. Mi iikamım Adi Komii siir piıgana saıirım, omom kingiın kingiın nwowım simiirım, sima siir inig iıir haigin idwokikım. Dimusi rani, siya Adi Komii siir yayıı saıir boınımııauuwam inkam kibikin iki iikamım simiir. ¹⁹ Ta sasa rani. Niıngaka. Mi Adi Komii siir iikamım sima siir warar mi imbingım krimaka namam, ti umirım simiir hainamam om komii Jerusalem hiriir. Mi krıma ti hiriinan dimın imiir tirım mi iikamım sima wi Biıyan Inkam Komii siir inig hainanprapraskii ti digworaekwowım simiirsı. Mi sima wa nwoki inokninkinim krıma iikamım simiir whinkinsiısam naıngwowi ti dimın taeminim simiir tirım. ²⁰ Mi kama wi mintirao wi iki iikam nhirim sim pi boinisi ti umirım sima haıngiriyıu haiginım krıma simiirın kipiı yapii bi tirkim. Mi krira ti kririir nomiiıyauwo sowııram asi nikiıgıko yipiko hinda tında krıraka namano, dimın taeminim krira tirım simiir kigmııkam. ²¹ Krıma dimın taeminim biıya Adi Komii siir whwonkam ida wadie nwowım simiiraram naıngwo rani. Niıngaka. Krıma hiriıyar naıngwowi, iikam whiekakım sima ta saıirın ina ninokninkinim ti krimar tirım krıma wadiekinar tiri.

²² Mi hiriinanki niıwi mi krıma krimiir nomiiıyauın wi ti inkam nwiıo sowakar nikropkii krıma siir bidi hidım, dimın taeminim siya hidım simiirın. Mi krıma hiriıyar ninokninkini, siya simiirın wadieyar tirkin. Mi tariinanın siya ina ninokninkinim, kima ini siyiıu miıyik imiir napım. Mi siir kwoin komiiyın ta miıya saıiram nitam asi naıngwokin saıir miriıyam.

²³ Mi iikam nhr̄ikim kimiir s̄rii h̄in̄in, Taitasin siya yip̄ikin. Mi kima simiir̄in h̄in̄ina boin, siya kr̄imiir nomiiyaugin, kr̄ima ir̄ipa m̄i kw̄iruwar m̄iriigim. Mi inkam nw̄iso yip̄iki w̄i saika n̄in̄kin it̄i sowiir warar n̄in̄kin boinkii iikam kimiir n̄ini kignakiyam. Mi kima iki iikam nhr̄im simiir̄in w̄i ha boin, sowa kr̄imiir nomiiyau wadieko. Adi Komii siir piugana saiir iikamim yip̄iki ti kingiinar kwowim, sima n̄im̄bingikim warar nitam. Ti inkam nw̄iso Adi Komii siir m̄i aiir m̄iriigo iikam simiir wh̄inkinsiis haiginiuwam m̄i Kraiis siir in̄igni boinm̄imauuwam dim̄in taeminim sima tirim. ²⁴ Mi h̄iriinankiniuwi, kima simiir̄ kigr̄iraow̄i ya tariigina ya m̄in niisiimauuga, kima simiiram naingwokwonanaei. Mi kima ti h̄iriinan siyu iir̄ t̄iri m̄i mhoīiya iki Adi Komii siir piugana saiir iikamim iki hinda tinda nwowim, sima ninokn̄inkii, kima wadiekim, ta kara boinkiya simiir̄ bīiya iikamim warauran̄im kimiir saiir h̄iriinan. Iriig.

9

Um̄irim iikamim nu haimii Judia hiran̄im simiir wh̄inkinsiis̄in simiir boinka

¹ Kima bidiyar yinokn̄in̄kinim um̄irim Adi Komii siir piugana saiir iikamim nu haimii Judia hiran̄im simiir hauugi simiir wh̄inkinsiisam. Mi h̄iriinankiniuwi m̄i kara kimiiram pi yokwo priei w̄inki rani, ti simiir boinkiyamin. Niingaka. Pi hinda harki haruwar kwaow̄inkii. ² Kara ina ninokn̄in̄kinin, kima ti iikamim hiran̄im simiir wh̄inkinsiis haiginiuwam tiri. Mi kara kimiir in̄ig iir̄ bidi hainan prapraskiyin m̄i iikamim Adi Komii siir̄in nu haimii Masedonia hiran̄im simiir̄in h̄in̄in bidi boin̄im. Kr̄imiir nomiiyauim Korin nu haimii Esia hiran̄im, sima iki bīewiyin namkiyin, sima iikamim nu haimii Judia hiran̄im simiir̄ bidi m̄i wh̄inkinsiisim. S̄ima bidiyar yinokn̄in̄kinim, kima iikamim hiran̄im simiir bidiyar m̄i wh̄inkinsiis haiginiuwim ti dim̄in taeminim kima tirim simiir simiirs̄i, simiir kwoin imiir k̄isina haigiyam simiir wara n̄in̄kin tiram. ³ Kara h̄in̄inam naingwo rani, ti yai kibi kibiyim iikam imiir kara boin̄im kimiir, sima hindara priyokaeyamim. Mi ta h̄iriinan saiirsika, kara kr̄imiir nomiiyuwim simiir̄in bīiyin kimiiram asi nikropkikim kimiir wh̄inkinsiis haiginiuwam, kimiir umir imiir haiyam. Mi sima niti m̄i sima pa nwoki kigniyim wim kima bidi diriraerar haiginkwokinim. ⁴ Mi nu haimii Masedonia tiran iikamim sima niti m̄i sima ha nini kignii, kima bi niki diriraerar haiginkim m̄i kara w̄i nidid prasae kin tani. Mi an kara h̄irīiyar m̄i aingwowi, wim kima wa m̄i ididi. Dimusi rani, simiir̄in kara boin̄kin h̄in̄in, wim kima kimiir um̄irim bidi haiyim m̄i bidi diriraerar haigin digim. ⁵ Kara ti dim̄in imiir boinkiyin m̄i kara kr̄imiir nomiiyauim simiir̄ bidi s̄riiyim, bīi sima nitim, kimiir n̄ini wh̄indiriraerar̄niyam, wari umir imiir diriraerar haigin sasaukwokinam. Mi mhoīiya kara nu haimii Masedonia hiran̄im iikam simaka niti m̄i wa nini kigniyim bidi diriraerar haigin digwokinim. Mi ti iikam nhr̄im simiir̄in w̄i h̄in̄ina nwoki iisiimauuwim, ti digworaekwowim yim kimiir kwoinkar priinaingwo hauugim.

⁶ Kima ti digworaekwowim simiir̄in sibgu sibgu daingwo omok. Mi kima Adi Komii siir̄in haimiis̄ima hauuwi m̄i mhoīiya kima w̄i ir̄ipi h̄iriinan haimiis̄imar m̄i haii. Yio in̄i inkamin numiran sasaēya n̄in̄kinyin in̄i siir h̄iriinan ywowin. Pi siya hoimgak yin̄kin karamae ywo m̄i siya pi hoimgak m̄i ingugu ae rani, pi h̄iriinan kw̄isuwar m̄i ingugu ae. Mi siya pi numir kwirkak aiirar yin̄kin digi m̄i siya pi h̄iriinan hoimgakar m̄i ingugu ae. ⁷ Mi iikam kima ir̄ira nwonwira bīiyin ti dim̄inim kima tiran̄im simiiram̄in sibgu sibgu tiki aingwo omok m̄i simiir̄in mhoīiya tir. Um̄irim Adi Komii siir hauuwiyim kima simiir̄in hindara kipi naingwo kisis̄ir hauu kima umir digworaekwowim Adi Komii siir hauuwiyim kimiir kwoinim maigimaigakak warar d̄in̄kin oki m̄i Adi Komii siya w̄i ti h̄iriinan inkamin siiram naingwokwowi. ⁸ Mi ti digworaekwowim, kima naingwowim kimiir kigr̄iraowam inok̄inok yim w̄i Adi Komii siya hauuwi kimiir̄in m̄i yio ti sima sima rani m̄i siya kimiir̄in w̄i yaeya dim̄in mīiyikar swoki in̄kin hauugii kira nonkwowamin. Mi kima iki iikam nhr̄im simiir̄in w̄i simiir̄ nwoki wh̄inkinsiis haiginiuwim. ⁹ Mi yayim inkamin yip̄iki bīiya ta Yokwo Komii aiir w̄inkiyin siya h̄in̄ina w̄in boink̄in, inkamin yip̄iki Adi siir yai aiir sibgu wakaeyokna apin m̄i iikamim yip̄iki n̄inga nwowim sim wh̄inkinsiis̄in m̄i ti siyu kibi h̄iriinan̄in siya tirin, sima w̄i siir siira naingwokwonanae kaigii.

¹⁰ Adi Komiiȳin yip̄iki sasaēya inkam nw̄irni hauuwi siya n̄in̄kinam, m̄i sima nae w̄i simiirs̄iyar m̄i haii m̄i siya kiriir̄in w̄i ti h̄in̄in h̄in̄inim sim hauuwi. Mi siya simiir̄in w̄i iuwarigar m̄i tiri m̄i kira iki iikam nhr̄im simiir̄in w̄i simiir̄ nwoki sibgu wh̄inkinsiis haiginiuwim. ¹¹ Mi Adi Komii kr̄imiir Wanin siya kiriir̄in w̄i dim̄in taemin mīiyik mīiyik kasa hauu rani. Mi kira iki Adi Komii siir iikam nhr̄im simiir̄in w̄i simiir̄ nwoki wh̄inkinsiisim. Mi mhoīiya kr̄ima niti, wari um̄irim kima haingiriyu haiginim simiir̄ hainakiyam m̄i kr̄ima simiir̄ nini hainakii m̄i kr̄ima simiir̄in w̄i iki iikam nhr̄im simiir̄ hauuwi m̄i yim sima w̄i Adi Komii siir in̄ig iir̄ hainan prapraskii. Ti dim̄inim kima tir̄kiyim simiirs̄i. ¹² Mi ti dim̄in

kibi hiriinanin yipiki kima tiri, yio wi Adi Komii siir iikamim yipiki indim nwowim wi simiir whinkinsiis haiginiuwi. Mi ti kima kinsiis haiginiuwi simiir, sima sima rani. Kira simiirin wi warar timi tir haiginiu maingimairga nwowamin. Mi Adi Komii siir inig iir hainanamn. Dimusi rani, ti dimin imiirsika. ¹³ Mi ti diminim yipiki kira tirim kiriir nomiyyau imiir, yio wi simiir niisiimauwi hinin, kima Adi Komii siir yai imiiramn ha sibgu wakaeyokna apikim. Mi kima Kraiss siir yaiyim simiir nanaaknankii haiginiuwikim. Mi sima ti umirim kima hauuwim simiir kigi mi iikam nhirmi mi hauu ikim mi sima wi Adi Komii siir inig iir hainan prapraskii. Dimusi rani, ti simiirsika. ¹⁴ Mi mhoiyya sima kimiiramn wi pranae pranae naingwokwo rani mi sima wi Adi Komii siiram kwisboinkii, kimiir whinkinsiis haiginiuwim mi kimiir kigirraowim. Dimusi rani, kimiir kwoinim siya huirworwokaigim mi kima ti dimin iir asi tirkim. ¹⁵ Ha wit, krima Adi Komii siir inig iir hainani. Dimusi rani, siir yinisimin siya krimiir hauugikin. Mi dimin taeminim krima hauuwiyim yim siir yinisimin yipiki siya hauugiyin siir bi haiburgin. friig.

10

Pol siya iikamim yipiki ha boinim aposel kamim miyyik rani, siya simiir yai imiir nikidugin.

¹ Kara Polkin, kariir kwoinin ha naingwowi, kimiir kwoinim ti kicina haigi mi ti dimin taeminim Jisis Kraiss siya tirim simiiram ti aingwo. Siya siir kwoin komiyyin siyamar bi naingwonakin mi siya iikamim simakan dimin taeminim bimbuiwi bi tirkin. Mi iikam nhirim hiranim yim sima kariirin hinina boinkim, iya siya krimaka tirar niki owa, siya inham inig karamaenan tirkin mi krimiirin yai ha boinimauugin. Mi mhoiyya, iya siya om whir namwoiwuyim mi siya krimiiramn pi yokwoni wanki. Mi siya krimiiramn pi igao yaiyar boinki ti digworaekwo imiirin. Mi hiriinanki niuwi mi kara kimiirin pi igao yai hinina boinkii. ² Mi mhoiyya kara kimiir kigam niti mi kima wi igao yai kara boinam kipi tir kimiirin mi kara kimiirin wi igao yai boin tani ti dimin taeminim imiirsiyin, ti igao yai kara boinanin iikamim yipiki ha boinim, nim krima ti iikamim tiranim, nim krima dimin biye biyeyim nuanim sim napikim. Mi iikam imiirin ti digworaekwo hinanim simiir whinkinsiis haiginiuwikim. ³ Mi ta miyya krima miriyya krima nuan digworaekwowim simiir bi napikim. Krima ini ti nu iirar nwowim mi krima ti Adi Komii siir mi aiir miriyyim, krima ti iikamim yipiki ti nuan digworaekwowim simiir napiyim simiiram miri rani. ⁴ Mi ti dimin taeminim Adi Komii krimiir Wanin siirim ti krima nonkwo miriyyim siir mi aiir yim ti nuin siir tiran digworaekwo rani. Niingaka. Nim Adi Komii siir kirieya mi siir dimin taeminim yipiki krimiir whinkinsiis haiginiuwiyim simiiradar nonkwowiyim Setan siir dimin taeminim yipiki iikamim siir wakaeyokna ap karamae nwowiyim simiir kwoin imiir haigi itikrikuwim simiir nikwowaissiyam. Mi ta Adi Komii siir kirieya ya ini nhao, irim hipig nan ywowa yipiki iikamkim sim nonkwowiyim iki iikam nhirim simaka niniyam. ⁵ Mi ti Adi Komii siir dimin kirie komii komiyyim ti krima nonkwowim, yim ini ti yai bibiyeyim nuan iikamim yipiki sima napiyim ini simiir haiburim. Mi dimin taeminim yipiki sima naingwowyim hinin, simiir kwoinim ini simar kigirkakim mi sima Adi Komii siir panansi yinoknankinsi. Mi ti Adi Komii siir dimin kirie komii komiyyim yipiki krima nonkwowiyim mi iikamim simiir kwoinawu nwokaiyyim dimin taeminim, simiirin krima kiyai. Mi sima Kraiss siir yai kibi kibiyim simiir asi wakaeyokna api. ⁶ Mi kima krimiir yai aiir sibgu wakaeyokna api mi mhoiyya krima tiriiginim yipiki nantamyiriyiriyim simiirin wi ta kirieya saair kirieni nonkwoninwomwir haiginiuwi.

⁷ Iikam kimiir kwoinim sibgu sibgu daingwo omok, ti digworaekwowim kima ha naingwowyim yim wadiekim. Mi kimiir iikam nhirim warauranim yipiki ha naingwo tibmii kinim hinin, simiirin Kraiss siya bidi yimbiyyim siir yai imiir boinimauuwam mi sima wi ti dimin imiiram daingwo. Sima wi hinina daingwo, sima Kraiss siirgim mi nim krima ti iikamim ti tiranim iripi hiriinan Kraiss siirgim. ⁸ Mi Biyyan Inkam Komiiyin Kraiss siya krimiiram bidi kiwakiyin, siir igsoy aiir nokwokairinaowidam. Mi ti diminim krima tirim mi mi ikim, yim kimiir whinkinsiis haiginiuwankim wadie kima sibgu apam mi sima wi kimiir tirbu rani. Mi hiriinanki niuwi, kara krimiir inig imiirar swoki hainanaei, ti dimin taeminim krima tirim simiirs mi kara wi di yididi hiriinan tirsiiyin kara wi maingimaigarg pi ywowin. ⁹ Kara hinina bi naingwokin, ta yokwowa kara wankiya kimiiram, kima ha naingwowi, kimiirin wi saeya kiyopsibgi haiginiuwi, kariirsiiyin hinda whisariiyar mi priiyididim. Niingaka. ¹⁰ Kara pi borisopi kima kariiramn ti hiriinan kwoin iir naingwowyim. Dimusi rani, kara ina ninoknankinin kimiir iikam nhirim, sima kariirin ti hinina boinkim. Sima boin, ta yokwowa Pol siya wankiya krimiiram, siya krimiirin igao yai winboinkikin. Mi iya siya krimaka tir nwowiyim siya pi krimiirsi nididi mi siya krimiirin hiriinan igao yai bi boinikin. Siir yaiyim yim ini niingar ywowim. ¹¹ Mi ti iikam hiriinanin yipiki ti hiriinan yai boiniyim, sima ti yaiyim kara boinimauuwim simiir daingwo. Mi

ti dimin taeminim krīma winboinkiyim ti yokwo imiir, ta iya krīma aruwar niki owa mi krīma kimiiram niti kimiir kignakiyam, krīma wi ti hiriinan yai kaimwowa mi simiirar swoki aboini.

¹² Mi krīma kimiirin iki iikam nhirim yipiki sima simar nomboinyokainaeyim simiir hiriinan bi boinikim, krīma iikam wadiekwadie imairgin krīma krīmiir inig imiirar bi hainanaekim, sima tira saiiir hiriinan. Mi iikamim ti hiriinan kwoin naingwowyim yim sima ha naingwowi diminin sima naingwowyim mi diminin simar kigiyin iki sima yapa yapa nwonira iriraka tiriyim yim wadiekim mi simiir kwoinim aowa aowa sima simarin ha naingwowi, sima wadiekim. Mi ti iikam hiriinanim yim pi whaowaei. ¹³ Mi nim krīma wi ti miyiyim Adi Komii siya hauugiyim wi simiirarar hainan iski. Mi siya krīmiir bidi yimbiingiyin kimiir waraur miriyyamin. Mi hiriinankiniuwi mi krīma wi iki mi nhirim krīma miri karamae nwowim wi simiir wara hainan tani. Niingaka. ¹⁴ Dimusi rani, krīma biigi biyyin kimiiram waraur nitkim Kraisi siir yai win kibiyi saiiir boinmimauuniyam. Mi hiriinankiniuwi mi krīma wi digar nwoi kimaka waraur nini miriyyim. ¹⁵ Krīma ti miyiyim yipiki Adi Komii siya nimbiniim krīmiir simiirarar miri iski. Mi Adi Komii siya krīmiirin minam nimbiniim mi kimiir waraur miriyyim mi krīma hiriinan tir karam nwokiswo mi krīma wi krīmiir inig imiirar di hainani iki dimin taeminim iikam nhirim sim tirim simiirsi. Niingaka. Krīma minam naingwowi, kimiir naingwo tibmiiya Adi Komii siiram naingwo tibmii kina saeya komii nwokiyim. Mi iriipi hiriinan ta krīmiir miya, krīma nini miriini kimaka waraur ya wi komii nwoi okiyim hinda tindan. ¹⁶ Mi krīma hiriinan tiri, iki maeyau maeyauim kimiir kingiin waraur nwowin simiir nami mi krīma wi miyiyim iikam nhirim miriigikim iki maeyau nhirim sim krīma wi krīmiir inig imiir hainan tani. Mi krīma wi ha boin tani, ti miyiyim yim krīmiir miigim. Niingaka.

¹⁷ Mi ta yaiya ta Adi Komii siir Yokwo Komii aiir nwowa ya hiniina boinka mi inkamin siir inig iirar hainanama naingwowi mi siya wi Biyan Inkam Komiiyiin Adi Komii siir inig iirarar hainan iski siyairgin siir miyiyim simiir bwamkibwamin. ¹⁸ Mi tariinanin Adi Komii siya inkam nwirin inig hainani, yio tiriigin yio dimin komiigi komii ieyairgin. Mi inkamin siir inig iirar hainani, yio ti hiriinan diminin yio dimin paii rani, yio ini niingar ywowin. Iriig.

11

Pol siya iikamim aposel inkamnan nwonamim simiir siyiu bibiyeyim simiir boinimninkigin

¹ Kara minam naingwowi, kima ti yai hiriinanim simiir yai nhir imiir ti swoki wakae. Mi tiriiginim kara mi boinki windi inkam biyyenan, kara ha naingwowi, kimiir winim ti yai imiiram mau. ² Adi Komii siya kimiiram naingwowi mi siya wi ti iikamim yipiki siirim nwowim simiirin wi siya nimbini mi sima wi hiri hiriinan siyiu kaimwowa mi ti hiriinan siyiu kaimwowa Pol kara iikamim warauranim kimiiram naingwokim mi kimiirin kara bidi yimbiingiyim kima inkam nwiruwani nwowim. Mi kima mi siya, kima wi nwiruar nwoiskii mi ti inkamin siir inigin Kraiskin. Kara minam naingwowi, kimiirin kara nikropkiyim Kraisi saika, wigi kopaksim niinga yipiki kamaka iripa piu niki o karamae niki owa saiiir hiriinan. ³ Mi tariinanin kara ti iikamim yipiki yai bibiyie boinim mi kimiir kiyaiyyim, biya mipugi si niksisae ya mi siya hiira Ivni kwoinin si, siir hiriinan tirim ini simiiram swoki aingwokiyim. Kara pi boriisopi ti dimin biyeyim kimiir kwoin imiir kiyaiyyim mi kimiir tirbuwim. Mi hiriinankiniuwi mi kima wi Kraisi siir siyiu iir sibgo ap rani mi wi siiraram naingwo rani. Niingaka. ⁴ Kara pi nididi. Dimusi rani, ti simiirsika. Mi inkam nwirin kimiiram niti mi siya kimiirin wi yaeya yai nini boinmimauuni Jisis siirin mi ti yayiyim ti krīma boinmimauuwim Jisis siirin kimiir, yim simiir hiriinan tani. Mi ti hiriinan siyiu kaimwowa wim wi yaeya naeyiu whir haii. Mi yio ti Adi Komii siir naeyiun biya kima niki haiyin kimiir kwoinaw waraur niki okaiyyin yio si rani. Mi kima yaeya yai wakae mi ha naingwo tibmii kina simiiramim mi yim ti yayiyim biya kima niki wakaeyim mi ha naingwo tibmiiyim, yim sim tani. Mi ti inkam hiriinanin kimiiram waraur niti mi kima siirin wi maigimairga komiyyar mi owi mi siirin wa mi kigninkin tiri ti dimin iirin. ⁵ Mi an kara ha naingwowi, kara wi dig nwo rani, ti kimiir kam imiir tirkiyiyim yipiki ha boiniyim hiniin yim sima Adi Komii siir aposel kamkim. ⁶ Mi ti hiriinan kamim sima boinim yai miyiyik miyiyikim yim wi kariir nikwowaisii mi an kara ninokninkinam whaowae rani. Niingaka. Kara Adi Komii siir dimin taeminim ina mi inokninkinim ti simiir yai hiriinanim simiir nikwowaisiiyam. Inokiinokin krīma ti dimin kiingi kinin kimiirgi kimiirar nusiimauugin.

⁷ Mi iya kara Adi Komii siir Yai Win kibi aiir boinmimauuwa kimiir, kara kimiiramim umiram bi sriigin umir kariir hauuwim ta kariir mi aiirsi. Mi kara hiriinan mi srii karamae mi owin mi kara kimiir whinkinsis haiginiuwamin, kariir iingar nonkwo miriyyin miyiyim,

umir pi sairsiya mi hali kara. Inkamin inig komiigak nwowiyin yio ti hiriinan mi bi miriigin. Dimusi rani, kara kimiiram bi kiwakikin umir kima hauuwim kariirin mi kima ha naingwowi kara kimiirin miyik bi tirkin, aniya? ⁸ Mi iya kara iikam kimakar waraur hrowa mi mi ha miriyyin mi iikamim Adi Komii siir piugana sairim nu haimii Masedonia hirarim kariirin umir sima hauugikin. Mi ti hiriinan siyuuin kara simiir dimin taeminim hinda whisariiyar priihaiwinkin. ⁹ Mi ta iya, kara kimaka waraur miriyya, kara nae digworaekwowam bidiyar mi hainguguwin. Mi kara kimiiram umir nae minam bi sriigin kariir hauuwim. Niingaka. Kariir nomiiyauim nu haimii Masedonia hiranim simar ini hauuni dimin taeminim kara hainguguwim simiirin. Mi ti dimin taeminim biyar tirim mi ha nitiyokiyokiyim mi ini tariinanar yadigniyim, kara kimiiram bi sriigin. Kimiirin maigimaarga nwo karam sim nwowim mi mhoiyya kara kimiiram wi hiriinan swoki sriimamin tani. ¹⁰ Mi ta Kraiis siir yai kibiyim ti kariir kwoinawu tir nwokaiyim, kara kimiirin kaimwower boinkii. Mi Grik hiran maeyauim simiir iikamim, simiir nwiirki ha bi boinkim, sima wi umir kariir hauuwu ta miyya kara miriyya simiir hir sairsi. Niingaka. ¹¹ Mi kima hinin dimusi naingwokim, kara wi kimiiram kiwaki rani, umir kariir hauuwamin? Dimusi rani, kara tari kimiiram naingwokwo rani, aniya? Kara kimiirin pi hinina boinkii, Adi Komii siya ina ninokninkin, kara kimiiram nhami nhami naingwokwo rani.

¹² Mi kara wi ti dimin taeminim biya karar niki tirim wi simiirar swoki tirkipkaii. Mi kara ti aposel kam bibiyeyim yipiki ha boinim, yim sima iriipi hiriinan dimin miyik miyik imiirar mi tiri, ti aposel kam krima tiriyim simiir hiriinan, simiirin wi kara nanaakninkii haiginiuwu. Mi sima wi simiir inig imiirar swoki hainan praprasii iki iikam nhirim simiir whwonkam idan mi wi ti hinina boini, sima ti krima tirim simiir hiriinan tirikim. Mi kara hinina naingwowi, ti diminim kara tiri, yio wi hinina nsiimauuwu, sima pi niksisaai. Mi ti simiir yayim yim wi naekak nwo rani. ¹³ Tiki kam hiriinanim yim Jisis Kraiis siirgisir aposel kam tani yim sima niksisaeyan kamkim mi dimin taeminim sima tiriyim yimbi pi niksisaai. Mi simiir yayiyaim sima pi simiir wara boinkii rani, yipii simiir kwoin hirar haigi okaii. Mi sima pi iikamim simiir kwoin imiir kiyaii mi yipiki simiir kigi mi sima pa nwoki boinim, Kraiis siir aposel kam kungikinin simaigim. ¹⁴ Wi mouni hanin kipi siinkao simiirsiiy, yim tiriiiginim yim kaimwo rani. Krima ina ninokninkinim, Setan siyairin siir kwoinin yipi kikitimdinuwu mi siya iikamim simiir kwoin imiir kiyaii. Mi sima pa nwoki aingwowim Adi Komii siir paekwosim miyikin siyairin. ¹⁵ Mi krima hinina ninokninkini, ti dimin hininim yim Setan siya tirkim mi krima wi mouni hanin kipi siinkao, ti iikamim yipiki ti dimin taeminim siya tirim simiir napim simiirsiiyin. Yim sima Setan siya tirim, simiir tirkim mi simiir kwoinin yipi pi kikitimdinuwu mi sima pi iki iikami kwoinin sim kiyai. Mi tiki iikamim yimbi ha nwoki boinim, sima iikam wadiekim sima dimin miyik miyik asi tiri. Simiirin hiriirar kigninkin tirki. Mhoiyya Adi Komii siya simiirin wi ti hiriinan dimin bibiyeyim sima tirim wi simiirsi nonkwobumbuninkin haiginiuwu. Iriig.

Mi iya Pol siya Adi Komii siir mi aar miriyyin dimin bibiyie kasa rani, siir kimpipisu haiginiuwu.

¹⁶ Mi tariinanin kara kimiirin pa swoki boinkii, kima hinin kipi naingwo kara inkam biyekin. Mi kima ti hiriinan kwoin naingwowi, kara kimiirin minam sriii, kima kariir dikunam, kara ti inkam biyeyin. Mi kima hiriinan tiri mi an kara wi kariir inig iirar hainan prapraskii, dimin whirin siirsi. ¹⁷ Mi kara kimiirin wi Biyan Inkam Komii siya boinim, wi simiir hiriinan boin tani. Mi kara kimiirin wi min boini, kima kariir inig iir hainan prapraskiyim inkam biyeyim sima boinim simiir hiriinan. ¹⁸ Mi ti iikam hiriinanim yipiki simiir inig imiirar hainaniyim ti dimin taeminim sima tirim ti nuin siir tiranim simiiram mi an kara iriipi hiriinan wi hiriinanar mi tiri. ¹⁹ Mi iikam kima ha naingwowi, wim kima ti dimin taeminim ti kam bibiyeyim ninokninkin karamaeyim sima boinim kimiir, kima simiiram ini maigimaarga komiigakar nwowim, aniya? ²⁰ Mi kima iikam imiiramim pa kiwaki, kimiir kwoin imiir kiyaiyamim. Mi wim kima pi simiir yai imiirar mi wakaeyokna api iki iikamim yipiki maeyaua mi biyie miriyya sair hir nwowim sima wakaeyokna apiya iki gavmani kamim simiir yayim sair hiriinan. Mi kima simiir kiwaki, kimiir digworaekwo imiir haiyam mi wi simar digii. Sima kimiir kwoin imiirin niksisaai yayim sima boiniyim mi kimiirin pi simar kiyaii. Mi sima pi simiir inig imiirar hainan praprasii mi kimiirin wi simar kigriraowi. Mi kimiir yaimwo whwonkamim wi sima nobrombropi. ²¹ Wim kima simiirin minam kiawani, ti hiriinan dimin bibiyeyim kimiir tirim. An kara pi nididi, kimiirin ti hiriinan tirim.

Biya krima kimaka waraurar niki owa, krima bidiyar mi ididim ti dimin hiriinanin sima tirin siir mi tirsiiyin, iikam kimiirin. Mi iikamim ti dimin taeminim ti sima tirim simiiram naingwowi simiir inig imiir hainan praprasii mi an kara iriipi hiriinan, kariir inigin wi simakar mi inkin hainan praprasii. Mi tariinanin kara pi inkamin ninokninkin

karamaeyin pi siir hiriinan boini. Kara wi kariir inig iirar na hainan prapraskii. ²² Mi ti kam hiriinanim ti hiriinan boinin, yim Isrelmi piugana Hibruana saiir iikam ima. Mi an kara iriipi hiriinan Isrel simiir piugana Hibru hirana saiirgisaiirar inkamkin iki simiir hiriinan. Yim sima ha boinkim yim sima brougae Ebrahim waini yinieyem simiir yiniekim. Mi an kara iriipi hiriinan Ebrahim siir yinieyem simiirar yiniekin. ²³ Mi sima ha boinkim, sima Kraisi niyian kamkim, aniya? Mi tapa kara kiiiriri in inkam whoaueyem ninokninkin karamaeyin pi siir hiriinan swoki boinki Kraisi siir dimin taeminim kara tiriyim kara bimbuiwi bi tirikin, iki sima tiriyim ini simiir haiburim. Karaigin miyan inkam wadieyem simiir haiburin kara maeyaua mi biyie miriia saair hirin ii kasakasa bi nwokaigin. Sima inokininokin kariir kariira hugrimkripkiikikainanaekim, iiyim kara namnanaeyim idip idip ini simiir haiburim. Mi idgiuni kam ima mi ipimpara kariir, ii kwiruwa kwisuwa rani mi iiyim naoni piu kingiin kara nwowim ini simiir imiir haiburim. Mi kima hiriirar naingwowi kariir kouin ini sima ywowim, aniya? ²⁴ Mi Isrel simiir gavmanin siir inkam komii komiiyem inigakim sima kariirin idip idipin iriirara yonkwo mi idgiuni sima mi ipimparim kariir idip idipin kamnwir iur iriirar kwiiya iyop ipimpar. Dimusi rani, kara Kraisi siir boinmimauugin. ²⁵ Mi om komii Rom hiran inkam komii komiiyem sima kariirin idip idipin kwoima yonkwo mi sima kariirin inar mi ipimparim idgiuni. Dimusi rani, kara Kraisi siir boinmimauugin. Mi iigwira sima kariirin siyani mi kaiyimik mi kara pariiparii naowim. Mi siyahi aka kara ninkin okwomainainamim Solwara whii idopwoniya hir, idip idipin kwoima tir. Mi krime opar mi akiiyokiyokii. Mi ii kwoimim simiir ii kwira, opara kara nakiiyokiyokiiya niya kwir mi nabieya kwir. ²⁶ Mi ii whiekakim, kara ti siyuim tiriiir nitiyim mi hinda nami ikim simiir napyokiyokigin. Mi ieyem opin ha nunaniyem mi kariirin pariiparii siya kaiyipripuwim. Mi kam bibiyeyem hii tauaeiyem, sima kariiram nagwoprakai kaokim. Kariir tioam mi kariir digworaekwo imiir tauae haiyam. Mi kariirgi kariir piugana Isrel saiir iikamim, sima kariiram tirkim kariir nipimparim mi kariir mi isomaowim. Mi iikamim Isrel simiir piugana saiir karamaeyim yim sima iriipi hiriinan kariir nipimparim mi tirkim. Mi iiya kara om hir nwowiyem iikamim simiir kwoimim pi kariir nipimparim mi nisomaowamar mi aingwowi. Mi iiya kara iki niimauin sai priywokaeyamiyem inkamki nwo karamaeyem siir mi owa, niimaun wraisuim kariirin sima mi piyimik aokiyem pariiparii. Mi iiya kara whii komii solwara saiir whii bopwokibopwoniya hir mi owa, kara pariiparii pa mi okwomainainamim. Mi iikam nhirim Kraisi siir nomiiyaunan nwonamim miyim kara miriyem sima tirbuwim pariiparii. ²⁷ Kara miriinaekiyem mi ini kariir iga in imar ywokiyem whir. Mi ni niyim kara nhwo nib bi whwonkaigin, kara nhwo Adi Komii siiram kwisboinaekim. Mi ii nhirim, kara mhuigar mi aokin mi naemin karamaeyar mi okin. Mi kara opmirsim bi mi kinsinkaigin mi ii whiekakim kara nae kiimii bi mi inkiuguna aekin. Mi opuda kariir hugiyem, kariir piua pi nopnopa, nounoua mi kini. Mi kara yuis miyiyak bi nwokin kariir piu aiir sibgu higrinuawamin. ²⁸ Mi ti dimin taeminim yipiki ha niisimauuwim kara miriyem ti aposel kam niksisaeyem simiir haiburim ti sima sima rani. Inokininokin kara iikamim Adi Komii siir piugana saiirim iki omom omomim sim nwowim simiiram pa mi aingwoyimyoki, sima ini tari wadieyar nasi tirim, iyie? Wadie tir tani. ²⁹ Mi iiya kariir nomiiyauim Kraisi siirim sima dimin biyie tiriyem mi kara simiirsiiyem pi hikakar mi owi. Mi iiya inkam nwirin, inkam nwirin kwoin kiyaiyem mi pi dimin biyie ha tiri mi an kara saikar pi ioar mi owi.

³⁰ Mi kara kariir inig iirar swoki hainan praprasi ti dimin taeminim simiirsi mi mhoiia kara kariir inigin wi minsi hainan praprasi, ti dimin taeminim yipiki iikam imiir niisimauuwim hiniin, kara kiriekak bi nwokin mi kariirin dimin whiruwaki bi tirbumbukin. ³¹ Adi Komiiyem yipiki Biyan Inkam Komiiyem Jisis siir Adin, siir inigin wi komiigi komiiyem nwoyokiyokiikeyami inokininokin. Siya ina inokininokin, ti karar boinim kara bi niksisaekin. Kara miyan inkam kibikin. ³² Biya, iiya kara om Damaskas hir nwowa mi inkam komiiyem nu kigiraowiyem Aretas niikuwiyem siir Gavmanin siir inkam komii nwirin siya yimbingi kam nhirim hira om iir nidiyokiyokaiya saiir ano iir kaoraraowim kariiram mi sima kariiram hirar waikao. Mi kara hiriir namkiswo, kariirin wi sima pi yonkwowinin mi kariirin wi maeyauwa mi biyie miriia saair hir pi hugripkiikikaiyin. ³³ Kariirin wi simar pi hugripkiikikaiyin, maeyauwa mi biyie miriia saair hir. Mi kariir nomiiyauim, Kraisi siirim, kariirin kimidiniya nibni sima haigigi. Mi sima ha namim hira yipiki om iir huoyokiyokaiya sairam mi sima ti nib mwis haimii haimii whiiyem kimidiniya uridni yomboborugi mi kariirin ina yonkwo kiikiraraokiyem nua hiriir. Mi ini karar yimbainainam budgiyem nua hiriir mi kara ina yun iwiskianamim. Mi kara ha haiburgigin mi ina yidamamin. friig.

Pol siya nhowo ha whinin mi siirin dimin taeminim Adi Komii siyar yisiimauu

¹ Kara pi kariir inig iirar swoki hainanprapas kripkaii. Kara ina ninokninkin ti dimin taeminim yim wi krimiir whinkinsiis haiginiu rani. Mi Adi Komii siya wi ha boini, krima wadiekim. Mi kara kimiirin pi min boinkii, dimin taeminim yipiki aowa nwokaiyim Kraisi siya nisiimauuim kariir pi simiir boinkii. ² Biya, biewi iuur whiyiim namkiyim mi taka iya kariirin Adi Komii siya kariir haiyin mi kariirin siya hainanaainam omin siya nwowin kou hiranin siir hiriir. Mi kara bi sibgu inokninkin, siya kariir haiyin mi kariir hainanaainamin kou hiriir. Mi tari kariir piu sasar namka, iye? Kariir kwoinbudin siya ti niinaainamin. Adi Komii sasar ninokninkini. ³ Kara kimiirin pa swoki boinkii, kara ninokninkin tani, kariir piu saeya piyamisi ama, iye? Kariir kwoinbud ieya. Adi Komii sasar ninokninkin iski. ⁴ Kara Adi Komii siir om hir nwowin mi ti dimin taeminim kara wakaeyim, kara pi kariir yaigar kaokwo boin tani. Adi Komii siya pi kariir kigninkink rani, simiir nisiimauuim mi simiirin iikam kimiir boinmauuim. ⁵ Mi ti dimin taeminim yipiki kara kigim yim wadie maigim. Mi kara wi kariir inig iirar asi swoki hainanprapras: Dimusi rani, simiirsika. Mi kara hiniina naingwo rani. Kara ha naingwowi, kara kariir inig iirin wi dimusi hainan prapas tani, wi ti digworaekwowim yipiki iikam imiir nisiimauuim, kiriekak nwo karam kara nwowim wi simiirsi hainanprapras. Mi digworaekwo whiekakim kariirin sima tirbuim. Kara inkam paeprikab niingakin. Mi Adi Komii siya kirie komiigakin. ⁶ Mi kara kariir inig iirin wi dimusi hainan prapas naingwo rani, wi dimin taeminim yipiki kara nisiimauuim wi simiirsi hainan prapras mi kara wi inkam biye ha nwo rani. Karar kigim simiirin, kara simiirin niksisa rani. Mi kara kariir inig iirar hainanim pi borisopi. Dimusi rani, iikam kima wi ha naingwowi, inig komiigak inkamin karargin ti digworaekwowim simiir kou nwowin. Niingaka. Kara ha naingwowi kima ti dimin taeminim kara tirim simiiram daingwoki. Mi diminim kara boinim kimiir mi kima wi haini ninokninkini kariirin, kara inkam wadieki piyasi owin, iye? Miyyik rani.

⁷ Mi dimin taeminim Adi Komii siya nisiimauuim siir omanim yim wadieki wadie maigim. Adi Komii siya pi borisopi kara kariir inig iirar swoki hainanim. Dimusi rani, ti simiirsika. Mi siya Setan siirin hiriinansi kiwakikin diminim kariir piu sairam nikropkiyim, ma kariir nii haiginiuam mi ti hiriinankiniuwi kara wi kariir inig iirar hainanpraprasnam naingwo rani. ⁸ Kara Adi Komii siiramin idip idipin kwoima srii mi kariirin siyar mi whinkinsiis haiginiu mi ti dimin biyeyin kariir piunau nwokaiyim yio ini siyar mi nhinikriropkiyim. Mi sima kariirin ina kiwakiyin. ⁹ Kara siiramin idip idipin kwoima srii mi siya kariirin idip idipin kwoima boin. Niingaka. Kara siirin wi kiriir warauranki hai rani kara wi kinakar nwowi mi tariigina ya wi digar nwowi. Mi iikamin yipiki kirie nwo karamae nwowim, kariir kirieya wi simiir whinkinsiis haiginiuwi mi wi iikamin simiir nisiimauu haiginiuwi. Mi tariinanin kara ti simiirsiyin maigimaiga nwo karam nwo rani kara ini maigimaigar nwowin. Mi ini kariir inig iirar hainanpraprasin ti dimin taeminim bibiyeyim kariir tirbuim simiirsi, yim kariir nisiimauugim kara kiriekak rani. Mi Kraisi siir kirieya kariir mhi kwoinauin sasar nwokai. ¹⁰ Kara ina ninokninkin ta siirin, ti dimin taeminim kara tirim yim Kraisi siir inigin siir hainanpraprasikim mi kara maigimaiga nwo karam bi mi okin mi biye bi mi okin mi iikamin kariirin dimin biye bi mi tirkin mi kariir bi mi kimpipisu haiginiugim mi dimin biyieki bi mi itkin mi kariir bi mi ipimarkin mi kara miyyik bi mi okin yim tiriiginim yim dimin komii rani. Kara maigimaiga nwo karam bi nwokin. Dimusi rani, kara ina ninokninkin iya ti digworaekwowim sima nimbiyami kirie nwo karamae kara nwowi, kariirin wi Kraisi siyar whinkinsiis haiginiuwi mi kara wi siir kirie aiir haii mi wi wadeyar swoki owi. Iriig.

Pol siya minam naingwokin om Korin hiran iikam simiir whinkinsiis haiginiuim sima Adi Komii siir siyugi siyu iir sibgu apim

¹¹ Kara, kanakanarin inkam biyienan boinkikin, kariir inig iirar swoki hainanpraprasnam. Kara hiriinanam bi naingwokin mi kariirin kima tirkin ti dimin iir tirim. Dimusi rani, kima kariir inig iir bi hainanpraprasikim mi iki iikam nhirim simiir bi boinmauugim hiniin, kara aposel inkam kibikin. Mi kara inig karamae nwokiswo mi wari aposel kam nhirim yipiki kima boiniyim hiniin wadiekim, sima wi kariirin dimin whirmin whirmin di swoki haiburi. ¹² Ti dimin taeminim ti kara tirim, kara kimaka biye bi nwokin. Mi ti dimin taeminim yim kimiir nisiimauugim hiniin, kara Jisi Kraisi siir aposel inkamin. Mi dimin kirie komii komiiyim kara tirim kimiir, iki iikamin simiir nisiimauuim, yipiki simiir kigim mouni haniin sima siinkaowim mi Adi Komii siirin kimiir mi boinmauuim mi kimiir mi nisiimauuin hiniin, Adi Komii siir kirieya ini kanakar nwowa. ¹³ Mi Adi Komii siir piugana sair iikamin iki omom omomin simiirin, sima ta yai aiir haiyim mi kara tari simiirin kara bi hauugin? Kara kimiirin minam bi sriigikin kariirin kima kigiraowim mi nae omaka

minam. Nningaka. Mi kima ha naingwowi, ti siyiu hiriinanin yio ini kara mi priitirin mi kara kimiiram srili, kariirsi naingwobunam mi ti dimin biyeyim kara tirim kimiir, kima simiirin wi hindarar ti aingwo owouu iuguski. Dimusi rani, kara kimiir whinkinsiis haiginuam tiri. ¹⁴ Mi ya tariigina ya kwoimaka aeya kara boina kimiiram nitam, kimiir kignakiyam. Mi kara wi kimiir iikamim simiir dimin whir swoki priiyksasae hai rani, kariir whinkinsiis haiginuamin. Nningaka. Kara kimiir dimin taemin kariir boriisopi. Kara ha naingwowi, iikam kima Kraiis siirarar dwo iski. Dimin taeminim yinisisim ima bi haigim mi simiir yopii adim simiirin simiirsi bi kigriraowikim. Dimin taeminim pi yopii ad ima haiyiskii mi yinisisimim simiirsiyin pi simar kigriraowi. An kara ini kimiir adnan yowwin Kraiis siir dimin taeminim simiirsi mi wim kima ini kariir yinisisimnan yowwim. Mi kara wi dimin whir kimiir warauranki hai rani. Nningaka. ¹⁵ Kara maingimaingka komiiga ti kariigi kariir umir imiirar mi igugusim kimiir whinkinsiis haiginuam. Mi kara wi pranae pranae mirii rani, wi kara naobugi iki iikamim simiir kwoinbud imiir whinkinsiis haiginuam. Kara kimiir whinkinsiisamin pranae pranae naingwo rani. Mi ti hiriinan siyiu kibiyin kara tirin, kariir digworaekwo imiir iugugusin kimiir yio siyiu wadeyaingin, aniya?

¹⁶ Mi kimiir iikam nhirim yim wi ha boini, ihi, kira kaimwowar boini. Krima ina ninoknankinim, siya krimiir digworaekwo bi kaukiki haigin. Mi Polin yio niksisaeyaki waiwiigin. Mi krimiir kwoinin siya kiyaiyim mi siir yayiim krimiirin ini sima ikwowaisi-ikiyim, inkamin nae niimauan wraisuim simam kiyau haigingigiyin simiir nobropam, ini siir hiriinan yowwin. ¹⁷ Kima kariir boinmauugi, kara panina tirkin, ha? Mi tari, ti kamim kara nikropkiyim kimiir kignakiyim mi tari sima? ¹⁸ Kara Taitas siirin bidiyar mi sriiyin, kimiiram waraur mi itim. Mi siya bidiyar mi inkim itin ti siir nomiiyau nwirin, ti tir nwowin saika. Mi Taitas siya kimiir bidi yiksisaeyin mi kimiir dimin taemin imiir bidi mi priihai priihaiyim, iyie? Nningaka? Mi siya mi kara, krira tari Adi Komii siir naeyiun siir dimin taemin imiirana nap rani, aniya? Mi krira tari dimin whiruan siirara tir tani? Ti dimin taemin hiriinanim simiir sibgu aingwo omoki.

¹⁹ Kara ha naingwowi, kima ta yokwo aiir mwaini mi kima wi ha naingwowi, ta yokwowa krima winkiya kimiiram, krima kimiir kwoin imiir kiyaiyam kinankugika mi kima wi ha niki aingwowim krimiirin, krima wadekim. Nningaka. Kariir nomiiyauim yipiki kara naingwokwonanaeyim, krima ti kamim yipiki Kraiis siirim, Adi Komii siya ini krimiirar kigiyin ti dimin taeminim ti krima boinkiyim kimiir. Mi ti yayiim ti krima winkiyim ta yokwo aiir, kimiir whinkinsiis haiginuam, kima Adi Komii siirgisir siyiu iirrarar dap iski. ²⁰ Krima ta yokwowa kimiiram whisarii bi winkika, ti simiirsika. Mi kara ta saair saaira naingwokwonanaeikin. Kara pi boriisopi, mhoiyya kara niti, kimiir nini kigniyam mi kara wi ha kipi nini kigni, kima ti dimin taeminim kara boinkiyim kima wakaeyokna apam, kima simiir nap rani. Dimusi rani, wim kima wi ti dimin taeminim kara tiranim kimiir whinkinsiis haiginuam wi simiiram naingwo rani. Kara minsi naingwoyimiyoki, ti dimin taeminim kimiir waraur kara nini kigi simiirsi naingwoyimiyoknae. Mi iikamim irika nwirika niniinansaowi mi irika nwiraka nomboin ii ae karamae nwowi mi yaii irika nwirika mi inii mi simiir piu imiiraram swoki aingwokwonaei mi isido whisa mi inibiiri mi yai bibiyie irni nwirni mi inikbumbuwi mi dimin taeminim hindara mi priiboin priiboini, yayiim iripa sibgu kitimbii boin karamae mi owi mi wim kima wi ti dimin taemin hiriinanim simiirar mi aingwo tibmii kani. ²¹ Kara ha naingwowi, mhoiyya kara kimiir kignakiyam niti, kariirin wi Adi Komii siya tirki, kimiir whwonkam ida nitsi nididim. Mi kara wi iikamim yipiki kara nhunikriropknatnoudninkigiyim wi simiirsi nouuboboini, iikamim yipiki Adi Komii siir piugana sairim simiirin wi kara nhunikriropkii. Dimusi rani, sima dimin bibiyie hiriinanim sima tirim, sima simiirsiyin naingwoyimiyok karamaekim. Sima ini dimin bibiyeyim, iikamim hii priinanae priinanaeyim sima tirim simiir napikim. Simiir kwoinim ti hiriinan dimin ima bidi yikpitmaiym. Mi hiriinan kinuwi mi kara wi ti iikam hiriinanim simiir kig rani. Friig.

13

Pol siya om Korin hiran iikamim simiirin min boinkin dimin taeminim sima napiyim sima sibgu mintirao.

¹ Tariigina kara kimiir kigam niti ya kwoimaka aeya. Mi kimiir iikam nhirim sima simiir nomiiyauwim simiir nikbumbuwi mi kima wi ti yayiim yipiki Adi Komii siya boinim, wi simiir wakaeyokna ap. Mi inkamim nwis nwoima mi kiritmai boinkii ti siirin mi sima wi sibgu danaaknankii haiginugi. ² Kara kimiirin ti iikamim yipiki dimin biyie simiir iikam nhirim simaka tirim, pi simiir boinkii. Biya kara kimaka waraurar niki owa kwisaka, kara kimiirin igao yai ti dimin taemin imiir boinkin. Mi tariinanin kara ti aru nwokiyin, kara kimiirin pa swoki boinkii. Mhoiyya kara kimiir kigam swoki iti, kara wi inkam nwirni swoki

kiwaki rani, rirmiiya nwowamin, yipiki dimin biyie tirin mi naingwoyimyok karamae ha nwowin. Kara kimiirin ti dimin biyieyim kima tirim wi simiirsi nonkwobumbuninkini. ³ Mi kara kimiiram waraur niti mi iikamim dimin bibiyie tirim simiir nini onkwobumbuninkingigam mi kima wi haini ninokninkini kariirin Jisis Kraiis siyar boinkikin. Mi iya siya kariir boinin, kimiir dimin bibiyieyim simiir nonkwobumbuninkinam mi kima wi haini ninokninkini, siir kirieya kimaka waraur nwowa sapisap rani. Niingaka. Saeya komiiga. ⁴ Mi iya Kraiis siya iikam krimiir hariinanar mi owin, inkamim siirin ina mi hainamim paeyin hiiiniya nirioninkinin, saika ha ninkin irinugiyim mi siya ina yaonamin. Mi tariinanin Adi Komii krimiir Wanin siya siir kirie komiia yipiki siir hidninsiin idwown mi siya omwai ha swoki waiyan, sairin siir bidi hauugiya. Krima mi Kraiis siya krima wi iripar haingiriyu owi mi nim krima inkam kirie komiian tani. Mi Adi Komii siya krimiirin wi siir kirie komii aiir whinkinsiis haiginuwi. Mi mhoiia krima niti mi krima wi siir kirieya sair niisiimauuw iikam kimiir waraurin, ta krima hida kimiir sair hariinan.

⁵ Kima, kima kimar hidnaei mi kima wi haini sibgu inokninkini, iyie? Niingaka, kima Kraiis siir yaiya kimiir kwoinau nwokaiya sair wakaeyokna apikim. Mi kima tari ninokninkin tani, Kraiis siya kimiir kwoinau waraur nwokaii, aniya? Mi kima siiram naingwo tibmii kani, kima tira sair hariinan mi siya wi kimiir kwoinau kwirii idwokaii. Mi hariinan tir karamae nwowi mi siya wi waraur nwo rani. ⁶ Kara hariiyar naingwo tibmii kani, kima ina ninokninkinim Kraiis Jisis siya krimiir kwoinau nwokaiyin. Krima iikamim yipiki niksisaeyim sim tani. Niingaka. ⁷ Krima Adi Komii siiramim minam kwis boini, siya wi kimiir nwoki whinkinsiis haiginuwim. Mi kima wi hariinanki nwowi, iki dimin bibiyieyim simiir wakaeyokna apim. Krima siiramim ti dimin taemin hariinanim simiiram bi sriigikin mi iki iikamim pa nwoki aingwowim, krima inkam wadiekim. Niingaka. Mi iikamim krimiirin hariinan naingwowi, krima ini yikiigiyim, ya ta hariinana ya dimin komii rani. Krima ha naingwowi, wari kima tirim yim ini ywowim, simiirarar dap iski. ⁸ Krima ina ninokninkinim ta sairin, krima wi ta yaimwokiayaimwowa sair dimin sim whir swoki kinkrip rani. Krima whinkinsiis haiginuwanin diminin whirkiwhiruwaargin ya yaimwokiayaimwo aeya. ⁹ Mi kima Kraiis siir yai imiir wakaeyokna api, kima tira sair hariinan mi krima wi maingamainga nwo rani, krimiir Adi Komiiyin siir kirieya iki iikamim yipiki dimin bibiyieyim sima napiyim simiir nonkwobumbuninkiniya sair niisiimauuwim. Mi iikamim krimiirin ha naingwowi, krima ini inig karamae ywowim yio ti hariinan mi owiyim, yi ini mi owin. Inokninkin krima Adi Komii siaramar sriininaeikim, kimiir whinkinsiis haiginuwam. Mi kima wi siir yai aiir nwoki wakaeyokna apim, kima tira sair hariinan. ¹⁰ Kariirin inigak Adi Komii siya nwowaiginugin, Adi Komii siir iikamim simiir grabim. Mi an kara kimiir tirbuwam tir tani. Mi hariinankiniuwi, biyin kima sair mwain mi wi kima kimar swoki grabna, iya kara ti aruwa niki owin. Mi mhoiia kara niti kimiir kigam, kara wi ta kariir kirie aiir nini tirni rani. Kara kimiirin wi hinda grab haiginuwi. Mi kima wi wadieki wadie nwoki owin.

¹¹ Ti kariir nomiiyauwim, krimiir yaiyim ini dig ywokiayim mi krima kimiirin pi hindara nokboinmamaigii. Kima dimin bibiyieyim simiirin digiumii haimriiyugig mi kima dimin miyikim simiiraramar dainniininkin iski. Irni nwirni dinan whinkinsiis ankinsiis mi kwoin whirua dwo mi iripa dingwomamair aekiyam. Mi Adi Komiiyin yipikin krimiiram naingwokwo nanaeyim mi krimiir whinkinsiis haiginuwiyin, iripa krima nongwomamair aeyam siya wi kimakar nwowi inokninkin. ¹² Kima ti Adi Komii siir iikamim warauranim, kima irni nwirni dikboinmamaair mi in min dinan ininkwo aninkwo.

¹³ Mi Adi Komii krimiir Wanin siir piugana tirana sair iikamim sima kimiir nikboinmamaigikin. ¹⁴ Kara hainina naingwowi, Biyan Inkam Komiiyin Jisis Kraiis siya kimiiram nwoki aingwobumbuwim. Mi Adi Komii siya wi kimiiramar nwoki aingwokwo irkakim. Mi Adi Komii siir naeyiuin siya wi kimakar nwowi, kimiir kwoinau waraur kimiir nomiyaunan. Iriig.

GALESIA

Pol siya ta yokwowa iikamim yipiki naingwo tibmiiyim nu haimii Galesia hiranim simiiram wankikin. Pol siya simaka hnr nwokin. Pol siya Adi Komii siir yaiya omisisimim nu haimii Galesia hiranim simiir boinmimauugin. Mi nhirim ta yai aiir wakaeyim mi sima ina yaingwo tibmiiyim Jisis siiram. Mi mhoiyya Judami kam nhirim ha nitim mi ti iikamim naingwo tibmiiyim simiirin sima ini boini sima siyupai siyupaiyim Moseski wingikim simiir sibgu onkworinim mi kamim simiir mois imiirin pi kitiyopnammir haiyim mi ta hiriinan sairsika sima wi Adi Komii saika nwoki amasukikinim. Mi mhoiyya Pol siya hiriinan wakaeyim mi siya ta yokwowa ha win hauugikin iikamim naingwo tibmiiyim simiir boinkiyam. Adi Komii siya iikam imiirin Jisis siiram naingwo tibmiiya inigak sairsir arar nrowaiginiuwikin. friig.

¹ Kara Polkin, kara ta yokwowa kimiiram wankika kara Jisis Kraiss siir aposel inkamkin. Kariirin ta mi aiir miriyamin nuan inkam nwirki bi nokmwim okwo haiginiugin. Niingaka. Mi Jisis siya mi Adi Komiiyim, ti inkamim yipikin Jisisni hidninsiin idwown ieyankin kariirin sowa nokmwim okwohaiginiugin ta mi aiir miriyam. ² Mi nomiiyauim naingwo tibmiiyim yipiki kanakar nwowim, krima whiekakarim kimiir nokboinmamaigii iikamim Jisis Kraiss siirim naingwo tibmii kiniiyim nu haimii Galesia warauranim.

³ Kariir kwoin komiiyim ha naingwowi Adi Komiiyim krimiir Adin mi krimiir Biyan Inkam Komii ikin Jisis Kraiss kimiirin wi sowa hauuwi naingwobumbu mi iripa nongwomamair aeyam.

⁴ Jisis Kraiss siya krimiir Adin siir yai aiirar wakaeyokna miriugin mi siya kwoin whirua asi nwokin krimiir dimin bibiyeyim simiirsi naowim ti siyu bibiyeyim ti nuin siir tiranim taka ii aiir nwowim simiirsi simiirsi nanmaiwarkainam. ⁵ Mi dimusi rani, Adi Komii siya ti hiriinan krimiirsi tirkin, krima siir inig aiir nwoki hainanyokiyokikaemi inokokin. Ihi, yai kaimwowaiga. friig. ⁶ Kariir piua ini warar yopaigiya dimusi rani, kima Adi Komii siir bidi haiburgigim yipiki biyya kimiir kwoin imiir niki kiyaiyim dimin kibiyin Kraiss siya priidiraerarkiyin kimiir biyya iyya siya naonama. Mi tariinanin kima siir yai kibi kibiyim yim biri kimiminkikim simiirin bidi haiburgigim mi kima ini iki yai nhirim kima ha naingwowyim yim wadiekim mi kimiirin wi sima whinkinsis haiginiuwi Adi Komii siiram sibgu wakaeyokna apim ini simiiram ninmiininkinkripkaiyim. ⁷ Mi kara kimiirin pi hinina boinkii, yaeya yai kibi nhir karamaeka yipiki wi kimiir whinkinsis haiginiuwi. Niingaka. Ini ta sasar ywowiskiyya ta karar boinmauwa. Kara ti dimin taemin hiriinanin simiir asi boini. Dimusi rani, kam yai bibiyie nhirim kimiir kwoinim sima pridaginiugim mi sima minam naingwokim Kraiss siir yai kibiyie nanmaiwarkainaeiyya saiiirin sima ninkpitkiyim yai biyye nimbiiyamam. ⁸ Mi krima mi Adi Komii siir paekwosim ieya krimar niti mi kimiirin yaeya yai nini boinmimauunii mi ti yayim biyya krima boinmimauuim simiir hiriinan boinmimauu karam nwowi, yaeya yai nini boinmimauunii mi yipiki ti hiriinan tiri, kara ha naingwowi simiirin wi Adi Komii siya tioidwomaii mi simiirin wi paeya nikropki. ⁹ Krima ti dimin taeminim simiirin bidiyar iki boinmimauuim mi tariinanin krima ini simiirar swoki boinmimauuim. Mi ti iikamim yipiki kimiirin nitim mi kimiirin yaeya yai nini boinmimauuniyim mi ti yayim biyya kima wakaeyim kariir kwoin komiiyim ha naingwowi Adi Komii siya simiirin wi dimin biyye tir haiginiuwi paeya nikropkiyam simiirin.

¹⁰ Mi kima hiriinyar naingwowi ti dimin taeminim kara wankiyim mi kara boinkii ikin mi iikamim wi maigimaiga kanaka nwowi. Niingaka. Kara simiirin minam boinkikin, Adi Komii siya wi maigimaiga kanakar nwoki owim. Mi kara ti dimin taeminim simiirin inkamaramar tirkiswo mi inkamim maigimaiga kanaka ha nwokiswo mi kara simiirin wi inkamaramar pi tirin wi Kraiss siir mi kigna miriiyan inkam kin di nwowi. friig.

Pol siya hinina niisimauugin ta aposel miyya siya miriyya inkami hindanki bi nitka.

¹¹ Ti kariir nomiiyauim, kara ha naingwowi kima ina sibgu inokninkinim ta Kraiss siir Yai Win Kibi aiirin ta kara nanaakninkii haiginiuwa kimiir biyya, ya ta yayi inkami kwoin airga bi priinaingwo boinkika. Niingaka. ¹² Ti yayi imiirin kariirin inkam nwirki bi boinmauugin mi inkam nwirki bi mi isiiimauugin simiirin. Niingaka. Yo Jisis Kraiss siya siyairgin kariir nanaakninkii haiginiuwim ti yayi imiirin yaeya siyu whirni.

¹³ Tiki yayim yim yai kaimwokim. Dimusi rani, kima bidiyar wakaeyim dimin bibiyeyim kara tirim biyya iyya kara dimin taeminim Judami iikamim sima tirim simiir napin kara dimin bibiyie kasa bi tirkin iikamim Adi Komii siir piugana saiiirin simiirin. Mi kara hinina naingwokim simiirin hiriinyar donkwobumbuninkin iuguski. ¹⁴ Mi kariir iripa yayoyieya sair kouwin ini kara ywowni ti yayim Juda iikam krima napiyim simiirin. Dimusi rani,

kara bidiyar sibgu wakaeyokna apin dimin taeminim krimiir brougae wanwiyaeyim sima tirim iya Adi Komii siir boiniyim Adi Komii siya big nasmirwaiya simaka nwowam.

¹⁵ Mi Adi Komiiyin iya kara kariir yopiini mhiinau hirar niki okaiyin siya kariirin saiiir nimbingikin. Mi mhoiyya siya kariirin ha sibgu grabaiginiuwun mi siya kariirin ina boinkiyin, kira kariir mi aiir mirii. ¹⁶ Mi siya kariirin hiriiran boinkiyin, mi siya kariirin ina yisiimauuwi siir yinisim iirin mi kara wi ti yai kibi kibiyim Kraiis siirim wi simiir asi boinmimauuwi iki iikamim yipiki Juda iikam tani simiir piugananim simiir. Mi ta ii aiirarin kariirin Adi Komii siya yisiimauu yipiki siir yinisim iirin, kara ti dimin iiramim inkam nwriniyam bi sriigin kariirin siya boinmimauuim. Niingaka. ¹⁷ Mi kara om komii Jerusalema hiriir bi mi amkin kamim yipiki biyya Adi Komii siya nimbiniim biigi bi aposel inkam nwowam simiiram simiir nini sriinakiyam mi kariirin sima boinmimauugiyim ti dimin imiirin. Mi biri kimiminkikin kara ina yamsauwin nu komii Arebia hiriir om siiyin apa iikam kwisuwaki nwowiyin siir. Mi mhoiyya kara ini om komii Damaskas hiriirar swoki amin. ¹⁸ Mi mhoiyyan biewi whoimim ha namkiyim mi kara kimidiniya om komii Jerusalema hiriir yam mi kara kimidiniya Pita siir kig yipiki kara nini owowun mi kara nini boiniuwun iiyim iuur iriyyar. ¹⁹ Kara aposel inkam nwrir bi swoki kigiminkin kara Jems siirarar kig Biyan Inkam Komii Kraiis siir nomousimin kara ti inkam iirarar kigin. ²⁰ Mi ti dimin taeminim ti kara winkiyim yim yai kaimwo imairgim Adi Komii siya ina ninokninkin kara kimiir niksisaie rani.

²¹ Mi ta kara nama om komii Jerusalema hiriir saiiir mhoiyyan kara hir ha haiburgigin mi kara kimidiniya nu maeyauim Siria, Silisia sowiirim simiir hiriir yam. ²² Mi taka iyya, iikamim Jisis Kraiis siir piugana saiiir nu haimii Judia hiranim sima kariir bi kigim mi kariir bi mi kigsibgim. Sima yayim kam ima boinim kariir hinin simiirarar wakaie, ²³ inkamim yipiki krimiir nipimparin mi krimiir nigbumbuwin mi krimiir nisomsomaowin tariinanin siya ini Yai Win Kibiya Kraiis siira ini saiiir boinmimauuwin yipiki siya tirbuwam niki tira. ²⁴ Mi sima dimin taeminim Adi Komii siya tirim kariir simiir wakaeyim mi sima kimidiniya siir inig iir hainanki. Iriig.

2

Aposel nhirim sima kwoin whirua Pol saika nwokikim

¹ Mi biewii iuur whiiyim namkiyim simiir mhoiyyan, kara kimidiniya Banabas saikar yam om komii Jerusalema hiriirin. Mi kara Taitas siirin warar yankin ikuanam mi siya kimidiniya kriraka yankin am. ² Kara hiriirin whisarii bi namkin kariirin Adi Komii siya nisiimauugin mi siya kariirin minam naingwokin kara hiriir namim. Mi kara hiriirin ha namin mi iikamim hapairanim simiirin ina boinmimauuwamin ta Yai Win Kibiya ta kara boinmimauuwiya iki iikamim hinda tindanim yipiki Judami piugana saiiir karamaeyim simiir mi kara iikam whiekakim simiirar bi boinmimauu irkakim. Kara kamim Adi Komii siir piugana saiiir hapairanim simiir bi nwowiyim simiirar boinmimauugin. Kara minam naingwokin sima ta Yai Win Kibiya ta kara boinmimauuwa iki iikam nhirim sim, wi sima nwoki anaaninkii haiginiuwim. Kara minsi nididgin dimin taeminim biyya kara tirim simiirsi mi ti tariinan kara mi tirim yim wi naekak nwo rani. ³ Taitasin ti inkamin yipiki kanaka namin hiriir, yio Grikan inkamkin siya Judami piugana saiiir tani mi nim krima kimidiniya ha boin sima Taitas siir mois aiir kitiyopnir haiyam tirim mi Juda hapairan inkam komii komiiyim naingwo tibmiiyim sima siir mois aiir kitiyopnir haiyam ini boiriisopin Juda simiir inkamnan nwowam mi siya wi simaka irpa nwoki owim. Niingaka. ⁴ Mi nim krima ti kamim ti dimin iirin hiriinan dimusi bi boinkikim kam nhirim yipiki yaimwoni boin karamae nwowiyim sima krimiir nomiiyau nwokim mi sima Kraiis siir yai imiir bi sibgu wakaeyokna apkim, yim sima Taitas siir mois aiir kitiyopnir haiyam tirkim. Mi ti kamim krimaka nini oniyim krima bi ninokninkinim diminin sima napiyin. Mi sima kamim dimin taemin nini kigninprionakiiyim sim hanin nwokim dimin taemin kibi kibiyim Kraiis siirim rirmiyya krima naingwo tibmii apiiyim simiir. Krima tariinanin Moses siir siyyu komii iir nwo rani mi krimiirin wi siya nanmaiwarkaina rani, yipiki biyya Juda iikamim sima napin. Dimusi rani, krima mi Kraiis Jisis siya, krima ini nwiurwar ywowiskiyim. Mi ti inkamin krimiir kiyaiyam minin krima Mosesni siyyuin biyyanin siir napin nim wi inkamin maeyauwa mi biyye miriyya sae nwokaiyin wi si hinin pi ywowin. ⁵ Mi krima simiir yaimirsim kwir bi swoki wakaeyokna apmiminkim. Dimusi rani, krima Adi Komii siir yayia kimiir wokmaihaiginiuwana saiiir sibgu kigiraowi mi kima wi ta hiriinan saiiirsi nwowi iki yai bibiyeyim simiir wakaeyokna apim.

⁶ Mi ti kamim hapairanim yipiki inig komii komiigakim mi iki iikam nhirim Adi Komii siir piugananim sim kigiraowiyim mi an kara ha naingwowi ti inkam komii komiiyim sima mi owa ya kariir whwonkam idan ya dimin komii rani. Dimusi rani, Adi Komii

siir whwonkam idan iikam whiekakim ini hiri hiriinankinar nwsowowim. Mi kamim yipiki simiir inigim komii nwowim, sima kariirin yaeya yai boinmauwam bi swoki boinmauwugim ti yayim kara boinmimauuwanim simiirin. ⁷ Mi sima hiriir yinokninkin Adi Komii siya kariirin yai miyik miyik imiirar hauugin mi siya kariirin ha nimbingiyin mi ina yikropkiyin mi kara ina boinmimauuwamin siir yai imiirin iki iikamim Juda iikam tani simiir piuganim simiir iikam imiir, Adi Komii siya mi imbingiya Pita siir saair hiriinan, Yai Win Kibiya Kraisi saair boinmimauuwam iki iikamim Judami piuganim simiirim simiir. ⁸ Adi Komii siya Pita siir whinkinsiis haiginugin siir yai kibi aair boinmimauuwam iki iikamim Judamiyim simiir. Ta Pita siir siya whinkinsiis haiginuwa biya saair hiriinan. Mi sima bidiyar yinokninkinim kariirin Adi Komii siya nimbingin mi siyar whinkinsiis haiginugin siir yai kibi aair boinmimauuwam iki iikamim Juda iikam tani simiir piugana saair iikam imiir. ⁹ Mi sima ti dimin kibiyin Adi Komii siya tirkiyin kariir siir ninokninkinkinyin ti siya nimbingiyin kariir siir yai kibi aair boinmimauuwam mi inkam komii komiiyiim Adi Komii siir piugana saairim om komii Jerusalem hiranim, Jems, Kaiapas, mi Jon, sima kimidiniya in Banabas mi kara kariir yonkwo mi ta in sima nonkwowa kariir ya min nisiimauuga sima wadie bidi ywokiym krira ta Adi Komii siir yayia saairin hiriir boinmimauuyokiyokiyamim iki iikamim nu haamii Judia hir nwowim simiir. ¹⁰ Sima kariirin ti dimin whiruwan siirarar boinkikin. Sima minam naingwokim krira hinina naingwowi krira umir simiir iikam paeprikabim nu haamii Judia hiranim simiiram hauugiyim. Mi ti diminim kara tiram naingwowim kara simiirin bidiyar tirim. Iriig.

Pol siya dimin biyeyim Pita siya tirim om Antiok simiir boininkigin

¹¹ Krima iripar mariigim Adi Komii siir yai aair boinmimauuwim mi mhoiyya Pita siya om Antiok hir nini kignakiyin hirani iikam imiir mi kara siirin siir whwonkam idar yik. Dimusi rani, siya ti dimin biyie whirin siir tirkin. ¹² Kara siirin io whisarii bi nwokin ti dimin whiruwan siya tirin siirsika. Biya kam nhirim Jems siya nikropkiyim om Antioka tiriiir nitam, Pita siya biyya iikamim Juda iikam tani nae simaka nidwokai aekin. Mi mhoiyya ti kamim Jems siya nikropkiyim ina yimbiniyim om Antioka hirir mi Pita siya iikamim yipiki Juda iikamim simiir piugana saair karamaeyim simiirin ina haiburgigim. Dimusi rani, siya pi nididgin ti kamim yipikim om komii Jerusalem hiranim yipiki Mosesni yayim biyanim sim napiyim yipiki ha boinin kamim Adi Komii siyiu napiyim simiir mioisim yim kitiyopnimmir hai mi ti inkamin siirin io siya yo. Dimusi rani, ta nae siya naeya simaka saairsika. ¹³ Mi Judami piugana saair iikam nhirim yim ta ii aairin nae Juda iikam tani simiir piugana saair iikamim nae simaka naeyim mi ini ta ii aairar yadigniyin. Mi sima ti iikamim simiirin Pita saika hirar ywoki mi Banabas siya hiriinan kigin mi siya ini hiriinan siyiu biyie iirar mi apin mi siirin iriipi hiriinan iki iikam nhirim simaka hirar mi okmwim ogig. ¹⁴ Mi kara simiirin hiriinan ninokninkinim sima Adi Komii siir yai kibi aair sibgu ap rani mi kara Pita siirin ti iikam whiekakim simiir whwonkam idar boin, ni kira Judami piugana saair inkamkin mi ni kira dimin taeminim Judami piugana sima tiriyim simiir dap. Mi kira ini dimin taeminim yipiki Juda iikam tani simiir piuganan iikamim sima tiriyim ini simiir napim. Mi ta hiriinan saairsika mi kira iikamim Juda iikam tani simiir dimusi boinmimauwi, simiir kwoin imiir kiyaeiyam mi sima wi dimin taeminim Judami piugana saair iikam ima napiyim wi simiir nwoki apim, ha? Mi ni kirarin ti dimin hiriinan simiir bi napkin! Mi ni kira pi nididgin Jemsni kamim yipiki kariir nini boiniyim simiirsi. Iriig.

Mi yipiki Jisis siir yai imiir sibgu wakaeyokna apiyim wi iikam bimbiuwii nwo rani mi simiirin wi Adi Komii siya nanmaiwarkinaei

¹⁵ Mi nim krima iikamim yipiki krimiir yopiyyim krimiirin Judami piugana saair naokainam nim krima iki iikamim hinda tindanim sima hinin tani Juda iikam tani simiir piugana sae karamae rani, yipiki ha dapiyim iikam bibiyie yipiki Adi Komii siiram wakaeyokna ap karamae nwowiyim. ¹⁶ Mi nim krima Juda yinieyim ina ninokninkinim Adi siya ha bi boinkin iikamim wadie nwowiyim yim dimugi nwo rani, yim sima Mosesni siyiuim sim napkim. Niingaka. Dimusi rani, sima Jisis Kraisi wakaeyokna apkim. Krima Jisis Kraisi siirarar wakaeyokna apkim mi Adi Komii siya wi kwoin ara asi naingwowi krimiirin wadie. Mi krima Mosesni siyiuin siir siyiuim sim napkiswo mi nim wi wadie di ywowi. Adi Komii siya ha bi boinkin, inkam nwirki wadiekin Moses siir siyiu komii iir bidi sibgu apim. Niingaka. ¹⁷ Mi krima ha naingwowi Adi Komii siya krimiirin ha boinkin krima wadiekin. Dimusi rani, krima Kraisi siir wakaeyokna apkim mi mhoiyya krima ha wakaei Adi Komii siya ini ha boinin krima Moses siir siyiu komii iir dap mi wi siya nwoki grabaiginuwim mi yio ti kwoin hininin yio miyik rani. Mi krima Moses siir siyiu komii iir nikwowsaii mi Kraisi siiram ha ninmiininkinami krimiir grabaiginuwam mi tiriginin yio wi hinina nisiimauwi, Kraisi siya krimiir dimin biyie bida tirhaiginuwim

mi krimiirin siya bidi tirkiyim dimin biyie tiramin. Ana ti yayim kaimwokim, aniya? Niingaka. Kraisi siya dimin taeminim krima naingwo tibmiiyim simiir bi tirbuwikin siya krimiirin minanar whinkinsiis haiginiuwikin krima Adi Komii siir yay imiiram naingwo tibmii kaniin. ¹⁸ Mi ta biya kara haimriiyugiga Moses siir siyiu komii siir saeya kaimwoki niuwi mi mhoiya kara ha swoki ami siiram mi ha naingwo tibmii kaniin mi kariirin dimin whirki kimbu karamae siya nwowaiginiuwi Adi Komii siir whwonkam idan mi iikamim sima wa swoki inokninkinkii, kara simiir bidiyar iki iisimauuwun ti siyiu hiriinanin mi an tari dimin biyekibiyie iirar tirkin. ¹⁹ Biya kara minan mirii nanaekin Moses siir siyiu komii siir napamin, kara ina ninokninkinikn kara inkam biyie nwokin mi kariirin kimidiniya Adi Komii siya yonkwobumbuninkin haiginiu mi ta hiriinan sairsika kara asi naokin. Mi kariir igsopa Kraisi siya asi nonkwokairinanaowidgin mi siirin Adi Komii siya yonkwobumbuninkin haiginiu mi siya ha naonamkin paeyin hiiniya nirioninkin siir. Mi tariinanin kariir kwoinin Moses siir siyiu siir napam naingwo rani mi ta hiriinana kara inkam miyik Adi Komii siir whwonkam idan wi sairsi nwo rani. Niingaka. Mi tariinanin kara ini rirmiiya ywokiyan Adi Komii siir yay imiir wakaeyokna apin. ²⁰ Whisarii rani, Kraisi siya bidi yaowin mi ti siyiuim biyanim kara smiir nap rani, yim bidi digiyim. Mi tariinanin dimin taeminim kara tiriyim kara kariir kwoinaigar naingwo diriraerar tani. Niingaka. Kara Adi Komii siir yinisimin Jisis siiram naingwo tibmii mi kara siiram naingwokwonanaei yipiki kariiram naingwokwonanaeyin mi kariirsi naowin mi kariirin siya whinkinsiis haiginiugin kwoin whirua Adi Komii saika nwowim. Mi ti diminim ti tariinan kara tirim kara Adi Komii siir yinisimin Jisis yipikin kariiram naingwokwonanaeyin mi kariirsi naowin kariir whinkinsiis haiginiuwam siir kirien tirkin. ²¹ Kara ti dimin kibi kibiyim Adi Komii siya tirkiyim hinda whisarii priiywokaiyamam bi tirkin. Mi kara simiirin wi digiumii haigingig rani. Niingaka. Mi Adi Komii siya iikam imiirin ha boini sima wadekim. Dimusi rani, sima Adi Komii siir yay imiir wakaeyokna apkim biya Moseski si hauugiyim iikamim sim mi Kraisi siya wi di yiti. Moses siir siyiu komiiyan yio wi Adi Komii siir di tiri, krimiir boinam hinin, krima dimin whirki bi kimbugim. Kraisi siya whisarii bi naokin siya bwamkakn siya asi naokin. Kraisi sasairgin Adi Komii siir tiri, krimiirin siya hinin boinam krimiirin dimin whirkin bi kimbugim yio biyan siyiu komiiyan si rani. Niingaka. Iriig.

3

Kimiirin wi piki hinin dimin iki nwowaiginiuwi wadie nwowamin Moses siir yay ima iyie? Kraisi siir yay ima.

¹ Kima iikamim Galesianim kima iikam paipai rani! Mi kima iki kam nhirim simiir dimuam kigninkinkim kimiir kwoin imiir kiyaiyamim. Mi kima Kraisi siir yay kibi kibiyim simiir bi wakaeyokna apkim, aniya? Krima kimiirin bidiyar iki boinmauwim idowiyar kima kigni hanin ta siya naonama paeyin hiiniya nirioninkin si. ² Kara kimiiramn pi dimin whiruan siiraramar srii. Kima Adi Komii siir naeyiun siirin panin panina hai? Mi kima siirin ti dimin taeminim Moses siir siyiu komii ieya boinim simiir wakaeyokna apim mi ha haigin, aniya? Iyie? Mi tari kima Kraisi siir yay imiir wakaeyokna apkim yipiki biya kima wakaeyim? Kaimwokikaimwowim yim ini Kraisi siir yayim sima simar ywowsikiyim. ³ Mi tariinanin kima biyie panin panina nwokin? Adi Komii siir naeyiun kimiirin siya whinkinsiis haiginiugin mi kimiir kwoinin siya kiyagim mi kima biigi biyian Kraisi siir yay kibi kibi imiiramn ha wakaeyokna apkim. Mi tariinanin kima ha naingwowi kima siir dimin taemin kibi kibiyim simiiramn ina sibgu apkripkaiyim kimiir kirieniyar mi kimiir kuim ini kirieya nwokripkaiyim, aniya? Niingaka. ⁴ Mi ti dimin kibiyin Adi Komii siya tirkiyim yio dimin komii rani. Niingaka. Yio dimin komiigikomii ieyairgin. ⁵ Mi Adi Komii siya siir naeyiun kimiir dimusi hauugikin dimin kirie komii kimiir iikamim simiir ingar nonkw nonkw diriraerarim? Siya ti hiriinan dimusi bi tirkin kima yayim biya Moseski si boinimauuwim simiir wakaeyokna apkim, iyie? Mi tari minsika, kima Kraisi siir yayim yipiki kima wakaeyim simiir warar mi wakaeyokna apkim? Yim tiriuginim yim Kraisi siirairgin.

⁶ Krima ina ninokninkinim. Dimusi rani, Adi Komii siir yayim biya profet kamim sim winkyim sima ti hinina winboinkikim, Ebrahim siya yayim Adi Komii siya boinkiyim siir simiir wakaeyim mi siya ti hinina boinki, Adi Komii siir yayim yim kaimwowaigim mi siya boinim siya simiirin wa tiri. Ebrahim siya ti hiriinan naingwokim mi siya ha naingwo tibmiigin Adi Komii siiramn mi ta hiriinan sairsika Adi Komii siya hinina asi boinkin siya dimin whirkin bi kimbugin. ⁷ Kima ti hiriinan siyiu kaimwowin ti kwaboanamn siir dinokninkin. Iikamim yipiki iinokninkinok Adi Komii siiram naingwo tibmii kaniyim mi sima dimin taeminim siya boiniyim simiirin ha tiri, sima sasairgin Ebrahim siirgisiiir yinieyim. Dimusi rani, yim sima Adi Komii siiram naingwokim Ebrahim siya boina siir sair hiriinan.

⁸ Adi Komii siya iikamim Juda iikam tani simiirin bidi bidiniyar ninokninkin sima wi simbi naingwo tibmii Yai Win Kibi aiiram mi sima wi wadie simbi nwowi. Dimusi rani, simiir kwoinim aowa aowa hinina naingwokim Adi Komii siya ta siya boina wi sair hiriinanar tiri. Mi ta hiriinan sairsika siya biya Ebrahim siir asi boinkin siir yai kibiyim yipiki wi mhoiya nimbiam mi yipiki siya siirin hinina boini, mhoiya kiriirsiyir kara iki iikam whiekakim iki omom omomim simiirin wi yapayapa tirhaiginiwi kirir kirieni. Ebrahim siya ti yai imiiram naingwo tibmii kangin mi siya ti hinin asi boinkin, Adi Komii siya wi ti hinina tiri. Mi Adi Komii siya hinin asi boinkin siya dimin whirki bi kimbugin. ⁹ Mi yipiki hinina naingwowi Adi Komii siya ta siya boina wi sair hiriinanar tiri mi Adi Komii siya simiirin wi hinina boini, sima dimin whirki bi kimbugim ta biya siya boina Ebrahamni, Ebrahim siya dimin whirki bi kimbugin.

¹⁰ Mi iikamim yipiki ti yayim Moseski si winkiyim biya simiirar napkripkaii mi Adi Komii siya wi io simiir nwowi mi simiirin wi siya toidwomaii. Dimusi rani, siir yai kibi kibiyim Yokwo Komii saeya boinkiyim ti hinin, iikamim yipiki ti yayim biya Adi Komii siya boinkiyim Mosesni simiir wakaeyokna api ti yokwonau hir nwokaiyim sima simiirin hiriyar wakaeyokna apsw mi hiriinan tir karamae nwowi simiirin wi Adi Komii siya toidwomaii. ¹¹ Mi yayim Adi Komii siir Yokwo Komii aiir nwokaiyim yim ti hinina boinkim, iikamim yipiki ha naingwowim Adi Komii siya dimin siya boini siirin wa tiri mi Adi Komii siya simiirin wi hinina boini, sima dimin whirki bi kimbugim mi sima wi Adi Komii saikar nwoyokiyokikaeyami inokinokin. Mi tariinanin krima ina ninokninkin Adi Komii siya wi inkamim Mosesni siyu komiiyin biya Adi Komii si hauwim siir wakaeyokna apim wi sairsi nikiu rani, siirin hinin dimin whirki bi kimbugin. Niingaka. ¹² Mi siyuin Adi Komii siir yai imiir wakaeyokna apiyin yio saika bi namasugin. Niingaka. Adi Komii siir yayim Yokwo Komii hir nwowim yim ti hinina boinkim, ti iikamim yipiki Mosesni yayim sim wakaeyokna apim, sima simiirar wakaeyokna apkripkaii mi ta hiriinan sairsika sima wi hiriinan asi nwoyokiyokii Adi Komii saikan.

¹³ Krimiir igsoya Kraisi siyar yowokairinanaowid mi siya miyikan bi nwoyin mi siya ha naonamkin mi ta hiriinan sairsika siya krimiir asi whinkinsis haiginiugin krima Moses siir siyu komini yayim simiir haiburgim yipiki Moses siir yai ima boinim krimiir nonkwobumbuninkinam. Adi Komii siir yaiya ta hinina boinka, inkam nwirin yipiki inkam nhirkim nisomaowu mi paeyin hiiniya nironinkin si ninkin irinugi, yio tiriginin yio min niisimaugin siirin Adi Komii siya bidi yimbiyiyin nonkwobumbuninkinamin. ¹⁴ Mi Adi Komii siya Kraisi siirin minam tirkin siya biye nwowim mi pi naowim mi ta hiriinan sairsika ti dimin kibi kibiyim yipiki biya Adi Komii siya boinkiyim Ebrahamni dimin kibi kibiyim, yim Jisis Kraisi siirgisiirgim yim wi iikam imiiram niti yim wi Juda iikamim simiiram nit rani. Kraisi siya ti dimin hiriinanin siir asi tirkin mi krima iikamim wi siir naeyu iir nwoke haiyim yipiki biya siya boingigin siirin wi siya nikropkii mi krima ti hiriinanar naingwokim Adi Komii siya ta siya boina wi sair hiriinanar tiri. Iriig.

Mi yayim yipiki Adi Komii siya hauugiyim Mosesni yim ti yayim Ebrahamni siya hauugiyim simiir maeyau aar bi kicina onawidgim

¹⁵ Ti kariir nanyiayum, tiriginin yio krimiir siyu ieya. Mi inkam nwisowa sowa diriyar boinkii diminin sowa tiranin siir mi sowa siirin ha winkii gavmani yokwowa sair mi mhoiya wi inkam nwirki swoki kicina haigin tani ti yayim sowa winkiyim yim wi hiriyar nwowi ti sowa winkiyim biya simiir hiriinan. ¹⁶ Mi ti hiriinan siyu kaimwowin, Adi Komii siya Ebrahim siir kitibmii boinkin mi siir prinou ikim. Mi Adi Komii siir yayim Yokwo Komii hir nwowim yim siir yinneyim simiir wara bi boinkin mi simiir hoingak bi mi imbingin. Niingaka. Yim siir yinisim nwiruwan siirarar nimbingin mi ti yinisim nwiruwan yio Kraisi siyairgin. ¹⁷ Kara ha naingwowi kima ti diminin siir dimin mwokimwowin siir dinokninkin. Biya Adi Komii siya Ebrahim siir kitibmii boinkin yipiki siya tirana. Mi biewii 430yim ha namkiyim mi Adi Komii siya siir siyu komiiyin Moses siir hauu. Mi yayim wi swoki inak rani, ti Adi Komii siya nimbingiyim mi siya boinimauugiyim Ebrahamni mi sima wi hinda priywokaeyam tani. Niingaka. Yim wi hiriyar nwoyokiyokiiyami. ¹⁸ Mi krima ti yayim Adi Komii si hauwim Mosesni simiir wakaeyokna api mi krima dimin kibi kibiyim Adi Komii siya nimbiniim simiirin ha haii mi tari ta kitibmii boina Adi Komii siya kitibmii boina Ebrahamnaka ya wi naekak nwo rani mi tariigina ya kaimwo rani. Mi krima ti dimin kibi kibiyim siya nimbingiyim simiirin wa haii. Dimusi rani, nimbina yipiki Adi Komii siya nimbingiya Ebrahamni sairsika, Mosesniya sairsira rani.

¹⁹ Mi ti yayim Adi Komii siya Mosesni dimusi hauugin? Adi Komii siya ti yayim iikam imiirin minam hauugin krimiirin hinina niisimauwim ti diminin krima tiriyin yio miyik rani, yio ini biye yowoin. Mi Moses siir yayim yim ini krimiirar niki kigirao kripkaiyim mi wi Ebrahim siir yinne ieyar nitbudgii yipiki biya Adi Komii siya boinin inkamin. Adi Komii

siya siir yayiyim siir paekwosim imiir boinkikin mi yim sima simiirin Moses siir boinmauu. Mi inkam nwiiruwam Adi Komii siya mi iikam ikim simiir bopowar nwowiskiyin siyairgin mi siir yayiyim siya pi simiir boinkii mi yim sima pi kwoin whiruwar mi okii simiir tiramin. ²⁰ Mi Ebrahim siirin yio Adi Komii sikisiyar boinkikin ti nimbiniim siya tiranim siir. Mi ya ta iya ya bopwonau nwonam inkam karamaeka simiir bopwonau nokwokairiowam Ebrahim siir tiram kwoin whirua siya nwokiyam ti dimin iiram. Adi Komii siya ti hinina boinkikin siya wi hindara priitirkii ti siya boinin simiirin. Mi ta nimbina Adi Komii siya hauuwa Ebrahimni ya ini ti yayiyim Adi Komii siya hauuwim Mosesni ini simiir kou ywowa.

Moses siir siyiu komiiyin siya siyairgin krimiir kigriraowiyin krimiir nikunamam Adi Komii siir kingiin hiriir namam

²¹ Dimuga? Mi ti yayiyim yipiki Moseski si hauuwim iikamim sim mi ta nimbina Adi Komii siya hauuwa Ebrahimni sima bidi yikripa? Nungaka. Mi yayi kibigi nwokiswo ya iikam imiirin wi saeyar pi whinkinsis haiginiuwim iripa Adi Komii saika nwowam mi Adi Komii siya wi ha pi boinin ti iikamim yim iikam wadiekim. Dimusi rani, sima ti yayi kibi imiir wakaeyokna apkim mi sima wi hiriinan nwo rani. ²² Adi Komii siir yayiyim Yokwo Komii saiiir nwokaiyim yim krimiirin ti hinina boinkim, iikam whiekakim dimin biyie tirim nim krime ini paeyin uridgi nitkiyiyin ini siir hiriinan ywowim. Mi ti iikamim yipiki wi Jisis Kraiis siir wakaeyokna api mi Adi Komii siya simiirin wi ha boini sima wadiekim. Dimusi rani, sima hinina naingwo tibmii kiini ti dimin taeminim biya siya nimbiniim simiirin wi tiri.

²³ Biya Kraiis siir yayiyim niki it karamae niki owim mi ti yayiyim Moseski si hauuwim iikamim simiir krimiirin sima kigriraokim mi krime simiir wakaeyokna apim mi ini Adi Komii siyar tirbudgiyin dimin kibigikibi iirar Kraiis siirin yipiki krime sibgu wakaeyokna apanin. ²⁴ Mi ti hiriinan sairsika ti yayiyim yipiki Moseski si hauuwim iikamim simiir krimiir kigriraowam yim min nusiimauugim krimiirin, krime miyik rani mi krimiirin min mi tirkikin krime Kraiis siiram niwitamim mi Adi Komii siya wi ha boini, krime dimin whirki bi kimbugim. Dimusi rani, nim krime hiriirar naingwo tibmii kiini ti digworaekwowim siya nimbiniim, siya wa tiri. ²⁵ Mi tariinanin Kraiis siir yayi kibiyim yim bidi yitkiyim mi Moses siir siyiuin krimiirin siya kigriraorani, yio bidi digiyin. Iriig.

Naingwo tibmii saisaiga Adi Komii siir yinisisim krime nwowana

²⁶ Wim kima Adi Komii siir yinisisimkim. Dimusi rani, wim kima ha naingwo tibmii kiini, dimin taeminim biya siya boinin siya wa tiri mi nim krime wa iripa kwoin whirua Jisis Kraiis saika nwoi. ²⁷ Mi wim kima Adi Komii siir yinisisimkim. Dimusi rani, biya iikam kimiirin yipiki iikam nhirkim baptais haiginiuwim, sima kimiirin Kraiis siir inigni baptais haiginiugim mi kima iripa asi nwoi Kraiis saika. Mi Adi Komii siya kimiiramin wi Jisis Kraiis siiram siya naingwowyi wa saiiir hiriinan naingwoi. ²⁸ Mi ta hiriinan saaisika ti hiriinan asi tirkin mi tariinanin iikam kima isido whisa bi nwoko Juda piugana sima mi Juda piugan tani yim sima mi iikamim hinda whisarii mi priimiriyyim mi iikamim rirmiiya nwoyiyim yim sima mi wigkamim yim sima. Nungaka. Adi Komii siya ha naingwokin yi ti hiriinan siyiuin yio dimin komii rani. Iikam whiekakim ini hiriir hiriinanankar ywowim. Dimusi rani, krime Kraiis Jisis siirgin. ²⁹ Mi kima Kraiis siirginuwi mi wim wi Ebrahim siir yinie nwoi mi ta hiriinan sairsika mhoiyya kima wi dimin kibi kibiyim simiir asi haii yipiki Adi Komii siya nimbiniim Ebrahimni siir hauuwam. Iriig.

4

Mi krime miyan kam Kraiis siirsayar nwoi Adi Komii siir yinisisim

¹ Yayi nhirim yim ti hinungim, yinisisim nwiirin dimin taemin whiekakim siir adin siirim yim wi siya haii mi simiirin wi siya kigriraowi mi iya siya yinisisim niki owa siya ti dimin hiriinanin simiir bi haigin, siya inkamin hinda siir adni mi whisarii priimiriyyin siir hiriinan nwokin. ² Mi siya ini yinisisim niki okripkaiyin mi siya iikamim simiir yayi imiirar wakaeyokna ap yipiki siir kigriraowiyim mi siir dimin taeminim siya haiyanim yim wi ta iya siir ad ieya nimbingiya saiiirar nadgiuwi mi siya wi haini haii simiirin. ³ Mi biya nim krime ti yinisisim siir hiriinan nwokin mi krimiirin dimin biyie saeyar widnonkworinugim mi krime uridyu bibiyeyim mi iki dimin bibiyeyim ti nuin siirim simiir asi wakaeyokna apkim. ⁴ Mi ta iya yipiki Adi Komii siya nimbina saeya nitkiya mi siya siir yinisisim iirin ha nikropkiyin mi siya ini inkamar yimbiyamim. Mi siirin wig ira saeya yaokainaki mi siya ini yayiyim yipiki biya Moseski si hauuwim Juda iikamim simiirar mi wakaeyokna apkim. ⁵ Siya ti dimin iirin dimusi bi tirkin siya krimiirin wi hiriinansi nwoki whinkinsis haiginiuwim mi iikamim yipiki Mosesni yayiyim sim wakaeyokna apim krimiirin wi saeya nwoki owaiginiim rirmiiya. Mi krime wi Adi Komii siir yinisisim nwoki owim, siir yinisisim siir hiriinan yipiki wi dimin taeminim Adi Komii siya nimbiniim krimiir simiir haii.

⁶ Dimusi rani, wim kima siir yinisisimkim, Adi Komii siya siir naeyiu iir bidi yikropkiyin yipiki siir yinisisim siir kwoinaw hir nwokaiyin kimiir kwoinaw waraur nwokaiyam. Mi Adi Komii siir naeyiuin krimiirin yio min tirkin krma maingimainga nwowim mi Adi Komii siir boinim, kira krimiir adgin, kira krimiir adgin. ⁷ Mi tariinanin kima wi ii priei nwo rani, iikamim yipiki maeyaua mi biyie miriyya sair hugripkikikaiyim simiir hiriinan. Niingaka. Wim kima Adi Komii siirgisiir yinisisimkim. Dimusi rani, kima Kraisi siir wakaeyokna apikim mi wim kima Adi Komii siir yinisisimkim mi kima ti digworaekwowim Adi Komii siya nambinim krimiiram yipiki siir yinisisimim, krma simiirin wa haii. Iriig.

Pol siya iikamim nu haimii Galesia hiranim simiirsi naingwoyimoyokin.

⁸ Biyya Galesia kimiir iikamim iriipi hiriinan wim kima Adi Komii siir bi mi inokninkinkim mi ti uridiyu bibiyeyim mi dimin taemin nhirim kima naingwo tibniyyim, yim Adi Komii siir hiriinan tani. ⁹ Mi tariinanin kima Adi Komii siirin ina ninokninkinin. Mi kinarin ha ninokninkin tani Adi Komii siya kimiirgikimiirgin, kimiirin siya bidi yimbiingiyim siir yinisisim nwowam. Mi ti uruwai siyaowaiyim tidiyiuni kima nikrimtio iupimpit kuukaiyuwim kimiir widnonkworinuwim wim ini simiiram swoki akaininkirionaim. ¹⁰ Mi kima ti dimin taemin hiriinanin simiir napim mi kima hiriyyar naingwowi Adi Komii siya kimiirin wi hinina boini, kima wadiekim. Dimusi rani, wim kima ii bwanim mi biewiyyim yipiki biyya Moseski boinim krimiir iikamim Judamiyim krma simiir napim. ¹¹ Mi kara iikam kimiiram naingwoyiyim mi kara ini nididkakar ywokiin dimin taeminim kara tirim yim wi hindara priiywokaeyami. Dimusi rani, ti yayim ti tariinanin kima wakaeyokna apim yim naekak bi nwowikim yim ini ti yayim biyya kima niki apim naekak nwo karamae nwowim ini simiir hiriinan ywowim mi kima Adi Komii siirgisiiram sibgu wakaeyokna ap rani, ini niingar ywowsikiyim.

¹² Ti kariir nomiiyauim, kara kimiirin pi igao yai hinina boinkii, kima wari Moses siir siyyu komii kimiir kigirraowin siirin digiumii ti haimriiyugig, kariir hiriinan ta hindara kara mi priiyakiriira siyyu komii siiram ninkiriona karamae nwowa sair hiriinan. Mi an kara ini iikam kimiir hiriinan ywowin, yipiki biyya Moses siir siyyu komii ieya kigirrao karam nwowim simiir hiriinan. Biyya kima kariirin dimin biyie bi tirkim mi kara ina ninokninkinin tariinanin kima kariirin wi kimbu rani. ¹³ Kima ina ninokninkinin biyya kara bigibii kimiir waraur nita ya dimusi rani, kara maki niigin mi kariir kwoinin ha kisina haigiyin mi kara Kraisi siir yai kibi kibiyim kimidiniya kimiir boinimauu. ¹⁴ Mi dimin biyeyim kariir tirkiyim mi an kara ini makar iyyin mi kimiir kwoinim ti hinina yangwo kara miyyiknan nwo rani mi kima kariiram naingwo karamae bi nwokim mi kariirin digiumii bi mi haimriiyugigin. Niingaka. Mi kima kariirin hapi Adi Komii siir paekwosim iir kima haiyyin siir hiriinan haigim. Mi kima kariir haiwinim wim hapi Jisis Kraisi siir nasi haigim. ¹⁵ Biyya kima kara nita kima maingimainga prasae bi kinkim. Mi tariinanin kima kariirin panina naingwowi? Kara tiriiginim iikam kimiir boini biyya kara kimakar nwowa wim kima kariiramar naingwokwonanaekim. Mi kima ti hinina naingwokim, krma wi krimiir yapa yapa nhow imiir habaii mi krma simiirin wi Pol siir hauugii mi siirin wi sima nwoki whinkinsiis haiginiuwim. Mi kimiir kwoinin kariiram naingwokwonanaeyim dimusi swoki kisina haigigim? ¹⁶ Biyya kima kariiram naingwokwo prasae bi kinkim mi tariinanin an kara ini kimiir sau omomnan yamwoiun. Dimusi rani, mi tari kara kimiirin yaimwower boinkin, aniya?

¹⁷ Mi ti Judami iikamim yipiki naingwo tibmii kinim kimiir miois imiir kitiyopninnir haiyam tirim, yim sima nambinpai nambinpai kimiir nambinam tiri mi sima wi kimiir whinkinsiis haiginiu rani yim minam tiri kima aru kariir nwokiyim. Mi sima ti hiriinan minam tirkim kima simiiraramar nwoki sibgu aingwo iskiyim mi simiiraramar nwoki apim. ¹⁸ Mi simiir miyya wadiekiswo mi sima kimiiram naingwokiswo kimiir whinkinsiisam mi wi wadieyar pi ywowin. Hiriyyar dwo! Mi sima inokninkin wadie kimiiraramar nwoi iyya kara kimaka tir nwoi, yio ti hiriinan siyyu yio miyyik rani. Sima ti siyyu hiriinanin kara tirin iyya kara kimaka iripa waraur nwowa mi ha tira sima sair hiriinanar ti swoki tir. ¹⁹ Ti kariir nomiiyau kibiyim, kara ini wiga yaeya yinisisim nwir swoki aokainim tiriya mi saeya diriisusuwiya ini sair hiriinan ywowa. Kara ini hikak nwowin, biyya kara naingwowa kimiiram kima Kraisi siir sibgu wakaeyokna apam. Mi tariinanin kara ini hikakar swoki owin mi kara minam nwowi kima Kraisi siiram swoki sibgu wakaeyokna apim mi kwoin whirua saika nwowim. ²⁰ Kara ha naingwowi kara ini kimakar nwowin mi ta hiriinan sairsika kara ig yai paninsi boinkisi ta yokwo aiirin kimiirin. Kara minam naingwowi kimiir whwonkam ida nokwowim mi kimiir kwoin imiir ninokninkinim mi kara kimiirin wi ig yai boin tani kimiir whinkinsiis haiginiuwamin. Mi kara ti arugi aru nwokiyin, kara ninokninkin tani kara kimiirin wi panin panina namisi whinkinsiis haiginiuwi mi ta

hiriinan sairsika kara kimiirin ug yai asi boinkikin mi yai hinsima asi mi boinkikin kimiirin. Iriig.

Ti niwiiyin Sera Hega sowiir-in yio aknain krimiir niisimauugin

²¹ Kara kimiir sriyam tiri, yipiki Mosesni siyiu komiiyin siir aowa nwowim mi kima ina sibgu ninoknankin kinim ti siyiu komii siir siyiu mwoki mwowim, aniya? ²² Mi Adi Komii siir Yokwo Komiiya ya hiniina boinka Ebrahim siya yinisim yinkamiyino nwis a iyio, nwirin yio wiga Hega dapiya sairgin yipika Sera sair mi miriia mi nwirin yio Seranikin yipiki siir biyan wiga Hega ya mhoiiyan aeya. ²³ Mi ti siir yinisimin ta wiga whisarii mi priimiriya saeya naokainain, saeya siirin whisarii bi naokainakin. Dimusi rani, sairin Ebrahim siya nonkwonaka mi siya saika iripa piu ha nwowim mi saeya ini yinkakar ywokiya. Mi yinisimin yipiki Sera saeya naokainain saeya siirin whisarii bi naokainakin sairin Adi Komii siya nimbingin mi siya whinkinsis haiginiugin sairin mi Ebrahim siya iripa piu saika ha nwowim mi saeya ini yinkakar ywokiya. ²⁴ Mi ti yayim yim dimini hanin krimiir boiniyokim. Tiki wig iso yo ti kitimii boin kwiso yipiki biya Adi Komii siya nimbingiyo iikam imiir, yio sowiir nikriigo. Hega ya yayim biya Adi Komii siya hauuwim Mosesni mhu Sainai kiu hir ya simiir nikriiga. ²⁵ Tiki inig Hegan yio mhu Sainai siir nikriigin nu Arabia hiranin. Mi om komii Jerusalem yipikin Juda iikamim simiirin mi iikamim yipiki hir nwowi ikim yim wig Hega sairgin. Dimusi rani, Hega saeya yinisim yinkamiyin naokainaka mi siya siir yopiya saeya miriia wi sair hiriinanar swoki tiri. Siya wi hinda whisarii mi miriian inkamar mi owi. Mi ta hiriinan sairsika iikamim yipiki Mosesni siyiu komii si napim yim sair yinisim iir nikriigim. Sima Moses siir siyiu komii iirin minam napkim sima ha naingwokim Adi Komii siya simiirin wa nwoki boinim sima dimin whirki bi kimbugim mi ti yayim ti sima wakaeyokna apim yim wi simiir tir tani dimin whirki kimbu karamae sima nwowam. Ningaka. Tiki yayim simiirin wi simar swoki hidi. ²⁶ Mi wiga Sera nikiuwiya ya min nikriiga yayim Adi Komii siya hauugiyim Ebrahimni ya simiir nikriiga. Saeya Adi Komii siir omin Jerusalem nikiuwiyin yipikin Mosesni siyiu komii kou siya nwo karam nwowim siir nikriiga. Yim sima siir bidi haiburgim mi nim krima iikamim yipiki Kraisi yai kibi kibiyim sim wakaeyokna apiyim, saeya ini krimiir yopiinan ywowa mi nim krima ini sair yinisimnan ywowim. ²⁷ Adi Komii siir yayim yim ha boinkikin, Jerusalem Adi Komii siir om hir nwowim yipiki wi mhoiiya nimbiiyami yio wi bimbiiwii nwo rani, yio wi ti Jerusalem ti tariinan nwowim ti nu iir wi siir haubiri. Krima ina ninoknankim tiki yayim yim kaimwowaigim. Dimusi rani, Adi Komii siir yayim Yokwo Komii sair nwokaiyim yim hindara boiniyokim ti om whiso sowiir nikriiyo yo ti wig iso owa. Ya hiniina boinka,

kira ta wig pioa yipiki biya yiniekek niki o karamae nwowa, kira maigimaigar dwoki! Kima kairwao boinki mi yayia whiipani hanin damai kimiir wiga yipiki biya yinpiugak nwo karam nwowa mi yinisim naokaini kimpipisu hai karamae nwowa sairam. Yipiki wiga sair kamki sopkiya sair hiriinan nwowa saeya wi yinisim kasa kasa swoki iyio rani mi saeya wi wiga kamkai nwowa wi sair haubiri.

²⁸ Ti kariir nomiiyauim, Aisak siya Ebrahim siir yinisimkin. Dimusi rani, nimbina Adi Komii siya boinkiya siir sairsika. Mi ti hiriinan siyiu kaimwowim nim krima Ebrahim siir yinisim asi mi owi. Dimusi rani, ti yai imiirsika. ²⁹ Mi biya yinisimin Hega saeya naokainain yio. Dimusi rani, sair kamir iripa piu saika nwokin, siya yinisim yinkamiyinin yipiki Adi Komii siya whinkinsis haiginiuwim wig pioa niinga Sera nikiuwiya sair saeya naokainam siirin siya siyiu miyiknan bi tirkin. Mi tariinanin ta ii airin iikamim yipiki Mosesni siyiu si napim sima krimiirin miyikanan bi tirkin yipiki Adi Komii siir naeyiu siir haiyim biya yinisim yinkamiyin biyeyin siya tira yinisim miyik iir sair hiriinan. ³⁰ Mi yayim Adi Komii siir Yokwo Komiiya sair nwokaiyim yim hiriirar boinkim? Yim ha boinkim, waru wiga hinda whisarii mi priimiriya sairin ti nhinikriropki sair yinisim yinkamiyinin saika. Mi sair yinisimin yio adin siir digworaekwowim wi wara hai rani, ti yinisim yipiki biya Adi Komii siya nimbingiyan wiga sair whinkinsis haiginiuwam saeya naokainain saikan. Mi kima ti yai bibiyeyim simiirin digimii haimriiyugig, ti kamim sima boinim hinin, kimiir mois imiir kitiyopnir haiyam. Yim ti yayim kimiir kwoinim wi sima tirbuwi, inkamin maeyaua mi biyie miriia sair hugripkikikaiyin siir hiriinan. ³¹ Ti kariir nomiiyauim krima wiga yipiki whisarii mi priimiriya sair yinisim tani mi krima yayim biya Isrelmi iikamim simiir widnonkworinuwam simiram kipi nankiriona wiga yipiki hinda rirmiia nwowa ini sair yinisimnan ywowim. Krima hiriirar naingwo tibmii kinii Adi Komii siya wa tiri biya siya boina sair hiriinan. Iriig.

5

Nim krima iikam rirmiia nwowan iikamim mi krima wi rirmiia hiriirar nwokripkaii

¹ Krimirir Kraisi siya bidi kiyaiyim yayim biyanim simiirsi, simiir haiburgigim mi nim krma ini iikamim yipiki maeyau biyeya mi biye miriyya sair hir huigrpkiikikaiyim mi hir ha haiburgigim ini simiir hiriinan ywowim, krma ini rirmiyya ywokiyyim mi tariinanin krma ini wadieyar ywokiyyin mi ini Adi Komii siir kwoin iirerar napiskiyim. Mi kimiir kwoinim kirie dwo, iikamiyam kipi kiwaki kimiir swoki kiyaiyam in ti dimin hiriinanin simiir napam iikamim yipiki maeyauwa mi biye miriyya sair hir huigrpkiikikaiyim sair hiranki nitiyim whisarii mi primiriyyim ini simiir hiriinan ywowim.

² Ti dimin taeminim simiir wakaeki. Kara Polkin, ti hiniina boinkiyin. Mi kima kam nhirmiyam kiwaki kimiir miois imiir kitiyopnr haiyim mi ta hiriinan sairsika Adi Komii siya wi hiniin asi boini, kima wadiekim mi ti diminin Kraisi siya tirin kimiir whinkinsis haiginiuwam mi kimiir sibgu grabaiginiuwam yim wi kimiir whinkinsis haiginiu rani mi Adi Komii siya wi ta hiriinan sairsi boin tani kima wadiekim. Nungaka. ³ Kara kimiirir kaimwovar swoki boinkii. Tiki kamim yipiki kam nhirmiyam kiwakiyim simiir miois imiir kitiyopnr haiyim mi tari Adi Komii siya wi ha boini simiirin sima dimin wharki bi kimbugim. Mi sima iki siyiu komii whirin siir yai imiir wakaeyokna ap biya Moseski si hauugiyin Juda iikamim sim. ⁴ Mi kima iikamim yipiki yayim Moseski si hauuwim iikamim simiir, simiir wakaeyokna api mi Adi Komii siya wi ha boini sima dimin wharki kimbugim mi Kraisi siir digumii bidi haimriiyugigin. Mi kima dimin kibiyin Adi Komii siya prihauuwim siirin digumii bidi haimriiyugigin mi siya kimiirin wi swoki whinkinsis haiginiu rani. ⁵ Mi nim krma iikamim ti tiranim nim krma Adi Komii siir naeyuin siir kirieni nwowi, yipiki krimiir whinkinsis haiginiuwiyin. Mi nim krma hiniin hiniina naingwowi triiginim Adi Komii siya boinim yim kaimwovarigim. Mi siya wi siya boinim wi hiriinanon tiri. Mi nim krma siiramar kaoraraowi siyar boinim krimiirin hiniin krma dimin wharki bi kimbugin. ⁶ Mi krma Jisis Kraisi siir siyiu iir napi mi krma krimiir miois imiirin ha mi kitiyopnr haiiga windi mi simiir mi kitiyopnr hai karamae mi owi, yio dimin komii rani mi yio wi krimiir whinkinsis haiginiu rani mi wi Adi Komii siir tir tani siya krimiirin hiniina boinim krma dimin wharki bi kimbugim. Mi yio dimin komiigi komiyyin yio ti si mi krma Adi Komii siirar sibgu aingwowi mi krma wi nwrni irniyam nwoki aingwokwonanaeyim mi wi dimin miyik miyik imiirerar niki tirim.

⁷ Mi biyya kima Kraisi siir yai imiirin wadieyar niki wakaeyokna apkim mi tariinanin kima kimiir kwoinim dimusi kintinuwi. Mi kima siir yai imiirin wi ii priei wakaeyokna ap rani? ⁸ Adi Komii yipikin kimiir nimbngiyin siir wakaeyokna apam kimiirin siya tirikin siir yai aair wakaeyokna apim. Mi ta hiriinan sairsika ta yayia ti kamim yipiki kimiir niksiaeyim yim yayim yim Adi Komii siya bi hauugim simiirin. ⁹ Mi hu nasin siir nauin yio komii rani mi kira siirin sibgu sibgu hai karamae nwowi mi siya ha mimbirgii mi ti kip whiekakim simiirin wi siyar nupokii mi iikamim wi siir nae rani. Mi dimin biye biyeyim yipiki kima napiyim yim dimin komii rani mi mhoiyya ti dimin kibiyin ti kima napim mi siya tirbugi. ¹⁰ Kara hiriyyar naingwowi Biyan Inkam Komii siya wi kimiirar kinsis haiginiuwim mi kima ti yayim biyya kara boinim mauuwim simiirin wi yaeya naingwo rani mi ti iikamim yipiki kimiir kwoin imiir kiyaiyim, simiirin wi Adi Komii siya nonkwobumbuninkini dimin biyeyim sima tirim simiirsi.

¹¹ Iikam nhirim yim hiniina boinikim, ti iikam imiir kara nowomwarkaiyuwin siyuin simiir miois imiir kitiyopnr haiyam mi kara ti hiriinan siyuin tirkiswo mi sima kariir dimusi swoki onkwobumbuninkini? Mi kara ti hiriinan nusiimaugiswo mi sima wi kariir di tirbuwi. Dimusi rani, kara simiirin Jisis Kraisi siya naowa paeyin hiniina nioninkin si sair nusiimaugin. Mi ta hiriinan sairsika sima hindara asi nanaakim. ¹² Kariir kwoin komiyyin ha naingwowi tiki iikamim kimiir kwoin imiir kiyaiyim mi kimiirin siyiu mwoni nusiimauu karamae nwoyiyim triiginim iikamim naingwo tibmiyyim kimaka nwowim, yim sima kimaka kipi namasu yim arugi aru dwo.

¹³ Ti kariir nomiyauuwim, kimiirin Adi Komii siya bidi yimbinim wari dimin biye biyeyim yipiki kimiir kwoin ima napim simiir haiburgigim inkamin maeyau biyeya mi biye miriyya sair huigrpkiikikaiyim mi hir ha haiburgigiyin siir hiriinan. Kima sibgu sibgu dwo kimiirin Adi Komii siya bidi kiyaiyim ti dimin biyeyim simiir hiranki mi kima kimiir kwoin imiirin kipi kiwaki ti dimin biyeyim nuanim simiir swoki apim. Kimiirin ti dimin biye biyeyim simiir hiranki bidi kiyaiyim mi kima irni nwrni dinan whinkinsis ankinsis dimin kibi imiiram napam. Dimusi rani, kima irni nwrniyam ninan aingwokwokim. ¹⁴ Mi Moses siir siyiu komiyyin siirgisiir siyiu komiyyin siir yaimwokiyaumwuwim yim ti hiniina boinkikim, kira iikamim kariir omaka kingiin waiyim simiirar naingwokwowyim, kiramar naingwokwowyim hiriinan daingwokwo. Mi kira ti hiriinan dimin imiir napi mi mhoiyya kira wi dimin kirieki kirieyin ti siyiu komii ieya boinmauwim wi siir nwoki apim. ¹⁵ Mi kima, kima kimar ninkinwaomwarkii boini mi kima kimar niniinansaowi mi kima wi mantiraona kimasiyar, wim wi kima kimar pi tirbunaeksi. Mi iikamim yipiki

yai ninkinwaomwarkii boiniyim mi yaii min niniinansaowiyim yim ini niimauan wraisu biyeyim wraisu mrisima sairsi niniiyim ini simiir hiriinan ywowim. Wim wi kima kimar swoki onkwobumbuninkinaei ti niimauan wraisu biyeyim simiir hiriinan sima sima nimpowomwitiyim. Iriig.

Adi Komii siir naeyiun dimin miyik miyik siyar tiri mi kimiir kwoinim pi dimin biye biye tiri

¹⁶ Kara ti yayim kimiir boinkikim Adi Komii siir naeyiun siiram kiwaki kimiir whinkinsiis haiginiuwim mi kima wi Adi Komii siir yai imiir nwoki wakaeyokna apim mi wi hiriinan sairsi nwowi kima wi ti dimin taeminim kimiir kwoin ima naingwowim wi simiir nap rani. ¹⁷ Kara ti yayim kimiir dimusi boinmauu rani, dimin taeminim kimiir kwoin ima naingwowiyim yim ti dimin taeminim Adi Komii siir naeyiu ieya naingwowiyim yim sim tani. Mi dimin taeminim Adi Komii siir naeyiu ieya naingwowiyim yim ti dimin taeminim ti iikami kwoinki naingwowiyim yim sim tani, yim ini sau omomnan ywowim kimiir kwoinim hinda tinda simar kiyaiyokiyokii. Mi tiriuginim kimiir kwoin imiir kiyaiiyim mi kima diminim kima naingwowiyim siir tiram paninsi yaingwosi. ¹⁸ Mi kima Adi Komii siir naeyiun siiram kiwaki, kimiir kigiraowam mi kimiir boinam diminin siya naingwowin kimiiram siir tiram mi kima wi Mosesni siyiu komii siir yai imiir nap rani mi ta hiriinan sairsika Adi Komii siya wi ha boini kima dimin whirki bi kimbugin.

¹⁹ Mi dimin taeminim iikamim simiir kwoinki tirim, krima simiirin bidi sibgu inokninkinim yim ti hiningim, iikamim hii priinanaeyim mi siyiu biyeyim idowiyar pridiraerariyim. ²⁰ Mi uruwai siyaowaini inig hainaniyim mi nop min nanaowiyim mi io nhirmaka nwowiyim mi yaii min priinini priininiyim mi dimin taemin haigipraprakaiiyim mi yai bibiyie boiniyim mi iikamim dimin taeminim sima sima hayamar naingwonaeyim mi kwoin bibiyie naingwowiyim mi isid ninkrimkripiyim. ²¹ Mi dimin taeminim iikam nhirki nonkwowiyim simiiram naingwowiyim mi op biyieya kwiyae whaowaeiya sae mi kwiyaeiyim mi mwai bibiyeyim sim mi waowiyim mi dimin biye biye nhirim ti hiriinanim simiir hiriinan ikim. Biya kara kimiir bidiyar iki boinmauuwin mi tariinanin kara kimiirin pa swoki boinmauuwi. Yipiki ti hiriinan siyiu iir tiri, yim wi Adi Komii saika nwo rani, biya siya nimbina sair hiriinan.

²² Mi dimin taeminim Adi Komii siya siir naeyiu ieya whindiraerariyim iikam imiir yim tisirim, iikamim yipiki Adi Komii siiram naingwokwonanaeyim mi iikam nhir ikim, yim wi maigimaiga nwowi, simiir kwoinim wi wadeyar nwowi, yim wi io nwosisauu rani, yim sima iikam imiirin wi wadeyar tirhaiginiuwi mi iki iikam nhirim simiirin wi hindara pridiraerari, sima biya sima boinim simiirar swoki tiri. ²³ Mi sima iikam nhirmaka wi kimbu rani mi yim sima wi simiir kwoin imiirar kigiraonaei. Mi krima ti hiriinan dimin imiir tiri mi Moses siir siyiu komiiyin yio wi krimiir boinhiuriyiu rani. Niingaka. ²⁴ Mi iikamim Krai Jisis siirim yim ti iikamim ini Krai saika naonan ywowim paeyin hiiniya nirioninkin si mi ti nuin siir dimin biyeyim simiir kwoinawin wi sima nwoalkripkai rani. Mi ti dimin biyeyim tariinan tiram sima naingwowim yim bidi iyopgrirmigiyim mi sima wi hapair swoki o rani. ²⁵ Adi Komii siir naeyiun krimiirin siyar ninkiamasu haiginiugin Adi Komii saikan mi krimiir kwoinim siiraramar kiwaki siyar kigirkakim ti digworaekwowim simiirsi. ²⁶ Mi krima krimiir inig imiirar kipi hainana, hinin krima inkam komiugin mi krima iikam nhirmi kwoin kipi kiyopsibgi io sima nwowamin mi krima kwoin bibiyie irni nwirni diminin simiiram kipi naingwo, iki sima tiriyyim. Niingaka. Iriig.

6

Kima kimiir nomiyauwim simiir whinkinsiis dimin taeminim sima tiriyyim simiirsi

¹ Ti kariir nomiyauwim kima ha kigi inkamin ti dimin biye tirin mi wim kima iikamim yipiki Adi Komii siir naeyiu ieya kigiraowim kimiir kwoinim kima siirin kipi kimbu haiginiu mi ti inkamin siir dimin biye imiir sibgu tirhaiginiu mi siir whinkinsiis haiginiu ti dimin kibiyim biya siya niki apim simiir swoki apim. Mi kima kimasiyar mintaraona mi kimiir kwoinim kimasiyar kantintinuna. Mi iya kima ti inkam iir whinkinsiis haiginiuwiyim kima mintarao. Dimusi rani, diminin wi kimiir kwoin imiir kiyaii mi wi kimiiram kinankiuwi dimin biye tiramin. ² Kima irni nwirni dinan whinkinsiis ankinsiisna dimin biye biyeyim mi dimin taeminim yipiki kimiir bopwo waraur nimbiamiyim simiirsi mi ti hiriinan sairsika ti hiriinan siyiuin siirsikin kima wi Krai siir yai imiir wakaeyokna api siya boinim hinin, kima irni nwirni dinan whinkinsiis ankinsiis. ³ Kara hinin mansi boinkin iikamim yipiki hinina naingwowim sima inigakim mi inkam nhirmi whinkinsiis karamae nwowiyim yim sima simar swoki ikisaenaei, ha niki aingwowim nhirmi kouwin ini sima ywowin mi yim sima ini niinga ywowim. Yim sima ini niingar ywowiskiyim. ⁴ Iikam kima, irira nwoniran kima diminin kimar tirim simiir daingwo. Mi

sima wadiekɪ ɲuwi mɪ kɪma wɪ maɪrgɪmaɪrga haɪni dwo. Dimɪnɪn iɪkam nɦɪrkɪm tɪriyɪn simiɪrɪn, dimɪnɪn kɪma tɪriyɪn saɪka hid. ⁵ Kɪma tɪ hɪnɪn kɪpɪ tɪr. Dimusi rani, mɦoɪya ɪrɪra nwonɪra kɪmiɪrɪn wɪ Adi Komii siya sɪrii kɪma tɪ dimɪn hɪriɪnanɪn kɪma tɪrɪn siɪr dimusi tɪrkɪn mɪ siya simiɪrɪn wɪ yapa yapa hidɪ.

⁶ Mɪ tɪ iɪkamɪm yɪpɪkɪ nɪtɪm mɪ yɪpɪkɪ boɪnmɪmauuɪm mɪ simiɪrɪn Adi Komii siɪr yai kɪbi kɪbi imiɪr nɪsiɪmauuɪm mɪ sima dimɪn taemɪn nɦɪrɪm simiɪr hauu mɪ simiɪrɪn simiɪr kɪgrɪrao.

⁷ Kɪma kɪmar kɪpɪ swoki ɪksisaena. Mɪ kɪma Adi Komii siɪrɪn dimɪn whɪr kɪpɪ swoki ɪksisae. Mɪ dimɪn taemɪnɪm yɪpɪkɪ iɪkam ima tɪrɪm sima mɦoɪya wɪ wadɪeya namisi haii simiɪrsiyɪn, iyie? Wɪ biyie haii iya Adi Komii siya iɪkam imiɪr hidana. Yɪo ɪni inkamɪn yɪpɪkɪ numɪran sasae wɪ nɪnkɪniyɪn ɪni siɪr hɪriɪnan ywowɪn. Mɪ siya dimɪn mɪiyɪk mɪiyɪk imiɪrara nɪnkɪni mɦoɪya siya wɪ dimɪn kɪbi kɪbi imiɪrarar mɪ haii. Mɪ siya dimɪn biyieyɪm sim nɪnkɪni, nombwɪ mɪn hɪnɪnɪm mɪ dimɪn taemɪn nɦɪr ɪkɪm mɪ mɦoɪya simiɪr nɪngugu haii mɪ siya wɪ dimɪn biyie imiɪrarar nɪngugu haii. ⁸ Mɪ iɪkamɪm dimɪn taemɪn biyieyɪm simiɪr kwoɪnkar naɪngwo tɪrɪ mɪ mɦoɪya tɪ simiɪr kwoɪn biyieyɪn simiɪrɪn wɪ biyie siyar swoki ohaɪgɪɲuwi yɪm ɪni tɪ inkamɪn yɪpɪkɪ nombwɪ nɪnkɪnɪn siɪr numɪr aɪr ɪni siɪr hɪriɪnan ywowɪm. Mɪ iɪkamɪm yɪpɪkɪ dimɪn taemɪnɪm Adi Komii siɪr naeyɪu ieya boɪnɪm simiɪr, simiɪr napɪm, mɦoɪya simiɪrɪn wɪ Adi Komii siɪr naeyɪu ieya whɪnkɪnsiɪs haɪgɪɲuwi hɪriyɪr nwoyokɪyokɪkaeyamam. Tɪriɪgɪnɪm yɪm ɪni inkamɪn dimɪn mɪiyɪk sɪgbu ɪnkɪniyɪn siɪr numɪr aɪr ɪni siɪr hɪriɪnan ywowɪm. Mɪ mɦoɪya sima wɪ dimɪn mɪiyɪk mɪiyɪk imiɪrar nɪngugu haii. ⁹ Dimɪn mɪiyɪkɪm kɪra tɪriyɪm simiɪrɪn hɪndara kɪpɪ kɪiyɪkɪk mɪrii kɪma ɪnokɪɪnokɪn simiɪrar tɪrnanae. Mɦoɪya iya Adi Komii siya nɪmbɪna kɪmiɪr dimɪn mɪiyɪk mɪiyɪk imiɪr haiyam mɪ kɪrɪma wɪ piu mɪnkɪn kɪpɪ piyao tɪ dimɪn kɪbi kɪbiyɪm simiɪr tɪrsiyɪn. ¹⁰ Mɪ kɪrɪma ɪnokɪɪnokɪn tɪ nu ɪiɪrar nɪkɪ okɪrɪpkaɪiyɪm kɪrɪma iɪkam imiɪrɪn sɪgbu tɪrhaɪgɪɲu mɪ tɪ nomɪiyauɪm yɪpɪkɪ Adi Komii siɪr yai kɪbi imiɪr wakaeyokna apɪm, kɪrɪma simiɪrɪn sɪgbu sɪgbu tɪrtatao haɪgɪɲu. Iriig.

Pol siya Jisis siɪram maɪrgɪmaɪrgakɪn yɪpɪkɪ biyɪa paeyɪn hɪiɲiɲiɲi nɪrɪonɪnkɪnɪn si naowɪn

¹¹ Kɪma whiekakɪn ta Yokwo Komiiya kara winkɪya saɪr bɪdi kɪgɪm yɪpɪkɪ kariɪr ɪngar nonkwo winkɪya. ¹² Mɪ tɪ kam hɪriɪnanɪm tɪ kɪmiɪram tɪriyɪm kɪmiɪr kɪyayam kɪmiɪr mɪoɪs imiɪr kɪtiyopnɪr haiyam yɪm sima mɪnam naɪngwowɪ Juda iɪkamɪm sima simiɪr nɪkɪ boɪnɪm hɪnɪn sima inkam wadiekɪm, kɪya yɪm ɪni nɪngaka ywowɪm. Mɪ tɪ siyɪuɪn mɪoɪs kɪtiyopnɪr haiyɪn yɪo dimɪn komii rani. Jisis Kraɪs siya kɪmiɪr dimɪn biyie imiɪrsɪ naokɪn mɪ ta siya nanmaɪwarkaina kɪmiɪr sasaɪrga dimɪn komiiɪgikomiiya. Mɪ yɪm sima Juda iɪkam imiɪrsɪ nɪdidgɪm sima tɪosi simiɪrɪn. Yɪm sima Juda simiɪr kam imiɪr nɪksisaeɪkɪm, sima simiɪrɪn wɪ kwoɪn biyieyɪ pi naɪngwowski. Mɪ ta hɪriɪnan saɪrsɪka, yɪm sima kɪmiɪrɪn siyɪu mwoni panɪnsɪ yɪsiɪmauusi. ¹³ Mɪ tɪ inkamɪn yɪpɪkɪ simiɪr mɪoɪsɪm kɪtiyopnɪr haiyam yɪm sima Moses siɪr siyɪu komii siɪr yai imiɪr bi napkɪm. Yɪm sima mɪnaramar naɪngwokɪm kɪmiɪr mɪoɪs imiɪr kɪtiyopnɪr haiyam mɪ sima wɪ ɪnɪg komiiɪgak saɪrsɪ nɪkɪ owɪm Juda iɪkamɪm simiɪrsiyɪn mɪ sima wɪ simiɪr ɪnɪg imiɪr nwoɪkɪ hainanɪm. ¹⁴ Mɪ an kararɪn, an kara Jisis siɪraramar naɪngwo ɪskɪi yɪpɪkɪ paeyɪn hɪiɲiɲiɲi nɪrɪonɪnkɪnɪn si naowɪn mɪ. Dimusi rani, an kara naoni piunan tɪ siɪrsɪ nwoɪkɪn yɪo tɪriɪgɪnɪn yɪo dimɪn whoɪmoni rani. Tɪ nuɪn siɪr tɪran digworaekwowɪm yɪm wɪ kariɪr kwoɪn ɪiɪr kɪyai rani mɪ tɪ digworaekwowɪm yɪpɪkɪ tɪ nuan iɪkam ima napɪyɪm mɪ tɪ digworaekwo hɪriɪnanɪm kariɪr nwoɪm yɪm bɪdi yaonamɪm mɪ bɪdi ɪnangrɪrmɪi ɪguskɪyɪm. Mɪ kariɪr kwoɪnɪn tɪ hɪriɪnan dimɪnɪm simiɪr wara swoki aɪngwomɪmɪn tani. ¹⁵ Kɪmiɪr mɪoɪsɪm inkamka kɪtiyopnɪr haɪga wɪndɪ mɪ sima mɪ kɪtiyopnɪr hai karamaeka wɪndɪ, yɪo tɪriɪgɪnɪn yɪo dimɪn komii rani mɪ yɪo wɪ iɪkam imiɪr whɪnkɪnsiɪs haɪgɪɲu rani. Adi Komii sasaɪrgɪn iɪkamɪ kwoɪn kɪsɪna haɪgɪiyɪn yaeya wadiekɪ wadɪɪe nwoɪkiyam. Yɪo tɪriɪgɪnɪn yɪo dimɪn kaimwokikaimwo ɪnɪg komiiɪgak ieyaɪrgɪn. ¹⁶ Kara ha naɪngwowɪ tɪkɪ kɪmiɪr iɪkamɪm yɪpɪkɪ tɪ yayɪm kara nɪkɪ boɪnmɪmauuɪm simiɪr napɪm mɪ tɪ iɪkamɪm hɪnda tɪndanɪm ɪsɪrlmɪyɪm yɪpɪkɪ Kraɪs siɪr yai kɪbi imiɪr sɪgbu wakaeyokna apɪm mɪ Adi Komii siya kɪmiɪrɪn wɪ naɪngwobumbu aɪr nɪsiɪmauuwɪ mɪ wɪ dimɪn kɪbi ɪiɪrar mɪ sɪgbu tɪrhaɪgɪɲu wɪ mɪ kɪma wɪ ɪriɪrar mɪ ongwomamair aei.

¹⁷ Mɪ tɪriɪnan mɪ mɦoɪya ɪriɪpɪ hɪriɪnan kara pi boriɪsopi inkam nwoɪkɪ hɪnɪna boɪnɪm kara tɪ aposel inkamɪn Adi Komii siya bi nɪmbingɪn. Dimusi rani, kariɪr piua hanwhie hanwhie kasa nwo rani mɪ tɪriɪgɪnɪm yɪm kɪmiɪrɪn hɪnɪn nɪsiɪmauuɪgɪm kara tɪ inkamɪn yɪo ɪni Jisis Kraɪs siɪrgɪsiɪrarar ywowskiyɪn.

¹⁸ Tɪ kariɪr nomɪiyauɪm. Kara ha naɪngwowɪ kɪmiɪr Biyɪan Inkam Komiiyɪn Jisis Kraɪs siya bɪdi hauuwɪn kɪmiɪr kwoɪnɪm siɪr naɪngwobumbu aeya ya yai kaimwoki kaimwo aeyairga. Iriig.

EFESAS

Mi iya Pol siya mi biye miiyiya om komii Rom hir, siya yokwowim kwiiya winki. Kwira iikamim Efesasinim simiiram mi kwira Kolosiyani iikamim simiiram, mi kwira Filipaiyani iikamim simiiram, mi kwira Failimonan iikamim simiiram. Siya ta yokwowa biyin om Efesas hiriir winkikin sima mwainam mi mhoiyya wi iki om nhirim simiiram nwoki hauugiyim. Siya ta yokwowa inkamin Tikikas nikuwiyin siir yonkwo hauugi mi simiirin siya ini hauuu. Taka yokwowa min boinka, iikamim naingwo tibmiiyim piu kwiruwa nwowim. Mi pua saiiir mwoin wi Jisis siyar niki owim krimiir kouwin. Iikamim naingwo tibmiiyim yim ini siir wignan ywowim mi Jisis siya ini krimiir kamnan ywowin. Iriig.

¹ Kara Polkin Adi Komii krimiir wanin siya kariirin biyyar nimbingin Jisis Kraisi siir yai aiir boinnimauuam. Mi ta yokwowa kara winkika iikamim Adi Komii siirim yipiki om Efesas waraur nwowim kimiiiram yipiki Kraisi Jisis siir yai aiir wakaeyokna apiyim. ² Kara hinina kwisboinkii, krimiir Adi Komiiyin mi krimiir Biyan Inkam Komii ikin kimiiirin wi naingwobumbu siya nwoki hauuwim mi kima wi iripar nwoki ongwomamair aeikiyamim. Iriig.

Krimiirin dimin kirie komii komii Adi Komii siya dimusi bi hauugin Jisis Kraisi siirsikin.

³ Krima Adi Komii siir inig iir hainanki krimiir Biyan Inkam Komiiyin Jisis Kraisi siir Adin. Dimusi rani, iikam krimiirin siya hainanprapraskikim. Dimusi rani, krima Kraisi siirgin mi ti hiriinan sairsika Adi Komii siya siir dimin kibi kibiyim siir om hiranam krimiir asi hauugikim. ⁴ Biyya siya ti nu iir niki onkwoko karamaeyar niki owin mi ninomor aka, siya saiiirar nimbingin siir iikam nwowamin mi ta hiriinan sairsika krima Kraisi saika asi namasugim. Mi ti hiriinan tirin siya krimiir kigi, krima dimin whirki bi kimbugim ini wadieki wadiyar ywowim. ⁵ Biyyarin, Adi Komii siya iikam krimiiri siir kwoinkar naingwokwonanaekim ni siya hiriinan naingwokin krima siir yinisisim nwowim Jisis Kraisi siir kirieni. ⁶ Mi ta hiriinan sairsika, krima siir inig iir asi hainani. Dimusi rani, siya krimiirin siir naingwobumbu komii aiirin hinda whisariiyar priihauugikin Jisis Kraisi siir kirieni yipikin siya naingwokwonanaeyin.

⁷ Biyya Kraisi siya naonama mi siir nhieya ha naokiinaiiyya mi ta hiriinan sairsika krimiirin wi Adi Komii siya hidana iikam whiekakim simiir wi sairsii nwoki anmai-warkainam. Mi dimin bibiyeyim krima tirim yim siya bidi haiyoprindiyumiiyiyim. Kraisi siya ti dimin hiriinanam krimiirin dimusi bi tirkin siya iikam krimiiranam nhami nhami bi naingwokwokin. ⁸ Adi Komii siya siyargin dimin taeminim simiir bwamkibwamin. Mi krimiirin siyar bidi haiyoprindiyumii iskiyin iya siya hidana sairsiiyin. ⁹ Mi krimiirin siyar yanaaknkinkiihaiginiu dimin taeminim biyya aowa nwowim siya naingwowim krima ninomokninkinam yim idowiiya bidi yimbiyamim Kraisi siir kirieni. ¹⁰ Mi dimin taeminim Adi Komii siya naingwowim yim ti sima, mhoiyya iya Adi Komii siya naingwowa wadie nwowana mi digworaekwo whiekakim nuanim wi siya kiyapriigini mi siir omanim yim iriipi hiriinan mi sima wi maeyau kwiruwar namwoiwi mi ti digworaekwo whiekak imiirin wi Kraisi siyar nidwo kigriaroirkaki.

¹¹ Mi ti digworaekwo whiekakim Adi Komii siya naingwowim wi hiriinanar nimbini. Krimiirin Adi Komii siya bidi yimbiyiyin siirgisiir nwowim Kraisi saika namasukikinam. Dimusi rani, ti digworaekwowim bidi bidiniya tiram siya naingwowim simiirsika. ¹² Adi Komii siya ti digworaekwo imiirin whisarii bi tirkin krima yipikim biigibi Kraisi siir yai imiir wakaeyokna apim wi siir inig iir nwoki hainanim mi siir inigin yio komiiigikomiiyin.

¹³ Wim kima ini krimiir hiriinan ywowim biyya kima wakaeyim Adi Komii krimiir Wanin siir yai kibiyim kimiiir grabaiginiuwim mi kima Kraisi siir yai imiir wakaeyokna apkim. Mi kima wakaeyokna apim simiir mhoiyan, krimiirin Adi Komii siya nimbingim mi ta hiriinan sairsika kima siir naeyiun saika asi namasukikini yipikin siya nikropkiyin tirir nitam mi iikamim kimaka waraur nauni oniya ta biyya siya boina hinan siya wi sipi nikropki siirin. ¹⁴ Adi Komiiyin yipiki siir naeyiu iir hauugiyin krimiir, siya hinana nusiimauugin mi krima ini haini yinoknkinkiyim krimiirin mhoiyya siir dimin kibi kibiyim wi krimiir hauuwi yipiki biyya siya nimbini mi siya boinim tiriginim yipiki siiram naingwo tibmii kinim. Mi Adi Komii siir iikamim wi rirmiiya simar nwobudgi mi Adi Komii siya wi inig komiiigikomii iirar hahi. Dimusi rani, ti dimin taeminim siya tirim simiirsika. Iriig.

Pol siya Adi Komii siiram sriigin iikamim om Efesas hiranam simiiram

¹⁵ Dimusi rani, ti hiriinan sairsika digworaekwo whiekakim Adi Komii siya nonkwowim wim kima Biyan Inkam Komii Jisis siir yai imiiram bidi wakaeyokna apim mi kima wi hiriinan saiiir naingwokwonanae iikamim Adi Komii siirim simiiranam. ¹⁶ Mi

inokninkin an kara Adi Komii siir siira boin wadienanaei. Dimusi rani, iikamim simiirsika. Kara iikam kimiirsi naingwokwokin mi ta hiriiran sairsika, kara Adi Komii siiram asi kwisboini yipiki krimiir Biyan Inkam Komii Jisis Kraiis siir Adi Komiiyin. ¹⁷ Adi Komiiyin siyaargin mi krma siir inig iirrarar hainanprapraski. Kara siiram in minam sriigin siir naeyiutin kimiir hauugiyim mi siya wi kimiir nwoki whinkinsiis haiginiutin siir yai imiir sibgu inokninkinim. Mi ti Adi Komii siir naeyiutin wi kimiir nwoki anaankinkii haiginiutin mi kima Adi Komii siirgisiirin wi hainii nwoki sibgu inokninkinim. ¹⁸ Kara hainina naingwowi Adi Komii siya kimiirin ina whinkinsiis haiginiutin mi kimiir kwoinim wi hainii ninokninkinkii. Mi ti siya boinkiyim kima haiyim mi kima wi hainii ninokninkinkii dimin taeminim biya siya boinim hiniin, siya wi kimiir hauugii mi simiir kibiya ya bimbuiwani rani. ¹⁹ Kara ha naingwowi siya kimiir bidi yisiimauuwim mi kima wi haningii ninokninkini siir kirie aiiirin iikamim yipiki siir yai imiir wakaeyokna apiyim krimiir whinkinsiis haiginiuiwi. Siir kirieya ya ini komiiigomii yowowaowa krma saiiir kimairim wi dig nwo rani mi ta kirieya wi kimiir whinkinsiis haiginiuiwi, ²⁰ ta kirieya Kraiis siir whinkinsiis karamae nwoyiwa iya biya siya naonama mi Adi Komii siya siirin ina swoki hidninsiin idwown simakar mi siirin siya saikar yinkiamsu haiginiu siir om hiran dimin taeminim simiir kigirkakim. ²¹ Mi tariinanin digworaekwomim Adi Komii siir om hiranim mi nuan ikim yim ini Kraiis siyar kigirkakim. Mi uridyiu bibiyeyim mi iikamim om whirua nwown ipisu karamae nwoyiyim mi gavmani inkam ikim mi ti digworaekwomim ti tariinan nwowim mi mhoiyya nwowan ikim yim siya bidi ikwowaaisiigim. ²² Adi Komii siya digworaekwo whiekakim Jisis Kraiis siir inara bidi yonkwokiyim mi Adi Komii siya siir bidi yimbingiyin siir piugana saiiir digworaekwomim simiir kigirkakim. Siya ini krimiir mwonaw yowowim ²³ mi iikamim Adi Komii siir piugana saiiirim yim ini siir piunan yowowim mi iki hinda tinda nwowim simiirin ini siyar niwhwonkai digim. Mi krma wi saika nwoki amasukikinim mi dimin taeminim siyar tirdigikim mi nu whirkakin ini siya siyar yinyokiiyiyin. friig.

2

Adi Komii siya bidi tirkiiyin krimiirin, yipikim biya naoni iikamnan nwowim, sima tariinanin Kraiis saika nwowim.

¹ Mi biya iikam kima ti siyiutin paeya niigikiyamyonatonnankaiiyin siiar niki apkim, iki iikamim naokaowim simiir hiriinan. Dimusi rani, sima Adi Komii siirin digiumii haimriiyugigin mi dimin biyie biyeyim sima tirkim. ² Mi ti ii imiirin wim kima ti nuin siir digworaekwo imiir napkim. Biya wim kima inkam komiiyin Setan nikiuwiyin siir digworaekwo biyie biyeyim simiir napkim, yipikin inkam komii komiiyiyim inigakim simiir siyiu pai siyiu paiyim simiir biyan inkam komiiyin mi uruwai siyaowai mi niimauan uridyiu bibiyie ikim mi uridyiu bibiyeyim maeyau kwiruwa nwowipisu karamae nwoyi ikim mi dimin biyie biyie ikim. Mi iikamim simiirin ini siyar kigirkakim mi tiriiginim yipiki digiumii Adi Komii krimiir Wanin siir niki haimriiyugigim simiir kwoinim wi siyar kiyaii. ³ Biya krma ti iikamim simiir hiriinan nwokim mi krma diminim krma naingwowyim simiir napkim. Mi krma dimin biyie biyeyim krimiir kwoin ima naingwowyim simiir bidi tirim mi Adi Komii siir iowa krimiir asi nwoka iki iikamim iki nu nhiranim simiir hiriinan yipiki Adi Komii siir ninokninkin karamae nwowim.

⁴ Mi Adi Komii siya ini krimiiramar naingwokwokripkaiiyin mi siir naingwobumbuwa krimiir bidiyar mirninkinkikaiya iya krma dimin biyie saiiir aowa nwowa. ⁵ Mi krimiirin kwoin win siya hauu haiginiugin mi siya krimiiram ha naingwokwonanaekin mi krma tiriiginim yipiki siirsi yapiyapa mi oki windi yipiki Adi Komii siir ninokninkin karamae nwowim, tiriiginim yipiki paeya nami siyiutin si tioidwomaiyanim krimiirin siir naingwobumbu aeyar nanmaiwarkainakim. ⁶ Krimiirin Adi Komii siya bidi hidninsiin idwokiyim Kraiis saikar mi krimiirin siyar ninkiamasu haiginiugin iripa saika nwowam. Mi dimin biyie aiiirin krma bidi ikwokopougiga mi krma ini iripa saika ninomor kou hir nidwonan yowowim. ⁷ Adi Komii siya ti hiriinan minam tirkin ti iiyim mhoiyya nimbiniyanim iikam imiir nisiimauuwim siya naingwokwonanaeiya krimiiram Jisis Kraiis siir inigini mi ta siya mi aingwobumbunanaeiya krimiirsi ya ti dimin taeminim Jisis Kraiis siya tirkiiyiyim simiirsika. ⁸ Kima Kraiis siir yai imiiram naingwo tibmii kangim mi Adi Komii siya kimiiram asi naingwokwonanaekin mi kimiir asi mi anmaiwarkainakin kima, kima kimar bi whinkinsiisnakim. Mi kima Adi Komii siiram bi mriigim mi siya kimiirin ta hiriinan sairsi bi nanmaiwarkainakin. Niingaka. Adi Komii siya hinda siir kwoinairgar priinaingwo hauugikin kimiirin. Ya tariigina ya Adi Komii siir naingwobumbu aeya krimiirsi mi krimiirin saeyar nanmaiwarkainakim. ⁹ Kima dimin whirin miyiknan bi tirkin mi Adi Komii siya kimiirin ha bi nanmaiwarkainakin mi inkam nwirki wi ha boin tani, siya inig komiiigakin mi siya wi siir inig iirrar hainana rani. Adi Komii sasaargin hiriinan

tiriyin. ¹⁰ Iikam krımıirın Adi Komii siya bidi tırkiyın siirgisiir nrowım yipiki Kraıs Jısıs siir yai imiiram naıngwo tıbmıi kınıiyım mı krıma ırıpa Jısıs Kraıs saıka nwokı amasukikınım. Mı ta hırıinan saırsıka krıma wı mı kibi nwokı mıriiyım. Bııya Adi Komii siya krımıirın dımın mııyık mııyık imiiram nımbıngın krıma tıramın mı siya krımıirın hırıinanam tırkıkın simiir napım mı siya krımıiramın mınam naıngwowa krıma tı dımın taemın kibi kibiıyım simiirarar tır. İrıg.

Kraıs siya piıgan kwıso sowiirın ırıpa bidi yınkıamasuhaıgınıın isid whırua nrowam

¹¹ Kıma tı swokı aıngwowaıkaıgı bııya ııya Juda sıma kımıir mıoıs imiir kitiıyopnır hai karamae nrowa hınıına nüsiımaıuwam wım kıma Adi Komii siir iikamkım mı nım krıma Juda iikamım kımıirın hınıına nıewayıu boınkım, wım kıma Juda iikam tani. Mı nım krıma kamım yipiki krımıir mıoısım kitiıyopnır haiıyım, kımıirın hınıına dapi, wım kıma sımiir mıoıs kitiıyopnır haiyan inkam tani. ¹² Bııya wım kıma Kraıs siir bı nınoknınkınım mı wım kıma İsrıl simiir iikamım simiir piıgana saıır iikam tani. Wım kıma, kıma iikamkım kıma Adi Komii saıka bı namasugım. Bııya Adi Komii siya siir nımbına iikam nıhırım simiir nımbıngıkın mı sıma mı siya ını ırıpar yongwomamaır aeyım yım kıma rani, tı iikamım. Wım kıma wı tı nu ııır nwo rani, tı dımın taemın kibi kibiıyım nıtım simiirım nrowokwokinım. Nııngaka. Adi Komii siya wı kımaka nwo rani. ¹³ Mı tariınanın, wım kıma tı iikamım yipiki tı dımınım bııya kara boınmımaıuwım simiir nınoknınkın karamae nrowım, yipiki iikamım aru nrowıyım sim hanın nrowım mı tariınanın kımıirın Kraıs siya naonama mı siir nıhıya ha naokınaıniıya mı iikam kımıirın saeya nanmııwarkınaınkım mı tariınanın kıma Adi Komii siir yai imiir asi wakaeyokna api. ¹⁴ Iikam krımıirın Kraıs sıyar tırhaıgınııgın ırıpa nongwomamaır aekıyamam. Bııya Juda simiir piıgana saıır iikamım ıki Juda iikam tani simiir piıganım ıki hında tında nrowım simiir sau omom nrowım mı tariınanın ta Kraıs siir piı aeya naonama mı ıki iikamım ıki omom omomım hında tındanı simiirın sıyar tırkıkım ırıpa isid whırua nrowım. Mı tı sııyın bııya ırıpa isid whırua nwo karam nrowıyım paeni hanın nıki amaı ikowın yıo siya bidi hıııkmaıgıyın. Mı siya tı hırıinan mınam hıııkmaıgıkın, siya mınam naıngwokin krımıir tırkiyım krıma piıgan kwırkırıwıruwa nrowıskıyım. ¹⁵ Mı ta Jısıs Kraıs siya naonama mı tı Moses siir sııyı komii siir sııyım siya tırkiyım yım bidi dıgıgıskıyım mı tı Judamı sııyı komii nıhırım yım ırııpi hırıinan. Mı siya tı hırıinan mınam tırkın, tı piıgan kwıso sowiirın ırıpa nınkıamasu haıgınııwım ırıpa nongwomamaır aeyam. ¹⁶ Kraıs siya paeyın hınııya nırıonınkının siir naowın siya ta hırıinan saıırsı naokın tı dımının isid whısair krıma nrowıyın siir haıgınıkouwın siir tırkiyım mı sıma bidi yaonamım mı krımıirın siya kıyayı ırıpa nongwomamaır aeyam mı Adi Komii siir wakaeyokna apam. ¹⁷ Kraıs siya tı nu ııır nıtın siya siir yai kibi kibiıyım simiir nanaaknınkıı haıgınııgım mı siya hınıına boınkın, iikamım sıma mı Adi Komii siya sıma wı ırıpa nwokı ongwomamaır aeyım. Mı tı yaıyım yım tı iikamım Juda iikam tani yipiki aru nokwokaowıyım yipiki Adi Komii siir wakaeyokna ap karamae nrowıyım ını simiir hırıinan ywowım. Mı yım tı yaıyım Juda iikam kıma mı Juda iikam tani ıkim yım kımııram nııswokım yipiki Adi Komii siir wakaeyokna apım iikamım Adi Komii siir kınıın nrowowım simiir hırıinan. ¹⁸ Mı nım krıma tı piıgan kwıso. Dımısi rani, Kraıs sıırsıkın. Mı Adi Komii siir naeyıın siya sıyayıın iikam krımıir kıyayıın Adi Komii sııram krımıir wanın mı tariınanın krıma wı Adi Komii sııram asi namı.

¹⁹ Mı ta hırıinan saıırsıka, wım kıma iikamım yipiki sıma yapa om karamaeyım ını simiir hırıinan ywowım. Wım kıma ını iikam nıhırım yipiki Adi Komii siir wakaeyokna apıyım mı siir piıgana ıkim, ını simiir hırıinan ywowım wım kıma Adi Komii siir yınısısınkım. ²⁰ Wım kıma ını omaka Adi Komii siya mıriıya ını saıır hırıinan ywowım. Nım krıma aposel kamım mı profet kam ıkim yipiki dımın taemınım Adi Komii siya boınım sim boınmımaıuwıyım, nım krıma ını kougou yaewaonan ywowım yipiki omaka aıır nınan hougwowınyım. Jısıs Kraıs sıyarın yıo ını kougouwın bopwokııbopwo nokwokaııyın omaka akou ııır hougwowınyın ını siir hırıinan ywowım. ²¹ Siya sıyayıın sıyınpae mıınım omaka aıırım simiir nonkworınıwıyım yarıpa sıma sıııgu owam. Mı ta omaka siya tırkı wı omaka komııgıkomııyar nwokıı mı saeya wı omaka bımbııuwı nwo rani, İnkam Komii Kraıs siya whwonkaıyam. ²² Mı wım kıma iikamım Kraıs sııırım, ıki nupayı nupayıım simiirım kımıirın Adi Komii siya nınkıamasu haıgınııwım Juda iikam krıma mı kıma whıekakarın ını omakanan ywowım Adi Komii siya nrowam Adi Komii siir naeyıın siir. İrıg.

3

Dımın taemınım Pol siya tırım, siya Judamı piıgana saıır bı tırkın

¹ Kara Polkın, yipıkın maeyauwa mıı bııye mıriıya saıır saııra hııgrımkırıkııkıkıanaııeyın. Dımısi rani, kara Kraıs siir yai kibi kibi imiir boınmımaıugın iikam kımıirın, kara Judamı piıgana saıır bı boınmımaıugın, kara

nhwo Adi Komii křimiiir Wanin siiramın iikam křimiiiram kwisboinkikin. ² Kara hiniina naingwowi kima bidiyar wakaeyim ta Adi Komii siir naingwobumbuwa kariir hauugiya mi kariirin siya nımbingikin siir mi aiir mriiyam iikam křimiiir whınkinsiis haiginiuwam. ³ Mi ti dimin taeminim biyya niki haigiprakaiyim yim Adi Komii siya bidi yanaakninkii haiginiuwım mi siya kariir bidi yiisimauuwım mi kara simiir asi ninokninkini. Biyya ti diminin kara křimiiiramın siirar niki win boinkikin. ⁴ Mi kima simiir mwaini mi kima wi haini ninokninkini kara Kraıs siir dimin taemin imiirin ina sibgu inomokninkinim yipiki biyya Adi Komii siya niki haigiprakaiyim. ⁵ Mi biyya iikamim simiir bi ninokninkinim mi tariinanin simiirin Adi Komii siya bidi yanaakninkii haiginiuwım mi siya simiirin křimiiir bidi yiisimauuwım kamın yipiki siya nımbingiyim siir aposel inkam mi siir profet inkam nwowam mi siya ti dimin taeminim křimiiir niisimauugin siir naeyiuni. ⁶ Mi yayiyim yipiki siya nanaakninkiiyım yim ti sima, mi iikamim yipiki Judami piugana sair karamaeyim simiirin Adi Komii siya bidi tirkiiyım Judami piugana saika mi simiirin wi piugan kwiruwar nwo haiginiuwı siir yai kibiya sair kirieni mi wi piu kwiruwar nwoki owiskiyım mi ti dimin taeminim siya nımbingiyım siya wi křimiiir hauuwi siir iikamim Kraıs saika namasukikiniyim. Dimusi rani, ti dimin taeminim Kraıs siya tirkiiyım křimiiir simiirsika.

⁷ Siya kariiram naingwokwonanaekin mi kariirin siyar whınkinsiis haiginiugin siir naingwobumbuwa Adi Komii siya nımbingiya siir Yai Win Kibi aiir boimimauuwam siir kirie komiyya sair kirieni mi kara dimin taeminim siya boinim kara tiram simiirar mi tirkın. ⁸ Adi Komii siya kariiram naingwokwonanaekin mi siir naingwobumbuwa kimidiniya kariir haigiyımauu kariirin siya nımbingikin. Karaigin inkamın iki iikam whiekakim Adi Komii siir wakaeyokna apiyim simiir mhoigimhoii nwowın. Kariirin siyar nımbingikin Kraıs siir yai kibi aiir boimimauuwam iikam křimiiir iki Judami piugana sae iikamim sim tani ti yaimin diminim Kraıs siya tirim křimiiir. Mi ti yai kibi kibiyım Jisıs Kraıs siir boinim yım dimin kibi kibiyım simakisima nwowım yım simiir yaimwokiyaimwo ima mi simiirin iikamı mwainim wi dig nwo rani. Niingaka. ⁹ Siya kariirin minam nımbingim iikamim simiir whınkinsiis haiginiuwım mi sima wi ti digworaekwowım idowıyya nwo karam nwowım wi simiir nwoki inokninkinim. Biyya, siya Adi Komii siya ti dimin taemin imiir nonkwokwobwakainan siya ti siir kwoinin siya hidaigiyın biyyar nımpriowın Adi Komii siir piugana sairım siya simiir asi niisimauugin. Mi yım sima paekwosım ikim mi yipiki ninomor kouan kirieyım sim kigirkakiyım simiir siir ninokninkinpai ninokninkinpaiyım. ¹¹ Mi ti dimin taeminim Adi Komii siya tirim siya siir kwoin siir swoki aingwo tirkın yipiki biyya siya nımbingiya křimiiir Biyan Inkam Komii Jisıs Kraıs siir kirieni. ¹² Nim křima Kraıs Jisıs siir yai imiir wakaeyokna api mi křima Adi Komii siirsı kipi nıdid. Yio křima ina ninokninkinim ta sairın mi křima Adi Komii siiram dam mi dimin taeminim siiram srii mi siya wi digımmii křimiiir haimriiyu rani. ¹³ Kara křimiiirin pi hiniina boini, kima kipi nıdid ti dimin biyieyım kariir nonkwobumbunınkin haiginiuwım simiirsiyın. Dimusi rani, kara iikam křimiiir whınkinsiis haiginiugin. Wım, kima maırgımaırga dwoninae. Dimusi rani, wım kima inig komııgak bidi ywowım ti dimin taeminim kariir kiyopsımsıbgı haiginiuwım simiirsı mi ti digworaekwowım iikam křimiiirin wi sima whınkinsiis haiginiuwı. Iriig.

Pol siya hiniina naingwowi iikamim Efasas hiranim ina ninokninkinim Kraıs siya naingwokwowi aiirin simiiram.

¹⁴ Kara ha naingwowi ti dimin kirie kirieyım Adi Komii siya tirkiiyım mi ta hiriinan sairsika kara ogmwo siiram ha waisii hınanaiınamın mi kara Adi Komii siiramın nhwo ina kwisboin. ¹⁵ Adi Komii siya siir paekwosımın ninomor kou hiranim simiirin iikamim nuanın křimiiir hauugikim siir inigni. ¹⁶ Kara Adi Komii siiramın hiniina kwisboinkii, siya siir digworaekwo imakan siir kirie komii aiirar nwowı mi siya siir naeyiun wi křimiiir kwoinau warau nikropkii mi kima wi kwoin kirie nwoki owım, ¹⁷ mi kima wi Kraıs siir yai imiir nwoki sibgu wakaeyoknam mi siya wi ini hanın sairsı kwirı idwokaii křimiiir kwoinauın. Kara hiniina kwisboinkii, křimiiirin wi naingwobumbu Adi Komii siya hauuwi mi ta hiriinan sairsika siir kirieya křimiiirin wi saeya whınkinsiis haiginiuwı imi nıwirniyam naingwokwowım mi ti simaırgım digworaekwowım křima tiranim simiir bwamkibwamım, paeni hanın pae siir mi imiir kinsiis haiginiuwıyın siir hiriinan mi omakanan, omakani kougou yaewaowım nu hir nokwowiniyim simiir hiriinan. ¹⁸ Mi ti dimin taemin hiriinanım yım wi křimiiir whınkinsiis haiginiuwı mi iki Adi Komii siir iikamim hinda tindanim kima wi haini ninokninkinki Kraıs siya naingwokwo aiirin křimiiiram ya komııgıkomıı ıeyairga, ya ini ninomor kou sair haibura mi aeya ini priekıpriei ywowa mi aeya ina mi inirnakainaiınama mi siya křimiiiramın pranae pranae bi naingwokwokın.

¹⁹ Ihi, kara minam naingwowi kima Jisis Krai siya naingwokwonanaeiyi kimiiram sairgisaiir dinoknankin ta siya naingwokwowiya kirmiiram ya whoimoni rani. Mi krma siya naingwokwonanaeiyi kirmiiram sairgisaiir bi ninoknankinkim. Kara ha naingwowi, ti dimin taemin komii komiiyim ti Adi Komii siir kwoinau nwokaiyim wi iikam kimiiram niti mi kimiir kwoinin wi sima mirninkinkikali.

²⁰ Mi ta hiriinan sairsika ta Adi Komii siir kirieya ta kirmiir tir nwokaiya wi idwo saeyar swoki inkin hauugii ti diminin krma sriigiin siiram siya tiram mi diminin krma naingwowyin, ta siir kirie komiia siya haigiya kirmiir kwoinau. ²¹ Kara hiniina naingwowi, nim krma siir piugana sair iikamim mi tiriuginim kirmiir yinieiym krimar witswo siir inig iirin hainan. Dimusi rani, ti Jisis Krai siya tirim simiirsika. Kara ha naingwowi, krma siir inig iirin hiriayar hainanyokiyokikaeyam ya ta yaia ya kaimwo aeyairga. Iriig.

4

Mi nim krma iikamim yipiki Adi Komii siir yai imiir wakaeyokna apiyim nim krma Krai siir piunan yowowim

¹ Kara Polkin, yipikin maeyaua mi biye mriiya sair hir higrupkiikikaiyim. Dimusi rani, an kara Biyan Inkam Komii siir mi air mriigin. Kara iikam kimiirin ug yai asi boinkii wim kima Adi Komii kirmiir Wanin siir yai imiir sibgu apikim yipiki biya Adi Komii siya nimbingiyim kima wakaeyokna apam. ² Inkamin inigakin si haniin kipi nwo. Nhirmi yaimin diminin simiir wakaeyokna ap mi kimiirgikimiir kwoinin yio dikwowaiaii ti dimin taeminim nhirkim sim tirim kirmiir simiirsi mi ti dimin taeminim kirmiir nomiiyauim naingwo tibmiiyim sima kimiirar tirbuga windi kima simiirin io kipi niki anka osisau, kima ti sima tirin siiram in hindara daingwokwonanae iski. ³ Adi Komii siir naeyiun iikam kimiirin kwoin whirua siya nwoaiginiugin mi kima iripa nongwomamair aeyamin kirie hiriayar dwokripkai. Mi krma iripa damasukikin ti uridin yipiki dimin taemin kogiyin iripa sima nwowam siir hiriinan dwo. Mi kirmiirin nwirua nwowamin hiriinan mi tirkin. ⁴ Mi iikam whiekakim yipiki Jisis Krai siiram naingwo tibmii kaniyim, yim sima ini piu kwirkikwiruwar yowowiskiyim. Adi Komii siir naeyiun yio nwirkinwiruwar mi owiskiyin mi siya ini ini haniin kirmiirar kwirii idwokaiyim. Mi ti hiriinan siyiun, Adi Komii siya kirmiirin hiriinansi nimbingin mi kirmiirin iripa asi nankiamasu haiginiugin nwirkinwiruwar nwowam mi ti dimin taeminim Adi Komii siya nimbingiyim sima niti wi krimar nwoki inomoknankin digswowim mi nim krma wi maigrigamair nowowini ti digworaekwo kibi kibiyim simiiram nwokwokinim. ⁵ Mi ti Biyan Inkam Komii nwiruwan yio Jisis Krai siyaigin. Iikam krma siiram naingwo tibmii kaniin krma baptais kwirua sairrarar baptaiskim, krma yaeya yaeya bi baptaiskim hiniina niisimauuwam nim krma Adi Komii siir piugana sair iikamim. ⁶ Adi Komii sasaigin nwowin mi siya iikam kirmiir Adi Komiiyim mi iikamim naingwo tibmiiyim ini siyar kigirkakim mi siya ha napnainopkainaniyim kirmiiram mi hiriayar ini oniyam. Mi siya ini kirmiirgikirmiirar mrii nonkworinukripkainiyin.

⁷ Krai siya kirmiirin hinda whisariiyar priihauugikin kirieya yipiki Adi Komii siir piugana sair iikam imiir sibgu whinkinsis haiginiuwam. Mi siir kirie komii komiiyim nhirim wi kirmiir yapa yapa nwonira hauuwi mi ta hiriinan sairsika krma wi ti miipai miipaiyim simiir nwoki tirim. ⁸ Mi Adi Komii siir yaeyim yipiki biyan kamim sima winkiyim yokwoni yim ti dimin taeminim sim boinkikim. Sima hiniina boinkikim, mi siya Krai siya swoki ama Adi Komii siir oma hiriir mi iikamim yipiki biya Setan siir in nonkwowim simiirin siya bidi swoki anmaiwarkainam, inkamin maeyaua mi biye mriiya sae higrupkiikikaiyim siir hiriinan mi simiirin siya wi hauuwi siir dimin miyik miyikim simiir.

⁹ Mi ti yaeyim yim hiniin dimusi boinkim siya koua bidi yamin? Sima hiniin dimusi bi boinkim, iya siya biigibi siir om hir haiburgigin mi ha niunaniiniyim mi nu tir nauni oniyin iikam krma ¹⁰ mi inkamin yipikin nua tiriir niki iunaniiniyim siya bidi swoki amin koua hiriir, siya waua sair nidwokainainamkin Adi Komii siir oma hiriirin mi ta hiriinan sairsika siir naeyiun iki omom omomim hinda tinda nwowim simiir asi ninyokigikim. ¹¹ Sasaigin kirie iikam kirmiir hauuwiyim mi simiir nhirim simiirin siya nimbingikim aposel inkam nwowam, yipiki dimin taeminim Krai siya tirim simiir boinimauuwamim. Mi iikamim siya nimbingiyim yim profet kam ima yipiki Adi Komii siir yai imiir nanaakninkiiyim. Mi kam nhirim siya simiirin yai napboinmamauwam inkam yokmw in owaiginiu mi ti iikamim, Adi Komii siir yai air boinimauuwam iikamim simiir kwoin imiir kiyaiyim sima naingwo tibmii kaniin. Mi iikam nhirim siya simiirin miya iikam nowomwarkaiyuwiya sair yokmw in owaiginiu, yipiki iikam

imiir kigriraowiyim mi simiir whinkinsiis haiginuwam sima Adi Komii siir yai imiir wakaeyokna apim. ¹² Krais siya iikam krimiirin ti dimin taemin hininim sim hauugikim mi ta hiriinan sairsika, ti dimin taemin hiriinanim krimiirin wi sima whinkinsiis haiginuwi siir mi aiir miriyam mi ta hiriinan sairsika nim krma yipiki Adi Komii siir piugana mi yipiki Krais siir piua nim krma siir mi aiir miriyim wi digar nwowi iki iikam nhirim naingwo tibmiiyim simiir whinkinsiis haiginuwim simiir naingwo tibmiiya kirie saeya nwowim. ¹³ Mi dimin taeminim yim wi hiriyyar nwoyokiyokiyami mi wi kwoin whirua krmar nwobudgii ti Adi Komii siir digworaekwowim yipiki krma wakaeyokna apiyim mi dimin taeminim kwoin whirua krma nwoyiyim Krais siirim simiir mi ta hiriinan sairsika krma wi asi kinantiokii mwriinami. Mi krma wi inkam bimbuiwi nwo rani, krma wi Krais siir hiriinanar swoki owi. ¹⁴ Mi krma tariinanin ti hiriinan nwowi mi krma wi yinisisimim yipiki rirmiiya nwo karam nwowim wi simiir hiriinan nwo rani mi ta hiriinan sairsika krma wi iki yai nksisaeyim sim wakaeyokna ap rani. Iikamim ti hiriinan yai imiir wakaeyokna apiyim yim ini iya op idwo nakiiiriya mi hinda tinda ha priiyakii priiyakiyamiya ini sair hiriinan ywowa. Mi ti iikam hiriinanim yim inkamim yai bibiyeyim simiir wakaeyokna apiyim yipiki iikami kwoin kiyaiyim mi ti yayim sima boiniyim yim nksisae yaigim. ¹⁵ Mi krma ti hiriinan kipi nwo. Niingaka. Mi krma Adi Komii siir yaimwokiyaimwowim simiir boinam dangwo mi krma irni nwirniyam dinan aingwokwo krma triya sair hiriinan yipiki wi krimiir whinkinsiis haiginuyokiyokiyami mi wi krmar nwobudgiyim Krais siir hiriinan. ¹⁶ Krais siya ini krimiir kou ywowin mi iikamim yipiki siir piunan nwowim krimiirin siyar kigriraowi mi krma yapa yapan wi siya nimbiniim krma tiram wi simiirar tiri. Nim krma ini iga in mi mai piu minan ywowin mi krma irni nwirni dinan whinkinsiis ankinsiis haiginu mi krma wi piu kwiruwa nwoiki owim. Mi krma dimin taeminim ti siyiu hiriinanin siir tiri, irni nwirniyam ninan aingwokwonei mi mhoyia Adi Komii siir piugana wi kirieyar namwoiwi. Iriig.

Iikamim yipiki Adi Komii siir wakaeyokna apiyim sima wi dimin taeminim biyanim wi digiumii simiir haimriiyugigi.

¹⁷ Tariinanin kara kimiirin pi igao yai boinkii. Dimusi rani, kariirin Jisis Krais siya nokmwim okwohaiginugin biyan inkam nwowam. Mi tariinanin kima dimin taeminim iikamim Adi Komii siir piugana sair karamaeyim sima triiyim simiir kipi kigna ap yim sima diminim biyekibiye nwoyiyim simiiraramar naingwowi. ¹⁸ Simiir kwoinim ini inkamim niibwomambwo napwiiyin sikwo paeaka bigna ap karamae nwoyiyin ini siir hiriinan ywowin. Yim sima dimin biye biyeyim Adi Komii siya naingwo karamae nwoyiyim simiiraramar naingwowikim. Dimusi rani, yim sima Adi Komii siir dimin taemin imiir bi ninokninkinkim mi simiir kwoinim sima simiiram bi naingwokim. ¹⁹ Mi ta hiriinan sairsika sima piugi paninsi yopaisi. Simiir kwoin komiiyin ti dimin biye biyeyim hii min priininae priininaeyim simiiraramar naingwowi, simiir wakaeyokna apim mi simiir kwoinim hapi i aeya niwaoki simiir sibgu wakaeyokna apim.

²⁰ Mi iikam kima krimiir bi wakaekim mi krma bi boinmauugim kimiirin Krais siir yai imiirin ti hinin siyiuin si wakaeyokna apim. Niingaka. ²¹ Kara ha ninokninkini wim kima Krais siir yai imiirin bidiyar wakaeyim iikamim ha nitim siir yai kibiki kibi imiirin sima ini anaakninkii haiginuni mi simiirin sima ini boinmamauuni kimiirin. ²² Wim kima ti hinin dimin taeminim sim boinkim. Biya wim kima kimiir kwoin biye iiar napkin. Mi ti kwoin biye hiriinanin ti kimiir boin inokiiinokin kimiirin siyar tiri siyiu biyieni nwowamin. Mi kimiirin wi siyar nonkwobumbuninkin haiginuwi. Mi sima kimiirin wi hinina boini, ti dimin taemin hininim sim tirim mi kimiir digiuwin wi simiir nwoiki haimriiyugigim mi kima simiirsiiyin wi aru nwoiki owim. ²³ Mi kima ti dimin hiriinanin simiir tiri mi kimiir kwoinim Adi Komii siiram kiwaki siir naeyiutin siir kirieni. ²⁴ Kimiir kwoinim Adi Komii siiram kiwaki siya nwoaiginuim yaeya kwoin win. Mi kimiir kwoinim wi siya tirki dimin miyikim simiir napim mi simiir tirim Adi Komii siiram mi iki nhirim simiiram warar.

²⁵ Mi ta hiriinan sairsika, iikam kima, irira nwoniran kima ti dimin biye biyeyim priiyksasaeyim simiirsi dapyok mi ti yai bibiyie hiriinanin yim ti itnoudninkii. Mi kima irira nwoniran irni nwirniyin yai miyik miyik imiirarar boin. Dimusi rani, krma irira nwoniran Krais siir piu haimii haimiigim. ²⁶ Mi iya kima dimin biye biyeyim io simaka nwoyiyim, kima kimasiiyar mantiraona mi kimiir kwoinim sibgu dwowipisu. Mi ta hiriinan sairsika kima wi kimiir kwoin imiir kiwaki rani, io nwowamin mi kimiir tiramin dimin biye tiram. Mi io nwonni siyiuin yio ha ti sibgu tirsasauu ti dimin hininini. Mi ta iowa biekii nikiiyamam kipi. Mi biigibiiyin waru kimiir kwoinim io nwoyiyin siir ti digi. ²⁷ Mi mhoyia kima wi Setan siiram kiwaki rani, simiir kwoin imiir kiyaiyim mi siyiu biye kima tirim. ²⁸ Mi triiginim biya biyanim mi ti tariinan nwo ikim yipiki hii tauaeyim, sima wi ti dimin imiir kipi swoki tirminin triiginim yim wi ti digi. Mi tariinanin sima wi ta mi

aifarar donkworɔnu mɔrii iski mɔ ta hɔriinan saairsika siya tɔ iikam paeprikabim simiirin wɔ hiriinan saairsi whinkinsiis haiginiuwi. ²⁹ Mi kɔma dimin biyie biyeyim kimiir mhiil kwoinau nwokaiyim simiiram kipi kiwaki kimiir yaigi kaokwo boinim. Kɔma yai kibi kibiyim yipiki wɔ iikam nhɔrmi whinkinsiis haiginiuwanim yipiki kimiir yai imiir wakaeyim wadie sima sibgu idwokaeyanim simiirarar boin. ³⁰ Mi tɔ dimin taemin hiriinanim kɔma Adi Komii siir naeyiu iir kipi tir maigimaiga nwo karam siya nwowim. Dimusi rani, siya siyairgin yipiki kimiir nimbingiyin. Mɔ ta hiriinan saairsika Adi Komii siya mhoiyya wɔ hiriinan saairsi nanmaiwarkainaei mɔ kɔma hirin wɔ saikar nwoyokiyokiikaeyami iinokinokin. ³¹ Dimin biyie biyeyim io igwir igwir nwowiyim mɔ whwonkam nokiya karamae nwowiyim, mɔ mhiil hinsima nwo karam nwowiyim dimin taeminim simiirin digumii tɔ haimriiyugig. Mɔ kɔma yai kipi kauwoksina mɔ yai kripiinanii kipi mɔ kig iikam nhirmakan mɔ tɔ yai bibiyeyim kimiir haipridkikaiyim kimiirin wɔ siyiu biyie sima swoki tiri dimusi rani, simiirsika. ³² Mɔ hanangɔ niuwi nhirim simiir yapa yapan sibgu tirhaiginu mɔ irni nwirnsi dinaingwoyimok mɔ dimin biyeyim iikam nhirkim tirim kimiir irni nwirni simiir haiyoprindiyumuigi mɔ simiirin hanina boinki, sima dimin komii rani. Simiirin Adi Komii siya haiyoprindiyumuigiyim krimiir dimin biyie biyeyim simiir krɔma tirim simiir saair hiriinan tirkiyim mɔ ha boinkiyim hanin yim dimin komii rani. Dimusi rani, nɔm krɔma Jisis Kraisi siir iikamkim mɔ ta hiriinan saairsika Adi Komii krimiir Wanin siya krimiir dimin biyie biyeyim asi haiyoprindiyumuigikim. Iriig.

5

Iikam krɔma dimin kibi kibi imiirarar wakaeyokna ap

¹ Dimusi rani, wim kɔma Adi Komii krimiir Wanin siir yinisisimkim yipiki siya naingwokwonanaeyim mɔ kɔma siya tiriya saair hiriinanar timi tir. ² Irni nwirniyam dinan aingwokwo biyya Kraisi siya naingwokwonanaeyia krimiiram saair hiriinan. Siya bidi iki aonamin mɔ tɔ dimin hiriinanin siya tirkiyin yio ini dimin taeminim piuu miiyik whakiyin kamim sima ninkin imiiaeyiyim Adi Komii ini simiir hiriinan ywowim.

³ Wim kɔma Adi Komii siir iikamkim mɔ ta hiriinan saairsika wim kɔma dimin taeminim hii priinanae priinanaeyim simiir paninnsi nidwo boinasi. Mɔ kɔma diminim piuu iikamkim nopaiyim mɔ dimin taeminim yipiki kimiir kwoin imiir tiriyyim kɔma kigmairam simiir kipi tir. ⁴ Mɔ kɔma dimin biyie biyeyim piuu iikamkim nopaiyim simiir kipi boin mɔ diminin yipiki iikamim naingwo tibmiiyim sim nomboboim karam nwowiyim dimin taeminim bwam karamaeyim mɔ yai bibiyeyim nididgak nwowi ikim. Mɔ hanangɔ niuwi kɔma yayiyim diriyar kiritmai boinki mɔ Adi Komii siir inig iirarar hainan iski. ⁵ Wim kɔma tɔ dimin taeminim simiirin ina sibgu inokninkinim iikamim yipiki hii priinanae priinanaeyim mɔ yipiki dimin biyie biyeyim sim tiriyyim mɔ iikamim yipiki dimin taeminim kigmairiyim, tɔ komkid mɔn hanininim sima huniyim uruwai siyaowai. Kɔma tɔ iikam hiriinanim simiirin ina ninokninkinim yim wɔ hiriir nam tani mɔ sima wɔ Adi Komii saika nwo rani mɔ wɔ Jisis Kraisi saika mɔ o rani.

⁶ Kɔma iikamim kimiir priiyiksasaeyim simiiram kipi kiwaki iki simiir yayiyim naekak nwo karam nwowiyim simiirin kimiir boinimauuwim mɔ tɔ yayiyim tɔ kara boinkiyim yim miiyik rani, yim pi niksisaekim. Mɔ tɔ hiriinan iikamim yipiki hiriinan dimin biyie imiir tiriyyim yim wɔ Adi Komii siya nonkwoninwomwairninkin haiginiuwi tɔ dimin taeminim kara boimimauuwim kimiir. ⁷ Mɔ kɔma tɔ iikam hiriinanim yipiki tɔ hiriinan dimin biyie imiir tiriyyim simaka kipi namasu. ⁸ Biyya wim kɔma kamim niibwomambowan nwoyim sim hanin nwokim mɔ tariinanin wim kɔma iikamim yipiki Biyyan Inkam Komii siirim wim kɔma ini iikamim nabie sibgu kigomok apiyim ini simiir hiriinan ywowim mɔ ta hiriinan saairsika kɔma dimin kibi kibiyim simiir asi wakaeyokna api. ⁹ Mɔ tɔ dimin kibi kibiyim tɔ iikam ima napiyim yim ini bienan ywowim, yim sima mɔn niisiimaugim dimin taeminim kibi nwowim simiir yipiki Adi Komii siir yai imiir wakaeyokna apiyim mɔ piki hanin dimin ikim yai mwo boiniyim. ¹⁰ Kɔma dimin taeminim kɔma naingwowim simiiraramar daingwo mɔ simiirarar kinananku kɔma napamin mɔ Biyyan Inkam Komiiyim wɔ maigimaiga nwoki owim. ¹¹ Kɔma dimin biyie biyeyim yipiki niibwomambowan nwoyim iikamim sima tiriyyim simiir kipi nap. Mɔ kɔma dimin taeminim sima tirim danaakninkii haiginiu mɔ simiirin ha boin, wari sima tirim yim miiyik rani. ¹² Mɔ dimin taeminim iikam ima nimprii tirim, kara simiirin nididgak nwowi kimiir boinmauwim. ¹³ Mɔ kɔma tɔ dimin taeminim tɔ iikam ima tirim simiir nanaakninkii haiginiuwi mɔ sima wɔ hanangɔ ninokninkinkii tɔ dimin taemin hanininim yim miiyik rani, yim ini biyie ywowim. Yim ini bieki si whwoyakiyim mɔ iikamim dimin taemin imiirin sibgu kigomokiiyim ini simiir hiriinan ywowim. Fiya kɔma dimin biyie imiir boininkiiyim yim wa naonami mɔ tɔ digworaekwo hiriinanim yim ini paeya inkamki si haingimugiyya omaka ini saair hiriinan ywowim mɔ ta niyya pa

nakii m̄ipi nabie sasar nwokii. ¹⁴Dimusi rani, ti dimin taemin h̄in̄inim simiirsika, Adi Komii siir yaiya Yokwo Komii sair nwowa ya h̄in̄ina boinka, yipiki kira naonan nwowin mi yipiki waraur kiwokinin, kima d̄insiingi. Mi ta h̄iriinan sairsika Krai siya wi kimiir kwoinau asi kwirii idwokaii mi siya wi bieyin kiriiir whwoyaiyin wi siir h̄iriinan nwowi.

¹⁵ Mi ta h̄iriinan sairsika kima wi asi mintiraowi ti dimin taeminim kima tirim simiirsiiyin. Kima dimin taeminim iki iikamim yipiki ninoknin̄in karamaeyim sima tiriyim simiir h̄iriinan kipi tir. Mi h̄iriinanki niuwi kima iki iikamim yipiki dimin taemin whiekakim sim ninomoknin̄in̄iyim simiir h̄iriinan tir. ¹⁶ Yim ti iiyim yim ii paii rani mi iikamim siyiu bibiyie tiriyim kima mintarao mi kima Adi Komii siir mi kibi kibi imiirarar tir siir yai kibi kibi imiir nanaakn̄in̄iki haiginiuwam. ¹⁷ Mi ta h̄iriinan sairsika, kima habwhaowaenan kipi nwo. Kima dimin taeminim Biyan Inkam Komii siya naingwowyim kima napam kima simiirarar wakaeyokna ap.

¹⁸ Op bibiyie kipi kwiyae mi kima op bibiyie kwiyaei wim wi pi kwiyae whaowaei mi wi dimin biyie tiri. Mi h̄an̄ingi niuwi, kima Adi Komii siir naeyiun siiram kiwaki ini h̄an̄in siya kwirii idwokaiyim kimiir kwoinim mi dimin taeminim kima tirim yim wi siyar nwoki kigirkakim. ¹⁹ Kima mi kimiir nomiiyau ima kima Adi Komii siir yai imiir̄in diriyar kiritmai boinki mi Adi Komii siir mwai imiir wao. Kima mwai waowiyim mi Biyan Inkam Komii siir inig iir h̄ainaniyim kimiir haowidim mi diyamir ikim mi iki dimin taemin n̄hir ikim, kimiir kwoin komiyyin simiirgisimiiaram daingwoki. ²⁰ Hinok̄in̄okin Adi Komii siir inigin Jis Krai siir inigin h̄ainanprapraski ti digworaekwo imiirsiiyin. Iriig.

Pol siya ta yaiya iikamim yipiki nonkwonam simiir boinka

²¹ Kima ti nomiiyauim simiir yai imiir wakae mi yim sima kimiir imiir timi wakae. Dimusi rani, wim kima Krai siir yai imiir wakaeyokna apkim mi wim kima siir inig iir h̄ainankim.

²² Wig wim kima yipiki kamkakim, wim kima kimiir kamim simiir yai imiir wakae kira wakaeya Biyan Inkam Komii siir yai imiir sair h̄iriinan. ²³ Kima ti h̄in̄ina tir. Dimusi rani, kimiir kamim kimiir kouwin ini simar ywowim mi ti h̄iriinan siyiu kaimwowin Krai siya iikamim yipiki siir wakaeyokna apiyim simiir̄in h̄iriinanar mi tirikin. Siya kimiir nanmaiwarkainam naokin mi siya ini mwonan ywowin mi wim kima siir piua sair piua h̄aimii h̄aimiigim. ²⁴ Ini ti iikamim yipiki Adi Komii siir piugana sair̄im Krai siir wakaeyokna apiyim ini simiir h̄iriinan ywowim. Mi yim wigim yim simiir kamim simiir yai imiirar timi wakae yok mi dimin taeminim sima tiriyim simiirar timi wakae yokna diriraerar.

²⁵ Mi wim kima kamim yipiki wig nonkwonam, kima simiiram daingwokwonanae Krai siir h̄iriinan siya naingwokwonanaeya Adi Komii siir piugana sair iikam imiiram. Siya krimiir̄i naokin krimiir wh̄ink̄isiam mi krimiir swoki anmaiwarkainam. ²⁶ Mi ta h̄iriinan sairsika siya iikam krimiir̄in dimin wh̄irki kimbu karamae asi tir̄ik̄in̄in. Dimusi rani, kr̄ima siir yai imiir wakae yokna apkim mi kr̄ima op ha bap̄taiskim. ²⁷ Siya ti dimin taemin imiir tir̄kin mi ta h̄iriinan sairsika siya krimiir̄in Adi Komii siir piugana sair iikamim dimin wh̄irki kimbu karamae nwowiyim simiir h̄iriinan asi nwowi iikamim yipiki paowaigi piskomkopou karam nwowiyim simiir piuin ini simiir h̄iriinan ywowim. Kr̄ima ini wig kibinan ywowim yipiki wi Krai siya nonkwonaei. ²⁸ Mi ti siyiu h̄iriinanin Krai siya naingwokwonanaeyim iikam krimiir̄am mi kam kima kimiir wig imiir̄amim kimiir piu aairam naingwokwonanaeyim sair h̄iriinan daingwokwonanae. Mi tir̄iiginim yipiki simiir wig imiir̄am naingwokwonanaeyim, yim ini tir̄iiginim yipiki simamar naingwokwonanaeyim ini simiir h̄iriinan ywowim mi sima ini piu kwiruar ywowiskiyim. ²⁹ Inkam nwir karamaeyairga siir̄gisir̄ piua aairi boriisopim mi sair nonkwobumbun̄in̄inim. N̄ingaka. Siya sair̄in pa sibgu kigiraowi mipa mi imiyyaei. Mi ta h̄iriinan sairsika siya wadie asi sibgu owi, Krai siya kigiraowiya Adi Komii siir piugana sair iikam imiir sair h̄iriinan. ³⁰ Siya krimiir̄ asi kigiraowi. Dimusi rani, n̄im kr̄ima siir piugana saika b̄idi yamasuk̄in̄inim mi ini nwiruar ywowiskiyim. ³¹ Krai siya mi iikamim Adi Komii siir piugana sair ikim, n̄im kr̄ima ini piu kwiruar ywowiskiyim. Dimusi rani, ti Adi Komii siir yaiyim Yokwo Komii sair̄ nwokaiyim yim h̄in̄ina boinkikim, inkamin yipiki wig nonkwonaei yio wi siir yopii ad owiir haiburgigi mi siya mi siir wig aeya sowa wi nwiruar ywowiskii mi sowiir piua wi kwiruar ywowiskii. ³² Tiki yaiyim yim kaimwowairgim. Mi an kara h̄iriyyar naingwowi yim sima Krai siya mi iikamim Adi Komii siir piugana sair̄ ikim krimiir̄ boim̄im̄auugim. ³³ Mi ta h̄iriinan sairsika mi sima kaimwovar swoki boinki kamim yapa yapa simiir yapa yapa wig imiiramar daingwokwonanae siyamar naingwokwonanaeya sair̄ h̄iriinan mi wig wim kima kimiir kamim simiir inig imiir h̄ainanprapraski. Iriig.

6

Pol siya yopii ad mi simiir yinisisim ikim simiir boinkin

¹ Yinisisim kima kimiir yopii adim simiir yai imiir wakaeyokna. Dimusi rani, simiirin Adi Komii siya nimbangikim kimiir kigriraowam yio ti hariinan siyiun yio wadiekin. ² Mi Adi Komii siir yayiim Yokwo Komii sailir hir nwokaiyim yim hinina boinkim, kima kimiir yopii adim simiir yai imiir wakaeyokna. ³ Sima ti hinina boinkikim, kima simiir napi mi kima nu tirin wi ii prieyar nwoki okwoyokiyokikaeyamim. Yio tiriiginin Adi Komii siir bigibiyan siyu komiyan siya boinkiyin krimiir yio siya dimin kibiyin Adi Komii siya nangingiyan krimiir tiram.

⁴ Mi yopii ad wim kima kimiir yin imiir kipi nikwao boin inokiiinokin mi yim wi maingimairga kimaka nwo karam pi nwowisi. Mi kima simiirin min dikwao boin mi min niisiisiimauu dimin taeminim Adi Komii siya naingwowim sima tiram simiir. Iriig.

Pol siya iikamim yipiki whisarii mai priimariiyim mi tiriiginim yipiki simiir kigriraowiyim simiir boinkin

⁵ Mi wim kima iikamim hinda whisarii mai priimariiyim, wim kima tiriiginim yipiki kimiir kigriraowiyim simiir yai imiir wakaeyokna ap mi kima simiirin sibgu sibgu mintirao Kraisi siir kima tiriya sailir hariinan. ⁶ Inkamin kiriir kigriraowiyin siir whwonkam ida ara kipi mirii mi siya kiriir kigi mi siya wi ha boini kira wadiekin. Niingaka. Iigwir iigwirin kira kiriir miya sailirar mirii iikamim yipiki Kraisi wakaeyokna apiyim sim hinin, dimin taeminim Adi Komii siya naingwowim kima tiram kima simiirin kwoink daingwo diriraerar. ⁷ Dimin taeminim iikamim whisarii mai priimariiyim kima tiriyim umir min hai karamae kima nwoyiyim kima simiiram maingimairga dwo. Dimusi rani, kima simiirin inkam aram tir tani simiirin Adi Komii siiram kira tiriya sailir hariinan tir. ⁸ Kima ina ninoknankinim. Dimusi rani, Biyan Inkam Komii siya wi krimiir whiekakar niyopkiyiawi, iikamim whisarii mai priimarii ikim mi iikamim rirmiiya nwowi ikim. Mi dimin kibi kibiyim siya tiram naingwowim siya wi krimiir tirsowwi.

⁹ Mi wim kima kamim yipiki iikamim kimiir miriiyim simiir kigriraowiyim, kima ti iikam imiirin siyu miyik sibgu tir. Mi simiirin yai bibiyie kipi boin mi kipi mi ikwao boin sima nididamin mi simiir tirim kimiir yai imiir wakaeyam. Mi Biyan Inkam Komiiyim yipikin Adi Komii siir om hir nwowin, iikam whiekakim ini siyar kigirkakin. Dimusi rani, mhoiya iikam imiirin wi siya hidi mi siya wi hinina naingwo rani, inkamin yipiki inig komiigakim mi inig karamae ikim siya iikam whiekak krimiirin wi hirii hariinankinar hidswowi. Iriig.

Iikamim naingwo tibmii kaniiyim yim ini kamim yai niniiyim ini simiir hariinan ywowim

¹⁰ Kara kimiirin nikopkaigian yaimirsisimim sim boinkii. Kima dimin komiiyin Biyan Inkam Komii siya hauuin kimiir siirin sibgu donkworinu. ¹¹ Kimiir kwoinin ti dimin komiiyin Adi Komii krimiir Wanin siya hauuin kimiir siir higrinu, yim ini nhaonan ywowim, nhaowa kimiir piu aiiir haigiprakaiyam. Mi ta hariinan sairsika kima wi iki dimin biyie biyeyim niksisaeyim simiirsi nwoki okworinuwim kimiir kwoinin Setan siya kiyaii. ¹² Kima inkamaka naniyam tir tani krima yiu bibiyeyim ninomor kou nwoyiyim mi Setan siya mi nomni yiu bibiyie ikim mi dimin biyie biyeyim ti nu iir kigriraowiyim simaka naniyam tiri. ¹³ Mi ti hariinan sairsika, kima Adi Komii siir dimin taeminim simiir haii mi tiriiginim kimiirin wi sima whinkinsis haiginiawi nhao sau mi irim hipigni hanin. Mi mhoiya ii biyieki niti mi kima mi Setan siya kowar niniii mi kira niniii mi yai saeya ha digii kira wi wadieyar sibgu okworinukripkaigii.

¹⁴ Kima dimin taeminim kimiir whinkinsis haiginiuwiyim simiir hai mi kimiir kwoinin yaimwokiyaimwo imiirrarar haigi okai, inkamin yai niniiyin si kikogiya piuwopa siir mhapwo iir sailir hariinan. Mi kira mi miyik sibgu mirii mi kira Setan saika ha ninkinyaeawo kiriirin wi nhaoni hanin saeyar higrinuwi. ¹⁵ Kima Adi Komii siir yai kibi kibiyim simiir danaaknankii haiginiu mi iikamim simiirin wi iripa saeya nwoki ingwomamair ayaiginiuwim. Mi ya tiriigina ya wi suwa kima niya kimiir iga imiir nikwoiprarsi ini sailir hariinan yowa mi kimiirin wi saeyar whinkinsis haiginiuwu mi kima wi nhwo whin tani. ¹⁶ Mi kima ti dimin hariinanin kara boinin simiir tiri mi hinina naingwowi, Jisis Kraisi siir wakaeyokna api, tiriiginim yim wi nhaonan nwowi dimin biyie biyeyim hipigim paekakim sim hininim mi sau ikim yim wi simar nriimduwini mi sima wi iikam kimiir niyopakaiyu rani. Mi kima siir wakaeyokna api mi siiram naingwowi tiriiginim kiriirin wi sima whinkinsis haiginiuwu. Mi hariinankiniuwu Setan siya dimin biyeyin paeni hanin kimiiram kabitkii kimiir kwoin imiir nigrimkripam yio wi dig nwo rani yio wi pi wokitki mi siya wi pi tingiyami paeni hanin. ¹⁷ Adi Komii siya Jisis siirin minam nikropkikin pi naowim mi krimiir nanmaiwarkainam. Mi kima ti hinina naingwowi kimiirin wi siyar whinkinsis haiginiuwu, pagra inkamki sim haiginiya

simiir mwo imiir sair hiriinan. Mi kima Adi Komii siir yai imiir wakaeyoknaei yim wi kamkiunan nwowi, yipiki wi Adi Komii siir naeyiu ieya hauuwi krimiir. ¹⁸ Adi Komii siir naeyiuin inokinokin kimiirin wi siyar whinkinsiis haiginiuwi kara nhwo Adi Komii siiram kwisboini mi siir inig iir hainani. Inokinokin kima, kimasiyar mintiraona wim wi piugi piyaowisi. Kima Adi Komii siirim srii ikam imiirin siya kigriraowim mi siya whinkinsiis haiginiuwim yipiki siirim. ¹⁹ Kima Adi Komii siiramın kariiram srii mi kariirin wi yai siya nwoki hauuwim. Mi hiriinankiniuwi kara wi nıdid rani, siir yai kibi kibi imiir nokwo boinmımauwim yipiki biya siya tirim simiir. ²⁰ An kara ti inkamın yipiki yai kibi kibiyim sim nanaaknınkii haiginiuwiyin ini siir hiriinan ywowin. Dimusi rani, ta maeyauwa mi biye mırıya kariir hugripkıkıkaiya sairsika. Kima Adi Komii siiram srii kariir whinkinsiis haiginiuwim mi ta hiriinan sairsika kara siir yai imiir nanaaknınkii haiginiuwim wi nıdid rani. Yo simiirin wi karar nanaaknınkii haiginiuwi ti biya kara nonkwowim simiir hiriinan. Iriig.

Pol siya siir yayim nikopkaigiyim simiir boinkikin

²¹ Tikikasin krimiir nomiiyaun yipikin krıma naıngwokwonaeiyin, siya wi sipi niti mi ti dimın taeminim ti nimbmbiyamim kimiirin wi siya nini boinmımauuni. Siya inkam wadiekın siya Biyan Inkam Komii siir mi miyik miyik imiirarar mırıgin. ²² Siirin kara nikropkii ikam kimıiram kimiir boinmımauwam dimın taeminim kima ninomoknınkınanım hınin, nım krıma wadeyaırgım mi wım kima wi mairgımairgar nwoki owim.

²³ Kara ti hınına sriigi Adi Komii krimiir adın mi Biyan Inkam Komii Jisis Kraıs siya kima wi Adi Komii siirgisiiramar naıngwo tıbmii kını mi kima wi irıpa nongwomamair aeı. Mi ta hiriinan sairsika wım kima wi Adi Komii siir piugana sair ikam imiiram asi naıngwokwowi. ²⁴ Kara Adi Komii krimiir Wanın siiramın minam sriigin siya ikam kimiirin wi siir naıngwobumbuwa sair nwoki hauuwim yipiki krimiir Biyan Inkam Komiiyin Jisis Kraıs siiram naıngwokwonaeiyim mi yipiki siir wakaeyokna apiyim mi siir yaimın dimın imiir wakaeyim sima tira sair hiriinan. Iriig.

FILIPAI

Hiya Pol siya om Rom hir miriyya mi biyye mi siya ta yokwowa ha winkika. Biyya siya om Efesas hir bidi ywowin. Mi iikamim naingwo tɔmɔyim om Filipai hiranim yim umir digworaekwo bidiyar mi haingiriyu haiginim mi sima ina hauugiyim Pol siiram hirir maeyaua mi biyye siya miriyya. Mi Pol siya ta yokwowa minam winkikin simiir boin wadiekikin. Pol siya maeyauwa mi biyye miriyya sair hirar niki okaigin wɛyinsopkak. Mi siya maingamainga hiriyar nwokaigin mi siya ti hirinansi boinkikin sima Jisis saika namasukikini mi sima wi maingamainga hiriyar nwoki oninaeyim mi sima wi siiram naingwoyimok rani. Iriig.

¹ Pol kara mi Timoti siya, krira Jisis Kraisis siir mi priimiriyan inkamko. Krira ta yokwowa iikamim Adi Komii krimiir Wanin siir piugana sair kigiraowiyim mi sair whindiriraerar haiginuwiyim kimiiram winkika mi iikamim Jisis Kraisis siir yai aar wakaeyokna apiyim kimiiram warar. ² Krira ha naingwowi krimiir Adi Komii krimiir wanin mi krimiir Biyyan Inkam Komiiyin Jisis Kraisis, krimiirin wi sowaniyar nokboinmamair haiginuwi iripa nongwomamair aeyim. Iriig.

Paul siya Adi Komii siiram sriigin, yipiki iikamim ta yokwo aar mwaini simiir whinkinsiis haiginuwiim

³ Hiym kara kimiir naingwowaikaikiyim, kara pi Adi Komii siirar boin wadie kimiirsi. ⁴ Hiym kara Adi Komii krimiir Wanin siiram sriiyim kimiir whinkinsiis haiginuwiim, kara pi maingamainga nwoki. ⁵ Whisarii rani, biyya kima kariir whinkinsiis haiginuwigim Adi Komii siir yaiya sair nanaakninkii haiginuwiim iya buigibi kima wakaeyokna apa mi tisi tariinana nadigniyim. ⁶ Kara ti diminin siir bidi yinokninkin kinin Adi Komiiyin yipikin kimiir turkiyin siir wakaeyokna apim mi kimiirin wi siya whinkinsiis haiginuwi siiram sibgu wakaeyokna apim mi wi iya Jisis Kraisis siya nitana sairar nadigiuwi mi siya siyasiya nanaakninkii haiginuwnaei mi iikam simiirin wi siyar hidi. ⁷ Kariir kwoinin iikamim kimiiram nhami nhami naingwokwonanae rani. Dimusi rani, kariir miyim kima whinkinsiis haiginuwigim iym kara maeyaua mi biyye miriyya sair hir hugripkaiikakiyim mi iym kara rirmiyya mi owim mi Adi Komii siir yaiyim simiir mi anaakninkii haiginuwiim iikam simiir kwoinim simiir kiyaiyim mi sima wi Adi Komii siir siyuim kara tirim wi simiir nwoki apim. ⁸ Adi Komii siya ina ninokninkinin, kara iikam whiekakim kimiiram nhami nhami naingwokwonanae rani, Kraisis siya naingwokwonanaeiyi sair hirinan.

⁹ Kara Adi Komii siiram minam srii, iikam kima wi irni nwirniyamar dinan aingwokwonanae mi kima wi Adi Komii siir dimin taeminim simiir nwoki sibgu inokninkinim mi kima wa nwoki inokninkinim piki hinin dimin ikin miyikim mi piki hinin dimin ikin biyyeyin. ¹⁰ Mi ti hirinan sairsika, kima kariir dimin miyikim miyikim simiir wakaeyokna api mi iya Kraisis siya swoki iti mi kimiir kwoinim wi dimin biyekii nwokai rani. ¹¹ Mi iriipi hirinan kara Adi Komii siiram minam srii Jisis Kraisis siya wi kimiir kwoin imiir nwoki hurworwokaiyim kimiir whinkinsiis haiginuwiim wadie sibgu owam mi kima dimin miyikim tiri mi ti hirinan sairsika Adi Komii siya wi inig komiigak sairsi nwowi. Iriig.

Paul siya ha naingwokin, siya siyuimwoni nwowim mi Jisis Kraisis siir nwoki kigna apim mi siya wi kimiir nwoki whinkinsiis haiginuwiim

¹² Ti kariir nomiiyuim, kara minam naingwowi kima dinokninkin, ti diminim kariirin nitim, sima kariir tɔrbumbuki winti, ti diminim iikamim Adi Komii siir yai win kibiya sairim naingwo tɔmɔyim simar niki tɔrbugim. ¹³ Kariirin maeyaua mi biyye miriyya sairar hugripkaiikaigi winti mi kamim yaii niniyim mi iikam nhirim kingiin hir nwo ikim, sima ina ninokninkinim kariirin maeyaua mi biyye miriyya sair hir hugripkaiikakiyim, whisarii rani, kara Kraisis siir yaiyim simiir wakaeyokna apkin. ¹⁴ Mi iriipi hirinan kara tisi tirar nwowin. Dimusi rani, iikamim Adi Komii siiram naingwo tɔmɔyim sima nididgak paninsi ywosi mi sima kiriekak asi nwokim Adi Komii siir yaiya sair nanaakninkii haiginusiym. Dimusi rani, sima ina kigim kara tisi maeyaua mi biyye miriyya hugripkaiikaia sair tirar nwokaiyim mi sima ina naingwo tɔmɔyim Kraisis siya wi simiir whinkinsiis haiginuwi.

¹⁵ Iikam nhirim Kraisis siir yaiya sair nanaakninkii haiginuwigim. Dimusi rani, sima kwoin biyye biyye kariiram naingwokim mi sima minam warar mi aingwokim simiir kiyaiyim kariir haiburgigim mi simiir yai imiir wakaeyoknam. Yim iki iikam nhirim Kraisis siir yaiyim simiir nanaakninkii haiginuwigim. Dimusi rani, sima wadiekim mi ina naingwowim ti dimin imiir tirim mi kariir whinkinsiisim ¹⁶ yipiki ti iikam miyikim ti dimin imiir tiriyim.

Dimusi rani, sima kariiram naingwokwovikim. Sima ina ninoknankinim kariirin Adi Komii siyar nimbinkin siir yai imiir kigriarowim mi simiir nanaaknankii haiginiuwim tapaiir. ¹⁷ Iikam nhirim yipiki Kraisi siir yai imiir nanaaknankii haiginiuwiyim yim sima kariiram bi naingwokwonanaeikin. Nnngaki nngakanga. Sima hiniina naingwovi kariirin wi sima kiyopsibgi haiginiuwu mi kara wi maingmairga nwo rani. Dimusi rani, kara ini maeyaua mi biyie miriyya saiir hir hugripkiikikaiyin mi sima iikamim simiir kwoin imiir kiyaii simiir wakaeyokna apim mi kariirin. Nnngaka.

¹⁸ Tiriiginin yio dimin Komii rani! Mi ti iikam nhirim sima Kraisi siir yai imiirin siyiu biyieni nanaaknankii haiginiugi windi mi nhirim siyiu miyikni mi anaaknankiigi windi, ti hiriiran siyiuin kariirin maingmairga sima nwowaiginiuwu. Dimusi rani, sima Kraisi siir yai imiir nanaaknankii haiginiugim yio tiriiginin yio dimin whoimoni rani. ¹⁹ Kara ini maingmairgar nwoyokiyokiyamin. Dimusi rani, kara ina ninoknankinim Adi Komii siir naeyu iirin, yipikin wi Jisis Kraisi siya nikropkii kariir whinkinsiis haiginiuwam mi kariirin maeyaua mi biyie miriyya saiir hir hugripkiikikaiyin rirmiyya saiir hiranki nwokiyim. Dimusi rani, kima Adi Komii siiram srigim kariir whinkinsiis haiginiuwim. ²⁰ Kara ta saiiramim minam naingwovi, kara Adi Komii siir yai aiirin wi haigiprakai rani mi kariir piua wi nopai rani mi kariir kwoinin wi kirieyar nwowi mi Adi Komii siir yai imiir nanaaknankii haiginiuwu biyya kara nonkwowim simiir hiriinan mi ti tariinanar nadigniyim. Mi kara omwai waiya mi kara mi aowi mi ti iikamim wi ha boini Kraisi siya wadiekim. Dimusi rani, dimin taeminim kara tirim simiirsika. ²¹ Mi ti dimin taeminim kara tirim simiir bwamkibwamin yio Kraisi siyairgin. Mi kara naowi, mhoiyya kara wi dimin kibi kibiyim Adi Komii siiram wi simiir haii mi kara wi saika nwowi. ²² Mi kara nao karamae nwowi mi omwaiyar niki waiyaei mi ti dimin taeminim kara tirim yim iikam imiir whinkinsiis haiginiuwu Kraisi siir wakaeyokna apim. Kara ninoknankin tani piki hiniin aka bii nwowa omwai waiya saeya iyie? Nao saeya. ²³ Kara pi hid rani kara naowam naingwovi Kraisi saika nwowi. Wi ta wadie hiriinan saeya nwowi. ²⁴ Mi ta hiriinan saiirsi whinkinsiis haiginiuwu kimiirin, ya ini wadiekiwadie saeya nwowa kara ti nu iirar nwoki okripkaii, tariigina ya ini biigibi saeya ywowa. ²⁵ Kara hiriyyar naingwo tibmii kani kara wi nao rani mi kara wi omwai hiriinan saiirsi waiyaei kimiir whinkinsiis haiginiuwam Adi Komii siir yaiya saiir sibgu wakaeyokna apim mi kima wi maingmairgar nwowi. Dimusi rani, kara ini omwaiyar niki waiyan. ²⁶ Mhoiyya kara niti mi kataka nin oni mi kima wi maingmaiga komiyyar nwowi kariiramim mi kima wi Kraisi siir inig iir hainankii.

²⁷ Mi dimin whirki kimiir nimbini mi kima wi ti dimin taemin imiirin wi haini naingwoki. Kima dimin taemin kibi kibi imiir tir iikam yipiki Adi Komii siiram naingwo tibmiiyim siyiu kibiyin sima tiriyin siir hiriinan tir. Mi ta hiriinan saiirsika mhoiyya kara wi kimiir namisi kigi, iyie? Wi kimiir kig rani mi kara dimin kibi kibiyim iikam ima boini iikam kimiir, simiirin wa wakaei, tiriiginim kirie kimiir naingwo tibmii aeya nwowim mi kwoin whirua kima mi owim mi iripa kima mi miriyyim. ²⁸ Tiriiginim yipiki kimiir sau omomin siirsi kipi nidid dimusi rani, wim kima Jisis Kraisi siirgin. Kima Kirie hiriyyar dwokripkai. Dimusi rani, wim kima ti hiniina tirikim mi ta hiriinan saiirsika ti dimin taemin hiriinanim yim wi simiir nisiimauwu. Adi Komii siya simiir nonkwobumbuninkini mi kimiirin wi siya nanmaiwarkinaei mi kima wi saika sibgu owi. ²⁹ Mi dimin komiigkomiiyin yio ti si, Adi Komii siya kimiirin minam kiwakikin kima Jisis Kraisi siiram naingwo tibmii kinim. Mi ti dimin hiriinanin sasa rani. Jisis Kraisi siirsika Adi Komii siya ti dimin biyie imiirin asi kiwakikin kimiiram nitamin. Dimusi rani, kima siir wakaeyokna apkim. ³⁰ Kima mi kara nim krima nomiiyaugim mi ti iikamim krimiir tirbuwiyim mi krimiir nighbuwuiyim mi ti hiriinan siyiu kaimwovin biyyar nwoyokiyokiiyanianin ini tariinanar yadigniyim mi wim kima ti iikamim yipiki kimiir nighbuwuim simiirin ina ninoknankinim. Iriig.

2

Krima krimiir kwoinin simiirin kikitimdinu mi iki iikamim yipiki Adi Komii siir yai imiir wakaeyokna apiyim simiiram daingwo

¹ Kimiir kwoinin kirieyar dwokripkai. Dimusi rani, wim kima Kraisi siir yai imiir wakaeyokna apikim. Kima maingmairga hiriyyar dwokripkai. Dimusi rani, Kraisi siya kimiiram naingwokwonanaei. Kima mi Adi Komii siir naeyu ieya kima ini kwoin whiruar ywowskiyim mi kimiir kwoinin nhirimiyam daingwo mi simiiram daingwokwonanae. ² Kima iripa dongwomamair ae mi kwoin whirua dwo mi kima iikam ima mi Adi Komii siya simiiram daingwokwonanaei mi kima kwoin whiruar dwowski. Mi ti dimin hiriinanin ini haniin kimiir kwoinaw kwirii idwokaii mi kima wi maingmairga kariir nwowaiginiuwu. ³ Kima kimamar kipi naingwona mi dimin taeminim ha kipi tir mi iikamim kimiirin wi hiriinan saiirsi boinisi wim kima ini nhirim simiir kou ywowim. Kimiir

kwoinim yim kimar kintimtinuna mi kima hinina daingwo kimiir kouwin ini iikam nhirim sima ywowim. ⁴ Kima, kimamar kipi naingwona. Kima iikam nhirimiyam daingwo mi diminim sima naingwowi ikim. ⁵ Kima Kraisi siya naingwowa biya saiiir hiriinan daingwo. Yio ti hinangin.

⁶ Mi yio siya ini Adi Komii siir hiriinanar swoki owin mi siya ha bi naingwokin siya Adi Komii siir hiriinanar swoki owi. ⁷ Mi yio siya ti dimin taeminim kirie komiigakim ninomor kouanim simiirin digiumii bidi haimriyugigim mi yio siyarin ini inkamin whisarii mi primiriiyin siir hiriinan yinkpitki. Mi siirin Maria saeya naokainakikin mi siya iikam krimiir hiriinanar nimbiamkin. ⁸ Siya inkamnan nimbiamkin mi siir kwoinin hindara kabitkingin mi siya Adi Komii siir yai imiirrar napkin mi iya siya ha naonamin paeyin hiiniya nironinkinin si mi siya kimpisu pranae pranae bi haigin iikam krimiir whinkinsiis haiginuwim. ⁹ Mi ta hiriinan saiiirsika Adi Komii siya siir inigin ha hainankiyin mi siya ti hinina boinki siya inig komii kibikakin mi kamim inig komii komiikakim simiir kougikouwin ini siyar ywowin. ¹⁰ Mi yipikim Adi Komii siir om hir nwowim mi nu tir mi o ikim mi iikamim yipiki mi aokaowim mi nunau nwokai ikim mi yiu ikim simiir kouin ini siyar ywowin mi yipiki ta Adi Komii siya dapikuiwa Jisis siir inig iir saiiir wakaai mi sima wi nidid prasae kin tani mi sima ogmwo wa waisii huiwi mi wi komii hinina kauwok boinamnaekii, ¹¹ siya inig komii kibikakin mi sima wi Jisis Kraisi Biyan Inkam Komiiyin siir inig iir hainankii mi sima wi ha boinkii, siya inig komiigakin. Dimusi rani, dimin taeminim Kraisi siya tirim simiirsika. Mi ti dimin taeminim yim wi Adi siir inig iir hainan praprasa. Iriig.

Nim krima ini sikwo paenan ywowim yipiki iikam imiir bigna iisiiuimauu apiyim siyuin niyaka mi krima simiirin wi Adi Komii siir siyu iir niisiiuimauu

¹² Ti kariir nomiiyauim kara ina naingwokwonanaeyin, biya kara kimaka nwowa mi kima kariir yai imiir wakaeyim mi kima ina wakaeyokna apim simiiramim. Mi tariinanin kara kimaka nwo rani, kara ini aru nwowin. Kima kariir wakaeyokna ap biya kima tira saiiir hiriinan mi tariinanin ti aru kara nwowa ya dimin komiigikomii aeyairga kima kariir yai imiirin nhami nhami kipi wakaeyokna ap. Kima ti dimin taeminim simiir ti wakaeyokna ap yipiki biya Adi Komii siya tirim kimiir mi mhoyiya kimiirin wi siya nikunami ninomor koua hiriirin. Kima didid mi kakak dwo wim wi siir pi tirisi nididgak kimiirs nwowim. ¹³ Kima ti dimin imiir tir. Dimusi rani, Adi Komii siya inokninokin kimiir kwoinim simiir simiirar tirnaeai dimin taeminim siya naingwowim kima wakaeyokna apim simiiram naingwowim mi simiiram wakaeyokna apim.

¹⁴ Mi dimin taeminim kima tiriyim kima kipi ninkinwaomwarki boin mi simiirs kipi nininansao simiirin hindara tir. ¹⁵ Mi kima ti dimin hiriinanim simiir tiri mi iki nhirim wi kimiir boinhiuriyu rani, dimin biye kima tiram mi kima wi wadieyar sibgu okiyami. Mi kima wi sikwo paenan niyaei, sikwo paeya niyaka bigna apiya kigimok apam, iikamim yipiki biye nwowim, simiir bopwoniyan. ¹⁶ Mi kima simiir diisiiuimauu Adi Komii siir yai kibi kibi imiirin mi simiir whinkinsiis haiginu mi siyu wadie sibgu apanin hinin, piki hinin dimin ikin wadeyin sima wakaeyokna apanin. Mi kima ti dimin imiir tiri, mhoyiya Kraisi siya swoki iti, kara wi karamar naingwona rani. Dimusi rani, kara ina ninokninkinin ti dimin taeminim kara tirim sima wi nae karamae nwo rani.

¹⁷ Kima Adi Komii siir yai imiir wakaeyokna api ya ini nae Adi Komii siir ninkin imiiaenan ywowa. Mhoyiya kariirin inkamki tiowi mi kara ha naonami mi kariir nhieya ha naokiinainii mi ya tariigina ya naeyim kima ninkin imiiaeyim simiir idwo swokini haiginkika. Mi tariigina kimiirin wi saeyar whinkinsiis haiginuwi Adi Komii siir wakaeyokna apamin kima tira saiiir hiriinan mi kara wi maingimaiga prasae nwo rani. ¹⁸ Mi ti dimin hiriinanin siya nimbiamii mi kima wi maingimaiga kanaka dinkin o ta maingimaiga kara nwowa saiiir hiriinan. Iriig.

Pol siya Timoti siir boinkin

¹⁹ Kara ha naingwowi Biyan Inkam Komii siya kariirin wa kiwakkii Timoti siir nikropkiyim mi iikam kimiirin siya nini kignakiyim mi sima wi tiriirar swoki iti mi ta hiriinan saiiirsika mhoyiya kara wi haini ninokninkini kima wadie nwowi mi Adi Komii siir wakaeyokna api mi kara wi maingimaiga kimakar nwowi. ²⁰ Kara Timoti siir hiriinan inkam nwir karamaeka mi siya ini kariir hiriinan ywowin mi ta hiriinan saiiirsika siya iikam kimiir whinkinsiis haiginuwam asi naingwokin wadie kima sibgu owim. ²¹ Mi yim iki iikam nhirim yim simamar naingwonaekim yim sima digworaekwowim Jisis Kraisi siirim simiir kig rani. ²² Mi kima ina ninokninkinim Timoti siya ti siyu hiriinanin siir nwo rani, siya inkam wadiekin. Siya siyamar bi naingwonaekin siya iikam kimiiram naingwowikin mi kariirin siya whinkinsiis haiginugin Adi Komii siir yayim simiir nanaakninkii haiginuwam yinisimin siir ad iir whindiraerariyin siir hiriinan. ²³ Mhoyiya

kara ti dimin taeminim kam ima tiranim kariir simiirin wa ninokninkini, kara minam naingwokin Timoti siirin kimiiram nikropkiyim. ²⁴ Kara hiriayar naingwo tibmii kiini Biyan Inkam Komii siya kariirin wa whinkinsiis haiginiuwi mi kara wi kimiminki rani, maeyauwa mi biye miriia sima hiugripkikikaiya sair tir haiburgigsasauwim mi kara Timoti saika wa niti kimiir kignakiyin.

²⁵ Kara minam naingwowi Epafrodaitas siirin kimiiram waraur nikropkiyim. Siya kariir nomiiyaugin mi siya mi kara krira ini nwiurwar ywowiskiyo mi Adi Komii siir dimin taemin imiirin krirar tirikim dimin biye saika ninkinyaeyaowim inkamin yaii niniyin siya triya sair hiriinan. Mi biyarin, kima siirin bidiyar iki ikropkiyim mi siya ha nitan mi kariirin dimin taemin siya ini whinkinsiis haiginiuni. ²⁶ Siya iikam kimiir whinkinsiis haiginiuwam naingwokin dimusi rani, kima ha wakaekim siya maki niugin mi siya maka niyim siya pi borisopi kima siiram naingwoyimyokim ta ma siya nii aiirsiyin. ²⁷ Biya siya parii parii pi naowim mi siirin Adi Komii siya naingwobunakin mi siya whinkinsiis haiginiugin mi siya painiisi yaosi. Siya siiraramar bi naingwobumbugin. Niingaka. Siya kariiram warar naingwobumbugin mi ta hiriinan sairsika siya naonami kara wi komii nouuboboitan. ²⁸ Mi ta hiriinan sairsika kara siirin asi nikropkisasaugin kimiir kignakiyim mi kima siirin wa hiriinan sairsi kigwini mi kimiir kwoinim wi maigimaiga nwowini. Mi kima maigimaiga nwowi mi an kara wi maigimaigar mi owi. ²⁹ Mi siya waraur nimbini mi kima siir kigwini mi kima wi maigimaiga dwoki Biyan Inkam Komii siiram yipiki siiram kiwaki karam nwowin siya naowam. Mi kima ti hiriinan inkamin siiram daingwo inkam komiiyin siya. ³⁰ Dimusi rani, siya naosi bi naingwoyimyokin. Siya Kraisi siir dimin taeminim simiirsi naingwoyimyokin mi siya naoni piu asi nwokin mi kimiir igsopa ini siya yokwokairina mi siya kariirin pranae pranae bi whinkinsiis haiginiugin mi ta hiriinan sairsika siya maki asi niugin. Iriig.

3

Yipiki Jisis Kraisi siir yai imiir wakaeyokna apiyin yio inkam wadiekin

¹ Ti kariir nomiiyaugim, tiki nwokripkaigiyim yayim kara kimiir boinkiyam tirim yim ti sim. Dimusi rani, wim kima Biyan Inkam Komii siirgin mi kima maigimaiga dwo! Mi dimin taeminim yipiki biya kara winkiyim yokwoni kimiiram mi tariinanin kara simiirar swoki winkikin. Kara ti yai kibi kibiyim kimiir boinmimauusi bi piyaokin. Mi an kara ha naingwowi kima inokinokin ta yai aiir wakae wa dimin kibigikibi aeyairga. ² Kima ti kamim dimin biyekakim yipiki wranan nwowim simiirsi mintarao, kimiir kwoinim wi sim pi kiyaiisi mi wi ti hinin sima boini kimiir mioisim ti kitiyopnir hai mi ta hiriinan sairsika Adi Komii siya kimiirin wi hiriinan sairsi nanmaiwarkainaei. Mi kima ti hiriinanin wim wi kimiir piu aiirar swoki turbunaei. ³ Nim krima hinina naingwo tibmii kin tani krima krimiir miois imiir kitiyopnir hai mi ti hiriinan siyuin krimiirin wi siya whinkinsiis haiginiu rani, krima Adi Komii krimiir Wanin siir yinisisim nwowim. Niingaka. Mi iya Adi Komii siir naeyuin krimiir kwoinau tir nwokaiiyim mi krimiirin siyar whinkinsiis haiginiuwi Adi Komii siir inig iir hainanam mi krimiirin siyar mi iisimauuwi hininan nim krima Adi Komii siirgin yinisisimkim. Mi dimin taeminim Jisis Kraisi siya tirim krimiir krima simiir ninokninkini mi krima wi maigimaiga prasae nwo rani. Mi nim krima ina ninokninkinim ta sairin, krima krimarim wi dig nwo rani, Adi Komii siir tirim mi siya krimiir nanmaiwarkainam ta sima boina krimiir miois imiir kitiyopnir haiya sairsi. Niingaka. ⁴ Mi kara ti dimin taeminim biya kara wakaeyokna apim kara Juda simiir biyan siyuin siir dimin taemin imiir wakaeyokna apam naingwokiswo mi kara wi simiirar pi wakaeyokna apim mi kara ti hiriinan tirim pi borisopi. Kam nhirim yim ha naingwowi sima Juda simiir siyiu iirar wakaeyokna apkripkaii mi sima wi wadieyar sibgu owi mi an kara ina ninokninkinim, biya an kara ti siyiu hiriinanin wadie simiirsi nwokin. Mi ti siya siyiu hiriinanin ini ti siyuin sima tirin ini siir haiburin. ⁵ Mi an kara ti hinina boinkin. Dimusi rani, iya kariir apua kariir naokainakiya, iya kara iyyim iriyyar kwoma nwowin mi sima kariir miois aiirin ina kitiyopnir haiyim hinina niisimauuwam an kara Adi Komii siirgin. Mi Jekopin yipikin sima dapiyin Isrel, siya kariir brougaekin. Mi an kara Bensameni piugana sair inkamkin mi yio ini kaimwokikaimwower yowoin, an kara Judani isidin siirgin inkamkin. Biya kara Farisimi isidin siir inkam nwowin kara Moses siir inkam nwowin kara Moses siir siyiu komii siir yai whiekakim yipiki Adi Komii siya hauugiyim simiirar wakaeyokna apkin. ⁶ Kara pi ti hinina boini, kara Adi Komii siirin dimin whoimoni bi tirkin mi iikamim Kraisi siir yai imiir wakaeyokna apim simiirin kara tioidwomaigim mi yipiki siir piuganan ikim. Mi iikamim yipiki kariiram kinankiim siyuin kara wakaeyokna apim Moses siir siyiu komii siir yai imiir sima wi hiriyyar boini, kara wadiekin mi kara dimin biye bi tirkin.

⁷ Biya an kara ha naingwokin ti dimin taemin hininam yim dimin komiiyim mi tariinanin an kara hinina naingwo tibmii kani ti dimin taeminim yim dimin komii rani. Dimusi rani, tariinanin kara Jisis Kraiis siiram naingwo tibmii kani mi kariirin wi siya whinkinsiis haiginiuwu wadie sibgu owim. ⁸ Dimusi rani, kara hinina naingwo tibmii kani tani ti dimin taemin hininim yipiki biya kara napim yim dimin komii rani mi an kara hinina naingwo tibmii kani ti dimin taemin hininim yim dimin komii rani. Dimusi rani, an kara ina ninokninkinin kara Jisis Kraiis siir wakaeyokna api mi dimin taeminim iikamim yipiki Adi Komii saika nwowim simiir whinkinsiis haiginiuwim biya yim siya bidi ikwokopougim. Mi kara ti dimin taemin hininim simiirin digiumii bidi haimriiyugigim mi kara simiirin ha naingwowi yim ini dimin biyekibiyie ywowim mi ta hiriinan sairsika kara Jisis Kraiis siirgisiirara asi wakaeyokna api. ⁹ Mi tariinanin kara Moses siir siyu komii siir yai imiir swoki wakaeyokna ap rani mi Adi Komii siya wi ta hiriinan sairsi boin tani kariirin dimin wharki bi kimbugin mi ta siya boina kariirin hinin kara dimin wharki bi kimbugin ya dimusi rani, kara Kraiis siir yai imiir naingwo tibmii kangin mi tariinanin kara ini siir piugan aiir nwowin. ¹⁰ Kara ti dimin hininim sim naingwokin. Kara Jisis Kraiis siir sibgu inokninkinam tirkin mi kirie komiia siya haiya iya siya ie hir haiburgigin mi ha swoki insiin idwowin. Kara saika iripa bidi yamasu kikin mi kara ti dimin biyie biyieyim mi kimpipisuwa siya haiyim hiriinan haiyamar mi aingwowi. ¹¹ Kara ti dimin taemin imiirin minam tiri, iya kara naowi kariirin wi siya nanmaiwarkainaei mi kara wi omwaiyar swoki waiyai mi wi saikar nwowi. Iriig.

Pol siya minam naingwokin Jisis siir hiriinan inkam kibi nwowim

¹² Kara pi hinina boin tani kara siiram bidi wakaeyokna apin, kara tira sair hiriinan mi an kara inkam kibi bidi ywokiyyin. Niingaka. Kara ina niki mirii ninkiyaei kripkaiyin ti dimin taemin imiir wakaeyokna apam mi ta hiriinan sairsika kara wi Kraiis siir hiriinan asi nwowi dimusi rani, siya kariir bidi yimbinin siir inkam nwowim. ¹³ Ti kariir nomiyauim, kara hinina naingwo rani, kara inkam kibikibikin. Niingaka. Mi kariir dimin taeminim biya kara nonkwoim simiirin digiumii bidi haimriiyugigim mi kara ti diminim mhoyiya digi dig nwowaigniuwanim simiirgi simiiramar naingwo iski. ¹⁴ Kara ini ti kamim yipiki ninkikin iwitiyyim dimin haiyam ini simiir hiriinan ywowin. Mi ta hiriinan kara nwowa, kara ti nu iir asi nwowi. Kara Adi Komii krimiir Wanin siir wakaeyokna apikin mi ta hiriinan sairsika mhoyiya siya dimin taeminim yipiki siya niki imbinim kariir wi hiriinan sairsi haii. Dimusi rani, miya Jisis Kraiis siya tira sairsika mi Adi Komii siya kariirin wi hiriinan sairsi nimbini omin ninomor kou hir nwowin siir nwoyokiyokiikaeyamim iinokinokin.

¹⁵ Mi krma whiekakarim yipiki ha niki aingwo tibmii kripkaiyim Adi Komii siiram nim ti kwoin hininin kara boinkiyin siirarar dwo iski. Mi kmiir kwoinim yapa yapa nwoprigini mi Adi Komii siya iriipi hiriinan ti diminim kara boinkiyim kmiir wi simiirar mi iisiimauuwi mi kima wi haninggin sibgu inokninkini. ¹⁶ Krma ti dimin kangikininim Adi Komii siya nisiimauuim simiirgisiimiararar wakaeyokna ap iski mi iriipi hiriinan krma ti siyuun ti tariinan krma ninokninkinin siirarar dwowiski.

¹⁷ Ti kariir nomiyauim, krma iikamim yipiki Biyan Inkam Komii siiram naingwo tibmii kaniyim, krma siyuun kima nwowanin siir nisiimauugin. Mi ti hiriinan siyuun siir kigi mi wi hiriyar dwokripkai mi iriipi hiriinan ti iikamim yipiki kariir siyuun iir napiyim mi hiriinan tiriyim simiirin sibgu timi kigrirao. ¹⁸ Dimusi rani, kara ta yaiya aiirin ii kasa kasa bi boinimauugin kara hirankar boinimauubumbunaninim mi ini tariinanar yadigniyim mi tariinanin iriipi hiriinan kara ini oubgakar swoki boinouugiyin. Mi tariinanin iikam whiekakim yipiki Adi Komii siir inig hainaniyim kimaka, siyuun sima nwowiyim kimaka yio ini Jisis Kraiis siir sauan omomin sima nwowiyin ini hiriinan ywowin. Mi siyuun sima nwowiyin sima yaibu Jisis Kraiis siya naowa paeyin hainiya nironinkinin si sair niewaiyugim. ¹⁹ Adi Komii siiram naingwokwonanaeni hanin aka, sima inokinokin dimin taeminim simiir kwoinki naingwowyim simiirar naingwokwonanaeyim. Mi ti dimin taemin hiriinanim iikam nhir imiir tiri nididgak sima nwowam mi ti iikamim sima inokinokin ti dimin hiriinanim simiir simiira hainopyaeyao boinkripkai. Mi simiir kwoinim ini ti nuin siir digworaekwo imiirar yamkiyim. Mi ti Adi Komii siir dimin taemin imiirin yio ini niingaka ywowin. Mi ti hiriinan sairsika, triiggin hiriinan tiri mi sima omin ninomor kou hir nwowin siir namim wi dig nwo rani, Adi Adi saika nwowam. Mi sima inokinokin wi miyikanan nwo rani mi sima wi Adi Komii saika nwo rani, wi yapa yapa nwowi. ²⁰ Mi. Dimusi rani, nim krma omin ninomor kou hiranin siir hirankim mi krma Jisis Kraiis siiram nwokwokini krimiir Biyan Inkam Komiyyin, krimiir nanmaiwarkainan inkamim mi siya omin ninomor kou hiranin siir hiranki krimiirsi nitkin. ²¹ Mi ta siya nuuainini nua tiriir mi ta krimiir piua nu tirana ya wi siya kisina owaiginiuwu ninomor

kougikou hiran piu aair siir piugipua saair hiriinan nwowam. Siya ti hiriinanin wi siir kirie komiyya saair kirieni tiri. Mi ta kirieya siya saair kirieni tirkin siya ti dimin taemin imiirin mi sima wi siir in ara nonkwo digi. Iriig.

4

Ikam kima maingimairga mi kwoin whirua dwo mi dimin taemin kibi kibi imiiram daingwo

¹ Mi ta hiriinan saairsika, ti kariir nomiiyauim, kima yipiki kara naingwokwonanaeyim, kariir kwoin komiyyin nitam naingwowi kimiir kignakiyam mi kara ini maingimairga kimiiramar mi owin mi ini kimiir inig iirar mi hainankiyyin mi wim kima ini kariir miya saair paenidnan ywowim. Mi kimiir naingwo tibmiyya kirie hiriyyar dwokripkai siiramin dimusi rani, dimin taeminin kara boinmimauuwim kimiir simiirsika.

² Yuodia Sintiki kowiirin, kara pi igao yai boinki! Kowa iripa dongwomamair ae mi Biyyan Inkam Komii Krais siiram wakaeyokna apim kwoin whiruwar dwoki. ³ Kara kariir nomiiyau kibiyo kowiir boinkii yipiki biyya kanaka miriyo ti dimin kaimwuwim simiir, kowa ti wig iso sowiir whinkinsiis haiginiu sowa kwoin whirua nwowim. Dimusi rani, kariirin sowa isairar whinkinsiis haiginiugo Adi Komii siir yai win kibiya saair nanaakninkii haiginiuwim, Klemen saika. Mi kimiir iikam nhirim kariirin sima warar whinkinsiis haiginiugim mi ta hiriinan saairsika Adi Komii siya kimiir inigim Yokwo Komii saair hir winim simiir asi ninokninkini. Mi tiriginiim yipiki kwoin win haiyim wim kima ini siir yinisisim ywowim.

⁴ Kima maingimairga dwo Biyyan Inkam Komii Krais siiram. Kara kimiirin pa swoki boinkii, kima maingimairga dwo.

⁵ Wi kimimin tani Biyyan Inkam Komii Jisis Krais siyan wi sipi swoki iuunaiinii nua tiriir. Mi ta hiriinan saairsika, wi hiriinan asi tiri mi wi iikam whiekakim simaka nongwomamair aei. ⁶ Mi kima whiekakim dimin taemin whiekakam kipi naingwokwonanaei mi Adi Komii krimiir Wanin siiram srii ti dimin taeminim kima boiniyim kima haiyam. Mi iyya kima Adi Komii saika boini mi kima siiram srii mi ti diminin saeya tirim simiirsi boin wadieki siirin. ⁷ Mi ta hiriinan saairsika ta Adi Komii siir nongwomamair aeya yipiki wi ninokninkin karamae krima nwowi mi kimiirin wi saair kirieni whinkinsiis haiginiuwi mi wi siya kigiraowi kimiirin mi kima wi maingimairga nwowi mi wi dimin kibi kibiyim simiiraramar naingwowi. Dimusi rani, nim krima Krais saika bidi yamasukikinim.

⁸ Mi ti nwokripkaigiyen yayim kara kimiir boinmauwuanim yim ti sim, kima ti dimin taeminim niksise karam nwowiyim simiiramin nhami nhami kipi naingwo mi yi tiriginiin yio kaimwowaigin. Mi dimin taeminim yipiki Adi Komii siya naingwowyim yim wadiekim mi dimin whirki bi mi kimbugim, kaimwo kinairgim mi yipiki iikam nhirim whinkinsiis haiginiuwiyim. Mi kima dimin taeminim Adi Komii siya mi iikam ikim maingimairga simiir nwowaiginiuwiyim simiirar daingwo mi dimin taeminim yipiki wadie nwowiyim mi ta hiriinan saairsika iikamim simiir kwoinin simiir asi wakaeyokna api. Mi piki hinin dimin ikim wadie nwowim ti diminin simiir hiriinan mi kima wi ti simiiraramar daingwo iski.

⁹ Mi dimin taeminim yipiki kara boinmimauuwim kimiir mi kima mi kiga kariir simiir wakaeyokna ap mi kima simiir wakaeyokna api mi ta hiriinan saairsika Adi Komii siya kimiirin wi maingimairga asi nwowaiginiuwi mi siya wi ini hanin kimiir kwoin imiir kwirii idwokaii. Iriig.

Pol siya iikamim Filipai hiranim maingimairga simiir nwokin. Dimusi rani, sima dimin taemin siir hauugim siir whinkinsiis haiginiuwam

¹⁰ Kara maingimairga prasee bi nwokin Biyyan Inkam Komii Krais siiramin. Dimusi rani, biyya kima kariir whinkinsiis haiginiuwam naingwokim. Biyya kimar boininkiniunaniyin kariir mi ini tariinanar yadigniyin mi kima nhami nhami bi boinkim hininin kima kariir whinkinsiis haiginiuwim wi dig nwo rani. Mi tariinanin kima kariirin ina swoki whinkinsiis haiginiuwim. ¹¹ Kara ti dimin taeminim kimiir bi boinmauugim. Dimusi rani, kara digworaekwomam whaowaekin. Kara ina ninokninkinin mi kara simiirsiyyin naingwoyim yok rani kara wi maingimairgar nwowi simiiramin. ¹² Kara ina ninokninkinin siyiun inkam paeprikabnan mi owiyin siirin mi inkamim digworaekwoki naokingugunankai ikin. Kara iyyim mi omim kara nwoiyim simiirin ina sibgu inokninkinim mi kara mhai gi mi aowi mi kariir mhaiya saeya mi kinuwi, yio kara pa ninokninkinkii kariir kwoinin maingimairga siya nwoiyim. ¹³ Mi ti digworaekwomam kara simiir tiri wi digar nwowi yipiki kara boinmimauuwim kirieya Krais siya hauuwa kariir mi kariir kwoinaiu kinirka haiginiuwa saair kirieni.

¹⁴ Kima kariirin bimbuiwi bi tirkin mi iyyim dimin biyeyim kariiram nimbiniyim mi wim kima kariir bidiyar mi whinkinsiis haiginiuwim. ¹⁵ Biyya iyya kara nu haimii Masedonia hir

haiburgigin Adi Komii siir yai win kibiya saiiir boinmamauwam mi Filipai kimiir iikamim kariirin dimin taeminim kima kimar hauugikin, siyuin iikamkim sim hauuwiyin simiir nomiiyau imiir siir hiriinan. Iikamim iki om nhirim simim yim kariirin dimin sim whir bi swoki hauumiminkim ini kima kimar ywowskiyim. ¹⁶ Biya iya kara om Tesalonaika hir nwowin mi kima kariir bidiyar mi whinkinsiis haiginuwim mi dimin taemin kariiram bidiyar mi hauugiyim mi ini kima kaimwower swoki hauugiyim digworaekwowim kariir whinkinsiis haiginuwamin. ¹⁷ Kara yai karamaeka kima dimin taemin kariiram kima mi hauugiyim kara ha naingwowi Adi Komii siya kimiirin dimin miyik miyik imiirar hauugin. Dimusi rani, ti digworaekwowim kima tirim kariir simiirsika. ¹⁸ Kara digworaekwo kasa bi haiwinkin ini ti digworaekwowim kara naingwowim kara haiwinam Epafrodaitas siir inankin yipiki ti digworaekwowim kima nonkwo hauugiyin kariir nini hauugiyim ini simiir haiburin. Mi tariinanin kara dimin whiram whaowaeki rani. Mi ti digworaekwowim kima haingiriyu haiginim kariiram yim maigimaiga kariirara bi nwowaiginugim yim Adi Komii siir warar nwowaiginugim maigimaiga. Mi ti digworaekwowim yim ini ti dimin kibi kibiyim piuii miyik whakiyim Adi Komii siir ninkin imiiaeyim ini simiir hiriinan ywowim. ¹⁹ Dimusi rani, kima digworaekwo kariir hauugikim mi kariir Adi Komiiyin yio iriipi hiriinan yio wi digworaekwo kimiir mi hauwi, ti digworaekwowim kima hainguguwim kaimwoka. Dimusi rani, kima ini Jisis Kraiis saikar yamasukikinim mi kima ti digworaekwowim Adi Komii krimiir Wanin siya kimiirin wi pranaepranae nikboinmamair haiginu rani mi kima wi simiiram whaowae rani siya kimiirin wi kasa kasa hauu rani. ²⁰ Ha wit, krma krimiir Adi Komiiyin siir inig iirarar hainani. Dimusi rani, siya wadiekiwadiekin. Mi yaimwokiyaaimwowan inkamkin. Iriig.

Nikopkaigyan yaimirsisim kwisuwao Pol siya boiniyim sima

²¹ Kara mi kariir nomiiyauim tiran ima, krma kimiirin yapa yapa nokboinmamairgi krimiir nomiiyauwim warauranim kimiirin yipiki Jisis Kraiis siir wakaeyokna apiyim, krma kimiir nokboinmamairgi. ²² Iikam whiekakim tiranim yipiki Kraiis Jisis siir wakaeyokna apiyim sima kimiir nokboinmamairgikim. Nhirim yipiki Kraiis siir wakaeyokna apiyim yipiki inkam komii Sisa siir miriyyim, sima kimiir nokboinmamairgikim.

²³ Kara Biyan Inkam Komii siiramim minam sriigin siya siir naingwobumbu aiir hauuwim mi saeya wi kimiir kwoinaw waraurar nwoki okripkaigiyamim. Iriig.

KOLOSI

Mi iya Pol siya mi biye om komii Rom hir miriyyin mi siya ta yokwowa ha wankikin iikamim naingwo tibmiyyim om komii Kolosi hiranim simiiramim. Mi siya ta yokwowa inkam nwis Tikikas mi Onisimas sowiir hauugi mi yo sowa kimidiniya iikamim naingwo tibmiyyim om Kolosi hiranim simiir ini hauuu. Pol siya hiniina wakaewin kam nhirim niksisaeyim ini simaka hir nwowim mi iikamim naingwo tibmiyyim simiirin sima boinkim hiniin Kraiis siya Adi Komii rani mi Jisis siir inig iir kipi hainan. Mi hanngi niuwi wi iki paekwosimim mi dimin kirie kirie nhirim ninomor kouanim wi sim inigim sim ti hainanam. Mi simiir ogmwoim wi simiiram nwoki huiim mi wi simiir siyu imiir nwoki apim. Mi inkamim Epafra nikiuwiyin ha namim mi Pol siirin siya ini boinu hikim iikamim naingwo tibmiyyim om Kolosi hiranim simiir nimbiamim. Mi ta hiriinan sairsika Pol siya ta yokwowa sair asi wankikin, siya minam wankikin ti niksisaeyim simiir nikwowsaigiyim mi simiirin Kraiis siirgisiirarar boinim hiniin iikamim naingwo tibmiyyim om Kolosiya hiriirin siya nikropkikin. Iriig.

Yokwowa Pol siya wankiya Kolosi hiran iikam imiiram saeya

¹ Kara Polkin, kara Jisis Kraiis siir aposel inkamkin. Adi Komii krimiir Wanin siya biyyar naingwokin kariiram kiwakiyamin aposel inkam nwowam mi siya kariirin sairar nimbingin siir mi aiir miriyyamin. Kara mi kariir nomiyau ieya Timoti ² ta yokwowa krira win hauugika iikamim Adi Komii siirin om Kolosi warauranim kimiiram. Nomiyau miyyikim yipiki Jisis Kraiis saika namasukikinim, krira kririir Adi Komiiyin siiram sriigi kimiirin wi siya nwoki hauuwim naingwobumbu mi wi iripa nwoki ongwomamair aeyim. Iriig.

Pol siya Adi Komii siir boin wadiekikin. Dimusi rani, iikamim om Kolosi hiranim sima Kraiis siir yai imiir wakaeyokna apkim

³ Mi krira inokininokin Adi Komii siiram kwisboinanae mi krira Adi Komii siirin boin wadiei, ti Adi Komiiyin yipiki krimiir Biyan Inkam Komiiyin Jisis Kraiis siir Adin. Dimusi rani, wim kima siir wakaeyokna apkim. Mi ti Adi Komiiyin yo krimiir Biyan Inkam Komiiyin Jisis Kraiis siir Adgin. ⁴ Krira Adi Komii siir boin wadiei. Dimusi rani, krira hiniina wakaeko iikamim sima hiniina boinkim, kima Kraiis Jisis siir yai imiiramim ina sibgu aingwo tibmiir kanim mi kima iikam nhirim yipiki Adi Komii siir yai imiir wakaeyokna apiyim simiiramim ina naingwokwonanaeyim mi kima simiirin ina mi whinkinsiis haiginuwim. ⁵ Dimusi rani, wim kima ti dimin kibi kibi imiir nwokwokini yipiki Adi Komii siya diraraerarkwokinim siir om hiranim kimiiram, kimiir hauuwam. Biya iya Adi Komii siir Yai Win Kibiya kimiiram waraur nita, kima sair yaimwokiyaimwawim bidiyar sibgu inomokninkinim. ⁶ Mi bidi bidiniyarin iya kima ti dimin kibi iir wakaeya bigibi Adi Komii siya tirin iikam krimiir mi kima hiriirar yaingwo tiki yayim yim yai kaimwo imairgin mi ta Adi Komii siir Yai Win Kibiya kimiir bopwo waraurin wi nae sapi budi mi hinda tinda ti nu iirarin wi hiriirar ninyoki irkaki mi iikamim Adi Komii siir yai aiir wakaekii, mi yayi wi simiir whinkinsiin haiginuwi. ⁷ Epafra kimiiir inkam kibiyin, ti dimin taemin hiniin kimiirin siya boimamauugin siya Adi Komii siiramim krimaka bi miriigin mi siya krimiirin ini hiriirar whinkinsiis haiginukripkaiyin Kraiis siir yai imiir nanaakinkii haiginuwam. ⁸ Mi siya ha nitan kririiram mi siya krimiir ini boini, Adi Komii siir naeyuin simiirin siya whinkinsiis haiginuwi iikam nhirim simiiram naingwokwonanaeyim yipiki Adi Komii siir wakaeyokna apim. Iriig.

⁹ Mi iya krira ti dimin taeminim simiir wakaeyim mi krira inokininokin Adi Komii siiram sriinanaei iikam kimiiramim. Krira Adi Komii siiramim minam srii siya wi kimiir nwoki whinkinsiis haiginuwim mi ta hiriinan sairsika kima wi hanngin sibgu inokninkini dimin taeminim siya naingwowim kima wakaeyokna apam. Adi Komii siir naeyuin wi siyar huirworwoka haiginuwi kimiir kwoin imiirin mi kima siir dimin taemin imiirin wi hanngin sibgu inomokninkini. ¹⁰ Mi ti digworaekwawim simiir ninomokninkin digi mi kima ti dimin taemin imiirin wi hanngi tiri. Mi kima ti miyyim yipiki Adi Komii siya boinim kima tiram simiirin wa sibgu wakaeyokna api mi ta hiriinan sairsika siya wi big nasmirwaiya asi nwowi kimiiramim. Mi ta hiriinan sairsika kima iki mi kibi kibiyim wi asi miri. Mi kima Adi Komii siirin wi hanngi sibgu inokninkini. ¹¹ Adi Komii siya kirie komiigakin mi siya digworaekwo whiekakim simiir tirim wi digar nwowi mi krira Adi Komii siiramim dimin minam kwis boini mi ha mi srii, siir kirieya siya wi kimiir hauuwi mi iikam kimiirin wi saeya whinkinsiisi mi maigimaiga mi owamin kimiirin ti dimin biye biyeyim sima tirka windi. ¹² Kimiir kwoinim kwoin miyyiki miyyikin sasar dwo mi

krimiir Adi Komiiyin siir boin wadieki. Siya siyaairgin wadie kimiir nwowaiginiuwiyin mi ta hiriinan sairsika kima dimin taeminim siya nimbiniim kimiiram kima haiyam wi simiir asi haii. Siya wi iikam kimiir hauugii mi krimiirin wi warar mi inkin hauugii ti digworaekwowim siir omanim yipiki wadie paeni haniin niuyam mi dimin biyieki nwokai karamae nwowim. ¹³ Mi iiya krima Setan siir aowa nwowa, krimiirin Adi Komii siya nanmaiwarkainakim mi ta hiriinan sairsika krima wi siir yinisimin yipikin siya naingwokwonanaeyiin wi siir aowa asi nwowi. ¹⁴ Adi Komii siir yinisimin krimiir dimin biyeyim simiirsi naokin mi krimiirin siya nanmaiwarkainakin Setan siir aowa nwosi. Mi ti hiriinan tirin mi siya krimiir dimin biyie imiirin asi haiyoprindiyiumigikim. Iriig.

Krais siya Biyan Inkam Komiiyin mi siya dimin taeminim krimiir whinkinsiis haiginiuwam asi tiri

¹⁵ Mi krima Krais siir kigi, mi krima wa nwoki inokninkinim Adi Komii siya paniingn. Dimusi rani, Krais siya Adi Komii siir hiriinanaairgin yipiki iikam krima kig karamae nwowiyin. Siya ini sakisair ywowin mi dimin taeminim Adi Komii siya nonkwokwowim ini siyar kigirkakin. ¹⁶ Dimin taemin whiekakim yim ini Krais siyar kigirkakim dimusi rani, dimin taeminim ninomor kouanin mi nuan ikim yim siya siyar nonkwokwoswokim. Digworaekwo whiekakim siya nonkwokwowim nhirim yim tisi krimar kigim mi nhirim krima simiir kig rani. Yim ti paekwosim mi naeyiu minim mi digworaekwo nhir ikim yim sima. Adi Komii siyar tirkikin Krais siirin ti digworaekwo whiekakim simiir tiramin mi ta hiriinan sairsika ti digworaekwo whiekakim yipiki nu iir nwowim mi kou nwo ikim yim Krais siir inig iir asi hainanprapraskikim. ¹⁷ Biya dimin taemin ima nwowa mi yio siya ha mi okin mi siya dimin taemin whiekakim simiir asi kigirkakin simiir maeyau imiirar sibgu okripkaiyim. ¹⁸ Siya ini iikamin yipiki Adi Komii siir yai imiir wakaeyokna apiyim ini krimiir mwonan ywowin mi nim krima ini siir piunan ywowim. Siya siyaairgin dimin taeminim Adi Komii siya tiriyim iikam krimiir yipiki siir yai imiir wakaeyokna apiyim simiir bwamkibwamin. Krais siirin Adi Komii siyar hidninsiin idwokin yipiki biya niki aonamin mi siyaairgin bigibii nansiin idwokin ie hirankin mi ta hiriinan sairsika siya iki dimin taeminim simiir kigiraowan inkam asi nwokin mi nu ninomor sowiir digworaekwowim simiir kigiraowamin inkam nwirki bi nwokin siir kouwin. Niingaki niinga kiinga. ¹⁹ Tiki yaiyim yim yaimwowaairgim. Dimusi rani, Adi Komii siya ha naingwokin siir yinisimin siya siirgisiir i iirar kibirii iski. ²⁰ Dimin taeminim yipiki Adi Komii siir sau omomnan nwowim, yim siya bidi yimbiingiyim ti dimin taeminim mi iikam ikim, yipiki ti nu iir nwowim mi yipiki ninomor kou mi o ikim. Mi ta hiriinan sairsika Krais siir nhieya yipiki paeyin haaniya nironinkinin si naokinaaniya saeyar nikworipukimaigim ti dimin biyie imiirin mi ta hiriinan sairsika simiirin kwoin whirua asi nwowaiginiugin.

²¹ Mi biya iikam kima Adi Komii siiram bi naingwokim mi kima siir bi wakaeyokna apkim. Wim kima dimin biyie tirkim. ²² Mi Krais siya paeyin haaniya nironinkinin si naokin. Mi ti hiriinan siiyuin Adi Komii siya kimiir asi tirkikin kwoin whirua saika nwowam. Krais siya tiriiginin iikam kimiirin iya siir piu aeya naonama sair kiereni tirkim mi ta hiriinan sairsika siya kimiirin asi tirkikin dimin whirki kimbu karamae Adi Komii siir whwonkamidan. Mi ta hiriinan sairsika Adi Komii siya kimiir kwoin imiirin wi ha nwoki aingwowi kimiir kwoinin wadiekim dimin biyie whirki bi kinyiskaigikim. Mi kimiirin wi dimin biyie whir inkam nwirki swoki boin huiriyyu rani. Niingaka. ²³ Mi kima Jisis Krais siiram hiriyyar naingwo tibmii kanaanai mi kimiir kwoinin whwowisa nwo karam nwowi mi kimiir naingwo tibmiiya kirie hiriyyar nwokripkaii dimin whirki kinyiskai karamaeya nwowi mi kisina karamae nwowi, Adi Komii siir yinisimin kimiirin wi siya nikiu nami Adi Komii siir whwonkam ida hiriir. Mi kima Adi Komii siir Yai Win Kibiya sair wakaey mi kima wa nwokwokini ti dimin kibi kibi imiiramim yipiki Adi Komii siya nimbiniim kimiiram. Mi ta Yai Win Kibiya Adi Komii siir iikamin simiira ya ti nuan siirin hinda tinda bidi boinmimauu diga. Kara Polkin, an kara iriipi hiriinan ta Yai Win Kibiya sairin iikam imiir bidiyar mi boinmimauwa. Iriig.

Pol siya iikamin om Kolosi hiranin simiir whinkinsiis haiginiugin

²⁴ Kara hik kimiirsiyar mi haigi windi mi kariirin ha mi igbumbugi windi mi kara pi maingimairga mi owi. Biya Jisis Krais siya kariirin hiniina boinkin, kariir iikamin, yipiki kariir piunan nwowim, simiir hika ya wi kimiiram niti kimiir piu imiir kimpipisu haiginiuwam. Mi iiyim kara ta hiriinan hik aair haiyin, ta hika biya Jisis Krais siya haiya sair idwo swoki inkin haigingikin digidig simiir nwokiyam. Mi ta hiriinan sairsika kara maingimairga asi nwowi ti hik hiriinanin simiirsi haiyim kimpipisu. ²⁵ Biya kariirin Adi Komii siya nimbiniim siir yai kibiya sair nanaakinkii haiginiuwim mi ta hiriinan sairsika, kara iikamin Adi Komii siir piugana sairin simiir asi whinkinsiis haiginiugin inkamin nwini miriyyin mi iikam nhirni whinkinsiis haiginiuwiyin siir hiriinan. ²⁶ Biya

ta yaiya saiir yaimwokiayimwowa ya iikamim simiirsi haigiprakaigim. Mi tariinanin Adi Komii siya ta siir yaiya saiir yaimwokiayimwowa ya siir iikam imiir bidi yisiimauuwim. ²⁷ Siya krimiir niisiimauuwam naingwokin yipiki siir iikamim mi krima ta yai kibikikibi imiirinim na nwoki sibgu inokninkinim mi wi iikamim Isrel simiir piugana saiir karamaeyim wi simiir nwoki whinkinsiis haiginiuwim. Mi ti yaiyim yipiki niki haigiprakaiyim yim ti sima Krais siya ini ini haniin kimiir kwoin imiir kwirii idwokaiyin iikamim yipiki Juda iikam tani mi ta hiriinan saiirsika, kima maigimairga asi nwokim mi wim kima iya Adi Komii siya hauuwana siir dimin miyik miyik imiir, simiiram nwokwokini mi siya wi kimiir hainanprapraskii. ²⁸ Mi ta hiriinan saiirsika, iikam krima iki omom omomim simiir asi nami simiirin Krais siir yai aiir boinimauuwam. Krima simiirin haniina boin, sima dimin biyieyim simiir kwoinaw nwokaiyim simiirin digiumii haimriyugig. Mi krima simiirin Krais siir yai kibi kibi imiir diisisiimauu. Mi krima ti dimin hiriinanim simiir tiri mi krima wi iikamim simiir tiri sima wakaeyokna apam Krais siir yai imiir sima tira saiir hiriinan. ²⁹ Kara ti dimin taeminim simiirin sibgu sibgu asi tiri mi ta hiriinan saiirsika sima Krais siir yai kibi kibi imiir asi sibgu wakaeyokna api. Kariir kwoinin Krais siya kiwiiir haigin mi kara ti dimin taemin imiir asi tirkin. Iriig.

2

Kolosi kimiir iikamim sima yai bibiyeyim priiyksasaeyim simiirin digiumii haimriyugig

¹ Kara ha naingwowi wim kima ti dimin taemin imiirin ina ninokninkinim. Kara kimiiram naingwokin mi kara dimin taemin kasa bi tirkin kimiir whinkinsiis haiginiuwam iikamim om Kolosi hiranim mi iikamim om Leodisanim mi iikam nhirim yipiki biyanim mi tariinanar ikim yim kariir whwonkam iir bi kigim. ² Kara ti dimin taeminim simiirin ta hiriinan saiirsi tirkin kimiir kwoinin wi wadie nwoki sibgu owim mi kima irni nwriniyam naingwokwonanaei mi kimiir kwoinin dimin taemin imiiramim sibgu naingwowi mi ta hiriinan saiirsi kima Adi Komii siir asi wakaeyokna apkim kima tira saiir hiriinan. Kara ha naingwowi kima Krais siir digworaekwowim yipiki Adi Komii siya haigiprakaiyim biya simiir ninokninkinim. Mi ti dimin taeminim Krais siirgisiirim yim ti dimin taeminim biya Adi Komii siya haigiprakaiyim yim sima mi tariinan yim bidi yanaakninkigiyim. ³ Jisis Krais sasairgin yaimwokiayimwo boini bwamkibwamin dimin taemin whiekakim simiir bwamkibwam imiir.

⁴ Kara kimiirin ti dimin taeminim Krais siirim simiir boinimauuwu mi ta hiriinan saiirsika iikamim wi kimiir kwoin imiir kiyai rani, iki simiir yai bibiyeyim priiyksasaeyim simiir. ⁵ Kara kimaka mi o karamaeka wandi, kara kimiiramim ina mi aingwowin. Kara ha naingwowi kima ini wadieyar nwowim mi ta saiirsika kima Jisis Krais siiramim nhami nhami panansi yaingwo tibmiiisi. Mi ta hiriinan saiirsika, kara kimiiramim maigimairga asi nwoi. Iriig.

Krma mi Krais siya krma ini kwoin whirua nwowim mi krma iki niksise yai bibiyeyim simiir kipi wakaeyokna ap.

⁶ Biya Krais siiram kima naingwo tibmiiya saiir hiriinan mi tariinanin kima kwoin whirua saika dwo. ⁷ Mi kima saika wi nwiruwar nwowiskii, paemiyim pae iir nonkworinuwiyin nu aowa op nae min kiyaiyam mi iyyin paeyinim omaka aiir nonkwowini ikim ini simiir hiriinan ywowim mi ti hiriinan sima tirim saika sima ninkiamasum, yipikin paemii iyyin paeyinan nwowin kima Krais siir yai kibiya yipiki biya krma niki boinimauwa saiir saiira wakaeyokna apnanae mi maigimairga Adi Komii siiram dwo. Dimusi rani, dimin taeminim siya tirkiyim kimiir simiirsika.

⁸ Kima, kimasayar mintaraona. Kima iikam nhirimiyam kipi kiwaki sima nitam mi kimiirin iki yai bibiyeyim kwoinki priinaingwo boiniyam, kimiir boinimauuwam kimiir kwoin imiir kiyaiyam mi simiirin kimiir niksisaeyim. Mi ti iikam hiriinanim yim yidiwi wanwiyaemi yayim mi dimin biyie biyieyim nuan uridyiu bibiyeyim simim sim boinikim. Yim sima Krais siir dimin taeminim simiir bi boinimauuwikim. ⁹ Kima simiir yai bibiyeyim simiir kipi wakaeyokna ap. Dimusi rani, Krais siya ini Adi Komii siir hiriinanar swoki owin mi dimin taeminim Adi Komii siirim yim ini Krais siir kwoin aram haigi okaiyam. Mi yim ti digworaekwowim yim krimiir niisiimauugim haniin Adi Komii siya paningin. ¹⁰ Mi ta hiriinan saiirsika, kima Jisis Krais saika namasuwi mi kima wi siir digworaekwoki naokinguguninkini mi kima wi kirieya yipiki Adi Komii siya hauwa kimiir wi saiir kirie karamae nwo rani. Mi ti dimin taeminim ninomor kouanin mi nuan ikim dimin taeminim yipiki ti nu iirar nwowirkakim hinda tinda yim Jisis Krais siya bidi ikworipukimaigiyim.

¹¹ Mi iikamim sima kimiir mois imiir kitiyopnir hai karamae nwowa kimiirin saeya bi mi iisiimauugim wim kima Krais siirgim. Niingaka. Kima mi Krais siya wim kima ini piu kwirua iripar ywowiskiyim mi wim kima dimin biyie imiirin digiumii bidi

haimriyugigim. Mi ta siir kima wakaeyokna apa saeyairga kimiir niisiimauwa hiniin wim kima Kraisi siir wakaeyokna apikim, kima ti siyiuin miosis kitiyopnir haiiyin si bi napikim. Niingaka. ¹² Biya iya inkamim op baptaisiyim ya tariigina ya ini Kraisi saika naonamnan ywowa mi sima kimiirin pa haingikaigii. Mi iya sima kiriirin op hiranki swoki kibokinaiiniiyim mi kima ha namikwomaiyuwiyim, ya tariigina ya ini Biyan Adi Komiiyir yipiki Kraisi siir hidninsiin idwowin siir kirieya ini sair hiriinan ywowa mi siya kimiirin saikar ninkin kininsiin idwokikin. Dimusi rani, kima siir yai imiiram naingwo tibmii kangim. ¹³ Biya kima dimin biyie tirkim mi kima kimiir kwoin imiirar napkim mi ti dimin biyie hiriinanim iikam kimiirin biyie sima nwowaiginiugim mi kima siyiuin. Mi iikam kimiirin Adi Komii siya kininsiin idwokin Kraisi saika mi kima kwoin win asi haigim. Dimusi rani, dimin biyie biyieyim kimiir kwoin nau nwokaiyim yim siya bidi haiyoprindiyumiigiyim ti kamim simiir miosis imiir kitiyopnir haiyim simiirin wi miosis sima kitiyopnir haiya wi saeya nwowaiginiu rani, Adi Komii siir yinisiisim nrowamim. Niingaka. Kima Adi Komii siir yinisiimin wi ta miosis kima kitiyopnir haiya wi sairsi nwo rani. Niingaka. ¹⁴ Dimusi rani, Jisis Kraisi siya paeyin hiiiniya nironninkin siir naokin mi ti yayiyim yipiki siyiu Komii siya boinhiuriyiuwim kimiir, kimiir dimin biyie imiirsi yim Adi Komii siya bidi haiyoprindiyumiigiyim. Yim ti yayiyim, yim saika bidi yinkin aonamim. ¹⁵ Adi Komii siya bidi ikwowaisiigiyim yiu bibiyeyim mi dimin taeminim kiriekakim ti nu siir nwowim ti dimin Kraisi siya tirin siir kirieni, paeyin hiiiniya nironninkin si ninkin irinugiyim mi simiirin siya bidi ikwowaisiigiyim iikam imiir niisiimauwam hiniin siya kirie komiigakin mi yim sima ini niinga ywowim. Iriig.

¹⁶ Mi ti siyiu komii siir yayiyim yipiki ha boiniyim nim krima miyik rani mi ha daonam yim bidi digiyim. Mi ta hiriinan sairsika, inkam nwirki kimiir hidi Judami siyiu komii si kima wi siir yai kipi wakaeyokna siya kimiirin uruwai siyaowai mi nae minim sim boini. Niingaka. Mi siyiuin nae miniyin kima naeyin mi op min kima kwiyaeiyim mi iiyim piu kima mi siisiyim kima simiir kipi wakaeyokna ap mi Adi Komii siir inigim kipi mi hainan mi bwanin siir iiyim bwan winki nitanim simiir nikriyim yipiki kima hainani Adi Komii siir mi iya Judakim siiskuwakia piu dimin taemin whir tir karamae nwowiya aka mi dimin taemin nhirim ti hiriinan nwo iikam mi sima kimiirin wi ti Juda simiir siyiu komii iirsi hid rani. Niingaka. ¹⁷ Yim ti digworaekwowim yim ini aknainan ywowim yim krimiir brougae wanwiyaeyim simiir niisiimauugim. Yipiki wi mhosiya nimbiyami yim dimin kangikim imairgim Kraisi siya tiranim. Kraisi siya ha nin simiirin kimidiniya siya ini tirni mi ti dimin taeminim biyanim yim ini inig karamae ywowim. ¹⁸ Kima iki iikam nhirim yipiki kimiir hidim simiir yai imiir kipi wakae. Dimusi rani, yim sima ti hiniina boinkim, wim kima Adi Komii siir bi wakaeyokna apikim. Dimusi rani, wim kima Adi Komii siir paekwosimin siir inig iir bi hainankim. Ti hiriinanim simiir kipi wakae! Yim sima ha boinkim ti dimin taeminim nhwo sima whinkigim iikam krimiirin ha ninokninkinkim nim krima simiirar hainanikim. Yim sima pi niksisaekim mi sima simarin hiniina boinkim yim sima inigak iikam tani yim sima Adi Komii siir paekwosimni inig hainanikim mi ti iikam biyie biyieyim yipiki nantamyiriyiyim yim sima simiir kwoin imiirarar napikim. ¹⁹ Mi ti iikam hiriinanim yim Kraisi saika iripa bi namasugim. Kraisi siya ini mwanan ywowim mi nim krima iikamim saika namasuim, nim krima ini siir piunan ywowim. Piu aairin mwo ieyar whinkinsis haiginiu mi kiu mai minim mi kip ikim yim ini iripar yinkiamasuim. Mi iikamim naingwo tibmiiyim yim ini piunan iripa bidi yinkiamasuim. Dimusi rani, simiirin Adi Komii siya hauugin siir kirie aiir.

Krime naonami wi Kraisi saikar waiyayokiyokii

²⁰ Iikam kima, kraisi saika bidi yaonamim mi kimiirin rirmiia siya bidi ywowaiginiugiyin ti dimin biyie biyieyim ti nuin siirim simiirsi mi kima ti dimin taeminim ti iikamim nuanim sima napam naingwowyim simiir kipi wakaeyokna ap mi ta hiriinan sairsika Adi Komii siya wi hiniina boini simiirin sima wadiekim. Mi kima dimin taeminim iikamim nuanim sima napiyim simiir simiira dimusi wakaeyokna apkripkai? Mi kima iikamim simiir siyiu komiiyir siir yayiyim simiir dimusi wakaeyokna api yipiki ha boinim, ²¹ kima dimin sim whir kipi swoki tirsran mi dimin sim whir kipi swoki pikomyaskii sran mi simiirin kipi mi ae. Niingaka. ²² Yim tariiginim yim inkamni ara yaigim yim Adi Komii siir hiranki bi nitkim. Krimiirin nae Adi Komii siya hauugin mi krime simiirin kipi boinwaeyo. Niingaka. Krime simiirin ha dae! ²³ Mi ti siyiu komiiyir yio krimiir kwoin iir kiyayin krime ha nwoki aingwowyim yim wadiekim mi krimiirin wi sima nwoki whinkinsis haiginiuwim paekwosim simiir inig imiir hainanam mi dimin taeminim krimiir piugi tiram naingwowyim simiir nwoki kikintimdinuwim mi krime wi krimiir piu imiir nwoki onkwobumbuninkinim mi yim ti dimin taemin hiniinim yim wi krimiir whinkinsis haiginiu rani, ti dimin biyie biyieyim krimiir kwoin nau nwokaiyim simiir nikwowaisiigiyim. Niingaka. Iriig.

3

Adi Komii siya kimiirin Kraisa saika ninkin hidninsiin idwokikin omwaiwaiyayokiyokiyim

¹ Biya Kraisa siya naonama siya krimiirsi naonamkin mi siirin Adi Komii siyar swoki hidninsiin idwoki omwai waiyamnin. Tiriiginin yio ti hiniginin iikam krimiirin Adi Komii siyar hidninsiin idwokikim omwai swoki waiyayokiyokiyim mi Kraisa saika nwowam. Mi ta hiriinan sairsika, kimiir biyan siyiun yio bidi digiyin mi kima dimin taeminim nuanim wi simiiram kipi naingwo mi kima dimin taeminim Adi Komii siir om hiranim simiiram daingwo simiir wakaeyokna apam, maeyauwa Kraisa siya nidwowiya Adi Komii siir ina iniiga sair kingiin hir mi Adi Komii krimiir Wanin siir kirieya ini siyar nonkwowa mi dimin taeminim yim ini siyar kigirkakim. ² Kima dimin taeminim Adi Komii siir om hiranim simiiram daingwo, kima dimin taeminim ti nuin siirim simiiram kipi naingwo. ³ Kima dimin taeminim siir omin ninomor kou hiranim siir hir nwowim simiiram daingwo. Dimusi rani, kima dimin taemin biyie biyeyim yipiki biya kima napim simiirsi bidi yaowim mi iikam kimiirin Adi Komii siya bidi hidninsiin idwowim Kraisa saika mi kima saika ini nwirurwar ywowskiyim mi kima ini kwoin winkakar ywowim mi kimiir kwoin winin yio ini Adi Komii siyar kigirawin siir naeyiuni. ⁴ Kraisa siya krimiirin minam tirkin krimsa saika iripa nwowim mi mhoiyya siya wa swoki iti mi siya wi siya siyar nanaakninkinaei mi krimsa wi saika nwowi mi krimsa saika nwowi mi krimsa wi Adi Komii siir dimin kibi kibi imiir haii. Iriig.

Kima kwoin win bidi haiyim mi kima dimin miyik miyik imiirarar dap

⁵ Wim kima yaeya kwoin win bidi haiyim mi kima kimiir kwoin imiirin sibgu sibgu kintimdinu dimin biyie biyeyim kima naingwowyim kima tiram yipiki ti nu iir nwowiyim simiirsi. Kara ti dimin taemin hininin sim boini. Dimin taeminim iikam kima naingwowyim kima tiram, hai priinanae priinae mi kam sima sima ninwonaona iripa piu mi dimin biyie biyeyim kigmar mi dimin taemin biyie whiekakam naingwokwo, dimin taeminim inig hainaniyim sim hanin nwowim Adi Komii siir igsop aiir nokwokairinam. ⁶ Mhoiyya iikamim yipiki siir yai aiir wakaeyokna ap karamae nwowim simiirin wi Adi Komii siya tioidwomaii. Dimusi rani, sima dimin biyie tirkin, ti kara boinim kimiir simiir tirkin.

⁷ Mi biyarin wim kima kimiir kwoin imiirar napkim mi kima dimin biyie bidiya mi tirim ti iikamim yipiki wi mhoiyya Adi Komii siya tioidwomai. ⁸ Mi tariinanin kima simiirin digiumii haimriyugig mi ti dimin taemin hiriinanin yim hindara dinangrimiigig. Irika nwirikan io whwonkam kipi nanao mi io kipi inwo anwo mi kimiir yopii adim mi iikam nhir ikim simaka kipi inkinwaomwarki boin mi kima yai bibiyie kipi boin mi dimin taemin biyie nhirim ti simiir hiriinanin simiir kipi mi tir. ⁹ Mi dimin taeminim kima boiniyim ini nwirni kipi priiyiksasae. Dimusi rani, wim kima ti dimin biyeyim simiirin digiumii bidi haimriyugigim tiriiginim kima tirim siya kima Adi Komii siir niki wakaeyokna ap karamae nwowa sair. ¹⁰ Dimusi rani, tariinanin kima ini inkam win ywowskiyim. Adi Komii siya kimiirin iripa bi tirkin siya kimiirin yapa yapa tirkin mi kimiir kwoinin siyar kisisaena haigiraraowi mi kima iikam miyik asi nimbiam mi wi Adi Komii siir hiriinan asi nwowi mi ta hiriinan sairsika kima siir asi sibgu inokninkini kima tira sair hiriinan. ¹¹ Ti dimin taemin miyik miyikim Adi Komii siya tirim kimiir simiirsi, yio dimin komii rani, iikamim Grikmi piugana sairim mi Judami piugana sair ikim mi yipiki simiir moisim mi kitiyopnar haiyim mi yipiki mi kitiyopnar hai karamae mi owim mi sima skuramar mi amka windi mi sima skuram mi am karamae mi oka windi mi sima digworaekwokwi mi aokinguga nankaigi windi mi sima paeprikabar mi oka windi, yim tiriiginim yim dimin komii rani. Mi diminkidiminin inigakin yio ti si, Kraisa sasaigin inigakin mi yio siya iikam yipiki siiram naingwo tibmii kiniiyim ini hanin simiir kwoin imiir kwirii idwokaiigin. Iriig.

¹² Adi Komii siya kimiir bidi yimbinin siir iikam nwowam mi siya kimiiram nhami nhami naingwokwonanae rani. Mi ta hiriinan sairsika, kima iki iikam nhirim simiiram naingwokwonanae mi simiirin dimin miyiki miyik iirar tirhaiginu. Kima kimamar kipi naingwona hinin, kima inigak iikamkim. Mi kima kimamarin kwoina daingwo, inig karamae iikamkim mi iikam nhirim simiiram kiwaki sima simiir hiranin imiir napim ti dimin taeminim simiirsi mi wim kima ti siirsiyin hinina daingwo kimiir kwoinin yio hindara dinan itkinki mi nhirimaka kipi ninkinwaomwarki boin simiirin simiir siyu iirar kigninkin tirki. ¹³ Mi kimiir inkam nwirin siya dimin biyie inkam nwirni tiri mi yio ti hiriinan siyiun yio ti digi mi kima siir dimin biyie imiir haiyoprimdiyumiigii. Mi kimiir dimin biyie biyeyim yim Biyan Inkam Komii Jisis Kraisa siya bidi haiyoprimdiyumiigiyim. Mi ta hiriinan sairsika, wim kima iripi hiriinan ti hiriinan siyu kaimwowin siirar timi tir, iki iikam nhirim kamaka ninkinyaeyaowiyim simiir dimin biyeyim simiir timi haiyoprimdiyumiigii. ¹⁴ Iki dimin taemin kibi kibiyim simiir kouin ini naingwokwonanae

saeyer ywowa tariigina ya ini biigibii saeyer ywowa. Mi ta naingwokwonanaeya iki digworaekwo kibi kibi nhirim simiirin ini saeyer kakprinonkwowim. Tariigina ya ini piuwopnan ywowa, piuwopa inkamki kikogiya yiuusa siya kaiya saair kikogrinuwam. Mi ti dimin hiriinanin ini nwiirniyam naingwowyin yio ini piuwopnan ywowa yipiki iikam imiir whinkinsiis haiginiuwana kwoin whirua sima nwowam. ¹⁵ Krimiiirin Kraisi siyar tirikikin irika nwirika nongwomamair aeyamin mi krima ti hiriinan diminin ti krimiir tir nwokaiyim simiiram kiwaki. Mi yim ti dimin taemin hiniinin yim dimin whoimoni rani. Biyya kimiirin Adi Komii siya nikiunakim mi kimiir kwoinin siya kiyagim mi ta hiriinan saairsika kima wi piu kwiruwa asi nwowi mi wi Kraisi siir dimin taemin imiir asi haii kimiir kwoin imiir whinkinsiis haiginiuwam iripa nongwomamair aeyam. Mi kima wi boin wadieki. Dimusi rani, ti simiirsika. ¹⁶ Mi Kraisi siir yaiya ini hanin kimiir mhai kwoinai kwirii idwokai kani mi kimiir kigirkaki mi mhoiyya kimiirin wi sima whinkinsiis haiginiuwu irni nwiirni whinkinsiis haiginiuwuwa Adi Komii siir dimin taemin imiir yipiki kima boinmimauuwim iikam nhirimi mi kima nikim dimin taeminim simiirsi saair hiriinan. Kima Adi Komii siir boin wadieki mwayiim yokwo sam hir nwowim kima waowiyim simiir hiriinan mi mwayiim kima mi waowiyim omaka Adi Komii siir inig hainaniya saair hir simiir hiriinan mi kima mwayiim kirie kimiir kwoin ima nwokripkaiyam wao. ¹⁷ Mi dimin taeminim kima tiriyim mi kima boini ikim mi dimin taeminim kima tiriyim, yim Biyyan Inkam Komii Jisis Kraisi siir nikrigim. Kima Adi Komii siir boin wadieki dimusi rani, dimin kibi kibiyim yipiki Kraisi siya tirim kimiir simiirsika. Iriig.

Iikamim nonkwonam mi simiir yinisisim ikim simiir boinka

¹⁸ Mi wim kima wigim yipiki kamkak nwowim, kima dimin taeminim kimiir kam ima boiniyim simiir wakaeyokna. Tiki siyiu hiriinanin yio ini ywowin. Dimusi rani, wim kima Biyyan Inkam Komii Kraisi siir yai wakaeyokna apkim. ¹⁹ Mi wim kima kamim kimiir wig imiiram daingwokwonanae. Simiirin biyie kipi nwo mi dimin taeminim kima tiriyim kima simiirin yai biyie wara kipi boin. ²⁰ Mi wim kima yinisisimim wim kima kimiir yopii adim simiir yai imiir wakaeyokna. Dimusi rani, yim ti dimin taemin hiriinanin yim Biyyan Inkam Komii Adi Komii siya big nasmiirwaiya simiiram nwowi. ²¹ Mi wim kima adim, wim kima kimiir yinisisimim simiir hindara kipi nokwao boin mi simiir kwoin imiir kipi kiyai maigimaigra nwo karamae sima nwowam mi simiir grabaiginiu karamae nwowam. Iriig.

²² Mi wim iikamim yipiki iki kamim inig komii komiigakim simiir miriiyim umir min hai karamae nwowiyim, kima kamim kimiir kigiriraowiyim simiir whwonkam ida ara kipi mirii iyya sima kimiir kigiriraowiyim inokininokin kima mi wadie imiirrarar mirii. Dimusi rani, kima tiriiginim yipiki kimiir kigiriraowiyim simiirrarar mirii rani mi kima ha tir tani simiirin. Dimusi rani, wim kima pi borisopi Biyyan Inkam Komii siya maigimaigra kamaka nwo karam nwowim. ²³ Kima iikamim simiiraramar mirii rani. Wim kima Biyyan Inkam Komiiyim Jisis Kraisi siiram mirii. Mi ta hiriinan saairsika, kima kimiir mi imiirin sibgu donkworinu mirikripkai. ²⁴ Kima dimin miyik imiirar tir. Dimusi rani, wim kima ina ninokninokinim mhoiyya omin ninomor kou hiranin Adi Komii siya kimiirin wi bimbuiwi tirwin tani biyya siya nimbina siir yokwo aiir saair hiriinan. Mi ta hiriinan saairsika, kima ti nu iirin miyim sibgu sibgu mirii. Dimusi rani, wim kima inokininokin Biyyan Inkam Komii Jisis Kraisi siiram mirii mi ta hiriinan saairsika sibgu sibgu asi mirii. ²⁵ Mi iikamim yipiki dimin biyie tiriyim, mhoiyya simiirin wi dimin biyie Adi Komii krimiir Wanin siya tirhaiginiuwu. Dimusi rani, ti dimin taemin imiirsika. Mi siya iikam whiekakim simiiramim ini hiriinanar mi aingwowin mi siya krimiir whiekakarim wi hiriiririinankinar hidi. Iriig.

4

¹ Mi wim kima kamim bii nwowiyim kima ti iikamim yipiki kimiir miriiyim simiir sibgu tir. Dimusi rani, kima ina ninokninokinim kimiir Biyyan Inkam Komiiyim kimiir kigirkakiyim siya ini siir om iir nwowin mi kimiirin ini siyar kigiriraowin. Iriig.

Iikamim nhwo Adi Komii siiram kwisboiniyim simiir boinka mi ti siyiu hiriinanin ti kima tirin yio ini ywowin

² Kima Biyyan Inkam Komii Adi Komii siiramim hiriinyar kwisboinanae. Kipi digi. Mi iyya kima kwisboiniyim nhwo mi kima dimin taeminim kima boinanin simiirin sibgu sibgu daingwo omok boin mi siir boin wadieki. ³ Mi iyya kima nhwo kwisboiniyim Biyyan Inkam Komii siiram kima iikamim tiranin krimiiram warar srii siiramim minam, krimiir whinkinsiis haiginiuwim mi nim krima wa nwoki kiwakiyim Kraisi siir yai aiir boinmimauuwamin. Mi ta hiriinan saairsika iikamim wi simiir nwoki wakaeyoknam. An kara maeyauwa mi biyie miriyya saair tir asi huigripkikikaii. Dimusi rani, an kara siir yai imiir boinmimauugin. ⁴ Kima Adi Komii siiramim minam kwisboinki kariirin wi siya nwoki whinkinsiis haiginiuwim Kraisi siir yaiyim simiir sibgu boinmimauuwim Biyya kara

nikɛ boinmimauwa simiir iikam imiir saiiir hiriinan Adi Komii siya boinkiya kariir saiiir hiriinan.

⁵ Mi dimin taeminim kima tiriyim, iikamim yipiki Adi Komii siir yai imiir wakaeyokna ap karam nwowiyim simaka, kima sibgu daingwo omok. Mi kima ii kwira hiniina tiram kipi kiwaki, diminin wadie nwokaram nwowiyin siir tiram dimusi rani, kimiir iiyim hoimgak nwo rani. ⁶ Mi dimin taeminim kima boinmimauwim simiir yim wadekim, yim ini waim naeyim kima naeyim simiir idwo nikrɛnkɛkiyim ini simiir hiriinan yowwim. Mi hiriinanki niuwi, ti dimin taeminim iikam ima srii kimiir mi kima wa sibgu inokninkin boinkii simiirin. friig.

Pol siya Tikikas Onisimas sowiir nikropkiko

⁷ Kara Tikikas siirin kimiiram minam nikropkikin siya dimin taeminim kara tirim wi kimiir nwoki boinmimauwim. Siya krimiir nomiyau kibikin yipiki kara naingwokwonanaeyin. Siya inkam wadiekin mi kariir dimin taemin siya whinkinsiis haiginiugin mi siya mi kara krimiir Biyan Inkam Komii siir mi aiirin krirar mariigo. ⁸ Kara siir bidi yikropkiyin kimiiram mi ti dimin taeminim wi siya boinmimauwi kimiirin. Mi siya kimiirin wi min boinmimauwi dimin taeminim krɛma tirim simiir mi ta hiriinan sairsika kimiirin wi maigimaiga siya nwowaiginuwi. ⁹ Mi kara Onisimas siirin saika bidi yinkan ikropkiyin kimiiram waraur. Onisimas siya krimiir nomiyau kibigin mi siya kimiir inkam nwirkin. Mi iya sowa nimbini mi dimin taemin whiekakim krimiir tir nimbimbiyamim wi sowa nini boinmimauuni. friig.

¹⁰ Aristakas, yipiki ti kanaka tir ninkin hugripkikikaiyin maeyau mi biye mariiya saiiir, siya mi Mak siya sowa kimiir nokboinmamaigiko. Kima ina ninokninkinim Makin yio Banabasni nomiyaugin mi biya kara kimiirin ti hiniina boinmimauwin siya niti kima siirin wi sibgu kigrirao. ¹¹ Josua yipiki siir inig whirin ha dapiyin Jastas, yio kimiir mi okboinmamaigikin. Kamim nwoimginwoimuwaigim Juda simiir piugana saiiirim yipiki Kraiis siir yai aiir sibgu wakaeyokna apiyim mi kariirin sima whinkinsiis haiginiugin Adi Komii siir dimin taemin imiir tiramin mi kariirin maigimaiga sima nwowaiginiugin.

¹² Epafrasin yio kimiir mi okboinmamaigikin. Yio siya om Kolosiyin inkamkin mi siya Kraiis Jisis siir mi aiir mariigin. Mi inokinokin siya Adi Komii siiramar kwisboinanaekin kimiir kirie haiginiuwam. Mi kimiir kwoinim wi kirie nwoki owim ti dimin taeminim Adi Komii siirim simiiram mi ta hiriinan sairsika wi haniingi sibgu inokninkini dimin taeminim Adi Komii siya naingwowim kima wakaeyokna apam. ¹³ Kara ti dimin taeminim simiirin ina sibgu inokninkinana kara simiirin pa boinmimauwi kimiirin. Siya iikam kimiiramim nhami nhami bi mariinanaekin mi iriipi hiriinan iikamim Leodisia hiranim mi Hirapolisan ikim. ¹⁴ Mi Lukin krimiir paowai min udi inkam kibiyin mi Dimas siya, sowa kimiir nokboinmamaigiko.

¹⁵ Mi kara nokboinmamaigini haniinaka wi kima nokboinmamaigi iikam imiirin yipiki nomiyauim om Leodisia hiranim simiiramim. Sima mi Nimpa saeya mi iikamim yipiki saiiir omaka hir haingiriyu owim Adi Komii siir inig iir hainanim simiir warar nokboinmamaigi. ¹⁶ Mi ta yokwowa maeyau ti yai ima nwowa kima simiir mwain dignaowidi mi kima simiirin wi iikamim Adi Komii siirim om Leodisia hiranim wi simiiram hauugi mi yim wi sima mi mwainim. Mi ta yokwowa kara hauugiya simiiram mi ya wi kimiiram swoki hauugii mi kima wi kimiir om hir nikin mwainuwim. ¹⁷ Mi kima Akipas siirin hiniina boin, siya miya Biyan Inkam Komii siya boinkiya siir siya mariiyam siya saiiir marii mi siya saiiir hiriir digig.

¹⁸ Kara Polkin, tiki yayim yim kariir ingar nonkwowinkikin, ti kimiir nokboinmamaigiyim. Kima simiirin kipi naingwo owouu, an kara ini maeyau mi biye mariiya ini saiiir tirar niki hugripkikikaiyin. Kara hiniina naingwowi Adi Komii krimiir Wanin siir naingwobumbuwa wi kimakar nwowi. friig.

1 TESALONAIKA

Hiya Pol siya om Korin hir nwowin mi siya ta yokwowa ha winkikin iikamim naingwo tibmiiyim om Tesalonaika hiranim simiiramin. Biyan siya ti om iir niki okin mi iya Timoti siya hiriir nimbiyanim mi siya kimidiniya Pol siir ini boiniu, Juda iikamim yipiki Jisis siiram naingwo tibmii karamae nwowiyim iikamim naingwo tibmiiyim simiirin hik sima hauuwi. Mi ta hiriinan sairsika Pol siya ta yokwowa sair asi winkikin minsika iikamim naingwo tibmiiyim wi saeya nwoki whinkinsiis haiginiuwim mi simiir naingwo tibmiiya Jisis siiram naingwo tibmiiya wi hiriayar nwoki onkworinukripkaiyim mi wi siyar nwoki itbugiyim. Siya iya Jisis siya nitana sair yayiyim kasakasa bi winkin. Iriig.

¹ Pol, Sailas mi Timoti, krima ta yaiya yokwoni win hauugika iikamim Adi Komii krimiir Wanin siir piugananim om Tesalonaika hiranim kimiirim. Kima Adi Komii mi Biyan Inkam Komii, Jisis Kraiis sowaigisowiirniigim. Mi krima ha naingwowi Adi Komii mi Jisis Kraiis siya, sowa naingwobumbu mi iripa nongwomamair aei kwoinin wi kimiir nwoki hauugiyim.

Mi Tesalonaika simiir naingwo tibmiiya kirieka mi saeya ini wadiyay sibgu owa.

² Mi krima iinokinokin Adi Komii siirim kwisboiniyim, krima siirin ha boin wadeikim. Dimusi rani, iikam kimiirsika. ³ Mi iinokinokin krima siir boinmauuwi dimin miyik miyikim kima tiriyim simiir. Dimusi rani, kima siir yai imiir wakaeyoknaei mi kima siiram naingwokwonanae mi kima dimin kirie kirie imiirar tiri mi kima donkworinukripkai mi kima kirie hiriayar dwokripkai Biyan Inkam Komiiyim Jisis Kraiis siiram. ⁴ Mi kima ti nomiiyauim yipiki Adi Komii siirim naingwokwonanaeyim mi krima ina ninokninkinim siya bidi yimbiingiyin kimiirin siir iikam nwowam. ⁵ Dimusi rani, iya krima ta Yai Win Kibiya kimiir boinimauuwa sairsika, yim niksiseae yai nunga rani mi kimiir kwoinin Adi Komii siir yai ima mi siir naeyiu ieya wi sowa kinkrip hai. Mi Adi Komii siir naeyiuin kimiir kwoinin wi siyar kisina haigi mi krima ina ninokninkinim siir yai imiirin mi ti yayiyim simakisimaigim kaimwowim. Kima bidiyar yinokninkinim diminim biya krima tirim kimiir whinkinsiis haiginiuwam. ⁶ Mi kima Adi Komii siir yai imiir bidi wakaewinim mi iikamim sima kimiir bidiyar tibunbum mi kima maigimaigra bi nwokim. Niingaka. Dimusi rani, Adi Komii siir naeyiuin siyar whinkinsiis haiginiugim kimiirin maigimaigra hiriayar nwokripkaiyim. Mi kima ti diminim simiirar tirinae, ti diminim krima mi Biyan Inkam Komii Jisis Kraiis krima tirim simiir hiriinan. ⁷ Mi ti hiriinan siyiun, kima yipiki iikamim Adi Komii siir yai wakaeyokna apiyim nu haimii Masedonia mi nu haimii Akaia hiranim simiir bidi yisiimauuwim mi kima simiirin dimin miyik miyik imiirar niisiimauugim sima kigna apamin. ⁸ Mi ti yayiyim Adi Komii siya boinmauwim kimiir, yim kima bidi yanaakninkiiyim mi ta yaiya inkamin ii hainiyin mi siir yainana ha namkiya hinda tinda mi ini sair hiriinan yimiyokiyokiiyiya. Mi ta yaiya saeya nu haimii Masedonia mi nu haimii Akaia hiriirara biri namka. Niingaka. Mi ta yaiya ina yiniyokiiyiya hinda tinda mi iikam sima ina wakaekiyim kima Adi Komii siir yai imiirin ina wakaeyokna apim mi ta hiriinan sairsika, krima wi sair swoki boin tani simiirin. ⁹ Mi iikamim hinda tindanim sima dimin taeminim biya nimbiyanim iya krima kimaka waakar nwowa sima simiir whrie boini. Mi kima uruwai siyaowaiyim digiumii bidi haimriiyugigim. Mi Adi Komii kiingikiinin siirar wakaeyokna apkim. Mi uruwai siyaowaiyim yim omwai bi waiyaeikim, yim ini nungar ywowim. Adi Komii sasairgin omwai waiyayokiyokiiyiin. ¹⁰ Sima ha boinkim, kima siir yinisiim iirim dwokwokin siya Adi Komii siir om hir haiburgigi Jisisin, yipiki biya niki aowin, siirin Adi Komii siya kinansiin idwokin mi krimiirin siyar whinkinsiis haiginiu mi siyar mi anmaiwarkaina Adi Komii siya tioidwomaiyana sairsir. Dimusi rani, iikamim, sima dimin biyie tirkim. Iriig.

2

Pol siya mriiyya mi om Tesalonaika hir saeya

¹ Kima ti nomiiyauim, kima ina ninokninkinim biya krima nita kimiir nini kignakiyim mi yai kimiir nini boinimauugigim mi ta krima niki apririr kignakiya kimiir saeya op bi kimaiga. Niingaka. ² Mi kima ina ninokninkinim iya biya krima om Filipai hir nwowa sima krimiirar diriraerarbumbukim mi krimiirin Adi Komii siya whinkinsiis haiginiugim mi krima hikim sima hauuwim simiirsi biri nididgim mi siir Yai Win Kibiya krima kimiirar boinimauugig. ³ Ti yayiyim krima kimiir boinimauugigim krima kimiir niksiseae rani. Yayiyim krima boiniyim krima siyu biyekak bi nwowikim. Niingaka. Krima kimiirin yaimwolarar boinikim krima kimiir bi niksiseaikim kimiir digworaekwo imiir niksiseae haiyim.

Niingaka. ⁴ Biya Adi Komii kramiir Wanin siya bidiyar kinankiugiyoin kramiir kwoinin mi siya ini wadeyar ywokiyoin kramiirin siir yai imiir boinmimauuim. Adi Komii siya ina ninoknankinim ti dimin taeminim krma boinmimauuwiyim krma minam naingwowi Adi Komii siirarar maingimaarga haiginuim, krma inkamni maingimaarga haiginuim pi borisopi. ⁵ Kima ina ninoknankinim inokinokin biya krma kramiir boinmimauuim krma kramiiram bi hiirgim. Adi Komii siya ina ninoknankinim krma kramiiram bi hiirgim mi ta hiriinan sairsika krma kramiir umir digworaekwo min swoki iksisae hai rani. Niingaka. Adi Komii siya ina ninoknankinim krma yaimwoarar boini. ⁶ Ta krma miriyya krma inig komii haiyim pi borisopi kramiir bopwoniya waraurin mi iikam nhir ikim. Niingaka. Nim krma aposel kamim yipiki Kraisi siya nikropkiyim sima mi ta hiriinan sairsika nim krma wi digar nrowi Adi Komii siir whwonkam idan kramiiram sriiyim kramiir inig imiir hainanim mi krma pi borisopi. ⁷ Mi biya iya krma kimaka waraur nrowa krma kramiir sibgu kigiraokim yopiigi sae kigiraowiya sair yinim simiir sair hiriinan. Mi krma kramiiram dimin whiram bi sriigim. ⁸ Krma kramiiram naingwokim mi krma Adi Komii siir Yai Win Kibiya sairara bi hauugikim. Dimusi rani, krma kramiiram naingwokwonanaeikim mi krma kramiir asi whindiriraerargigim. ⁹ Kima iikam whiekakim ina ninoknankinim krma kramiirin Adi Komii siir Yai Win Kibi aairar boinmauugim mi krma umiramim ni nabie miriigim mi ta hiriinan sairsika, krma naemin diminim kramiir warauranki panansi haisi.

¹⁰ Kima mi Adi Komii siya kima ina ninoknankinim diminim krma tiriyim kramiir iikamim yipiki Adi Komii siir yai aairim naingwo tibmiiyim. Krma diminim big nasmirwaiya Adi Komii siya nrowanim simiirar tirikim mi krma dimin miyikim dimin whirki kimbu karam nrowiyim simiirarar tirikim, krma siyuim dimin whirki kimbu karam nrowiyim simiirarar tirikim dimin biye wara bi tirikim. ¹¹ Krma ini adin siir yinisimim simiir boinmimauuwiyim ini siir hiriinan ywowim mi kramiirin krma nokwao boinkim mi kramiirin maingimaarga krma nrowaiginugikim mi krma kramiiram sriinanaekim ¹² Kima inokinokinim Adi Komii siir sibgu wakaeyokna ap siya kramiiram nkiunanaeikim mi kima mi siya kima wi iripa nidwowi mi kramiirin wi siyar kigiraowu mi siir dimin taemin miyikim miyikim kima wi simiirar ninan haiswowi. Iriig.

¹³ Inokinokinim krma Adi Komii siirar boin wadie nanaeikim ti dimin taemin imiirsiiyin. Biya krma kramiirin Adi Komii siir yai imiir boinmimauugim mi kima simiirin ina wakaeyokna apim sima inkamni yai rani. Niingaka. Ti yayim kima wakaeyokna apim kima Adi Komii siir yai imiirar wakaeyokna apkim, ti yayim sima diminar tirikim kramiir kwoinain, iikamim yipiki siir yai imiir wakaeyokna apim. ¹⁴ Kima ti iikamim Adi Komii siir piugananim nu Judianim yipiki naingwo tibmiiyim Kraisi siir wakaeyokna apim simiir kigna miriyyan iikamnan bidi ywowim. Ti nomiiyauim, ti iikamim ti om Tesalonaika tiranim kimugikim iirar nomiiyauim kramiirin siyu biye simar tirikim yipiki Adi Komii siir yai imiir wakaeyokna apim mi iriipa hiriinan sima ti Judan iikamim sima siyu biye bidi mi tirim iikamim yipiki Adi Komii siir yai imiir wakaeyokna apim waraur nrowim. ¹⁵ Biya Juda iikamim sima nisomsomaokaokim profet kamim yipiki biya Adi Komii siir yai imiir nanaankinim haiginuim mi mhoyiya simiir yinneyim sima yisomao kramiir Biyan Inkam Komiiyin Jisis siir mi tariinanin sima ini siyu biye kramiirar swoki tirim mi ti siyu hiriinanin sima tirim mi Adi Komii siir kwoinin ini haugahauga whiyekiyin. ¹⁶ Mi sima dimin bibiyie iki iikam nhirim simiirar tirikim. Dimusi rani, sima kramiir siyu iir ninkripkiigim iikamim Juda iikam tani krma yai simiir boinmimauusi. Mi hiriinanki nuwu sima digumii ti dimin biye iir haimriiyugim mi Adi Komii siya wi simiir nrowi anmaiwarkainam. Ti iikam bibiyeyim dimin bibiyie imiirar tiriyokiyoyim mi taka iya Adi Komii siya hik ti simiir dimin bibiyeyim simiirsi hauuwana saeya bidi yimbiniya. Iriig.

Pol siya simiir swoki kigam naingwokin

¹⁷ Mi ti iikamim kramiirin sima nikropkikim mi krma ina yamim mi iiyim hoimgak rani, krma kramiir haiburgigim mi kramiir kwoinin ini kimaka waraurar yinkin okiyim. Mi krma wigkamim wigpowa kampiowa niinga nrowiyim ini simiir hiriinan ywowim. Mi krma kramiir whwonkam kignakiyamim ina naingwowim mi krma ina niki hidim siyuwamin krma wi panina niti kramiir kignakiyamim. ¹⁸ Kara Polkin mi kara inokinokinim ina kinankiun kramiir kignakiyamim mi kramiir siyuin ini Setan siya yinkripkiiyin. ¹⁹ Mi Mhoyiya iya Jisis siya swoki iti mi kramiir hainami mi krma wi saika nrowi mi wi omwaiya waiyayokiyokiyiyami. Mi mhoyiya iikamim sima wa ha dimusi boini krma wadeyairgim? Mi mhoyiya krma wi maingimaarga dimusi nrowi? Mi Mhoyiya krma wi kramar dimusi hainanae? Krma wa hainanae, kramiir inig iirarin. Dimusi rani, iikamim kramiirsika. ²⁰ Kima iikamim yipiki kramiir yai imiir wakaeyim mi Adi Komii siir kigna apim, wim kima maingimaarga kramiir nwo haiginuwi. Iriig.

3

Timoti siya yai kibiya saair hainanikin mi Pol siya ini maingimaiga ywowin

¹ Mi iya krma nwoimararim waraur nitam nwoninaeya, krira hinina naingwokwoko nikrira wi om Atens tir nwonawodi. ² Mi krira pi krmiir nomiiyauim Timoti siirara nikropki yipikin siya kriraka miriyyin Adi Komii krmiir Wanin siir mai aairin mi Kraisi siir Yai Win Kibi aair nanaakninki haiginiuwam mi siirin krira nikropki mi siya niti kmiirin wi siya whinkinsiis haiginiuwi mi kmiir kwoinin wi kirie nwoki owim Adi Komii siir yai aair wakaeyokna apamin ³ mi ta hiriinan sairsika, kmiir iikam nhrkim bi kiyopsimsibgigim. Dimusi rani, ti hik imiirsika. Mi kima, kima kimarim ina ninokninkinim ti hakim Adi Komii siyar nimbinkin krma haiyamin. ⁴ Mi biya iya krma kimaka waraurar niki owa, krma kmiirin hinina boinmauugim, iikam nhrim wi dimin biye krmiir tiri. Dimusi rani, krma Adi Komii siir yai aair wakaeyokna apikim. Mi kima ina ninokninkinim ti hiriinan diminim kmiir nimbini krma biya kmiir bidiya iki boinmauuiim. ⁵ Mi kara ii priei nwowim pi borisopi mi kara Timoti siirin ta hiriinan sairsiya nikropkisasaauugin kmiir kignakiyim, kima ini Adi Komii siir mai aair miriyyim iyie? Saair mirii rani. Kara pi nididi kmiir kwoinin wi Setan siya nipiyaokisi mi diminim krma tirim, sima wi naekak nwo rani. Iriig.

⁶ Timoti siya kmiir halburgigin mi siya tiriir ha nitin mi ta Yai Win Kibiya siya ina anaaknkii haiginiuni. Kima Adi Komii siir yai imiirar wakaeyokna apkripkai mi kima iikam imiirin warar timi inkim aingwokwonanae mi krmiirimin iriipi hiriinan warar timi inkim aingwokwonanae krmiir kignakiyam, krma naingwowiya kmiir kignakiyim sair hiriinan. ⁷ Mi krma wi maingimaiga nwokripkai. Dimusi rani, iikam kima ini Adi Komii siir yai imiirar niki wakaeyokna apkripkaiyim. Mi iikamim sima siyu biye krmiir tiriyyim, mi krma hikak biri nwowikim. Niingaka. Mi diminim krma wakaeyim kima tirim, yim kmiirin simar whinkinsiis haiginiuwi maingimaiga hiriyyar nwokripkaiyim. ⁸ Mi kima Adi Komii siir yai imiirin hiriinanar wakaeyokna apkripkai mi ha timi okworinu kripkai mi hiriinankiniuwi, krma wa nongwomamair aei. ⁹ Mi krma Adi siirin wi panina boin wadie mi krma siirin wi ha nisiimauiwi krma maingimaiga kirie komiigakim. Dimusi rani, iikam kmiirsika, ha? Yio ti hiriinanin yio siyu karamaeka. Niingaka. ¹⁰ Mi inoknokin krma Adi Komii siirama sriinanaeikim krma kmiir kigam mi kmiir naingwo tibmii aair whinkinsiis haiginiuwam mi kmiir naingwo tibmiiya saeya wi sapisap kipi nwo. Iriig.

¹¹ Mi krma hinina naingwowi krmiir Adi Komiiyin mi krmiir Biyan Inkam Komiiyin Jisis, sowa whindiriraerarkiko kmiir kignakiyam. ¹² Mi krma hinina naingwowi Biyan Inkam Komii siyar tirkii kmiir nomiiyauim iki iikam nhrim hinda tinda nwowim simiiramin nhami nhami kipi naingwokwonanae opki mirkimirka sae ninkiniya mi ha bwaembwaekiniamiya sair hiriinan, ta krma naingwokwo nanaeya kmiirar sair hiriinan ¹³ mi iriipa hiriinan Biyan Inkam Komiiyin siya wi kmiir kwoin tirkii sima kirie nwoki owim. Mi mhoiyya Biyan Inkam Komiiyin wi siir iikam imaka niti mi kima Adi Komii siir whwonkam ida wi dimin whrki kimbu rani. Iriig.

4

Ti hiriinan siyuin kima Adi Komii siir wakaeyokna apiyin yio Adi Komii siir maingimaiga haiginiuwi

¹ Biya krma kmiir bidiyar iki boinmauuiim mi kmiir bidiyar mi isiimauiwim siyuin Adi Komii krmiir Wanin siir wakaeyokna apamin mi maingimaiga siir nwo haiginiuwim mi krma ina ninokninkinim mi kima simiir tiri mi krma kmiirin wi asi sriinanae krmiir Biyan Inkam Komiiyin Jisis siir yai imiiramin mi kima ti siyu iirin wi hiri hiriinanar tiranae. ² Kira bidiyar yinokninkinim yayim biya kiriir boinmauuiwim krma, Biyan Inkam Komiiyin Jisis siir inigni. ³ Mi dimin taeminim Adi Komii siya naingwowim kira kigna diriraeraram simiirin donkworinukripkai mi kima dimin whrki kima karamae hiriyyar dwokripkai. Mi kima siyuin hi nanaeyin siirsiiyin aru dwo. ⁴ Mi kima irira nwinwira sibgu dinokninkin siyuin kmiir piu aair kigiraowanin mi rimiyya dwokripkai mi Adi Komii siya ti hiriinan dimin miyyikin siir kigi mi siya wi maingimaiga nwowi. ⁵ Mi kima hi nanae siyu biyeyin siiram kipi naingwokwonanae iikamim yipiki Adi Komii siiram naingwo tibmii karamae nwowiyim simiir hiriinan kipi nwo. Niingaka. ⁶ Mi kima kmiir nomiiyauim simiirin siyu bibiyye kipi tirhaiginiu mi simiir kwoin imiir kipi kiyai Niingaka. Dimusi rani, biya krma kmiirin hinina boinmauugim, iikamim yipiki ti hiriinan siyu biye iir tirim yim wi Biyan Inkam Komiiyin siya nonkwobumbuninkin haiginiuwi. ⁷ Mi Adi Komii siya krmiirin siyu bibiyye tiram bi nikiunakin. Niingaka. Siya krmiirin dimin whrki kimbu karam nwowim nikiunakin. ⁸ Mi iikamim yipiki digiumii ti yai imiir haimriyyugigi, yim sima digiumii iikamim ti yai imiir boinmauuiwim simiir haimriyyu rani. Niingaka. Yim sima digiumii Adi Komii siirar haimriyyuwi yipiki inkamim naeyu miyyik krmiir hauuin.

⁹ Mi kara kimiiramın wi winboinki rani, siyuuın nomiiyau nhirmiyam naingwokwonanaeyin siirin. Nningaka. Dimusi rani, kima bidiyar yinokninkinim. Dimusi rani, kara kimiir bidiyar iki boinmauuin Adi Komiiini siya naingwokwonanaeyim kimiir nomiiyau imiiram. ¹⁰ Mi kima kimiir nomiiyauim simiiram bidiyar yaingwokwonanaeyim hinda tinda nwowim nu Mesedonia hir mi krıma kimiirin pi hinına boinkii, kima kimiir nomiiyau imiiram daingwokwonanae. ¹¹ Mi kima omwai sibgu waiya yokiyokiyam daingwokwo mi dimin biyie tirim kipi naingwo mi piu minki kipi piyao mi kima kimiir umir mi imiirar sibgu mirii, biya krıma niki boinmauukiya sair hiriinan. ¹² Mi iriipa hiriinan iikamim yipiki Adi Komii siiram naingwo tibmii karamae nwowim simiir whwonkam ida kimiirin sima wa kignaingwo boini kima iikam miyikim mi kima dimin taeminim wi kima kimar haiyam naingwona rani. Nningaka. Iriig.

Mi Biıyan Inkam Komiiyin siya nitan ii aeya

¹³ Mi kara pi boriisopi iikam kima habwaowaenan nwowim kimiir nomiiyauim naokaowim simiiramın. Mi kara pi boriisopi kima maırgimaırga nwo karam nwowim ti iikamim naokaowim simiirsiiyin ti iikamim yipiki Adi Komii siiram naingwo tibmii kin karamae nwoiyim simiir hiriinan mi siya ti iikamim simiirin wi swoki kininsin idwo rani, omwai waiyayokiyokiyamam. Nningaka. ¹⁴ Mi krıma ina naingwo tibmiiyim Jisis siya bidiyar iki aonamim mi siya kimidiniya ie hiranki swoki insin idwo, tiriiginim yipikim Adi Komii siir yai aıram naingwo tibmiiyim mi ha naonamim mi Adi Komii siya wi ti iikam imiir hidninsin idwomi mi sima wi saika warar swoki inkin iti.

¹⁵ Krıma kimiirin dimin taeminim yipiki biya Biıyan Inkam Komiiyin siyakisiyar boinim simiir boinimauuwi. Yim hiniingim, krıma ti iikamim yipiki ti omwaiya niki waiyam mi iya Biıyan Inkam Komiiyin siya niti mi iikamim yipiki biya naokaowim simiir biıyin wi krıma nam tani. Nningakinıngaka. ¹⁶ Mi Biıyan Inkam Komiiyin siya wi ninomor kou hirankin sasar nuuni mi siya wi yai komiiyar boinki mi Adi Komii siir paekwosimın kirie komiiğakin siya wi komiiyar kauwok boinki mi Adi Komii siir kidin wa masboinki mi Kraıs siir iikamim yipikim biya naokaowim mi biikibiıyin wi simar ninsin idwomi. ¹⁷ Mi ta sair mhoıyarin mi iikamim naingwo tibmiiyim yipikim omwaiya niki waiyam mi yim wi simaka warar ninkin ami mi iikamim sima Biıyan Inkam Komiiyin siirin wi kou hir niyiskaiwini. Mi Biıyan Inkam Komiiyin siya krımiirin wi ti hiriinan siyuu iırsi nikiunainami mi krıma inokıinokın wi saıkar nwoyokiyokııkaiyami. ¹⁸ Mi kima irni nwirni whınkınsiıs ankiınsiıs haıginıu mi maırgimaırga ta yai anaka dwo. Iriig.

5

Krıma hirııyar sibgu okworınu kripkai iıya Biıyan Inkam Komiiyin siya swoki itina sairım

¹ Kima ti nomiiyauim, krıma iıya ti diminim siya nımbiyamana pi yokwoni kimiir winboinmauugi rani. ² Kima iikamim, kima ina sibgu inokninkinim iıya Biıyan Inkam Komiiyin siya nitina ya wi inkamın digworaekwo tauaeyim nıtiyin niıyaka wi siir hiriinan niti mi iikamim wi hindara nanaawini. ³ İya inkam nwırkı ha boini krıma ini wadıeyar sibgu owım mi dimin biyie whır karamaeka mi dimin whirin ina yimbıyamın simiirin mi simiir tirbu wıga yipiki yınisim naokainam tiriya mi ha diyıraeyııwıya sair hiriinan mi sima wi saırsi kiyopki rani. Nningaka. Wıga yınisim naokainani hikim simiir hai karamae bi swoki owıka. ⁴ Kima ti nomiiyauim, kima yipiki iikamim Adi Komii siir wakaeyokna ap karam nwoiyim simiir hiriinan tani mi iıya siya swoki itina ya wi krımiir nanaa haıginıu rani, hiıyan inkamın yipiki digworaekwo tauaeyıeyin siir hiriinan. Nningaka. ⁵ Kima iikamim ini Adi Komii siir yınisısım ara ywowım mi siir yai imiirar wakaeyokna ap. Kima Setan siir iikam tani yipiki siir yai aıir wakaeyokna ap karamae nwowım. Nningaka. ⁶ Mi ti hiriinan saırsıka, krıma iikamim yipiki Adi Komii siir yaiıym simiir wakaeyokna ap karamae nwoiyim simiir hiriinan tani. Nningaka. Krıma krımasıyar mıntaraona mi diminim Adi Komii siya boiniyim simiirar wakaeyokna apiyokiyokıı. ⁷ İikamim yipiki Adi Komii siir yai imiir wakaeyokna ap karam nwoiyim, yim ini iikamim nhwo whwonkaowıym ini simiir hiriinan ywowım mi ini iikamim op kirie kwıyae whaowıeyim mi dimin taemin ha prıdirıraeraramıym ini simiir hiriinan ywowım. ⁸ Krıma iikamim yipiki Adi Komii siir yai imiir wakaeyokna apiıym krıma krımasıyar mıntaraona. Krıma Adi Komii siir yai imiir wakaeyokna ap mi iikam imiirım daingwokwonanae. Ti dimin hiriinanım kimiir whınkınsiıs haıginıuwıym, yim nhaowa inkamki hoıkwowıniya sair hiriinan ywowım. Krıma Adi Komiiyin yipikın mhoııya krımiir nikiunakiyanın mi krımiir whındıraeraranın siiram waıkao. Mi ta hiriinan wi saeya whınkınsiısi pagra kirıeya iıya kamım yaiı nıniıym simiir mwo imiir haıginıya sair hiriinan. ⁹ Adi Komii siir iowa krımiiram biri nımbınga krımiir nonkwonınwomwıırnınkınım. Nningakinıngaka. Mi siya ha nımbıngın krımiirin, krımiirin wi krımiir Biıyan Inkam Komiiyin Jisis Kraıs siir

inigni nanmaiwarkainaei. ¹⁰ Biya siya krimiir whindiriraeraram naokin mi ta hiriinan sairsika krma yipiki omwai waiyam mi yipiki naowim mi mhoiyya krma wi omwai saikar waiyayokiyoki inokinokin. ¹¹ Kima irni nwrni dinan inkinsiis ankansiis haiginu mi irni nwrni timi whindiriraerar haiginu tariinanin kima tira sair hiriinan tir. Iriig.

Nikopkaigyan yai ima

¹² Krma kimiirin igao yai boinkim, kima iikamim Biyan Inkam Komiiyin siya nikmwim kwoim kimiir bopwoniya waraur nwowim simiir yai imiir wakaeyokna mi simiirin siyu miyik imiirar diisimauu. Dimusi rani, kimiirin ini simar kigriraowim mi ini simar nowomwarkaiyuim Adi Komii siir dimin taemin imiirin. ¹³ Kima ti kam miyik miyikim simiiram daingwo mi simiiram in ha daingwokwonanaei. Dimusi rani, dimin taeminim sima tiriyim simiirsi. Kima iraka nwirka dongwomama ir ae.

¹⁴ Ti nomiiyuim, krma ti yayim kimiirin igao yai mnsi boinki mi kima iikamim yipiki nhakiuwiyim simiir boinwaka. Mi iikamim yipiki nididiyim simiir whinkinsiis mi iikamim yipiki maigimaiga nwo karamae nwowiyim simiir kinsiis haiginu mi kima hiinsima dwo iikam simakan. ¹⁵ Kima sibgu mintarao, kima yipiki iikamim siyu biye kimiir tir haiginuwiyim, kima simiirin wi yamdi kipi swoki tirbu haiginu. Niingaka. Mi kima irni nwrniyim mi iikamim hinda tinda nwowim simiirin dimin miyik imiirar tir inokinokin.

¹⁶ Mi inokinokin kima wi maigimaiga dwokripkai. ¹⁷ Inokinokin kima nhwo Adi Komii siirama kwisboinanae. ¹⁸ Kima Adi Komii siir boin wadie ti dimin taemin whiekakim nimbimbiyamim simiirsi, Adi Komii siya wi maigimaiga kamaka nwowi, kima ti dimin taeminim Krai Jisis siir inigni tiri yipiki kimiir whinkinsiis haiginuwiyim.

¹⁹ Kima dimin taeminim Adi Komii siir naeyuin siya tiriyim simiir kipi kikinokou. ²⁰ Kima, kimiir whwomisim amimira kipi nwo mi siyu biye kipi niisimauu ti kamim Adi Komii siir naeyuin siya boinmimauuin diminin mi ha nanaakninki haiginuwiim. Niingaka. ²¹ Kima dimin taeminim iikamim sima boinmimauuwiyim mi sima nanaakninki haiginuwiyim simiir kinanankiu mi dimin kibi kibiyim simiir sibgu onkworinu. ²² Mi dimin biye imiirsi dapyok.

²³ Kara ha naingwowi Adi Komii krimiir Wanin siyairgin maigimaigani bwamkibwamin mi kimiirin wi siyar whinkinsiis haiginuwi siir wakaeyokna apim mi ta hiriinana sairsika kimiir kwoinin mi kwoinbudim mi kimiir puim wi wadieya hiriyar, nwokwokini mi wi iya Biyan Inkam Komii Jisis Krai siya swoki iti wi sair nadiguwi. ²⁴ Adi Komii siya kariiram bidi yikiuin mi kima siirgisiirgim mi siya siir kwoinin bi swoki kisina haigiikin mi siya wi ti dimin imiir tirkipkai mi wi sima digii.

²⁵ Ti nomiiyuim kima Adi Komii siiram ti kwisboin krimiirim mi siya wi krimiir nwoki whinkinsiis haiginuim. ²⁶ Iya kima kimiir nomiiyu imiir nokboinmama iriyim kima simiirin warar dankabmama iriyam. ²⁷ Kara kimiirin Biyan Inkam Komiiyin siir inig iir boinki, igao yayim kima ta yokwowa wara nomiiyuim waraur nwowim simiir whwonkam ida mwain. ²⁸ Kara ha naingwowi Biyan Inkam Komii Jisis Krai siir naingwobumbuwa wi kamaka nwowi. Iriig.

2 TESALONAIKA

Ta yokwowa Pol siya winkika iikamim naingwo tibmiiyim simiiram om Tesalonaika hiranim simiiram ta yokwowa biyana siya winkiya saiir mhoiiyar. Siya simiirsiyin minsi winkikin nhirim yim ha boini, Jisisin bidi swoki itin mi Pol siya hiniinam naingwowi simiir nksisaeya pi digiyim. Mi siya Biyyan Inkam Komii siya nitana saiir asi swoki win boinkikin. Iriig.

¹ Pol, Silvenes, Timoti ta yokwowa krima winkika iikamim naingwo tibmiiyim Adi Komii siir piuganim om Tesalonaika hiranim kimiiram. Mi kima krimiir Adi Komii mi Biyyan Inkam Komii Jisis Kraisi sowergo. ² Mi krima hiniina naingwowi Adi Komii krimiir Wanin siya mi Biyyan Inkam Komii Jisis Kraisi siya, sower naingwoyimiyoika kimaka dwo mi kima hiriyyar dongwomamair aekaeayam. Iriig.

Pol siya Adi Komii siir boin wadieki

³ Inokiinokin, krima Adi Komii siir boin wadie iikam kimiirsi. Dimusi rani, kima Adi Komii siiramim nhami nhami naingwo tibmii rani mi wim kima nhami nhami mi naingwokwonanae rani, irni nwiirnyamin. ⁴ Dimusi rani, krima kimiir inigim ti dimin taeminim simiirsi hainani mi krima ina boinmamaugiyim iikamim Adi Komii siir piugananim hinda tinda nwowim simiir mi krima simiir boinmamau dimin biyeyim yipiki iikamim sima tirim kimiir mi kimiirin sima kimpipisu prasae bi hauugim. Mi ti kimpipisu hiriinanim yim wi maingamaiga nwo karam kimiir nwowwaiginu rani. Niingaka. Wim kima maingamaiga mi kirie hiriyyar nokworinu kripkaiigim. Iriig.

⁵ Mi kima hiriyyar dokworinukripkai krimiir nusiimauuim Adi Komii siya iikam imiirin wa kiwaki kimiir kinankiuam. Dimusi rani, krima siir mi aiir miri. Mi hiriinan saiirsika Adi Komii siya wi iikam whiekakim wi simiir nusiimauuwi hiniinim wim kima wadiekim. Dimusi rani, wim kima ta kinankiu aiirin hiriyyar nokworinukripkaiigim mi yim sima miyik rani mi siya wi hiniina boini ini wadieyar mi owin kira saakar timi inkin o mi kiriirin wi siyar kigiraowi. ⁶ Mi mhoiyya Adi Komii siya wi ti iikamim yipiki biyya siyyu biyye kiriir tirim simiir nonkwobumbuninkini. Dimusi rani, iikam whiekakim siya wi wadieyar sibgu kigirkaki. ⁷ Mi iriipa hiriinan mhoiyya Adi Komii siya wi ti dimin taeminim yipikin kimiir mi krimiir maingamaiga krimiir nwowaiginu karamae nwowiyim mi wi siya nitkiigii mi sima wi krimiir haiburgigi mi krima wi wadieyar sibgu owi. Mi ti dimin taemin whiekakim wa nimbiamii iyya Jisis siya mi siir paekwo sim ieya iyya sowa Adi Komii siir om siir haiburgigi mi sima mi krima sima nimbiamnae paeya paowii karamaeya saiir hirin. ⁸ Mi siya yipiki iikamim Adi Komii siir ninokninkinsi borisopim wi simiir tirbuwi, iikamim yipikim krimiir Biyyan Inkam Komiiyin Jisis siir Yai Win Kibiya saiir wakaeyokna karamae nwowiyim wi warar mi inkin tirbumbuki. ⁹ Mi ti hiriinan iikamim siya wi simiir tirbumbuwii mi Biyyan Inkam Komiiyin siya wi simiir nikropki sima siir whwonkam ida nwoosi mi siir dimin kirie komiiyin paenan niyuaeiyin mi siir kirie komii aeya mi wi sima tioidwomaii inokiinokin. ¹⁰ Mi tikiriiginim yim wi taka hiniin iyya sae nimbiamii mhoiyya siya niti mi iriipa hiriinan iikamim yipiki siir wakaeyokna apiyim saiirsika mhoiyya sima wi inig komii siir hauuwi. Sima mi krima wi kakakar nwoowi mi maingamaiga saika ninkin owi. Mi siir yayim krima bidi yanaakninkii haiginuim mi kima simiirar wakaeyokna ap. Mi ti hiriinan saiirsika kima mi sima wi ti digworaekwawim simiir nwoiki tirim.

¹¹ Mi ta hiriinan saiirsika inokiinokin krima iikam kimiiramim Adi Komii siirama sriii, kima mi mi miyik nwoiki miriyyim mi ta hiriinan saiirsika siya wi hiniin asi naingwowi siir yinisisim nwowamin. Krima siiram kwis boini mi ta hiriinan saiirsika kima wi dimin taemin miyik miyikim kima tiram naingwawim wi simiirar nwoiki tirim. Mi kima ti diminim kima tirim wi siir kirie aiirar tiri, whisarii rani, kima siiram naingwo tibmiiyim. ¹² Mi krima ta hiriinana saiirsi kwis boini Biyyan Inkam Komiiyin krima siir inigin wi kougikouwa hainanki. Dimusi rani, ti dimin miyik miyikim siya tirim iikam kimiir kwoin imiir mi sima wi kimiir inig imiir hainanprapraskii. Dimusi rani, siirsika. Mi ti dimin taeminim wa nimbiamii whisarii rani, krimiir Adi Komiiyin mi krimiir Biyyan Inkam Komiiyin Jisis Kraisi sowerni naingwoyimiyoika ini krimaka nwoowa. Iriig.

2

Dimin biyieki biyye ieya

¹ Tapa krima ti nomiyyauwim kimiirin Biyyan Inkam Komiiyin siir boinmawugi, siya wi sipi swoki iti mi krima wi irkiriipa saika nwoowi. ² Krima kimiir sriii, ti nomiyyauwim kimiir kwoinin nidid kwoin aisiima kipi niki o mi kima ha wakaewinkim Biyyan Inkam Komiiyin

siya bidi yitin. Nningaka. Krīma ninokninkin tani, kimiirin inkamki boinmauugin ti dimin imiirin mi inkamki nanaakninki haiginiugin mi siya tari ha naingwokin Adi Komii siir naeyiutin siya boinmauugin siirin mi tari yokwoni inkamki winhauugin, ti dimin taeminim mi simiirim kipi naingwo tibmii. ³ Mi inkam nwrki kiriir kwoin siir nipiyaokiyam kipi kigninkinwin ti hinin siyu bibiyeyim sim, yai biyie boin mi yokwo biyie win mi iki dimin biyie nhrim simiir warar. Nningaka. Mi ta iya Biyan Inkam Komii siir swoki itana, saeya wi whisarii nimbiam tani. Nningaka. Biyan iikam whiekakim wi digiumii Adi Komii siir niki haimriyuwi mi ti inkam biyie komiigikomiiyin yio wi sasar nanaakninkiinaei. Mi ti inkam hiriinanin siyairgin maeyauwa paeki nwowa sair hir tioidwomaii. ⁴ Mi siya wi sasar nokmwın okwonaei Adi Komii siir om hirin, digworaekwo niksisaeyim iikamim sim hainaniyim simiir biyin mi siya Adi Komii siir omaka aiir nidwokai mi siya wa boini, karakikarairgin Adi Komiiyin.

⁵ Mi kima daingwoki yayim biya kara kımaka niki owa mi ha boinmamauwim simiirin mi kima simiirin biri naingowarkainakim, aniya? ⁶ Mi tariinanin, kima ti Adi Komii iirin ina ninokninkin dimin siir siyu iir ninkripkiyin mi ta hiriinan sairsika, siya wi sasar nanaakninkiina rani. Nningaka. Wi iya Adi Komii siya nimbina siirim, wi sairar digi. ⁷ Mi iriipi hiriinan, ti dimin biyeyim yipiki ti inkam biyeyim wi siya tari, iya siya niti ya bidinanar nımprio amkika mi ti inkam biyeyim yio wi niki it rani. Nningaka. Siir siyiutin wi Adi Komiiyin yipiki siir siyu iir ninkripikouwin mi siyar haiwao budgii siya nitamin. ⁸ Mi ta sair mhoiyarin, ti inkam biyeyim siyu biyie iir wakaeyokna apiyin mi siya wi sisiyar nanaakninkiinaei. Mi krimiir Biyan Inkam Komiiyin Jisis siya inkam biyie komiiyin siirin wi yainiyar kubrukigi mi Jisis siya wa swoki it mi siya wi sasar nanaakninkiinaei mi ti inkam komii biyie siir kirieya wa digi mi siirin wa nonkwobumbu ninkinki. ⁹ Mi ti inkam biyeyim siyu biyie tiriyin siya wi inkam komii biyeyim siir kirie komii anaka niti mi siya wi dimin kirie komii komii imiirar tari, ti diminim yipiki biya iikamki kig karamae nwowim mi siya wi dimin miyik miyik imiirar tari iikamim yipiki Adi Komii siir wakaeyokna ap karamae nwowim wi simiir kiyopsibgi haiginiuwi mi siya wi dimin biyie kirie komii komii imiirar diriraerari iikamim sima wi nwoki kigididim. ¹⁰ Mi siya ti iikam imiirin wi inkam komii biyeyim siir kirie komii anakar kiyopsibgi haiginiuwi. Mi ti yipiki iikamim Adi Komii siir wakaeyokna ap karamae nwowim, yim wi Adi Komii siyar nonkwobumbuninkin iuguski. Siya wi simiir kiyopsibgi haiginiuwi. Dimusi rani, simiirin bi nanmaiwarkainakim mi sima ta Yai Win Kibiya kaimwo nwoyiya sairram biri naingwo tibmiikim. ¹¹ Dimusi rani, ta hiriinana sairsika, Adi Komii siya bidi kiwakiyin diminim simiir kiyopsibgikikaiyamin. Mi siya simiirin minam tirkinin sima ti niksisaei diminim siirim nwoki naingwo tibmiiyim. ¹² Mi ta hiriinana sairsika, ti iikamim yipiki yayimwokiayimwo aiirim naingwo tibmii karamae nwowim, sima wi dimin biyie haii Adi Komii siir hiranki. Dimusi rani, sima dimin biyie tirim naingwokim mi Adi Komii siir yai aiirim bi naingwo tibmiikim. Iriig.

Mi kimiirin Adi Komii siya bidi yimbınin kimiir nanmaiwarkainamin

¹³ Ti nomiiyauim Biyan Inkam Komii siya kimiiram naingwokwonanaeiin mi iinokinokin krıma Adi Komii siir boin wadie. Dimusi rani, bidi bidiniyarın siyar nokmwın okwo haiginiugin kimiir nanmaiwarkainaim. Kara kimiirin whisarii bi nanmaiwarkainakin Adi Komii siir naeyiutin siir kirienı kimiirin wi saeyar whinknsiis haiginiuwi dimin whirki kimbu karamae nwowamin mi siir yayimwokiayimwo aiiram naingwo tibmiiyim. ¹⁴ Siyar nikiunakin kimiirin ti dimin taeminim simiiram kimiir naingwo tibmiini, ta Yai Win Kibiya sairram yipiki krıma nanaakninkii haiginiuwa kimiir mi kima wi dimin miyik miyika haii krimiir Biyan Inkam Komii Jisis Kraıs siir hirankin. ¹⁵ Mi ta hiriinan sairsika, ti nomiiyauin kira kiriir kwoinin kirie dwo mi ha dokworınu mi ta yai aiir wakaeyokna ap, biya krıma boinmauwim kimiir krimiir yayiniyar mi yokwoni krıma mi winhauugi ikim.

¹⁶ Krıma ha naingwowi ti krimiir Biyan Inkamın Jisis Kraıs siyar mi krimiir Adi Komiiyin yipiki krimiiram naingwokwonanaeyiin mi krimiir whinknsiis haiginiuwıyin siir naingwobumbuwa, wi krimiir hauuwi mi naingwo tibmii miyika mi iya siya nitana sairram nwokwokin aka ¹⁷ kimiir kwoin imiir siiboboınıu haiginiuwam mi kimiir kwoinin wi hiinsima nwowi mi kima wi kirieya nwoki owim mi siya wi kimiirar whinknsiis haiginiuwi dimin miyik miyik tiram mi dimin taemin nhrim simiir warar mi wi siyar whinknsiis haiginiuwi kimiirin yayimın dimin miyik boinam. Iriig.

3

¹ Tariinanin ti nomiiyauwim, kima Adi Komii krımıir Wanin siirim kwisboin krımıiram mi ta hiriinan sairsika krımıir Biyan Inkam Komiiyin siir yayim wa namsisauugi omom omomim simiir. Mi iikamim sima simiir wakaei mi sima wa wakaeyokna apl, ti iikamim kima wakaeyokna apim sair hiriinan. ² Mi siirim kwisboin, siya krımıir nanmaiwarkainam iikam biyeyim simiir hirankin. Dimusi rani, iikam whiekaki bi wakaeyokna apikim Adi Komii siirin.

³ Mi krıma ha naingwo tibmii, Biyan Inkam Komii siya wa dirıraerari mi siya wi kimiir whinkinsiisi kima sibgu okwo rinukripkaiyim mi siya wi kimiirar kigrıraowi mi Setan siya wi kimiir niyopakaiyi rani. ⁴ Mi krıma naingwo tibmii kiriekakim Biyan Inkam Komii siirim mi iikam kimiirin wi digar nwowaiginiuwi mi kima diminim biya krıma boinmamaauwim mi mhoiıya kima wi simiirar swoki tirkipkaii.

⁵ Krıma ha naingwowi, Biyan Inkam Komiiyin wi siyar nowomwarkaiyiwi kimiir kwoinim mi kima wa ninokninkini, Adi Komii siya iikam kimiiramar naingwokwonanaeikin. Mi iıya kima hikak nwoi mi kima wa sibgu okworınuwi Kraıs siir inig iirin. Iriig.

Iikam whiekakim kima miıyar mırıi

⁶ Mi tariinanin krıma yay kirie kimiir boinki Biyan Inkam Komii siir yay imiir. Mi yipiki iikamkim kimiir bopwoniya waraur nwowim siya hindara sibiıdwo nanmimiki mi yaimin diminim biya krıma hauugiyim simiir wakaeyokna ap karamae nwoi mi kima aru siirsi dwo. ⁷ Whısarii rani, kima kima ina ninokninkinim, kima miıyım krıma mırıiyım simiir hiriinan wakaeyokna mırıi. Biya iıya krıma kimaka nwowim krıma hindara bi sibiıdwokim. Nıngaka. ⁸ Mi krıma inkam nwırni naeyım whısarii bi sibaekim. Nıngaka. Krıma umirniyar saınakim, nii nabie miı pranae, bi mırıigim mi ta hiriinan sairsika mi krıma hiknan wi kimiir hauu rani. ⁹ Mi krıma ti dimin imiir tiram mırıikim. Nıngaka. Dimusi rani, krıma inig karamae rani, naemin dimin kimiir warauranki haiyım. Nıngaka. Krıma ti diminim minam tirkim, kima krımıir kigna dirıraerarım. ¹⁰ Biya iıya krıma kimaka nwowim, krıma kimiirin yay kirie aiirar boinkikin, yipiki miı mırıi karamae nwowiyın, naemin dimin siir kipi hauuae.

¹¹ Krıma ti diminim kimiirin whısarii bi boinkikin, krıma biıi wakaeyım, iikam nhirim kimiir bopwoniya waraur nwowim sima ini hindara sibiıdwo nainmimikim miı mırıi rani, sima yay ara sibiıdwo boınai yokiyoki. ¹² Ti hiriinan iikamim krıma yay kirie kimiir boinki, krımıir Biyan Inkam Komiiyin Jisıs Kraıs siir inig iir. Mi sima sibgu diıdwo mi kima kimiir miı imiirar sibgu ainmimik mırıi mi sima naeyım sima hai, sima naeyımın mi iikam nhirmi anka kipi hai. ¹³ Mi iriipi hiriinan kima ti nomiiyauım kima kipi nhakiı wa dimin miıyikim kima tirim, simiirsıyın. Nıngaka. Kima simiirar tirkipkai. ¹⁴ Mi inkam nwırki ti yayıyım yokwoni krıma winkiyım simiir wakaeyokna karamae nwoi mi kima saıka kipi nwo mi dimin whir saıka kipi mi tir mi ta hiriinana sairsika siya wi nididkak nwowi. ¹⁵ Kima siirimın sau omomnan kipi naingwo. Nıngaka. Kima saıka boınai, kimiir nomiiyau miıyikni hanın.

Nikopkaıgiyan yay aeya

¹⁶ Krıma ha naingwowi Biyan Inkam Komiiyin sasaırgın iikamim simiir hauuwıyın nongwomamaır aekiyami siyiıın siir bwamkibwamin. Mi iıya kimiirin dimin miıyik mi dimin biyieki nimbiniı mi kimiirin wi nongwomamaırni kwoinın siya wi hiriıyar nongwomamaır aekiyami. Mi Biyan Inkam Komiiyin wi kimiir irira nwonıra aka nwoi.

¹⁷ Kara Polkin, kariir ınga winkika ta boın maırgimaırga yayıya. Kara ti hiriinan minam winkikim kimiir niısiımauuwım ti yokwoım yım karar winkikim. Kariir ınga winkim simiirin.

¹⁸ Kara ha naingwowi Biyan Inkam Komiiyin Jisıs Kraıs siir naingwoyımıyoka wi whiekak kimakar nwowi. Iriig.

1 TIMOTI

Timoti siya ta yaiwɛn kibiya siir apua Yunis mi siir wai aeya Lois sowa boinmimauugo. Mi siya Jisis siiram ha naingwo tibmiiyin mi ini Adi Komii siirgisiir yai aiirarar wakaeyokna apiskiyan. Timoti siirin Pol siya yimbɛn saika namim iki om nhirim simiir Kraiis siir yaiwɛn kibiya saiiir hainamim. Mi mhooiia Timoti siya iikamim naingwo tibmiiyim om Efesas hiranim simiir pasta nwowin mi Pol siya ta yokwowa ha winkika Timoti siiramim, siir kirie haiginiuwim Jisis siir siyiu iir napim. Mi siya siirin siyiun iikamim naingwo tibmiiyim simiir kigriraowiyin siir warar boinmimauugi. Iriig.

¹ Kara Polkin ta yokwowa kara winkika, Adi Komiiyin inkam ninimniski haiyin mi Kraiis Jisis ti inkamin krɛma nwokwokinɛn ninomor koua hiriir nikiunamam, sowanii nɛmbingɛn kariirin, Jisis Kraiis siir aposas inkam nwowam. ² Kara ta yokwowa Timoti kiriiram win hauugika. Kira Adi Komii siirim naingwo tibmiiyin mi kira kariir yinisinman asi nwokin. Kara minam naingwowi, Adi Komii krimiir Wanin mi Kraiis Jisis krimiir Biian Inkam Komiiyin siir naingwobumbuwa mi siir naingwoyimoyoka mi siir siyiun iwa inan kaikpimpitiyin wi kiriir hauugi. Iriig.

Krɛma niksisaē siyiun siir kipi nonkwo

³ Biia siya kara kiriir haiburgigin mi ha namɛn nu Masedonia hiriirin, kara kariiram niki boingigin, kira om Efesas tirar dwo. Mi inkam nhirim dikmininkin, sima ti siyiu hiriinanin sima niksisaeyin Adi Komii siir yai aiir mi siir ditkigi. ⁴ Kira simiir boin sima wanmi niwiiyin simiir kipi whasprigin mi yidiwi wanwiyayeyim simiir inigim kipi nokdapyokiyoki. Mi ti hiriinan yayim, simiirin Adi Komii siiram naingwo tibmiiyim wi saeya whindiriraerar tani. ⁵ Taka yayia saiiir yaimwowa kara kiriir boinmimauwa, kiriir naingwo tibmiiya saiiir kirie haiginiuwam boinmimauuga. Mi kiriir mhi kwoinim rirmiiya nwowi dimin whirki nitki karam nwowi mi kiriir naingwo tibmiiya iriipi hiriinan kirieya mi owi. Mi kira wi iikam whiekakim simiiram naingwo irkaki. ⁶ Mi iikam nhirim siyiu whira namim sima ini Adi Komii siir siyiu iiram yaowhriewhrieyiun yayim sima boiniyim, hindara priiboin priiboini. ⁷ Mi sima Adi Komii siirin siirimar naingwokwokim siir boinmimauuwim. Mi simiir kwoinim nididgak bi nwokin. Sima ha naingwokim sima bidi yinokninkin ta yai aiirin. Mi yim sima bi ninokninkinkim.

⁸ Krɛma dinokninkin Adi Komii siir siyiun krimiir nusiimauu apiyim mi krɛma ti hiriinan siyiu iir tiri wi wadeyar nwowi. ⁹ Mi tiki siyiu hiriinanin krɛma timi ninokninkin, tiki siyiun kam miyikim simiir tani. Niingaka. Yio hiriinan siyiun kamim yaowae budieyim simiir yai nanugaugawiyim simiirgin. Mi kamim digumii Adi Komii siir mi haimriiyugigiyim mi siyiu biye tiriyim simiirgin. Mi dimin biyeyim nu tir nwowiyim mi yopii ad nisomsom aokaowiyim mi inkam nwirin mi isom aokiyim. ¹⁰ Mi hii min mi nanaeyim mi inkamin inkam nwirna nanaeyin hii mi wigkam yinisisim mi tauae hainami ikim. Mi niksisaē mi siir yai aiir priiboin priiboini mi sima siyiumwokisiyiumwown saika ninii nansaokim. ¹¹ Mi taki yaimwokiawowa ini ta yai win kibiya saiiir hiriinan ywowa krɛma Adi Komii siirin maigimaigra ta yai win kibiya kariirin siyar hauugika inkam nhirim simiir boinmimauuwim. Iriig.

Pol siya Adi Komii siir boin wadiekin siya siirsi naingwoyimoyokin

¹² Krimiir Biian Inkam Komii Kraiis Jisis siir kirieya kariir hauugikin mi Jisis siya ina yangwokiyan kariir mi aiir mirii siya wi digar nwowi. Mi siya nokmwɛn okwokin taka mi aiirin mi kara hiriinansi boin wadiekin siirin. ¹³ Biia kara siir inigim siirar niki boinbumbu haiginiugin. Mi kara iikamim Adi Komii siirim naingwo tibmiiyim, simiirin kara niki ipimparkim. Mi kara Jisis siir yai akar mi antamyiriyrirkin mi kara siirin biri sibgu ninokninkin. Kara tiki hiriinan siyiu iir asi tirkin. Adi Komii siirimin biri niki aingwo tibmiiyin nanga niki okin. Mi siya kariirsi asi naingwoyimoyokin. ¹⁴ Biian Inkam Komiiyin siya kariirsi naingwobumbunanaekin. Mi Jisis Kraiis siir kirie aeya diriraerikikin kariirin mi kara siiramim asi naingwo tibmii. Mi kariir kwoinin iki inkam nhirim simiirim asi mi naingwokwowi. ¹⁵ Mi Kraiis Jisis siya nua tiriir niuunikin iikam biyeyim simiir niniskii hainakikin. Mi ta yayia kaimwo kanga mi krɛma saiiir daingwo tibmii kin. Mi karargin inkamin siyiu biye tiriin simiir biian inkamin. ¹⁶ Adi Komii siir kwoinin hinina naingwokin, siir naingwoyimoyoka biian kariir tiriir wimbini. Mi kara aknainan nwoki iisimauuwi Jisis siirin inkam miounan, iikamim simiir whwonkam ida mi mhooiia sima naingwo tibmii mi kwoinbudin omwai waiyayokiyokiiyin siirin wa haii. ¹⁷ Mi Inkam Komiiyin digworaekwo whiekakim simiir kigriraowiyin iinokninka nwoyokiyokigin mi

siya bi naowikin. Nnngaka. Mi siirin inkamki bi kigikin mi siyaki siyairgin, Adi Komiiyin. Mi siir inig komii mi siir namnamin ieya wi hiriinanar nwoyokiyokikaeyami. Iriig

¹⁸ Timoti siya kariir yinisimkin biya profet kamim sima boina kiriir mi aiir. Mi kara kiriirar boinanae ta yai aiir mi kira profet kamim simiir yai aiir daingworinu. Mi kira kamim Jisis Kraiss saikar nwoyiwim sau simaka sibgu okworinu init. ¹⁹ Mi kiriir naingwo tibmiiya kirie dwo mi kiriir kwoinin dimin whirkin nitkii karam nwowi wi rirmiiya nwoki owim. Mi kam nhirim simiir kwoinin iriipi hiriinan rirmiiya mi inkim owim. Mi ini sima yitkiigiyim mi simiir naingwo tibmiiya asi nikiigika. ²⁰ Mi Haimenias mi Aleksanda sowa hinina tirko. Kara sowiirin yai karamaeka sowa Setan siiramar timi am, sowiirar kwoinkin. Mi sowa tiki hiriinan siyiun, siir nwoki ninokninkini. Sowa mhoiyya wi Adi Komii siir nigbumbu haiginiu rani. Iriig.

2

Nhwo kwisboini siyiugin

¹ Kara kiriirin minam srii kima iikamim naingwo tibmiiyin Adi Komii krimiir Wanin siiram sriigi iikam nhirim simiiram. Ta hiriinan kima sriinanaeya hiriinana sriinanae kipi sriipiyao, kimiir kwoinin saika damasukikin. Mi ta kima sriiyya kima Biyyan Inkam Komii siir warar boin wadieki. ² Mi inkam komii nu kigriraowiyin simiiram wara timi srii. Mi inkam komii komii gavman ikim mi krima whiekakarim wi nwoki ongwomamair aeyim. Mi krimiir kwoinin wi hiinsima nwoki owim. Mi sima krimiir kigi mi sima wa nwoki aingwowim krimiir iga hinda tinda bi nokwowika. ³ Mi taka hiriinan sriiyya, Adi Komii siya wi ogmwo mir karam nwoki. ⁴ Adi Komii inkamim krimiir nanmai-warkainan siya hininam naingwowi iikam whiekakim krimiirin siya nanmai-warkainam. Mi siya hininam naingwowi krima siir yaimwokiyaaimwo aiir ninokninkinim. ⁵ Adi Komii nwirkinwiruwaigin mi Inkam Komii krimiir kaoprigi okwowyin Adi Komii siiram namim, iriipi hiriinan nwiruwargin, siya ti inkamim Jisis Kraiss siyairgin. ⁶ Kraiss siirar kwoinkin, siya naowama mi aingwokin. Mi iikam whiekakim simiirin wi siyar nanmai-warkainaei. Ti hiriinan siyiun Adi Komii siir kwoine iyeyargin, ti krimiir niisimauuwim, iikam whiekakim simiir nanmai-warkainam. Mi iikam whiekakim wi hindara nwoki priiyokaeyamim. Taka iya Adi Komii siyar nimbinga krimiir nanmai-warkainam. ⁷ Adi Komii siya nimbingin kariirin aposel inkam nwoyim, siir yaiya saiiir boinmimauuim. Mi iikamim Juda iikam tani simiir nini owomwarkai haiginiuium, ta yaiya saiiir yaimwokiyaaimwowa. Adi Komii siirim naingwo tibmiiyin siyiun siir. Taka yaiya kaimwoka, kara niksissae rani, siyar nimbingin.

⁸ Kara ha naingwowi, omom omoman kamim sima Adi Komii siirim sriinanaei. Mi iyya simiir ina koua ninkigi Adi Komii siiram sriiyim mi simiir ina ta haiyaprapraski. Mi simiir mhi kwoinin rirmiiya dwo, dimin whirki kipi nitki mi kwoinin haugihaugi whiyie. Mi ninkin wamwarkii boini yo ti hinin dimino wara kipi nwokai mhi kwoinauin. Iriig.

⁹ Kara ha naingwowi wig sima yiuisim sibgu ii mi wi nwoki sibgu kigidwokiyyim. Mi simiir kana piuaipai piuaipai kipi hopyok. Mi mikinpai mikinpaiyim hirii kipi mi diyankii mwaomwan. Mi yiuisa umir komii sainiyya saiiir kipi mi sain. ¹⁰ Kima sibgu mirii. Minsika iikam nhirim simiirin nwoki iisiiisimauuwi. Mi yipiki wigim naingwo tibmii mi Adi Komii siir inig iir hainani, yio siyi wadie ieya. Mi tiki hiriinan miyiyim yim wig simiir piua i miyik ima. ¹¹ Mi wig sima, simamar kipi naingwona, sima kam simiir aowa dwo. Mi sima yaimin diminim wara kipi nomboboim, hindara dinkin tan, pi nwoki wakae ninokninkinim iyya sima Adi Komii siir inig hainaniya siir omaka hirin. ¹² Kara hininam naingwo rani, wig sima yai kam simiir boinmimauuim mi bi sima nwoyim. Nnngaka. Sima hindara dinkin tan. ¹³ Tiki siyiun hiriinan dimusi bi tirkin. Adi Komii siya bi Adam siir nonkwokwokin mi mhoiyya Iv saiiir yonkwokwo. ¹⁴ Setan siya Adam siir kwoin iir bi nikpitmaigin. Nnngaka. Siya wig saiiir kwoin iir nikpitmaigin mi saeya dimin biyie asi tirka. ¹⁵ Wig sima wi simiir miyya yinisim naokainaeiyya, yim wi saiiirar tir. Mi sima ha daingwo tibmii mi sima iikamim simiiramim ha timi aingwokwonanae. Mi simiir iga hinda tinda kipi nokwo sima sibgu dwoipisu. Mi sima hiriinan tiri mi simiirin wi Adi Komii siya nanmai-warkainaei.

3

Inkam Komiiyin iikamim naingwo tibmiiyim simiir kigriraowiyin siir yaiga

¹ Taka yaiya kaimwoka. Mi inkamim taka Adi Komii krimiir Wanin siir miyya saiiir bi nwoam naingwowi mi ta miyya siya miriyam naingwowi mi wadie aeyairga. ² Mi inkamim iikamim naingwo tibmiiyim simiir bi nwoyiyin siya sibgu dwowipisu iga hinda tinda kipi nokwo. Minsika, sima siir kipi boin huuriyyu. Mi siya wig iruani nonkwonan inkam dwo. Mi siir kwoinin sibgu daingwo omok mi siya siir nhie aiir kipi nikrip. Mi inkamim siiram namiyin, siya siirin io nhwo kipi nanaowin mi siya inkam nokwo

boinnimauwan inkam wadie dwo. ³ Mi siya op kipi kwiyaе whaowae mi siir kwoinin haugihauga asiima kipi whiyie. Siya iwa inan dwo hinda kaikpimpit. Mi siya umiram kipi naingwokwonanae. ⁴ Mi siya siir wigynim simiirin siyar sibgu kigrirao mi siya siir yinisim imiirin sibgu siiboboiniu haiginu. Mi sima wi nwoki wakaeyoknam siir yai aiirin. ⁵ Mi siya siir wigynim simiir sibgu kigrirao karam nwowi mi siya iikamim naingwo tibmiiyim simiirin, wi Adi Komii siir omaka hir kigrirao rani. Nungaka. ⁶ Mi inkamin yaeya kinkak naingwo tibmiiyin, biyan inkam siya kipi nwo siya wi siyamar pi naingwonaesi Setan siya mirii ikiiya siir hiriinan. ⁷ Mi ti inkamin siir siyiuin iikamim naingwo tibmii karam nwowiyim simiir whwonkam ida sibgu dap. Mi siya sibgu nap karam nwowi mi siirin wi Setan siya nanmaiwarkainae. Iriig.

Inkam komii komiiyim iikamim naingwo tibmiiyim simiir kigriraowiyim simiir boinkika ta yaiya

⁸ Inkam komii komiiyim iikamim naingwo tibmiiyim simiir kigriraowiyim, yim sima iriipi hiriinan iga hinda tinda kipi nokwo. Mi sima kipi mi gie mi sima opa kwiyaе whaowaeiya saair kipi kwiyaе mi sima umiram kipi mi aingwokwonanae. ⁹ Mi simiir mhi kwoinin rirmiiya dwo mi sima daingwo tibmiiikin Adi Komii siir yai aiirim. Biya saeya bi nhinkiga mi tariinanin saeya bidi nhinkigiya. ¹⁰ Mi kira simiirin tiki kigoki sima dig nwowi mi kira simiirin wi hainii dokmwim okwo haiginu inkam komii komii, iikamim naingwo tibmiiyim simiir kigriraowamin. ¹¹ Mi simiir wigim iriipi hiriinan simiir kwoinin sibgu daingwo omok. Mi simiir iga hinda tinda kipi mi okwo mi sima kipi mi inkimikna mi simiir kwoinin sibgu dwo mi maiminim gwomairgwomair kipi mirii. ¹² Mi tiki inkam komiiyim iikamim naingwo tibmiiyim simiir kigriraowiyim, sima wiga irkaruar donkwona. Mi simiir wigynim simiirin simar sibgu kigrirao. ¹³ Mi tiki kamim simiir miya sibgu mirii mi iikamim sima wi simiir yai aiir wakaeyoknae. Mi sima wi nidid rani, Krai Jisis siirim naingwo tibmiiya yaiya saair nokwo boinnimauuwim. Iriig.

Adi Komii siir siyiuin siir yaimwo aeya

¹⁴ Iya kara ta yokwowa kiriirim winkiyin mi kariir kwoinin ini wiini hanina sargiyin, kariir nini kigsasauniyamim. ¹⁵ Kara kiriirin yokwoni asi win haugikin kariirin wi dimin whirkin mi ipiyaokiisi kariir kignakiyamim. Mi kira wi ta yokwo airar nwoki kig ninoknankinim siyiuin Adi Komii siir isidin sima tiram naingwowiyin. Sima Adi Komiiyin yai minar nomboboiniyin siir isidgin mi sima ini ti iikamim Adi Komii siir yaimwokiyaime wowa saair nonkworinu kripkaiiyim ini simiir hiriinan ywowim. ¹⁶ Ta Adi Komii siir yaimwokiyaime wowa saair humii digim dig nwo rani, saeya ini komiigikomii ywowa. Inkamki saair nikwowaesiiyim wi dig nwo rani. Nungakinungaka.

Biya saeya Adi Komii saikar nwoka mi mhoiia saeya ini inkam kinar yimbiyama nu tirin mi ina nhinkigiya. Adi Komii siir naeyiuin siyar nhinkigikin ti inkamin dimin whirki kimbu karam nwowiyin. Mi Adi Komii siir paekwosimim sima kigi siirin mi sima siirin ina boinnimauuwamin iki nu komii komiiyim hinda tindanim simiirin. Mi hinda tandin iikamim sima ina yangwo tibmiiigiym siirim. Mi siirin Adi Komii krimiir Wanin siyar swoki ikiuna ninomor koua hiriir. Mi siya kou hirin ini namnamiinan ywowin, ini hindara wokiirimtiowin. Taka yaiya krima boinkiya, Jisis Krai siirga. Iriig.

4

Taka yaiya kamim niksisaeyim simiirga

¹ Adi Komii siir naeyiuin siya bidi boinkigiyin. Mhoiyaki niuwi inkam nhirim sima wi ta yaimwowa, wi saair nonkworinu rani. Mi sima wi uridyiu biyeyin, wi siir yai aiir sibgu wakaeyoknae. ² Mi kamim priiyiksasaeyim yaiyim whwonkam sima ninkigii boiniyim mi sima inokiinokin simiir simiirar tirinaeikim. Mi simiir mhi kwoinin panansi hurgisi. Nungaka. ³ Mi tiki kamim niksisaeyim krimiirin wi sima nikiduwi wig nonkwasiyim. Mi sima nae nhirim wi krimiir nikiduwi krima mi aesi. Mi Adi Komii siyar nonkwokwokiym ti nae digworaekwowim iikamim ta yaimwo aiirim naingwo tibmiiyim sima wi hiriir dae. Mi Adi Komii siirin wa boin wadieki. ⁴ Krima dinoknankin, tiki digworaekwo whekakim Adi Komii siyar nonkwokwokiym, ini wadiekinar yowosowim. Mi krima simiirin kipi boriisop. Krima Adi Komii siir boin wadieki. Mi ha dae. ⁵ Adi Komii siya bidi boinkiyin, tiki naeyim, nae wadiekim. Mi krima sriiboinkiya ti nae imiiram mi ti naeyim dimin whirki bi kimbugim. Iriig.

Timoti siya Krai siir mi sibgu miriyan inkam kibi dwo

⁶ Mi kira ta yaiya iikamim naingwo tibmiiyim simiir boinnimauuwi mi kira wi Krai Jisis siir miyan inkam kibi nwowi. Tariigina ya simiir niissimauuwi, kira wakaeyoknae

saiir mi kira naingwo tibmiiikikina Kraisi Jisis siirim. Mi ti hiriinan siyiun kira tiriyin yio naenan kiriir hauu aekimkidu haiginiuwi. ⁷ Niwiiyim inkam adiyaowaeyim sima whasiyim, sima hinda priiwhas ninkikinae. Mi kira hiriinan niwiiyim simiir kipi wakae. Mi kira Adi Komii siir miya saiir miriinanae mi kiriir naingwo tibmiiya wi kirie nwoki owim. ⁸ Kira bidi yinoknankin iya kira mi kinan whomwho miriiyim kiriir pua pi nhinmi saeya kinhaiginiuwi ti hiriinan siyiun, yio siyu wadie ieya mi kira Adi Komii siir miya hiriinan miriinanae mi kira ti nu iirin wi wadieyar sibgu owi. Mi mhoiia kira ninomor kou hiriin wi hiriyar mi owi. ⁹ Taka yaia kaimwoka iikam whiekakim wi saiirin naingwo tibmii. ¹⁰ Krima minam kaokaigi Adi Komiiyin yai minar nomboinomokiyin siirim. Siya ti inkamin iikamin naingwo tibmiiyim simiir nanmaiwarkainaeikin. Mi siya iikam whiekakim simiirin wara mi anmaiwarkainamar mi aingwowi. Tiki siyairgin miini haniin kima miriinanaeyin. ¹¹ Kira simiirin wi dikmiinankin haiginiu mi simiirin wa timi owomwarkai haiginiu. Mi sima wi nwoki wakaeyoknam. ¹² Mi sima kiriirin wi whranisimar kigi mi sima wi hiniin kipi naingwo, kira whranisim niingakin. Niingaka. Iikamin naingwo tibmiiyim simiirin siyu miyik kira diisiimauu mi kiriir yaia yai biyie whir kipi boin mi kiriir siyiun rirmiiya dwo mi kira nongwomamar aeyan inkam dwo mi kiriir kwoinin, simiiram ha daingwokwonanae. Mi ti digworaekwo whiekakim sibgu donkworinu kira mi kiriir mhi kwoinin rirmiiyirirmiiya dwokai. ¹³ Mi iya kara nitana, kira wi ta mi aiirar mariikwokin, Yokwo Komii mwainiya saiir. Mi simiirin wa boinmimauu ta yai aiirin mi wa dowomwarkaiyu haiginiu. ¹⁴ Mi diminin Adi Komii siir naeyiun siya priihauugiyin kiriir mi kira siirin nonkwonanaomainan kipi nwo. Biya profet kamim sima boinkiya, ti dimin Adi Komii siir naeyiun siya priihauugigin, kiriir mi aiirsi. Mi inkam adiyaowaeyim siyu kigriraowiyim, simiir inin kiriirin minam nokmwon onkwokin ta mi aiiram nokmwon okwo haiginiugim. Mi saiirin kira nwoki onkworinuwi. ¹⁵ Mi kiriir kwoinin ta miya saiir hiriuukripkai. Mi sima wi kiriir mi aiirar kigi ina namyokiyokiyai. Mi saeya wi uridgi niki rani. Niingaka. ¹⁶ Mi kira kiriir piu aiirsiyar sibgu haiya mi diminin kira nowomwarkaiyuwiyin iikam simiir yio kaimwowa dwo. Mi kira hiri hiriya boinmimauuyokiyokiyam. Mi kiriirin wi Adi Komii krimiir Wanin siya nanmaiwarkainae. Mi iikam nhirim kiriir yai wakaeyoknam, simiirin iriipi hiriinan. Friig.

5

Siyiun inkam siboboinu haiginiuwiyin

¹ Mi kira inkam adiyaowaeyin siir kipi nikwao boin. Niingaka. Mi kira siirin hiinsima boin kira boiniya kiriir adin siir hiinsima mi saiir hiriinan. ² Mi kira whranisisimim simiirin sibgu siboboinu haiginiu kira siboboinu haiginiuwiyi saiir hiriinan, kira wig adiyaowaeyim simiirin yaia siyu kipi swoki tir hiriinan siyu aiir swoki tir, kiriir yopuwai biyeya saiir tiri siyiun siir hiriinan. Mi kira wig kopak mwigakim simiirin ti hiriinan siyu kaimwowa kiriir yokmana saiir siboboinuwiyin mi siir hiriinanar swoki tir, yaeya siyu kipi tir. Mi kiriir kwoinin simiiramin rirmiiyar dwo, dimin whirki kipi kinyiskaigi. Friig.

³ Mi kima iikamin naingwo tibmiiyim mi kima wig igibae niingaim ad pomou karamaeyim, simiirin sibgu kigrirao. ⁴ Mi saeya yinisim mi namoukaki niuwi mi sima saiirin wi sibgu kigrirao, biya saeya niki imiiya whrokwhrokmaiya saiir hiriinan. Mi iikamin naingwo tibmiiyim Adi Komii siirim, sima ti hiriinan siyu iir sibgu onkworinu. Mi Adi Komii siya wi ogmwomir karam nwoki. ⁵ Mi wig igibaeya ad pomou karamaeya saiir kwoinin Adi Komii siiraramar bidi yaingwo iskiya mi saeya ina naingwowa Adi Komii siya wa hauuwi. Mi saeya nii nabie pa srinanae, Adi Komii siya saiir kigriraowim. ⁶ Mi wig igibaeya iga saiira hinda tinda nokwowiya mi nae min saiir kipi nikop hauu ae. Saeya ini naoni piunan ywowa. ⁷ Mi kira simiirin igaokak dwoki ti siyu hiriinan iiramin. Mi sima wi boin huriyu rani, simiirin. Mi iikamin naingwo tibmiiyim sima nwoki inoknankini, siyiun wig igibae kigriraowiyin. Mi sima wig igibaeyim mi sima, simiirin wi iriipa hiiuwiyopmasu rani. Mi sima wi nidid rani. Niingaka. Mi simiir iga wi hinda tinda nokwo rani. ⁸ Mi inkamin siir piugan air nikop hauu ae karam nwowi, yio siyu miyik rani. Mi inkamin siirgisir wig yinim simiir whnimiminae karam nwowi, yio ti hiriinan siyiun siyu miyiki miyik rani. Yio hiriinan inkamin Adi Komii siir yaia digumii saiir haimriyugigi. Mi inkamin naingwo tibmii karam nwowiyin, yio ini inkam biyie ywowin. Mi inkamin ti hiriinan siyu iir tiriyin yio siyu miyiki miyik rani, ini wranan ywowin. Siya ini ti inkamin naingwo tibmii karam nwowin, ini siir haiburin.

⁹ Mi wig igibaeya biewiyim kam nwoima nwoki, 60 mi saeya kam nwiruwaniiyar nwowi mi kira saiir inigin yokwoni wa winaowid. Mi iikamin naingwo tibmiiyim wi saiir kigrirao. ¹⁰ Sima bidiya kigim saiir siyiun, saeya iga hinda tinda bi nokwowika. Mi

saeya yinar mi whinmiminaeika. Mi sair kwoinairgar mi prii naingwo hauu aeika. Mi iikamim naingwo tibmiiyim big nasmirwaiya simiir nwokai wini mi nae mimim iikamim om whiranim simiir hauu aeiki mi iikamim hikak nwowim saeya simiir mi kigriraowi mi saeya mi miyik simiir mi mirii mi ta wig hiriinana sair inigin kira yokwoni wa winki.

¹¹ Mi kira wig wismii nningam simiir inigin yokwo wara kipi win. Dimusi rani, simiir kwoinim kam nwowam swoki aingwowi. Mi sima wi Kraisi siir siyiu iir haigingigi digiuwa. ¹² Mi ta biya sima niki ombointibmiiyiya Kraisi saika, sima sair haiburgigi. Mi iikam nhirim sima wi yaiiga sair mi iniuwi. ¹³ Mi siyiu whirin wi sima mi tiri hinangin sima iki omakam sim sibi idwodwokaiyami mi sima wi maeyau maeyauwim, sim nidwo ninkimikna amtibi. Mi tiki hiriinan yai bibiyeyim yim wi iikamim simiir whwonkam ida kipi boin. Mi sima miimin bi miriigim hinda whisariiyar priiyapmamairi. ¹⁴ Kariir kwoinin ha naingwowi, wig wismii nninga sima ha ti swoki onkwona. Mi sima yinisim naokainaei mi wig sima wi simiir mi imiirar nwoki kigriraowim. Mi iikamim io krimiir nwowiyim mi nae whwokwoka krimaka nae karam nwowiyim sima wi yai bibiyie krimiir kinaopitkaigai boin tani. Nningaka. ¹⁵ Kira dinokninkin, ti hiriinan wig wismii nninga nhirim, sima Adi Komii siir siyiu miyik siir bidi haiburgigim mi ini Setan siir siyiu iir yapnamim. Mi iikamim sima simiirin asi nighbumbukim. Sima siyiu miyik tiriki waeyao. ¹⁶ Mi wig wismii nningam simiir piugana, sair hiran iikam nhirim naingwo tibmii mi simiirin simar kigrirao. Mi ti wig wismiiya mi ta sair hiriinan hika, ya Adi Komii siir omakan iikamim simiir kipi hauu. Mi ti wig wismii nninga nhirim ad pomou karamim, simiirin Adi Komii siir omakan iikamim simar kigrirao. Iriig.

¹⁷ Mi inkam adiyaowaeyim siyiu komii kigriraowiyim, sima mi miyik miyik sibgu mirii. Mi yaimin simiir boinmimauuwi mi simiir nowimwarkaiyuwi mi sima simiirin sibgu kigrirao. Mi simiir umirin wi kourig dii. ¹⁸ Yokwo Komii saeya hinina boinka, kira bulumakau siir yaiya sair kougripikou, witin siya nokwo namnadgiyim simiir nae-siyin. Mi ini hiriinankinar ywowin, inkamim mi miriyyin, siya wi whisarii pi miriisi, siya digworaekwotarimi hai. ¹⁹ Mi inkam nwirki inkam adiyaowaeyim siyiu komii kigriraowiyim yai simiir boin huriyugi mi kima wi siir yai aar kipi wakae. Nningaka. Mi nwis nwoima nwokiswo, sima wara boinkiswo aeya nik rani. ²⁰ Mi inkam adiyaowaeyim siyiu komii kigriraowiyim sima siyiu biyie tirkin mi kira simiirin iikam whiekakim simiir whwonkam ida dikmiininkinhaiginu. Mi iikamim naingwo tibmiiyim, sima wi nwoki wakae ninkionakiyim.

²¹ Mi Adi Komii siir whwonkam ida mi Kraisi Jisi mi Adi Komii siir paekwosim ieya ti digworaekwowim yokwoni kara win hauugiyim kiriiram, kara igaokak nwokikin. Kira ti digworaekwowim simiir sibgu donkworinu kripkai mi wadeyin hirimiyarar kipi nwo mi nhirim simiirin io whwonkam kipi kao. Nningaka. Kira simiirin wadie kinar dwo. ²² Mi kira inkamim Adi Komii siir mi miriyyamin, siirin aisiima kipi niki okmwim okwo haiginu sasau. Mi kira inkamim dimin biyekakin siir nokmwim okwowi mi sima wi hiriyyar naingwowi, ni kira iriipi hiriinankin. Mi kirasiyar kigriraona mi kira piu rirmiyya nwoki owi.

²³ Kira op nninga kipi kwiya. Nningaka. Kira op wain haimi wara kwiya, ta kiriir mai mhi tir nwokaiya sair digiyim.

²⁴ Mi iikam nhirim simiir dimin biyeyim idowiiya nwowim, yim kira simiirin ina kig ninokninkin mi kira wi simiir boiniyopnatkaigi. Mi nhirim simiir dimin biyeyim idowiiya nwo karam nwowim, mhoiyya sima wi idowiiya nwo iuguski. ²⁵ Mi hiri hiriinan kinar tani, iikam nhirim simiir siyiu miyikin, yio wi idowiiyar mi owi. Mi kira wa kig ninokninkini mi nhirim idowiiya nwo karam nwowim mhoiyya wi idowiiya nwo iuguski. Iriig.

6

Ta yaiya mi nninga priimiriyyim kamim simiirga

¹ Mi kamim whisarii mi priimiriyyim, sima simiir biyyan inkamim simiir mi kigriraowiyim, siir yai aarara sibgu wakaeyokna mi sima siir inig iir hainan. Mi sima hiriinan tiri mi iikam whiekakim sima wi krimiir boinikikasna rani, ta Adi Komii siir yaiya krima boin boinmimauuwa. ² Mi kamim whisarii mi prii miriyyim sima ha kigi, simiir biyyan inkamim simiir kigriraowiyim siya naingwo tibmii mi sima wi hiriyyar naingwowi siya krimiir nomiiyaugin. Mi sima wi ha kipi naingwo siirin wi sima ninkin idwowi. Nningaka. Simiir kwoinin mi aarama hirirukikin. Mi ta miyya sima miriyya siir, saeya wi hiriyya namyokiyoki. Dimusi rani, siya ini simiir naingwo tibmiiyan inkam nomiiyau nwir ywowin. Iriig.

Inkamim niksise owomwarkaiyuwiyim mi dimin mwoni hii akani yaiga

Timoti kira simiirin hiriir hiriyar siboboŋiu haiginiu ti digworaekwo whiekakim simiirin. ³Inkamin ti Biyan Inkam Komii Jisis Kraiis siir yaimwowa yaewan saiir kindiyuwangigi mi siir kwoin arar priinaingwo boini. ⁴Mi ti inkamin siya pi nantamyiryirkin, siya ninokninkin simkak nwo rani. Nningaka. Siir kwoinin hindara kinswo ounaeikin, diminsinkar wandi pi siyar nini hopswo iuwi mi sima pi saiirsiyar nhinaing okwowi. Mi iikam whiekakim sima asi ninkininini mi sima yaii yaia asi mi ninii nansaonanaei. Mi iikam nhiriki asi mi yaswaiyui mi iikam nhirim asi mi priiboŋ huriyiyuwi. ⁵Mi kripiinani asi kigi mi tiki hiriinan iikamim simiir kwoinin ini habwowaeni kwoinan ywowim mi sima ti hiriinan digworaekwo biyeyim simiir asi tirkiyami. Mi sima ta yaimwowa saiirin aru asi nwokim. Sim kwoinin hiniina naingwokim, wou nikwo aeni siyiuin siyairgin digworaekwo hoimgak haiwiniyin mhoiia.

⁶Hii, inkamin Adi Komii siir siyiu iir napiyin mi siir kwoinin ha naingwowi, kara digworaekwokaki mi iuwi yio ini mi owin, siya maingmairga ti hiriinan siyiu iiramar timi o. Siya inkamin digworaekwo hoimgak nwoiyin ini siir hiriinan ywowin. ⁷Mi iya apu saeya naokainakiyim krimiirin, kroma diminsim whir swoki hainananini rani. Nningaka. Mi iya krima mi ao nami wi iripi hiriinan, ningar mi haingikaigi. ⁸Mi krima yuis nae minkaki niuwi mi wi idib idib haiyam kipi swoki aingwo. Nningaka. Ti hiriinanini ini digar mi owim. ⁹Mi iikamim umir digworaekwo hoimgak haiyam naingwokwonanaeyim mi simiirin wi Setan siya nanmaiwarkainaei mi sima digworaekwowim simiir kinsis haiginiu karam nwoiyim wi simiiram kigmai. Mi tiki hiriinan iikamim wi sima nonkwobumbu ninkin haiginiuwi. ¹⁰Mi iikam nhirim umiram naingwokwonanaeyim mi ti hiriinan siyiuin siyairgin dimin biyie tiriyin. Mi ti siyiu hiriinanini siya kiyaign mi sima Adi Komii siir siyiu iir asi nonkwo iuguskikim. Mi sima, sima sima asi nonkwobumbu ninkinakim. Mi simiir kwoinin ini hinda haigiyiskaikiyim. Iriig.

Kimiir naingwo tibmiiya saiirin sibgu donkworinu kripkai

¹¹Mi kira ini Adi Komii siir inkam ywowin. Mi kira ti hiriinan diminin siirin digiumii haingig. Mi kiriir kwoinin siyiu miyiki miyik tiri siyiuin siirgisiiramar daingwo hirirukripkai mi iga hinda tinda kipi nokwo. Mi kwoinin simiiramar daingwo irkak mi simiiramar daingwokwonanae. Mi kira iikam whiekakim simiiramar daingwokwo mi kira sibgu dokworinu mi kira inkam miuunan dwo. ¹²Mi kira kwoinbudin omwai waiyayokiyokiyin siir haiyam naingwowi mi kira inkamin ig ninkininini iwityin bii niwit okwowam mi siir hiriinan ti o ig ti wiriyyik mi Adi Komii siya kiriirin wipi hauuwi. Biya Adi Komii siya kiriirin hiriinanam nikiunakin ti kwoinbudin omwai waiyayokiyokiyin siirin, kira boinmimauwa kiriir naingwo tibmiiya saiir, iikam whiekakim simiir whwonkam ida. ¹³Mi digworaekwo whiekakim simiirin kwoinbudin omwai waiyayin Adi Komii siyar hauugim. Mi siir whwonkam ida mi Kraiis Jisis siya, inkamin siir naingwo tibmii aiir boinmauwun Pontias Pailatni whwonkam ida mi sowiir whwonkam ida, kara ta yaiya kiriirin igaokak asi nwokikin. ¹⁴Kira wi mintarao Adi Komii siir yaiyim igaokak siya nwokiyim kira simiir ti wakaeyok kigna diriraerar. Mi kira wi kipi swoki itapyokmimin. Mi kiriirin wi inkam nwirki kipi boin huriyiu, wi hiriya damyokiyoki. Mi wi Jisis Kraiis siyar nwoki imbini kakim. ¹⁵Adi Komii siya bidi yimbinini iya idowiiya siya nimbiniyana mi siya wa nimbiiyami. Adi Komii siyairgin inkamin maingmairgaeyin. Mi siyairgin digworaekwo whiekakim sim kigirkakiyim. Mi siyairgin bilki biya whuwiniunan nu kigriraowiyin inkam komii komiiyim simiir biyin ini siyar swoki owin. ¹⁶Mi siyarin wi swoki ao rani. Nningaka. Mi hiriyar nwoyokiyokikaeyami iinokinokin. Mi maeyaua siya nwoyiya hir niyaeiya paeya ya ini kirie ywowaowa mi iikam wi saiir kingiin napkinmasu rani. Mi siirin inkam nwirki bi kigrankin biya mi tariinan. Nningaka. Siyairgin digworaekwo whiekakim sim kigirkakiyim iinokinokin. Mi siir inig iirin ha timi hainan mi siirin ha timi boin maingmairga haiginiu iinokinokin. Iriig.

¹⁷Kima kamim nu tiran digworaekwo hoimgakakim simiir boin, sima wi simamar kipi naingwona. Mi sima digworaekwo whiekakim nu tiranini sibgu o kripkai karam nwoiyim simiiram kipi nikpitkii. Mi sima Adi Komii siiramar dikpitkii kripkai, siyairgin digworaekwo hoimgakim piu nhinmi kiniiyim iinokinokin sim hauuwiyim. ¹⁸Kamim digworaekwo hoimgakakim simiir boin, sima mi miyik miyik imiirar sibgu mirii. Mi sima digworaekwo nhirim hindara priihauu inkam nhirim simiirin. ¹⁹Mi sima hiriinan tiri mi simiiramin wi digworaekwo miyik miyik kasa haingiriyiu haigin tani ninomor kou hirin, wi Adi Komii siya hauuwi mi wi sima nwoki haiyim kwoinbudin omwai waiyayokiyokiyin. Iriig.

²⁰Timoti, ta miya Adi Komii siya hauuwa kiriir, kira saiirin sibgu kigrirao. Mi kira yaiya hindara ninkin wamwarkii boiniya aru saiirs dwo. Mi iikam nhirim yim ha mi aingwowi, ya ninokninkin miyik hauu haiginiuwika. Nningaka. Yapi niksiisaei. ²¹Mi iikam nhirim

yim ina nonkworinu kripkaiyim ta yai niksisaе аiirin mi sima naingwo tibmiiya Adi Komii siirim, sima sair bi swoki tisiryiskaigim. Nningaka. Mi kariir kwoinin ha naingwowi Adi Komii krimiiir Wanin siir naingwobumbu maiyika wika makama nwoki owim. Irig. Kariir yaiya ini dig ywokiya.

2 TIMOTI

Mi iya Pol siya maeyauwa mai biyie miriyya sair hirar niki hugripkikikaiyin om komii Rom hir, mi siya ta yokwowa pasta Timoti siiram in ha wankikin. Mi iya Pol siya hiriinan kigninokninkinin siir naoni iya ini kingiin nwowa, mi siya Timoti siirsi naingwoyimiyokin mi siya ta yokwowa mhoiiyana asi swoki wankikin Timoti siir boinkiyam hin in siyu iikamin naingwo tilmiiyim om Efesas hiranin simiir kigriraowiyin. Iriig.

¹ Kara Polkin kara Krai Jisis siir yai naboimamauuan inkamkin. Adi Komii krimiir Wanin siya nikropkikin kariirin siir yai aair napboimamauuam iikam whiekakim hinda tindanin simiir. Ti kwoinbudin omwai waiyayokiyokiiyin siya nambin tilmii kimaigiyyin iikam yipiki Krai Jisis siiram naingwo tilmii mi wi simiir hauugi.

² Timoti kira ini kariir yinisimnan ywowin. Mi kara ta yokwowa kariiram wankika. Adi Komii siya mi Krai Jisis krimiir Biyan Inkam Komii iya, sowa nwoki hauugiyin naingwobumbu mi naingwoyimiyok mi kwoinin nongwomamair aei ikin. Iriig.

Krma yai win kibiya sairsi kipi kaiyirou

³ Kariir yidiwi wanwiyaeyim sima Adi Komii siir siyu iirar napkin mi an kara wi siirar mi api. Siya kara kariiram naingwown mi kara Adi Komii siiram boin wadiei kariiram. Mi kara ni nabie kariiram sriigin. ⁴ Mi iya kara kariir haiburgigin mi kara ina swoki aingwowoknakiyin, iya kariir ouwoba saeya griekinaiiyya. Mi kara kariir kignakiyam naingwowi mi kariir maigimaiga wi prasae nwo rani. ⁵ Kara ina ninokninkinin, wa kariir naingwo tilmiiya kaimwowaiga, niksisa rani. Ta hiriinan naingwo tilmiiya biyya kariir apaiya Lois saeya hiriinana sair nwoki haiga mi kariir apua Yunisa iriipi hiriinan. Mi an kara ina ninokninkinin ta hiriinan naingwo tilmiiya, kariir waraurin ina mi owa. ⁶ Mi kara kariir kwoin iir asi swoki hurworwokaigi. Ta miyya kira ninokninkina Adi Komii siya priihauugiya kariir, siya kara siiram sriyya mi kariir ina ha nonkwowa kariir piu aair mi kira ta miyya siya priihauugiya kira ninokninkina, kira sairin sibgu donkworinukripkai mi saeya wi paenan hiriyyar diudkripkai, wi niutnginan kipi nwo. ⁷ Whisarii rani, Adi Komii siir naeyiun krimiirin nidid kwoin bi hauugin. Nnngaka. Siya krimiirin kirie hauu haiginiugin. Mi siyuun iikamin naingwokwo nanaeyin siirin wara mi inkin hauugi. Mi siyu biyeyin inkam niyopakaiyu karam nwoyiyin siirin warar mi inkin hauugi krimiirin.

⁸ Mi kira niimwo wi kipi kaiyirou Biyan Inkam Komii siir yai aair boimamauusiyin, an kara omaka huuyokiyokaiya sair hir nwokaii inkamkin mi kira niimwo kariirsi kipi kaiyirou. Mi kira Adi Komii siir kirie sair hiriir dikpitkikripkai. Mi kariirin wi siya nwoki whinwo haiginiuwi hik kanaka haiyam, siir yai win kibiya sair boimamauuam. ⁹ Krimiirin Adi Komii siya nanmaiwarkainakin mi siir iikam asi nwokin. Mi siya krimiirin mi miyya krma miriyya sairsi bi nanmaiwarkainakin. Nnngaka. Siir naingwobumbuwa saeyar nanmaiwarkainakin krimiirin. Bidi bidiniyarin, iya Adi Komii siya nu ninomor sowiira nonkwowowin mi siya Jisis Krai siiram nua krimiiram tiri nikrop iungiyamin sairar nambin tilmii kimaigin. ¹⁰ Adi Komii siir naingwobumbuwa krimiir hauugiya mi tariinanin inkamin krimiir nanmaiwarkaina haiyyin Jisis Krai si idowiiya bidi yimbiniyyin. Mi krma Adi Komii siir naingwobumbuwa sair asi ninokninkini. Mi krma tariinanin kwoinbudin omwai waiyayokiyokiiyin, siir siyu miyyik iir asi ninokninkinkini. Ta yai win kibiya krimiirin saeyar nowomwarkaiyu haiginiugin.

¹¹ Kariirin Adi Komii siya nimbiginin aposel inkam nwowam, ta yai win kibiya sair napboimamauuam. Mi kara yai napboimamauuan mi nowomwarkaiyuan inkam asi nwokin. ¹² Mi kara hiriinan miyya hik sairsi asi haigin. Mi kara niimwo sairsi bi kaiyirougin. Nnngaka. Mi kara ina ninokninkinin mi ina naingwo tilmiiyin siiram. Ta miyya siya hauugiya, siya sairin wa kigriraowi mi saeya wi biyie nwo rani, wi hiriyyar namyokiyoki. Mi wi ta ii komiyya siya swoki itana, wi sairar nadigiwi. ¹³ Ta yayi kara nowomwarkai haiginiuwa kariir kira sairin sibgu wakaeyokna mi wi sibgu donkworinukripkai. Wa tariigina ya hindara niisimauu haiginiugika kariirin. Mi kira Jisis Krai siirimar daingwo tilmiiikikin. Mi kira wi iikam whiekakim simiiramar daingwo irkak. Dimusi rani, kira ini Jisis siir isid ywowin. ¹⁴ Mi ta Adi Komii siir yai win kibiya Adi Komii siir naeyiun siya hauugiya krimiir mi kira sairin sibgu donkworin.

¹⁵ Kara bidi yinokninkinin, nu komii Esia hiran iikam whiekakim sima kariir bidi haiburgigin mi ti inkam nwiso, Fiselas mi Hmosenis yo iriipi hiriinan kariir bidi mi haiburgigo. ¹⁶ Kara ha naingwowi Biyan Inkam Komiiyin siya Onesiforas simiirniyyin igi haigi idwokaigi. Mi ii kasa rani, siya kariir nikpimpitmai haiginiuwun. Mi siya niimwo kariirsi bi kaiyirougin. Kara ti tir nwokaiyin, ta omaka huuyokiyokaiya sair. Nnngaka. ¹⁷ Iya siya om komii Roma tiriir ninin mi siya miinan napmiriyyokiyokiinikin kariiram in mi

ini kariirar ini kiginyin. ¹⁸ Kira bidiya iki inoknankinin digworaekwo whiekakim iikamim naingwo tibmiiyim simiir hauuwim iya kara om Efesas hir nwowa saiir mi kara ha naingwowi, Biyyan Inkam Komii siya siirsi daingwoyimiyok, ta ii komiyya siya tiriir swoki itana. Iriig.

2

Kira Kraiis Jisis siir sau nimbignan inkam kibi dwo

¹ Hae Timoti! Ti kariir yinisimin krma ini Kraiis Jisis siir isid ywowin. Mi kira ta siir naingwobumbuwa saiirin sibgu donkworinukripkai. Dimusi rani, kira ini siir isidin siir ywowin mi kira wi kirieyar dwo. ² Mi kira bidiya wakaekiyin yai whiekakim kara nowomwarkaiyuum, iikam whiekak nhirim naingwo tibmiiyim simiir. Mi ti hiriinan siyuin kira wi siir tir, kamim wi kiriir nwoki kig ninoknankinin. Mi sima wi Kraiis Jisis siir mi aiir sibgu mirii. Mi yim sima iriipi hiriinan wi iikam nhirim simiir mi owomwarkaiyuumi. ³ Kira Kraiis Jisis siir sau nimbignan inkam miyik dwo. Mi iya kira hik haiiyim kira Kraiis siir isidin krma haiya saiir hiriinanar timi hai. Mi kira wi haimni hiniin kipi krii. ⁴ Mi inkamin sau ninatin inkam nwowi mi siya oman miipai miipaiyim simiirin wara kipi nonkwo. Nningaka. Mi siya inkamin siir bi nwowiyin, siir yai aiirrar wakaeyokna iski. Mi siir biyyan inkamin wi ogmwomir karam nwoki. ⁵ Mi inkamin ig ninkikin iwiti bi niwit okwomam mi siya ta gwowa saiir siyu iirara sibgu ap. Mi siya hiriinan tir karam nwowi siirin wi kauriirgi. ⁶ Mi inkam numir numira niyok ninkin nanaeyin sasae wai kwowi mi bi wi siyar nunguguae. ⁷ Mi ti boiniyo yai kwoimim kara boinkiyim kiriir, kira sibgu donkworinukripkai, kira wi kipi naingwo owou. Mi krimiir Biyyan Inkam Komiiyin kiriirin wi siyar nwoki huirworwoka haiginiuwim, ti boiniyo yai kwoimim simiirin.

⁸ Mi kiriir kwoinin Jisis Kraiis siya naonama mi siya swoki isiin idwowa ie hirankin saiiramar daingwokwokripkai. Mi siya krimiir brougaeyin Devid, siir isidin siir hirankin nitkin mi ta yaiya kara boinmimaugiya mi saeyarga yai win kibiya. ⁹ Mi ta yaiya kara boinmimaaua mi sima kariirin saiirs nonkwobumbunankin haiginiugim, inkam biyienan nwowam. Mi kara omaka huoyokiyokaiya saiir asi nwokaigin. Mi kamim ta yai win kibiya io saiir kwowiyim mi kariirin sima hiriinansi huogripkiikikaigin. Mi kara ta omaka huoyokiyokaiya saiir asi nwokaigin. Mi sima wi kariirara huogripkiikikaii mi Adi Komii siir yaiya, saiirin wi wara nikidu rani. Nningaka. ¹⁰ Mi iya sima kariir nonkwobumbunankin haiginiuwu mi kara saiirsyin wi nidid rani. Nningaka. Kara wi hiri hiriyyar mariiyokiyokiyami. Dimusi rani, tiriiginin wi iikamim Adi Komii siya nbingiyim siir iikam nwowam wi simiir nwoki whindiriraerar haiginiuum. Mi yim sima iriipi hiriinan wi Jisis Kraiis siirin nwoki aingwo tibmiiyim. Mi wi ti kwoinbudin omwai waiyayokiyokiiyin wi siir nwoki haiyim mi sima wi saika nwowi om kibiyin ni nwo karam nwowiyin siir hirin. ¹¹ Ta yaiya iikam whiekakim krimiir boina,

yai kaimwowaigra, iya krma ta Kraiis Jisis siir mi aiirsi haii hik mi ha naonami ya dimin karamaeka, mhoyiya krma wi kwoinbudin omwai waiyayokiyokiiyin wi siir swoki hai, siir hiriinan mi krma wi saika nini owouwi. ¹² Mi iya krma hiri hiriyyar triiyokiyokiyami mi mhoyiya krma wi saikar ninkin owi, digworaekwo whiekakim simiir kigirkakam. Mi iya krma siirin digiumii haimriiyugigi mi yo siya krimiirin wi hiriinan digiumiyyar mi haimriiyugigi. ¹³ Siya krma Adi Komii siir nimbiniin mhiumiuyiyim mi siya krimiirin bi nimbiniin mhiumiuwikin. Nningaka. Siya nimbiniyim, pi kaimwokinari nwoyokiyokiyami mi siya siyar bi swoki iksisaekin. Nningaka. Iriig.

Inkamin Adi Komii siir mi aiir mirii nonkworinukripkai mi siya wi ogmwomir karam nwowi siirin

¹⁴ Mi kira ti yayim simiirin hiri hiriyya boin naingwokripkai iikam simiirin. Mi Adi Komii siir whwonkam ida kira simiir dokwao boinki, sima dimin sim whirin siir siirar kipi ninkinwamwarki boin tiki hiriinan siyuin siya iikam imiirin wi miyik nwowaiginiu rani. Iikamim ta yaiya saiir wakaeyim, simiirin wi saeya kiyopsibgi haiginiuwu. ¹⁵ Mi kira Adi Komii siir mi aiir sibgu mirii mi siya kiriirin wi ogmwomir karam nwoki. Mi wi niimwo kaiyirou rani. Nningaka. Kira Adi Komii siir yaimwokiyaimeuwim simiir nowomwarkaiyuwan inkam dwo. ¹⁶ Mi kira kamim yai bibiyie boiniyim simaka kingiin kipi nwo mi kira kamim dimin simin siir siira mi inkinwamwarki boiniyim simaka kingiin kipi mi o. Ti hiriinan siyuin siya inkam kiyopsibgikikaigiyin dimin biyie tiram mi ta simiir dimin biyieya wi komiyya nasae owouguski. ¹⁷ Mi ta hiriinan yaiya ya ini paowai biyienan ywowa, wi komiyya nasae iyopbwaekin taraoki. Mi ti inkam nwisso Haimenias Failitas sowiir yaiya ya ini hiriinan ywowa. ¹⁸ Mi sowa ti inkam nwisso siyiumwoni sibgu apiyin siyuin siir haiburgigo mi sowa yaimwoni bi sibgu owomwarkaiyugos simiirin. Mi

sowa hiniina boin iikamim naingwo tibmiiyim simiir biyan siyu biyeyim bidi yaonamim mi simiir piugina ini Adi Komii saikar nwowim. Mi mhoiia sima swoki aonami simiir piuis biyeyia tenau kikaigi mi sima wi swoki insiin idwo rani. Nningaka. Mi ta hiriinan yayia, iikam nhirim simiir naingwo tibmiiya saeya kiyopsibgi haiginiuwu. ¹⁹ Minsika, Adi Komii siir isidin wi siir siyumwowin wi siir haiburgig rani. Nningaka. Adi Komii siir isidin ini yinpaenan ywowim, siyar ninansiin okwokripkaigiyim mi sima wi hiriyyar nokwoyokiyokii. Mi dimin whirkir simiir kinankiuwi mi sima wi ganmi wanmi kin tani. Nningaka. Adi Komii siir isidin ta yayia sair hiriinanka. Mi yai nhirim Adi Komii siir Yokwo Komii aiir winkyiyim, hiniina win boinkikim Adi Komii siya siir piugan aiirin bidi yinokninkinin. Mi yai gwira siya winkyia ya hiniina boinkika iikam nhirim sima ha naingwowi nim krma bidi yaingwo tibmii kinim Adi Komii siirim mi sima siyuiin dimin biyie triyiyin, siirin wi ti haiburgig.

²⁰ Ta yayia hindara boiniyoka mi ta omaka komiia sair yainaua, mobmirpai mobmirpaiyim ini hir nwokaiyim. Nhirim golni nonkwokwokim mi nhirim nuni mi nonkwokwokim mi nhirim kiriekim mi nhirim kirie rani, hiniin hiniina nonkwokwo haigigim. Mi ti gol silvani nonkwokwoyiyim, yim bimbuiwi rani. Mi simiirin wou nikwo aeni iya sairara haigin aeikim. Mi ta pae nu mini nonkwokwoyim yim dimin karamaeka, yi hiriyyar prii haigin aeikim ii niinga niingam simiirin. ²¹ Mi inkamim siir dimin biyeyim simiirin digiumii haimriiyugigi mi ti inkamim siya wi mobmir miyiyikim wi simiir hiriinan nwowi. Mi Adi Komii siya siirin wi mi miyiyik miyiyikim simiirara hauu haiginiuwu siirima nwoki miriyyim. ²² Mi kira inokninokin yainan whrankim tiri siyuiin siirsi didamriirid. Mi kira iikamim siyu miyiyik sibgu apiyim mi mbinbin kisina karam nwowiyim mi iikam whiekakim naingwoirkakiyim mi kwoin hiinsima nwowiyim simaka ditinakiukripkai. ²³ Mi yai priiboin priiboin ninkinwamwarki boiniyin siyuiin, kira wi hiriinansi didamriirid yim ti hiniin yayiyim simaigim yayiyim nhinaigin okwoyiyim. ²⁴ Mi inkamim Biyan Inkam Komii siir mi aiir miri mi siya wi io whwonkam kipi nanao iikam nhirim simiirin. Nningaka. Siya wi igi haigi idwokaigi simiirin mi mi sibgu nowomwarkaiyuan inkam nwowi mi siya wi inkam miuunan dwo. ²⁵ Mi hiriinanki niuwu iikam nhirim siyu mwoni nap karam nwowim mi kira simiir nikaiginiuwu mi kira simiirin wi igao yai kipi boin. Nningaka. Mi kira simiirin hiriinan tiri mi sima wi kirir yai aiir wakaeyoknael. Mi simiir mhii kwoinim wi nwoki imkpit haigiyim. Mi sima ta yaimwo aiirin wa ninokninkini. ²⁶ Mi hiriinanki niuwu mi sima wa sibgu ninomokninkinki. Mi ta hira, Setan siya hugripkalkikaiya simiir wi simar nikwoyarkaninini. friig.

3

Iya digi mi siyu bibiyie whiekakim wa nimbiyami

¹ Timoti kira ta yayia sair daingworinu kripkai, iya ti nu ie digiyana mi wi hik prasae prasae swoki imbiyam tani, iikam whiekak imiirin. ² Mi sima wi simamar naingwonael mi simiir kwoinim wi umir siyar nonkwo kripkai mi sima wi simiir inig imiirar swoki hainani mi sima wi bigiriyyar prasae kintani mi sima wi yopii adim simiir yai imiir wakaeyokna rani. Nningaka. Mi simiir kwoinim wi maigimaiga nwo rani mi sima wi Adi Komii siirim naingwo rani. Nningaka, nningaka. ³ Mi sima iikam nhirim wi whwoka whwoka sima nwo rani. Nningaka. Mi sima simiirsiyin wi naingwoyimyok rani mi sima wi simiir mi igbumbuwi mi sima wi kripkai nanii sair mi kigi. Mi sima iikamim simaka wi hiniin nansao prasae kintani mi sima wi siyu miyiyik tir tani. ⁴ Mi simiir nomiiyauim simiirin wi wir sima napwouwi, omomin sau niniti iirin. Mi simiir kwoinim wi hindara niwit paomaiki mi sima wi simamar naingwonael. Mi wi om tir napmamairama naingwowi, wi miyiam naingwo rani. Nningaka. Mi Adi Komii siirin wi digiumii haimriiyugigi. ⁵ Mi sima Adi Komii siiramim nhinmi piuargar kini, kwoinim nhinmi wara kintani. Nningaka. Mi sima Adi Komii siir kirieya sairrin pi yaewan mi kindiyuwangigi. Mi ti hiriinan kamim, kira wi simaka kipi nitapiyoksrans. Nningaka. ⁶ Mi ti kamim ini wigim hinda sima sima sibwomaeyamiyim pi simiir omaka imiir sibii sibiiyami. Mi yim ti hiniin wigim simiir kwoinim ini dimin biyeyim biya sima niki tirim ini simiirsiyar niki haigiyiskaiyim. Mi simiir kwoinim ini digworaekwo biyeyim simiiramar naingwo kripkaiyim. Mi iya sima ti wigim simiir omaka namiyim mi simiirin yayiyim pi simiir kwoinargar nini kinap itkaigai boiniuwu, sima nwoki wakaeyoknam. ⁷ Mi ti hiriinan wigim sima iki kampai kampaiyim simiir yayiyim, simiir wakae ninokninkinamar naingwowi. Mi sima ta Adi Komii siir yaimwowa sair ninokninkinin wi dig nwo rani. Nningaka. ⁸ Mi ti kam hiniinim ini ti inkam nwiso Janis Jambris so hiniin ywowo. Bidi bidiniyarin sowa Moses saika ninkinwaomwarkiigo mi ti kamim Adi Komii siir yaimwowa sairin wi hiriinan tiri, sair haigin ikwowaissiyamin. Mi ti hiriinan kamim, simiir kwoinim miyiyiki miyiyikan nwokai rani. Nningaka. Ini hindara sipimyokaeyamin. Mi sima bi

naingwo tibmiiikim. Nningaka. ⁹ Mi ta simiir miya wi hiriyyar namyokiyokii rani. Nningaka. Sima wi ti hiriinan priiwhaowae siyuun siir kigi biya ti inkam nwisu Janis Jambris sowa tirin, wi siir hiriinan tiri. Iriig.

Kira ta Adi Komii siir yaiya sairin sibgu donkwo kripkai

¹⁰ Mi tiriiginin yo kariir siyu siir hiriinan tani. Nningaka. Ni kira siyuun kara nowimwarkaiyuwin siir napkin mi siyu kara mi ap ikin. Mi diminin kira mi kigna diriraerariyim kariir kwoin iiar mi kira mi ninokninkin aka kariir naingwo tibmiiya mi siyuun inkam miunan kara mi o ikin mi siyuun kara mi naingwokwonanae ikin iikam whiekakam. Mi kariir siyuun ganmi wanmi kara nwowiyin kira bidi mi ninokninkin. Mi ti hiriinan siyupai siyupaiyim kara bidi mi ninokninkin. ¹¹ Sima kariirin siyuumwoni bi tir winkim mi kara hik kimpipisu prasae bi mi haigin, ti om whoim imiirin, om Antioch mi om Aikoniam mi om Listra hirin. Mi hiriinan siyuun sima tirwinin kariir, ha kipi naingwo siya whwoimoniki mi iuwi. Nningaka. Kirie waiwiigin kariirin Biyan Inkam Komiiyin siya hiri whinkinsis naowid. ¹² Mi iikamim iga hinda tinda nokwo karam nwowi mi sima siyu miyikin naingwo tibmiiyin siir sibgu api mi yim sima ta hiriinan hik kimpipisuwa wi wara ninkin hai. ¹³ Mi iikam biye biyeyim mi kamim mwrakboini ikim simiir siyuun wi hiriyyar tiryokiyokii mi wi komiyya nasae owouguski. Mi simiirin wi Setan siya mwrakboini mi yim sima iripi hiriinan, wi iikam nhirim simiir mi mwrakboini. ¹⁴ Minsika! Ta yaiya kirar wakae mi ha naingwo tibmiiya, kira sair wi kipi naingwo owou, kira wi sair saira daingwonanaekagi. Kara bidi yinokninkin iikamim kariir nowimwarkaiyuwin, sima bi niksisaekim. Nningaka. ¹⁵ Mi iya kira yinisim sapisapa niki owin ti siyu iirin mi kira Adi Komii siir yaiya Yokwo Komii nwowa ha wakaekin. Mi kariirin ninokninkin miyik saeyar sibgu ninokninkin haiginugin, siyuun Jisis Kraiis siirim naingwo tibmiiyin mi kira naingwo tibmii kii mi kariirin mi siya nyoke nanmaiwarkainam. ¹⁶ Adi Komii sikisiyar boinkikin ti yai whiekakim Yokwo Komii sair nwokaiyim iikam imiir nowomwarkaiyuwam mi iikam imiir nusiimauwam simiir dimin biye imiir mi simiir sibgu grabaiginuam mi siyu miyik simiir nusiimauwam sima tiram. ¹⁷ Mi Adi Komii krimiir Wanin siir iikamim ti siyu iir wakae yokna api mi sima wi mipai mipai kibi kasa mirii rani, Adi Komii siiramim. Iriig.

4

¹ Mi Kraiis Jisis siya wi iikamim naokaowim mi iikamim irkak piu nwo ikim, siya wi simiir nauni hidni. Mi kira wi kipi naingwo owou mimin, wi hiriyyar daingwokwo kripkai. Kraiis siya wi sipi swoki iti digworaekwo whiekakim simiir kigirkakam. Mi Adi Komii krimiir Wanin siir whwonkam ida mi Kraiis Jisis siya kara kariirin igao yai asi boinkikin. ² Kara iinoknokin Adi Komii siir yai aair ti boinmimauwam. Mi kira ii miyik arar kipi boinmimauw mi ii biyeya kira kipi nwokaiyu. Nningaka. Iikam whiekakim kariir yai aair wakaeyim, simiirin kira ti boinmininkin haiginu. Mi simiirin kira hiri hiriya ti whinkinsis haiginu. Mi kira simiir inkam miunan dwo mi kira simiir nowimwarkaiyuwin kipi piyao. ³ Iki ii nhirim mhoiyya nimbiiyamanim mi iikam nhirim sima wi ta yaimwokiyaimwowa sair wakaeyim wi pi borisopi. Mi sima wi yaeya inkamim hansiri, simiir nowimwarkaiyuwam. Mi diminin sima naingwowiyin mi sima wi simiirarar dowomwarkaiyu. ⁴ Mi simiir wiinim wi pi kibnam, ta yaimwowa sair wakaeiyin. Mi simiir wiinim wi amara ti yidiwi wanwiyaemi niwiiyim simiiram nwowi, simiir wakaeyam. ⁵ Mi kirarin iinoknokin sibgu daingwokwokai diminpai diminpaiyim nimbiiyamim simiirin. Mi kira nhwo kipi whwonkai, hik kimpipisu haisiyyin. Nningaka. Kara mi kibiya sairara sibgu ap mirii, yai napboinmamauwaiya iikam whiekakim simiir. Mi kira sairin haimiyyara kipi kimakuana. Nningaka. Iriig.

⁶ Kara kariirin minsi boinkikin, kariir iya ini kingiin nwowa kara wi kapi naowi. Kariir miya ini kingiin nwowa, wi sapi digi. Mi kariirin sima nisomaowi mi kariir nhieya wi nua naokiiainami. ⁷ Mi kara mi prasae bi miriugin Adi Komii siir mi aairin. Mi tariinanin kara ninkikin iwtini hanin ikin dig bidi ywokiyyin. Mi kara kariir naingwo tibmiiya sair bi kinisugin. Nningaka. ⁸ Kara ini kingiin nwowin wi kapi naowi. Mi miya kara miriyya sair digworaekwo miyik miyikim, yim ini ninomor kou hir hangiriyyu haiginkwokinim. Mi sima kariirara rani. Nningaka. Ti digworaekwowim Biyan Inkam Komii siya haiginkwokinim, yipiki iikamim siir siyu iir napim mi wi simiir hauuwi. Mi iikam whiekakim Jisis siirim naingwokwo nanaeyim mi iya siya nitana sairrim mi naingwokwowim simiirin warargin. Mi wi Biyan Inkam Komii siyar sibgu ninomkninkin hid haiginuwi krimiirin. Iriig.

Ta yai haimiyya ya kiriramarar winkika

⁹ Kara ha naingwowi, kira ha witsisau kariir nini kignakiyamin. ¹⁰ Ta yaiya kara boinkiya minsika! Dimas siya kariir bidi haiburgigin. Siya ti nuan siyupai siyupaiyim simiiram

naingwokin. Mi siya om Tesalonaika hiriir asi namkin. Mi Kresensin yio nu Galesia hiriir yam. Mi Taitasin yio ini nu Dalmesia hiriir yamin. ¹¹ Mi kanaka tirin Luk sasa nwoi. Mi iya kira kariir nini kigniyan niti. Mi kira Mak siirin wi warar winkin boinani. Minsika! Kariirin mi siya nwoki whin mirii. ¹² Mi Tikikasin yio kara bidi yikropkiyin om Efesasa hiriir. ¹³ Mi iya kira kariiram niti mi kira kariir yuisa kara kinirkingika om Troas Kapasni omaka sae, saiirin wi warar winkin hainani. Mi yokwowa iriipi hiriinan. Mi yokwo mimirim kara win haingikim simiirin wi kipi naingwo owougik, yim wi warar winkin hainani.

¹⁴ Mi Alesanda inkamin bras nonkwowiyin, siya kariirin siyu miyiknan bi tirkin. Mi ti hiriinan siyuin siya tirin kariir. Mi mhoiia wi Biyan Inkam Komii yamdi siya swoki tiri siirin. ¹⁵ Mi ni kira iriipi hiriinan, ti inkamin siirsi timi idid. Siya minam tiri, ta yaiya krma boinmamauuwiya saiir nikwowaisiyyim.

¹⁶ Mi biiki biya kara nini okwo boinuwa, inkam komii yai hidiyin om komii Rom hiranin saika mi ta iya inkam nwirkin kariir bi swoki whinkinsis srankin. Nungaka. Sima kanaka kingiin bi namasugim mi kara pi boriisopi Adi Komii siya hik yamdi simiir hauuwim ta sima kariir haiburgiga. ¹⁷ Biyan Inkam Komiiyin siya ini kinakar nwowin mi kiriirin kirie siyar hauu haiginiugin. Mi kara ta Yai Win Kibiya saiir boinmamauusiyin bi nididgin, iikamim Juda iikam tani simiirin. Mi Adi Komii siya kariirin omomin sau kanaka ninityin, wi simiir in hiranki asi nanmaiwarkainaei. ¹⁸ Mi kariirin Biyan Inkam Komii wi siya nanmaiwarkainaki iikam whiekakim kariir nonkwobumbuninkinam tirim simiir inankin. Mi ta iya siya digworaekwo whiekakim simiir kigirkaki mi kariirin wi siya nanmaiwarkainanami siir oma hiriir. Mi krma inokinokin wi Adi Komii siir inig iir boin maingimaigae. Mi ta yaiya, yai kaimwoka.

Nikopkaigiyan yai aeya

¹⁹ Mi kira Prisila mi Akwila mi Onesiforas siir yinwig ima, wi simiir tini boinu, siya yaigiu kimuam hauugikin. ²⁰ Mi Irastasin yio ini om Korin hir nwowin. Mi Trofimas siirin kara om Maillitas hirin dimusi bi haiburgigin, siya makakin. ²¹ Mi kira wi kipi nwoki nwo, wa ha witsau. Mi ni wi iya pankin nwowiya sae pi nitisi. Mi Yubyulas mi Pyudens mi Lainas mi Klodia mi nomiyau nhir ikim, yim sima iriipi hiriinan, yaigiu kariir mi hauugiyam mi tiri.

²² Mi kara ha naingwowi, Biyan Inkam Komii siya wi kariir paekwosimin saikar ninkin owi. Mi siir naingwobumbuwa iriipi hiriinan, wi kimaka mi inkin owi. Iriig. Kariir yaiya ini dig ywokiya.

TAITAS

Pol siya ta yokwowa Pasta Taitas siiram winkika yipikin iikamim naingwo tibmiiyim mhuusim whirin Krit nikuiwiyin solwara whii idopwoniya nidwomaiyin siir hiranin simiir kigriraowin. Taitas siya Juda inkam tani, siya Griik inkamkin. Biya Pol Taitas sowa iripar mariigo Jisis siir yaiwin kibiya sair boinmimauuwa sowar namswoko mhuigrisim whirin Krit nikuiwiyin solwara whii idopwoniya nidwomaiyin siir hiriirin mi Pol siya siirin hir haiburgig iikamim naingwo tibmiiyim hiranin simiir kigriraowim. Mhoiya Pol siya ta yokwowa ha winkiya Taitas siiram siir boinmau wakaekiyam siyuin iikamim naingwo tibmiiyim simiir kigriraowiyin. Iriig.

¹ Kara Polkin, ta yokwowa kara winkika. Kara Adi Komii krimiir Wanin siir miyan inkamkin mi iripi hiriinan kara Jisis Kraiis siir aposel inkamkin mi siyakisiyar nikropkikin kariirin, Adi Komii siirgisiir iikamim yipiki siya nimbiniim simiir naingwo tibmii aiir kiyirimdiyukikininim mi ta hiriinan sairsika mi yipikin siya nimbiniim Adi Komii siirgisiirin naingwo tibmii kaniim simiirin. ² Mi sima Adi Komii siir siyiwokisiyiumwo imiir ninoknankini mi ta hiriinan sairsika mi sima wa ninoknankini simiir kwoin imiirin sima wi omwaiya waiyayokiyoki, iya Adi Komii siya ti nu iirar nonkwok-wokiyin siya krimiirin sairar nimbiniim ti dimin iirimin. Krima ina ninoknankininim Adi Komii siya bi niksisaekin, dimin taeminim siyar boiniyim pi kaimwokinar nwowi. ³ Mi iya siya nimbina siya siir yaiya sair bwamkibwamin siir tirikikin kwoinbudin hiriayar nwoyokiyokikaeyamiyin siir nanaakninki haiginugun kariirsi. Mi Adi Komiiyin krimiir nanmaiwarkainan inkamin kariirin siya nimbiniim siir yaiyim iki iikamim simiir boinmimauuim.

⁴ Taitas, ta yokwowa kara kiriiram winkika. Ti dimin taeminim Adi Komii siirin krira wakaeyokna apiyim mi ta hiriinan sairsika, kara kiriirin kariir yinisim asi nikuiwi. Kara hinana naingwowi kariir Adi Komiiyin mi Jisis Kraiis inkamin iikam krimiir nanmaiwarkainaeiyin sowa naingwobumbu mi nongwomaimiini siyuin wi kariir hauwi.

Taitas siir miya nu Krit siya mariya

⁵ Mi iya kara wari mhuusimin Krit whii solwara bopwoniya waraur didwomaiyin siir haiburgigin mi miyim iikamim naingwo tibmiiyim simaka mariiyamin ini hiriayar iki okiyim. Mi kara kariirin niyopnisugikin ti dimin imiirin kira sibgu whindiriraerar haiginuwim. Mi iripi hiriinan kira kam nhirmi ti okmwim okwo haiginu wara iikamim yipiki Adi Komii siir inig iir hangiriyu hainaniyim wari om imiir nwowim simiir kigriraowam. ⁶ Ti biyan kamim biya sima siyu biye tir karamae nwowim mi tariinan iripi hiriinan mi sima wigim irara irara donkwona mi simiir yinisisinim Kraiis siir yai imiir wakaeyokna ap mi ta hiriinan sairsika iikam nhirim sima wi dimin biye whir hansiyiskai rani simiirin mi wi ha boin tani, simiir yinisisinim sima siyu biyeyar tirikim mi simiir kwoinaigar priinaingwo apdiraerarikim mi sima simiir yoppi admi yaimin dimin imiir bi wakaeyoknaeikim. Mi sima ta sair hiriinan kipi nwo. ⁷ Mi inkamin Adi Komii siir dimin taeminim simiir kigriraowan bi nwowi mi siya biya siyu miyik imiir tirkin mi ini tariinanar yadigniyin. Siya nantamyiriran inkam kipi nwo siya kwoin haugihauga whiyiesauan inkam kipi nwo, siya op wain kirie kiriyim simiirin hiriiriri kipi mi kwiyae mi siya yai naniinansaowan inkam kipi nwo, siya umir hayarama kipi naingwo ta hiriinana sairsika siya wi siyu biye asi tiri. Niingakigim. ⁸ Mi siya iikamim nu maeyau nhirankim nitim yipiki siyu miyik imiir wakaeyokna apim naingwowim simiir whindiriraerar haiginugim mi siya, siya siya kigriraonaei mi ta hiriinan sairsika siya wi Adi Komii siir yai imiirar nwoki wakaeyokna apim mi siya siir kwoin iirar sibgu kintimdinuna mi siya wi wadie nwoki owim. ⁹ Siya sibgu donkworinukripkai yai miyik miyikim biya krima niisimauuwim simiir mi ta hiriinan sairsika siya iikamim simiirin ti yai kibi kibiyim simiir nwoki owimwarkauiuwim mi simiir whinkinsis haiginu mi siya iikamim yipiki ti yai miyik imiir nap karam nwowim simiir kwoin imiir kiyai mi ta hiriinan sairsika sima wa ninoknankininim dimin biye sima tirim. Iriig.

¹⁰ Siya ti dimin imiirar tir. Dimusi rani, iikam whiekakim sima pi boriisopi Adi Komii siir yai aiir wakaeyim. Sima yaiyim yaimwoni boin karamae nwowiyim simiirarar boinikim mi iikamim simiirin pi simar mi iksisaei. Mi ti iikamim niksisaeyim yim ti sima ti hinana boiniyim, kima kimiir mois imiir kitiyopnar hai mi ta hiriinan sairsika kima wi Adi Komii siirar nwoki sibgu wakaeyokna apim. ¹¹ Kira mi biyan kam ikim waraur nwowim kima simiir dikidu sima hiriinan dimin bibiyeyim simiir kipi nomboboin. Ti kamim sima yai bibiyie imiirar boinikim iikam imiir niksisaeyim. Sima iikamim simiir kwoin imiir kiyaiyam mi iikam nhirim om nhiranin simiir kwoin imiir warar mi kiyaiigim mi

simiirar mi onkwobumbuninkin haiginiuwigim. Sima yai biyie imiirar boinikim mi ti dimin imiirar tirikim mi ta hiriinan sairsika sima wi umir nwoki haiyim iikam nhirim simiir maeyau hirankin. ¹² Biyan kamim simiir nwirin om Krit hiranin yipiki kwoin miyik sima nwowiyin, siyakisiyar boininkilkiikin mi siya ina boinin. Krit hiran kamim sima niksisaeyaki waiwigim inokinokin, simiir kwoinin miyik rani mi siyu bibiyeyim sima tiriyim ini siyium niimauan wraisuim sima diriraerariyim ini simiir hiriinan ywowim. Sima nhaku kiriekim mi naeyarar naeikim. ¹³ Ti yayim ti inkamin siya boinkiyim kaimwokimaigim kira simiir dikwao boin mi sima wi siir yai imiir nwoki sibgu wakaeyokna aingwo tibmii apin. ¹⁴ Mi ta hiriinan sairsika sima wi Judami iikam simiir wanmi siyium simiir wakaeyokna ap rani mi iriipa hiriinan sima wi iikamim yipiki Adi Komii siir siyu imiir haimriiyugigim sima wi simiir siyu imiir nap tani. ¹⁵ Iikam nhirim simiir kwoinin dimin whirki kimbu karamae nwowim yim sima hinina boini ti dimin taemin whiekakim dimin whirki bi kimbu miminkim mi simiirin kipi haiya mi iikamim yipiki Jisis Kraisi siiram naingwo tibmii karamae nwowim mi yipiki iikamkim simiir kwoinin ninaingwoyimiyokim mi kipridkikayim mi biyie ha nwowim mi kwoin biyie ha naingwowi, sima hinina boini dimin whirki wadie bi swoki omiminkin. Dimusi rani, simiir kwoinin miyik rani. ¹⁶ Sima hinina boinikim sima Adi Komii siir yai imiirar wakaeyokna apikim mi ti diminim sima tiriyim krimiirin sima nusiimauwi sima siir yai imiir wakaeyokna ap rani. Sima Adi Komii krimiir Wanin siir yai imiir bi swoki wakaeyokna apikim mi Adi Komii siir whwonkam idan sima ini biyiekibiyie ywowim mi sima wi dimin miyiksikim whir swoki tirmimin tani. Niingakunga. friig.

2

Mi kira yai miyikmiyik imiirara wakaeyokna ap

¹ Taitas kira iikamim inokinokin dimin taeminim yipiki iikamim Adi Komii krimiir Wanin siirim naingwo tibmiiyim, sima naingwo tibmiiyim simiirin, siyiumwokisiyiumwowim simiirgisiimiirara sibgu omwomwarkaiyu. ² Mi kira kamim waipiu nwowim simiirin hinina boinmauu, sima op kirie kirieyim kwiyae whaowaeiyim simiir kipi kwiyae. Mi sima simiir kwoinin sibgu kintimdinu mi sima Adi Komii siirim daingwo tibmii kin iski. Mi sima iikam nhirimiyam ha timi aingwokwonanae mi iikam nhirkim sima dimin biyie tir haiginiuwi simiirin mi yim sima ha donkworinukripkai simiir naingwo tibmii aairin. ³ Mi kira wigim waipiu nwowim simiirin sibgu boinmimauu, dimin taeminim sima tiriyim iki wigim yipikim Adi Komii siir yai aair wakaeyokna apiyim simiir hiriinan miriyim. Mi sima hinda tinda kipi priiyam priiyam yai iikam nhirmi kinaopitkaigaiyuwam mi simiir kwoinin op biyieya kwiyae whaowaeiya sair kwiyaeayam kipi naingwo mi sima sibgu dinokninkin mi wig nhirim simiir dsiimauu siyu miyik imiir. ⁴ Mi sima wig kopak mi nhirim waipiu nwo karamae nwowim sima simiir dsiimauu siyiuin simiir yinkamam naingwokwonanaeyin siir. ⁵ Mi iriipi hiriinan wigim waipiu nwo karamae nwowim sima hiriinana timi o mi wi sima nwoki dsiimauuwim wig kopak imiirin siyu miyikin. Sima, simasima sibgu kigriraona. Minam, sima mi miyikmiyik simiir omakanau hirar miriyim mi dimin taemin miyikmiyikim iikam nhirmi tiram mi simiir kami yai imiir wakaeyokna api mi ta hiriinana iikam nhirim sima Adi Komii siir yai aairin wi kipi mangigin.

⁶ Mi iriipa hiriinan, hiriinan siyu kaimwowin siirar ti swoki dsiimauu yainan whran imiirin mi yim wi simiir kwoin imiirar nwoki kintimdinunam. ⁷ Taitas, kira iriipi hiriinan mi miyik aair timi sibgu mirii. Mi kira hiriinan tiri mi yainan whran imiirin kira wi siyu miyik imiirar nusiimauwi sima napamin. Mi iriipi hiriinan kira simiirin yai kibikibi imiirar boinmimauuwi ⁸ Mi kira yai miyik miyik imiirara boinmimauu. Mi kira hiriinan boini mi inkamki kiriirin wi ha boin tani, ti yayim kira boinmimauuim yim kaimwo rani. Mi kira iriipi hiriinana swoki boin mi iki iikam nhirim io whwonkam kiriir nanaowiyim sima wi yai bibiyie krimiir boin tani. Niingaka.

⁹ Mi kira kamim yipiki whisarii mi sibmiriyim simiirin hinina boinmauu, sima, simiir biyan kamim simiir yai imiir wakaeyokna diriraerar dimin taeminim sima boiniyim, maigimaigra simiir nwowaiginiuwam. Mi sima wi kamim simiir kigriraowiyim simaka kipi swoki antamyiriyirmimin. Niingaki, niingakunga. ¹⁰ Mi iriipi hiriinan sima simiir biyan kamim simiir dimin taemin imiir kipi tauae hai. Mi hiriinan tiri hinin aka mi sima simiir biyan kam imiirin hinina dsiimauu, ti kamim simaigim yipiki inokinokin mi miyikarar miriyim. Mi sima hiriinan tiri yayim krima boinmimauuwim Adi Komiiyim iikam krimiir nanmaiwarkainan siirim mi iikamim simiir whwonkam ida wi wadieyar nwowi.

¹¹ Mi Adi Komii siir naingwobumbuwa bidi yimbiniya iikam whiekakim simiir nanmaiwarkainam iya sima dimin biyieyim simiir aowa niki owa saiirsi. ¹² Ti diminin tisi bidi yimbiamin, yio krimiirin hinina nusiimauugin, nu tiran dimin bibiyeyim inkam ima tiriyim, krma digumii simiir haimriiyugig. Mi krma krimasiyar mintaraona ti siyu miyikin krma tiriyin, inkamin yipikin Adi Komii siir wakaeyokna diraaerariyin siir hiriinan. Mi krma hiriinan siyuin mhoiia iriipi hiriinan iirar tirikripkaii mi wi iya Jisis siya nitana saiirar nwoki digim. ¹³ Mi iriipi hiriinanar swoki tiri mi krma maingimarga nwokwokini ii kibiya Jisis Kraiss siya swoki iuuniyana saiiram. Mi ti inkamin yipiki krimiir nanmaiwarkainaeiyin mi krimiir Adi Komiiyin, siya wi siir dimin kibiyin paenan nyuaeyin saikar nimbini. ¹⁴ Mi siya krimiirsi naokin, krimiirin dimin biyie siir kirie komiia krimiir kiyopsimsibgi haiginiuwa saiir hiranki nanmaiwarkainam. Mi siya ti hiriinan saiirsi tirikikin krimiir mhi kwoinim wi dimin whirki kimbu karamae nwoki owim mi krma wi siirgisiir iikam nwowim. Mi krma wi siir dimin miyik miyikim simiir tiram nwoki aingwowim mi krimiir kwoinim wi kirieya nwowim siir dimin miyikmiyikim simiir tirim.

¹⁵ Taitas, kira hiriayar boinimauyokiyoki ti dimin taemin imiirin, whisarii rani, kira kirie komiia Adi Komii siir hiranki haigin. Mi ta hiriinana saiirsika iikam imiirin siir kirieni diisiisimauu ti dimin taemin hinin imiirin, iikam nhirmi yai wakaesi dimiyyu mi iikam nhirmi whinkinsis haiginiuwiyim mi kiriir whwomisin kipi ninansiina mi sima digumii kiriir kipi haimriiyu kiriir yai aiir wakaesi mi sima kiriirin ha kipi naingwo kira inig karamae inkamkin. Nungaka. Iriig.

3

Krma whiekakarim dimin miyikmiyikim simiirarar kigna diraaerar

¹ Taitas ti iikamin Adi Komii krimiir Wanin siir isid iir nwowim, kira simiirin ti swoki boinworwokai, sima simiir gavman iirrin kipi swoki aingwo owouu, inkam yipiki simiir kou nwowiyin. Sima simiir yai imiirar wakaeyokna. Sima simiir kwoinim sibgu kisipog haiginkwokin mi miyikmiyik whiekakim simiir miriyam. ² Mi iriipi hiriinan, simiirin domwarkaiyu, sima yai bibiyie iikam nhirmi kipi boin mi sima yaii min kipi mi inii mi simiir kwoinim hiinsima dwo mi iriipa nongwomamair aeyim daingwo iikam nhirim simaka. ³ Mi bidibidiniyarin krma Adi Komii siir dimin taemin imiir bi sibgu inomokninkinkim mi simiir bi wakaeyokna apkim. Mi krma habwwowhaenankim mi siir yai aka asi nantamyiriyirkim. Mi krimiir kwoin bibiyeyim sima kiyainamkin dimin biyie tiram mi ti hiriinan siyu iir nwowam. Mi krma whisarii mi priimiriyan iikam nwokim. Dimusi rani, krimiir kwoin bibiyeyim simar niki kiyopsimsibgi haiginiugikin. Mi krma iikam nhirmi siyu bibiyie asi tiriyokiyokigim. Mi krma simiirin kwoin bibiyie asi naingwokim. Dimusi rani, sima krimiiram bi mi naingwokim mi nim iriipi hiriinan simiiram bi mi aingwokim. Iriipi hiriinan, ti hiriinan siyuin krma krimarin irni nwirniyin ini sau omomnan ywowim. ⁴ Mi ti siir hiriinan siyu miyikin, krimiir nanmaiwarkainam inkamin Adi Komii siya, siya iikamin krimiir nusiimauugin, siya inkam wadieiirgin mi siya krimiiram naingwokwonanaekim mi siya Jisis siir yikrop iuungi krimiir whinkinsis haiginiuwim. ⁵ Mi iya siya krimiir nanmaiwarkaina, siya iki krimiir mi miyik miyikim krma miriyim simiirsi bi nanmaiwarkainakin. Nungaka. Dimusi rani, siir naingwobumbuwa kirie komiia krimiirsi nwowa mi ta hiriinan saiirsika siya krimiir asi nanmaiwarkainakin. Mi ta hiriinan saiirsika Adi Komii siir naeyiun siya haiyoprimdiyumuigikim ti dimin bibiyeyim krimiir kwoinaw nwokaiyim. Mi ta hiriinan saiirsika, krimiir kwoinim dimin whirki kimbu karamae asi nwokim. Mi iriipi hiriinan miya Adi Komii siir naeyiue ieya miriia, siya minam tirkin krimiir kwoinim simiir kisinna haigiyim iikam winan nwowam mi yaeya kwoin win nwowam, Adi Komii siir piugan anakar. ⁶ Mi ta hiriinan saiirsika inkamin krimiir nanmaiwarkainam Jisis Kraiss Adi Komii siya krimiirin siirgisiir naeyiue iirar hauugikin. ⁷ Mi iriipi hiriinan, ti dimin taeminim Adi Komii siir naingwobumbuwa saeya tirim krimiir, siir whwonkam ida dimin whirki kimbu karamae nwowi mi ta hiriinana saiirsika, krma wi saika nwoyokiyokiikaeyami, krimiir kwoinka naingwowiya saiir hiriinan. ⁸ Mi ti dimin taeminim yipiki kara boinanin kiriir, yim yaimwokiayimwawairgin. Mi kara kiriirin minam naingwowi kira ti iikamin naingwo tibmiyyim simiirin hiriayar dowomwarkaiyukripkai mi sima, sima simasiyar mintaraona mi ti hiriinanankiniuwi sima mi miyikmiyik imiirarar mirii. Mi ti yayiyim yim wi digar nwowi iikamin simiir whinkinsis haiginiuwim. ⁹ Mi kima yai biyie nunga saiir kipi whrie boin mi kima krimiir yidiwi wanwiyaeyim biyanim simiir hiriinan kipi boinanae. Mi kima Moses siir siyu komiyyin siir yayiyim simiirsi kipi nankinwamwarkai boin. Mi ti hiriinan yayiyim yim wi iikamin simiir whinkinsis haiginiu rani mi wi simiir

haipridkikai haiginuwi mi wi hik simiir hauuwi mi yim ti hiriinan yayim yim naekak rani. ¹⁰ Mi yipiki inkamki ti yai nae karamaeyim simiir wakaena diriraerari yio wi iikamim yipiki iikamim naingwo tibmiiyim wi simiir ninikibiri yapa yapa nwowam mi mhoiyya ti iikamim simiirin idip idipin wi kwisairnana boinmauu wakaei. Mi ta saiir mhoiyyan sima wi kiriir yai aiir wakaeyokna rani mi kima whiekakar in digumii wi ti iikamim simiir haimriyugigi. ¹¹ Mi kira ti hiriinan iikamim simiir bidiyar yinoknankin simiir kwoinim uridyiu biyeki bidi kwirii idwokaiyim. Mi ti hiriinan mi biyeyim inokinok sima miriiyim yim ha nusiimauuwi simiir kwoinim whirua nwo rani, ini hindara haipridkikaiyim. Iriig.

Mi yayisim nhir ikim

¹² Taitas kara wi om komii Nikopolis hir nwowi mi ta naop iya wi saeya digi. Mi kara Atimas Tikikas, siirin wi haning niropki kiriiram. Mi kara ha naingwowi kira siyiuam ti hansir kariiram nitam. ¹³ Mi kira Sinas siir whinkinsiis haiginu yipiki om komii Roman siyiu komiiyin siir dimin taemin imiir ninoknankinim. Mi kira Apolos siir warar timi whinkinsiis haiginu. Mi kira sowiir siyiu minim mi dimin taeminim sowa hanguguwim sowa hainamam simiir wara whindiriraerar haiginugi. ¹⁴ Mi krimiir iikamim sima siyiuin siyiu miyyik tiriyin siir dinoknankin mi iikam nhirim dimin taeminim simiir kiyopsibgi haiginuwiyim mi yipiki hikak simiirsi nwowiyim simiir whinkinsiis haiginu. Mi sima hiriinan tiri mi wi paeyin paenidgi bud karamae nwowiyin siir hiriinan nwo rani mi yim sima wi paeyin paenid budiyin mi ha naokingugunankaiiyin wi siir hiriinan nwowi mi sima wi Adi Komii siir siyiu iirar sibgu wakaeyokna api.

¹⁵ Taitas iikam whiekakim yipiki kanakar nwowim sima kiriir nokboin maingimaingikim. Mi krimiir nomiiyauim yipiki Adi Komii krimiir Wanin siir piugananim simiir warar mi ikboin maingimaingikim. Mi kara Adi Komii siir naingwobumbuwa saiiram sriigin saeya wi kimakar nwowi. Iriig.

FILIMON

Mi iya Pol siya mii biye om Rom hir mariiyin mi ta yokwowa siya ha winkikin siir nomiiyauwin yipikin Failimon dapiyin siiramn. Failimon siya om Kolosi hir nwokin. Mi iikamim naingwo tibmiiyim sima Adi Komii siir inig iirin iripa Failimon siir omaka aiir haingiriyu hainankim. Mi Failimon siya umir digworaekwoki naokingugunankai inkamkin. Mi Failimon siir dimin whirin siir miyyan inkam nwir ieya tauahainamin mi siya kimidiniya om Roma hirir yidamki. Mi siya Pol siirin om Rom hir nini kigiwin mi siir mhii kwoinim ina kisina haigikiyin mi siya ini naingwo tibmiiyan inkama ywowin. Mi Pol siya Onisimas siir boinki siya Failimon siiram swoki amim mi ta yokwowa siya winkiya siya minam winkikin Failimon siiramn siya siir swoki ikunam mi siir dimin bibiyie imir haiyoprimdiyumuigiym. Mi siya ha windigiyin mi ta yokwo aiirin kimidiniya Onisimas siya hainam mi siya ini Failimon siiramar swoki amn. Iriig.

¹ Kara Polkin. Dimusi rani, kara Jisis Kraiis saika mariigin mi kariirin hiriinansi hiugripkiikaigin maeyaua mii biye mariiya sairin. Kara mi iikamim naingwo tibmiiyim krimiir tiran piuganan inkamin Timoti, krira ta yokwowa Filimon kariiram winkikin, ta yokwowa krira winkiya yipiki inkamin krira naingwokwonanaeyin mi Adi Komii siir mii aiirin krira mariiyin krira kariiram hauugikin. ² Mi krimiir yokmana yipika krimiir piugana naingwo tibmiiya Apia saeya mi Akipas siya yipiki sau krira ninitiyin dimin taemin bibiyeyim simaka mi yipiki iikamim naingwo tibmiiyim krimiir omaka hir haingiriyu hainaniyim Adi Komii siir inig iir, ta yokwo kara kimiiram warar winkika.

³ Kara Adi Komii krimiir Wanin siya mi krimiir Biyan Inkam Komiiyin Jisis sowiiram sriigin sowiir naingwobumbuwa kimiir hauugiyim mi ta hiriinan sairisiyin kima wi kwoin nongwomamair aekak niki owim.

Filimon siir kwoinin Adi Komii siiramar naingwokwonanaeikin

⁴ Inokinok kara Adi Komii siiram sriiyim kara kimiirar boin wadiekin. ⁵ Dimusi rani, kara ha wakaekin kima ini krimiir Biyan Inkam Komii Jisis siir yaiyar wakaeyokna apim mi ti hiriinan siyuin iikam nhirmiyam naingwokwonanaeyin iikamim Adi Komii siiram naingwo tibmiiyim simiirin ini kimar niisimauuim. ⁶ Kara Adi Komii siiram kwisboinikin kiriir whinkinsiis haiginiyum mi iki iikam nhirim simiir boinmimauuim kiriir naingwo tibmiiya Jisis Kraiis siiram naingwo tibmiiya. Kira simiirin ti hinina boinmauu mi kiriir yaiya simiir kwoinim wi saeya kisosop haiginiuwu mi wakaeyim yaiyim Adi Komii siir siyupai siyupaiyim krimiir nokboinmamair haiginiuwuyim. Dimusi rani, krira Jisis Kraiis siirgin. ⁷ Ti kariir nomiiyau miyikim, kara ha wakaekin kima Adi Komii siir iikam imiiramar naingwokwonanaeikin mi simiirar kigiraowikim mi simiir kwoin imiirar whinkinsiis haiginiuwigim kirie nwowim. Mi sima ini wadieya swoki sibgu owim. Dimusi rani, kariir kwoinin ta yaiya saeya nnowaiginiugin wadie mi kara tisi maingimairga nwowin. ⁸ Dimusi rani, ta kirieya Jisis Kraiis siya hauugiya kariir kara panao pi digar nwowi kiriir boinmauuim ta mii aiir mariiyam. ⁹ Mi dimusi rani, krira irni nwirniyam naingwokwonanaei, kara Filimon kiriir iikam imiir kigiraoni haninaka kara kariirin tisi hindara sriigiwin ta mii aiir mariiyim. Hi, kara Polkin, kara bidi ywowin, ti inkamin yipikin maeyaua mii biye mariiya hiuyokiyokaiya sair nwokaiyin Jisis Kraiis siir mii aiirsi. ¹⁰ Kara Filimon kariirin Onisimas siiram sriigi. Mi iya kara maeyaua mii biye mariiya hiuyokiyokaiya sair hirar niki okaiyin mi siya bidi wakaeyim yaiyim kara boinim Jisis Kraiis siir mii siya ina yaingwo tibmiiyin. Mi ta hiriinanin Adi Komii siir piugan aiirin siya ini kariir yinisimnan ywowin. ¹¹ Mi ta sair biyarin Onisimas siya trim siyuim yim kiriir kwoin iir bi wokmai haiginiugin, yim ini biyekibiye ywowim. Mi ti siyuim tariinan siya trim yim wadiekwadiekin kariirin wi simar whinkinsiis haiginiuwu.

¹² Mi tariinanin siirin kara kimiiram swoki ikropki. Kara siiram naingwokwonanaei mi ta hiriinan sairsika siya siya kimiram waraur niti kariir mhii kwoinim wi hikakar nwoki. Dimusi rani, siya kariir haiburgikin. ¹³ Kara hinina naingwokin siya kanaka tirar nwokin mi kariirin siyar whinkinsiis haiginiugin iya maeyaua hiuyokiyokaiya mii biye mariiya sair hir nwokaiyin Adi Komii siir Yai Win Kibi aiirsi. ¹⁴ Mi kima wi wadie nwo karamae nwowi mi ankara iripi hiriinan pi siir mi onkworinukripkai rani mi ta hiriinana siya kariir whinkinsiisam. Mi kara ha naingwowi miyim krimiir kwoinki naingwowim wi simiirar mii. Mi ta hiriinan sairsika kara pi borisopi kimiir boinanaeyim kima siyu miyik kariir tiram.

¹⁵ Mi tarii Adi Komii siyar kiwakikin Onisimas siirin kimaka waraur nwowim. Mi tariinan siya inokinok mi kimaka waraurar nwoyokiyokiikaeyami. ¹⁶ Mi tariinanin siya wi kariir whisarii mii priimariyan inkam nwo rani. Mi ini wadie mi owin, siya

wi kimiir naingwo tibmiiyan inkam nwowi yipiki kima naingwokwonanaeyin mi kara iriipa hiriinan siya wi kariir piuganan naingwo tibmiiyan inkam nwowi yipiki kara naingwokwonanaeyin. Mi kima siiram in wi nhami nhami naingwonanae rani. Dimusi rani, ni kira whisarii mi priimiriian inkamkin mi iriipi hiriinan ni kira naingwo tibmii piugana sair inkam warairgin.

¹⁷ Mi kariir kwoinin siya hiniina naingwowi, kara ini kinaka yamasuin, o ini Adi Komii siir piugan anaka yamasuin, yio ini kira kariir kigninkinwiniyin mi siir mi kigninkinwiniya sair hiriinan yowoin. ¹⁸ Mi siya dimin whir kariir bidi tirbuwin mi kariir dimin priihai mi kariir boinmauu, kara nwoki sibgu tirim. ¹⁹ Kara Polkin, kariir iinga nonkwo winkim ti nimbinim kimiiram mi Onisimas siya dimin biye whir kimiir tiri, mi siya dimin whir kimiir warauranki priihai mi ti diminin wi kara sibgu tiri kimaka mi Filimon kira ina sibgu inokninkinim, karar tirhaiginugikin kira Jisis Krai siirim asi naingwo tibmii. Mi hiriinanki niuwu, kima kanaka dimin priihaigakim. ²⁰ Hii, ti kariir piuganan naingwo tibmii inkamin, ti siir daingwoki mi kara ha naingwowi kara ti diminin siirin naingwo tibmiini siyuiin siir hauukiyyu kara ti siyuiin kamim naingwo tibmiiyim sima tiriyim kariir kwoin iir sibgu owaiginuwam mi ta hiriinan sairsika kara wa maingimaigae mi Onisimas siirin wi kariiram waraurar swoki ikropki.

²¹ Mi tariinanin kara ta yaiya kariiram winkika, kara ina ninokninkinin kara wa diriraerar kinii. Mi ti dimin hiriinanin sima sima rani mi iriipi hiriinan iki dimin nhirim kara tirim. ²² Mi diminin whir. Kara maeyau kwira huuyokiyokaikwokin omakanau hirin. Dimusi rani, kara ha naingwowi diminin kima sruiiyim Adi Komii krimiir Wanin siirim kariirim mi iya siya siyiu whir kariirim kigninkinki mi kara wa niti mi hiriinan sairsika kara ha naingwowi siya kariir whindiriraerari, kara kariir kignakiyim. Iriig.

Boin maingimaiga nhirkim

²³ Epafrafin yipiki kanaka ninkin owin mi sima siirin maeyau mi biye miriia huuyokiyokaiya sair hir hukriipkikaigain. Krai siir mi airsi mi siya kimiir boin maingimaigakikin. ²⁴ Mak, Aristakas, Dimas, mi Luk, ti sima kanaka miriiyim Jisis Krai siirim mi iriipi hiriinan sima kimiirar mi boin maingimaigakikim.

²⁵ Kara krimiir Biyan Inkam Komii Jisis Krai siirim srigi siya wi siir naingwobumbuwa wi whiekak kimiirar nwoki hauugiyim. Iriig.

HIBRU

Hibru yokwowa ya yokwo prieiya Hibrumi iikamim yipiki naingwo tibmiiyim Jisis siiram ya sima winki aeya. Hibru iikamim yim Juda iikamim simiir inig whir ieya. Mi krima ninokninkin tani, ta yokwo aiiir nninga piyamisi winkiya. Mi inkamin winkiwin siya hiniina kigin Juda simiir iikamim naingwo tibmiiyim kirie rani sima simiir naingwo tibmii wina saiiir haiburgigam tirkim simiir biyan siyiwin Mosesni siyi komii si napiyin ini siiramar swoki amim. Mi ta yokwowa iikam imiir in min boinkika Jisisin Adi Komii siir yinisiimin ini paekwosim ikim mi Moses ini simiir haiburin. Mi ta Jisis siir miya ya ini Mosesni miya saiiir kou ywowa. Mi ta Jisis siir nhieya yipiki dimin biyie biyeyim sim haiyoprindiyumuigiya ya ini wrausumi nhieya saiiir haibura. Jisis siya omwai hiriir waiyayokiyokiiyin. Mi ta hiriinan saiiirsika siya simiir asi boinkikin sima Jisis siiram naingwo tibmiiyim yipikin biigibiyan prisin inig komiiigakin. Iriig.

Yaiya Adi Komii siir yinisiimin siya hauuga krimiirin.

¹ Bidi bidiniyar in ii whiekakim bidi yamkiyim Adi Komii krimiir Wanin siya siir yaiyim profet kamim simiir boinmamaugin, siyupai siyupaiyim simiir. Mi ti yaiyim profet kamim sima ini krimiir brougaeyim simiir hauugiyim. ² Mi ta iya dig kingiin nwowi Adi Komii siya ta siir yaiya wi siir yinisiim iir hauugi. Mi yio siya wi krimiir swoki kwaboimamauwi. Adi Komii siya siir bidi yimbiniir siir digworaekwo whiekakim simiir haiyim. Mi biya Adi Komii siya siir boinin mi siya ini siir yai imiirar wakaeyoknan. Mi siya ninomor nu sowiir digworaekwo imiirin asi nonkwokwokikim. ³ Ti siir yinisiimin Jisis siya krimiir niisiimaugin dimin komii komiiyim paenan niuyaiyim Adi Komii siir in, siir yinisiimin ini siir Adin siir hiriinana ywowin. Siir yaiya saeya kiriekaka, digworaekwo whiekakim ninomor nu sowiirim siyar sibgu kigirkaki. Mi siyar naokin paeyin hiniya nioninkin siir in, iikamim simiir dimin biyeyim ini siyar haiyoprindiyumuigiya. Mi siya ha swoki insiin idwonamin mi siya ninomor koua hiriir yam mi siya Adi Komii siir ina iinig miya ini idwoiu inkam komii nu kigriraowiyin siir hiriinan. Iriig.

Adi Komii siir yinisiimin siya ini paekwosimim simiir haiburin

⁴ Dimusi rani, siya ini Adi Komii siir ina iinig miya nidwovin mi siya ini paekwosim whiekakim kou hir nwowim simiir haiburin. Mi ti inigin Adi Komii siya hauuwin siya iriipi hiriinan siya ini paekwosimim simiir inig imiir haiburin. ⁵ Dimusi rani, biya Adi Komii siya paekwosim imiirin hiniina bi boinkin,

Kira kariir yinisiimkim, panao kara pi hiniina boinki kara kiiir Adgin.

Adi Komii siya paekwosim simiirin hiriinan yai bi swoki boinkin. Niingaka, niinga kinga. Siya Jisis siirara boinkin. ⁶ Biya Adi Komii siya siir yinisiim yinhaomiyinin siir in nu tiriir nikropkiyam minin mi siya paekwosim simiirin hiniina boinki, kima ti kariir paekwosimim kima siir inig iir hainanprapraski.

⁷ Mi siya yai nhirim paekwosim simiirin hiniina boinkin,

paekwosim sima kariir miyan inkam dwo mi simiir miyim opudnan hugidudu mirii. Mi simiir kirieya paenan diudkwakwa.

⁸ Mi siir yinisiimin siir in hiniina boinkin,

kira ini Adi Komii ywowin kariir hiriinan. Kira inkam komii digworaekwo whiekakim simiir kigriraowiyin wi siir hiriinan nwowi. Inokiinokin digworaekwo whiekakim kira wi wadieyar sibgu kigriraowi.

⁹ Kira wi siyi miyik miyikim simiiraramar naingwowi mi kira wi dimin biyeyim wi simiiram naingwo rani. Kara kiiir Adi Komiiyin kiiirin wi kara nokmwin okwohaiginiuwi, inig komiiigak nwowamin mi kira wi maigimaiga komiiigakar nwowi. Mi ta maigimaiga wi iikam whiekakim simiir maigimaiga imiir haiburi.

¹⁰ Mi Adi Komii siya hiniina swoki boinki,

Biyan Inkam Komii, kira bidi bidiniyar in nu ninomoro kiiir iingar nonkwokwoko.

¹¹ Mhoiia ninomor nuwo sowa wa digiguski mi ni kira niingaka. Inokiinokin wi hiriirar nwoyokiyokii mi ninomor nuwo yo wi wro namwoiuwi yuis wronan.

¹² Mi yio ini inkamin yuis kaba nitkaigiya mi yaeya yuis win swoki haiyin mi ha niyin ini siir hiriinan ywowin. Mi kira nu ninomoro sowiir in wi hiriinanar mi digiguskii. Mi wi yaeya nu ninomor win swoki onkwokwoki mi ni kira wi hiriirar nwoyokiyokii ami, wi kisina rani.

¹³ Biya Adi Komii siya hiniina boinkin,

kira wi kariir ina n̄nig miya nidwowi, maeyaua inkam komii siya nidwowiya sair. Mi kira wi hiriyyar nwoyokiyoki mi wi iya kara kirir sauan omomim simiir nonkwobumbun̄nkin iuguski wi sair nadigiwi.

Adi Komii siya ti yayim simiirin paekwosimim simiir bi boin̄kin. Nīngaka. Siya siir yinisim iirarar boin̄kin.

¹⁴ Mi yipikim paekwosimim, ha? Sima naeyunankim mi dimin taeminim Adi Komii siya boiniyim sima pa wakaeyokna diriraerari. Mi siya simiirin iikamim naingwo tibmiiyim simiirim yikropki simiir wh̄nkinsiisim Adi Komii siya n̄mbinim nanmaiwarkainam simiir. Iriig.

2

Adi Komii siya krimiir swoki anmaiwarkainaei yio dimin komii seyairgin.

¹ Dimusi rani, Jisis siya Adi Komii siir yinisimkin digworaekwo whiekakim ini siyar kigirkakim mi kr̄ma krimiir kwoin̄au haigi nonkworinu sairin digiumii kipi haimriiyugi, wim wi ini han̄in kima kima priiyakirirkiisi. ² Adi Komii krimiir Wanin siya biya siir yai n̄hirim siir paekwosimim simiir boin̄maugikin. Mi ta yayia ha hainamim mi ina boin̄mimauuwamim. Mi dimin taeminim sima boin̄mimauuwim ina yimbiamim. Mi iikam n̄hirim sima ta yayia saika nantamyiriyiri mi sair wakaeyokna karam n̄womi mi sima dimin biyie tiri mi sima wi hik kimpipisu prasae hai rani, ti dimin biyieyim sima tirim simiirsiiyin, dimin biyieyim sima tirim simiir digar swoki haii. ³ Mi hiriinankiniuwu mi kr̄ma ta yai komiia Adi Komii siya boina, siya nanmaiwarkainana digiumii sair haimriiyuwi mi kr̄ma ta yai panina n̄piyoki iya Adi Komii siya dimin biyiekak iikamim simiir t̄rbumbuwi sairin, ha? Siyu karamaeka. Nīngaka. Biya, Biyan Inkam Komiiyin siya h̄niina boin̄kin, Adi Komii siya wi krimiir nanmaiwarkainaei, iikamim sima ta yai āir wakaeyoknaim sima h̄niina boin̄kin, ta yayia saeya kaimwowaiga. Saeya n̄ksisae rani. ⁴ Adi Komii siyar nīsiimauugin ti yayim sima kaimwowaigim, kiriepai kiriepaiyim siya tirim. Mi siya siyu miyik miyikim iikamim simiir wh̄nkinsiisim tirkim mi Adi Komii siya naeyun siir kwoin aigar naingwo hauugin iikam imiirin mi siya siir dimin miyik miyikim iikamim simiir hauuwikim. Iriig.

Jisis siya inkamnan n̄mbiyamkin krimiir nanmaiwarkainaim.

⁵ Ti yayim tariinan krimiir boinim, sima ti nu whirin wi mhoiia Adi Komii siya tir̄kii mi siir boin̄kin. Iikam yipikim siir wakaeyoknaim sima wi ti nu iir n̄wowi. Adi Komii siya paekwosimim simiir bi n̄mbingin ti nu win siir kigiriraowamin. Nīngaka. ⁶ Inkam n̄wirin Adi Komii siir yayim yokwoni siya winim saeya h̄niina winboinkika, iikamim sima dimkim, kira simiiram naingwowyin? Mi yinisimim yim dimukim kima simiir sibgu kigiriraowiyim, ha? Iikam kr̄ma ini inig karamae ywowin.

⁷ Mi siya iikamim krimiirin wi ī priei nokmw̄n owaiginiu rani, paekwosimim simiir aowan. Mi kira diminim inkam komiiyim nu kigiriraowiyim digworaekwo whiekakim simiir sima haiiyim simiir hiriinan hauugin. Mi sima ini paenan yiyuyakiyim. Mi sima ini inig komiigaka ywowin.

⁸ Mi kira digworaekwo whiekakim simiir nokmw̄n okwo haiginiugin.

H̄i, Adi Komii krimiir Wanin siya digworaekwo whiekakim iikamim simiir aowa haiḡnkin. Mi dimin whirkin simiir koua bi swoki haigin mim̄nkin. Nīngaka: Mi ti diminim kr̄ma tariinanin simiir niki kig rani. Sima bi niki imbinikim. Nīngaka. ⁹ Mi tariinanin kr̄ma bidi yinokn̄nkinim dimin taeminim ti inkamin Jisis siirim. Mi ī priei rani, Jisis siya ti nu iir n̄wowin. Adi Komii siya siirin paekwosimim simiir aowa nokmw̄n okin mi siya ini inkam inig karamaenar ywowin. Mi tariinan Adi Komii siya inkamin inig komiigakin siir hiriinan yokmw̄n owaiginiu mi siya ti dimin paenan n̄yuaeyin Adi Komii siirim simiir hai. Dimusi rani, siya naokin iikamim krimiir dimin biyieyim mi krimiir hikim simiir haiyim. Mi Adi Komii siya iikam krimiirin wi dimin miyik miyik imiir hiriinansi tir haiginiuwu. ¹⁰ Mi ini mi owin Adi Komii siya digworaekwo whiekakim simiir Adi mi owin mi simiirin siyar mi onkwokwokiin ini mi owin. Mi siya Jisis siirin minam n̄mbinḡn ti hik imiirin siyar mi haii siya kimpipisuam ini owin. Mi ta h̄ka Jisis siir tira mi siya ini iikamim simiir nanmaiwarkainan inkam komii kin yamwoiun. Mi kr̄ma wi Adi Komii siir yinisim asi n̄wowi. Mi mhoiia kr̄ma wi siir dimin miyik miyikim n̄nomor kouan̄im wi simiir haii.

¹¹ Kr̄ma dinokn̄nkin, ti inkamin siya iikam whiekakim simiir dimin biyie imiir bidi haiyoprimdiyumiigiyim mi ti iikamim sima ini r̄m̄iia ywokiin, simiirin dimin wh̄rki bi kimbugim. Mi Jisis siya mi sima, sima ini Adi Komii siir yinisim arar ywowin. Mi Jisis siya simiirin siir nomousisim nikisi pan̄ansi yididsi. ¹² Mi siya boin,

Adi Komii kara kariir inigin wi kariir nomousimim simiir boinmauwuwi. Ihi, simiir whonkam idain kara mwai waowi mi wi kariir inig iir hainani. Maeyau iikamim naingwo tibmii kiniiyim iripa sima haingiriyu omimiriya saiiir hirin.

¹³ Mi siya hinina swoki boinki, Kara wi Adi Komii siir yai imiirar naingwo tibmii kinii. Mi siya hinina swoki boinki, kira kariir kigi, kara tisi tirar nwowin. Mi Adi Komii siir yinisimim kariir hauuwim sima tisi kanaka tirar nwowim.

¹⁴ Mi krima ti siir nomousimim piugak nhiekakaingim mi Jisis siya ini iriipi hiriinan inkama mi amwoiun piugak nhiekak mi siya wa mi aowi mi siya Setan siirin wa nonkwobumbuninkin iuguski mi siir siyuin iikamim simiir tirbumbu aokaowiyin siir warar. ¹⁵ Mi siya hiriinan minsi tirkin, iikam krima naosi naingwo ididi mi Adi Komii siir kigi mi mhoiyya krima wi naosi nidid rani. ¹⁶ Siya ti diminin simiirin paekwosim simiir whinmariiyim bi minkin. Niingaka. Siya iikamim Ebrahim siir isidin siirin krimiir whindiriraeraram nitkin. ¹⁷ Mi ti hiriinan siyuin siya inkam asi nwoikin, siir nomousimim krimiir hiriinan. Mi siya wa mi mirii prismi biyan inkam komii siir hiriinan iki iikamim simiirsi naingwoyimiyokim. Mi siya minsi naokin Adi Komii siir iowa siya nwowa dimin biyeyim simiir sairsi. Mi siya iikam imiirin Adi Komii saika nwoiki inkiamasu haingiuuwim sima iripa nongwomamair aeyam. ¹⁸ Mi siya hikpai hikpaiyim siir nimbiamim mi siir kinankiim simiir kimpipisu bidiyar haiyin. Dimusi rani, siya wi nwoiki kiginokninkinim iikamim ti hiriinan hik kimpipisu haiyim simiirin. Iriig.

3

Jisis siir inig komiiyin ini Moses siir inig komii iir haiburin

¹ Nomiiyauwim yipiki Adi Komii krimiir Wanin siiram naingwo tibmii kinim. Adi Komii kimiiiramim minam nikunakin diminin big nasmarwaiya Adi Komii siya nwowanin siir tirim. Mi kima Jisis siirim sibgu dangwokwo, Adi Komii siya Jisis siirar nikropkikin siir yai aiiir boinmimauuwam dimin whiekakim siya tiriyim. Siya prismi biyan inkam komiiyin siya tiriyim siir hiriinan. Mi krima ti yayim siya boinim simiirar wakaeyokna boinmimauukin iikamim simiirin. ² Adi Komii krimiir Wanin siya bidi yimbinin ta siir miya saiiirin mi siya ta Adi Komii siir mi miyik aiiirar asi sibgu wakaeyokna mirii, siya Moses siya tirin iyya siya Adi Komii siir iikam imaka nwowa saiiir hiriinan tirkin. ³ Mi Adi Komii siya minam kiwakikin Jisis siir inigin Moses siir inig iir haiburim. Inkamin omaka komii miriiyin mi inigak ha nwoiiyin siir hiriinan. Omaka saeya bi nwoiika inigakin. Niingaka. Inkamin nonkwo miriiyin siyar nwoiikin inigakin. ⁴ Omakaim sima sima bi mirii naekim. Niingaka. Omaka whiekakim simiirin inkamki nonkwo miriiyim. Adi Komii siyairgin digworaekwowim simiir bwamkibwamin. ⁵ Moses siya whisarii mi miriiyin inkamkin. Mi siya Adi Komii siir yai imiirar sibgu wakaeyoknaekikin iyya siya Adi Komii siir iikamim simaka hir nwowa mi siya Adi Komii siir dimin taeminim mhoiyya nimbiamim simiir boinmimauugin. ⁶ Mi inkamin Adi Komii siir iikamim simiir kou nwowin yo Jisis Krai sasairgin. Mi Adi Komii siir yinisimim miyim siya miriiyim ini wadiekinar mi owim. Mi nim krima iikamim naingwo tibmii kinim nim krima Adi Komii siir piuganka. Mi krima naingwo tibmii kinii Adi Komii siiramim mi kirie hiriirar nwowi mi krima siiramim maigimaiga hiriirar nwowi, krimiir nanmaiwarkainam. Mi krima iikam naingwo tibmiiyim wi Adi Komii siir piugan nwowi. Mi krima naingwo tibmii kin karam nwowi, siya wi krimiir nanmaiwarkaina rani. Niingaka. Iriig.

Mi iikamim Adi Komii siir yai aka nantamyiriyiyim sima wi iripa nongwomamair ae rani.

- ⁷ Dimusi rani, krima ini Adi Komii siir iikamnan ywowim. Mi krima Adi Komii siir naeyiu miyikin siir yai imiirar wakaeyokna. Siya hinina boinkin, panao kima pi siir yai aiiir wakaei,
- ⁸ mi kima kimiir mhai kwoinim pi kipi kikintimdinu kripkai biya kimiir yidiwi wanwiyayim sima kariir yai aka nantamyiriyira saiiir hiriinan, iyya sima nu siiyin apa niinga hir nwowa.
- ⁹ Mi sima kariirin saiiir kinankiugim. Mi ta maeyau aiiirin kimiir brougaeyim sima dimin whiekakim kara tirim sima biewiyim kamnwosa kigim. Mi sima hiriinansi bi nwokim, sima ini kariiramar swoki kinankiu kripkaiyim.
- ¹⁰ Mi kariir kwoinin ti iikam isidin simiirinim hauugihauuga asi whwiyiekin. Mi kara ina boinin, iinokiinokin simiir mhai kwoinim yaeya siyu whirima naingwowi siir napam.
- ¹¹ Mi kariir mhai kwoinin haugihauuga asi whwiyiekikim simiiramim mi kara hinina nikopaisirki, ti iikamim sima wi kariir om miyikin piu siisiyin wi siir swoki it rani. Niingaki niingakiinga!

¹² Mi kimiir kwoinim wi dimin biyeyim simiirim pi naingwowisi mi kima wi ti Adi Komiiyin omwai waiyayokiyokiiyin wi digiumii siir haimriiyugigisi. ¹³ Mi tariinanin iinokininokin kima irira nwonwira kima kimar whinkinsiis ankinsiisnaei mi kimiiram kinankiuwi mi kima wi Adi Komii siirin wi digiumii haimriiyugig rani. Nningaka. ¹⁴ Kima, kima kima whinkinsiisna. Dimusi rani, biigi biyin krma Kraisiir yai aiir wakaeyim, kima bidiyar yaingwo tibmiiyim mi krma bidiyar sibgu itinakuu kripkaiyim. Mi krma hiriinan tiriyokiyoki ami mi iya krma naowi wi saiirar nadigiuiwi. Mi krma iinokininokin wi Kraisi saika nwoyokiyoki.

¹⁵ Krma ina ninokninkinim, ta yaiya ina nwokripkaiya. Saeya hinina boinka, Mi tapa kima siir yaiya saiir wakaei mi krmiir mhai kwoinim kipi kintimdinu, biya kimiir brougaeyim biya sima nantamyiriyira saiir hiriinan.

¹⁶ Yipiki iikamkim biya Adi Komii siir yai aiir wakaeyokna karam nwowim mi saika nantamyiriyirim, ha? Ti iikamim Moses siya nikunanim nu Isib hiranki mi ha namim sima. ¹⁷ Mi biewi kamnwisu Adi Komii siir kwoinin haugihaua nhiniiram whiyiekin, ha? Siya iikamim siyu biyie tirim kwoin haugihaua simiiram whiyiekin mi sima ini maeyau siyin apain ini hir yaokaowim.

¹⁸ Biya Adi Komii siya nhiniir nokwao boinkin, ha? Sima wi om miyikin piu siisiyin wi siir nam tani kara simiiram nimbiniin Nningaka. Ti iikamim Adi Komii siir yai nantamyiriyirim siya simiirar boinkin. ¹⁹ Krma ina ninokninkinim, sima bi naingwo tibmii kingim. Mi sima omin Adi Komii siya nimbiniin simiiram piu siisiyin siir bi namkim. Nningaka. Dimusi rani, sima bi naingwo tibmii kim mi Adi Komii siir yai aiir bi wakaeyoknakim. friig.

4

¹ Adi Komii krmiir Wanin siir nimbina saeya ina niki owa, saeya hinina boinka, kima kariir omin piu siisiyin siirin wa napninopkai nami. Mi hiriinanki niuwi krma mintarao Adi Komii siya krmiirin wi siir omin piu siisiyin siir kigninkin apninopkaigi karamae nwowisi. ² Krma Adi Komii siir yaeyim ina wakaeyim biya krmiir brougaeyim sima wakaeya saiir hiriinan. Mi sima hindara wakaekim mi sima bi naingwo tibmii kingim mi ta Adi Komii siir yaiya sima wakaeya, saeya simiir bi swoki whindiriraerarka. Nningaka. ³ Krma iikamim naingwo tibmii kiiiyim krma ti om miyikin piu siisiyin siirar namikim. Biya Adi Komii siya boinin saiir hiriinan, ta yaiya hinina.

kariir kwoinin hauugihauuga whwiyiekin mi kara hiriinan asi nikopaisisir boinkin, iikamim kariir yai waka karamae nwowim sima kariir omin piu siisiyin wi siir napninopkainani rani. Nningaki, nninga, kunga!

Adi Komii siya nu ninomor sowiirin ha nonkwokwo digiyin mi siya piu ina siisin. Mi mhoiyya siya ti omin piu siisiyin simiiram ha boinkin. ⁴ Mi Adi Komii siya Yokwo Komii saiirin ii iriyyar kwisaka saiirin hinina boinkin mi ii iriyyar kwirim Adi Komii siya mi whiekakim simiir mriii digi mi ii iriyyar kwisaka siya piu saiir siiskuwak. ⁵ Mi ta Yokwo Komii saeya hinina swoki boinkika, sima kariir om miyikin piu siisiyin wi siir napninopkainani rani. Nningaki, nninga, kunga! ⁶ Mi ta yaiya hiriinana ina niki okripkaiya mi nhirim naingwo tibmii kiiiyim, om miyikin piu siisiyin siirin wa napninopkainami mi iikam nhirim biya yai win kibi aiir wakaeyim mi ha swoki antamyiriyirim, sima wi omin piu siisiyin siir hiriir napninopkainam tani. Nningaka. ⁷ Dimusi rani, iikamim yipiki biigi bi wakaeyim Adi Komii siir yai win kibi aiir mi ti omin piu siisiyin siir nam karamae nwowim Adi Komii saika mi Adi Komii siya simiiramim iya kwira swoki imbin piu saika siisim. Mi mhoiyya biewi biewiyim bidi yamkiyim, Adi Komii siya digworaekwo whiekakim Devidki si winboinkiyim Yokwo Komii siya hinina boinkin, Mi tariinanin kima ta yai aiir wakaei, kima wi kipi nantamyiriyir.

⁸ Mi Josua siya simiirin ti omin Adi Komii siya nimbiniin piu sima siisam, siir hiriir whinankiswo mi Adi Komii siya wi yaeya igwir di swoki imbini piu sima siisamin. ⁹ Mi hiriinankiswo, krma dinokninkin, iigi ii kina piu siisiya Adi Komii siir iikamim simiira ya ina niki owa. Ya ini ta ii iriyyar kwisaka, iya Adi Komii siya digworaekwo whiekakim simiir nonkwokwo digiya mi piu ha siisa ini saiir hiriinan ywowa. ¹⁰ Mi Adi Komii siya digworaekwo whiekakim ha nonkwokwo digiyin mi siya piu ina siisin. Mi iikamim yim wi hiriinanar mi tiri, sima wi simiir mii imiir haiburgigi mi piu wi Adi Komii saika nini siisiuwi. ¹¹ Mi krma wi krimasiyar mintarao krma wi omin piu siisiyin wi siir nwoki amim mi wi Adi Komii saika nini owowim mi kima Adi Komii siirin digiumii kipi haimriiyugigs mi saika kipi nantamyiriyir biya kimiir brougaeyim sima tira saiir hiriinan.

¹² Krma krimasiyar mintarao ti digworaekwo imiirsiyin. Dimusi rani, Adi Komii siir yaiya saeya hinda bi priyokaeyamka. Nningaka. Saeya ina mriiya. Saeya ini wismir

iokaka saiiir io aiiir haibura. Mi saeya inkamni hanin iii tirirar bi naka ikwoyamyae-nakika. Niingaka saeya mhi kwoina hiriirar krimkrikninopkainamika, inkamin iinbigi iiniba krimkrikninopkainamiyin siir hiriinan. Mi krimiir kwoinin pi saeyar kisisop hid haiginiuwu. Mi krimiirin pi saeyar mi iisiimauwu, wadiekipiayansi owin, iyie? Wadie rani. ¹³ Dimin whir karamaeka Adi Komii siirsi kimirkaiyim. Niingaka. Digworaekwo whiekakim tika nwoyokiyokiyim, siya simiirin ina kigirkakin. Mi siirin, krima digworaekwo whiekakim krima tirim, simiirin hiriirar boinimauu swoki. Mi siya wi krimiir nwoki hidim. Iriig.

Jisis siya krimiir prismi biyan inkamkin.

¹⁴ Krimiir biyan pris inkamin siya bidi yamin mi siya ini Adi Komii saika nwowin siir om iir. Tiki inkamin, yo Jisis siyairgin Adi Komii siir yinisimin. Mi krima sibgu daingwo tibmii kin mi sibgu daingwo omok Jisis Kraiis siiramin ti krima boinimauuwun inkamin. ¹⁵ Mi iikam krimiir kwoinin bi sibgu owipisuuwikim iki dimin biyie biyieyim krimiir kinankiuwiyim, krima bi sibgu okworinuwikim. Mi ti digworaekwowim krimiirin wi sima nikwowaisii krimiir kwoin imiiram kinankiuam. Mi krimiir biyan prisin siya krimiirsiyin naingwoyimiyouk prasae rani, ti inkam naingwoyimiyouk komiiigakin siir hiriinan digworaekwowim krimiiram kinankiuim simiirsiyin. Mi siya krimiiram dimusi naingwoyimiyouk rani, ti digworaekwo hiriinanin krimiir kinankiuim, siirin bidiyar mi kinankiuim. Mi siya simiir bi napkin mi siyu biyie ha bi tirkin. Niingaka. ¹⁶ Mi hiriinanki nuwi, krima wi kipi nidid. Krima Adi Komii siiramin hiriirar kwisboinanae, krimiir dimin biyieyim simiir haiyopriimdiyumiigiyam mi krimiirin wi siyar mi whinkinsiis haiginiuwu, ti dimin biyieyim krimiiram kinankiuim simiirsiyin. Mi krima simiir nikwowaisiiyim wi digar mi owi. Iriig.

5

Jisis siya krimiir biyan prisin siya wi digar nwowi krimiir dimin biyieyim simiir haiyopriimdiyumiigiyim

¹ Mi Juda iikamin, inkamin prismi Biyan Inkam Komii nwowamin siirin pi simar nokmwun okwo haiginiuwu. Mi ti prismi biyan inkam komiiyin, iikamin simiir miyim pi siya siyar miiir yokiyokii iinokiiinokin. Mi iikam imiiram nwo pi siyar kwisboini. Mi simiir nae miyik miyikim pi siya mi inkin imiiaei Adi Komii krimiir Wanin siirin simiir dimin biyie imiirsi. ² Mi prismi biyan inkamin siya iikamin Adi Komii siir yai aiiir wakaeyokna ap karam nwowin, habwowaenan nwowin mi siyu biyie ha tirim simiirsiyin naingwoyimiyouk pranae bi kinikin. Mi siya krimiirsiyin wa naingwoyimiyouki. Dimusi rani, ii nhirim siirin dimin biyieki nipiyaokii, yo wi hiriinan siyu biyieyar mi tiri, krimiir hiriinan. ³ Siya naeyim Adi Komii siiramin krimiiraramar bi ninkin imiiaelikin. Niingaka. Siya, siyam warar mi inkin imiiaelikin. Dimusi rani, ii nhirim siirin dimin whirik kinankiuwi, siya wi siyu biyieyar mi tiri. Mi Adi Komii siya wi siir dimin biyieyim mi krimiir ikim wi simiir haiyopriimdiyumiigi swowi. ⁴ Inkamin prismi biyan inkam nwoyiyin, siya inig komiiigakin. Siya siirara kwoinkar bi nwokin, ta hiriinan mi aiiirin. Niingaka. Siirin Adi Komii siyar nokmwun okwo haiginiugin, ta mi aiiir miiiriyamin. Biya Eroni, siya nokmwun okwo haiginiuwun siir hiriinan prismi biyan inkam nwowam, saiiir hiriinan.

⁵ Mi Kraiis siya prismi biyan inkam nwowamin sasair bi nwokin. Niingaka. Siirin Adi Komii siyar nokmwun okwo haiginiugin. Mi Adi Komii siya siirin hiniina boinkin, Kira kariir yinisimkin! Mi tariinanin kara ini kariir ad ywowin.

⁶ Mi Adi Komii siya Yokwo Komii saiiirin Jisis Kraiis siirin hiniina boinkin, kira wi prismi biyan inkam nwowi iinokiiinokin. Ti prismi biyan inkamin Melkisedek dapiyin siir hiriinan.

⁷ Mi biya siya Jisis nwo tuir nwowin, inkam krimiir hiriinan mi nwo ha kwisboinin Adi Komii siiram, ouuba ini warar yaokiinaiiniya. Mi Adi Komii siya dimin taeminin siya kwisboinin simiir wakaeyin mi siya siirin ina whindiraerarin. Mi siya bidiyar iki onamin mi siirin Adi Komii siya swoki hidninsiin idwo ie hiranki. Mi siya ini omwaiyar swoki waiyain. Dimusi rani, siya, siyamar bi naingwonakin. Siya Adi Komii siir kwoin iirarar napkin. ⁸ Jisis siya Adi Komii siir yinisimkin. Mi siirin dimin kasa kasaki bi nonkwoninwoimwimninkin haiginiugin. Mi ti digworaekwowim siir nonkwoninwoimwimninkin haiginiuwim yim siir whinkinsiis haiginiugin. Siya Adi Komii siir kwoin iirar sibgu wakaeyokna apim. ⁹ Mi siya Adi Komii siir kwoin iirarar napkin. Mi ti hiriinan siyiuin yo min niisiimauugin siir kwoinin dimin biyie whir swoki aingwo rani. Niingaka. Mi ti hiriinan siyiuin siya wi dig asi nwowi, iikamin yipiki siir yai aiiir wakaeyokna apim simiir nanmaiwarkainam. Mi sima wi omwaiya nwoki waiya yokiyokiiakayamin. ¹⁰ Adi Komii siya yokmwun okwo haiginiu Jisis siirin prismi biyan

inkam nwowam biya Melkisedekni siya nokmwın okwo haiginiuwa prismi biyan inkam nwowam sair hiriinan. Dimusi rani, ti diminin Jisis siya nanmaiwarkainan simiir dimin bibiyeyim simiir sairsika. Iriig.

Krma wigkam inkam adiyowaenan dwo Adi Komii siir yai air wakaeyokna apamin.

¹¹ Mi Kraisi Melkisedek sowiir diminpai diminpaiyim kara simiir boinmimauuwamin ina naingwowin. Mi kara simiirin wi sibgu nanaakninkii rani. Dimusi rani, kimiir kwoinin ini habwowaenan yowowim. Mi kimiir kwoinin ta yai air wakaeyamin rimiiya bi nwokim. ¹² Kima kwokikwokiyaeya bi naingwo tibmii kiingim wi Adi Komii siir yai air nowomwarkaiyuwan iikam pi yowowin. Dimusi rani, kima Adi Komii siir yai airin kwokiyaeya bi mi aingwo tibmiigim. Mi kima dig bi nwokim ini yinkinyaeyaowim. Mi Adi Komii siir yaiya biya kima wakaeya sair bi sibgu ninokninkinkim. Mi wim kima iikam nhiramin ina naingwowim, kimiir swokini owomwarkaiyuwan. Mi kima wa nwoki ninokninkim kima inakamae rani, nae kirie kirie bi rimtiowikim. Kima ini yinisim pragaknan yowowim, ini mwiyar niki aeyim. Dimusi rani, kima Adi Komii siir yai air bi wakaeyoknakim, kima tira sair hiriinan. ¹³ Krma dinokninkin, iikamim biya ta Adi Komii siir yai air niki wakaeyim mi sima mhoiia kwisaka ha swoki wakaei mi yim ti hiriinan iikamim ini habwowaenan yowowim. Sima kirie karamaeka yim ini yinisimim siir yopiini mwiiya niki aeyin ini siir hiriinan yowowin. Sima Adi Komii siir yai air bi ninokninkinkim piki hiniina dimin ikin biyeyim mi piki hiniin dimin ikin wadiyeyin. ¹⁴ Iikamim inakamae nwowiyim yim nae kirie kiriyeyim ha naeikim. Mi yim sima ina ninokninkinim, piki hiniin nae ikin biyeyim mi piki hiniin nae ikin kibiyin. Mi yim ini iikamim naingwo tibmii kiiniyim mi kiriekak ha nwowim, ini simiir hiriinan yowowim. Mi ti hiriinan siyuin ini iikamim naingwo tibmii kiiniyim sim naingwo omok diriraerariyim piki hiniin dimin ikin biyeyim mi piki hiniin dimin ikin kibiyin ini simiir hiriinan yowowin. Iriig.

6

¹ Krma yaiya Kraisi siira biya sima boinmimauuwa idowiigudowiiyana sairaramar kipi naingwokripkai. Krma siir yai nhirim aowa aowanim warar wakaeyokna ap. Mi krma wi siir mhoiia nwoki amim, ta krma tira sair hiriinan. Mi krma ti yayim biya krma wakaeyim simiir simiira kipi naingwokwonanae. Taka yaiya ya hiniinga, krma siyu biye siirin digiumii haigingig, naokaoiga krimiir ninuwiiyin mi Adi Komii krimiir Wanin siir yai air wakaeyokna apnam. ² Mi ta yaiya biya krma boinmimauuwa kimiir baptaisni siyuipai siyuipaiyim sim mi iikamim ina simiir mwo imiir mi onkwowim Adi Komii siir dimin kirie komii komiiyim simiirin ha mi isisiimauu mi ombud komiiyim ha naokaonamim mi simiirin ie hirankar mi kininsiin idwo mi iya Adi Komii siya simiir hidana nhirim wi paeya nami mi nhirim wi ninomor koua nami. Mi ninomor koua namim yim wi omwaiyar waiyayokiyokii. Mi hiriinan digworaekwowim yim kimiir nowomwarkai haiginiugin. ³ Adi Komii siya krimiir whinkinsis haiginiuwam tiri. Mi krma wi iki siir yai nhirim simiir nwoki wakaeyokna apim, krma tira sair hiriinan.

⁴ Kara kimiirin hiriinan minsi boinki. Dimusi rani, iikam nhirim biya sima bidiyar iki aingwo tibmii kiininim. Mi sima Adi Komii siir yai airin bidiyar sibgu wakaeyoknaim. Mi sima dimin miyik miyik bidiyar mi haiyim, Adi Komii siya hauugiyim siir om hirankin. Mi Adi Komii siir naeyiun simiir piu bidiyar mi ii okwokaiyim. Mi sima Adi Komii siirin digiumii haimriiyugigi mi krma simiirin wi panina swoki boini, ti siyu biyeyin siir haiburgigim mi Adi Komii siiram swoki amim, ha? Niingaka. Yio siyu rani. ⁵ Sima bidiyar yinokninkinim Adi Komii siir yaiya biya sima wakaeya, saeya yai bimbuiwi rani. Mi dimin kirie komii komii nhirim biya Adi Komii siya tirim bidiyar mi kigim. Mi mhoiia krma wi simiir whiekakar kigswowi. ⁶ Mi sima Adi Komii siir yai kibi airin digiumii haingigiki mi krma wi panina tiri, simiir swoki ikunaniyim Adi Komii siiram swoki itam ha? Niingaka. Yio siyu rani. Sima wi Adi Komii siir siyu iir swoki ap rani. Niingaka. Dimusi rani, yio ini Jisis siirin paeyin hiniya nironninkin saika swoki inkin irinu isomaoni hiniin yowowa. Mi iikam nhirim sima ti hiriinan siyuin siir kigi, sima wi Kraisi siir turgigini.

⁷ Iikamim yipiki naingwo tibmii kiininim mi Adi Komii siir yai air sibgu wakaeyokna apam, yim ini ti nuin siir hiriinan yowowin, iya naoki kinkiiyim mi nao opa ha sinkainainamiya. Mi sasaeyim inkamki ninkinim ha sibgu inan iigiyim simiirin pi Adi Komii siyar kirie haiginiuwi. Mi iikamim yipiki Adi Komii siir yai air sibgu wakaeyokna apiyim yim ti nu miyikin ini siir hiriinan yowowin. ⁸ Mi iikamim biya niki aingwo tibmiiyim mi tariinanin, digiumii Adi Komii siir swoki haimriiyugigim, yim ini nuin wapnao minkin ninkisaoae nankaiyin ini siir hiriinan yowowin. Mi ti nuin yio nu miyiki miyik rani. Mi Adi Komii siya wi io ti hiriinan nu iir nwowi. Mi siya wi ha boini, ti nuin, nu paii rani, siirin wi siya haingimugii. Mi iikamim biya naingwo tibmiiyim mi Adi Komii siirin digiumii ha swoki

haimriiyugigim, simiirin wɔ Adi Komii siya boinwokiyoopnatkaigi paeya. Ti nu biyieyin Adi Komii siya haingimugiyin siir hiriinan.

⁹ Ti kariir akam kiingikininim, ta yai biyie hiriinana kara boinkiya kimiir, kara ha naingwowi, kima wɔ dimin miyik imiirar tiri mi wa sibgu wakaeyokna api. Mi Adi Komii siya krimiirin wɔ hiriinansi nanmaiwarkainael. ¹⁰ Adi Komii siya inkam biyie rani mi siya dimin taeminim kima tirim simiirin wɔ ha naingwo owouu rani. Niingaka, siya wadiekwadie ieyargin mi siya ina naingowin dimin taeminim kima tiriyim simiirin. Mi ti hiriinan dimin taeminim kima tirim iki iikam nhirim biyanim sim mi ha niyokiyokiyim mi tisi tariinanar nadigniyim, yim Adi Komii siir niisiimauugin, kima siiram naingwowi. Dimusi rani, kima siir yai imiir wakaeyokna apkim. Mi Adi Komii siya ti digworaekwowim sima tirim simiirin wa naingwowi. ¹¹ Mi kara irira nwinwira kimiiram ha naingwowi, kima kirie hiriyar dwoyokiyokiyam, Adi Komii siir digworaekwo imiiram. Mi siiram hiriyar nwokwokinin iya Jisis siya swoki iti krimiir nanmaiwarkainaim. Mi kima hirii hiriyar tiriyokiyokii ami mi wɔ kimar naobudgii. ¹² Kara kimiiram minam naingwowi, kima Adi Komii siiram piugi kipi piyao. Kima iki iikamim Adi Komii siiram naingwo tibmiiyim simiir yai imiir wakaeyokna. Mi iya siya swoki itana sairim nwokwokini, sima wɔ dimin miyik miyikim biya siya boinim krimiir, wɔ simiirar hauuwi. Iriig.

Krima daingwo tibmii kin.

¹³ Mi biya yai nhirim Adi Komii siya Ebrahim siir boinmimauam tirim, siya simiirin wa boinmimauuwi. Mi siya ti yayim siir inig iirar swoki ikopaisisirnaeikin. Dimusi rani, siya Adi Komii gin, siir kouin inkam nwirki bi nwokin. Niingaka. ¹⁴ Mi siya siirin hiniina boinkin, Ebrahim, kara kimiirin wɔ dimin kirie komii komii imiirar tir haiginuwi. Mi mhoyiya kirii isidin siir yinieyim wɔ kasa nwo rani. ¹⁵ Mi ta sair mhoyiya Ebrahim siya ina kaararawin, ti diminim Adi Komii siya boinkiyim siiram, sima nimbiamam. Mi siya hiriyar kaokaigiin, ini ti digworaekwo imar yimbiniyim. ¹⁶ Mi iya inkamin dimin whir nimbiniyim, siya pi inkamin inigin kouwarigsim nwowin pi siir inig iir nikopaisisirkii. Mi ti hiriinan siyiuin iya inkam nhirkim siir yai airin hiriinan wakaeki mi sima wa boinki, ihi, dimin siya nimbiniin yio wa tiri. ¹⁷ Adi Komii siya iikam krimiir niisiimauuwam tiri, yipiki ti digworaekwowim biya siya nimbiniyim krimiir, simiir haiyanim. Siya krimiirin min niisiimauugin, ta siya nikopaisisira siir inig iirar mi sair. ¹⁸ Mi ta yayia Adi Komii siya nikopaisisirkiiya siir inig iirar, ya krimiirin min niisiimauuga, diminin siya siir inig iirar dapikopsisirkiiyin, yio bi swoki ikopsasaeikin. Yim ti hiriinan diminin yim krimiir kirie haiginugim. Mi ta kirieya wa wɔ hiriyar nwoyokiyokiyami mi wɔ iya Adi Komii siya nimbiniim digworaekwo whiekakim krimiir hauuwam, wɔ sairar nadigiuwi. ¹⁹ Krima ina ninokninkininim, mhoyiya krimiirin wɔ Kraisi siya nanmaiwarkainaei. Mi ti digworaekwo hiriinanim, krimiirin wɔ sima kinsisi haiginuwi, sibgu okworinuwamin, paeyin uridgi nitkiniin mi ha sibgu okwowyin, siir hiriinan. Mi ti digworaekwowim, ti krima wakaeyokna apim, wɔ bopwoniya sima niinikiwitkii, yuisa Adi Komii siir maeyaua sair nwowa. Mi Adi Komii siya mi krima, krima wɔ kwoin whiruwar nwowiski. ²⁰ Ta Adi Komii siir maeyaua huyokiyokaiya dimin whirki kimbu karamae nwowa biyin Jisis siya nainopkainamin mi krimiir igsoya siyar yokwokairina. Mi krimiirin siya whinkinsisi haiginu. Mi siya ini prismi biyan inkam ywowin inokininokin. Ti prismi biyan inkamin Melkisedek nikiuwiin siir hiriinan. Iriig.

7

Melkisedek siya prismi biyan inkamkin.

¹ Jisis siya Melkisedek siir hiriinan prismi biyan inkamkin. Melkisedekin yio om Selem hiran iikamim simiir kigirkakikin. Mi siya Adi Komii siir prismi biyan inkam warargin. Mi biyarin Ebrahim siir isidin iki inkam komii komii nhirim om nhirim sau simaka ninitim simiirin yamdi kwiruwa sima hainurur haiginugig. Mi iya sima sau ha ninit dignaniyim. Mi Melkisedek siya simiirin siyiu hir yapisikawin. Mi siya simiirin ina yokboinmamair haiginugiyim. ² Mi digworaekwo miyik miyik whiekakim, Ebrahim siya hainaniyim ti omim simiir hirankin, siya simiirin whieyim, iuura soitkin. Mi siya whie iuur aka, ya kimidiniya Melkisedek siir hauu. Mi nokiinwokiyim yim ini siyar haiyim. Mi Melkisedek siir inigin siir inig mwoki, inig mwowin yio minkan, inkamin dimin kibi kibi tiriyin siya. Mi siir inig mwoki inig mwo whirin yio minkan, inkamin iikam iripa nongwomamair aekin. Dimusi rani, om Selem hiran iikamim, simiirin ini siya kigirkakim. ³ Mi biyarin inkam nwirki bi winkan siir yoppi ado mi siir yidiwi wanwiyaeyim mi siir isidin simiir inigin yokwoni. Niingaka. Krima ninokninkin tani, siirin wig inkamkar namisi aokainakin, iyie? Krima ninokninkin tani, siya bidi pi piyamisi aonamin iyie? Mi krimiir

kwoinín ha naingwowi, siya Adi Komii siir yinisimkin. Dimusi rani, siya ini omwaiyar waiyayokiyokiyin. Mi siya wi prismi biyan inkam nwowi inokinokin.

⁴ Kima bidiyar yinoknankinim siya inkam komii ieyairgin. Mi Ebrahim siya inig komiigak siirar mi owaiginu. Mi ti digworaekwo whiekakim sau aka siya nini hainakiyim iki om nhirim simiir inkam komii komiiyim om kigriraowiyim simiir hiranki, siya simiirin iuura sioitkin mi siya whie kwira kimidiniya siir hauu. ⁵ Mi kam nhirim Livai siir isidin siirin sima ini prismi miya siir haiyim. Mi Adi Komii siir siyu komiiyin hiniina boinkin, dimin taeminim Isrel simiir ilkamim sima haiyim sima ii nhirim simiirin iuura timi sioitkin mi iuur akain yio Livai siir isidin siir hauugi. Mi Isrel simiir ilkamim yim Ebrahim siirgisir isid ieyairgin. Mi ti pris inkamim sima pi simiir piugana sair iikami digworaekwo miirar swoki kwahai. Mi ti hiriinan siyuin yio ini ywowin. ⁶ Mi Melkisedekin yio Livaini isidin siir tani mi dimusika siya Ebrahim siir dimin iir haiyin, ha? Siya Livai siir isidin siir inkam tani mi siya diminin iuur akain Ebrahim siirarim siyar sioitkinim simiirgisimiirar haigin. Mi siya siirin ina yokboinmamaigiyin. Siya hiniina boinkin, Adi Komii siya ini kinakar nwowin. Kima bidiya yinoknankinim Ebrahim siya inkam komii ieyairgin. Biya Adi Komii siya Ebrahim siir nimbingiyin mi siya wi simiirar tiri. ⁷ Kríma ina ninoknankinim, inkamim, inkam nwirniyin hiniina boini, Adi Komii siya ini kinakar nwowin mi ti inkamim ta yai kibi hiriinana sair boinín, yio ini inkamim hindara wakaeyin ini siir kou ywowin. Whisarii rani, yio Adi Komii siir igsope sair nokwokairinakin, siir nokboinmamairam. ⁸ Mi pris inkamim yipiki Isrelmi dimin taeminim sim dimin iuur akain sim haiyim, yim wi wai biyeyar mi owi mi wa mi aowi. Mi yio Melkisedekin yipikin Ebrahimni dimin iuur akain si haiyin, Yokwo Komii saeya ha boinka, siya wi nao rani. Niingaka. ⁹ Hiriinan mi boinín ti inkamim Livai nikuwiyin, siya dimin iuur akain Melkisedek siir mi hauugiyin. Iya brougae Ebrahim siya ti dimin haimii iuur akain Melkisedek siir hauuwín, yio ini siir apun Livai siya hauuni hanin ywowin Melkisedek siirin. ¹⁰ Mi iya Ebrahim siya Melkisedek siirin siyu hir napyiskaiyin, Livaiyin yio bi niki aokainakin mi kríma hiniin dimusi boinkim, ti diminin Livai siya hauugikin Melkisedek siirin, ha? Ebrahim siya Livai siir brougaein mi iya Ebrahim siya digworaekwowim Melkisedek siir hauuwim, yio ini Livai siyar hauuni hanin ywowin. Mi Melkisedekin yio ini Livai siir kou ywowin.

¹¹ Bidi bidiniya Adi Komii siya siir siyu komiini yayim, Moses siir hauugikin. Mi Moses siya Isrel simiir iikam imiir hauu. Mi ta yaiya hiniina boinka, ti kamim Livai siir isidanim sima prismi miya wi sairar mirii mi nae minim wi warar nankinimiyaei, Adi Komii siirin. Mi Adi Komii siir omaka sair warar timi kigrirao. Mi ti dimin biye krimiirim simiirin ti kam ima haiyoprindiyumiigikiswo mi mhoiia Adi Komii siya Krai siirin wi di swoki imbingi krimiir prismi biyan inkam nwowamin. Niingaka. ¹² Mi Adi Komii siya nikropkiyin prismi biyan inkamim yio ini saa ywowin. Mi ini prismi biyan inkamim simiir kisina okwowam. Mi ti siyu komiini yayim biya Adi Komii siya hauugiyim Moses siir yim ina digiyim mi iriipi hiriinan Adi Komii siya siyu komiini yayim yaeya yaiwin swoki hauugi, ti biyan siyu komiiyin siir maeyau aiir swoki kisina okiyam. ¹³ Ti yayim ti inkam iir boinim, siya Livai siir piuganan inkam tani. Niingaka. Siir yidiwi wanwiyaeyim yapa piuganankim. Mi siir yidiwi wanwiyaeyim simiir piugana biya simiir nwirkin ta prismi miya nae nankin imiiaeyia sair bi swoki mirimiminkim ta miya ya simiir mi rani. Niingaka. ¹⁴ Kríma bidi yinoknankinim, krimiir Biyan Inkam Komiiyin siya Judami piugana saeya naokainakin. Moses siya ti isidin prismi miya sae miriiyim, simiirin yaimir sim kwir bi swoki boiniminkin. Niingaka. friig.

Jisis siya prismi miya wi hiriinana nwoyokiyokiyami Melkisedek siir hiriinan.

¹⁵ Mi kríma tariinanin bidi yinoknankinim mi iya ti prismi biyan inkam nwirin siya nimbiamin siya Livai siir piugana sair inkam tani, siya Melkisedekin prismi biyan inkamim mi miriirin siir hiriinan. ¹⁶ Mi iya Adi Komii siya nimbinkiyin siirin prismi biyan inkam nwowam mi siya ti siyu komiini yayim Moses siya win boinkiyim prismi miya wi Livai siir piugana sasar nwowi siya hiriinan bi naingwokin. Niingaka. Mi ta siir kirieya omwai waiyayokiyokiiya inokinok, siirin saeya minkikin prismi biyan inkam nimbiamam. ¹⁷ Adi Komii siir yaiya Yokwo Komii sair win mi saeya hiniina boinka, kira inokinokin wi biyan inkamar nwoyokiyokii Melkisedek siir hiriinan. ¹⁸ Adi Komii siya bidi yinakiyim biyan prismi kamim simiir siyu komiini yayim. Dimusi rani, ti yayim yim wi dig nwo rani, krimiir whinkinsis haiginuwim omwai Adi Komii saikar waiyayokiyokiyim inokinokin. Niingaka. Mi Adi Komii siya ti biyan siyuim simiirin asi digikim. ¹⁹ Whisarii rani, ti siyu komiini yayim Moses siya winim Yokwo Komii, krimiirin wi dimin whirki kimbu karamae sima nwo rani. Niingaka. Mi Adi Komii siya yaeya siyu win whirin siir diriraerarki krimiirin. Mi tariinan siya yai win kibiya Krai siir boinkin krimiir, ini yayim biya Moses siya winim Yokwo Komii ini simiir haiburim.

Mi krīma ta yaiwin kibīya saīir wakaeyokna api mi ha naingwo tībmi mi saeya wa whindiraerari krīmīirin Adi Komii siir kingiin nwowam.

²⁰ Adi Komii siya Jisis siirar nīmbingin pris inkam komii nwowamin, siya siirin whisarii bi nīmbingin. Nīngaka. Siya ti yayim siir inig iirar bidi yikopwaisisirin. Hya siya siir nīmbingiya mi biyan pris inkamin sima siir hiriinan tani. Mi Adi Komii siya inkam nwrīnyir biya siir inig iirarin hiriinan bi nikopwaisisirkīn pris inkam nwowamin. Nīngaka. ²¹ Mi iya Adi Komii siya Jisis siirin pris inkam komii nwowam nimbini siya siir inigin Adi Komii siirar bidi yikopwaisisirin kirīramin mi kira pris inkam komiyya nwoyokiyokii iinokiinokin. Mi kariir kwoinin wi swoki kisina haigi rani. Nīngaka.

Kara, Adi Komiiin kara kariir inig iirar bidi yikopwaisisirin kirīramin, kira wi pris inkama nwoyokiyokii iinokiinokin. Mi kariir kwoinin wi kisina haigi rani. Nīngaka.

²² Krīma bidi yinoknīnkinim ta yaiya Adi Komii siya nikopwaisisirkīyin siir inig iirar Jisis siiram. Saeya yai kirie komūgikomiiga. Mi ta yaiya siya kitībmi boina ya ini yayim biya Adi Komii siya Moses siir hauuwim mi Isrel simiir iikamim simiir mi hauuwim ini simiir halbura.

²³ Mi dimin whirin yio hīningin, biya pris inkam kasa rani. Dimusi rani, sima pa mi aokaowi mi simiir igsopa pi inkam nwrīkar mi okwokairinanaowidi. Mi ti hiriinan siyiūin ii kasa bi tirkin. Simiir inkam nwrīki omwai hiriyar bi waiyayokiyokii. Nīngaka.

²⁴ Jisis sasaigin omwai waiyayokiyokii mi wi ta hiriinan sairis nwowi siya pris inkam nwowamin. Mi siir igsopa wi inkam nwrīki swoki okwokairiina rani. Dimusi rani, siya bi naowikin. ²⁵ Dimusi rani, ta sairisika, Jisis siya wi digar nwowi iikamim yipikim siiram naingwo tībmi kīnim simiir nanmaiwarkinaei. Dimusi rani, krīma Krai siir yai aiir wakaeyokna apkim. Krīmīirin wi siyar whīnkisiis haiginūwi. Dimusi rani, siya wi nao rani. Siya ini omwaiyar waiyayokiyokiiyin. Mi siya ini Adi Komii krīmīir Wanin saīkar nwowin mi siya nhwo ini krīmīiramar kwis boinin.

²⁶ Jisis siyaigin prismi hiriinan inkamin mi siya inkam wadiekin siirin dimin whirki bi kimbugin. Siya iikam krīmīirin dimin biyieki naokingugunankaiyim krīmīirin nu tirar kwaeyopriigingig. Mi siya Adi Komii saika ini owou. Mi siirin Adi Komii siya ywowaiginu inig komiigak. ²⁷ Mi iki prismi biyan inkamim biyanim simiir hiriinan tani. Nīngaka. Dīmīn taemīnim sima nīnkin imiyyaeiyim, Adi Komii siir, simiir dīmīn biyieiyim sima bi haiyoprimdiyiūmīigikim. Nīngaka. Mi iinokiinokin, biyin sima pi simiir dīmīn biyie imiirsiyar niki inkin imiyyaei. Mi mhoyiya sima Adi Komii siiramim pi iikam nhirimi naeyim sim nīnkin imiyyaei. Mi Jisis siya ti kamim simiir hiriinan tani. Nīngaka. Siya ta sairin ii kwiruar tirkikin, iya siyar naowa paeyin hīniya nīrionīnkin si mi naeni hanīnin siya siir piu aiirar nīnkin imiyyaein, Adi Komii siirin. Siya siir piu aiirin naeni hanīn mīnsi nīnkin imiyyaein, iikamim simiir dīmīn bibiyieiyim simiir haiyoprimdiyiūmīigiyam. Mi siya sair bi swoki tirkin, idipidipin. Nīngaka. Ii gwirūwa siyar bidi tirkī iskiya. ²⁸ Mi yaiya biya Adi Komii siya hauuwa Mosesni, prismi biyan inkam komiyyim saeya nokmwīn okwo haiginuga. Mi ti kamim yim inkam pai rani, Adi Komii siya ha boīnkin, simiir kwoinim dīmīn biyieki bidi yaokingugunankaiyim. Mi ta yai kirieya Adi Komii siya boīnkiya mhoyiya, ya siir yinisim iir nīmbingiya sair nikopwaisisirkika. Jisis siya iki prismi inkam komii nhirim simiir hiriinan tani, siyiū biyie bi tirikin. Nīngaka. Siya prismi biyan inkam komiigin omwai hiriyar waiya yokiyokiikeyamikin. Iriig.

8

Jisis siya Adi Komii siir omaka ninomor kou hirana sair pris inkamkin.

¹ Mi ti digworaekwowim kara kimiir boīnkiyim yim hīningim, krīmīir biyan prisin, siya ini kara boina ini sair hiriinanar nwokripkaiyin. Siya Adi Komii saīkar nwowin, siir omīn ninomor kou hir nwowin siir. Mi tariinanin siya ini Adi Komii siir ina inig miya nidwowin, maeyauwa kamim inig komiigakim digworaekwo whiekakim sim kigirkakiyim sima nidwowiya sair. ² Siya ini ninomor kou hir nidwowin mi siya ini prismi inkamnan mīriiyin. Siya ti hiriinan dīmīnin ini omaka Adi Komii siyar nonkwo mīriiya ninomor kou hir ini sair hir mīriiyin. Ya tariigina ya saeya maeyaugimaeyauwa Adi Komii siir inig iir hainaniya sairin inkamki bi nonkwo mīriiga. Nīngaka.

³ Mi bidi bidiniyarin, siyiū komii siir siyiūin Adi Komii siya hauuim Mosesni, iikamim sima sibgu apam siyiūin prismi biyan inkam nokmwīn okwo haiginūwiyin, dīmīn taemīn Adi Komii siir nīnkin imiyyaeyam mi hiriinanar mi tir. Mi krīmīir prismi biyan inkamin yio ti hiriinan siyiū iirar mi tir, dīmīn taemīnim Adi Komii siir nīnkin imiyyaeyam. ⁴ Mi Jisis siya nu tir nwokiswo, siya wi prismi biyan inkam di yowō. Dimusi rani, nu tirin iriipi hiriinan pris inkamkakaigin dīmīn taemīn nīnkin imiyyaeyamin Adi Komii siir, siyiū komii siya boīnkiya sair hiriinan. Mi sima Jisis siiram panīnsi kiwakisi. ⁵ Mi miyyim pris

inkam ima miriyyim, omaka Adi Komii siir inig iir hainaniya saair, ya aknainan hindara nsiimauuga dimin taeminim ninomor kou hiranim Adi Komii siirim simiir. Mi biya iya kingiin nwowa, Moses siya Adi Komii siir omaka hindara ini kaigrinu okwosasae mirii. Mi Adi Komii siya siirin hiniina boinki, kira dimin taeminim kara boinmimauuim simiirin sibgu tir. Kara nsiimauuwa, iya kira mhu hir nwowa saair hiriinan. ⁶ Mi taka ii aairarin, Kraisi siya ini prismi biyan inkam komiinan miriyyim mi ini iki miyyim biya prismi biyan inkam komiyyim sim miriyyim ini simiir haiburim. Mi ti hiriinan siyyuin, ta kitibmii boin wina Adi Komii krimiir Wanin siya nimbingiya Kraisi siir krima wakaeyokna apam ya ini biya siya nimbingiya brougae wanwiyaekin sim wakaeyokna apam, ini saair haibura ya tariigina ya ini ywowa. Dimusi rani, ta kitibmii boin wina krimiirin wi saeyar whinkinsiis haiginiuskii. Biyan nimbina krimiir brougae wanwiyaeyim simiir ya krimiir bi sibgu whinkinsiis haiginiuga. Nningaka.

⁷ Mi biyan nimbina saeya iikam imiirin Adi Komii siir whwonkam ida dimin whirki kimbu karam nwokiswo mi Adi Komii siya wi yaeya kitibmii boin win di swoki imbini. Nningaka. ⁸ Adi Komii siya bidi yinokninkinin siyyuin iikam ima tiranin. Mi siya hiniina boinki,

Mhoiyya kara kariir iikamim Isrel hiranim Judami piugana saairim wi yaeya kitibmii boin win swoki imbingii.

⁹ Mi kariir kitibmii boin wina ya wi biyan kitibmii boina kimiir brougae imiir iya kara simiirsi naingwoyimyoka, iya sima nu Isib hir nwowa mi simiirin ha kiyainaniyin saair hiriinan tani. Nningaka. Kara kimiirin wi biya kara kitibmii boina wi saair hiriinan swoki kitibmii boin tani. Nningaka. Dimusi rani, kimiir brougaeyim sima bi sibgu apkim. Mi kara kimiir brougaeyim simiirin ti hiriinan siyyuin digiumii siirsi haimriyyugin.

¹⁰ Mhoiyya iya ta biyan kitibmii boina saeya kigirkakim digworaekwo whiekakim sima digana, saeya digii mi kara Biyan Inkam Komiiyin Isrel kimiir iikamim wi yaeya siyyu boinki, kima napamim. Mi tariigina kara wi kimiir kwoink kwoin iirar kinirkai haiginiugii. Mi kima wi wakaeyoknam nwoki aingwowim. Mi an kara wi kimiir Adi Komii nwoki owim mi wim kima wi kariir iikam nwoki owim.

¹¹ Mi mhoiyya ta ii aairin iikam whiekakim sima kariirin wa ninokninkini. Yipiki inigakim mi yipiki inig karamaeyim sima kariirin wa ninokninkini. Mi ta ii aairin iikamim sima wi simiir nu whirawan iikamim simiirin wi hiniina boin tani, kima Biyan Inkam Komii siir dinokninkin. Nningaka.

¹² Mi kara wi simiirsi naingwo bumbuwu mi simiir dimin biyeyim sima tirim wi kara haiyoprindiyumiigi. Mi kara simiir dimin biyeyim wi simiir swoki aingwo rani. Nningaka.

¹³ Mi biyan nimbina biya Adi Komii siya Moses siir nimbingiya ya ini biyie ywokiya. Whisarii rani, siya krimiir ha boinkin, siya wi yaeya kitibmii boin win swoki imbingi. Krima bidi yinokninkinim ta biyan nimbina ya wi sapi namki, yuis kaba inkamkin kabitkaigiya saair hiriinan. Iriig.

9

Biya prismi biyan inkam komiyyim wraisu nhie arar ninkin imiyyaekin Adi Komii siirin.

¹ Mi biyarin Adi Komii krimiir Wanin siya siir biigibiyan nimbina krimiir brougae wanwiyaeyim Isrel simiir iikamim simiir nimbingikin. Mi siya simiirin siyu Adi Komii siir inig iir hainaniyyim siir boinmauu wakaekin. Mi siya kam imiirin siyyuin omaka Adi Komii siir yaimin dimin nidwokai wakaeya saair miriini siyyuin siir warar mi boinmimauu iripa sima nidwo wakaeyam. ² Mi sima sel omaka ira mirii mi ta omaka saairin bopwoniya huyupkiigi haimii haimiyo whisa ywo. Mi ti haimiyyin huyokiyokaiyaiyan anokar nwowinin, yio ha dapikin, dimin whirki kimbu karamae. Mi diminim pae haingimuhaiginiyyim mi bretim Adi Komii siir ninkin imiyyaeyim yim ini ta maeyaua huyokiyokaiya ini saairar nwokaiyim. ³ Mi sima yuis kwira maeyau kwira huyokiyokaiya haimii whira nwowin siir ano iir yitimwaniu. Mi ta maeyaua ya Adi Komii siirgisiirga, siya nwowika. Mi ta maeyaua huyokiyokaiya saairin inkam nwirki bi swoki amiminika. Nningakinningaka. Mi sima ta maeyaua saairin ha dapikin, dimin whirki bi kimbu miminka. ⁴ Mi dimin nhirim ini ta maeyaua huyokiyokaiya saair hir nwokaiyim. Hiya golni tira aka mi ta hiya saair idwo hirin haua wain piuii miyyikakin siir op aair naokin haingimugiiya, piuii miyyik niusiin whakim ini hir nwokaiyim. Mi miya kwira paeni sima nirimtioninkin miriyya saair idwown sima golni miriigikim mi ya ini hir warar mi inkin okaiya. Mi ta miya sima saairin ha dapikin, nimbini tibmiini miyaka. Mi ta miya saair yainau hirin mobmir kwira golni sima nonkwokwowa ini hir warar ninkin okaiya. Mi ta mobmira saair yainau hirin, naeyim

Adi Komii siya hauuwim iya sima nu siiyin apain siir hir nwowa ini hir nwokaiyim. Mi paekopin biya Eronki si hogwokwo apin, siirin Adi Komii siya tirikikin, yio ini nhwokakar mi okaiyin ta miya aiirin. Mi siya nhiswo Adi Komii siya winkiyo kitibmii boin yayim sim yo ini hirar mi inkink okaiyo. ⁵ Mi ta miya saair idwowin sima Adi Komii siir paekwosimwo nwsa yonkwowokwo haigin hinda nusiimauuwam. Mi sima ti paekwosimo sowiir kigo mi sima boin, Adi Komii siir dimin miyik miyikim paenan niyuaeiyim ini tir nwoowim. Mi ti paekwosim nwiswo hinda nusiimauugo sowa pidgakako. Mi ta maeyaua iikami dimin biye haiyoprimdiyumiya ini sowiir pidga owar yirinugiya mi ti diminin simiir dimin mwokimwowin, kara pi kimiir boinmauu rani. Nningaka.

⁶ Mi mhoiyya sima digworaekwowim diriraerar digim mi pris inkamim, sima ta maeyaua huuyokiyokaiya anoka kingiin nwowa saairin bi siiskim dimin taeminim Adi Komii siir ninkin imiiaeyim. ⁷ Mi biewi biewiyim, prismi biyan inkamin siya ta maeyauwa huuyokiyokaiya dimin whirki kimbu karam nwowa saairin ii kwiruwar namikin. Siya whisarii bi namikin, siya meme bulmakau iini nhieyim, pi simiir hainami Adi Komii siir ninkin imiiaeyam iikamim hinda whaowaeya pridiriraerarim simiir dimin biye imiir haiyoprimdiyumiigiyam. ⁸ Mi Moses siir yayim iikam krimiirin ta maeyauwa Adi Komii siya nwowiya, saair kigninkin apinopkaiyam bi boinkin. Mi ti hiriinan siyuin, Adi Komii siir naeyuun yio krimiir nusiimauugin, iikamim Moses siir yai aair wakaeyoknaim sima wi Adi Komii siiram swoki haiyug naingwo rani, iripa saikar nongwomamair aeyam. Nningaka. ⁹ Mi ta Moses siir yayia ha boina iikamim, Adi Komii siirgisiir maeyauwa huuyokiyokaiya dimin whirminwhirminki kimbu karam nwowa saair kipi napinopkainam. Ya aknaini hainin hindara nusiimauuga krimiir. Mi ta iya pris inkam ima ninkin imiiaeyam, Adi Komii siir ya iikamim simiir kwoinin rirmiiaya simiir bi nwowaiginuga. Nningaka. ¹⁰ Mi yim ti yayim yim krimiir kinsis haiginuwankim, naeyim yim naeyankim mi opa ya kwiaeyanka mi siyuin op whaiu ikin mi krima ti siyu imiir sibgu api mi Adi Komii siya wi ha boini, krimiir piuin, yim piu wadiekim, siyu komii siya boinkiya saair hiriinan. Mi ti digworaekwowim simiir yayim yim krimiir kigiraowankim. Tariinanar tir bwakainakiyin mi wi iya Adi Komii siya digworaekwo whiekakim simiir kigirkakana wadiekwadie nwowi, wi saairar nadigiuiw.

¹¹ Mi Kraisi siya krimiiramim prismi inkamin nitkin siir dimin taemin miyik miyikim simiirin krimiir hauuwam. Mi tariigina ya krimiir bidi yimbiniya mi siya prismi miya bidi miriigikin. Mi siya ini Adi Komii siir oma hiriir yapinopkainamin. Ya ini sel omaka biyan kamim sima tira ini saair haibura. Mi ti Adi Komii siir om winin siirin inkamki bi tirkin, yio nuan diminki waeyao. Yio Adi Komii siirgisiir omin ninomor hiranin siirgin. ¹² Mi iya Kraisi siya naonama siya ini Adi Komii siirgisiir maeyaua dimin whirmin whirminkin kimbu karamae nwowa Adi Komii siyar nwowiya ini saairar yapinopkainamin. Mi siya wraisu nheie bi hainamkin prismi hainin, siir ninkin imiiaeyam. Nningaka. Siya siir nhieya nua naokinauinama saairar haininopkainamkin ta maeyaua Adi Komii siyar nwowiya dimin whirki kimbu karam nwowiya saair hiriirin. Mi Adi Komii siirin saairar ini hauuwu mi siya kwiruwar napinopkainamin, siir nheie aair ninkin imiiaeyam, ini saeyar digi iskiya. Mi siya wi mhoiyya idip idip swoki tir tani. Nningaka. Siya ti siyu hiriinanin minam tirkin krimiir whinkinsisi haiginuwim mi krimiir nanmaiwarkainam. Mi krima wi omwai saikar nwoki waiyayokiyokikaeyamim iinokinokin. ¹³ Mi meme bulmakau iini nhieyim krimiirin wi panina whinkinsisi, ha? Saeya krimiirin wi ti hainina whinkinsisi. Mi iikam nhirim diminin Adi Komii siya boinin, hainin kipi naingwo, sima simiir nonkwowi mi Adi Komii siya simiirin wi ha boini, simiir piua miyik rani. Dimusi rani, sima ti diminin Adi Komii siya boinin, hainin kipi nonkwo, siir bidi yonkwowim. Mi siir piua biye pi hiriirar nwowinaka mipi pris siyar hainiyop nami meme bulmakau iini nhieyim pi whrin min aka ninkin hainiyopnami. Mi mhoiyya Adi Komii siir yayia pa swoki boinkii, sima ini wadieyar swoki okiyim, ti diminin simiir piua wadie sima bidi ywohaiginugiyyim. Mi meme, bulmakauni nhieya ya idan piua wadie saairarar nwoos aiginuwi. Mi Kraisi siya, Biyan Inkam Komiiyin, yio ini meme bulmakau sowiir haiburin. ¹⁴ Mi siir nhieya ini meme, bulmakauni nhieya mi simiir whrin ima, ini simiir haibura. Mi mii bibiyeyim naekak nwokaram nwowiya mi dimin bibiyeyim iikami kwoinau nwokaiyim simiirin saeya bidi haiyoprimdiyumiigiyim. Mi Adi Komii siir naeyuun siirin siyar whindiriraerarkin, yipikin dimin biye whir karamaeyin, siir nhieya saair ninkin imiiaeyam Adi Komii siirin. Mi siir nhieya iikam krimiir whinkinsisi haiginuwim mi krimiir dimin biyeyim simiir haiyoprimdiyumiigiyim wi digar nwowi. Mi krima Adi Komii siir yai aair wakaeyokna apim wi digar nwowi, yipikin omwai waiyayokiyokiyyin iinokinokin. Dimusi rani, siyu whir karamaeka hiriinan tirim.

¹⁵ Jisis siyargin iikamim nuanim mi Adi Komii siya, krimiirar kaoprigi irkakiyin ta kitibmii boin wina krimiiram nita iikamim wakaeyokna apim saair kirie haiginuwam.

Mi nim krīma iikamim Adi Komii siya nimbiniim siir iikam nwowam, krīma wi omwaiya waiyayokiyokii, saikar iinokiinokin. Mi wi dimin kibi kibiyim biya Adi Komii siya nimbiniim wi simiir haii. Dimusi rani, siya Jisis bidi yaowin. Jisis siyairgin iikam krīma mi Adi Komii siya krimiirar kaoprigi irkakiyin ta kitibmii boin wina saair kirie haiginiuwam. Ya mhoiyya nitka iikamim sima wakaeyokna apam. Siya iikamim simiirsi naokin simiir dimin biyeyim sima tirim simiir haiyoprindiyumiigiyan iyya sima biyyan kitibmii boin aiir napim. Mi sima wi saika nwoyokiyokiikaeyami, iinokiinokin.

¹⁶ Mi iyya inkamin omwaiyar niki waiyaeiyin, siya yinisisimim simiir inigim pa wini yokwoni mi dimin taeminim sima mi haiyanim yim iriipi hiriinan pa mi wini. Mi siir mhoiyya iyya siya naonama siir yinim pi yokwo aiira kigmak hid haii. Sima pi hindara priihai priihai rani. Niingaka. ¹⁷ Mi inkamin omwaiyar niki waiyaeiyin mi ta yokwowa siya wina, siir dimin taemin imiir, ya ini hiriyyar niki owa. Mi mhoiyya iyya siya naonami, siya pi haini winnimaugigi digworaekwowim siir yin ima haiyanim. ¹⁸ Adi Komii siya biyyan kitibmii boina saairin wraisuim sima nisomsom aowim mi simiir nhieyim ha naoki-inaiinamim simiirsi kirie haiginiugin. Mi nhieyim iikam imiirin wi simar nwowaiginiuwi dimin taeminim Adi Komii siya nimbiniim simiir haiyamim. ¹⁹ Mi Adi Komii siya siyiu komiyyin Moses siir hauuwim mi Mosesin yio kimidiniya Isrel simiir iikam imiir hauu. Mi ta iyya siya bulmakau haomim siir nhieya opaka yinkin aokaigi twonau. Mi siya paeyakwiyam ha mi hai mi sibsibni pio pariidnamim, ha mi haiyin mi siya ti sibsibni piowim ti paeyakwiyam simakar yin udgi. Mi siya kimidiniyan haunairin op nhieki nwomaiyyin siir hopmaigi. Mi kimidiniya Yokwo Komiiya Adi siir yaigi nwowa Moses siir hauugiya saair iyairpasoknam. Mi siya iikamim simiir piuwim simiir warar yinkin iyairpasoknam. ²⁰ Mi iyya Moses siya yokwo aeya mi iikam ima simiirin ha niyairpasoknamim mi siya simiirin hinina boinki, ti wraisuim simiir nhieyim ti kara niyairpasoknamim, yim ta biyyan kitibmii boina saair kirie haiginiuga, kima Adi Komii siir yai imiir wakaeyokna apim. Mi kima wi yayim Adi Komii siya boinkiyim biya, kima wakaeyokna apam wi simiir wakaeyokna ap. ²¹ Mi Moses siya Adi Komii siir sel omaka saairin iriipi hiriinanar mi iyairpasoknam. Mi digworaekwo whiekakim saair hir nwokaiyyim, iikamim sima iripa haingiriyyu idwokaiyyuwiyim, iyya sima Adi Komii siir inig iir hainaniyyim mi ha diriraerariyyim, simiirin warar mi inkin iyairpasoknam. ²² Mi ta yayia Moses siya winkiya Yokwo Komii saair, saeya hinina boinkika, mi kira ti digworaekwowim simiirin hiriinan niyairpasoknam wraisu nhieni, sima wi dimin whirki kimbu rani. Niingaka. Mi kira nhie simiir niyairpasoknam karam nwowi, saeya boina saair hiriinan Adi Komii siya wi simiir dimin biyeyim wi haiyoprindiyumiigi rani. Niingaka. Iriigi.

Krais siya naeni hanin siir piu aitarar ninkin imiyyaekin Adi Komii siirin, krimiir dimin biyeyim simiir haiyoprindiyumiigiyan.

²³ Mi ti miyyim mi ti nuan digworaekwowim krīma tiriyim yim hindarar niisiimauugim iki dimin kiiingikiniim ninomor kou hir nwowim simiir. Moses siya digworaekwo imiirin wraisu nhieni minam niyairpasoknamkim, sima whauriyina nwowam. Mi ta nhie hiriinana iki dimin miyyikim miyyikim Adi Komii siir om hir nwowim simiirin wi whauriyyan saeya nwowaiginiuwi. Niingaka. Jisis siir nhieya saairga whauriyyan iikam imiir nwowhaiginiuwi. Mi ta hiriinan saairsika sima wi Adi Komii siir om iir asi nami. ²⁴ Mi Krais siya Adi Komii siir maeyaua hiuyokiyokaiya, dimin whirki kimbu karamae nwowa omaka inkamkar nonkwo mairiyya nu tirana, saair omaka yainau nwokaiyyin siir bi napninopkainamkin. Niingaka. Siya Adi Komii siirgisir om iirar namigusamkin. Mi siya ini Adi Komii siir whwonkam ida nidwowa, siir ina inig miyya mi siya ini nhwo krimiiramar kwis boin. ²⁵ Mi biewi biewiyim prismi biigbiyyan iikamim sima Adi Komii siir maeyaua hiuyokiyokaiya dimin whirminwhirminkim kimbu karam nwowa saairin ii kwokwirar napninopkainamkin wraisu nhie Adi Komii siir ninkin imiyyaeyamim. Mi yio Krais siya ta maeyau aiirin idip idip bi napninopkainamkin siir nhie aiir ninkin imiyyaeyamim Adi Komii siirin iikamim simiir dimin biyeyim simiir haiyoprindiyumiigiyanim. Niingaka. Siya kwirkikwiruwar namkin siir nhie aiir ninkin imiyyaeyamim Adi Komii siirin. ²⁶ Mi Jisis siya hiriinan tirkiswo mi siya paeyin hiiniyya nironinikin siirin wi ii kasakasa di naowi. Iyya Adi Komii siya nu siirar nonkwokwokiyyin mi ha nitokiyokigiswo mi wi tariinanar pi yadiginiyin. Mi Krais siya nu tirir nitin, siya ii kwirkikwiruwar nauuni aonikin nu tirin ini saair yowowiskiyya. Mi iyya dig kingiin nwowa, Jisis siya ha nitin mi siya paeyin hiiniyya nironinikin siirin ii kwirkikwiruwar nauuni aoniyyin mi siir nhieya ha naokiinaiiniyya mi siya saairar yinkin imiyyae Adi Komii siirin, iikamim simiir nanmaiwarkeinamim simiir dimin biye imiirsi mi sima Adi Komii siir whwonkam idain wi dimin whirki kimbu karam nwoki owim. ²⁷ Iikam whiekakim sima wa naowi mi mhoiyya sima Adi Komii siir kigi, simiirin wi siyar hidi. ²⁸ Mi hiriinan

siyuuin Kraisi siya ii kwiruwar nao isikikin Adi Komii siirin siyar swoki inkin imiiaenam. Siya siir nheya iikamim simiir dimin biyie biyeyim simiir haiyoprimdiyumiigiyam ninkin imiiaekin. Mi mhoiia siya swoki iti, siya wi iikamim simiir dimin biyeyim simiir haiyoprimdiyumiigiyam nit rani. Niingaka. Siya iikam yipikim siiram wakaeyokna aingwo tibmiyyim mi iia siya nitana sairam nwokwokinim wi simiir nanmaiwarkainami sama siir om hiriir namam. Iriig.

10

Biiyan naeyim sama ninkin imiiaeya, ya dimin biyeyim simiir bi haiyoprimdiyumiigikim.

¹ Mi siyiu komiiyin biia Adi Komii siya hauugiyin. Mosesni, yio diminkidiminim mhoiia nimbiamanin krimiir; aknainan simiir nusiimauugin. Mi biewi biewiyim, pris inkamim sama hiriiririinan naeyim simiir simiirar ninkin imiiaenanae; Adi Komii siirin iikamim simiir dimin biyie imiirsiiyin. Mi siyiu komiiyin Adi Komii siya hauugiyin Moses siir siya wi dig nwo rani, iikamim yipikim Adi Komii siiram nitim simiirin dimin whirki kimbu karam nwowim. Niingaka. ² Mi ti digworaekwowim Adi Komii siir sama ninkin imiiaeyim iikamim yipikim Adi Komii siir inig iir hainaniyim simiir dimin biyeyim simiir kwoinaw nwo kaiyim simiir digikiswo mi sama wi yaeya nae di swoki inkin imiiaeyi Adi Komii siirin simiir dimin biyeyim simiir kwoinaw nwo kaiyim simiir digiyamin. Niingaka. Dimusi rani, simiirin wi dimin biyiekak diyowoi. ³ Mi iia sama hiriiririinanar ninkin imiiaenanaeyim biewi biewiyim mi iikamim pa swoki aingwoki, dimin biyeyim sama tir imiiramim. ⁴ Sama ti hiriinan siyiuin ii kasa kasa bi tirkim. Dimusi rani, Adi Komii siya bidi yinokninkinin bulmakau meme ini nheeyim, iikamim simiir dimin biyeyim wi saeya digi rani. Niingaka.

⁵ Mi iia Kraisi siya nitam naingwowa siya Adi Komii siirin hinina boinki, Kira iki siyiuin iikamim wraisu sama nisomsom inkin imiiaeyin kiriir siiramim kira maingimaiga nwo rani. Mi kariirin kira piugak hiriinansi nwoaiginugin.

⁶ Mi kira wraisuim kiriir hai aiir haigin anagiyim mi dimin taeminim sama ninkin imiiaeyim kiriir, simiir dimin biyeyim sama tirim simiir digiyam, kira simiiramim maingimaiga bi nwokim.

⁷ Kara Kraiskin, kara kimiirin pi hinina boini, Adi Komii, kira kariir kigi, kara tisi tapi nwowin. Kara digworaekwo whiekakim kira naingwowim simiir tiram tiri, biia sama winboinkiya kariirin kiriir Yokwo Komii aiir sair hiriinan.

⁸ Kraisi siya biia hinina boinkin, kira ini yimiiyuwin iki diminpai diminpaiyim, inkamki ninkin imiiaeyim kiriir simiirin. Mi kira wraisuim kiriir hai aiir haigin anagim kiriir ninkin imiiaeyim iikamim simiir kwoinaw nwo kaiyim dimin biyeyim simiir digiyam, yim ini mi imiyyuwim Kraisi siya ti simiirin hinina boinkin. Mi yio siyiu komiiyin Moses siya winkyin Yokwo Komii yio ha boinkikin hiriirar tir. ⁹ Mi mhoiia siya ti yai imiir boinkiyin mi mhoiia siya Adi Komii siirin hinina boinki, Adi Komii kira kariir kigi, kara tisi tir nwowin. Kara digworaekwo whiekakim kira naingwowim kara tiram, kara simiirin wa tiri. Mi yim ti yai hiriinanim yim krimiir boinmauu wakaekim. Biiyan siyiuin nae iikamim sim ninkin imiiaeyin Adi Komii siir, yio Kraisi siya bidi digiyin. Mi simiir igsopa ini siyar yokwokairinanaowidin. ¹⁰ Jisis Kraisi siya dimin taeminim Adi Komii siya naingwowim siya tiram siya simiir wakaeyokna tirkin. Mi siya kwirkikwiruwar naokin siir piu sair ninkin imiiaeyam Adi Komii siirin. Mi siya iikamim siir siyiu iir napim, simiir dimin biyeyim, wi simiir nwoki digiyim. Mi sama Adi Komii siir whwonkam idain wi dimin whirki kimbu karamae nwoki owim.

¹¹ Mi pris inkamim sama mi Adi Komii siir omaka aiir nokwo miriyyim mi nonkwo inkin imiiaeyikim Adi Komii siirin, sama inokinokin hiri hiriirar tirkim. Mi ya tariigina iikam krima tirim dimin biyeyim simiir haiyoprimdiyumiigiyim wi dig nwo rani. Niingaka.

¹² Mi yio Kraisin yio siyar ninkin imiiaekin mi ta sairin kwiruwar tirkikin. Mi iikamim simiir dimin biyeyim ini saeyar haiyoprimdiyumiigiyim. Mi ta ii kwiruwa siyar tirkiya, inokinokin wi saeyar nwoyokiyokii. Mi ta sair mhoiia siya ha nini idwougin Adi Komii siir ina iniig miyan. Dimusi rani, siya Adi Komii siir hiriinan inkam komiigin. Digworaekwo whiekakim, siyar kigirkakikin. ¹³ Mi siya ini Adi Komii saika hirar nidwo kaoraraowin iia siir sau omomin Adi Komii siya hanurnninkin haiginugii. ¹⁴ Krima bidi yinokninkinin, Jisis siya kwirkikwiruwar naokin siir piu aiirin Adi Komii siir ninkin imiiaeyamin. Mi siya iikamim yipikim Adi Komii siya haiyoprimdiyumiigiyim simiir dimin biyeyim, simiirin dimin whirki kimbu karamaeyin siya nwoaiginugin. ¹⁵ Mi Adi Komii siir naeyiuin krimiirin ti hiriinan dimin iirar mi boinkin. Mi biia siya hinina boinkin,

¹⁶ Biyan Inkam Komii siya hiniina boinkin mi iki iyim mhoiya nitim kariir kitibmii boina wi ilkamim simii hauuwi. Mi ti kariir siyiu komiiyin wi simiir kwoinkikwoin imiirar kinirkai haiginiuwu. Mi sima wi saiir saiira nwoki aingwokwonanaeyim.

¹⁷ Mi siya yai nhirim ina swoki boinkiyim, siya hiniina boinki mi kara dimin biyeyim simiir kwoinau nwokaiyim, wi simiir swoki aingwokwomimin tani mi siyiu biyeyin, sima tiri ikin. Niingakinngaka. ¹⁸ Krimiir dimin biyeyim Adi Komii krimiir Wanin siya bidi haiyopriimdiyumuigiym. Mi iikamim Adi Komii siiramin wi swoki inkinimiyaemimin tani. Niingaka. Yio hiriinan siyiuin yio bidi digiyin. Iriig.

Krima Adi Komii siiram daingwo tibmii kan mi saika damasukikin.

¹⁹ Mi ti kariir akamim, krima Adi Komii siirgisiir maeyaua siya nwowiwa dimin whirmin whirminki kumbu karam nwowa saiirin wa napninpokai nami. Dimusi rani, Jisis siya paeyin hiiniya nironinkinin siir naowin mi siir nhieya ha naokiinainiya mi krimiir dimin biye biyeyim ini saeyar yinakiyim. Mi ta hiriinana sairsika siya krima nhwo kwisboinkii mi krima hiriirin wa napninpokainami. ²⁰ Mi ta siya naonama, siya minam naonamkin krima Adi Komii saika nwoki boinaiyim. Mi ya tariigina ya hiniinga ta yuisni hanin bopwoniya siya ninikiwitkiya krima napninpokainamim maeyaua Adi Komii siya nidwokaia dimin whirki kumbu karamae nwowa krima namsi saiir nitimwaniuwa ya ini siir piu aeyar niyoknamnan ywowa. ²¹ Mi krimiir bigibiyan, prisin, siya ini omwaiyar swoki waiyain. Mi siyairgin, digworaekwo whekakim, Adi Komii siir om hir nwowim. Mi iikamim siiram naingwo tibmii kinim mi siir yinisim nwowim simiir kigirkakanin. ²² Jisis siya siir nhie aiirar niyairpasoknamkin ilkamim krimiir kwoinau nwokaiyim dimin biyeyim simiir haiyopriimdiyumuigiym mi krimiir kwoinim rirmiya nwokiyim. Mi siya krimiirin op miyikimiyik aiirar baptais haiginiugin. Mi ta hiriinana sairsika krimiir piim whauriyina asi nwokim. Mi tariinanin krima Adi Komii siir kingiinin wa nwoki amim. Dimusi rani, ti hiriinan diminin Jisis Kraisi syar tirkin. Mi krima kwoin biyeyim krimiir kwoinau nwokaiyim niksisaeyim simiirin wi asi niuguskii. Mi krima Adi Komii siiramar dinmininkin, ta krima tira saiir hiriinan. Mi krima kwoin whirua saikar dwo. ²³ Krima digworaekwomim krima naingwo tibmiiyim simiiramin sibgu wakaeyokna ap. Krima simiirin digiumii kipi haimriiyiu. Dimusi rani, krima bidi yinokninkinim digworaekwo whekakim biya Adi Komii siya nimbimim siya simiirin wa tiri. ²⁴ Krima, krimiir iikam nomiiyawim naingwo tibmii kinim simiiram daingwo. Mi krima irni nwirni dinan whinkinsii ankinsiina. Mi krima irni nwirniyamir timi aingwokwo. Mi irni nwirniyin siyiu miyikimiyik aiirar timi tir. ²⁵ Mi krima siyiuin iraka nwiraka haingiriyiu owiyin Adi Komii siir inig iir hainam siir kipi haibur. Niingaka. Iikam nhirim yim ti siyiu hiriinanin siir bidi haiburgigim. Mi nim krima wi hiriinan kipi tir. Dimusi rani, siya Kraisi siya swoki itana ini kingiin nwowa mi krima irni nwirni whinkinsiiamin manan mirii.

²⁶ Mi krima ta Jisis Kraisi siya naonama ilkamim simiir dimin biyeyim simiir haiyopriimdiyumuigiym, krima saiir yaimwokiayimwo aiirin bidiyar iki wakaeyim. Mi krima siyiu biye krimiir kwoinkar swoki aingwo tiri mi Kraisi siirin digiumii ha haimriiyugigi mi yaeya inkam nwir karamaeka, siir nhieya saeya simiir niyairpasoknamim Adi Komii siir ninkin imiiaeyam, krimiir dimin biyeyim simiir haiyopriimdiyumuigiym. Siyiu whir karamaeka. Niingakinngaka. Sima wi hiriyyar nwowi. ²⁷ Mi krima ta yaimwo aiirin hindara nimiiyu iugusami mi mhoiya krima wa nididi Adi Komii siya boinwokiopnatkaigisiyin mi siya nitnoudnankaigisiyin paeya. Mi krimiirin wi maeyauwa iikamkim, sim niurimtiokaigiiya wi saiir hiriir kabitnouwidnankaigii. Mi simiirin wi hiriyyar niurimtiokaeyami inokininokin. ²⁸ Krima bidi yinokninkinim nwis nwoimgi kigii, inkam nwirin Moses siir siyiu iir nap karam nwowi mi Isrel simiir iikamim, simiir biyanim sima siirin wa donkwo. Mi siirin wa dipimpar aoki. Mi sima wi siirsi kipi haigwo. ²⁹ Mi kima panina naingwowi iya ilkamim sima Adi Komii siir yinisimim digiumii siir haimriiyugigi mi Adi Komii siya simiirin wi panina tiri, ha? Siya simiirin wi hik prasae prasae hau rani, wi hindara nonkwobumbuninkin iuguskii. Mi ti simiir siyiuin Adi Komii siir yinisimim digiumii siir haimriiyuun yi sima hiniina boini, ta Jisis siya naonama paeyin hiiniya nironinkinin si mi siir nhieya ha naokiinainiya ta kitibmii boin aiir kirie haiginiuwam mi sima ha boinkim ya tariigina ya dimin komii rani. Mi sima siyiu kibiyin Adi Komii siir naeyu ieya tirin krimiir siirin ini hindara yitkinisugiyin. Mi ti siyiu hiriinanin sima tirin yio miyikimiyik rani, ini biyeki biye ywowin. Mi Adi Komii siya simiirin wi hik asi hauuwi. Mi simiirin wi asi nonkwobumbuninkin iuguskii. Mi Jisis siya naonama mi siir nhieya ha naokiinainiya, siya hiniina boinkin, kima ta saiir wakaeyokna ap. Mi Jisis siir nhieya krimiirin saeyar whinkinsii haiginiugin mi krimiir dimin bibiyeyim saeyar haiyopriimdiyumuigikim. Mi krima dimin whirki kumbu karamae asi nwokim. ³⁰ Krima bidi yinokninkinim yaiya Adi Komii siya boina ya hiniinga, kara iikamim siyiu biye kariir

tiriyim simiirin wi yamdiyar swoki tiri. Mi yai gwira siya mi boina ya hiniinga, Biyan Inkam Komii kara kariir iikamim simiirin wi kara hidi dimin taeminim sima tiriyim simiirsi. ³¹ Mi Adi Komiiyin, yipikin omwai waiyayokiyokiiyin, siya wi iikamim siyu biye siir tirim wi simiir hidi. Mi ti dimin hiriinanin wi dig siya nwo haiginiu rani. Niingaka. Mi yio hiriinan diminin, simiirin wi nidid praseae praseae nwo rani.

³² Kima dimin taeminim biigi bi kimar wakaeyim Kraisi siir mi ha wakaeyokna naingwo tibmii kaniim, simiiram ti swoki haiyug naingwo. Mi kima naingwo tibmii kana saair mhoyiya dimin biye kasa rani, kimiir naingwo tibmii air tirbuwanim. Mi yim ti hiriinan dimin biyeyim sima wi kimiir nikwowaisii rani. Niingaka. ³³ Mi ii nhirim iikam nhirim pi kimiir mi igbumbuwi. Mi siyu biye pi kimiir mi tiri iikamim simiir whwonkam idain. Mipi kimiira mi iewaiyuwi. Mi ii nhirim kima bidiyar mi kigim iikam nhirim iki iikam miyikim simiir tirim siyu biye. Mi wim kima simiir whinwo, kirie sima nwowam. ³⁴ Mi kima iki iikam miyikim iikam iki iikam biyeyim omaka hiuyokiyokaiya, sima hugripkikikaiyim simiiriyin naingwoyiyok praseae bi kinkim. Mi kima iikamim kimiir dimin imiir tauae haiyim io bi nwokim. Niingaka. Mi ti digworaekwowim ini simiirar mi kigninkin haigiyim. Dimusi rani, kima bidi yinokninkinim, Adi Komii siya kimiiramim dimin miyikim miyikim imiirar haiginin mhoyiya kima haiyamim. Mi ti digworaekwowim ini ti digworaekwowim sima tauae hainamim kimiir waraurankin ini simiir haiburim. Mi yim ti digworaekwowim wi hiriyyar nwoyokiyokikaeyami. ³⁵ Biya kima kirieyar nwokim mi Adi Komii siir siyu iirar sibgu apkim. Mi kima wi kipi nidid dimin biyeki kimiir tirbuwam tiri. Kima bidi yinokninkinim mhoyiya Adi Komii siya wi siir dimin kibiki kibi iirar hauugi yipiki siiram sibgu wakaeyokna naingwo tibmii kaniim simiir. ³⁶ Mi kima sibgu donkworinu mi Adi Komii siir yai imiirarar wakaeyokna ap. Mi mhoyiya kima, digworaekwo whiekakim Adi Komii siya nimbingiyim simiir mirii digi mi siya kimiirin wi dimin miyiki miyikim siya nimbiniim yipiki siiram wakaeyokna aingwo tibmii kaniim wi simiiram hauugi. ³⁷ Kima kirie dwo. Dimusi rani, Adi Komii siir yayia Kraisi siir win boinkiya Yokwo Komiiini siya hiniina boinkikin,

wi iimwan mwan rani, siyarin wa swoki kwiti. Siya wi ii hoimgak nwo rani.

³⁸ Iikam miyikim miyikim yipiki kariiram naingwo tibmii kaniyim sima inok inokin wi omwai kanakar waiyayokiyokii. Mi kimiir nhirim kariirin digiumii haimriiyuwi mi kara wi maigimaiga kimiiram nwo rani. Niingaka.

³⁹ Krima iki iikamim digiumii Adi Komii siir haimriiyuwiyim simiir hiriinan tani mi Adi Komii siya krimiirin wi ha nonkwobumbuninkin tani. Niingaka. Mi nim krima iikamim Adi Komii siir yai air wakaeyokna apiyim krimiirin wi siya whinkinsis haiginiuwi mi wi siya nanmaiwarkinaei. Iriig.

11

Siyyiin krima naingwo tibmii kaniinan siya.

¹ Naingwo tibmii kaniya hiniinga mi iya krima dimininim Adi Komii krimiir Wanin siya boinim, simiiram naingwo tibmii kani mhoyiya nimbiamanin mi krima hiriyyar naingwo tibmii kani, sima wa nimbiamim. Mi krima tikiinim nitim simiiram asi nwowi. Krima simiir kig rani mi krima hiriyyar naingwowi, sima ina nwowim. Dimusi rani, Adi Komii siya bidi boinkiyin, sima ina nwowim. ² Mi biya, brougae nhirim sima Adi Komii siiram naingwo hiriiru kiging mi siya big nasmirwaiya simiiram asi nwokin.

³ Krima hiriyyar naingwo tibmii kani, digworaekwo whiekakim siya boinim, yim kaimwokinaigim. Krima bidi yinokninkinim, iya nu ninomor sowa nimbiamana Adi Komii siya hindara yai ara boinkin. Mi sowa ina yimbimbiyamwo. Digworaekwo whiekakim ti krimar kigim yim Adi Komii siyar tirkikim mi ti digworaekwowim, siya nonkwokwowim krima bi kigim, siya panina namisi onkwokwokin.

⁴ Mi inkam nwirin, siir inigin Ebelkin, siya Adi Komii siiram naingwo tibmii kiging mi siya dimin taeminim Adi Komii siir asi ninkinimiiyaekim. Mi ti siya ninkinimiiyaeyim, yim ini siir yaowaeyin Ken siya ninkinimiiyaeyim ini simiir haiburim. Adi Komii siya hiniina boinkikin, ti naeyim siya ninkinimiiyaeyim wadieki wadielim. Mi Adi Komii siya siir boinki, siya dimin whirki bi kimbugin. Whisarii rani, siya siir siyu iir sibgu apkim, siya tira saair hiriinan. Mi bidi bidiniyarin, Ebel siir naingwo tibmii kana ha nwowa mi siya ha naonamkin. Mi ti yayim Yokwo Komii saeya boinim dimin taeminim siya tirim simiir, yio krimiir niisimaugim, piki hiniin dimin ikin krima tiriyim, Adi Komii siya maigimaiga krimiir nwowanim.

⁵ Inok siya bi naonamkin. Dimusi rani, siya Adi Komii siiram naingwo tibmii kiging mi Adi siya siirin siyamar asi nikunamkin. Mi iikamim sima siiram ha hansirnaeiyim, sima siir bi swoki kigiminkinim. Niingaka. Dimusi rani, siirin Adi Komii siyar bidi yikunamin.

Mi Adi Komii siya siir yaiya sima winboinkiya Yokwo Komii saiiir, saeya hinina boinkika. Mi iya siya siir niki iktunam karam niki owa, ninomor koua hirir mi dimin taeminim siya tirim, siirin maingamairga simar nwowaiginiugin siiramim. ⁶ Mi yipiki Adi Komii siiram naingwo tibmii kiin karam nwowim mi dimin taeminim sima sibgu tiriyim, Adi Komii siya simiiramim, wi simiiram maingamairga rani. Nningaka. Mi yipiki Adi Komii siiram naingwowin, siir siyu iir sibgu apim mi mhoiyya siya dimin miyik miyikim wi ti iikamim, yipiki siir siyu iir sibgu apim wi simiir hauuwi.

⁷ Mi bidi bidiniyarin ta ii aairin, iya Adi Komii siya Noa siir boinkiya mi siya siirin hinina boinkikin. Dimin biyye whirin wi sipi nimbiamim mi ti diminin, yio opud naoki. Mi Noa siya ti digworaekwowim simiir bi niki kigim. Siya hindara naingwo tibmii kuingin digworaekwowim Adi Komii siya boinin siir, sima wa nimbiamim. Mi siya siyaliya ira yonkwokwo mi iya siya saiiir nonkwokwo digiyin mi siyar kigi, opud naowo, nii okwonaniyo. Mi siya mi siir wiyin ima simaniiyin ina yapinopkainamim. Mi simaniiyin ini siyainau hirar ywokaiyim. Mi sima paninsi yaosi. Siya iikamim siyu bibiyye tirkaeyamim simiir niisiimauugin. Dimusi rani, siya siyairgin Adi Komii siir yaiya saiiir wakaeyokna naingwo tibmii kiin. Mi yim sima. Nningaka. Mi Adi Komii siya ha boinkin, Noa siya inkam wadiekwadie ieyargin. Dimusi rani, siya siirgisiir yai aairar wakaeyoknakim.

⁸ Mi Ebrahim siya yaiya Adi Komii siya boinkiya siir, siya saiiir wakaeyin mi siya hiriyar yaingwo tibmii kiin, ta yaiya yai kaimwowaigra. Mi siya siir om iir ha haiburgigin mi siya kimidiniya om whira yam. Omin Adi Komii siya siir hauwanin siir. Mi omin Ebrahim siya namanin, siya bi ninokninkin. Siya Adi Komii siiram naingwo tibmii kuingin mi siya asi namkin. ⁹ Ebrahim siya Adi Komii siir yai aairam naingwo tibmii kuingin. Mi siya ti omin Adi Komii siya boinin siir asi nakripkii whiniugin. Mi siya amir omaka saiiirarar nitkin whinkin, inkamin nu op karamaeyin hindara priyakiiririyin siir hirinan. Mi Aisak siya mi siir yinisim ieya Jekop yoniyyin iriipi amir omaka saiiirarar mi itkin whinko, Ebrahim siir hirinan. Mi yo sowa iriipi hirinan wi ti hirinan digworaekwowim Adi Komii siya nimbiniim Ebrahim siir, wi simiirar mi haii. ¹⁰ Mi Ebrahim siya amir omaka saiiirarar whwonkaigin. Dimusi rani, siya Adi Komii siiram nwokin, omin siya miriikwokin, siir namim. Mi tiki omin yio hiriyar nwoyokiyokiikaeyamikin bi digikin. Nningaka.

¹¹ Sera saeya bidi yaingwo tibmii kina. Mi saeya ta yaiya Adi Komii siya boina, saiiir saira naingwokwo nanaeka. Saeya waibiyie bidiyar ywowa mi ta saeya naingwo tibmii kina mi ta saeya naingwokwonanaeiyi Adi Komii siya saiiirin yinkak saiiirsayar nwowaiginiugin. Siya hirinan asi tirkin, saeya bidi yaingwo tibmii kina, digworaekwo whiekakim siya nimbiniim biya sima wa nimbiamim. Siya hinina boinkikin, kowiir yiniyyim sima wi kasa kasa nwo rani. ¹² Mi ti inkamin siya waibiyie bidi ywowin. Mi siya wi yiniekek nwo rani. Nningaka. Mi siirin wi Adi Komii siyar tirki mi siya wi yinisim yinkamiyinar niyoninkini. Mi mhoiyya kirir pugana wi kasa kasa nwo rani, sima wi yabsiyyinan nwo mi wi nauunim ninomor kouanin sim hinin nwo mi. Mi iikamim simiir mwainim wi dig nwo rani. Nningaki nngakina.

¹³ Mi yim ti iikamim yim bidi yaonamim. Mi sima ina naingwo tibmii kiin, ti digworaekwowim Adi Komii siya nimbiniim siya tiram, simiiramim mi sima ti digworaekwowim Adi Komii siya boinin sima haiyam, sima simiir bi niki haigim. Mi ti digworaekwowim siya simiir hauuwam tirim, yim simiir niisiimauugin. Mi sima maingamairga komii ti simiiramar nwo mi. Dimusi rani, sima bidi yinokninkinim triuginim siya wa tirki simiiramim. Mi sima hinina boin, ti nuin, ti krima nwowin, yio krimiir nugi nu rani. Nningaka. Mi krima ti tir nwowim, ini inkamin nu op karamaeyin, hindara priyakiiririyin ini siir hirinan nwowim. ¹⁴ Mi iikamim ti hirinan yai boiniyim yim krimiir niisiimauugin. Sima ina niki idwo kaoyokiyokiyim, nu maeyau miyikamin sima nwowamim. ¹⁵ Sima kwoin karamaekim, omin sima nhin haiburgigin siiram swoki amim. Nningaka. Mi sima siiram swoki nhinami, siir swokini waiyuam, sima wi swoki nhinkisaekimrae rani. Nningaka. Sima wi hirar nwokripkaii. ¹⁶ Mi sima ti omki omin ninomor kou hir nwowin, omin Adi Komii siya nwowin, siir siiramar naingwokwonanaeikin. Mi ti omin ninomor kou hir nwowin, sima hiriyar naingwowi, ini ti omin nu tiranin ini siir haiburin. Mi sima ti omin ninomor kou hiranan siir siiramar naingwokwonanaeii siir namim. Mi sima Adi Komii siirin hinina boinki, kira krimiir Adi Komiiigin. Mi Adi Komii siya ta yai airsiyin bi nididgin. Nningaka. Mi Adi Komii siiramim minam naingwo tibmii kiin, siya om kibiyin simiiram bidi tirkwokin, sima nini owouwam.

¹⁷ Bidi bidinanin Adi Komii siya Ebrahim siir kinankiugin. Mi siya Ebrahim siirin hinina boinki, wa kirir yinisimin Aisakin siirin disomaoki mi wraisunan kariir winkin imiyyaeki. Mi Ebrahim siya ti yinisim nwiruwan Adi Komii siya niki imbinin siirin ini wraisunan siirar swoki inkim imiyyaekiyin Adi Komii siiram. Mi Ebrahim siya pi naingwo tibmii kuingin mi siir kwoinin whirua ha nwokiyin mi siya hirinan asi diriraerarkin siir yinisim iirin.

¹⁸ Biya Adi Komii siya Ebrahim siirin hinina boinkin. Mhoiyya kiriri piugana komii nwowi mi kiriri piugankipiugan aiirin wi Aisak siir yinisimim simakisima nwo iski ingakin. ¹⁹ Ebrahim siir kwoinin whiruarigin, siya hinina naingwokin. Adi Komii siya siir yinisimin Aisak siirin wa swoki hidninsin idwowi. Mi Ebrahim siya siir yinisim iirin ini Adi Komii siir yai aiirar wakaeyokna diriraerarin. Mi siya hiriinanar mi tirin, ini kaimwovar mi owin. Mi Adi Komii siya Aisak siirin ina swoki hauugiyin siir adin Ebrahim siirar. Mi Aisak siya naoni haninaka, Adi Komii siya sibsibin ira hauukiyyugi mi Aisak siya bi naokin, ini ti sibsibieya yao iskiyin.

²⁰ Aisak siir kwoinin whiruwar nwokin digworaekwowim Adi Komii siya nimbinim sima wa nimbiyami. Mi Aisak siya siir yinisim nwoiso Jekop Iso sowiiram in ha nikiunain mi siya sowiirin piuai miyikim miyikim ina yikumamauuwim, siir kwoinin hinina naingwo tibmii kingin ti digworaekwowim wa nimbiyami.

²¹ Mi iriipi hiriinan Jekop siya Adi Komii siirin naingwo tibmii kingin. Mi iya siya nwo kingin nwowin mi siir piuai miyikim miyikim ina yikumamauugikin Josep siir yinisim yinkamiyin nwoiso sowiir. Mi siya siir paekopin siir ha haiyin mi siya ina huuugu okwokiya. Mi siya Adi Komii siirin ina yokboinmamaigiyin.

²² Mi Josep siya Adi Komii siiram naingwo tibmii kingin digworaekwowim Adi Komii siya nimbinim sima wa nimbiyami. Mi iya siya naonam kingin nwowin, siya siir yinisim imiirin hinina boinimmauugik. Mi mhoiyya Adi Komii siya Isrel kimiir iikamim simiirin nu isib tiranki nikiunami mi ta ii aiirin sima kariir kumwo imiirin wi warar hainop hainam. Mi maeyaua sima nini owiwi mi wi hir ti swoki haingikaiyu.

²³ Mi Moses siir yopi adu sowawaiyin pi naingwo tibmii kingo, Adi Komii siiram in. Mi siya sowiirwaiyin wa whindiriraeri. Mi mhoiyya yopiyya Moses siir naokainakiya mi sowawaiyar kigi yinisim yinkamiyin bimbuiwi rani. Mi sowawaiyin yaiya biya inkam komiyyin nu kigiriraowiyin Pero siya boina yinisim yinkamiyin naokainaei mi wi disomsom aokao, sowawaiyin sairsi bi nididko mi sowawaiyin ti yinisim iirin bi nisomaokin. Nnngaka. Mi sowawaiyin ti yinisim iirin bwanim whoima haigiprakai.

²⁴ Moses siya Adi Komii siiram naingwo tibmii kingin, siya hinina naingwokin Adi Komii siya wi saika nwowi. Mi siir iikamim Isrelanin simiirin wi siyar whinkinsiis haiginiuwu nu Isib hir haiburgigamin. Mi mhoiyya siya komii namwo iuwun mi siya ini borisopin sima siirin nu Isib hiran inkam komii nikiuwim. Mi inkam komii Pero siir yinisim yinugiyina sairi yinisim nikiuwim, yipika siir haigiyu imiyyaeya. ²⁵ Mi Moses siya iikamim Isrelanin Adi Komii siir isidin simaka nwowamar tiri mi hik simaka ninkin haiyama mini. Mi ta ii aiirin nu isib hiran iikamim sima hik prasae prasae bi hauugin mi siyu miyik bi mi tirkin, Isrel simiir iikam imiirin. Mi siya pi borisopkin inkam komiinan nidwomamairim nu Isib hiran mi Adi Komii siirin digumii haimriiyugigim. Mi ti siyu bibiyie whiekakim yim ii priei maingimairga rani. Nnngaka. Yim simiirin ii haruwa sairara maingimairgaki mi siya ti siyu biyie imiirin pi borisopi. ²⁶ Mi siya hinina naingwokin, Kraisi siya niti mi digworaekwo miyik miyikim siya siir iikam imiirin wa hauuni. Mi siir kwoinin hinina naingwokin, siya siir iikamim Isrelanin simakar dinkin o. Mi siya Isib simiir iikam ima nigbumbuwa siir sairsi bi naingwoiyimokin. Whisarii rani, siya hiriyyar naingwo tibmii kuni, siya hik Kraisi siir inig iir mi haiyin, ini mi owin. Siir kwoinin ha naingwokin digworaekwo miyik miyikim Adi Komii siya siir hauuwi, yim wi umir digworaekwowim nu Isib simiirin wi simiir haiburi.

²⁷ Moses siya Adi Komii siiram naingwo tibmii kingin. Inkam Komii Pero siya wi dig nwo rani, Adi Komii siirin. Mi siya asi haiburgin nu Isib siirin mi siya ina yamin, siya inkam komii Pero siya nwowa iowa siir siya sairsi bi nididgin. Mi Moses siya kwoin whisair bi nwokin siir kwoinin ini kirieya ywonamin, siya bidiya yinokninkinin Adi Komii siirin inkamki bi kigikin. Nnngaka. Mi siir kwoinin hinina naingwo tibmii kingin, Adi Komii siya ini saika nwowin mi wi siyar whinkinsiisi. ²⁸ Adi Komii siya Moses siirin hinina boinki mi kira sibsib haomin ira hai mi siirin pa disomao mi siir nhieyim Isrel iikamim kimiir omako ano migmig imiir srieiyop. Mi mhoiyya iya paekwosimin yinisim yinkamiyin yinaomiyinan sim nisomsom aowiyin Isib simiir yinisimim imiir siya niti mi siya nhieyim kimiir ano nwowim simiir kigi mi wi ti omakaim simiir iikamim kimiir yinisim imiirin wi wara nisomao rani. Mi Moses siya ta Adi Komii siir yai aiiram wakaeyokna naingwo tibmii kingin. Mi ta ii aiirarin Moses siya ii komiyya wou nikwo aeiya sairar nikwo ae bwakainakin.

²⁹ Mi Isrel simiir iikamim sima hiriyyar naingwo tibmii kingin Adi Komii siiram in, simiirin wi siyar whinkinsiis haiginiuwu, iya sima ta whi komiyya solwara sima dapiya retsi saeya ninkiyakiyim mi sima wa nwoki apnaidamim mirmiyya. Ti haimii haimiyo ninkiyakiyo sowiir bopwovar. Mi sima siyuin iikamki napiyin opmin nokwo nhuu karam nwowiyin siir hiriinan napnaidamkim. Mi sima wi ta sairsi nao rani. Nnngaka. Mi

mhoiyya nu Isib hiran kamim ha swoki siunamim simiir nisomsom aokaowam mi ta opa ha swoki inaparnananiya, simiirin ini saeyar kairimdupu aokaokiyim.

³⁰ Mi Isrel simiir iikamim sima hiriyyar naingwo tibmii kiingim, Adi Komii siya simiirin wa whinkinsiiis haiginiuwu, Jeriko simiir iikamim simiir hainurur haiginiuwim. Mi sima om Jeriko siirin iiyim iriyyar kwisa yapyokiyokai. Mi mhoiyya simiirin Adi Komii siya whinkinsiiis haiginiuwu. Mi hira om komii iir nidyokiyokaiya omomsi ina nhimnhinki iuguskiya. Mi sima ina yinsiin ansiininoop kainamim iikamim simiir nisomsom aokaowam. ³¹ Mi wig ira Rehap nikiuwiya biyya saeya hii nanaeyan wig nwoka mi saeya hiriyyar naingwo tibmii kiinga, Isrel simiir iikam imiirin wi Adi Komii siya whinkinsiiisi mi sima Jeriko simiir iikam imiirin wi yamdi kwiruwa sima simar hainurur haiginiuwu. Yio ti om komiyyin, ta wiga saairar om komiigin. Mi Isrel simiir inkam nwiso tirnankaiyam nimprio amwo sowiirin saeya haigiprakaigigo. Mi mhoiyya ti om komii Jeriko hiran iikamim Adi Komii siiram naingwo tibmii kin karam nwowim simiirin sima hainwhrwoimginki. Mi sima ta wiga Rehap nikiuwiya saairin wara bi ninkin haingim saairin ini hiriyyar haigwonaowida.

³² Mi kara iki niuwii nhirim kimiirin pi wara boinnimauu rani. Niingaka. Mi kara kimiirin Gidion, Barak, Samson, Jepta, Devid, Samuel mi profet inkam ikim, kara simiir niuwii iir boinnimauuwu, pi haruwa haruwa namki rani. Niingaka. ³³ Mi ti kamim yim Adi Komii siiram naingwo tibmii kiingim mi sima iki omom omoman iikamim simiir asi hainurur haiginiugim. Mi sima siyiu miyyik iirar tirhaiginiugim. Mi sima dimin taemin miyyik miyyikim Adi Komii siya nimbiniim simiirin, simiir asi haigim. Mi sima laion simiir yayiim hiriinan asi mi okmwim tipkripkaigim mi sima simiir paninsi mi aesi. ³⁴ Mi iikam nhirim naingwo tibmii kin karamaeyim, iikamim naingwo tibmii kinim simiirin sima kiyitkaigalki paeya nudkwakwa saair. Mi simiirin paeki bi swoki iumiminkim mi ha bi naonamkim. Mi inkam nhirim simiir nisomaowamar tirkim mi sima ini yidamim. Mi sima, simiirin paninsi yisomsom aokaosi. Mi ti kamim sima kirie karamaekim mi simiirin kirie Adi Komii siyar hauu haiginiugim. Mi iikamim omom omomanim sau sima ninit yokiyokiyamim. Mi simiirin sima hainurur haiginiuwim mi sima ina yidam ninookiyim.

³⁵ Mi wig nhirim naingwo tibmii kinim, iya simiir yinkamkim naowiyim mi ta simiir naingwo tibmii kina Adi Komii siya simiir yinkam imiirin saairsiyar swoki hidninsiin idwowe ie hirankin. Mi iya omomkim nitiyim, ti iikamim naingwo tibmii kinim, simiirar mi simiirin, pi sima nini ipimpar onkwobumbuninkin haiginiugigi. Mi sima, simiirin pi hiniina boini, kima kimiir Adi Komiiyin digiumii siir haimriiyugigi mi krima kimiirin pi rirmiyya nwoki mi yim ti iikamim naingwo tibmiiyin, yim sima hiniina naingwokim, krima naonami, krima wi ie hirankar swoki insiin idwowi. Mi wi omwai Adi Komii saikar swoki waiyayokiyokwii. Mi sima ti simiir sau omomim pi simiir yai air swoki wakaeyokna rani. Mi sima Adi Komii siirin pi digiumii swoki haimriiyu minin tani. Niingakinngaka. Mi simiirin pi simiir sau omom imar nisomsom aokaoki. ³⁶ Mi iikam biyye biyyeyim, iikamim naingwo tibmii kinim, simiirin pi sima nikbumbuninkin haiginiuwu mi sima, simiirin pi idgiuni mi ipimpari. Mi simiirin pa nonkwonami mi simiirin pi maeyau biyye huuyokiyokaiya mi biyye mriiyya saair nini huugripkiikikaigigi. Mi simiir iga in imiirin pi haini mi kogrimdinuwu. ³⁷ Mi nhirim sima, simiirin siiyani kaiyamik aoki mi nhirim yim bopwoniya huugrimkripki hisraeni, mwo sa mi dinairin yio sa. Mi sima kamkiuwim ha mi ipimpar hampimpit aokiyim. Mi iikam nhirim naingwo tibmii kiniiyim, yim sibsib mi meme isim simiirarar mi kaiyapririr. Mi sima hinda tinda hindarar priiyap whaowae Yamkim. Sima umir digworaekwo min karamaekim. Mi sima iikamim naingwo tibmii kinim simiirin siyiu mwoni bi naphaiginiugim. Mi sima simiirin hik kimpipisu prasae prasae bi hauugim. Mi sima sibgu bi nwokim. ³⁸ Mi iikam nhirim naingwo tibmii kiniiyim, sima hindarar priiyap whaowae whwonkaikaeayami iki maeyauwim iikam karamaeyim simiirar. Sima ti hiniin maeyauim sim whwonkaigiyamkim, mhuu, siyano mi ie minim sim, sima iikam bimbiiuwu rani, ini iki iikam nhirim simiir haiburim mi sima ini digworaekwo karamae ywowim.

³⁹ Mi ti iikamim Adi Komii siiram naingwo tibmii kinim. Siya simiirin hiniina boinkikin, sima dimin whirmin whirminki bi swoki kimbugim. Mi sima inig komiiigakim. Mi ti iikamim sima ti digworaekwowim Adi Komii siya nimbiniim iikam krimiir hauuwam, sima simiir bi niki haigim. ⁴⁰ Mi Adi Komii krimiir Wanin siya ti digworaekwowim simiir bi niki hauugim. Dimusi rani, siya ini digworaekwo nhirim ini simiir niki diriraerarin, ti siyiuin biyya sima napin siir haiburanim. Mi siya krimiirin dimin whirkin kimbu karamae sima nwowamar tiri, ta miyya Kraisi siya mriiyya sairsi. Iriig.

Mi kimiir nhowim Jisis siirara kaoiski mi siir siyu hiriinankina dapiski.

¹ Mi krīma inī paniina nhowim? Mi ti iikam whiekakim bidi bidinanim naingwo tibmii kīnim Adi Komii krīmiir Wanin siir yai wakaeyoknam mi kirie nhowim, kara niki boinmimauuim kimiir mi sima iikam kasa kasa rani mi sima krīmiirar kigiyim mi krīma iriipa hiriinan simiir siyu hiriinana timi ap. Mi krīma dimin taemin bibiyeyim krīmiir nipiyaokiiyim simiirin digumii haimriiyugig. Mi krīma ti dimin biyeyim simiirin diuguski mi krīma rirmiiya dwo mi krīma iriipa hiriinan inkamin ninkininin niwitiyin siir hiriinan dwo, iya siya ninkikin iwitiyim, siya yuiskak bi ninkikin iwitikin, siya parurar niwitikin. Mi krīma dimin biyie imiirin diuguski mi krīmiir mhai kwoinim kirie dwo, Adi Komii siya nimbina miya krīmiir saiiram. ² Krīmiir nhowim Jisis siirima kigninkwonam, krīmiir naingwo tibmiiya saiir biyin inī siyar ywown mi tariinanin mi mhoiyya iriipi hiriinan krīmiir naingwo tibmii aiirin wī siyar dagaiginiuwī mī wī siyar mī whānkinsiisi. Biyya Jisis siya ha naingwokin mī ta nidid komiyya kara haiya paeyin hiihiya nironinkinin siir mī ta kara mī aonamaka yā dimin kabi rani. Mī whisarii rani, mhoiyya kara wī maigimaigra komiigak nwowi, kara wī ipiyya Adi Komii siir ina iniig miya nwowa wī saiir nidwowa, maeyaua inkam inigakim sim nidwowiya saiir.

³ Kima sibgu daingwo, inkam biyeyim siyu biyie tirim Jisis siir biyya sima io siir nhowim mi sima siirin hik kimpipisu prasee bi hauugim. Mi siya Adi Komii siir siyu miyik iirin ina yonkworinuwim mi siya ina yokworinukripkaiyin. Mi kima ti siir siyu iir daingwo, iya hik komii komiyyim kimiir nimbiamiyim mi kima piugi kipi piyao mi kimiir mhai kwoinim opair kipi nwo. Niingaka. Kima Adi Komii siir siyu miyik iirin donkworinukripkai. ⁴ Mi iya siyu biyieki kamiiram kinankiuwi mi kima wa nriiyu boini mi kima wī nhiekaka nwowi saiirsiiyin, aniya? Niingaka. ⁵ Mi kimiir kwoinim ina yangwo owouu iuguskiyim ti yayim Adi Komii siya kimiir boinkiyim, kimiir whinkinsiis haiginiuwam, aniya? Bidi bidiniya inkamin Yokwo Komii saiir winin Adi Komii siir yai imiirin siya hinina win boinkikin,

Kima kariir yinisisimkim, Biyan Inkam Komiiyin siya kigninkinki hikim kamiiramim kima haiyam mi kima nwoki ididim dimin biyeyim kima tirim simiirsiiyin yio siya kirirar grab haiginiuwim mi adin siir yinisiimin igao yai siir boinaiginiuwiiyin mi siir hiriinan mi kima hikak kipi nwo mi piugi kipi mi piyao ti siyuin Adi Komii siya tiriyin kimiirsiiyin. Mi kima ha kipi naingwo ti diminin yio dimin komii rani. Niingaka.

⁶ Dimusi rani, iikamim Adi Komii siya simiiram naingwokwonanaeyim siya simiirin hik pa kigninkin haigi mi siya simiirin siyu miyikim pa niisimauuwi. Mi iikamim Adi Komii siya kigninkin haiiyim hik mi sima dinokninkin mi yim siirar yinisisimkim.

⁷ Mi hiriinan kiniuwi kima dokworin hikim Adi Komii siya kigninkinkiyim kamiiram kima haiyam. Siya kimiirar grabaiginiuwim siir yinisiimnan mi kima siir yai aiirar sibgu wakaeyokna. Mi ti hikim kima haiiyim, yim Adi Komii siya kimiir niisimauuwi kimiir whinkinsiis haiginiuwam. Siya ha naingwowa kima siir yinisiim miyik nwowim mi kima siyu miyik dwo. Yipiki adkin siir yinisiim iir tio karamae nwowin, ha? Niingaka. Ad nwirkin siir yinisiim iir bi kigninkinkin, sima simiir yinisiim imiirin ha tiowikim.

⁸ Ad whiekakim sima simiir yinisiimim pa sibgu grabi mi adim sima kimiir sibgu grab karam nwowi mi sima wī siir yinisiim kīn nwo rani. Niingaka. Yim wī mwraomii yin nwowi. ⁹ Mi krīma ti siir daingwo mi krīmiir adim nu tiranim sima krīmiirin krīmiir siyu biyie imiirsiiyar grabaiginiuwikim. Krīma simiirsi nwoki ididim mi krīma wa ninokninkinin sima inī krīmiir kou ywowim. Mi Adi Komii siya inī krīmiir adim nuanim simiir haiburin mi inī kougikou siyar ywown mi krīmiir kwoinbudin omwai waiyayokiyokiiyin simiir adin yio Adi Komii siyairgin. Mi hiriinanki niuwi, krīma siirar kigninkin krīmiir siyu biyeyim krīma tirim wī siyar nwoki grabaiginiuwim mi krīma wī omwai saika nwoki waiyayokiyokiiyim. ¹⁰ Krīmiir adim nu tiranim sima krīmiirin ii preei bi grabaiginiuwikim krīmiir siyu biyie imiirsiiyin iya krīma yinisiim sapisap nwowiiyin mi sima simiir kwoinaigra naingwo diriraerarikim, siyu miyikin krīma nwowamin siirin. Mi Adi Komii siya hinin bi tirikin. Siya krīmiirin siyu miyik iirar grabaiginiuwikin iinokinokin mi siya krīmiirin, wadieyar mī whindiraerar haiginiuwikin. Mi krīma wī dimin whirki swoki kimbu rani, siir hiriinan. ¹¹ Mi iya Adi Komii siya krīmiir siyu biyie imiirsi grabaiginiuwiiyin mi krīma hik prasee bi haigim. Mi ta ii aiirin krīma maigimaigra mī nwowikin. Niingaka. Mī mhoiyya ta siya graba krīmiirin wī saeya whindiraerar haiginiuwī siyu miyikin. Mī krīma wī wadieya nwowi. Mī krīma wī iripar nongwomamaair aekiyami. Iriig.

Mi krīma wī mintarao Adi Komii siir in digumii kipi haimriiyugig.

¹² Mi krīmiir nhirim inī piyaowim Jisis Kraisi siir yai aiir wakaeyokna apim. Inī iikamim aru maeyauanki napnaniiyim mī igrib paimwo ignanaokak ha naokiiyim inī simiir hiriinan

ywowim. Mi iya dimin biyieki kimiir nokwonwomwainnkini mi kima wi kimasiyar kipi naingwoyimyokna. Mi kima Kraisiir yai aiiramin wi haini wakaeyokna ap bwakainam kima tira saair hiriinan. ¹³ Mi kimiir siyiuin kima tiriyin sibgu mintirao piki hinin siyiu ikin kima sibgu apanin ti nu iirin. Mi kima siyiu miyik sibgu tiri mi iki iikamim aru maeyau namam minin sima kimiir swoki kigi, kima Adi Komii siir siyiu iir sibgu wakaeyokna api mi yim sima iriipi hiriinan Adi Komii siiramin wa mi aingwowi.

¹⁴ Mi kima iikam nhrimaka dongwomamair ae. Mi kima siyiuin Adi Komii siya naingwowyim kima napam siirarar dap iski. Dimusi rani, kima siyiu miyik imiir sibgu ap karam nwowi kima wi Biyan Inkam Komiiyin saika nwo rani. Nungaka. ¹⁵ Kima kimasiyar mintaraona wim wi iki dimin miyik miyikim Adi Komii siya diriraerar haiginkwokinim wi simiir hai karamae pi nwowisi. Mi inkam nwrki kimaka nwowi mi siya Adi Komii siir yai aiirin hindara nitkii iuguskii mi kimiirin siya yaeya yai nowimwarkaiyiwi mi yaeya siyiu biyie whir mi owimwarkaiyiwi mi kimiir iikamim sima siir yai aiir wakaei mi simiir naingwo tlbmii kana ha nitkigi mi yio ti hiriinan siyiu biyie iir kipi tir. ¹⁶ Kima kimasiyar mintaraona kima hii hinda kipi priinanae priinanae. Mi kima ha kipi naingwo Adi Komii siir dimin taeminim yim dimin komii rani. Biya Isokin si tira saair hiriinan. Nungaka. Siya ha naingwokin, ti yayim brougae Ebrahimni siya hauuwim yim yai komii rani. Mi siya dimin miyik miyikim siir ad ieya hauuwam tirim siir nomousimin siir asi kigninkin haigikin, ti diminim mi dimin kibi kibiyim Adi Komii siya hauuwanim siir mhoiia, siya simiirin warar yinkin hauugi. Mi iya siya mhiigi naowa siir nomousimin naesim ha hauuwim mi siya ti dimin miyik miyikim simiirin ina hauuwim siir. Mi siir kwoinin hiriyar yaingwo ti naesimin ini ti dimin miyik miyikim simiir haiburim. ¹⁷ Kima bidi yinokninkinim mhoiia siya ti dimin miyik miyikim simiir haiyam swoki tirin. Mi Aisak siir kwoinin Adi Komii siya hurworwokai siya ti dimin miyik miyikim Iso siir kipi swoki hauu. Mi siya siirin hinina boinki, kira wa dig nwo rani, kiriirin bidi kiyopsibgikikaigigin. Mi Iso siya siir ad iiramin nhami nhami bi nougin. Mi Aisak siir kwoinin Adi Komii siya hurworwokaigin tiki dimin miyikmiyikim Iso siir kipi swoki hauu. Nungaka. Iriig.

Mi krima Adi Komii siir yai aiir sibgu wakaeyoknaei, krima wa nimbiamyami mhiu Saiona hiriirin.

¹⁸ Mi bidi bidiniyarin iya Adi Komii siir yayia winwin kima wakaeya kima kimiir nhwoki kigim mi kimar bi wakaekim, Isrel simiir iikamim simiir hiriinan. Nungaka. Yim sima ti mhiuin Sainai nikiuwiyin siir nitkim. Mi ti mhiuin siir mhiu kiu hiriin diminin ini paenan kou hirar niuyan. Mi mhiuin siir koua simar kigi waumir yhiuwinana siir kou hir nwowi ya ini niwbwomambwonan ywonama. Opu naoki nindurunankainaiya ini hinin ywowa. ¹⁹ Mi simar wakaeki, inkamin ti mhiu kiu iir nwowin kidin pi maskii. Mi ta saair mhoiia, simar wakaeki, inkamin ti mhiu iir nwowin kauwok boinkiyin mi iya Isrel simiir iikamim sima ti inkamin mhiu kiu hir nokwo kauwokiin siir yai aiir wakaeyim, sima nidid prasae bi kinkim. Mi sima Moses siir boin, krima pi nididi siir yai aiir swoki wakaeyim. ²⁰ Mi sima nidid prasae bi kinkim Adi Komii siir yai aiirsiyin, siya kauwok boinkiya simiir sairsiyin. Dimusi rani, siya hinina boinkin, wig biyie kam biyie yinisim nwrkin mi wraisu biyie irkin ti mhiuin siir kingiin niti mi siir napriiri kima siirin wi siyani kaiyimik aoki. ²¹ Ti iikamim ti dimin iir kigim, sima nidid prasae prasae bi kinkim. Mi yio Mosesin hiriyar mi boin, an kara iriipi hiriinan nidid prasae bi mi kinkim.

²² Mi wim kima ti iikamim ti tariinan Adi Komii siir yai aiir wakaeyokna apim, wim kima ti mhiuin siir bi nitkim, wim kima wi mhiu whirin Sainai nikiuwiyin siiram nitkim. Omin Adi Komii siya nwowin ninomor kou hir, sima ti om iirin ha dapikim om Jerusalem, omin paekwosim whiekakiwhiekakim iripa sima nongwomamair aeyin krima nitandin siir. ²³ Wim kima iki Adi Komii siir yinisimim whiekakim simakar nitkim, yipiki siir dimin miyik miyik imiir haiyanim. Mi kima wi iripar nangiriyiwi mi wi maingmairga komiigakar nwowi. Adi Komii siya kimiir inigim mi simiir inig ikim, siya bidi winim siir yokwowa ninomor kou hirana saair. Mi siya ina ninokninkinim, yipikin siir yinisimim. Wim kima Adi Komii siiram bidi yitim. Adi Komiiyin siyaingin, yipikin iikam whiekakim simiir kigirkakanin. Mi iikam ombud komiiyin simiirin wi siyar hidi. Mi iikamim biyanim, yipiki biya Adi Komii siya boinin hinin dimin whirki bi kimbugim sima wi saikar nwowi siir om iir. ²⁴ Kima Jisis siiram nitkim inkamin krimiir kaoprigi okwowyin. Adi Komii siya yaeya kitibmii boin win hauugikin mi yio siya kimidiniya krimiir kwahaugi, krimiir whinkinsiis haiginuwam Adi Komii saika krima nongwomamair aekiyamam. Mi iikamim biyanim, yipiki nhie aeya naokiinaaiiyam. Mi bidi bidiniyarin, inkam nwirin Ebel nikiuwiyin siya naowa mi siir nhieya ina mi aokiinaaiiyama. Mi Jisis siir nhieya ini Ebel siir nhieya saair haibura. Mi Adi Komii siya Ebel siir nhie aiir kigiin mi siya Ken siirin io prasae prasae bi nwokin. Mi siya hinina yaingwo, ti siyiu biyie hiriinanin Ken siya tirkiyin yio miyik rani. Mi siya siirin

siyiu biyie ina swoki tir haiginiuwun. Jisis siir nhieya Adi Komii siya krimiirin sairsiyar nanmaiwarkainakin.

²⁵ Kima kimasiyar mintirao wim wi yayiim Kraisi siya boinmimauuim kimiir simiirin wi digiumii pi haigingigisi. Biyya Adi Komii siya ti mhiuin Sainai nikuwiyin siir nokwown mi siya siir yayiim iikam imiirin hirar nokwo boinmimauugi. Mi iikam nhirim yim ti yai imiirin ini yimiiyuwim. Mi sima ta Adi Komii siya tirbumbu haiginiuwa simiir sairsi nidadim ini siyiu karam ywown. Mi nim krima ta siya tirbumbu haiginiuwa sairsi mi idamim wi piki hinin siyiuin si mi idami krima siir yai aiiirin digiumii haimriiyiwi, ha? Nnngaka. Siya Adi Komii siir omin ninomor kou hiranin siir hiranki nitkin, krimiir digworaekwo whiekakim simiir boinmimauuwam. Mi nim krima nidadmi siyiu karamka. Nnngaki nnngakanga.

²⁶ Mi biyya iyya Adi Komii siya mhiu Sainai hir nokwo boinmimauugiyin siir yai imiir, nu ini warar kiisiskiyin. Mi tariinanin siya ini yaeya yai kwir swoki bingikaiyin. Kara wi nu siirara tirki rani, siya siyar kiisiam. Nnngaka, kara wi nu ninomor sowiirar tirki mi wi sowa kiisowowi. ²⁷ Mi ta yayia saeya hinina boinka, kara wa swoki tiri, saeya krimiirin hinina niisimauuga. Biyyarin iyya Adi Komii siya nu iir nonkwokwokiyyin mi mhoiyya ti nu iirin mi digworaekwo whiekak iikam simiirin siya tirki, sima wa kiisiskii. Mi digworaekwo whiekakim wa digiuguskii. Mi digworaekwown iiki wara kiisiam karam nwowim, yim Adi Komii siya simiirin wi hiriyyar kigninkin oki.

²⁸ Digworaekwo whiekakim Adi Komii siya krimiir hauwanim yim ini siir om hirar nwowim, omin iikam whiekakim mi digworaekwo whiekakim simiir kigirkakiyyin siir. Mi yim ti digworaekwown yim wi wara kiisiskii rani. Nnngaka. Mi krima simiirsiiyyin maigimaarga komiigakar dwo. Krima Adi Komii siir inigin asi hainanprapraskii. Krima siyiu miyyikin siya naingwowyin krima tiram siirsi hainan prapraskii. ²⁹ Mi krima wi hiriinan digworaekwown simiir asi tiri. Dimusi rani, krimiir Adi Komiiyyin siya ini paenan ywown digworaekwo whiekakim pi siyar niugisinki. Mi digworaekwo whiekakim maigimaarga siir nwowaiyinu karam nwoyiyim, simiirin wi siyar niugisin iuguski. Iriig.

13

Kima krimiir akamim simiiram naingwokwonanaei.

¹ Mi kima kimiir akamim Kraisi siirim, simiiramim hiriyyar daingwokwonanaei. ² Kima iikam nhirim om whiranki nitiyyim simiirin igi haigi idwokaigi. Dimusi rani, biyya iikam nhirim sima ti hiriinan siyiuin siir bidi tirim. Sima bi ninokninkinkim ti inkamim igi sima haigi idwokaigiyyim yim paekwosim imaigim Adi Komii siir om hiranki nitkim. Mi iyya sima kimiir omaka nitiyyim kima ninokninkin karamaeka. Nnngaka. ³ Mi kima iiki iikam nhirim maeyaua huyokiyokaiyya sair higrpkiikikaigiyyim, simiirsiiyyin naingwoyiyok prasae kipi kin. Kima hir wara ninkin oni haninaka. Mi kima iiki iikam nhirim iikam nhirim nonkwobunbuninkin haiginiuwiyim simiirsiiyyin naingwoyiyok prasae kipi kin, kima haini haninaka, ta hika.

⁴ Kima ha daingwo onkworinunani nonkwonani siyiuin yio siyiu biyie rani. Mi kima nonkwonani, siyiuin siir kipi haiburgik. Mi hii kipi priinaeayam. Dimusi rani, kima ti hiriinan siyiu biyie iir tiri, kimiirin wi Adi Komii krimiir Wanin siya hidi.

⁵ Kima umir hoimgak haiyim kipi kigmair. Diminin kima haiyyin kima hinina daingwo, yio ini mi owin. Dimusi rani, Adi Komii siir yayia Yokwo Komii sair nwowa saeya hinina boinkika. Kara wi kimiir haiburgig rani. Mi kimiirin wi digiumii haimriiyugig rani. Nnngaka. Kimiirin wi karar mi kigiraowi. ⁶ Adi Komii siya ta hiriinan yayia minam boinkikin, krima nwoki inokninkinim. Adi Komii siya ini krimaka kingina nwowin. Mi krima iraka nwaraka kingin dwo. Mi krima hinina boin, Krimiirin Biyan Inkam Komii siya whinkinsii haiginiugin. Mi krima siyiu biyieyin iiki iikam ima tiriyyin krimiir, siirsiiyyin kipi nidid.

⁷ Mi kima iikamim biyyanim simiiram ti swoki aingwoki. Krimiirin simar sibgu kigiraokim mi kimiirin sima Adi Komii siir yai miyyik miyyik imiir boinmimauugim kima dimin taeminim sima tirim mi siyiuin sima sibgu apim Adi Komii siir yai aiiir siiram ti swoki aingwoki. Mi wim kima ti siyiu hiriinanin sima tirin siirar timi ap. ⁸ Mi kima Kraisi siir yayia biyya kima wakaeya sair sibgu wakaeyokna ap. Dimusi rani, Jisis Kraisi siya wi hiriyyar nwoyokiyokii, inokninkin siya wi wara kisina rani, yaeya nwowamin. Nnngaka. Mi siir yayia siya mi boinmamauwa saeya wi wara kisina rani, yaeya, wi hiriyyar mi okripkaigi. ⁹ Mi kima kimiir kwoinin kipi kiwaki, iiki yaipai yaipaiyyim iikam nhirim sim boiniyyim biyya kima wakae karamae nwowim kimiir kwoin imiir kiyaiyyamin, yim sima minam tiri, kima Adi Komii siir yai kibiya digiumii sair haigingigim. Mi iiki dimin miyyik miyyikim Adi Komii siya tirim, kimiir whinkinsii haiginiuwam. Yim minam tirkim kima Adi Komii siir yai aiiir nwoki wakaeyokna apim. Kima tira sair hiriinan. Mi ti yayiym

iki iikamim sama boinmamauim naeni siyiuin si, yim dimin komii rani. Mi ti hiriinan siyiuin siir tiriyim, yio Adi Komii siir yaiya saair bi sibgu onkworinuwikin. Nnngaka. Adi Komii siir naingwobumbuwa krimiirin wi saeyar whinkinsiis haiginiuwu, kima sibgu okworinuwamin.

¹⁰ Jisis siya paeyin hiiniya nironninkinin siirin minam naokin, kimiir nanmaiwarkainam. Mi iikamim sama Moses siir yaiya saair wakaeyoknaei mi wraisu hirii hiriyyar nisomsom aokao ninkinimiiyaenanaei Adi Komii siir, ya hininga, ta Jisis siya naonama paeyin hiiniya nironninkinin si wi dig di nwowi, simiir dimin biye biyeyim simiir haiyopri-imdiyumiigiyim. Mi sama hirii hiriyyar tiri mi ta Jisis Kraisi siir miya simiir whinkinsiis haiginiuwim wi dig nwo rani. Simiir dimin biyeyim simiir haiyopriimdiyumiigiyim. Nnngaka. ¹¹ Mi prismi biyan inkam komiiyin siya pi wraisu nhieyim sim nisomsom aokaowim, pi simiir haii. Mi siya ti nhie imiir haiiyin mi siya pa napninopkainami Adi Komii siir maeyaua huyokiyokaiya dimin whirmn whirmnki kimbu karam nwowa saair hirii, maeyaua Adi Komii siyar nwowiya saair. Mi siya ti nhieyim pi hii idwo hir nini haiginiuwu, dimin biyeyim iikam ima tirim simiirsi. Mi ti prismi biyan inkam komiiyin siya wraisu imiirin pris inkam nhirim simiir hauugii, sama nani anagiuwim, om komii siir yaba maeyaua sama ninanakninkina saair. Mi ti diminin Kraisi siya tirin, yio iriipi hiriinanargin. ¹² Mi Jisis siya omin Juda iikam sama nwowiyin siir yaba hir naokin, maeyaua sama ninanakninkina saair. Mi siir nhieya ha naokiinaiiniya mi iikam krimiir dimin biye biyeyim saeyar yinaki. Mi krimiirin wi dimin whirki kimbu karamae saeya nwoki owaiginiuwim siya maeyau bwaekii idowiiya hir naokin. Dimusi rani, wraisu sama naoni haninaka, tasi siyar nao iskiyin. Mi siya siir piu aiiar ninkinimiiyaekin Adi Komii siirin. ¹³ Krima biyan iikamim simiir yai imiir kipi wakaeyokna yayim biya Adi Komii siya hauuwim, Mosesni. Krima Kraisi siir yai imiiram arar dinmininkin kripkai. Dimusi rani, tiki iikamim biya Moses siir yai aair wakaeyokna apim, sama Kraisi siir nikwowsaiigim. Mi siirin, sama yisomkiyitkaigi. Mi iikamim, krimiirin wi hiriinan siyu biye iilar mi tiri biya Kraisi sama tira saair hiriinan. Yio tiriiginin yio dimin komii rani. ¹⁴ Krima dimin taeminim biya Moseski si napim simiirsi kipi nidid simiir haiburgigi. Kima dimin taeminim simiirin haiburgig. Dimusi rani, ti nu iirin, krima om karamaeka krima nwoyokiyokiyim. Mi om kibiyin Adi Komii siya diriraerarin mhoiyya krima nwoyokiyokiyinin krima siiramar nwowi. ¹⁵ Mi krima inokinokin maingamainga dwonanae. Mi Adi Komii siir inig iilar dokboin praprasanae. Mi siir inigin siir timi boinmamauu iki iikam nhirim simiir. Dimusi rani, ti dimin komiiyin Kraisi siyar tirin siirsi. Mi ti dimin hiriinanin krima tiriyim krimar haunaeyiyim yim ini wraisuim Adi Komii, krima ninkinimiiyaeyim ini simiir hiriinan ywowim. ¹⁶ Mi inokinokin kima irni nwirni whinkinsiisam daingwo. Yio ti hiriinan siyu kibiyin yio ini nae kibi kibiyim iikamkim sim ninkinimiiyaeyim Adi Komii maingamainga siya nwowam ini simiir hiriinan ywowim.

¹⁷ Kima kamam yipiki kimiir bi nwowiyim mi kimiir kigriraowiyim simiir yai imiir sibgu wakaeyokna ap. Mi sama kimiir kigriraowi mi kimiir whinkinsiis haiginiuwu. Mi mhoiyya simiirin wi Adi Komii siya hidi siyiuin sama kigriraowin siirsi. Mi kima simiir yai imiir sibgu wakaeyoknaei mi sama ta miya kimiir kigriraowiya saairin wi nwoki sibgu kigriraowim. Mi kima simiir yai imiir wakaeyokna karam nwowi mi simiirin digimii haimriiyugigi mi sama ta mi aiiaramin, wi maingamaingakak nwo rani. Mi sama wi kimiir whinkinsiis rani, Kraisi siir yai imiir wakaeyokna apim kima tira saair hiriinan.

¹⁸ Kima Adi Komii siiramin krimiir whinkinsiis haiginiuwamin, hirii hiriyyar kwisboinanae. Dimusi rani, krima dimin biye whir bi tirbugin. Mi krima wi nididgak ha nwo rani. Inokinokin krima siyu miyikin, siirarar mirii ninkiyaenanaekin. ¹⁹ Kara kimiirin dimusi boinwirwirkipkai rani. Kara minsi boinwirwiri, kima Adi Komii siiramin hoimgak kwisboinanae kariir whinkinsiis haiginiuwamin, kimiir swokini kignakisasauim.

Kima Adi Komii siiram kwisboin iikam krimiir whinkinsiis haiginiuwim.

²⁰ Adi Komiiyin yipikin iikam krimiir nwo haiginiuwiyin hisranua Jisis siirin ie hiranki siyar hidninsiin idwokin. Mi siya ini omwaiyar swokin waiyan. Mi siirin siya yokmwim okwo haiginiu, krimiir Biyan Inkam Komii nwowam. Inkamin sibsib kigriraowiyin siir hiriinan. Mi siirin siya nokmwim okwo haiginiugin krimiir kigriraowam. Dimusi rani, biya siya bidiyar yaonamin. Mi siir nhieya bidiyar yaokiinaiiniya krimiirsi, ya tariigina ya kitibmii boina biyana Adi Komii siya nimbingika ya saair kirie haiginiugika. Mi ta Adi Komii siir yaiya ya wi hiriyyar nwoyokiyokikaeyami inokinokin saeya wi siir kwoin iir kisina haigi rani. Nnngaka. ²¹ Kara ha naingwowi Adi Komii siya dimin miyik miyikim wi kimiir nwoki hauuwim kimiir whinkinsiis haiginiuwam. Mi krima wi digi digar niki owim dimin taeminim siya boinim krima tiram mi kara ha naingwowi Jisis Kraisi siir kirieni miya

siya naingwowa kima mairiya sairin wi siya nwoke whinkinsiis haiginiuwim. Mi krima Jisis Kraiis siir inig siirin inokininokin hiriyar hainananae. Kaimwoka. Iriig.

Nikopkaigiyan yai aeya.

²² Ti kariir akamim, kara kimiirin minam boinkikin, kima ta yaiya sairin sibgu wakae ta yaiya kara kimiiram winkiya saeya yai priei rani. Ta yaiya kara winkiya ya kimiir kwoin imiir whinkinsiis haiginiugika. ²³ Mi kara ha naingwowa kima whiekakar in dinokinin, krimiir akam kibiyin Timoti, kam biyeyim sima siirin maeyaua huyokiyokaiya sair hirankar nonkwo iuguskikin. Mi siya kariir oma tiriirin nimbiniisasauugiswo mi siirin wi kara pi yikunaniyin kimiir nini kignakiyam in.

²⁴ Kima iikamim kimiir kigiraowiyim mi iikamim naingwo tibmii kin ikim kimiir warauranim kima simiir dokboinmamair. Mi krimiir akamim nu Itali hiranim yipiki Kraiis siir yai aair wakaeyokna apiyim, yim sima iripi hiriinan kimiir mi okboinmamairgikim.

²⁵ Adi Komii krimiir Wanin siir naingwobumbuwa in kimakar nwowa. Iriig.

JEMS

Ta yokwowa Jisis siir nomousimin Jems nikuwiyin siya winkika siir nomiiyauwim Judamiyim yipiki naingwo tibmiiyim Jisis siiram yipikim hinda tinda nwowim simiiram. Biya Jems siya hinina bi naingwokin Jisis siya Kraiskin. Nningaka. Mi nhirim yim hinina naingwokin, siya Jisis siya naowa sair mhoiia naingwo tibmiiyikin Jisis siiram. Mi mhoiia siya iikamim naingwo tibmiiyim om komii Jerusalem hiranim simiir kigrirao. Mi Jems siya ta sair winkiyin mi krimiir naingwo tibmiiya Jisis siiram naingwo tibmiiya yi siyuin wadie krma sibgu owanin yio siir niisiimauugin. Iriig.

Yokwowa Jems siya winkiya saeya

¹ Kara Jemskin, yipikin Adi Komii krimiir Wanin mi Biyan Inkam Komii Jisis Krai soweri mi nunga primiriyan inkamkin. Kara ta yokwowa iikamim Isrel kimiirim yipiki Adi Komii siir wakaeyokna apiyim hinda tinda nwowim kimiiram winkika kimiir nokboin mamaigika. Iriig.

Diminim yipiki krimiir kwoin imiir kiyaiyim krimiir whinkinsiis haiginiuwam Adi Komii siiram sibgu wakaeyokna apam sima

² Ti kariir nomiiyauim, iya ti dimin biyeyim nu tiranim kimiir kwoin imiir nipiyaokii mi kima wi maigimaiga nwo karam kipi nwo. ³ Mi kima wi maigimaiga dwo. Dimusi rani, kima ina ninokninkinim ti dimin taeminim kimiir whinkinsiis haiginiuwanim yim whoimoni rani mi ti dimin taeminim kima naingwo tibmii kinim mi kima wakaeyokna apiyim mi kimiirin sima whinkinsiis haiginiuwi mi ti dimin biyeyim sima wi kimiir nikwowsii rani. Mi ta hiriinan sairsika mi kimiir kwoinim wi kirie hiriirar nwokripkai mi Adi Komii siirim wi hiriirar sibgu wakaeyokna apim. ⁴ Mi kima kimiir mhi kwoinim kipi niimiyu, kimiir kwoinim ti dimin hiriinanim simiiram ti kiwaki kimiir whinkinsiisam mi ta hiriinan sairsika, kima wi siyuin iikamki sibgu mwriiyim wi siir nwoki owim. Mi wi dimin taemin whiekakim Adi Komii siirim, wi simiir nwoki sibgu wakaeyokna apim. Iriig.

Inkamim kwoin miyikam whaowaeiyin siya Adi Komii siirim srii

⁵ Kimiir nhirim kimaka waraur nwowim sima dimin miyikim mi dimin biye ikim simiir sibgu ninomkninkin karamae nwowi, sima Adi Komii siirim srii mi siya simiirin wi ti simiir whindiraerari. Mi Adi Komii siya wa whinkinsiis haiginiuwi sima ti dimin imiir ninokninkinamim. Mi siya hindara bi kintioae hauuwikin siir diminim mi iya sima siirim sriiyim dimin taeminim siya bi nikwao boinikin. Nningaka. ⁶ Mi yipiki Adi Komii siirim srii diminam sima hinina daingwo tibmii kin Adi Komii siya simiirin wa whinkinsiis haiginiuwi diminim sima sriiyin siirin. Mi sima naingwo tibmii karam nwowi mi yim ini diminim hiniki kaiyprimdipuwiyin ini siir hiriinan ywowa whi komii solwara hir mi sima ninokninkin tani Adi Komii simiirin wi diminam namisi tiri iyie? Wi tir tani. ⁷ Mi ti iikam hiriinanim yim ha kipi naingwo Adi Komii siya wi simiir whinkinsiis haiginiuwi mi wi dimin taemin simiir hauwi. Nningaka. ⁸ Dimusi rani, simiir kwoinim pi naingwo isiiskim mi sima kwoinim whowisa nwokim mi sima dimin whirki whiruwan bi naingwo tibmii kingim. Nningaka. Iriig.

Iikamim digworaekwoki naokingugu nankaiyim mi iikam paeprikab ikim simiir yaiga

⁹ Yipiki krimiir nomiiyauim simaka nwowim iikam paeprikabim sima maigimaigar dwo. Dimusi rani, simiirin wi Adi Komii siya nanmaiwarakinae. Mi simiir inigim wi Adi Komii siya hainanprapas haiginiuwi. ¹⁰ Yipiki krimiir nomiiyauim digworaekwoki naokingugunankaiyim sima ti digworaekwo imiirim kipi maigimaiga. Dimusi rani, mhoiia sima wi simbi naonami, kipa swokiiya ii priei nwo karam nwowiya sair hiriinan. Mi ti simiir digworaekwowim yim wi tirar niyopgringigigi. ¹¹ Mi nugakin kip saeya bimbuiwi bi nwowiyakwokika mi bie siya pi whwoki mi ta kip kibiya pa waiwiski mpa houginami. Mi inkamim siir digworaekwo imiiramar nanmainonkwokripkaiiyin, yio ti siyu hiriinan kaimwovin kipi waiwisiyiyin ini siir hiriinan ywowin mi siya wa naonami. Mi krma krimiir digworaekwo imiirim kipi naingwokwonanae sima whinkinsiis haiginiuwam krimiiram, wadie krma sibgu owam. Adi Komii sasairgin krimiir whinkinsiis haiginiuwanim. Iriig.

Kima kimasyar mintiraona ti dimin taeminim, kimiirin wi sim pi kinankiuwisi

¹² Mi yipiki kirie hiriirar nwowi, iya dimin bibiyeki simiir kinankiuwi mi sima wi maigimaiga dwo. Dimusi rani, dimin biyeyim sima bidi ikwowaisiigiyim. Mi ta hiriinana sairsika, Adi Komii siya simiir kwoin imiir tirki, sima siir kwoinan nwowam mi sima wi saika nwoki sibgu owim. Biya Adi Komii siya hinina boinkin. Yipiki siirim

naingwokwonanaei mi sima wi saika nwoyokiyokikaeyami. ¹³ Mi iya dimin whirki inkam nwrni kwoin nipiyaokii mi siya dimin biye ha tiri mi siya wi ha kipi boin, Adi Komii siya kiyaiigin siir kwoinin siyu biye tiram. Nningaka. Adi Komii siya inkam nwrni kwoin bi swoki kiyaiigin dimin biye tiramin. Yio hiriinanin Adi Komii siir kwoinin saeya bi kiyaiigin mi siya krimiirin wi dimin biye ha tir tani. Nningaka. ¹⁴ Mi dimin biye biyeyim yipiki irira nwoniraki naingwowyim, sima kiyaii simiir kwoin imiirin mi sima dimin biye ha tiri, inkamin dimin wraisuam kiyauhaigigiyin siya nakaiyam ini siir hiriinan ywowin. ¹⁵ Mi krma krimiir kwoinki naingwowyim simiirarar napi nim wipi kigugu iuguskii. Mi krma dimin biye imiirarar tiri nim wi pi naowi.

¹⁶ Ti kariir nomiyauim kara naingwokwonanaeyim, kara kimiirin niksisaie rani. Mi kima tiri, wim wi pi naowi. Kima daingwo omok! ¹⁷ Dimin taemin miyik miyikim krma haiwiniyim yim Adi Komii sasair hauugikim. Adi Komii siyar nonkwokwokikim bie bwan mi nauun ikim. Mi yim tiriiginim ini hindara napiyokwii irkakim mi aknain minim, simar kisaena oyokiyokwii paidao prieda haruwa prieda haruwa nwowamin mi mipi nii aeya niti mi krimiirin pi haini haiburgigi. Mi yio Adi Komiiyin ti hiriinan tani. Nningaka. Bi kisaenaekim siya krimiir haiburgigamin. Nningaka. Siya dimin miyikim simiirarar tirikin siya dimin biye wara bi tirikin. ¹⁸ Mi ta hiriinan sairsika siya wi siir kwoinkar asi naingwo tiri krimiirin mi krma wi siir yinisimar nwowi. Dimusi rani, siir yai kibi kibiyim yipiki siya nanaaknankii haiginiuwim simiirsi, tabnidnan, simiir nhirim biyin pi sima higi mi nhirim yimbiya mi higi mi Adi Komii siir kwoinin yio ini iriipi hiriinanar mi owin krimiir iikam nhirim Adi Komii siir wakaeyokna apiyim yim ini hiriinan ywowim iikamim omom omomanim simiir nhirim mi mhoyia nhirim yimbi haniingim mi wakaeyokna api siir yai imiirin. friig.

Mi yayim kima wakaeyim kima simiirin wakaeyokna ap

¹⁹ Ti nomiyauim naingwo tibmii kiiyim kima ti dimin taemin imiirin dinomoknankin. Mi iikam kima irira nwonwira kimiir wanim amira dwo ti dimin taeminim simiir wakaeyam mi ta hiriinan sairsika mhoyia kima boini mi kima wi io nwoisauu rani, iikam nhirim simakan mi simiirin wa mi okwao boin tani. Nningaka. ²⁰ Mi ti hiriinan dimin taeminim yim wi iikam sima whinkinsiis haiginiu rani, sima wakaeyokna apam dimin taeminim Adi Komii siya naingwowyim krma wakaeyokna apam mi nhirmi niisiimauuwam. ²¹ Mi ta hiriinan sairsika kima dimin biye biyeyim kimiir kwoinaw nwoaiyim yipiki kimiir tiriyim dimin biye imiir wakaeyokna apam simiirin digimii ti haimriyugig. Mi kima yayia yipiki biya Adi Komii siya kinirkaimauwa sairara wakaeyokna apamar daingwo. Mi tariigina kimiir kwoinbud imiirin wi saeya whinkinsiis haiginiuwi inokinokin Adi Komii saika nwoyokiyokikaeyamin.

²² Mi kima, kima kimar kipi swoki kisaena hiniinin Adi Komii siir yai aiararar mi wakaei ya ini digar mi owa. Nningaka. Kima hindara wakaeyokna apiski. Mi ta hiriinan sairsika kimiirin wi saeya nwoki whinkinsiis haiginiuwim. ²³ Iikamim yipiki Adi Komii siir yai imiirara wakaeyim mi simiir wakaeyokna ap karamae nwoyim yim ini inkamin yipiki siir aknain air kigiyin opnaini hiniin siya kipiypaii nwo rani, ini siir hiriinan ywowim. ²⁴ Mi mhoyia siya pi ha namkii mipi kimiminki rani, pa swoki kwanaingwo owouugii siya panin panina kigin siya siyarin. Mi ti hiriinan siyu kaimwowyim iikamim yipiki Adi Komii siir yai imiir wakaeyim mi simiir wakaeyokna ap karamae nwoyim yim ini ti inkamin yipiki siir whwonkamim tainakiyan nwoyiyin ini siir hiriinan ywowin. Mi sima wi simiiram kiwaki rani, ti dimin biyeyim simiir haiburgigim mi siyu miyikim simiir napim. ²⁵ Mi yipiki Adi Komii siir yai kibiyim biya kamim sim winkyim Yokwo Komii sair simiir simiira nwananaeyim yim ini ti inkamin siir aknaina sair saira kaonanaeyin ini siir hiriinan ywowin mi ti yayim simiirin wi sima whinkinsiis haiginiuwi ti dimin biye biyeyim simiir haiburgigim. Mi mhoyia sima simiir naingwowi mi simiir naingwo owouu karam nwowi mi simiirin hiriinan tiri mi Adi Komii siya wi simiir nokboinmamair haiginiuwi.

²⁶ Mi nwrki ha boini siya Adi Komii siir siyu iir napi mi yai bibiyie whiekakim ha boini mi yio ti inkamin yio niksisaeyaki waiwiigin. Yio siyuin Adi Komii krimiir Wanin siiram wakaeyokna apiyin siir kiyipsibgi haiginiugin mi siya bi sibgu aingwo omokin. ²⁷ Krimiir Adi Komiiyin siya krimiiramin minam naingwowi krma wadie sibgu owim. Siya krimiirin ti hiniina boinkikin, wig igabeyim mi yinisisimim yipiki ad yopii karamaeyim simiir whinkinsiis haiginiu mi hkar timi hai mi yayim simiirin siyu biyeni kipi nwo. friig.

2

Krma iikam whiekakim simiiramin hiriinankinar daingwokwo irkak

¹ Ti kariir nomiyauim, kima krimiir Biyan Inkam Komiiyin kirie komiigakin Jisis Kraiss siirar wakaeyokna apiyokiyokii. Kima iki siyupai siyupai nhirim sim niisiimauuwi iikam

imiirin, yio siyu miyik rani. Tiki hiriinan siyuin Jisis siya boinin yio siir siyu ieya rani. Niingaka. ² Mi inkam nwisso sowa nitswowi maeyaua Adi Komii siir inig hainaniya saairam mi nwinin yuis miyik iinani mi nwinin paeprikabgin yio yuis biyie iinani maeyaua kira nidwokaiya saair hiriirin ³ mi kira ti inkamin yipikin yuis miyik niinaniyin siir boin wani kira ta biigibiiyan ipiia saair didwokai mi kira inkam paeprikabin yuis biyie niinaniyin siir boinkii, ni kira pi nu niinga didwo. ⁴ Mi yio ti hiriinan siyuin kira tirkiyin yio siyu biyekibiyie iirar tirkin. Mi kira iikam imiirin idain piu aiararar kipi hid hinin yio ti biyekin mi yio ti miyikin.

⁵ Ti kariir nomiiyauim kara naingwokwonanaeyim, kima ti diminim simiir wakaeki. Adi Komii siya bidi yimbinin iikamim yipikim dimin karamaeyim siir wakaeyokna apim, sima nonkwowim siir digworaekwowim. Biia siya ha boinkin ti iikamim wi siya nanmaiwarkainaei yipiki siiram naingwokwonanaeyim simiirin wi siya nanmaiwarkainaei mi sima wi saika nwoki sibgu oyokiyokwiiigiyamim. ⁶ Mi kima ti iikam paeprikabin yipiki digworaekwo karamaeyim hik simiir hauuwi. Dimusi rani, kima simiirin siyu miyik bi tirkin. Mi kima iikamim digworaekwokakim simiir inig imiir dimusi hainankim. Yim sima kimiirin siyu miyik bi tirkin. Niingaka. Yimbi siyu biyie whir kimiiram swoki tiri, kimiir kiyopsibgyim mi kimiirin pa kiyitninnir hainami, maeyaua yai hidiya saairim. ⁷ Wim kima Kraiis siir inig kibi iirar niki baptaiskim mi tariinanin ini ti iikam kaimwowim simar swoki kwikbumbu boinin yai biyie Kraiis siir inig kibi iirarin. Mi yio ti hiriinan siyuin yio miyik rani, ti iikamim digworaekwoki naokingugunankaiyim simiir inig imiir hainanim. Mi kima ti hiriinan dimuam tirkin, ha?

⁸ Mi kima yaayim biia Adi Komii siya win boinkiyim simiir wakaeyokna api mi kima iikam nhirim simiiram naingwokwonanaei kimamar naingwokwonaeya saair hiriinan mi ti hiriinan siyuin kima tirin yio siyu miyikimiyik ieyairgin. ⁹ Mi kima iikam imiir niinikibiri yapayapa nwowamin mi kima nhir imiirin naingwowi mi nhirim kima simiiram naingwo rani yio ti hiriinan siyuin yio miyik rani. Adi Komii siir yai kibiya saeya hinina niisiimauuga yio kima Adi Komii siir yai imiir haipridkikaii. ¹⁰ Ti iikamim yipiki Adi Komii siir siyu komiiyin siir yai kwirni niinikripi yim ini iikamim yipiki siyu hoimgak imiirar niinikripim ini simiir hiriinan ywowim. Mi Adi Komii siya simiirin wi hiriinan sairis hidi. ¹¹ Bidi bidiniyarin Adi Komii siya hinina boinkin, hi kipi nanae mi iikam nhirmi kipi mi isomsom aokao mi inkamin yipikin hi nanae karamae nwowim mi siya inkam nwirni nisomaowi mi yio tari Adi Komii siir yai aair bi wakaeyoknakin mi yio ini iikamim Adi Komii siir yaimwokiayimwowa saair wakaeyokna ap karamae nwowim ini simiir hiriinan ywowim. ¹² Mi hiriinanki niuwi kima dimin miyikmiyik imiirara boin mi dimin miyikmiyik imiirara timi tir. Dimusi rani, mhoiia Adi Komii siya kimiir naingwowaarkainaei mi ta hiriinan sairsika siya krimiirin wi sairsi hidi, yipiki rirmiia krimiir nwowaiginuwim ti yaayim biia siya hauuwi iikam krimiir dimin biyie imiir haiburigin. ¹³ Iikamim yipiki naingwobumbu nhirmi niisiimauu karamae nwowim mi Adi Komii siya iriipi hiriinan wi naingwobumbu kimiir mi isiimauu rani. Niingaka. Mi hiriinan sairsika iikam nhirim simiirsi daingwoyimiyok. Mi kira hiriinan tiri, Adi Komii siya kiriirin wi mi onkwoninwomwirninkin tani. Dimusi rani, kariir mi biyie imiirsika. Iriig.

Adi Komii siirim daingwo tilmii mi miyik miriyim

¹⁴ Ti kariir nomiiyauim mi inkam nwinin siya hinina boini kara Adi Komii siir yai imiiram naingwo tilmii. Ti diminim siya tirin, yim hinina niisiimauuwi yim kaimwo rani. Mi takina siirin wi panina whinkinsis haiginuwi. Mi ti diminim siya naingwo tilmiiyim siirin wi whindiriraerar haiginu rani mi Adi Komii siya wi siir nanmaiwarkaina rani. ¹⁵ Mi kariir isidin siir wig biyie kam biyie nwirki naemin karamaeki niuwi mi kariiram niti mi kira simiirin wi panina tiri? ¹⁶ Mi kira naemin diminim simiirin wa hauuwi, iyie? Wi hauu rani. Mi kira simiirin wi hiriirar boinki kima dam mi wadieya tini owou. Mi kimiir piuim pi wadieyar nwowi mi kimiir mhiyim pa kinuugi. Mi kira simiir naemin dimin bi swoki hauugikin. Mi sima wi wadieyar nwowi? Niingakiniiingaka. Sima wi wadie nwo rani, sima wi hikaar hali. ¹⁷ Siyuin krimiir mhi kwoinki naingwo tilmiiyim Adi Komii siiram yio ini siir hiriinan ywowin. Mi krima krimiir kwoin imiiramar naingwowi mi mi miyik sibgu mirii karamae nwowi mi krima wi naingwo tilmii kan tani. Niingaka.

¹⁸ Mi inkamin ti hinina boini, inkamin Adi Komii siir yai imiiram arar naingwo tilmii kin iski mi mi kibi imiirarar kipi mirii. Mi inkamin mi miyik mirii mi siir naingwo tilmiiya kirie nwo karamae nwowi mi Adi Komii siya ha boini sowa nwisairarin inkam wadiekinaargo mi ya tariigina ya kaimwo rani. Mi an kara ha boini, inkam nwinin siya mi miyik bi miriigin mi siya kariirin wi panina niisiimauuwi siya Adi Komii siirim naingwo tilmiiyin, siya wi dig nwo rani. Kara siirin wi hinina niisiimauuwi, kara Adi

Komii siirim naingwo tibmiiigin ta mi miyika kara miriyya sairirin. ¹⁹ Kira yipikin hinina naingwo tibmiiyin Adi Komiiyin nwiruwairgin inoknokin omwai waiyayokiyokiiyin. Kira wadiyar sibgu aingwo tibmiiigin mi yio wi dig nwo rani. Yiu biyeyim yim ina mi inoknankinim Adi Komii omwai waiyayokiyokiiyin nwiruwairgin. Mi sima nididgak bidi ywowim mi Adi Komii siir bidi mi wakaeyokna apim? Niingaka. ²⁰ Kima iikam habwahaowaenankim. Kimiirin pi kara nsiimauuwi, kima hinina boini kima Adi Komii siir yai imiir wakaeyokna apikim mi mi miyik miriikim mi ti diminim kima wakaeyokna apim kimiirin wi sima whindiriraerar haiginu rani, Adi Komii saika nwowim ta hiriinana saair daingwoki. ²¹ Biyya Isrel Krimiir brougaeyin Ebrahim siya omwaiya niki waiyain, siya siir yinisim yinkamiyinin Aisak siirin ha nikiunamin mi pariipari siir nisom aowam Adi Komii siir nankin imiyyaekiyim. Siya mi miyik imiir miriigin hinina nsiimauuwim siya Adi Komii siir yai imiir wakaeyokna apim mi Adi Komii siya wi hinina boini, siya inkam miyikin ha sibgu aingwo tibmiiikin siiramim. ²² Kima ina ninoknankinim? Ti diminim yipiki siya naingwo tibmiiyin sima whindiriraerar haiginugin mi miyik siya miriyyim. Ti diminim yipiki siya tirim simar nsiimauugin siya Adi Komii siirim sibgu aingwo tibmii kinim. ²³ Yaiyim yipiki biyya Adi Komii siya boinkiyim bidi yimbiamim, ti yaiyim sima hinina boinkim ti inkamin Ebrahim siya Adi Komii siir yai imiir wakaeyin mi siya ina yaingwo tibmii kinim ti yai imiiramim. Mi ta hiriinan sairsika Adi Komii siya siirin dimin whirkin kimbu karam asi boinkin mi siya Adi Komii siirim sibgu aingwo tibmiiigin. Mi ta hiriinan sairsika, Adi Komii siya asi boinkin Ebrahim siya siir nomiiyugin. ²⁴ Adi Komii siya siirin dimin taeminim siir mhai kwoinawu hir nwokaiyim simiirarar bi kigin mi siirin ha bi dapkin siya inkam miyikin. Niingaka. Siya sowiirin whisairar kigin, siir naingwo tibmii aeya siir kwoin ieya mi miyya siya mirii aeya. Dimusi rani, ta hiriinan sairsi dapkin Adi Komii siya siirin, dimin whirki kimbu karamae.

²⁵ Biyya iigwira, hai nanaei wiga Rehap Saeya haigiprakaika inkam nwiso Josua siya nikropkiyo kanau kaonakiyam mi sowiirin saeyar sibgu kigirao mi saeya sowiirin yaeya siyu whira yikropki. Mi saeya dimin miyik imiirar tirka mi ta hiriinan sairsika Adi Komii siya sairirin wig miyik asi dapka mi saeya siirar sibgu wakaeyokna apka. ²⁶ Mi iriipi hiriinan, inkamin yipiki Adi Komii siirim naingwo tibmiiyin mi mi miyik bi miriigin, ti diminim siya naingwo tibmiiyin mi niingaka ywowim, mi inkamin naonamin siir hiriinan ywowim mi siir naeyuin siir piuis biyye aair bidi haiburgigin. Mi ta siir piuis niinga ini sasa hirar wokinaimimikiya. Iriigi.

3

Dimin taeminim iikam krima tiriyim krima sibgu mintirao.

¹ Ti kariir nomiiyauim, kima wi whiekakar nwo rani, Adi Komii siir yai aair nowom-warkaiyuwamim. Dimusi rani, kima ina ninoknankinim mhoiyya Adi Komii siya krimiirin wa hidi iikamim yipiki siir yai imiir nanaakninki haiginuwim, siya krimiirin wi yapayapa hidi. Mi ti iikam niingam siya simiir hidi mi wi kiimiiwao kintani. ² Mi krima whiekakarim dimin bibiyie bidiyar tirim, dimin taemin krima tirim naingwo karam nwowim simiirin. Inkam nwirki yipiki yai bibiyie boin karamae nwowi siyairgin inkam miyiyim dimin whirki kimbu karamae nwowim mi siya ina ninoknankinim siya siir kwoin ieya sibgu owam. ³ Mi iikam krima uridin pi hos siir yai iir nomboruwi mi siirin pa kiyiriru diriraerari dimin taeminim krima diriraerarin tirim simiirin. Mi krima uridin mirimii kwira kiyipitkii mi hosin pi warar mi inkam apiriyugi. ⁴ Mi krima siyaii komii komiiyim whii komii solwara hir nakiiyim simiir daingwoki. Ti siyaiiyim sima prasae prasae rani mi simiirin pi opudga mi hughainami mi inkamin ta siyaii aair nindaokiyim pi ti idisim iirar nonkwo wrieki mi ta siyaiiya pi ti inkamin siya namam naingwowa maeyaua pi hiriirar nami, paeyin yab nakiniiyin inkamaka nakikindimdiyumainiyyin siir hiriinan ywowim, ti inkamin hinda nakiiyam yaingwo mi ti paeyin pi hiriirar mi akiiyami. ⁵ Mi kwiriyae ya iriipi hiriinan, ini uridsimin hosni nomboruim mi idisimin siyaii aair nindaowi ikin, ini sowiir hiriinan ywowa. Mi kwiriyae ya dimin komii rani, ya ini yainau nwokaiya dimin kirie kiriyim pi saeya mi kinkikinaei mi piu irkaka sairirin pi saeya mi kigirao. Mi ta hiriinana saair daingwoki. Parid simin pi siyar niuginkikinaei mi niimau mie komiiki windi pi siyar niuginis iuguskii. ⁶ Mi kwiriyae ya miyik rani, ya ini paenan ywowa. Mi ya ini krimiir mwo bopwo nwokaiya ini saeyar ywo iskiya mi dimin taemin bibiyeyim nu tiranin pi simiirar wakaeyokna diriraerari. Mi saeya ini paeya digworaekwo whiekakim sim niugisiniya saair hiriinan ywowa; mi kwiriyae saeya pi Setan siir siyu bibiyeyim simiirar mi wakaeyokna diriraerari mi digworaekwo whiekak ikim mi iikam ina krimiirin wi saeya nonkwobumbu nankin haiginuwi. ⁷ Mi niimauan wraisuim mi ipiyyin ikim mi wraispapai wraispaiyim opnau nwomai ikim yimbi inkamin simiir nonkwo imiyyaeiyyin

pi siir yai aiirar mi wakaeyoknaei mi ti dimin taemin whiekakim simiir kouin ini inkam ieya ywo iskiyin. ⁸ Mi diminin whirki whiruakin inkamki kigrirao karamae nwowiyin, ya yai biyie sasairga. Siya saair kintimdinuwim wi dig nwo rani. Nningakinngaka. Mi saeya ya saair kwoinairga naingwo priiboininisami. Mi ya ini mipug biyieyin iikam piyin ini siir hiriinan yowowin. ⁹ Mi iikam krima Adi Komii siir inig iirin pi ta kwiriyae aeyar mi hainani mi yai bibiyie iikam nhirmi pi saeya swoki boini, yipiki krimiirin biya Adi Komii siyar nonkwokwokiyeim siir kwoinkar. ¹⁰ Kwiriyaeaya kwiruwairga, iikam krima boiniya yai miyik miyikim mi yai bibiyie. Mi ti kariir nomiiyauim, ti dimin taemin bibiyieyim krima tiriyim mi yim wi kipi swoki tirmimin. ¹¹ Mi op biyieya kausririya mi op miyik aka sowa ie whiruwanki niti mi sowa wi paniin paniina nwowi, ha? Mi sowa wi ie whiruwanki sowki it rani. Nningaka. ¹² Mi am saeya tabnid bi budika mi tab siya iriipi hiriinan am bi mi budikin. Mi iriipi hiriinan op miyika ieyin op biyieya kwoin kausririya saeya nwomaiiyin siir hiranki bi swoki imbinika. Mi nim krima iikamim iriipi hiriinan, yai bibiyie mi yai miyik miyik ikim yim wi yai kwiruwa wi saair hiriranki nitswo rani. Iriig.

Ninokninkin miyika Adi Komii siya hauugika

¹³ Mi iikam kimiir inkam nwirin siya biyin wi siyiu biyie mi siyiu miyik sowiirar ti inokninkin, ha? Mi ta hiriinan sairsika mi ti hiriinan inkamin siya nusiimauwi krimiirin ti dimin taeminim simiir siyumwokisiyiumwowin siya tiram naingwokwowim mi siya wi higak nwo rani mi yi siya hiriinanki niuwi, siya siyiuin iikam nhirmiyim naingwokwonanaeyim mi ha naingwo tirmii apiyin Adi Komii siiram siir dapiski. ¹⁴ Mi kira kwoin bibiyie naingwowi mi io whwonkam iikam nhirmi nanaowi mi kira ha naingwowi iikam nhirim simiir whwonkam ida inkam miyikin ini karar yowowin mi mhoiia kira ha kipi naingwo kiraigin inkam miyikin mi dimin taemin whiekakim kirar sibgu inomkninkin iski. Mi kira hiriinan kwoin iir naingwowi mi kira pi nksisae mi Adi Komii siir yai kibi kibi imaka nantamyiriyiri. ¹⁵ Mi ti dimin taemin hiriinanim yim Adi Komii siir hiran tani, yim inkamim nu tiranim simiiraigin, bigibiyyin simiirin yio Setan siya kinkikinakin mi iikamim nu tiranim sima ini simiirar kigna diraraerim. ¹⁶ Mi kima kwoin bibiyie naingwowi mi io whwonkam nanaowi iikam nhirmi mi kima minam warar naingwowi, iikamim simiir bopwoniya kou kimar yowowim mi kima, kima kimar ninii nansaonaei mi kima wi dimin bibiyie whiekakim simiirar tiri. ¹⁷ Mi iikamim sima kwoin miyikin Adi Komii krimiir Wanin siya hauugiyin siirar wakaeyokna api mi sima biyyin wi dimin miyik miyik imiirar tiri, ie miyikin sinwhrie karamaeyin siir hiriinan. Mi sima bigibiyyin wi tiki dimin hininim simaka tiri: Mi sima wi iripa nongwomamair aei mi sima wi irni nwirni yayiar wakaeyoknaei mi simiir kwoinim wa kisina haigi mi sima iikam nhirmisi wa naingwobumbuwu mi wi simiirar mi whinkinsis haiginiuwu mi wi dimin taemin miyik miyik imiirara tiri. Mi sima iikamim hinda tindanim simiirin wi hiriinan siyiau miyikin ar tirswowi mi sima wi iikamim yaibwowa nwowiyim simiir hiriinan nwo rani. ¹⁸ Mi iikamim yipiki irni nwirni whinkinsis haiginiuwu mi sima iripa nongwomamair aei mi yim ini iikamim yipiki paenid ninkiniyim simiir hiriinan yowowim. Tikinim yipiki ti hiriinan siyiu iir tirim yim iikamim simiir kwoin imiir kiyai siyiu miyik miyik imiir napam mi yim sima ini paenidim nikii whakiyim ini simiir hiriinan yowowim. Iriig.

4

Iikamim yipiki ti nuan dimin biyie biyieyim simiir wakaeyokna apim yim Adi Komii siir sau omomkim

¹ Piki hinin dimin bibiyie ikim iikam kimiir hopsowoswowyim yayi kima kima niniiyam? Kimiir kwoin imar naingwokiiyim mipa tiri diminin kwoin ieya naingwowin mi kima kima yayiinim pa ninii. ² Ti diminin kira haiyim naingwowin mi kira simiirin pi hai karamae ywo mi kariir kwoinin inkam nisom aowam pa naingwowi simiir haiyim. Mi kariir kwoinin diminin kira hai karamae nwoyin pi siiramar naingwokwonanaei mi kira yai pa ninkinwaomwarki boinanaei mi yayi pa ninii. Kira wi ti dimin imiir hai rani. Dimusi rani, kira Adi Komii siir bi srigin ti dimin imiirim. ³ Mi mhoiia iya kira Adi Komii siirim sriii diminin mi kira simiir bi haigin. Dimusi rani, kariir kwoinin miyik rani mi ta hiriinan sairsika, kariir kwoinin dimin haiyamarar naingwowi mi kira kariir kwoin biyie wakaeyokna apim mi dimin biyie imiirar nwoki tirim. ⁴ Kima yipiki iikam biyieyim digiumii Adi Komii siir haimriiyugigim. Takana ya ini wiga saair kam iir haiburgika mi kam nwiram nama ini saair hiriinan ywowa. Kima ini dimin biyieyim nuanim simiiram yaingwokwonanaeyim. Mi ti hiriinana kima ini Adi Komii siir sau omomnan yowowim. Kima ina ninokninkinim? Yipiki iikamim nuan dimin taeminim simiirim naingwowim, yim ini Adi Komii siir sau omomnan yowowim. ⁵ Kima hinina naingwowi ta Adi Komii siir yayia biya kam nhirim sima winkiya yokwoni saeya whisariya priiboini, ha? Sima

hinina boinkim, ti Adi Komii siir naeyiutin ti krimiir tir nwokaiyin siya krimiiramin minam naingwowi, krma siir siyu iirarar napim. ⁶ Mi krimiirin wi Adi Komii siya whinkinsiis haiginiuwi ti dimin taemin biyeyim simiirsi simiir nikwowaisiyyim. Mi ti yayiim Yokwo sair tir nwokaiyim sima hinina boinkim, Adi Komii siya wi digumii iikamim inig komiikakim iikam nhirim haiburim wi simiir haimriiyiuiwi. Mi siya iikamim yipiki ha naingwowyim sima inig karamaekim mi simam naingwona karam nwowyim mi ha boiniyim Adi Komii sasairgin inig komiigakin siya simiir whindiriraerarikin. ⁷ Mi kima iikamim kimama kipi naingwona mi yio haniingi niuwi kima Adi Komii krimiir Wanin siirara wakaeyokna ap iski. Mi iya Setan siya kimiir kwoin imiir kiyai mi kima wa sibgu okworinuwu mi kima digumii wi siyu biyie imiir haimriiyiuiwi mi ta hiriinan sairsika, Setan siya kimiirin wa haiburgigi mi wa nami. ⁸ Kima Adi Komii siir wakaeyokna apamar daingwo iski mi siya wi kimiir kingiina nwowi mi kimiirin wi siya kigriraowi. Kima yipiki iikam biyeyim yai ara nhinkiniyim kimiir siyu biyeyim digumii simiir haimriiyugig biya kima tirim! Kwoin biyie kima naingwowim simiir haiburgigi! Kima dimin biyeyim kima tirim simiirsi daingwoyimiyok mi kimiir kwoinim rirmiya dwo, iikamim simiir inaim hiisokiyim mi wadie ha nwokiyim simiir hiriinan. ⁹ Kima iikamim wi maingimaiga nwo rani, iya kima dimin biyie biyeyim kima tirim simiiram naingwowi mi kima kimiir maingimaiga mi sair haiburgigi mi kima wa noui. Kima wa haingigi kimiir kwoinim digumii, iya kima wadie nwowa mi biyie nwo aka. ¹⁰ Kima iikamim ti idid mi dimin biyeyim kima tirim simiirsi daingwoyimiyok Adi Komii siir whwonkam ida mi Adi Komii siya kimiirin wi wadie nwowi mi kimiir inigin wi siyar hainani. friig.

Kima kimiir nomiyau imiir kipi hid

¹¹ Ti kariir nomiyauim, kima irni nwrni kipi hid mi niksiae yai kipi boin. Niingaka. Yipiki iikamim siir nomiyau imiir hidi mi siir nokwao boini, yio Adi Komii siir siyu komii siir yai imiir haimriiyugim. Ti diminim yipiki siya tirim yim ini siya boinan ywowim, siir yayiim ini kougikou mi ini wadie ywowim. Mi ini Adi Komii siir igsop aair yokwokairina. Mi kima hiriinan tiri kima Adi Komii siir siyu komii siir yai imiir bi wakaeyokna apikim. Mi kima pi hinina boini, kimiir yayiim ini Adi Komii siir yai imiir haiburim. ¹² Adi Komii sasar winkin ti siir siyu komiini yayiim Yokwo Komii sairin. Adi Komii sasar hid iikamim mi wi siyar whindiriraerar haiginiuwi krimiirin o wi siyar tiowi krimiirin mi siyar mi tirki krma naowamin. Kira ha naingwokwowi kira adi komiigin mi ta hiriinan sairsi hidi kiriir nomiyau imiirin, aniya? Kira ini paeprikab inkam ywowin. friig.

Kima diminim Adi Komii siya naingwowim kima tiram simiir daingwo

¹³ Ta yayia kara boinkiya sair wakaeki, kima iikamim yipiki hinina boinim, panao mi waka, kira pi hinda nami mi biewi pi whira nini owowu, kariir digworaekwo whiekakim inkam nhirkim sainim mi kira pi umir simiirsi haiiyim, yio miyyik rani, kira hiriinan yai boini. ¹⁴ Kira ninokninkin tani dimu diminkin mhoiyya nambiyami, kira wi omwaiya waiyaei iyie wi omwai waiya rani? Kira ninokninkin tani. Krma iikamim ini paowiinan ywowim saeya ha hiigiya mpa swoki whaowaeki saeya ii prief bi hiiga mi nim krma ini hiriinan ywowim. ¹⁵ Kima hinina kipi boin mi yio haniingin kima hinina ti boin Adi Komii siya hinina naingwowi krma omwai waiyaim, krma ti diminim siir ti tir iyie i diminim si ti tir. ¹⁶ Kima ti iikamim tariinanin hiriinan boin tani mi kima kamim inig komiigakim simiir hiriinan diriraerari mi kima wa boini, krma miyyim krimiir kieriini miri wi digar nwowi. Ti siyuin kimamar naingwonaeyim hinin, kima iikam inigakim yio ti hiriinanin siyu miyyik rani. ¹⁷ Mi ti hiriinan sairsika iikamim yipiki hinina ninokninkinim piki hinin diminkin miyyikin mi sima siir tir karamae nwowi mi sima dimin biyie tirkim. friig.

5

Iikamim umirki naokingugunankaiyim simiir yaiga

¹ Mi kima iikamim umirki naokingugunankaiyim iya maingimaiga kima nwowana prief nwo rani. Mi sair mhoiyarin hik komii komiyyim wi kimiir naninkiniuni mi kima wi ninouninki prasae kin tani. ² Mi kimiir digworaekwo miyyik miyyikim wi biyie namwoiuiwi. Mi kimiir yuis miyyik miyyikim yim wi kikom minki topkrimkripi mi wi miyyik namwo iuu rani. ³ Mi kimiir gol, silva, umir, minim yim wi aigak nwokiyami. Mi iikam nhirim sima kimiir umir aigakim simiir kigi mi sima wi ha boini, sima umir hiri hiri dimusi haingiriyyu haigimimirkim, ha? Mi sima siyu biyie tirkim. Mi iya sima hiriinan boini mi kira wi kariir umir imiirsi nididi. Mi iya digiyana Jisis siya niti ni wi paesi kira nididiya wi sair hiriinan nididi. Mi ti hiriinan digworaekwowim yim miyyak rani. ⁴ Mi biya kira iikamim kariir numir aair miriyyim, kira simiir umirim haimiyarar hauugin. Mi kira ti simiir umirim hiriyar biri hauu swokikin mi haimiyyin ini kirar tauae hai naowidim mi Adi Komii siya bidiyar kigiyyin umir haimiyyin kira tauae hainaowid iirin. Mi Adi Komii siya bidi wakaekiyin kariir miyyan

kamim sima boinim, kira simiir umirim biri hauu digim. Mi Adi Komii siya kirie komiigi komiigakin. Mi kira siirsi nidad rani, aniya? ⁵ Mi tariinanin kira ini wadiyar nwowin mi nae miyik miyikim ini simiirar naeyin mi dimin taeminim kiriir kwoink naingwowyim mi kira pi simiirar diriraerari. Mi ti dimin taeminim kira tirim, yim ini naeyim hu kira nimiiyaenanaeyim mi iya simiir nisomsom aokaowi mi ha nadigiuwi mi ini saiir hiriinan ywowim. Mi iriipi hiriinan iya saeya niti, saeya wa niti. Mi iya dimin whirki kiriir nationi mi kira wa naowi. Dimusi rani, siyu bibiyeyim kira tirim simiirsika. ⁶ Mi kira iikam miyik miyikim simiir boinwokiyoopnatkaigikim mi simiirin ina yisomsom aokaokiyim. Sima kiriir nikwowaisiyyim dig bi nwokin mi kira simiirin ini hindara yisomaoki iskiyin. Iriig.

Sibgu dokworinu iya kira Biyan Inkam Komiiyin Jisis siiram nwokwokiniiyim

⁷ Ti kariir nomiiyaum, kima sibgu okworinu dimin biyeki kimiir nimbini mi ha kinankiuwi, iya kima Biyan Inkam Komiiyin siiram nwokwokiniiyim siya nitam. Mi kima ti diminin simiir daingwoki. Mi inkam nwirin numir nankiniyin mi siya pi siir sasae imiiramar kigriraowi, sima wai nwokiyam. Mi siya pa niki okaigi siir sasaeeyim bie naoki nitkiigiyim mi siya pa kigi siir sasaeeyim ini mwiigiyim. ⁸ Mi kima iikamim ti iriipa hiriinan siyuin siirar timi okaigi Biyan Inkam Komiiyin siiramim. Mi ta kira nwokaigiya kiriir kwoinin kirie dwo. Mi iya krimiir Biyan Inkam komiiyin siya nitana priei nwo rani. ⁹ Mi ti kariir nomiiyaum, kima, kima kimarim kipi ninii nansao. Mi kima hiriinan tiri mi Adi Komii siya wi borisopi. Mi siir iya siya nitana ini kingiinar nwowa siya wa swoki iti. Siya yipiki inkam nwirin anao nokwo kaigakaniyin ini siir hiriinan ywowin. ¹⁰ Mi ti kariir nomiiyaum kima Adi Komii siir yaia yipiki biya profet kamim sima boinmamauum saiir ti swoki aingwoki. Kam bibiyeyim sima dimin bibiye simiir tirhaiginiuwi mi sima pi simiir swoki ikwowaisii rani. Niingaka. Sima pi kirie hiriyyar nwokripkai mi sima simiiramim pa kiwawini simiir tirbumbuwamin. Mi krime ti hiriinan siyuin sima tirin siirar swoki kigna ap. ¹¹ Mi krime simiirin hinina asi boini, sima inkam miyikim. Dimusi rani, sima kirieya nwokin mi hiriyyar nokworinukripkaigin. Mi kima inkamim Job nikiuwiyyin siir bod yinoknankinim siya kirie hiriyyar mi oyokiyokigin Adi Komii siir siyu iir wakaeyokna apam, iya dimin bibiyeyim siir kinankiim mi siirin Adi Komii siyar whinkinsis haiginiugin. Dimusi rani, Adi Komii siya iikam krimiirsi naingwokwonanaeikin. Mi siya krimiirsiyin nhami nhami bi naingwoyiniyokin mi siya siir naingwobumbuwa krimiir asi niisimaugin.

¹² Ti kariir nomiiyaum, tio siyaigin dimin komiiyin mi kara siirin kimiirin pi hinina boinmauugi, iya kima dimin taemin tiriyim iikamim simakan mi kima ha kipi boin. Kariir adin siir inigin kira ha boini, ihi, kara ti dimin iirin wa tiri. Yio digargin. Mi kira ha mi boini, Niingaka. Kara pi borisopi mi yio iriipi hiriinan ini digar mi owin. Mi dimin nhirim kima whisarii kipi mi boin mi kima wi Adi Komii siir kwoin iir hopsosowowi siya io kima nwowamin. Iriig.

¹³ Yipiki kimiir inkam nwirin waraur nwowin siya hik hika hainanaei mi siya Adi Komii siiram srii dimin imiirsi. Mi yipiki kimiir nwirin siya maingamaiga nrowi mi siya mwai ha wao mi Adi Komii siir inig iirar hainan ti dimin imiirsiyin. ¹⁴ Mi yipiki iikamim kimiir nwirin siya maka nii, kima kamim Adi Komii siir diminin simiir bi nwowiyim simiirim dikugi mi sima wa niti mi Adi Komii siirimin nhwo pa kwisboini, ti inkamim siirim. Mi sima waim wa naokinki siir idwo, Biyan Inkam Komii siir inig iir. ¹⁵ Mi sima Adi Komii siirim kwisboini mi ha naingwo tibmii kinii siya ti inkamim siiram ha whindiriraerari mi Biyan Inkam Komii siya kiriirin wa mi whinkinsis haiginiuwi mi kiriirin wi wadiyar nrowaiginiuwi. Kima dimin biye tiri mi Adi Komii siya kimiir dimin biye imiirin wa haiyoprimdiyumuigi mi ti dimin biyeyim wa namki. ¹⁶ Dimusi rani, ti dimin biye imiirsiika. Iikam kima irni nwirni dinboinmamau dimin biyeyim kima tirim mi Adi Komii siirim kwisboini irni nwirniyyim siya wa whindiriraeri mi kimiirin wi wadiya nrowaiginiuwi. Iikamim yipiki Adi Komii siir wakaeyokna apim mi Adi Komii siya wa wakaei diminin sima kwisboini. Mi siya wa whindiriraeri ti diminin sima kwisboinim. ¹⁷ Ilaija yipiki biya nwowin, siya inkamkin iikam krimiir hiriinanargin. Mi siya Adi Komii siirim kwisboinanaekin naoki kipi kin. Mi biewi waiyaeyim whwoim mi bwanim iriyyar whir naoki kin karamae nwowim. ¹⁸ Mhoiyya siya Adi Komii siiram swoki kwisboinkiyin mi naowin ina swoki kinin. Mi naowin ha kinin mi sasaeeyim ina iigiyim. Mi hiriinan saiirsika krime Ada Komii siirim sriinanae mi siya krimiirin wa wakaei mi wa mi whindiriraerar haiginiuwi. Iriig.

¹⁹ Ti kariir nomiiyaum, ti iikamim kimiir nwirin siya Adi Komii siir yai kibi iir haiburgigi mi siirin inkam nwirki swoki kiyainami Adi Komii siir wakaeyokna apim, ²⁰ siya ta saiir dinoknankin, yipiki inkamkin ti inkamim siir swoki kiyainamin, yipiki Adi Komii

krimiir Wanin siir haiburgigin mi siir Yai Win Kibi aiirin naingwo tɔbmii karamae nwowin, siya siir kwoɔnbud iirar whindiriraerarnakin mi ta hiriinan sairsika, siya wi paeni omin siir nam tani. Mi siya tirkikin Adi Komii siirin ti inkamin siir dimin bibiyeyim sɔmiir haiyoprimdiyumiigiyim biya siya tirim. Iriig.

1 PITA

Pita yio Jisis siir kigna miriyan inkam nwrkin. Mi ta yokwowa siya winkika iikamim Jisis siiram naingwo tɔbmiiyim mi siir yai aiiiram wakaeyokna apiyim simiiram. Pita siya minam winkikin iikamim naingwo tɔbmiiyim simiir kinsis haiginiuwam, dimusi rani iikamim naingwo tɔbmii karamae nwowiyim simiirin hik sima hauugim. Pita siya pi boriisopi sima simiir naingwo tɔbmiiya Jisis siiram naingwo tɔbmiiya saiiir haiburgigim siya ha naingwowi saeya hiriayar dwokripkai mi hik hiriayar hai. friig.

Biigibiyan yokwowa Pita siya winki aeya

¹ Kara Pitakin, kara Jisis Kraisi siir aposel inkamkin mi ta yokwowa kara winkika iikamim naingwo tɔbmii kiiiniyim Adi Komii kirmiir Wanin siirim kimiram yipiki biya, biyan iikamim sim nhinikriropkiyim kirmiir nu maeyau waraurankin mi kima ha namim mi kima kimidiniya ti omim sim ini owou, Pontas, Galesia, Kapadosia, Esia mi Bitinia. Wim kima ini inkamim yipiki hindara nini boinakiiyim iki om nhirim sim mi ha swoki amiyim simiir oma hiriir ini simiir hiriinan ywowim. Mi ti hiriinan siyu kaimwoin, wim kima ti om iirin wi ii priei nwo rani mi mhoiia kima wi kirmiir omkiomim Adi Komii siya nwowin wi siir nwowi. ² Kimiirin Adi Komii kirmiir Wanin siya bidi yimbiingiyim siir iikam nwowim. Dimusi rani, biya siya bidiyar yinokninkinin mi siya hiriinan bidiyar mi aingwown kirmiir kwoinim wi rirmiia siya nwowaiiginiuwu opa dimin taemin hinda kigiguskiya saiiir hiriinan. Siya ti hiriinan siir naeyuni tirkin mi ta hiriinan saiiirsika kima wi Jisis Kraisi siir yai imiir nwoki wakaeyokna apim mi siir nhieya kirmiirin dimin whirki kimbu karamae saeya nwoka. Kara ha naingwowi Adi Komii siir naingwobumbuwa wi kimakar nwowi mi kima wi iripar nongwomamair aei. Kara ha naingwowi siya ti dimin miyik miyik imiirin wa tiri kirmiirin mi simiirin wi idwo idwower nitkin iinainami. friig.

Mhoiia krɔma Adi Komii saika nwowi mi krɔma wi digworaekwo miyikmiyik imiir haii

³ Krɔma Adi Komii siir inig iirarar hainanki yipiki kirmiir Biyan Inkam Komiiyan Jisis Kraisi siir Adin. Dimusi rani, siya kirmiiramim nhami nhami bi naingwokwonanaekin mi siya siir naingwoyimyoka saiiirin warar mi iisimauu kirmiirin Jisis Kraisi siirsi yipiki biya niki aonamin mi siirin Adi Komii siyar swoki hidninsiin idwo omwai swoki waiyamin mi tariinanin siya ini omwaiyar swoki waiyan. ⁴ Mi nim krɔma dimin taeminim Adi Komii siya hauuwanim kirmiir yipiki wi kirmiir kwoin imiir whinkinsiis haiginiuwu simiiram nkwokwoki. Simiirin ini siyar kigriraowim siir om hirar mi simiirin wi tioidwomai rani, sima wi wadie hiriayar nwokripkaigiyami. ⁵ Ti digworaekwowim yim iikamim yipiki naingwo tɔbmii kiiinim yim kirmiirgim mi simiirin ini Adi Komii siyar kigriraowim. Dimusi rani, siya kirie komiigakin mi simiirin wi kirar haibudwini mi ti digworaekwowim yim wi Adi Komii siyar nanaakninkiihaiginiuwu ta iia Jisis siya swoki itana kirmiir nanmaiwarkaina iuguskiyana wi saiiir nanaakninkii haiginiuwu.

⁶ Dimusi rani, kima wi maigimaiga ti dimin taemin imiirsi nwowi tiriiginim ta ii aiiir nwowim sima hik kimpipisu kirmiir hauuga windi kima maigimaiga nwo karamae kipi nwo ti dimin taemin imiirsi. ⁷ Mi ti digworaekwowim yim wa nimbimbiyami mi wi ta hiriinan saiiirsi kinankiuwu Adi Komii siya kirmiirin kirmiir naingwo tɔbmiiya ini panin panina namisi owa kirmiir kwoinaw nwoakaiya. Mi iikamim golim paenau kabitkaigiiyim mi sima pa niki obriprigii mi ti golim pi opar nasae imbiyami mi sima dimin biyeyim iki siir idwo hir nwowiyim pa nitnoudnankaigii mi hapaiirin pi golkigolin pi sasar nwokii. Mi ti hiriinan siyu kaimwown, Adi Komii siya dimin biye imiiramim asi kiwakii kirmiir tirbunbuninkin haiginiuwamin mi ta hiriinan saiiirsika ti dimin hiriinanim yim wi pi nitnoundnankiiyim mi wi dimin kibi kibiyim sima simar nwoakaiii kirmiir kwoinawim mi krɔma wi Adi Komii siirgisiiramar naingwo tɔbmii kiiin iski. Mi ti dimin kibi kibiyim kirmiir kwoinaw nwoakaiyim yim ini gol imiir haiburim. Mhoiia ti golim yim wa digii mi wari diminim kirmiir kwoinaw nwoakaiyim yim wi wara digi rani. Mi mhoiia Jisis Kraisi siya swoki iti mi siya, siya siyar swoki anaakninkinaei mi wim kima wi inig komiigak hainii nwowi mi Adi Komii siya kirmiirin wi hinina boini, kima dimin whirki bi kimbugim. ⁸ Kima Jisis siir bi kigim mi kima siiram naingwokwonanaekim. Tariinanin kima siir bi kigim mi kima siiramim ina wakaeyokna apim mi kima ini maigimaigar nwoyokiyokiiyim mi ta hiriinan saiiirsika kima wi hinina boin tani saiiir kirieya paniiinga ⁹ Dimusi rani, ta hiriinan saiiirsika kirmiir naingwo tɔbmiiya ya hiniiinga, kima wi Adi Komii saiiir nwowi yipikin kirmiir nanmaiwarkainan.

¹⁰ Mi ta nanmaiwarkaina ta biya biyan profet kamim sima saiiir naingwokwonanaekim mi sima bi sibgu inokninkin kingim. Mi sima kimidiniya naingwobumbuwa mhoiia Adi

Komii siya n̄isiimauwana saiiir w̄ink̄i m̄i ya tariiḡina ya n̄ikrani w̄im k̄ima w̄i ta nanmaiwarkaina saiiir haii. ¹¹ Mi sima ta Adi Komii siya nanmaiwarkaina k̄rimiir saiiir saiiira naingwokwonanaekim m̄i sima ini sima simar ȳinsrii ansriina ti dim̄in taem̄in im̄iiram̄in. Mi ti Kraiis siir naeyiuiin ȳip̄iki simiir hir nwokaiyin simiirin siyar yanaakn̄inkii haiḡiniu iya Kraiis siya nitana saiiirin m̄i dim̄in taem̄inim ti ii im̄iir n̄imbimbiyam̄im iya Kraiis siya haiya hik dim̄in biyie biyeyim simiirsi m̄i m̄hoiyya siya w̄i inig komiigakar nwowi. Mi sima ti dim̄inim siir siira naingwokwonanaekim m̄i siya w̄i pan̄in pan̄ina n̄imbiyami. ¹² Biyya Adi Komii siya simiirin hin̄ina n̄isiimauugin, ti yayim sima boinm̄imauuim yim w̄i simiirar swoki wh̄ink̄insiis haiḡiniu rani. Mi ti dim̄in taem̄inim m̄hoiyya iikam k̄imiir wh̄ink̄insiis haiḡiniuwi yim ti dim̄in taem̄inim ti tariinan nwowim sima warairgim, ȳip̄iki tiki kamim Adi Komii siir yay aiir boinm̄imauuwim k̄imiir, sima boinm̄imauuwim. Adi Komii siya yikropki siir naeyiuiin simiiram m̄i simiirin siyar wh̄ink̄insiis haiḡiniugin m̄i sima ti dim̄in taem̄in im̄iirin asi boinm̄imauugim. Mi paekwosim̄im ȳip̄iki inkam nwowin Adi Komii siya nikropkiyim ta m̄ii aiir m̄iriyyam m̄i yim sima biyya ti dim̄in Kraiis siya tiran̄in siiraram m̄i naingwokin siir m̄i inokn̄inkim m̄i sima ini yinkinyaeawim dimusi rani, Adi Komii siya simiir bi boinm̄imauugin. Iriig.

Iikam̄im dim̄in miyyik tiriyim k̄imiir kwoinim yim r̄im̄iyyar dwokripkai

¹³ Mi ta h̄iriinan saiiirsika k̄imiir kwoinim k̄irie h̄iriyyar dwokripkai m̄i k̄ima k̄imiir siyiu iisriyar m̄intiraom̄i m̄i k̄imiir kwoinim sibgu daingwo omok ta naingwobumbuwa w̄i m̄hoiyya Kraiis siya hauuwi k̄imiir saiiiram nwokwokinim m̄i iya J̄is̄is Kraiis siya swoki itana siya w̄i siya siyar nanaakn̄inkinaei. ¹⁴ K̄ima Adi Komii siir wakaeyokna apiyim k̄ima ȳinisim̄in siir ad yop̄iyo sowiir yay im̄iir wakaeyokna apiyin siir h̄iriinan dwo. Mi ta ii aiirarin k̄ima iki dim̄in biyie biyeyim biyya k̄ima tirim simiiram k̄ipi naingwokwonanae iya k̄ima Adi Komii siir ninokn̄inkin karamae nwowa saiiir. N̄iingaka. Ti dim̄in hin̄inim simiir tiram k̄ipi naingwo. ¹⁵ Mi yio han̄ingi niuwi k̄ima w̄i Adi Komii siir h̄iriinan nwowi ȳip̄ikin k̄imiir kwoin im̄iir kiyaiiyin siir dim̄in miyyik miyyikim simiir haiyam. Yio siya ini dim̄in wh̄irki kimbu karamae h̄iriyyar nwokripkaiyin m̄i wim k̄ima iriipi h̄iriinan dim̄in wh̄irki kimbu karamae yar timi o war̄i dim̄in taem̄in wh̄iekakim k̄ima tiriyim simiirin. ¹⁶ K̄ima ti hin̄ina tir. Dimusi rani, Adi Komii siya siir Yokwo Komii aiir winboinkiyin siya ti hin̄ina boink̄in, k̄ima dim̄in wh̄irki k̄ipi kimbu. Dimusi rani, Adi Komii kara dim̄in wh̄irki bi kimbugin.

¹⁷ Adi Komii siya w̄i iikam wh̄iekak k̄rimiirar h̄id̄ir̄kaki m̄i siya dim̄in taem̄inim k̄ima tirim w̄i simiir h̄iriinanar swoki tiri. Mi ta h̄iriinan saiiirsika, wim k̄ima iikam ȳip̄iki siirin hin̄ina dap̄ik̄iuiyim Adi m̄i siir̄im kw̄isboink̄iyyim, k̄ima, k̄imasiyar m̄intiraona dim̄in taem̄inim k̄ima tiriyim iya k̄ima ti nu iirar niki owiyim, yim Adi Komii siir k̄ipi tir big nas̄m̄irwaiya nwo karamae siya nwowim k̄imaka. ¹⁸ K̄ima ti dim̄in taem̄inim kara boinm̄imauugiyim simiir tir dimusi rani, wim k̄ima ina ninokn̄inkinim k̄imiirin Adi Komii siya b̄idi yanmaiwarkainam dim̄in biyeyim biyya k̄ima tir̄kaiyiwim simiir hirankin, ti dim̄inim ȳip̄iki biyya k̄ima nonkwowim k̄imiir brougae wanwiyaeyim sima n̄isiisiimauuwim k̄imiir. Adi Komii siya k̄imiirin silva, gol m̄inmi bi saininiyokn̄akin. N̄iingaka. Yim ti dim̄in hin̄inim yim wa t̄oidwomaii. Siya k̄imiirin Kraiis siir nh̄ie k̄ibi aiir nanmaiwarkainakin. ¹⁹ Siya ini s̄ibsibnan ywowin siirin whaigomkosimki bi pisrankin m̄i hankak sim bi swoki okin m̄i dim̄in wh̄irki bi swoki kimbugin siir p̄iua whauriȳink̄i whauriȳinka Adi Komii siir yay aeya boina saiiir h̄iriinan. ²⁰ Mi biyya iya Adi Komii siya nu iir niki onkwokwo karamae yar niki owa, siya Kraiis siir̄in saiiirar n̄imbiȳin tir̄ir nitam̄in m̄i iki ii n̄hir̄im m̄hoiyyan̄im simiiram niki okin m̄i siya sasar nanaakn̄inkinakin k̄imiir wh̄ink̄insiis haiḡiniuwam̄in. ²¹ Wim k̄ima Adi Komii siir̄am asi naingwo t̄im̄iugim. Dimusi rani, Kraiis saiiirsika. Siya b̄idiyar iki aonamin m̄i siirin Adi Komii siyar swoki hid̄n̄isiin idwoki omwai waiyayokiyokiyam̄in m̄i siya siir̄in inig komiigakar ywowaiḡiniu m̄i ta h̄iriinan saiiirsika k̄ima siir̄am asi naingwo t̄im̄iugim m̄i k̄ima siir̄am dwokwokin k̄imiirin w̄i m̄hoiyya siya n̄ikiunaki m̄i k̄ima w̄i saika nwoyokiyok̄iikaeyami iinok̄iinok̄in.

²² Mi k̄imiir kwoinim dim̄in wh̄irki kimbu karamae b̄idi ywowim m̄i ta h̄iriinan saiiirsika ti Adi Komii siir yay k̄ibi k̄ibiyim k̄ima wakaeyokna ap̄im simiirsika m̄i ta h̄iriinan saiiirsika k̄ima k̄imiir nom̄iyyauim simiiram̄in nhami nhami k̄ipi naingwokwonanae. Mi k̄ima irni n̄wir̄niyam naingwokwonanaeyim war̄i k̄imiir kwoinim dim̄in wh̄irki kimbu karamae nwowiyyin siya daingwokwonanaei. ²³ Adi Komii siya k̄imiir kwoin im̄iirin yaeya kwoin win b̄idi tir̄kiyin ȳip̄iki w̄i h̄iriyyar nwoyokiyok̄iikaeyami k̄ima wakaeyokna apa siir yayia saiiir k̄ir̄eni tir̄k̄in wad̄ie k̄ima nwowam̄in. Mi siir yayim yim w̄i wara t̄oidwomai rani. Mi iriipi h̄iriinan k̄imiir kwoinim yim iriipi h̄iriinan yim w̄i war̄i m̄i digi rani. Wim k̄ima inkam komiini ȳin̄isisim̄kim ȳip̄iki nao karamae nwowiyyim sima. ²⁴ Tiki yayim yim

kaimwowaingim. Dimusi rani, yayiyim yipiki Adi Komii siya winkiyim Yokwo Komiini yim hinina boinkikim,

iikam whiekakim yim ini konan ywowim mi ti inig komii komiigak sima nwowa yim ini kipnan ywowim. Mhoiyya sima wi kowa inkamki tiokisimsibginiya mi ha waiswaekiya wi sair hiriinan nwowi. Mi kipa ya wa mi houginami nua hiriir mi saeya wa mi bropkinami. Mi ti kamim ti nu iir nwowiyim inig komii komiigakim yim wa digi. ²⁵ Mi Biyan Inkam Komii siir yai kibiya ya wi hiriyyar nwokripkaigii.

Mi ti yayiyim simakisimaingim krima boinmimauuwim kimiir. Iriig.

2

Mi Biyan Inkam Komiiyin yio ini yinpaenan ywowin mi krimiirin siyar whinkinsiis haiginiuwi krima nwowamin

¹ Mi kima wari dimin biye biyeyim kimiir kwoinau nwokaiyim yim ti itnoudnankiigi, ti dimin taemin hininim, niksisaeyai, yai iyop nwo mi kwoin bibiyie naingwo mi yai kinaopitkaigai mi ti hiriinan diminim kima simiirin kipi tir. ² Kima yinisim sapisapin mwiiyaraman naingwowyin siir hiriinan daingwo Adi Komii krimiir Wanin siir yai kibi kibi imiiramim mi hiriinanki niuwi wim kima wi inakamae adiyaowaenan nwowi mi iki Adi Komii siir dimin taemin imiirin wi haningim sibgu ninomoknankin digi. ³ Dimusi rani, wim kima bidiyar yinoknankinim Biyan Inkam Komii siya wadeyairgin mi siya kimiirar bidi whinkinsiis haiginiuwim mi kimiir dimin biye biyeyim yim siya bidiyar mi haiyoprimdiyiumiigiyim. ⁴ Kima Jisis saika damasukikin yio siya ini yinpaeyai mi yim yipiki iikamkim sim borisopin mi Adi Komii siya siiramim nhami nhami bi naingwokim mi siirin siya yimbingi ti dimin biyeyim krima tirim simiir haiyoprimdiyiumiigiyim.

⁵ Mi iikam wim kima ini iriipi hiriinan iyyin paeyinanar mi owim mi ta hiriinan sairisika Adi Komii siya kimiir asi nanmaiwarkainaei mi kima Adi Komii siiram kiwaki kimiirin siir omakanan nwowim mi kima wi piugan kwiruwar mi owim mi wim kima ini pris inkamnan ywowim. Yim sima biyya wraisuim ha nisomsom aokaowim mi simiirin sima hiyya Adi Komii siir haigin anag hauguiyya sair idwo hir haigin anagi, Adi Komii siir nankin imiyyaeyam. Mi ti hiriinan siyu kaimwowin siirar timi tir dimin taemin miyikmiyikim Adi Komii siiram mi kima wi kimar hauunaei Adi Komii siir nae nankinimiyyaeyamin mi dimin taeminim kima tiri Adi Komii siya wi maingimarga nwowi simiiramim. Dimusi rani, biyya Kraisi siya bidiyar tirkiyim krimiirin krimiir siyu bibiyie imiir haiyoprimdiyiumiigiyim.

⁶ Adi Komii siir yayia Yokwo Komii sair hir nwowa hinina boinkika, kara yinpaeyai kibiyin wira yimbin om Saion hiramim omaka hir nwowa sair kougou nwowim. Siya ini ti kougouwin siir hiriinan ywowin omaka miriyyim ninansiin okwowyim mi ha boiniyin yio miyik rani mi yio Adi Komii siya hinina naingwowyi yio bimbiuwi rani. Kraisi siyairgin omaka sair nonkworinuwaniin kougouwin mi iikamim yipiki siiram naingwo tibmii sima wi hik mirisikak nwo rani mi simiirin wi siya nanmaiwarkainaei mi wi siyar whinkinsiis haiginiuwi. ⁷ Mi ti kimiir iikam nhamim yipiki Kraisi siiram naingwo tibmiiyim, wim kima siiramim nhami nhami naingwokwonanae rani mi tiriginim yipiki siiram naingwokwonanae karamae nwowim Adi Komii siir yayia Yokwo Komii sair hir nwokaiya ya hinina boinka,

Siya ini yinpaenan ywowin yipiki inkamkin dirieraarkikiniyin omaka miriyyim mi mhoiyya pa swoki boini siya miyik rani, mi yio Adi Komii siya siirin hinina naingwokim siya wadekiwadeyairgin. Ini siya siyar ywowiskiyin yinpaenanin yipikin omaka kougounan omaka sair bopwoniya nokwoin omaka akou iir hougowinam. ⁸ Mi iikamim yipiki Kraisi siiram naingwo tibmii karamae nwowim mi digiumii siir haimriiyuim,

Kraisi siya siyanan ywowim mi ti iikam hiriinanim yim wi siya tirkiim mi sima wa nhimnhankinami mi sima wi sima simar tioidwomai. Sima iikam whaowaenan nwowi mi wa nikii iuguski.

Dimusi rani, sima digiumii Adi Komii siir yai kibi imiir haimriiyugim ti Adi Komii siir yayiyim yipiki biyya niki winkiyim Yokwo Komii sair nwokaiyim sima wi digar nwowi simiir tirim.

⁹ Mi wim kima simiir hiriinan tani wim kimiirin biyya Adi Komii siya bidi yimbinim yipiki siir piugan nwowim mi kima ini Pris inkamnan ywowim siir inig hainan praprasim mi kima ini iikamim yipiki Adi Komii siir mi aarara miriyyim mi mi miyikmiyik ha miriyyim ini simiir hiriinan ywowim. Mi kima ini siir iikamnan ywowim dimin taemin kibiyim siya triiyim simiir nanaankinikii haiginiuim. Siya kimiirin minan kiyai kima dimin taemin biyeyim niibwomambwonan nwowiyim digiumii simiir haimriiyugim mi kima siir yai kibiya yipiki bienan whwoyaya sair wakaeyokna apim. ¹⁰ Kima Biyya

iikam nninga nwokim mi tariinanin kima ini Adi Komii siir piuganan iikam ywowim. Biya Adi Komii siya kimiir bi whindiriraerer haiginugim mi tariinanin Adi Komii siya kimiirin prasae prasae bi whindiriraerer haiginugim. Iriig.

Krma Adi Komii siir mi miriyan iikam dwo.

¹¹ Ti kariir nomiiyaukanim kima ti nuin siir siyuuin siir tiran tani. Nningaka. Kima tirin wi ti priei nwonam tani kara kimiirin asi boinonkwokwoki. Iya kima tirar niki owi dimin bibiyeyim digiumii simiir haimriiyugig ti diminin kimiir kwoinim iinokinokin simar nipiyaokiii mi ta hiriinan sairsika kima wi ti dimin biyie imiirar wakaeyokna api mi wi dimin biyieya tiri. ¹² Kira, kirar disii mauuna iikam nhirim simiir bopwoniya yipiki Adi Komii siiram naingwo tibmii karamae nwowiyim simiirin. Mi dimin taeminim kima tiriyim miyikmiiyik imiirar diriraerer mi ta hiriinana sima kimiir nainugaugauwi mi ha boini kima miyik rani mi ta saiiir mhoiyya iya Adi Komii siya niti iikam imiir hadam mi ti iikamim naingwo tibmii karamae nwowim sima wi siir inig iirar hainanprapraskii whisarii rani, dimin miyikmiiyikim kima tirim simiirsika.

¹³ Mi kima iikamim yipiki kimiir kigiraowiyim simiir yai imiirar wakaeyokna. Dimusi rani, kima Biyan Inkamin Adi Komii siir wakaeyokna apikim kima gavmanmi biyan inkamim simiir wakaeyokna ap. ¹⁴ Mi iki iikamim siya nikropkiyim kimiir kigiraowam mi yipiki siyu bibiyie tiriyim simiir donkwoninwimwainnkin haiginu mi yipiki iikamim dimin miyik tiriyim simiir inig imiir hainan prapas. ¹⁵ Kima dimin miyik miyik imiiraramar daingwo. Dimusi rani, Adi Komii siya minam naingwowi, kima simiir tirim mi ti inkam biyeyin siir yai bibiyeyim yim wi pi ninkinyeyaowu mi ta hiriinan sairsika ti dimin kibi kibiyim kima tirim mi yim wi kimiir swoki boinhuriyiu sran tani. ¹⁶ Kima iikamim rirmiyya nwowim kimiirin dimin biyie whirik nonkwo karam nwowim, dimin biyie kipi tir. Dimusi rani, kima ini ti hiniin siyuuin siir nwowim kima Adi Komii siir iikamim mi kima siir mi aiir miriigim mi kima dimin miyik imiirara tiri, siyu biyie waru kipi tir. ¹⁷ Kima iki iikamim simiir inig imiir hainan mi kimiir nomiiyauim simiiram daingwokwonanaei mi kima Adi Komii siirsi didid mi siirin dimin whir kipi tirbu maigimaiga kimaka nwoiyin mi kima gavman inkam komiiyin yipiki krimiir kigiraowiyin siirin mhuu hiinsima dwo. Iriig.

Dimin taeminim Kraisi siya tiriyim krma simiir wakaeyokna ap

¹⁸ Mi kima iikamim yipiki whisarii mi priimiriyim kima kimiir biyan inkamim simiir yai imiirar wakaeyokna ap mi hik simiir kipi hauu maigimaiga kima nwoi. Mi iikam nhirim sima kimiiram naingwokwonanaei mi nhirim io kimaka nwowi, kima hiriyyar tiki prii diriraerer. ¹⁹ Mi kimiir biyan inkamim sima wi kimiir nikwowaissii. Dimusi rani, kima Adi Komii krimiir Wanin siir yai imiir wakaeyokna apikim mi kima ta hiriinan sairsiyin yamdi kipi swoki diriraerer mi kima ta kara boina saiiir hiriinan diriraerari mi Adi Komii siya kimiirin wi maigimaiga komiigakar nwowi. ²⁰ Mi kima dimin biyie tiri mi yaowae adim sima kimiir nikhaiginuwi mi kima ti diminin sima kimiir tiriyim yamdi simiir kipi swoki tir. Yo tiriiginin yo ini ywowin. Dimusi rani, wim kima dimin biyie tirkim mi kima hik haigim. Dimusi rani, ti dimin miyik miyikim kima tirim simiirsika mi kima ta hiriinana yamdi sairsi bi tirkim mi yo tiriiginin yo dimin komiigikomii ieyairgin mi Adi Komii siya ta hiriinan sairsiyin kimiirin wi siyu miyikar mi tiri. ²¹ Adi Komii siyar bidi yimbimim kimiirin ta hik aiir haiyam yipiki kara boinmimauuwim kima simiir hai. Dimusi rani, Kraisi siya hik kimpipisu prasae bi haigin kimiirsiyin mi ta siya niisimauuwa ini aknain miyiknan ywokiya kima kigna apim inkamim huni siyuuin siir kigna apnamiyin siir hiriinan. ²² Kraisi siya siyu biyie bi tirkin mi niksisaeyai bi mi boinkin mi siyu biyie bi mi tirkin. Nningaki nningakunga. ²³ Mi iikamim sima siirin yai biyie nikbumbu boini siya nididim mi siya simiirin niksisaeyai mi igao yai bi boinkin. Iya kamim sima siir toa mi siya simiirin igao yai bi boinkin mi yamdi bi mi tiokim siya yaimin yaimin bi boinkin. Siya ha naingwo tibmiiyin Adi Komii siya mhoiyya simiirin wi ti siyu bibiyeyim simiirsi hidi. ²⁴ Mi siya, siya siyar naonakin paeyin hiiniya nironnkin siirin dimin biyeyim yipiki krma tirim simiir haiyim mi ta hiriinan sairsika iikam krma nu tiran dimin biyeyim digiumii haingik mi krimiirin wi sima nipiyaokii rani mi ta hiriinan sairsika krma Adi Komii siir dimin kibi kibiyim simiir asi wakaeyokna api. Dimusi rani, siya pi naokin mi wim kima wadie asi nwowi. ²⁵ Kima ini sibsibnan ywowim yipiki inkamki naingwo ouwougikim mi siyuuin ha whaowaeiyim. Mi tariinanin kima ini Kraisi siiram yaingwo tibmiiyim mi siyar kigiraowu kimiir kwoinbud imiirin, yipiki inkamin sibsib imiir sibgu kigiraowiyin simiir hiriinan. Iriig.

3

Ta yaiya iikamim nonkwonam simiir boinka

¹ Mi iikamim simiir biyan inkamim simiir yai wakaeyoknaeiya simiir hiriinan wakaeyokna mi wigim iriipa hiriinan, kima kimiir kamni yai imiirar wakaeyokna mi ta hiriinan sairsika sima Adi Komii krimiir Wanin siir wakaeyokna ap karamae nwowi mi simiir kwoinim wi kima nwoki kiyaiyim dimin miyik miyikim kima tirim simiirar mi ta hiriinana sima wa nwoki aingwo tibiimiyim siiramim. Mi kima wi yai yaimin dimin kipi swoki boinimim. ² Dimusi rani, sima wig kimiirin wa kigi kima dimin taemin miyikmiyik imiirar tiri kima wakaeyim sima boinim mi ta hiriinan sairsika simiir mhi kwoinim wa kisina haigi Adi Komii siir yai aiir wakaeyoknamim. ³ Kima simae mikin minim kima kima kipi piuai mwamana, kima iindihop mi yuis miyikmiyikim simiirara nii mi ta hiriinana sairsika iki iikam nhirim sima kimiirin wi ha boini kima bimbuiwi kig rani. Yio tiriiginin yio dimin komii rani. Niingaka. Kima wi hiriinan kipi swoki tir. ⁴ Mi ti dimin taeminim kima naingwoyimiyokim kimiir kwoinaw nwoyaiyim yim hiinsima dwo mi kipi nikwokrimkrip. Yim ti dimin hiniin ini mikin, iindihop, mi yuis miyik minim yipiki kima piuaiyim kimiir piu, ini simiir hiriinan ywowim. Mi dimin taeminim kimiir mhi kwoinaw nwoyaiyim yim mikin, iindihop mi yuisnan tani bi nimbimbriyamikim. Dimusi rani, Adi Komii siya kimiir kwoinaw ti hiriinan dimin taemin miyikmiyik imiirar naingwokin. ⁵ Mi ti hiriinan siyiuin, biyan wigim yipiki miyikim yim sima minan nwowi dimin taeminim Adi Komii siya boinim, simiir hauuwim. Mi ti hiriinan siyiuin sima tirin, yio sima, sima simar swoki tirnakin wadie kigamin mi sima simiir kamim simiir yai imiirar mi wakaeyokna apkim. ⁶ Mi Sera saeya iriipa hiriinan siyu iirar mi tirka, saeya Ebrahim siir yaimin dimin imiirar mi wakaeyokna apka mi saeya sair kam iirin sair kigiraowan inkam asi nikiugin mi mhoiyya kima siyu miyik tiri mi Adi Komii siir wakaeyokna api mi siirsi nidid karame nwowi mi kimarin wi Sera sair yinisimnan nwowi.

⁷ Mi ti hiriinan siyu kaimewowin, kima kamim yipiki wig nonkwonaim mi simaka ha nwowim kima dinokninkin sima kirie rani, kimiir hiriinan mi simiirin sibgu kigirao. Dimusi rani, kima mi sima kima iriparin mhoiyya dimin miyik Adi Komii siya hauuwim wi simiirarar haiswowi mi kima hiriinan siyu iir tiri mi kimiir siyiuin wi dimin whirki haiginikou rani, Adi Komii siiram srii dimin taemin haiyam. Niingaka. Iriig.

Kima iikamim hiinsima dwo mi ti dimin taemin miyikim simiir sibgu wakaeyokna ap

⁸ Mi ta kariir yaimisim kwiruwa pi kimiir boinmauugi kima kwoin whiruwa dwo mi irni nwinriyam daingwokwonanae mi simiirsi daingwoyimiyok iya sima hik haiyim mi dimin miyik miyik imiirar tir, irni nwinriyin mi hiniina daingwo nhirim sima dwo kimiir kouwin. ⁹ Mi iikamim sima dimin biyie kimiir diriraerari mi kima simiirin dimin biyie yamdi kipi swoki diriraerar. Mi sima yai biyie kimiir boini mi kimiir tirbumbuwi mi kima simiirin yamdi kipi swoki tirbumbu. Mi kima Adi Komii krimiir Wanin siirim srii siya dimin miyik tirim simiirin. Dimusi rani, Adi Komii siya hiniina naingwokin kima ti hiniina tirim mi kima siir dimin miyik miyik imiirin wa haii. ¹⁰ Kima ti hiniina ti diriraerar. Dimusi rani, Adi Komii siir yayim Yokwo Komii sair nwowim hiniina boinkim:

Ti iikam nhirim yipiki ii miyik nhir nwowam naingwowim ti nu iirin, sima dimin taemin biyie imiirin digiumii haimriiyugig mi niksiae yayim yim iripi wara. ¹¹ Sima dimin bibiyie imiirin digiumii haimriiyugig mi dimin miyik miyik imiirar timi tir. Sima iikam whiekakim simaka hiinsima dwo. ¹² Dimusi rani, Adi Komii siya iikam miyik miyikim simiirar kigiraowikim yipiki simiir kwoinim miyik nwowim mi siya dimin taeminim sima sriiyim siirim simiirar wakaeyoknaeikin. Mi Adi siya iikam biyeyim digiumii simiir haimriiyuwikim.

¹³ Mi kira wadie tiram naingwowi kariir kwoinim wi nhinga tirbuwi inkam nwir karamaeka. ¹⁴ Mi kima dimin miyik tiri mi iikamim sima kimiirin dimin biyie tiri mi kima maingimairga taokitaoka dwokaeyam. Mi kima iikam imiirsi kipi nidid mi ti dimin taemin imiirsi kipi naingwo yimiyok. ¹⁵ Kima Kraiis siiram daingwokwonanae mi kimiir kwoinim siiriramar daingwo iski yio dimin prasae rani. Mi inokainokin kima iikamim kimiir sriii yaimin simiir yai imiir nowarki boinam dwokwokin kimiir kwoinim dimin taeminim Adi Komii siirim simiirar dimuin naingwo tibiimii? Mi kima simiirin io kwoin kipi nwo mi igao yai kipi mi boin Adi Komii siirsi didid yio wi inig biyiekak kima nwowisi. ¹⁶ Mi kimiir kwoinim maingimairga dwo dimin taeminim kima tiriyim mi kimiir kwoinim wi rirmiiyirarmiyya niki owim. Mi ta sair mhoiyya iikamim sima wi kimaka ninkinwamwarki boini ti dimin miyikmiyikim kima tiriyim simiirsi. Dimusi rani, kima Kraiis siiram naingwo tibiimii mi sima wi nididgak nwonami dimin taeminim sima boinim simiirsiyim. ¹⁷ Mi kira iikam imiirin sibgu sibgu tiri, iya ti iikamim sima dimin biyeyar tirka windi kimiirin mi mhoiyya Adi Komii siya kimiiramim wi big nasmirwaiyar nwowi. Mi kima iikam imiirin dimin biyie tiri mi yim ti iikamim kimiirin wi iripi hiriinan dimin biyeyar swoki kwatiri mi Adi Komii siya kimiiramim wi big nasmirwaiya nwo rani. ¹⁸ Tariigina ya

kamwowainga. Dimusi rani, Krai siya bidi yaowin, siirin kam bibiyeyim sima tiokin mi ta siya naowa krimiir dimin taemin bibiyeyim simiirsi naokin, siyairgin inkam miyikin dimin whirki kimbu karamae nwowin, siya iikam biye krimiirsiyin kwiruwar naokin mi ta hiriinan sairsika siya krimiir asi nanmaiwarkainakin Adi Komii siiram namim. Ti inkamin siyairgin piuarigi naowin mi siir kwoinbudin wara bi naokin ini omwaiya swoki waiyan. ¹⁹ Mi ti hiriinanin Adi Komii siir naeyuin Krai siya maeyau biyeyia kwoinbudgin nwowa sair yam mi siya siir yai aairar yanaakninkii haiginu simiirin. ²⁰ Mi Adi Komii siya ti iikam imiiramin minam nwogugugin iya sima omwaiyar niki waiya sima siiram naingwo tibmiiyim mi sima siir yai aair bi wakaeyoknakim iyyim Noa siya miriiyim siyali aair. Mi ta ii aairin Adi Komii siya wikamim iriyyar oumuar hainawid mi tiriiginim sima bi naokin. Dimusi rani, op komiiyin simiir wara bi nwomairipu aokin. ²¹ Ti opin yi iikamim yipiki baptaisiyim aknainan simiir nusiimauugin. Taka opa saeya iowim kimiir piu nwowim simiir haosokan tani. Niingaka. Ya min nusiimauuga iikamim yipiki Adi Komii siiram sriiyyim simiir dimin biye imiir haiyoprimdiyumiigiyim mi siya wi simiir kwoin imiir diriraerarki rirmiiya nwokiyim. Dimusi rani, Jisi Krai siya bidiyar iki aonamin mi siya ha swoki insiin idwowin mi ini omwaiya swoki waiyan. ²² Krai siya bidi yamin Adi Komii krimiir Wanin siir om iir mi siya ini Adi Komii siir ina inig biya ini idwokaiyiuin maeyauwa iikamim inigakim sim nidwokaiya sair. Mi paekwosim ima mi nonkwo yiu ikim mi uridyiu bibiyie whiekak ikim simiir kouwin ini siyar ywowiskiyin. Iriig.

4

Dimin taeminim kima diriraerariyim Adi Komii siir kwoin iirara daingwo tir

¹ Krai siya inkam krimiir hiriinanar naokin mi ta hiriinan sairsika kima biya siya tirim simiir ti swoki aingwoyokiyokigi mi siya ini inkam biyeyim simiirar kigninkin tiolin siirin sima siir nonkwobumbuninkinim mi inkamki kimiir tiowi mi kimpisu kimiir hauuwi yi ti hiriinanin, dimusi rani, kima Adi Komii krimiir Wanin siir yai aairim naingwo tibmiiyim, yim ti dimin taeminim ini wadie mi owim whisarii rani, iikamim yipiki inkamki tiowiyim simiir piuim mi ha kimpipisuwiyim mi ti hiriinan siyiuin yio simiir grabainginiwi ti hiriinan dimin biyeyin sima tiriyim simiir haiburgigim. ² Mi tariinan kima diminim kimiir kwoinki naingwowim ta iya kima nu tirar niki owa simiir kipi wakaeyokna diriraerar. Mi kima Adi Komii siir kwoin iirara wakaeyokna ap iski. ³ Ti nhirim biya namkiyim krima dimin biye kasa bi diriraerarkim iikamim nuanim sima tirim simiirin ti dimin taeminim yim hiniingim: Krima dimin biye imiirar wakaeyokna apkim mi krima simiir diriraeraramin nhaminhami bi naingwokim, krima hii nanaeyim krima siyiu komii iirar taouga diriraerari, krima op kiriekiriyim simiir kwiyaeiyim iki krima kwiyae nanaeyim mi krimiir piuim pi whaowakakar nwowi mi krima nae pranaepranae bi naekim mi krima iki iikam nhirim simiir omakar mi amikim op kiriekirie imiir kwiyaeiyim mi krima digiumii Adi Komii siir yai aair haimriiyugim mi krima pi uruwai siyaowaiyim simiir inig imiirar mi hainani. ⁴ Mi tariinanin iikamim yipiki ti dimin taemin imiirar niki tirkripkaiyim sima ini hindara yanaakiyim. Dimusi ran, i siyiu biye simaka tir karamae nwowin mi sima kimidiniya yai bibiyie kimiir boin, nididgak kima nwowim ⁵ mi ta sair mhoiiyarin iya Adi Komii siya iikamim omwaiyar niki waiyam mi naokaowim simiir hidi mi ti iikamim sima wi sima simar nanaakninkinaei sima ti hiriinan dimin taemin biyeyim simiir dimin tirkim mi ta hiriinan sairsika Adi Komii siya simiirin asi nonkwobumbuninkini. ⁶ Mi ta hiriinan saeya, Krai siya siir Yai Win Kibiya iikamim yipiki omwaiya waiyam mi iikamim yipiki biya naokaowim simiir boinmimauuim biya Adi Komii siya boinkiya hiniin iikam whiekakim wa naokaowi. Krai siya hiriinansi boinkin ti yayim iikamim yipiki biya naokaowim sima wa wakaei mi wa naingwo tibmii siir yai imiiramin mi mhoiyya sima wi Adi Komii saika nwowi. Iriig.

Kima dimin miyikim Adi Komii siya hauuwiiyim simiirin sibgu kigrirao

⁷ Mi iikam ima mi dimin taeminim yipiki ti nu iir nwowim sima ini kingiinar nwowim wa nidwomali. Mi kima sibgu daingwo omok mi kimakimasiyar kigriraona dimin taeminim kima tiriiyim mi kima Biyyan Inkam Komiiyin nhwo siiramin sibgu kwisboin. ⁸ Ti diminim yio prasae rani, ini iki dimin taemin nhirim kima wakaeyokna apiyim ini simiir kou ywowin. Kima irni nwirnyam naingwokwonanaei. Dimusi rani, yio tiriiginin kimiir whinkinsiis haiginuwi dimin biyeyim iki iikam nhirim sima diriraerariyim kimiir simiirsi naingwoyimiyoiksi. ⁹ Mi kima iki iikam nhirim naingwo tibmiiyim yipiki kimiiram nitiiyim kimaka nin oniyim simiirin sibgu kigrirao mi nae minim mi whwonkai hii ikim mi dimin taemin nhir ikim mi ti dimin hiriinanin simiir sibgu diriraerar haiginu mi kima kimiir kwoinim io kwoin kipi naingwo simiirin mi ha kipi diriraerar. ¹⁰ Mi ninokninkin komiyya Adi Komii siya priihauugiya kimiir wim kima iki iikam nhirim simiir whinkinsiis haiginu

mi ta hiriinan sairsika kima wi Adi Komii siir diminpai diminpaiyim kimiir hauuim wi simiir sibgu kigriraowan iikam nwowi. Yim hiniingim, ¹¹ iikamim yipiki yai kimiir boinmimauuwi mi sima Adi Komii siir yaigiyai imiirara boinmimauu iski. Mi yipiki dimin taeminim iikamim simiir whindiriraerari Adi Komii siir kirieni mi ta hiriinan sairsika iikamim Adi Komii siir inig iirin wa nwoki hainanim. Dimusi rani, Krais Jisis siya whindiriraerarkiya kimiir sairsika. Mi kara ha naingwowi iikamim siir inig iir hainan, siyairgin inig komiigakin mi pi siya kigriraowi iikamim nu tiranim mi dimin taemin whiekak ikim inokiinokin. Iriig.

Kima kipi naingwoyimiyok, ti dimin biyeyim kimiir turbumbuim sima Krais siir bidiyar iki tirim

¹² Ti kariir nomiiyau kinim kima kipi nanaawin ti hiriinan hik kimpipisuim iikam kimiir nimbiniyim yim kimiir kinankuim mini mi sima wa nwoki kigim kima ini Adi Komii siirar sibgu wakaeyokna apim, kimiir kwoinin ha naingwowi ti dimin biyeyim biya bi nimbiamkim mi ta saeya ninkakniya. Niingaka. Biyin Krais siirar bidi yimbiamim. ¹³ Mi kima maingimairga dwo kima Krais siir hiriinan nwokim dimin biyie kimiir nimbiniyim. Dimusi rani, mhoiyya iyya Krais siya swoki iti, siya, wi siya siyar nanaankinkinaei mi kima wi maingimairga taokitaoka saika nwowi. ¹⁴ Mi iikamim wi yai bibiyie kirie kimiir nkbumbu boini. Dimusi rani, kima Krais siiram naingwo tibmukim mi kima maingimairga dwo. Dimusi rani, Adi Komii siir naeyu kirieyin ini kimakar nwowin. ¹⁵ Mi kima siyiu biyie kipi tir mi gavman siir miyan iikamim kimiirin wi sima nonkwobumbunin kin haiginiuwi ti siyiu biyie hiriinanin kima tiriyin siirsi. Yim hiniingim, inkam min nisomsom aokao mi hi min tauae mi siyiu bibiyie iikam nhrim tir mi kira ha naingwowi iki iikam nhrim simiir kouwin ini kirar ywowin mi simiir digworaekwowim yim ini kirar mi kigriraowim mi ti hiriinan dimininim yim kipi tirmimin. ¹⁶ Mi inkamim iikam biyeyim dimin biyie tiriyim sima wi kiriiir turbumbuninkini. Dimusi rani, siya Adi Komii siir yai aiar wakaeyokna apikin mi siya simiirsi kipi nidid siya Adi Komii siir inig iirar hainan. Dimusi rani, siya Adi Komii siiram naingwo tibmukin.

¹⁷ Mi ta iyya bidi yimbiniyya Adi Komii siya iikam imiir hidana. Mi siya biyin wi iikamim yipiki siir yai aiar wakaeyokna apim wi simiir hidi. Mi siya biyin iikamim naingwo tibmiiyim krimiir hidi mi mhoiyya wi panina tiri iikamim yipiki digumini Adi Komii siir yai kibi aiar haimriiyuim simiirin? Simiirin wi siyar nonkwobumbunin in iguskii. ¹⁸ Mi Adi Komii siir yayim Yokwo Komii saiar hir nwokaiyim yim hiniina boinkim, Mi iikamim yipiki naingwo tibmiiyim mi ti dimin biyeyim ha nimbiamim hik simiir hauuwam mi simiir kwoinin pariipariir sima nipiyaokaiyim Adi Komii siir wakaeyokna apsi, mi ti dimin biyeyim ti iikamim Adi Komii siiram wakaeyokna apiyim simiir kwoin imiir kiyaiyamin pariipariyya nwowi, mi ti iikamim yipiki digumini Adi Komii siir haimriiyuim yim wi panin panina tiri, ha? Yim wi hindara nasae borninopkainam iguskii.

¹⁹ Mi ta hiriinan sairsika, ti iikamim yipiki dimin bibiyieki kiyikaigaiyim mi hikak ha nwowim, yim Adi Komii siirar kwoinkin ti hiriinan nimbiamim mi sima kipi naingwoyimiyok. Mi Adi Komii siiram daingwo tibmii yipiki iikam whiekak krimiir nonkwokwokiyyin mi siya simiir whindiriraerarin mi simiir mi kigriraokin. Dimusi rani, siya dimin taeminim biya siya boinim, siya diriraeraram, siya simiirin wa diriraerari. Iriig.

5

Kima adiyawae iikamim kima Adi Komii siir piuganan iikamim simiir sibgu kigrirao

¹ Mi ta hiriinana sairsika, iikamim Adi Komii krimiir Wanin siir piugananim iki iikam nhrim simiir kigriraowiyim kara kimiirin hiriinansi boinonkwokwoki. Mi kara iriipi hiriinan inkam adiyawaeairgin kimiir hiriinan mi karar kigin Krais siya naonamin. Mi kara wi siyaka boinaii dimin taemin miyik miyikim mhoiyya Adi Komii siya nanaankinkiiyanim. ² Kara kimiirin tisa boinonkwokwokiyyin kima iki Adi Komii siir iikamim sibsibnanim yipiki kimaka waraur nwowim simiirin sibgu kigrirao. Kima sibgu kigrirao Adi Komii siya naingwowin kima tiram siir hiriinan. Dimusi rani, kima wi kipi diriraerar dimin taeminim, sima kimiirin hiniina boini ti hiniin diminin siir ti diriraerar. Niingaka. Kima simiir tiri. Dimusi rani, kimiir kwoinin simiir diriraerarin naingwokim kima simiirin minam kipi diriraerar umir komii haiyim, kima simiirar diriraerar. Dimusi rani, kima simiirin niinganiinga tiramar naingwokim. ³ Kima iikamim Adi Komii siya nokmwim okwo haiginiuwim kima, kimamar kipi naingwona hiniinin kouwin ini kimar ywowim mi simiirin kimar nokminim tir dimin taemin tiramin. Niingaka. Wim kima ini aknainan ywowim iikamim warauranim simiir nisiimauuwam dimin taeminim sima kigna apam. ⁴ Mi mhoiyya iyya Jisis Krais siya krimiir kigriraowi inkam komiiyin siya

swoki iti, siya wɪ siya siyar nanaaknɪnkiinaei mi kima wɪ saika nɪnkɪn haii dimɪn taemɪn kibikibiyim iinokiinok nwoyokiyyim kigugu karamae nwowiyim. ⁵ Mi ti hiriinan siyu kamwowin kara pi yainan whranim kimiir boinonkwokwoki, kima iikamim yipiki kimiir kigriraowiyim simiir yai imiir sibgu wakaeyokna ap kima whiekakarɪn ɪrni nwiɪrni yai wakaeyokna. Dimusi rani, Adi Komii siir yayim Yokwo Komii saiir nwowim yim hinina boinkim, Adi Komii siya iikamim yipiki ha naingwowim simairgim inkam komiikomiyim, siya digumii simiir haimriiyugim mi siya ti iikamim yipiki simamar naingwona karamae nwowiyim siya wɪ simiir whɪnkɪnsiis haiginiuwi. ⁶ Dimusi rani, yaiya Adi Komii siya boina sairsika, kima ha daingwo Adi Komii siya inig komiigakin mi kima kimamar kipi naingwona mi kima siir yai imiir wakaeyokna ap mi ta saiir mhoiyarin iya siya nimbina siya kimiirin wɪ wadiyar whindiriraerar haiginiuwi mi kima wɪ kiriekirieya nwowi. ⁷ Mi ti dimɪn taemɪnim kima naingwoyimiyyokim kimiir kiyaii, kima ti dimɪn taemɪn imiiramɪn Adi Komii siiram srii siya whɪnkɪnsiis haiginiuwim kimiirin. Dimusi rani, siya kimiiram naingwonaanaei mi kimiirin wɪ siyar kigriraowi.

⁸ Kima sibgu mɪntirao mi kimasiyar kigriraona. Kimiir sau omoman inkamin Setan siya ini wraisu komiyyin yipiki laion dapiyin ini siir hiriinan ywowin siya hinda tinda pa napririr kaowi iki wraisu nhirim simiir pisomsom aokaowim. Setan siir siyiuin hiniingɪn, siya hinda tinda pa napririr kaowi iikamim simiir npiyaokiyim sima digumii Adi Komii siir haimriiyugim. ⁹ Kimiir kwoinim kirie hiriyar dwokripkai mi digumii Setan siir haimriiyu mi ta hiriinan sairsika kima iikamim yipiki Adi Komii siir yai imiir wakaeyokna apim. Dimusi rani, kima ina nɪnoknɪnkɪnim iikamim yipiki Adi Komii siir wakaeyokna apim hinda tindanim, dimɪn biyyeyim wɪ simiir tɪrbumbuwi kimiir tɪrbumbuni hanin aka mi kimiir kwoinim kirieya dwo. ¹⁰ Mi ta iya kima hik kimpipisu haii saiir mhoiyarin Adi Komii sikisiyairgin yipiki dimɪn taemɪn miyyik whiekakim simiir bwamkibwamin. Mi siir dimɪn miyyikmiyyikim wɪ kimiiram nimbini kima haiyim mi kima wɪ Krai saika nwoyokiyyoknaeyami iinokiinokin. Mi kimiirin wɪ miyyik Adi Komii siya siyar nwowaiginiuwi mi wɪ siya kirie haiginiuwi mi kimiirin wɪ siyar mi whindiriraerar haiginiuwi. ¹¹ Kara ha naingwowi Adi Komii krimiir Wanin siya digworaekwo whiekakim simiir kigirkaki iinokiinokin. Iriig.

Mi kara pi yaimirsisim nhirim simiir swoki boinki

¹² Ti inkamin Saillas nikiuwiyyin yipiki kara naingwokwonanaeyin, siya whin win haiginiugika ta yokwo mɪrisima kara kimiir boinonkwokwokiya mi kara ta yokwowa minam wɪnkika kimiir nɪsiimauuim ta yaiya kima naingwo tibmiiya yim Adi Komii siirgisiirar yaigim. Mi kimiir kwoinim kirie dwo mi simiir wakaeyokna ap.

¹³ Mi kima iikam naingwo tibmiiyyim yipiki om Babilon hir nwowim yipiki Adi Komii siya nimbiniim siirim simiir wakaeyokna ap mi sima mi Mak siya yipiki kariir yinisimkɪnananin kanaka wakaeyokna apiyyin Adi Komii siir, simiir nokboinmamaira kimiiram hauugika. ¹⁴ Kima iikam whiekakim yipiki kimiir nomiiyaum naingwo tibmiiyyim simiir kigi mi simiirin dankabmamair mi dokboinmamair haiginiu.

Mi kara ha naingwowi kima Krai siir iikam whiekakim kwoinin iripa nongwomamair aeyin siir bidi haiyin. Iriig.

2 PITA

Pita siya ta yokwowa iikamim naingwo tibmiiyim simiiram swoki winkikin. Siya hiriayar naingwokin siya wi kimimin tani ti nu iirin wi sipi haiburgigi mi siya ta siir yayia nikopkaigiyaana sair asi boinkikin iikamim naingwo tibmiiyim simiir kinsis haiginiuwam. Siya simiirin ti hinina boinkikin, wari kamim niksisaeiyim simiir yayiyim simiiram kipi naingwo tibmii. Siya simiirin ti profet niksisaeiyim simiirsi boininkwokwokikin. Siya simiirin min boinkikin, sima simiir naingwo tibmii aiirin sibgu donkworinu dimusi rani, Jisis siya wa tiri diminin siya boinim mi siya wi sipi swoki iti. Iriig.

Yokwo kwisaka aeya Pita siya winkiya

¹ Kara Saimon Pitakin, inkamim whisarii mi priimiriyyin Jisis Kraiss siirin, kariirin siyar nikmwim okwo haiginiugin siir yay imiir boinimauuim. Kara ta yokwowa iikamim yipiki simiir naingwo tibmiiya krimiir hiriinan komii nwoa mi yipiki ti yay kirie kibi kibiyim sim wakaeyoknam yipiki wi whiekak krimiirar whinkinsiis haiginiuwu kamiir winkika. Dimusi rani, Adi Komii siirsika krimiir dimin biyeyim Jisis Kraiss siya haiyoprindiyumuigikim mi krimiirin ini rirmiia siyar yowowaiginiukiyim mi ini dimin whirki kimbu karamaeyar yowowim mi ti hiriinan siyuu iirsi nanmaiwarkainakin whiekak krimiirin. ² Mi kara ha naingwowi, Adi Komii siya mi Jisis Kraiss sowa hauuwi kimiirin, naingwobumbu mi nongwomamair ae wi nhami nhami hauu rani. Mi krimiir Adi Komiiyin mi Biyan Inkam Komii ikin Jisis Kraiss sowa iri kirieni yipiki kima sibgu inokninkinim. Iriig.

Adi Komii siya bidi yimbinin krma siirgisirgin

³ Adi Komii yipiki kirie komiigakin, krimiir bidi hauuwim dimin taemin whiekakim krimiir whinkinsiis haiginiuwim siirin sibgu naingwo tibmiiyim. Dimusi rani, siya nanaakninkii haiginiugin krimiirin mi krma Kraiss siir asi ninokninkini, yipiki biya krimiir nimbiniin siir dimin miyikim simiir haiyim mi kwoin miyikin dimin whirki kimbu karamae nwowin mi wi saikar waiyayokiyokikaeyami. ⁴ Ti hiriinan siyuun siya bidi hauuwim krimiirin siir dimin kirie miyikim biya siya nimbiniin krimiir mi ta hiriinan sairsika mi tariinanin wim kima ti dimin taeminim simiir kirieya sairin wim kima wa haiburgigi, ti dimin taemin biyeyim iikamim nuanim sima tiriyim simiirin. Mi ta hiriinan sairsika mi kima wi siir dimin miyik imiir haii mi kima wi Adi Komii siir hiriinan nwoi. ⁵ Mi ti hiriinan siyuun, kima kimiir naingwo tibmiiya sairin sibgu sibgu kisip diriraerar sibgu nwoyam. Mi kira ti hiriinan tiri sairin mi wi minan nhami nhami kipi mirii Adi Komii siir yayiyim yipiki wari kimiir kwoinau nwokaiyim biya kima niki aingwo tibmiiyim simiir swoki inomokninkinamin. ⁶ Mi iriipi hiriinan, iya kima ti hiriinan tiri, mi kimiir kwoin imiirar kintintinuna mi ta hiriinan sairsika kima wi nikwokrimkrip rani mi wi dimin whirki kimbu rani mi ti iyyim dimin taemin biyeki nimbiiyami mi wi maani hanin nwoki miriyyim sibgu nokworinukripkaiyam. Mi wi maigimarga hiriayar nwoki okripkaiyim Adi Komii siirgisir siyuun wa kimiir waraur nwowin siiramin. ⁷ Mi iriipi hiriinan, kima ti hiriinan tiri mi kima wi kimiir nomiiyaum simiiram naingwokwonanaeiyi mi simaka nomboin ii aeya wi sair dsiimauu simiirin. ⁸ Mi ti hiriinan diminin kimiir kwoin nwokaiyim, yim ini yinkinukikaiyim mi sima wi kimiir whinkinsiisi mi hiriinana sairsika kimiir kwoinim wi ningi nunga nwo rani. Niingaka. Saeya wi naeyar budi. Mi wim kima Biyan Inkam Komii Jisis Kraiss siirin wa sibgu inokninkini mi kimiir naingwo tibmiiya siiramin wi kirieya nwoi. ⁹ Iikamim yipiki ti hiriinan dimin karamae nwowin simiir kwoinauun, yim sima ini iikamim yipiki kigimok karamae nwowiyyim simiir hiriinan yowowim. Dimusi rani, sima nhwokwisaekiya. Ti hiriinan iikamim sima bidi yaingwo owougiiyim Adi Komii siya haiyoprindiyumuigiya simiir dimin biyeyim sima tirim. Mi hiriinana sairsika tariinanin simiir kwoinim dimin whirki bi kimbukim.

¹⁰ Mi ti kariir nomiiyaum iya Adi Komii siya nikiuwa kimiirin mi siya bidi yimbinim kima siirgin, kima minan mirii dimin miyik tiramin. Mi hiriinan sairsika ti diminin wi kimiir whinkinsiis haiginiuwu mhoyiya Adi Komii siya wi kimiir nanmaiwarkainaei. Mi kima ti hiriinan dimin imiir tiri kima wi saika waiyayokiyokii siir om har. ¹¹ Mi kima ti hiriinan dimin imiir wakaeyokna api mi Adi Komii siya anowin wi kimiiramar haiwaoki mi hiriinan sairsika kima wi omin Biyan Inkam Komiiyin Jisis Kraiss siya kigriraowiiyin yipiki biya naonamin kimiir whindiriraerarim mi kimiir nanmaiwarkainamin mi kima wi inoknink saikar nwoyokiyokikaeyami.

¹² Kima bidi yinokninkinim ti diminin kara boinkiyim mi kima sibgu dokworinu Adi Komii siir yayiyim simiir kirieni biya kima wakaeyim mi ha wakaeyokna apim mi

iinokiinokin kara kimiir boinurwokaiyim swoki aingwokwonanaei ti dimin imiir. ¹³ Kara ha naingwowi yio siyiu wadiekin kara kimiira boinmauu yokiyokiyim ti dimin imiirin mi hiriinana sairsika kima wi simiirar nwoki aingwoyokiyokiyim iya kara ti omwaiya niki waiya tir. ¹⁴ Kara ina ninokninkin, kariir iya naowana ini kingiin nwowa. Dimusi rani, biya Jisis Kraiis krimiir Biyan Inkam Komiiyin siya boinmauugin kariirin ti dimin imiirin. ¹⁵ Kara ta yokwowa minam winki mhoiyya kara naonami mi iinokiinokin sima wi kimiir whinkinsiis haiginiuwi ti dimin imiir naingwowoknakiyim. Iriig.

Krima iikamim bidi kigim Jisis Kraiis siir dimin kirie kirieyim paenan niuyaeiyim

¹⁶ Krima iikam krimiir yidwi wanwiyaemi niuwii ningham simiir biri wakaeyokna apkim biya iya krima boinmimauuim kimiir mi kimiir nanaakninkii haiginiuwa Jisis Kraiis siir yipiki kirie komiiyakim mi yipiki wi swoki iti. Ningham, krima krimar kigin siir dimin kirie kirieyim paenan niuyaeiyim. ¹⁷ Mi Adi Komii siya siir inig iir hainanprapraski mi dimin komiiyin paenan niuyaeiyin siir ywowaiginiugi. Dimusi rani, ti yai imiirsika. Krima aposel kamim bidi wakaeyim iya siya hiniina boinkiyin, tiriginin yio kariir yinisim nwrinwiruwan siya yipiki kara naingwokwonanaeyin ¹⁸ Krima krimar wakaekim ti yayim Adi Komii siir om hirinki nitim. Dimusi rani, krima saika nwokim mhuin dimin whirki kimbu karamae nwowin Adi Komii siya nwowiyin hir.

¹⁹ Dimusi rani, diminim biya krimar kigim, krima ti yayim biya profet kamim sima boinmimauuim yipiki Adi Komii siir yayim sima nanaakninkii haiginiuim simiiram naingwo tibmikim. Mi kima ti iikamim ti yai imiir wakaeyokna api mi kima wi siyiu miyik tiri. Ti Adi Komii siir yayim yipiki ti profet kamim sima boinmimauuim ini paeya maeyau niibwomambwowa sair niuyaeiya mi nugakan nauunin siya whwoyayakwokiim kimiir niisiimauuwim bieyin ini kingiin nwowin sipi nimbinaidni. Mi ti hiriinan yayim biya profet kamim sima boinmimauuim yim ini paeya niyyika krimiir niuya haiginiuwiya ini sair hiriinan ywowim Adi Komii siir yayim simiir sibgu wakaeyokna apim mi iya Jisis siya swoki itana wi sairar namwoiwi yipiki bieyin nugak nimbinaidniyakwokiin siir hiriinan. ²⁰ Mi biyyin kima ti dimin taemin hiniinim pi kwaboini, simiir dinokninkin, wi nwrki siir kwoinara swoki ap rani, ti yayim krimiir kwoinau nwokaiyim yipiki biya profet kamim sima boinkiyim. Ningham. ²¹ Tikina ya kaimwoka. Dimusi rani, biya profet kamim sima dimin taeminim simiir kwoinau nwokaiyim simiir biri wakaeyokna apkim mi ti yayim Yokwo Komiiina ha bi winkim. Adi Komii krimiir Wanin siir naeyiuin siya siyar kiyaiigin simiir kwoinim mi sima yayim Adi Komii siya boinmimauuim simiirin, ini simiirar swoki boinmimauuim. Iriig.

2

Dimin biyieyim yipiki niksisaie kamim sima tiri ima

¹ Biya niksisaie profet kamim Isrelan iikamim simaka nwokim. Ti iikam hiriinanin sima niti mi wi kimaka nini oni ti niksisaie yai bibiyieyim simiir hainaniyim mi ti hiriinan diminim iikam nhirim yipiki Adi Komii krimiir Wanin siir piuganiyim wi ti diminim simar nonkwobumbuninkin haiginiuwi mi sima wi digiumii Biyan Inkam Komiiyin Kraiis yipiki biya simiir nanmaiwarkainam naowin mi hiriinan sairsika wi kimimin tani siya simiirin wi pae komiyya sair nitnoudnankaigii. ² Mi iikam whiekakim wi simiir siyiu biyie imiirar wakaeyokna api mi wi ha boini, yio dimin karamaeka hii hiriyyar danae. Mi mhoiyya iki iikam nhirim wi yai bibiyie Adi Komii siir yai imiir nighbumbuwi ti diminim ti iikam bibiyieyim sima tirim simiirsika. ³ Sima niksisaie niuwiiyim simiirin minim naingwowi kimiir kwoinim imiir kiyaeiam mi umir kimiir warauranki haiyam. Adi Komii siya iya ti hiriinan iikamim simiir hidana sairamar nwokin. Adi Komiiyin yipiki simiir nonkwobumbuninkinanin siya nhwo whin tani, siya ta iya simiir nonkwobumbuninkinanana sairamin ii haruwa haruwa bi nwonanaekin saeya nimbiniyam.

⁴ Ti hiriinan diminim biya Adi Komii siya tirim yim krimiirin hiniina niisiimauugim Adi Komii siya wi whisarii nwonanae rani. Adi Komii siya paekwosimim yipiki dimin biyie tirim simiir bi swoki kigninkin okin saikar nwowamin. Ningham. Siya simiirin maeyaua paekaka iikamim simiir nonkwobumbuninkinanana sair hiriir yikropki mi sima ini maeyaua paekaka sair hirar niki okripkaiyim iya Adi Komii siya iikamim simiir hidana sairim. ⁵ Biya Adi Komii siya iikam biyieyim simiir biri swoki kigninkin okin ti nuin omwai siir waiyam. Siya op komii whira yikropki mi iikam whiekakim ini siyar kaiyoprindipu aokaakiyim. Inkam nwrin Noa nikuwiyin yipiki hiniina boinmimauuwiyin iikam sima dimin taemin miyik imiiram daingwo tibmii, siya mi iikam iriyyar is iko sima simar ywonaowid, Adi Komii siya simiir biri nisomaokin. ⁶ Adi Komii siya om Sodom mi Gomora sowiir iikamim simiir bidi hidgiyim mi siya simiir om owiir hangimugi mi simiirin ini wara yuunamim. Ti hiriinan diminim yim aknainan iikamim simiir niisiimauugim yipiki mhoiyya

omwai waiyaei ti nu iiri mi diminin yipiki dimin biyie simiir tiriyim simiir nimbiamyi. ⁷ Adi Komii siya Lot siir kigiriraokin inkam miyik nwin, yipiki siir kwoinin haugihauga whiyeyin hinanaeni siyu biyie sima tirin simiirsi mi iripi hiriinan iikamim dimin miyikim sima tiranim sima digumii simiir mi haimriiyugin. ⁸ Inkam miyikin Lot siya iikam biyeyim simaka nwokin mi inokinin siya dimin biyeyim sima tirim simiir kigin mi dimin biyeyim sima mi boinin simiirar mi wakaekim mi siya haugihauga siyu biyie sima tirim simiiramar whiyekin. ⁹ Mi ti dimin hiriinanin krimiirin hinana nusiimauugim Adi Komii siya ina ninokninkin siyiuin iikam miyikim simiir nanmaiwarkainain dimin kirie kiriyim hikak nwowiyim simiir hirankin. Mi siya wi iikam biyeyim simiir naingwo owou rani, simiir tirbumbuam mi simiir nonkwobumbuninkinam mi sima wi ta iya Adi Komii siya siir iikamim simiir hidana wi sairsi napiyok rani. Niingaka. ¹⁰ Mi Adi Komii siya ina sibgu inokninkin mi siya wi niksisea profet iikamim yipiki hi nanaeni siyu biyeyim simiir kwoinaw nwokaiyim simiir wakaeyokna apim mi siir kitinisianam wi simiir naingwo owou rani, simiir nonkwobumbuninkinamin mi ti yipiki iikamim, Adi Komii siir kirie imiir wakaeyokna karamae nwowiyim mi ti niksisea profetim simiir kwoinin kirie ywowim mi sima simiir kwoin imiirar napikim mi sima yai bibiyie paekwosim imiir boinsi bi nididikim. ¹¹ Adi Komii siir paekwosimim simiir kirieya komiiga ini iikam biyeyim simiir kirie aiir haiburim. Mi sima ti iikamim simiir bi boinhuriyiu boinikim Adi Komii siir whwonkam ida, simiir boinwokiyoipnatkaigiyamin. Mi ti niksisea profetim yim ini ti hiriinan siyu iirar tirkipkaiyim. ¹² Ti iikam hiriinanin yim ini hu habim kwoin miyik karamaeyim mi dimin taeminim sima tiram naingwowyim sima pi hindarar priidiraerari iikamki sim haiyim mi sima nitim. Mi ti iikam hiriinanin yim wi mhoiyya toidwomai. Mi sima dimin taeminim sima ninokninkin karamae nwowiyim simiirar priiboin priiboinikim. Mi mhoiyya Adi Komii siya wi simiir nonkwobumbuninkin, niimauan wraisuim iikamki sim nitkikikiniyim simiir hiriinan. ¹³ Mi simiirin dimin bibiyeyim sima tirim, wi simiirsi nonkwobumbuninkin haiginiuwu. Sima ha naingwowi, kinaka naeiyi ya dimin miyika mi simiir kwoinin simiir mhi imiirar marninkinamar naingwowi, sima ini ta ma biyieya paowaigi piskinkopouim kimiir piu nonkwobumbuninkina ini sair hiriinan ywowim mi sima simiir niksisea siyu imiiramar maigimaigaei simiir wakaeyokna apam. ¹⁴ Mi sima wig imiirar kaonanaeikim iripa piu simaka nwowim mi ti hiriinanin simiir kwoinin dig saeya nwowaiginu rani. Niingaka. Mi sima iikamim simiir kwoin imiir kiyaiigim yipiki simiir naingwo tibmiyya kirie nwo karamae nwowiyim mi ta hiriinan sairsika sima dimin biyie asi tiri. Mi sima minam naingwoyokiyokii siyu umir digworaekwo haiyanin yipiki iikamim simiir yai imiir wakaeyim simiir hiranki haiyim. Mi mhoiyya Adi Komii siya wi ti hiriinan simiirsi nhinikriropki. ¹⁵ Sima digumii yaimwo imiir haimriiyuwu mi dimin biyie imiir napi iikamim yipiki siyu miyik iir haiburgigim mi ha napwaeyamin nae hir simiir hiriinan ywowim. Sima dimin taeminim biya inkam nwin Belam nikuwiyin Bioni yinisimin siya tirim simiir wakaeyokna apikim. Siya unrim naingwokin iikam sima hauuwim ti dimin biyeyim siya tirim simiirsi. ¹⁶ Mi siir donkiyin habwaowhaenan nwokin yai bi boinikim mi siya ini inkamnanar yomboboinin mi siya yai kirie siir boin mi siir mi ikidu dimin biyeyim siya naingwowim kwoinaw nwokaiyim simiir tirsi.

¹⁷ Iikamim ti kamim simiir hiriinanin yim bi whindiriraerarikim, yim aeyoweyim op karamaeyim, simsinakaigayamin ini simiir hiriinan ywowim. Sima ini naoni wau komii komiyyim koua hir nakiibimbiramiyim ini simiir hiriinan ywowim, iki sima yaayim sibgu whinkinsis haiginuwam bointidwokiyyim mi yim sima pi dimin whirminwhirmin swoki tir tani. Adi Komii siya ta maeyaua nibwomambwonana simiirar nimbinga. ¹⁸ Sima yai kiriyim yaimwo karamaeyim simiir wakaeyokna apikim, sima wi iikamim ti dimin biyeyim simiir kwoinaw nwokaiyim wi simiir kwoin imiir kiyai. Sima wi iikamim yipiki ti dimin biyie imiir haiburgigim iki iikam nhirim sima niki apkrpkiyim simiir kiyai. ¹⁹ Sima ti kam bibiyeyim hinana boinikim, yio dimin karamaeka iikamim simiir kwoin imiir naingwo apamin. Mi ta hiriinan sairsika, sima ti hiriinan iikamim yim sima wi sair nikwowsii rani, sima ini simiirar priimiriyan iikam ywowim mi sima yaimwoni wakaeyokna apamin dig nwo rani. Dimin whirki inkam nwin kwoin iir kwiri idwokai mi siya ti diminin siir kwoin kwiri idwokaiyin siir swoki tiri, yio yaeya dimin biyie tir tani mi siya wi ti dimin biyie iir swoki haiburgig rani. Ti dimin biyeyin siya bidi ywowin siir kouin mi yio siya ini whisarii mi priimiriyan inkam ywowin. ²⁰ Iikamim yipikim dimin biyie nuan iikamim sima tiriyim simiir haiburgig. Dimusi rani, sima ina ninokninkin mi ina naingwo tibmiyyim dimin miyikim Jisis siirim biyya siya naowa krimiir dimin biyie imiir haiyoprindiyumiiyim mi krimiir nanmaiwarkainam. Mi sima dimin biyeyim simiir kwoinaw kwiri idwokaiyim ini simiirar swoki apnamim mi sima wi biyeyar nwoougusi dimin biyie biyya sima tirim wi simiir haiburgigi. ²¹ Yio ti hiriinanin wi wadie pi ywowin biyya sima Adi Komii siir yai kibiyim biyya inkamki boinimauuim simiir wakae kara-

maekiswo mi sima bidi yasae iirgrak wakaeyim mi simiir bidi wakaeyokna apim. Mi mhoyiya sima digiumii ti yai imiir haimriiyugig mi ini siyiu biyie imiir swoki apnamim. ²² Ti hiriinan diminim bidi yimbiamim yaimwowim biya profet kamim sima boinim simiir hiriinan, wraim diminim siya whiekingikiyim pi simiiramar swoki ami simiir naeyimar hui inkamki hioskoyim yipa swoki ami maeyau bropa sailir waripraram. Ti yayim yim kirmiir niisiimauwi ti iikam yipiki Adi Komii kirmiir Wanin siir yai imiir wakaeyokna apim mi tariinanin sima digiumii siir haimriiyugigin. Iriig.

3

Iikamim krima ina ninokninkinim Jisis Kraisi siya wa swoki iti

¹ Ti kariir nomiiyauim kara naingwokwonanaeyim, takina ya yokwo kwisaka aeya kimiiram winhauugiya. Tiki yokwo imiirin kara kimiir kwoin imiir swoki huirworwokaigi. ² Kara kimiirin minam naingwowi yayim biya profet kam miyikim sima nanaakninkiiyim simiirim daingwo mi iriipi hiriinan kima Biyan Inkam Komiiyin siir yayim yipikin naonamin mi ha swoki insiin idwowin kirmiir nanmaiwarikanam simiir timi aingwoki, ti yayim siya aposel kamim kirmiir boinimauugiyim yim kimiir boinmauugikim, ti diminim nim krima kimiir swoki kwaboimmaugii. ³ Kima ina ninokninkinim tiki hiriinaninim bi wi sima nimbiyami iya kingiin nwowi Jisis Kraisi siya swoki itana. Iikam nhirim yipiki niewaiyuwiyim yim wi simbi niti mi sima wi yai bibiyeyim bwam kara-maeyim wi simiir nini boini, simiir kwoinkar naingwo apiyim. ⁴ Mi sima niksise yai kimiir boini, biya Jisis siya hiniina boinkin siya wa swoki iti mi siya papi nwowin? Yayim biya kirmiir yidwi wanwiyae ima boinim, bi swoki imbiyamkim ini hindara yasae okainainamim. Mi biya iya Adi Komii siya nonkwokwowin ti nu iir siya whiwininan mi tisi tariinana namwoniyim, dimin taeminim ini hiriirar nwokripkaiyim. Mi ti dimin taeminim sima boinim hiniin yim wi nimbiyam tani, yim kaimwo rani. Adi Komii siya dimin kasakasa bi kisaisana haiginkan. ⁵ Sima ti diminim siir ninokninkinam naingwo rani. Biya Adi Komii kirmiir Wanin siya yayara boinkiyin mi nu ninomoro ina yimbiamwo. Adi Komii siya nuin whii komii solwara sair op imiir nonkwokwokin mi nu iirin nao siya whinkinsisi mi yio triigigin iriipi hiriinan yio wi sipi mi kisinaei. ⁶ Mi mhoyiya Adi Komii siya ha boinkiyin mi ha mi tirkiyim op airin mi opa ini nu iirar ywomairipugiyin mi dimin taeminim ti nu iir nwowim yim ina yaokaokiyim. ⁷ Mi ti nu ninomoro tariinan nwowo yo Adi Komii siir yai imar nonkworinukripkaii mi mhoyiya iya Adi Komii siya iikam biyeyim yipiki digiumii siir haimriiyuim simiir nitkaigaiii paeya mi ti nu ninomoro yo wi warar ninkin iuwi.

⁸ Ti kariir nomiiyauim kara naingwokwonanaeyim, kima ti dimin whuruwa siir kipi naingwo owou. Adi Komii siya ii kwiruwa ha naingwokin biewi biewi kasaka rani mi biewi biewi whiekakim yim ini ii kwiruwanana ywowin. ⁹ Kimiir Biyan Inkam Komiiyin siya bi kimiminikin siir nimbinim simiir tirkiyim iki iikam nhirim sima naingwowim simiir hiriinan. Niingaka. Siya iikam whiekakim kirmiiramar niki owin digiumii dimin biyie imiir haimriiyugigim mi siiram naingwo tibmiiyim. Dimusi rani, siya inkam nwirkin maeyaua paekaka sair hiriir namim pi borisopi. Siya hiniinan naingwowi, iikam whiekakim sima digiumii simiir dimin biyie imiir haimriiyugig mi siir wakaeyokna ap. Iriig.

¹⁰ Mi mhoyiya iya Biyan Inkamin siya swoki iti mi siya, siya siya niisiimauanaei wi inkamin yipikin inkam nwirin digworaekwo tauaeyam nitiiyin wi siir hiriinan niti iikamim wi ninokninkin tani iya siya niti mi nhirim wi siiram nwokwokin tani. Mi iya siya nita sair mhoyiya ninomora wi nhaminhami tioki rani, diyani hiniin nu mi dimin taeminim siir nwowim mi digworaekwo iikamki nonkwokwowim wa niuginhiski mi wi op nimbiyami. ¹¹ Mi dimin taeminim ti nu iir nwowim wa niuginiski mi wa digi mi wim kima iikamim wi panina nwowi? Kimiir kwoinim wi dimin whirki kipi kimbu Adi Komii siir yai imiir ti wakaeyokna ap, ¹² mi kima ti dimin taeminim simiir ti tir ta iya saeya nitiduduwim. Iya Biyan Inkam Komiiyin siya swoki iti mi ninomora wi paeki niuwi mi wa digi mi nauun sisim mi nauun komii komiiyim wa niuginiski mi wi opnan nimbiyami. ¹³ Adi Komii siya bidi boinin siya wi yaeya nu ninomor nonkwokwowi mi nim krima simiirin nwowi. Iikamim yipiki biya dimin biyie tirim tapairin sima wi iikamim dimin whirki kimbu karamae nwowi. Iriig.

¹⁴ Ti kariir nomiiyauim kara naingwokwonanaeyim, wim kima ti dimin hiniinim ti biya kwaboingigim simiiram nwowi ninomor win mi nu win wi sowa nimbiyamim mi kima minan mirii dimin whirki niki kimbu karamae nwowim mi iriipa hiriinan dimin biyie tirisi mi hiriinan sairsika Adi Komii siya kimiirin wa naingwowi dimin whirki bi kimbugin mi kima wi saika nongwomamai aei. ¹⁵ Mi kima ta sair daingwo kirmiir Biyan Inkam Komii siya wi nitsisau rani, iikam imiir hidamin, siya kirmiirin hiniina niisiimauwi

siya pi boriisopi krimiir nonkwobumbuninkinamin mi siya minim naingwowi krimiir nanmaiwarkainaam. Siya ini krimiir nomiiyau miyikin Pol siir hiriinan ywowin, yipiki ti yai kibimi diminim Adi Komii siya hauuwim siir simiir winkyim kimiirim. ¹⁶ Iya Pol siya yokwowim ta iya Biyan Inkam Komii siya swoki itina saiir winiyim siya dimin taeminim kara niki boimimauuwim simiirar swoki winkikim. Krima yai nhirim siir yokwonau nwokaiyim simiir sibgu inokninkin tani mi hiriinan saiirsika ikam biye nhirim yipiki ninokninkin karamaeyim sima pi ti Pol siir yayim pi simiir ninkpitki nksisae yai nwowim mi ti hiriinan siyu kaimwowin sima iki profet kamim yipiki iki yai nhirim sima winim Adi Komiiyim pi sima mi inkpitki yai biye mi inkim owam mi hiriinan saiirsika sima wi sima sima mi tirbumbunaei ti diminin sima tirim.

¹⁷ Mi ti kariir nomiiyauim kara naingwokwonanaeyim ta hiriinan saiirsika kima ina ninokninkinim ti dimin imiirin. Kima, kimasayar mintaraona mi ti hiriinan saiirsika kima wi dimin biye tir tani iki ikamim yipiki Adi Komii siir wakaeyokna ap karamae nwowiyim sima tiriyim wi simiir tir tani mi hiriinan saiirsika kima wi Adi Komii krimiir Wanin siir yai kibiyim wi simiir haiburgik rani. Sima wi kimiir kinsis haiginuwi yinin omaka nonkworinuwiyin siir hiriinan. ¹⁸ Mi kima Biyan Inkam Komiiyin Jisis Kraiis siir naingwobumbua saiir sibgu o, yipiki biya naowin kimiirin siyar niki whindiriraerarim mi nanmaiwarkainaam. Mi tariinanin kima siirin kipiin ninokninkin tani mi mhoiyya kima siirin wa sibgu inokninkini. Kara ha naingwowi siya inig komiigak dwo tariinan mi mhoiyya mhoiyya iriipa hiriinan. Iriig.

1 JON

Jonin ti kamim Jisis siya nūisiisimauuim simiūr nwir ieya. Ti Jonin saisakinairgin biya Jisisni yai win kibiyim sim niki winkiyin simiūr nanaakninkiyam. Mi biigibiyan yokwowa Jon siya winkiya ya iikamim naingwo tibmiiyim simiūr boinkika sima, simiūr naingwo tibmiiya pi sibgu onkwokripkaiyim ta yaiya yipika Jon siir nhwokinhwokar kiga mi siir wāngiwāngar mi wakaeya Jisis siirim. Siya simiūrin min boinkikin sima iki kamim niksisaeyim sima boinmimauuim dimin taeminim Jisis siir yayim simiūr hiriinan nwo karam nwowim simiūr si mintirao. Siya simiūrin ti hinina boinkikin, sima ti nuan siyupai siyupaiyim simiūr kipi naingwokwo sima irni nwirniyam naingwokwonanaeya Jisis siya hauua sair hiriinan daingwokwonanae. Iriig.

Yaiyim krimiūr whinkinsiis haiginiuwiyim inigak krīma nwoyokiyokikaeyamam sima

¹ Ta yokwowa krīma winkika Jisis Kraisi siir, yipiki krīma dapiyin Yai. Biigi biyarin Kraisi siya ha nwokin mi siyairgin kwoinbudin omwaiwaiyayokiyokiiyin siir bwamkibwamin. Mi tariinanin krīma siir bidi wakaeyim mi siirin krimaki krimar kigim mi siirin krimiūr iingar nonkwokūgin. ² Mi kwoinbudin omwaiwaiyayokiyokiiyin siir bwamkibwamin ini siyar ywowiskiyin mi iya siya nita krīma siir bidiyar kigim mi tariinanin krīma siirin kmiūr asi boinmimauuwi. Ti inkam nwiruwan yipiki inokūinokin hiriyar nwowiyin. Biya siya Adi Komii krimiūr Wanin saika niki okin mi ini siyar yanaakninkūibudiyin. ³ Dimin taeminim krīma kigim yim ti sima krīma boinmimauuwim kmiūr mi ta hiriinan sairsika kima wi iripa asi nongwomamairi krimiūr hiriinan ta krīma nwoyiya Adi Komii saika mi siir yinisim ieya Jisis Kraisi sair hiriinan mi nim krīma ini kwoin whiruwar ywowiskiyim. ⁴ Mi krīma ta yokwowa kmiūramin hiriinanam winkika kima wi nwoki sibgu inokninkinim ti dimin taeminim simiūrin mi kima mi krīma, krimiūr kwoinim wi mairgimairga niki owim. Iriig.

Krīma Adi Komii krimiūr wanin, siir dimin kibi kibiyim simiūr arar wakaeyokna ap

⁵ Ti yayim Kraisi siya boinmimauuim krimiūr mi nim krīma tisi kmiūr swoki kwaboimamauuim. Adi Komii krimiūr Wanin siya ini bienan ywowin siya ni wara bi swoki ominominikin. ⁶ Mi krīma ti hinina boini siya mi krīma ini kwoin whiruwar ywowim mi krīma dimin biyie tiri, nim wi niwbomambwo napiriri, nim krīma pi niksisaekim mi krīma Adi Komii siir yai kibikikibiya sair bi wakaeyokna apkim nim siyu bibiyeyim dimin biyie tiriyim simiūr napkim. ⁷ Mi krīma ti siyu kibikikibiyan Adi Komii siya nwoyiin siirgisiir nwowi mi krīma wi iripar nongwomamair aekiyami siir nhieya sair kireni mi ta nhieya yipiki siir yinisim iira Jisis naokinainiya iya siya naonama mi ti dimin biyie biyeyim krīma tirim yim siya simiūrin wi hiriyar haiyoprimdiyūmiiyokiyokiyami mi krimiūr kwoinim ini rirmūgirirmūiyar ywokiym.

⁸ Mi krīma ha boini nim krīma dimin biyie whirmin whirmin karamaeka, nim krimiūr, krīma krimar swoki priiyksasaenaeni mi Adi Komii siir yai kibi kibiyim yim wi krimiūr kwoin nau haigi okai rani. ⁹ Mi ti dimin biyie biyeyim krīma tirim simiūr boininki. Dimusi rani, Adi Komiiyin dimin whirki bi kimbugin mi siya ta nimbin aair nonkworinukripkaiyim dimin biyie biyeyim wi siya haiyoprimdiyūmūigi mi krimiūr kwoinim wi rirmūgirirmūiya nwokii. ¹⁰ Mi krīma hinina boini nim krīma dimin biyie bi tirkim mi krīma Adi Komii siirin wi hinina boini, Adi Komii siya niksisaeyan inkamkin. Dimusi rani, ombud komiiyin dimin biyie kina bidi tirim. Iriig.

2

Kraisin, inkamin dimin whirki kimbu karamae nwowin krimiūrin siya whinkinsiis haiginiugin

¹ Ti kariir nomiiyauim kara naingwokwonanaeyim, kara ti yayim kmiūram winkikim mi ta hiriinan sairsika kima dimin biyie painisi tisi. Mi krimiūr nwirki dimin biyie tiri, nim krīma Jisis Kraiskakaairgin ti inkamin dimin whirki kimbu karamae nwowin siirin wi siyar whinkinsiis haiginiuwi. Siya wi Adi Komii siiram asi sriigi wi krimiūr si sriigi. ² Yio Jisis Kraisi sasairgin yipiki bidi bidiniya sasair ninkin imiiaenan Adi Komii krimiūr Wanin siir ti dimin biyie biyeyim simiūr siirgisiir nhie aairar mi ti iō kwoin Adi Komii siya naingwowiyin krimiūr yio siya bidi ykripkiiyin. Dimusi rani, dimin biyie biyeyim krīma tirim siya ti hiriinan simiūr naokin simiūr haiyoprimdiyūmūigiyim. Yio krimiūr dimin biyie biyeyim simiūr rani. Nūngaka. Siya iki iikam whiekakim hinda tindanim simiūr dimin biyeyim simiūr warar haiyoprimdiyūmūigikim.

³ Mi krīma siir yai imiūr sibgu wakaeyokna api mi krīma siirin wi hanūngin sibgu ninokninkini. ⁴ Mi inkam nwirin ha boini, mi kara Adi Komii siirin ina sibgu inokninkinim

mi siya yai imiir wakaeyokna ap karamae nwowi mi ti inkam hiriinanin yipi pi niksisae kin mi Adi Komii siir yayiyim yim siir kwoin hir wara nwokai rani. ⁵ Mi tiriiginim yipiki iinokinok Adi Komii siir yai aairam naingwowiyim yim sima ina ninokninkinim siyiuin siiram naingwokwonanaeyin siyiumwokisiyiumwoin. Mi ta hiriinan saeya krima sibgu dinokninkin nim krima Adi Komii saika bidi yamasuim. ⁶ Mi yipiki ha boini yio siya Adi Komii saika bidi yamasuwin mi siya wi dimin taeminim biyya Krai siya tirim wi simiir hiriinanar timi tir. Iriig.

Mi yipiki siir nomiyauwam naingwokwonanaeyin yio Adi Komii siir yai imiir wakaeyokna apikin

⁷ Mi ti kariir nomiyauim kara naingwokwonanaeyim, ti yayiyim kara winkiyim kimiiram hiniin kima wi paniin paniina nwowi yim yai win tani. Kima simiir bidiyar iki wakaeyim iya kima biigibiidi Adi Komii krimiir Wanin siiram naingwo tibmii kiina. ⁸ Mi ti yayiyim ti kara winkiyim kimiiram yim yai winkim. Mi ilkamim yipiki ti miyiyim Jisis Krai siya miriyyim simiir kigim mi ti kima mirii ikim mi sima wi haini ninokninkini taka yayia ya yai kaimwowairga. Mi yim ti yayiyim yim hiniina boinkim, krima krimiir nomiyauim simiiram naingwokwonanae. Dimusi rani, krima ini ti yai imiir wakaeyokna apim mi ti dimin biyeyim ti iikami kwoinawu nwokaiyim niibwomambunan yim wi simbi kinimnisainami mi simiir maeyauwa wi ti dimin kibiyim paenan niyuaeyiyim wi sima kisina okainaowidi. Jisis Krai siyairgin bwamkibwamin paenan krimiir niyua haiginuwiwin.

⁹ Mi yipiki ha boini, yio siya Adi Komii siir yai imiir wakaeyokna apikin mi siya io pi siir nomiyau inaka swoki owi mi yio hiriinan inkamin yio Adi Komii siir yai imiir bi wakaeyokna apikin. Yio ini inkamin niyaka napamwiyyin siyiu si sikwo pae min niririya apnam karamae nwowiyin ini siir hiriinan ywowin. ¹⁰ Mi yipiki siir nomiyau iiram naingwokwonanae mi Adi Komii siir yai imiir wakaeyokna api, yio ini inkamin siyiu nabie kigimok apiyin ini siir hiriinan ywowin mi yio siya siyiu iirin ina sibgu kigimok apin mi siya wi nigikiyamyao akai rani. ¹¹ Mi yipiki siir nomiyau inaka nwowi io mi yio tari Adi Komii siir dimin taemin bi ninokninkinim. Yio dimin biye biyeyim simiir wakaeyokna apikin inkamin yipiki siyiu si napamwiyyin niyaka si hiniin. Mi siir nhwo iirin ni aeya niniui mi ta hiriinan sairsika siya paniisi kigimok api siyiu iirin.

¹² Ti kariir nomiyauim kara naingwokwonanaeyim, ta yokwo kara winkiya kara dimusi bi winkikin wari dimin biye biyeyim kima tirim simiirsi winkika simiirin Adi Komii siya bidi haiyoprimdiyiumiigiyim. Simiirin siya bidi haiyoprimdiyiumiigiyim. Dimusi rani, dimin kibi kibiyim biyya Krai siya tirim simiirsika. ¹³ Kima ti adim, kara ta yokwowa kimiiram winkika. Dimusi rani, wim kima siirin ina ninokninkinim yipiki biyya omwaiyar niki waiyayokiyokiyim mi tariinanar nadigniyin siiramim. Kara yokwowa yainan whrwanim nonkwona karamae nwowim kimiiram winkika. Dimusi rani, Adi Komii siir yayia wi kimiir kwoin waraurar niki okaiyokiyokiyim mi kima wi Setan siir nwoki ikwowaisiyim. ¹⁴ Kara yokwowa yainan whrwan kimiiram winkika. Dimusi rani, wim kima ini kirie hiriyyar nwokripkaiyim mi Adi Komii siir yayia ini ini haniin kimiir kwoinan kwirii idwokaiya mi kima Setan siir bidi ikwowaisiyim. Kara yokwowa ad imiiram winkika. Dimusi rani, wim kima ina ninokninkinim yipikim omwai hiriyyar waiyayokiyokiyim mi ini tariinanar yadigniyin.

¹⁵ Mi kima dimin biye biyeyim ilkamim sima tiriyim ti nu iiranim simiiram kipi naingwo simiir wakaeyokna apam. Mi yipiki ti nuan dimin taeminim simiiram naingwowi mi yio tari Adi Komii siiram naingwokwo rani. ¹⁶ Mi dimin taeminim nuanim yim hiniingim, mi ti dimin taeminim ti sima kigim sima iinokinokin simiir haiyamar mini mi dimin biyeyim simiiram mi kigimari mi siya iki siir inig iirar hainanaeyim mipi ha boini, kara digworaekwoki naokingugunankaigin ini iki ilkam nhirim simiir haiburin. Mi yim digworaekwowim yim Adi Komii siir tani. Niingaka. ¹⁷ Mi dimin taeminim ti nuin siirim mi dimin taeminim kigimari ikim yim wi simbi digii mi yipiki dimin taeminim Adi Komii siya naingwowim simiir wakaeyokna api yim wi hiriyyar nokwoyokiyokiyim. Iriig.

Krais siir sau omomin yim wi sima simar niisiimaunanae

¹⁸ Ti kariir nomiyauim, iya ti nu ieya digiyana ya kingiin bidi yitkiya. Mi wim kima ta yai aairin bidiyar yinokninkinim hiniin Jisis Krai siir sau omomin wi paniin paniina nimbiyami. Mi Jisis Krai siir sau omom whiekakim yim bidi yitim mi yim sima simar bidi yanaakninkinam mi nim krima ta ii aairin ina ninokninkinim ya ini kingiin nwowa. ¹⁹ Dimusi rani, ti kamim yipiki Jisis Krai siir sauan omom win nwowim yim sima iripa kwoin krimaka nwo rani, yipiki Jisis Krai siiram naingwo tibmii kiniyim, yim sima krimiir bidi haiburgim. Mi sima iripa kwoin krimaka nwokiswo mi sima pi iripa krimakar pi ywowin. Mi sima krimiir bidi haiburgim mi ta hiriinan sairsika nim krima ta saairin bidiyar yinokninkin kinim, simiir nwirki iripa kwoin krimaka bi swoki okim. Niingaka.

²⁰ Adi Komii siir naeyiuin ha nitin ini hanin kimiir kwoin imiir ini kwirii idwokaini mi ta hiriinan sairsika, kima ti dimin taeminim simiir dimin mwokimwoim simiir asi sibgu ninomokninkini. ²¹ Kara ta yokwowa kimiiram in ha bi win boinkikin, wim kima Adi Komii siir dimin taemin mwokimwoim simiir bi ninokninkin. Niingaka. Wim kima simiirin bidiyar yinokninkinim. Mi ti digworaekwowim yipiki kaimwo nwowim mi ti digworaekwowim yipiki kaimwo nwo karam nwo ikim wim kima simiirin bidiyar yinokninkin digim. Mi kima ti niksisaeyaiyim yipiki yaimwokiayimwoim simiir niinikikrimkripiyim simiirin ina mi inokninkinim.

²² Mi yipiki niksisaeyiin? Mi ti inkamin yipiki ha boiniyin Jisisin yio Krai rani mi ti hiriinan inkamin Adi Komii siya nimbingii mi siya siirin wa nikropkii. Mi yio ti inkamin yio Jisis siir sau omomkin. Mi Adi Komii siya mi siir yinisim ieya sowiirniyin digiumii bi haimriiyugigo. ²³ Mi ti iikam hiriinanim yipiki Jisis Krai siir misisaeyim mi yim sima iriipi hiriinan Adi Komii siir warar mi misisaeyi simiir Adin. Mi ti iikamim yipiki Jisis Krai siir haiyim mi yim sima iriipi hiriinan Adi Komii siir warar mi inkin haigim simiir Adin. Iriig.

Adi Komii siir naeyiuin krimiirin siya niisimaugun yai miyik

²⁴ Mi ta hiriinan sairsika kima wi kimasiyar mintiraona. Mi yai kibiya yipiki biigibii kimar wakaeya, ya kimiir kwoinaw waraurar haiginokworinukripkai. Mi kima ti hiriinan tiri mi kima wi kwoin whiruwa Adi Komii siya mi siir yinisim ieya wi sowakaniiyar nwowi. ²⁵ Mi yim tiriiginim yim sima Jisis Krai siya nimbingiyim krimiiram krima haiyim. Siya krimiir whinkinsiiis haiginiuwam nimbingikin mi krima wi Adi Komii saika nwoki sibgu oyokiyokikaeyamim.

²⁶ Kara ta yokwowa kimiiram winkika kimiir boinworwokaigiyim ti dimin taeminim yipiki ti iikam ima naingwowyim kimiir niksisaeyam. ²⁷ Mi Jisis Krai siya siir naeyiuin kimiir bidi hauugiyin mi ta hiriinan sairsika siya kimiir asi whinkinsiiis haiginiuwii. Mi ti naeyiuin kimiir kwoinaw waraurar nwokaikripkaii mi kima wi inkam nwiram noksir tani kimiir nowomwarkaiyiuwamin. Mi ti naeyiuin kimiirin wi siyar nowomwarkaiyiuwii dimin taemin whiekakim. Mi ti dimin taeminim wi siya nowomwarkaiyiuwii, yim niksisaeyi dimin tani yim kaimwowaigim. Mi yim wi ti hinina nwowi, kima ta Adi Komii siir naeyiuin siir yai aiar wakaeyoknaei, wim wi Jisis Krai saika namasukikini.

²⁸ Ihi, ti kariir nomiiyauim, kima Jisis Krai saika damasukikin. Mi kima ti hiriinan tiri mi iya siya swoki iti nua tiriir mi nim krima wi maigimaarga nwowini siir kigamin, krima wi nididwin tani mi wi mi agwoprakai rani. ²⁹ Wim kima bidiyar yinokninkinim Adi Komii siya bimbiuwii rani mi yipiki dimin miyik tiri mi kima wa ninokninkini siya siir yinisimkin. Iriig.

3

Tariinanin krima ini Adi Komii siir yinisim nwowim

¹ Kima whiekakar in ta sair wakaeki, Adi Komii krimiir Wanin siya krimiiram in nhami nhami naingwokwo rani mi ta hiriinan sairsika siya krimiirin siir yinisim asi nikugim. Yim ti yayim yim kaimwowaigim. Nim krima siir yinisimkim. Mi iikamim yipiki ti nuan siyiu imiir wakaeyokna apninkinubumbunaniyim mi ti tariinanar nadigniyim yim Adi Komii siir bi ninokninkinim. Mi ta hiriinan aeya sima ti dimin taeminim krima wakaeyokna apiyim simiir paniiisi yinokninkinim. ² Ti kariir nomiiyauim kara naingwokwonanaeyim, nim krima Adi Komii siir yinisimkim. Mi krima sibgu ninokninkin tani mhosiya krima wi panin panina namisi owi. Mi Adi Komii siya ti dimin hiriinanin krimiir bi niki iisimaugun. Mi ti diminin sasaigin krima sibgu inokninkin Jisis Krai siir, yio hinangin siya wi sipi swoki iunaiini mi krima wi siirar kigwini mi iya krima siir kigwini mi nim wa ninkpit iuguskii mi wi siir hiriinanar namwowiuwi. ³ Mi yipiki ti dimin taeminim nambiyamanim simiiram nwokwokini mi yim sima wi hiriiriyar boininaei dimin biye karamaeka mi sima wi dimin whirki kimbu karamaeyar nwowi Krai siya nwowa dimin whirki kimbu karamae siir hiriinan.

⁴ Dimin biyieya sair bwamkibwamin Adi Komii siir siyiu komii siir yayi siyar kwainakibiri. Mi ta hiriinan sairsika ti iikamim dimin biyieki naokingugunankaiyim sima Adi siir siyiu komii siir yayim simiir asi niinakrimkripi. ⁵ Mi kima ina ninokninkinim ta Jisis Krai siya niunaiiniya nua tiriir iikam simiir dimin biye biyieyim simiir haiyoprindiyumiigiyam siya dimin biye whirmin whirmin bi swoki tirmantirmankin mi siya ti hiriinan tiramar mi aingwokin. ⁶ Mi ta hiriinan sairsika, tiki iikam whiekakim yipiki Jisis Krai saika namasukikinim yim sima inokninkin dimin biye bi tirkim. Mi ti iikamim yipiki inokninkin dimin biye biyieya tirmanaeyim mi simiir kwoinim Krai siiram naingwo karamae nwowiyim yim siir in bi wakaeyokna apikim.

⁷ Ti kariir nomiiyauim, kima iikamim simiiram kipi kiwaki kimiir niksisaeeyim. Mi yipiki siyu miyikimiyikni nwowi mi yio sikisiya inkamin. Dimusi rani, Adi Komii siya krimiirin ha kigi nim krima dimin whirki bi kimbugim Jisis Kraisi siir hiriinan dimin whirki kimbu karamae siya nwowa sair hiriinan. ⁸ Mi yipiki dimin biyeyim simiirsimiira tirnanaei mi yio tari Setanikin. Biya mi tariinanin iriipi hiriinan Setan siya ini dimin biyeyar tirkipkaiyin. Mi tiriiginim yipiki dimin biyeyim simiir simiira tirnanaeyim yim siir iikamkim. Mi Adi Komii siir yinisimin siya nitin ti nu iir siya dimusi bi nitkin siya Setan siir miyim simiir digguskiyam nitkin.

⁹ Mi yipiki Adi Komii siir yinisim nwowi mi yio tari siir naeyiu iir bidi haiyin. Mi ta hiriinan sairsika, siya dimin biye paniisi tiryokiyokiyamsi. Niingaka. ¹⁰ Mi ti hiriinan siyuin, nim krima ina ninokninkinim yipiki Adi Komii siir yinisimin mi yipiki Setani yinisimin. Mi yipiki dimin biyeyim simiir simiira tirnanaei mi yio tari Adi Komii siir yinisim tani. Mi yipiki siir nomiiyau iiram naingwokwonanaei karamae nwowiyin mi yio Adi Komii siir yinisim tani. Iriig.

Kima kimiir nomiiyauim simiiram daingwokwonanaei

¹¹ Mi ti yayim yipiki biigi bi kimar wakaeyim, kima siir yai aairin hiniina wakaekim krima irni nwirniyam daingwonanaei, ¹² mi krima io whwonkam kipi nanao ti inkamin Ken nikiuwiyin siir hiriinan yio siya Setan siirgin mi yio siya siir nomousim iir asi nisomaokin. Mi siya siir dimusi nisomaokin? Siya siirin minsi nisomaokikin, dimin taeminim siya tirim yim miyik rani mi dimin taeminim siir nomousim ieya tirim yim wadiekim. Mi siya siirin io ha nwowin mi siya siirin ina yisomaokiyin.

¹³ Kima mouni hanin kipi siinkaoki. Dimusi rani, iikamim yipiki Adi Komii siir wakaeyokna ap karamae nwowiyim yim sima kimaka whwokwoka nwo rani. ¹⁴ Mi krima krimiir nomiiyau imiiram naingwokwonanaei mi krima wi haini ninokninkini krima dimin biyeyim simiir wakaeyokna ap rani mi hiriinankiniuwu, krimiir kwoinim yim wi paeki niu rani. Mi krimiir kwoinin yio wi pi ninkpitkii mi wi omwaiyar swoki waiyaei mi siya wi Adi Komii saika nwoyokiyokiikaeyami Mi yipiki siir nomiiyau iiram naingwokwo karam nwowi mi yio tari dimin biyeyim simiir wakaeyokna apikin mi siir kwoinin yio bidi yaowigusamin siya Adi Komii siir dimin taeminim simiir naingwoyiskai rani. ¹⁵ Mi yipiki io whwonkam siir nomiiyau iir nanaowi mi yio ini inkamin iikam nisomsomaokaowiyin ini siir hiriinan yowoin. Kima ina ninokninkinim ti inkam hiriinanin yio siir kwoinin bidi yaowin mi yio siya Adi Komii siir dimin taeminim sim whir wara swoki aingwoyiskai rani. Mi siya wi saika nwoyokiyokiikaeyam tani. ¹⁶ Biya Jisis siya krimiirsi naokin mi ti hiriinan siyuin siya krimiir min nisiimauggin iikam nhirmiyam siya naingwokwonanaeiyi sair bwamkibwam iir. Krima ti dimin taeminim Jisis siya tirim simiirarar tir. Krima krimiir nomiiyauim simiiram daingwokwonanaei mi krima naosi kipi nidid simiir whinkinsisi haiginiusiya. ¹⁷ Mi yipiki siir nu iirar nwowi mi siya digworaekwoki naokingugunankaii mi ha ninokninkini siir nomiiyauin yio dimin karamaeka mi siir mwoin nikrimkrae karamae nwowi mi siya ha boini siya siirin wi dimin sim whir swoki hauu rani mi Adi Komii siir naingwokwonanaeiyi mi paniina haigiprakai siir kwoinauin? Sima wi dig nwo rani! ¹⁸ Ti kariir nomiiyauim kara naingwokwonanaeiyim, krima yayim naekak nwo karam nwowiyim simiirin hinda kipi priiboin priiboin mi hiniina kipi mi boin, nim krima iikam imiiramar naingwokwonanaeikim. Krima simiir whinkinsisi haiginiu mi simiir diisiimauu hiniin, krima simiiramin nhaminhami naingwokwonanae rani. Iriig.

Iikamim yipiki Adi Komii siir yai aair wakaeyokna apiyim yim sima siir whwonkam idan wi nididgak nwo rani

¹⁹ Mi ti hiriinan siyuin, nim krima wa nwoki inokninkinim hiniin nim krima Adi Komii siirgin yipiki dimin mwokinwoin simiir bwamkibwamin. Mi ti hiriinan siyuin, krimiir kwoinim wi nidid rani, krima Adi Komii siir whwonkam ida nokwowi. ²⁰ Mi krimiir kwoinim sima krimiirin hiniina boini, nim krima dimin biye bidi tirim. Dimusi rani, Adi Komii siya dimin taeminim imiirin ina ninomokninkin digin mi krimiir dimin biye biyeyim yim wi siya haiyoprimdiyumuigi mi krima wi simiirsi nidid rani mi siya ti dimin taeminim imiirin whirminwhirmin bi nokpaokigin, siya simiirin ina ninomokninkin digin. Mi ti dimin taeminim krima ninokninkin karamae nwoka, windi yio siya ina ninokninkin. ²¹ Ti kariir nomiiyauim kara naingwokwonanaeiyim mi krimiir kwoinim sima krimiirin hiniina boinmauu karamae nwowi, krima miyik rani mi iya krima Adi Komii siir whwonkam ida nokwowi mi krimiir kwoinim wi kirie hiriyar nwokripkaii. ²² Mi krima Adi Komii siiramin diminam sriii mi siya krimiirin wa hauuwi. Dimusi rani, nim krima yai imiir wakaeyokna apkim mi krima dimin miyik miyikim siya naingwowim krima tiram krima simiir tirkim. ²³ Biya Adi Komii siya ti yayim krimiir bidiyar iki boinmauuim. Krima siir yinisimin Jisis Kraisi siir wakaeyokna ap mi irni nwirniyam dinan aingwokwo. ²⁴ Mi yipiki Adi Komii

krimiir Wanin siir yai imiirarar wakaeyokna api, siya mi Adi Komii siya sowa wi kwoin whiruha nwowi mi siir naeyiun yio Adi Komii siya hauugiyin krimiir, ti Adi Komiiyiin siya ini krimiir kwoinau tir kwirii idwokaiyin mi ta hiriinan sairsika nim krima ina mi inokninkinim nim krima ini kwoin whiruha saika nwowim. Iriig.

4

Adi Komii siir naeyiu ieya mi yiu biyeyin niksisaeyi ikin

¹ Ti kariir nomiiyauim, iikam whiekakim yipiki yai bibiyeyim niksisaeyim sim nanaakninkii haiginiuwiyim hinda tinda bidi yinoopkiyim. Mi iikamim kimiiram niti mi sima ha nini boini, yim sima Adi Komii siirgin mi kima wi kipi niki anka aingwo tibmii kin simiir yai aiiramim. Biyin kima simiir tiki kinankiu mi sibgu sibgu tiki kigimoki ti simiir hir nwokaiyin yio Adi Komii krimiir Wanin siir naeyiu ieya piyamisi owin, iyie uridyiu biyeki piyami owin. ² Mi kima wa kiginokninkinkii, Adi Komii siir naeyiun siya ini hanin simiir kwoin imiir kwirii idwokaai. Mi yipiki ha boini, Jisisin yio Adi Komii siir kwoinkar naingwo imbingkin, tirii nitamin mi siya ini inkam kungikinar yauni oniyin mi kima wi haningi ninokninkinkii, Adi Komii siir naeyiun ini ti inkam iir nwokaiyin. ³ Mi yipiki Jisis Kraisi siirin hiniina boin karamae nwowi mi ti kwoinin siir kwirii idwokaiyin yio Adi Komii siir tani. Niingaka. Tiki kwoinin yio Kraisi siir sau omomkin. Kima bidiyar iki inokninkinim hiniin siya wi sipi niti. Mi tariinanin siya ti nu iir bidi yauni oniyin.

⁴ Ti kariir nomiiyauim kara naingwokwonanaeyim, wim kima Adi Komii krimiir Wanin siirgin mi wim kima ti iikam biyie biyeyim simiir bidi ikwowaissiigim. Dimusi rani, yipiki waru kimiir kwoinau kwirii idwokaiyin siyairgin yipiki ti iikamim nuanim simiir kwoinau kwirii idwokaiyin yipiki niksisaeyiin siir nikwowaissiyyin bi. ⁵ Mi ti iikamim yipiki niksisaeyim yim nu tiran ima yim sima Adi Komii siir tani. Mi ti dimin taeminim sima boiniyim yim nu tirankim mi ta hiriinan sairsika tiki iikamim nuanim simiir asi wakaeyi mi simiir asi wakaeyokna api. ⁶ Mi nim krima Adi Komii siirgin. Mi ti iikam yipiki Adi Komii siirin sima inokninkinim krimiir yayim simiir simiira wakaenaeikim. Mi ti iikamim yipiki Adi Komii siir karamaeyim yim sima krimiir yai imiir bi swoki wakaekim. Niingaka. Mi ti hiriinan siyiun nim krima ina ninokninkinim ti iikamim yipiki Adi Komii siirgisiiir naeyugakim mi ti iikamim yipiki Setani niksisaeyi naeyiun si nwokaiyim simiirin ina mi inokninkinim. Iriig.

Adi Komii sasairgin naingwokwonanaeyin

⁷ Ti kariir nomiiyauim kara naingwokwonanaeyim, kima irni nwirniyam daingwokwonanae. Mi ti siyi hiriinanin irni nwirniyam krima naingwokwonanaeyin yio Adi Komii siirgisiiirgin. Mi yipiki siir nomiiyau iiram naingwokwonanaeyi yio Adi Komii siir yinisimkin mi yio siya siirin ina sibgu inokninkinim. ⁸ Adi Komii siyairgin naingwokwonanaeyi sair bwamkibwamin. Mi ta hiriinan sairsika, yipiki siir nomiiyau imiiram naingwokwonanae karamae nwowi mi yio tari Adi Komii siir bi ninokninkinim. ⁹ Adi Komii siya krimiir bidi yisiimauun hiniin, siya krimiiram naingwokwonanaeyin. Mi siya siir yinisim nwirkinwiruwan asi nikropkikin mi siya krimiir whinkinsiis haiginiuwam nitkin mi ta hiriinan sairsika krima wi wadie saika asi nwoyokiyokiikaeyami. ¹⁰ Mi naeyiun naingwokwonanaeyin siir bwamkibwamin yio si. Ta krima naingwokwonanaeya Adi Komii siiram saeya rani. Mi krimiiram bi siyar naingwokwonanaeyin mi siya siir yinisim iirin ina yikropkiyin mi ta hiriinan saekisaeyirga Adi Komii siya krimiir dimin biyie imiirin siirsiyar haiyoprimdiyumuigikin.

¹¹ Ti kariir nomiiyauim kara naingwokwonanaeyim, ti dimin taemin hiniinim yim krimiir nisiimauugim hiniin Adi Komii siya krimiiramar naingwokwonanaeyin mi nim krima wi irni nwirniyam mi aingwokwonanaeyim. ¹² Adi Komii siirin inkamki bi swoki kigininkinim. Mi krima irni nwirniyam naingwokwonanaeyi mi ti Adi Komiiyiin ti krimiir kwoinau kwirii idwokaiyin mi krima wi siiram naingwokwonanaeyi mi krima wa ninokninkinim siya ini krimiiramar naingwokwonanaeyi iskiyin.

¹³ Krima ina ninokninkinim krima mi Adi Komii siya krima ini kwoin whiruar nwowskiyim. Dimusi rani, biya siya siir naeyiun krimiir niki hauugikin mi siya ini krimiir tir nwokaiyin. ¹⁴ Nim krima Jisis siir bidi kigim mi krima ta yai aiir asi boinimauuwi. Adi Komiiyiin siir Adin siir yinisim iirin siya nikropkikin iikam krimiir nanmaiwarkainam mi ta hiriinan sairsika siya iikam whiekakim nu tiranin simiir asi whinkinsiis haiginiugin dimin biyeyim ti nuin siirin simiir kirie aiir kintiokiyam. ¹⁵ Mi yipiki ha boini Jisis siya Adi Komii siir yinisimkin mi ti inkamin siya mi Adi Komii siya sowa wi kwoin whiruar nwowi. ¹⁶ Adi Komii siya siyairgin naingwokwonanae sair bwamkibwamin mi nim krima ina ninokninkinim siya krimiiramim ina naingwokwonanaeyin. Mi ti iikamim yipiki iikam hiriiniyam naingwokwonanaeyim, yim

sima wɔ Adi Komii saika kwoin whɔruwar nwoyokiyokiikaeyami. ¹⁷ Adi Komii siya hɔnɔna naingwowi, nim krɔma iikam imiiramin nhami nhami naingwokwonanaei rani. Ni krɔma hiriinan tiri mi ti dimin taeminim ti tariinan krɔma tirim yim ini ti dimin taeminim biya Kraisiya tirim ini simiir hiriinan ywowim. Mi krimiirin wɔ Adi Komii siya whinkinsiis haiginiuwi hindara naingwokwonanae iskiyim. Mi mhoiyya iya Adi Komii siya hidi iikam imiir mi nim krɔma wɔ nidid rani. ¹⁸ Mi yipiki hɔnɔna ninokninkini Adi Komii siya siiram naingwokwonanaei mi siya wɔ nidid rani. Mi yipiki Adi Komii siirgisiiram naingwokwonanaei mi siya wɔ dimin taeminsi nidid rani. Inkamin dimusi nididi? Siya dimusi nidid rani, siirin wɔ Adi Komii siya nonkwobumbuninkini ti dimin biyie biyieyim yipiki biya siya tirim. Mi yipiki Adi Komii siirsi nididi mi yio tari Adi Komii siya mi iikam ima simiiram sibgu naingwokwonanaei rani.

¹⁹ Nim krɔma Adi Komii siya mi iikam ima simiiram naingwokwonanaei. Dimusi rani, siya biigibiyyin krimiiram naingwokwonanaekin. ²⁰ Mi inkam nwirki hɔnɔna boini siya Adi Komii siiram naingwokwonanaekin mi siya siir nomiiyau inika pi io nrowi mi yio ti inkamin pi niksisaekin. Iikam krɔma Adi Komii siir bi swoki kigmiminkim. Mi yipiki siir nomiiyau iir kigi mi siiram naingwokwonanae karamae nrowi mi siya Adi Komii siiram wɔ panina naingwokwonanaei yipiki siya kig karamae nrowin, ha? Mi inkamin siir nomiiyauin saika nomboboɔn ae karamae nrowi mi yio wɔ Adi Komii siiram naingwokwonanaei rani. Niingaka. ²¹ Jisis Kraisi siir yayia ya krimiir bidi hauuwa, krɔma sair wakaeyoknam. Mi yipiki Adi Komii siiram naingwokwonanaei mi siya iriipi hiriinan siir nomiiyauin siiram warar timi aingwokwonanae. Iriig.

5

Iikamim yipiki Adi Komii siir yai aɔr wakaeyokna apiyim dimin biyie biyie imiirin wɔ sima nikwowaisii

¹ Mi yipiki hɔnɔna naingwo tibmii kɔni Jisis siya Kraiskin, yipikin Adi Komii siya nikropkiyin mi yio ti inkamin Adi Komii krimiir Wanin siir yinisimkin. Mi yipiki Ad iiram naingwokwonanaei mi siya siir yinisim iiram wara timi aingwokwonanae. ² Mi krɔma Adi Komii siiram naingwokwonanaei mi siir yai aɔr wakaeyokna api mi krɔma wɔ hainii ninokninkini nim krɔma siir yinisim iiramar naingwokwonanaekin. ³ Mi Adi Komii siya naingwokwonanaeiya sair bwamkibwamin ya hɔnɔnga krɔma ti dimin taemin whiekakim siya hauuwim krɔma tiram simiir wakaeyokna iski. Mi ti diminim siya boinanin krɔma tiram, yim wɔ hikak krimiir nrowaiginiu rani. Niingaka. ⁴ Mi siyiun ti iikamim yipiki Adi Komii siir ninokninkin karamae nrowim sima nrowi yim yio wɔ dig nwo rani, Adi Komii siir yinisim imiir nikwowaisiiyim, simiir kirieya ini ti simiir siyu bibiyeyim simiir kou ywowa. Dimusi rani, nim krɔma Adi Komii siiram naingwo tibmii kɔnikim mi krɔma wɔ digar nrowi ti siyiun ti iikamim yipiki Adi Komii siir ninokninkin karamae nrowim sima nrowi yim siir nikwowaisii iuguskiyim. ⁵ Mi wɔ dig nhinga nrowi ti siyiun hiriinanin ti iikamim yipiki Adi Komii siir ninokninkin karamae nrowim sima nrowi yim? Mi tiriginim yipiki hɔnɔna naingwo tibmii kɔniyim Jisis Kraisi siya Adi siir yinisimkin, yim wɔ digar nrowi. Iriig.

Adi Komii siya bidi sibgu anaakninkii haiginiugiyim Kraisi siir dimin taeminim

⁶ Yio Jisis Kraisi sasairgin ti inkam nwirwan ti nu iir niunaiiniyin. Mi siya op ha baptaisin mi mhoiyya siya ina yaonamin paeyin hɔniya nironinkinin siir, siir nhie aya naokinainiyam. Mi iya siya ti nu iir niunaiiniyin, siya manam niunaiinikin siir nhie aya mi siir op aya sowar naokinainisowim. Adi Komii siir naeyiun siyairgin dimin taeminim simiir bwamkibwamin mi krimiirin siyar niisimaugun hɔnɔn Jisis siya Adi Komii siirgisiir yinisimkin. ⁷ Damin whoimuwam sima sairgin krimiir niisimauyokiyokiyamiyim hɔnɔn. ⁸ Adi Komii siir naeyiue yea mi pa, ta opa Jonki si baptais haiginiuwa Jisisni mi nhie aya mi ta iya biya Jisis siya naonama mi siir nhieya ha naokinainiya sair ti swoki aingwoknaki. Mi ti dimin whoimim yim dimin whirwan siirarar niisimaugun Jisis siya Adi Komii siir yinisimkin. ⁹ Nim krɔma yayim inkamki boinim krimiir simiir wakaeyim mi krɔma ini simiir wakaeyokna apim mi krɔma ti yayim Adi Komii siya boinimauuim siir yinisim iir simiir waka. Dimusi rani, siir yayia ini iki inkami yayim simiir haibura. ¹⁰ Mi yipiki Adi Komii siir yai imiir wakaeyokna api mi siir kwoinin pa ninokninkinii ta Adi Komii siir yayia ya kaimwowaiga, ya saeya hɔnɔna boinka, Jisis siya kariir yinisimkin. Mi yipiki ti Adi Komii siir yai imiiram naingwo tibmii kɔn karamae nrowi mi ti yayim yipiki biya Adi Komii siya boinim siir yinisim iir simiir waka karamae nrowi mi yio ti hiriinan inkamin ti hiriinan boiniyin yio Adi Komii siir niksisaei. ¹¹ Ti yayim yim Adi Komii siya boinkikim krimiir. Siya krimiirin bidiyar whinkinsiis haiginiuwɔn mi krɔma wɔ inagak saikar nwoyokiyokiikaeyami. Siya krimiirin ta hiriinan

saiirsi whinkinsiis haiginiugin ta siir yinisim iir siya nikropkiya saiirsi. ¹² Mi yipiki kwoin whiruwa Kraisi siiram nwowi, yio wi hiriyyar nokwoyokiyokiikaeyami. Mi yipiki hiriinan tir karamae nwowi, yio wi nunga nwowi. friig.

Krīma hīnīna nīnoknīnkīnī krīmīr īnīgīn wī omwaiyar hiriyyar nwoki waiyyokiyokiikaeyamim

¹³ Ta yokwowa kara winkika dimusi rani, wim kima iikamim yipiki Adi Komii siir yinisim iir wakaeyokna apiyim kima dinokninkin hiniin, wim kima wi inigak hiriyyar nwoyokiyokiikaeyami. ¹⁴ Ya dimusi rani, ti hiriinan siyiuin krīma wi diminam Adi Komii siir sriisi nidiid rani. Nim krīma ina nīnoknīnkīnīm iya krīma Adi Komii siiram srii diminam yipiki siir kwoin iir wakaeyokna apiyim siya krīmīr yai imiirin wa wakaei.

¹⁵ Nim krīma ina nīnoknīnkīnīm iya siya ti dimin taeminim krīma sriigiyim siiram simiir wakaewiniyin mi krīma pa nīnoknīnkīnkīi krīma simiirin wa haii.

¹⁶ Mi yipiki siir nomiiyau iir kigi siya dimin biyeyin yipiki paeya nami omin siir nam karamae nwowiyin siir tiri mi siya Adi Komii siiram srii mi siirin wi siya whinkinsiis haiginiuwi mi ta hiriinan saiirsika siya wi inigak hiriyyar nwoki sibgu oyokiyokiikaeyamim. Mi ti inkamim siya dimin whir tiri mi siya wi paeni omin siir nami. Mi yipiki ti hiriinan tiri, yio wi paeya nami omin siir nami. Adi Komii siiramim ti hiniin inkamim dimin biyeki naokingugunankaiyin siiram kipi srii. ¹⁷ Dimin taemin kasa rani, yipiki iikam ima tirim Adi Komii siir yai imiir kikinwaimwaisiiyim mi dimin taemin biyie biyeyim sima tiriyim yim wi Adi Komii siir tir tani io siya nwowam mi sima wi ta hiriinan saiirsi nam tani paeni omin siirin.

¹⁸ Nim krīma ta saiirin ina nīnoknīnkīnīm yipiki Adi Komii siir yinisim nwowi siya wi dimin biyie hiriyyar tiriyyokiyokiyam tani. Mi ti hiriinan inkamim siirin Adi Komii siir yinisim ieya kigriraowi mi ta hiriinan saiirsika Setan siya wi siir tirbu rani.

¹⁹ Nim krīma ina nīnoknīnkīnīm nīm krīma Adi Komii siirgim mi ti iikam whiekakim ti nu iir nwowim, Setanin yio ini simiir kigriraowan inkam ywowin mi yim sima wi siir wakaeyokna api.

²⁰ Krīma ina nīnoknīnkīnīm Adi Komii siir yinisimim yio bidiyar yitin krīmīr whinkinsiis haiginiuwam mi ta hiriinan saiirsika krīma Adi Komii krīmīr Wanin kiingikiinin siir asi nīnoknīnkīnī yaeya Adi Komii nwir karamaeka. Krīma ini Adi Komii siir yinisimim Jisis Kraisi ini saika yamasuswin Adi Komii nwirkinwiruwan sasairgin mi siya ina nwowin mi krīmīrin siyar whinkinsiis haiginiuwi mi ta hiriinan saiirsika krīma wi asi nwoyokiyokiikaeyami iinokinokin.

²¹ Ti kariir nomiiyauim kara naingwokwonanaeyim, kima ti tidiiyuim kamkim sim nikrimtio kuuwiyin uruwai siyaowainan yipiki iikamkim sim hainaniyim simiirsiiyin aru dwo. friig.

2 JON

Mi yokwo kwisaka Jon siya winkiya Grik simiir yaigin aiir, ya min boinkika Jon siya, wig aeya mi saair yinisim ikim. Nhirim yim ta wig aiiram naingwo tibmiiyim sima hinina naingwokim saeya iikamim naingwo tibmiiyim yipiki maeyau kwiruwu nwowim simiir hiriir swoki imbiyamim. Siya simiirin min boinkikin sima irni nwirnyam inanaingwokwomim mi kam bibiyeyim simiirsi mintiraowim yipiki Kraiis siir dimin taeminim simiirgisimiir niisimauu karamae nwowim. Iriig.

¹ Kara Jonkin, Adi Komii siir piugana saair biyan inkamkin mi ta yokwowa kara winkika wigim yipiki biya Adi Komii siya nimbiniim siir yinisim nwowam kimiiram. Mi saeya kimiiram bi winkika, saeya kima mi kimiir yinisim ima kimiiram winkika. Mi kara kimiiram nhami nhami naingwokwonanae rani, kanakana rani, iikamim yipiki Adi Komii krimiir Wanin siir yai aiiram naingwo tibmiiyim sima warar winkika. ² Krima kimiiram asi naingwokwonanae. Dimusi rani, wara Adi Komii siir yai kibikibiyim kimiir kwoinawu nwokaiyim yim wi waraur hiriir yaiginonkworinukriipkaii.

³ Kara hinina naingwowi Adi Komii siya mi siir yinisim ieya Jisis Kraiis krimiirin naingwoyimok mi naingwobumbu mi iripa nongwomamair ae sowa hauugin mi ta hiriinansika sima wi krimiiram asi naingwokwonanae mi krima wi wadie nwoki sibgu owim iripa nongwomamairamin. Dimusi rani, nim krima siir yaimwokiayimwo imiir wakaeyokna apkim mi irni nwirnyam naingwokwonanaekim. Iriig.

Krime iikamim simiiram daingwokwonanae

⁴ An kara ha wakaekin kimiir piugana saair iikam nhirim yim ha wakaeyoknaekim. Dimusi rani, wim kima ti siiyumwokisiyiumwoin Adi Komii siya boin krime tiram siir wakaeyokna tirin mi an kara ini maigimaigar ywokiin. ⁵ Kara kimiirin ti hinina boinkikin, krime irni nwirnyam daingwokwonanae. Yim ti yayim tapar bi kwitkim. Yim ti yayim yim bigibi krime naingwo tibmii kina mi ha wakaeyim yim sima. ⁶ Mi krime Adi Komii krimiir Wanin siiram naingwokwonanae mi krime siir yai imiir warar timi wakaeyokna ap. Biya siya krimiirin ti hinina boinkin, krime irni nwirnyam daingwokwonanae.

⁷ Iikam whiekakim bidi yinoopkiyim hinda tinda iikam imiir priyiksasaeyam. Sima ti hinina miisise boinamkim, Jisis siya iikam krimiir piinan nwonanikin mi siya nua tiriirin ha niunainikin. Mi ti hiriinan siyuan ti iikam imiir sima niksisaeyin mi yim sima ini Kraiis siir sau omomnan ywowim. ⁸ Kima, kimasiyar mintiraona mi kima wari dimin kibi kibiyim kimiir kwoinawu nwokaiyim Adi Komii siya haigiyumauuwim simiir simiira tirnanae, mhoiia kira wi dimin taemin kasa hai rani, kimiirin wi siya hauwi.

⁹ Mi yipiki yai nhirim Kraiis siir yayim simaka ninkin haiginkii, Adi Komii siya wi saika nwo rani. Niingaka. Mi yipiki Kraiis siir yai imiir wakaeyokna api, Adi Komii siya mi siir yinisim ieya sowaniyin wi saikar nwowi. ¹⁰ Mi inkam nwirki niti mi siya Kraiis siir yai imiir wakaeyokna ap karamae nwowi mi kira wi simiir kipi nikiuna apinopkai kiriir omakanau hiriir namamin mi wi simiir kipi mi boinwin hinin, ha wit. Mi kira simiirin hinina kipi mi boin, Adi Komii siya ini kimakar nwowin mi kimiirin wi siya nwowaiginuwi iripa nongwomamair aeyam. ¹¹ Mi yipiki ti inkam biyie hiriinanin siir boini hinin siya wi saika nongwomamair aei mi yio tari siir nomiiyaugin mi dimin biyeyim yipiki biya ti inkam ieya tirim yim iriipi siir waraigim.

Nikopkaigyan yai aeya

¹² Dimin kasakasa rani, kara naingwomim kimiir boinmimauuam mi kara simiirin pi yokwoni ara winki rani. Kara kimiir kignakiyam tiri mi ta hiriinan sairsika krime wi iripa nwoki boinaiyim ti dimin taemin imiirin mi krime wi maigimaigra niki inan oswowim.

¹³ Mi kiriir yokman yaowae budieya saair yinisimim, sima nokboinmamairgikim. Iriig.

3 JON

Mi mhoigimhoiiyan yokwowa Jon siya winkiya, ya siir nomiiyauwin yipikin siya naingwokwonanaeiyin Gaias nikiuwiyin ya siiram winkika. Jon siya min boinkikin siyu miyikin Gaia siya nwowiyin mi siya ninkinwamwarki boiniyin siyu bibiyeyim inkam biyanin min dapiyin Daiotrefis siya tirim simiir. Friig.

¹ Kara Jonkin, Adi Komii siir piugana saiir biyan inkamkin ta yokwowa kara Gaias kiriiram winkikin, yipikin kara naingwokwonanaeiyin. Dimusi rani, ni kira ini Adi Komii krimiir Wanin siirgisiir siyu iirar nwowin.

² Ti kariir nomiiyauin kara naingwokwonanaeiyin, kara ha naingwowi kira maki kipi nii mi yio ini mi owin kira hiriinan wadieyar mi owin kiriir kwoinin rirmiia siya nwowiyin Adi Komii siiram wakaeyokna apam siir hiriinan dwo. ³ Kara ina ninokninkinin. Dimusi rani, nomiiyau nhirin ha nitim kariirin sama ini boini hinin kira Kraiss siir yai imiirin ha sibgu wakaeyokna apikim. Iinokinokin ni kira Adi Komii siir siyugisiyiu iirar napikin. Mi ta yaiya kariirin maigimaiga saeya nwowaiginiugin. ⁴ Mi an kara hinina wakaekin, kariir nomiiyauin tariinanin sama ini Adi Komii siirgisiir siyu iirar nwowin mi ti dimin hiriinanin kariir kwoinin siya hugrimkripkin maigimaiga komii nwowamin. Dimin whirki kariirin hiriinan bi tirkin maigimaiga kara nwowamin. Niingaka. Friig.

Sima Gaias siir boinkim miyim siya miiyiyim wadie wadiekinairgim

⁵ Wim kima ti nomiiyauin kara naingwokwonanaei ima wim kima Adi Komii siir dimin kibi kibi imiir tirkin mi Adi Komii siir iikamim hinda tinda nwowin yipiki Adi Komii siir yai imiir boinmimauuwiyim simiirin ini kimar kigriraowim. Kima simiir whwonkam imiir bi kig ninokninkinkim mi kima simiirin ina mi whinkinsiis haiginiuwim. ⁶ Mi iikam nhirin ha nitim krimiiram mi iikamim Adi Komii siir piugana saiiram krimiirin sama ini boinmauuni hinin simiirin kima whinkinsiis haiginiugin. An kara hinina naingwowi kima simiirin hiriyar whinkinsiis haiginiukripkai mi simiirin dimin taemin ha timi hauu mi ta hiriinan sairsika sama wi hinda tinda asi nami Adi Komii siir yai imiir boinmimauuwamam. Mi ti dimin hiriinanin yipiki kima tirim simiir Adi Komii siya kimiiir mi aiiiram in i maigimaiga ywokiin. ⁷ Mi sima simiir om imiir haiburgigim mi ha namim Adi Komii siir yai imiir boinmimauuwam mi sima dimin taemin bi priihaigim iikamim yipiki Adi Komii siir yai imiiram naingwo tibmii kin karamae nwowiyin simiir hirankin. Niingaka. ⁸ Mi simiirin krimar whinkinsiis haiginiu mi krime kigrirao mi ta hiriinan sairsika sama krime dimin taeminim wi yaripar tiri mi Adi Komii siir yai ima. Friig.

Daiotrefis Demitrias sowa

⁹ Mi kara yokwo bidi winkiyan ti iikamim ta maeyaua saiir hiranin yipiki Adi Komii siiram naingwo tibmii kiniiyim simiiram. Mi yio Daiotrefisin, ti inkamin yipiki simiir biyan inkam nwowam naingwown siya kariir bi nikiunakin siir kigriraowamin. ¹⁰ Mi ta hiriinan sairsika, iya kara niti mi ti dimin taeminim siya tirim kara wi kiriir nini boinmimauuni, siya kinaopikaigaiyu boinamim krimiir mi sima sima rani, siya nomiiyauim yipikim Adi Komii siir yai imiir boinmimauuwamim simiir boinkim hinin ha wit mi simiiram bi mi kiwawinkim simiir omaka hiriir namam. Niingaka. Mi ti iikamim yipiki simiir nikiuna apninopkaiyam tirim simiir omaka hiriir, simiirin kimidiniya siya mi ikidu. Mi siya simiirin hindara bi nikiidugin, siya simiirin hindara nikrip iuguskokin Adi Komii siir iikamim simaka hainanamim. ¹¹ Ti kariir nomiiyauim kara naingwokwonanaeiyim, kima dimin biyie kipi tir mi ti dimin taemin hiriinanin simiir kipi wakaeyokna ap. Kima ti iikamim yipiki mi miyik imiirara miiyiyim simiir hiriinan tir, yim sama Adi Komii siir iikamim. Mi ti iikamim yipiki iinokinokin dimin biyie biyiyeyim sim tirnanaeiyim, yim sama Adi Komii siir iikam tani. Niingaka. ¹² Iikam whiekakim yim hinina boinkim Demitriasin yio wadiekin. Siir siyiuin wadiekin mi siya iinokinokin siyarin hinina nisiimauuwikin siya wadiekin. Mi nam krime iriipi hiriinan hiriyar mi boinkim siirin, siya inkam wadiekin. Mi kima bidiyar yinokninkinin hinin krimiir yaiyim yim yai kaimwo imairgim.

Nikopkaigian yai aeya

¹³ Yaiyim kara winam tirim kiiiram kasa rani mi kara simiirin kiiiram winkiyim pi borisopi yokwoni. ¹⁴ Mi tariinanin kara wi kimimin tani wi kapi nitsauwi kiiiramim, kiiir kignakiyamin mi dimin taeminim wi krimar nwoki idwo boinaiyim.

¹⁵ Kara ha naingwowi kima iripa hiriyar dongwomamair aekripkai. Nomiiyauim tiranin sama kiiir nokboinmamairgikim sama kiiirin yapayapa nwinira nokboinmamair digikim. Mi simiir inig imiirar boinki, ti krimiir nomiiyauwim yipiki waraur nwowin. Friig.

JUT

Jutin yio Jems Jisis sowiir nomousimkin. Mi ta yokwowa siya winkika iikamim Jisis siiram naingwo tibmiiyim simiiram. Mi ta yokwowa siya simiirin min boinkikin sima kamim Adi Komii siir yaimwokiyaimwo aiir boinmimauu karamae nwowiyim yaeya yai boiniyim simiirsi mantirao. Siya simiirin min boinkin ti paekwosimin siya dimin biyie dimugi tirkin, mi iikamim dimin biyieki naokingugunankaiyim ti om whiso sowiir hiranim Sodom mi Gomora, mi Ken siyar yipikin siir nomousim iirar swoki isomaoin, mi yipiki tiriginim dimin biyieni siyiun si napim yim wi iriipi hiriinan warar mi inkin tirki ti kamim hindara priiyksasaeyim simaka. Iriig.

¹ Kara Jutgin yipiki Jisis Kraiss siir mi sibmriiyan inkamin, kara Biian Inkam Komiiyin Jisis, siir mhoiiginhoiyan nomousim ieya, kara ta yokwowa iikamim yipiki biya Adi Komii krimiir Wanin siya nimbiniir siir wakaeyokna apim kimiiram winkika. Mi Adi Komii siya kimiiram naingwokwonanaeikin iikamim yipiki Jisis Kraiss siya kigirawowim kimiirin.

² Kara ha naingwowi Adi Komii siya wi naingwobumbu mi nongwomamaer ae mi naingwonanae, wi kimiir nwoki hauumimirim. Iriig.

Iikamim yipiki Adi Komii siir yai kibi imiir haimriiyuwi, yim wi siyu biyie tiri

³ Ti kariir nomiiyauim kara naingwokwonanaeyim, kara yokwo kimiiram win hauugiyam naingwokin ti dimin kibi kibiyim Adi Komii siya tirim krimiir nanmaiwarkainam. Mi dimusi rani, ti niksisaef profet kamim kara kimiirin yai kirie pi dimin whimi boinki. Mi kima sibgu dokworinukripkai, yai kibiyim simiir wakaeyokna apamin, biya Adi Komii siya hauuwim whiekak krimiirar yipikin siir wakaeyokna apiyim mi ti yayim krimiirin iiyim kwirkikwiruwa haugugin. ⁴ Kara ta yokwowa whisarii bi win haugugin, iikam nhirim sima nimpriokim dimin taeminim siya naingwo tibmiiyim simiir kwoinaw hir nwokaiyim mi sima kimaka ninkin itkim omakam kima hainaniyim Biian Inkam Komii siir. Biya Adi Komii siir yayim inkamkim winim Yokwo Kominau, sima hinana boinkim, Adi Komii siya wi simiir nonkwobumbuninkini. Ti iikamim sima digiumii Adi Komii siir bidi haimriiyugigim mi ti siir yai kibiyim ini sima kisina haigina simiir whindiriraerim siyu biyie tirim. Sima digiumii Jisis Kraiss siir haimriiyugigim mi siya siyairgin, yipiki krimiir kigirkakin inkamin mi krimiir Biian Inkam Komiiyin Jisis Kraiss.

⁵ Mi kima bidi yinokninkinim Adi Komii siir yai kibi kibiyim biya iki nhirim sima boinmauwim kimiir. Mi kara kimiir whin diriraerim naingwowi kima ti yai imiir naingwo warkainam. Biya, Isrelmi iikamim Biian Inkam Komii siya kihainanikin Isibmi nu hirankin mi siya simiirin hiranki yikunani mi mhoiia siya ti iikamim simiir nhir imiir yisomsomaokao yipiki siirin naingwo tibmii karamae nwowim. ⁶ Mi paekwosim simiir nhirim dimin taeminim Adi Komii siya nimbiniim simiir biri sibgu wakaeyokna apkim. Mi sima dimin taeminim Adi Komii siya nimbiniim sima tirim simiirin wi omim ninomor kou hiranim wi simiir hir haiburgigi, maeyauwa sima nwowiyim simiir. Mi Adi Komii siya simiir niwbomambwo komiia sair yauni haigigim mi ini hirar yonkwowim. Mi weyin sopni bidi yinamnirkaeyim, kamim mi biyie miriiyim simiir hiriinan mi sima wi iya Adi Komii siya hidana iikam imiir wi sairim nwokwokini. ⁷ Mi iriipi hiriinan ti om komii komiiyo Sodom mi Gomora mi om nhirim sowiir kingiin hir nwowim simiir daingwoki. Mi sima ini wara iikam biyeyim kimakar nwowim ini simiir hiriinan ywowim. Mi sima hii iki kam nhirim sima sima nanae, wig aka nanae rani. Mi hiriinan sairsika ti dimin biyeyim sima bidi kwiridwokaiyim simiir kwoinim. Mi Adi Komii siya simiirin pae biyeni nonkwobumbuninkinim ya ta paeya ina pae niyokiyokiyia sair hiriinan ywowa. Ti hiriinan diminim yim aknainan krimiir niisimauwi, diminim iikam biyeyim simiir nimbiiyami mhoiia.

⁸ Ti iikam biyeyim yipiki kima nwowim dimin biyeyim sima tiriyim ini Sodomian iikam biyeyim simiir hiriinana ywowim. Dimusi rani, ti kamim dimin sima naingwowim, sima dimin biyie imiir tirkim, sima Adi Komii siya kigirawowim pi borisopkim mi sima siyu biyie Adi Komii siir oman paekwosimim simiir tirkim. ⁹ Bidi bidiniyarin bigibiyan paekwosimim Maikel, nikuwiiyin, siya mi Setan sowar ninkinwamwarki boinko, yipiki Moses siir pius biyie aiir hainakii. Maikel siya bidi yinokninkinim ti siyu hiriinan nokwao yai boiniyin yio miyik rani, mi siya siirin io yai bi mi boinkin siya iki yai bibiyeyim sim boinin. Nangaka. Siya hiriinanara boin Adi Komii siya kriirin wi ti yai bibiyie imiirsi boinwokiyoipnatkaigi. ¹⁰ Mi ti iikam yipiki kimaka nwowim yim sima yai biyie ti diminim sima ninokninkin karamae nwowim simiira nikbumbuwikim mi ti diminim sima priidiraerar whaowaeyim yim ini niimauan wrausim sima priidiraerar whaowaeyim ini simiir hiriinan ywowim. Yim sima simiir kwoinkar naingwowim simiirar napikim yim sima wi simiir tioidwomai.

11 Kaimwowainga, simiirin wa tiodwomai haiginiuwi mi sima dimin biyieyin biya Kenki tirin simiir hiriinan wakaeyokna apikim. Mi sima Adi Komii siirirar naingwokwo nanaeikin mi iikam nhirim simiiram warar. Mi sima simiir kwoinim bidi yinkpit haigiyin dimin biyie biya inkam Balamki siya tirim simiir wakaeyokna apikim, siya Isrelan iikamim simiir niksisaekim. Dimusi rani, siya umir haiyim naingwokin. Mi simiirin siya wa nonkwobumbunin haiginiuwi. Dimusi rani, sima dimin biyie tirkin, Koraki si nantamyiriyira Adi Komii saika sair hiriinan tirkin, iya siya Moses siir maeyau aair nokwokairinain naingwowin. Mi siya wi kigriraowan inkam siya nwoki owim. Mi Adi Komii siya siir bi kigninkinkikin mi siya ini siirar kwisomaokiyin. ¹² Mi ti niksisaek iikamim ini siya komi komiiyim whii komii solwara aowa hir nokwokwomaiyim ini simiir hiriinan ywowim. Mi iya iki siyaii komii komiiyim sima nitiiyim mi ti siya imiir naeyikuiuiyim mi siyaii pa niyikimkirki mi ti iikam hiriinanin kinaka naeyim iya Jisis Kraisi siya naowa sima sair swoki aingwowarkaigikim mi sima nidid rani, kima igao yai simiir boinsi. Sima, sima simar kigriraowikim. Sima niwiiapai niwiiyaiyim inkam nwirin whin diriraerar karamae nwoyiyim simiir wakaeyokna apikim mi sima ini wauwim opudki hughainamiyim mi nao kin karamae nwoyiyim ini simiir hiriinan ywowim. Sima ini paeyin nae bud karamae nwoyiyin iya iikamim sima hainin ninokninkiniyim ti paeyim simiir ii aeya nae budana. Sima ini paeyim ninanbimbirnam mi ha naonamim ini simiir hiriinan ywowim mi simiirin wi iikam nhirim sima nikrimtiowi simiirin harara. Dimusi rani, sima nae bi budgim. ¹³ Ti niksisaek iikamim ini ieyin owieki nakiiyim ini siir hiriinan ywowin. Mi ti dimin biyieyim ti iikam ima tirim ini ieyan whoppiyim ida nwoyim iikamim sima kigam ini simiir hiriinan ywowim. Iikamim yipiki digiumii Adi Komii siir yai kibiyim simiir haimriiyugigim yim ini nauunim maeyau biya sima nidwowim ninomor kou hir simiir haiburgigim mi ha ninoopamim maeyau maeyau ini simiir hiriinan ywowim. Mi Adi Komii siya bidi yimbinin maeyauwa niibwomambwonan nwoyiya ti iikam hiriinanin simiirin sima nwoyokiyokikaeyamim.

¹⁴ Bidi bidiniyarin inkam nwirin Inok nikiuwiyim, Adamni yinieyin, yayim siya winboinkiyim Yokwo Komii nau kima wakae, Biyan Inkam Komiiyim wi siir paekwosimim dimin whirki kimbu karamaeyim simaka niti ¹⁵ iikam imiir hidim mi iikam biyieyim yipiki Adi Komii siir wakaeyokna ap karamae nwoyim wi idowiiya nwokii mi dimin biyie sima tirim wi idowiiya mi inkink okii mi iriipi hiriinan yai bibiyieyim biya sima nigbumbu boinim Adi Komii siir yim wi idowiiya wara mi inkink okii. ¹⁶ Ti niksisaek iikamim sima boinainanaeyim mi iikam nhir imiir boin huriyiyiwi dimin taeminim nimbiamim simiirsi. Sima diminin simiir kwoinki naingwowim simiir wakaeyokna apikim. Sima simiir inig imiirar hainanaeikim mi pi hainana mi boinainanaei, krma dimin whirki bi kimbugim mi sima yayiop pi iikam nhirim simaka niuiwi mi hiriinan sairsika sima minim tirkin diminin sima naingwowim simiir hiranki haiyam. Iriig.

Kima sibgu dokworinu mi Adi Komii siir yai miyik miyikim simiirrar wakaeyokna ap

¹⁷ Kima rani, ti iikamim wim kima ti dimin taeminim nimbimbiyamanim simiir daingwoki, ti aposel kamim yipiki Jisis Kraisi siya nokmwim okwoim siir yai kibi imiir boinimauuwim simiirar naingwoyokiyokigim, ti dimin taeminim sima boinim wa nimbiamim. ¹⁸ Mi sima kiamiir boinmauui mhosiya iya ini kingiin nita Jisis siya swoki iti mi ta ii aairin iikam nhirim wi iikamim yipiki Adi Komii siir yai imiir wakaeyokna apim wi simiir bointirop iei mi yaibu wi simiir mi iewaiyuwi, mi wi simiir mangigini mi sima wi dimin biyieyim simiir kwoinki naingwowim wi simiir wakaeyokna api. ¹⁹ Mi ti hiriinan iikamim sima ninikibiri yipiki iikamim Adi Komii siir isidanin simiirin, sima dimin taemin nuan iikamim simiir kwoinki naingwowiyim simiir wakaeyokna apikim, Adi Komii siir naeyuin yio simiir hir nwokai rani. ²⁰ Mi ti kariir nomiiyauim kara naingwokwonanaeyim, kima irni nwirin ti whinkinsiis haiginiuwi Adi Komii siir Yai Win Kibiya yipiki kima wakaeyokna apiya kimiir whinkinsiis haiginiuwam kimiir naingwo tibmiiya kirie saeya nwoyim. Kima Adi Komii siirar kwisboin diminin mi Adi Komii siir naeyuin siir kigninkinwin siya kimiir nwoki whindiriraerar haiginiuwim ti dimin imiirin. ²¹ Kima Adi Komii siir sibgu wakaeyokna apikim mi ta hiriinan sairsika, siya kimiirin wi hiriirar nwoki iisimauu kripkaiyim siya kimiirin naingwokwonanaeikin. Kima siya mhosiya Biyan Inkam Komiiyim Jisis Kraisi siya swoki iti mi dimin miyik kimiir tirni ta kimiir mi airsi mi kima omwai saika waiyayokiyokiyana sairim dwokwokin. ²² Kima iikamim yipiki Adi Komii siir wakaeyokna apiyim simiirin naingwokwonanaei mi simiir whindiriraerar haiginiuwim mi yim iki iikam nhirim simiir kwoin imiir kiyai dimin biyieyim simiir wakaeyokna apim mi sima wi ninokninkin tani piki hainin siyu ikin sima napanin. ²³ Wim kima iikam kasakasa whindiriraerar tani mi simiir kwoin imiir kiyai dimin biyie simiir haiburgigim inkamim diminin paeya nakainamiyim mi ha nanka

hainaowidiyın siir hiriinan. Kima iikam nhirim simiiram naingwokwonanaei mi simiir whindiriraerar haiginiu simiir kwoin imiir kiyaiyim dimin biyie imiir haiburgigim mi kima, kimasiyar timi mintaraona. Dimusi rani, ti simiir dimin biyieyim sima wakaeyokna apiyım wi kimiir kwoin imiir kiyaii mi kima wi simiirar mi inkin wakaeyokna api. Iriig.

Jut siya Adi Komii siir inig iir hainankin.

²⁴ Kara ha naingwowi iikam krıma Adi Komii siir hainan prapraski yipiki kirie komiigakin, siya wi kimiir whinkinsiis haiginiuwi kima wi dimin biyie simiir wakaeyokna ap rani mi siya kirie komiigakin mi siya wi digar nwowi kimiir kwoin budin miyikimiyikin siir nrowaiginiuim siir whwonkam ida iya siya iikam imiir hidi, iya, ii aeya digii mi kima wi maigimairga komiigak nwowi. ²⁵ Kara ha naingwowi krıma Adi Komii krımiir Wanin siir inig iirar hainan, ti inkam nwıruwan sikisiyairgin yipiki krımiir nanmaiwerkainan ti dimin kibiyim biya krımiir Biyan Inkam Komiiyin Jisis Kraıs siya tirim simiirsika. Kara ha naingwowi siya ini kirie hiriıyar nwokripkaiyin mi dimin taeminim ini siyar kigirkakim mi dimin taemin whiekakim simiir biigibiıyin ini siyar nwowin, biigibiıyar whıınunan mi tariınanar yamwoniıyin, siir inigin wi kou hiriıyar nwoyokiyokıgiyamı mi siya ti hiriinan siyu iirar ti oyokiyokiyam. Iriig.

REVELESEN

Ta yokwowa saair winkiyin inkamin Jonkin, Jisisni mai kigna miriyyin inkamin siya. Ti Jon nwiruwam yipikin Jisisni yai win kibikibiyim sim niki winkiyin mai yokwo kwoimim siir inigi nwoki ikasa kinairgin ti Jonin. Mi iya Jon siya waibiyie namwoiwan siya inkamin maeyauwa mai biyie miriyya saair hir hugripkaiikikaiyyin siir hiriinan nwokin iya siya mhuusimin Patmos nikuwiyin whii komii saair whii idopwoniya nidwomaiyyin siir nwowa. Mi siirin kimidiniya Adi Komii siya tarki nhwonan whinkigmimikim mi siirin kimidiniyan Jisis siya yisiimauu dimintaeminim mhoiyya nimbiniyanim simiirin. Mi Jisis siya dimintaeminim siya kigim simiir boinkikin siirin siya simiirin yokwoni winaowidim mi iikamim naingwo tibmiiyyim piugan iriyyar kwiso sowerim simiirin hauugiyim. Mi yokwo iriyyar kwiso siya winkiyim simiir mhoiyyan, mi ti dimin taeminim mhoiyya nimbiamanin yim siir nhwoker kigmimikim. Mi iya hik komii aeya nimbiamana, Setan siirin wi Jisis siya nokwokopougigi. Mi om Jerusalem winin yio wi panin panina namisi imbiyami. Mi ta hiriinan sairsika tiriiginim yipiki simiir inigim ta yokwowa iikamim yipiki omwai-waiyayokiyokiiyanim simiir inigi nwowa saairin wi wara nwo rani. Niingaka. friig.

¹ Ta yokwowa kara dimin taeminim yipiki Jisis Kraisi siya niisiimauuim kariir simiir win boinkikin. Biigibiyin Adi Komii krimiir Wanin siya ti digworaekwo imiirin Jisis Kraisi siir niisiimauugin. Mi simiirin siya wi hiriinan sairsi nwoki isiimauuim siir miyan kamim krimiirin, ti dimin taeminim nimbiniyasauuwanim. Mi Jisis Kraisi siya yikropki Adi Komii siir paekwosimin Jon kariiram siir miyan inkamin mi ti dimin taeminim imiirin kariirin siya wi hiriinan sairsi boimimauuwi. ² Mi Jon Kara ti dimin taeminim simiirin ha kigin mi ti yayim yipiki kariir wuingar wakaeyim, simiirin yim yokwoni kara bidi winkiyim. Mi ti yayim Kara winkiyim yim Adi Komii siir yayim mi sima iriipa hiriinan Jisis Kraisi siir warargin. ³ Mi iikamim ti yai imiir mwaini mi Adi Komii siir iikam nhirim sima simiir wakaei mi sima whiekakarim wi maigimairga nwowi. Mi iikamim ti yayim yipiki Adi Komii siya tirkiiyanim mhoiyya nimbiamanin simiir wakaei mi sima simiiram naingwo tibmii kiini mi simiirin wadie tiri mi sima wi maigimairgar nwowi. Dimusi rani, iya ti dimin taeminim sima nimbiamana ya ini kingiin nwowa. friig.

Jon siya yokwoim Adi Komii siir iikamim om iriyyar whiso simiir hiranin simiiram winkika

⁴ Kara Jonkin, ta yokwowa kara winkiya saeya Juda iikam nhirim Adi Komii siirin ti om iriyyar whiso simiir hiranin nu haimii Esia hiranin mi kimiiram win hauugi. Kara ha naingwowi tiki Adi Komiiyin yipikin biyar nwowin mi ti tariinan mi owin mi mhoiyya wi hiriyyar swoki oyokiyokiiyanin kimiirin wi wadie siya nwowaiginiuwi mi kima wi iripar nwoki ingwomamair aekiyamim naeyiu miyyikin yipiki iinsii iriyyar whisa nwowin siya siir whwonkam ida nokwowi ipiyya yipiki Adi Komii siya nidwokaiyya iikam krimiir kigirkakam, kimiirin wi wadie siya nwowaiginiuwi mi kima wi iripar nongwomamair aekiyami. ⁵ Kara ha naingwowi, sima mi Jisis Kraisi siya kimiirin wi simar kinsiin haiginiuwi mi kima wi iripa nwoki ongwomamair aeyim. Kraisi siya Adi Komii siir yai imiirin bidiyar sibgu anaakninkii haiginiuwun. Siyargin inkamin yipikin biigi biidi Adi Komii siya hidninsiin idwownin siya naonama saair mhoiyya mi siya ini omwaiyar swoki waiyayokiyokii. Siyargin inkam komiigi komiiyin, yipiki wi iki inkam komii komiiyin yipiki wi ti nuan iikamim simiir kigirkaki, simiir kigirkakanin. Siya krimiiramar naingwokwonanaeikin mi dimin biyieyyim krimiir kwoinawu nwokaiyyim siya bidi haiyoprimdiyumuugiyim. Dimusi rani, siya bidi iki aowin mi siir nhieya bidi mi aokiniainama. ⁶ Siya krimiirin hiriinan minam tarkin, krima siir piugana saair inkam komii komii nwowim. Mi krima yapa yapa nwonra Adi Komii siiramim iikam nhirim simiiram kwisboin pris inkamim sima triyya saair hiriinan. Mi krima wi siir Adin siir dimin taeminim yipiki Adi Komiiyin wi simiir nwoki tirim. Kara ha naingwowi, Jisis Kraisi siya wi inig komiigi komii iiarar haii mi siya wi iikam imiir kigirkaki mi siya wi kirie komiigak hiriyyar nwoyokiyokiiakayami.

⁷ Kima wakae, Kraisi siya wi waua saair nidwokainaiini. Mi iikam whiekakim mhoiyya sima wi siirar kigwini. Ihi, tiki Juda iikamim yipiki yayi nuni kamim simiir tirim siirin tidiyyini sima ninkin irinu aokiyam mi sauni sima mi itam sima siirin wa mi kigwini. Mi iya siya niti mi iikam whiekakim ti nuan siir tiranim yipiki siir karama nwowim, sima siir kigwini mi simiir kwoinim wa naingwo ididwini mi sima wi nhaminhami nou rani. Ta yayia yai kaimwoka.

⁸ Mi Adi Komiiyin inig komiigi komiigakin siya ha boinkin, dimin taeminim simiir biigi biyyin ini karar ywownin mi iya sima nimbiamana an kara tapaiirin hiriyyar nwokin mi an

kara tapaiirin wi hiriyyar mi owi iya sima digii. Siya wi kirie hiriyyar nwoyokiyokiikaeyami iinokiiinokin mi ta siya nwowa mhoiyya siya wi hiriinanar swoki owi.

Nhwanon Kraiis siir whinkig ieya.

⁹ Kara Jonkin, kara Adi Komii siir piuganim kimiir inkam nwrkin. Dimusi rani, krma ini Jisis Kraiis saakar yamasukikininim mi iikamim krimiirin dimin biyie asi tiri. Mi krimiirin Jisis siyar whinkinsis haiginiugin krma hk ti dimin bibiyeyim simiirsi haiya. Mi iriipi hiriinan, krma tariinanin ini iripa siir piugana saiararar nwowim. Mi an kara Adi Komii siir yaiya sairin iikam imiir bidiyar mi boinmimauuwin. Dimusi rani, kara simiirin Jisis Kraiis siir boinmimauugin mi sima kariirin ha nonkwowim mi sima kariirin kimidiniya nu haimiti whirin whii idopwoniya nidwomaiyin Patmos dapiyin siir hir yatkinuugig. ¹⁰ Mi biri kimiminkikin, Biyan Inkam Komii siir iya Adi Komii siir naeyiwin ina yitin kariir kwoinawu tiriir mi kara nhwo ha whinin mi karar wakaek inkam nwrin kariir digiuwa boinkiyin, siya pranae pranae bi kauwok boinkikin mi siir yaiya kingiin kingiin bi neyoknakika hapi kidgi maskika. ¹¹ Mi kara siya boinkiya hinin sair wakaekiyin, kira dimin taeminim kira kigim yokwoni winpriginaowid. Mhoiyya kira simiir kigi mi kira simiirin wi iikamim yipiki Adi Komii siir piugana sairim yipiki Adi Komii siir yai aiir wakaeyokna apiyim ti om iriyyar whiso simiir hiranin, Efesas, Smena, Pegamam, Taiataira, Sadis, Filadelfia mi Leodisis, wi simiiram hauugi.

¹² Mi kara ina iyaeyimiyokaokiyin, yipiki ti kariir boinkiyin siir kigam. Mi ta kara niyaeyimiyok kaosa sair mhoiyya, karar kigi, yuukid iriyyar iso golni nonkwowowim hirar nwowi. ¹³ Mi ti gol yuukidim simiir bopwonau nokwokaiyin irin, yio ini inkamnan ywowin. Mi yuis bribriya siya niyya ini siir iga hirar yauuni tioiua. Mi piuopa siya mi kikoga ya golni mi onkwokwoka mi ya ini siir ii aiirar kwakikogriowa. ¹⁴ Mi siir mwoin mi kan aka yo ini wau whisinana ywowa mi siir nhwowo yo ini paenan yuyakiyo. Mi siya dimin taeminim iikam krimiir kwoinawu nwokaiyim wi hiriyyar priikig imoki.

¹⁵ Mi siir iga kwiso yo ini aeyinin yipiki inkamki nanagiyyin paenan mi ha niuyakiyyim, hiriinan niuyakiko. Mi kara siir yai aiir wakaekiyin mi siya pranae pranae bi boinkikin, ini opa mhuauki naokiiaininiya ini sair hiriinan ywowa. ¹⁶ Mi siir ina iniga nauun iriyyar iso simiir yonkwo. Mi karar mi kigi nhirida yipiki mirmii mirmii iokakinar nwowa siir yai hirankar kiniwokitkinaninii. Mi siir whwonkamim bieyin nabie bopwo whwowyin siir hiriinan niuyakikin. ¹⁷ Mi iya kara siir kigiyin mi kara ini siir igmiiga kingiinar yakai igrarkinam inkamim yipiki naonamiyin siir hiriinan. Mi siir ina iniga kariir nonkwokiya mi siya ina boinkiyin kariirin, kipi nidid. Kara ti inkamim yipiki dimin taemin ima nimbiam karamae niki owa ha nwowin siya mi kara wi wadie hiriyyar swoki oyokiyokiyami. ¹⁸ Karaigin omwaiyar swoki waiyan. Biya kariir kam ima nisomaokiyin mi kara ha naonamkin mi kira kariir kaoki, kara wi hiriyyar nwoyokiyokiikaeyami. Kara kirie ina nonkwowin iikamim yipiki naokaowim simiir tirkiyanin paeni omin siir namam mi Adi Komii omin siir hirir mi ikropkiyam simiirin, wadie sima sibgo okiyamam. ¹⁹ Mi kara ti dimin taeminim kira kigim simiirin yokwoni winaowid dimin taeminim ti tariinan tirim mi dimin taeminim mhoiyya nimbiniyan ikim. ²⁰ Mi nauun iriyyar iso yipiki kira kigim kariir ina inignau nidwokaiyim mi gol yuukid iriyyar is iko, yim hindara nikrigim. Nauunim yim ti om iriyyar whiso simiir hiran inkam komii komii ima yipiki Adi Komii siir piuganim simiir iikamim ti om iriyyar whiso owiir nwowiyim simiir kigiraowiyim yim sima. Mi gol yuukidim yim iikamim ti om iriyyar whiso simiirin yipiki Adi Komii siir kigna apiyim yim sima. Iriig.

2

Jisis siir yaiya Adi Komii siir iikamim om Efesas hiranin simiir boinkin

¹ Mi siya kimidiniya kariir boin, kira ti dimin taeminim simiirin yokwoni winki inkam komii komiiyin yipiki Adi Komii krimiir Wanin siir piugana sair iikamim simiir kigirkakiyim om Efesas hiranin simiiram. Kira ti yayiyim simiir winki, kara Biyan Inkam Komiiyin, inkamim yipiki nauun iriyyar iso sim nonkwowin kariir ina inig aiir. Kara ini iikamim nu haimiti Esia warauranin ini kimakar napriirin mi wim kima ini ti yuukid iriyyar iso simiir hiriinan ywowim. ² Kara bidiyar yinokninkinin miya bidu bidu aonii kima nanaeya mi kimiir kwoin komiiyin sairam mi aingwowin. Mi an kara ina ninokninkinin wim kima iikam bibiyeyim simiiram nangwo rani mi wim kima tiriginim yipiki iinokiiinokin aposel inkamnan niksisaeyim simiirin bidiyar mi kinankuim mi dimin taeminim sima boinin mi sima tirim simiirin bidiyar mi wakaeyim mi kima simiirin bidiyar mi hidim mi kima bidiyar mi inokninkinin hinin, sima aposel inkam tani yim niksisaee inkamkim. ³ Mi iriipi hiriinan, kima kariiranin nhami nhami bi nangwo tibmii kingim mi kima kariir kinsis haiginiuwamin bidiyar mi miriyyim mi kima piugi bi piyaokim. ⁴ Mi kara kimaka maigimaigra nwo rani. Dimusi rani, ti dimin taemin imiirsika. Biya

iya kima biigi bii kariir yai aiir wakaeyokna apa, kima kariiramın pranae pranae bi naingwokwonanaeikim mi tariinanin kima kariiramın kimii naingwokwo rani. ⁵ Miyya yipiki biyya kima mriiyya kariiram mi ha naingwokwonanaeiyaa kariiram, saiiiram ti swoki aingwoki. Mi kima nikiigiya saiiiram ti swoki aingwoki, kima siyiu biyye iirin digiumii haimriiyugig. Biyya kima kariiramın nhami nhami bi naingwokwokim mi tariinanin kima ini hindarar yikii iuguskiiyım. Mi kima dimın taeminim biigi bii kımam niki apım simiirar ti swoki ap. Mi kima hiriinan tir karamae nwowi mi iyya kara niti, kimiir nonkwobumbuninkınam, kimiirın wi kimiir yuikidim simiir hiriinan kara kisisana haigini mi sima wi maeyaua sima nwowa wi saiiir nwo rani mi kimiirın wi kara nonkwobumbuninkini. ⁶ Mi dimin whirin kara naingwokwowyin kima napam yio ti si, kima dimin bibiyeyim yipiki iikamkim sim napim Nikolaski si tirim simiiram kipi naingwo. An kara iriipi hiriinan ti digworaekwowim yipiki sima tirim simiiram mi aingwo rani.

⁷ Kima wakae mi sibgu daingwo omok ti dimin taeminim Adi Komii siir naeyiuin siya boinmimauuwim kimiir, wigkam kima yipiki siir yai imiir wakaeyokna apım mi iikamim yipiki hiriirar niki hougwokripkaiyım ti dimin biyyeyim yipiki kimiir kwoin imiir kiyaiyım simiir mi mhoiyya Adi Komii siya kimiirın wa kigninkinkii siir numir aiir namamin mi kima wi paenidin yipiki kimiir whinkinsiis haiginuwanın wi siir naei iinokiiinok hiriirar nwoyokiyokkaeyamam. Iriig.

Jisis siir yaiya Adi Komii siir iikamim om Smena hiranım simiir boinkin

⁸ Kira ti yayım simiir winki inkam komii komiiyım Adi Komii siir piugana saiiir iikamim simiir kigiriraowiyım om Smena hiranım simiiram. Kira ti yai imiirın wi hiniina winboinki, tiki yayım yim kariirgim yipiki biyyar nwowin iyya digworaekwo ima niki imbiyam karamaer niki owa mi kara wi hiriirar swoki oyokiyokiyami. Kariirın inkamkar bidi iki isomaokiyın mi kara ha naonamin mi kara ina swoki insin idwowin. Mi ini omwaiyar swoki waiyan. ⁹ Kara biyyar ninokninkin, wari dimin biyyeyim ti tariinan kimiiram nitim simiirın mi kara ina ninokninkinın iikam kima paeprikabgim mi kima dimin taemin hirii hirii karamaeka. Dimusi rani, wim kima kariir wakaeyokna apkim. Mi wim kima Adi Komii siir dimin miyik miyikim simiir nonkwokim. Kara ina ninokninkinın, yai bibiyeyim iikamim kimaka ninkikinin sima boinim simiirın. Sima ti hiniina boinkim, sima Adi Komii siir piugana saiiirgisaaiir Juda iikamkim. Mi kara pi ti hiniina boinkii, sima Juda iikam kiiingikiiin tani sima Adi Komii siir bi wakaeyokna apkim, yim Setani piugana saiiir iikamkim. ¹⁰ Ti dimin taemin biyyeyim ti iikam bibiyeyim sima tirim kimiir simiir kipi nidiid. Wakae! Ti iikamim simiir kwoinim wi Setan siya kiyaii mi kimiir nhirim wi sima haii mi kimiirın wi maeyauwa mi biyye mriiyya wi saiiir huigripkiiikaigii. Mi ta hiriinan siya kinankiuwi kimiirın, yio wi minam kinankiuwi, kima wi kariir namisi wakaeyokna api, iyye? Wi kariir wakaeyokna ap rani. Sima kimiirın iyyim wi iuura turbumbuninkin haiginuwi. Mi iriipi hiriinan sima kimiirar mi isomaowamar minki windi, kariiramın wi hiriirar daingwo tibmii kin kripkai. Mi kima hiriinan tiri mi kimiirın wi kara tirki, hiriirar nwoyokiyokkaeyamam Adi Komii saika.

¹¹ Mi kima ti Adi Komii siir piugana saiiir iikamim, kima wakae mi sibgu daingwo omok ti dimin taeminim Adi Komii siir naeyiuin siya boinmimauuwim kimiir simiiramın. Mi iikamim yipiki iinokiiinokim dimin taeminim kimiir kwoin imiir kiyaiyım simiir nikwowaissii mi mhoiyya ti dimin bibiyeyim paeniyim, yipiki wi iikam imiir nuwi, sima wi ti hiriinan iikam kibikibiyım wi kimiir wara nipimpar tani. Niingaka. Iriig.

Jisis siir yaiya Adi Komii siir iikamim om Pegamam hiranım simiir boinkin

¹² Kira ti yayım simiirın yokwoni winki, inkam komii komiiyım yipiki Adi Komii siir piugana saiiir iikamim om Pegamam hiranım simiir kigiriraowiyım simiiram. Kira ti yai imiir winkii mi wi hiniina boinki, tiki yayım yim kariir yaigim, ti inkamim yipiki kamkiuin si nonkwowin, yipiki mirmii mirmii iokakinar nwodigo. ¹³ Kara ina ninokninkinın omin kima nwowiyin ti om komiiyın Setanki si nitin, siya kigirkakiyın mi kima wari om iirar mi oki windi, wim kima kariir yai aiirın wa sibgu wakaeyokna aingwo tibmii kiini. Mi taka iyya inkam biyyeyin siya nipimpara kariir miyan inkam kibi iir Antipas yipiki kariir yai aiir boinmimauuwim iikamim simiir mi sima siirın ini wari omin kima nwowin ini siir waraur yisomaowin, yipiki Setanki si nitin, iikamim sim kigirkakam. Mi kima kariirın digiumii bi haimriiyugim kima kariiramın hiriirar wakaeyokna apkrpkaigim. ¹⁴ Kima wadieiargim mi an kara kimaka ti digworaekwo nhirim simiirsiyın maigimaigra nwo rani. Kimiir iikam nhirim yipiki kimaka waraur nwowim om Pegamam yim sima Belamni dimin teaminim sim napikim. Mi bidi bidiniyarın, siya inkam nwirin Belak nikiuwiyin siir yisimaau, siya Isrel simiir iikamim simiir kwoinim wi panin panina nikpitmai mi sima wi dimin biyye tir karamae ha niki owim. Sima naeyim yipiki inkamki ninkin imiyyaeyim uridyiu bibiyeyim sim, simiir bidi yaeyim. Mi sima ha namim mi sima kimidiniya hii

wig imakar priinanaeyam. ¹⁵ Mi kima ti hiriinan iikam bibiyeyim kimaka waraurar mi owim, ini hiriyar mi kignnkin owim. Yim sima yai bibiyeyim yipiki Nikolasni iikamim sim nowomwarkaiyuwim simiir napikim. ¹⁶ Mi kima wari dimin biyeyim kimiir waraur nwowim simiirin digumii haimriiyugig mi kimiir kwoinim ti kisina haigi mi simiirin kimiir warauranki ti nhinikriropkisasauugi. Mi hiriinan tir karamae nwowi, kara niti, kara wi ti inkam hiriinanim yipiki ti yai bibiyie imiir napim wi yai simakar nini. Mi kara yaiya wi kariir yaigiyagar kaokwo boinkii mi sima wa namkii. Mi simiirin wi sima nonkwoninnowomwainnkin haiginiugigi yi ti kamkiu iirsika, yipikin wi kariir yai tiranki niti.

¹⁷ Kima wakae mi sibgu sibgu daingwo omok ti dimin taeminim Adi Komii siir naeyiu ieya hauuwim Adi Komii siir piugana sair iikam imiir. Siya ti hinina boinkin, yipiki kima ti dimin biyeyim kimiir kwoin imiir kiyaiiyim simiirsiiyin hiriyar nokworinukripkaii mi kimiirin kara wi yaeya dimin miyik hauuwi, diminin mananin yipiki ti kariir om tirar niki haigiprakaiyin. Kara kimiirin ti dimin hininim sim hauuwi mi ti siya whisinin yipikin yaeya inig sima winkyin yio wi warar ninkin hauugi mi ti inigin sima winkyin yio wadie ieyairgin. Tiki siyan yio min nusiimauugin kara kimiiram naingwokwonanaei. Mi ti siir inigin wi inkam nwirki swoki inokninkin tani. Nnigaka. Inkamin ti siya iir haiyin wi sasar ninokninkini siir inig iirin. Iriig.

Jisis siir yaiya Adi Komii siir iikamim om Taiataira hir nwowim simiir boinkin.

¹⁸ Kira ti yayim inkam komii komiiyim om Taiataira hiranim yipiki Adi Komii siir piugana sair iikam imiir kigirkakiyim simiiram winki. Kira yayim wi ti hinin yayim sim winki, kariir nhwona nhiso paenan nuuyakiko mi kariir iga kwiso kirieko mi wadieyairgo yo ini aiyinin yipiki whisinin nwowiyim mi ha nuuyakiyin yio ini siir hiriinan yuyakiyin. ¹⁹ Kara dimin taeminim yipiki kima tirim simiirin ina ninokninkinim. Kara ina ninokninkinim kima iikam nhiranim ina naingwokwonanaeyim. Kara ina ninokninkinim, kima kariir yi aiirar sibgu wakaeyokna apikim mi dimin miyikar mi tirikim mi ha mi itmaihougwokripkaiigim dimin bibiyeyim kimiir tiriyim yipiki ti iikam bibiyeyim sima ninkikin tiriyim kimaka mi ti dimin taeminim ti tariinan kima tirim yim ini wadieki wadie ywowim. Yim ini dimin taeminim biigi bi kima wakaeyokna apim yim ini simiir haiburim. ²⁰ Mi dimin taeminim kima tirim yim wadiekim. Mi kara maigimaigra nwo karamae kimaka dimusi now rani, ti dimin whirawan siirsika. Taka wig biyeya yipiki wig biyeya min dapiya Jesebel sair hiriinan nwowa, yipiki ha niksiae boina saeya profet wiga mi kima sairin kimidiniya hiriyyar mi kignnkin okripkai kimaka waraurar saeya boin saeya profet wiga. Mi iikamim simiir kwoinim yayim saeya boinim simar mi kiyai. Saeya minam boinimimauuga iikamim yipiki sair wakaeyim simiir kiyisibgiyim mi sima pi dimin biyie nwoki tirim mi pi hai min nwoki priinanaeyim mi naeyim yipiki kamkim sim ninkin imiiaeyim uruwi siyaowaini simiir bidi yeayim. ²¹ Kara ii nhirim sairam bidiyar mi imbinim saeya ti dimin biyeyim simiirin digumii haimriiyugigim mi saeya hiriinan tiram bi naingwoka. ²² Mi hiriinanki nuwi, ta wig aiirin wi kara nippari mi iikamim yipiki sair wakaeyokna apim, yim wi kara tirki kara nonkwobumbuninkinam mi ma minki nuym mi sima wi maigimaigarak nwo rani. ²³ Mi sair yinisisimim yim wi kara nisomsom aokao digii. Mi wim kima iikamim Adi Komii siir piugana sairim yipiki kariir wakaeyokna apim, iki hinda tindanim wa ninokninkinkii ta sairin, kara dimin taeminim iikam kimiir kwoinaw nwokaiyim simiirin ina ninokninkinim. Kara dimin taeminim kimiir kwoinaw nwokaiyim simiirin ina ninokninkinim mi kara wi dimin kibi iirar namisi tiri, iyie? Wi dimin biyie tiri kimiirin.

²⁴ Mi wim kima Taiataira warauran iikam nhirim, wim kima sair yai bibiyie imiir bi wakaeyokna apkim. Kima sair bi wakaeyokna apkim ti dimin taeminim yipiki iikamkim sim boiniyim hinin Setani dimin komii komiiyim. Mi kara kimiiramin, wi yaeya mi gwir boin tani, kima kariiram miriyim. Ti miyim kara kimiir boinim, sima simaigim yim simiirin kima wi digar nwowi kima tiri. ²⁵ Kima ti yai kibiyim ti tariinan kima napim simiirin hiriyyar sibgu apripkaii mi iya kara swoki iti, kara wi idowiiyar nimbini. ²⁶ Mi kima iikamim yipiki wi hiriya nitmaihougwokripkaii, ti dimin bibiyeyim kimiir kwoin imiir kiyaiiyim simiirsii mi ti hiriinan iikamim kara kimiirin wi kirie hauu haiginiuwu. Mi kima wi ta hiriinan sairsi kigirkaki, iki iikamim iki omom hinda tinda nwowim simiirin. ²⁷ Mi dimin taeminim yipiki kara nimbiniim kimiir, kima tiram, yim ti dimin taeminim kariir Adin siya nimbiniim kariir yipiki kara tiriyokiyoyim, simaigim. Mi iikam kima wi iikam imiir kigirkaki mi sima wi yaeya om swoki kisina o rani, kimiir kigirkakamin. Simiirin wi kimar kigirkaki mi wi kimar nikwowaissii ti inkamin yipikin paekop nokwowni mi haua sae nikimkirkiiyin mi misimira ha nwokiyin sair hiriinan. ²⁸ Mi ti dimin taeminim kara wi kimiir hauugi mi ti nauunin ninomor kouwanin yipikin piunok whwoyayakwokiyin siirin wi warar ninkin hauugii ²⁹ Kima wakae mi sibgu sibgu daingwo omok ti dimin taeminim

Adi Komii siir naeyiu ieya boinim, Adi Komii siir piugana sair iikamim yipiki siir yai aair wakaeyokna apim simiir. Iriig.

3

Jisis siir yaiyo Adi Komii siir iikamim om Sadis hir nwowim simiir boinkin

¹ Kira ti yayim inkam komii komiiyim om Sadis hiranim yipiki Adi Komii krimiir Wanin siir piugana sair iikam imiir kigriraowiyim simiiram winki. Kira ti yai hiniinim sim winki. Ti yayim yim kariir yaigim yipiki Adi Komii siir naeyiu kibi iriyyar nwisio simiir hiriinan kara nonkwowim. Mi nauun iriyyar iso yim ini karar mi kigriraowim yipiki wari inkam komii komiiyim yipiki Adi Komii siir piugana sair iikam imiir kigriraowiyim kara kimiirin ti yayim simiir boinim mauugin. Kara ina ninokninkinim iikam whiekakim sima kiriirin ini hiriyyar naingwowim, kima mi wadie aairar mirii mi kariiramim ina naingwo tibmii kinim. Mi yi ini nunga ywowim wim kima inkamin naonamiyin si hiniin nwonamkam kima kariir dimin whir bi swoki tirmintirminkim. ² Kima piu nhinmii kinki mi ti dimin taemin imiiram ti sibgu aingwo omoki, ti Adi Komii siir dimin taeminim yipiki wari kimar niki apkripkaiyim, kima simiirin kima kimar ti sibgu kiirimdiyiu haigina mi simiir sibgu ap. Mi ti dimin taeminim wari kimiir kwoinau nwokaiyim yipiki kima napiyim yim ini inkamin yipiki naonamiyin ini siir hiriinan ywowim. Siya wi dig nwo rani. Kara ti dimin taeminim kimiirin dimusi boin tani, kara dimin whirmin whirminsim bi swoki kigminkigminkim wari dimin taeminim kima tirim simiirin mi kariir Adi Komiiyim siya wi ha boin tani, sima wadiekinairgim. Niingaka. ³ Ti swoki aingwoyokiyokiigi biya iya biigi bi kima wakaeya kariir yai kibiyim kima simiir sibgu apamar mi aingwokim. Mi tariinanin kimiir digiim ti dimin taemin bibiyeyim simiirin digiimii haimriyugigim mi tariinanin kima ini yai kibikibiyim yipiki biya kima niki apim ini simiir swoki wakaeyokna apim mi hiriiran tir karamaekiswo, kara wi hiyyan inkamnan niti, kara wi kimiir boinmauu rani, iya kara nitana. Mi kara niti, kimiirin wi kara nonkwobumbuninkini. ⁴ Mi kimiir iikam nhirim om Sadis hiranim, wim kima dimin biyie wari bi tirkim wim kima iikam wadiekim, wim kima ini yuisa haingitropkaiya yipiki iikamkim sim kaiiya ini sair hiriinan ywowa. Mhoiyya kima kanaka nwowi, nim krima wi dimin taeminim whisinanin mi simiir nii mi krima wi iripar napriri. Wim kima wi ti hiriinan tiri. Dimusi rani, wim kima dimin whirki bi kimbuwu iikamkim mi kima Adi Komii siir yai imiir sibgu wakaeyokna apikim. ⁵ Mi wim kima iikamim ti dimin taemin biyeyim kimiir kiyaiyim simiirsi hiriyyar nokworinukripkaii mi Adi Komii siya kimiiramim wa kiwakii, ti yuis whisinanin simiir niyamim mi kimiir inigim yokwowa Adi Komii siir om hir nwowa sair nwowim yipiki ha boina inkamin naingwo tibmii kinin sair hiranki wi niinaki rani. Mhoiyya kara wi ti inig imiir haii mi simiirin kara wi kariir Adi Komii siir boinmauuw kariir Adin mi wi siir paekwosim ima boini, tiki iikamim kariir yai imiir wakaeyokna apkim mi sima kariir iikamkim. ⁶ Kima ti iikamim kima wakae mi kima sibgu daingwo omok, yayim yipiki Adi Komii siir naeyiun siya boinim Adi Komii siir piugana sair iikam imiir. Iriig.

Jisis siir yaiya Adi Komii siir iikamim om Filadelfia hir nwowim simiir boinkika

⁷ Kira ti yayim inkam komii komiiyim om Filadelfia hiranim yipiki Adi Komii siir piugana sair iikam imiir kigriraowiyim simiiram winki. Kira ti yayim simiir winki, tiki yayim yim kariir yaigim, inkamin yipiki dimin whirki kimbua karamae nwowim mi kaimwo kuingikinin. Kara ti siya inkamin yipiki kirie komiigakin yipiki bidi bidiniya Devidgi si haiya. Kara om kibiyin Jerusalem nikiuwiyin siir anowin bidi haiwaokiyin mi ti anowin kara haiwaokiyin siirin inkamki haiginikouwim wi digmindigmin swoki o rani. Mi kara siir haiginikounami, siirin wi inkamki haiwao rani, ti yayim karakikarar boinkikim iikam kimiiramim. ⁸ Kara dimin taeminim kima tiriyim simiirin ina ninokninkinim. Kariir wakaeki ti iikamim simiir kwoinim ti kara kiyaiyim yim ini anowin kara haiwaokiyin iikam kimiiram hinda tinda namam Adi Komii siir yai aair boinim mauuwamam ini siir hiriinan ywowin. Mi iki iikam nhirim ti ano iirin kimiirsi haiginikouwim wi dig nwo rani, kimiir nikiduwwam ti dimin taemin imiir tirsi. Kara ina ninokninkinim kima kariir kirieya sairin komii nonkwo rani mi kima kariir yayim simiirin ha sibgu wakaeyokna apikim. Mi ta kima wakaeyokna apa kariir wim kima sairin bi nimpriowikim kima simiirin biidiyar boinim mauu digim. ⁹ Kima wakae, kima ti iikam hiriinanin yipiki omaka yaimindimin nidwokaiwakaiya sair nidwodwokai mwainiyim simiirin ina ninokninkinim. Yim sima ha boinkim, yim sima Isrelni isidin siirgim mi Adi Komii siya simiir nimbingin sima siirgisiir iikam nwowim. Mi ya tariigina ya kaimwo rani, ti iikamim sima niksisaekim simiir kwoinim Setan siya kiyagim mi sima ini siir ywowim mi mhoiyya ti iikamim yim wi kara tirki. Sima nitim mi sima ogmwo wi kimiir whwonkam idar nini waisii hiniun mi sima wi haini ninokninkini, kara kimiiram naingwokwonanaei mi kima kariirgi kariigim. ¹⁰ Mhoiyya ti biyieya saeya

niti mi ta hiriinan sairsika Adi Komii siya wi iikamim yipiki ti nu iir nwowim wi simiir asi kinanankuwi mi ta hiriinan sairsika, sima wi iki dimin bibiyeyim simiirin wi digiumii asi haimriyugigi mi sima wi siir wakaeyokna api. Mi tiki iiyim kara wi kimiirar kigriraowi mi digworaekwo ikim. Mi kima wi wadieyar nwowi. Dimusi rani, wim kima yayim yipiki biya kara boinkiyim simiiram naingwo tibniigim. ¹¹ Kara wa swoki itsauwi. Mi kima hiriayar sibgu apkripkaii, ti digworaekwowim ti tariinan kima napim simiiramim mi iki iikam nhirim yim wi kimiir tir tani mi kimiir dimin miyik miyikim yipiki Adi Komii siir om hir nwowim yim wi sima mi hai rani. ¹² Mi iikamim yipiki dimin taeminim simiir kwoin imiir kiyayim simiirsi hiriayar nokworinukripkaiyim, mhoyiya simiirin wi kara tirki, yinpaenan nwowam yipiki wi Adi Komii siir omaka aiir nokworinuwi. Mi ti iikamim yim wi omaka kibi aiirar nwowi, yipiki Adi Komii siya nwowa mi sima wi sair haiburgig rani. Mi mhoyiya kariir Adi Komii siir inigin mi Adi Komii siir om ikin sowerin wi simiir piu hir wini. Mi krimiir Adi Komii siir omim yio om Jerusalem whir ikin, yipiki mhoyiya wi Adi Komii siir om hiranki niti nua tirii. Kariir inig kibiyin wi simiir piu imiir warar ninkin wani mi yio tiriginin yio wi hinana nusiimauwi, sima Adi Komii siirgim.

¹³ Kima wakae mi sibgu sibgu daingwo omok ti yayim Adi Komii siir naeyuin siya boinim Adi Komii siir piugana sair iikam imiir. Iriig.

Jisis siir yayia Adi Komii siir iikamim om Leodisia hiranim simiiram boinkika.

¹⁴ Kira ti yayim inkam komii komiyim om Leodisia hiranim yipiki Adi Komii siir piugana sair iikamim simiir kigriraowiyim simiiram winki. Kira ti yayim simiir winki, tiki yayim yim kariir yayim, yipiki yaimwokiayimwo boini bwamkibwamim. Kara Adi Komii siir yayim simiir sibgu nanaankinkiihaiginiugin. Mi ti dimin taeminim nuanim mi ninomor kouan ikim, yipiki Adi Komii siya naingwowim nimbimbiniyim mi ha nwowim yim karar nonkwokwokikim. Mi ti digworaekwo whiekakim yim karar kigriraowikim mi ti yayim kimiiramim karar boinkikin. ¹⁵ Kara miyim kima miriyim simiirin ina ninokninkinim. Wim kima kariiram bi naingwokwonanaekim. Mi iriipi hiriinan wim kima kariir bi nikwowaigiim kimiir kwoinim kariiramim haimii haimiyya naingwokin. Mi kima inokninkin kariiramar ti aingwokwonanae, iye? Mi kima inokninkin kariirin hindarar ti ikwowaissi iuguski. ¹⁶ Mi dimusi rani, wim kima kariiram bi naingwokwonanaekim. Mi iriipi hiriinan wim kima kariiramim hindara tantara aingworaowu ini ti inkamim yipikin nae whiekinam tiriyin ini siir hiriinan ywowim mi an kara iriipi hiriinan, ini ti siir hiriinan mi owin. Kara wi kimiiram mi aingwo rani mi kimiirin wi kara yaskigii Kariir yai tirankin. ¹⁷ Kara kimiiram naingwo rani. Dimusi rani, ti siirsika. Kimiir kwoinim wim kima ti hinana naingwowi, wim kima ha boinikim, iikam krima umir hoimgakakairgim. Dimusi rani, miyim krimiir iingar nonkwo mirii nanaeyim simiirsika. Nim krima wadiekwadieyairgim. Mi kima ha bi ninokninkinkim kimiir kwoinim biyiekim. Mi kima wadie panansi ywosi. Mi ta hiriinan sairsika iikamim yipiki sibgu aingwo omokiyim yim wi krimiirsi naingwoyimyoki. Kimiir kwoinim kariir dimin taemin miyik miyikim simiirin hoimgakwao haigi okai rani. Wim kima ini iikamim ningar priyokaeayimim dimin taemin karamaeyim ini simiir hiriinan ywowim. Mi kimiir nhwonam yim nhwokwisaekim yim ini iikamim nhwokwisae nwoyiyim ini simiir hiriinan ywowim. Mi wim kima ini iikamim yuis karamaeyim hinda ningar priywokaeyayimim ini simiir hiriinan ywowim kimiir kwoinim. Mi kima ta sair bi kigninokninkinkim mi kima ha bi mi inokninkinkim wim ini ti hiriinan mi owim paeprikab. ¹⁸ Kara kimiirin igao yai boinkii, kima kimiir umir imiiram kipi naingwo mi kima kariiram wit, kimiirin wi kara hauugi kariir dimin taemin kibikibiyim yipiki umir imiir haiburim mi yipiki wi kimiir kwoin imiir whinkinsiis haiginiuwu simiirin. Mi kima ti dimin taemin imiir haii kima wi wadie hiriyar nwowi. Mi kima kariir dimin taemin kibikibiyim simiir haii yipiki yuis whisananim mi simiir haii. Mi simiirin wi kimar nwoki iyim kimiir kwoin imiir higrinuam mi yim tiriginim wi kimiir kwoin imiir nwoki iisiimauwim hinan kima dimin whirki bi kimbugim. Mi kima kariir dimin taemin kibikibiyim simiir haii, yipiki marasinanim mi simiirin kimiir nhwona imiir kiyiprinuwi mi kima wi hanngi sibgu kigimoki ti kariir dimin taemin imiirin. ¹⁹ Mi wim kima iikamim yipiki kara naingwokwonanaeyim, kimiirin kara wi whwokwoka boin tani mi kimiirin wi kara nonkwobumbunankini. Mi hiriinanankinuwi kima wi sibgu sibgu dwo. Mi dimin bibiyeyim simiirin digiumii haimriyugigi mi kariiram sibgu wakaeyokna api mi kara kimiirin wi nonkwobumbunankin tani. ²⁰ Kariir kaoki! Kara tisi kimiir kwoinim simiir ano imiirar nokwo dapikuwim kimiir inig imiirar. Mi tiki iikamim yipiki kariir yai imiir wakaeyim mi sima ha niti mi anowin ha nama haiwaokii mi kara wi saikar ninkin apninkainami mi krima wi kwoin whuruwar nwowi, iikamim yipiki iripa nongwomamair aeyim simiir hiriinan. ²¹ Mi iikamim yipiki kariir yai imiir wakaeyokna apim sima hiriayar nokworinukripkaii ti dimin taemin biyeyim simiirsi, kariir hiriinan biya kara mi

wakaeyokna apa kariir adin, Adi Komii siir yai aiir saiiir hiriinan mi mhoiia simiiramin wi kara kiwaki, kanaka nidwowam ipii imiir mi inig komiigak nwowim mi ilkamim simiir kigriraowam kariir adin Adi Komii siya mi kiwakiya kara tirim simiir hiriinan mi wi saikar mi idwowi, siir ipii aiir.

²² Kima wakae mi sibgu sibgu daingwo omok dimin taeminim Adi Komii siir naeyuin siya boinimauuim Adi Komii siir piugana saiiir ikam imiir. Iriig.

4

Mi ilkamim Adi Komii siir omin siir hiranim sima siir inig iir hainan prapraskikim

¹ Ti dimin taeminim kara kigim simiir mhoiyan kara kigiyyin yaeya dimin whirin, yio omin kou hiranin siir ano ieya kariir whwonkam ida haiwaokiyin. Mi mhoiia karar wakaeki yaiya kariiram kauwokii, saiiir yainana kidgi maskinan nwokika. Saeya hinina boinkika, kira koua tiriiir wit mi kiriiirin dimin taeminim nimbimbiyamanim wi kara nisiisimauuwi.

² Mi dimin taeminim siya boinkiyim kariir simiir mhoiyan mi ti Adi Komii krimiir Wanin siir naeyuin kariir kwoinbud iirin siya kiswoki mi kara ina kigiyyin ipii kibiya yipiki inkam komiyyin siya nidwokaiiya dimin taeminim sim kigriraowiyim. Mi kara ta ipii aiir kigiyyin mi kara kigi inkamin hirar nidwokaii.

³ Mi kara siir whwonkam iir kigiyyin, siir whwonkamin ini siya kibiyyin jaspa nikiuwiyyin mi siya pariidnanin konilian nikiuwi ikin sowiir hiriinan niuyakikin. Mi karar mi kigi diminin namnamiinanin Biyan Inkam Komii siir ipii aiirar yinyakiyyin. Mi ti diminin ini siyan emeral nikiuwiyyin prainan siya nwokiiyyim siir hiriinan nwokikin. ⁴ Mi karar mi kigi, ipii kamnwir kwiiyyim inkam komii komiyyim kigirkakiyyim sim nidwodwokaiiyyim ta Biyan Inkam Komii siir ipii aiirar haiginyokaii mi kam kamnwir nwiyyim yim ini ti ipii imiirar mi idwodwokaiiyyim yuisim sima niyyim whisinankim. Mi pagram simiir mwo mi haiginim yim gol pagrakim yipiki simiir nisiimauuwim hinin, sima inkam komii komiigim. ⁵ Mi diminin sinananin kimidiniya ta bigi biyan ipiia saiiir hirankar yimbiam mi ina yamkiya hinda tinda mi ta diya saeya tiokiya saeya pranae pranae bi tiokika. Mi karar kigi sikwopae iriyyar kwiso siir ipii aiirar nwowi. Mi yim ti sikwopae iriyyar kwiso, yim Adi Komii siir naeyiu iriyyar nwis ima.

⁶ Mi ta ipiia saiiir kingiin hirin diminin hir nwowin yio ini whii komiia solwara nikiuwa yio ini saiiir hiriinan ywowin. Mi siya ini opnani hanin hindarar kigirkakiyyin. Mi mhoiia karar mi kigi dimin whiiyyim kwoin minkakim ha niyae diriraerariyyim Biyan Inkam Komii siir ipii haimii haimii whiiyyim simiirar niyokiyyim. Mi ti dimin whiiyyim simiir whwonkamim mi simiir digiuwim mi simiir mwoim nhwona nhwonakainaigim. ⁷ Mi ti diminin kingiin nwowin siir whwonkamim yio ini pusi komiyyin niimaanin laion dapiyyin siir hiriinan ywowin mi dimin whisakan kwoin minkakim ha niyae diriraerariyyin yipikin siir priska miya nwowin, siir whwonkamim yio bulmakau komiyyin bul nikiuwiyyin ini siir hiriinan ywowin. Mi irin priska mirmii kwira nwowin siir whwonkamim yio ini inkamni whwonkamnanar ywowin. Mi irin yipikin mhoigi mhoii nwowin siir whwonkamim ini wabni whwonkamnan ywowin, ipiyyin yipiki siir pidga kwiso hindara masnaniyo. ⁸ Mi ti dimin whiiyyim kwoin minkakim ha niyae diriraerariyyim sima irira irira pidgam iriyyar kwokwirakim mi simiir piu kwirkaka nhwonaki bidi yinkinua. Mi simiir pidga aowa iriipi hiriinan.

Nii nabie sima bi tanikim mi yai mikrim bi nwowikim. Sima hiriyyar boininaeikim, siya dimin whirik bi kimbugin mi siya kirie komiigakin. Siya biyyar whiwininunan mi tariinanin tisi hiriyyar nwoyokiyokiiyyin mi mhoiia siya wi hiriyyar nwoyokiyokiiyyami.

⁹ Mi ti dimin whiiyyim kwoin minkakim ha niyae diriraerariyyim mwaiya sima waowa, sima sima Biyan Inkam Komiiyyin Adi Komii siir inig iir hainanpraprass waokim yipikin Biyan Inkam Komii siir ipii aiir nidwokaiyyin siya wi hiriyyar nwoyokiyokiikaeyami mi mwaiya sima waowa, sima ti hinina waokim, siya inig komiigakin mi sima siirin asi boin wadiekim. ¹⁰ Mi ti dimin whiiyyim kwoin minkakim ha niyae diriraerariyyim sima ta mwai aiir waowim mi ti inkam komii komii kamnwir nwiyyim sima ogmwo kimidiniya Adi Komii siir whwonkam idar waisii hii yipiki siir ipiia inkam komiyyin nu kigriraowiyin si nidwokaiya saiiir nidwokaiyyin siiram. Mi sima Adi Komii siir inig iir mi hainan yipikin wi hiriyyar nwoyokiyokiikaeyami inokinokin mi simiir gol pagram siir ipiia saiiir kingiin hirar ini bwaeyaigin, yi triiginin yio min nisiimauugin ta kirieya sima kigirkakiya ya siirga. Yim sima inkam paeprikab niingakim sima siiraramar naingwo tibmi iskiikim. Mi sima hirar niki waisii hiiugripkaiyyim mi sima mwaiya hinina wao,

¹¹ Kira krimiir Biyan Inkam Komiiyyin mi kira krimiir Adi Komiiyyin. Kira wadiekiwadiekin mi krima whiekakim kiriiir inig iir asi hainanpraprasi mi krima minam naingwowi, kira krimiir kigirkakim. Kira krimiirin wi dimusi kigirkak rani, dimin taeminim nuanim mi dimin taeminim ninomor kouan ikim, yim kirar nonkwokwo swokim

kinakinar naingwokin hiriinan nwowamin mi ta hiriinan sairsika kira simiir asi nonkwokwokikin. Iriig.

5

Jon siya yokwowa biya Adi Komii siyar wintinakiugiya ambini saair kigin

¹ Mi ti inkamin kara kigiya in Adi Komiiyin yipikin Biyan Inkam Komii siir ipii aair nidwokaiyin, siir ina iniga yokwo bripriya hindara whrina kwira nonkwowi. Yaiyim saair digiwa whwonkama nwowim inkam nharkim sim winkim. Mi saairin inkam nharkim sim bidi yitamakiugiya ambin iriyyar nhiso so. Mi saairin wi inkam inig karamaeki swoki haiwao kig rani. ² Mi kara kigiya simiir mhoiyan mi kara kimidiniya paekwosim komiigi komiiyin siir kigi. Siya kimidiniya komiyyar kauwok boinimnankii. Yipikin dig nwonanin ta yokwo bripriya hindara whrina saair nitimamakiuwim ambinin simiir niinikibwaembwae haii? ³ Mi ta siya boinkiya saair mhoiyan, sima ina yinoopkiyim Adi Komii krimiir Wanin siir omin hinda tinda nwowim simiir, nu idwo mi nu aowa mi sima inkam nwir bi swoki hansiryiskaigim ti ambinin simiir niinikibwaembwae itkiiyamin mi ta yokwo bripriya hindara whrina saair haiwaowim. ⁴ Mi kara pranae pranae bi nougin. Dimusi rani, sima inkam kibi nwir bi hansranyiskaigim ti ambin imiir niinikibwaembwae yim mi ta yokwo aair mi haiwao kigim dimu diminkim yipiki ta yokwo aair nwokaiyim. ⁵ Mi kara ha nouin mi inkam komii nwirin ti kam nwir nwii simiir nwirin ha nitin mi kariirin kimidiniya siya ini boini tanki, kipi nou ti siir kaoki. Tiki inkam kibiyin ti tir nwowin yipikin iikam imiir kigirkakiyin siya inig komiigakin mi siya iriipi hiriinan kirie komiigakin mi siya Devidni piugana Juda simiir isidin siirin simiir yuniekim. Dimin biyeyim simiirin siya bidi ikwowaigiigiyim mi siya wi digar nwowi ti ambinin simiir niinikibwaembwae haii mi ta yokwo bripriya hindara whrina saair haiwao kigi. Iriig.

⁶ Mi ti siya boinkiyim kariir simiir mhoiyan, kara kimidiniya sibsib irin siir kigi, yipikin hankakin biya sima niki isomaakiyin siya Biyan Inkam Komiiyin siir ipiia saair kingiin hirar nokwowi. Mi dimin whiiyim yipiki kwoin minkakim mi ha niyae diriraerariyim sima mi inkam komii kamnwir nwii ikim sima siirar kaeyokaii. Mi karar mi kigi hon iriyyar whiso bulmakau komiyyim bul nikuwiyim simiir honanin siir mwo hirar nwowi. Mi iriipi hiriinan kara nhwona iriyyar nhiso siir nwowim simiir warar mi kigi. Mi ti hon iriyyar whiso mi nhwona iriyyar nhis iko, yim Adi Komii siir naeyu iriyyar nwiso siya nikropkiyim iikamin nuanim hinda tinda nwowim simiirar yim simiir kirie ima. ⁷ Mi ti sibsibin ti inkamin siir nikriyin ha namin mi siya ta yokwo bripriya hindara whrina kimidiniya Biyan Inkam Komiiyin yipikin Biyan Inkam Komii siir ipii aair nidwokaiyin siir ina iniga saair hirankar ini haiyu. ⁸ Mi siya ha namin yokwo aair ini hainaki mi ti inkam komii komii kamnwir nwiiyim mi dimin whiiyim kwoin minkakim, ha niyae diriraerariyim sima whiekakarim kimidiniya ti inkamin sibsibnanin siir kingiinar ini waisii hiiu. Mi sima nwonira nwonira diminin mwai tiowaowiyin gitananin ha dapiyin hap irira irira bidi yonkwo digim. Mi twowa golni nonkwokwowa diminin whrinanin si nwokaiya yipiki puui miyik whakiyin saairin iriipi hiriinan irira irira mi onkwo dig. Mi ti diminin ini mirkimirka yaki inkiniyim mi ti diminin simiir miyim simiir whiekakarim yim min boinkikim yaiyim iikam ima kwisboinkiiyim Adi Komii siiram simiir nikrigim. ⁹ Mi mwai wina sima waowa ya bimbiuwir rani biya saairin inkamki bi waomiminka. Sima ti hiniina waokim, kira ta yokwo aair haii wi digar nwowi mi ti diminim ambininim wa ninkinikibwaembwae ki kira ti siirin wi digar nwowi. Dimusi rani, biya kiririn inkam nisomaakiyin mi kira ha naenamim mi ta hiriinan sairsika kirir nhieya ha naokiinainama mi iikamin yipiki Adi Komii siirin simiirin ini kirar swoki anmaiwarkainam. Kira iikamin piugan piuganiyim simiirar nanmaiwarkaina digin mi iikamin yaiginpai yaiginpaini ikim mi iikamin maeyau maeyauwan ikim mi ti iikam iki nu nhirim sim nwo ikim. ¹⁰ Mi kira simiir ha hai digin mi sima ini piugan kwiruwu ywowim. Mi sima ini pris inkannan ywowim iikamin Adi Komii siirim. Mi sima irira nwonira wi Adi Komii siir mi aair mrii mi sima wi iikamin nu tir nwowim simiir kigiraowi.

¹¹ Mi mhoiya karar swoki kigi, Adi Komii siir paekwosim whiekakarim yim Adi Komii siir ipiia mi dimin whiiyim kwoin minkakim mi ha niyae diriraerariyim mi inkam komii komii kamnwir nwii ikim simiir nokwoyokaii. Mi Adi Komii siir paekwosimim yim kaimwowaigim kasa rani kara mwaiya sima waowa saairar wakaekikin. ¹² sima pranae pranae bi waokim sima ti hiniina waokim, ti sibsibin yipikin inkamin nisomaakiyin siir nikriyin siya wi digar nwowi. Siya inigak nwowim wi digar nwowi iikamin simiir kigirkakim mi digworaekwo ikim. Siya wi dimin miyik miyikim simiir haii mi siya dimin taeminim simiirin wa ninomoknankin digi. Iikamin sima wi ha boini siya wi digar nwowim mi sima wi siir

iníg iír hainanpraprasí. Mí síma siirín wí ha boiní, síya iníg komiiḡakín mí síya Adí Komii siir dimín miyík miyíyíkím símiirín wa haii.

¹³ Mí tí dimín taeminím kara wakaeyím tí ha boiním, kara dimín taeminím Adí Komii siir omaním kasaka bí wakaekím mí nuan íkím mí nu aowan íkím mí whii komii solwaran íkím mí kara tí híriinan síma boiním símiirar wakaé díḡ.

Adí Komiiyín yipikín siir ípii komii aiir nidwokaiyín mí yipikín inkamín síbsibnan nwo íkín, sowa nwisairarín kirie komiiya dimín taeminím sím kíḡirkakiya iní saiiirar nonkwo díḡo mí kríma omkakin pí híniina boiní, sowa wadiekinairḡo mí kríma pí sowiir iníg owiir hainanprapraskii mí kríma pí híniina boiní, sowa nwisairarín iníg komiiḡakínairḡo. Mí dimín kirie kibikibiyím híriiyar nwoyokiyokiikaeyamiyím yím iní sowar mí onkwowím.

¹⁴ Mí tí dimín taeminím símiir mhoiiyan tí híniina boínki mí dimín whiiyím kwoin minkakím mí ha níyae diríraerariyím yipíkí hír nwowím síma boínki, tíki dimín taeminím yím kaimwowaíḡím. Mí tí símiir mhoiiya inkam komii kamnwrí nwoiiyím ogmwo ha waiisii híuím mí síma kímidiniya sowiir iníg owiir hainanprapraski. íḡiḡ.

6

Síbsibin yio inkamín yipíkí naonamin dimín biyie biyeyím sím haiyoprimdiyümüḡiyín mí ambiním símiir mí nínikibwaembwae itkiiyaním yio siir níkríḡín

¹ Mí mhoiiya síma ha wao díḡiyím mí ha mí hainan díḡiyím sowiirarím mí kara tí síbsibin inkamnánin síya tí dimín bíbiyeyím símiir haiyoprimdiyümüḡiyín mí yokwowa ambin íriiyar níhiso sím nwowa saiiir haiyín siir níkríḡa mí tí ambiním símiir náir iír yínikibwae. Mí ta síya nínikibwaeikiya saiiir mhoiiyan mí tí dimín whiiyím kwoin minkakím mí ha níyae diríraerariyím símiir ír íeya boínkiyín yaíya síya komiiyar kauwok boínkikín hápi díyaki namisi tiokíka, síya tí híniina kauwok boínkikín, kára wít ² Síya boínki, kára wít. Mí kara kíḡi hos whísinan írín pí níti mí inkamín siir idwo hír nidwowín síya írím hípigím iní warar nínkín háḡín idwowín. Mí tí kamím híraním síma hauugiyím dimínin siir mwo iír píuuiyam mí tí inkamín síya kírie komiiḡakín mí síya inkam níhímsi bí nídidkín mí síya yaíi níniiyakíwaiwíḡín mí síya ha namín íki níhír imiirín yamdi kwíruwa síya iní hanururgíḡ.

³ Mí síya namkiya saiiir mhoiiyan mí karar swokí kíḡi síbsibin yipíkí inkamín naonamin siir níkríyín tí ambín níhírín ta yokwo aiir nwowín siir nínikibwaeíi mí karar wakaeki, tí dimín ídiyím kwoin minkakím mí ha níyae diríraerariyím símiir nwírín síya boínki, kára wít. ⁴ Síya boínki, kára wít Mí hos írín yipikín paridnanin yio ina yitín mí siir díḡu idwovín inkamín nwíra nidwowí. Mí siirín kirie bídiyar mí hauugiyín mí síya wí ílkamím nuaním wí símiir nwokí tírím yaíi síma níniiyám mí síma wí írni nwírni nwokí inan ísomsom aokaowím. Mí síma siirín kamkíu komiiyín whíra mí hauugí mí síya ha namín kímidiniya saiiir iní tírú.

⁵ Mí síya namkiya saiiir mhoiiya mí karar swokí kíḡi síbsibin yipíkí inkamín níki aonamin, tí ambín níhoumakan siir nínikibwae itkiiyín siir níkríḡín. Mí karar swokí wakaeki tí dimín whiiyím mí ha níyae diríraerariyín símiir írín pí boínkii, kára wít. Mí síya boínkiya híriinan saiiir mhoiiyan karar kíḡi hos yíhuwinánin. Mí inkamín siir díḡu idwo hír nidwovín síya skera kwíra haiyídowí. ⁶ Mí karar wakaeki yaí kwíra tí dimín whiiyím kwoin minkakín mí ha níyae diríraerariyín símiir bopwo hírankar nímbiyamkii. Saeya tí híniina boínkíka, ílkamím síma ta wít twowa saiiirín wí umír íi kwíruwani mírii haiyín wí siir saíni. Mí balí two ouumím yím íriipi híriinan míi íi kwíruwa mírii haiyín umírín wí siir saíni. Mí welín mí wain op aka sowiir kípi tírbu. Mí síya boínkiyím káriir símiir mhoiiyan síya ina yamín.

⁷ Mí ta síya namkiya saiiir mhoiiyan mí karar swokí kíḡi síbsibin tí inkamín yipíkí níki aonamin siir níkríyín, síya ambín níhuúí akan ta yokwo aiir nítinakíuwín siir nínikibwae mí mhoiiya karar wakaeki tí dimín whiiyím kwoin minkakím mí ha níyae diríraerariyím símiir nwírín síya ha boínkii, kára wít. ⁸ Mí ta síya boínkiya saiiir mhoiiyan híniin, kára wít. Mí karar mí kíḡi hos írín wíranan pí níti. Mí inkamín siir díḡu idwo hír nidwovín siir iníḡín, naokín. Mí inkam nwírín siir iníḡín yipikín ha dápiyín, hel yio iní hos írín siir mhoiiya nwowín yio siir nidwonanikín. Mí síma sowiirín wadie bídi ywokiyím ílkamím nuaním hinda tínda nwowím símiirín sowa hídi mí sowa píuganím wí kwíiya nwowaíḡíníuwí hinda tíndan tí nu whírkak íiirar. Mí mhoiiya tí ílkamím tí píugan kwíiyyím símiir píugan kwíra yio wí sowa nísomsom aokaó díḡi. Sowa símiirín wí híniina nísosom aokaowí níhírím yím wí síma símar swokí inii aokaónaéi mí níhírím yím wí máki níi aokaowí mí níhírím yím wí mhíḡi naowaokaowí. Mí níhírím yím nímauan wraísu bíyeyím wí sím písomsom aokaowí. Mí tí símiir mhoiiyan sowa ina yamkiyo.

⁹ Mí tíriḡino ha namkiyo mí karar swokí kíḡi inkamín síbsibnaním tí ambín íriiyar akan siir nínikibwaeíi. Mí karar mí kíḡi ílkamím yipíkí híiya Adí Komii krímiir Wanín

siir haiginankinimiiyaeyia, saair aowa nwowi simiir kwoinbudim. Biyya ti iikamim sima Adi Komii siir yai aair niki boinmimauugim iikamim simiir. Mi simiirin iikam bibiyeyim sima nisomsom aokaokikim sibsibnan mi sima ha naokaonamkim. Mi sima hiiya nae Adi Komii siir haiginankin imiiyaeya saair aowa hir niki okim. ¹⁰ Sima hinina kauwok boinkikim, biyan Inkam komiiyin inig komiigakin, kira dimin whirki bi kimbugin mi yaimwokiyaimwo boiniyim simiir bwamkibwamin siyaargin. Mi kira iikamim nuanim simiirin wi paka hinin iya sae hidi mi wi paki hinin iya sae nipimpari? Dimusi rani, biyya krimiirin sima nisomsom aokikim mi krima ha naonamkim. ¹¹ Mi ta sima boinkiya hiriinan saair mhoyian mi siya simiirin yuis whisanananim simiirin yapa yapar hauu dig mi sima simiir ha haiyim mi siya simiir boinki, kima ha tiki kwosisaeki ii nhirmi arar mi mhoyiya tiki iikam bibiyeyim sima kimiir nomiiyau imiir nisomsom aokao digi mi iikam nhirim yipiki Adi Komii siir yai aair wakaeyokna api ikim kimiir hiriinan kima mi wakaeyakna apa kariir mi sima ha mi isomsom aokiya kimiir saair hiriinan. Mi mhoyiya ti iikamim kara nimbinim simiir nisomsom aokaowi mi simiirin wi kara hidi mi wi kara nipimpari.

¹² Mi siya tiriiginim simiir ha boinmimauu digiyin mi ti sibsibin inkamnanin ina swoki kwinkibwaekiyin ti ambin iriyyar nhir akan ta yokwo aair nwowin. Mi ta siya ninikibwaekiya saair mhoyiya, nin komiiyin ina yitkiyin. Mi kara mi kigi bieyin yhiuwinan nimkpitkiyin yuis yhiuwinan mi bwana ya pariidan mi oki nhienan. ¹³ Mi ninomor kouan nauun whiekakim yim ina yikigiigiyim nua tiriir swapwonan, swapwoin swapwo piu hiranki nikigiigiyim iya opud komiigi hugiya mi ha nikigiigiyim simiir hiriinan. ¹⁴ Mi ti nauunim nikigiinaiiniyim nua tiriir simiir mhoyian karar kigi ninomora pi gropaanainami mi saeya ina whaowaekiya nibmir grophainamni hanin. Mi mhoyian mhuu minim mi mhugribsisimim whii idopwoniya nidwodwomwaiyim yim ina mi kisrananim maeyauwa sima nwowa saair hirankar. ¹⁵ Mi ti digworaekwowim hiriinan tirkiyim simiir mhoyian karar kigi, iikamim yipikim nuan iikamim simiir kigirkakiyim, yim sima gavmani inkam komii komiiyin inigakim sima mi kamim yaii niiniyim sim kigiraawi ikim mi kamim digworaekwoki naokingugunakai ikim mi iikam whiekakim whisarii mi priimirii ikim mi iikam whiekakim rirmiiya nwowi ikim sima whiekakar in ina iwit aogwoprakakiyim. Nhirim siyanoim sim mi nhirim mhuan siya komii komiiyim sim bopwo yagwoprakakai. ¹⁶ Sima ha nagwoprakakiyim mi sima hinina yangwoki, sima wi mhuan siyam simiiram boinkii hinin, krimiir dikiriimdinugi mi hiriinanki niuwi mi krima wi Adi Komii siir whwonkam iir kig rani, yipikin inkam komiini ipiyya sae nidwokaiyin, siya mi inkamim yipikin sibsibnan ikin yipikin io krimiir nwowin mi yipikin wi krimiir nisomsom aowi. ¹⁷ Mi ii komiyya io sowa nwowana saeya niti mi Adi Komii siya wi iikam krimiir hidi dimin bibiyeyim krima tirim simiirsi. Mi wi dig nhinga nwowi tiki inkam nwiso io nwowo sowiir io aair naomainoki, ha? Inkam nwir karamaeka. Iriig.

7

Mi Adi komii siir paekwosimim 144,000 iikamim yipiki Isrelmiyim simiir mwo imiir hainmakiu

¹ Mhoyian karar kigi Adi Komii krimiir Wanin siir paekwosim nwiyyim ti nuin siir haimii haimii whiiyim simiirar nokwo digi. Mi sima hiriyyar nokwowim mi opud aairin nuanki hugnanisiyim mi whii komii solwaranki mi hugnanisiyim sima yikidu. Mi saeya bi huga mi paekwo min bi mi hugswoka mi paelisim wir bi hugwankin ² Mi ti kara kigiyim diminim simiir mhoyian, karar swoki kigi Adi Komii siir paekwosim nwirin siya bieki nitiyin hindanki niti mi siya diminin Adi Komii siirin hiriyyar nwoyokiyokiiyin inokinok siya hainmakiuwiyin iikamim simiir ini warar nonkwowin. Mi siya komiiyar kauwok boinmnananki mi siya ti paekwosim nwiyyim simiir boinki, yipiki Adi Komii siya nimbinim nuin mi whii komii aka sima tirbugiyim. ³ Mi siya simiir boinki, kima nu ikin mi whii komiyya solwara nikiiuwi aka mi paeyim nu nwo ikim simiirin aisiima kipi niki tirbugi ha tiki o paekwosim krimiiram, paekwosim krima diminin Adi Komii siirin iikamim simiir mwo imiir hainmakiuwiyin siir hainmakiuwi yipikin Adi Komii siir yai aair wakaeyokna apiyim simiir mwo imiir, simiirin hinina niisiimauuwam sima Adi Komii siirgim. Mi mhoyiya kima ti digworaekwo imiirin wi haningin tirbugi. ⁴ Mi ta siya boinkiya saair mhoyian, karar wakaeki sima diminin Adi Komii siirin hainmakiuwiyin bidi hainmakiugiyin Isrel simiir pugana saair iikam 144,000 nim simiir mwo imiir.

⁵ Mi Judani pugana 12,000 iikamkim Adi Komii siir diminin hainmakiuwiyin siir hiriinankak nwowim. Mi Rubeni pugana yim iriipi hiriinan 12,000. Mi Gatni pugana ya iriipi hiriinan 12,000. ⁶ Mi Asani pugana ya iriipi hiriinan 12,000. Mi Naptalaini pugana ya iriipi hiriinan 12,000.

⁷ Mi Simioni piugana ya iriipi hiriinan 12,000. Mi Livani piugana ya iriipi hiriinan 12,000. Mi Isakani piugana ya iriipi hiriinan 12,000. ⁸ Mi Sebyulani piugana ya iriipi hiriinan 12,000. Mi Josepni piugana ya iriipi hiriinan 12,000. Mi Bensamini piugana ya iriipi hiriinan 12,000. Yim ti iikamim Adi siya bidi hainmimakium. Iriig.

Iikam whiekakim Adi Komii siir inig iir hainan prapraskikim

⁹ Mi ti dimin hiriiranin sima boinkiyim kariir simiir mhoiiyan mi karar kigi iikam whiekakim simiir mwainin dig nwo rani. Yim ti iikamim yim piuganpai piuganpaini iikam ikim mi maeyau maeyauwan iikam ikim mi yaiginpai yaiginpaini iikam ikim mi nupai nupaiyan iikam, yim simiir iikam ima. Yim sima inkamin sibsibnanin siir ipii aiir nidwokaiyin siir whwonkam idar nokwokim. Mi yiuusim sima niyim whisinankim mi simiir inin sikkowim warar mi inkin onkwokim tiriiginim yi min niisiimaugim sima dimin bibiyeyim simiir bidi ikwowaisiigiyim. ¹⁰ Mi ti iikamim ti sikwo imiir nonkwowim sima ini komiiyar kauwok boinkiyim, krimiir Adi Komiiyin yipikin siir ipii aiir nidwokaiyin siya mi inkamin sibsibnan nwo ikin krimiirin sowar whinkinsis haiginugo mi krimiirin sowar mi anmaiwarkainakim. ¹¹ Mi mhoiia paekwosim whiekakim ini inkam komiiyin mi dimin whiiyim kwoin minkakim mi ha nyae diriraeriyim mi inkam komii kamnwir nwii ikim ini simiirar yokwoyokaiyim. Mi paekwosimim ogmwo ha waisii hainanainamim nua hiriir ipiia saiiir kingiin mi sima kimidiniya Adi Komii siir inig iir hainanprapraski. ¹² Sima ti hiniina boinki, krima yaimwovar boinkii. Krima krimiir Adi Komiiyin siiramim pranae pranae naingwo rani. Krima siir dimin kibikibiyim paenan niyuaeiyim simiir boinkii. Siya siyairgin dimin taeminim simiir sibgu inokninkinin. Mi krima siir asi boin wadiekii. Siir inigin komiigi komiigin mi siyairgin kirie komiigakin iki digworaekwo nhirim simiir haiburin mi krima hiriirar naingwowi, iki dimin taeminim iki hinda tinda nwowim wi siir inig iirrarar hainanprapraskaeyami inokninkin.

¹³ Mi mhoiia ti inkam komii komii kamnwir nwiyyim simiir nwirin siya srii kariirin, tiki iikamim tiranim ti yiuus whisanan niyim, yipiki sima? Sima pindanki nitkim? ¹⁴ Mi kara siir yai akan hiniina yowarki boin, Kinakinar ninokninkini simiirin an kara niingaka.

Mi siya kariirin ina swoki boinkiyin, ti iikam imiirin Adi Komii siya nanmaiwarkainakim iki hikpai hikpai komii komiiyim simiir bopwo hirankin. Yiuus wina sibgu hisokiiya mi whisanan ha nwokiiya saiiir hiriinan. Mi yim ti iikamim yim whauuriyinkwhauuriyinan nwo ima ti inkamin sibsibnan siir nhie aiirsi. ¹⁵ Sima Adi Komii siir siyiu iir nupkim mi simiirin kimidiniya kam ima yipimpar aoki mi tariinanin sima ini Adi Komiiyin siir ipii aiir nidwokaiyin ini siir whwonkam ida nokwowim mi ni nabieyin sima siir mi imiir miiigim siir omaka kibiya saiiir omaka yainau hir. Adi Komiiyin yipikin ipii aiir nidwokaiyin, siya ini simakar nwowim mi simiirin ini siyar kigriraowin. ¹⁶ Mi tariinanin sima wi mhuigi swoki ao rani mi wi kwoinki mi haei rani mi sima wi ta saiiir hiriinan biyie swoki o rani. Mi bieyin wi simiir mi whwo rani mi sima wi biduigi swoki it rani. ¹⁷ Sima wi wadiewar sibgu owi. Dimusi rani, inkamin sibsibnanin yipiki ipiia saiiir whwonkam ida nokwoin simiirin wi siya kigriraowi mi sima inokninkin wi maigimaiga nwoninaei mi wi dimin miyiyik miyiyik imiirrarar haii. Mi ouubim simiir nhwo hir nwowim yim wi Adi Komii krimiir Wanin siya niinakii mi ta hiriinan sairsika sima wi swoki ou rani. Iriig.

8

Inkamim sibsibnanin ambin iriyyar nhis akan yokwo aiir nwowin siir niinkibwae itkiigikin

¹ Mi karar swoki kigi inkamin sibsibnanin diminin ambinanin iriyyar nhis akan yokwo aiir nwowin pi niinkibwaeikii. Mi ii priei bi kwokikin dimin taeminim Adi Komii krimiir Wanin siir om hiranin ini hindarar yinkin tankiyim. ² Mi karar mi kigi Adi Komii siir paekwosim iriyyar nwiso Adi Komii siir whwonkam idar nokwowi. Sima kid iriyyar iso sima masanim warar ninkin haiyikwowi.

³ Mi mhoiia Adi Komii siir paekwosim nwirin ha nitin yio ini hiiya nae min haiginankin imiiaeyia, saiiir kingiin hir haiyikwowi gol twowa. Mi twowa saiiir yainau hir nwokaiyim dimin whrananim, yipiki wi mhoiia nanagi mi sima wi wadiewar niusiin whakii. Mi simiirin ha haiyim mi siya kimidiniya Adi Komii siir iikamim nhwo sima kwisboinim yayim simakar yinkin haiginki mi ti simiirin wi siya nanagii gol hiiya Adi Komii siir ipiia siya nidwokaiya saiiir whwonkam ida maigimaiga Adi Komii siya nwowam. ⁴ Mi paowiiya piuii miyiyik whakiiya mi ti Adi Komii iikamim nhwo sim kwisboinki ikim simar yamswoki koua hiriirin Adi Komii siir paekwosimim Adi Komii siir whwonkam ida nokwowim simiir iin hirankin. ⁵ Mi mhoiia paekwosimim paeya ha haiya ta hiiya saiiir hirankin mi siya kimidiniya ta gol twowa saiiir whaaigigi. Mi siya ina whaaigigiyan ta gol two aiir ya tariigina ya min niisiimauga Adi Komii siya siir iikamim nhwo sima kwisboinkiyim simiir bidi

wakaewinin. Mi siya nuan iikam imiirin wi ti digworaekwo imiir nipimpari mi simiirin paekwosim siya yitkiigi nua tiriir. Mi sinana ina sinankiya hinda tinda mi diya ini komiyya tiokiya mi nuin ina kisiskiyin. Iriig.

Mi paekwosim iriyyar nwisio simiir kidin ina maskiyim

⁶ Mi ti Adi Komii siir paekwosim iriyyar nwisio yipiki kid iriyyar iso sim nokwowim, sima ini hindarar kwaeikwokwowim ti kid imiir masamin. ⁷ Mi biigi biyyan paekwosimin siir kidin ha maskiyin mi ta hiriinan sairsika, naowin ina yitin aisananin mi pae aka mi nhieya ina yaokiinainiya nua tiriir. Mi sima ha nikiigiinainiyim mi kimidiniya ti nu haimii haimii whoimim simiir haimii whirin siir idwo yauni ikiigiini mi hinda tandin ina yuninakininkin swokiyim mi ti haimii whirin siir pae minim mi kii minim yim ini hiriyyar yuninakininkinswokiyim.

⁸ Mi mhoiyya paekwosim nwisakan siir kidin ha maskiyin mi ti paekwosimin diminin mhiunanin ina yitkiigiyyin mi siya paeni hanin ha niuyakiyyin mi ini whii komiyya solwara nikiuwiya ini saiirar yamimayiwun. Mi ta whii komiyya solwara nikiuwiya saiir whii haimii haimii whoimim simiir haimii whirin yio ini nhieki yikpitmaigiyyin. ⁹ Mi ta whii komiyya solwara nikiuwiya saiir haimii whirin siir dimin taeminim kwoin minkakim ha niyae diriraerariyyim yim opnau hir nwomayim ina yaokaokiyim mi haimii whiso sowiir dimin taeminim kwoin minkakim ha niyae diriraerariyyim yim ini hiriyyar ywokiyim yim bi naokaokikim. Mi siyaa isid whoimim simiir isid whirin yio ina mi tirbu iuguskiyyin. Mi isid whiso sowiir yim ini hiriyyar ywokiyim yim wara bi tirbugikim.

¹⁰ Mi paekwosim nwoimakan siir kidin ha mi maskiyin mi nauun komiyyin nhiridmir pariidnanin ina yikiinainiyyin. Mi siya kimidiniya ti haimii haimii whoimim simiir haimii whirin siir ie komii komiyyim mi siir ieno ienowim simiir yauni amaini. Mi siya haimii whiso sowiir simiir idwawin wara bi namaigin. ¹¹ Mi ti nauunin siir inigin yio minkin kausrir. Mi opim simiir haimii whirin yim wi pi kausrir mi haimii whiso yo wi hiriyyar nwokii yo wi wara kausrir tani. Mi iikam whiekakim ta op kausrir aiir kwiyae yim sima ini hiriyyar yaoswokiyim.

¹² Mi paekwosim nwii akan siir kidin ha maskiyin mi bie, bwan, nauun, simiir haimii whirin yio ini yhiuwinan ywokiyin. Mi sima bi swoki whwoyaminkikim. Mi haimii whiso sowiir yim ini hiriyyar ywokiyim yim yhiuwinan wara bi nwokikim. Mi ta hiriinan sairsika nii nabe sowiir haimii whirin yio bi whwoyakikin. Mi haimii whiso sowa sowar whwoyaki.

¹³ Mi ti kara kigiyyin simiir mhoiyyan mi karar kigi ipiyinin wab nikiuwiyyin hapi kougi kou hirar siini. Mi kara ti siir kigiyyin mi kara hinina yaingwoki, wi dimin biyieki kipi nimbiam. Mi siya hapi kougi kou hirar siinamin mi karar wakaeki, siya komiigi komiyyar kauwok boinkii, dimin biyie, dimin biyie, dimin biyie yim wi nuan iikam simiiram niti. Simiir tirbuwam iyya Adi Komii siir paekwosim nwoimim sima maski simiir kid imiir. Iriig.

9

Mi paekwosim iriyyar akan siir kidin ina maskiyin

¹ Mi ti paekwo sim nwii akan siya siinamin siir mhoiyyan, karar wakaeki, Adi Komii kramiir Wanin siir paekwosim iriyyar akan siir kidin pi maskii mi karar mi kigi nauunin pi nikiinainii ninomor kou hirankin mi siya ini nua hiriyyar yikii igusnainamin. Mi hapaiirin ieyin ina ywokiyin mi ti ieyin kingiin bi ninirnankainainamin mi siya ini mwis karamae ywowin mi Adi Komii siya tidiyyinin siir bidi hauugiyin ti ieyin ti nauun ieya nwokayin siir anowin siirin. ² Mi siya ti ieyin ninirnankainainamin siirin ha haiwaokiyin mi paowii komiyya ini warar yowiiigiya inkamin numir haingomuwiiyyin siir hiriinan. Mi saeya ie hirankar yowiiopitnaniniya mi bie ikin mi ninomor aka yo ini warar yirinugiyo mi ini yhiuwinanar ywokiyo. ³ Mi ninomora ini niibwomambwonanar ywokiya mi karar mi kigi kokmwo graeyas minim ta paowiiya saiir hirankar niti nua tiriir. Adi Komii siya kirie simiir bidi hauugiyin mi sima wi digar nwowi iikamim simiir piyim iriini hanin. ⁴ Adi Komii siya simiir bidi boinkriip hinin, kima ko minim mi paekwo minim mi dimin taemin nhirim ti nu iir whakim wi simiir kipi tirbu. Kima wi iikamim yipiki Adi Komii siir diminin simiir mwo hainmaku karamae nwowim wi simiirar pikrimkrip. ⁵ Kima ti iikam imiir pikrimkrip mi simiirin bwanim iriyyaruwar donkwoninwomwihininkin haiginu mi kima simiirin wi kipi pikrimkrip aoki. Niingaka. Mi ti kokmwo graeyasim ti iikam imiir pikrimkrip mi simiir piyim wi hiriyyar kimpipisunanaei owinyaigi si pikiiyyim mi ha ururgiiyyim saiir hiriinan. ⁶ Mi ti iyyim ti kokmwo graeyasim ini nu hirar nwowim mi iikam whiekakim sima naoni siyiuam whaowaekim mi simiirin Adi Komii siya tirki mi sima bi naokim.

⁷ Mi ti kokmwo graeyasim yim ini ti hosim yipiki yayiyam tirim ini simiir hiriinan ywowim simiir whwonkamim ini inkam kungikani whwonkamnan ywowim ini piuaiyim mwo piuaiyim ini simiir hiriinan ywowim simiirin sima golni nonkwokwokim. ⁸ Mi simiir kanim ini wigni kani hanin ini digiu hiar ttoa mi simiir bigmiuwim, bigmiu prasae prasae rani, ini humi nasnan ywowim. ⁹ Mi diminim simiir iirib imiir nitimwramwrakiuwim nhaonanim aiyini nonkwokwokim. Mi simiir pidgam sima siinbibagam ini piyinin mou nikiuwiyin iripa sima siinamiya ini simiir hiriinan ywowim. ¹⁰ Mi sima iriipi hiriinan kibgak mi simiir kibim ini irini kibnan ywowim amridamridnankim. Mi ti dimin hiriinananim yim ini simiir nwowim. Mi sima kiriekakaingim mi iikam imiirin sima bwanim wi iriiyara nipimpari simiir kib ima mi ti simiir kibim urur prasae bi kinikim sima ururiyim. ¹¹ Mi ti yumi biyan inkam biyeyin yipikin ti kokmwo graeyis bibiyeyim simiir kigriraowiyin, yio ti inkamin yipikin ti ieyin ninirnanainanim mwis karamaeyin yio siir warar kigriraowikin mi ti inkamin siir inigin Hibu simiir yaigina ha dapikim Abadon. Mi Grikmi yaigina ya min dapika Apolon. ¹² Mi dimin biye kirie komiiyin iikam tirbuwin yio bidi digiyin mi dimin biyeki biye whiso yo ina swoki itwo.

¹³ Mi ti dimin taeminim kara kigiyim simiir mhoyan karar wakaeki, paekwosim iriyyar nwis akan siir kidin pi maskii. Mi mhoyia karar wakaeki inkam nwirin siir yaia pi kauwokii, hon whiiyim hiya golni nonkwokwowa sair nwowim simiir bopwo hirankin, ta hiya paekwosim ieya haigin inkin imiyyaeya piuii miyyik Adi Komii siya whakwinam sair hirankin. ¹⁴ Mi siya kimidiniya paekwosim yipikin siir kid iir maskiyin siir boinki, kira paekwosim biye nwiyyim yipiki biya Adi Komii siya kigok kwowim yab komii Yufretis hir kira simiirin ti onkwo iuguski yimbi nami. ¹⁵ Mi siya simiirin ha nonkwo iuguskiyin mi sima ina yamim mi iikamim nuanim simiirin sima hainmamakiuwam mi simiirin haimii haimiiyim whoima ywo. Mi mhoyia haimii whirin siir iikamim simiirin ina yisomsom aokao digiyim. Biya, simiirin Adi Komii siya nimbingim mi sima hir asi nidwokim bwanim simiir nimbiniin siiram, ti biewiyin siir ii airam ti diminin siir tiram. ¹⁶ Mi paekwosim yim ini biyar yamim mi kamim yaii niuiyim yim hosim simiir idwo nidwosim yim ini simiir mhoyar yamim. Mi karar wakaeki inkamin ha boinkii, sima iriparin pariigim 200,000,000 kim. Kasa kasa rani. ¹⁷ Kara ti hos imiirin nwhonan whankigim. Sima ti hinin hinina tirkim, kam nhirim yim hos idwo nidwokim mi hosim simiir iirib imiir nitimwramwrakiuwim nhaom aeyini nonkwokwosim yim paridnankim mi nhirim yim nhaowim aeyini nonkwokwosim prainanim yim simiir niigim mi nhirim nhaowim aeyini nonkwokwosim wirnanim yim simiir niigim. Mi ti hosim simiir mwosim yim ini laioni mwonan ywowim. ¹⁸ Mi paeya mi paowii aka mi siiyam paeki paenan nwo ikim yim simiir yai hirankar wokitkikaninini. Mi ti hiriinan sairsika sima haimii whirin siir iikamim yipiki biya sima nimbiniin simiirin asi nisomsom aodigikim. ¹⁹ Mi hosim simiir yayiyim mi simiir kib ikim yim kirie komiigakim mi simiir kibim simiir mwosim yim ini mipugni mwonan ywosim mi iikam imiirin sima nisomsomi mi sima wa naonami.

²⁰ Mi iikamim yipiki ti hos ima nisomsom ao karam nwosim yim sima simiir mhi kwoinim bi kisina haigigim ti dimin biye biyeyim sima tirim simiirsi. Mi sima uruwai siyaowaini ing hainanim bi digikim. Ti dimin taeminim sima tirim gol, silva, bras mi tidiyu mini sima nikrimtio diriraerarim, yipiki napririr wakaie omok kigimok karamae nwowiyim ti iikamim sima siyuiin dimin biye tiriyin siirin digiumii bi haimriiyugim. ²¹ Iikam nisomsom aokao, nop min iikam nhirmi nao mi hii min nanae mi hii tauae mi ti dimin taeminim simiir mhi kwoinim simiirsiyin bi niki kinusugim. Niingaka. Iriig.

10

Adi Komii siir paekwosimin yokwowa siya hauuwa Jon siir mi siya sairin ina yaeyin

¹ Mi ti digworaekwosim hiriinan tirkiyim simiir mhoyan, karar swoki kigi Adi Komii krimiir Wanin siir paekwosim komii nwirin pi niti Adi Komii siir omin hirankin. Mi waua ini siirar yimwainginainiya yuisni hanin. Mi namnaminin siir mwo hiar yidwonaini mi siir whwonkamim bieni hanin whwoyakikin mi siir iga paeni hanin niuyakika. ² Mi siir iina, siya yokwosima kwira nonkwowi. Mi siir iga iiniga whii komiia solwara nikiuwiya sair yokwomaigi mi iga yaioyaeya ya nu iir yokwoki. ³ Mi siya kimidiniya komiiyar kauwok boinannanki laionki kaunannankiyim hanin. Mi iya siya hiriinan boinkiyin, mi diya idip idipin iriyyar kwisa tioki. ⁴ Mi ta sima tiokiya sair mhoyan, kara ti yai imiir winamar kwatirkin mi karar wakaeki yai kwira Adi Komii siir omin siir hiranki kauwok boinki saeya kariirin ti hinina kauwok boinkika, ti yayiyim yipiki ti diya iriyyar kwis owa boinkiyim simiirin kipi winki kirir yokwoni. Niingaka. Yim kirir kwoin arar haigi okai.

⁵ Mi karar swoki kigi Adi Komii siir paekwosimin yipiki whii komii solwara mi nu ikin sowiir idwo nonkwowin, siya siir ina iniga ina kininansinanainama kougikouwa hirir.

⁶ Mi siya ina boinkiyin, kara kaimwokikaimwower boinkii Adi Komii siir inig iirin yipikin ninomor nu mi whii komii solwara simiir nonkwokwokiyin mi dimin taeminim simiir nwo ikim mi yio siya hiriyar nwoyokiyokiikaeyamikin iinokiiinokin. Mi kara ta sairin pi hinina boinkii, krima wi yaeya ii kwiram nwo rani, yaeya ii kwirki nimbiniyim. ⁷ Mhoiia kara wakaekii Adi Komii siir paekwosim iriyar nwisakan siir kidin maskiyin mi dimin taeminim aowa nwowim Adi Komii siya tirim yim wi simbi digii. Biya Adi Komii siya siir profet kam imiir boinkikin ti dimin taeminim sima winkiyim yokwoni. Mi sima wi profet kamim sima boinkiyim wi simiir hiriinanar swoki imbiyami.

⁸ Mi karar wakaeki ti inkamin Adi Komii siir om hiranin yipikin biya kariir niki boinkiyin, siya pi swoki boinkii kariiram, kira damki mi kira ta yokwowa haiwaonisawa paekwosimin yipikin whii komii solwara mi nu ikin sowiir idwo nokwowin siya nonkwowa sairir tini hainaki. ⁹ Mi ta siya boinkiya sairir mhoiyan, kara ha namim kimidiniya Adi Komii siir paekwosim iir nini kigiuwun mi siirin ina ini boiniuwun, kira wara yokwo kopsima kariir whauugi. Mi siya kimidiniya kariir boinki, kira sairir hahi mpa daeki. Kira sairir naei mi kiriir kwoinin pi hiigakar nwokii hainiinan mi mhoiia kariir mhoiia wi saeya hiugrimkripi. ¹⁰ Mi kara ta yokwosima Adi Komii siir paekwosimin siir in hiranki ha haiya mi ina yaekiya mi kariir kwoinin ini warar diewhrokwhroknaainamin hainiini hainin mi ta kara naekiya sairir mhoiyan kariir mhoiia nhaminhami bi hiugrimkripika.

¹¹ Mi ta kara naekiya sairir mhoiyan mi inkamin kariirin siya boinki, tariinanin kira ti Adi Komii krimiir Wanin siir yaayim simiir ti swoki boinmimauu ti dimin taeminim mhoiia nimbiniyanim iki iikamim maeyau maeyauwanim mi iikamim nupai nupaiyanim mi iikamim yaiginpai yaiginpainiyim mi iikamim yipiki bi nwo ikim simiir. Iriig.

11

Mi inkam nwiso yipiki Adi Komii siir yai aair boinmimauwo nu tir sowa

¹ Mi ti dimin taeminim siya boinkiyim kariir simiir mhoiyan mi sowa paekopin haigin kimariyin kimidiniya kariir hauugi mi sowa ina boinkiyi, kira dam omaka Adi Komii krimiir Wanin siir inig hainaniya sairir tini kimariu mi haiya iikamkim sim haigin inkin imiiaeya Adi Komiini sairin warar timi haigin kimar. Mi ta sairir mhoiia iikamim Adi Komii siir inig hainaniyim simiir warar timi nwaan. ² Mi hiira omaka Adi Komii siir inig iir hainaniya sairir nidiyokiyokaiya sairin wi wara kipi haigin kimar. Dimusi rani, Adi Komii siya wi iikamim Juda iikam tani wi simiiram kiwaki om komii Jerusalemama sima nitim, iikamim hapairanin sima nini kigirraoniyim bwanim kamnwis whis mi dimin taeminim hiranin wi sima tirbuwi. ³ Mi an kara, wi Adi Komii siya hauwi kariir inkam nwiso sowiirin kirie mi sowa wi kariir yai imiir boinmimauuwami biewiyim whoim haimi. Mi sowa wi yuis biye imiirrar nii iikam imiir niisimauuwam hainin sowa siyu bibiyeyim sowa tirim simiirsi nididi.

⁴ Mi ti inkam nwiso yo ini pae whiso olip nikiuwiyo mi yuukid is iko yipiki Biyan Inkam Komii siir whwonkamn ida nokwowo yipikin nu whiekak imiirar kigirkakiyin ini simiir hiriinan ywowo. ⁵ Mi iikam nhirim ti inkam nwiso sowiir nisomaowam naingwowi mi paeya wi sowiir yai hirankar nimbiniyim ti iikam biye imiir nuanim. Mi yipiki ti inkam nwiso sowiir nisomaowi yim wi naowi ta pae biyieya sairsi. ⁶ Mi sowa kiriekakaigo, ninomor aarin wi sowa mi iripikougii mi saeya wi naoki kin tani, ti iiyim sowa Adi Komii siir yai imiir boinmimauuwi ti nu iir. Mi sowa kirieya op ninkpitkiyana nhieki nimbiamam ina mi ankwowo mi iikamim nuanim simiir mi tirbuwana ma minki sima niya mi dimin bibiyie ikim. Mi sowa ti dimin hiriinanin simiir tiram naingwowi sowa wa tiri.

⁷ Mhoiia ti inkam nwiso sowa sowiir yai imiir boini mi ti uridyu biyieyin yipiki wraisuni whwonkamnan nwowin, siya wi ti ieyin bwis karamaeyin wi siir hirankar ninsiin idwonanii mi siya wokitkinaninii mi siya wi ti inkam nwiso yaii sowakar nini. Mi sowiirin wi siya niyopakaiyuwi mi wi siya nisomaokii. ⁸ Mi siya sowaka ninii mi sowa wa naonami mi sowiir piuisa wi om komiiyan siyu komiiyin wi siir hirar kiwomwokin. Mi krima sowiirin hindara haigipraprakai boini mi krima ti om komii iirin wi min namisi ikuwu Sodom, iyie? Wi Istp nikiuwi. Dimusi rani, ti omin siir iikamim yim Adi Komii siirgisir sau omomkin. Mi ti om komii ti inkam nwis owa nwowin sowiir Biyan Inkam Komiiyin yio hir niki inkin irioninkin inankigikin. ⁹ Mi iki piuganpai piuganpaini iikamim mi iikamim maeyau maeyauwanim mi iikamim yaiginpai yaiginpainiyim mi iikamim nu pai nupaiyanim sima sowiir piuis biye aarin iiyim wi kwoim haimiia kigi. Mi sima wi iikamiyam kiwaki rani, sowiir piuis biye aair haingikaigiyim ienau. Dimusi rani, sima ti inkam nwiso io sowakar nwoko mi sima dimin biye sowiir tiram tirkim. ¹⁰ Mi iikam whiekakim nuanim sima wi maigimairgar nwoki. Dimusi rani, ti inkam nwiso

bidi yaonamwo. Sîma wî maîrgîmaîrgar nwokîî mî dimîn taemînîm îrni nwîrnîyamîn wî hindara whîsarîiyar nînan prîihauu prîihauuwî. Dimusi rani, profet inkam nwîso yîpîkî nuan îikam îmiîr nonkwonînwîm wîrnînkînim yîpîkî dimîn biyîe sîmiîr tîro bîdi yaonamo. ¹¹ Sowa hapaiîrîin îiyîm kwoîm haimîiya ywo mî mhoiîya Adi Komîi siya opuda îna yîkropkiya sowa niyaeyam mî saeya ha nama sowiîr mhîi kwoînou hîriîr mî sowa îna yînsiîm îdwokîyo mî sowa îni îrkakar swokî owo. Mî sowa ha nînsiîm îdwokîyo mî îikamîm yîpîkî hîriînan kîgîyîm mî sîma îna yîdidgîyîm mî sîma pranae pranae bî nîdidgîkim. ¹² Mî mhoiîya tî Adi Komîi siîr profet inkam nwîso sowar wakaekî inkam nwîrîn Adi Komîi siîr om hîranîm siîr yaiya pî kauwokîi siya sowîrîin tî hîniîna boînkî, kowa dînsiîm îdwokî mî tîriîr wî. Mî tî inkam nwîso sowîr sau omomîm sîma sowîr kîgîyîm sowa nînsiîm îdwokîyo mî sowa waua saîir yîdwokainînam mî sowa îni Adi Komîi siîr om îîrar yamo. ¹³ Mî bîrî kimîmînkîkî, nîm komîiyîm îna yîtîm. Mî om komîiyîm siîr haimîi haimîi îuurîm sîmiîr haimîi whîrîm yîo îna tîrbugîyîm. Mî haimîi haimîi îriîyar whîiyîm yîm îna ywokîyîm. Mî îikamîm 7,000 na mî aokaokî. Mî îikamîm nhîrîm omwai waiyakiyîm om komîi Jerusalem hîranîm sîma nîdid prasae bî kînkîkîm mî sîma îni Adi Komîi siîr îng îîrar hainankîyîm yîpîkîm om komîigî komîi îîr nwowîyîm.

¹⁴ Mî tariînanîm dimîn whîsakan yîo bîdi digîyîm kîra wakaekî. Mî îi prîei bî kwokîkîm dimîn biyîe whoîmakam yîo îna swokî kwîtîm. Îriig.

Adi Komîi siîr paekwosîm îriîyar nwisakan siîr kidîm îna maskîyîm

¹⁵ Mî tî dimînîm hîriînan tîrkîyîm sîmiîr mhoiîyan, karar wakaekî paekwosîm îriîyar nwisakan siîr kidîm pî maskîi. Mî siya ha maskîyîm mî karar wakaekî, paekwosîmîm Adi Komîi siîr omîm siîr hîranîm siîr yaiya pî kauwokî boînkî, îikamîm hînda tîndanîm warî nuîm siîr nwowîm sîmiîr îikamîm wî siya kîgîrkakî siya wî hîriîyar nwoyokîyokîkaeyamî îinokîînokîm mî sîmiîrîm wî siyar kîgîraowî. ¹⁶ Mî mhoiîya tî inkam komîi komîiyîm sîmiîr îpîi îmiîr nîdwodwokaiyîm Adi Komîi siîr whwonkam îda sîma ogmwo ha waisîi huînanînamîm nua hîriîr mî sîma kimîdîniya siîr îng îîr hainan.

¹⁷ Mî sîma kimîdîniya Adi Komîi siîr boîm, krîma kîriîr boîm wadîekîi. Kîra krîmiîr Bîiyîm Inkam Komîigîm, Adi Komîiyîm Bîiya kîra hîriîyar nwokîm mî tariînanîm kîra îni hîriîyar swokî oyokîyokîyamîm. Krîma îni maîrgîmaîrgar nwowîm mî krîma kîriîr îng îîr hainanprapraskîi. Dimusi rani, kîra kîrîe komîi bîdi haiyîm mî îikamîm îni kîrar kîgîraowîm. ¹⁸ Bîiya îikamîm sîma îo kînakar nîkî okîm mî tariînanîm kîra îni îo sîmakar mî owîm. Mî îiya ta îi aeya nîtî, îikamîm naokaowîm yîm wî kîra hîdî mî taka îiya saeya kîra hauuwana îikamîm yîpîkî kîriîr mîi aîr mîriîyîm mî kîriîr profet îikam îma mî îikam whîekakîm kîriîr îng îîr hainanî ikîm mî kîriîr yai îmiîram naingwo tîbmîi ikîm sîmiîrîm wî kîra hauuwî dimîn taemînîm. Mî îiya îni nîta îikam îmiîrîm kîra nonkwobumbunînkînana yîpîkî îikamîm nu nwowîm sîmiîr tîrbumbunînkîm haigîniuwîm.

¹⁹ Mî tî dimîn taemînîm sîma boînkîyîm sîmiîr mhoiîyan karar kîgî omaka Adi Komîi krîmiîr Wanîm siîr îng îîr hainaniya siîr om hîr nwowa pî haiwaokîi mî karar kîgî mîiya yaiyîm Adi Komîi siya nîmbînim sîma nwokaiîya ya saîir omaka yainau hîrar nwokaiî. Mî karar kîgî sinana pî sinankîi mî karar wakaekî, diya pî tîokî.

Mî karar mî kîgî nînin pî nîtkîi mî karar mî kîgî naowîm aiskakîm pî nîkîinainî nua tîriîr. Îriig.

12

Wîg aeya mî mîpug biyîe îkîm

¹ Mî tî digworaekwowîm hîriînan tîrkîyîm sîmiîr mhoiîyan karar kîgî dimîn kîbiyîm nînomor kou hîr nwowî mî kara îna yanaakiyîm. Dimînîm kara kîgîm wîgnankîm. Mî yîuîsa saeya niya îni hîndîrar kîgîniya îni bîekî saîir pîu aîr whwonan ywokîyîm. Mî bwana îni saîir îga aowa ywokaiya mî saeya nauun îuur îso sîmiîr warar mî haigîm saîir mwo îîrîm pagra inkamîm îngakîm sî haigîniya saîir hîriînan. ² Saeya yînpîugaka mî saeya yînisîm îîr naokînam tîra siya dîrisusua mî saeya asi kaugîka.

³ Mî tî dimînîm kara kîgîyîm siîr mhoiîyan karar swokî kîgî dimîn komîigî komîiyîm nînomor kou hîr nwowîm îni dîduka komîiyîm kîrîe komîigakîm dimîn taemînsî nîdid karamae nwowîyîm îni siîr hîriînan ywowîm. Siîr pîua parîdnanka mî siîr mwoîm îriîyar whîsko mî honîm siîr mwo îmiîr nwowîm îuurgîm mî pagram siya haigînyokîgîyîm siîr mwo îmiîr yapa yapa yîm îni pagram inkamîm îngakîm sîm haigîniyîm îni sîmiîr hîriînan ywowîm. ⁴ Mî siîr kîbîm ha niyaîryokîyîm mî nînomor kou hîran nauun haimîi whîrîm kimîdîniya siya yîpamkîgî mî siya sîmiîrîm nua tîriîr yîtkîigîgî. Mî nînomor kou hîrîm nauun haimîi whîso sowa sowa ywokî. Mî siya îni wîga yînpîugakîm nwowa îni saîir whwonkam îda kîngîm hîrar nokwokaowîm siya mînam nokwokaowî saeya saîir yînisîm

iir naokainam. Siya minam naingwowi, saeya saair yinisimin siir naokainaei mi siirin siya nisomaowi mi siirin wi siya naei. ⁵ Mi yinisim yinkamiyinin saeya naokainam yipiki wi iki iikamim yipiki hinda tinda nwowim wi simiir kigirkaki wadie sima nwowam mi kirie sima nwowam. Mi ti yinisimin saeya naokainakiyin siir mhoiiyan mi ti kain siya siir bi nisomaokin mi siir bi mi aekin. Mi siirin Adi Komii krimiir Wanin siir paekwosimin siya hainam ipiiaa Adi Komii siya nidwokaiya saair hiriir. ⁶ Mi ta wiga ina yidamkiya niimau boskwokiboskwonaua maeyauwa inkamki nwo karamae nwowiya saair hiriir, maeyauwa Adi Komii siya diriraerarkwokina ya maeyau kibi aeyairga mi saeya wi wadie nwoki sibgu owim hapairin. Mi siir paekwosimin saairin sima kigriraowi iyim parig 1,260.

⁷ Mi ti kara kigiym simiir mhoiiyan mi paekwosimin Adi Komii siir om hiranim yaii ina yiniyim. Maikel siya mi paekwosimin siir yai aiir wakaeyokna apiyim sima mi ka ieya mi siir paekwosim ikim yaii simakar yinii. ⁸ Mi sima ha niniyim mi ka siya mi siir paekwosim ima sima simiirin dig bi nwokim. Maikel siya mi siir paekwosimin siir yai imiir wakaeyokna apiyim simiirin sima hainurur haiginu. Mi ta hiriinan sairsika sima simiirin Adi Komii siir om hiran iya wi kwira swoki kigninkin o rani. Niingaka. ⁹ Sima ka siirin mi siir paekwosim ikim simiirin ina nhinikripkiyim Adi Komii siir om iir haiburgigim. Mi ti kain, yio ti mipugin bidi bidiniyar nwowin inkamin yipikin Setan nikiuwiyin mi ti siyairgin ti kain niki oyokiyokiyin biya Adi Komii siir whwonkam idan siya niki boin huriyugun hiniin, iikam krma iikam paii rani. Siya inkam miyik rani, siya minam kiwokinkaowi iikamim nu hir nwowim simiiram. Mi sima siirin ina kiyitkugiyin mi siir paekwosimin iripi hiriinan mi sima simiirin nua hiriir kiyitnoudninkigi.

¹⁰ Mi karar wakaeki inkamin Adi Komii siir om hiranin siir yayim pi boinki. Siya boin, tariinanin kariir Adi Komiiyin krimiirin siya bidi sibgu grabaiginu. Mi dimin taeminin siir kirie aeya bidi ikworipukimaigikim. Mi inkamin yipikin siya nimbinin nua tiriir nitam iikam imiir whinkinsiishaiginuwam siya kirieya Adi Komii siir hiranki bidi haiyin mi siya ini inkam komii ywowan. Siya inkam komiigin. Dimusi rani, yiu biyeyin yio paekwosim ima bidi kiyitkugiyin yipikin biya nii nabie Adi Komii siir whwonkam ida nokwowin yai ninkinwaomwarki boiniyin mi ha mi boiniyin krimiir nomiiyauim nuanim yipiki Adi Komii siir yai imiir wakaeyokna apiyim yim biyiekim. ¹¹ Krimiir nomiiyauim siirin bidi ikworipukimaigikin Kraisi siir nhieya saair kirieni inkamin yipikin sibsiban nwowin mi siir nhieya ha naokiinainama biya nua hiriir. Mi Adi Komii siir yayim sima boinin mi sima boinnimauuim simiirin simar ikworipugii. Adi Komii siirar kwoinkin sima mi aowi sima wi maingimaigar mi owi. ¹² Mi ta hiriinan sairsika iikamim kima Adi Komii siir om hir nwowim mi digworaekwo whiekak ikim kima maingimaigar dwo. Mi iikamim nuanim digworaekwo whiekakak ikim kima mintaraa! Setan siya nua waraur bidi yitin mi siya kimaka wi io praesae prasae nwo rani mi kimiirin wi siya nonkwobumbuninkin haiginuwi. Dimusi rani, siya ina ninokninkinin iya ini kingiin nita Adi Komii siya siir nonkwobumbuninkinana mi siir kabitkaigiyana paeya.

¹³ Mi ka siya ina kigninokninkinkiyin siirin bidi kabitkugiyin mi siya nua bidi yamin mi siya ha ninsiin idwowin mi siya kimidiniya ta wiga yipika biya yinisim yinkamiyinin naokaina saair yinkinaeyokiyok. ¹⁴ Mi siya ta wig aiirin ha ninkin aeyokiyokin mi siya saair bi nisomaokin. Mi saairin pidga kwiso ipiyinin wab nikiuwiyin siir owiir hauugi mi saeya sowiirin ha haiyo mi saeya kimidiniya niimau boskwokiboskwonauwa hiriir yama niimauin inkamki nwo karamae nwowin siir mi saeya ka biyeyin siirin ha haburgiga mi saeya ini hapi arugi aru ini owouwa. Saeya hapairin biewiwin wi whis haimiia nwowi mi saairin wi simar kigriraowi. ¹⁵ Saeya ha nidamama mi ina siinama mi om komiia iekinakiibormainamiyim hiniina ina saair mhoiiyar yama. Saeya saair mhoiia minam namka ta opa saair hinina ta wig aiirin pi saeya nwoki kaiyoprindipu aokiyim mi saairin pi saeya nwoki hainamim mi saairin pa nwoki isomaowim. ¹⁶ Mi saairin kimidiniya nu siya whinkinsiis haiginu mi nuin ha piigiyin mi ta opa ka ieya yaskiigiya siir yai hirankin saair hopnan hainawidam ya ini nua hiriir yaokiinainama. ¹⁷ Mi ka siya ta wig anakan io prasae bi nwokin mi siya saairin ha haiburgigin mi siya ina yamin yinisim nhirim biya saeya niki iyowim simiir nisomsom aokaowam yim ti yinisiminim yim ti iikamim yipiki Adi Komii krimiir Wanin siir yai aiir wakaeyokna apiyim mi ha boinnimauwiyin yim sima ti Jisis siir yai aiir boinnimauwiyim. ¹⁸ Mi ka siya ha namim mi siya kimidiniya whii komii saair siiyin iir mi okwoiu. Iriig.

13

Niimauan wraisu iso sowa sowar nimbiyam iko

¹ Mi diduka whii komii solwara saair siiyin iirar niki okwowin mi karar kigi wraisu komii irin op hirankar nomboknaini. Mi honim siir nwowim iuurgim mi siir mwoim

siir nwowim iriyyar whisko mi pagra iuurim inkamim inigakim sima haiginiyim hiniinim ini ti hon imiirar haigin digim mi ti mwoim sima yapayapin inig bibiyekakinairgim. Tiki inigim yim min nokdap haiginugim Adi Komii krimiir Wanin siir nikwowaissiigim. ² Mi ti wraisu komiiyin yipikin whii komii solwara hiranki nitin siir piua ini niimauan pusi biyeyin namaknamaknan kraiyin min dapiyin lepat ini siir piunan ywowin mi siir iga ininim kirie komii komiiigakin ini wraisu biyeyin min dapiyin bea ini siir iga inin ywowim mi siir yaiya ini niimauan pusiya laion dapiyin ini siir hiriinan ywowa. Siirin kirie diduka siya hauugin mi siirin siya bidi yimbinin iikamim yipiki hinda tinda ti nu iir nwowim simiir kigriraowam. ³ Mi siir mwo whirin yio ini hankakar nwowin siirin sima nisomaonan bidi ywowin. Mi ta paowai hana ina swoki iyimwarkaigiya mi iikam whiekakim ta hana siir mwo iir nwowa sair kigim mi sima ini kakakar ywokiyyim mi ina boinkiyin, siyaingim inig komiiigakin. Mi sima ini siirar mi wakaeyokna apim mi ini siir yai imiirar mi wakaeyoknam. ⁴ Mi iikamim ini ka siir inig iirar hainan prapraskiyim. Dimusi rani, wraisu iirir kirie siya hauugin mi iki nuan dimin taeminim simiir kouwin ini siyar ywowin. Sima kimidiniya ka siya mi wraisu ikin sowiir inig owiir hainanprapraski. Dimusi rani, sima sowiiramin minam naingwo tibmigo inig komiiigakin ini sowar ywowo. Sima ha boinkim, pisirin dimin komii irin inigakin ti wraisuin ti tir nwowin siir hiriinan kirie komiiigakin? Mi yaii nini siirin wi nginga nikwowaissi? Inkam nwir karamaeka!

⁵ Adi Komii siya wraisu iirir minam kiwakikin siya yai bibiyie boinim Adi Komii siir nikwowaissiyyam. Mi siya siirin minam kiwakikin siya digworaekwowim nuanin simiirin biewiyim whoim haumiya kigriraowim ⁶ Adi Komii siya siirin minam kiwakikin siya yai bibiyie boinim Adi Komii siir nikwowaissiyyam mi Adi Komii siir omin mi triiginim yipiki Adi Komii siir om hir nwowim simiir boinim. ⁷ Adi Komii siya siirin minam kiwakikin siya iikamim yipiki Adi Komii siir yai imiir wakaeyokna apiyim yai simaka niniyyim. Mi simiirin yamdikwiruwa siya siyar hainurur haiginiuwim. Siya kirie komiiigakin mi siya wi iki iikamim piugan piuganiyyim mi iikamim maeyau maeyauwanim mi iikamim yaiginpai yaiginpainiyyim mi iikamim nupai nupaiyanim ti nu iirar nwoirkakim simiirin ini siyar kigirkakim. ⁸ Mi iikam whiekakim ti nu iir nwowim yipiki simiir inigim ti inkamin sibsibnanin siir yokwo aiir win karam nwowim yim sima wi wraisu komiiyin siir inig iir hainani. Mi bidi bidiniyarin iya Adi Komii siya ti nu iir niki onkwokwo karamaeyar niki owin, siya sairar winkan ti iikamim simiir inigim yipiki saika nwoyokiyokikaeyami inokainokin ta yokwo aiirin.

⁹ Kara kariir yai imiir wakaeki! Yipiki yai imiir wakaeki siya simiirin sibgu daingwo omok. ¹⁰ Tiki iikamim yipiki wi Adi Komii siya nimbini maeyauwa mi biyie miriyya sair hir haugripkiikikaiyam yim wi hirar haugripkiikikaii. Mi tiki iikamim yipiki wi Adi Komii siya nimbini simiirin kamkiuni hampimpit aowam, simiirin wi kamkiuniyar mi hampimpit aowi. Mi iikamim yipiki Adi Komii siir yai aiir wakaeyokna apim yim wi kirie hiriyyar nwokripkaii mi sima wi Adi Komii siirar sibgu wakaeyokna api. Dimusi rani. Tiki dimin bibiyeyim nitim simiirsika.

¹¹ Mi ti digworaekwowim hiriinan tirkiyyim simiir mhoiyyan karar kigi nuin pi piigigi mi karar kigi wraisu irin hiranki nimbinaini. Mi tiki hon whiso tiki wraisuin siir mwo iir nwowo ini sibsibni honan ywowo. Mi siir yaiya siya boinkiya ka siir yainan boinkim. ¹² Mi tiki wraisu komiiyin yipiki biyyan wraisuin siir mhoiyya nitin siya biyyan wraisuin siir kirie aiir haigin mi siir igsopa ini siyar yokwokairina mi siirin siya whinkinsis haiginiu iikamim hinda tandinim sima tirim sima ti wraisuin yipiki biyya paowaigi pisin mi naokingin ha nwowin mi wadie ha swoki owin siir inig iir hainani. ¹³ Mi ti wraisuin nuanki nitin siya dimin kirie komii komii kasa bi tirkin. Ti sima siya tirim, siya paeya ninomor kou hiranki kiyai nua tirir mi iikam whiekakim hapair nokwowim sima ini ti dimin iirar kigiyim. ¹⁴ Mi iikam whiekakim hinda tandinim simiirin siya bidi kiyopsibghaiginiuwim dimin kirie komii komiiyyim yipiki siya miriyyim simiir wraisu komiiyin siir whwonkam ida. Mi siya simiirin ha mi kiyopsibghaiginiuwim mi simiir kwoinim ha mi kiyai mi ta hiriinan sairsika sima pae asi niibirgim ti wraisuin siir piunan ti wraisuin yipiki siir mwoin kamkiugi niki haingirin mi siya pariipari naoin. Mi siya ini wadieyar swoki owin siir hiriinan. ¹⁵ Mi biyyan wraisu komiiyin siya ina kiwakiyyin ti wraisuin mhoiyya nitin siya ti paeyin sima niibirin ti biyyan wraisu iiram hainam. Mi siya pi yai minar nwoki iyae diriraerar boinim. Mi ti paeyin sima niibirin ini ti iikamim yipiki siir inig imiir hainan karama nwowin simiirin ini siya yisomsom aokaokiyim. ¹⁶ Siya ti dimin taemin hiriinanin iki dimin taemin nhirim simakar miriigin. Mi iikamim yipiki inig komii komiiigakin simiirin siya tirki mi iikamim yipiki nginga priiyokaeyami ikim mi iikamim yipiki umarki naokingugunankaiyyim mi iikamim yipiki paeprikab nwowim mi triiginim yipiki uniram miri ikim mi triiginim yipiki whisarii mi priimiri ikim, siya simiirar tirswo mi simiir ina inigim mi simiir mwo ikim ina hainmamakiusowowim. ¹⁷ Mi iikamim yipiki ti wraisu biyeyin siya hainmamakui

karamae nwowim mi siir inig karamae nwowim simiir ina inigim mi simiir mwo ikim simiirin wi kiwaki rani, digworaekwo haiginim mi umir simiirsi haiyim mi digworaekwo wi mi sain tani. Niingaka.

¹⁸ Krīma ti dimin taemin hiriinanim simiirin sibgu daingwo omok. Mi iikamim yipiki ninoknankin miyikakim yim wa sibgu inoknankini ti wraisu biyeyin siir dimina hainmakiua. Ta dimina hainmakiua ya inkamin siir inig ieyairgin mi ta siir dimina hainmakiua ya 666ka. Iriig.

14

Mi 144,000 iikamim mwai waokim

¹ Mi ti kara kigiyim simiir mhoiyan karar kigi inkamin sibsibnanin om komii Jerusalem hir nokwowi omin yipiki ha dapiyin siir inig whirin Saion. Siya mi 144,000 iikam ikim yipiki siya mi siir Adi ikin Adi Komii krimiir Wanin sowiir inigak nwowim simiir mwowim sima hirar nokwokim. ² Mi ti kara kigiya simiir sair mhoiyan kara diminin ninomor kouwanin siir wakaeki. Siya pranae pranae bi kauwok boinkikin, hapi owiyein kouanki niswitnaomaigiyyin whwoowa ha kiniyin ini siir hiriinan ywowin hapi diyaki tiokikin. Kara simiir wakaekiyin mi hapi iikamim simiir gita imiir tiowaowiyim ini simiir hiriinan ywowim. ³ Mi 144,000 iikamim yim ipiyya Biyan Inkam Komii siya nidwokaiyya sair kingiin hir nokwokim. Sima hirar nokwowim mi sima mwai kibiya kwira yokwo wao ti dimin whiyyim kwoin minkakim mi ha niyae diriraerariyim mi inkam komii komii kamnwir nwii ikim simiir kingiin ta mwai aairin iikam nhirkim wara ninoknankin tani. Ti iikamim yipiki biyya Adi Komii siya niki anmaiwarkainam iikamim nuanim simiir inankin sima simar ninoknankini. ⁴ Tiki iikamim yim dimin biyieki bi kimbugim. Mi tiriginim simiir kwoinim wigim bi kiyagim mi iripa piu simaka bi mi okim. Sima inoknankin tiki inkamin sibsibnanin siirrar wakaeyokna apikim pi siya hinda mi am yimbi hiriyyar mi ami. Ti iikamim yim Adi Komii siirgin mi sima iripi hiriinan ti inkamin sibsibnanin siir warairgin, simairgin dimin taeminim Adi siya hauuwim bi simiir hapi. Yim sima iki uridyu bibiyeyim sim inig bi hainanikim mi iki wraisu bibiyie ikim. Niingaka. Sima Adi Komii siirrar hainanikim. ⁵ Tiki iikamim dimin whirki bi kimbugim. Mi iyya sima nu hirar niki owa sima bi niksisaekim. Niingaka. Iriig.

Paekwosim nwoimim simiir yaiga

⁶ Mi ti kara kigiyim simiir mhoiyan mi karar kigi paekwosim nwirin hapi ninomor kougi kou hirar sinii. Siirin Adi Komii siya nikropkikin nua tirii nitim siir yai kibikibiyim inoknankin hiriyyar nwoyokiyokikaeyamanim simiir nanaanknankiyam. Siya ti yayim simiir boinmimauuniyam tirkin, iki iikamim nupai nupaiyanim mi iikamim piugan piuganiyim mi iikamim yaiginpai yaiginpaiyim mi iikamim maeyauwanim simiir. ⁷ Siya komiiyar kauwok boinki, kira Adi Komii siirsi didid mi siir yai imiir wakae mi siir inig iir hainan. Dimusi rani, iyya Adi Komii siya hidana ini nita iikamim ti nu iir nwowim simiir. Adi Komii siir inig iir hainan yipikin nu ninomor sowiir nonkwowin mi whi komiyya solwara nikiuwi aka mi yab komii komii ikim mi ienosisim ikim mi whi ikim. Inkam nwirni inig kipi hainan.

⁸ Mi kara siir kigwinin siya nitin mi karar swoki kigi paekwosim nwirin siir mhoiyya nitin siya komiiyar kauwok boinki, wakae ti om komiiyin yipikin Babilon nikiuwiyyin yio bidi tirbugiyin. Mi iikamim yipiki ti om komii Babilon siir nwowim iikamim hinda tinda nwowim simiir kwoinim sima bidi kiyaiyim mi sima ini simiirar mi wakaeokna apim mi dimin biyie bidiyar mi tirim. Mi uridyu biyie siir inig iir bidiyar mi hainanin. Mi Adi Komii siirin digumii bidi haimriyugigim. Mi iikamim yipiki om komii Babilon hir nwowim yim ini wiga wain mobin si kwiaeyaya ini sair hiriinan ywowa mi kamim simiir kwoinim pi saeya kiyaii sima nini kwiaenyiam mi sima pi iripa piu saika nwoki owim.

⁹ Mi karar swoki kigwin paekwosim nwirin ti paekwosim nwiso sowiir mhoiyyar niti mi siya ina kauwok boinkiyin, iikamim yipiki wraisu siir inig iir hainanin mi diminin wraisu komii siir hiriinan niibir nonkwokwowin siir mi hainani mi simiir inam mi mwo ikim simiirin siya hainmamakuwi, ¹⁰ mi Adi Komii siir kwoinim haughauga ha whiyekii mi siya wi simaka nankikini. Mi siir kirieya wi komiigi komiiyar nwowi. Mi Adi Komii siya simiirsiyin wi haimiisima swoki aingwobuna rani mi simiirin siya wi nhami nhami nipimpar tani. Mi ti hiriinan iikamim, Adi Komii siya simiirin wi paeya nitnoudnankaigi maeyauwa siyan nhiridmir paridnanin si nuwa sair hiriir mi simiir kimpipisuwa wi miyikanan nwo rani, wi kipiigi kipi iir nwowi mi paekwosimin dimin whirki kimbu karamaeyim mi inkamin sibsibnan in yim sima wi pae anaka hirar nokwokaowi simiirin. ¹¹ Mi ta paeya simiir piu aairin sair paowii aeya kimpipisu haiginuwi inoknankin. Mi iikam yipiki wraisu biyeyim siir inig iir hainanin mi diminin sima niibirin siir

whwonkamnan nrowam nrowin siir inig iir mi hainanim mi simiir ina mwo minim siir dimin hainmakuuwiyin siir hiriinankak mi owim mi ta paeya simiir piu imiirin wi saeya kimpipisu haiginuwi mi saeya wi dig rani. Nii nabieyin wi simiiram kiwaki rani, piu sima siisam. Niingaka.

¹² Mi ti dimin bibiyeyim ti wraisu biyeyin siirim sima niti mi iikamim yipiki Adi Komii siir yai imiir wakaeyokna api mi Kraisi siir yai imiir mi sibgu wakaeyokna api, yim sima wi hiriyyar nokworinukripkaii.

¹³ Mi ti siya boinkiyim simiir mhoiyan, karar wakaeki Adi Komii siir paekwosimin siir om hiranin pi kauwok boinkii, ti dimin taeminim yokwoni haiginaowid. Mi iikamim yipiki Adi Komii siir yai imiir wakaeyokna apim mi yipiki ti tariinan naowim. Mi mhoiyya sima wi maingimainga nrowi. Tiki yayim Adi Komii siir paekwosim ieya boinim yim kaimwowaingim. Mi iki omin ninomor kou hiranin simiirin wi Adi Komii siyar Kigiraoowi. Dimusi rani mi kibiya sima mriiyya sairsika mi sima wi maingimaingar nwokiyami. Dimusi rani, dimin taeminim sima tiriyim wi simakar niti. Iriig.

Paekwosim siya ha namin iikamim nuanim simiir ini ikuunaki mi simiirin Adi Komii siiram yikuanam.

¹⁴ Mi ti yayim siya boinkiyim simiir mhoiyan mi kara waua ninomorana sair kigiyin mi karar kigi inkamin Kraisananin, Yaowae Adin ninomor kouanki nitin, yio wau aiirar nidwowi. Mi pagra siya haigina inkamin inigakin si haiginiya ya hininaka. Mi kamkiuin siya nonkwowin siir iowa hapi mhanki witi. ¹⁵ Mi mhoiyya paekwosim nwirin ha swoki apninaniniyin Adi Komii siir inig hainaniya omaka hiranki mi siya kimidiniya inkamin wau aiir nidwowin siiram yani ikuuni mi siya siiram pranae pranae bi kauwok boinkikin, kira kiriir kamkiu iir haigi mipi digworaekwowim simiir dikrimkripnam. Hya bidi yimbiniya ti sasaeyim nuanim sasae wai nrowim simiir ninguguhaiyana. ¹⁶ Mi ti inkamin wau aiir nidwowin siir kamkiuin ha kinawanakiyin mi digworaekwowim nuanim ini siyar yikrimkrip swokiyim.

¹⁷ Mi ti digworaekwowim simiirin ha nikrimkrip digiyin mi paekwosim nwirin ina yapninaniniyin omaka Adi Komii siir inig hainaniya sair hiranki yio ti inkamin waua sae nidwowin siir hiriinankin siya kamkiuin io mhani hanin witiyin whira nonkwowi.

¹⁸ Mi siya ha napninaniniyin mi tiki paekwosim nwirin yipiki paeya sae kigiraoowiyan siya ina haiburgigin ta hiyya nae Adi Komii siiram haiginankin imiyyaeya sairin mi siya ini komiyyar kauwok boinkiyin, ti paekwosimin yipikin ti kamkiuin mhani hanin witiyin siir nonkwowin siir in siiram. Siya hinina kauwok boinkikin, kira kiriir kamkiuin yomki mi uridim wain iirim simiir dikrimkripki yipiki nu hir whakim. Dimusi rani, sima bidi higyim. ¹⁹ Mi mhoiyya paekwosimin kamkiu iir nonkwowin siya siir kamkiuin ha yomiwakiigiyin mi siya sasaeyim wai nrowim ina yikrimkripkiyim. Mi siya simiirin ha haiyin mi ina yitnoudnankaigiyim siya iya sair hiriir pi nikwobrombropkiyim hii aiiram, hii aeya nitam. Mi taka siya iya ya hindara boiniyioka ya io Adi Komii siya nwo aeya iikamim nuanim simiir nonkwobumbuninkinam. ²⁰ Mi sima ti sasaeyim kimidiniya iya om komii siir yaba nrowa sair hir ikwobrombrop mi simiir hiyya ta iya sair no hiranki nakiinaniniya ha niyopinaiiniya 320 kilomita hinina yunanainam ini inkam mwodigimwodigar yaki owowin. Iriig

15

Paekwosim iriyyar nwisio dimin biyie iriyyar whiso ini sima nonkwowim

¹ Mi ti dimin taeminim mi nhie aka kara kigim simiir mhoiyan karar kigi diminin nanaakak nrowiyin Adi Komii krimiir Wanin siir om hir nrowi. Mi karar mi kigi ninomor kouan paekwosim iriyyar nwisio mapai mapai biyie iriyyar kwiso yipiki iikam imiir nonkwobumbuninkini simiir nonkwowi. Mi ti dimin biyeyim nua hiriir namkii mi iikam imiir nipimpari mi mhoiyya Adi Komii siir ioa wi haningin digii. Mi ti dimin bibiyeyim yim wa digiguski.

² Mi mhoiyya kara kigi diminin whii komii solwaranananin mi ti diminin ini opnainan ywowin paeya ini siir hirar niugaiya. Mi kara whii komii solwara sair kigiyin mi kara iikamim wraisu biyie saika nrowim simiir warar yinkan kigi mi diminin siir hiriinan sima niibir ikin mi siir diminin hainmamakuuwi ikin, sima yayi simaka niniigim mi simiirin iikam ima hanurur haiginu. Dimusi rani, sima simiir inig imiir bi hainankim. Sima ini whii komiyya solwara nikuwiya ini sair nonkwowim mi gitam sima haiyikwowim yim Adi Komii siya hauugikim. ³ Mi sima ti gitam Adi Komii siya hauugiyim simiir nonkwowim mi sima kimidiniya mwaiya Adi Komii siir miyan inkamin Moses nikuwiyan siya wankiya bidi bidiniya sair waokim mi sima inkamin sibsibananin siir mwai aiir warar mi wao. Sima ti hinina waokim,

Adi Komi krimiir inkam komiiyin kirie whiekakim ini kinakinar nonkwo digim mi dimin taeminim kira tiriyim yim wadiekinairgim. Iikam krimiirin ini kirar Kigirkakin. Mi digworaekwowim bidi bidinanim mi tariinan nwo ikim mi mhoiiyan ikim yim ini iriipi hiriinan kirar mi kigirkakim, dimin taeminim kira tirim yim wadie kinairgim kirarin kaimwokikaimwowaigim.

⁴ Kiriir inigin wi nhinga hainani? Iikam whiekakim wi kiriir inig iirarar hainani sima wi kiriir inig iir hainani krimiir Biyan Inkam Komii nwiuruwan. Mi sima wi ha boini, kirie komiigakin ini kirar ywowskiyiyin. Dimusi rani, inkam nwiuruan wadieki wadie nwowin ini kinakinar ywowskiyiyin. Mi ta hiriinan sairsika sima wi dimin taemin kibiym wi simiir asi kigi.

⁵ Mi sima waowa saiiir mhoiiyan mi karar kigi omaka Adi Komii siir inig hainaniya Adi Komii siir om hirana hindara haiwaonisugii. Mi kara maeyauwa Adi Komii siya nidwokaiiya ini saiiir kigiya. ⁶ Mi ti paekwosim iriiyar nwisio dimin biyie iriiyar whiso sim nonkwowim yim ta omaka Adi Komii siir inig hainaniya saiiir hirankar yapninani. Mi yuisim sima niyim whisinankinairgim mi sima ini hindara kigninyam. Mi piuwopim sima kikogim gol piuwopkinairgim. ⁷ Mi sima ha napnaniniyim mi ti dimin whiiyim kwoin minakim mi ha niyae diriraerariyim simiir nwiir ieya hauugi twowim irira ti paekwosim iriiyar nwisio imiir. Adi Komiiyin yipikin hiriirar nwoyokiyoikaeyamiyin siya ini iowar niki okripkaiyin. Mi ta siir iowa ha ninkpitkiya mi ini op yimbiiyama ti two iriiyar iso simiir yainau hir mi ti two iriia iso ini mirkimirkar yinkinkiyim. ⁸ Mi Adi Komii siir kirieya saiiir paowiiya mi siir dimin miyik miyikim paenan niyaeiyim ini ta omaka Adi Komii krimiir Wanin siir inig hainaniya ini saiiir yiniyokiigya. Mi inkam nwiirki ta omaka Adi Komii siir inig hainaniya wi saiiir niki apninopkainam tani mi wi ti dimin biyie iriiyar whiso paekwosim iriiyar nwis ima nonkwowim wi simar digii. Irii.

16

Mi paekwosimim ti dimin biyeyim ha haiyim two hirankin mi simiirin ina yitkiigiyim nua tiriir

¹ Mi mhoiia karar wakaeki yai kwira omaka Adi Komii siir inig hainaniya saiiir hiranki kauwok boinkii ti paekwosim iriiyar nwisio simiiram. Kima wari two iriiyar iso Adi Komii siir io aeya nwokaaiyim simiir haigi mi simiirin nua hiriir ditkiigi.

² Mi biigi biyan paekwosimim siir twowa ha haiya mi siya saiiirin ina yami inaokiigiya nua hiriir mi ti iikamim yipiki ti wraisu biyeyin siir inig iir hainaniyim mi diminin sima niibir ikin siir hiriinan mi diminin ti wraisu siirin hainmakiuwiyin siir hiriinankak nwowim simiir piium mi ti diminin wi yhiyopnan simiir piu imiir nauni aogrigrinii. Mi sima wi kimbipisu prasae kin tani mi wi paowaiyar nasae pisnami.

³ Mi karar swoki kigi paekwosim nwisakan ti dimin biyeyin siir twonau nwokaaiyin pi naokiigii mi siirin whii komiia solwara nikiuwiya hiriir yami aomaigi. Mi opa ini nhieaigar yikpitmaigiyi mi dimin taeminim saiiir nwomaiyim yim ina yaokaokiyim.

⁴ Mi karar swoki kigi paekwosim nwoimakan ti dimin biyeyin siir twonau nwomaiyim pi hahi mi siya ina yami aomaigiyim yab komii komiiyim mi ieno enowim simiir mi sima ini nhieki yikpitmaigiyim. ⁵ Mi karar swoki wakaeki paekwosimim yipikin ti opim simiir kigirraowiyin pi boinkii, Adi Komii, kinakinairgin wadieyin. Mi ti diminim kira tirkiyim op aiiir tirbugiyin yo min niisiimaugim kira wadiekiwadieyar sibgu hidikin mi ta hiriinan nonkwobumbuninkina ti iikam hiriinanim simiir asi nonkwobumbuninkinim. ⁶ Kira wadiekin. Dimusi rani, biya tiki iikamim sima Adi Komii siir iikamim mi kiriir profet inkam ikim simiir nisomsom aokaokim mi simiir nhieya ina yaokiinainama. Mi ta hiriinan sairsika kira op aiiirin nhieki nikpitmaigiyam asi tirkin sima kwiaeyam. Mi ti dimin biyeyim simiir yamdi swoki igonam. ⁷ Mi karar mi wakaeki inkamin haiya nae Adi Komii siiram haigin inkin imiiaeyia saiiir kingiin nokwowin pi kauwok boinkii, ihi, Biyan Inkam Komiiyin Adi Komiiyin kirie komiigakin dimin taeminim kira tirkiyim, simiiram, simiir nonkwobumbuninkinam mi simiir yamdi swoki igonam yim ini ywokiyim.

⁸ Mi karar mi kigi paekwosim nwiiyakain dimin biyeyin siir twonau nwokaiyin pi naokiigi mi yo ini bie iirar yauni aokiniuwim mi iikamim simiir piium ini ti bieyin siya whwokiya ini saeyar whwogrimgirigiyim. ⁹ Mi ta yhiyopnana simiir niugrigrigiyi mi sima Adi Komii saikar yinougwo ti dimin hiriinanin simiir tirbugiyin siirsi. Dimusi rani, ti diminin ti iikam imiir tirin yo Adi Komii siyar kigirkakin. Mi sima ti dimin biyie hiriinanin simiirin digiumii bi haimriyugigim mi Adi Komii siir yai aiiir bi wakaeyokna apkim mi siir inig iir bi mi hainankim. Niingaka. Sima ini simiir kwoin biyie iirar napkripkaiyim.

¹⁰ Mi karar swoki kigi paekwosim iriiyarakain ti dimin biyeyin siir twonau nwokaiyin pi naokiigii mi ti diminin ini ta ipiia ti wraisu biyie ieya nidwokaiiya ini saiiirar yauni

akainiya mi iya ha nita ini ti nuim ti iikamim sima nwowim siya kigirkakiyim ini simiira yimuiuguskiya. Mi iikamim ini simiir kwiriyae imiirar kaupikrimkripnamim. Dimusi rani, simiir piuim pi kimpipisugim. ¹¹ Mi sima Adi Komiiyin ninomor kou nwowin siir asi ninougwokin. Dimusi rani, ti simiirsika. Mi sima dimin biyeyim sima tirim simiirin digiumii bi haimriiyugim. Mi sima ini simiir kwoin imiirar napkripkaiyim.

¹² Mi karar mi kigi paekwosim iriayar nwirakain dimin biyeyin siir twonau nwokaiyin pi naokiigii. Mi ti dimin biyeyin ha naokiigiyin ini ie Yufretis siirar yauni aomaiyiun mi ti ieyin ina sinkai uguskiyin mi siya ha ninkpitkiyin mi ini inkam komii komiiyim nuanim simiir siyuar yasae owiuguskiyin inkam komiiyim maeyauwa biek nitiya hiranim simiir siyiu nwowam, sima nitam. ¹³ Mi karar kigi ti uridyiu biyie nwoimim owak nimbiamim. Mi ti owakim ka siir yai hiranki nitkim mi wraisu biyie ikin mi ti wraisu biyeyin ha dapiyin profet niksise. ¹⁴ Yim ti urid yiu biyeyim yim Setan siir isid ieya, yipiki ti dimin kirie komii komiiyim simiir tiriyim. Mi ti uridyiu biyie nwoimim ha namim iikam imiirar yipiki iikamim hinda tindanim ti nu iirar nwoirkakim simar kigirkakim simiirar simiir kwoin imiir kiyaiyam mi sima iripa haingiriyiu onaniyam yaii Adi Komii saika niniiyam iya yipiki Adi Komii siya nwowana kirie komiigak mi simiirin siya nimbini yaii saika ninkikin iniiyam.

¹⁵ Kara Jisiskin, karaigin ti kiriir boinkiyin. Kara wa nitsauwi, kira ninokninkin tani iya kara nitana kara wi hiyan inkamim si hinin niti. Mi yipiki sibgu nokworinukripkaii mi dimin taeminim mhoiia nitanim simiirar nwokwokini sima wi maigimaigra nwowi. Mi sima wi ti diminim nimbiamim wi simiirsi nidid rani, inkamim yiuis karamae nwowiyin mi parura ha napaniniiyin siir hiriinan.

¹⁶ Mi ti uridyiu biyie nwoimim ti inkam komii komiiyim simiirin ha nikiuuna digim mi sima maeyau kwiruwara ywomimir ta maeyauwa ha dapika Hibrumi yaigina Amagedon.

¹⁷ Mi ta maeyau kwiruwara iripa sima nangiriyiu owouwa sair mhoiyan karar kigi, paekwosim iriayar nwisakain dimin biyeyin siir twonau nwomaiyin pi naokiigii mi yim ti diminim ha naokiigiyim yim ini opuda sair yainau yamkiyim. Mi mhoiia inkamim, omaka Adi Komii siir inig hainaniya ipiia Biyan Inkam Komii siya nidwokaiia sair kingiin nokwowin siya ini komiirar kauwok boinkiyin, ini wakaeyim, ini digi dig ywokiya. ¹⁸ Mi karar kigi sinana sinankiya mi hinda tindan ini warar yuyayokiigiyin mi diya ha tiokiya mi nuin pranae pranae bi kiisiskikin. Biya ninin hiriinan bi nitkin. Niingaka. Tiki ninin yio ini iki ninim biya nitim ini simiir haiburim. ¹⁹ Mi nuin komiigikomii ha kiisiskiyin mi om komii Babilonin haimii haimiiyim whoima yinikibimbürgi mi om komii komiiyim iki hinda tindanim yim ini biyeyar ywokiya. Adi Komii siya ti dimin bibiyeyim om komii Babilon hiran iikamim sima tirim simiirin bi naingwo owouugin mi iowa siya nwowa ini opa mobin op kwiyaeiyin hiranki naokiinaiiniya ini sair hiriinan ywowa mi ti siir kwoinbudin siir iowa ha naokiinonkwokwoswokiya ini ti om komiiyin siirar yauni aokiniiyin. ²⁰ Mi nuin komiigi komii ha kiisiskiyin mi mhu whiekakim mi mhuugribisimim whi komii solwara sair nidwodwomaiyim yim ini whi komii solwara sair hirankar kigugugiyim. ²¹ Mi mhoiia karar kigi ais komii komiiyim pi nikiiginainiini siyanan. Mi ti aisim nikiiginainiiniyim ninomor kouankin simiir hikim 50 kilokim mi iikamim nuanim hinda tinda nwowim yim ina tioidwomaiigiyim. Mi iikamim kimidiniya Adi Komii siir yigbumbu. Dimusi rani, ti aisim simiir nauuni itniyim yim miyik rani. Iriig.

17

Hii nanaei wig komiia saeya hik prasae prasae bi haiga

¹ Mi mhoiyan ti paekwosim iriayar nwisoi yipiki dimin biyeyim simiir twonau nwokaiyim simiir naokiigiyim simiir nwinin ha nitin kariiram mi siya ini boini, kira mi kara wi krirar nami mi kara kiriirin wi dimin biyeyin Adi Komii krimiir Wanin siya tiri wig biyeyia hii nanaeiya sair kara wi kiriir nusiimauui saeya ti om komiiyin yab komii komiiyim simiir kingiin miriyyin ya sair nikrigin. ² Mi inkam komii komii whiekakim yipiki iikamim hinda tinda nwowim simiir kigirkakiyim yim sima saika iripa piu bidi ywowim. Mi iikamim hinda tinda nwowim ti nu iirar, simiirin saeya tirkim ti hiriinan siyiuin saeya tirin siir trim. Mi iinok iinokin simiir kwoinim saeyar kiyagim.

³ Mi siya kariir kwoinbudin siirin ha haiyin mi krira ina yamwo mi krira niimau boskwokiboskwoin inkamki nwo karamae nwowin siir hiriir yimbiyam. Mi karar kigi wig ira wraisu komii irin yipikin paridnan nwowin siir idwo hir nidwowi. Inig kasa rani, siir piu aiar nwowim mi ti inigim yim Adi Komii siir nigbumbu dap ima. Mi mwoim siir nwowim yim iriayar whisko. Mi honim siir mwo imiir nwowim iuugim. ⁴ Mi yiuisa ta wig aeya niya ya wirnan paridnan bidi wokiowomwita. Mi dimin kibi kibiyim saeya puaiyim mikin minim mi rin minim yim golni arar nokwokwokim. Mi mobin sair ina

aeya nonkwowin yio golni nonkwokwokin yio kam imiir kiyaiyankin dimin biyie sima tiram. Mi ti dimin biyeyim io Adi Komii siya nwowam tiriyyim mi ti dimin biyeyim saeya tirim kam aka hii saeya nanaeyim mi ti dimin hariinanam yim ini opni hanin saiiir mob iir nwomaiyim. ⁵ Mi kara kigiyin inigin saiiir mwo hir nwowin yio hinina boinkin, taka wiga ya om komii Babilon siir nikriga. Saeya wigim hii nanaeyim simiir apuga. Mi saeya iki iikamim hinda tindanim yipiki dimin bibiyie whiekakim simiir tiriyyim simiir apuga. ⁶ Mi karar mi kigi saeya op biyie bidi mi kwiyaeya. Saeya dimusi bi whaowaeka, saeya wigkamim yipikim Adi Komii siir yai imiiram naingwo tibmii kinim mi Jisis Kraisi siya simiirin hinina nanaakninkiihaiginuim sima simiir wakaeyokna apikim mi saeya simiir nhie imiir kwiyaekim. Mi simiirin ini saeyar yisomsom aokaokiyim mi ti hariinan sairsika saeya simiir nhie imiir asi kwiyaekim. Mi kara saiiirin ti hariinan kigin saeya ti hariinan tira mi kara ini hindara yanaakiyin. ⁷ Mi ti paekwosimin ina swoki boinkiyin kariir, kira ta wiga saiiir saiiira dimusi naingwokwonanaei. Saaiirin wi kara boinmauwu kiiirin mi wi kara nanaakninkiihaiginuwi hinin saeya yipika mi ti wraisu biyeyin yipikin mwowim iriyyar whisa nwowin mi honim iuura mi owin ta wig aeya nidwowin siirin iriipi hariinan. ⁸ Mi ti wraisu biyeyin biyya kira kigin irkak niki owin nu tir mi tariinanin siya bidi yaonamin. Mi siya wi sipi niti ti ieyin mwis karamaeyin siir hirankin mi siya nami mi siirin wi Adi Komii siya nonkwobumbuninkinkii. Mi iikamim nuanim yipiki simiir inigin siir yokwo aiir haigin karamae nwowim biyya siya nu ninomor sowiir nonkwokwowa, sima siir kigi sima wi hindara nanaaki. Sima siir kigi mi sima wi pi nanaaei. Dimusi rani, tiki wraisu biyeyin nu tirin kwiuruwar nwonamkin mi tariinanin siya nwo rani. Mhoiyya siya swoki insiin idwowi mi siya omwaiyar swoki waiyaei mi sima siirin wi haini kigi.

⁹ Mi iikamim sibgu ninomokninkiniyim kima ti dimin hariinanin simiirin sibgu daingwo omok. Mi ti mwo iriyyar whiso yim om komii komii iriyyar whiso yipiki iikam ima miriyyim mhiu iriyyar whiso sim, yim sima. Mi ta wiga ti wraisuin siir idwo nidwowa ya min nikriga ti om komiiyin ti wraisu ieya nwowin siir. ¹⁰ Mi mwo iriyyar whiso yim inkam komii komiiyin iikam imiir kigirkakiyim yim sima. Mi ti inkam komii komiiyin simiir kam iriyyarim bidi yaonamin. Nwirin ti siyairgin ti tariinanar nwowin mi nwirin yio iikam imiir niki kigirao rani, yio ina niki owin. Mhoiyya siya nwowi mi siya wi ii priei kigirao rani. ¹¹ Mi wraisu biyeyin yipiki biyya nu tir niki owin mi siya ii priei bi nwokin, siya iriyyar nwoimakan iki inkam komii iriyyar nwoiir nwirin. Simairgin iikamim nuanim simiir kigirkakiyim. Mhoiyya siya nami, wi siya tirbuwi.

¹² Mi hon iuurim kira kigim yim ti inkam komii komii iuurim yi simiir nikrigim. Sima inkam komii komii bi niki okim mi mhoiyya sima wi inigak simbi nwowi ti wraisu biyeyin saikan mi sima iikamim nuanim simiirin wi ii prie kigirao rani. ¹³ Mi ti inkam komii komii iuurim sima wi kwoin whiruwar nwokii mi sima simiir kirieya wi wraisu biyeyin wi siir asi hauugii mi simiir igsopa wi siya nokwokairinanaowidi simiir dimin taemin imiir kigirkakim. ¹⁴ Mi ti inkam iuurim mi inkamim sibsibnan ikin sima wi simbi nanii yaii mi siya mi iikamim yipiki simiir kwoinim siya kiyaiyim mi siya nikiunam mi sima ha naingwo tibmii kinim, ti inkam biyie iirrim wi sima nonkwoninwomwairninkini. Simiirin sima wi dimuni nonkwoninwomwairninkini tani, Adi Komii siir kirieya siyar hauugika mi sayairga inkam komiiyin iki iikamim hinda tindanim mi yipiki iki iikam nhirim sim kigiraoiyya.

¹⁵ Mi ti paekwosimin kariirin hariyyar kintirinu boinkripkai, ieyim kira kigim wiga hii nanaeya saeya nidwowa maeyauwa saiiir kingiin nwowim yim tiriiginim yim min nikrigim iikam whiekakim maeyau maeyauwanim mi iikamim yipiki yaiginpai yaiginpai boiniyim yi simiir nikrigim. ¹⁶ Mi hon iuurim kira kigim mi wraisu biyie ikin, yim ioa ta wiga hii nanaeya iikamim simiir kwoin imiir kiyaiyya yim io saiiir nwokin. Mi sima niti, iki saiiir dimin miyyik miyyikim wi sima nini iskin priigin iuwi mi saeya wi wiga piu parura nwokiiya wi saiiir hariinan nwokii. Mi mhoiyya sima saiiirin wa nisomaowi mi saiiir kipim wi sima naenami. Mi mhoiyya iki dimin taeminim nwokiyim simiirin wi sima nikomnamgin swokii. ¹⁷ Sima wi ti hinina tiri. Dimusi rani, simiir kwoinim wi Adi Komii krimiir Wanin siya kiyaii mi sima wi diminkidiminin Adi Komii siya boinin wi siirgisiir asi tiri. Mi sima wi siir kwoin iirrarar napi mi sima wi kwoin whiruwar nwokii mi wa kiwakii wraisu biyie iiram siya kigirkakim simiirin mi wi yaiyim biyya Adi Komii siya boinkiyim wi simar nimbiamkaki.

¹⁸ Mi ta wiga kira kiga ya min nikriga om komiiyin yipiki iki inkam komii komiiyin nuanim sima kigiraoiyyim simiir kigiraoiyyin ya siir nikriga. Iriig.

¹ Mhoiiyan kara kigi paekwosim nwirin Adi Komii krimiir Wanin siir omanin pi niti. Adi Komii siya bidi hauugiyin siirin kirie komii mi siya hapi bieki namisi whwoyakikin mi nu whirkakin ini warar whwoyakiyin. ² Mi siya ha nitin ini komiiyar kauwok boinkiyin, saeya tariinanin bidi yikiigiya om komii Babilonki biyie si nwokiya siir hiriinan. Saeya bidi yaonama mi tariinanin uridyiu biyieyin mi uridyiu bibiyie ikim, Setani isidin siirim mi ipiyin bibiyie ikim yim ini saiir hir nwokaiyim. ³ Tiki digworaekwowim ina yimbimbiiyamim. Dimusi rani, iikamim omom omomanim uridyiu biyie siir inig iir hainanim mi yim tiriiginim yim hii saika bidi yanaeyim mi saiir op biyie aiir kwiaekim. Yim ti inkam komiiyim komii iki omom omomim sim kigirkakiyim ti nu iirar nwowirkakiyim yim iriipi hiriinan sima saika iripa piu bidi ywowim. Mi iikamim omom omomanim yipiki digworaekwowim sim haiginim umir simiir haiyim mi sima ini umir simiirsiyar mi haiyim. Dimusi rani, saeya minam naingwoka ti digworaekwo whiekakim umir simiirsi haiyim. Dimusi rani, saeya minam naingwoka saeya digworaekwo whiekakak nwowi mi saeya wi wadie nwoki sibgu owim mi wi saiir kwoin iirarar nwoki apim.

⁴ Mi karar mi wakaeki inkam nwirin Adi Komii siir om hiranin siir yaiya pi boinki, siya ti hinina boinkikim,

iikamim yipiki kariirim kima ta wiga yipika biyie nwowa saiir haiburgig mi siyiu biyie saika kipi tir. Mi kara pi boriisopi kima saika nankin onkwobumbuninkinim mi mapai mapai saika haiyim. ⁵ Saiirin wi kara nonkwobumbuninkini. Dimusi rani, ti dimin biyieyin saeya tirim simiirsika

mi dimin biyieyin saeya tirim yim ini mhu komiinan huungiyim.

Mi Adi Komii siya saiir dimin biyieyin simiirin wi naingwo owouu rani. ⁶ Kima ti dimin biyieyin saiirin wi yamdiyar swoki tir ti saeya niki tirim iikam nhirim simiir, simiir hiriinan.

Mi dimin biyie whirin saeya tirin kima wi saiirar ti swoki tir. Mi biya saeya hauu kwiaeyim kimiirin op biyieyin kwiae whaowhaeyim irira irira

mi tariinanin kima saiirin op biyieyin kwiae whaowhaeyim isisa hauu kwiae haiginu.

⁷ Biya saiir inigin komiiyar nwokin mi saeya saiir kwoin iirar napkin mi saeya wadieyar sibgu oka.

Mi tariinanin kima saiirin dimin biyie tir mi wi saiir piu aeyar nwoki kimpipisugiyim

siyiuin saeya tirin saiir kwoin iirar saeyar napin mi biya saeya sibgu owin siir hiriinan.

Dimusi rani, biya saeya hinina boinka, kara ti tir nidwowa ini wiga inig komiigaka iikam imiir kigirkakiya ini saiir hiriinan ywowa. Kara iki wigim simiir kamim naonamim simiir hiriinan tani mi kara wi maigimairga nwo karam nwo rani, dimin taeminamin. Niingaka!

⁸ Mi ti dimin biyieyin saiirin wi ii kwira nipimpari saeya wi maki nii mi saeya wi pi naowi mi saeya wi mhiigi naowi mi kamim saiir piuis biyieya wi paenau kabitkaigii.

Mi ti dimin biyieyin om komii Babilon siirin wi sima nonkwoninwoimwaininkini. Dimusi rani, Adi Komiiyin yipikin Biyan Inkam Komiiyin yipiki wi iikamim hapairanim simiir hidi siya kirie komiigakin.

⁹ Mhoiiyan ti inkam komii komiiyim iikamim hinda tindanim simiir kigiraowiyim, sima hii saika bidiya yanaeyim mi digworaekwo miyik miyikim saika bidiya yinidnokwokwo haiyim. Sima wi paowiiya saiir piu aiir nowiiya wi saiir kigi. Biya sima mi saeya sima saiir kwoin imiirar napkin mi sima wadieyar mi sibgu okim mi tariinanin sima saiir kigi mi sima wi maigimairga nwo rani mi sima wi saiirsi noui. ¹⁰ Sima wi aru hirar nokwokaowi. Dimusi rani, sima ta pae biyieya saiir niua wi saiirsi nididi. Mi sima wi ti hinina nouuboboni, ayo! ayo! Tiki dimin biyie hininim om komii Babilon siir tirkiyin yim miyikanan tani. Biya kira inig komiigakar niki okin mi biri kimiminkikin kiriir iikam imiirin Adi Komii siya bidi bugiyim dimin biyieyin kima tirbuwim simiirsi.

¹¹ Mi iikamim omom omomanim yipikim simiir digworaekwowim umir haiyam minim om komii Babilon hir, sima simiirin ha kigi bidi tirbugiyim. Mi sima wi simiirsi noui. Dimusi rani, simiir iikamim wi ti simiir digworaekwo imiir sain tani. Yim bidi bugiyim.

¹² Mi ti iyim saeya wi gol silva mi siiya kibi kibiyim yipiki iikamkim sim sainiyim umir komii komii mi makinan siyawis miyik miyikni nonkwokwowim mi yuis whisinin kibi aka mi yuis pariidan paipai ikim mi yuisim hindara kigninyaei ikim mi paridan prainan wokiirmtio ikim, wi simiir saini. Mi paeyim piuii miyik whakiyim dimin taeminim wraisuin elepen dapiyin siir nasim simiir nonkwokwo ikim mi paeyin umir komii mi sainiyin si mi onkwokwo ikim mi ayini mi onkwokwo ikim mi brasni mi onkwokwo ikim. Mi siiyam wadie sibgu kigiyim hindara haingitropkai ikim. ¹³ Mi sima paeyin sinamon dapiyin siir is aiir bidi mi haiyim mi mairakwo namsuopaiyim piuii miyik whaki ikim mi dimin taeminim nae idwo sima haiginkiiyim ha dapiyin spais mi wain op aka mi praua mi

wit mi bulmakau, sibsib, hos mi dimina kanana trela nikiuwiyim mi inkam kiingikin ikim mi wigim whisarii mi mirii ikim. Mi ti dimin taemin hariinanim simiirin bi swoki saingikim. ¹⁴ Mi kamim hiran digworaekwowim umir haiiyim sim miriyyim sima sailir boinki, biya kira kopaksimar nwowa, kira wig irpakiyin bimbuiwi bi nwoka mi kira dimin taemin kasakasm bi naingwoka mi tariinanin kira ini waibiyie yamwo iua. Mi dimin miyyik miyyikim iikamkim sima sainiyim umirni mi dimin kibi kibiyim kira piuaimwamwanim yim bidi digiyim. Yim wi kiriram swoki hainani rani, kira swoki haiyam niingaka. ¹⁵ Mi ti kamim simiir digworaekwowim umir haiiyim yim wi aru hirar nidid okwokaowi tiriiginim ti sailir nipimparim wi simiir pi nipimparisi mi sima wi sairsi noui. ¹⁶ Sima wi ti hinina nouuboboini, aiyo! aiyo! Ti omin Babilon nikiuwiyin biya siya bimbuiwi bi nwokin siya ta wiga yipiki yuis whisinin niya mi yuisa pariidnanim hindara wokiwomwitim sim niya sailir hariinan nwokin. Piuai miyyik miyyikim golni nonkwokwowim mi siya kibi kibi ikim mi mikinim umir komii saini ikim yim kinakinar piuinakim. ¹⁷ Mi tariinanin tiki digworaekwo kibi kibiyim biri konkwokikim, yim ina tirbu iuguskijim. Mi kamim yipikim siyaii kigiraowiyim mi kamim simiir mirii ikim mi iikamim yipiki siyaii imiir ninidwodwowyim, yipiki digworaekwowim sim haiiyim whii komii solwara hir umir haiyam mi iikamkim sim sainam, sima ini hapi aru hirar yokwokaokiyim om Babilon siirin. ¹⁸ Mi sima hapi aru hirar nokwo kaokiyim om Babilon siir niunanim mi sima ini komiyyar kauwokiyim, om whirkin ti siir hariinan wadie bi nwokin biyan mi ha nityokiyokiyim mi tariinanar yadigniyyin. Niingaka. ¹⁹ Mi sima sin ha masim mi ina youuboboinim, krima ti om komiyyin siirsi nouumwamwani. Dimusi rani, kamim hinda tندانim yipiki siyaii tiriir nikropkiyim mi sima umir prasae bi haigim digworaekwowim sima haiginaniyim tiriir simiirsiiyin. Mi tariinanin biri kimimankikin ti om kibiyin bidi tioidwomaigiyin.

²⁰ Mi wim kima iikamim yipiki Adi Komii siir om hir nwowim wim kima ini maigimaigargar nwowim. Mi wim kima iikamim yipiki Adi Komii siya nambinim siir mi aiir miriyyim mi wim kima ti profet kamim yipiki Adi Komii siir yai imiir boinimauum mi wim kima iikamim yipiki Adi Komii siir yai imiir sibgu wakaeyokna apim, wim kima maigimaigargar dwoki. Adi Komii siya om Babilon siirin dimin biyie bidi tirin, siya sailir yamdi tirkin, dimin biyeyim biya saeya tirim simiir yamdi.

²¹ Mi mhoiyan karar kigi paekwosim komiigi komiyyin siya siya komiyyin nhirkaknanin siir haii mi ti siyan ini aeyowienan ywowin mi siirin kimidiniya whii komii solwara sailir whii idopwonyaki idopwonyia hiriir ha nami kabitmaigiyin mi siya ina boinkiyin, ti siyan kara kabitmaigiyin whii komii solwara whii idopwonyaki idopwonyia mi Adi Komii siya om komii Babilon siirin wi hariinanar mi tioidwomaii mhoiyya siya wi swoki o rani. Niingaka. ²² Iikamim yipiki gita tiowiyim mi tiriiginim yipiki mwai waowiyim mi kid masiyim mi tidiyu huni ikim, sima wi swoki it rani, ti simiir swoki tiram. Mi iikamim yipikim mi pai mi pai miriyyim yim om Babilon hir swoki o rani. Mi iikamim wi siya komiyyin twonid warbrombropiyin om komii Babilon hir nwowin wi siir yai aiir swoki wakae rani. ²³ Mi iikamim om komii Babilon hiranim wi paeya niyuaeiya wi hariinankak nwo rani. Mi iikamim wi wigkamim nonkwonaeiyim mi yaiya anaupaeni hanin ha naenamiya wi sailir swoki wakae rani. Mi iikamim yipiki simiir digworaekwowim simiir haiginim umir haiyam, simaigim inkam komii komiyyin ti nu whirkak iiranim. Mi wim kima iikamim om komii Babilonanin iki iikamim hinda tندانim simiir kwoinim kima kiyagim dimin bibiyeyim niksisaeyim kima tirim simiir.

²⁴ Om komii Babilonin yipikin iki om komii komiyyin simiir nikriyyin yio Adi Komii siya bidi tioidwomaigiyin. Dimusi rani, Adi Komii krimiir Wanin siir profet inkamim mi iikamim yipiki siir yai imiir wakaeyokna apim yim saeya nisomsom aokaokikim mi simiir nhieya ini nu iirar prinoknamim. Mi simiir nhieyem mi iikam whiekakim yipiki hinda tinda nwowim ti nu iirar simiir nhie ikim. Simiirin kam ima nisomsom aokikim. Friig.

19

¹ Mi ti dimin taeminim Adi Komii krimiir Wanin siir om hir tirkiyyim simiir mhoiyan karar wakaeki, yaiya hapi iikam ombudgi whwonanaokiyim hinina whwonanaokii Adi Komii siir om hirin, saeya pranae bi kauwokboinkika, krima Adi Komii siir inig iirarar hainanki. Krimiirin siya grabaiginugin. Siir inigin komiigi komiigin mi siya kirie komiigakin. ² Adi Komii siya iikam imiirin wi siyu miyyiki miyyik iirar hidi. Mi siya wiga hii nanaeiyia yipika kami kwoin kiyaiyya sailirin bidi hidin. Iikam whiekakim nuanim ti dimin biyeyim saeya tirim sima bidi tioidwomaigiyim. Adi Komii siya sailirin minsit tirkin, ti dimin biyeyim saeya tirim iikamim siir yai airam naingwo tibmiyyim simiir, simiir yamdi swoki tirim. Simiirin saeya bidi yisomsom aokiyim. ³ Mi mhoiyya sima ina swoki boinkiyim, krima Adi Komii siir inig iirarar hainanki. Mi om komii Babilon siir paowiiya saeya koua hariirin wi hiriyyar nowiiyokiyokianinamkripkaii. ⁴ Mi mhoiyya ti inkam komii komii kamnwis nwiyyim

yipiki inkam komiimi ipiiyim sim nidwodwokaiyim mi dimin whiiyim kwoin minkakim mi ha niyae diriraerari ikim, sima ogmwo Adi Komii siir whwonkam ida kingiinar ini waisii hiiuu yipikin siir ipii aiir nidwokaiyin. Mi sima ina boinkiyim, tiki yayiyim yim yaimwokiayimwo imairgim krma siir inigi inig iirarar hainanki.

Inkamın sibsibnanın nokwonan, siir wigwis nae komii aeya

⁵ Mi mhoiyya karar swoki wakaeki inkam nwirin Adi Komii siir ipiyya saair kingiin nokwowin pi kauwok boinkii, iikamim inig komii komiigakim mi iikamim yipiki inig karamaeyim yipiki Adi Komii siir yai imiir wakaeyokna apiyim mi siiram naingwokwonanaeyim, kima siir inig iir hainanki. Iriig. ⁶ Mi karar mi wakaeki iikam whiekakim iripa maeyau kwirruwa haingiriyu owim pi kauwok boinkii. Sima pranae pranae bi kauwok boinkikim, hapi owieki niswitnaomaiiyim mi dudua aeya ha kiniiyim mi diyaki mi tiokii aka ini hiniin ywowin. Mi sima hiniina kauwok boinki, bidi wakaekiyim, krma Adi Komii siir inig iir hainanki. Siya siyairgin kirie komiikakim mi dimin taeminim ini siyar kigirkakim. ⁷ Krma maairgimaigar dwo mi siir inig iir hainanki. Dimusi rani, inkamın sibsibnanın siir wig aiirin wi sipi nonkwonaei mi saeya saair piuiiyim bidi diriraerarim. ⁸ Mi saairin yuis whisanan kibiya io karamaeya paekwosim siya bidi hauu iyya. Mi ta yuis whisinana ya min nikriga dimin miyik miyikim iikamim Adi Komii siir siyiu iir sibgu apim sima tirim simiir nikriga.

⁹ Mi mhoiyya ti paekwosimin yipikin nokwowin siya boinki kariirin, kira ti digworaekwowim winaowid. Mi iikamim yipiki Adi Komii siya nikunam ti inkamın sibsibnanın wig nonkwonan siir nae aiiramın sima wi maairgimaiga nwowi. Mi siya kariirin ina swoki boinkiyin, tiki yayiyim Adi Komii siirgisiir yai ima. ¹⁰ Mi kara ti yayiyim siya boinkiyim kariir simiir wakaekiyin mi kara ogmwo ha waisii hunanaiinam mi kimidiniya siir inig iir hainan. Mi siya kariirin ti hiniina boinki, kira kariir inig iir kipi hainan! Adi Komii siir inig iirarar hainan. Kara Adi Komii siir mairigin kariir hiriinan mi kariir nomiiyau ikim yipiki Jisis siir yai imiir wakaeyokna apin mi siir yai imiir boinmimauuim iki iikam nhirim sim. Mi ti yayiyim Jisis siya nanaakninkiihaiginiuim yim ti dimin taeminim yipiki wi profet kamim simiir whinkinsiis haiginiuwi sima boinmimauuwam mi Jisis Kraiss siir yai imiir nanaakninkiihaiginiuunim yim sima. Iriig.

Inkamın hos whisanın si idwo nidwowin siya

¹¹ Mi mhoiyya karar kigi Adi Komii siir omin siir anowin pi haiwaokii mi hos whisanan irin yio hiar nokwowi. Mi inkamın siir idwo nidwowin siirin hiniina dapkim inkamın yipikin siir digworaekwo imiir sibgu kigriraowiyin siya. Siya wi tikinim siyiu miyik sibgu apiyim wi simiirarar tiri ti hiriinanın. ¹² Siir nhwonan hapi paeki namisi iuyakikin. Mi pagram siya haiginim yim ini inkam komii komiyyim nu kigriraowiyim sim haiginim ini simiir hiriinan ywowin. Mi siir inigin ini siir mwo iirar winin. Mi ti inigin siir inig mwoki mwowin yio sasar ninokninkin iski. Inkam nwirki siir wara swoki inokninkin tani. ¹³ Mi yuis bripriya siya niyya ya biyya nhie opa saair tibgimaiga. Sima siirin ha dapkim, Adi Komii siir yai. ¹⁴ Mi iikam whiekakim Adi Komii siir kamim yai niniyyim simiirim sima ina siir mhoiyyar sidkaekiyim mi hosim sima nidwodwowim sima niyyim yuisim whisiwhisanankinairgim mi yuisim bimbiuwi rani mi simiirin io mansim whirki bi swoki kiyiprinusrankim. ¹⁵ Mi karar kigi kamkiu bripriyin io mhanan witin siir yai hirankar nimbunanii. Mi siya iikamim hinda tindanın simiirin wi siir hampimpit aokaowi. Mi ta saair mhoiyan iikam imiirin wi siyar kigirkaki mi siya simiirin wi swoki onkwo whiigi rani mi siir igsoy aiirin wi inkam nwirki mi okwokairinanaowid rani. Siya simiir kigirkaki, wi inkamın bulmakau kigriraowiyin mi paekopin siya nonkwowiyin wi siir hiriinan kigriraowi. Mi iikam imiirin siya kigriraowi mi tiriginim yipikim Adi Komii siiram wakaeyokna ap karamae nwowim yim wi siya tioidwomaii inkamın yipikin iya wain kimaiyya saair nokwokai okwobrombropiyin wain hi aiiram siir hiriinan. Mi ya tariigina ya Adi Komii siir ioa siya nwowi siir sau omom imiir simiirin wi hiriinan nokwobrombropi. ¹⁶ Mi inigin siir yuis aiir winim mi siir paimwo mi win ikim yio ti hiniina boinkin, iikam kigirkakan inkam. Biyan inkam komii komii kigirkakan inkam.

¹⁷ Mi mhoiyya karar kigi paekwosim nwirin bieyin siir bopwonau hiar nokwokaii mi siya ipiyyim kougikou siiniyim simiiram yikaugi mi siya simiiramın pranae pranae bi kauwok boinkikin, kima ti ipiyyim kima wit mi ti naeyim Adi Komii siya diriraerarim simiirin iripar wini haingiriyu idwo aeni. ¹⁸ Kima wi iikam whiekakim simiir kip imiir naei, kima iikam whiekakim nu kigriraowiyim mi kamim yai niniyyim simiir bi nwo ikim mi kamim yai niniyyim kirie komii komiikakim mi hos ikim mi kamim simiir idwo nidwo ikim. Mi iikam whiekakim yipiki mi umiram mirii ikim mi iikamim yipiki hinda whisarii mi priimiriyyim mi iikamim inigak ikim mi iikamim inig karamae ikim, simiir kipim wi kima naei.

¹⁹ Mi mhoiyya karar swoki kigi wraisu biyeyin mi inkam komii komiiyim ti nu iilar nwowirkakiyim mi kamim simiir kamim yaii niniyim simiir kigriraowi ikim sima iripa maeyau kwiruwar haingiriyu idwowi. Sima inkamin hos whisinin si idwo nidwowin mi kamim yaii nini ikim yaii simaka nini. ²⁰ Mi ta sima niniya sair mhoiyan tiki inkamin yipikin hos whisinin si idwo nidwowin mi siir kamim yaii nini ikim ti wraisu biyeyin mi profet nksisae ikin yipiki biya diminin kirie komii komii tirim wraisu biyie siir whwonkam ida iikamim simiir nksisaeiam hiriinan sairsi haiyim mi sima wi ti diminin hainmakiuin, simiirin sima bidi yonkwowim. Wi siir inig iir nwoke hainanim sima sowerin ha haiyo mi ina yami itmaigiyo whiyya paekaka siya paekakin si nwowa sair. ²¹ Mi mhoiyya ti inkamin hos whisinin si idwo nidwowin. Mi kamkiuwim siir yai hiranki nimbunaniniyin ti iikamim dimin biyie biyekakim yipiki ti wraisu biyeyin siirim, ini siya hampimpit aokao digiyim. Mi siya simiirin ha hampimpit aokao digiyim mi ti ipiyinim ha nitim mi simiir kipim sima ini aeni mi simiir mhiyim ini hindara yitipiyimpikiyim. Iriig.

20

Setan siya ienau hirin biewiiyim 1,000na nwokaii

¹ Mi mhoiyya karar kigi paekwosim nwirin Adi Komi krimiir Wanin siir om hiranki niti siya tidiiyin whira nonkwowi mi senin whira mi onkwowi. Tiki tidiiyin yio ti ieyin mwis karamaeyin yio siirgin. ² Mi siya ha nitin kimidiniya ti kain yipiki bidi bidiniya mipug niki owin siir igsoy aair ini okwokairinaki. Mi siirin Adi Komii siir paekwosim ieya yonkwo mi ti uridyiu biyeyin bi nwowiyin Setan nikiuwiyin, ti inkam biyeyin yipiki biya Adi Komii siir whwonkam ida nokwowin mi yai yakakiigi saika ninkiyin. Mi paekwosim siya siirin ha haiyin mi ina ikwowaigiin mi siirin kimidiniya senin aini nonkwowowin saika yinkin kogrinugi hiriyyar nwoyokiokaeyamim biewiiyim parig 1,000. ³ Mi siirin paekwosim siya kabitkaigi tiki ieyin mwis karamaeyin siir mi siya ti ieyin siir anowin ina haingikougiyin. Mhoiyya siya ie iir haiburgigi mi siya ha nami hinda tinda mi siya wi il prier nwo rani.

⁴ Mi mhoiyya karar mi kigi ipiiyim inkam komii komiiniyim. Mi karar kigi iikamim simiir niniidwodwokaii. Mi kara simiir kigiyin mi kara kamim mwo imiirara kaigrimkrip aokaowim simiir kwonbud imiirin warar mi kigi. Dimusi rani, sima wraisu biyeyin siir inig iir bi hainankim. Mi diminin sima niibirin ti wraisu biyeyin siir whwonkamnan sima siir inig iir bi mi hainankim mi yipiki siir ti diminin siir hainmakiu karamae nwowim simiir ina mwo imiir. Mi simiirin Adi Komii siya hidninsiin idwokim. Mi sima mi Krai siya sima iikam imiirin biewiiyim 1,000na kigriraowi. ⁵ Mi iikamim Adi Komii siir wakaeyokna ap karamae nwowiyim sima naowi, sima wi swoki insiin idwo rani, omwai swoki waiyamim taka il aairin. Mi ti 1,000 biewiiyim digiyanim simiir mhoiyan sima wi omwai haniingim swoki waiyaei. Tariigina ya Adi Komii siya hidninsiin idwowaana iikamim yipiki biya naokaowim simiir hidninsiin idwowaana bigibi ya saeya. ⁶ Mi iikamim yipiki bigibi Adi Komii siya hidninsiin idwovi omwaiwaiyam yim ti iikamim dimin whirki kimbua karamae nwowim yim sima mi simiir kwonim dimin whirki bi kimbugim. Sima wi maingimairga nwowi. Dimusi rani, sima wi swoki ao rani mi wi omin paeniyin siir nam tani. Sima ini pris inkamim simiir hiriinan ywowim yipiki dimin taemin Adi Komii siya mi Krai siya sowerin ninkin imiyyaeyim simiir hiriinan mi sima mi Krai siya sima iikam imiirin biewiiyim wi 1,000na kigriraowi. Iriig.

Setan siirin Adi Komii siya nonkwobumbuninkini mi siya siirin wi paeya kabitkaigi

⁷ Mi ti 1,000 biewiiyim sima digii mi Adi Komii siir paekwosimim ti ieyin mwis karamaeyin siir anowin wi haniingim haiwaokii mi Setan siirin ti ieyin senin siir hiranka nonkwo iuguskii mi siirin wa kignin kin amki. ⁸ Siya nami mi siya wi iki iikam whiekakim hinda tindanim ti nu iilar nwowirkakim mi simiir kisisana ami, iikamim ti om whiso sowerim Gok mi Megok. Mi simiirin wi siya nksisaei mi sima ha niti mi wi iripar haingiriyu o nami iki iikam nhirim simaka nntiowam. Mi ti iikamim simiir kamim yaii niniyim wi kasa kasa nwo rani, wi whi komii solwaran siyinkrinim wi simiir hiriinan nwowi inkamki simiir mwainim wi dig nwo rani. ⁹ Mi sima aru hiranka napnani mi wi om komii Jerusalem siir nini kaeyokainii, ti omin Adi Komii siir iikam ima nwowiyin omin Adi Komii siya naingwokwonanaeyin. Mi sima simiir nisomsom aokaowam kaeyokaii mi paeya Adi Komii siir om hirana saeya niti mi ti iikamim simiir kamim yaii niniyim simiirin wi saeya niugrimkrip aokii. ¹⁰ Mi Adi Komii siya Setan siir haii mi siya siirin wi whiyya yhiyopkaka siyan paekakin siya nwoimaiyya sair hiriir kabitmaigii. Mi siya hapairin wi wraisu biyeyin mi profet nksisae ikin, wi sima iripar namwomaiyyuwi ta whi aairarar. Mi sima hapair nwoimaii mi simiir piuim wi kimpipisu prasae kin tani, sima wi hiriyyar kimpipisuyokiokaeyami inokiniokin. Iriig.

Iikamim wi Adi Komii siya hidi

¹¹ Mi mhoiiyan karar kigi inkam komiiyim sim nidwokaiiya ipii whisinana Biyyan Inkam Komiiyin saiiir hirar nidwokaii. Mi nu ninomoro siir whwonkam ida nwowo yo ina kigugugiyi. Mi sima maeyau kwirminkwirmim bi swoki hansrinyiskaigim sima naogwoprakaiyamim. Niingaka. ¹² Mi kara iikamim inig inigakim mi iikamim inig karam karamim kara simiirar mi kigi. Mi sima ha nitim, kimidiniya inkam komiiyin siir ipii aiir nidwokaiiyin siir whwonkam idar ini okwoni mi paekwosimim ha nitin kimidiniya yokwowa hir nwowa saiiir ini haiwaoni. Mi sima yokwo kwira saiiir warar yinkin haiwaoki, yipiki iikamim Adi Komii siiram naingwo tilmiiyim yipikin wi hiriya waiyayokiyokiikaeyami saika simiir inig ima nwowa. Adi Komii siya ti iikam imiir hidi, yipiki biyya naokaowim siya wi dimusi hid rani wi ti diminim biyya sima tirim ti nu iir ta yokwo aiir winim wi simiirsi hidi. ¹³ Mi ti iikamim yipiki biyya naokaowim whii komii solwara saiiir hir mi maeyauwa paeki niuwuya sae mi aokao ikim mi ti iikam bibiyeyim naokaowim sima wi Adi Komii siir whwonkam ida nokwowi. Mi simiirin wi siya hidi. Ti digworaekwowim sima tirim ti nu iir simiirsi. ¹⁴ Mi ti simiir mhoiiyan wi Adi Komii siya tioidwomaii ti digworaekwowim iikam imiir tiraokaowiyim mi maeyauwa iikamim simiir kwoinbud ima nwo aka. Mi siya simiirin wi ta whiyya paekaka wi saiiir hiriir kabitnoudnamaigi mi simiirin wi hir tioidwomaii. Mi whiyya paekaka ya kwisaka sima naowan aeya. ¹⁵ Mi ti iikamim yipiki simiir inigim ta yokwowa ti iikamim yipiki Adi Komii krimiir Wanin saika nwoyokiyokiikaemanim simiir inig imiir wina, saiiir nwo karam nwowim, simiirin wi siya kabitnoudnamaigi ta whii paekaka saiiir hiriir. friig.

21*Ninomor nu win iko*

¹ Mi mhoiiyan kara kigi ninomor nu wino. Ti biyyan ninomor nu biyyeyo sowiir kisina owo, sowa mi whii komii solwara saeya yim bidi kigugugiyim. ² Mi mhoiiyan kara kigi Adi Komii krimiir Wanin siir om winin, om win Jerusalem dapiyin. Mi sima Adi Komii siir om iir haiburgim mi ina yitim nua tiriir. Siya wiga kamki nonkwonam tiriya saeya piuai mwamwaniya ini hiriinan ywowin. ³ Mi karar mi wakaeki inkamim Biyyan Inkam Komii siir ipii aiir nidwokaiiyin pi kauwok boinki, wakaeki! Adi Komii siir omaka ini iikamim simiir bopwo nwowa. Mi siya wi simiir bopwo nwowi. Mi sima saika nwowi mi sima wi siir iikam nwowi mi siya wi simiir Adi Komii nwowi. ⁴ Mi iikam imiirin Adi Komii siya tirki maigimaigra sima nwowam. Mi sima wi swoki ao rani mi wi maigimaigra mi okaramae mi o rani mi wi mi inouninki rani mi wi kimpipisu rani. Dimin taeminim biyyanim yim bidi digiyim.

⁵ Mi inkamim yipikin Inkam Komiiini ipiyya sae nidwokaiiyin siya kariir boinki, kira wakaeki. Kara wi yaeya digworaekwo win nonkwokwokii, tiki digworaekwowim biyyanim simiir kisina okiyanim. Mi siya ina swoki boinkiyim, kira ti digworaekwowim winawoid. Dimusi rani, ti digworaekwowim kara boinkiyim kiriir, yim kaimwowaigim. ⁶ Mi siya kariirin ina swoki boinkiyin, tiki digworaekwowim yim bidi digiyim. Kanakanairgin biyyar nwowin iyya digworaekwo whiekak ima niki imbiyam karamae niki owa mi mhoiyya kara wi hiriyyar swoki oyokiyokiyami. Mi dimin taeminim kara tiri mi sima wi kariir inig iir swoki hainani. Mi iikamim ta opa kara hauuwana mhuono nwomaiyya saiiir kwiyaeyam naingowoi, kara simiirin wi hinda nangar prilhauugii mi simiirin wi saeya tirki, sima nwoyokiyokiikaeyamamin inokinok. ⁷ Mi iikamim kariir yai imiir sibgu wakaeyokna apiyim mi kimar naobudgii mi kima kariir dimin miyik miyikim simiirar tirkiipkaii mi dimin biyyeyim kimiir tirbuwim simiirin ha nikworipukimaigigi mi iikamim kimiirin ti dimin miyik miyikim kara nimbinim kimiir hauuwam kara wi simiir hauuwi kimiirin. Kara kimiir Adi Komiiyin mi wim kima kariir yinisisimkim. ⁸ Mi iikamim yipiki biyya Adi Komii kariiram naingwo tilmiiyim mi tariinanin sima wi dimin biyye tiram kipi swoki angwo. Dimusi rani, simiirin wipi tirbuwi, sima mi iikamim yipiki Adi Komii siir nikwowaaiiyim. Mi iikamim yipiki dimin biyyeki biyye tirim mi iikamim yipiki iikam nhiri nisomsom aokaowim mi kamim yipiki hii wigmaka nanaeyim mi tiriiginim yipiki nop min nanaowiyim mi tiriiginim yipiki iki uridyu bibiyeyim sim ninkin imiyyaeyim mi tiriiginim yipiki niksisaeyim, sima whiekakarim wi ieyin paekakin siyya paekakin si nwowiyin wi siirrar namswokii. Mi ti dimin bibiyye hiriinanin yim nao kwisaka aeya. friig.

Om Jerusalem win ieya

⁹ Mi ti Adi Komii siir paekwosim iriyyar nwiso yipiki ti twowim dimin biyyeki biyyeyim mhoiigi mhoiyya nimbiyamanim sima nwomaiyim simiir nonkwowim simiir nwirin siya boinki kariirin, wit! Kara kariirin wiga yipiki wi inkamim sibsibnanin siir nonkwonaei pi saiiir niisimauwi. ¹⁰ Mi siya kariir kwoinbudin siir ha haiiyin mi krira ina yamwo

mi krira kimidiniya mhu komiiyin siir mhu kiugikiu hir yam okwoki mi siya kariirin ina yisiimauugiyin om komii Jerusalem siirin. Ti om komiiyin Adi Komii siya nimbiniin siirgisiirarin, siya ina yikiinaiiniyin Adi Komii siir om hirankar. ¹¹ Mi Adi Komii siir dimin kibiyin paenan niyuaeiyin ini siiar yuyakiyin mi siya bimbiuwi rani, ini siyan jaspa dapiyin ini siir hiriinan ywowin yipiki iikamkin sim sainiyin umir komii. Mi ti om komiiyin ini opnaina io karamaeya siyanan nwowa ini saiir hiriinan sinimnankiyin. ¹² Mi hiira ti om komii siir nidiyokiyokaiya wa harua harua rani mi anoin saiir nwowim iuur whiskwo. Mi Adi Komii siir paekwosim iuur nwisio ini ti ano iuur whis owiir waikaowim. Mi Isrel simiir piugan iuur kwiso simiir inigim ini ti ano imiirar winitimamakuiuwim. ¹³ Mi ta hiira saiir mirmii mirmiiyin kwiigim mi ti mirmii mirmii kwiiyim simiirin anowim whoim whoima bidi ywonamim. ¹⁴ Sima ta hira saiirin siiya komii komii iuur nhiso simiir idwo haigin miriinamka. Mi aposel kam iuur nwisio simiir inigim kamim ti inkamin sibsibnanin siirin, simiir inigim ini ti siyam simiir idwo hir nwowim.

¹⁵ Mi Adi Komii siir paekwosimin yipiki ti digworaekwowim simiir boinmauutin kariir siya paekopin golni nonkwokwowin whira nonkwowi. Mi ti paekopin yio ti om komiiyin siir haigin kimairikin mi siir ano ikim mi hir aeyar. ¹⁶ Mi ti om komii siir prieiya mi siir bwaeya aka yo ini hirii hiriinankinar ywowo. Mi ti om komiiyin siir haigin kimairgiyin pariga yimbiam 2,400 kilomita siir prieiya mi siir bwaeya mi siir prieiya koua siya mi am aeya yim ini hirii hiriinankinar ywowim. ¹⁷ Mi Adi Komii siir paekwosimin siya ta hir aiirin ina haigin kimairin. Mi siya ta hira saiir prieiya koua saeya namkiya siya haigin kimaira siir paekop siir inkamin dimin haigin kimairiyin siir hiriinan mi siya ina yisiimauugiyin mi pariga yimbiam siir prieiya koua hirir namkiya 55 mita. ¹⁸ Mi ta hira Adi Komii siya turkiya yipiki ti om komii siir nidiyokiyokaiya siya saiirin siyan jaspa dapiyin siir nonkwokwoka. Mi ti omin siirin Adi Komii siyar miriigin golni mi siya ini opnainan sinimnankiyin. ¹⁹ Mi ta hira Adi Komii siya haigin miriia ti siyam simiir idwo mi ti siyam yim hinin hiningim biigi biyan siyan yio jaspakin. Mi siya nhis akan yio minkin sapaia mi yio ti siyan yio yhuwinankin mi yhuwinanwao rani. Mi siya nhoumakan yio agetkin. Mi siya whisanankin mi siya nhuui akan yio minkin emeralkin mi yio prainankin. ²⁰ Mi siya iriayar akan yio whisanan paridnan wokirimtiowin yio min dapikin sadonikis mi siya iriayar nhirakan yio paridnankin mi yio min dapikin konilian mi siya iriayar nhisakan yio wirnankin mi yio min dapikin krisolait mi siya iriayar nhoumakan yio min dapikin beril mi yio iriipi hiriinan prainankin. Mi siya iriayar nhuuiakan yio min dapikin topas mi siya prainankin mi siya ini sa ywowin mi siya iurakan yio min dapikin Krisopres mi siya prainan whisanan bidi wokirimtioin. Mi siya iuur nhirakan yio min dapikin haiasin mi siya prainankin mi prainan wao bi nwokin yio ini sa ywowin. Mi siya iuur nhisakan yio min dapikin, ametis mi siya paridnankin mi siya paridnan wao rani, ini sa ywowin. ²¹ Mi Adi Komii siya ta hira saiir anowim mikanim umir komii sainiyim min dapiyim pian siirarar nonkwokwokin. Mi ano whiekakim simiir yapayapan ti pian siirarar nonkwokwokin. Mi siyuin om komiia hirir namiyin yio golim yipiki opnainan sinimnaniyim simiirarar haiginkin.

²² Mi kara ti om komii siirin omaka Adi Komii siir inig hainaniya saiirin wara bi kigin. Dimusi rani, Biyan Inkam Komii siirsika. Adi Komiiyin kirie komiigakan mi ti inkamin sibsibnanin hinda tindan ini sowar kigirkakin mi iikamim simiir whwonkam idan ini sowar mi owo mi ta hiriinan saiirsika tiki omin omaka Adi Komii siir inig hainaniya hiriinankak paninsi ywosi, iikamim sima hainanam Adi Komii siir inig siir. ²³ Adi Komii siir dimin kibiyin paenan niyuaeiyin ti om komii siirin siyar niyuaei. Mi ti inkamin sibsibnanin siir dimin kibiyin paenan niyuaeiyin yio ini yukidnan ywowin mi ti om komii siirin siyar niyua haiginiuwi mi ta hiriinan saiirsika, bie bwano hapairin paninsi whwoyasi. ²⁴ Mi iikamim omom omomiyim sima niti mi sima ti sowir dimin kibi komii komiiyin paenan niyuaeiyim ti om komii siir nwowim simiir kigi mi sima wa niti mi wa mi ami hinda tinda. Mi inkam komii komiiyin yipiki dimin taemin whiekakim simiir kigirkakiyim sima wi umir kasakasa hainani rani, ti om komii siirin. ²⁵ Mi sima ta hira saiir anowim ti tir nwowim simiirin wi haiginikou rani. Dimusi rani, wi niigak wara nwo rani. Wi nabie arar nwowiskii. ²⁶ Mi dimin taeminim yipiki iikam ima puaai mi simiir umir ikim, yim wi iki iikamim omom omomanim ti nu siirar nwowirkakim wi sima hainanii mi ti digworaekwowim sima hainanii, wi ti om komiiyin siir yainau hir ini haigigigi. ²⁷ Mi iikamim ti om siirin wi dimin biyeyim nhowo niiginiga Adi Komii siya nwowiyim wi ti om siir haininopkainam tani. Mi iikamim yipiki iinokiinokin dimin biyie tiriyim mi ti iikamim yipiki niksisaiga ninuwiyim mi ti hiriinan iikamim wi ti om siir wara napninopkainam tani. Mi wi ti iikamim yipiki simiir inigim ta yokwowa ti inkamin sibsibnanin siir aiir nwowim wi sima simar napninopkainami ti om siirin. Yim ti iikamim yim Adi Komii siya nimbini ima saika hiriyar nwoyokiyokiikaeyamanim iinokiinok. Iriig.

22

¹ Mi mhoiyya ti Adi Komii kramiir Wanin siir paekwosimin kariirin siya yisiimauu opa iikam whinkinsiis haiginiuwiyi wadie sima sibgu owam. Mi taka opa Biyyan Inkam Komii siir ipiyya hiranki nitka maeyauwa Adi Komii siya nidwokaiyya mi ipiyya inkamin sibsibnanin siya mi idwokaiyya aka. ² Mi ta opa ini hindara kigiguskuya mi saeya ini siyiuim simiir yapa yapar nakiinaniyam digim, siyiuin siir bopwonau. Mi ieyin siir iegbid kwiso paeki bidi yinkin okwokwonamwo. Mi simiir paenidim iikam imiirin sima tiri wadie sibgu oyokiyokiikaeyamim. Mi biewi biewiyim ti paeyim idip idipin iuur kwisa budigim. Bwan bwanim sima paenidkinar budikim mi ti paeyim simiir kwowim iikamim makak makakim nupai nupaiyim ti nu iiair nwowirkakim simiirin wi sima ninimnski haiginiuwu wadie sima sibgu owam iinokiinokin. ³ Mi dimin taeminim biyyanim ti nuin siirim nuki tioidwomaigiyim, yim wi Adi Komii siya digiguskii siya mi inkamin sibsibnan ikin sowa wi ti om komii iir nwowi iikamim simiir kigirkakam. Mi sima sowiir inigin wi hiriinan sairsi hainani. ⁴ Mi ti iikamim wi siir whwonkam iir kigi mi siya siir inigin wi simiir mwo imiir hainimakiuwu. ⁵ Mi tapaiirin wi niisimki wara swoki omimin tani. Mi iikamim wi sikwo pae minam naingwo rani, sikwo pae minaka niririya apam siyiu iirin mi wi bieyam mi aingwo rani, ninomor kou hirin. Mi Biyyan Inkam Komiiyiin Adi Komii siya wi hir nwowi mi bie siir maeyauwa wi siya kisina owi mi wi siyar nuuya iski mi iikamim yipiki siir yai aair wakaeyokna apiyim sima wi iikamim iikam kigirkakiyim wi simiir hiriinan nwoyokiyokiikaeyami iinokiinokin. Iriig.

Jisis siya wi sipi swoki itsauswi

⁶ Mi Adi Komii siir paekwosimin siya boinki kariirin, tiki yayim wari kira winaowidin yim kaimwokikaimwowaigim wi hiriinanar nimbiyami. Mi Biyyan Inkam Komiiyiin Adi Komii siyan yipiki wi profet kamim simiir kwoinim simiir hurworwokaii mi sima wi siir yai aair nwoiki anaakninkiihaiginiuum. Siya siir paekwosim imiir bidi yikrokiyim mi sima ha nitim mi iikamim yipiki siir yai imiir wakaeyokna apiyim siya yauuni anaakninkiihaiginiuni dimin taeminim yipiki wi nimbiyami.

⁷ Jisis siya ti hinina boinkikin kima hoimgakar wakaeki. Kara nitam tiri. Mi ti iikamim yipiki kariir yayim ta yokwo aair nwowim simiir wakaeyoknam mi ha naingwo tibmiyyim, sima wi maingimaingra nwowi. ⁸ Kara Jonkin mi ti digworaekwowim kara kigim mi ti yayim kara mi wakaekim. Mi ti dimin taeminim kara kigim mi kara wakaeyim simiir mhoiyyan kara ogmwo kimidiniya ti paekwosimin yipikin kariir niisimauuin ti dimin taemin imiir siir igmiiga kingiinar ini waisi huiuu. ⁹ Mi siya kimidiniya kariir boinki, tiki dimin taeminim simiir kipi tir. Kara Adi Komii siir mi aair mriigin iikam kamii hiriinan iripa kima haingiriyu owiya kimiiir Adi Komiiyiin saika, kimiiir pugana saii iikamim naingwo tibmiyyim. Mi iikamim yipiki Adi Komii siir yai aair boinmimauuwiyim mi tiriiginim yipiki iinokiinokin ta yai aair sibgu wakaeyoknaeyim siir yokwo aair wina, krima whiekakarini Adi Komii siir miyan iikamim. Kariir kipi hainan! Adi Komii siirar hainan iski. ¹⁰ Mi siya ina yimpiwirwir boinkripkaiyin kariirin, Adi Komii siir yayim ta yokwo aair nwowim simiirin kipi haigiprakai. Dimusi rani, tiki iyyim ini kingiin nitim ti dimin taemin ima nimbiyamanim. ¹¹ Ti digworaekwowim wi kimimin tani wa kwimbiyamsasauwi. Mi iikamim yipiki dimin bibiyey tirim yim wi simiirar kintirinu tirkripkaii. Mi iikamim yipiki dimin biyeyim simiiram naingwowim yim wi simiiramar kintirinu aingwokwo kripkaii. Mi iikamim yipiki dimin miyyik tirim, yim wi simiirar kintirinu tirkripkaii. Mi ti iikamim yipiki wadie nwowim, yim wi wadie hiriyyar kintirinu okripkaii.

¹² Jisis siya boin, kira wakae. Kara nitam swoki tiri. Kara niti, kara wi iikamim simiir digworaekwowim simiir nauni onkwoni. Mi kara simiirin wi nwoiki hauuwim dimin taeminim biyya sima tirim mi ti tariinan sima tir ikim. ¹³ Karaingin bi nwowin mi mhoiyya wi karar swoki okii mhoiigi mhoiyyin. Biyya kara biyyar nwowin kara dimin taeminar mi tirkin mi mhoiyya simiirin wi kara sibgu tiri.

¹⁴ Mi iikamim yipiki. Adi Komii siir yai aairar naingwo tibmiyyim yim ini iikamim yipiki simiir yuis imiir hiiisokiyim mi wadie ha nwoikiyim ini simiir hiriinan ywowim. Mi iikamim ti hiriinan nwowi sima wi maingimaingra nwowi dimusi rani, Adi Komii siya simiirin wa kigininkin apninopkaigi ti omin siir ano imiir napninopkainam ti paeyim simiir paenidim yipiki iikam imiir whinkinsiis haiginiuwiyim sima nokwoyokiyokiyyim wi simiir whinaei. ¹⁵ Mi iikam bibiyeyim yipiki simiir kwoin imiirar napiyim sima mi iikamim yipiki nop nanaowiyim mi iikamim yipiki hi priinanae priinanaeyim mi tiriiginim yipiki iikam nhiri mi nisomsom aokaowiyim mi tiriiginim yipiki uridyiu bibiyeyim sim ninkinimiyayeyim mi tiriiginim yipiki yai priiyiksasaeyim mi ti hiriinan iikamim yim wi ti om komiiyiin siir ano imiir napninopkainam tani. Yim wi idowiyia hirar nwowi.

¹⁶ Jisis kara wɪ kariir paekwosim iir nɪkropki mɪ siya nɪti siya wɪ yayim iikamim Adi Komii siir piugana sairɪm iki omom omomim simiir nwowim wɪ simiir nanaaknɪnkihaiginuwi. An Kara Devidni piugana sairgin mɪ an kara siir piugana sair yiniekɪn. An Kara ini nauunin ninomor kou whwoyawaiiyin mɪ nugak aiirar nadiɣiyakwokiyan ini siir hiriinan ywowin.

¹⁷ Adi Komii siir naeyiun mɪ inkamɪn sibsibnan nwo ikɪn, siir piugana sair iikamim mɪ wiga yipiki siir wignan nwowa, sima iikam imiirin ti hinina boinkikim, kima wit. Ti iikamim yipiki ti yayi imiir wakaeyim sima ha boinki, kima wit. Mi iikamim yipiki kwoinki haeyim yim ha wit ta opa yipiki iikam imiir whinkinsiis haiginuwana sima sibgu oyokiyokiikaeyamam sair kwiyaeyam. Mi sima wɪ hinda nɪnga nɪnga priikwiyaei wɪ umir aka nwo rani. Iriig.

Nikopkaigiyayai aeya

¹⁸ Kara Jonkin. Kara iikamim yipiki Adi Komii siir yayi imiir wakaeyim kimiir boinkii mɪ ti digworaekwowim yipiki wɪ mhoyya nimbimbiyami ta yokwo aiir nwokaiyim, kara kimiirin pi igao yayi hinina boinkii, iikamim yipiki yaeya yayi nhirim ti yayim ta yokwo aiir nwokaiyim simaka nɪnkin wɪnkii mɪ simiirin wɪ Adi Komii siya nonkwobumbuninkini ya yokwo aeya boina sair hiriinan. ¹⁹ Mi ti yayim yipiki kara wɪnkiiyim ta yokwo aiir nwowim simiirin iikam nhirkim nɪnaki mɪ mhoyya simiir digworaekwowim yipiki ti pae iir nwokaiyim yipiki iikam imiir whinkinsiis haiginuwiyin wadie sima nokwoyokiyokiikaeyamam inokɪnokin yim wɪ Adi Komii krimiir Wanin siya swoki haii. Mi siya simiirin wɪ ti siir om komiiyin wɪ siir hir kignɪnkin o rani. Nɪngaka.

²⁰ Mi inkamɪn yipiki yayi imiir nanaaknɪnkiiyin siya boin, ihi, kara wɪ kapi nɪtsauwi. Biyan Inkam Komii Jisis, krɪma whiekakarɪn kwoin whirua nwokikim mɪ ha boinkikim, kira ha witsau.

²¹ Kara ha naingwowi krimiir Biyan Inkam Komiiyin Jisis Kraisiya dimɪn taemɪn miyiki miyik imiirar tirkin iikam kimiirin siir yayi imiir napam. Iriig.

Yaiyim simiir bwamki bwam ima

Yai nhirim Adi Komii siir Yai win kibiya saair yaimwoki yaimwo nhir ima.

Disaipel Disaipelim yim kamim Jisis siir kigna mirii ima. Sima saika napyokiyooki miriigim. Mi siirama mi aingwo tibmiigim. Kamim iuur nwisko siir kigna miriirim. Mi simiir inigim ini Mak 3:13-19 hir nwowim.

Aposel Aposelim yim kamim Jisis saikar mirii ima. Mi dimin taeminim siya tirim simiir nhwoki kigimimikim mi sima simiirin iki iikamim hinda tinda nwowim simiir boinmimaugim. Mi iiya Jisis siya naonama mi ha swoki insiin idwowin mi iikamim sima kamim siir kigna miriirim simiirin hiniina yikwu aposel inkam. Ti aposel inigim yio Grik simiir yaigin aeya. Ti inigin siir inig mwoki mwowin yio hiniingim. Kamim Adi Komii siya nikropkiyim sima.

Babilon Babilonin yio nu Irak simiir biigi biian om komiigi komii ieya. Mi om komii Babilon hiran iikamimiyim Isrel simiir iikamim sau omom nwokim mi sima sau smakar ninikim. Mi Babilon siir inig mwokimwowin yio hiniingi. Om biyie. Yokwo Komii saeya boina saair hiriinan, Tiki om komiirin yio bidi tiodwomaigiyin mi tariinanin siya nwo rani. Mi yokwowa Jon siya winkiya Revelesen hiran yio hiniina win boinkikin Babilon siirin. Ya tariigina ya boiniyio yaiga. Mi siir inig mwoki mwowin yio hiniingim. Yio iikamim ti iirar nwoirkakim yipiki siyupai siyupaiyim sim nonkwowim simiir om komiigin.

Devid Devidin yio Jisis siir brougae ieya. Siya bidi bidiniyar nwokin mi Isrel simiir iikamim inigak inkam komii ieya. Mi siya inkamin bimbuiwi rani. Mi siya Adi Komii siiram naingwo tibmiigin. Mi siya Yokwo kasa bi winkin. Mi ta yokwowa saair iniga Samka.

Farisi Farisi inkamim yim Judami piugana saairgim. Yim ti kamim yim kamim kwoin whiruha nwowiyim sima. Simiir kwoinim ti hiniina naingwokim, ti siyiu komiirin Adi Komii si hauugiyin Mosesni yio ini sima nokwowin. Mi ti siyiu komiirin yio ti hiniina boinkin. Krima ini siyiu miyik whiekakim simiirar wakaeyokna apim mi krima Adi Komii siir iikam miyik asi nwowi. Sima naingwoyimiyokni siyiuin siir wara bi nonkwokim, niingaka. Sima Jisis siiram bi naingwo tibmiigim mi sima hiniina boin. Siya Adi Komii siir yinisim tani. Jisis siya simiirin hiniina boin, simiir kwoinim pi whaowaekim mi sima Adi Komii siir yai aair bi sibgu wakaeyokim mi sima ha bi boinmaugim simiirin. Siyati hiniina boinkikin.

Galili Galiliyin yio Isrel simiir nuin siir nu haimii whir ieya. Mi iiya Jisis siya yinisim sapisapa niki owin mi siya hapaiirin siir yopii ado sowaka waiya nwokin. Sima omin Nasaret nikiuwiyin siir hir nwokin. Kamim Jisis siir kigna miriirim yim Galili hirankim. Mi nu Judia hiran iikamim sima hiniina boinkim. Iikamim nu haimii Galili hiranin sima ninokninkin kwoin miyik karamaeka mi sima miyik rani. Sima ti hiniina boinkim.

Sabat Sabata ya iiya Judami iikamim piu sima siiskuwakiya dimin taemin tir karamae nwowiya iiya Adi Komii siir inig hainaniya ya saeya. Ta iiya ya Fraide naiowaka nwobwakainanamtibika mipi sarere naiowaka digiribi. Mi inkam nwirin mi ta ii aair mirii mi kamim siyiu komiirin yaimin dimin winiyim yim wi hiniina boini, siya miyiar miriigin mi siyiu komii siir siyiu iir tauugakim, Mi sima siyiu biyie bidi tirim, Jisis inkam nwirin Sabat aair mi haiswoniskigim. Mi kamim siyiu komii ninokninkiniyim yim hiniina boinkim, siya dimin biyie bidi tirin dimusi rani, sima hiniina naingwokim ma min haiswonismiskiiya ya ini mi miriinan ywowa. Min kig Jon 5:1-18 Luk 13:10-17

Tempel Tempela ya omaka Adi Komii siir inig hainaniya yasaeya. Mi biya iiya Solomon siya Juda iikamim simiir kigriraowan inkam nwowin mi Juda iikamim sima omaka komiiriya Adi Komii siir inig hainaniya ta ii aair miriigin. Mi iiya Juda simiir sau omomin ha nitin mi ta omaka aairin sima yinimnhikiigi. Mhoiyya iiya inkam komiirin nu kigriraowiyin Herot siyar niki owa mi siya Juda iikamim simiir boin sima yaeya omaka ir swoki miriirim. Mi sima ta omaka aairin siyani miriiga. Mi saeya biewi kasa bi nwoka. Mi iiya Jisis siyar niki owa mi siya omaka aair namkin Adi Komii siir inig hainanamin. Mi mhoiyya iiya Rom hiran iikamim sima Isrel simaka niniyya mi ta omaka aairin sima yinimnhikiigi iguski. Mi Isrel hiran iikamim sima yaeya bi swoki miriigin. Adi Komii siir yaiya ta hiniina boinka. Iiya Jisis swoki itana saeya kingiin nwowi mi sima yaeya omaka komiiriya wi haini mirii Adi Komii siir inig iir hainanam. Ta omaka aairin tokpisina hiniina dapika Tempel.

Pris Prisim yim kamim Adi Komii siir inig hainaniya omaka saair mairii ima. Tiki kamim Pris maiiriigim. Sima Adi Komii siir yai aair boinnimauuwikim mairiipi hiriinan sima Juda iikamim yipiki dimin biyie tirim simiirsi ninkin imiyyaeikim. Yim ti kamim sima nhwo kwis boiniyim mi Tempel aair mi kigriraowiyim.

Hetpris Hetprisin yio inkamin iki pris nhirim simiir kou nwowi ieya. Mi pris nhirim simiirin pi siyar nikropkii simiir yapayapa miyamin. Mi ti inkamin siya ninokninkin komiigkim mi Juda iikamim siyupai siyupaiyim pi siyar mi kigriraowi. Mi Juda hiran iikamim sima eleksena ina yonwowa mi sima hiriinan inkam kibi iirar swoki okmwim okwo haiginiu ta hiriinan miya saair bi nwowamin. Mi siya ta hiriinan miya saairar mairiyokiyokii mi wi siyar naobugi. Mi sima nwirin wi haini mi okmwim okwo haiginiuwi.

Dimin whirki kimbu karamae nwoyiya saeya. Taka maeyauwa dimin whirki kimbu karamae nwoya ya ini omaka Adi Komii siir inig hainaniya saair mwowainidin digiuwa nwowin siir nwokin. Mi Adi Komii siya hir nwokin. Mi hiriir namiyin biigi biyan Prisin saisar namikin. Mi biewibiewiyim siya hiriirin ii kwokwira kwokwira namtaraowikin. Min kig Hibru sapta 9

Profet Profetim yim kamim Adi Komii siir yai aair nanaakninkii haiginiuwi ima. Adi Komii siya simiirin nwonwira nwonwira nikuunakin mi siya simiirin ina yikropkiyin siir yai aair boinnimauuamam. Mi iya dimin taeminki nimbiamam triiyim mi kamim pi simar nanaakninkii haiginiuwi simiir bwamki bwamin. Yim sima siyuum iikam ima triiyin simiir boinnimnhinkiiigim. Mi iriipi hiriinan, dimin nimbiamam triiyin Adi Komii siya pi ti kam imiirar boinnimauuwi. Mi sima pi iikam imiir swoki kwaboinmamauwi. Mi kam nhirim yipiki niksisaeyim yim hiniina nikuuwikim niksisa profet. Mi kam imiirin yim Adi Komii siya bi nikuunakin simiirin mi ha bi nikropkikin.Niingaka. Mi yim sima Adi Komii siir yai aairin sibgu sibgu bi boinnimauuwikim sima iikam imiirin hindara priiyiksasaekim.

Adi Komii siir ipiyya siya nidwokaii aeya. Adi Komii siya ipii komiyya saair nidowkaiigin mi dimin taeminim pi siyar kigirkaki.Ta ipiyya ipii bimbuiwi rani mi saairin bidi puaimwamwankikina. Mi ta ipiyya ya golni nonkwowkwoka. Mi ta ipii aairin inkam nwirkin bi swoki idwowika. Saairin Adi Komii saisar ndwokai kigirkakikin nu ninomor sowiir.

Grik Grikmi iikamim simiir om komiyyin Atens. Mi simiir nuin siir Griskin. Bidibidiniyarin simiir iikamim kasakasa rani mi sima iki nu whiekak nhirim simiirar kigirkakim.Mi iki nuim Grik sima kigriraowim simiir iikamim sima ini simiir siyu imirara mi apim, Grikmi iikamim yim Juda iikam tanu mi niksisa adu komii kasa bi diriraerarkim mi sima ini simiir inig imiir hainanim. Mi mhoyiya Rom sima yaii Grik simaka yinii mi Grik simiirin Rom sima iyopakaiyu mi Grik simiir om komii komiyyim ini Rom sima kigriraow irkakim. Mi Rom sima Grik simiir siyuum kasaka bi wkaeyokna apkim mi ini Grik simiir yai aairar mi imboboimim. Kamim ta yaiwin kibi aair winim sima Grik simiir yai aair winkim mi mhoyiya kam nhirim ta Grik simiir yai imiir kigim mi sima Adi Komii siir yaiwin kibiya yaigin nhir hiniinim simiir win. Latin, Inglis, German mi yaigin whiekak nhir ikim. Mi tariinan sima ini hiriinana mairiyokiyokiyim.

Heven Hevenin Adi Komii siir omkin. Iikam nhirim sima hiniina boini Adi Komii siir omin Hevenin ini ninomor kou hir nwowin. Tiki omin bimbuiwi rani wadieki wadiekin, iikamim yipiki Jisis Kraiss siiram naingwo tibmiiyim wi simasimar nami, ti om iirin mi sima inokiiinokin wi hirar nwoyokiyokikaeyami.

Hibru Hibru ya Isrel sima boini aeya yaigina. Biyan Yokwo Komiiya sima saairin Hibru simiir yaigin aair winkim.

Hisop Hisopin yio paeisim wirkin. Iya biyan Prisin siya mi nhir mairiyim mi siya pi ti pae iir hii mapi siir hppmaigi op o nhie imiir mipa niyairpasokami.

Isib Isibin yio nu komii whirkin ini Isrel simaka kingin hir nwowin. Iikamim yipiki Isib hir nwowin sima Adi Komii siiram bi naingwo tibmiiyim. Mi sima iki niksisa adu komii nhirim sima nonkwowowim paeni mi nuni mi sima simiir inig imiirar hainan. Biya Juda inkam nwirin Jepok nikuuwiyin siya mi siir wigiyinima sima Isib hiriir yam mi hir ini owiu. Mi siir yinisimim sima nwowim hapaiir biewiyim kamarim kamnwir {400} mi Adi Komii siya boinki Moses siirin mi siya Isrel simiir iikam imiirin iripa ha haingiriyu omimirim mi sima Isib siir haiburgik mi ini Isrel hiriirar swoki amin. Mi Isib simiir kamim ii kasaka bi niniikim yaii Isrel simiir iikamim simaka. Mi Isib simiir iikamim sima niksisa adu komiyyim simiir hainanii siyuum siirin ina haiburgikim mi sima Adi Komii kiiin siirarar hainan iski. Mi sima siir inigin Ala dap mi sima Adi Komii siiraramar yaingwo tibmii sima Jisis Kraiss siiram wara bi naingwo tibmiiikim.

- Niingaka. Sima naingwo tibmiini siyiutin siir bi nwokim.
- Mastet** Mastetin yio pae wirin siir inigin. Mastet nidin yio komii rani sapkisapisimkin sima siir nid imiir haiigim mi nae minaka nikrimkrin aeikim.
- Narin** Narin yio paeisim wirkin iikam sima siir mi imiir nopaiikim mi siirin pa sikini, mipi dimin taeminim Adi Komii siir ninkin imiyeaeyim pi simiir niyopki mipi piuii miyiyar whaki. Ti diminin siirin umir prasae bi sainikin.
- Salpa** Salpain yio dimin whirkin siyanankin. Iya iikamim sima siir nanagiyim mi siya huwa ha kinkiyim mi siir piuwiyi miyik bi whakika.
- Samaria** Samaria yio iikamim nu Samarianim sima, siya ini nu Galili mi nu Judia sowiir bopwo hir nwowin simiir siyiutin yapakin mi Isrel simiir iikamim sima hinina naingwo rani, sima miyikim. Niingaka. Sima ini sau omnnan ywowim.
- Saion** Saionin yio mhiu inigin. Mi om komii Jerusalem siya ini ti mhiu iir waiyin. Mi iya Jisis siya om heven siir haiburgigi nua tiriri swoki iti mi siya biyin wi mhiu saion hiriirar niuuni.
- Stoik** Stoik kamim yipiki Juda simiir siyiu komii whir iir nonkwowim. Sima hinina boinkim yipiki kimpipisusi nidid karamae nwowim mi yipiki maingimainga nwowam kinankiugiu karamae nwowim. Mi ti sima kamim yipiki stoik simiir siyiu komii whir iir sibgu onkworinuwiyim. Ti sima yayim sima boinim.
- Livai** Livai kamim yim Isrel simiir piugan kwir aeya. Juda simiir brougaeyin Jekop siir yinisim nwir ieya Livaiyin. Moses siya mi siir nomousimin Aron sowayaowin Livai inkamko. Mi bigi bi nwowin biyan pris inkamin Aron siyairgin. Mi mhoiia Livai simiir kam whiekakim ini Adi Komii siir omaka miriyan inkamkina ywowim. Mi ta mi iir inigin piugan kwiran inkamki bi miriigim Livai simiir kamim sima sima miriigim.
- Mana** Mana dimin whirni inigin. Biya iya Moses siya Isrel simiir iikam imaka nwowin mi sima ina haiburgikim nu Isib hirin. Mi sima maeyau siyin apa niinga siir hir nwokim mi sima naemin karamaeka. Mi Adi Komii siya simiirsi naingwoyimiyokin mi siya inokiiinokin simiirin nae pa hauugi. Mi ti naeyim sima nugakarar hainakiyak-wokikim mipa hainami simiir omaka hiriir mipa naei mi sima pi wadeyar nwowi. Min kig Eksodas 16:14-21 mi Nambas 11:7-9 Tikinim yim ini biyan Yokwo Komiiya sair nwowim. Mhoiia iya Jisis siya nwowa, siya hinina boinkin. Karargin ti naeyin ninomor kou hiranin. Mi iikamim ti naeyin siir naei mi sima wadieya nwowi mi inokiiinokin wi hiriirar nwoyokiyoikiyaeyami. Siya hinina boinkin. Min kig Jon 6:46-51.
- Isrel** Isrelin Juda simiir nuin siir inigin. Iya simiir brougaeyin Jekop siyar niki owa, Adi Komii siya siir inigin Isrel siir asi nikiugin. Mi mhoiia sima maingimainga ha nwowim ti inig iirimin mi ina boinim, krima Isrelni yinisimkim Juda iikamim sima min boinkim, simiir nuin siir inigin Isrelkin.
- Juda** Juda yio Isrel simiir iikamim simiir inig whir ieya. Mi iikamim Isrel hiranim simiir brougae nwirin Juda siyairgin. Siya Jekop siir yinisimkin. Juda Isrel simiir piugan kwir aeya. Mi Isrel simiir Inkam Komii Komiiyim simiir kigriiraowim Juda piugana sair hirirankinairgin. Mi Juda simiir piuganim iuur kwisko.
- Judia** Judia yio Isrel simiir nu haimi whirkin. Mi siir yaimwoki yaimwowa hininga. Inkamin Adi Komii siya nimbingiyin idowiya napmiriyam mi siya. Mi sima hiriinan asi dapi Jisis. Mi Adi Komii siya nimbingikin siirin mi siirin ha nikropkim iikamim simiir dimin bibiyeyim simiirsi naowim. Mi sima siirin Kraisi asi dapkin.
- Rom** Rom in yio om komii whirkin. Ti omin tirinanan ina niki oyokiyokiyin mi ini nu komii Itali hir nwowin. Biya Rom sima kasakasa rani mi sima pi iki nu nhirim simiirar mi ami mi pi yaii samaka ninii mi simiirin pi sima niyopakaiyuwi mi simiir nuin pi sima kigriiraowi. Iya Jisis siya niki owa mi Isrel simiirin Rom sima kigriiraokim. Mi tariinanin sima hiriinan tir tani.
- Sam** Sama ya biyan Yokwo Komii kwira sair yokwo kwiraka. Mi Inkam Komii nu kigriiraowiyin Devid mi iikamim Isrel hiranim ninokninkinkakim sima winka. Mi ta yokwo sama iya iikamim sima Adi Komii siir inig hainaniyim pi sair mwai imiir kigmak waowi.
- Sadyusi** Sadyusi kamim sima Juda simiirar isid whirkin. Mi simiir kam whiekak nhirim sima omaka Adi Komii siir inig hainaniya sairar miriigim. Mi iriipa hiriinan simiir nhirim kaunsel kamargim. Farisi mi Sadyusi simiir siyiutin iripa rani, ini yapayapa ywowim mi simasima io asi ninwo anwowi. Mi Sadyusi sima hinina boinikim, iya iki iikamim naonamiyim sima ie hiranki bi swoki insiin idwowikim. Niingaka. Simiir kwoinbudin hindira kiguguuguskikin. Mi sima ha naingwowi Adi Komii siir om hirin iikam karamaeka mi Didu naopwai mi niksisaee adi komii karamaeka. Mi dimin

taeminim nimbiamiyim sima hinina naingwowi, yim inkamki diriraerari, yim Adi Komii siya nonkwokwo rani. Niingaka.

Sisa Sisa yio Rom simiir yaiginga. Saiir yaimwoki yaimwowa hininga. Nu kigriraowan Inkam Komii gin.

Wain Wainin yio hinina diriraerarin. Inkamin pi paeyin grep nikiuwiyin pi siir nid imiir whinhai. Mi ti paeyin pi siir hii imiir nonkwo nhaknaokainaowidi. Mi iki iya saeya whibaomaigiyim mi sima saiirin pi haningi kwiyaee. Mi Juda sima kwiyaee op miyik karamaeka. Mi iya sima nae naeyim pi ta op wain anaka naekwiyaee. Mi iikamin ta wain op aiirin homgak kwiyaenanaeyim mi sima pa kwiyaee whaowae-nami.

Baptais Baptaisa ya Yokwo Komii saiirin hinina winboinka, Jon siya iikam kasakasa bi baptais haiginugin ie Jordan hirin. Mi Jon siya simiirin hinina boinkin, kima kimiir dimin biyeyim simiirin digiumii haimriyugik mi iikamin irira nwonwira wa nwoki ninokninkinim sima digiumii bidi haimriyugikim simiir dimin biye imiirin. Mi iikam nhirim yipiki Jisis Kraiss siirim naingwo tibmiiyim mi baptaisa ya min nusiimauwi sima naingwo tibmiiyan iikam bidi ywowim. Mi baptais saiir yaimwoki yaimwowa hininga. Ti inkamin op baptaisiyin yio hinina nusiimauwi, siir kwoinin bidi kinsa haigiyin mi dimin biyeyim siya tirim digiumii bidi haimriyugikim.

Hosana Hosana inigin yi min boinkin inkamin inigakin siir nokboinmamairikin. Yi hiningin siir inig mwokimwoin Adi Komii siya wi siir nwoki hainan prapraskiyim.

Pailat Pailat siya Rom simiir nu kigriraowan inkam komii nwokin, yipiki biya omwai niki waiyan. Iya Jisis siya nwowa Pailat siya Isrel simiir iikam imiir kigriraokin.

Pasova Pasova ya Judain iikamin simiir ii komii kwir aeya. Mi ta iya iikam whiekakim mi bi miriigim. Mi sima Jerusalem hiriir yam mi iyim iriyarkwisa ywo. Mi Adi Komii siir inig iir hainan mi nae komiia ina yaeya. Iya biya simiir yidiwi wanwiyayeyim nu Isib hir haiyim hik mi Adi Komii siya simiir whindiriraerarkikim mi sima nu Isib siir haiburgikin mi ina yamin. Mi ta hiriinan saiirsika biwi biwiyim sima ta pasova iya saiirimar naingwovikim mi pi Adi Komii siir inig iirar hainani.

Pentikos Pentikosa ya ii komii kwir aeya piu siisiya. Isrel hirar iikamin sima nonkwowiya biwi biwiyim sim. Mi iya pasova iya dig nwokiya wik iriyarkwiso sowiir mhoyia ii Pentikosa pa nimbiam. Iya sima numiran sasaeyim sim nngugu haiyim mi bali, ta iya saeya pentikos iya. Mi ta iya iikam whiekakim sima Jerusalem hiriir namikin mi pi omaka Adi Komii siir inig hainaniya saiir napninpokainamiyim mi naeyim pi Adi Komii siir hauuwi. Pris inkamin sima wraisu pa nisom haii pa nanagi mi pa ninkin imiiaeki Adi Komii siir iikamin simiir dimin biyeyim simiir haiyopriimdiyumigiyim. Taka iya ya iikamin naingwo tibmiiyim simiir ii komii waraga. Siyu hiningin sima tiriyyin. Iya Jisis siya naowa mi siya ina swoki insiin idwown mi ini ninomor kouwa hiriir yamin. Mi mhoyia kamim siir kigna miriyim sima omaka iruwar nidwokai omimarkim Adi Komii siir naeyu iirim. Adi Komii siir naeyuin ha nitin mi kirie simiir yauni hauuni. Mi sima ini yaigunpai yaigunpaiyim simiirar boinamim. Iya sima hiriinan boinim iikam whiekakim sima Kraiss siir yaiya ini simiir yaigun aiirar wakaekiyim. Mi ta ii aiirin iikamin naingwo tibmiiyim simiir siyuin ini komiia ywokiyan mi ta iya ya iikamin naingwo tibmiiyim simiir ii komii aeya piu siisiya. Min kig Aposel 2

Wit Witin yio naekin. Mi witnidim numir komii aiir ninkiniyim sima raisnan whaknainkim. Mi iya witnidim wai nwoyiyim sima pa nnguguhaii mi sima simiirin pi siiyaka nobrombropi mi sima nanagiyim mipi bret nimbiam mi sima pa naei.

Yis Yisin yio iikamin sima ninkin pridaiya iya sima bret nonkwokwoyiyim. Sima yisin yipa haii mi yipa pridgi witplaua aka. Iya sima hiriinan tiriyyin, bretin yipa niyopinaini mipi komiia nwoki. Iya Jisis siya iikamin simiir nowomwarkaiyuwiyim siya ii nhirim boiniyio yai nhirim yipi yis siirar boini. Ta yaiya saiir yaimwoki yaimwown hininga. Yisin yio miyik rani.

Amen Amena ya hininga. Min kig Rom 1:25,9:5, 1Korin 14:16 2Korin 1:20. Juda simiir yaiguna ya hinina boini, "Ti diminin siya dimbiyam saeya kaimwoarga" Mi iya inkam nwarki sriiyim Adi Komii siirim mi iki iikam nhirim sima pi iripa kwoinar nwoki mipa boinki, Amen.

Yaowae Adin ninomor kouwanki nitkin Bidi bidiniyarin Profet inkam nwirin siir inigin Danielkin siya inigin min daphaiginugin inkamin yipiki Adi Komii siya nikropkiyan siir iikamin simiir nanmaiwarkainaim mi simiir dimin biye imiir haiyopriimdiyumigiyim. Siir dimin mwoki mwowin yio ini Kraiss siir hiriinan ywowin. Jisis siya ti inigin siya siyar swoki kwaboinakin. Mi iya Jisis siya, siya siyar swoki dapnain Yaowae Adin ninomor kouwanki nitkin, siya boin siyairgin inkam Adi Komii

siya n̄kropkiyin mi yipikin Adi Komii siir kiriekakin. Siya inkamargin mi iriipa Adi Komiiagin.